

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1428/0

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1428/D

Early European Books. Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1428/0

6016 (2)

In hoc volumine continentur.
Introductorium iuuenus gerardi de Solo. s.
de regimine corporis humani in morbis. s.
consimili officiali & cōmuni.
Libellus de febribus eiusdē.
Commentum eiusdem super nono Alman-
soris cum textu.
Commentū eiusdē super viatico cum textu.

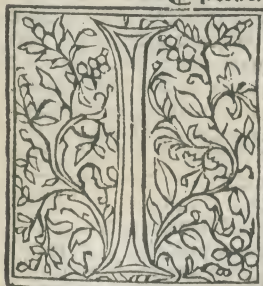
1085

Incipit introductorium inuenum in Montepesulano
editum a peritissimo doctore Herardo de Solo.

Prohemium.

In nomine dñi

nostri Jesu christi charis-
simis filijs amicis et domi-
nis tot salutes et amores
quot vgo beata coluit flo-
res. cur e coronata: quot
celo stelle fulgores. flores
per prata. quot angeli ser-
uitores ad xpi mandata.
Luz a vobis rogar fueris
vt aliquod op' breue po-
nerem ad declarationem

noni Almanforis motus amicitia et utilitate conno po-
tens negare opusculu coposuit: qd introductoriu iuueni
appellat: et si aliquid fuerit detractabile a me fatcor ee
dictus. Sed si aliquid boni ibi fuerit illud a me non ha-
betur: sed ab illo qui in secula seculoz regnat benedi-
ctus: qui mihi adsit in principio: in medio vt auxilio eius
valeam terminare.

De diuisione regiminu corporis humani. Capl. I.

Regimen corporis humani est qn-
tuplex. Primus conser-
uatiuus simpliciter qd debetur corpori
optimo. Aliud permutatiuu. Tertium
preseruatiuu. Quartu curatiuus. Quin-
tus et vltimu resumptiuu. Regimen
simpliciter cōseruatiuus debetur corpo-

ri optimo vel corpori pax lapsu ab optimo: bene dico
simpliciter cōseruatiuu: qz regimē permutatiuu nomie
generali potest dici cōseruatiuu: eo qz pseruat corpus in
latitudine sanitatis: qz in regimine permutatiuo corp'
reducitur et permutatur ad melius. et hoc dicit Hal. in. 3.
regni. in cañ. illo. Trañ. ibi mutat. vbi diuidit cas cōser-
uatiuas in cāz pseruatē et in cām pseruatē pmutantē.

Regimē aut pmutatiuu debet corpori lapsu neutro
neutrali decidēte: sicut ille qui parat est cadere in egri-
tudinem. Regimen aut curatiuum debetur corpori
egro vt nunc. Regimen vero resumptiuu debet cor-
pori neutro neutralitate pualēte: et tale debetur cor-
pori senis: vt dicit Hal. expresse in. 3. regni. in illo cañ. vl-
timo. Resumptiuu vō. Et qz maior difficultas et vti-
litas est in regimine curatiuo: et presens opus hoc prius
inquir. Ideo primo de eo dicēdus est. Secūdo de regi-
mine preseruatiuo: qz maiores cōueniētiāz habet cū re-
gimine curatiuo: vt patebit. Tertio de regimine permuta-
tiuo. Quarto de regimine resumptiuo. Vltimo de re-
gimine cōseruatiuo cū sit finis alioz.

De pñderādīs in cura morbi pñmīlis siue pplexiona-
lis ex parte ipsius egrotātis. Cap. II.

Regimen curatiuu diuersificatur fm
diuersificationē morboruz
curandoz que sunt tres f3 Hal. i. de morbo.

Primus est mala cōplexio siue pñmīlis mor-
bus: qd idē est. Secūdu est morbo officialis
Tertius est morbus qui est solutio pñmīlis siue mor-
bus cōis. In cura morbi cōplexionis siue morbi cōsi-
mīlis sunt tria cōsiderāda pñcipaliter. Quedam. n. sunt
pñderāda ex pte corpis egrotātis. et qdā ex pte morbi: et
qdā ex pte medicamīs applicādī. Ex pte corpis egrotā-
tis tria debēt pñderari. Primū naturalis cōplexio cor-
poris. Secūdu virtus. Tertiu mēbrū patiens. Et

pte pplexionis naturalis quatuor vtiliter habent. Pri-
mus est eleuationis discrasie cognitio: vt p3 per Auic. i.
cañ. fen. 4. p caplo. dicit. qz si cōplexio nālis scra fuerit
eius cōplexio in egritudine scietur per mēsurā extima-
tiua qñtus eius pplexio nālis eleuata fuerit. Verbi grā.
si corpus flegmaticū patiat egritudinē calidā iam sciet
qz mala cōplexio talis multū distat a pplexiōe nāli que
est flegmatica. Sed si corpus tale sit flegmaticū et patia-
tur egritudinē frigidā iāz scietur qz egritudo talis parū
distat a pplexione nāli. Secūda vtilitas est discrasie re-
ductio: vt p3 per Hal. s. de ignio sanitatis. caplo. 8. vbi
dicit qz ifirmitatis cura nō est aliud nisi reductio quali-
tatis ifirmi ad eā que sana fuerat. Non enīz reducenda
est ad tēperamētū: sed ad cōplexionem nālem que ante
erat. Tertia vtilitas est dosis medicine cognitio: vt p3 p
Hal. 3. regni. cañ. illo. Sica accidit. vbi dicit: qz si egri-
tudo eleuata fuerit supra cōplexionē naturālē in decēnu-
meris. i. in decēz metis graduū. medicina reducens eaz
debz eleuari in decē metis graduū. cuius pplexionis na-
turalis est medicina. dosis et gradus ifra ponent. Quar-
ta vtilitas et vltima cure morbi cognitio si est in ea faci-
litas vel difficultas. Nā egritudo silis pplexionis nāli faci-
liter curat: et egritudo que est dissilis difficiliter curat:
vt patz per Hypocra. scdo ampho. i. illo cañ. In morbis
min' periclitatur. Et eā est quā reddit Hal. in pñeto: qz
talis egritudo q est dissilis pplexioni puenit ex forti cā: vt
egritudo calida adueniens in pplexiōe nāli frigida: et sic
de alijs. Et habz vey quatuor pditionibus obseruatis.
Prima cōditio est qz sit equalis in virtute: qz si in tēpo-
re in quo venit cū discōueniētia esset fortis virtus: tunc
egritudo i isto que venit cū pueniētia esset periculofior
Et per hoc peripleumonia qñvis sit egritudo de flegma-
te est periculofior in sene qz in iuene: qñvis sit pueniētia
plexioni senis: vt dicit Hypo. z. pñosticoz. in illo cañ.
plures ex his qui grādeni. Et hoc rōne debilitatiōis vir-
tutis que est in sene. Secūda pditio. qz sit equalis recess-
sus a tēperamēto siue a pplexione nāli: qz aliter nō va-
leret. Vbi grā. si in corpe colerico esset se. multum itensa
vt caufon i corpe flegmatico egritudo multū remissa
nō est dubiū qz prima pars est multū periculofior. dato
qz sit cōueniēs cōplexioni nāli ppter magnitudinē mor-
bi. Tertia cōditio est qz sit eadē spēs morbi: qz aliter nō
valeret. verbi grā. si in corpe colerico eet caufon in esta-
te et in corpe flegmatico esset tertiana i hyeme caufon
esset periculofior: i corpe colerico qz tertiana simplex
in flegmatico dato qz pueniāt cū pplexiōe. Quarta et vl-
tima pditio est qz nō sit periculu in tali morbo ex parte
morbi vel eius materiei. Et ppterea pleuresis et aposte-
mata auris sunt periculofiora in iuuenib' qz in sene rō-
ne accidētis supueniētis vt rōne doloris: qz iuuenes sūt
sensibiliores qz senes. Ideo in eis cōsequitur maior dolor
vt dicit Hypo. z. pñosticoz. i illo cañ. aurii vero dolor
acutus: et in illo alio cañ. Plures ex his q grādeni sunt.
Et qz cognitio pplexionis est necessaria in curis morboz
Ideo ponenda sunt ei' signa et qñvis in alijs auctoribus
ponantur signa cōplexionis simplicis naturalis: vt cali-
de frigide humide et sicce: tamē qz vt multuz ad distem-
peramētuz vnius qualitatis sequitur distemperamētū
alterius. Ideo soluz ponam signa pplexionis naturalis
temperate cū sit mediuz et mēsurā alioz. Et signa cōple-
xionis distēperate cōposite vt signa pplexionis calide et
sicce: et sic de alijs. Sed primo ponam signa pplexio-
nis temperate que sunt sex. Primū sumitur ex sensu
tactus: qñ habens talē cōplexionē percipit tēperamen-
tuz in calido frigido humido et sicco: duritie et mollitie.

A z

De regimine curatio

CSecundus sumitur a sensu visus: quoniam eius aspectus est amabilis et graciosus: maxime in facie: quod facies habet hylarē. **T**ertius sumitur ex colore corporis: quoniam eius color est compositus ex al. et ru. **Q**uartus sumitur ex alio. scilicet ex compositione corporis: quod eius figura seu habitus est mediocris inter maciem et grossitatem magis condeclinat ad grossitatem. Similiter eius venę et arterie sunt mediocres in latitudine et strictura non nimis submersę nec multum apparetę: et eius mēbra proportionē habēt ad invicē. **Q**uintus sumitur ex capillis: quod in eo est mediocritas in pilis. scilicet multitudine et paucitate crispitudine et planitie: et in pueritia trahunt ad rufedine propter abundantiam humiditatis. Et in iuventute ad nigredine propter dominium caliditatis. **S**extus et ultimus sumitur ex operationibus: quoniam in eo est temperantia in operationibus omnibus tam animalibus quam vitalibus et quod naturalibus: est in eo temperamentum somni et vigilię. Et si somniat: somniat res delectabiles ut percipere bonos odores esse in solariis et silis. Similiter est temperantia in motu et quiete: quod non est nimis mobilis nec nimis piger. Si in eo est mediocritas in timore et audacia: ira gaudio tristitia: et sic de alijs passionibus anime. In operationibus vitalibus: quod in eo est pulsus magnus et fortis nec extenditur: et anhelitus temperatus in operationibus naturalibus quod in eo est appetitus temperatus comedendi: quod tamen appetitur quantum digerere potest: ut dicit Gal. 3. regni. et in eo fit bona digestio in stomacho: epatis: venis: et omnibus mēbris: et est temperata in expulsiōe superfluitatū totius corporis: et sic de alijs operationibus naturalibus. **S**igna complexionis calide et sicce naturalis distemperate sunt. vi. Primum sumitur ex sensu tactus: quod in eo sunt caliditas et durities et asperitas. **S**ecundum est ex dispositione corporis: quod in eo est macredo: strictura venarum: et totius corporis: et sicut longitudo nisi impediatur paruitas mēbris. scilicet spermatis: vel paruitas matricis vel defectus nutritivus vel excedens siccitas. **T**ertius sumitur ex capillis: quod in eo est multitudo capillorum et crispitudo et nigredo et cito nascitur: tamen nigredo et crispitudo non sunt certum signum: quod nigredo potest cari a sola caliditate extrinseca: ut patet in habitantibus in regionibus calidis: ut in ethiopia: et crispitudo ex sola tortuositate pororum. **Q**uartum signum sumitur ex colore corporis: quod eius color est brunus vel rufus cum in eo domine colera rubea: quoniam talis color non fit certus signum: quod potest causari ex sola caliditate extrinseca: ut dicitur de colore capillorum. **Q**uintus sumitur ex facili et difficili passione a rebus extrinsecis: quoniam tale corpus facilius patitur a calidis et siccis: quod corpus lapsum facilius leditur a siccis: ut patet in. z. regni. et leduntur quod ex similibus causis. **S**extus sumitur ex operationibus: quoniam eius operationes ut plurimum sunt excedentes. Verbi gratia. vigilantissimi perfecti sensus multum ingeniosi multum mobiles irascibiles et audaces: pulsus est in eis velocis frequens vox acuta et loquela multa: et si somniat: somniat res calidissimas ut ignis et res citras: et sibi filia. **S**eptimus et ultimus sumitur ex exercitiis a corpore: quoniam sunt acuta citra: ut plurimum. **S**igna complexionis calide et humide sunt septē. **P**rimus sumitur ex sensu tactus: quod in eo percipitur caliditas et mollities. **S**ecundus sumitur ex compositione corporis: quod tale corpus est carnosum et in eo est latitudo venarum et arteriarum longitudo et grossitudo totius corporis. **T**ertius ex capillis: quod in eo est multitudo pilorum: non tamen tanta sicut in complexionē calida et sicca: et rufedo. **Q**uartus sumitur ex colore corporis: quod color eius est compositus ex albo et rubeo: superatē albedine. **Q**uintus sumitur ex facili et difficili passione a rebus extrinsecis: quod facili-

ter leduntur a calidis et humidis. **S**extum signum sumitur ab operationibus: in eo enim est multum somnus: et si somniat: somniat res similes sanguini. Sed in eo est pigritia et tarditas intellectus et sensus sunt ebetes: pulsus est magnus et fortis: digestio est bona: et de facili ridet. **S**eptimus sumitur ex exercitiis: quod in eo est multitudo et grossitudo: superfluitas uris et sudoris et facili fluxus sanguinis. **S**igna complexionis frigide et humide naturalis sunt septē. **P**rimus sumitur ex sensu tactus: quod in tali corpore sentitur frigiditas et mollities et lenitas. **S**ecundus sumitur ex compositione corporis: quod in eo est pinguedo superflua: strictura venarum: breuitas et grossitudo corporis. **T**ertius sumitur ex capillis: quod in eo est paucitas capillorum planities et albedo. Quis albedo non fit certum signum: quod potest cari a frigiditate extrinseca. **Q**uartus sumitur ex colore corporis quod citius est albus seu plubens. **Q**uintus sumitur a facili et difficili passione a rebus extrinsecis: quod velociter leditur a frigidis et humidis. **S**extus sumitur ex operationibus: quod in eo est superfluum somni: et si somniat: somniat res similes aquis ut est in balneo seu neccari in aqua comestibilis. Similiter in eo est pigritia et tarditas intellectus: sensus sunt ebetes magis quam in complexionē calida et humida: pusillanimitates: pulsus est parvus: tardus: debilis: vndosus: digestio debilis. **S**eptimus sumitur ex exercitiis: quod in eo est multitudo: grossitudo: et albedo superfluitatū: ut spiritus et egestiois sudoris et uris. **S**igna complexionis naturalis frigide et sicce sunt alia septē. **P**rimus est quod sumitur ex sensu tactus: quod ibi percipitur aliquo modo mollities accidentiter ratione superfluitatū aggregatarum in eo ex digestionē. **S**ecundus sumitur ex compositione corporis: quod in eo est superflua macies et strictura venarum: et totius corporis. **T**ertius sumitur ex capillis: quod in eo est paucitas pilorum planities et brunus color. **Q**uartus sumitur ex colore corporis: quod in eo est color citrinus siue fuscus. **Q**uintus sumitur ex facili et difficili passione ex rebus extrinsecis: quod velociter leduntur a frigidis et siccis. **S**extus sumitur ex operationibus: quod in eo est multa vigilia: et somniat res inducentes timorem ut videre res nigras. cadere in profundum et similia. Similiter in eo est malitia intuitus aspectus in rem vnam: siue intuitus timore et tristitia: pulsus parvus debilis durus. Et omnes operationes in eo sunt debiles ut plurimum. **S**eptimus sumitur ex exercitiis: quod ratione digestionis est in eo multitudo superfluitatū. Et quāto illa accidentia sunt magis intensa tāto illa complexio distat a plene naturali temperata: et quāto minus: minus. **S**ecundo dixi quod debet considerari virtus corporis: et illa que sunt consideranda in virtute sunt duo. scilicet fortitudo eius et debilitas eius. Et ex hac conditione siue consideratione tres utilitates habentur. Prima est instructio medici in dieta. Secunda est instructio medici in dādo medicinam. Tertia est instructio in operatione manuali. **P**ropter quod sciendum est quod debilitas virtutis est duplex: quedam est essentialis. alia accidentalis. Vocatur essentialis: quod puenit ex defectu sanguinis et spiritus: ut in ethicis stante ista debilitate virtutis non potest aliquod euacuatio fieri: ut dicit Avic. 3. can. fen. 4. tractatu. 5. de cura paralisis: ubi dicit: quod debilitas virtutis non est in tolerare florumia nec solutionem ventris: sed comperit cibatio adhuc posito quod pigritudo eēt in statu: ut dicit Gal. primo amphi. commento illius amphi. **L**ōtempla: igitur. dicit in statu ilico cibus est dandus accidentibus virtutis dissoluentibus: intelligit de accidentibus dissoluentibus virtutem essentialiter ut superfluius sudor. superfluius fluxus ventris et similia. Et signa buius

debilitationis virtutis sunt tria. Primum sunt res in-
nientes precedentes talem debilitates: vt abstinentia sup-
flua et euacuatio: egritudines cōsumētes. Secundum est
inanitio venarū. Tertiū est demacratio corporis. ¶ Debi-
litas accidentalis virtutis est illa que causatur ex reple-
tione humorū qualitatiua vel quantitatiua. vel vtriūsq;
vocatur repletio qualitatiua quando humores nō pec-
cant nisi qualitate solum: et hoc potest fieri duobus mo-
dis. Uno modo in qualitate accidentali: vt calida et frigi-
da: simplici vel cōposita: et sic solus debetur alteratio: vt
si humoris in caliditate cōpetit infrigidatio et contra-
rio: et sic de alijs. Alio modo in qualitate cēntiali vt quā-
do nimis grossi nimis viscosi nimis subtiles: et hoc potest
fieri dupliciter: qz aliquādo in eis est paruus lapsus. ali-
quādo magnus. paruus est quādo humores possunt cor-
rigi: vt possunt nutrire: vt declarat Gal. in. 2. afforismo.
cōmēto illius affo. Vbi dicitur: cibus preter naturā. vbi de
vino qz si in eo sit paruus lapsus visus acetositatē potest
redire versus suā naturā: sic est de humoribus: qz si sit
paruus lapsus possunt corrigi a natura taliter qz nutrient
et ita nō debetur eis euacuatio: s; sola alteratio: vt si hu-
mor peccat in grossitudine qz subtilietur et contrario.
Alio modo in humore potest ēē magnus lapsus in qua-
litate essentiali: debetur eis euacuatio. dato qz nō pec-
cet in quātitate: vt dicit Auic. pmo cañ. fen. 4. cōmēto
de regulis cōibus vomitus et solutionis ventris: vbi di-
cit multoties euacuatiōes sunt necessarie ppter reple-
tionez fm qualitatem: et nō s; quantitatem: precedente
tamē alteratione seu digestionē humoris: et figura huius
repletionis sunt grauitas corporis et pigrities defectus
appetitus: vnde sunt plene seu inflatē: pulsus non est ple-
nus magnus: nec calor corporis. Lassitudo seu fatigatio:
precipue post exercitium. Repletio quantitatiua voca-
tur quādo humor peccat solum quantitate: et stante ista
debilitate cōpetit euacuatio: maxime per flobotomias
et cibatio: vt dicit Auic. 3. cañ. fen. xi. capitulo de cura sin-
copis. vbi dicit. Et plures quidē stultoz medicorū stu-
dent in cibādo eos. s. sincoipzates ex plenitudine credē-
tes qz viuificant virtutem. ipsius enim suffocant calozē
naturales et interficiunt eos. Et signa huius repletionis
sunt grauitas corporis: pigritia: et defectus appetitus: in-
flatio venarum: extensio cutis: pulsus plenitudo: grossi-
tudo vrine: et tinctura: visus debilitas: et somnia grauita-
tem significātia grane onus deferre aut se mouere non
posse: et sic de alijs. ¶ Sed est cōsideranda virtutis for-
titudō que cognoscitur ex fortitudine operationis et vi-
talis animalis et naturalis et stante fortitudine virtutis
posset fieri alteratio et euacuatio fm humorem peccan-
tem: et nō cibatio nisi ad virtutes custodiēdas: vt in egrit-
udinibus chronicis vel aliquātulum minnēda: vt in acu-
tis egritudinibus: in quibus si virtus augetur vel custo-
diatur morbus augebitur: vt dicit Gal. pmo afforismo.
rur. cōmēto illius affo. Tenues et certe diete. Ex his oī-
bus patz qz tunc alia virtus est maxime cōsideranda vt
plurimus: et dico vt plurimus ppter effimeram febrem:
quia in ipsa nō est multus cōsideranda: vt Gal. dicit. 8.
de ingenio: qz virtus parus debilitatur: sed bene vt plu-
rimus: vt dicit Gal. primo regimēti acutorum. cōmēto
illius. Et si antiquis cibus. vbi dicit qz sublimior intē-
tionis est illa que sumitur a virtute. hoc idem patet. pī-
mo de ingenio sanitatis. caplo. i. vbi dicit. In eius reuo-
catione si esset virtus mentis tunc oculos reuocabis: et cau-
sam reddit in. xi. de ingenio. cap. 5. vbi dicit qz ppter eas
quicquid fecim hoc agimus.

¶ Tercio dixi qz in cura morbi cōsimilis ex parte corpo-
ris egrorantis sunt aliqua consideranda ex parte mēbri
et ista sunt septem. ¶ Primus est mēbrorum nobilitas
quoniam supra membra principalia et nobilia cum forti-
bus et violentis medicinis nō est operāduz ne nocimē-
tum toti corpori cōmune faciamus. Nam scias qz dare
post ea que laxare faciunt virtutes dissolunt principa-
libus membris et eis que sunt cōmunia ipsis est timor
sum iure vite: vt dicit Auic. pmo cañ. fen. 4. caplo pmo.
¶ Secundo est considerādu ex parte mēbri cū crea-
tio: qz per hoc scitur per quā partes est euacuādu. ver-
bi gratia: in epate epaz habz emunctorium versus vias
vrinales ratione gibbi: et ppter hoc humores peccantes
in gibbo epatis: maxime debet euacuari per vias vrina-
les. Similiter habet emunctoriū versus itestina ratio-
ne concaui: et ideo superfluitates peccātes in cōcauo de-
bent euacuari per secessus: et talis euacuatio maxime sci-
tur per anathomias. ¶ Tercio est consideranda mem-
bri compositio: quia membro duro et compacto: vt reni-
bus fortis medicina debz administrari: quia in tali mē-
bro virtus est vnita et virtus vnita fortior est seipsa dis-
perfa. vt dicit Ioannes hebenecus in principio suorum
vniversalium. caplo. 5. Sed mēbro raro et molli vt pluri-
mus competit debilis medicina: quia virtus de facili re-
solueretur. ¶ Quarto est considerāduz membrorum col-
ligantia: qz per hoc scitur qd membrum est mādans et qd
recipiens. Verbi gratia: stomachus et cerebrum habent
colligantiam per duos neruos descendētes a parte ante-
riori cerebri ad orificiū stomachi: et ppter hoc scitur qd
mēbrum est mandans et qd recipiens. Ideo multoties in
egritudinibus cerebri stomachus est alterandus et cua-
cundus et conuerso. ¶ Quinto est considerāda mem-
brorum vicinitas: quia fm hoc membra compatiuntur
adinuices. Verbi gratia: orificiū stomachi vicinatur
cordi: et ppter hoc ad nocumētus cōtingens in orificio
stomachi frequenter accidit sincoipis. ¶ Sexto est con-
sideranda membri sensibilitas. naz supra mēbra sensibi-
lia medicinas violentas et corrosiuas et venenosas pone-
re nō audemus. nam ratione doloris posset sequi mors
vt dicit Auic. pmo cañ. fen. 4. caplo pmo. ¶ Septimo
et vltimo est cōsiderāda mēbrorum longitudo et propin-
quitas: qz remotiori membro fortius medicamen est attri-
buēduz: qz debile in via deperiret. vt dicit Gal. 3. regni.
cañ. illo. In profundo posita. ¶ Sed circa dicta restat
vnum bonum dubiū. Ad quem istorum modoz reduci-
tur consideratio consuetudinis etatis temporis regio-
nis et similituz particulariuz. Dico qz reducitur ad cōfi-
derationem complexionis. patz de consuetudine: quia
ipsa demonstrat complexionēz presentem. vt dicit Gal.
9. de ingenio. caplo. 6. et satis. secūdo amphi. cōmēto il-
lius. Ex multo tempore consueti: vt consuetudo calido-
rum demonstrat complexionēz peccātem esse calidam:
et sic de alijs. De etate primo patz cañ. prima fen. doctri-
na tertia. capitulo de complexionibus etatuz: imo scdm
aliquos non differt a complexionē: nisi quia dicitur in
relatione ad tempus. fm alios est res annexa comple-
xioni: et sic est de predicamento: quando. qz causatur ex
adiacentia temporis in re temporalis: vt in corpore com-
plexionato. ¶ Sed cōsideratio temporis et regionis: et
similium sub consideratione sepe rerum non naturalium
continentur: vt infra ostendetur. Et sic finita est prima
particula que est pars principalis nostri tractatus.
¶ De considerandis in cura morbi cōsimilis ex parte
cause ipsius morbi.

Cap. III.

A 3.

De regimine curatio

Unita prima

parte tractatus no-
stridicēdus de secu-
da in qua est ostēdendū que sunt cōsideran-
da in cura morbi cōsimilis ex parte morbi.
Dico q̄ tria sunt. nāz quedā sunt cōsideran-
da ex parte cause morbi: quedā ex pte mor-
bi: quedā ex parte accidētium morbi. ¶ Ex parte cause
morbi est cōsiderādus an illa causa sit primitiua antece-
dens vel cōiuncta. vocatur cā primitiua res que nō per-
tinet ad cōstitutionēz nōstri corporis ⁊ pducunt mor-
bus aliquādo sine medio: aliquādo cū medio: vt. vi. res
nō naturales. Et alia que possunt applicari corpori hūa-
no. verbi gratia: caliditas solis: aliquando pducit mor-
bus sine medio: vt fe. effūerā inflāmādo spūs. cum me-
dio. aliqui vt putredinali iducēdo malā dispositionē in
humorib⁹. Et tali cause nō debetur euacuatio nec alte-
ratio: sed bene debet effectui derelicto: sicut fe. ⁊ simili-
bus per cōtrariū: sed sufficit vt. phibeatur ei⁹ vltior
impressio per cōtrariū: vt si aer sit calidus in frigidetur:
vt si frigidus calefiat: ⁊ sic de similibus. ¶ Antecedēs
vocatur res que pertinet ad cōstitutionēz nōstri corpo-
ris: vt cōplexio vel cōpositio hui⁹. ⁊ semper pducit mor-
bus cū medio: qz mediāte causa cōiuncta: vt humor dis-
positus ad putrefactionē pducit fe. putridas mediante
humore actu putrefacto: ⁊ de tali causa est cōsiderādus
si est parū lapsa vel multū lapsa. Vocatur parum lapsa
quādo humor per alterationem potest corrigi sic q̄ nu-
triat vt humor parū peccās grossitudine viscositate vel
subtilitate: ⁊ tali solū debetur alteratio per cōtrariū.
Sed vocatur multū lapsa quādo humores nō possunt
corrigi: vt nutriat: sed sufficit correctio que est eoz pre-
paratio ad expulsiōē: ⁊ talis mā est duplex: quedā est
furiosa. alia nō furiosa. Materia pōt dici furiosa quicq̄
modis. Uno modo ratiōe sue acuitatis seu mobilitatis
vt in fornicā ambulatiua: ⁊ in canione fortissimo. Se-
cundo modo ratiōe multitudinis. vt in ocha inflāma-
tiua. Tertio modo ratiōe sue venenositatis: vt in antra-
ce. Quarto modo rōne sui accidētis: vt in colica. Quinto
modo ratiōe mēbris vt in squinātiā: ⁊ talis mā quicq̄
humor sit debet euacuari in pncipio euacuatiōe eradi-
catina: qz nā ratiōe sue malicie nō potest expectare di-
gestionē. Materia nō furiosa est triplex. quedā est que
peccat solū sui q̄titate: qdā solū q̄litate. Alia vtroq̄ mō.
si solū peccat q̄titate debz euacuari in pncipio per flo-
botomiā: qz talis nō indiget digestionē. Si vero peccet
q̄litate solū vt grossitudine viscositate vel subtilitate.
p̄rio ē digerēda vt si sit nimis grossa mediocriter sub-
tiliet. si sit subtilis mediocriter igrosset: si viscosa q̄ me-
diocriter icidat: ⁊ postea ē euacuāda cū medicis q̄ dicē
infra. in p̄n. vō nō nisi medicā mioratiua cū medicis le-
nitius: vt cassia. mund. ⁊ cōsimilibus: vel de se vel acu-
te cū medicā attractiua in parua quātitate. Si autēz
peccet vtroq̄ modo. tūc competit flobotomia ⁊ farma-
cia. Et vnus p̄ri⁹ q̄ aliud: qz si humor magis peccat quā-
titate q̄ qualitate vel equaliter. p̄mo competit flobotomia
q̄ farinacia ⁊ cā est: qz flobotomia euacuat mul-
titudines humorum: ⁊ remouet ea que sunt causa male
qualitatis. Sed si humores magis peccant qualitate q̄
quātitate. p̄mo cōpetit farinacia: qz si p̄cederet flo-
botomia augmētaretur mala qualitas humoris. Nam
sanguis ppter sui tēperamētus est frenū humoris gros-
si vel viscosi vel subtilis nimis. ¶ Causa iuncta voca-
tur illa que pertinet ad cōstitutionem nōstri corporis: ⁊
semper pducit morbus sine medio: vt humor qui actu

putrefit est cā cōiuncta. feb. putride: ⁊ tali cause in febre
nō debetur alteratio vel euacuatio: qz cōuertitur in fu-
mos ⁊ resoluitur insensibiliter. Sed in multis alijs mor-
bis: vt spāsmo paralisi: ⁊ similib⁹ debet alteratio ⁊ euac-
uatio: vt dictus est statiz de mā antecēdēte.

¶ De cōsiderandis in cura morbi cōsimilis ex pte essen-
tie ipsius morbi. Lap. IIII.

Consequenti

te eētie morbi: ⁊ ista sunt gngs. p̄mo est
cōsiderādū qd est morbus. Secūdo qualis
Tertio quantus est. Quarto quomodo est.
Quinto in quo est. ¶ p̄mū gdes est vtrū
mala complexio simplex calida vel frigida humida vel
seca: vel cōposita vt calida ⁊ seca: ⁊ sic de alijs comple-
xionibus: ⁊ vtrū sit cū mā vel sine mā vel cū humoris
vitio vel sine humoris vitio. Et si sit sine mā debet ibi
solū alteratio per suū cōtrariū. Nā ois cura fit per con-
trariū si est mala cōplexio cū mā debetur sibi euacua-
tio ⁊ alteratio vt patuit superius in p̄cedētibus: ⁊ dice-
tur infra. ¶ Et qz mala cōplexio ⁊ humor peccās nō co-
gnoscitur nisi per signa. Tercio ponenda sunt signa ma-
le cōplexionis totius corporis ⁊ humoris peccātis. Nāz
signa male cōplexionis cuiuslibet mēbris in spālī dicun-
tur in .9. Alinaforis. ¶ p̄mo incipiedus est a mala cō-
plexione calida cuius signa sunt hec: quoniā in corpe ha-
bente malas cōplexione calidas percipitur caliditas le-
dens tactum superflua: amaritudo oris: pulsus velox ⁊
frequens: leditur a calefaciētibus: ⁊ inuatur ab ifrigidā-
tibus: ⁊ maxime venit in estate. ¶ Signa male comple-
plexionis frigide sunt hec: quoniā in tali corpe percipit-
ur frigiditas ledēs tactus: digestio est debilis: ⁊ mor-
dica fit laxitas iuncturā: cito patitur reumatismū: ci-
to leditur ab ifrigidātib⁹: inuatur a cōtrario: ⁊ maxie
venit in hyeme. ¶ Signa male complexionis humide
sunt signa male cōplexionis frigide: multitudo saluē ⁊
mūchi ⁊ alia: superfluitatū: frequēs fluxus ventris: le-
ditur ab humectātib⁹: inuatur a cōtrario: multus son-
nus: inflatio palpebrarū: vt in ydropisi. ¶ Signa male
cōplexionis sicce sunt hec: quoniā in tali corpore sentit-
ur duricies asperitas vigilie superflue macies accidētalis:
leditur ab exiccātib⁹: inuatur a cōtrario: ⁊ maxie
venit in autūno. Et ista signa si cōponantur habent signa
cōplexionis cōposite. ¶ Signa domini sanguinis sunt
hec. f. grauitas corporis alicis ⁊ ossitationes multe: som-
nus multus: debilitas sensus ⁊ intellect⁹ fatigatio absq̄
motu magno: dulcedo oris: rubedo corporis: plenitudo
venarū: ⁊ pulsus: facilis exitus sanguinis a locis que faci-
liter scinduntur. a naso gingiuis ⁊ emoroydibus ⁊ simi-
libus. Regimen multiplicatiū sanguinis vt si aliquis
fuerit vsus viuere in ocio comedere cibaria multū san-
guines generātia vt gallinas: ⁊ similia somnare res rui-
beas. ¶ Signa domini flegmatis sunt alia. f. albedo vl-
pallido in corpore fieri. ⁊ mollities in tactu: multitudo
saluē ⁊ mūchi: ⁊ alia: superfluitatū: paucitas nifi ve-
niat a flegmate falso: debilitas egestiōis: eructatio ace-
tosa: vrina alba: somnus multus: mēbrozū pigritia: pul-
sus rarus ⁊ tardus. Regimen multiplicatiū flegma-
tis vt esse in quiete superflua: comedere cibaria frigida
vt pisces: ⁊ somnare res frigidas ⁊ hūidas ⁊ niues ⁊ si-
milis: esse in aquis. ¶ Signa domini colere sunt de-
ces. f. citrinitas colorū oculo: amaritudo oris: siccitas
lingue ⁊ nariū. Defectus appetitus nauſea vomitus co-
lericus punctio in mēbris. Regimen multiplicatiū

colere: vt est in continuo motu vel exercitio sitis; comedere cibaria calida z sicca vt piperata z similia. Ultimū signū est somnare res calidas z siccas. vt esse in igne z se eē in sole se videre vetilla rubea z similia. ¶ Signa melācolie sunt octo. s. color fuscus nigredo sanguinis et grossities multe vigilie frequētia imaginationis intensus appetitus passio splenis. Regimen multiplicatiūz melācolie vt esse in cōtinuo timore z tristitia comedere cibaria melācolica: vt caules z legumina z similia. Ultimū signū est somnare res inducentes timorē z tristitiā vt videre res nigras se eē in tenebris: z similia.

¶ Secundū qd opz considerare est: qualis est morbus. s. vtrū simplex vel compositus z vtrū longus vel brevis: quonā si simplex fuerit simplex medicina erit administranda. Et si cōpositus composita vt infra ostendetur: z si vnus illoz est periculosior altero illi prius est succurrendū: vt dicit Gal. primo ampho. cōmento illius cañ. ¶ Humide diete: Alterūz nō negligēdo. Verbi gratia. Si sinochus z paralisis cōiungantur. prius sinochus est curandus q̄ paralisis: quia periculosior. Similiter cōsiderandū est vtrū talis morbus sit lōgus vel brevis: quia si brevis competit subtilis diēta: imo si virtus posset stare sine cibo vsq; ad statū morbi nullus cibus esset administrandus: vt dicit Auic. quarto cañ. fen pma. tractatu scdo. capitulo de cōbatione febricitantiūz. Si autem morbus sit lōgus competit grossa diēta s; longitudinē morbi ne virtus deficiat ante statūz. vt dicit Auic. pmo cañ. fen. 4. capitulo pmo. idēz Hippoc. pmo amphozif. in illo ampho. Ubi vero s; acumen. ¶ Et quia longitudo vel breuitas morbi nō cognoscitur nisi per signa: ideo ponēda sunt signa lōgitudinis z breuitatis morbi: que signa sciuntur ex gñq; . Primo ex extrinsecis vt aere etate regione regimine z similibus: vt mora in aere calido: z regione calida: z similibus. Similiter si patiens tenuerit regimen multiplicatiūz humorū calidoz egritudo erit calida: z in cōtrariis vt in aere frigido z regione frigida z similibus. Similiter si patiens tenuerit regimen multiplicatiūz humorū grossi egritudo erit longa. Secundo sumitur ex illis que se tenēt ex parte corporis: vt ex pulsu yrina z similibus: qz si in egritudine pulsus sit velox z in yrina cito apparent signa digestionis vel id digestionis egritudo est brevis: z per cōtrariūz si in egritudine pulsus est tardus: z in yrina tarde apparent signa digestionis vel indigestionis. signum est q̄ egritudo est lōga. Tercio sumitur ex parte paroxysmi: si est egritudo que habeat paroxysmos. Nam si plures paroxysmi incipiunt affligere patiētem in eadē hora egritudo erit longa z qz hoc significat grossities z inobediētiā materie: vt dicit Gal. 4. ampho. cōmento illius ampho. Quibuscūq; egritudinibus. Si vero cito fiat anticipatio paroxysmi egritudo erit brevis. Quarto sumitur ex specie egritudinis. Verbi gratia. apostemata squinantia sunt de natura sua egritudines breues: sed quartana z sibi similes sunt longe. Quinto sumitur ex cognitione diei status morbi z hore eius que habentur per signa eius. pñostica: z ista sunt signa demonstratiua diei iudicatiue que sequuntur: z ista sunt tria. Primo est icēptio apparitionis signoz digestionis: vel corrupte digestionis. Exemplūz vt si in quarta die appareat in yrina nubes alba vel rubea significat statū morbi esse in septima die ad bonū. Et si appareat nubes nigra vel viridis significat statū esse in septima die ad malum. Et causa est: qz dies iudicatiua diuidiat totūz tempus morbi a principio vsq; ad statum: vt dicit Gal. quarto amphozifimoz. cōmento illius cañ.

Quibuscūq; egritudo in septimo die. Secundūz signū est fortitudo virtutis vel debilitas i die iudicatiua: verbi gratia. si virtus in die quarta icēpiat fortificari supra morbū signū ē q̄ crit stat⁹ in septio die ad bonū: s; si icēpiet in q̄rto die debilitari signū est q̄ crit stat⁹ ad malū.

3^m signū est motus debilis nāc supra morbū: z cōuerso in die iudicatiua: vt si q̄rta die fiat modicus sudor in egritudine vel paruus fluxus ventris significat statum morbi in septimo die ad bonū vel ad malum. ad bonū si precedant signa digestionis. ad malū si nō precedūt. Signa vero hore stat⁹ morbi est hora maioris afflictionis: vt pz. 4. cañ. fen secūda. tractatu pmo. caplo pmo. z sic pōt. pñosticare hore mortis vel vite.

¶ Tercio est considerandum in cura morbi cōsimilis vtrū sit quātus. s. vtrum sit fortis vel debilis intensus vel remissus: qz si sit fortis vel debilis medicina danda est fortis. si debilis: debilis: vt dicit Gal. q̄rto amphozif. mor. cōmento illius amphozifimi. Elleborus periculosus est. Et ista sumitur si cognoscitur gradus morbi: de quo gradu sunt due opinioniones. ¶ Aliq; distinguunt gradus morborūz penes accidentia que dicuntur in corpore humano. dicunt enim q̄ morbus est in primo gradu quando inducit debilia accidentia non notabiliter perceptibilia q̄ hoc debetur primo gradui: sed nō esse perceptibile sensui sicut dicemus de tertiana simplici non multūz intensa. Sed morbus in secundo gradu appellatur quando inducit accidentia notabiliora fortiora notabiliter perceptibilia: quia hoc debetur secūdo gradui: scilicet esse sensui perceptibile: sicut dicemus de tertiana duplici. Sed dicitur morbus in tertio gradu quādo inducit in corpore humano accidentia deteriora sensibilia corporis multum sensibilibus ledentia. Nam hec est operatio tertij gradus: scilicet sensibilibus ledere sicut dicemus de tertiana continua. Sed vocatur morbus in quarto gradu quando inducit accidentia pessima que sunt corpus corruēptentia: vt patet de causone fortissimo. Nam hec est operatio quarti gradus: scilicet corruēptentia: vt patet per Auicē. primo cano. fen secūda. doctrina secūda. summa prima. capitulo tertio. vbi dicit q̄ operatio primi gradus nō est perceptibilis sensui. sed secūdi gradus est perceptibilis sensui. tertium est sensuāliter ledere. Sed quarti est corruēptentia. Hec sunt dicta fin Magistruz Bartholomeuz de bugis. ¶ Alij autē dicunt z melius q̄ gradus debetur morbis per attributionem ad medicinas: z causa est: quia gradus nō debetur morbis nisi in quantum terminat actionem medicine. Exemplum vt in morbo calido z idem intelligatur de frigido humido z secco simplici vel composito cum materia vl sine materia vocatur morbus calidus in primo gradu: quando caliditas preter naturam tantum excedit complexionem naturalem corporis quantum potest remoueri per medicinas frigidam in primo gradu. Sed vocatur morbus in secundo gradu quando caliditas preter naturam tantum excedit complexionem naturalem quantum potest remoueri per medicinas frigidam in secundo gradu. In tertio gradu quando caliditas preter naturam tantum excedit complexionem naturalem quantum potest remoueri per medicinas frigidam in tertio gradu. Sed appellatur in quarto gradu quando caliditas preter naturam tantum excedit complexionem naturalem quantum potest remoueri per medicinas frigidam in quarto gradu: z sic potest declarari in quolibet alio morbo. Et quo patet q̄ morbo debetur primus gradus per accidens in cōparatione ad me-

De regimine curatio

dicinas: sed medicinis debetur per se: quia deducte de potentia ad actus per calorem naturales habent immutare corpus humanum fin quattuor modos immutationis que debet quatuor gradibus: vt declarabit inferi.

¶ Quarto dixi ex parte essentie morbi est considerandus quomodo et in quo tempore: est tamen de tempore vniuersali quod de tempore particulari. de tempore vniuersali patet: quia in estate et in hyeme non sunt administrande fortiores medicine: vt dicit Auicenna. primo canon. fen quarta. capitulo primo. et idem facit Hypocras. primo afforismo. Sub cane ante canes. Sed bene in vere et antano maxime in vere. iuxta illud afforismum. Quibuscumque vero slobotomia vel farmacia. patet etiam de tempore particulari morbi: quia in principio et augmento alie et alie in declinatione: vt declaratur est superius: quod semper procedendum est a debilibus ad fortiora vsque ad statum. Et similiter alia dicta: quia a principio vsque ad statum est procedendum in dieta subtiliando: sed post statum vsque ad perfectum sanitatem in dieta est procedendum ingrossando.

¶ Quinto et ultimo ex parte essentie morbi est considerandum: in quo est talis morbus: scilicet in quo corpore est et in quo membro est determinatum supra: vel in quo et in qua regione est: quia in regione frigida fortiores medicine sunt administrande quam in regione calida: vt patet per Auicenna. primo canon. fen quarta. capitulo. 9. vbi dicit quod in cura tarcorum non operatur scamonea nisi detur in magna quantitate. Sed in regione calida aliter operatur et sufficit sola virtus eius. Tercio dixi quantum ad secundum membrum principale quod alia sunt consideranda ex parte accidentium morbi: vt eorum diuersitatem fortitudinem et debilitatem: sicut sunt sitis et vigilie et similia. Et fin hoc diuersa remedia sunt administranda: vt docent auctores nisi sint a natura: quia illa sunt dimittenda nisi multum debilitaret virtutes. Et sic est finita secunda pars principalis nostri tractatus.

¶ De considerandis in cura morbi consimilis ex parte medicaminis applicandi. Lap. V.

Tercio principaliter dixi curam morbi consimilis quedam sunt consideranda ex parte medicaminis applicandi: et ista sunt duo in generali. Nam quedam sunt ex parte medicine alteratiue: quedam ex parte medicine laxatiue. **¶** Consideratio ex parte medicine alteratiue siue medicaminis alteratiui consistit in consideratione sex rerum non naturalium et medicinarum alteratiuarum. Et primo in consideratione aeris: quod semper sit contrarius ipsi morbo: vt dicit Galenus. de ingenio. capitulo. 6. Idem Auerroes. 7. colliger. cap. primo. dicit quod quando aer est contrarius ipsi morbo: tunc utilitas est infirmo et gaudium ipsi medico: et si non inueniatur contrarius per naturam fiat contrarius per artificium: vt in morbo calido ifrigidetur aer cum aqua frigida a roso et aceto et appositione vasorum plenuorum aqua in diuersis locis et partibus domus: et pone flos herbarum frigidarum circa lectum et aliorum frigidorum: sicut sunt rosa. viole et nenufarum flos salicis: cana vites albe et similia. Et in morbo frigido in hyeme calefiat aer cum igne sine fumo longe a patiente non de carbonibus: quia dolores capitis generant. Et ista consideratio aeris est dignior inter omnes: vt dicit Auicenna. primo canon. fen quarta capitulo primo. vbi dicit. Et aer quidem eorum que sunt sex rerum non naturalium existit summa et dignior: cuius ratione et dispositio ne considerare oportet an sit medicine inuamentum prestans. **¶** Secundo competit in cibo et potu: quia restau-

rent et alterant vt contrarietur ipsi morbo. Nam morbo calido competitur cibo et potus frigidus: et morbo frigido e contrario. Et hec consideratio est multum utilis: vt dicit Rasius in suis experimentis dicens. quod ille medicus est nobilior et melior qui curat cum cibis et potibus egritudinem quam ille qui curat cum medicinis: et propter hoc vocabantur antiquitus medici altariorum: id est sacrificiorum. Sed si non potest curare egritudinem cum cibis et potibus debes eas curare cum medicinis euacuatiuis. **¶** Tercio consistit in motu et quiete: quia in egritudinibus calidis competit quies: vt patet de febre per Galen. secundo afforismo. Illius causam. Febris non fortiter. Dicit quod febrientes non debent exercitare sed quiescere: sed in egritudinibus frigidis competit motus cum sit causa caloris nisi corpus sit plectoricum. **¶** Quarto consistit in somno et vigilia: quia administrentur tempore conuenienti et quantitate temperata. Verbi gratia. in principio paroxysmi non competit somnus febricitanti: sed bene in declinatione: vt dicit Galenus. secundo afforismo. commento primo. et si tunc non certum est signum mortis. Et intellige si tale signum proueniat a causa intrinseca et quod sit magnum et quod contumetur: nec sunt dimittendi de die dormire nisi consuetudo esset in sanitate ad oppositum: sed bene de nocte vel saltem in aurora vsque ad tertiam. vt dicit Hypocras tertio pronosticorum. canon. illo. Somnus vt innox est. Similiter debent applicari in quantitate determinate. nam somnus superfluous est nocuus: aggregat in corpore superfluitates. Similiter superflue vigilie: quia resoluunt spiritus et exiccant: vt dicit Auicenna. quarto canon. fen secunda. tractatu primo. caplo de signis sumptis ex somno et vigilia. **¶** Quinto consistit in repletionem et inanitionem: quia in morbo de inanitione competit repletio et e contrario: vt dicit Hypoc. 2. affo. canon. illo. Ex plenitudine quicquid egritudines. **¶** Sexto consistit in accedibus aie: quia in diuersis corporibus in diuersis egritudinibus diuersa accedentia aie sunt iducenda. et tegni. commento illius causam. Nam si quidem motione: quod quidam medicus verus adducere militem regis cum esset ifrigidatus: prouocauit ipsam ad iram: vt eius calor icitaret: et ista accedentia aie multum facient ad crises faciendas: vt timor multum facit ad fluxum ventris vel vrine. Et gaudium ad crises per fluxum sanguinis vel per sudorem: vt dicit Auicenna. 4. canon. et ca. primo.

¶ Circa considerationem medicinarum alteratiuarum tria sunt notanda. Primo quot modis dicitur medicina alteratiua. Secundo quod medicina non operatur in corpore humano nisi si in determinato gradu et dosi: ideo ponendi sunt gradus et doses medicinarum. Tercio ponende sunt medicine alteratiue cuiuslibet membri calidi frigidi humidum siccum. **¶** De primo dico quod medicina est duplex: quedam est simplex. alia est composita. Medicina dicitur simplex triplex. Uno modo quia habet unam complexionem in qualibet sui parte vt lactuca que est frigide complexionis in superficie et in centro: et per oppositum est medicina composita: que si habet diuersam complexionem in suis partibus: vt pilulini: quod est frigidum in superficie et calidum in centro: et caulis: qui est frigidus in centro et calidus in superficie. Secundo modo dicitur medicina simplex illa que non appareret sensui esse diuersae nature: vt arbor componitur ex radicibus folijs et fructibus. Tercio modo dicitur medicina simplex que est talis qualis producitur a natura: et sic omnis medicina producta a natura est simplex. Et per oppositum dicitur medicina composita que non est talis qualis producitur a natura: sicut medicine facite ab arte: vt tyriaca et similia.

De secundo scilicet de gradibus sunt se-
preper ordinem vi-
denda. Primo est notandus quot modis dicitur gradus.
Secundo quid est gradus: prout consideratur a medi-
co. Tercio quot merbas habet quilibet gradus. Quarto
quare fuit necessarii ponere medicinas in gradu. Quinto
quot requiruntur ad hoc quod aliqua medicina simplex
vel composita ponatur in gradu. Sexto ponende sunt
doses medicinarum. Septimo tradenda est ars graduandi.
¶ De primo dicitur quod gradus dicitur dupliciter. Uno
modo generaliter. Alio modo specialiter. Gradus gene-
raliter sumendo id est quod esse finis magis et minus. siue
istud esse finis magis et minus dicat esse perfectionis: sicut
dicimus quod essentia magis perfecta est in gradu magis per-
fecto: siue illud esse magis vel minus dicat esse causalita-
tis: sicut dicimus quod cause superiores sunt in gradu altio-
ri et perfectioni quam cause inferiores: siue illud esse magis
vel minus dicat esse communicatum sicut dicimus: quod ge-
nus est in gradu superiori: species in inferiori. Et aliqua-
do extenditur nomen gradus ad locum et ad tempus: et sic
dicimus: ille est in primo gradu et ille in secundo. et sic
de alijs. ¶ Alio modo sumit specialiter: prout est in gli-
tatibus acquisitis per motum alterationis: ut in calido
frigido humido et sicco. et sic de alijs. et sic gradus est ter-
minus qualitativus: quia qualitas per gradum terminatur.
Et ut sic gradus potest sumi dupliciter. Uno modo: ut con-
sideratur a medico. Alio modo prout consideratur a na-
turali. ¶ Gradus consideratus a naturali est duplex. qui-
dam est potentialis. alter actualis. potentialis est gradus
in qualitate quod in qualitate est in acquire: et tales sunt in-
finiti: quia mobile in quolibet instanti temporis acqui-
rit unum gradum potentialem: finis philosophi. s. philosophus.
et dicitur pro tanto potentialis: quia mobile quantum est
ex parte motus est in potentia: ut in quolibet instanti tem-
poris cesserit a suo motu et habeat actu mutatum esse. Sed
gradus actualis est in qualitate pro quanto qualitas est
in acquisito esse. et iste est unus in una qualitate: quia vl-
timus et per illum qualitas terminatur actu. ex quo pa-
tet: quod tot sunt gradus actuales quot sunt qualitates in-
acquisito esse. ¶ Gradus vero ut consideratur a medico
est terminus qualitativus excedens temperamentum
potens facere mutationem in corpore humano notabi-
lem. prima obuiatione manifeste vel occulte. Dicitur pri-
mo quod est terminus qualitativus excedens temperame-
tum: quia medicina temperata non ponitur in gradu a
medico. ulterius ponitur potens facere mutationem no-
tabilem in corpore humano: quia medicus non curat de
mutatione in alijs animalibus. Similiter ponitur nota-
biles: quia quilibet qualitates possint mutare cor-
pus humanum: non tamen notabiliter et distincte ab alia
¶ Ultimo ponitur in diffinitione occulte vel manifeste
quantum ad primum gradus: et qualiter hoc intelligitur
declarabitur infra manifeste. quantum ad secundum gra-
dum qui est sensu perceptibilis. et tertium qui etiam sen-
sibiliter ledit. et quantum qui corrumpit. ¶ Ex quo se-
quitur quod gradus potest quatuor modis nominari. s. ter-
minus elevatio excessus et distantia. dicitur terminus for-
maliter: quia formaliter terminat qualitatem: ut dictum
est. alijs tribus modis dicitur denominative: quod patet:
nam terminus non est formaliter elevatio nunc: ita prout
est elevatio: quia est causa elevationis actio: quia illud est
actio agentis causantis qualitatem: nunc est elevare pas-
sio: quia gradus non est passio qualitatum elevatio que
est res elevata: quia hoc est qualitates vel corpus ratio-
ne qualitatis. sed illud quod terminative et in esse actua-

li qualitas dicitur elevata supra temperamentum vel una
qualitas supra aliam: ut est distantia formaliter: sed il-
lud quo qualitas distat a temperamento vel una quali-
tas ab alia: et talis gradus ponitur reductivum in predica-
mento qualitatis.

Secundo est videndum quid est gradus: ut co-
sideratur a medico. et quatuor
modis potest diffiniri. Primo sic ab antiquis. Gradus
est excessus qualitatis sensu perceptibilis. Et sic obicitur
contra diffinitionem: quod non est bona: quia omnis bona
diffinitio debet competere cuilibet contento sub diffini-
to: ut patet sexto topicorum. et tamen ista non competit
primo gradui: quia primus gradus non est perceptibilis:
ut dicit Avicenna. primo casu. secundum doctrinam secun-
da. summa prima. capitulo decimo quinto. de his que pro-
veniunt ex his que comeduntur et bibuntur. Responde-
tur tripliciter. Uno modo quod quando auctores dicunt quod
primus gradus non est sensu perceptibilis intelligitur
respectu aliorum graduum: tamen in se et absolute est sen-
su perceptibilis. Vel aliter quod primus gradus non est sen-
su perceptibilis manifeste: sed bene occulte et remissive.
Istam diffinitionem non intendo reprobari: quia satis potest
sustineri. ¶ Aliiter diffinitur ab Alkindo in libello de
gradibus quem fecit. Gradus est sexdecupla proportio
et aliarum subnumeratarum finis proportionem duplam.
continue procedens magister Alkindus et sui sequaces:
ut magister Arnaldus de villa nova: dicunt quod quantum
distat primus gradus a temperamento tamen distat unus
gradus ab alio. in temperamento est una pars calidi et
alia frigidi. Idem in qualitatibus passivis: ut humi. et sic-
cum. et est primus gradus: ideo primus gradus habet duas
partes calidi et unam frigidi. Et ideo secundus gradus
debet habere quatuor partes calidi et duas frigidi: quia
sunt duplum ad duo: sicut duo ad unum in primo gradu.
Tertius vero gradus debet habere octo partes calidi et
quatuor frigidi: quia octo sunt duplum ad quatuor. Et
quartus gradus debet habere. id est. partes calidi et octo fri-
gidi: quia. id est. sunt duplum ad octo: et fundatur totum in
isto principio: quia gradus debet sequi augmentum na-
turale: et illud est duplum: ut declaratum est: quia pri-
mus gradus dicitur duplum respectu temperamenti: et
illud est primum augmentum. ¶ Ista diffinitio salua
correctione melioris iudicii est simpliciter falsa propter
duo. Primo quia repugnat rationi. Secundo quia re-
pugnat sensui. De repugnet rationi: proba tripliciter.
Primo sic: quia in omni complexione mixti qualitates
debent se habere ad invicem sicut una pars. et ideo non
habent proportionem ad faciendum unam complexio-
nem: ergo. maior patet. quia aliter non faceret unam co-
plexionem respectu unius forme: videlicet: quia una
pars non habet resistantiam sexdecim partibus: immo
statim corrumpitur: aut tantum posset resistere una
pars frigidi: quantum sexdecim calidi agerent. et per co-
sequens due partes frigidi posset resistere quatuor ca-
lidi in secundo gradu: et quatuor octo in tertio gradu.
et octo sexdecim in quarto gradu: quod est falsum. Et si
aliquis dicat ad istam rationem quod argumentum conclu-
dit veritatem quantum est ex parte qualitatum de se: sed
alia forma substantialis mixti prohibet corruptionem
illius partis: quia ligat missibilia ad invicem. non valet
ista solutio: quia forma substantialis non ligat: nisi pro-
portionem missibilium ad invicem. unde missibilibus
ad invicem repugnantibus non potest forma substan-
tialis in materia introduci. Et propter hoc Avicenna. di-
cit primo casu. secundum doctrinam secundam. capitulo. 2. sic

De regimine curatio

et oportet attendere virtutes: id est qualitates actiue virtute passiuarum: equali distantia: id est proportionem. ¶ Secundo hoc idem proba sic: si gradus distinguere finem proportionem duplicem: tunc quartus gradus non differet a tertio: sed hoc est falsum: igitur. autem patet. quod secundus gradus est sensu perceptibilis. et per experientiam videmus quod si duplicetur eius quantitas mortificabit: ut si accipiat aqua frigida eius frigiditas est sensu perceptibilis. quod si duplicetur frigiditas aque mortificabit sensus tactus. hoc idem videmus in alijs: ut in itinerantibus in aere frigido: et tunc mortificatio est operatio quarti gradus. et debet per eos tertio gradui cum sit duplum ad duo. minorem tenet oes. ¶ Tertio ad idem. quantum distat primus gradus a temperamento tunc distat unus gradus ab alio. scilicet. 16. plus distat ab octo quam octo a quattuor. et quattuor a duobus quam duo ab uno: igitur. autem patet per eos: scilicet. minor tenet de se. ¶ Secundo. diffinitio eorum est falsa: quod repugnat sensui: quod patet ad sensus: quod videmus quod si unus. et aque calidissime addatur una alia. et aque frigidissime resultat temperamentum. et si addatur alia. et aque calidissime percipiet eius caliditas remissio: et si addatur alia: ite tunc corrumpet sensum tactus. et sic sufficit quod in temperamento sit una pars calidi et alia frigidi: et sit in qualitatibus passiuis. et in primo gradu declarando in medicina calida: gratia exempli: sicut due partes calidi et una frigidi. et in secundo gradu sicut tres partes calidi et una frigidi. et in tertio gradu sicut quattuor partes calidi et una frigidi. et in quinto gradu: sicut. v. partes calidi et una frigidi: nec valet eorum fundamentum quando dicunt: gradus debet sequi primus augmentum naturale proceditur: et quando dicunt quod illud est duplum. dico quod augmentum in primo gradu finem duplum est per accidens. propter indiuisibilitatem unius: quod unitas non potest diuidi finem augmentum per unitatem per se: quia per se primus gradus addit unitatem supra temperamentum: et ideo bene volo quod secundus gradus addat unitatem supra primus: et tertius addat unitatem aliam supra secundum. et quartus addat unitatem supra tertium gradus. ¶ Natura graduum finem Auerro. v. colligit. ca. ultimo est hec. scilicet. quod primo gradu sunt due partes unius qualitatis et una alterius. et ita primus gradus addit supra temperamentum unam partem: quod in temperamento est una pars unius qualitatis et alia alterius. et in secundo gradu sunt tres partes unius qualitatis et una alterius. Ita addit duas partes supra temperamentum: et unam supra primum gradum. Et in tertio gradu sunt quattuor partes unius qualitatis et una alterius. Et ita addit tres partes supra temperamentum: et una supra secundum gradum. Et in quarto gradu sunt quinque partes unius qualitatis et una alterius: et ita addit quattuor partes supra temperamentum et una supra tertium. Vbi gratia. in medicina calida in primo gradu sunt due partes calide et una frigida. et ideo se habet ad temperamentum in proportionem duplicem: quia sunt duplum ad unum. In medicina calida in secundo gradu sunt tres partes calidi et una frigidi: et sic se habet in proportionem sexquialtera ad primum gradum: quod continet tantum quantum continet primus gradus et medietatem seu alteram partem eius. In medicina calida in tertio gradu sunt quattuor partes caliditatis: et una frigiditatis. et ita se habet in proportionem sexquialtera ad secundum gradum: quod continet tantum quantum secundus et tertiam partem ultra. In medicina calida in quarto gradu sunt quinque partes calidi et una frigidi. et ideo se habet ad tertium gradum in proportionem sexquiquarta: quod continet tantum quantum tertius et quartam eius partem et ultra. Et ista proportio que est in gradibus per additionem unitatis seruatur in sonis et figuris. verbi gratia. in sonis si

accipiatur vox temperatur et vocatur melodia: et addatur sibi una vox. causabitur una consonantia que vocatur dyapason: que se habet in proportionem duplicem ad melodiam. et si addatur alia vox causabitur una alia consonantia que vocatur dyapente: que se habet in proportionem sexquialtera ad dyapason. Et si addatur alia vox causabitur alia consonantia que vocatur dyatessaron que se habet in proportionem que vocatur sexquialtera ad dyapente. Similiter saluatur illa proportio in figuris. Nam finem Euclidem primo sue geometrie prima figura est triangulus in quo sunt tres linee quibus si addatur quarta linea causabitur alia figura: et si iterum alia alia: et sic de alijs.

¶ Tertio diffinitur gradus sic a magistro Arnaldo de villa noua: in libro que fecit de gradibus contra Auerroym specialiter sic. Gradus est eleuatio qualitatis complexionis supra temperamentum ad instantiam et distantiam integram et declarat dictum suum. gradus est eleuatio qualitatis supra temperamentum: quia medicina temperata non ponitur a medico in gradu. dicitur qualitas complexionalis ad denotandum quod qualitates primae: scilicet calidum frigidum humidum et siccum ponuntur in gradu primo et per se: et non qualitates secundae: sicut durum molle nisi per reductionem ad primas. sequitur finem distantiam integram: et propter hoc gradus differt a methis: quia quilibet gradus habet tres methas et in prima et in secunda metha non est distantia integra ab alio gradu. Ista diffinitio potest reprobari quantum ad unum: quia non ponitur in ea differentia gradus: ut consideratur a medico: que est mutare corpus humanum manifeste aut occulte: que ponitur ab Auenenna primo casu. secundum. summa prima. capitulo quinto. de his que proueniunt ex his que comeduntur et bibuntur. et si volueris hoc sustinere possumus dicere quod gradus sumitur dupliciter. Uno modo absolute secundum sui essentiam et sic datur diffinitio eius. Alio modo quantum ad sui effectum qui est mutare corpus humanum. et sic ab eo non diffinitur gradus.

¶ Quarta diffinitio gradus sumitur ex dictis Auenenna. primo casu. secundum. doctrina secunda. summa prima. capitulo quinto. de his que comeduntur et bibuntur. Et ex dictis Galieni. quinto de simplici medicina. Gradus est eleuatio qualitatis complexionalis supra temperamentum ad instantiam potens facere mutationem in corpore humano notabilem manifeste vel occulte. et ista diffinitio est completa: quia indicat essentiam diffinitum et per eam differt a quolibet alio. quod patet: quia gradus est eleuatio supra temperamentum: et per hoc differt a medicina temperata que non ponitur in gradu. ulterius dicitur qualitatis eleuatio: quia gradus non est qualitas: sed terminus qualitatis. Sequitur complexionalis ad denotandum quod qualitates primae primo et per se ponuntur in gradu. et secunda non nisi reductiue: et sic intelligit Auerroys quinto colligit. quoniam ponit qualitates primas et secundas in gradu. in capitulo ultimo dicit: manifeste vel occulte. id est remissio quantum ad primum gradum. manifeste quantum ad secundum et tertium et quartum: iterum dicit potens facere mutationem in toto corpore humano: quia medicus non curat de mutatione que potest fieri in alijs animalibus. Sequitur notabile: quia quicquid quilibet qualitas in esse acquisito immutatur: non tamen notabiliter ab alio distincte: et propter hoc multe medicine sumuntur in eodem gradu apud medicum.

Tertio est videndum de numero graduum. vs. quot sunt gradus et quot methas habet quilibet gradus. de numero graduum dico quod possunt

distingui dupli. Uno mō fm sui essentia absolute. & sic distinguit fm pportione duplā: fm opinione magistri Alnaldi: & est pportio numeroꝝ. vel per additioneꝝ numeri fm opione Averrois & meā: & est pportio arithmetica que fit per additioneꝝ quātitatū: & distinguēdo gradum: gradus essent infiniti: qz in numeris est pcessus ad infinitū addēdo: vt dicit phs. 2.º physicoꝝ. Alio modo distinguunt fm impressione vel inmutatione quā faciūt in sensu tact? coꝝpoꝝis tēperati: & sic sunt quattuor gradus: & nō plures: neq; pauciores. Vocat primus gradus qui nō est sensu pceptibilis: nisi reiteret: & dī sensu pceptibilis respectu alioꝝ graduū: vel qz eius sensatio non est manifesta ex eo: qz si a pportioe primi gradus aliqd remoueret nullo modo sentiret. Secundus gradus est ille qui est sensu manifeste pceptibilis: s; tertius gradus est ille qui sensibiliter ledit. Quart? gradus est ille qui coꝝrumpit: & qz vltra coꝝruptū nō pōt esse aliqua opatio in coꝝpoꝝe humano. ideo nō sunt plures gradus apud medicum: & bene dicit in sensu tactus coꝝpoꝝis tēperati: qz per ipressionē vel inmutationē: quam in eo faciūt gradus distinguūt: & etiaꝝ mensurāt. Et ideo remoueret opinio quozuidā dicentū qz multe medicine sunt calide in qꝛtoꝝ frigide: que non coꝝrumpunt coꝝpus humanū: sicut ppter & aliū: & filia. Nam s; non coꝝrumpant coꝝpus humanū: qz hoc debet veneno sensibiliter. simpliciter tū coꝝrumpunt sensu tactus: qz respectu istius ducunt in gradū. Nam calidum frigidum humidū & sicū sunt obiecta sensus tactus fm qz dicit phs. 2.º de anima.

Circa methas

sunt duo videnda. Primo qd est metha. Secūdo quot methas habet quilibet gradus. ¶ Metha diffinit sic. Metha est pars gradus pme qualitatē que in coꝝplexione in gradu reperit faciens operationē sui gradus infra quez pñet differēs ab omni alia parte gradus sui fm discre tam in sensu tactus inmutationē. Et ista diffō declarabit in diffōne earum. ¶ De numero metharū sunt due opinionēs. Quis opinio vsq; ad bodiernū dicit est qz quilibet gradus habet solus tres methas. & hoc pbat duplici rōne. Primo sic: sicut est de superficie: ita debet esse de gradu: sed ita est de superficie qz quilibet hz tres partes. g. quilibet gradus hz tres methas. añs p; qz sicut superficies habet latitudinē: per quā differt a linea: s; gradus hz in se latitudinem: qz cōmet in se multos gradus naturales. minor patet: qz superficies habet duo extrema & mediū. ergo eodem modo gradus medicinalis hz tres partes. s. primam vltimā & mediā. Secūdo pbo sic: in omni motu in quo est intēcio vel remissio sit motus a di minuto ad augmentū per mediū: sed in gradu medicinali est h; ergo in eo erunt tres partes. videlicet remissio: vt in prima metha intensa: vt in vltima & media. s. in respectu. Añs patet. 6.º physicoꝝ. & minor: qz gradus hz magnā latitudinē. ¶ Alia est opinio noua alioꝝ ponētium qz quilibet gradus necessario habet quattuor methas. & probat duplici rōne. Primo sic. sicut se hz qualitas ad gradum: ita se debet habere gradus ad ipsas methas: sed qualitas hz quattuor gradus. ergo gradus habebit quattuor methas. Añs p; per sile: qz sicut qualitas fm sui latitudinem habet gradus: ita gradus secundus sui latitudinem comprehendit methas. minor patet per oēs. ¶ Secūdo arguit sic: tot sunt methę quot necessario requirunt ad hoc qz aliqd attingat finē suū. Sed quattuor requirunt ad hoc qz aliqd attingat finē suū. g. rē. Añs p; qz finis iponit necessitatē his que sunt ad fines: vt dī. 2.º physicoꝝ. minor p; intuitū finē medici. s. in pseruatione sanitatis & curatione egritudinis. & primo in cō-

seruatione sanitatis: qm quilibet coꝝplexio habet quattuor etates: vt dicit Auic. 1.º can. fen. i. do. 3.º. ca. de coꝝplexionibus etatū. accipiat ergo aliqua coꝝplexio lapsa in aliquo gradu: vt coꝝplexio ca. hu. & hu. in pmo gradu si conseruetur in oibus etatibus conseruabit per suum simile in eodem gradu quattuor modis diuersificatur. aliter non cōseruaretur distincte in qualibet etate. & sic ille gradus habebit quattuor partes notabiliter distinctas. Similiter & hoc declaratur in curatione egritudinis: qm quilibet egritudo salubris habet quattuor tēpora. s. principium augmentū statum & declinationē. Accipiat ergo aliqua egritudo in aliquo gradu: vt vbi gratia. morbus calidus in primo gradu si curet curabitur p suum contrarium in equali gradu habēs notabiliter quattuor differēcias seu diuersitates fm quattuor tēpora morbi. & per medicinā frigidā in primo gradu. tunc talis gradus habebit quattuor partes vel quattuor methas: qd idem est. Et isti respōdēt ad rōnes prime opinionis. Nota tū qz gradus potest sumi dupliciter. Uno mō in quantum hz latitudinē: vel in quantum in eo potest fieri mor? a remissio ad intēcium per mediū. & sic quilibet gradus habet tres methas: vt probant argumēta. Alio modo s; impressionē quā facit gradus in coꝝpoꝝe humano. & sic quilibet gradus qttuor hz methas: vt declarātū est.

¶ Ego teneo tū mecum prima opinione tenente qz solū sunt tres methę in quolibet gradu. Et respondeo ad rōnes secūde opinionis. ¶ Ad primā quando dī. sicut se habet qualitas ad gradū. etiā dico qz est simile & dissimile. Simile est in hoc qz sicut qualitas coꝝparatur ad gradus: ita gradus ad methas: sed dissimile: qz qualitas habet maiore latitudinē qz gradus: quia hz quattuor operationes fm quattuor gradus. Et gradus nō habet nisi vnam. & ideo plures stationes notabiles potest suscipere qualitas qz faciat gradus apud medicum. sicut patet de primo gradu: cuius operatio non est sensu pceptibilis si habet plures partes seu methas qz tres nullo modo fm vnam percipi potest. ¶ Ad secūdam quando dī. tot sunt methę rē. concedo maiorem. & nego minorem. Et ad probationem: primo de regimine sanitatis: cum dicitur quilibet coꝝplexio habet quattuor etates. cōcedo. tamen qz coꝝplexio lapsa sit in vno & eodem gradu. in omnibus quattuor etatibus: cum prima etas sit multus humida: & vltima multum sicca: & ideo bene volo qz coꝝplexio lapsa in aliquo gradu fm qz sibi debetur in quacūq; etate sit conseruetur per sibi simile in effectu in eodem gradu & in eadem metha. aliter sequeretur qz prima metha diuideretur in quinq; methas notabiliter distinctas. Nam gradus non distinguitur penes etatem: sed penes inmutationem quā facit in sensu tactus coꝝpoꝝis temperati. ¶ Ad aliam probationem: dico qz verum est. non tamen distincte penes essentiam morbi: s; penes digestionem materie vel accidentis. ideo posset esse morbus quantum ad essentiam in omnibus quattuor temporibus eius. nec est necesse qz morb? sit in eodem gradu in omnibus temporibus eius. immo potest esse essentia in aliquo gradu in principio. & in alio gradu in statu eius. Ideo bene volo qz morbus in quocūq; tēpoꝝe sit: & in quocūq; gradu: & in quacūq; metha curet per sibi contrarium in equali gradu & metha.

Quarto videndum

est quot requiruntur ad hoc anteq; vt medicina siue simplex siue composita ponat in gradu. Dico primo qz requirit qz cognoscatur impressio siue mutatio quā facit in coꝝpoꝝe humano tēpoꝝe. & ista cognitio depēdet ex duobus pncipis ad certiore cognitionē que

De regimine curatio

habentur per experimenta. Quinq; additiones requiruntur. Quis Aui. ponat septem in secundo capitulo tractatu primo. ca. 2. Ego tamen reduca eas ad quinque. **¶** Prima additio est quod medicina sit deuotata a quacumque qualitate extranea. nam quis euforbiu sit calidum in quarto gradu. tamen per longuam vicinitatem cum capthora possit ifrigidari. **¶** Secunda additio est: quod experiat in corpore habente egritudine simplicem: quod si experiat in corpore habente egritudine compositam non habetur certa cognitio gradus. Dato adhuc quod talis compositio egritudinis esset cum sua materia: dum tamen materia et egritudo diuerse in qualitatibus. verbi gratia. si agarius administraretur in fe. flegmatica: ifrigidabit euacuando materia. et tamen est calidus. **¶** Tertia additio est quod medicina administraretur primo in parua quantitate. et postea in maiori: ut sciatur certa et determinata quantitas medicine in qua exercet suam operationem. **¶** Quarta additio est: ut sciatur et cognoscatur que effectus facit per se. et que per accidens: et hoc sciet per operationem quas facit si in primo sue mutationis continuetur. nam aliqua medicina facit effectum per accensum in primo. et effectum per se in fine. verbi gratia. aqua calida in primo sue mutationis calefacit. et tamen in fine ifrigidat. Ideo non debet dici calida: sed virtualiter frigida. **¶** Quinta et vltima additio est quod experiet in corpore humano temperato. nam respectu talis corporis medicina est in gradu. Et si experiat in corpore lapsio debet sci: quantum est lapsus talis corporis a temperamento. Et si sit lapsus tale corpus a temperamento ad unum gradum in caliditate debet ei administrari medicina frigida in primo gradu. et si ipsius reducit ad temperamentum cognoscit quod talis medicina est frigida in primo gradu. Et notat dicitur in corpore humano: quod medicina que est calida respectu hominis est frigida respectu alterius animalis: ut reubarbarum ad hominem est calidum: tamen comparatum ad equum est frigidum. ut ponit Aui. primo capitulo tractatu primo. ca. 2.

¶ Cognitio autem gradus secundum iudicium quod habet ratione sumitur ex quattuor. Primo ex facili et difficili sui alteratione: quod illa medicina que citius calefacit corpus humanum supposita equalitate in suba est calidior. Et illa que citius ifrigidat est frigidior. Et bene dico supposita equalitate in suba: quod res que est rare sube supposito quod sit frigida citius calefacit: ut patet de stupa et palea. Et contrarium est de medicina spisse sube: quod posito quod sit calida tardius tamen calefacit. ut patet in pipere. **¶** Secundo modo sumitur cognitio gradus medicine ex sapore: quod medicina acuti saporis vel amari vel salis est calida. et magis illa que est acuti saporis. deinde amari: post salis. Quis Auerrois. 5. sui coll. c. de coplone medicina et ciborum per saporis dicat quod aliqui sapor amarus fundat in suba frigida: ut declarat in opio. Sed medicina saporis potici vel stiptici vel aceto si vel insipidi est in suba frigida. **¶** Tercio sumitur cognitio medicine ex odore acuto. Nam medicine habentes odorem acutum omnes sunt calide: ut muscus ambrarum et silia. Et bene dico odorem acutum: quod sunt aliquae medicine que habent odorem suauem secundum iudicium sensus que sunt frigide: ut violenuphar capthora et silia. Sed medicine habentes odorem stipticum poticum sunt frigide. tamen aliqui est error in cognitione gradus per odorem propter diuersitatem partium medicine: ut patet de rosa que habet odorem forte ratione partium calidarum que sunt in superficie earum. tamen sunt ab omni modo frigide: quod partes centrales ratione: quare dicuntur frigide: dominantur partibus superficialibus que sunt calide. **¶** Quarto et vltimo sumitur cognitio ex colore. nam color albus fundatur in suba humida causat a frigido: ut patet de niue glacie et muliere. 3. color albus fundatur in suba sicca causat a calido: ut patet de calce. per oppositum color niger fundatur

in suba humida causat a calore: ut patet de lignis viridibus. Sed fundatur in suba sicca causat a frigido: ut patet in melalcolicis. Et causa est: quod calor agens in humidum habet denigrare: et agens in siccum habet dealbare. Frigiditas agens in humidum habet dealbare. et agens in siccum habet denigrare: ut ponit Aui. primo capitulo. fen. prima. doctrina quarta de humoribus. ca. primo. Sed in iudicio ex calore aliqui est error. propter duo. Unum est coniunctio diuersorum adinuicem. ubi gra. si euforbius administraretur cum lacte: quantum est ex parte caloris totum compositum debet indicari frigidum. et tamen est calidum. Dum tamen sufficiat quantitas euforbius apponatur. Secundum est diuersitas partium medicine: ut patet de rosis quantum est ex parte coloris debet indicari calide. et tamen sunt frigide ratione partium centralium. et omnia ponuntur ab Aui. 2. capitulo tractatu primo. ca. 3. **¶** Sed ad hoc quod medicina calida ponatur in gradu decem additiones requiruntur. **¶** Prima est: ut medicine simplices eam componentes eligant meliores in genere suo: ut melior lactuca: melior endiuia. et sic de alijs. **¶** Secunda conditio est: quod tales medicine simplices ex debito loco sint collecte. imo si esset pole ex regione temperata: quod patet: quod herbe collecte in locis siccis magis declinant ad caliditatem. in locis humidis magis ad frigiditatem. **¶** Tertia additio est quod tales medicine colligantur in tempore sue integritatis et perfectionis non citra nec ultra sue tales medicine sint ex plantis: ut sunt radices virge folia flores fructus. et gummi. ex mineralibus: ut lapides siue ex animalibus: ut sunt mella et supfluitates. Nam si citra tempus perfectionis colligantur non habebunt virtutem sufficientem. Et si ultra amittent de virtute. et propter hoc Aui. secundo capitulo tractatu primo. ca. vltimo dicitur: quod de medicina antiqua requiritur optimum ponderis. **¶** Quarta conditio est quod vna medicina simplex non corrumpatur ab alia. et propter hoc anacardi non debent commisceri cum carne tyri: quia eam corrumpit. **¶** Quinta additio est quod seruetur debitus ordo decoctionis et infusionis talium medicinarum si sint medicine que debent decoqui vel infundi. verbi gratia. primo debent decoqui radices: postea herbe ut plurimum. Et ideo dico ut plurimum: quia aliquae herbe indigent modica decoctione. ut endiuia: capilli vene. et similia: post semina: post flores. gumme autem magis indigent infusione quam decoctione. **¶** Sexta conditio est quod conseruetur debitus modus tritionis infusionis et decoctionis medicinarum. Nam medicina que grosso modo debet treri: ut opagridium et reubarbarum si subtiliter teratur amittet de virtute. Et si medicina que subtiliter debet treri grosso modo teratur inducet nocumentum: ut pulpa colloquintide grosso modo trita induceret nocumentum in stomacho. Similiter si parum decoquerentur vel infunderentur medicine non haberent virtutem sufficientem: et sic nimis amitterent de virtute. **¶** Septima conditio est quod talis medicina composita ministraretur in debita dosi: quia nulla res facit perfectam operationem: nisi in debita quantitate: et hoc dicitur infra. **¶** Octaua conditio est quod expectetur tempus fermentationis talis medicine compositae: quod gradus medicine compositae resultat ex actione et passione medicinarum simplicium. **¶** Nona conditio est quod seruetur in loco competenti: quod locus competens conseruat ne corrumpatur. ut dicit Aristoteles. 4. physicoz. **¶** Decima conditio est quod talis medicina administraretur tempore conuenienti et ordine debito: quod si medicina administraretur tempore quo corpus esset nimis repletum vel nimis inanatum non faceret operationem debitam. vel si administraretur prius vel posterius quam deberet.

¶ Quinto est videndum quare est necessarium medicinas poni in gradu. Dico quod fuit necessa-

rium medicinas simplices poni in gradu ppter egritudines simplices remouendas. Quia ad sanitatē seruandam non est necessaria medicina pura. nam sanitas conseruatur per applicationē puenientē sex rerum nō naturalium. nec ita pura est necessaria ad permutandum sanitatem ad melius: sed hoc fit in longo tēpore euz cibis contrariis illi cōplexioni: vt dicit Hal. 3. tegni. ca. 2. Utilitas vō vtrozumq. ¶ Sed ad hoc q. medicina ipsa simplex remoueat egritudinem simplicē tres cōditiones requiruntur. Prima est q. illa medicina sit eleuata aliquantulum in gradu contrario ipsi discrasie: vt dicit Hal. 2. tegni. ca. 1. illo. Velut si ita accidat. Secūda cōditio. q. talis medicina sit cōfortatiua membri in quo morbus est: q. sublimior intēctionem est illa que sumitur a virtute: vt dicit Hal. primo regi. acutozum cōmento illius ca. Si antiquus abus. Tertia cōditio est q. talis medicina simplex specialiter respiciat illud mēbrum: quia aliter ratione qua inuaret vnum mēbrum noceret alteri. Et propter hoc endiuia valet in caliditate epatis: quia in frigidatē pfortat ipsi rōne stipticitatis et ppietatis respiciētis ipsi. ¶ Sed septē sunt cause principales: quare medicina cōposita ponitur in gradu. Prima est cōpositio egritudinis siue sit cōposita ex egritudinibus: siue ex egritudine cum sua causa: vel egritudine cum suo accidente: vt dicit Hal. 1. tegni. ca. 1. illo. Si ergo cōposita. et hoc fit vt cuilibet istozum sit vt illa medicina: vt declarabitur infra. ¶ Secūda causa est debilitas medicine ad egritudinem remouendas. verbi gratia. si sit aliqua egritudo calida in prima metha tertij gradus. et nō inuenitur aliqua medicina frigida equaliter eleuata fm plus vel minus. si est plus eleuata indiget medicina calida eam deprimente. Si minus indiget medicina frigida eā eleuante. Tertia causa est malicia medicinarum simplicium: sicut quando de natura sua inducunt nocumentum in mēbro. vel quando sunt amari saporis vel horribilis odoris natura abhorret. et propter hoc ponitur mel vel glicarum in medicinis: quia natura non retinet res horribiles nisi cum difficultate. Exemplus primi est in dyagrado: quia inducit nocumentū in stomacho. ergo additur sibi mastic que confortat stomachum. et sic de alijs. ¶ Sexta causa est mēbrorum diuersitas. verbi gratia: si mala cōplexio calida sit in stomacho et nō in epate et ad ministratur medicina frigida: oportet addere aliquam medicinam respicientem stomachum que retinet ipsas in stomacho: vt mēta et sibi similes. ¶ Quinta causa est velocitudo resolutionis medicine. et propter hoc cum medicinis calidis et subtilibus administratur opium et oleum balsami et cera. ¶ Sexta causa est penetratio medicine ad locum determinatum. et propter hoc in trosciscis de camphora administratur crocus. quia sit calidus vt dirigat ad cor. Nam prima virtus segregatiua ipsos separat et dissoluit: vt dicit Auic. v. ca. 1. primo. Similiter cum medicinis diureticis administrantur cantarides: vt diucent eas ad vesicam. ¶ Septima causa est proprietas diuersitatis ipsius medicine. verbi gratia. canomilla habet virtutem resolucendi ratione partis calide que est in superficie. et habet virtutem stipticam ratione partium que sunt in centro. Et quando indigemus stipticis et nō resolutionis ad mēbrum et aliquas medicinas frigidas stipticas: vt pauca ros. vt virtus stiptica confortetur et prohibeatur resolutiua.

Sexto est videndum de dosi medicine: de quo sunt duo vidēda in generali. Primo quid est dosi prima cuiuslibet medicine. secundo quid est dosi secūda. ¶ Ad

primam est dicendum q. dosi prima medicine est certa quantitas fm quā efficit operationē gradus alicuius in corpore humano. Et causa est q. vnumq. agens naturale et artificiale determinatū est ad minorem: vt dicit pmo physicoz. q. est deuenire ad minimā carnem. Et secūdo de anima dicit: q. omniū natura existentiū impositus est certus terminus sue magnitudinis et augmenti. nam quicūq. medicina in quantum continuū sit resolutibilis in infinitum. tamen non vt naturale: sed vt compositionē habens. immo si in minori quantitate administraretur non faceret operationē gradus. Et bene dicitur gradus quia operatio absolute in plus se habet q. operatio gradus. nam gradus magnā habet latitudinem: vt dictum est supra. ¶ Ex quo patet cum medicina non ponat in gradu nisi fm primam dosim. Solutio illius opinionis vtrum quantitas augmentet et diminuat gradum: iam oportet q. non per se: quia prima dosi sub qua medicina ponitur in gradu non augetur nec diminuitur. Similiter quia quantitas per se non est principii operationis: sed bene per accidens: q. ad augmentationē quantitatis ceteris paribus: sequit additio in qualitate que est per se causa operationis. verbi gratia. si due partes aque calide coniungantur. magis est de caliditate in toto q. in vna sola parte. et licet augmentetur operatio non ppter hoc augmentat gradus. et causa est: q. operatio non procedit a gradu nisi fm primā dosim: nec gradus formaliter distinguit per operationē: sed per additiones vnius fm Auerroym. vel fm proportionē duplas fm opinionē Alkindi. ¶ Aliter dicit magister Arnaldus q. quantitas non augmentat operationē intensiue: sed bene extensiue. ideo non augmetat gradum. Sed illud iudicio meo nihil est dictum: qd patet experientia et ratione et auctoritate. experientia sic: quia videmus q. aliquid ignis in aliqua distantia calefacit: et maior ignis in eadē distantia cōburet ipsum. Similiter patet per Hal. nono de ingenio sanitatis. ca. de cura sinoche per flobothomiaz dicit: q. flobothomia refrigerat. et sic diminutio sanguinis in quantitate est causa in frigidationis. ¶ Ratione sic: vbi est maior virtus: ibi est maior operatio intensiue. Sed vbi est maior quantitas ceteris paribus est maior virtus. ergo. maior patet: quia intensio operatiōis vel diminutio non fit: nisi fm q. virtus est fortis vel debilis. Cū omnis operatio a virtute procedat. vt dicit Auic. primo ca. 1. fm. prima. doctrina sexta. ca. pmo. minor patet per Auerroym. v. colliget. ca. vltimo. Et patet etiam in exemplo. vt si accipiantur due. 3. piperis quelibet ad partem: caliditas que est in vna non est in alia. et ideo si coniungant erit plus de caliditate in toto q. in vna sola parte. ¶ Secūdo est videndum in generali que est dosi pma medicinarum. Aliqui dicūt: vt dicit in viatico seu in viridario supra antidotariū. q. prima dosi medicine que est in primo gradu est. 3. iij. Et dosi prima que est in secundo gradu sunt. 3. ij. Et dosi pma que est in tertio est. 3. i. Et dosi pma que est in quarto gradu est. 3. i. Et cū hoc addit q. illud qd facit. 3. i. in medicinis puris facit. 3. i. in medicinis cibilibus vel cibis medicinalibus. Exēplū in vino. vbi nū est calidū et sicū i secūdo gradu. iō sua pma dosi sūt. 3. due: q. est medicina cibalis. Sicut dicunt q. medicina cibalis nō pōt se extēdere vsq. ad tertium vel quartū gradus. ¶ Et ista nō pōt stare: qd declaro auctatibus. et rōne. Primo rōne sic. ipse est q. lites actiue et passiue medicinarū subtilē et grossas: rarā et densam applicatas ab extra et ab intus exercere in eadem qualitate suas operatiōes. ergo non potest esse in dosi determinata omnium medicinarum existentiū in vno gradu. antecedens patet

De regimine curatio

quia aliarum virtutis sunt tam qualitates actiue q̄ pas
sive in operando. et medicina fundata in subtili substan
tia plus q̄ grossa vtp̄ plurimum et in minori quantitate po
test operari: quando applicatur ab intus q̄ quando ap
plicatur ab extra. consequētia tenet de se. Similiter pa
tet auctoritatibus doctorum: quia Auic. in secundo cañ.
tractatu secundo. capitulo de euforbio. dicit q̄ quanti
tas in qua euforbiū corrumpit sunt duo aurei. s. 3. iij. Si
militer quarto cañ. sen. sexta. de venenis dicit: q̄ quanti
tas in qua opium corrumpit sunt due. 3. Et cūz ambe sunt
in quarto gradu. ergo dosis prima quarti gradus nō est
vna. vt ipsi dicebant: et sic de alijs. Hoc patet de medici
na tertiū gradus. Nam yfopus est calidus in tertio gra
du. et tamen fm̄ Joannem hebemēsue secundo suorum
vniuersalium dosis eius in puluere sunt. 8. 3. et ista dosis
tertiū gradus non est. 3. i. et 5. vt ipsi ponebāt: et sic de alijs
Similiter fm̄ q̄ dicunt est falsum quando dicunt q̄ il
lud q̄d facit. 3. i. in medicinis puris facit. 3. i. i. medicinis
cibilibus: quod patet experientia. Nā videmus in esta
te comedere de lacticijs et cucurbitis et similibus in ma
gna quantitate. et tamen non faciunt illam operationez.
Similiter tertium est falsum quando dicunt q̄ medici
na cibalis non potest se extendere ad tertium et quartū
gradum: vt patet de pozulaca que est medicina cibalis:
et tamen est frigida in tertio gradu. Similiter pruna est
medicina cibalis. et tamen est humida in tertio gradu.
¶ Aliiter est dicendum. pro cuius euidentia est sciendū
q̄ dosis debetur medicinis laxatiuis. et debetur medici
nis operantibus a tota proprietate. et debetur venenis.
et debetur medicinis tyriacalibus seu remouētibus ve
nena. et debetur medicinis curatiuis egritudinum parti
cularium membrorum: et debetur medicinis simplicib⁹
et compositis alteratiuis. doses medicinarum laxatiua
rum ponuntur a Joanne hebemēsue secundo suorum vni
uersalium. Doses venenorum ponuntur ab Auic. quar
to cañ. sen. sexta de venenis. Doses medicinarum tyria
calium seu remouentium venena ponuntur ab Auic. in
eodem loco. Sed doses medicinarum ponuntur ab Auic.
quinto cañ. nec est melior modus tractandi doctrinam
de dosibus q̄ experientia auctoꝝ: quia sola ratione in
ueniri non possunt. Et ideo ad sciendum doses medici
narum recurrendum est ad auctores. Nam dosis cuius
libet gradus fm̄ diuersitatem medicinarum magnam
habet latitudinem: vt patet in eisdem: quoniam non om
nes medicine existentes in eodem gradu habent eandē
dosim. Doses medicinarum simplicium: vtp̄ plurimum
auctores exceptis medicinis curatiuis egritudinis sim
plicium. quarum doses ponuntur in tertio cañ. in duo
bus capitulis: vt dicit Auic. in alcbite docet administra
re succi cala. 3. i. Et causa quare auctores non posuerint
doses medicinarum alteratiuarum simplicium potest
esse triplex. Una quia non sunt tanti periculi: sicut sunt
alie: posito q̄ administrantur in debita dosi. Secunda
causa est: quia per frequentem earum administrationē
in parua quantitate potest compleri earum operatio: q̄d
non est in alijs: vt in medicinis laxatiuis et venenis in
quibus requiritur certa et determinata quantitas ad
sui operationem. Tertia causa potest esse: quia tales
medicine cognoscuntur per saporem odorem et colorem
et facilem et difficilem alterationem earum in quibus nō
est certitudo fm̄ q̄ dicit Auic. secundo cañ. tractatu
primo. capitulo tertio. Et idem dicit Auerroys. v. coll.
capitulo septimo. de cognitione medicinarum. Itē pos
sunt cognosci per viam rationis et experimenti. ¶ Sed
modo restat vnum dubium circa dosim medicinarum:

quare in medicina composita non semper ponitur me
dicine simplices in sua dosi integra: sed aliquando plus
et aliquando minus. Dico q̄ aliquando ponitur minus
duplici de causa. Una est pluralitas componentium et
est necessaria parua quantitas medicine compositę. Nā
componentibus existentibus pluribus si quelibet pone
retur in sua dosi integra necessario esset magna quanti
tas medicine compositę. Secunda causa est similitudo
componentium. Nam si accipiantur due doses medic
narum similia facient quod faceret vna dosis integra
vnius illarum medicinarum. Verbi gratia: si media do
sis mellis et media dosis mastice coniungantur totum
calefaceret in secundo gradu. Similiter est duplex cau
sa: quare aliquando ponitur plus de medicinis simplici
bus in medicina composita q̄ sit dosis earum. Una cau
sa est paucitas componentium: et est necessaria magna
quantitas medicine: quia componentibus existentibus
paucis: nisi poneretur plus de eius q̄ sit dosis earum: ne
cessario quantitas medicine esset parua. Secunda cau
sa est contrarietas componentium adinuicem: quia tūc
vna medicina simplex corrumperetur ab alia. Ideo po
nitur plus de qualibet illarum: quantum cuiusq̄ fiat cor
ruptio remaneat operatio cuiuslibet medicine. et ista suf
ficiant de dosibus in generali.

Septimo et vltimo tradenda est ars gra
duandi medicinarū
compositarum fm̄ opinionem Alkindi et Auerroys. di
co q̄ ars graduandi fm̄ opinionem Alkindi est talis q̄
medicina composita debet resolui in medicinas simpli
ces componentes earum: et q̄ medicine calide ponitur ad
vnam partem: et medicine frigide ad aliam partem: et me
dicine humide ad alias partes: et medicine sicce ad alia.
et sic faciunt vnam tabulam quadrinēbzem et quelibet
illarum debet poni in suo gradu. et postmodū quilibet
gradus debet diuidi siue resolui in suas portiones vin
centes et victas: ita q̄ quelibet portio debet poni ad suā
partem: vt portio calidi ad suam partem: frigidi ad sua:
et humidi ad aliam: sicci ad aliam: et tunc considerandus
est in qua proportione habēt se portiones calide cūz friv
gidis et humide cū siccis. et si se habeāt in p̄portione du
pla talis medicina est in primo gradu fm̄ portiones vin
centes. et si non se habeant in proportione dupla: sed in
ter equale et duplum: erit talis medicina circa finem pri
mi gradus in aliqua metha. Si vero se habeat in p̄por
tione quadrupla erit talis medicina perfecte in. 2. gra
du: et si non habeat se sic: sed inter duplum et quadruplum
erit talis medicina circa fines scđi gradus in aliqua me
tha. Si vō tales p̄portiones vincentes ad victas se hēant
in octupla p̄portione erit talis medicina p̄fecte in. 3. gra
du. et si non se habeant sic: sed inter octuplum et quadru
plum erit talis medicina circa fines tertiū gradus in ali
qua metha. et si tales portiones vincentes se habeant ad
victas in sexdecupla p̄portione erit talis medicina per
fecta in quarto gradu. Si vero inter octuplam et sexde
cuplam erit circa finem quarti gradus in aliqua metha.
et si volumus scire in qua metha est: debet resolui tota la
titudo illius gradus in tres partes equales: et h̄z hoc scie
tur vtrū est p̄ma metha scđa vel tertia illius gradus: vt
patet in recepta sequēti et accipi breuiorem q̄ potui: vt
clarius videatur in qua apparebit diuersitas graduan
di fm̄ Alkindum et Auerroym. Itē. liquiri. munde. 3. et se
mis lactuce dulcis. 3. iij. gariof. 3. i. et 5. opy thebaici. 3. i.
fiat puluis ad hoc videndū: ponatur in vna tabula qua
drinēbz fm̄ q̄ diuersificat in q̄titatib⁹ et gradib⁹ eoz
et p̄portiones graduum fm̄ doctrinam graduum dictā.

Liquiricia calida in p gradu bz. z. portiones ca. z. i. frigid.
Liquiricia hu. in pmo gradu bz. z. portiones bu. z. i. sicci.
Hariof. ca. in tertio bz. s. portiones ca. z. i. frigid.
Hariof. sic. in tertio gradu bz. s. portiones sic. z. i. hu.
Semen lactuce hu. in scdo bz. 6. portiones bu. z. i. sicci.
Semen lactuce frigidu in scdo bz. 4. portiones fri. z. i. ca.
Opium fri. in quarto bz. 16. portiones fri. z. i. ca.
Opium sic. in quarto bz. 16. portiones sic. z. i. humi.

¶ Si recte medicine calide et frigide computentur medicinarum simplicium intransiunt hanc medicinam compositam erunt. iz. portiones cali. z. zz. frigi. et si recte portiones sicci et humidi computentur erunt. z. 6. sicci et 8. humidi. Modo videndum est in qua proportione se habent portiones calide cum frigidis et humide cum siccis. Portiones frigide. scilicet. zz. se habent cum calidis que sunt. iz. in minus quam in proportione dupla per. z. portiones. Idco finem predictam doctrinam medicinam composita erit circa finem primi gradus. Sed ad videndum in qua metha diuidatur latitudo illius medicine in tres partes. latitudo primi gradus in illa medicina est. iz. portiones que cum sint. iz. portiones ca. cum alyis. iz. fri. facerent temperamentum. Et primus gradus addit supra temperamentum. iz. partes certe quattuor partes essent. Tertia pars est cum redeat supra. iz. portiones fri. que facerent temperamentum 4. portiones frigide. iam manifeste apparent finem Alkin dum: quia talis medicina composita est frigida in tertia metha primi gradus: quia in octo sunt due methae et restant duo de tertia metha et frigida in medio tertie methae primi gradus. Portiones vero sicci que sunt. z. 6. se habent ad portiones humidi que sunt octo in plus quam in proportione tripla per duas portiones et potest esse sicut in primo gradu: quia illud constituit proportionem duplam nec est integra in secundo gradu: quia se habet in proportione quadrupla. ergo oportet quod sit circa finem secundi gradus in aliqua metha finem doctrinam prius positam. et si volumus scire in qua metha diuidatur latitudo huius medicine in tres partes equales. latitudo primi gradus sicci illius medicine sunt. 16. portiones: quia primus gradus addebat. 8. supra temperamentum: quia. 8. sunt portiones humidi: et cum. 8. sicci facerent temperamentum. ergo cum secundus sit duplum ad primum finem eum addit supra primum. 8. et erunt. 16. Diuidemus. 16. partes in tres partes et quelibet pars continet. 5. portiones et tertiam partem vnius. et ita cum remaneret ultra primum gradum qui continet in illa medicina. 16. portiones sicci. 10. humidi. apparet manifeste quod talis medicina est sicca in fine secundi gradus minus duabus partibus portionis et ista sufficiant.

Ars graduandi

¶ Finem Auerroym est ista eodem modo: ut dictum est accipiantur medicine simplices cum suis gradibus et suis portionibus gradu superposito pro fundamento: illud quod est supra dictum in secundo articulo. quod primus gradus habet duas partes vnius qualitatis et vnam sibi oppositam. Secundus gradus habet tres partes vnius qualitatis et vnam sibi oppositam. Tercius gradus habet quatuor partes vnius qualitatis et vnam sibi oppositam. Quartus gradus habet quinque partes vnius qualitatis et vnam sibi oppositam. et tunc considerandum est in qua proportione se habent partes calide cum frigidis et humide cum siccis. et si se habeant in proportione dupla: talis medicina composita erit in primo gradu. sed si non se habeant in proportione dupla: sed inter duplum et equale erit talis medicina composita circa finem primi gradus in aliqua metha. Si vero se habeat in proportione tripla. erit talis medicina composita

in secundo gradu: et si non se habeat in tali proportione: sed inter triplam et duplam erit talis medicina composita circa finem secundi gradus in aliqua metha: et si se habeant in proportione quadrupla erit talis medicina posita in tertio gradu. et si non se habeat sic: sed inter quadruplam et triplam erit talis medicina circa finem tertij gradus in aliqua metha. Si autem se habeat in proportione quintupla erit talis medicina in quarto gradu. et si non sic se habeat: sed inter quintuplam et quadruplam erit circa finem quarti gradus in aliqua metha. Si volumus scire in qua metha debet latitudo vnius gradus diuidi in tres partes equales: et si est in prima parte est in prima metha. et si est in secunda parte erit in secunda metha: et si est in tertia parte erit in tertia metha. Et ad hoc videndum fiat tabula quadrangularis de recepta predicta finem mentem Auerroys.

Liquiricia ca. in primo gradu bz. z. portiones ca. z. i. fri.
Liquiricia hu. in primo gradu bz. z. partes bu. z. i. sicci.
Hariof. ca. in tertio gradu bz. 4. portiones ca. z. i. fri.
Hariof. sic. in tertio gradu bz. 4. partes sic. z. i. humi.
Semen lactuce hu. in. z. gradu bz. 3. partes bu. z. i. sicci.
Semen lactuce fri. in tertio gradu bz. 3. partes fri. z. i. ca.
Opium fri. in quarto gradu habet. 5. partes fri. z. i. ca.
Opium sic. in quarto gradu bz. 4. partes sic. z. i. hu.

¶ Si recte portiones calidi et frigidi computentur erunt in illa medicina. 10. partes fri. et 8. ca. et si recte computentur portiones humidi et sicci erunt. xi. partes sicci. et 7. humidi. Modo videndum est in qua proportione se habent portiones calidi et frigidi: et finem veritatem inter equale et duplum: quia. 10. sunt partes frigidi: et 8. calidi. ergo erit finem doctrinam predictam circa finem primi gradus in aliqua metha. et si volumus scire in qua metha diuidatur latitudo primi gradus illius medicine compositae in tres partes equales. latitudo primi gradus in illa medicina continet. 8. portiones. et si diuidatur in tres partes erunt due portiones et due partes duarum portionum: et cum non remaneat supra. 8. fri. nisi. z. partes fri. manifestum est quod talis medicina est frigida in prima metha primi gradus non completi. Similiter portiones sicci se habent ad humidum inter equale et portionem duplam: quia partes sicci sunt. xi. et partes humidi sunt. 7. et ad proportionem duplam requiruntur. 9. partes sicci. ergo erit talis medicina circa finem primi gradus: et si volumus scire in qua metha diuidatur latitudo illius gradus in tres partes equales latitudo illius continet. 7. portiones: quod sunt. 7. portiones humidi. et cum sunt. 7. sicci facient temperamentum. et tamen primus gradus addit vnam partem inaequaliter supra temperamentum. et si diuidatur tertia pars continebit duas portiones et vnam partem vnius: et cum remaneant ultra quattuor portiones sicci: manifestum est quod talis medicina est sicca: in fine secunde methae primi gradus. Et sicut dictum est in ista medicina eodem modo potest declarari in alijs: et illud intelligo supposito quod gradus Auerroys habeat methas: quod tunc non inuenio scriptum in suis libris: et ista sufficiant de arte graduandi.

Hunc ponende

Sunt medicine alteratiue cuiuslibet membri. Et primo

incipiendum est a capite.

¶ Medicine proprie alteratiue capitis simplices sunt iste que sunt calide.

Acorus ca. et sic. in. z. gradu.

Aristologia ca. et sic. in. z. gradu.

Squilla ca. et sic. in. z. gradu.

Bethonica ca. et sic. in. 3. gradu.

Utraque centaurea ca. et sic. in. 3. gradu.

De regimine curatio

Utraq; rutba ca. & sic. i. z. gra-
du & exiccata est sic. in. 3.
Utraq; saluia ca. i. i. sic. in. z.
Utraq; basilico ca. & sic. in. i.
Maiozana ca. & sic. in. 3.
Peonia ca. & sic. in. z.
Folia lauri ca. & sic. in. z.

C Septez sequetia sunt ma-
gis appropriate pro oculis.
Anthos.
Celidonia.
Peniculus.
Siler montanus.
Uerben.
Eufrazia.
Rutba.

C Quattuor sequentia sunt
maxie appropriate neruis.
Primula veris.
Herba paralisis.
Herba muscata.
Saturegia.

C Tredeciz sequetia sunt ap-
propriate maxime neruis.
Lignum aloes.
Storax.
Calamentum.
Macis.
Nux muscata.
Polium.
Olibanum.
Lapdanum.
Lubebe.
Lastoreum.
Ambra.
Muscus.
Anacardi.

C Medicie alteratiue capi-
tis coposite cal. sunt iste.
Pliris cu musco & sine musco
Dyranthos cu musco.
Dyarodon iulij.
Aurea alexadrina.
Et que fiunt ex predictis sim-
plicibus sunt sicut olea siue
vngueta siue epithimata vt
emplastra vel odoramenta
vel suffumigationes vt em-
brocationes & similia.

C Medicie frigide simpli-
ces capitis alteratiue sunt
iste. is.
Papauer.
Jusquiamus.
Mandragora.
Opium.
Solatrum.
Semperuina.
Lactuca.
Barbaiois.
Folia mirte.
Folia salicis.

Rosa.
Viola.
Lamphora.
Lucumer.
Lucurbita.
Acetum.

C Medicie frigide pro-
prie alteratiue sunt iste.

Drapapauer.
Zuccara rosacea.
Zuccara violacea.
Zuccara nenuphara.
Et ille que fiunt ex pdictis
simplicibus siue sint olea
siue vngueta & similia: vt
dictum est supra.

C Medicie simplices ca-
lide alteratiue pectoris
sunt hec.

Radix yreos.
Enula campana.
Radix malue.
Ysopus.
Prasium.
Serpillus.
Calamentum.
Pulegium.
Origanum.
Capillus veneris.
Politricum.
Radix altee.
Adyranthos.
Orobis.
Semen fenugreci.
Semen buglose.
Liquiritia.
Vne passe.
Amigdale dulces sunt tem-
perate: & amare sunt sicce
in secdo gradu.

Pinee.
Landi.
Mel.
C Medicie coposite ca-
lide ad idem.
Dyaysofus.
Dyaprasium.
Dyacalamentum.
Dyapenidion.

Et omnia que fiunt ex pre-
dictis simplicib' medi-
nis siue sint olea vel vn-
guenta vel emplastra vel
odoramenta & similia.

C Medicie fride simpli-
ces alteratiue pectori sut.

Juube.
Sebesten.
Ordeum.
Auena.
Amidum.
Dragagantum.
Summi arab.
Semen bombacis.
Psilium integrum.

Viola.

C Medicie frigide com-
posite ad idem.

Dyadragagantum.
Dyapapauer.
Dyapenidion.

Electuariz resumptiuu &
oia que fiunt ex simplici-
bus precedentibus.

C Medicie simplices fri-
gide alteratiue stoaci.

Plantago.

Lactuca.

Portulaca.

Lucurbita.

Lucumer.

Amigdale.

Lozandrum preparatum.

Sucus citri.

Malagranata.

Litoria.

Pira.

Prima.

Agresta.

Acetum.

C Medicie coposite fri-
gide ad idem sunt iste.

Dyacitonite sine speb'.

Aragat.

Zuccara ros.

Zuccara viol.

Et ea que fiunt ex pdictis
simplicibus.

C Medicie calide simpli-
ces alteratiue stoaci sunt.

Mentha.

Absinthium.

Raphanus.

Anisum ca. in secdo. siccu in
tertio gradu.

Liminum.

Lardamomuz.

Mastix.

Galanga.

Zedoarium.

Zinziber.

Piper.

Linamomuz.

Ameos ca. & sic. in. 3. gradu.

Cortex citri.

C Medicie coposite ad
idem.

Dyatrion pipereon.

Dyazinziberos.

Dyagalanga.

Rosata nouella.

Dyaciminum.

Dyanisum.

C Medicie simplices ca-
lide alteratiue cordis.

Borago.

Buglosa.

Dellissa.

Enula campana.

Sariofili.

Doronium.

Been al. & ru.

Liricum.

Muscus.

Ambra.

Crocus.

C Medicie coposite ad
idem sunt.

Dyamargariton.

Letitia galieni.

Dyambra.

Et ea que fiunt ex simplici-
bus precedentibus.

C Medicie simplices fri-
gide alteratiue cordis sut
iste.

Margarita.

Saphyrus.

Yacinctus.

Aurum.

Argentum.

Os de corde cerui.

Semen acetose.

Semen citri.

Rosa.

Viola.

Poma acetosa.

C Medicie coposite ad id.

Dyaboraginis.

Zuccara ros.

Zuccara viol.

Et ea que fiunt ex simplici-
bus precedentibus.

C Medicie calide simpli-
ces alteratiue epatis sut.

Eupatorium.

Apium.

Radix feniculi.

Petrofilium.

Squinantum.

Scabiosa.

Sumus terre.

Lapacium.

Luscute.

Spice nardi.

Lacca.

C Medicie coposite ca-
lide ad idem sunt.

Dyalacca.

Dyarodon abbatis cuz spe-
cieb' & alia electuaria ca-
lesfacientia stomachuz & ea
que fiunt ex simplicibus
precedentibus.

C Medicie frigide alte-
ratiue epis simplices sut.

Scariola.

Utraq; epatica.

Solatrum.

Rostrum porcinum.

Quattuor semina frigida ma-
iora & minora.

Spodium.

Rasura eboris

Aqua orde.

Acetum.

Medicine frigide cō-
posite ad idem.

Triafandali.

Dyarodō abbatis sine spe-
ciebus.

Dyareubarbaruz.

Medicine simplices ca-
lide alteratiue splenis s̄.

Scolopendria.

Hernandrea.

Squilla.

Lamedreos.

Lappaz.

Tamariscus.

Cortex median⁹ fragini.

Beneste.

Radices cōes.

Assarum.

Medicine composite
ad idem sunt.

Dyacappariū z alia calefa-
cientia epar z ea que fiūt

ex simplicibus preceden-
tib⁹ siue sint olea siue em-

plastrā siue ynguenta et
similia.

Medicine simplices fri-
gide alteratiue splenis s̄

Semen portulace.

Aqua ferrata: z alia ifrigi-
dantia epar siue sint sim-

plices siue xposite.

Medicine calide sim-
plices alteratiue renū si-

ue vesice sunt iste. Et p̄.

Yringi.

Ereta marina.

Tribulus marinus.

Clauellaria.

Paritaria.

Abrotanus.

Leuisticus.

Sparagus.

Lingua auis.

Saxifragia.

Milium folis.

Pimpinella.

Sisileos.

Pilipendula.

Penthaphilon.

Daucus.

Juniperus.

Brodii cicetum.

Medicine calide xpo-
site ad idē sunt.

Electuariū ducis.

Philoantropos.

Zinziber cōditum.

Draconticon.

Dyrellanatum.

Oleus scorpionū z ea q̄ fi-
unt ex p̄dictis simplicib⁹

Medicine frigide sim-
plices alteratiue renū

z vesice.

Semen melonū.

Utracq; gñq; nernia.

Lamentum.

Testa bonis.

Virga pastoris z alia infri-
gidantia apitiua epar vt

sunt seia frigida.

Medicine xposite ad
idē sunt ille que ifrigidāt

epar: z que fiūt ex p̄cece-
dentib⁹ simplicib⁹.

Medicine cale simpli-
ces alteratiue inficis sūt

Radix rubee maioris.

Arthemisia.

Calamentuz.

Origanuz.

Sauina.

Nepta.

Ualeriana.

Matrix filia.

Radix ciperi.

Pulegium.

Xilobalsamū.

Carpobalsamū.

Semē siseleos.

Medicine composite
ad idē sunt iste.

Trifera magna sine opio.

Oleum de lito z alia ele-
ctuarā calefacientia re-

nos z vesicaz: que fiunt
ex p̄dictis simplicib⁹.

Medicine cale simpli-
ces alteratiue iūcturaz.

Ypericon parua.

Herba arthetica.

Primule veris.

Herba paralisis.

Nasturtiuz.

Lauendula.

Oppoponaciū.

Galbanuz.

Serapiniuz.

Cerebērina.

Resina.

Hermodactilus.

Castoreum z omnes medi-
cine caput calefacientes

z neruos.

Medicine alteratiue
cōposite ad idē sunt iste

que calefaciunt cerebrū
z neruos.

Medicine fride simpli-
ces alteratiue iūcturaz.

Mucillago psily.

Mirtus.

Bolus armenicus.

Aqua rosacea.

Acetū z ea que ifrigidant
renes z epar z illa que di-

missa sunt particulariter
z in ppria forma ponē-

tur in lectura noni Alimāforis quantūz ad ynguenta so-
lutiones z electuaria z alia similia.

Nota fm̄ Hal. q; si aliq; valet ad plura mēbra nos de-
bemus illā administrare cū aliquo alio dūcente ad mē-
brūz illud qd volum⁹ p̄fortare z dirigere. Unde si volu-
mus deopilare epar: s̄ltz z splenē: diuretica hūt ea deopi-
lare: s̄ltz pect⁹ z pulmonē: modo si velim⁹ dare diuretica
vt anisuz ad eparis deopilationēz possum⁹ ea dare: sicut
sunt: qz ad epar bñ veniūt cū sua v̄tute. Si tñ volumus
deopilare splenē debem⁹ dare cū aceto: cūz acetū suffici-
at penetrare ad epar z ad splenēz. Et sic possēt declarari
de electuariis cū eo directiuis ad diuersa mēbra z de
vno: grā exēpli. Electuariū pliris valet ad stomachū cor-
z cerebrū cōfortandū: s̄z cū volum⁹ electuariū pliris ad
stomachū p̄fortādū debem⁹ cū miscere cūz decoctione
succari vel galāge vel sibi s̄lib⁹. Si ad cor cū decoctiōe
buglose aut antbos aut tozmētille. Et si ad cerebrū cum
decoctiōe betonice aut primule veris z s̄lib⁹ zc.

Ultimo dixi

q; in cura morbi cōsimilis sunt
aliqua considerāda ex parte me-
dicaminis laxatiui: z ista sunt sex. Primo est conside-
randū illud qd euacuat: qz medicina. Secūdo est conside-
randū illud qd euacuat: qz corp⁹ fortis virtutis plenus
malis humorib⁹: nā corpora sana nō debēt euacuari. vñ
dicit Hypo. z affo. cañ. illo. Sana habētes corpora: nec
corpora inanita. Tercio est cōsiderādū in quo fit euac-
uatio: qz a mēbro ifirmo i quo est m̄a peccās. Quarto
est cōsiderādū loc⁹ per quē fit talis euacuatio: qz p̄ re-
gionē cōuenientē: vt dicit Hypo. p̄mo affo. Que ducere
opz. vbi grā. m̄a existēs in concauo eparis d̄z euacuari p̄
secessum: z existēs in gibbo per vias vinales. Quinto
est cōsiderādū tēpus in quo fit euacuatio. Sexto est
cōsiderādū virtutis constantia: de istis duob⁹ vltimis
superius est perfecte determinatū.

Circa p̄mū. s̄. circa illud qd euacuat qnq; per ordinem
regunt. P̄mo regit medicine electio. Secūdo ei⁹ corre-
ctio. Tercio ei⁹ fortificatio. Quarto ei⁹ directio ad mem-
brū determinatū. Quinto virtutis fortificatio. P̄mo
dico q; regit medicine electio. Nam aliqñ est eligēda
medicina cōpressiua vt mirabolani: z hoc nō in p̄ncipio
morbi: s̄z m̄a prius existēte digesta: qz rōne s̄ticitatis
quā hūt causant post euacuationē ipsorū opilationē que
est causa augmentatina ipsi⁹ morbi. Aliqñ est eligēda me-
dicina attractiua: z hoc nō in p̄ncipio nisi m̄a esset furio-
sa vel saltz in pua quāritate ad euacuādū vñ ad acuen-
dum medicinas lenitiuas vt frequēter fit in practica: z
quālibz illaz elige s̄z humorē peccātē z a mēbro deter-
minato: nō faciēdo: sicut qdam ribaldi faciūt: qz qd cūq;
corp⁹ sit: z quecūq; egritudo: z qd cūq; hūor peccet: semp
dant vnā z eadē medicinā. Similes sunt illi impfectis
sutorib⁹ qui semp oib⁹ pedib⁹ faciūt eosdēz sotulares: vt
scribit Hal. 9. de igenio. ca. vi. z ad p̄fectiōē doctrinam
habēdā ponēde sunt medicine euacuatue cuiuslibz hu-
moris z a mēbro determinato: z medicine correctiue z
fortificatiue z medicine directiue earūz simplices z cō-
posite. s̄. principales.

Medicine p̄ncipales simplices euacuatue colere sūt
scilz cassia fistula: manna: thamarindi: pruna alba: aloes
cicotrinū: scamonea: absinthiū: mirabolani citrini: z reu-
barbaruz. Medicine lenitiue vt cassia fistula: māna:
thamarindi: z pruna. p̄pter eorū benignitatē nō indigēt
correctionē: s̄z fortificationē z hoc fit per admixtionem
aliarūz medicinarū. Cassia fistula debz administrari
cum sero caprino vel cū decoctione viol. z prunorū: cui⁹
dos. est ab. 3. i. ysq; ad. 4. Idem est iudiciū de manna:

B

De regimine curatio

thamarindis et prunis. **C** Aloe cicotrinū corrigi admiscendo sibi medietatē poderis eius de bdelio aut dragaganto. fortificat cū spēbus aromaticis: vt cū cinamomo cassialignea et silib⁹. et d⁹ administrari vtpurimū in pilulis. cui⁹ dosis est a. 3. i. 5. vsq; ad. ii. 3. **C** Scamodea corrigitur per decoctionē eius sub cinerib⁹ calidis et per admixtionē quatuor granorum masticeis corrigi: et fortificat si administrantur eū mirabolani citrini: dosis eius est a granis. v. vsq; ad. 3. i. **C** Absinthii nō idiget correctione: q⁹ fortitatuū est: sed fortificat si administrat eū aqua casei vel fumoterre. cuius dos. in decoctione est. 3. i. et in pillis a. 3. y. vsq; ad. ii. **C** Mirabolani citrini corriguntur si cōterant cum eis tertia ps. eoz de amigdalīs dul. aut ifudant per noctē i decoctioē vna passaz ab arill. mūdaz. fortificant et corrigunt si administrant cum aq casei vel cassia fistula vel alia medicina lenitiua: q⁹ dos in puluere est a. 3. i. et 5. vsq; ad. ii. 3. et in decoctioē a. 3. y. vsq; ad. 3. y. **C** Reubarba. nō idiget correctione: sed fortificat si ifundat in modico aque endiuie vel aq calide: et quādo administratur debz sibi addi pars eius de spica nardi et modicū vini odoriferi: et si administrat eū aqua casei fortificat ei⁹ operationē. Dos ei⁹ in puluere est a. 3. i. vsq; ad. 3. ii. et in ifusiōe a. 3. ii. vsq; ad. 3. i. decoctionē tñ nō patit. **C** Multe sunt alie medicie euacuatiue colere vt cupatozium: lupulus: fumus terre: aqua casei: succus ros. recens. viol. psilium: sed modicus operant per admixtionē aliaz.

C Medicie euacuatiue flegmatis sunt. viij. s. mirabolani kebuli: mirabolani emblici et bellirici: turbit: agari: cus: collogntida: et euforbiuz: et bernodactili. **C** Mirabolani kebuli et bellirici corrigunt et fortificantur: sicut mirabolani citrini et similes in dosib⁹ sunt. **C** Turbit corrigitur et fortificat admiscendo sibi tertiā partē ei⁹ de zinzibere. et aliqui addūt medietatē et debz eis tātuz addi de zuccaro quātū est de duob⁹. Dos ei⁹ in puluere ē a. 3. i. vsq; ad. y. et in decoctioē ab. 3. 5. vsq; ad. 3. i. **C** Agari: cus corrigi et fortificat si admisceat ei tertia pars de salis gemma vel de zinzibere. cui⁹ dosis est dos. turbit. **C** Collogntida corrigi admiscendo secus quātū ipsa est de bdelio aut dragagato et per vltimā eius puluerizatio neq; nō idiget fortificatione. Lini⁹ dosis est a granis. vi. vsq; ad. xv. **C** Euforbiū corrigi si ifundat per noctē in succo citri: vel aqua ordei et admiscendo q⁹ta partē ei⁹ de mastice: cui⁹ dos. est a granis. y. vsq; ad. v. **C** Bernodactili corrigunt admiscendo cū eis tertiā partē eoz de zinzib. et fortificant et corrigunt simul per admixtionē mirabol. kebuloz. quoz dosis ē in pliere a. 3. i. vsq; ad. ii. et in decoctione ab. 3. 5. vsq; ad. 3. i. **C** Et plures sunt alie medicie flegmatis euacuatiue: vt salgēma: sticados: sar: cocolla: yfopus: opponacuz: aristol. cartamus: centaury: re: eupatozium: squilla: asfarum: vrtica: ciminum: zinziber: aqua cauliuz: mel et zuccarum: reubarbarum: sed de se sunt debilis operationis.

C Medicie euacuatiue melācolie principaliores sunt septē. s. thimus epithimus mirabolani nigri polipodii lapis lazuli: lapis armenic⁹: elleborus niger. **C** Thim⁹ epithim⁹ corrigunt per ifusionē eoz in decoctioē vna passaz mūdaz ab arillis. Et fortificant per admixtionē eis septe ptis eoz de 33. et per admixtionē aliarū medicinarū melācolia euacuatiū vt sunt mirabolani nigri et similes: quoz dosis in decoctione est ab. 3. i. vsq; ad. 3. y. Et in puluere a. 3. y. vsq; ad. iiij. **C** Mirabolani nigri corrigunt et fortificantur: sicut alie spē mirabolanoz: et dosis est eadē per admixtionē. **C** Polipodii corrigi et fortificat ponēdo secū quartā ptē eius de aniso:

et sili⁹ fortificat si administrat cū decoctione galli antiq Lini⁹ dosis in puluere est a. 3. y. vsq; ad. iiij. et in decoctione ab. 3. i. vsq; ad. y. 3. et cōter administrat in decoctioē. **C** Lapis lazuli et armenici corrigunt per ablutionē: vt si abluantur in aqua dulci et quater in aq ros. fortificant si ifundant in succo buglose v⁹ in succo pomoz dulciū dosis eoz q⁹ sunt abluti est a. 3. i. vsq; ad. 3. y. semp i puluere administrant. **C** Elleborus niger fortificationē nō idiget: sed q⁹ debilitet v⁹ eius vt q⁹ fiat decoctio cum vuis passis vel brodio galli antiq et silib⁹. Dos ei⁹ est a granis. xi. vsq; ad. 3. y. **C** Alie sunt medicie euacuatiue melācolie: vt sticados: calamentū montanū: sal indi: sal nitrū. Sed sunt debilis operationis et.

C Medicie euacuatiue humoz adustoz pncipaliores sunt. iiij. s. sene. mirabolani idi. fumus terre. et aqua casei. **C** Sene corrigi per admixtionē quarte partis eius cū eodē anisi vel 33. et fortificat si admisceat cū aqua casei v⁹ cū brodio galli antiq. cui⁹ dosis in puluere est a. 3. i. vsq; ad. y. et in decoctioē ab. 3. 5. vsq; ad. 3. i. **C** Mirabolani idi corrigunt et fortificant: sicut alie spē mirabolanoz. et dosis est eadē. **C** Aqua casei ppter sui benignitatez nō idiget correctione: sed fortificat per admixtionē vel decoctionē aliaz medicinarū in ea euacuatiū humores adustos vt sene et similia. Dosis ei⁹ est a quart. i. vsq; ad lib. i. **C** Fumus terre nō idiget correctione: s; fortificatur per admixtionē aliaz medicinarū euacuatiū huiusmodi adustos vt sene aq casei mirabol. indi. Dos ei⁹ est ab. 3. i. vsq; ad. 3. y. et cōter administrat cū decoctioē. **C** Medicie pncipaliores euacuatiue aque citrine ydro: picoz sunt quatuor. s. yreos cucumer asinin⁹: serapinū: mersereon. **C** Yreos corrigi si administrat eū quarta ptē eius vel media de melle: fortificat cū aqua casei: succus eius d; administrari crudus a. 3. ii. vsq; ad. 3. 5. **C** Cucumer asininus corrigi si administrat cū aqua ordei egs partib⁹. fortificatōe nō idiget. Dos ei⁹ est a. 3. y. vsq; ad. 3. i. **C** Serapinū corrigi et fortificat si ifundat per noctem in succo enule cāpane. et postea cū tertia vel eūz q⁹ta eius pte de musco admisceat. dos ei⁹ ē a. 3. 5. vsq; ad. 3. i. et 5. **C** Mersereon nō idiget fortificationē: sed corrigi si ifundatur per. y. dies i succo citonioz et aceto equis partib⁹: et post misceat cū succo ros. dos. ei⁹ est a granis. y. vsq; ad. gran. q⁹tuor. **C** Notādus circa predicta q⁹ predicte medicie euacuant predictos humores ab omnibus mēbris indifferenter: sed eūz directione ab vno membro dextermīnato. Et directiua sunt superius dicta in capitulo de medicinis directiuis et.

C Medicie composite euacuatiue a quolibz membris. **C** Medicie composite euacuantes a cerebro principaliores sunt. y. yerapigra: pillule auree cochie: theodoricon: et anacardiniuz: et yeralogodon. **C** Medicie composite principaliores euacuatiue a pectore et pulmone sunt due. s. dyaturbit et pillule de agario. **C** Medicie composite principaliores euacuantes a stomacho et intestinis sunt quatuor. s. stomachicus laxatiuum: dyaprunis: catarticum imperiale: yerapigra. **C** Medicie composite euacuantes ab epate sunt due. s. dyacartami: et pillule de reubarbaro. **C** Medicie composite euacuantes a splene sūt due. s. dyasene: et yerarufini. **C** Medicie euacuantes a renibus et vesica sunt due. s. bñdicta et pillule de benedicta. **C** Medicie composite euacuantes a iuncturis sunt quatuor. s. electuariuz de succo ros. benedicta hermodactili: et pillule arthetice: et pillule fetide. **C** Et non solum euacuant ab istis membris: sed et medicie dicte superius cum directiuis ad membrum

quarū cōpositiones possent esse quasi infinite.
 ¶ Dosis yerepigre est a.3.iiij. vsq; ad.3.i.
 ¶ Dosis pillularum coebiarum et aurearum est a.3.i. et 5. vsq; ad.3.iiij.
 ¶ Dosis theodozicō anacardi est ab.3.5. vsq; ad.3.vi.
 ¶ Dosis yeralogodion est a.3.ij. vsq; ad.3.iiij.
 ¶ Dosis dyaturbith est.3.5.
 ¶ Dosis pillulaz de agarico est a.3.ij. vsq; ad.3.5.
 ¶ Dosis stomachi laxatiui est a.3.iiij. vsq; ad.3.vi.
 ¶ Dosis dyaprunis est ab.3.5. vsq; ad.3.i.
 ¶ Dosis catartici imperialis est eadem.
 ¶ Dosis dyacartami est a.3.iiij. vsq; ad.3.vi.
 ¶ Dosis pillulaz de reubarbaro est ab.3.5. vsq; ad.3.vi.
 ¶ Dosis dyafene est ab.3.5. vsq; ad.3.i.
 ¶ Dosis yerarufini est a.3.ij. vsq; ad.3.iiij.
 ¶ Dosis benedictæ est a.3.iiij. vsq; ad.3.vi.
 ¶ Dosis electuarij de succo ros. est eadem.
 ¶ Dosis pillulaz arthetizæ est a.3.i. vsq; ad.3.ij.
 ¶ Dosis pillulaz fetidaz est eadem.

¶ Multa alia sunt; sed posui magis necessaria. Nota circa prædicta qd semper melius est declinare ad minorem dosim qm ad maiorem. Et ista sufficiant de regimine curatiuo morbi officialis cū dñi nostri Jesu xpi auxilio dicā in seqntibus.
 ¶ De regimine curatiuo morbi officialis. Cap. VI.

Icto igitur de regie curatiuo morbi cōsimilis nunc dicendum est de regimine curatiuo morbi officialis qui est duplex fm Hal. pmo de morbo. Idem dicit Aui. pmo can. fen 2°. doc. pma. caplo 3°.
 Primus morbus est in plasmate. Secundus morbus est in quātitate. Terti^o morbus ē in numero. Quartus est morbus in situ. Morb^o in plasmate est qd duplex. Primus est morbus in figura. Secundus est morbus in via. Terti^o est morbus in receptaculo. Quartus est morb^o in superficie vt asperitas et lenitas. ¶ Et si sit morb^o in figura vt si mēbz qd naturalr debz esse rectus est curuuz vel euerſo nō est possibilis ei⁹ rectificatio nisi in etate pueritæ; qz tunc mēbz sunt mollia et tūc rectificatur reductione mēbz ad figuraz ppriam vel debiaz ex cōseruatione in illa figura; et talis cōseruatio fit cūz ligatura cōueniente; vt patz per Hal. 3. tegni. in illo can. Qui igitur peccauerūt; in illo can. eoꝝ vero qui adhuc creſcunt. Nec talis correctio est semper possibilis; vt in mēbz in quo est magnū os vel plura ossa; vt in pectore vel nucha; qz possibilitas vel impossibilitas ratificādi figuraz se tenet ex parte ossū. ¶ Si sit morb^o in via hoc tripliciter; qz vel dilatat præter naturā vel cōstringitur vel clauditur. Si vero sit in via dilatando et fiat a cā extrinseca tūc eius rectificatio est cū stipticis et frigidis et siccis; sicut sunt sumach; bolus armenicus et silia; vel cūz stipticis; siccis; et calidis; sicut nux cipeſsi et similia; ex quibus pot fieri vnguentū vel emplastrū; balneuz; et sic de alijs. Si vero talis dilatio fiat a causa intrinseca vel ab humore deficcāte vias eius; curatio est euacuatio illius humoris; et postea mēbz confortatio cū stipticis ne iterum humoris recipiāt. Si autē via cōstringatur præter naturam eius correctio est possibilis; qz pro tanto dico; qz nō semper est possibilis; vt quādo est a principio generationis; vel quādo egritudo est facta equalis; vt in tertia spē epice; tūc si talis strictio fiat a causa extrinseca; sicut fit aliquādo in trachea arteria a frigiditate vel siccitate tūc eius rectificatio est cum calidis et humidis mēbz illa dilatantibus. Si proueniat talis strictio ex defectu nutrimentū; tūc ei⁹ rectificatio est cibo s laudabiles ad-

ministrare et facilis digestionis; vt sunt oua galline lac et similia; et alia calida et humida vt balneum aque dulcis vnguenta et similia trahētia nutrimentū ad membrum.
 ¶ Si autē via opilatur hoc est tripliciter; qz vel talis opilatio fit a grosso vel viscoso vel multo humore. Si a multo eius curatio fit per euacuationē vel per floboto- miam; si peccat sanguis vel alij humores cūz sanguine vel per alias euacuationes. Si peccet alter humor; vt dicit Hal. secūdo afforismoꝝ. cōmento illius can. Ex egritudine quecūq; Si aut talis opilatio fiat ex humore viscoso tūc eius rectificatio fiat per icidentia. Si autem fiat a grosso hoc est tripliciter; qz vel illud grossū est humor; et tūc cōpetunt subtiliatia; vt patet per Hal. 3. tegni. can. illo. Nec quidē glutinosa vel illud grossum est egestio dura; et tūc curatio fit per clisteria mordicatia vt dicit Hal. 3. tegni. can. illo. Qd vero ex stercore duro. vel illud grossum est lapis claudens vias vrine; et tūc curatio eius est transpositio ab illo loco ad aliū locum; sicut faciēdo ipsum descendere ad vacuitatem vesice vel incisio cū ferro vel medicinis vt attrahat; vt dicit Hal. tertio tegni. can. illo. Quod vero ex lapide circaveſicaz.
 ¶ Morbus in receptaculo fit quattuor modis; qz vel tale receptaculum dilatat præter naturā vel cōstringitur vel euacuatur vel mēbz repletur. Peccatus in dilata- tione vel cōstrictione est sicut dictum est in morbo in via. Si vero nimis euacuatur; vt patz in gaudio pernicioso in quo euacuatur ventriculi cordis vel in stomacho eius curatio est replere bonis cibis et potibus laudabilem sanguinē et bonos spiritus generantibus. Si autē nimis repletur eius curatio est euacuatio per cōuenientem regionem. Et si sit grossities vel viscositas humor debet precedere euacuationē talis humoris subtiliatio et eius incisio. verbi gratia. si humor sit peccans in cōcavit- tate pectoris debes euacuare per sputum. Si vero sit in orificio stomachi per vomitū. Et si sit in fundo per seces- ſus; et sic de alijs. ¶ Morbus in superficie est duplex. s. in asperitate et lenitate. Si sit periculus in asperitate ei⁹ curatio est qd administrantur cibaria humida vinctuosa et glutinosa. verbi gratia. in trachea arteria est vtile ad- ministrare oleūz amigda. vel mucillagines se. citonioꝝ liquir. et similia. Si vero sit peccatus in lenitate eius curatio est administrare exasperatiua et pōrica stiptica acetosa et similia; vt etiam cōtingit frequenter in stomacho et matrice. ¶ Morbus in quātitate est duplex. quidam est in quātitate addita; et fit dupliciter. Uno modo a pncipys generationis; et sic est curatio per ea que phibent nutritionē mēbz. et debilitant eius calorem naturalem; sicut sunt frigide et sicce qui est ligatura stricta eius mēbz. Si causatur a causa accidētiā vt ab humoribus facientibus inflationem eius cura est euacuatio illius humoris. et cōfortare membrūz ne ulterius recipiat illum humorem. Alter est morbus in quātitate diminuta; et est curatio eius per cōfortantia illud membrūz et alteratia ipsius nutrimentū; sicut exercitium temperatum illius mēbz fatigatio temperata balneuz aque dulcis empla- strum de picce et similia attrahētia calorem naturalem et nutrimentum ad membra; vt patet per Hal. tertio tegni. can. illo. Et quecūq; quidem maiora. ¶ Morbus in numero est duplex. Quidaz in numero addito. Et alter in numero dimiuto. Morbus in numero addito est duplex. Quidam est additio rei naturalis vt sextus digit⁹. Alter præter naturaz vt lapis in vesica vel in renib⁹. Si sit morbus in numero ex additioe rei naturalis eius curatio est remotio illius membri; vt sexti digit⁹ et similia; quibz frequenter tuti⁹ sit remanere. Si ex additione rei

De regimine curatiuo

preter naturaz eius cura fit per icisiones si fit possibilis fieri. Et si nō sit possibilis saltem transferatur ad aliū locū in quo minus faciat nocuentū: vt dicitur est supra de lapide. Si fit morbus in numero diminuto et sit in membro sanguineo: vt in carne possibilis est curatio in quali bet etate cum cibis et potib⁹ laudabilib⁹ et medicinis carnez generantib⁹. Si sit in membris spermaticis impossibilis est eoz curatio vel generatio nisi in pueritia et modica quantitate: sed loco eius generatur porrus sarcoides. porroides: vt dicit Gal. 3. tegni. can. illo. deficiētium vero rē. Morbus in situ est duplex. quidam est in loco. alter in societate. Si primo modo eius curatio est reductio ad propriū locū debitum. et eius cōseruatio in eodem vt p̄ in descēsu intestinorū ad bursam testiculorū. Nam reponunt primo in loco. p̄prio. et postea ponuntur stiptica desuper: vt nō possint iterū descendere. Quis nō sit cura perfecta: vt quando labia vulneris idurata sunt: et tñ fit cura per cauteriū. Et si humor esset causa talis morbi vt in arthetica euacuet talis humor: et postea cōfortet membrum cum stipticis ne ulterius illū humores recipiat. Si sit morbus in societate hoc est dupl. vel qz talia membra nimis distant: vel nimis appropinquāt. Si vero nimis distant: vt aliquādo duo digiti quando est caro in medio debz remoueri causa phibēs et appropinatio illoz membrorū adinuicē. debz etiā fieri eoz cōseruatio in eadē colligatione cōueniēti. Si vero nimis appropinquāt debz remoueri causa phibēs appropinquationē eoz. et postea fiat elongatio et cōseruatio inde cum ligatura pueniēti. aliquādo curatio eoz est impossibilis: vt quādo morbus est diuturnus: vñ quādo causa est fortis. Et hec sufficiāt in generali de regimine morbi officialis.

De regimine curatiuo morbi cōmunis.

Dicendum est de regimine curatiuo morbi cōmūnis et cōsimilis et officialis. Dicendum est de regimine curatiuo morbi cōis. s. solutionis et cōtinuitatis. Cōsolutio et cōtinuitas est duplex vel triplex: qdā est cum deperditione substantie. Alia est sine deperditione. Alia est que vocatur concussio. Et quis ista tria possint cōprehēdi sub primis duab⁹: tñ qz differūt in cura vt patet in p̄cessu: iccirco ponit tria. Et quilibz istaz est duplex. s. simplex et cōposita. Et quilibz istaz similis est duplex: qz quedā est in membro cōsimili. alia est in membro organico. Illa que fit in membro est duplex: qz quedā est q̄ fit in membro sanguineo. Alia que fit in membro spermatico: vt in ossē: neruo: arteria et cōsimilib⁹. Cōsolutio cōtinuitatis cōposita fit tripl. Uno mō qñ ponit eoz sua cā: vt qñ puenit a cā intrinseca vñ ab aliqua mā causante solutionem cōtinuitatis: sicut vñ a mā acuta. Secūdo mō fit solo cōtinuitatis cōposita qñ cōponit cū alio morbo: vt cum mala cōplexione vel apostemate. Tercio mō fit quādo cōponitur cū accidere vel cū dolore vel fluxu humorū vt sanguinis vel sanici vel alterius humoris. Si solutio cōtinuitatis sit simplex in carne sine deperditione sub hoc est dupl: qz vel est magna vel parua. Si parua sic solū est vna intētio curatiua. s. cōsolidatio: et ad istaz aliquādo sufficit nā per se. nec opz habere medicū. Aliquādo regritur auxilium medicaminis sicut positio rasure pāni linei vel tele aranee vel lardi extēti in pāno positi supra. Si aut solutio talis cōtinuitatis simplex facta in carne sit magna regritur alia intētio curatiua pcedens cōsolidationē. s. vñio partiū distantium. Et ad istā sufficiūt tria. Et aliqñ reguntur quatuor. Primū qd requirit est ligatio: vt melius ligatio cōseruetur ponuntur aliqñ plumaceoli de stupa triāgulati vel quadrāgulati

seu quadrati s̄m dispositionē vulneris. Secūdū qd regritur est qz nihil cadat inter labia vulneris vt pul. vñ aq et similia. Tercū qd regritur est cōseruare cōplexiones naturales: et hoc fit cū temperate desiccantib⁹ et cōplexione membrū: qz in membro humido magis reguntur teperate desiccantia. s. sicca in p̄mo gradu vñra cōplexione naturalē membrū: qz in omni membro aggregatur duplex supfluitas necessario. s. fumosa et aquosa: vt dicit Gal. 3. affozis. p̄mēto illius can. Cōstitutionē vero anni. Et nisi illa supfluitas cōsumeretur iduceretur mala cōplexio in membro et impediret eius cōsolidationē: et hoc fit cum diminutione cibi et potus et medicinis siccis ab extra applicatis siue per modū pulueris: siue emplastri: et similib⁹: sicut est thus: sanguis draconis: et similia: nō ponēdo in trāvuln: s. supra. Aliqñ vñ ad debitā vñionē partiū distantium requiruntur quatuor. s. sutura: et talis sutura fit cum actu triangulari et filo de serico: sciendo primo extremitates: et postea mediū: et postea sciendo alias partes: taliter qz inter quelibet duo puncta sit spatium vñius digiti. et si vuln nō est p̄fundū sufficit qz fiat sutura in superficie: sed si sit p̄fundū fiat sutura in p̄fundo. aliter si nō cōiungētur p̄tes centrales fieret inde putrefactio: vt ponit Gal. 3. tegni. in capitulo de solutione cōtinuitatis. can. illo. Solutio vero cōtinuitatis: et in can. sequenti. Si sit solutio cōtinuitatis cū perditione substantie hoc est dupl: qz vel est solum deperdita cutis vel caro. si cutis p̄ter intentionē primā. s. cōsolidationem requiritur: alia. s. cicatrizatio: que fit cum medicinis siccis: magis tamen qz medicine generantes carnes: vt sunt es vñtum: balau stia et similia. Si autem sit facta deperditio carnis regritur duplex intētio curatiua. Prima est carnis regeneratione: et ista fit cum cibis carnem generantibus: vt sunt galline perdice et similia. Et cum medicinis siccis excedentibus cōplexione membrū in vno gradu: tamē opz medicinas diuersificare nō solum s̄m cōplexionem membrū: imo s̄m humiditates aggregantes in vulnere: quoniam si in vulnere in sicco membro multa humiditas aggregaretur: dentur actiue medicine fortes excedentes: vñ tanta humiditas posset esse qz competerent medicis in quarto gradu: vt viride eris. S. si in vulnere facta in membro humido pauca humiditas aggregaretur sufficiunt parum desiccantia: hoc supposito qz nulla humiditas nisi illa que est in membro naturali necessario aggregatur: debent medicine carnem generantes excedere cōplexione membrū. s. in vno gradu: vt cōiter est aloes: olibanum et similia. Si solutio cōtinui facta in carne sit concussio hoc contingit dupliciter. vel quia est ibi factum aliud vulnus. vel nō. Si nō debet inungi locus s̄m Lanfrancum cum oleo ros. et desuper aspergi pul. mirtillozū corpore prius euacuato per floromā et farmaciā si est necessarius. Si vero sit ibi aliud vulnus debet fieri alia inunctio circūcirca vulnus et cōspersio pulueris et in vulnere debent poni stupe canabine vel panni infusi in oleo ros. vel vitella ouozum simul conmixta et super vulnus debet poni emplastrum de farina tritici: oleo cōmuni: et aqua vt putrefiat locus et generet sanies: et postea fiat mundificatio vulneris: deinde carnis regeneratio: et vltimo cōsolidatio: hoc excepto qz si membrū esset neruosum non debet poni supra vulnus illud emplastrum: sed de terbentina alba extensa supra duos pannos lineos. Inter duos pannos lineos mundificatio a sanie potest fieri cum ydromele facta cum mele rosaceo collata vel cum vino tepido: et postea cicacet bene cum panno lineo et minutissime carpinato. Sed in

omni vulnere magno in quo aggregatur multa sanies est ingeniandum qd illud qd colligitur de sanie quotidie mudificetur: ita qd sit foramen in parte inferiori vel saltem qd membrum taliter situetur qd sanies expellat. ¶ La- ro deperdita in vulnere cu medicina sic generetur: acci- piatur galbanu & liquefiat in oleo mirtino. deinde sumat- ur pannus lincus antiquus mudus minutissime tritus & carpinatus & conspergatur puluere olivani & aloë cico- trini & radi. aristol. lon. & desuper emplastru apponatur.

¶ Si vero solutio cotinui sit in osse siue sit sine deperdi- tione substantie siue cum deperditione in hoc est regula generalis qd nuqz caro que est supra os debet consolidari nisi prius os restauretur: & ista restauratio in osse no est vera nisi in parvis pueris quando est sine deperditione substantie ratione molliciei ossis: vt dicit Gal. 3. regni. in illo casu. Puerile vero os. Sz generatur inter partes qd dam porrus qui vocatur sarcodes vnies partes ossis adinuicē: & ille porrus generatur ex cibis glutinosi: vt sunt pedes vitulorum & similia. Et ad generationem talis porri debent vniri partes ossis adinuicem siue sit deper- dita pars ossis siue no: sed si sit ibi fracta concussio: vel qd sint ibi fracte alique petie: ille debent totaliter extrahi: qd posito qd caro esset desuper consolidata: in superficie tamen intus causaretur putrefactio. ¶ Si vero solutio

continuitatis sit in nervo hoc est dupliciter: quia vel est fracta fin longitudinem: supposito qd custodiatur ab apo- stemate: vt statim docebitur: de facili consolidatur cu su- tura & ligatione: vel cu sola ligatione: nec est magnum periculum. Si autē sit fin transuersum: hoc est duplici- ter vel totaliter nervus est incisus vel est solum punctus si solum punctus in corporibus humidis: vt in pueris & mulieribus: tunc compertur parū siccā: & in hoc sufficit qd oleum ros. infundatur in vulnere calidius qd poterit sustinere: & qd impleatur totū vulnus & qd desuper ponat- ur terbetina bene alba distensa in panno lincor: si non est alba de se qd dealbetur per ablutionē & circa vulnus ad phibendum apostemata ponatur oleum ros. ispidiatu cum bolo armenico: & aliquando ratione doloris addit modicu opy. Sz in siccis corpibz pot ifundi in pictura nervi oleus de euforbio calidum: vt dicit Gal. 3. regni. commento illius casu. Nervus vero: vt qd licz tale oleum sit multuz siccuz: tamē qd membrū est in profundo anteqz sit in termino admittit multuz de virtute. postea debet sic ri mundificatio & vltimo consolidatio. Si vero nervus sit totaliter incisus: Lanfrancus precepit ipsum fuere cum musculo & super talem futuraz ponatur oleus in quo bu- lierint vermes terrestres & qd membruz pseruetur ab apo- stemate. Theodoricus negat hoc. Noui vero chirurgici precipiunt per alius moduz: habent petias de pergame- no combusto & faciunt eas adherere duobus lateribus vulneris: & illas sunt: quibus si esset nervus esset timē- dus de spatio ratione doloris. ¶ Si solutio continui- tatis sit in vena vel arteria totū periculum est de restri- ctione sanguinis & cōiter de arteria: & modus cōis restri- gendi in vulneribus est iste. Accipiantur stupe canabi- ne & madesiāt in aqua frigida & cōprimantur: & post ma- desiat in albumie ouo: bene agitatorū: & modicuz com- presse desuper apponatur aliquādo. Aliqui tamē impro- bant illū moduz ifrigidadi: & dicūt qd frigida nō debent apponi aliquo modo itra vulnus: vt pz per Hypocra. 5. affozismoru. casu. illo. In his vero oz frigido vti. & in illo frigiduz vlcibus. Sed pone circūquaz stiptica: vt ra- dix sandali & similia: in vino stiptico & stupe canabine in vino stiptico taliter ifuse & bene cōpresse & desuper ap- ponatur. Fluxus sanguinis pueniens ab arterijs cōiter

sic restringitur: emplastruz factū ex aloē: thure: sanguie draconis: bolo armenico: pilo leporis minutiz iciso & cō- trito cōfectis cu albumine ouo: bene agitato: ponitur supra locū: & si nō sufficit qd reitetur nō remouēdo pri- mus: & ibi ponatur. quādo vero nō restringitur: puluis de plumis galline: vel qd fiat canteriu actuale & fiat altera- tio & ibi est periculum qd eleuetur cruste & causetur ma- gnus fluxus. ¶ Si solutio cotinuitatis sit facta in osse in mēbro organico hoc ē dupliciter: quia vel est facta to- talis icisio mēbri vel non. Si totalis impossibilis est cu ratio eius. Si nō: dico qd in aliquibus mēbris est possibi- lis sicut narrat Hypoc. in primo affozis. casu. illo. Vesica incisa. Et alia mēbra sunt adiungēda: vt capita lacerto- rum in quibus cōiunguntur multi nervi. Alia est possi- bilis & modus dictus est in alijs regiminibus pteritis de quibus als dicitur domino concedente: & hoc suffici- at de tractatu isto.

¶ Explicit tractatus qui introductorium iuuenū appel- lat. edita a magistro Berardo de Solo optimo medico.

¶ Tractatus de febribz fin magistrū Berarduz de solo. Cap. I.

Olera vel putrefit extra va- savel in-

tra. si extra tūc facit tertianā itēpolatā: si intra vasa tūc est dupli. vel in vcnis ppin- quis cordi: & tūc facit causonē: vñ in remo- tis: & tūc facit tertianā cōtinuaz. Item ali- quādo putrefit pura colera: & aliquādo cō- mīxta cu aliqua portioe flegmatis: & fz hoc causantur diuerse febres. ¶ Item febres colerice diuersificantur ex sex partibus. Primo ex parte forme. Secūdo ex par- te mae: quia aliquādo est grossa: aliquādo subtilis. Ter- tio ex parte tempozū: quia aliquādo in hyeme: aliquan- do in estate: & sub hoc cōprehēditur regio. Quarto ex p- te cōplexionis: quia aliquādo in homie colerico: & aliqñ in flegmatico. Quinto modo ex parte etatis: qz aliqñ in iuuetute: aliquando in senectute. Sexto modo ex parte essentie: quia aliquādo itēfz: aliqñ remissā: vt si febris colerica sit cū circūstātys particulariuz oīum in iuuetu- te nō suspicabitur ita fortiter sicut si esset cū discōueniē- tia particularium: vt pz 6. de ingenio sanitatis per Gal.

¶ Et in digestioe talis morbi duo debēt poni. f. altera- tiua mae: & cōfortatiua mēbri. f. epatis: qd spāle dicitur in hac febre: cu in eo plus generetur de colera qd debet. Similiter possunt applicari aliqua cōfortatiua cordis si necesse fuerit: & nō debent poni multa fortiter icisiua: vt sunt radices: & ideo in tali corpore sic febricitate fiat talis syrupus. R. endiuie nouelle nō lote scariolē vtriuzqz epatice lactuce dul. añ. .iij. quattuor: seium frigidoruz mudatoz. añ. .z. i. sandali al. & rui. añ. .z. i. floz violarū florū nenufarū. añ. .z. i. vini malozū granatozū. .z. iij. pa- nis zuccari quart. iij. fiat sirupus perfecte coctus & cla- rificatus ad lib. i. quo vtatur mane & sero. Expositio hu- ius sirupi endiuia scariola vtraz epatica sunt frigide & sicce. ratione frigiditatis ponitur ptra discrasia calidā: sed ratioe siccitatis cōfortat epar: lactuca dul. ponit ad ifrigidadz solū & ad tēperadz siccitatē alioz: quia est humida. Sed quare dicit nō lote: vt habeat maiore vir- tutes: qz per lotionē amittit virtutē quā habz in superfi- cie. Auicē. in scdo casu. seminū quattuor frigidorū itellige de maioribz: que sunt cucurbite: cucumeris: melon. & ci- truli: & sunt frigida & humida excepto semine citruli: qd est magis siccuz: vnde si volueris magis humectare po- nas ista semia mūda: sed si vis magis abstergere ponas

De febribus

nō munda. Sequitur. sandali: et ponitur ad cōfortādūz
epar tam a l. q. ru. Quādoq; tamē nō ponitur ru. q. red-
dit sirupū nimis rubeū. Et sequit. flores viol. et ponitur
ad ifrigidādūz et leniēdūz et mūdificādūz et cōfortādūz.
Sequitur flores nenufarū et ponitur ad ifrigidādūz cor-
et epar et omnia mēbra pncipaliora. Sequitur: vinū ma-
lorū granatoz ponitur ad icidēdūz et remouēdūz sitiz.
Sequitur: panis zuccari et ponitur ad tēperandūz frigi-
ditatem oīum predictoz et ad dulcorādūz: et q. ex his re-
sultat vna forma quā simplicia nō habebant. Sequitur
perfecte coctus: q. melius cōseruatur: et fit melior ferme-
ratio cūz alijs rebz. Ultimo perfecte clarificat: et p hoc
remouet terreſtreitas herbarū. Unde nota si volueris
magis relaxare nō tātūz coquat: et si vis magis ifrigida-
re ponantur magis frigida et summities papaueris al-
bi vel semen eius si velis vt dormiāt. Si aut esset cōue-
nientia et particulariū omniū vt q. cēt iuuenis et in hye-
me et haberet tertianā mixtā cū flegmate: tūc ponuntur
radices ille que sequuntur ad icidēdūz. R. radi. brusci:
sparagi: graminis scolopēdrie: capil. ven. Et si esset discō-
uenientia particulariū: vt si esset senex et in hyeme et in re-
gione frigida addant magl radi. calide et icifine: vt rad.
feniculi petrosilini apy graminis scolopēdrie capillive.
ligr. rase: yuaz passaz mūda. Si aut velis cito et iterdū
nō poterit expectare vel est pauper fac istū sirupum. R.
sirupi edūie. lib. f. sirupi acetosi. sirupi viola. añ. q. r. l. i.
miscant. Et si haberet tussim vel esset leſus in partibz
pectoralibz nō ponas sirupū acetosūz. Si haberet fluxū
vētris nō ponas sirupū violaceūz: et si hz sitiz ponas siru-
pūz de phlio. Et si velis q. dormiat ponas sirupū de pa-
pauere: et si esset q. nō veller capere sirupūz dice ad mi-
nus. vos sumetis de aqua clara pulebza quā faciā vobis
fieri: et in ista ponentur virtutes istaz herbarz que ponū-
tur in sirupo fac sic. R. aque endūie. lib. i. vini malozū
granatoz. 3. ij. panis zuccari lib. i. fiat sirupus clarifica-
tus ad modum iulep: et si haberet adhuc sitim loco vini
malozū granatoz tēperatoz vel dulciū.

De laxatiuis sciēdūz ista colatura in pncipio morbi si-
ne digestionē datur ppter duo. Primo vt deopilet ve-
nas meſeraicas: q. est ibi magna repletio: q. si ate dare
digestiūz humorū dissoluerent humores et occuparent
maiorē locū q. prius: et sic plus occuparet seu opilarent
eas et. Secūdo vt mā minoretur et natura reddat potē-
tior supra residuū mā: ideo sequit talis colatura. R. flo-
rū viol. boraginis et buglose. añ. 3. f. p. numero. x.
cassiefi. 3. i. fiat colatura vsq; ad q. r. l. i. et f. Expō. viol. re-
centiūz euacuant leniēdo: sed sicce magis dissoluēdo: q.
nō habēt de humiditate: boragines ponunt: q. leniūt et
mūdificāt: p. una q. leniunt. Cassiafi. leniendo purgat
colerā. Et nota q. si velles dictā colaturam acuire pone
electuary de succo rof. 3. y. de facto et frequēter facio.
Vt est tū q. si esset cōstipatus: sic q. nō assellasset duo-
bus dieb: nō deberet dari medicīa nisi pcedēte cliste-
re: vt per ipsū euacuet stomachus et iestina. Laxati-
uūz vero qd sequit est magis forte: et ideo mā debet esse
primo digesta. R. flozū boraginis vel viol. buglose. añ.
3. i. p. numero. x. cortices mirabolanoz citrinoz
3. i. fricent et colature addatur cassiefi. mūda.
3. i. electuary de succo rof. 3. f. fiat colatura ad q. r. l. i. et f.
Expositio predictē colature. boragines ponunt: q. mū-
dificant et laxant. corticē mirabolanoz citrinoz: q. eu-
ciant colerā: et dico bene fricent: vt melius virtus eozū
intret colaturā: q. est res sicca. Electuariū de succo rof.
q. euacuat colerā pncipaliter. dico vltimo ad q. r. l. i. et f.
et intellige plus si mā requit vl min: si mā requit: de alijs

expone sic i pcedēti colatura. Nota si nō vis pōere elius
de succo rof. eo q. est q. l. iter violēta medicina que loco
eius ponitur reubarbari. 3. i. spicanardi. 3. f. quia reubar-
bar euacuat colerā: et spicanardi est eius repressiuū. No-
ta q. ista colatura solum euacuat co. Sed si alia esset dis-
cōuenientia particulariū. f. q. p. iuuenis esset et in hye-
me: et pateret tertianā: tūc cēt ibi aliqua flegmatis por-
tio. Ideo possunt poni loco mirabolanoz agarici. 3. y. vl
turbith cūz corticibus mirabolanoz citrinoz: q. eu-
ciant colerā et cū hoc flegma plus. Et si esset homo pau-
per q. nō posset expēdere vel capere medicīnaz: tūc da
ei istud electuariū valde bonūz: qd sequit. R. dyacaty-
mi. 3. f. cōiter gng. vel sex vicib: euacuat. Et si paties sit
debilis da ei. 3. ij. vel duas ad plus de dicto electuario.
Si vero vellet colaturā magis debilem et delicatā q.
cito esset facta da ei qd sequit. R. sirupi viol. q. r. l. i. et f.
electuary de succo rof. 3. f. Et si velis curare flegma pro-
parte. R. medietates electuary de succo rof. et adde me-
dietatē benedictē. Vel si velles magis debilez loco ele-
ctuary de succo rof. pone reubarbar. et spica nardi: vt siru-
pū dictū est. Nota dūz tamē q. quādo medicīna dat
in colatura debz sumi in auroza: q. est medicīna rara: iō
nō multū laborat natura ad dissoluēdūz. Sed si datur
in electuario in matutinis: q. magis est solida substantia
et post perfecte dormiat. Sed in pul. datur in pncipio no-
ctis et in itroitu lecti: q. est in solida substantia.

De clisterib: clistere et suppositoziū differunt: q. cliste-
re datur in ligda substantia. Sed suppositoziū in dura.
Unde suppositoziū fit multis modis. Aliquando fit
cū mercuriali trita cū sale: aliqū cūz saponē: aliqū cū ra-
dicib: sicile. Aliquādo cum carnib: falsis pinguib: aliqū
cū melle cocto cū puluere stercoris mur. et pōt acui cūz
pul. dyagredy vl esule: aliqū fit cū cādela et sale: et sic de
alijs. Sed clistere in suba ligda per annū missa cū q.
daz burficula: et debet stare patiēs facie iclinata versis
terrā basse et anchbis eleuatis: 3. in patiētibus dolorē rei-
num sumpto clisteri patiēs debz stare statim resupinus
vt medicīna vadat ad renes. Clistere aut datur octo
de causis: q. iterdūz solum ad mollificādū: q. feces sūt
multū idnate: et iestina fricta multū: et tūc fit. R. mal-
ue bismalue brance vsine melliloti. añ. 3. i. p. numero. x.
aut ficū. ij. furfur. p. i. olei viol. vel butyri vel succi re-
centis. 3. y. cassiefi. mūda. 3. i. fiat clistere ad q. r. l. v. intel-
lige tū q. in hoc clistere nō ponitur mercurialis nec sal
nec sicla: q. quādo volumus mollificare et non mordica-
re nō debet poni illa. Secūdo fit ad mūdificādūz: et
tūc ponunt mordicatio: vt succus sicile et mercurialis
et sal et filia: que mordicādo faciunt exire feces. Ter-
tio fit clistere ad dissoluēdūz ventositatē fundant tū
ce iestinoz: et inde fit magn: dolor: et tūc debet poni vis-
solutūz ventositatū: et fit sic. R. abrotani absinthij cala-
mēti mercurialis. añ. 3. i. succi sicile. 3. y. maratri cinu-
ni. se. ruthe. añ. 3. i. furfuris. p. i. mellis olei laurini. añ. 3.
y. fiat clistere ad lib. y. Quarto fit clistere ad mūdifi-
cādū iestina: vt post dissinteriā cū vlcera iestinoz re-
manēt saniosa opz mundare sanie: et aliter sanies magis
vleceraret: et tūc fiat clistere mūdificatiūm sic. R. oz-
dei nō mundati q. r. l. i. fiat decoctio in qua dissoluantur
mellis. 3. ij. fiat clistere ad q. r. l. ij. Quinto fit ad cō-
solidādūz vlcera iestinoz: excoziatoz. et istud debet
fieri post mūdificatiū dictū. Et sic fit clistere cōsolida-
tiūz. R. succi plantaginis vel virge pastoris q. r. l. i. mē-
te foliozū myrtbe. 3. ij. boli armenici. 3. y. vitelloz oio-
rum cocto. 3. y. sepi renus capzarum q. r. l. i. fiat clistere
ad q. r. l. ij. Expositio clisteris. Nota q. ista oua debent

coqui in patella nō q̄ idurentur: sed solū supfluitas eua
poratur. Item ponitur sepū qd̄ est sicut lorica defendēs
intestina ne sterens excozier nec mordicet ea: hoc fit ra
tione subtilitatis: et valet sepū capraz gland. añ. 3. y. acatie
tem. ¶ Sexto fit ad restringendū sicut fit post fluxum
ventris aialis: tunc ponunt stiptica strictiua: et fit per
bunc modū. R. folioz mirthe folioz nespulaz piroz
añ. M. i. summitatis rubi cupulaz gland. añ. 3. y. acatie
ypoglistidos. añ. 3. y. aque ros. q̄rt. i. fiat elistere cū aq̄ plu
uiali vsq̄ ad q̄rt. iij. ¶ Septimo fit ad attrahendū hu
mores a partib⁹ longings: et tūc fiat primū elistere: et solū
addant attractiua. Ita q̄ si volumus attrahere a capite
ponatur centaurea betonica anthos: et similia et yerapi
gra. Hal. Si a renib⁹ ponant abrotanuz et benedicta. Si
ab epate electuarium de succo ros. ¶ Octauo fit ad nu
triendū: et quādo paties est multū debilis et cōsumpt⁹ q̄
nō potest per os attrahere: tūc ponitur per elistere et fit
sic. R. lacti capraz lib. i. mel collaticū et imitat. ¶ Si
autē sit aligs hō qui nō sit ausus sumere medicinas nec
elistere nec aliquā colaturā pōt ita laxari: et ita pōt fieri
quādo feces sunt dure multū q̄ nō possunt exire per cli
stere vel per medicinas. R. ficle mercurialis malue bis
malue quātū sufficit et coquant postea minatim pistent
et misceat aliquātulū de oleo amigō. oul. ad modū em
plastri supra ventrem apponatur: et istud laxat ventrem et
mollificat: ideo nota bene.

De febre flegmatica.

Cap.

II.

De febre flegmatica. nota q̄ sicut dice
batur in fe. co. Similit fe. fleg
matica pōt diuersificari ex partib⁹ gñq. Pri
mo ex pte mae: q̄ vel putrefit flegma pur. et
de flegma nāle vel mixtū: et hoc triplix: q̄ vel
cū co. et tūc de flegma falsū: vel cū melācolia: et tūc de
flegma acetosum vel ponticū. vel cū sanguine: et tūc de
flegma dulcelicet et flegma sit de se aliquāle dulce. Se
cundo ex parte additionū mae: q̄ vel grossum vel subri
le. Tercio diuersificat ex parte temporis vel regionis: et
sicut dicebat de coita dicat de oibus alijs. ¶ Si autē
flegma pur in hyeme et in boie sene sit: et alia pticularia
cōcant: fiat sirupus qui sequitur. R. corticis feni. petrosi.
radicis graminis. añ. M. i. menthe sicce yfopi scolopen
drie. ca. ve. endiuie scariole. añ. M. i. anisi maratri qua
tuor se. frigidū mūda. 3. f. floz violaz boraginis et bu
glose. añ. 3. i. aceti albi. 3. iij. spicinar. squinati. añ. 3. y. lig
ri. mūde viuz passaz mūda. añ. 3. y. als. i. mellis ros. pa
nis succari. añ. lib. i. tēperēt radices in aceto per noctē
et fiat sirupus perfecte coctus et clarificatus ad lib. i. Ex
positio sirupī. cortic. istaz radicū ponunt ad icidēdum
et ad deopilādūz. mēthe sicce scolopēdrie capilli veni. ad
icidēdūz et cōfortādūz stomachum endiuie et scariole
ponunt cōtra discrasia: et ad corrigēdūz caliditatē radi
anisi maratri ad cōfortādūz et reprimēdūz et expellēdū
ventositates: femina frigida ponunt ad alterādūz et re
primēdūz caliditatē et siccitatem predictaz: spica: squina
ti ponunt ad cōfortādūz et pectoralia: et ad reprimē
dūz siccitatē. Acetū al. ponitur ad penetrādūz: q̄ ma
gis penetrat q̄ vinūz maloz granatoz. et dico tēperēt
radicē in aceto: vt eaz caliditas reprimatur et remaneat
incisio rad. de alijs dictū est superius. ¶ Notandum tū
q̄ in qualibz feb. oportz facere tria in suo sirupo. Primo
māz digerere. et grossum subtiliare: et subtilem igrossare
et viscosam mediocriter icidere. Secundo magis aperire
seu deopilare. Tercio discrasiaz alterare. Quarto mem
bris cōfortare: ideo in sirupo cōtra mām flegmaticā po
ni debet incisua et deopilatiua et alteratiua et stomachi

cōfortatiua: eo q̄ flegma in stomacho peccat. Uterq̄ est
tamē q̄ semp debz cōfortari epar: eo q̄ est fons omniū
humoz: et oia ista ponunt in isto sirupo. Intelligendum
tamē q̄ si vellet multū icidere pōt poni solūz mellis lib.
i. et nō mel ros. nec succari. Sed ratione abhominatio
nis ponunt ista. Nō tū q̄ si mā nō esset ita grossa vel nō
cōuenirēt particularia loco istaz rad. possunt poni alia:
nō tamen calida: sicut rad. brusci sparagi gramis. ¶ Si
autē velles citius facere accipe sirupos quos in apothē
ca inuenies. R. orizacare cōposita lib. i. itellige si mate
ria nō sit nimis grossa vel discōueniāt aliqua particula
rium vel alr. R. orizacara cōposita oximellis diurectici.
añ. lib. 3. f. misceant hec. et itellige si velis magis icidere.
Si autē esset flegma mixtū cū colera fac talē sirupūz. R.
orizacare cōposita: sirupi endiuie. añ. lib. 3. f. misceant.

¶ In principio morbi sine digestionē pro minorādo mate
ria. R. floz viol. boraginis et buglose. añ. 3. f. prunoz. 3.
numero: turbith. 3. iij. zinz. alb. 3. i. fiat decoctio in qua
dissoluitur cassie fistule mūdate. 3. i. et 3. f. et fiat potus ad
q̄rt. i. Expositio predictē colature. turbith pōtur: quia
euacuat flegma: zinz. quia est repressiuū turbith et eius
operationē cōfortat in actione: q̄ turbith euacuat fleg
ma subtile: 3. zinz. flegma grossūz. de alijs dicas vt pri⁹.
¶ Post digestionē mae datur talis medicina laxatiua
R. floz viol. boragis: et buglose. añ. 3. i. agarici cōcti. 3. f.
zinz. alb. 3. i. mirabolanoz kebuloz. 3. f. fricent et colen
tur et colature addatur cassie fistule mūdate. 3. i. turbith
3. i. zinz. 3. i. fiat colatura vel loco turbith potest poni be
nedicte. 3. y. vl benedicte et electuarij d succo ros. añ. 3. i.
et 3. f. et si velles magis euacuare de colera vl aliter et citi⁹
R. sirupi acetosi quart. f. sirupi viol. quart. i. bndicte:
3. f. vel turbith. 3. i. et 3. f. zinz. alb. 3. f.

De febre melācolica.

Cap.

III.

De febre melācolica: notādū est circa
istas fe. q̄ se. melācolice mul
tum diuersificant inter alias ex parte mae.
vel q̄ sit in mā melācolica naturali putre
facta: vel sit in alijs humorib⁹ aduulsis. Nam
de quolibz alio humore pōt fieri melācolia naturalis
adustionez. Si igitur de melācolia naturali putrefacta:
tunc si alia particularia cōcant. s. q̄ cōplexio et melāco
lia et repus autūni et tūc mā est multū grossa et idiget
fortibus incisuiis et deopilatiuis. ¶ Tercio sciēdum q̄
in hac fe. opz gñq̄ considerare vel facere. Primo mām
subtiliare et icidere cū sit multū grossa. Secūdo deopila
re et aperire. Tercio splenē cōfortare: q̄ multū in hac fe
bre debilitatur. Quarto rōne fe. opz ifrigidare. Quinto
sanguinē mūdificare: eo q̄ ificitur ratione talis melāco
lie: que est fex sanguinis: ideo opz in sirupis ponere me
dicinas faciētes ista. In hac autem fe. mā sic digeratur
R. radicis corticis feniculi: petro. radicl brusci: sparagi.
añ. M. i. radicis apy: radicis rafani. añ. M. f. mediane
corticis thamarisci: fraxini: et gene. se. añ. 3. i. scolopēdrie
M. i. camedreos: camepiteos: capil. ve. recētis ceterach
politrici: endi. scario. añ. M. i. anisi mara. iij. se. frigidū
ruz mundatoz: se. portu. añ. 3. i. aceti al. 3. iij. mellis ros.
panis succari. añ. lib. 3. f. tēperēt radices et cortices i ace
to fortissimo per noctem: et fiat sirupus perfecte coctus
et clarificat⁹ ad q̄rt. v. Expositio sirupī. cortices fen. pe
trosi. sunt multū aperitiue generalr in quolibet mēbro
et multū calide. radices brusci: et sparagi: 3. nō tātum ape
riant nec icidāt: tū sunt magis temperate et appropiazte
spāliter ad splenē. radicis apy: rafani sunt multū approp
riate splenē: 3. ponunt in pua quātitate ne faciāt abho
minationē. mediane corticis fraxini: et thamarisci: et ge

De febribus

neſte ſunt multū appropriata ſtra ſplenis viriū in tātūz
q̄ ſplenicis p̄cipit comedere i ſcutellis iſtoz lignozū:
ſcolopē. camedreos: camepitheos: capil. vene. ceterach:
polirricon: oēs iſte herbe ponuntur: q̄ ſunt appropriate
ſpleni: q̄ incidunt ⁊ diuidunt ⁊ aperiuunt: endi. ſcariolē:
ſunt cōtra fe. ⁊ ad cōfortādūz epar: q̄ patitur cuſ in ipſo
humores generant ⁊ ad temperādū caliditatē: radices
maratri: ⁊ anifi ponunt ad curādūz ⁊ diſſoluēdūz v̄eto/
ſitatē. iij. ſc. frigidop̄ ponunt ad iſfrigidādū: ſc. portula.
eſt cōtra epar magis q̄ alia ſc. frigida minora: liquir. ra/
dices rafani p̄it ponit ad tēperādū ſiccitatē corticis v̄ue
paſſe ad icidēdū eradicaādū: mollicicādū: ⁊ laxādū flo/
res boraginis ⁊ bugloſe ad mūdificādū ſanguinē. ⁊ non
ponunt flo. viol. q̄ magis ſunt cōtra colerā: tñ ſi ponun/
tur nō eſt vis. acetū albū ponit ad multū icidēdū: eo q̄
talis mā eſt multū groſſa mel roſatum ad icidēdū ⁊ ab/
ſtergēdū. Sed medietas zuccari p̄pter abhominatio/
nez mellis. vnde ſi eſſet fortis ſc. vel abhominatio tātū
debz fieri de zuccaro. Sed ſi volum⁹ multum aperire ⁊
nō ſit ſc. ita fortis tota quāritas pōt poni cuſ melle roſ.
niſi eſſet abhominatio: dico bene q̄ tēperēt radices
⁊ cortices p̄pter duo. Primo vt iſfrigidēt. Secūdo vt
magis icidant. de alijs parz in precedētib⁹. De quātita/
te aut ſirupi eſt ſciēdū q̄ cōter tantum debz fieri de
ſirupo quantūz ponitur de zuccaro vel de melle vel de
ambobus ſimul niſi eſſet magna quantitas herbarum
vel radicum: q̄ tūc opz plus facere de ſirupo: vt in p̄di/
cta recepta. alia de ſirupo ſūt q̄rtl. v. ſic ſit cōter. ¶ Si
autē ſc. manifeſta fuerit de mixtiōe aliopz humopz: hoc
fit tripl̄r: q̄ vel de colera vel de ſanguine vel de ſlegma/
te vel de colera aduſta. Si de colera aduſta: tūc mā non
eſt groſſa rōne aduſtiōis: ideo nō opz ponere tot iſciſina
quapropter nō opz ponere radices ſc. petroſi. radicein
apz: nec rafanicū ibi nō ſit tñ peccatū in ſplene: ſed in
epate magis: eo q̄ mā fuit multū calida: ſed pōt poni ra/
dix buſci: ſparagi: graminis: que ſūt temperate magis.
v̄l ſi vis corticē radice thamiſci: fraxinē: ⁊ geneſte: nec
tūc opz ponere acetū cū nō idigeamus tanta apertione.
Sed vino malozū granatoz: q̄ eſt cōtra mām calidā ⁊
addant herbe p̄pter epar. ſc. parica: endiuiā: ſcariola: q̄
ibi eſt petū in epate. Si vero ſit de aduſtiōe ſlegmatis:
tūc poſſunt poni oia iſta iſciſina: q̄ mā eſt groſſa ⁊ addā/
tur alia cōfortatiua ſtomachi: vt ylopus mentha. Si vo/
ſit de aduſtiōe ſanguinis: tūc p̄mo fiat ſlobotomia: con/
uenientia particulariū: ⁊ poſtea fiat ſirupus: ſicut in mā
calida: ⁊ addatur multū de florib⁹ mūdificātib⁹ ſanguī/
nem: ſicut violaz boraginis: vnde in mā col. vel ſanguī/
nea bonū eſt ponere flores viol. ⁊ nō competāt in melā/
colia nālī. ¶ Si facili⁹ vis facere: ⁊ melācolia ſit nālī:
⁊ particularia pueniāt fac talē ſirupū. R. oxizacare p̄po/
ſite oximellis diuretici. añ. lib. ſ. miſceantur. Expoſitio.
oxizacara cōpoſita ad icidēdūz rōne ſc. ponitur: ſed oxī/
mel ſolū ad icidēdū ſi eſſet ſine ſc. ⁊ veller multū icide/
re. Poſſet tñ ponere de oximelle diuretico: ſed ſi eſſz de
mā colerica loco oximellis diuretici poſſz poni ſirupus
endi. ⁊ ſi velles magis delicate fac iſtū ſirupū qui ſequi/
tur. R. aque ſcolopē. q̄rtl. ij. aque boraginis: q̄rtl. i. acetū
al. ⁊ ij. mell roſ. p̄is zucca. añ. lib. ſ. fiat ſirup⁹ ad lib. i.
¶ In principio morbi ſine digeſtione pōt dari talis cola/
tura minoratiua m̄ae. R. floz boraginis recētis buglo/
ſe. añ. ⁊ i. ſene: epithimi: polipody: quercini. añ. ⁊. ſ. anifi.
⁊ i. fiat decoctio in qua diſſoluat caſſieſit. mūdare. ⁊. i.
⁊. ſ. fiat colatura vſqz ad q̄rtl. i. ⁊. ſ. miniſtreſt in auroza.
¶ Poſt digeſtionem m̄ae detur talis colatura ſi ſit de
melācolia nālī. R. floz boraginis ⁊ bugloſe. añ. ⁊. i. ſene

epithimi polipody q̄rcini. añ. ⁊. ſ. anifi. ⁊. i. corticē. mira/
bol. idoz. ⁊. i. lapidiſ lazuli: nouies abluti. ⁊. i. v̄l. ⁊. i. fiat
colatura vſqz ad quartl. i. ⁊. ſ. Expoſitio colature. in p̄ma
colatura ponitur ſene: q̄ euacuat melācolia a tota p̄pe/
tate ⁊ eſt ſtra oē viciū ſplenis: epithimi: ⁊ polipody euac/
uant humores groſſos. anifi ponitur ad diſſoluēdūz
ventofitatē. de alijs vſuſ eſt in alijs receptis: in ſcda co/
latura ponunt corticē. mirabo. idoz: q̄ euacuat melāco/
liaz: lapidiſ lazuli ponit p̄o eodem: ⁊ debz abluī ad remo/
uendū malitiā ⁊ abhominatiōē. Si aut eſſet de colera
aduſta loco mirabol. idoz poſſet ponere citrinos: quia
euacuat melācolia colericā: ⁊ ſi de ſlegmate aduſto poſ/
ſent poni kebul. Si aut velis remouere lapidē lazuli: eo
q̄ eſt facta aduſtio melācolica: loco eius poſſz poni agv/
ricus vel turbitb. ¶ Nota q̄ in p̄ncipio quartanaz nō
oz poni forte digeſtiū: q̄ eſſet timēdū q̄ ſubtile reſol/
ueret: ⁊ remaneret q̄ eſt terreſtre. Sz p̄mo oz digerī de/
biliter nō ſolū icidat: ⁊ poſtea aliq̄liter euacuat.

¶ De febre ethica.

Lap.

III.

De febre ethica nota q̄ feb. ethica
vel eſt ſola v̄l eſt cō
mixta cū mā. Si ſola tūc nō indigem⁹ digeſti/
uis nec euacuatuiſ: q̄ nō peccat mā. mā ethi/
ca eſt mala p̄plexio ſine mā: ſed tūc indigem⁹
trib⁹ p̄ncipalr. ſ. alteratiuiſ iſfrigidatiuiſ ⁊ hūectatiuiſ.
Secūdo idigem⁹ p̄fortatib⁹ virtutez: eo q̄ ſpūs ſunt dei/
biles ⁊ reſoluti: ⁊ iō debilitati. Tercio reſcriptiuiſ: eo q̄
mēbra corporis ſunt cōſumpta: iſta aut poſſunt fieri vel
per dictā vel per medicinā. Si aut oia per dictā: dico q̄
inter oia valet plus lac mulieris: poſtea aſine: poſtea ca/
pre ſp̄litter ſi erat p̄iſis: eo q̄ lac abſtergit ⁊ conſolidat.
Et ſilr cuſ bec p̄dicta nutriūt iſfrigidāt tēperate: ibi vo/
nō idigem⁹ nimia iſfrigidatiōe ne ſpūs magis debiliten/
tur: valz ēt ordeaceū: ſ. ſilia: ⁊ nō tñ nutriti. cibis q̄ eſt
multū nutritiuiſ eſt in hoc caſu: ⁊ eſt gallina ⁊ ſp̄lir al/
ba: ⁊ coquat cū ordeo donec veniat ad cōſumptionem ⁊
poſſunt poni in vētre eius ſemina frigida: ⁊ poſtea terā/
tur pulpe albe galline ⁊ terant cū iſto brodio ⁊ fiat cola/
ticiū: ⁊ eſt multū reſcriptiuiſ: ⁊ nō multū calefacit: vel
aqua carnis inter cetera nutrit: ⁊ recitat Gal. 7. de inge/
nio. q̄ medicina poteſt fieri per electuariū vel per yn/
guentum vel per ſirupū: in ſirupo nō debent poni dige/
ſtiua: vt dictūz eſt: nec multū abſterſina ſed alteratiua: ⁊
fiat talis ſirupus. R. quatuor ſemina frigidoz maiorūz
⁊ minorū. ſc. citonioz: ſc. malue: ſc. bombacis mūd. añ.
⁊. i. dragaganti gūmi arab. inſuſi in aqua dul. tepida ſeu
calida. añ. ⁊. y. liquiri. mūd. vnaſ paſſaz mūd. pineo/
rū mūda. amigō. dul. excocticataz. añ. ⁊. i. ⁊ q̄rtl. i. panis
zuccari. lib. i. ⁊. ſ. fiat ſirup⁹ ad lib. ij. Expoſitio ſirupi: ſcia fri/
gida ponunt: q̄ corpa rōne ſiccitatis hūit vias ſtrictas: ⁊
iō ipſa ſeig ſunt ad aperiēdū ⁊ iſfrigidādū: ⁊ dñ mūd. vt
remoueāt vna abſterſio: qua hīc nō idigem⁹. Sed ſc. ci/
tonioz ſc. malue ⁊ ſc. bobacis iſta iſfrigidāt ⁊ hūectant ⁊
ipinguāt rōne viſcoſitatis. dragagati gūmi arab. pp illō
ponitur ⁊ p̄fortat virtutē: ⁊ cum dñ in aq̄ dulci tepida ſeu
calida itelligit p̄ iſuſo. ligr. hūectat ⁊ vne paſſe pinee ⁊
amigō. hūectat ⁊ ipinguat. Et cū vne paſſe beant calu/
ditatē tēperatā per alia cōtēperant ne fiat maioris nocu/
mentū in partibus pectoralibus vel ſpiritalibus frigi/
ditatis. ordeum mūd. hūectat ⁊ iſfrigidat ⁊ conſor/
tat: ⁊ ſi eſſet diues ⁊ velles eum magis impinguare. R.
teſtudinum nemoralium. libz. ſ. quia impinguant mul/
tum: ⁊ ſic per hunc modum coquantur in aqua: ⁊ poſtea
excoientur ⁊ parentur ⁊ bulliant tantum quouſqz ve/
niant ad cōſumptionem: poſtea colentur et ponantur

in syrupo: verum est qd est magis spiritum et magis abominabile. sed tamen multum nutrit et est multum artificialiale. et si esset ethica cum prisi ratione vlcationis pulmonis: oportet magis ponere abstergium et consolidatum. Idem posset addi in syrupo de capilli. veni. vel possemus ei dare lac caprinum: qd specialiter habet hoc facere. nam ratione serositatis abstergit et ratione substantie caseitatis consolidat. ¶ Si vero ethica esset tunc putrida tunc si esset de colera: ponatur end. scariola: capilli veni. reced. an. i. Et si de flegmate mente sicce: yfopi: scolo: pend. capilli veni. et si materia est melancolica vel multum grossa possent poni alie radices: et tunc patiens posset purgari cum medicina lenitiua. vel laxatiua. ¶ Potest etiam cura fieri per electuarium sic. R. quattuor se. frigidorum maiorum et minorum. se. maluc. se. bombac. munda. se. citoniorum. an. 3. f. 33. al. 3. f. liquiritie munda. 3. i. dragaganti gummi arabici. an. 3. y. penidiarum. 3. y. yuarum passiarum mund. et amigod. dul. excoctatarum. 3. f. testudinum nemozialium bene preparatarum lib. f. panis quicari. quart. f. fiat electuarium. Expositio electuarij. se. frigida maiora et minora ponuntur: quia ratione superius in syrupo: sed ponitur. 33. quia sit calidus ad dulcorandum et sapozandum. et cum hoc ad confortandum spiritus: ne frigiditas aliorum eis noceat: nec caliditas eorum potest nocere: quia est medicamen frigidum respectu aliorum. ¶ Per vnguentum posset sic fieri. si haberet tussim vel nimiam desiccationem in parribus pectoralibus quo inungatur circa pectus et fiat sic. R. arugie galline buiri sine sale: et si esset sal laetur bene. an. 3. i. mucilaginis dragaganti gummi arab. mucillagl. se. pfi. ly. an. 3. y. olei viol. 3. y. olei de curubita. 3. i. cere al. qd sufficit. fiat vnguentum. Et si velles magis facere delicate ex istis que ponuntur in electuario faceres de nocte pannum incertatum: et qd teneret supra pectus: et est valde pulchrum supra pectus.

De febre pestilentiali.

Lap.

V.

De febre pestilentiali febribus pestilentialis causat ex mala dispositioe aeris. aer autem corrumpitur multipliciter. quandoque in eius substantia: et tunc putrefit: vel a causa supracelesti. scilicet ab aliqua constellatione. vel a causa inferiori: ut est a frage magna vel a vapore eleuato corrumpente aerem. quandoque corrumpitur aer in qualitatibus suis: quia nimis est calidus: quia tunc resoluit spiritus a corde: vel nimis frigidus: et tunc mortificat eos. Et secundum hoc diuersificatur causa. unde in hac febre. quantum est de se non indiget generis laxatiuis nec digestiuis: nisi cum hoc esset putrida febre. et tunc ista prius euacuantur et digeruntur: ut prius dictum est. Secundo indigemus in hac febre. mundificatione spirituum cordis: quia per aere sunt infecti. Tercio eorum regeneratione: quia multi sunt deperditi. Quarto confortantibus cor: quia multi sunt ledi in tali febre. Quinto in frigidamur in tali febre. Verum est: quia regeneratiui spiritus potest comprehendere sub confortantibus: talis regeneratio fit per cibos et potus conuenientes. ut est collatium galline vel pullo cum aceto si sint cocta in ventre eius oua forbilis aqua carnis: vinum limphatum bonum clarum: odoriferum: et omnia alia sunt per medicinas. ¶ Ideo si febre sit ex putrefactione aeris causata: fiat syrupus talis. R. succi buglosse: succi pomorum dul. purgatorum ubi sit facta residentia. an. quart. f. aque end. aque acetose: succi citri. an. quart. i. aque ros. quart. f. sandal. al. et ru. an. 3. y. capphore. 3. i. aque nenufar. 3. i. accri. al. 3. y. panis quicari lib. i. fiat syrupus. Et

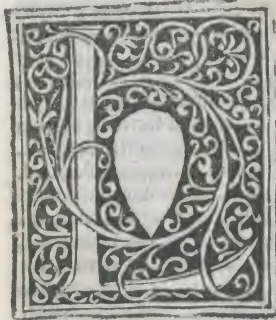
positio syrupi. succus buglosse munda. confortat cor. succus pomorum: et end. in frigidant et confortant et nutriunt: aque acetose et succus citri valent a tota proprietate in hac febre. aqua ros. confortat et mundificat: sandali confortant et in frigidant. camphora et nenufar idem faciunt. acetum pre seruat a putrefactione: et dicunt auctores qd spargat per domum. ¶ Post syrupum non debet dari medicina: sed electuarium confortatiuum et mundificatiuum et regeneratiuum spirituum: et ratione febre. potest fieri tale electuarium in frigidatiuum. R. consue ros. consue buglosse. an. 3. i. margaritarum perforatarum hiacintorum. an. 3. f. limature auri et argenti puri. an. 3. i. pannorum de quercaro. 3. i. y. puluerizentur et misceantur omnia ad modum quicari rosati et fiat electuarium. Expositio electuarij. Ille consueue conseruant et mundificant cor: et idem faciunt que sequuntur. Nam confortat cor a tota proprietate. Nota tamen si vis artificialiter operari semper ponuntur in tali electuario in duplo plus de quercaro quam de conseruiis: ut patet in isto: nisi essent pulueres sicut est dragaganto frigidum triasandali. quia quicari ponitur ad temperandum liquiditatem conseruium et puluerum. iam hic deficiunt: ideo non oportet tantum de quercaro. et si esset homo pauper posset remoueri aurum et argentum et augmentare dosim in alijs. ¶ Si autem esset febre ex caliditate aeris siue eius corruptione siue putrefactione in substantia: tunc digestiuis confortantibus cor et regeneratiuis spirituum et in frigidatiuis: ideo in electuarijs loco conserue buglosse ponitur consueue nenufarum et c. que sequuntur coralli et sandali et se. citri: et capphore: et se. acetose. an. 3. i. excepto qd de camphora. i. y. vel. i. y. grana: qd est lenis et in paucis temporibus est quantitas magna. et in hac febre debet precedere syrupus qui sequitur. R. succi pomorum acetosorum cicerum depuratorum aque ros. aque acetose. an. quart. i. omnium sandalorum. 3. y. vini malorum granatorum. 3. y. panis quicari lib. i. fiat syrupus et detur cum aqua frigida. ¶ Si esset pestilentia ex frigiditate aeris: tunc esset sine febre: et tunc indigemus calefacientibus et confortantibus cor et spiritus confortatiuis. ideo fiat talis syrupus. R. succi mellisse depurati lib. i. ligni aloes. 3. i. musci ambre. an. 3. i. panis quicari lib. i. fiat syrupus calidus. et si esset pauper remouet musci et ambre et augmenta dosim aliorum. Electuarij tale fiat: et fac qd ponatur consueue boraginis et buglosse excepto aroma: quia frigidum est et potest addi been al. et ru. doronici romani ambre musci. ¶ Et nota qd in hac cura opus multa facere alia: ut epibima supra cor cum pannis madidis in succis predictis intinctis secundum qd tibi videtur. et tunc opus facere odorifera: ut pomum ambre cum musco: et silibus secundum qd oportebat ponere calidum vel frigidum. ¶ Nota tamen quando datur syrupus fiat quantum fieri poterit qd stomachus sit vacuus: quia aliter ipsum de potentia ad actum reducendum est impeditus a cibis: et de iniungendi dieta tenuis magis quam primo teneretur si vis habere magis bonores: quia tunc natura magis digerit et consumit: ideo et de se sine syrupo facit magnum inuamentum. unde in quacumque egritudine repletionali est bonum dietam subtilius solito. alijs tamen impredientibus vel dissoluentibus specialiter virtute ipsius egrotantis. unde in tali febre non competit fortis medicina: quia plurimum moriuntur fluxu ventris. sed de cassie. thamarindoz: reubarb. viol. pruna. Clysteria rad. tormentille se. citri et tyriaca: valet in preseruando a febre pestilentiali.

Explicit libellus de febribus Bernardi de Solo.

Prohemium

Incipit nonus liber Almanforis cum expositione eiusdem clarissimi doctoris Herardi de Solo.

Locus qui speculatus est dignior est locus altus. Ista propositio scripta est ab Auic. 3. ca. c. probemial: que quidam propositio: 13 ad aliud propositum intelligat. tunc propositio nostro potest dupliciter applicari. Primo ad diuini nominis inuocationem. Secundo ad scientie nominis libri Almanforis recommendationem. Primo ergo di-

co quod dicta propositio potest sumi quantum ad diuini nominis inuocationem: ut sic dicendo locus qui speculatus est. i. nouiter speculari volentibus dignior et conuenientior est locus altus. s. deus sublimis et excelsus: nam deus dicitur locus altus. propter tres proprietates que in loco alto reperiuntur. Primo propter magnam continentiam: quod de ratione loci est continere locatum. 4. physico. cum hoc maxime conueniat loco alto: in deo enim omnia sunt. et per deum magna continentia. oia enim continentur: cum sit principium omnium: quod concludit philosophus. 2. metaphysice. et sic necessarium est quod si sit principium: quod etiam sit finis: quia a quibus res habet principium ab illis habet finem secundum Auerroem. 5. colliger. capitulo de virtutibus. ubi loquitur de virtutibus que in summo operantur. Secunda proprietas loci alti est influentia excellentia: quod de ratione loci est seruare locatum. 4. physico. et hoc est maxime de ratione loci alti propter magnam influentiam in locato et contento. et propter hoc iste modus inferior est conueniens latioribus superioribus: ut ab eis gubernetur. primo methico. ista proprietas in deo reperitur: quia ipse perfectissimus in nobis influat. immo dicit Aristoteles. 12. metaphysice. 2. 8. physico. quod est deuenire ad unum mouens immobile: propter quod oia mouentur. et perficiuntur: ideo dicitur primo celi. quod ois perfectio in tribus existit. substantia: virtute: et operatione. Prima perfectio est in patre. secunda in filio. tertia in spiritu sancto. et ideo dicit philosophus ibidem: quod isto numero ternario utimur in diuinis. Tertia proprietas loci est reuera inclinatio ad loci naturam: quod mirabilis est in essentia loci: ut proprium ducat ad naturam suam. 4. physico. et maxime de loco alto propter eius maiorem influentiam et illud in deo est: quod in eo res maxime ordinantur. patet. 12. methico. ibi enim non solus est altus. immo altissimus: et est super omnes celos: ubi non est aer nec vacuum: sed sancti spiritus optimam vitam ducentes ab eterno. primo celi. Et ex isto sequitur quod primo debemus speculari humiliter ipsum inuocando: 13 insufficientes sumus: quod ipse est infinitus: et finiti ad infinitum nulla est comparatio seu proportio. 3. physico. Et propter hoc dicitur 2. metaphysice. quod sicut se habet oculus noctue ad lumen solis: sic natura nostra ad substantias separatas: quarum una est deus: quas apprehendere non potest. Ideo iuxta dictum Ras. i. Almanforis. ca. i. Ut enim hoc opus compleat valeam decenter diuinum auxilium imploro et ducatum: ideo in libro diuisionum. in capitulo finali diuinum posco ad rectitudinem sermonis et operationis auxilium: secundum quod sibi placet: ex quo ois quod sit noster auxiliator: cum sit noster gubernator. Dimitto alias virtutes causa breuitatis. Inuoco igitur deum patrem qui fecit oia: qui sua potentia poterit meam indigentiam releuare: cum ab eo dependeat tota celi natura

secundum commentatorem. 12. metaphysice. Inuoco deum filium qui sua sapientia et excellentia me gubernet: quod ipse pater sapientia et a quo ois sapientia deriuatur. Tercio inuoco spiritum sanctum qui est amicitia et charitas patris. Supplico igitur pater sic dicendo. fabricator vniuersae machine mundane. director magnifice virtutis humane. sis mihi vniuersus dator artis sane: qui es trinitus et vnus ad sis sine mora: et confirma me prius tempus est et hora: rex meus et dominus meus de coram: cunctis et communis ut mea doctrina careat errore. Secundo dico quod dicta propositio potest intelligi seu applicari ad scientie nominis libri Almanforis recommendationem: sumendo locum pro consideratione: ideo locorum. i. considerationum que in speculatoribus. i. profunde speculari volentibus dignior et melior est. i. consideratio nominis libri Almanforis: quod medicina est scientia altissima: quod altissima considerare habet secundum Gal. 3. afforiz. commento. ca. egritudines vero maxime. Iste liber nonus Almanforis potest ex quinque commendari. Primo ex multo: comprehenditur enim causas signa et curas omnium egritudinum accidentium a capite usque ad pedes: totum enim tertius can. comprehendit: ideo fuit utilis multum. et tunc addit librum diuisionum et experimenta et antidotarium. Secundo potest commendari ex copendio: quod vera traditione. quia in isto nono tractat de omnibus egritudinibus que possunt accedere a capite usque ad pedes. Tercio potest commendari ex clara et lucida traditione et propter hoc scientia redditur utilis prout sciamus causas et signa et curas egritudinum. Quarto redditur admirabilis: quod mirabile est quod in isto paruo volumine tantam scientiam comprehendere potuit. Quinto redditur subtilis ex clara et lucida traditione: quod subtiliter tradit et ordinat eum: ideo placuit mihi legere librum istum: ut me ipse practica exercere. Considera primo quod iste liber vocatur Almanfor. qui fuit filius regis: non quod ipsum composuerit. immo rasis cum composuit ad preces eius. In isto toto libro sunt decem libri. In primo posuit anathomiam corporis humani. In secundo de signis corporis humani et membrorum et humorum. In tertio de virtute ciborum et medicinarum simplicium. In quarto de conseruatione corporis humani. In quinto de decoratione et pulchritudine. In sexto de preseruatione nocumentorum iter agendum. In septimo de curagria et operatione manuali et solutione contingenti. In octauo de curatione venenorum. In isto nono de omnibus egritudinibus a capite usque ad pedes. In decimo de febre et accidentibus earum. Secundo nota quod egritudo est duplex: vniuersalis et particularis: vltis est quadruplex. quedam vniuersalis vniuersalitate predicationis ut mala complexio est morbus vltis: quod predicatur de mala complexione ca. fri. hu. et sic etiam morbus compositionalis est egritudo vltis: quod predicatur de mala compositione in figura et in situ: numero et quantitate. Et sic determinat de morbo vniuersali Auic. i. can. qui liber est vltis. Secundo dicitur vniuersalis ratione continentie. et sic fe. est morbus vltis: quod totum corpus continet et occupat. et sic dicit Auic. 4. ca. et Gal. 8. de ingenio sanitatis. Tercio dicitur vltis: quod posito quod situctur in vno membro potest occupare alia membra paulatim: vel quod indifferenter potest esse in omni membro. Quarto modo vniuersalitate virtutis: ut si necopis apostema: tremor cordis: quia sunt morbi vltis: quod inferunt nocumentum oibus virtutibus. Et per oppositum dicitur egritudo particularis quadruplex. Primo non particularitate predicationis: ut hec mala complexio que non predicatur nisi de vna. Secundo non particularitate occupationis seu continentie: quod nullo modo continet totum corpus: ut apoplexia dicitur egritudo particularis capitis. Tercio non particu-

laritate indifferētie sicut epilepsia vel appoplexia; ista indifferēter se habet ad cerebrū: nec alteri mēbro possunt inesse. et isto modo capit Auicēn. tertio. cañ. 23. rasis. Quarto mō dī particularitate virtutis: sicut morbi qui nō inferūt nocuētū toti corpori: vt paruus morbus parua mala cōplexio paruū apostema. et sic etiā capitur hic. ¶ Uisa rubrica in vlt. videamus cās huius libri que sunt quattuor: mālīs: formalis: efficiēs: et finalis. Et efficiens est duplex: vltis vt de glōsijs. particularis fuit rās ita qd i tellis rasis fuit cā instalis. Et mālīs siue subm ē corpus hūanū sanabile vel egrorabile ab egritudine qd trineri p̄t a capite vsq; ad pedes. Et formalis est duplex: sicut alibi. s. modus tractādi et est solummodo narratiuus: qd nihil pbat. Causa finalis est duplex sicut cōiter ponitur. Cui parti phie supponit immediate phie nālī. qd titulus. incipit nonus liber Alimāsois editus a rasi.

De cephalea et emigranea.

Lap.

I.

Circa rubricam no. qd sex sūt noia dolorē capitis denotantia. quoz qdlibet significat dolorē capitis. s. cephalea: emigranea: omni: clauus: passio galeata: et monopagia. et sunt synonyma: nō differūt aliq̄liter: qd cephalea dīr qd dōlet totū caput. et dīr a cephas qd est caput: qd tenet totū caput. Sed emigranea est cū vna tota medietas infirmat. s. dextra vel sinistra: et dīr ab emi qd est diuīdū. et de ista nō facit caplin in spālī. Quū est dolor exīstēs in capite toto multū fortis cronicus et lōgus. et per istam vltimā additiōē differt a cephalea: qd cephalea est dolor capitis totius: siue fortis siue nō: s. omnis est multū fortis siue ingētys cronicus: et diu durans in quo videt patiētī qd pcutiat malleo rōne magni doloris. vt dicit Auic. 3. cañ. fen. i. sed clauus est dolor capitis in minīma parte: et videt patiētī qd stilo pūgat in plurib⁹ partibus capitis. et tūc dicit vetule qd ille est fascinar⁹ qd videtur patiēti qd acubus pūgat. Passio galeata est dolor capitis in quacūq; parte capitis fuerit: et qd est in vltimata malitia sic est difficilis cure. sicut galea que difficile pōt remoueri a loco in quo est rōne magnitudinis ita passio est difficilis cure. Sed monopagia est dolor capitis exīstēs solū in vna quarta parte capitis: vt solus in dextra vel i sinistra vel anteriori. et sic de alijs. et dīr a monos qd est vni. mō rās non facit dīam inter ista noia dolorē capitis significātia: sicut alij practici oēs cōueniunt qd medicina est scia rerū et nō noīum. ¶ Nota qd dolor i anteriori parte capitis puenit: vt plurimū ex sanguine p̄ Auic. 3. cañ. fen. i. sed in dextra puenit ex cole. in sinistra ex melācolia. in parte posteriori ex flegmate. et dicit vt plurimū: qd nō est semp̄ verū nec necessariū. Causa pmi est: qd in parte anteriori est rethe mirabile p̄textū cū venis et arterijs: in quibus stat sanguis. Causa scdi est: qd in dextra parte est epar calidissimū et cistis fellis receptaculū colere. Causa terti est: qd ibi est splen receptaculū melācolie a quo sumi eleuant⁹ vsus partē sibi oppositā. Causa qrti est: qd illa pars est frigidior alijs et humidior: id si ibi causat⁹ dolor: vt a flegmate. Scdo qd videm⁹ qd flegmatici sunt male memorie in qb⁹ abūdat flegma.

Q Queritur vtrum dolore exīstēte in vno vētriculo cerebri sit dolor in alijs vel in alio. et videt qd sic: qd si illd qd minus videt inesse inest et illud qd magis. s. minus videt qd dōlet vno vētriculo dōlet alia mēbra a capite: et tū dōlet. ergo qd videmus qd dōlet stomacho dōlet caput et dōlet vesica dōlet vga: et similr matrice dōlet caput. ¶ In oppositū: sicut est de lesione virtutis exīstētis in vētriculo cerebri: ita est de vētriculis: s. lesa vna virtus

non oēs qd alie ledant. igit. maior p̄s: qd virtutes non ledunt: nisi rōne organi. virtus emi nō ledit nec saluat: nisi per organū. pmo de aia. cap. de cryoib⁹. minor p̄s in de morbo. quarto de interioribus. et tertio regni. ¶ Ad du bium dico qd dolente vno vētriculo cerebri non est necessarium dolere alios propter duo. Primo causa doloris: quia potest esse in vno vētriculo mala complexio cum materia vel sine materia. vel solutio continuitatis. et non in alio vētriculo: quia habent diuersas complexiones. Alia causa est: quia vnus vētriculus est fortior alio: et tunc fortior mdat suas superfluitates debilio: ideo debilio leditur et non fortior. ¶ Ad rationem cōceditur maior et negatur minor: vnde dico licet vētriculi habeant inter se conuenientiam sū situm et locum: tamen maiorem colligantiam habent membra predicta cū cerebro dolente qd vētriculi inter se propter originē neruoz qui protenduntur a cerebro ad dicta mēbra. de quibus tu arguis cum nerui sint maximi sensus. et ideo dolentibus predictis membris dōlet cerebrum.

Consequenter queritur vtrum dolor dextre partis sit deterior et periculosior sinistro: videtur qd dextre: sicut est de paralytica hic. sed paralytis dextre partis deterior est aliarum. Maior tenet per simile. minor tenet per Auicēn. 3. cañ. fen. 2. ca. de paralyti. idem viaticus secūdo practice. ¶ In oppositū virtus dextre partis fortior est. igitur minus periculosa. consequētia tenet: quia virtus est que curat morbos per Auicēn. 4. cañ. fen. prima. ca. de cibatione febricitantium. et tertio regni. omniū natura operatrix. antecedens patet experientia: et qd ibi est epar. ¶ Nota qd vnus morbus potest dici periculosior altero quattuor modis. Uno modo quia est de materia acutiori que inducit peiora accidentia. et sic vt plurimum dolor dextre partis capitis est periculosior et sensibilioz et de materia acutiori: et propter hoc dolor in iuuenibus et pueris periculosior est qd in senibus: qd magis sentiunt. patet per hypo. 3. pronosticorum. Secundo modo ratione diuturnitatis temporis: quia quanto magis debilitatur tanto magis durat. et isto modo dolor sinistro partis est periculosior: qd magis durat. et est cronicus. Tertio modo quia prouenit ex disconuenientia particularium sū hypo. secundo afforismoz. in morbis minus. verbi gratia. senex in regione frigida tempore hyemis vtens frigidis incurrens egritudine calidaz. idem patet Auicēn. primo cañ. fen. secūda. doctri. prima. ca. octauo. dicit qd egritudo proportionata complexionī etati et tempori est minoris malitie ea que in eis nō proportionantur. Quarto modo ratione debilitatis virtutis: quia morbus acutus cum debili virtute citius interficit: vt patet pmo de morbo. et isto modo dolor sinistro partis est periculosior: quia virtus debilioz in ea. ¶ Et per hoc patet ad rationem: quia quantū est ex parte materie et accidentiū dolor dextre partis est periculosior: sed ratione diuturnitatis et debilitatis virtutis dolor sinistro partis est periculosior. ¶ Ad rationem de paralyti: dico qd non est simile: quia possibile est qd illa paralytis sit frigida. et ex humoribus frigidis et est vt plurimum qd in dextra parte vtr⁹ est fortior: ideo venit ex fortissima causa: vnde maior est disconuenientia particulariū: qd non est sic de dolore capitis: quia dolor capitis pōt esse de mala complexionē calida cū materia vel sine materia. et tunc non est periculosior: quia est cum conuenientia particularium.

Et ad rubedo et resio et grauedo i facie et oculis cū estu affuerit et ract⁹ calid

De cephalea ⁊ emigranea

duo sentit ⁊ pulsus fuerit magnus ex cephalica minutio faciendā est in parte in qua est dolor: vel in qua dolor magis infestat.

¶ Ista nona particula almanzorū p̄tinuaf ad octauam. Postq̄ rasis determinauit de curatione veneni. hic determinat de cura egritudinū que p̄tingunt a capite vsq̄ ad pedes. ⁊ p̄t diuidi in capitula que declarabunt legēdo. Prima diuidit in duo. p̄mo determinat de dolore capitis. pueniēte a cā extrinseca: vt a calore solis. sc̄do a cā intrinseca p̄iuncta: vt stomacho vel alijs mēbris. Sc̄da ibi. q̄ si cephalea. p̄mo ergo ponit curā doloris capitis p̄ floborhomiā q̄ puenit a causa calida ⁊ peccat sanguis. dicit q̄ si corpus patiat̄ dolore capitis: vt appareat rubedo in facie ⁊ in oculis ⁊ grauedo ⁊ tēso ⁊ pulsus magn⁹ ⁊ ad sensus sentit̄ calidi: tūc est flobotomia faciendā de illa parte de qua magis affligit̄. ¶ Circa istam partē vt meli⁹ videat̄ intētio: nota tria. p̄mo quare rubedo est signū. causa est: q̄ nullus est humor rubescens sine sanguine: vt dicit Auiē. i. can. fen. i. doc. 4. ⁊ magis fen sc̄da de signis domini sanguinis: ⁊ p̄ hoc q̄ sanguis magis dñatur colorat cutis colore rubeo. Quare tēso signū est flobotomie: q̄ significat q̄ritatē sanguinis repletionalē ⁊ nullus humor facit tēsonē rōne quātitatē dempto sanguine. Quare per tactū: q̄ p̄cipit calidum. ⁊ hoc est rōne caliditatis sanguis. Quare pulsus est magnus. causa est: p̄pter abiditātiā sanguinis: q̄ fortis v̄tus gnāliter facit multū de sanguine ⁊ spū ⁊ quotiēscūq̄ sanguis deuincit nām sic q̄ nā nō valet eū regere rōne sue multitudinis faciēda est flobotomia per Hal. 2. ampho. ex plenitudine. ¶ Sed q̄re d̄z fieri flobotomia de eadē parte in p̄no ⁊ nō opposita. cū dicat Hal. ⁊ regi. q̄ v̄o dolor est ad sp̄a tulas q̄ d̄z fieri de parte opposita. dico fm̄ Auiē. i. can. fen. 4. ca. de floborhomiā. q̄ flobotomia nō d̄z trāfieri duas dyametros. Ad Hal. dico q̄ intelligit de pleuresi. ¶ Nota q̄ vbi est magna pleetozia cū dolore capitis p̄mo fiat flobotomia de saphena eiusdēz i parte anteriori pedis que est inter canillā anteriore. Sc̄do de basilica. i. epatica. Tertio de mediana. Quarto de cephalica de q̄ hic fit mētio: q̄ ista a capite rectius extrahit̄. ⁊ si adhuc nō sufficeret fiat de vena frōtis. Sed vbi nō est tāta repletio ⁊ rōe sanguinis magis cōpetit de cephalica: vt dicit Auerrorps. 3. colliget. q̄ est in parte supiori fiat flobotomia de cephalica. q̄ in inferiori fiat de basilica. ⁊ q̄ in vtraq̄ fiat de mediana que v̄t plurimūz flobotomat̄. ¶ Nota q̄ aliq̄ abhorrēt flobotomiā in fronte: ⁊ iō q̄ nōlūt puocēt fluxus sanguinis: vt cūz seris porci: vt docent sapiētes cum ibi sit magna repletio. ⁊ de solone contingēti timet̄ vel de suffocatione. Viaticus dicit q̄ vena frōtis incisa multas egritudines capitis curat: ⁊ etiā oculos. ⁊ q̄ nōlūt sustinere de vena frōtis fiat de sumitate nasi: q̄ flobotomia illaz venaz euacuat mām magis p̄iunctā dolori capitis. ¶ Nota q̄ dicit̄ ras h̄z verū nisi sit aliqd̄ impediēs: tūc nō faciēda est aliqua flobotomia: vt si paties sit puer vel senex vel p̄gnans vel tāta sit debilitas v̄tus vel ostipatio v̄tris: q̄ tunc p̄cedere d̄z suppositū vel clistere vel ligatio dolorosa q̄uis Auer. dicit. 7. colliget de anēgoar. q̄ flobotomauit filiū suū triū annoz ⁊ curat⁹ fuit. hoc fuit in casu desperato. Aliiter nō d̄z fieri: vel aliquando puer triū annozū est magnarum venarum ⁊ rubens. ⁊ de tali potest fieri flobotomia sine magno periculo.

¶ Queritur vtrū dolore existēte in parte posteriori capitis cōpetat flobotomia de parte opposita. s. de vena frōtis. ⁊ videt̄ q̄ nō. de illa parte debz fieri flobotomia ad

quā mā magis declinat: s̄z existēs in parte posteriori nō declinat ad anteriore. igit̄ ⁊c. maior est Hypo. p̄ ampho. que ducere opz: minor p̄z: q̄ vbi dolor ibi est egritudo ⁊ mā egritudinis dolore faciēs. 4. ampho. ¶ In oppositiū est Hypo. v. ampho. ca. in posteriori v̄o capite. ¶ Rā def ⁊ dico q̄ cōpetit p̄cedēte euacuatione v̄li. Aliiter dico q̄ q̄ mā est in fluxu de parte posteriori ad partē anteriore: vel cōuerso: tūc d̄z fieri de parte anteriori ⁊ de vena frontis: q̄ tunc mā trahet̄ ad partē. vnde venit supposita v̄li euacuatione que semp d̄z p̄cedere partem lare. Si aut̄ mā sit fluxa nullo mō cōpetit de vena frontis: q̄ tūc mā trahet̄ ad partēz vnde venit. s̄z tūc cōpetit flobotomia de venis colli vel ventosa cū scarificatione p̄cedenti v̄li euacuatione. ¶ Ad rōne concedo maiorē si regio est pueniens. ad minorē dico q̄ veruz est q̄ mā est fluxa: sed q̄ est in fluxu tunc d̄z distrabi per flobotomiam que prohibet ne fiat actio lesa.

¶ Beinde aqua ros. ⁊ oleum ros. ⁊ acetuz sumantur ⁊ simul mixta agitentur donec vnuz fiant: ⁊ super niuem infrigidata super caput fundantur.

¶ Ponit curā doloris capitis ex sanguine per illa que applicant̄ ab eē. ⁊ dicit q̄ facta flobotomia de cephalica si adhuc remaneat dolor est curādus sic. Accipiat̄ aq̄ ros. ⁊ oleū rosa. ⁊ acetuz: ⁊ agitent̄ taliter: vt ex eis fiat vnū. ⁊ postea infrigident̄ in niue: ⁊ postea applicent̄ capiti: vel fiat embrocatio sup caput de alto: vel ponat̄ cū manu ⁊ fiat epistimatio: ita q̄ habeant̄ p̄ani madefacti in p̄dictis ⁊ anteriori parti capitis apponant̄. ¶ Nota causas quare valēt ista tria in dolore capitis. pueniēs ex multitudine sanguinis. causa huius est triplex. p̄ma q̄ p̄bibent ascensuz sanguinis ⁊ vaporz versus caput: q̄ sunt cā doloris: cū sint repensiuua rōne frigiditatis. Secūda causa est: q̄ cōfortant̄ cū sint stiptica vniēdo partes mēbris: p̄pter qd̄ mēbruz ofortatū meli⁹ p̄t expellere morbum ⁊ mām morbi. Tertia causa est: q̄ alterat̄ caput a mala cōplone cal. inducta a sanguine que erat causa doloris: q̄ frigida: ideo alterat̄. Et notāter dico: q̄ bene agitentur vt melior fiat operatio: q̄ si nō bene admiscerentur nō bene fieret opatio. Sed quantū d̄z sumi de vno: quoz. Dico s̄z ras. in libro diuisionū. quarta pars acetū ⁊ alioz tres partes: vt ponat̄ sic i forma. R. acetū. 3. f. aq̄ ros. olei ros. añ. 3. i. f. ⁊ misce fortiter agitādo ⁊ ifundat̄ p̄anus lineus duplicat⁹ ⁊ cūz manu exp̄ssus ponat̄ supra caput: Et l̄z gordon⁹ dicat q̄ tñ accipiat̄ de aceto quātū de alijs: tñ melius est vt fiat sicut dixi. Sed quare dixit in niue infrigidata. rō est: q̄ frigiditatem h̄z de se ⁊ rōne frigiditatis acq̄sitē in niue melius possunt valere ad infrigidanduz: vt mala cōplexio cal. alteret̄. Et loco istoz si nō habeant̄ applicent̄ silia in virtute: vt succus plātaginis succus yirge pastoris cū modico acetū: iō me dicus si nō h̄z mālā vnius remedy nō d̄z esse stupefactus: ideo recurrat ad mālā alterius. Sed illa que ponit rasis sunt magis appropriata: q̄ multa pbauit: ⁊ illa que inuenit maioris efficacie posuit. ¶ Nota q̄ illa que cōpetunt in dolore capitis ex sanguine aliq̄ applicant̄ actu calida aliq̄ tepida: l̄z hoc nō dicat rasis: q̄ competunt actu frigida in mā multū cal. ⁊ in calidissima complexione ⁊ v̄tute forti ⁊ dolore fortissimo ⁊ acuto ⁊ tēpo re calido. In alijs autē casibus nullo modo competunt actu frigida: s̄z tepida: licet sint de se frigida. Alia causa est: quia si applicentur actu frigida incitarent maiorem calorem per antiparistasiū. ¶ Nota q̄ quando volumus citius infrigidare ponimus infra nares ⁊ citi⁹ pene

trahit illa frigiditas: et iste est modus satis artificialis.

¶ Nota q̃ talia frigida non debent poni in pre posteriori capitis: q̃ ipsa est frigida ⁊ ab ipsa oritur nervi multi ⁊ iō cū sit multū frigida cito ledere ⁊ forte causare spasmus vel paralysis. Sed possent poni in anteriori parte cū sit magis cal. ⁊ craniū magis apertum: ⁊ in posteriori non. q̃ facilius operatur in anteriori parte.

CEger vero a carnibus ⁊ vino abstineat ⁊ comedat adesciam citrinam ⁊ tpsil ⁊ herbas frigidas ⁊ fructus frigidos.

C. Ponit curā doloris capitis ex sanguine per dietā: ⁊ dicit. eger vō abstineat a carne ⁊ a vino ⁊ comedat cibū frigidū ex lētib⁹ ⁊ aqua: ⁊ comedat olera frigida ⁊ fruct⁹ frigidos. ¶ Nota causas: qꝛ carnes ⁊ vinus multiplicāt sanguinē: ⁊ per p̄s cānt dolorē ⁊ calorē. ¶ Nota qꝛ cib⁹ ex lētib⁹ valet: qꝛ dat parū nutrimentī ⁊ est h̄i⁹ sanguini: qꝛ frigidi ⁊ sicci. ⁊ sanguis calidi ⁊ humidī. Sꝫ frigidī cōpetūt: vt cerasa acra p̄li ⁊ coctana: qꝛ dīant⁹ sanguini in cōplexione. vnde fructus cōpetunt ex parte cōplexionis ⁊ qualitatis actiue: sed non passiue. olera frigida cōpetunt: qꝛ dat parum nutrimentī ⁊ multe supfluitatis: ⁊ dīantur sanguini in cōplexione.

Center aut soluat ex mirabolans citrinis ⁊
prunis ⁊ tamarindis ⁊ zuccaro albissimo.

¶ Dic ponit curā doloris capitis per solonē vētris: si do-
lor puenit a sanguine: et dicat q̄ facta flobotomia et alijs
que dicta sunt soluat vēter cū mirabolanis et pūnis ta-
marindis et cūccaro albusimu. Cā est: q̄ colera fīm Jos.
bebē. in suis vlibus euacuato: iō in euacuādo p̄sunt san-
guini colerico et in alterādo ip̄s mō quo p̄sunt in euacuā-
do et in alterādo cōplōne cal. p̄sunt sanguini fīm viciatū
in libro p̄ de dolore capitis. per Aūic. 4. ca. 2. f. 3. de cri-
si: sanguis q̄ putrefit subtile xuertit in colera: et illa que
p̄sunt colere. p̄sunt sanguini: et iō cōpetit medicina eua-
cuas et c. pōt poni sic in forma. Itē. pūnoz: damasci nu-
mero. x. tamarindoz electoz. 3. i. corticis mirabolanoz
citrinoz in fusioz per noctē in decoctione pūnoz supra
dictoz. 3. i. 2. f. et fricent mane fortiter et colent et colatū
re addat cūccari albusimu. 3. f. et administret in auroz.

C Nota qd qd euacari albisimū ē non rubet. cā est qd rubeus calidius est q̄ albus. fm̄ Joā. de scō amādo sup̄ antidotario. Ideo apothecary male faciūt q̄ ponūt euacuarū rubeū p̄o al. in syrups febriū. C Nota quare rasis nō docuit p̄mo digerere q̄ euacuare. qz digestiū o3 p̄cedere euacuationi fm̄ Hypo. cā. p̄ ampbosiz. digesta medicari. cā est. qz sanguini q̄tū est de se non cōpetit digestio nisi rōne admiſsionis alioz humoz. vt p̄. 4. can. fen. i. tractatu. z. de curis febriū in vlt. vbi dicit q̄ in euacuatione sanguinis nō est expectāda digestio. Sed possum⁹ bic dicere q̄ rasis hoc mesupposuit.

CQz si ista nō sufficiūt semia maluanisci in ace
to posita agitent quousqz ad spissitudinē per
ueniāt de quib⁹ emplastrū capiti superponat.

C'hic aggressi ad ponendū curā per extra applicata: ⁊ dicit q̄ si ista nō sufficiūt: tūc habeant semina maluauisci ⁊ misce cū aceto: maluauiscus: altea bisantia: malua siluestris al. idē sunt. dicit circa instans. vsq̄ quo veniat ad spissitudinē ⁊ fiat emplastrū ⁊ supponat capiti. Nota cāz q̄re si ista nō sufficiūt cōpetit tale emplastrū. dolor nāq̄ puenies est multū fortis: ⁊ dolor fortis facit solonc cōtinuatis: q̄ miringe cerebri sunt icēse. als. tēse. ⁊ iō rone male cōpionis fortis introducit solo x̄inuauitatis. iō cōperit ad hoc se. lenitiuū ⁊ infriadiatiuū ⁊ q̄ ad misceat cū

aceto. cā est. qz male cōploni calide cōpetunt frigida. rō.
ne solutionis cōtinuitatis cōpetit lenitiū. ⁊ sic acetū po
nit ⁊ faciat penetrare vītem emplastri: ⁊ illud empla
strū valat plus qz p̄mū. qz est magis forte. Ꝟ. acetū qrtl. i.
⁊ s. f. c. altee fortiter cōquassati qd̄ sufficit ad icopozādū
⁊ fiat emplastrū mediocriter ligdū. ⁊ postea extēdā
supra pānū per modū vnguenti ⁊ modicū calefiat ⁊ ponat
supra locū dolorosū quē vis infrigidare: ⁊ ponitur
supra partem anteriorem capitis.

¶ Ex psilio quoq3 ⁊ aceto ēplasty fieri vtile ē.

C Expediēs est q̄ emplastrū de psilio ⁊ aceto factū ponatur supra caput: ⁊ est valde vtile in dolore capitis. Nota ppter declarationē cure q̄ psiliū est q̄dā se. ⁊ dō esse in tegrū ⁊ nō aquasatū. ⁊ cā est. q̄ in cetro est calidissimū. ⁊ iō cauterizatiū quātus ad partē interiorē: fm̄ Auicē. ⁊ cāū. tractatū p. ⁊ b3 in supficie frigidatē ⁊ glutinatē: q̄ dō s̄ si ponit in aqua calida integrū: illud q̄ supernata uerit de illius mucillagine accipit ⁊ ponit in pāno lineo supra frōtē. Sed que est cā q̄re valet plus q̄ pmū: q̄ dō lor est fortis: ⁊ q̄ mala cōpō est multū fortis: ⁊ inducit solutiōnē ⁊ tinitatis: ⁊ q̄ istud fermen est ifrigidariū ⁊ lenitiū ⁊ mitigat dolozē: s̄ acetū ponit: q̄ frigidū: ⁊ vt melius penetret psiliū. Sed nō cōperit rōne solutiōis ⁊ tinitatis: q̄ siccū: nō solutio ⁊ tinitatis non indiget sicco: s̄ lenitiū: ideo tale emplastrū plus valet q̄ cum aqua rof. aceto ⁊ oleo rof.

C Si autē cū istis fuerit in pulsu velocitas ⁊ in tactu sentitū caliditas; s; nec in facie neq; in oculis fuerit rubedo nec tensio. in principio soluitur venter: deinde fiant ea que diximus.

C Die ponit curā doloris capitis puenientis ex co. per so-
lutionem ventris. ⁊ dicit q̄ si dolore existente in capite
non appareat aliq̄d aliud signum de predictis. s. q̄
pulsus velocitas ⁊ sentiat caliditas: s̄ in oculis nō appa-
reat rubedo: tūc vēter est prius solūedus. postea fiant il-
la que dicta sunt in antistibus. **C** Nota causā quare ven-
ter d̄z solui cū euacuātib⁹ co. q̄ hic peccat co. cui⁹ signus
est pulsus velocitas: ⁊ sic de alyis signis significatiuib⁹
co. ⁊ q̄ ibi nō sunt signa significatiua dñius sanguinis si-
cut rubedo faciei. igit̄ cū m̄ sit calida indigemus frigi-
dit: etiā q̄n co. peccat euacuaf p̄ medicinā. s̄ q̄n sanguis
per se vel cū alyis hu. tūc cōpetit flobotomia per .S. sc̄do
amphozif. cap. quecūq̄ ex plenitudine. Sed q̄n hu. aly. a
sanguine peccāt: ōz euacuare per medicinā laxatiuā: sed
dicta valet̄ p̄tra malā cōplēne ca. introductā a calidi-
tate: ideo valet̄ in dolore capitis veniente ex co. **C** Nota
q̄ co. non d̄z euacuari nisi digestionē precedente sal-
tim euacuatione eradicatiua: ideo tale sit digestiū. **R.**
endiuie scariolę lactuce dulcis nouellaz. añ. .M. i. sum-
mitates papaueris al. 3. i. iij. fe. f̄roz maiorū ⁊ minorū
munda. añ. 3. f. floz violarum rof. rube. floz nenerufi.
añ. 3. i. panis cucurari al. lib. i. fiat syrpus diligenter clarif-
ficatus ad quart. v. ⁊ dentur in auroza ⁊ sero. iij. coclea-
ria cum fer̄ aque tepide: ita q̄ coclear possit tenere. 3. i. ⁊
si co. esset grossa detur tale digestiū. **R.** radices achō-
ri radices ciperi. añ. quart. f. anisi marari sem. basilico-
nis. añ. 3. f. ⁊ non ponatur in isto syrpo nisi. iij. semina
frigida minora: quia maiora magis ingrossant materiā.
Sic papauer nō ponaf hic p̄ eādē cāz ⁊ p̄tinet̄ rece-
pta p̄us posita cū herbis ⁊ florib⁹. v̄l sic. **R.** syrpi viola.
syrpi nenuf. añ. quartal. i. ⁊ f. syrpi rof. rube. q̄rt. i.
misce. ⁊ iste syrpus est bonus pro freneticis: q̄z ibi ponit̄
r̄r syrpus nucufarinus qui dirigit alios ad caput:

Decephalea et emigranea

et si co. esset grossa posset addi orizacara composita quantum velles. ¶ Sed latini euacuans co. a capite est tale. ¶ floz sticados arabici. 3. y. prunoz damasci numero. x. floz violari. floz nenuferu. an. 3. i. tamarindoz electo. ru. 3. 5. y. uaz passaz mada. ab arillis. 3. i. et ponant. p. ta marindis cortices mirabolanoz citrinoruz bñ gumoso ru infuso p nocte in decoctioe pdictor. 3. i. fricent iter manus fortiter et colent et collature addat cassiei. munda bñ pinguis. 3. i. fiat colatura ad qrel. i. 2. 5. et ministretur in auro. et si patiens fuerit fortis addat dyagredy 3. 5. mastice. grana. iij. ad podus. iij. granor frumenti. vel fiat tales pillule. ¶ Electuary de succo ros. vel dyapaueris. 3. 8. malaxent cu syrupo nenuferio: vt dirigatur ad caput: et fiat pillule ad quantitate cicez et administrent in introitu lecti vel in pdicta colatura loco dyagredy ponat et disteperent. 3. iij. electuary de succo ros. vel dyapaueris. ¶ Itē patietib⁹ dolorē capitis ex co. soluantur veter cu laxatio qd diximus in pib⁹ pcedentib⁹. i. p. fol.

¶ Maribus autem oleum iniiciatur violatum. vel olei cucurbitae dulcis: aut nenuferis oleis aut oleum de floribus salicis: quorum quodlibet super niuem infrigidatum superfundat et nutritur: vt predictimus.

¶ Hic ponit curā per iniectiones: et per epithimata: et dicit qd in naribus iniCIA oleū violari vel oleū de folijs salicis: et qd tale oleū sit infrigidatū: supra caput etiā iniCIA tur: vt superius dictū est. ¶ Nota causam: qd talia sunt frigida et humida: et remouēt malā cōplonē introductā a caliditate et siccitate et melius operant ab intra applicata qd ab extra: vt oleū mādragore qd magis penetrat qd si ponat supra fronte vel timpora: qd sunt vie magis aperte et dō esse oleū de oliuis imaturis: qd est magis frigidū qd cōe: et iō cōis error est apothecarioz: qd oleū cōe est magis calidū. ¶ Nota qd per ista possunt intelligi similia que possunt poni supra caput: vt succus lactuce en diaie solatri et sempiuue: qd dolor est multū fortis: qd nō semp inueniunt talia olea: iō habeant alia remedia vel pōt haberi de vnguetō populcon et poni in stupis canabinis: et ponit supra partē anteriore capitis vel est expectimentū viaticū in libro pmo: habeat lac mulieris habētis femellā et misce cū modico aceti et albumine oui: ita qd stupe canabine ponant in isto lacte et timporib⁹ applicent: et valet multū in dolore capitis lac mulier: et misce cū oleo viol. et ponat iter nares cū pluma et infrigidatio fiet cū supradictis: additionibus obseruatis.

¶ Eger quoqz odorēt campboram et aquam ros. et salices et violas. et his similia.

¶ Hic ponit curā doloris capitis per odoramēta pueniētis ex sanguine vel colera. et dicit qd eger odorēt cāphorā aquā ros. et salices et viol. et filia: sicut nenufer. et se. frigida se. citri et sandali. et cā est: qd talia odoramēta sunt frigida et pfortatiua et phibēt fumos ascēdere: qd l3 aq ros. sit frigida. h3 tñ pfortare. Et filr salices cū sint frigide et hu. remouēt malā cōplonem calidā et siccat: et pōt isto mō poni in forma. ¶ floz viol. floz nanusez: floz salicum. an. 3. i. ros rubeaz. 3. 5. cāphore. grana duo. i. ad pōd⁹ duo ru granor. cere al. qd sufficit ad incorporādū. puluericetur subtiliter: et misce oīa malaxādo cū aq rosata et fiat pomū pfortatū: et idē patiens odorēt illō pomū. valet etiā in febre cū dolore capitis: vel pōt fieri sine cera si vultis sic: fiat puluis subtilis ex pdictis et ponat in pāno lineo subtili et raro et in forma rotunda et aspergat aqua rosata: et sic cōiter facio: vñ melius penetrat vtus medicine ad

cerebrum per euaporationes vel odoramenta qd si ponatur medicina supra frontem.

¶ Quod si egritudo multum inualeseat sumatur opij et camphore vniuscuiusqz quantum ponderant duo grana ordei que dissoluta in oleo de salicibus mittantur in nares et aures.

¶ Regreditur ponendo curā per iniectiones doloris capitis ex co. et dicit qd si egritudo fuerit multū fortis sumat de opio et camphora ad pōdus duoz granor. ordei. s. de quolibet duo grana: et dissoluant in oleo de salicib⁹ et iniCIAnt in aures et nares: et sic intellige de oleis filib⁹ sicut viol. et mādragore et est vltimū remediū. ¶ Nota cām quare valet ista medicīa cū dolor est fortis: qd forti morbo fortis debet medicina per. 3. 4. ampho. cōmento ca. elleborus piculosus. mō opius et cāphora sunt frigida in vltimo: ideo valēt in dolore vltimate malicie remouēdo sensum a mēbro et stupefaciēdo. Sed ista olea qñ ponunt inter nares debēt poni in parua quantitate: et qd sint actu tepida et paruz mozent ibi. qd si ponerent in magna quantitate: tūc dubiū esset de lesione neruor: cū sint multum frigida et frigidū est inimicū neruis. ¶ ampho. cōm. capli. frigidū est inimicū neruis. et dō esse actu tepidū: qd terminet de extinctione caloris nālis: et de destructione organoz rōne frigiditatis: s3 parū dō manere: qd timere tur de putrefactione et corruptione et fistula. ideo dō declinari caput vt exeat extra. ¶ Itē nota si ex illis oleis positus in nare et fronte accidat lesio dō supra nares vel frontē poni aliqd dñū eis in cōplone: sicut modicum de castoreo et croco et oleo ca. dissoluto applicetur. et cassialigneā h3 ppietate remouēdi maliciā narcoticoz: sicut valet tyriaca vñ castoreū modicū de croco et cassialigneā dissoluta in oleo camo. et applicent et ista talia narcotica corriguntur: quia inferunt magnum nocumentum remouendo sensum membri.

¶ Quod si cum predictis egritudinibus nihil eorum que diximus affuerit. fueritqz egritudo antiqua: in principio venter cum pillulis cochys soluat: quas ego feci.

¶ Hec est pars principalis capituli in qua declarat de dolore capitis pueniētis a mā frigida: et dicit qd si in pdicta egritudine capitis nō sit aliqd ex pdictis signis. s. vt rubedo in facie nec velocitas in pulsu nec facies rubea nec citrina: imo pallida vel plūbea: tunc soluēdus est veter cū pillulis cochys quas posuit: et inuenietis i antidotario suo. causa est: qd qñ non apparet aliqd signū de pdictis tunc est signū qd dolor nō puenit a mā ca. s3 frigida: et qd tales pillule euacuāt mām frigidā a capite: ideo valent ad soluēdū vētrē. ¶ Nota qd in h stat difficultas capli. qd mā frigida faciēs dolorē capitis est duplex quedā est flegmatica. alia est melancolica. flegmatica est duplex. quedā cū reumate. alia sine reumate. vñ mā flegmatica existēs in capite qñ est quieta et fixa dō sic digeri. ¶ rad. achori. rad. ciperi. an. quartl. 5. aristologie ro. 3. y. squille 3. 5. vtriusqz saluic cētauree minoris maiorane folioz lauri ruthe. an. 20. i. an isti maratri se. siseleos se. basiliconis. an. 3. 5. liquiri. rafe. yuaz mūda. ab arill. an. 3. 5. et ponantur ista duo ad contemperandum caliditates aliarum rerum vtriusqz sticados flozū anthos. an. 3. i. acetii albi. 3. i. et si non habeatur ponatur rubei mell. electi quicari albi. an. lib. 5. fiat syrupus perfecte clarificatio nis vsqz ad quartarium. v. vel fm estimationem medicī si mā esset multū frigida possunt poni spēs aromaticę vt gariofili cubebe domestice pipis. an. 3. y. et est multus

acutū et fati grossius: et erit sic nectar. cubebe. n. mltū pfor-
tant caput: vt dicit Auic. et cañ. ¶ Nota qd si non pōt ex-
pectare pfectionē vel si esset paup fiat sic. R. oximellis.
diureticū vel sglitici lib. i. et admistret cū aq decoctiōis
saluie et sticados. et cā est: qz oximel bz de se magis vtrū
ad caput qz ad stomachū vel ad aliud mēbz. Sed cū de
coctione illius herbe appropriate ad caput dirigitur.

¶ Mā digesta fiat tale laxatiuū. R. pillulaz cochiaz.
3. y. pul. pulpe collogntide bdely subtilr puluerizati. añ.
3. 5. vel. 3. i. misce oia. malaxādo cum syrupo de sticad.
ara. vel cū decoctiōe saluie: et fiant pillule ad modū cice-
rū et administrent in introitu lecti. ¶ Si pa. dicat se gut-
tur habere strictū et nō possit capere pillulas fiat talis co-
latura. R. floz sticad. arab. qz euacuāt flegma et melāco-
liā fm Joā. hebē. floz. bozagi. et buglof. añ. 3. 5. viarum
paf. mūda. ab arillis. 3. i. 33. al. se. basiliconis. añ. 3. i. aniss
maratri. añ. 3. y. turbit bene gūmofi mūdati interius et
exterius. agarici electi. añ. 3. 5. mirabolanoz kebuloz in
fuso per noctē in decoctione pdictoz. 3. i. 7. 5. fricentur
cū manu fortiter: et colent: et colatura administret in au-
roza: et si ē delicat: dulcorē cū. 3. 5. cūcari: vel cū. 3. 5. cū-
cari candi. ¶ Sed si mā flegmatica sit cum reumate in
quo est totū periculū: qz in hoc casu cōiter errat. dz mā
digeri in modū hunc: qz medici cōiter vtunt incisiuis et
diureticis calidis: et tunc mā fit fluxibilior. digerat igit
sic. R. folioz cipezsi. folioz saluie. añ. 3. i. mastice oli-
bant. añ. 3. 5. nucis muscate. nucel cipi. añ. 3. 5. ligni aloes
3. y. si pauper sufficiūt alia sine ligno aloes mellis electi
panis cūcari. añ. lib. 5. fiat syrups clarificatus vsqz ad
quart. v. iste medicine sunt calide stiptice et tales cōpe-
tunt. hic calida cōpetūt: qz mā est flegmatica stiptica ra-
tione fluxus. in fine dicam de digestionē melancolie: sci-
licet in proprio capitulo.

¶ Confectio pillularum cochiarum. R. pul-
ueris pigre. 3. y. colloquintide. 3. iij. et tertiam:
scamonee. 3. ij. et. 3. y. turbit sticados añ. 3. v. fiat
pillule ex istis et sunt doses. x.

¶ Pōnit pfectionē de qua dixerat et mentionē fecerat. et
recte iacet hic recepta: sicut in antidotario Nicholai. et
dicit qd dz accipi de pul. pig. 3. in qua nō est nisi vna me-
dicina laxatiua. scilicet aloes. Alii sunt imprimites et pfortan-
tes et accipi pul. colloquin. et turbit et fiat pillule qd suf-
ficiūt pro decē vicibus seu dosibus. et si bene cōputaueris
erunt. 3. y. et. 3. y. granoz in pōdis: et illa est dos illi me-
dicine. Causa quare pillule causa est: qz illa que intrāt p
maiori parte euacuāt flegma excepta scamonea que co-
euacuāt et pōnit: vt alias habeat aciere: ita qd accelerat
et pparat medicinā. Alia cā: qz raro mā flegmatica sola et
pura peccat: cū non sit dare hu. purū. y. pnost. cōmento.
ca. laudabilis vō vomitus: et i. ca. fen pma. do. 4. de hu-
moribus. et. 3. colliget. et qz cū flegmate peccat co. ideo po-
nitur scamonea et nō solus iuuat alias medicinas in suis
opationibus: sed etiā euacuāt co. mixtā cū flegmate et dz
dari in parua quāritate: et intelligit de scamonea cocta. i.
dyagredio: et dz cōfici cū syrupo sticados arabici vel ali-
cuius medicine habētis respectū et vtrū ad caput.

¶ Postqz vero venter solutus fuerit infunda-
tur caput ex oleo sambucino: et oleo de been.
mittantur in nares. Eger quoqz odorēt alga-
liam et insuffletur muscus naribus.

¶ Pōnit curam per odoramenta et iniectiones qñ dolor
est debilis ex mā frigida. et dicit qñ vter laxat fuerit
dz iungi cū medicina pdicta vel epithimari cum oleo

sambucino. i. flore maiore vel de floribus basiliconis
maioris vel de been. i. de oleo de pipere inyciat in nares
et odorēt algaliā: et ē pfectio facta ex aromaticis calidis:
vt pomū ambre et insufflet muscus in nares per nascale
vel per papirū: et pa. postea attrahat anbelitū per nares:
causa est: qz ante laxationē vētris rōne multitudinis māe
non pōt pseruare nec resoluerē: sz magis dissoluere: ideo
induceret fortiorē dolorē capitis qz prius: sz prius vter
sit laxatus: qz remouet malā cōplexionē frigidā intro-
ductā a mā frigida: et cum hoc psumit residuūz materie
pcedentis. cadē est causa de odoramēto et embrocatiōe:
qz pfortant cerebrū: et remouēt malā cōplexionem frigi-
dā. idē de musco et pipere et alijs appropriatis ad caput.
recepta talis odoramēti dicta i cap. de reumate. ¶ Odo-
ramētū patiētis dolorē capitis ex mala cōplone frigida
est istd. R. lapdani purissimi. 3. 5. vel. 3. 5. vel. 3. i. si vis mltū
facere ligni aloes storacis calamite. añ. 3. i. gariofil.
nucis mus. se. basil. añ. 3. 5. puluerizāda puluerizent. con-
quassanda aquassent cū pistello calido. et est lapdanū qd
dz pistari misce oia. malaxādo cū aqua ros. de damasco:
qz calidior et acutior est nostra: et fiat pomū in medio pfo-
ratū. et illud est pro pauperibz. postea dicaz aliud vbi in-
trat amba: etiā sicut dictū est de istis: qd valet in hoc ca-
su sic dicā de oleo costino et de oleo de balsamo et de lilio
gordoniū laudat in summo oleū de lilio et est forte in B
casu: et aliquando competeret castoreum.

¶ Qz si egritudo multum infestauerit sumatur
enforbū et castorei amboz añ. vj. pars. 3.
vnius et dissoluta in pauco oleo sambucino
mittatur in nares et aures.

¶ Pōnit curā doloris capitis. pueniētis a mala cōplone
frigida qñ est dolor multū fortis et hoc p iniectionē: et dīc
qñ dolor est multū fortis et infestat pa. si: mat de eufor-
bio et castoreo sextā partē. 3. i. et puluerizet et mittat in na-
res pro nascale et teneat in manu vt attrahat illud odora-
mentū cū anbelitū. ¶ Nota causaz: qz signū est qd frigi-
ditas inducta est in vltima sui malitia ista competūt: qz
sunt in qto gradu ca. et possunt remouere malā cōplone
frigida faciētē dolorē: et qz ista nō sunt talia qñ possunt p
se fluere: iō possunt dissolui in oleo calido in parua quā-
ritate et inyciantur actu tepida et parum stent.

¶ In cephalea vero calida emplastrum hoc
fronti et timporibus est imponendum. cuius
hec est confectio. R. se. lactucarū et fleg memi-
the sandalozum alborum et rubeozum faufel
rosarum opij fiat ex eis emplastrum postqz
aceto et aqua rosata conspersa fuerint: fronti
imponantur super qd mittat pannus aceto et
aqua ro. infusus: qui cum calefactus fuerit ite-
rum infundatur et desuper ponatur.

¶ Regredī ad ponēdū curā doloris capiti a cā calida p
emplastz: et dīc qñ i cephalea calida ipse mltoties puoca-
uit fluxū vētris cū tamarindis et nō iuenit medicinā pa-
re: et subdit qñ in cephalea calida hoc emplastz: cui rece-
ptā pōnit: frōti est apponēdū i timporibz. cā qñ valet ta-
le emplastz est: qz est ex medicis fris et hūidis et ex qbus
dā caput pfortatibz: vt aq ros. dz qñ est cā qñ iterato dz
poni in aq ros. et postea sup locū istū cā ē: vt pfortet vtrū-
tes emplastri: et itez ifudit: vt ē ampli nō de pda: scicf
memitte. i. succ. celidonic. faufel et 3. y. synonima et 3. y. est
lignū habens virtutem sandali. huius tres sunt spēs. f.
al. ru. et aromatici. Auicē. non pōnit nisi duas. f. al. et ru.

De cephalaea ⁊ emigranea

Uel fiat tale emplastrum pro pauperibus. R. succi lactuce dulcis facta residua: vt pres terrestiores remaneant ⁊ non intret nisi sola aqua frigida ⁊ humida: succi sempuine ⁊ solatri styis facere forti. pone aq. ros. qrtl. i. aceti. 3. s. farine papaueris quartariu. 5. ⁊ misce oia ⁊ fiat emplastru mediocriter liqdu. Ecce qd hoc est somnifex: qd frigidu ⁊ humidu ⁊ capitis fortatuu pp aqua ros. ⁊ supra fronte ⁊ tempora applicent. ⁊ si remaneret stupefactio inungant frös ⁊ tempora: vt dictu est sup hoc qd sequitur. R. opy partes eqles: vt. 3. y. ⁊ fiat emplastru cu aliq succo vel aqua ros. ⁊ aceto. **S**ed materia melacolica exis in capite dz sic digeri. R. boraginis cu toto. buglose. cu toto. rad. achori. radicis ciperi corticis: radicis femiculi petro. añ. 3. i. interioz squille. qrtl. 5. vtriusq saluie. sambuci folioz lauri bethonice humiterre añ. mani. i. semp in iulia syrpus est bon⁹ de fumoterre anisi ⁊ maratri se. basiliconis assari. añ. 3. s. liquiricie ras vuarum passaru mudataz ab arillis. añ. 3. i. floz anthosvtrinsq sticados. añ. 3. s. folioz boraginis buglose añ. 3. i. ⁊ alia q mudificat sanguinem aceti albi. 3. y. mellis electi panis quccari añ. lib. 5. fiat syrpu clarificat bu vsq ad qrtl. v. **U**el sic ad incidendu mam grossaz. R. opimellis squillitici lib. i. syrpu de fumoterre quartl. i. misceat euz decoctione sticad. arabici. **L**axatiuu pot ee tale. R. yerarufin. 3. y. se. basi. puluericati. 3. i. misce oia. malaxado ppter yerarufin cu syrpu sticados arabici: ⁊ fiant pillule ad quantitate ciceru ⁊ ministrent in itroitu lecti. **E**t pro debilitate vel debilitatis: qd yerarufin est fortis loco illi. R. floz boraginis buglos. sticados arabici. añ. 3. s. ligricie ras vna ⁊ passaz mudatarum ab arillis. añ. 3. i. thimi epithimi: polipody. qrcini foliculoz sene añ. 3. s. anisi feminis basiliconis añ. 3. y. fiat decoctio in sero caprino: ⁊ in decoctione tepere per nocte corticis mirabolanoz indoꝝ bene gumosoz. 3. i. fricentur de mane fortiter ⁊ colentur ⁊ colatura administretur in auroza. dulcoretur cum. 3. vna quccari candi.

Uniuntur vero cephalae frigide. R. castoreum euforbium piper sinapi storacem rutaz marubium que siccata ⁊ puluerizata: ⁊ etiaz triconizata misceantur ⁊ conspergantur vino veteri: ex quibus fiat trocis. ⁊ desiccant. cliqz necesse fuerit ex vno in vino veteri. aut oleo costino vel camomillino dissoluto fiat fronti emplastrum multotiens. hoc enim emplastru omni antique cephalae pfert: non solu superpositum: sed etiam auri insectuz que sequitur illud tempus postq in aliquo de predictis oleis resolutum fuerit.

Ponit cura per emplastru doloris capitis puenientis a frigiditate. ⁊ primo per emplastru. Secdo docet administrare vinu in tali dispo. Tercio balneare. Quarto embrocationes. dicit pmo sic. qd accipiant posita in lra ⁊ fiat ex illis puluis subtilis ⁊ cu vino veteri disteperent ⁊ fiant trocisci illud emplastru est maxime efficacie ⁊ in dolore capitis ex frigiditate ⁊ in antiquo dolore: io no solu in istis: s; etia in multis alijs valet. **N**ota qd emplastru qdlibet in tali dolore est triplex. s. debile mediocre ⁊ forte: debile est qd declinat ad caliditate modica vltra teporamentu. ⁊ per illud emplastru intelligit fomētatiōes ⁊ fricationes in vtroq mo possunt fieri. ⁊ pot forma emplastri fm ras. sic haberi. R. lapdani purissimi. 3. x. mha-

sticis. 3. v. mily m odicu torefacti. 3. i. ⁊. 5. terebentine. 3. i. alias medicinas ligat terebentina ne pulue. cadat. pulue rigada puluerigent subtili. aquasanda quascent cu pifello ca. ⁊ misceant oia malaxando cu oleo camo. ⁊ fiat emplastru tenue ad quantitate vnus palme in longitudine. ⁊ quinqz digitoꝝ in latitudine: ⁊ ponit supra comissuram capitis vel supra parte anteriore vel supra parte dolentē. Unde vtēdo istis teporatis nunq erramus. ⁊ illud emplastru suz expert⁹ in flegmate fluente ad oculos naso capite: ⁊ desiccabitur humiditas descendens ad oculos. **L**oco emplastri pot fieri talis sacculus de reb⁹ teporatis vel modicu vgentib⁹ ad caliditate. R. floz melliloti quartl. 5. si queras quare no ponit camo. dico qd pot copetere: s; magis appropriat mellilotu in isto casu. mily modicu torefacti. 3. i. quascent excepto milio: ⁊ fiat sacculus ad quantitate vni palme in latitudine: quinqz digitoꝝ in latitudine mellilotu ⁊ miliu sunt teporata: s; in vergit ad caliditate. ⁊ idē est intells de oibus eiusde vtutis: vt est oleu de camo. vel melliloto: vel fiat embrocatio de camo. melliloto. decoquant: ⁊ fiat embrocatio sup caput. ⁊ si ista no sufficiunt trasunduz est ad fortiora mediocria. **U**n emplastru medie vtutis valēs in hoc casu est tale: ⁊ est expimētū Anic. R. cucumeris asinini abscenty añ. mani. y. aq. dulcis: olei cois. añ. qrtl. vnu: buliat fil supra cineres cali. vsq ad psumptionē tercie partis. ⁊ cu decoctio fiat embrocatio supra locu dolentē. ⁊ de isto expimēto: dicit Auicē. qd vna vetula samaritana curabat oem dolore capitis. **E**t loco illius possumus vti tali emplastro alio. R. emplastri apostolicon. 3. iij. ⁊ malaxet oleo camomillino ⁊ extēdat supra alutam fm quantitate partis dolētis. **U**el loco emplastri pot fieri talis sacculus. R. bethonice sicce. 20. s. floz melliloti. mily modicuz torefacti añ. 3. i. floz anthos sticados arabici añ. 3. s. als añ. 3. y. coquascent oia dempto milio fiat sacculus ad quantitate parti dolētis. olea mediocria sunt tria. oleu de balsamo de lilio: ⁊ oleu costinū: ⁊ de istis fiat epithimatio vel embrocatio. **S**z emplastru fortis vtutis fm rasum ⁊ valet. ea est: qd ibi ponunt res calide in quarto gradu: vt remoueat mala coplo frigida introducta a mala mā. sacculus similis emplastro ras est talis. R. bethonice sicce: ruthe sicce añ. 20. s. floz anthos: floz sticad. ara. añ. 3. s. se. basiliconis: se. ruthe. añ. 3. s. quascent oia: ⁊ fiat sacculus supra parte dolētē: ⁊ si totu caput doleat fiat capellus ad tota formā capitis de eiusde. ⁊ recordor de opationib⁹ quas faciūt hodie medici: qd nunq faciūt sacculu quin ponat de rosis ad pfortandū caput: deus pfundat ipsos: qd in isto casu volum⁹ resolvere mām ⁊ no ponimus ros. que pfortat ⁊ phibet resolutionē mae: qd sunt frigide ⁊ stiptice ⁊ claudunt poros: io male operant tales medici. Olea fortia in isto casu sunt duo. oleu de euforbio ⁊ castoreo. ⁊ de istis cu cera pot fieri vnguentu: vel embrocatio vel epithimatio euz decoctione herbaz. Ras tāq bonus pfuasoz posuit vti le medicamen superi dictu. s. vt quotidie sumat vnu trociscum. ⁊ hoc multotiens reiterare: qd hz virtutē mirabilem qd ex forti dolore sequitur tynnitus.

Egro vero vinum vetus ⁊ forte bādū est. **D**ocet administrare vinu in cephalae frigida: dicit qd in hoc casu est dandū vinu forte ⁊ vet⁹. **N**ota qd vinum valet ppter tria. Primo pfortat vtute ⁊ generat spūs ⁊ sanguine qui erat obtusi ⁊ ebetati a frigiditate cerebri ⁊ suffocati. Secdo qd remittit malā coplonem frigidā ⁊ humidā inductā in capite cum reumate: ⁊ vinu est calidu ⁊ siccū in vtute. Tercio qd tale vinu subtiliat talē materiā

frigida; ⁊ ea resoluunt ⁊ parat expulsionem. Sed vinum nouum multas habet supfluitates aquosas; vetus autem est purum ⁊ sine supfluitate; quod supfluitates sunt resolute in processu temporis; ⁊ est penetratiuum. ¶ Nota secundo quod tale vinum vetus forte debet administrari in parua quantitate ⁊ quantum est forte si administraretur in magna quantitate augmentaret morbum frigidum secundum Galienum ⁊ de morbo caplo de causis morbi frigidum. hoc duplici via vel resoluendo spiritus ⁊ calorem naturalem vel quod id digestionem acquirit in stomacho.

Cum autem cephalea per hebdomadam unam perseuerauerit eger in balneo mittendus est.

¶ Ponit curam per balneum; dicit si talis passio durauerit per unam septimanam mittendus est patiens in balneo. ¶ Nota quod tale balneum est duplex. vltimum ⁊ particulare. vltimum est triplex; aerium vt suphe ⁊ valet; quod habet resoluere menses que remanent post euacuationem ⁊ non ante; id dicit Rasis. si per unam hebdomadam remanserit dolor; quod tunc est mens digesta ⁊ in parte euacuata per medicinas predictas. Secundum est igneum vel piceum; ⁊ sic fit lamina; vel lapides cadentes ponantur in fouea; ⁊ qui erit calefacta cum illis remoueantur ⁊ patiens itret foueam vel in furno remoto pane; vt sit in ydro pisi vel paralisi; et habentibus materias frigidas ⁊ humiditas; ⁊ illud resoluunt menses remanentes ⁊ mala complexionem frigidam ⁊ humores alterat. Tercium balneum est aque calidum; ⁊ tale est duplex; naturale ⁊ artificiale. naturale balneum sulphureum; quod coepit in materis frigidis ⁊ humidis; vt in paralisi. Sed artificiale fit cum decoctione herbarum; ca. vt quod medicinis possit in sirupis coquantur. in decoctione predictorum patiens balneetur; ⁊ fiat sacculi in balneo; tale balneum habet virtutem resoluendi menses; que remanent; ⁊ remouet mala complexionem; illud siue valet post purgationem. Sed balneum particulare est suffumigatio cum medicinis calidis ⁊ siccis; vt folia lauri ⁊ sticados ⁊ filia posita in sirupis; ita vt coquantur in aqua ⁊ fortiter coquantur sic quod vas non habeat nisi unum foramen ⁊ patiens ibi ponat os ⁊ nares ⁊ si at stomacho vacuo. ¶ Nota quod balneum tale non solum valet ad caput; imo ad discrasiam totius corporis. si particulare balneum; id suffumigatio valet solum ad discrasiam capitis; unde confortat caput; quia materiam resoluunt ⁊ sumit cephalicam; id est dolorem capitis.

Et super caput aqua in qua camomilla et amaracus ⁊ nemen ⁊ sticados arabici cocta fuerint similiter aut sigillatim infundenda est.

¶ Ponit curam per embrocationes; ⁊ dicit quod super caput debet diffundi aqua decoctio camomille ⁊ sticados maiorane ⁊ cetera. ¶ Nota primo quod embrocatio valet ex rebus habentibus respectum ad caput resoluendum; menses; alterantibus malam complexionem frigidam ⁊ humidam. Sed si queratur quare non possit Rasis curas male complexionis frigide sine mens capitis; cum aliqui antiqui ponant dico quod ea est; quod dolor pueniens a mala complexionem cum mens; ⁊ sine mens eodem modo curatur per supposita euacuatione materie faciens dolorem; requiritur. n. in istis calefactio eodem modo in mala complexionem calida sine mens; nam post euacuationem requiritur alteratio; vt dicit Aui. primo canon. fen. 4. cap. ⁊ sigillatim. i. singulariter.

Quod si cephalea quotidie ante comestionem inuadat ⁊ post comestionem recedat succurrendum est infirmo ante horam qua venire consuevit dando eis buccellas panis in succo granati; aut vne acerbe aut horum similium usus.

¶ Ponit curas doloris capitis puenientis a stomacho ⁊ est principalis pars capiti quod si dolor capitis si continue

affligat ante comestionem debet administrari patienti panis infusus in succo malorum granatorum vel citoniorum vel vne acerbe vel succo citragulorum; ⁊ sic de alijs. ¶ Nota quod dolor capitis pueniens a causa intrinseca est duplex. scilicet a causa priuata; vt a mens existente in cerebro; ⁊ cura illi dicta est superius per Rasis; ⁊ facit mentionem in principio huius capituli. aliqui venit a causa iuncta per colligatam; que puenit ab alio membro; vt a stomacho vel matrice vel retentione menstruum vel a splene epate vel toto corpore; si vltimum fit a stomacho; cuius causa est duplex. primo quod directum caput ⁊ cerebrum respicit quod alia membra. Secunda causa quia vne sunt magis late ⁊ habent maiorem colligatam cum cerebro quod alia membra; quod per ymphagum ad cerebrum demandant illi funi causantes dolorem capitis; sicut habet colligatam per ymphagum uos descendentes a parte anteriori cerebri ad stomachum.

¶ Nota quod talis dolor pueniens a stomacho est duplex. scilicet a mens calidus vt a co. vel a mens frigida; vt ex id digestionem causata. ille quod puenit a mens calida est maior ante comestiones; et cessat post comestionem. Causa est quod stomachus ante comestionem est calidior ⁊ ardentior quod post comestionem; ⁊ cum colera sit cito inflammabilis inflammatur ⁊ habet eleuari funi ad caput corrupti ⁊ causant dolorem; ⁊ post comestiones caliditas remittitur; id funi non eleuantur nec causant dolores. Sed qui venit a mens frigida venit facta digestionem cibi non immediate post eius assumptionem. causa est quod facta digestionem est maior aggregatio supfluitatis quod ante; ⁊ a multis supfluitatibus eleuantur multi funi ad caput; qui sunt causa doloris. Et cura doloris capitis puenientis a mens calida ponit hic Rasis. ⁊ dicit si ante digestionem veniat; quod post assumptionem cibi non coepit buccelle panis infuse in illis succis; cum sint frigidi ⁊ digestionem phibet; sed ante cum sint frigidi ⁊ repressi; ⁊ cum sint stiptici faciunt resumere istos fumos ad fundum stomachi; ⁊ ratione frigiditatis phibent ascensum vaporum ad caput; ⁊ in principio porismorum; qui venit dolor capitis a colera exite in stomacho vt faciant descendere coleram ad fundum stomachi ⁊ repriunt eam. ¶ Nota quod Rasis non noiat dolores capitis puenientes ex alijs membris. Nam ad illam curam duo requiruntur. scilicet ex parte membri madantis; ⁊ ex parte membri recipientis; quod ex parte membri madantis a quolibet siue sit epar siue matrice vel totius corporis tria requiruntur. primo euacuatio mense a qua eleuantur vapores; vt si a stomacho processerint vel per vomitum vel per clistere; quod in dolore capitis multum valet clistere vel secessus; quod habet ducere mensem ad huiusmodi ⁊ quotidie videmus hoc maxime coepetere in dolore capitis; maxime si a matrice fiat euacuatio menstruum; ⁊ sic de alijs membris per puenientes regiones; ⁊ si non per illum modum curent flo botomen arterie. Secundo requiritur alteratio mense a mala complexionem; que est causa inductionis male mense illud fit semper per contrarium; vt si est mala complexionem calida alteratio fit cum frigidis. Tercio requiritur phibitio ascensionis vaporum ad caput; ⁊ hoc fit cum stipticis; vt coctana ⁊ pira ⁊ post comestionem ⁊ coriandrum; quod damus post comestionem que sunt stiptica ⁊ coadunant partes stomachi ⁊ phibet ascensum vaporum ad caput si fuerint in membro madanti perit bolus armenicus; quod phibet ascensionem fumosam ⁊ vapores ad caput. Sed ex parte membri recipientis requiritur confortatio membri; vt puta capitis; vt non recipiat vapores in quo multum valet sacculus de roso positi in aqua rosi cum modico aceti; ⁊ hoc habet vne nisi dolor esset ceticus; vt ceter fit in fe. tertianis per fluxum sanguinis narium; tunc non oportet appositio rosi aut aque stiptice; sed competunt crismum inuatiua; vt sudor puocetur aut fluxus sanguinis narium vel vomitus; ⁊ si videmus quod crisis phibeatur debemus naturam adiuvare euacuando nisi virtus sit debilis; ideo non

De scotomia et vertigine

expectamus crīsim per fluxum sanguinis narium: cū caput tunc dolet nō debemus sedare illum dolorem: s; expectare crīsim: vt dolor recedat.

C Si autem cephalaea contingat propter multam in sole moram sufficienter ex oleo ros. et aceto infrigidatis curari poterit.

C Ponit curas doloris capitis causati a calore solis: et dicit qd si dolor puenit a causa extrinseca: puta a caliditate solis vel ignis d; inungi cū oleo rosato caput: et cum aceto: ita qd q̄ta ps sit acetū et q̄nta olei: et ideo sicut gordonius dicit acetū est moridicatum. **C** Nota duo. pmo quare acetū et oleū rosatū infrigidatū valēt. Causa est qz iste dolor est causatus a caliditate solis que introduxit malā cōplexionez calidā: et qz ista sunt frigida remouēt malā cōplexionez ca. et cōfortant: qz sūptica: et itelligit Ras. qm mala cōplexio est sine mā: qz si esset cum mā: vt si sol est cā eleuās vapores ad caput rōne repletionis: vel qn fieret putrefactio rōne ebullitiōis humorū tunc nō solum cōpetit alteratio: sed euacuatio: vñ si peccat sanguis debet fieri flobotomia. si flegma cum pillulis cochys: et sic de alijs. **C** Nota secūdo qd Ras. itelligit curas doloris capitis pueniētis ex bal. frigiditate vel crapula. **C** Tercio nota qd dolor capitis pueniētis a cā extrinseca est triplex: vt in generali cōprehēdamus dolorem capitis pueniētis a causa extrinseca prius ex reb; iducētib; malā cōplexionez ca. vt sol vel medicina ca. multū vt euforbiū et. Alii est dolor inductus a mala cōplexione frigida vt a niue vel aq̄ frigida vel aere frigidissimo aut cū emplastris multū frigidis et curat p emplastra ca. que deā sunt superi: qz qui bñ diffiniūt p̄traria significāt: sicut mala complexio ca. curat cū frigidis: ita frigida cum calidis. Tercio causat a reb; iducētibus solutionē cōtinuā: vt casus et p̄cussio et de istis Ras. non ponit hic curas: qz illud p̄tinet ad libz septimū q tractat de chirurgia. **C** Ex istis possūt bñ distinctiōes doloris capitis: qz qdaz venit a cā intrinseca: et qdaz a cā extrinseca. A cā extrinseca tripl. qdam a mala cōplexione ca. siue itus siue extra: et h; curari per frigida applicata ab extra: sicut cū embrocatione sacculi emplastris et. Secūdo mala cōplexione frigida: et curatur per applicationē calidōz applicatōz ab extra: nisi esset mala cōplexio cū mā: qz tūc per illa applicata ab extra curaret dolor: et tūc nō solū p̄petit alteratio: s; euacuatio. Tercio causat a solutiōe p̄trinitatis et curat per manū chirurgici: sed dolor causatus a mala mā intrinseca est duplex. s. a cā priuata vel p̄iuncta vel a cā existēte in alijs mēbris et vterq; istoz est duplex: qdaz cū mā alter sine mā ille q est a cā p̄uata cū mā curat per euacuatiua et alteratiua: si aut sit a cā p̄iuncta competunt p̄hibētia ascēsus vaporū ad caput et cōfortatiua cerebrū. Et si dolor est sine materia curatur solū per alteratiua. Alter est dolor qui puenit a causa existente in cerebro: et hoc dupl. qz vel sine mā et curatur solū per alteratiua: vel cum mā et hoc dupl. qz vel cū reumate vel sine reumate: si cum reumate solū per alteratiua et euacuatiua: que prius posita sunt. si sine reumate solū cū alteratib;. Si aut puenit ex ebrietate vel crapula reducat ad curā doloris capitis pueniētis a stomacho: qz ibi p̄petit vomitus.

C Que tamen si ex hoc nō quiesuerit ex alijs infrigidantibus curanda erit.

C Ponit scd remediū. et dicit qd si cephalaea nō pueniēter ex dictis curatur curāda est cū fortiorib; infrigidantibus. cā est qz mala cōplexio potest esse multū calida et in altiori gradu. et opz qd agens sit p̄stātius passio: qz forti

morbo forti occurrat medicina: et ideo nō solum sufficit oleum ros. cum aceto: imo fortiora.

C Si autem sōda adhuc perseverauerit et fortior fiat neq; vllō modo remoueat et timeatur ne eger visum amittat et aqua ad oculos descendat timporū arterie sunt incidende et extrahende.

C Ponit aliud remediū fortius: et hoc pmo. scdo excusat se: et p; et dicit si adhuc permanferit: et fiat fortior et nullo modo remoueat per alteratiua et timeatur qd eger visum amittat et aqua ab oculis descēdat arterie timporū sunt incidēde. causa est: qz nō solū iuuant alteratiua: qz nō solū inducta est mala cōplexio: imo etiā sumi vapores multi et mali cōtinue ad caput eleuant: et tunc fit magna dissolutio: vt patz in hyeme de glacie sole adueniēte et agēte in glacie: qz dissoluit cā et istū bu. facit fluere ad oculos: qz sunt mēbra rara: qz nō solū possunt digerere nutrimentū ad oculos veniēs: et tunc est timēdus de amissione visus: et tūc icidat prius cutis: postea arteria: tunc vel ligetur vel cauterizetur et ppter hoc inuit Ras. qd dolor capitis nō p̄t remoueri per ista statim dicta: tūc est signū qd nō solū puenit a calefactiōe: s; et a multoz humorū eleuatiōe: et isto casu vult Ras. qd icidat arteria.

C Hoc tamen quod nunc loquimur est preter nostram intentionem in hoc libro.

C Excusat se. qz aliquis diceret quare hic determinat de incisione venarū: qz illud p̄tinet ad chirurgicū. Respo det ipse qd nō est intentiō sua determinare de particularibus ad curationes: sed determinat solū illud qd facit ad maiorez euidentiam doloris capitis.

C De scotomia et vertigine.

Lap.

II.

I circa rubricam nota qd inter scotomia et vertigine nē est pueniētia et dīa. pueniētia est: qz vtrāq; causat a vapore existēte in vijs spūs visibilib; s. in nervis obitcis et venis et arterijs partib; anterioris cerebri: et p̄pterea determinat Ras. siml de istis in codē cap. Scdo pueniūt: qz vtrāq; ifert nocu mentū visui et virtuti ymaginatiue. Scd dīa est: qz scotomia causat ex vapore grosso humoso geto i vijs spūs visibilib; et venis et arterijs pris anterioris cerebri et imp̄mens suā similitudinē in bu. cristallino: vel in potētia visiva: et ppter hoc vident res extra que nō sūt et musce ad similitudinē et figurā et scd; colore illi vaporis: qz sicut res extrinsece ip̄mūt suā similitudinē in sensib;: ita res intrinsece in ymaginatione et ymaginatiua ymaginat res que nō sūt. Et dī scotomia a scotos qd est videre: et mias qd ē musca: qsi visio muscarū: qz spūs in potētia visiva ip̄p̄sus ip̄mūt suā similitudinē in ymaginatiua: iō pa. ymaginatur illud esse: qd nō est: qz sicut ip̄mūt in exterioribus sensib;: ita in interiorib; vel ecōtra. Sed vertigo causat a vapore humoso subtili existēte in vijs spūs visibilib; et in venis et arterijs pris anterioris cerebri iducētis motū illi vaporis ip̄mētis suā similitudinē in potētia visiva: et ita in ymaginatiua: et qz illa res est subtilis nō videtur moueri: et rōne subtilitatis iducit motū in spiritibus vt ps de veto: iō vt eis q res que nō mouent moueant: et res que nō sunt extra vident. Silr ymaginatiua ymaginatur res moueri que nō mouent rōne mor? iducit in illis vaporib;: qz sicut res extrinsece iducit similitudinē suā sic res intrinsece: iō vt oibus doibus q oia moueant in girū. **C** Secūdo nota qd vertigo et scotomia sumunt dupl. Uno mō q̄tū ad eoz originē: et sic sunt actio cor

rupta sensus visus: qz visus pmo corruptus ex illis vaporibus idcirco morbus in spiritibus vel actus videndi: qz visui appareret res extra que non sunt. vel moueri extra que non mouentur: et ideo est actio corrupta. Alio modo quatuor ad eum plemetur: sic sunt actio corrupta ymaginative: qz ille vapor idcirco similitudine sua et ymaginativa ymaginatur res que non sunt extra: vel moueri que non mouentur: et sic dicitur actio corrupta visus finis ymaginativus: tunc dicitur actio corrupta ymaginative: cum retineat finem et complementum et a fine fit denominatio. scdo de aia. Tercio nota qd apud medicos sunt tres cause scotthomie et vertiginis scz aia. pmitiua. et pincta. pmitiua sunt res non naturales causantes vapores in cerebro. legumina: oua frigida: cepe: vinum nouum: calor solis et moueri circulariter in gyris: sicut faciunt pueri: irascititia: somni imperfectus: quies: et sic de alijs rebus non naturalibus multipliciter vapores in cerebro. Cause antecedentes sunt quatuor humores: qz ex quolibet humore potest eleuari vapor ad caput qui est causa illarum passionum idcirco. Si ex sanguine appareret res rubee: et sic de alijs significatibus omnium sanguinis. si co. appareret res citrine et somniant volare et facies est citrina. Si autem a flegmate vident res alba et sunt in agere et facies plubea. Si a melancolia appareret res nigre: et quod per loca angusta transiret: somniant res terribiles. Causa pincta sunt vapores eleuati ab istis humoribus: et si sit vapor fumosus et gressus causat quatuor scotthomias. Si vero subtilis mobilis causat vertiginem: et hec sunt causa vertiginis pincta. Quarto nota qd vertigo et scotthomia magis debetur visui quam alijs sensibus exterioribus propter triplices causas. Primo quia virtus visiva est magis propria virtuti ymaginative quam ad organum quam virtus alterius sensus exterioris: organum ymaginative est in primo ventriculo cerebri: et intra illum ventriculum est oculus et eius sensus vel visus. Secundo quia in scotthomia et vertigine est corruptio spirituum: et visus magis abundat in spiritibus quam alius alter sensus: propter hoc nervi obiecti sunt cociati: quod non est in alijs sensibus: ut patet primo libro de morbo: et quia in ipsis spiritibus corumpuntur: ideo citius possunt venire spiritus corrupti ad oculos cum sint ibi plures et propinquiores ymaginanti. Tercio spiritus de vertigine: quia vertigo recipit motum: et quia motus magis percipitur per visum quam per alios sensus: ideo magis appropriatur visui quam alijs sensibus. Quinto nota quod licet scotthomia et vertigo nomine sui acciderent nominem actione corrupta: quia scotthomia est visio muscarum. et vertigo de verto. tis. quia videtur eis quod omnia vertantur. tunc dicuntur duplices morbi. scilicet similes et officiales. cõsimiles scilicet qualitate vaporum aut calidi et sicci qui eleuantur a sanguine et co. iducentes malam plexionem calidam. frigidi qui eleuantur a flegmate vel melancolia iducentes malam plexionem frigidam in cerebro. Similiter sunt officiales. scilicet opilatio in nervis obiectis venis et arterijs anterioribus partis cerebri: quia vapores et fumi causant ibi opilationem.

¶ Am aliquis illud quod ante eum est circulariter moueri viderit et oculi te nebre fecerint et cadere voluerit: et facies et oculi in eadem hora rubuerint: vene quoque que sunt post aures grosse apparuerint et ipsius venis minutio facienda est. Et ventose in collo et tybis sunt ponende.

¶ Ponit curam scotthomie et vertiginis et primo a materia causa. scdo a frigida. ibi. (Quia autem.) Et primo ponit curam per flobotomias. Secundo per applicata ab extra. Tercio per dietam. Quarto per medicinam. ptes patebunt. Adhuc prima et duas

primo ostendit quod pueniunt a materia pincta. scdo a materia pincta. dicitur quod quia viderit quod est ante eum moueri circulariter et oculi rubescunt et cadere voluerit et facies et oculi turbentur: et aliqui doluerint in eadem hora: et vene que sunt retro aures grosse fuerint facienda est flobotomia ex istis venis et ponende sunt ventose in collo et tybis. scilicet in locis carnosissimis supra genua. Nota causa quare appareret omnia moueri scilicet quia ista passio puenit a vaporibus eleuatis a sanguine. et co. quod grosse sunt vene: ostendit quod est a sanguine: quia nullus humor facit repletionem finis vasa respectu sanguinis. patet per Auicennam. primo canonis. fen. scdo. doctrina 3. ca. 5. Sicut quia rubedo signat omnium sanguinis: quia solus sanguis est ruber per Auicennam. d. de hum. ideo est ibi omnium sanguinis vel co. et ubi peccat aliquis humor cum sanguine competit flobotomia finis. Hal. z. affo. ca. si ex egritudine. Sed quare de venis que sunt retro aures facienda est flobotomia: quia flobotomia de istis venis non solum euacuat materiam egritudinis: sed et distrabit ad alia: idcirco competit: et per hoc non operit de venis frontis: quia non distrabit: sed magis attrahit materiam ad locum. Sed quare ventosa posita in collo potissime cum scarificatione causa est: quia distrabit materiam ad preterita. Unde regula est. si materia est in parte anteriori fiat per partes posteriores: et e contra: ut patet 5. affo. postiora vero capitis. Sed quare in tybis in loco carnosissimo causa est: quia distrabit materiam ad locum remedium et ratione doloris etiam distrabit: ut patet 3. tegni. dolor exacuit reumam: et talis scarificatur: et primo scarificari locus et poni super ipsam stupam carpinata et inflametur stupa et ponitur ventosa de super: tunc fit inflammatio et icedat cum rasorio et iteque ponitur ventosa: et tunc attrahit multum sanguinem. Et per hoc intelligit ligaturas dolorosas: quia ratione doloris trahunt fumi ad locum dolorosum: et eodem modo positio pedis in aqua. distrabit vapores inferius. Nota quod dicitur Ras. h. 3. vez supposita vel euacuatione. scilicet flobotomia de vena brachij: posita de cephalica: dum non fit phibet: ut est constitutio ventris: tunc premitat clistere antequam fiat flobotomia vel debilitas virtutis vel etas. Nota quod dicitur quia cadere voluerit quod aliquid in vertigine est casus et aliquid non: et causa casus est: quia quia egritudo est fortis: et quia passio est multum fortis multum fumi eleuant non solum in parte anteriori: imo et in posteriori: ubi est principium virtutis motine: et est scilicet epilepsie: sed differt casus iste a casu epilepsie: quia in epilepsia est spasmus: quia nervi trahunt visum propria origine in vertigine non est spasmus. Sed non est casus quia vertigo est debilis et pauci vapores sunt ibi: et non infertur nocumentum in parte posteriori: sed in epilepsia est spasmus. propter malitiam idcirco: in principio nervorum. i. in loco ubi coniungitur caput cum collo. scilicet in fine nuchæ et non supra nucham: quia faceret obliuionem et corruptionem memorie.

¶ Si predictæ vene non apparuerint et facies fuerit rubea: sanguis ex basilica erit minuendus et ventose in tybis sunt ponende.

¶ Ponit curam quia venit a materia causa. cõdicata: et dicit quod si vene predictæ non apparuerint et non sint grosse et facies fuerit rubea tunc est facienda flobotomia de basilica et non de cephalica: et ponende sunt ventose in tybis. i. i. coxis. Nota quare competit flobotomia de basilica et non de cephalica: quia omnium sanguinis non est in cerebro facies istas passionum: sed in partibus inferioribus: quia si in superioribus vene apparerent grosse: sed non sunt: idcirco in alio membro: scilicet in epate magis distatur sanguis quam in alio loco: ideo de basilica que magis euacuat ab epate fit flobotomia. Sed quare ventose in tybis: quia distrabit materiam ad inferiora: per hoc intelligit ligaturas in extremitatibus et positionem pedum in aqua. Dubitat utrum vertigo et scotthomia causare ab

De scothomia ⁊ vertigine

alio bu. q̄s a sanguine curentur flobotomia t videtur q̄
nō per Hal. z. affozis morū. Si ex egritudine. dicit q̄ qñ
aliquis humor peccat alius a sanguine per medicinā d̄z
evacuari: fanguis solū per flobotomiā. ¶ In oppositū
est Raf. qz aliter nō poneret cura scotomie t vertigi-
nis pueniētis a co. ¶ Dico q̄ alius humor pōt peccare
in cerebro duplx. Uno modo sine dñio sanguinis t tunc
nō ppetit flōmia. Alio mō cū dñio sanguinis: t tunc ppe-
tit flōmia: t in quocunq̄ bu. qz flōmia evacuat multitu-
dinez humorū: idifferēter: qz dñatur fanguis p̄ hūic. p̄i-
mo cañ. fen. q̄ra. cap. 20. Aliqñ et cōpetit flōmia: l3 non
peccet fanguis: vt nā sit potentior sup̄ra residuus māe:
vt p̄ gnto de igenio. ¶ Ad rōnē v̄p̄ est si fit dñius fan-
guinis: qz superius dixit q̄ oculi sunt rubei. ppter motū
sanguinis: qui est humor rubeus.

CIn hac preterea scotthomie spē ⁊ in ea quas ante diximus caput ex oleo rosa. ⁊ aceto est infundendum.

¶ Ponit curā scorbuticē ⁊ vertiginis, pueniētium a mā
calida per ea que applicant̃ ab extra: ⁊ dicit: q̃ i ista spē
scorbuticū pueniētis ex sanguine episthimali cum oleo
rō. ⁊ aceto: ⁊ q̃ sint due ptes olei ⁊ yna aceti. cā est qz ha
bent malā pplexionē alterare ⁊ phibēt ascēsum vaporū
qz repassiuū ⁊ pfortatiuū. Silt̃ itelligēdum est de alyis
reperassiuis ⁊ pfortantiis: frigidis: vñ dictū est in caplo
precedētē. ¶ Nota q̃ dictū Raf. h̃z vyz qñ ille passio
nes sunt in pncipio ⁊ augmēto: qñ mā est in fluxu. Sed
qñ est in statu vel declinatione nō ppetūt: imo resoluti
ua vaporū: vel essent cā apostematū vel fiat sacculus re
solutū: ⁊ illa que ppetūt sunt folia lauri. Similr cat
tilus per dorsum scissus ⁊ calidus capiti applicatus: vñ
pulmo mūtonis: silt̃ decoctio camomille anthos melli
loti: ⁊ filia resolutiua que dicem⁹. ¶ Sed vides q̃ ace
tus ⁊ oleū nō cōpētāt bic: qz repassiuū nec talia nō de
bent poni supra mēbra pncipalia. Secūdo nullū infāmā
tiū cōpēt in vertigine ⁊ scorbutia a cā ca. sed oleum
est h̃z. igit̃. maior tenz: qz tūc causaret̃ maior infāmatio.
minor tenet: qz est vncuosius ⁊ tale est infāmatio: s̃m
Ysaac in dietis ylibus: ⁊ per Anicē. z. can. tractatu. z. ca.
4.º ¶ Ad p̃mū pcedo maiorē. ⁊ ad minorem dico q̃ su
pra mēbrū pncipale. i. supra emūctoriū mēbrū pncipalis
tiō nō ppetūt retro aures: q̃ ille supfluitates demāda
te a cerebro reuenterent̃. S̃z bene supra mēbrū pncipa
le: ne mā multa super ipsū veniat ab alyis: ⁊ vñ illa que in
ipso est corrigat̃: s̃ sic est in pposito. ¶ Ad 2.º pcedo ma
iorē. ad minorē vyz est inq̃tū est vncuosius: sed nō in
quātū est mixtū ros. Silt̃ tale oleū d̃z fieri de olinis im
maturis: qd nō faciūt apothecary vilissimū: q̃ fundant̃
⁊ male: quia illud est magis stipticū ⁊ frigidum: ideo de
bet esse. iij. partes olei ⁊ vnica aceti.

Eger quoq; calida cibaria vitare debet.

¶ Ponit cura per dicta: ⁊ dicit q̄ patiens dz vitare ca. ci
baria ⁊ vt frigidis. ¶ Nota pmo cām: qz cibaria ca. fa
cerēt ebullitiōē in sanguine: ⁊ essent cā eleuationis va
porū q̄ sunt cā istaz passionū. Scōa cā est: qz cibaria
ca. multiplicāt sanguinē ⁊ co. a qb⁹ vapores eleuāt⁹. dz
ergo comedere frigidaz lentes. ¶ Secūdo nota q̄ sic
debēt abstinerē a cibarys cali. que multiplicāt sangui
nem ⁊ co. sic ab alijs reb⁹ nō nātib⁹ multiplicantib⁹ san
guinē ⁊ co. s. aere ca. vel speculatiōe rez profundaz vel
speculādo res pfundas: qñ est in loco alto somn⁹. pfun
dus nimia vigilia: nimiu gaudiū: que oīa multiplicāt
co. a quo pnt eleuari vapores.

Venter quoq; ex apozimate mirabola. cū

trinozum qđ in caplo de cepbalea . dixinus
est soluendus.

est soluendus.

Ponit curā qñ puenit a mā ca. per medicinaz: & dicit: qñ si paries sit dissipatus soluendus est vter cū oposima: vel cū decoctione mirabolanoz: sicut diximus cap. de cephalear. ¶ Nota cām quare valent ista: quādo mā est ca. cā ēq: oīa ista euacuāt co. ru. vt dicit Job. ebē mef. filr si sanguis peccet valent: qñ p. sunt co. p. sunt fan- guini. & cā est: qñ acgrit sanguinis malitiā cōuertitur co. p. per Auicē. q̄rto ca. fe. c. de fe. sanguinea. ¶ No- ta quare Ras. nō ponit curā scothomie & vertiginis qñ puenit a cā extrifica: vt a motu circulari: vt cibus vel po- tibus vaporosis & vctosis cā est: qñ cura istoz: vplm est remouere cāz pimitiaz: & nō ppetit euacuare: s; gescerē si alicui ppeteret euacuatio & alteratio que si cōpetit fū ant precedentia. Sed si a cibus vaporosis & vctosis cō- petit vomitus: sicut quando venit a causa calida stom- chi: sicut statim dicitur.

Cum autem neq; in facie rubedo neq; feb-
cum scotibomia fuerit: attendendus est an sit
stomachi subuersio ⁊ nausea: q̄ si affuerit p̄t⁹
vomere cogēdus ē: deinde de pillulis cochys
dosz vnā sumat: ⁊ a frigidis abstinat cibis.
Ponit curā scotomie ⁊ friginis qū venit a mā frida.
p̄mo mā existere in stōaco. Scdo in cerebro: ⁊ dicit q̄
si nō apparet rubedo in facie: nec et fe. tūc attēdendū est
si habet nauseā ⁊ subuersionē s̄toachi. i. volūtātē vomē-
di: ⁊ est signū q̄ puenit a mā exīte in stōaco: tūc ꝑpetit
vomit⁹: postea soluat ex pillis cochys ⁊ nutrimenta non
erūt frigida. ¶ Nota cāz si nō apparet rubedo in facie
nec signa caliditatis: q̄ tūc ꝑpetit vomit⁹: ē: est q̄z signū
est q̄ mā ē frigida. S̄z subuersio ⁊ nausea significant passio-
nes euacuaf. Scdo ꝑpetunt pillule vt residuū mās eua-
cuet: ⁊ in isto casu magis cōpetēt pillule auree q̄ cochie
quaz recepta posita ē supra. Quare dz abstinere a nutri-
mētis frigidis. cā ē q̄ multiplicat mās flegmatica: ⁊ hu: r̄o
titudo flegmatis multiplicat istā mās frigidā ⁊ hu: r̄o
abstinere a carnib⁹ pocinis ⁊ alyis cibarys flegma gene-
rātib⁹. ¶ Nota q̄ bñ pnt causari a mā exīte in mēbris
alyz: tñ vtpm a itō vel matrice vel retentiōe mēstruozū:
vel a toto corpore: vt in fe. vel a vesica ⁊c. vt dictū fuit su-
periorē dolore capitis: vñ sicut qū venit a stōaco ꝑpetit
euacuatio: ita qū puenit ab alyis membris: vt ꝑuocatio
mēstruozū: vñ si scotibomia ⁊ vřigo veniat ex ascensu su-
morꝝ eleuator ad caput a mā prēta in aliquo mēbro p̄
ricularia: quo mēbro ista mā nō possit exibi p̄ medicas:
tūc ꝑpetit medicina canterizatiua faciēs ampullas per
quas euacuat mā faciēs illas passiōes vñ saltz ps mās
p̄ pot ē tale empl⁹. R. cataridaz pluerizatay absctis
capitib⁹ ⁊ alis. ʒ. i. a. ʒ. y. fermētī acris. ʒ. i. vel. ʒ. misce.
malaxado cū aq̄ ardētē: c̄ fiat massa de q̄ modicus sup̄ra
mēbzū in quovolum c̄are ampullā ponat: vt est q̄ritas
vni⁹ fabe vel pissi: sit ꝑpetit cōfortatio mēbzū suscipien-
tis ⁊ phibitio vaporū ascēderiū ad caput: vt dictum est
sup̄ra. ¶ Nota medicina vomica p̄t ē talis. R. rad. ra-
fani siluestri. ʒ. i. se. attriptic affari. añ. ʒ. ʒ. fiat decoctio
in libz. i. ⁊. faq̄ donec redeat ad ʒ. iiij. ⁊ colcf ⁊ colature
addaf olei sisamini: qđ si nō hēat: olei cōis: qđ fat natu-
re in stomacho. ʒ. f. croci fortiter conquesant. ʒ. i. acetii.
ʒ. i. administretur in hora calidozi diei post sumptionē
cibi. Dosz est. ʒ. ij. cōiter ⁊c.

¶ Si autēz neq3 anime subuersio neq3 nauſea

fuerint neq3 caliditatis signa apparuerint ven-
ter ex pillulis cochylis multoties solnatur.

C Ponit curas scotomie et vertiginis a mā frigida exi-
stente in cerebro. p̄mo per medicinā. Sc̄do p̄ nutrie-
tia. Tercio p̄ gargarismata. Quarto p̄ iniectiōes: et dicit:
q̄ si in tali passiōe nō fuerit nausea nec aliqua signa cali-
ditatis: tūc v̄ter ei3 pillis cochylis est laxadus. **C** No-
ta p̄mo q̄ si hec signa non sint: val3 laxatio sumpta dige-
stioe m̄ac: q̄ ex quo nō est nausea: signū est q̄ mā ē in ce-
rebro: q̄ p̄supponit q̄ mā nō sit in alio mēbro. intelligo
etiā priuationē signoz a matrice: et alijs mēbris: et q̄ pil-
lule euacuat m̄as frigida a cerebro: et notat̄ dicit mul-
toties: egritudine frigida: et cronica d3 fieri euacuatio pau-
latina: et nō dicit in scotomia ca. cū faciāt morbi acutū
C Nota q̄ dicit iter scotomiaz a cā puata vel p̄um-
cta. si venit a cerebro passio est p̄tinua: q̄ mā p̄tinue est
p̄ns in cerebro: et nō appet nocumētū in alijs mēbris: q̄
venit ab alio mēbro vt a stōaco vel m̄rice: tūc passio nō
est cōtinua nisi q̄ eleuant vapores ad caput et appet in
alijs mēbris nocumētū notabile a q̄b3 descendit.

C Libaria quoq3 frigida oīno vitet.

C Ponit curā p̄ nutricia: et dicit q̄ vitet nutricia frigida.
C Nota q̄ ista lra pōt dupl̄r exponi. Uno mō q̄ vitet
actu nutricia supple frigida. cā ēq3 augēt m̄as flatiaz et
malā p̄plonē cerebri frigida et intellect3 est bon3. Alio mō
sicut iacet q̄ oia nutricia vitet p̄ aliqua tpa: q̄ flatiaz
corporib3 appet abstinētia: vt p̄s. 5. affo. Corporib3 hūid.
Idē. z. regi. Quib3 v̄o flegma. Et rō ē: q̄ calor ē acutior
et intensior rōne famis: et cū nō iuenit nutrimentū i qd agat
agit in flegma: et si sit flegma nāle cōuertit in bonū san-
guinē: et iō d3 enitare comestione p̄. y. v̄l p̄. i. y. dies: vt il-
lud flegma p̄uertat in bonū nutrimentū.

C Et gargarismus fiat quo flegma depōatur.

C Dicit q̄ postea d3 fieri gargarisma mediante quo eua-
cuet flegma in capite. **C** Nota q̄ dictū 'Raf. h3 verus
nisi in coipe disposito ad egritudines vt p̄stis: vidi du-
os mori f3s. Añic. 3. can. fen p̄. doc. p̄. ca. p̄. de v̄li curatio-
ne egritudinis: dicit q̄ in mā frigida corpore disposito ad
p̄stis nullo mō debēt admistrari gargarismata p̄ illd
q̄ mā ē in cerebro traheret ad p̄ct3 et fieret suffoca-
tio. **C** Nota q̄re val3: q̄ euacuat m̄as peccātē a qua ele-
uant fumi seu vapores et causant scotomias: et pōt esse
gargarisma tale. R. bethonice yfopi. añ. 3. i. ligri. raf.
vua3 pas. mūdaz ab arill. añ. 3. f. p̄iretri radic3 yreos
recēt. añ. q̄rt. f. se. sinapi. se. staphisagrie. 33. alb. añ. 3. f.
masticis. 3. i. mellis electi q̄rt. i. fiat apozima parū clari-
ficatū v̄sq3 ad q̄rt. i. y. et accipiatur codearia. v. q̄l3 vice
et paties diu teneat in ore: et p̄ciat extra: et fiat vna vice
añ cenā: et alia vice de mane. et loco isti valet masticatio
masticis vel p̄iretri: sed p̄iretrū h3 v̄tutem euacuatū: rō-
ne cui3 h3 mordicare: iō p̄iretrū ponit i p̄ano lineo: et po-
nit in aqua tepidav̄l vino al. et ponat iter dētes et nō sen-
titur cū deponatur. i. euacuetur.

C In narib3 quoq3 ponat aliquid de bis que
narrauimus quo caput calefiat.

C Ponit curas per iniectiōes: et dicit q̄ iter nares ponat
aliquid qd calefiat generalr que supra noiaui. **C** Uer-
bi grā q̄ sufficitur muscus puluerizatus in naribus vel
oleū costinū vel oleū de enforbio et ponat cum pluma.
C Nota q̄ q̄ illa iniectio p̄ciatur in nares: tūc puocā-
da est sternutatio: dū tñ euacuatio v̄l p̄cedat: tūc me-
lius p̄petit se. sinapi. vel succus ficie cū modico pul. pipe-
ris: vñ sternutatio fortis multū p̄mouet et euacuat m̄as

peccātē. **C** Secūdo nota q̄ per iniectiōes raf. itelligit
oia que p̄nt applicari ab extra facta v̄l purgatiōe: q̄ p̄nt
a capite vapores euacuare: vt sunt sacculi olea ca. q̄ hñt
resoluere materiā a capite: et ita p̄ ynum particulare dat
intelligere omnia alia.

C De frenesi.

Lap.

III.

C Irca rubricam nota. 5. p̄mo q̄
ista passio p̄t no-
miari. iij. modis. p̄ p̄t noari frenesi. 2. cara-
bit3. 3. firsen. 4. apa ca. cerebri. p̄mo noiaf
frenesis a frenis grece seu a p̄aniculus p̄strin-
gētib3 et restrigētib3 sub3 cerebri ne dissoluat: q̄ v̄t p̄l3
h3 fieri i p̄aniculis vt in dura matre et pia matre. 2. dicit
tur carabit3 a suo accidēte. f. ab alienatiōe: q̄ semp segē
hāc passiōe. Tercio d̄r firsen a fir: qd ē caput: et sen qd ē
apostema: q̄ si apostema capiti: sicut b̄rsen apostema pe-
ctoris. Apostema ca. qd ē de sanguie v̄l co. q̄ sūt hu. et ca.
vñ pōt ēē solū de sanguie vel co. v̄l d̄v troq3. **C** Nota q̄
duplex est frenesis. f. vera et nō va: vera est apostema ca.
cerebri: ad qd segē mētis alienatio: et itelligo q̄ sit calim
f̄m essentia: q̄ essentialr est de sanguine vel de co. v̄l de
v̄troq3. nā lic3 per putrefactionē calor attrahat: nō tñ fa-
cit frenesim: sed litargiā vt habet ifra. Et lic3 apostema
flegmaticū faciat calorē: nō tñ facit frenesim: s3 p̄gelatio-
nē: s3 nō va est mala p̄plexio cerebri ca. ad quā segē mē-
tis alienatio cāta a vaporib3 eleuatis ad caput ab alijs
mēbris vel a toto corpore: sicut p̄s in fe. p̄tinua v̄l in cau-
sone: et d̄r p̄frenesis a para. qd est iuxta q̄ si iux3 frenesim:
q̄ vere nisi remoueantur illi vapores fiet actu frenesis:
q̄ si non curatur multiplicantur illi vapores in cerebro:
et tunc causatur vera frenesis: et hoc frequenter accidit.
C Nota q̄ f̄m medicos. iij. sunt cause frenesis. f. p̄imi-
tina: vt res nō nāles multiplicates hu. calidos. f. sangui-
nē vel co. aut v̄trūq3: et maxie in capite: mor3 nimi3 pot3:
et cibi yfus ca. aer ca. vigilia et inanitio et alie res coadiu-
uantes vt etas: iuuentus p̄plexio ca. regio ca. Cā añs vt
sanguis vel co. vel v̄trūq3: nō tñ faciūt apostema in cere-
bro: s3 sunt dispositi ad faciēdū. Cā p̄iuncta sūt illi humo-
res actu causantes apostema et ille humor est maxie co.
Et sunt tres spēs co. faciētis frenesim. f. co. ru. nō adusta
co. ru. adusta. co. citrina: et illa que causat a co. adusta est
deterior alijs: que sunt demoniaci et ascēdūt p̄ p̄ietes. po-
stea apostema qd causat a co. ru. postea illa que causat a
citrina que est p̄iuncta cū flegmate. S3 salubrior est q̄ sit
a sanguine: quīs in oī genere suo sit p̄nitiosa et mortalis:
vt p̄s p̄ p̄nosticoz. cōmēto. manuū mobilitatis. **C** No-
ta q̄rto q̄ talis frenesis possit causari in v̄troq3: v̄trū-
culo cerebri: tñ v̄t plurimū fit in anteriori p̄te p̄ oēs p̄ra-
cticos: et p̄ hoc differt a litargia: et cā q̄ in anteriori v̄trū-
culo est maior calor et magis dñat ibi sanguis p̄p̄ retbe
mirabile cōtextū venis et arterys sanguine plenis: iō ibi
fit. S3 medius v̄etriculus est tēperat3. posterior est frigi-
dus: et cā fuit deā supra: et p̄p̄ hoc frenesis corrūpit semp
ymaginatiuā q̄ est p̄pinq3 valde p̄mo ventriculo: tñ p̄p̄
h̄re bonā memoriā nisi nocumētū sit magnū. **C** Nota.
in frenesi ymaginatiua semp est lesa: vt d̄r 3. de morbo.
iō h3 pessimas ymaginatiuas: q̄ ymaginatio est in p̄o ven-
triculo. **C** Nota q̄ in frenesi mor3 est fortis et sensus de-
bilis: et cā est duplex. f. dispositio organi: et organuz rōne
talis apostematis calidi declinat ad siccitatē: et moruū
motui quāto sicciores tāto habiliores ad motū: nisi ve-
niat ad tātā siccitatē q̄ rūpātur. vt d̄r Gal. 6. d. morbo.
Alia cā est: q̄ v̄tus ymaginatiua est iperās v̄tuti motiue:
et p̄p̄ hoc d̄r q̄ v̄tus iperās est i nervis et v̄tus iperata est
in lacertis: q̄ caliditas est ibi multum fortis in opōne et

C 3

De frenesi

excedēs. igit̃ ṽtus ip̃erata est multū fortis: ideo h̃z mo-
tū fortē. Et sensus est debilis. cā est: qz n̄rui sensui nō
debēt excedere a tēperato: imo sunt humidi s̃z Aui. p̃i
mo cā. fen. p̃. doc. 3. ca. z. in fine: qz tūc n̄rui multū ex-
cedūt a tēperamēto p̃prio: z cū nullū mēbrū possit exer-
cere s̃as opōnes: nisi cū tēperamēto: ideo sensus est de-
bilis z ṽtus motiua fortis: z sensus debilis: qz quelz q̃lū-
tas excedēs destruit actū p̃prie ṽtutis.

Quando aliquem febris conclusa in-
uasit cum forti capitis z oculoꝝ
grauedine: z in facie atq; i oculis ve-
hemens fuerit rubedo z capitis do-
lor z horroz luminis affuerit z in pulsu velo-
citas z frequētie superfluitas inueniunt: signa
frenesis certissima indicabunt.

Ponit signa frenesis. z p̃mo p̃nostica. z. demonstrati-
ua: z dicit: cū aut̃ aliq̃ue inuasit fe. p̃rnuā. i. cōclusa. i. s̃y-
noca: cū forti dolore capitis z oculoꝝ grauedine z i ocu-
lis atq; in facie vehemens fuerit rubedo horroz z dispi-
centia luminis fuerit z in pulsu velocitas z frequentia z
spissus tūc certa signa frenesis indicabūt. **N**ota tria.
p̃mo q̃re ista significāt z p̃nosticāt frenesiz. cā est: qz oīa
ista significāt ascēsus sanguis ad caput: qui in capite re-
tentus est cā frenesis: vt si aliq; passus fuerit synochū q
est ex sanguine putrefacto: s̃z grauēdo capitis significat
multitudinē sanguinis ad caput: qz dolor granatū? cau-
satur ex multitudine sanguinis. Sed rubedo causatur a
sanguine: qz solus sanguis est rubeus. S̃z dolor capitis cau-
satur rōne male p̃plexiōis calide z rōne solutionis cōti-
nuitatis. Similr displicēt lumia z aliq̃. puenit ex ma-
gna debilitate ṽtutis: s̃z in frenesi puenit a magna cali-
ditate z inflāmatioe a sanguine. z rō est: qz appetit̃ d̃ia: z
displicēt silia s̃m Aui. p̃mo cā. fen. s̃cda. doc. 3. z iō q̃i
sentit luminosam claritatē z inflāmationē fugit: ideo ap-
petit̃ d̃ia: vt opacitatē: qz d̃iatur inflāmationi: qz p̃plo
egritudinis d̃ia appetit̃: vt p̃s. z. tegni. de signis stōaci.

Secundo nota qz velocitas z frequētia in pulsu est: qz
ibi est magna necessitas refrigeradi: qz ibi est magna ca-
lidas: z q̃i ista apparet significāt ascēsus sanguinis ad
caput que est cā frenesis. **N**ota tertio qz dictū. **R**af.
h̃z ṽez q̃i frenesis venit ex sanguine: qz q̃i fit a co. tunc
p̃cedūt signa alia: vt fe. acuta: puta causon tertiana cōti-
nua: z tūc apparet citrinitas in oculis z in facie: qz co. est
bu. magis ca. in corpore nostro. Silr odiū luis z pulsus
magnus z frequēs z velocior magis q̃s in sanguine ṽia de-
albat: qz co. ascēdit caput que est cā coloratiōis ṽine: et
tunc per p̃riuationē co. apparet ṽia alba: z iō qz h̃z alia
signa exceptis duobus nō curauit p̃dere ista. **N**ota 4.
qz sunt sex signa p̃nostica que ponit. **R**af. in additioni-
bus. p̃mū est qz se. itēstissimā segē frenesis. cā est: qz segē
apostema de cā ca. nā apostema de mā ca. est magne in-
flāmatiois: p̃alr q̃i mā est colerica. Scōs ē: qz raro eua-
dunt: z iuuenes rari q̃s senes. cā est: qz maiorē dolorem
sentiant rōne fortis sensus. Alia s̃ra h̃z qz senes rari? eua-
dunt q̃s iuuenes: hoc est rōne debilitatis ṽtutis coꝝ: z
malitie morbi: ideo dicit Sal. p̃mo p̃nosticoꝝ. manūz
mobilitas: qz frenesis perniciofa est ex co. gene. s̃. iuueni-
bus z senib. **T**ū nota qz hec s̃ra magis verificat̃. p̃ iuue-
nibus q̃s p̃ senib: cū habeāt sensus fortiores. Et ē cā est
qz peripleumonia est periculosa in senē q̃s in iuuenē: z
ē de pleuresi. Tertiu signū est qz ṽia est alba: q̃ p̃ fuit
rubea: sic est signū mortis: z mors est iuxta parietes in
straminib? lecti in frenesi cōfirmata: z cā est: qz mā ē ra-

pra ad caput totalr: z q̃i nā nō pōt d̃iari supra morbum
necessario mors segē: sed si ē fuerit est signū sanitatis
Quartū signū est qz vna vice ridet z altera vice flet: z cā
est: qz significat mām eterogeneā z sanguineā: z co. adu-
stā: quā nā magis laborat: que est p̃pinq̃ ad p̃uertēdū
in melācolia: ṽi rōne sanguinis ridet: s̃z rōne co. flet. qz
p̃uertit̃ in melācolia: z qz nā non pōt d̃iari supra mām
melicā. scdo p̃nosticoꝝ. Variū quoq; stere. vbi dicit. q̃i
sunt multi morbi nā forte nō est potēs supra ip̃os: iō for-
te erūt lōgi z mortales. Quintū signū est: qz si appareat
pua pustula mali coloris in sinistro pede citrina fetida
dura: vt faba: est signū mortis: qz significat modicā ex-
pulsionē mae melice aduste a nā regl̃riter op̃ate: z tūc
residū mae remanet in interiorib?: z mā illa est cā mor-
tis: qz nā est debilis nō potēs expellere totā mām: vt p̃s
in ātracē z emittit̃ eo: qz appet̃ in vno mēbro modo: cras
in alio: z sic vadit mouēdo se donec vadit ad cor z iterfi-
cit: qz nā nō pōt plus resistere malitie mae: z pp hoc pu-
stule nigre que apparet̃ in pua quātitate sunt male: z cā
dicta est. Sextū signū est: qz si sit fluxus ṽentris vel vom-
itus vel alia euacuatio mae aduste in p̃ncipio moriūtur
octaua die: qz illa dies ē c̃retica magis ad malū q̃s ad bo-
num: z causa est: quia talis euacuatio non fit a natura re-
gulariter op̃ate. Horroz z displicentia luminis signū
est frenesis future.

Cz si lingua nigra aut citrina fiat: z pmiscea-
tur intellectus: z multū fuerit alienatus: z vi-
gilauerit multū: iā frenesis perfecta erit.

Ponit signa demonstratiua: z dicit qz si lingua patiens
sit nigra z citrina z amiserit sensum z fuerit multū alie-
natus z multū vigilauerit: tūc est p̃fecta frenesis. **N**ota
cām: qz nigredo lingue significat actū mās frenesis adu-
stā in capite: que maxime ledit: z sic est signū mortis. Si
vero fuerit citrina i p̃fectā adustionez significat: z silr
q̃i ymaginat̃ qd nō est: vt videre mufcas extra que non
sunt: silr vigilie supflue p̃pter supflūā siccitatē iductā a
caliditate: qz sicut humiditas z frigiditas: et humiditas
supflue causant somnū superflūū: ita caliditas z siccitas
cānt vigilias excesiuas: vt p̃s. 3. de iterioꝝ. z tunc fit a
co. in q̃ est supflua caliditas: iō vigilie supflue est signū
frenesis cū alijs signis p̃cedētibus: qz vni signo nō est
credēdus: vt p̃s. z cū hoc sunt alia signa z motus iordina-
tus manū z pedū. **N**ota qz alia signa sunt significā-
tia frenesim futurā: alia p̃sentē. alia mortālē. alia cura-
bilē. Signa significātia frenesim futurā dēa sunt in p̃e
p̃cedēti. Sed signa significātia frenesim p̃ntē sunt si-
gna que ponunt̃ in ista p̃e. S̃z signa significātia frenesi-
sim mortālē sunt ṽia alba aquosa: z nullus euadit qui
h̃z ṽinā albā aquosam s̃z Aui. 3. cā. fen. p̃. caplo p̃po.
idem Hypo. q̃rto affozissimoz: ca. qbus ṽine lūmpide. si
militer retētiō ṽine z egestionis: silr augmētatio malo-
loꝝ accidētū significat mortē: p̃alr si sequit̃ sp̃asim? vel
sincopis: qz tūc est mors p̃pinq̃ sedēs in straminibus: z
tūc medicus fugiat: qz morituri signis p̃nosticis sunt di-
mittēdi. p̃mo affozissimoz. co. q̃i steterit egritudo. S̃z si
gna significātia frenesim curabilē sunt diminutio isto-
ruz maloꝝ accidētūz z cūo mae: maxie per fluxus san-
guinis nariū vel per fluxū ṽetris. **N**ota qz differētia
est iter stoliditatē z alienationē mētis z amētiā: qz stoli-
ditas est actio dimiuta ṽtutis ymaginatiue: vt q̃i yma-
ginatur qz est licz icomplete: vt rustici fati illi h̃nt stoli-
ditatē: z talis semp causat̃ a frigido: qz nūq̃ actio dimi-
nuta virtutis ymaginatiue venit a calido: qz q̃i excedit
nō ledit operationē virtutis: licet sit in vltimo malitie:

ideo frigiditas est sola cā soliditatis. Sed amentia est actio ablata virtutis ymaginative: et actio ablata virtutis ymaginative potest causari a calido vel a frigido: qñ sunt in yltima malitia: qz oīs mala qualitas qñ excedit diminit actū pprū virtutis: vt pz per Hal. scdo afforismo p. cā. i. qbuscūq; iuuenibus. Sed alienatio mentis est actio corrupta. scdo aliq; ymaginatur q; non est ymaginatur enī muscas videre et alia extra: que nō sunt: et causa est: qz causatur a cā. quādo multuz excedit: qz nulla virtus potest operari perfecte nisi habeat instrumentū temperatū: et qz anterior pars vertit ad caliditatem: ideo nō potest perfecte cōparari: sicut scriptor non bene scribit sine bono calamo: sicut virtus nō operat bñ nisi organū sit bonuz et temperatū.

Egro igitur antequā predicta compleantur accedētia ex subueniendū ex sanguinis detractione et vētris solutione cū succo fructuū.

Ponit curā pmo per euacuationē. scdo per dietā. 3. p localia. 4. regredit ad curā frenesis per flobotomiā. dicens: q; anteq; predicta accedētia cōpleantur subueniendū est per extractionē sanguinis per flobotomiā vltionē vētris cū succo fructuū tamarindoz cassie fistule et pruno. **N**ota q; frenesis est duplex quedam est de sanguine: et illi ppetit flōmia de cephalica vsq; ad finem exclusiue: vt euacuet mā peccās cū vaporib; eleuatis vsq; ad caput: et si nō pfecte euacuet per flōmiā fiat flōmia de vena frontis vel de vena summitatis nasi vlt cū setis porci puocet fluxus sanguinis nariū: vt docent auctores: et si nō iuenit vena fiat ligatura: vt nō ledatur. Si aut sit de co. ppetit flōmia indirecte: et cā est duplex necessaria: vt phibeat fluxū humorū: qz ad locū doloris: necesse est humores. quinto afforismo p. in cā. illo. Si sum fluunt humores. quinto afforismo p. in cā. illo. Si vulneribus in alis et fortibus. Scdo cā: qz euacuādo sanguinem euacuat aliqd de co. et iō cōpetit: vt nā sit potentior supra residuū māe: et si tori corpus sit plectorici cōpetit de saphenis. **S**cdo nota q; in euacuatione in frenesi nō est expectanda digestio: qz mā est furiosa et in euacuatione māe furiose nō est expectanda digestio māe fm Hal. et Hypo. ibi. digesta medicari. et sic dico in frenesi: ita dico in alijs morbis furiosis: vt habet in illis versib; Synocha cū colica frenesi. Materias crudas euacuare iubent. **T**ertio nota q; si mā nō esset multū furiosa digerā cū sirupo de papauere: vel cū sirupo dicto supra cōtra dolorē capitis de mā calida. **Q**uarto nota q; solutio vētris in frenesi pōt fieri duob; modis. Prius cū eis que capiunt per os. Scdo cū clisterib; clister ppetens in frenesi pōt esse tale. R. lactuel. dul. ad. ij. ozdei mundi. qrtl. f. folio p. malue mercurialis viol. añ. ad. ij. floz nenufa. 3. i. furfur. par. i. olei viol. qrtl. f. cassie fistule mūdare bñ pignis. 3. i. dyapapaueris vel trife re saracenicę: qz qñlibz euacuat cole. 3. v. fiat clistere vsq; ad qrtl. v. administret stomacho vacuo ante pradiū vel cenā. et sit mane vel in vespere. Alio modo pōt fieri euacuatō cū eis que accipiunt per os: et de vno istoz qdam sunt simplicia: quedā composita. iter alia simplicia sunt decoctio prunoz vel thamarindoz vsq; ad lib. i. et f. et bulliant in lib. ij. aque vsq; ad lib. i. et f. coletur: admistretur vna vice. 3. ij. isti tamarindi non solum valent euacuando sed alterando: qz sunt frigidi et acetosi. Conposita que ppetunt in frenesi sunt illa que dicta sunt in cura doloris capitis: ideo pergere. **M**odo est dubius vtrū in frenesi ppetat flobotomia: videt q; nō: qz in illa egritudine que nō est de cole. nō cōpetit flobotomia. pz scdo afforismo p. si in egritudine: s; frenesis est de col. pz

per Auic. 3. cā. fen p. ca. de carabito: imo oēs auctores in hoc pueniūt. Secūdo si sic. tūc in statu morbi cēt euacuandū. pz qz frenesis accidit vlturimū in statu se. continue: et sic in statu erit euacuandū: hoc tñ est falsum. scdo afforismo p. cā. i. Incoātib; morbis. **P**ro solutione nota notabilia pdicta statim. **A**d rōnes ridetur. **A**d primam cōcedo q; nō directe: sed bene indirecte pp cās dictas. **A**d minore vey est: sed nō semp: imo aliqñ frenesis est de sanguine. **A**d scd; nego maiore. **A**d pbatōnes dico: q; licz status sit rōne morbi pcedētis: tñ est pñ ratione morbi sequentis. s; rōne frenesis que est apostema calū. Vel aliter ad maiore dico q; vey est in pncipio status: sed bene in fine pōt ppetere euacuatio per flobotomiā et farmaciā: qd nā nō pōt facere per se: qz nā non pōt euacuare. tūc medicus debet eam iuuare cum sit minimi sterature: vt patet tertio tegni.

Nutrimētum vero eius sit aqua ozdei semel aut bis in die sumpta fm consuetudinem quā in tempore sanitatis habuerit.

Ponit curā per dietā: pz. nota cām dictoz. cā est: qz frenesis est egritudo pacuta rōne māe et rōne accedētū maloz: et qz nā nō pōt esse attēta circa cibū pp mala accidentia: fm Hal. scdo afforismo p. in illo cā. Acutoz morboz. ideo ppetit subtilis dicta: sicut aqua ozdei que ifrigidat et humectat et laxat: opilationē aperit: et multa alia iuuamēta. vel aqua bullita cū modico zaccari vel iulep vlt succus maloz granatoz vel panis ter in aqua lotus, et bene dicit fm consuetudines: qz preualet qñ seruat consuetudo que erat in sanitate.

Caput autem ex oxirodino infundendū erit. **Q**z si multe affuerint vigilie sumatur violarūz siccarum: corticūz papaueris alb. ozdei et cōcorticati. semi. lactucarum. radicis mandragorę. omnium zafi. **A**d. i. que omnia in cucuma plena aqua tādū coquantur donec aqua rubescat. deinde aqua illa dum est tepida ab alto super caput fundatur: et sit caput super cūminile in quo aqua colligatur: que in cucuma posita iterū super caput fundatur. hoc autem omni die multotiens fieri conuenit.

Ponit curā per applicata ab extra: et dicit q; d; sum di caput et embrocari. **N**ota tria quare pmo super caput cōpetit frigida: vt oxirodinū. i. medicamē ifrigidatū in quo pōit acetū. cā est duplex. Una qz tale medicamen est alteratiūz male pphonis cerebri inducte ab apostemate cerebri. Secūda causa est: qz phibet ascensum māe ad cerebrum: et tale medicamen in quo ponit acetum est duplex. vñ quādo frenesis est de sanguine: et tale debz esse frigidum: et sic quia sanguis est calū. et bu. et cōiter sit sic. R. succi plantaginis lib. i. aque ros. qrtl. i. aceti. 3. i. misceatur et capiantur stupe canabine infuse in istis et compresse ponantur supra partem capitis anteriorē: vel habeat succūz plantaginis: vel succūz virge pastoris vel succūz barbagionis. Sed in frenesi causata a cole. infrigidatiūz debet esse humectatiūz. R. succi lactuce dul. quartl. v. vel solatri si velis fortius operari. aque ros. quartl. v. aceti. 3. i. misceatur: et fac vt prius. **S**z causa secūdi dicta ē: quia vigilie in frenesi puocant intēsam caliditatem et siccitatez: quia ab illis curantur: et illa aqua est frigida et humida in parte puocatiua formi: ideo valz: et debet decoqui quousq; fiat rub. vt virtus in

De frenesi

aqua melius demādetur ab herbis. Sed quare multis vicibus causa est: quia frenesis est multū fortis morbus et ut fiat fortis operatio medicine regitur mora sufficiens ad operationē exequēdas. ¶ Nota scō qd tale ifrigidatiū ppetit mā existēte in fluxu: qd mā existēte fluxa magis ppetit resolutiū: et est fluxa post. xxiiij. horas: et tale resolutiū cōter est duplex. Unus qd scindat catulus partius lactās: et euiscerat ponat actu caliduz supra partē anteriore capitis et est bonū. Aliter facio ut gētes nō itelligāt. R. iusgami subtiliter puluerizati. 3. i. in mittat itra catulus et capiti applicet: qd rōne calid itatis aperiant porri: et postea infrigidat stupefactio istius iusgami et dormit patiens: vel loco h^o gallus fixus p dor suz et euisceratus talib^o anteriori parti capitis applicet. vel loco huius pulmo arictis calidus ibides applicet. et quādo ifrigidabitur ponatur in aqua calī. et inter man^o cōprimatur: itēz applicet et fiat multis vicib^o. cū vero medicus nō habeat oīa ista accipiat decoctionē resolutiū: ut dictū est supra: ut decoctio viol. mellilori anthos folioz lauri: et licz ista sint calī. tū ifrigidant resoluendo materiā et causas remouēdo. ¶ Tercio nota qd somnus puocatur in frenesi duplr. pmo cū applicatiōe ab extra duplr. pmo tēperādo aere: ut si aer sit clarus qd efficiat obfcurus: qd aer lucidus excitat vigilias: unde nō debet fieri lucidus nisi in vno casu. s. ut illuminetur cū candelis et subito extinguant: et qd potētē sunt debilitate cit^o sequitur somnus. Alio modo docet facere Auic. 4. ca. ca. z. ifrigidatiū: qd irrotemus domum cū aqua frigida vel cū herbis frigidis vel cum folys vitis albe: et cāne et sandalis nenufaris et violis: silr cum cōfortātibz cerebuz et cōseruātibus: et sic fit cū cāphora. Alio modo puocatur somnus cū eis que co:pori applicant. et de istis quedā sunt que applicātur capiti: quedā collo: quedā testiculis: et quedā pedib^o: que applicātur capiti: quīs sunt multa frigida et stiprica: tamē potest uti duobus modis: quoz vnu est tale. R. lactis mulieris puellam lactantis quart. i. et f. albumina ouoz. iij. fortiter agitatz farie: papaueris albi: quart. f. misce in modū vnguētī fluxibilibz et ponatur in pāno. Secūduz est hoc. R. cassie lignee 3. i. opy thebaici. 3. y. croci. 3. f. fiat puluis et ico:porēz cū modico aque rosa. et aceti liniant tempora ad modū vnguētī: et est valde experimētātū. Alia applicant collo ut velum lineū duplicatū afusum in aqua rosa. et aceto. et sunt due partes aque frigide: et due aque ros. et vna aceti et collo applicetur: et ista semp. phibent fluxuz sanguinis et ratiōe illius ifrigidat cerebrum et puocatur somnus. Alia applicātur testiculis: ut pānus ifusus in aqua rosa. et paruz aceti: quia ista mēbra sunt nervosa: et ista in frigidata iducunt frigiditātē in cerebro: et per psequēs somnus: et mulieribus applicetur supra māmillas. Alia sunt que applicātur pedibus per moduz ablutionis: ut aqua decoctionis lactuce: vel cū floribus frigidis: vel per moduz unctionis: quīs possit fieri multis vicibus: modus: tū est vnus i quo nūqz defeci. R. terre sigillate quart. i. et f. malaxetur cū aqua ros. et aceto ad modum vnguētī et postea solec peduz iungantur: et qd nō sit actu frigiduz illud vnguētum. Aliter puocatur somnus in frenesi cū eis que applicantur ab intra: et opz ut ista sint frigida: ut lactuce. Syrupus papaueris albi: et tria sunt mihi experia: quozū est illud. R. cōserue violaz. cōserue nenufarū añ. 3. f. se. papaueris al. 3. i. se. iusgami. 3. i. panis zucari qrt. f. puluerizāda puluerizētur: et misceantur ad modū zucari ros. et def. quotidie de isto cū aq ordei vel cū aqua bullita: et hec est recepta magistri amaldi. R. se. la. cence. se. papaueris al. añ. 3. i. se. ed iuic. se. portulace. añ.

3. y. se. iusgami al. 3. i. et f. pāis zucari. 3. iij. fiat dragea grossa vl pul. vl sic. R. se. papa. 3. i. se. lactuce. se. portula. añ. 3. y. se. iusgami. 3. i. cubebz masticis. añ. 3. f. panis zucari. 3. iij. fiat dragea. et est multū ppa capiti.

¶ Caput preterea ex oleo violato muliebri lacti admixto inungendū erit: qd etiā in coro posum capiti est superponendum.

¶ Ponit aliud remediū dicens: qd capiatur oleū viol. et de lacte mulieris: et de quolibz qrt. i. in qb^o ifundat bōbax et capiti applicet: et loco eius poteris ponere que deā sūt. Ea ptis. qd mitigat dolores rōne hūiditat et alterat malarz pponē: s. si pyciat ifra nares est mirabile remediū: s. qd dicit additio in cura doloris capitis. vl loco ei^o valet illud. R. olei mādragoze. 3. f. opy thebaici. 3. f. misce: et ponatur cū pluma ifra nares et.

¶ Cum autem eger in principio huius egritudinis in viriū fortitudine permanere inuentus fuerit minuēdus erit nisi sup isfirmū timueris.

¶ Regreditur ad curam frenesis per flobotomiā quādo morbus est in pncipio virtutis est fortis. scādo quādo egritudo est in declinatione. Tercio quando virtus est debilis dicens: qd si in principio egritudinis patiens sit fortis virtutis. tunc flobotomādus ē. ¶ Obicitur qd in principio frenesis non competat flobotomia auctoritate Auicē. primo ca. sen quarta. caplo secundo: et dicit qd in pncipio morbi non competit flobotomia: et causaz reddit: quia tunc humores fluunt magis: et permisceatur benignum cum maligno vel malignum cū benigno. ¶ Pro solutione nota qd Joannes de sancto Amādo super antidotarium dicit: qd in tribus casibus potest competere flobotomia in pncipio morbi. primo quādo humores peccant sui multitudine vel quātitate: ut in sy nocha stāte virtute ppetit flobotomia: qd solus sanguis peccat sui multitudine vel qstitate: et nō idiget digestione. Secūduz casus ē morbi magnitudo: ut in apostemate: ut in pleuresi vel squinātia: ut phibeatur augmentatio apostematis et fluxus humoris ad apostema. Tercio casus est quando materia est furiosa: ut in antraxe: tunc enim non competit digestio: sed statim fiat flobotomia in principio ratione multitudinis materie: cum virtus sit fortis: ut illa materia nō rapiatur ad cerebrū: in alijs casibus nō cōpetit flobotomia ante digestiōē mae: donec sit facta separatio benigni a maligno: ut in terriana nō ppetit nisi post 2° vel 3° paroxysmū.

¶ Postqz eius egritudo minui cepit nequaquam minuat.

¶ Ponit curā per talē flobotomiā quādo talis morbus est in declinatione: ut pz. ¶ Nota primo quare in declinatione nō cōpetit flobotomia causa est: qd tūc est signū qd virtus habz dominiū supra apostema in resoluēdo vl euaciādo nec natura indiget medicaminis auxilio: nisi morbo magnificato nequirit domiari: ut patz pmo de interiorib^o. et pmo affozismoz. cōmēto illi^o ca. Ea quozuz crisis fit: ideo in declinatione nullo modo ppetit flobotomia. ¶ Secūdo nota qd dictū rā. bz vez quātum est ex parte frenesis absolute: nō tamē si in frenesi appareant signa in declinatiōe dominiū sanguinis: ut iflatio venaruz et pultule in labys: qd simul si fuerit euacuatio incompleta flobotomia competit.

¶ Qz si eius virtus iam dissoluta fuerit ex alio regimine preseruetur donec enadat.

¶ Ponit curā eius qn vritus est debilis per flobotomiā.

2us. Nota vñi cōmune q^d debilitas vñtis est duplex. ex
sentialis et accidetalis. d^r accidetalis qñ est ex malitia bu-
moz et accidetū et repletionē. et de ista nō loquū hic ra-
tis. q^d si fit debilitas ppter repletionē vñarū est faciēda
flobotomia: q^d remouet causas: et hoc videmus per expe-
rimētū: q^d quāto magis euacuātur plectorici: tanto sunt
fortiores. Sed debilitas essentialis est que prouenit ex
euacuatiōe spūm et sanguinis: vt pz in frenesi. rōne ma-
gne caliditatis spūs resoluunt: et spāliter in corpore raro
sūt in ethicis. et tūc nō cōpetit flobotomia. nā fm Aui-
3us can. fen. 4us. ca. 2us de cura pleuresis: debilitas vñtis nō
est que fñmā tolerare possit nihil prius in ca.

De appoplexia.

Cap. III.

Arca rubrica. nota duo. pmo q^d appople-
xia diffinit sic ab Aui. 3us can. fen. i.
ca. 2us. ca. d appoplexia. Appoplexia ē ociositas
siue ablatio sensus et mot^{us}. ppter opilationē
et ingentē in oib^{us} vetriculis cerebri et in vñs
siue curis^{us} spūs sensibilis et motui. Ex hac diffōne appa-
rent due passionēs: q^d in appoplexia aufer^{ur} sensus et mo-
tus: q^d facta est opilatio in oib^{us} vetriculis cerebri et vñs:
per quas trāsīt spūs. et ppter hoc vñs sensibilis et moti-
ua nō possunt exercere suas opationes: q^d vñtes opatū-
tur mediātibus spiritib^{us}. iō pz q^d appoplexia est mor^b
officialis: q^d est opilatio. et pōt dici pñlis: q^d mala cōple-
xio flegmatica causat mor^b cōsimilē. vnde qñ causat
a flegmate est mala cōplexio fri. et hu. qñ a sanguine ca. et
hu. Secōdo nota q^d apud medicos sunt tres cause appo-
plexie. s. pñmitia añs et pñmitia. pñmitia sunt res non
nāles augmētātes mām flegmaticā vel sanguineā et mo-
tus in cerebro: sicut magna crapula vel pot^{us}. nimius vel
nimie vigilie debilitātes cerebri: vel pot^{us} aquosius: aer
frigidus et humidus pluuie multe et regio fri. et hu. nimia
repletio qñis res nāles sunt coadiuātēs: vt cōplo frigi-
das: et frigiditas et c. Causa añs est flegma vel sanguis opi-
lantes vetriculos cerebri et aliqñ faciūt apostema: et tūc
est deterius. aliqñ nō: et tūc est salubrius. et ista causa d^r
añs ante q^d opilet vetriculos cerebri. Sed cā pñmitia sunt
ipsimet humores qñ actu opilat cerebri.

¶ Tercio dubitat qbus magis accidit vel pueris vel se-
nibus: videt q^d pueris. sicut est de epilepsia: ita est de ap-
oplexia. pz: q^d ab eodē causant^{ur}. et affor^{is}. in illo can. epi-
lepticoz iuuenib^{us}. Sed epilepsia magis accidit pueris
q^d senib^{us}. pz. 3us cap. fen. i. ca. de epilepsia. idē dicit viatic^{us}
pmo libro. ¶ In oppositū est Aui. in loco pallegrato vbi
dicit q^d magis accidit senibus: q^d magis abundāt in mā
flegmatica. ¶ Dico q^d magis accidit senibus: q^d eoz cō-
plexio est frigida et sicca. sūt vetriculi sunt stricti pp ma-
iore siccitate. ¶ Ad rōne dico q^d est dissile: q^d epilepsia
causat a vaporib^{us} eleuatis a mā flegmatica ad caput. et
requirit caliditas eleuās: in pueris autē eleuant plures
vapores ppter eoz gulositatē sūt: q^d sunt calidi.

¶ Secōdo dubitat vtrū se. et ingēs in appoplexia sit bonū.
videt q^d nō. auctoritate Aui. 3us can. fen. i. ca. 5us. de appo-
plexia vbi dicit: q^d est signū mortale. ¶ In oppositū ar-
guet^{ur}: q^d sicut est in alyis egritudinib^{us} frigidis cerebri: ita
videt^{ur} esse de appoplexia: sed se. supueniēs alyis est bonū
signū: vt pz in paralyfi et spasmu. igit signum. ¶ Dico q^d
se. in appoplexia duob^{us} modis pōt esse. pmo rōne apo-
stematis: quia est apostema cerebri: et sic est signum mor-
tale: quia est signum q^d prouenit ex materia apostema-
tis facientis illaz se. Secundo modo se. potest esse in ap-
oplexia sine apostemate: vt ponit Rasis in capitulo
isto vbi docet applicare prouocantia febrem. et tūc est
bonum signum et curatur melius: quia se. superueniens

curat illam materiaz. Per hoc patet solutio ad argumē-
tum: quia Aui. loquitur de primo modo. Rasis autē se-
cundo modo. ¶ Ad argumentum in oppositū conce-
do maiorem. et ad minorem verum est si superuenierit
absq^{ue} malitia morbi.

Eam aliquis quasi dormiens iacet et
sine somno stertit et cum pungitur
non sentit: tunc iam patitur appo-
plexiam.

¶ Determinat de appoplexia. et pmo ponit signa. scōdo di-
uerstatē appoplexie in magnitudine et paruitate. tertio
ostēdit qñ est sanabilis et qñ nō. quarto ponit modū cu-
rationis. quinto ponit curā. de pmo d^r q^d qñ aliq^{is} iacet
sicut dormiens et sine somno. et stertit et nō sentit cū pūgū-
patit appoplexiā. ¶ Nota duo. pmo q^d d^ria est et conue-
niētia inter appoplexiā et sincopim epilepsia et spasmū et
sominū pfundum et litargia: vnde cū oib^{us} istis appople-
xia puenit in vno: q^d in oib^{us} istis aufer^{ur} sensus et mot^{us}
in toto vel in parte. differūt in hoc: q^d appoplexia differt
a sincopi. q^d in sincopi facies assimilat faciei hoīs mor-
tui rōne puocationis caloris et spūs ad ipsum cor. sed in
appoplexia facies assimilat faciei hoīs viui. et ppter hoc
est magnum dubium. vtrum sint mortui vel viui: et si pū-
gantur nō sentiūt: et propter hoc dicunt sapientes q^d nō
debēt sepeliri: nisi post tres dies naturales: quia becpas-
sio est peracuta: ideo si est mortuus quarto die apparet
facies mortui. vnde fm Gordonium et viaticū sunt duo
ad cognoscendū si talis sit viuius vel mortuus. pmo
est q^d ponitur flosculus lane bene carpinatus coram na-
rib^{us} et ore omnib^{us} fenestris domus claus^{us}. et si lana mo-
uetur adhuc est viuius et si non mouetur signū est q^d est
mortuus. Secundū est q^d habeat vitrum plenum aqua
et omnibus quietis que sunt in domo ponatur supra cor.
et si aqua mouetur in vitro est viuius. si non mortuus: q^d
est signū q^d motus cordis cessauit. Silt^{ur} differt ab epile-
sia: q^d epilepsia est cū periodo et poyismo. appoplexia nō.
Silt^{ur} in epilepsia est motus spasmosus: q^d hūnt^{ur} nerui
versus suam originem. in appoplexia non est tātus pro-
cessus: quia vna vice terminatur. Differt a litargia et som-
no profundo in duobus modis. primo quia ista veniūt
paulatim: sed appoplexia venit subito et cum alta voce.
Secundo quia in illis non est nocumentū magnum in
anhelitu: quia habent anhelitum parū: sed in appople-
xia non est anhelitus apparens saltim quātum ad iudi-
cium medicū: q^d impossibile est stante vita quin sit anhe-
litus. silt^{ur} in litargia. respōdent qñ fortiter excitant^{ur}: s^{ed} in
appoplexia: s^{ed} pungantur nō sentiūt nec clamant: quia
maior opilatio est in appoplexia q^d in litargia. ¶ Secōdo
nota q^d in appoplexia iacet patiens qñ dormiens. cā est.
q^d sicut in dormiēte primus vetriculus opilat^{ur}: et spūs
nō possunt trāsire ad alias partes corporis: ita in appo-
plexia que est passio sensus cōis. Sed que est causa q^d re-
stertit. causa est: q^d rōne magne opilationis aer ingredit^{ur}
per partes strictas et in exitu intrat per vias strictas: iō
frangitur aer et in tali fractione fit sonus: q^d sonus nihil
aliud est q^d fractio aeris fm Aristotilem. secundo de ani-
ma. Sed quare non sentit: causa est: quia omnes ventri-
culi cerebri sunt opilat^{ur}: et cū spiritus sensitui et motui
descendant a cerebro ad omnia membra corporis: non
possunt descendere ad organa sensus propter opilatio-
nem: ideo est causa. ¶ Tercio nota q^d quedā sunt signa
appoplexie. pñostica. quedā demonstratiua. quedā cura-
bilia. quedā mortalia. Signa pñostica sunt vt fluxus
et vertigo: vnde vertigo est signum appoplexie in se.

De appoplexia

nibus fm Auicē. 3. cañ. fen. 2. Sed signa demonstratiua sunt posita in textu vt ablatis sensus et motus. et alia signa salutis sunt paralytis supueniens appoplexie. qz nullo mō pōt de se curari nisi mutetur in paralytim. Signa mortalia sunt augmentatio istoz maloz accidentiuz specialiter si cum forti sternutatione nullo modo sentiat tūc est signum mortis.

Est autē huius egritudinis quantitas fm qz forriter aut debiliter sterit. si autē spuma ab ore exierit non est ei medicandum.

Ponit diuersitatem appoplexie. et ps. **N**ota qz tres sunt spēs appoplexie. vt ponit. S. scdo affozis. cōmen. illi. cañ. solvere appoplexiā. Una est in qua ventriculi cerebri totaliter sunt opilati. et in ista anhelit⁹ est multū debilis et inordinat⁹ et vox est quasi bovis stragulari. et exire spuma ab ore. et talis appoplexia est simplr incurabilis. Alia est in qua oēs vētriculi ipsius cerebri sunt repleti vltra modū. et tūc hoc sunt supra. et anhelit⁹ est debilis. s. est ordinatus. et nō est spuma in ore sicut in pma. et hec simplr est incurabilis. Tertia est in qua vētriculi ipsius cerebri sunt repleti. tñ vsqz ad mediū. et anhelit⁹ est debilis et ordinatus. tñ est curabilis. s. difficulter. et curat per cōuersionē ei⁹ in paralytim cū alijs remedijs applicatis. **S**ecundo nota cām pris. scilicet forriter sterit. cā est. qz significat maior malitia morbi. si maior opilatio. ideo rē.

Cum autē parum sterit egritudo est leuioz.

Ostendit qñ appoplexia est incurabilis. et ps. causa parit est. qz tūc est simplr mortalis qñ spuma apparet. et catur in pposito spuma ex opilatione causata vel facta in corde. rōne cui⁹ calor bullit in ipso. et facit bullire humidatē pulmonis. et tūc eleuat ille vapor ad os. et tūc apparet ista spuma. Sed qñ non est spuma circa os est minor appoplexia et terminat in paralytis. Sed dicit. S. qz multos curauit. quorum nullus euasit.

Hec quidem passio aut interficit cito aut in paralytim transit.

Ponit modū determinationis eius. **N**ota qñ non pōt pfecte curari. cā est. ppter multitudinem eius mae et grossitiē et debilitatē vntutis. qz oēs vētriculi sunt repleti illa mā grossa frigida flegmatica. ita qz ipsa nā nō pōt hēre dñū sup illā mām. **S**ecundo nota causas partis qñ cito interficit. cā est. qz in appoplexia accidit mors ppter suffocationē caloris que fit subito. Quare terminat in paralytim. cā est. qz qñ mā expellit a cerebro vadit ad mēbra sibi vicina et ppinquat que gdem sunt nerui. et tūc est paralytis. qñ mā est in neruis ibibita. **T**ertio nota qz paralytis in quā terminat appoplexia. fit vtpurimū in parte dextra que est rarior qz sinistra et porri apti. qñuis fiat qñqz in parte sinistra rōne debilitatis vntutis promptior fit fluxus ad partem debiliozem.

Cum ergo ista accidētia vīsa fuerint attendēdum erit an patētis facies multū rubere. aut denigrari. aut viridis fieri videatur. quēadmodum contingit cum sanguis in aliquo mēbro ex coartatione retinetur. tunc enim sanguis ex duabus guidegi illico extrahēdus erit. aut ex duabus cephalicis.

Ponit curā appoplexie. pmo qñ puenit ex sanguine. et qñ ex flegmate. 3. regredit ad ponēdū curā appoplexie qñ puenit a sanguine. et dicit. cū igit ista vīsa fuerint attendēdū est vtrū facies videat nigrescere aut rubescere.

re sicut cōtingit qñ in aliquo mēbro retinet⁹ sanguis ppter strictionē. qz si ista vīsa fuerint ex duabus guidegi. i. ex illis duab⁹ venis grossis que sunt in collo aut ex duab⁹ cephalicis sanguis est extrahēdus. **N**ota qz sanguis fit niger vel viridis in corpore humano 4. Primo per viā adustionis. qz calor agēs in humidū pmo denigrat. pmo ca. fen. 4. caplo pmo. et ps ad sensum. qz ignis agēs in lignis viridib⁹ facit carbonēs nigros. Scdo mō fit niger vel viridis per viā mortificationis. sicut videmus de frigiditate extrinseca denigrare manus. s. i. a frigiditate intrinseca. Tertio modo fit niger vel viridis ab exitu ei⁹ a loco suo ppter nāli. vt a venis et arterijs. qñ expellitur per vesicā et intestina videmus qz denigrat. et qz spūs sunt expulsi a sanguine. qui sunt causa clarificationis. qz spūs de lumine participat. vt vult Auicē. de viribus cordis. Quarto mō denigrat sanguis vel fit viridis rōne nimie strictionis. vt ps qñ videmus sanguinē nigrum in vena stricta. iō est. qz spūs suffocant rōne strictionis. vnde in appoplexia vel epilepsia fit sanguis niger vel viridis. qz nō differūt nisi fm magis et minus ppter duas causas vltimas. qz ab aliquibus mēbris demādan⁹ ad vētriculos cerebri. et qz ibi nimis pstringit. ideo dicit rasis siue pstringit. qz vna pars nō pōt resistere strictioni alterius rē. **N**ota qz flobotomia dō fieri ex duabus guidegi. causa est. vt euacuetur materia faciens appoplexiā. nam vene que sunt in collo immediate ab eo euacuant et facta euacuatiōe de istis venis per flobotomias ad bene euacuandū istas mām iunctā est faciēdum de venis frōtis vel de vena nasi. **D**ubitat vtrū cōperat flobotomia in appoplexia causata ex flegmate. videt qz nō auctoritate. S. scdo. affozis. cap. si de egritudine. dicit qz vbi peccat alter humor a sanguine ibi cōperit farmacia et nō flobotomia. In oppositū est Auicē. 3. ca. loco dicto. dicendū qz appoplexia causata ex flegmate vel est cū dñio sanguinis. et tūc cōperit flobotomia ad euacuandū repletionē. et in euacuādo sanguinē euacuat aliqd de mā peccatē ad adducēdum ista vt nā potētiōr sit supra residuū mae. si aut sit sine dñio sanguinis. tūc non cōperit. sed ista cōperunt que statim dicent a rasi. vide līam. vbi est multū dubiū facere flobotomiā de guidegi. i. de venis colli. qz timeē vt collum perforetur.

O si ita non fuerit. imo cū aerē attrahit auidetur in pectore oregmō ex hoc clisteri erit clisterizandus. Quis hec est cōfectio. R. collo quintide. buchoz mariē. centauree minoris. arthanite. ellebori albi. omnīuz añ. Añ. j. coquatur omnia in tribus libris aque. donec ad vnā redeat. deinde colentur et ex media libra hui⁹ apozimatis fiat enema. qd si cito exierit fiat iterū donec humorū multitudo est eo exeat.

Ponit curam qñ appoplexia venit ex flegmate et primo p clistere. et dicit. qz si non apparuerint signa illa que dicta sunt. vt sanguis niger vel viridis. immo habet oregmon. vnde oregmon est sonus quem facit homo propter pinquus mortis et causat ex humiditate flegmatica opulante viam anhelitus. vnde materia est inclusa in flans ventres. buchoz marien est herba similis pietro. et loco eius ponitur pietro. aliqui dicunt qz est herba beate Marie. **N**ota duo. quare Rasis non ponit curam appoplexie per digerentia materiam acceptam per os sicut in alijs. causa est de digerentibus. quia ista egritudo non dat spatium ad digerendum. quia est morbus

peracutus: sed causa est. f. quare non ponit digeretia per os: qz nō hnt sensum neqz motū. Et dōz ponit frustuz ligni inter dentes eorum: vt non frangant: qz ita fortiter stringunt qd est mirabile: et iō cū clisteri dōz euacuari: vt cū clisteri qd ponit rasis. ¶ Scdo nota qre valet tale clistere in isto casu. dico qd cā est: qz mā facies appoplexiā est flegmatica oppilās miringas cerebri: et qz istud clistere est valde forte in euacuādo mām flegmaticā attrahēdo: iō valet: et loco illius potest fieri tale. R. cetauree minoris vtriusqz saluie vtriusqz ruthe. ozigani calamiti abrotani. añ. 3. f. añ. 3. i. anisi maratri. se. fiseleos. se. basiliconis. añ. 3. f. pulpe colloquintide. 3. y. fursurū par. i. mellis anacardi. olei castorei. añ. 3. f. sal. gēme. 3. i. yerepigre Hal. 3. vi. fiat clistere vsqz ad qrtū. y. et admistret añ. pradiū vel añ. cenā: istud clistere ē multū appropriatū i appoplexia.

¶ **Maribus quoqz conditi et elleborus albus** sguiter insufflentur.

¶ **Dic** ponit curā per sternutationē. et dicit qd sufflet in narib⁹. Adisi et est herba filis spatule fetide: vel loco eius ponit radix preos vel succus. et distēperet puluis ellebori vel sinap. vel euforby: qz medicus nō dōz esse semp stupefactus: qm nō hz vni remediū qd ponat aliud. ¶ **Nota** cām qre valet illud sternutatoriu est: qz incitat vtutē cerebri expulsiuā ad expellendū mām: qz mordicat miringas cerebri rōne sue acuitatis. Scda cā est: qz elleborus al. vel euforbiū nō solū incitat: s; etiā euacuāt mās: et si nō sternutat per ista sternutatoria malū signū est et mortale. ¶ **Scdo nota** qd per ista sternutatoria itelligit particularia que habēt icitare vtutē aīalē: vt ligature in manib⁹ et pedib⁹: vel ligatio extremitatū: vel fortis compressio digitorū spāliter minoris digiti: et suffumigatio cū talib⁹ silib⁹: vt galbano et euforbio. silr clamor fortis: cōpressio nasi. qz p vniū picularē dat itelligere aliud.

¶ **Et est ingentandum: vt anacardinum cum idromelle per os ad stomachum multotiens descendere cogatur quaqz die semel: ex quo vnus aurei pondus in potu sumendus est: cuius descriptio est in c. de paralyfi.**

¶ **Dic** ponit curā per potū dicēs qd ingentiadus est qd patiens sumat per os electuariū anacardinū cū ydromelle qualibet die semel: ex quo est sumendū vnus aureus solus: in pfectione huius ydromellis ponit in cap. de cura paralyfis. ¶ **Nota** duo. pmo quare valet illud. cā est: qz dicit ras cap. suo. qd rōne sue magne caliditatis puocat fe. et fe. cōsumit mās illā faciētē appoplexiā rōne caliditatis. Recepta huius electuarij ponet infra in ca. de paralyfi. et docet administrare. 3. i. et. f. qz est fortis medicina in excessu. ¶ **Arguit** 3. lram: videt qd electuariū non cōperat in hoc casu: qz medicina fortis nō cōpetit in appoplexia. p: qz mā est grossa et idigesta. zin tali nō cōperat medicina fortis per Aliuē. 4. cā. fen. i. ca. de cura febriū in yfi. s; electuariū anacardinū est multū forte. p: inspiciet mālā: qz eadē rōne hz euacuare benignū si cur malignū. ¶ **R.ideo** et nota qd aliq medicina pōt eē fortis tripli. Uno mō rōne sue quātitatis: vt si administrēt multū de cassia fistula dō fortis. Alio mō rōne sue qualitatis seu vtutis: vt dyagrediū euforbiū sunt medicīne fortes: qz sunt in qro gradu. Tercio mō aliq medicina est fortis rōne vtriusqz. f. qualitatis et quātitatis: vt elleborus multū est fortis in qritate et quātitate. ¶ **In op** positū est rasis qui docet administrare medicīnā fortes in qualitate et in parua quātitate. ¶ **Ad rōnem cōcedo** maiorē in vtute et quātitate: s; bene in vtute. et debilis in

quātitate: qz parum de eodē administramus.

¶ **Sartago preterea ferrea calefacienda est. et capiti multotiens adeo vicina. vt patietis capilli adurantur.**

¶ **Ponit** curā per ea que applicant ab extra. et dicit qd sartago ferrea bñ calefacta capiti patietis applicāda est donec capilli adurant. ¶ **Nota** cāz: qz sartago rōe magne caliditatis acqsite ab igne illā mām flegmaticā ssumit saltem in pte. et sit ista sartago facta ad modū capitis. vel erea melior est. et nō dōz capiti multū applicari: qz multū calefaceret cerebri: et eēt multū piculū de ssumptiōe huius mēbri pncipalis. et dōz radi caput vt melius ad illud vadat vtus. et dicit Gordon⁹. qd hoc multotiens ptnueē sine intermissione donec reuixerit: vel mortuus fuerit: vt non possit dici qd sit defectus medici.

¶ **Qz si hoc mō non sanat in medicādo plus la** borabit. Caput nāqz rademus ex sinapi trito et castoreo et fortissimo a cero liniemus.

¶ **Ponit** aliud remediū. et dicit qd si hoc mō nō sanat laborandū est plus in medicādo. f. vt radamus caput et epithimemus cū sinapi et castoreo et forti aceto. ¶ **Nota** cām quare valet illud emplastrū: qz ssumit mām flegmaticā: qz ibi sunt duo que sunt ca. et sic. in qro gradu. et distēperet cū aceto vt meli⁹ eoz vtus penetret. ¶ **Et loco** istius possumus vti isto. R. galbani serapini oppoponacis. añ. 3. y. euforby piretri se. sinapis castorei triū genex piperis. añ. 3. y. et sulphuris vini. 3. i. et. f. et terebēntine. 3. i. pul. pulueri. liqfi. liquefiant. misce oīa. fiat massa qd extēdat sup alutā ad formā capitis. ¶ **Vel loco** illius valet tale vnguentū. et est artificialius. R. radices achori colti amari. añ. 3. f. piperis piretri euforby castorei. añ. 3. i. sulphuris vini. 3. i. et. f. se. fiseleos. se. basiliconis. añ. 3. y. summitatis squinati. 3. y. olei nardini olei camo. olei de lilio. añ. 3. y. vini al. 3. y. puluerizāda puluerica. quas san da conquassent. bulliant simul supra carbones calidos vsqz ad ssumptionē vini: et coletur et colature addat de cera qd sufficit et fiat vnguentū cū quo totū caput inungatur et spina dorsū inungat vsqz ad anum.

¶ **In prima autē hui⁹ passionis specie: post flobotomiā stringendū fortiter adintoria ligādo superius parū sub punctione ipsoz cum spatulis et stringas tyblas similiter.**

¶ **Dic** regreditur ad curam appoplexie quando est ex sanguine. pmo per ligaturam. secundo per illud qd capiti applicatur. tertio per flobotomiā. et dicit qd in principio appoplexie debemus fortiter extendere brachia ligando superius in coniunctione eorum cum spatulis et constringendo tyblas supra loca que sunt sub anebis et in fine coxe iuxta genua. ¶ **Nota** causam: qz per istas ligaturas sanguis trahitur a cerebro ad inferiores partes et per hec opilatio diuertitur: quia natura mittit sanguinē ad locū dolorosum. sed Hal. 6. afforif. sup illo casū. Quēcūqz corrupte sunt fetus. sed non dōz multū tenere. imo vna vice fortiter et statim remoueat: vt natura non fatigetur. imo fiat frequēter: et per istam ligaturā intellexit alia: vt in compressionem digitorum vel supposito ria vel clisteria acuta trahentia materiam ad inferiora vel ventosas cum scarificatione positas in coxis: et valet multum: quia inducunt dolorem: sed ligature nō ita bene: verum si vnum fiat alterum non est negligendū. sed ventose plus valent: quia inducunt solutionem contumacitatis et euacuant aliquid de materia.

De subeth 7 litargia

Capiti quoque superfundendum est oleum rosa. 7 acetum vini.

Hic ponit curā p epithimata. 7 dicit q sup caput ifundat oleū rof. cū acetorita q sint tres partes olei 7 q̄rta aceti. **N**ota cām q̄re valz: qz cōponit ex frigidis 7 re percussis que phibēt ascēsum sanguis ad cerebrū: 7 b̄ valet in p̄n: qz qm̄ mā est sanguinea refrenat caliditatez 7 hoc est verum quando materia non est in fluxu: qz tūc cōpēant resolutiua quando est fluxa.

Et floborbomia faciēda est prius in pedibus: 7 postea in nasi extremitate.

Ponit curā per flōmā. 7 dicit q p̄n est faciēda flōmia a pedib: 7 postea in extremitatibus nasi. **S**ed videt q dīcat sibypsi cū dixit ip̄s flōmari ex guidegi: iā ex phenis. **D**dm q vtrūqz dictū est verū. qz ibi est plectoria vltimata: vel nō. si sic: faciēda est flōmia de sapbenis. p̄mo ad attrahēdū mām. si nō: tunc faciēda est p̄mo de guidegi. 7 de cephalica. **P**ostea vltimo ad euacuādū mām ab itra faciēda est flobotomia de vena nasi vel de extremitatibus nasi vel cum setis porcinis per modum fluxus sanguinis a naribus.

De subeth 7 litargia.

Lap.

V.

In rubrica. nota p̄mo q vñū ponit in rubrica: 7 aliud sequit in lra: qz in rubrica ponit subeth. 7 in lra psequit de litargia: 7 cā est. qz eadez est cura amboz: qz vtrobz peccat mā flegmatica fri. 7 hu. nisi q medicina dz apponi supra diuerfa loca. **I**n subeth. n. cuz est passio anterioris partis cerebri debet poni medicina supra partē anteriore cerebri. in litargia ad partē posteriorem: qz est apa ptis posterioris. **N**ota 2° q somnus sic diffinit. somnus est quies vntis aialis cū itensione nālū. 7 vntū. idē. **A**lic. 3. ca. etiā diffinit sic: somnus est reditus spūs ab instris sensuū ad suū p̄n. **S**ad cō. pp qd pūatur organa sensuū a suis opationib. **T**ertio nota q somnus est 4°: p̄mus est totalr nālīs. 7 est ille qui puenit a sanitate pp bonū chīmū digeredū. **E**t aliqñ ē somnus fortis: qñ fit ex vaporib: p̄me digōnis: qz sunt valde grossi. iō fortiter opilat. **A**liqñ est mediocris. f. qñ fit ex vaporib: scōde digōnis. 7 iste fit in media nocte. alter est multū debilis 7 fuanis. vt ille qui fit in auroza. 7 causat a vaporib: a tertia digōne eleuatis q sunt suauis. 7 tunc quiescūt hoies qñ est facta tertia digō. **A**lter est somnus simplr: 7 p̄ter nāz: 7 est ille qui fit a morbo. vt in mala cōplone fri. 7 hu. cū mā vel sine mā in aptiori pte cerebri. 7 ille q fit a mala cōplo fri. 7 hu. cū mā vocat subeth: qz tūc opilat fortiter ps anterior cerebri: cuz mā viscosa nō possit penetrare nisi d̄ difficulti. 7 i sanitate nō ē ita: qz mā tūc nō est flegmatica: 7 in egritudine mā est flatica. **S**onus qui magis appropinquat somno nālī qz nām est sicut sonus q puenit post euacuationē labozē 7 exercitiū forte. 7 talis nō d̄ nālīs: qz nō venit in pfecta sanitate. nec etiā nō nālīs: qz nō puenit a re p̄ter nāz: 7 post egritudinē vel post fortes euacuationē: qz tūc iducit inuamētū. 7 oēs spūs restaurant. 7 oēs vtutes fatigate cōfortant. **A**lter est somnus qui magis appropinquet somno p̄ter nāz: 7 est qui catur ab ebrietate. 7 nō est totalr p̄ter nām: qz nō venit a re p̄ter nām: sed a re nimium humectante subam. 7 etiā ebrietat nō est morbo: sed appropinquat: qz sicut morbo nocet ita ebrietat: 7 nō est totalr p̄ter nāz: qz facit inuamētū: qz resoluit vapores malos in cerebro exites. nec naturalis: qz nō fit in perfecta sanitate cū appropinquat somno p̄ter nām: ideo appa

ret qd sit somnus pfundus: qz causat a mā flegmatica opilante partem anteriorem cerebri.

Am aliquis quasi dormiens: 7 tamen sentit 7 mouetur. sed oculos secundum plurimum habet clausos. quos tamen dum vocatur cum clamore aperit: licet iterum statim claudat tam patitur subeth.

Hic declarat de litargia. 7 p̄mo ponit signa ei. 2° curā 7 dicit: q qñ aliqis iacet qñ dormiens 7 non sentit nec mouet: 7 t̄z oculos semp clausos quos apit dū clamādo vocat: 7 z cos statim claudat est litargia. **N**ota qz 2° est litargia. f. vera 7 nō vera. vā d̄r apa posterioris partis cerebri. 7 exis in meatib: inter craneū 7 subam cerebri: 7 cā q̄re fit in illis meatib: est: qz mā apatis est flegmatica: 7 nō pōt penetrare rōe viscositatis cerebri 7 sue mae. 7 iō nō fit in vtriculis nec in suba cerebri. 7 cā est: qz mā est grossa 7 nō penetraret sicut in pleuresi. nō tū dico q impōse est q fit in suba cerebri. 7 misceat cū mā colerica hoc est raro 7 de ista nō determinat hic rasis nisi de alia. **A**d illō apa flegmaticū: sequit lēta obliuio: qz 7 apa sit flegmaticū causat per putrefactionē 7 acgrit per. 5. 4° affozis. vbi in toto corpore. 7 d̄r litargia ab accite suo. f. a lethos qd est obliuio: qz nō recordat de nobis p̄p̄s nec de alijs. **S**ed litargia nō vā est apa in posteriori pte cerebri cōpositū est flegmate 7 co. 7 scdm q magis d̄nat vñū humor vel alter vel cōliter fm illud apparēt diuersimode signa in facie. 7 de hac nō loq̄t hic rasis: qz eadez cura est sicut de alia: qz eadez cā que est vā 7 cōposita: qz morbus simplex indiget medicina simplici: 7 cōposit 7 cōposita fm. 5. i. affozis. humide dietē: iō nō determinauit de ista. **S**cdo nota q apud medicū sunt tres cāe litargie. f. p̄mitiua. aīs. 7 p̄iucta. cā p̄mitiua sūt res nō nāles multiplicates flegmaticū humorē in corpore humano spālter in cerebro sicut est repletio cibi 7 por aquosificantes porcine: 7 inter alia cepe comeste in via cibi gnāt litargia: 7 filr etas frigida 7 humida: regio frigida 7 humida somnus supflus. ges supflua q̄uis ad hoc iunēt res nāles. vt cōplo frigida etiā 7 senect. 7 in pueris rōne gulofitatis euenit: 7 magis in senectute: etiā aer pluuiosus 7 ebrietat frequēs 7 c. **C**ā aīs sunt hūiores flegmatici abudates in cerebro anteqz causaret apa. **C**ā p̄iucta sunt buimores flegmatici faciētes apa actu. **N**ota 3° q̄liter in litargia est somnus pfundus. 7 cum magna difficultate excitat. cū somnus sit in anteriori pte cerebri. 7 litargia in posteriori. **C**ā 2° p̄mo qz i litargia est opilatio magna in vltimo vtriculo cerebri. 7 iō vapores ab illo vadūt ad p̄mū vtriculū: 7 iō spūs nō p̄it discurre ab vltio vtriculo ad p̄mū: nec p̄iūs ad organa sensuū. iō nō p̄it exercere suas opationes. **A**lia cā est: qz vapores mittunt ab vltimo vtriculo ad p̄mū ipediētes trāsitu spūs ad organa sensus. vel sic nocumēto exite in vtriculo cāt nocumētuz in alijs ratione propinquitatis vel in litargia est magnum nocumētuz in frigiditate 7 humiditate q cāt nocumētū i friditate 7 humiditate i anteriori vtriculo que sunt cā somni pfundi. **T**ñ est sciēdus q spūs p̄mo veniūt a corde ad p̄mū vtriculū. 7 ibi aliqā d̄i spositionē acquirunt. **D**einde ad scdm 7 vltimū. 7 ibi acquirunt aliā: 7 sic est cōplemētū illi 7 decoctiōis p **A**lic. fen. i. 3° ca. tractatu 3°: p̄p̄ finē. **N**ō q̄rto cām p̄is q̄re litargicus est qñ dormiens. cā est iam dicta: qz spūs impediunt discurre ad organum sensuum exterioruz. **E**t iō co notāter quasi dormiens: qz nō est somnus: 7 qñ graui

tas et stupor. id moritur saltim cum difficultate et sentiunt si trahantur et pungantur: quod non est facta opilatio. sicut in apoplexia. Si autem caetera aperuerint oculos et statim claudunt quod non habent motuos sufficientes ad apicendum: et non apiumt nisi fortiter excitentur. causa est: quod ibi est magna opilatio. et per se cre non potest transire spiritus ad organa: id moriuntur. **C** Nota signa litargie et signa pronostica salutis et signa mortis. Signa litargie: sequitur gravitas capitis: sonus profundus. id superfluitas. scotomia: strigo: et significatio diuini flatu in capite. Signa demeritua sunt posita in lingua. signa salutis sunt diminutio accitui: euacuatio mae. et si euacuat per nasum vel per fluxum ventris signum est salutis. Signa mortis sunt augmentatio malorum accitui: ut sudor frigidus in fronte et in facie et collo: retentio egestiois et vixine pobiluio ne: et id sapietes precipiunt: ut fiat somitudo circa pectine. et gordonius addit quod si applicet sanguifuga ad frontem et non adheret est signum mortale: et signat magnam putationem sanguinis et spiritus: eo quod signat flatum: vel si forte sternutatorius applicet naribus et non sternutet signum est mortale.

Qui cum clisteribus acutis que paulo ante nominauimus curandus est.

C Dic ponit curam per clisteria. et per potus. 3. per ea que capiti applicantur. 4. per sternutatoria. 5. per epithimata. Primo dicitur: quod litargie est curandus per clisteria que paulo ante nominauimus. causa est: quod talia clisteria icitatur virtute expulsiua expellendo manum morbi mordeo itestina: et euacuat manum et trahit a capite ad inferiora et diuertit: et si veter fuerit costringat per administrationem lenitiua. Sed dices tu. egritudo est punitio et non expectat tunc tempus: tunc applicet tale suppositorium mordicatum. R. duo suppositoria acuta cum clula et sal genia et castoreo subtiliter puluerigato. an. 3. f. et sunt multum fortia. talia euacuant manum flatum: et ratione doloris attrahunt ad partem inferiorem: etiam fiant clisteria nominata in caplo de apoplexia et.

In os quoque ipsius mittimus hydromel et laborabimus ut descendat. Ipsum enim nutrimentum existet eius.

C Dic ponit curam per potus. et dicit quod ore ipsius ponamus hydromel et aquam mellis et laborabimus ut descendat ad stomachum ipsius et nutrimentum eius existat. **C** Nota per quod hydromel est 2. quodda est multe comixtionis: ut ex. vii. partibus aquae et una mellis et de tali non loquitur: quod tale compositum in fe. acuta et in pleuresi: ut scdo regi. acutoz. Sed hydromel pauca comixtionis et in quod ponit multum de melle et par de aqua. ut. iij. partibus mellis et una aque et illud compositum hic causa est: quod vadit in via cibi et medicine que digerit manum flatum ratione caliditatis mellis et abstergit multum de manu flegmatica in via cibi: quod in litargia cum sit morbus breuis compositum cibum pauci nutrimenti: tunc sicut hydromel. Tercio compositum maxima abstinentia: quod manu est flegmatica. **C** Nota quod egritudine pacutis aquae ordeit: quod sunt de manu ca. multum et aquae ordeit est multum frigidum et multum nutritiuum: sed in morbis quod ratione breuitatis diu pacuti et de manu frigida compositum cibum pauci nutrimenti. ut oximel pauca comixtionis. **C** Nota quod per istum potum intendit raper alios potus euacuantes manum flegmaticam et digerentes: quod superius dicti sunt: et sic loquitur de medicis que accipiunt per os: ita de medicis per clisteria et suppositoria euacuata manum flegmaticam. et dicit cogedodos: quod cum ibi sit magna destructio sensus et motus cum magna angustia aperit os: et id ponitur lignum inter dentes: et sic ministrat oximel.

Caput pretereae usque ad diatriton primum oxitrodino infundendus.

C Dic ponit curam per ea que occipitio capitis apponuntur: et

dicit quod super caput infundimus usque ad diatriton. id est tres dies oxitrodini. id est medicamentum ifrigidatum acetosum. id est factum ex oleo rosae et aceto. causa est: quod visus videatur oppositum cum sit de manu frigida: quod magis pertinet resolutiuum: dico quod prohibet augmentationem apatis et ascensum mae repartiendo manum. Et notat dicit usque ad. iij. dies: quod in manu est fluxus: sed quod est fluxus compositum resolutiuum quod vni est tale. R. vtriusque calamiti origani et sopsi sambuci foliorum lauri. an. 20. id est floribus antheros vtriusque siccat. an. 3. id est quassanda quassent et bulliant lento igne in quibus libris aquae donec redeat ad quantum et cum colatura istarum per posterior cerebri fomentet et lauet et excutetur et est bonum resolutiuum et speciale.

Post tertium autem diem sternutationem prouocabimus ex his que nominabimus.

C Dic ponit curam per sternutationem: et dicit quod prouocemus per tertium diem sternutationem per sternutatoria supra dicta. **C** Nota causam quare post tres dies: quod ante tres dies manu erat in fluxu et post tres dies manu existente fluxa et digesta et in pre euacuata: quod magis dissolueret quod euacuaret: quod mordicat miringas cerebri et excitat nam ad expellendum et euacuandum manum flegmaticam exite in cerebro quod sternutatorium supra est dictum in caplo de apoplexia: ut pdisi pip castoreo: vel quod ista puluerigent cum succo auricule muris vel cum succo ficule. sed magis valet succus auricule muris: et per ista intelligit omnia pericula: que perit excitare nam ad expellendum manum flegmaticam exite in cerebro sicut ligature facte in brachijs et coxis coplicatio digitorum et attractio pilorum barbe et pectinis et aurium et nasi: quod sunt in graui somno: id est os ut fortiter excitent et appositio veltorarii in coxis sine scarificatione: et gordonius dicit quod habeat tubicinatores et fiat somi fortes et debet excitari ne moriantur in somno: tunc fiat veltosa in doloris loco: quod ad locum dolorosum virtus sensibilis transit et.

Et rademus caput et linicimus ex sinapi et castoreo et aceto.

C Dic ponit curam per epithimata et linimenta: et dicit quod capite raso epithimemus ipsum cum sinapi et aceto et castoreo. **C** Nota causa: quod in pre posteriori dicit manu flegmatica frigida et hu. et quod ista sunt causa in quarto gradu sumunt et resoluunt manum: et ratione aceti et medicine penetrat melius loco empti valet dicta in caplo de apoplexia: quod eadez cura: nisi quod in apoplexia medicine applicantur supra totum caput. sed in litargia supra partem posteriorem.

De congelatione.

Cap.

VI.

Circa rubricam nota quod sit congelatio: prout hic sumit est mala complexio frigida et sicca cum manu vel sine manu exite in pre posteriori capitis: ratione cuius spiritus aiales igrossantur et efficiunt immobiles. et id non potest transire nec ire ad organa exteriora sensuum: per quod membra caret sensu et motu: et per hoc stat in eadem dispo in qua erant quia inuasit eos passio: quod stat si statio inuasit. vel iacet si iacendo inuasit eos: vel oculis clausis si sic inuasit. et per nimiam siccitatem: id credunt vulgares quod loquantur cum deo: per quod oculos habent aptos vel clausos. quod dicit quod sunt rapti a deo. **C** Nota quod tres sunt cause congelationis. scilicet primitia: sicut res non naturales inducetes formam frigiditatis in posteriori parte capitis: quod illa fit maxime: ut potius aque frigide multa comestio fructuum in frigidatorum in aqua vel in loco nimis frigido transitus vaporum frigidorum in tempore multum calidum vel in corpore calido vel intrante cellaria nimis frigida aer frigidus. Causa autem est humor frigidus et siccus antequam inducat immobilitatem et grossitatem in spiritibus cerebri. Causa coniuncta de mala complexio frigida et sicca cum manu vel sine

De paralyſi graui

in iſto ſtans ſpūs pp quā nō deſcēdūt ad mēbra iſerio/ra: pp qd nō eſt mirū ſi ſpūs aiales nō poſſunt deſcēdere in ſgelatione: qz nō poſſunt deſcēdere in litargia cū ſge/latio cauſet ab humore melācolico q magis ingroſſat ⁊ imobilitat qz ſlegma: quia magis eſt groſſus: ⁊ propter hoc melācolici inſpiciunt intuitu fixo: ſemper enim vo/lunt reſpicere in vno loco.

Cuz aliqz quaſi dormiēſ iacet ⁊ nō mouet: ⁊ licet ſint oculi aperti. palpebras tamen non mouet ſtupidus eſt ſiue frigidus.

C Dic determinat de ſgelatione. pmo ponēdo ſigna. ⁊ cura. dicit q pmo ſic. cū aliqz iacet qſi dormiēſ ⁊ non mouet: ſz oculi ſint aperti: tñ nō mouet palpebras. ſz ſtupi/dus eſt vel rigidus. Cā qñ ſit paſſio i poſteriori pte ce/rebri. tñ ſpūs reddunt imobiles pp mām frigiditatis: qz nō trāſeunt ad organa. ⁊ iō ſtant vel iacēt dormiētes: ſz oculi ſunt aperti pp nūmā ſiccitatē: qz ſicut humiditas eſt cā clauiſionis ſic ſiccitas multa eſt cā aptionis. ⁊ non mo/uet palpebras pp diſpōnem: qz eſt ibi corruptio ſenſus ⁊ motus: ⁊ niſi excitent moriunt p iſtū modū. **C** Nota cō/ueniētiā ⁊ ōrā iter litargiā ⁊ ſgelationē. pueniētia eſt. qz in vtraqz eſt paſſio in poſteriori parte cerebri. Itēz in vtraqz eſt ablatio ſenſus ⁊ mor⁹: ſilr i vtraqz eſt obliuio: qz in vtraqz patit p poſterioriō: iō viaticus iter iſta nō fa/cit capla. ōrā tñ eſt: qz litargia cātur a mā ſlegmatica fa/ciēte apoſtema in poſteriori pte cerebri: ſz ſgelatio ſit a mala cōplone frigida ⁊ ſicca cū mā vel ſine mā.

C Curandus vero eſt ex medicinis ſubeth.

C Ponit pmo pueniētiā litargiē cū cura ſgelatiōis. ſcdo oñdit in quo differūt. tertio ponit curā p epithimata. di/cit q ſic. qui patit ſgelationē dō curari cum medicinis li/targiē. **C** Nota q cura litargiē ⁊ ſgelatiōis pueniūt in trib⁹. pmo in ſilitate medicini: iō medicini vtriuſqz de/bet eſſe medicini fortes. ⁊ in lōgitudine tps: cū vtraqz ſit de mā groſſa ⁊ frigida que nō pōt digeri in breui tpe. 3⁹ in applicādo: qz in poſteriori pte capitis. Sd differūt qz medicini curātes ſgelationē debēt eē appropriatē il/li hūori melācolico ſi peccet cū mā. ſi vō ſine mā idiget ſola calefactiō: ⁊ tales medicini dicte ſunt ſupra i caplo doloris capitis pueniētis ex hūore melācolico: ſz qz ibi nō facit mētiōē de cliſteri vel ſuppoſitorio: iō poſſet fie/ri tale cliſtere in ſgelatiōe. R. bozag. cū toto. buglo. cūz toto. mellis ſe ſumit terre mercuria. añ. M. i. anis mara/tri cauſute. añ. 3. i. tbi epithi vtriuſqz ſticados. añ. 3. i. fur/furis. p. i. mellis. olei de lilio vel ſiſamini. añ. qrtl. f. ſat gē/me. 3. i. yereruſini vel loco ei⁹ yerologodiō. 3. i. fiat cliſte/re vſqz ad qrtl. v. miſtre ſtomocho vacuo añ pādū vel añ cenā: qz nos poſſumus addere vel diuimnere quatita/tē cliſteris: qz aliqz hñt magna iſteſtina ⁊ nō ſufficeret eis parua qñtitas: ⁊ in hoc cōiter errāt medici: qz tñ dānt de ſyrupo vni quo ſic vni forti ⁊ magno: qd faciunt qñtuor coclearia ſyrupi ⁊ vi. aq in corpe magno qñt nūbil ⁊ cōi/ter ita vtimur ⁊ male. nūqz aq dōz corūpere vtutē medi/cine certe. imo qz ſi p. ſumeret ſine aqua eſſet melius: ⁊ iō caueatis in hoc caſu. ſilr p. ſtē mutatiōe: qz in litar/giā cōpetit cū elleboro al. qz euacuat ſlegma: ſed in ſge/latione cū elleboro nigro: qz euacuat melācolia.

C Ld de tñ addito vt olei ſambucini ſup caput fundat ⁊ in omni libra ei⁹ ſic. 3. j. euſorbij.

C Dic ponit in q differūt cure iſtaz paſſionū. ⁊ dic q de/bet curari cū medicina litargiē addito oleo ſambuci. ⁊ ca/piti iſfundat. cā eſt: qz in hoc caſu nō cōpetit acetuſ: qz in/frigidat ⁊ deſiccāt: ſed oleū ſambucini: qz calefacit ⁊ hu

mectat. Cauſa quare competit ab iſta: qz medicina que applicat ab extra indifferēter mām ſlegmaticā ⁊ melā/colicā euacuat: ſed non ab intra: ſed appropriata.

C Ipsi quoqz caput ex caſtoreo ⁊ euſorbio ⁊ oleo ſambucino liniatur.

C Dicit q caput epithimēſ cūz oleo caſtoreo ⁊ euſorbio mixtis cū oleo ſambucino ⁊ loco ei⁹ poſſet fieri embroca/tio cū aqua decoctionis poſita in cliſteri. remota mercu/riali: qz nō ponitur ibi niſi ad mūdificandum.

C De paralyſi graui.

Lap.

VII.

C Irca rubricā. nota qd ſit palyſi. vñ para/lyſis eſt mēbroz mollificatio cum ablatōe ſenſus ⁊ mor⁹. ⁊ p. 3. qz dō mollificatio oſt a ſpaſmo: qz in palyſi extēdit mēbruſ ſm lōgū in ſpaſmo ſz latū. ſz p. 3. qz dō cū ablatōe ne ſenſus ⁊ mor⁹ differt a tremore ⁊ ſupore q dñr minor paralyſis: vt videbit iſta. In iſta rubrica itelligit de pa/ralyſi graui in qua auferit ſenſus ⁊ mor⁹: ⁊ nō de minori. **C** Scdo nō q palyſis eſt ⁊. vñ ſz p. 3. qz dō medietatē corpiſ ſm lōgū. ſ. de capite vſqz ad pedes. par/ticularis q in vno mēbro tñ. vt manu pede inſice vel li/gua. In vñ qñqz palytica totū corpi⁹ excepto capite: qz ſi eſſet in capite iā cēt appoplexia. **C** Nota 3⁹ q paralyſis tres ſunt cāe. pmitina eſt illd qd multiplicat humore ſle/gmaticū in corpe vel i mēbro in origie neruoz. ex. pmi. ſic cibi fridi ⁊ hūores: nimia crapula: nimia hūiditas p/ſces carnes porcine magna qñtitas offa: fruct⁹ fri. ⁊ hu/ſonus ſupfluius. ges ſupflui: qñs inuēt ad 3. cōplo frā ⁊ hu. ⁊ diſpō carnoſa ⁊ pinguis. ſilr offiū piſcatorū. Ex. 2⁹ caſus pcuſſio litargia appoplexia: ⁊ qz iſta nō multipli/cāt humore ſtaticū in neruiſ: tñ opilat vias: vñ ſpūs ⁊ ca/lor: nō pñt venire a cerebro: ſit palyſi: ⁊ gnāt aqñſitas a ce/rebro pp defectū ſpūs ⁊ caloris nālis. Cā añs eſt mā ſta/tica mala ibibita in nerui� ⁊ i porroſitatib⁹ mēbroz an/teqz auferat ſenſus ⁊ mor⁹ q venit a ſanguie ⁊ mīa exve/nis ⁊ arterijs q ſunt cā opilonis: ſz vplz pñet mē mē ſta/tice ibibite in nerui�. Cā pñcta eſt mā ſtatica actu ibibi/ta in porroſitatib⁹ mēbroz: qz ſpūs nō pñt trāſire ad mē/bra rōne iſtaz opilonū. vtz aut poſſit gnāri a ſanguine col. vel mīa fiet pñ. cōplo. **C** Nō q iter palyſim ⁊ ſpaſmū eſt ⁊ ōrā ⁊ pueniētiā: qz in vtraqz eſt paſſio neruoz vel mala p. 3. frigida. Itē in vtraqz eſt ablatio ſenſus ⁊ mor⁹. ⁊ loquor de ſpaſmo in facto eē: qz qñ eſt in fieri eſt bñ mor⁹ pter nāz. Sed ōrā eſt: qz in palyſi mēbruſ elōga/tur ſeu augmētāt ſm lōgū: ⁊ diuimuit ſm latū: cā eſt: qz mā faciēs palyſim eſt mā ſta ⁊ extēdit in longū: vt p. de corrigia madefacta in aq. Scdo qz i paralyſi p. ſana attrahit egrā ad ſe: qz pars paralytica eſt mollificata ⁊ plōgata: iō iſta trahit p. ſana. Sed i ſpaſmo eſt eōs paro/iſirma attrahit ad ſe ſanā: ſic i tortura trahit vñs pte il/lā iſirmā. **C** Nō q i ſpaſmo ⁊ tortura mēbruſ curtat ſm lōgū ⁊ augmētatur ſm latū ⁊ eſt mēbruſ ſpaſmatū groſ/ſum. rō eſt: qz mā eſt groſſa. Ideo non extendit mēbruſ ſm longum: ſed augmentat ſm latum.

C Am aliqz ſe mouere nō valz aut vñl vel pla ſe mēbris mouere nō pōt atqz eoꝝ ſenſus amiſit: ipſ paralyſim ipſi⁹ mēbruſ aut ipoz mēbroz icurriſſe pñciam⁹.

C Determinat de paralyſi que eſt egritudo neruoz. po/nēdo pmo ſigna. ſcdo curā: ⁊ dicit q cū aliqz ſe mouere nō pōt: vel nō pōt mouere vñū mēbruſ vel plura: aut ſen/ſum aut motū mēbruſ amiſit: pñciam⁹ ipſi⁹ eſſe para/lyticū. **C** Nota q quedā ſunt ſigna paralyſis pñſtica:

vt frequēs ſtupor vel tremor mēbroꝝ. ⁊ dñr ſtupidus : qꝫ
diminuit ſenſus ei⁹: vel tremor qñ ſit tremuloſum. Si
gna demōſtratiua ſunt ablatio ſenſus ⁊ mot⁹: ⁊ per hoc
qꝫ dicit difficult⁹ tãgīt vlem ⁊ particularē. vlem cū dicit:
qꝫ aliqꝫ ſe mouere nō pōt. particularē: cū dicit: aliqd de
ſuis mēbris. Signa ſalutis paralyſis ſunt repatio ſenſus
⁊ motus. ⁊ qñ erat in ſanitate: cui⁹ coloris fuit mēbrum
illius ſit in paſſione. Signa mortis ſunt continua ablatio
ſenſus ⁊ mot⁹. ⁊ continua maceratio ⁊ mutatio colorū vel
ad liuiditatē vel ad nigredinē diminutio colorū: ⁊ qñ ſis
nutriat adhuc eſt valde impfectus. ⁊ ex hoc pꝫ cā partis.
quare ſi aliqꝫ nō pōt ſe mouere: qꝫ tunc eſt ſignū qꝫ opi
lario eſt in neruis: rōne cui⁹ auferit ſenſus ⁊ motus: qꝫ
opilatio eſt cā paralyſis: vel eſt ipſamet. ſi palyſis ſumit
pro morbo vel eſt cā ſumēdo paralyſis p accēte. ¶ Se
cūdo nota qꝫ aliqñ in mēbroz auferit ſenſus. ⁊ remanet
motus: ⁊ aliqñ ecōtra. vel ambo ſi. aliqñ. cā dicti: qꝫ for
tior cauſa regreſſ ad motū qñ ad ſenſus: qꝫ mouere eſt age
re: ⁊ ſentire eſt pati: vt pꝫ. 3. de aia. Et iō qñqꝫ remanent
ſpūs ſufficiētes ad ſenſus ⁊ nō ad motū: ſz auferit ſenſus
⁊ remanet mor⁹. ſenſus enī ⁊ mot⁹ ſiūt per diuerſos ner
uos ⁊ opilatio pōt eſſe in vno: ita qꝫ nō ſit in alio. ⁊ aliqñ
auferunt ambo. ⁊ cā eſt rōne magne opilationis: qꝫ tunc
nō deſcendunt ſpiritus ad mēbra. ⁊ aliquando opilant
ambo nerui ſenſitiui ⁊ motiui.

Cuius curam incipiemus: pillulas fetidas quas compoſui dādo.

¶ Ponit curā paralyſis. Primo qñ venit a mā flegmati
ca. Scdo a caſu ⁊ puiſione. ⁊ dicit qꝫ nos incipiem⁹ dā
do pillulas fetidas qñs cōpoſui. ¶ Nota pmo qꝫ in cura
paralyſis qñtuor debet cōſiderari. Primo qꝫ in pñ nō dē
tur medicine fortes: vt eſſent euſorbiū: elleborus: collo
quintida: nec intus: nec extra: nec in augmēto. ⁊ cauſa eſt
qꝫ reſoluū ſubtile ⁊ remanet groſſus nec diſponeret ma
teriā: ita qꝫ augmētaret morbū: ſicut ſi volumus incipe
re ſubtile ⁊ groſſus remaneret. ſz paulatim eſt pcedere
ad fortiora. ¶ Scdo eſt cōſiderādum ſi paralyſis ſit cū
fe. vel nō. ſi ſic: debet adminiſtrari medicine cōpoſite ex
calidis ppter paralyſim ⁊ ex frigidis ppter fe. ſi nō: com
petunt magis ca. Tercio de effectu medicinarū applicā
darum quē inducūt: qꝫ ſi medicine calefaciūt mēbrū ⁊
rubeſciūt debet remoueri: qꝫ eſt nimis calidū. ⁊ pꝫ hoc
debet remoueri emplaſtra ad minus qñlibet die. ⁊ ſi nō
rubeſcat: imo ſi cōprimas mēbrū ⁊ albeſcat mēbrum: ſi
gnum eſt bone medicine. Quarto quō medicine debent
applicari ⁊ debet poni in origine neruoz: qꝫ ſi ponent⁹
ſupra mēbrū paralyticū medicina parū faceret. vt dñr
3. ca. ſen. i. ca. de paralyſi. ⁊ Hal. pmo de interiorib⁹. Uñ
nō dico qꝫ medicina poſita ſupra mēbrū paralyticū non
iunet. ſed nō tñ ſicut ſupra originē neruoz. ¶ Nota ſe
cūdo quare valēt pillule ille fetide. cauſa eſt: qꝫ euacuat
mā illa flegmatica a venis: vt pꝫ per mālū: ſz ante dꝫ da
ri talis ſyrupus. R. rad. achori qñt. i. ⁊. f. herbe paralyſi.
AD. iij. yue ypericon vtriuſqꝫ ſaluie ruthe meliſſe folio
rū lauri. añ. AD. i. ſiſcleos ſilobalfami: carpopalfami ſe.
baſiliconis. añ. 3. i. ſpicnardi ſquināt. añ. 3. i. flozum an
thos vtriuſqꝫ ſticados añ. 3. i. mellis electi li. f. panis que
cari al. qñt. iij. fiat ſyrupus diligenter clarificat⁹ vſqꝫ ad
lib. i. vel. f. ⁊ fiat cū aqua pluuiali illi⁹ breuior. R. radi
cum achori lib. f. ſaluie. AD. iij. floꝝ ſticad. arabici qñt. i.
mellis electi lib. f. panis quccari quart. iij. fiat ſyrupus
diligenter clarificatus cum aqua pluuiali in paſſionib⁹
neruozum multum valet ⁊c.

¶ Que. R. pulueris yera pigre. 3. r. colloquiti
tide interioris. 3. v. euſorbiij. 3. ij. ⁊. f. caſtozei.
piperis aſſeſetide ſerapini oppoſonaci. ſanda
ragi indi. ſinap. omnium. viij. 3. j. centauree mi
noris elacterij ambozum. añ. 3. v. gūme in ſuc
co ruthe diſſoluantur: ⁊ alia ex eis conſiciant⁹.
⁊ ſiant pillule: ⁊ ſiant ex eis. r. poriones.

¶ Dicit qꝫ pfectio pillulaz debz eſſe talis. R. pul. yera pi
gre. 3. r. colloquiti tide interioris. 3. v. euſorbiij. 3. ij. ⁊. f. caſto
rei piperis aſſeſetide ſerapini oppoſonacis ſandaragi indi.
i. epithimi ſinapis oñum. añ. 3. i. centauree minoris elacte
rij amboꝝ. añ. 3. v. gūme in ſucco ruthe diſſoluant⁹. ⁊ alia
ex eis pſiciant⁹: de quibus poſſunt dari. iij. vel. v. ad mo
dū ponderis. v. granoz. ¶ Nota qꝫ hec medicina nō dꝫ
dari niſi in corpore multū forti: qꝫ eſt multū violēta pꝫ
euſorbiū ⁊ pul. colloqu. ſz alia medicina debilis pōt eſſe
talis. R. yera pigre. 3. ij. turbith bñ gūmoſi interius ⁊
exterius mūdāt. i. vt remoueret pma cruſta qñ nīhil va
let agarici electi. añ. 3. i. 3. 3. alb. caſto. añ. 3. v. pulpe col
logni. bdely. añ. 3. f. ⁊ ponit. 3. 3. qꝫ turbith de ſe euacuat
hu. groſſos. ⁊ pꝫ 3. 3. euacuat mām magis ſubtile ⁊ aquo
ſam: puluericāda puluericē ⁊ oia miſce cū ydromelle
facto de aqꝫ ſaluie. ⁊ ſiāt pillule ad quātitatē ciceꝝ. ⁊ ad
miniſtren⁹ in itroitu lecti. ¶ Nota qꝫ turbith rectifica
tur per. 3. 3. R. ſis. ſed Joā. bebe. dicit. qꝫ turbith cua
cuat flegma ſubtile inibitūz in neruis. ⁊ ſi adminiſtre
tur cum. 3. 3. euacuat flegma groſſūz. ⁊ ideo minus debet
poni in paralyſi de. 3. 3.

¶ Quorum vnam poſtqꝫ eger ſumpſerit per
tres dies quieſcat: ⁊ nutriatur: tunc cū aqua
ciceris ⁊ oleo ⁊ ſinapi.

¶ Ponit modū dietādi poſt ſūptionē medicine ⁊ modū
rectificādi eā: ⁊ dicit qꝫ paties accipiat vñū potū: ex quo p
tres dies nutriat. geſcat ⁊ capiat cū aqꝫ ciceꝝ ⁊ oleo ⁊ ſi
napi. deinde bibat aliā. ¶ Nota qñ dꝫ quieſcere: qꝫ iſta
medicina eſt multū fortis ⁊ vtutē debilitat. ⁊ iō opꝫ ſui
dere vt mā digerāt ⁊ poſt euacuet poſt digōnē. ⁊ p iſtūz
itelligit quēcūqꝫ alii ſyrupū digeſtiū māc. ⁊ p pñ itelli
git alios pot⁹: quēcūqꝫ: ⁊ poſt dent alie medicine. ſic dꝫ
fieri in gbuſcūqꝫ cronicis: qꝫ mā p digerāt: ⁊ poſtea cua
cuet. ⁊ ſic paulatim digerāt ⁊ paz euacuet.

¶ Beinde bibat aliam porionem: qꝫ poſtqꝫ
ter fecerit per aliquos dies quieſcat.

¶ Ponit aliā medicinā: ⁊ dicit qꝫ ſi medicus non hz aliā
medicinā dꝫ ſumere aſſaz fetidā: qꝫ mltū pfer ⁊ aliq ad
dūt pip. vt yiatric⁹. cā ē: qꝫ ē ca. ⁊ ſic. ⁊ ſumit māz flegma
ticā. ⁊ dꝫ ſua ppe⁹ reſpicit neruos calefaciēdo ⁊ pfortiādo
⁊ magi rōe pipis: qꝫ dat acutū ſapozē remouēdo oleū.

¶ Et nutriatur carne fruſtarim incīſa ⁊ in ſar
tagine frīca: ⁊ mutagemath in quib⁹ ſunt ſpe
cies calide: vt piper ⁊ his ſimilia. In potu ve
ro ſumat hydromel.

¶ Ponit aliā medicinā qꝫ ppetit i paralyſi. ⁊ dicit qꝫ ſi vñ pa
lytici eſt bona. i. fort: tūc fames eſt bona medicina ⁊ vi
gilie ſitis ⁊ mot⁹. ⁊ poſtqꝫ ē fecerit geſcat poſt aliqꝫ dies
⁊ nutriat carne icīſa fruſtati ⁊ frīca i patella ⁊ aues ⁊ co
lūbi: maxime in quibus ſpecies calide ſunt: ſumat in po
tu hydromel. Nota cauſaz quare valet fames ⁊ vigilie ⁊
motus. cauſa eſt: quia hec tantūz deſiccant: vt abſtinētia
qñ calor nō inuenit in qꝫ agat ⁊ cōuertit ſe in materiam
flegmaticāz ⁊ conſumit eam: ſimiliter mot⁹ ⁊ vigilie ca

De paralyſi graui

leſaciūt ⁊ ſumunt. ⁊ dicit notāter ſi vītus ſit fortis: qꝫ ſi eſſet debilis nō cōpeteret: qꝫ motus hꝫ debilitare. Sed quare cōpeterit caro aſſa fruſtratim incifa: qꝫ aſſa magis cō ſumit mām flegmaticā q̄ elixata: qꝫ ſiccior. ⁊ per iſtā aſſaturā intelligit aliū modū aſſandi: vt in caſola: in veru. Sed per illud vocabulū arabicū intelligit aues ſiccas ⁊ facilis digeſtionis. ⁊ ſpāliter inter oēs aues mūdī valēt colūbī: vt dicit Raſis in quarto huius. Sed ydromel cōpeterit duplici de cauſa. ſ. in via medicine: qꝫ incidit mām flegmaticā. ſcōdo in via cibi: qꝫ quaſi nihil nutrit. ⁊ rōne potius oꝫ adminiſtrari ydromel. ⁊ cauſa eſt: qꝫ vinū non cōpeterit in paſſionibꝫ neruozꝫ cū ſit maximus penetrator facit enim penetrare cibū crudū ⁊ ad neruos mō vinūz quertiſ. qūqꝫ in acetū. ⁊ acetū nocet neruis. ¶ Scōdo nota qūis plures ſpecies cōpetant in paralyſi tā ſimplices q̄ cōpoſite: tū iſte pul. eſt appropiatꝫ. R. interioꝝ cyna mōni electi quartl. f. coriādrī pparati. ⁊. i. garioſi. galan ge piperis cubebe domeſtice maſticis nucis muſ. añ. 3. i. rad. achoꝝ ſicci. 3. ij. ligni aloes ſtoracis calamite. añ. 3. f. ſaluie ſicce: folioꝝ ſticados armeniaci. añ. 3. i. croci. 3. ij. ſe. aniffi. feniculi. añ. 3. ij. panis ꝑuccari al. 3. i. fiat puluis ſubtilis. poniſ in ſacculo de aluta: vt meliꝫ ſeruet. ⁊ yta tur ipſo in olla vel in parayide vel in cibarijs.

C Membra quoqꝫ eius ex oleo coſtino inun-
gantur. Quod recipit coſti amari. 3. j. piperis.
piretri: euſorbiꝫ omnium trium añ. parteꝫ ter
ciam. 3. i. caſtozei. 3. f. diſſoluātur oīa in media
libra olei de cheiri aut de narcifco ⁊ ytaſ eo.

C Ponit curā paralyſis per ynguēta: ⁊ dicit qꝫ mēbrum
paralyticatū oꝫ inungi cū oleo coſtino qđ ſic fit. R. coſti
amari. 3. j. piperis piretri euſorbiꝫ añ. parteꝫ tertiā. 3. i. ca
ſtozei. 3. f. diſſoluant in oleo de cheiri. i. de viol. ſarrace
nicis aut de narcifco. ¶ Unde nota qꝫ oleum duplꝫ fit.
Uno mō vt oīa iſta ponant in vna olla ſup cineres cali
dos ⁊ bulliāt. ij. vel. iij. inundationibꝫ. ⁊ poſtea oleū co
lectꝫ ⁊ cū iſto oleo mēbra inungant. Alio mō qꝫ fiat inun
datio in duplici vaſe: ita qꝫ olla in qua ſint iſta poſita ſit
in alia olla in qua ſit aqua feruens: ad cuius ebullitionē
ebulliāt ne iterꝫ olei euaporet. Et poſtea colectꝫ ⁊ cū iſto
oleo mēbra inūgant. ⁊ iſte modus ē artificialis: qꝫ oleū
qđ de ſe ebullit magis ſumit. ⁊ dicit qꝫ bulliat in dupli
ci vaſe: ⁊ fiat tres vel q̄tuor ebullitiones. ¶ Nota qꝫ mē
bra que debēt inungi iſto oleo ſunt duplicia. ſ. mēbrū pa
ralyticatū: ⁊ mēbrū a quo oriunt iſti nerui. Verbi grā. ſi
pedes ſint paralytici ſpina doꝝ ſi inūgi in yta eū: qꝫ ab
iſta parte oriunt nerui ad pedes. ſi manus ſint paralytica
ſpina colli oꝫ inungi: maxime vſus ſpatulas: qꝫ ibi oriunt
tur nerui venietes ad manū: qꝫ nihil valeret medicina
ſi ſolū applicaret ſupra mēbrū paralyticatū: niſi etiā po
neret ſupra originē neruozꝫ. cauſa quare illud oleū valz
qꝫ pfortat neruos ⁊ calefacit ⁊ alterat malā cōplonē fri
gidā ⁊ humidā: ſi ſi ſumit mām flegmaticā imbibitas
in porroſitatibꝫ neruozꝫ. Itē per illud itelligit ſilia olea
ynguēta emplaſtra embrocationes diſſoluetia. Et tale
ynguētum valet. R. radiceſ achoꝝ rad. lily coſti amari.
añ. 3. f. piperis piretri: euſorbiꝫ caſtozei. añ. 3. ij. ſaluie ſic
ce. 3. ij. floꝝ ſticados arabici. 3. i. ⁊. f. ſpicenardi ſquināti.
añ. 3. i. ſucci herbe paralyſis facta reſidentia. 3. ij. olei de
narcifco vel de maſtice vel de nuce idica. añ. quartl. i. vi
ni albi. 3. ij. pulueriſcāda puluerigenſ ⁊ quaſſanda ⁊ quaſ
ſent bulliant ſimul ſuper cineres cali. vſqꝫ ad ſumpſio
nē vini ⁊ recolect ⁊ colature addat cere qđ ſufficit. pono
vinū ad pfortandū: vt nō ſumat ynguētū. vel fiat ſic

⁊ eſt optimū. R. olei būdicti olei terebentine. añ. quartl.
i. cere qđ ſufficit. fiat ynguētū. ¶ Nota qꝫ oleū vel olea
que cōpetunt in palyſi ſunt tria. oleū de maiorana: oleū
de cynamomo: oleū de iunipero. ¶ Nota qꝫ talis ablu
tio cōpeterit. R. ſaluie ſicce. M. ij. coquaſſent ⁊ bulliant
in tribꝫ lib. aqꝫ pluuiā. quouſqꝫ redeat ad lib. ij. ⁊ in fine
decoctionis bulliat cū duabꝫ ebullitionibꝫ. floꝝ ſticad.
arabici quartl. f. colet ⁊ colature addat aqꝫ marine. li. i.
vini albi lib. f. mellis electi. quartl. i. vel loco decoctioſ
recipiat aque ſaluie ſticados deſtillate vel ablutio cum
aqua ardētī ſola vel mixta cū modico vini albi. ⁊ expen
tus ſum frequēter in dolore neruozꝫ. ¶ Nota qꝫ primo
mēbra debēt fricari donec fuerint calefacta ante qꝫ ap
plicent iſta ynguēta. Emplaſtra ſupius dicta in litargia
⁊ gelatiōe: ⁊ appropietia bene valēt in iſto caſu niſi qꝫ ad
dat pdictis gūmi ruthe agreſtis. 3. ij. vel ſic. R. ſucci ru
the facta reſidētia li. f. pulue. ſtercoris colūbini qđ ſuffi
cit ad incoꝝporādū. fiat emplaſtrū mediocriter liqū.
⁊ extendat ſupra pānū ⁊ ponat ſupra mēbrū paralytica
tum. ⁊ ſolafricatio mēbrū paralyticati cū ſucco ruthe eſt
valde vtilis. ¶ Nota qꝫ iſta ynguēta ⁊ abluſiones poſ
ſunt adminiſtrari duobꝫ modis. Uno modo in balneo.
Alio mō ſine bal. ſi ſine balneo pcedat vliſ purgatio: ⁊ i
hoc errāt multi. naꝫ nulla fricatio vel medicina oꝫ dari
localis ante vlem purgationē: tales medicine vliſ. tunc
multū iuuāt. balneū ⁊ cōpeteris in paralyſi eſt duplex. ſ.
nāle ⁊ artificiale. nāle eſt balneū aque marine vel aque
ſulphuris. Sed artificiale duplex eſt: vnū ex herbis po
ſitis in ſyrupo: bulliāt in aqua. ⁊ ex illa aqua fiat ſupba:
vel ſic qꝫ herbe ponant in olla: ⁊ alia olla ſit ſuppoſita: ⁊
bene lutata: ⁊ cū ſermeto. ⁊ in olla ſuperiori fiat forame
in quo ponat cāna attingēs ad tinā vbi eſt patiens ⁊ reci
piat ſumū: ⁊ qꝫ ſumus ad partē infirmā veniat: ⁊ qꝫ tina
ſit bene coopta. ⁊ illud balneū ſine aqua vocat ſupba.
Alio mō ſit qꝫ ferueat aqua cū herbis illis: ⁊ ponit in ti
na. ⁊ patiens ſedeat ſupra ſedē altā ne tangat aquaꝫ. ⁊ hoc
ſit cōiter in paſſionibꝫ frigidiſ. verū eſt qꝫ primū modū
facimus: vt videat aliqđ feciſſe. Speciale ynguētū in
hoc caſu ſit de decoctione vulpis ⁊ alijs oibꝫ inſteſtinis
ſuis admixtis pcedente purgatione: qꝫ aliter eſſet cā de
ſtructionis. ⁊ per pñs augmentatio paralyſis.

C Diebus vero qbus queſcit dande ſunt quaqꝫ
die. 3. ij. de anacardino qđ. R. 33. piretri nigelle
coſti melanopiperis macropiperis oggy om
niū añ. 3. j. myrrbe ruthe ſicce aſſe ariſtoſ. bac
carum lauri caſtozei ſetaragi indī ſinapiſ gen
tiane omniū. añ. 3. v. mellis anacardi. 3. v. vn
gantur cum oleo nucum: ⁊ cum melle cocto
conficiantur. hoc enim medicamen valde cō
fert palyſi: appoplexie torture ⁊ tremori mor
ſee morſibus ſcorpionis ⁊ omnibus paſſionibꝫ
bus frigidiſ. ⁊ ſpaſmo humido. Que cum ſu
mitur illico prouocat ſudorem ⁊ iſert febrē.
¶ Ponit curā paralyſis per electuariū dicēs qꝫ patiens
quieſcat a ſumptione medicinaz: deinde ſumat diebus
quibus quieſcit. 3. ij. de anacardino. R. 33. piretri nigelle
coſti melanopiperis macropiperis oggy. i. ſe. macedoni
ci omniū. añ. 3. j. myrrbe ruthe aſſe ariſtologie baccarum
lauri caſtozei ſinapiſ gentiane omniū. añ. 3. v. mellis ana
cardini. 3. v. inungant ſimul cū oleo nucis ꝑficiant cum
melle cocto. hec autē medicina ꝑfert paralyſi appople
xie torture tremori albaras morſibꝫ ſcorpionis ⁊ oibꝫ

passionibus frigidis et spasmis hu. Cum autem sumitur illico, prouocat sudores et infert febres. Et quare, videtur confortat nervos: ut patet per maliam, ut calorem et anacardium, que confortant nervos et mel anacardium multum videtur. Confortat membra cum sit causa et sic, et remouet malam complexionem frigidam et humorem consumit membrum flegmaticam ipsam deficcando sic, prouocat sudorem et fe. inflammando et fe. paralisi et spasmis confortat: quod sudor aperit poros, per quos membra expellit et fe. consumit membrum: id est valde bona in his casibus: et in egritudinibus alijs frigidis: quod subtilizat membrum. Nota quod tale electuarium est fortis virtutis non debet administrari nisi preceserint leuiores domestica magis: quod in egritudinibus chronicis debemus debilibus ad fortiora procedere. Electuarij domesticij. R. pul. pliris sine muscis. 3. f. cinamomi electi. 3. i. ligni aloes. storacis calaites. nucis muscate. cubebe domesticce. an. grana. v. mastice. granorum tinctorum. an. 3. i. fe. anisi. fe. feniculi. coriandri ppati. an. 3. i. carniuum. 3. i. se. pinguium. 3. f. serue achori. 3. i. corticis citri conditi. 3. ii. serue anthos. serue sticados arabici. an. 3. ii. aq. saluie. 3. v. aq. ros. de damasco qrel. i. zuccari al. lib. i. fiat electuarium in bolis. Nota quod illud habeat in memoria ne aliquis decipiat quod predicta electuarium et vnguenta competunt in paralisi cuius membra et coniuncta sunt de malis frigidis: quod anis est de malis. non competunt ista fortia donec membra sit euacuata: verbi gratia palis potest veni a causa ex trinfeca calida dissoluit flegma: et ratione flegmatis dissoluti existens in porositate nervorum spiritus non potest transire ad membra: id non potest talia donec talis causa remoueat: si coniuncta remanente frigida cum mala complexione nervorum frigida: tunc bene competunt ista causa. et ad hoc debet esse domestica. Quare dicit in die getis: non petat alijs diebus: credo quod non: quod illud electuarium est multum forte: si dare cur illa die quod darent alie medicine patientes nimis affligeretur. nam afflicto non est danda afflictio. Sed aliud electuarium potest dari quolibet die: quod magis domesticum est quod electuarium ras.

¶ Si sumptus non affert sanitatem eger ab omni medicamine p. r. dies abstineat excepta dicta. Deinde ad ipsius curam redeundum.

¶ Remouet dubium: diceret aliquis si illud electuarium non valeret nec inuaret quod sit faciendum. dicitur: quod tunc quiescat per decem dies: et tunc nisi sit curatus redeat ad primum cure. Nota quare patiens debet abstinere p. r. dies. quod si non inuaret per illud electuarium cum sit optimi signum est. quod est ex parte virtutis defecte: quod medicus non est nisi minister nature. nam vero opatrix. tertio tegni. id non est danda talis medicina: quod magis debilitaret virtutes: sed debet mitti et virtus confortari: ut postea sit potes ad curam: et hoc debet fieri in chronicis egritudinibus quod confortat virtus cum bona dicta: quod virtus est quod curat morbos. Nota quod dicta paliticoz debet declinare in omnibus rebus declinantibus ad caliditatem et siccitatem: ut carnes assate fricatio extremitatum valet. et inuaret in membris paraliticis.

¶ Si paralisis ex percussione aut casu euenerit et acciderit subito: taliter permanebit: nisi quod enim sanabitur.

¶ Pone curam palis ex casu seu percussione. et dicitur: quod si veniat subito non curabitur. causa est: quod quod venit subito signum est quod venit a forti casu: quod tollit subito potentiam membrorum et fuit factus magnus cursus humorum in nervis et canis apoplema et opilatione: quod ibi est ibibita magna materia in omnibus porositatibus membrorum. Nota secundo quod dicitur rasis habet nisi ex tali casu seu percussione causaret dislocatio ex

qua solet causari palis: quod ablatio sensus et motus: quod facta tali dislocatio sufficit reducere membra ad suum locum. Tertio nota causam dictorum quod ponunt in additioe ras. per quod spondile est tortum ex casu seu percussione causatur ablatio sensus et motus membrum suppositi: et tunc valz. reducere ad proprium locum: et si est a materia resoluatur. Secundo quod aliqui potest ex co. rubea vel melancolica palis generari tunc a causa ante: nunquam autem a causa coniuncta: quod ratione siccitatis non inducit plorationem in membro: nec melancolia grossa potest ibi in membro. tamen bene tunc a causa antecedente: quod potest opilare poros et prohibere transitum spirituum ad membra: et tunc causat aquositas: quod calor non potest transire ad membra. Tertius quod aliqui a caliditate dissoluit: quod dissolutum ibibitur in nervis. et causat palisim sicut apparet in hyeme quod sol non potest consumere glaciem: sed ipsa dissoluit: et ita de se quod non consumit sed dissoluit. in isto modo spasmus causat de repletione: ut patet tertio pronosticoz. spasmus accidit pueris: et sic nocet quantum ad causas antecedentes causa. et sic. Quartus quod aliqui ex sanguine quantum ad causam antea: quod ratione sue multitudinis opilat nervos arterias et venas: quare spiritus non potest transire. et id generat sanguis aquosus: quod sanguis de se non potest ibi in nervis sed in porositate nervorum et membrorum: et ita multum competit flobothomia. Quintus quod aliqui ex forti frigiditytate fit costringere: et per spiritus opilante nervos quare et. et id auferit sensus. et tunc indigem sola alteratioe. Et est: quod in mala complexione sine materia non competit euacuatio sed solus alteratio finit. fen. qrel. ca. ii. et illud fit per vnguenta et alia dicta superius. Sextus est quod aliqui fit ratione doloris: ut in senibus: et tunc est difficilis ad sanandum: quod habundant in frigiditytate et humiditate et flegmate falso et etiam quod sunt debilis virtutis. et flegma falsum est mordacitium. Septimus est quod aliqui fit per percussione et casus: et tunc dolor est in membris vel in nervis. et ratione doloris fluunt humores in porositatibus nervorum ibi: quod sunt causa paralisis: et id isto determinat hic rasis. Octauus quod aliqui causat ex timore subito vel tristitia. causa est: quod in timore priuatur membra spiritibus: quod spiritus sunt reclusi ad interiora. et sic paralisis fit. ideo in timore causat tremor membrorum exteriorum. Ultimus est quod aliqui causat in vno membro solo: ut in stomacho matrice vesica: et est signum quod est in origine nervorum venientium ad illa membra: nam quod in eis dolor est trahunt ibi humores: et tunc est signum quod egritudo est in illo membro: ad quod supfluitates currunt: et tunc ex resolutione istius materie fit magnus iumentus: et tunc competit decoctio camomille: fricationes: ut membra expellant suas supfluitates: opus quod fatigantur.

¶ Si non repente ex predictis sed paulatim et molliter inuaserit: loco percussione emplastrum hoc est apponendum. Qd. R. farina fenugreci semen been semine mahalep. semen refim bdellium armoniacum adipem anatis ceram oleum yris. ex his fiat emplastrum et supponatur.

¶ Pone curam paralisis per emplastrum quod est curabilis. et dicitur quod quod venit paulatim non repente loco percussione emplastrum fiat tale. R. farine fenugreci se. been. se. mahalep. se. refim. bdellium armoniacum adipem anatis cera. oleum de lilio fiat emplastrum et supponatur: et potest poni in forma. R. farine fenugreci bdellium armoniacum. an. 3. i. piperis al. se. refin. an. 3. ii. axugie anatis. 3. f. olei de lilio. 3. ii. puluerizanda puluerizent subtili. liqua facienda liqua fiat. misce omnia fiat emplastrum extedatur supra panem: et ponatur super locum percussum. Nota quod in nervo percusso aliud est ponendum in loco percusso. et aliud in loco superiori: quod in loco superiori co-

De stupore 7 tremore

petit percussiva maxie si tinea q̄ mā q̄ fuit sit calida. 7 cognoscit p̄ p̄lone etate regione. 7 ista sunt tria mū-
mia bolus armenicus. sarcocolla. añ. 3. y. misce cū oleo
mirtilloz 7 ponat iuxta locū percussū: q̄ mā trahit ibi
rōne doloris. 7 p̄ p̄is incurabile redderet 7 esset timen-
dū de apostemate. Si vō mā esset frigida q̄ cognoscit
p̄ p̄lones nālē flegmaticā 7 p̄ etate: tūc sunt ponēda ca-
stiprica sicut mastix olibanū nux cipsi 7 filia. 7 incoz por-
rent cū vino stiprico: 7 ponit iuxta locū percussū vt hu-
mores ibi nō fluit. Sed aliud ē ponendū supra locū do-
lorosū mitigatiū 7 resolutiū f3 hali. tertio regni. ner-
ui vō. sicut emplastrū raf: q̄ doloꝝ mitigatiū 7 reso-
lutiū 7 p̄forat nervos: iō ē valde bonū si mā discurrat
ad ipsūz neruū. cōpetūt ista duo q̄ pōit rasi i diuissioib⁹
suis. lxx. olei costi q̄rtl. f. olei de euforbio. 3. f. misce. vel
sic. 7 ē valde vtile. lxx. mirre oppoponacis. añ. 3. y. casto-
rei. 3. y. euforby. 3. y. olei de lilio. 7 de nareisco. añ. 3. y. ce-
re. 3. y. puluerizanda puluerizent subtiliter. liq̄fienda
liquefiant 7 ponant supra p̄uūz. ¶ Nota i cōq̄statiōe
vli multū valz induere pellē ouinā excoziatā 7 recordoz
q̄ habui quedā vicinū totū conq̄stātū 7 erat debilis 7
nō poterat flobothomari q̄ senex 7 induit illā. 7 fuit cu-
ratus in crastino die. Similiter valet in pueris.

De stupore 7 tremore.

Lap.

VIII.

In rubricam nō q̄ stupor est duplex: qdam ē
mētis 7 ille ē actio diminuta virtutis imagi-
natiue: q̄ iperfecte imaginat 7 stat 7 nō loq̄-
tur: 7 vt imaginari q̄ nō facit aliqd d quo fit
curandū: vt p̄ in respirationib⁹ 7 est p̄prie i corporibus
melancolicis: 7 causatā frigido. nūq̄s a ca. q̄ actio dimi-
nuta nō causat a ca. nisi sit multū excedēs: q̄ alr nō face-
ret lesionē in corpe. De isto non loq̄ur hic. alter ē idem
q̄ dormitatio mēbri: 7 sic ē actio diminuta sēus tactus
7 i stupore nō est dolor: 7 p̄ hoc differt a palisi: q̄ in para-
lisi ē actio ablata. ¶ Secō nota q̄ stupor causat tribus
modis. Uno mō vt in p̄focatiōe caloris 7 spūs 7 sangui-
nis vt i senibus. nā non bñ sentiūt dolorē vt in multis
ethicis: 7 de isto nō loq̄ur raf: q̄ cura ei⁹ est cura ethice
q̄ bumectātia applicata ab itus 7 ab ex sicut cum oleo
viol. intra cū lacturis 7 iste stupor ē actio diminuta sen-
sus 7 motus. Secō mō pōt causari ex replone neruoz
vtp̄lurimū ex ibibitōe materie flegmatice: non tñsicut
paralisi: 7 sic causat. 7 eadem est cura stuporis 7 paral-
sis q̄ vtrōq̄z dñatur mā flegmatica. Tercio mō fit ex
sola opilatōe sine humoris vitio sicut i strictura vl coar-
tatiōe mēbri vel frigidityte extrinseca opilate 7 cōstrin-
gēte porositates neruoz: 7 ex cōstrictiōe: q̄ vñ mēbrū
stat sup aliud: q̄ spūs nō pōt libere trāsire: 7 tunc nō sen-
tiunt mēbra: 7 sic nō determinat hic rasis q̄ cura ei⁹ est
remotio cause vt ligatiōis 7 cōstrictionis. ¶ Sed circa
tremorē est notādū q̄ triplex est tremor. qdaz ē passio
neruoz: 7 iste fit i fe. ex sp̄sione materie male supra mu-
sculos sentiēs motū virtus sensitua incitās virtutē ex-
pulsuā ad expellendū: 7 virtute expulsua expellere nō
potente cātur tremor: 7 tūc ē passio virtutis expulsue.
Alio mō cātur a cā extrinseca vt a subita asp̄sione aq̄ cali-
de vel frigide supra mēbra sensibilia: 7 de istis nō deter-
minat hic: s3 in loco i quo determinat de silibus. Alter ē
tremor 7 passio neruoz: 7 d isto determinat h: 7 diffinit
sic. tremor ē motus p̄ter nāz p̄positus ex motu virtutis
7 morbi: 7 talis cātur tribus modis vt dictū ē d stupore.
Uno mō ex inanitiōe. Alio mō ex defectu caloris 7 sp̄i-
tuū vt in cōualescētibus 7 in ethicis. q̄ nā nō pōt regere
mēbrū: 7 iō quātūz eleuat nā tñ deprimit morbus: 7 ad

istū tremorē reducit tremor cātus ex accidētib⁹ aic:
eo q̄ mēbra remota priuāt calore 7 sp̄i 7 vadūt ad cor.
Alio mō ex repletōe vt ex mā flegmatica ibibita ipozo
sitatib⁹ neruoz rōne cui⁹ virtus non pōt tenere mēbra
i sua dispōne nālī: ita q̄ quātū nā eleuat: tñ mā flegma-
tica dep̄mit: 7 illud ē optimū bellū: 7 isto mō tractat h.
q̄ iste curat cū digerētibus reuacuantibus flegma: 7 q̄
stupor 7 tremor hñt eandē cāz: iō de his fit solūz vñū cā-
pitulum. Tercio mō cātur ex opilatiōe sine humoris vi-
tio sicut stupor. ¶ Nota q̄re tremor plus accidit capiti
q̄ alyz mēbris 7 post caput manib⁹. cā ē: q̄ caput ē fleg-
maticū cuz sit frigidū inter cetera mēbra rōne materie
flegmatice in eo habundātis: q̄ multe supfluitates ab
alyz mēbris sibi demādant. q̄re postea manus: q̄ sunt
magis p̄pinque capiti. alia cā est: q̄ sunt i mēbra magis
rara q̄ pedes. 7 cā est: q̄ nā ordinauit pedes ad motum
custodit 7 rōne motus.

Am aliquis sentit aliquod suorum
mēbroz sicut est dispositio pedis cū
fit stupidus: dicemus i illo mēbro
stuporem esse. quapropter eius cura
non est differenda.

¶ Determinat de tremore 7 stupore. ponendo p̄ signa vi-
dens. sensus mēbroz obdormiētū sicut accidit d̄spōnē
pedū. dicamus in eis esse stuporē vel tremorē vel mēla-
colia. ¶ Nota p̄ q̄ in pedib⁹ pus fit stupor q̄ in alyz mē-
bris duplici de cā. Una ē: q̄ magis sunt remoti a fonte
caloris: vt mēbro a q̄ veniunt nerui sensitiui: iō sunt mi-
noris sensus p̄ paucitatē spūs caloris. 7 est q̄re leprosi
citius experiunt i pedibus q̄ in alyz mēbris: q̄ ibi cit⁹
p̄ditur sensus. Alia cā ē: q̄ magis sunt pedes ordiati ad
motū q̄ ad sensū. iō sunt ibi plures nerui motiui q̄ sen-
sitiui: 7 stupor ē actio sensus tactus. ¶ Nota q̄re nō po-
nit signa tremoris sicut stuporis. cā ē: q̄ signa tremoris
apparent ad sensū: stupor non.

¶ Quādo. n. p̄longatur tps̄ huius egritudi-
nis perducit ad paralysim.

¶ Ponit curā vel correlariū. 7 dicit: q̄ dictū ē q̄ stupor
ē in mēbro sup q̄ ē mollities: ideo p̄ hoc cura non ē vi-
latāda. qñ. n. p̄longat cura h⁹ egritudinis pducitur ad
paralysim. cā partis est: q̄ habent eadē cās: s3 differunt
f3 magis 7 minus: q̄ i palisi ē fortior: cā: i stupore mi-
or.

¶ Curatur aut̄ hec passio ex aliqua parte medi-
cinarum paralisis 7 cum dicta. 7 vnctione ex
oleo costino.

¶ Ponit curā in gnālī remittēdo nos ad curas palisis. 7
dicit: q̄ curat in aliq̄ pte neruoz cū dicta: 7 vnctiōe cuz
oleo costino. i. medicinis palisis. cā ē q̄re f3 partē curat
fm q̄ palisi: 7 nō f3 totū: q̄ curat cū eisdē medicis: q̄
ab eisdē causis siue ille medicine sint digestiue siue cūa-
ciue: vel fricatiōes 7 nō f3 totū: q̄ fortiores medici-
ne sunt in palisi q̄ in stupore. nā forti infirmitati fortia
medicamina sunt dāda f3. h. q̄rto amporisimoz. 7 mē-
to. elleborus 7c. 7 cū palisi sit maior. igit̄ 7c. vñ i stupo-
re non pueniūt nisi vnguēta domestica 7 medicine ma-
gis t̄pate 7 alia. f. dicta ē vt clistere posūt supra: sed p̄
cōpetere tale clistere in stupore 7 tremore. lxx. cetauree
minoris vtriūq̄z saluie ruthe yue pipinelle fris ypicen
mercurial. añ. 20. y. cartami mūdati. 3. f. agarici electi.
3. y. vtriūq̄z sticados. añ. 3. i. fursuris. p. i. mellis olei d̄ li-
lio. añ. q̄rtl. f. salis gēme. 3. y. pillularum coctiarum. 3. f.
fiat clistere vsq̄ ad q̄rtl. y.

De tortura ozis vel faciei

malaxando cum ydromelle facto cum aqua achori: et si
ant pillule ad quantitatem cicieris: similiter valet sirupus
dictus in capitulo de paralisi etc.

CEgro preterea quotidie in mane ante quod com-
medat sinapim cum sirupo acetoso gargari-
zare faciemus.

Conit curam per gargarismata: et dicitur: eger de mane
gargarizet sinapim cum sirupo acetoso: et potest poni in for-
ma. R. sinapis quartum. i. et f. acetum al. quartum. f. mellis electi
quartum. y. fiat decoctio clarificata ad lib. i. et quotidie su-
mat sex coclearia tepidissima in vase in quo sit aqua calida
et sumat unum coclear post aliud: et fiat ante prandium stoma-
cho ieiuno: et ante cenam. **C** Nota hic antequam coepit illud
gargarisma due conditiones requiruntur. primo quod corpus
euacuatum sit vniuersali euacuatione: quod corpore existente
plectorico magis fieret attractio ad faciem quam euacuatio
etiam quod transierit. ii. dies: quod in principio cum magna est fluxus
fieret maior fluxus. **C** Nota per illa intelligit eis simi-
lia. primo tale est quod est expertum. R. radices achori quartum. i.
piretri. 3. y. et f. acetum. 3. i. mellis electi quartum. y. fiat deco-
ctio parum clarificata ad lib. i. quia subtiliat et euacuat
et fiat ablutio intus et extra.

C Et mittemus eum in domum obscuram.

Constendit qualis debet esse mansio. et dicitur: quod domus sit
obscura: causa est duplex. scilicet quod per aspectum ad diuersas par-
tes forte augmerentur torturae: quia hoc frequenter acci-
dit ex alio: quod facies magis declinat ad unam partem quam ad aliam
ut auctores dicunt. vel a parte sana sit unum speculum de
calibe: et ut propter aspectum ad partem contrariam rectificetur
eius facies: et ideo dimittatur in domo ubi sit speculum.
alia causa est: quod virtus visiva est debilitata: et ideo debi-
litatur magis in claritate.

C Et precipiemus ut unam nucem muscatam
parte ozis que torta est teneat.

Constendit quid sit tenendum in ore: et dicitur: quod nucem musca-
tam: et causa est: quod est multum confortatiua nervorum: sicut ratione
caliditatis habet sublimare grossam materiam et ratione stipticitatis
confortat membra. **C** Nota quod per illa intelligit virtutem
haberi similem. R. radices achori bene mundati quartum. i. et f.
33. al. 3. i. nucis muscate. 3. y. puluerizanda puluerizent et
ifundant in aqua saluie per duos dies et codiantur cum
melle electo quartum. f. fiant troisci ponderates. 3. i. et f. et
unum istorum teneat in ore post aliter: et si transglutere non
eet vis. imo utile facta retentione prius est secretum.

C Maribus quoque tunc insufflabimus conditum
ut sternutatio prouocetur.

Conit curam per sternutationem: et dicitur: quod insuffletur con-
ditum in naribus: et conditum est herba filis spatule feride.
cuius partis est eadem de gargarismate: quod per sternutationem
materia coniuncta torture ozis expellitur: et possunt fieri sternu-
tatoria superius dicta. Vel sic. R. succi auricule muris. 3. i.
facta residua opoponacis castorei puluerizatorum. an. 3.
f. misce: et inuicentur cum nasali. Item valet succus ficule: sed
magis appropriatus est succus auricule muris: imo di-
cit additio quod multi fuerunt curati uno die cum sternu-
tatione auricule muris.

C Spondiles quoque collicius et facies eius et
frontem ex oleo castino inungere conuenit.

Conit curam per inunctionem: et dicitur: quod spondiles colli in-
ungantur cum oleo castino. **C** Nota cum quod origo nervorum
venientium ad faciem est in superficie nuche in quibus est
nomenclaturam principale in tortura: et quod oleum etiam oportet poni

in origine nervorum per Gal. 3. de iuuamentis membrorum. et illud
oleum est confortatiuum nervorum et presumptiuum materiam et altera-
tiuus. ideo etc. Nota per illud intelligit similia: sicut tale
vnguentum spatium in tortura. R. radices achori quartum. i. et f.
33. al. nucis muscate. an. 3. y. olei costini. 3. i. y. vini al. 3.
y. et f. pul. puluerizent et bulliant simul supra cineres cali-
dos usque ad consumptionem vini. coles et colature addatur
cere quartum. f. sed fiat vnguentum vel tale emplastrum. R.
opoponacis quartum. y. radices achori. 3. i. y. 33. al. nucis mus-
cate. an. 3. y. cerebentine. 3. y. puluerizanda puluerizent liquer-
fiant: misce omnia: et fiat massa et extenda supra alutam et pan-
nus de sustaneo vel bombace et applicet spodiabilibus sur-
terioribus colli. **C** Nota quod in hoc casu est error magnus:
quod antequam coepit in tortura causata ex spasmio
vel vnguentum vel emplastrum ablutiones debet prece-
dere mollificationem: hoc ponit Auic. 3. can. fen. scda. caplo
proprio. causa est: quod tortura causata ex spasmio de reple-
tione eodem modo curatur sicut a materia multum grossa. mo-
do in hoc coepit in principio mollificationis: ut in splene
quod est materia multum grossa coiter facimus et male. quod resolu-
uit subtile: et residuum petrificat nisi precedant mollifica-
tiones. Sed in tortura causata a paralisi non est sic: quia
materia est aquosa: et tunc non conueniunt mollificationes: imo re-
solutiua: mollificationis coepitens est tale. R. mucillagi-
nis se. fenugreci se. lini. an. 3. y. butyri sine sale. 3. f. assun-
gie anatis. 3. i. olei amigdal. dul. 3. y. olei de lilio quartum. f. cere
modicum. liquefieda liquefiat. misce omnia: et fiat vnguentum.

C Et est quotidie de anacardino unius auri
pondus sumendum.

Conit curam per electuaria: et dicitur: quod quotidie sumat
de electuario anacardino aureum unum cum aqua deco-
ctionis achori. Recepta posita est supra. capitulo de para-
lisi: causa est: quia puocat sudores: quia consumit mate-
riam: et est vltima virtutis: et talia non conueniunt nisi pre-
cedant alia: et ideo non conuenit nisi quando talia deficiunt
et electuarium potest competere tale. R. nucis muscate. 3. y.
pserue achori quartum. y. panis succari a lib. i. fiat electua-
rium et detur cum aqua decoctionis achori et facta pur-
gatione vniuersali si detur loco eius quolibet mane de
vera hermetis esset valde bonum: imo oes auctores po-
nunt: et ponitur in 5. can. ab Auic.

C Et si passio hoc modo soluta non fuerit ad
ventris solutionem et egri preservationem re-
deundum est.

Conit curam quando omnia alia deficiunt: et dicitur: quod si
passio hoc modo non fuerit soluta ad ventris solutionem
et egri preservationem est redeundum. preservationem sup-
ple cum bona dieta. causa est: quia quando egritudo non
est curata: est signum quod adhuc aliquid remansit de ma-
teria precedenti: et ideo preservandum est ne ulterius la-
batur: et lapsus curandus est.

C De tortura vero que non repente: sed pau-
latim accidit non loquimur. ipsa namque non co-
tingit nisi in frenesi perniciose morte iam imminente
nente et est ex siccitate.

C Excusat se de tortura ex inanitione: et dicitur: quod illa est in-
curabilis. dicitur: quod de tortura vero que non repente: sed pau-
latim fit non loquimur: quia talis est incurabilis: ut que contin-
git in frenesi perniciose morte iam imminente ex siccitate:
et de ista loquitur Hippo. et Gal. primo pronosticorum. can. illo. Si
lumen effugerint etc. Causa patris est: quod spiritus de inan-
tione est mortalis: similiter tortura: eo quod deficit virtus:
quia est facta consumptio vltima tumiditatum radi-

calium et caloris naturalis.

De spasmō.

Cap.

X.

In rubricam. nota qd spasmus est morbus officialis per quem contrahuntur nervi vel ias sunt contracti versus originem. i. nuchā vel cerebrum et intelligo qd est morbus officialis. principaliter quando est opilatio repletionalis: vt quando fit ab humilitate replete: vel quando fit ex opilatione attenuatoria vt spasmus de inanitione: vt in ethica est opilatio attenuatoria: qd partes arterie adinuicē vniuntur ppter defectus spirituum: et potest fieri ex mala cōplexione faciente opilationes vel de sanguine vt de co. l3 sit raro mala cōplexio ca. Si spasmus de inanitione est mala cōplexio sicca. Et intelligo qd fit mala cōplexio frigida et sicca. et ppter hoc qd contrahuntur: intelligo in fieri cū quo est motus vel contracti sunt in facto et cū quo est ges: f3 Bal. 5. de morbo. Nota causa spasmus sunt. i. f. pmitia: aīis: et pūmcta. Causa pmitia sunt res extrinsece nō nāles multipliciter humores replent frigidū in corpore: qui pōt imbibi in ipsis nervis: vt plurimū spasmus de repletione ab isto humore causatur: vt cibi frigidi et carnes porcine: lac: of f3 multitudine: potus: magna crapula: somnū superfluum et quies: et sic de alijs: et ad hoc innuit res nāles: vt etas frigida: cōplexio frigida: nā in habetibus symbolū fortior. al. facilius erit transitus. 2. de gñōne. Cā aīis est humor imbibitus in nervis anteq̃ faciat cōtractiones nervorum: vt plurimū humor flegmaticus: deinde melancolicus: deinde sanguineus: rarissime colericus. Causa cōiuncta sunt humores flegmatici viscosi grossi ibibiti in porositate nervorum causantes cōtractionē in ipsis nervis. Sed causa pmitia de inanitione sunt res nō naturales extrinsece cōsumētes humiditates corporis nostri: sicut cibi calidi: potus siccus et calidus: panis calidus vigilie superflue motus superflui. Causa aīis est mala cōplexio cōsumēs humiditates nostri corporis et nervorum: sicut se. ardētissimi ma vt causon vel mala cōplexio ca. et sic fundata in ipsis mēbris. Causa cōiuncta est maxima siccitas introducens actu in nervis cōtractionē: vt p3 de corrigia posita supra ignes. Nota qd differētia et vniuersa est iter spasmus et singulū cūq̃ epilepsia et paraly sin. cōueniētia est: qd vtroq̃q̃ est cōtractio nervorum. Sed spasmus differt ab epilepsia: qd epilepsia est cōtractio nervorum totius corporis: qd mēbra oīa cōtrahuntur: et ideo epilepticus cadit: cā est: qd ibi est nocumētum cerebri: et in origine nervorum: f3 in spasmō nō est ita cōtractio oīum mēbroz: imo vnius mēbri vt plurimū: nō venit ex nocumēto cerebri: sed nuchē fin qd fit cōtractio in alia et in alia pte: vt si fiat in spōdilibus colli a gbus oriuntur nervi et vadūt ad manus cōtrahuntur: sed in spōdilibus inferioribz cōtrahuntur pedes: et ita est cōtractio mēbroz desiccatoz et nō est nocumētum in cerebro. Secundo differūt: qd in epilepsia quīs sit cōtractio: sicut in spasmō: postea tñ fit dilatatio postq̃ mā est consumpta vel resoluta que faciebat opilationem: sicut vapor vōsōsus: sed in spasmō nō fit dilatatio: sed curvantur nisi curet. Differt a singulū in duobz. pmo quīs fit at in singulū cōtractio: quia est passio stomachi: fit etiā dilatatio quādo mā faciens expulsa est. secūdo quia singultus est passio lacertoz orificij stomachi. Sed spasmus est passio nervorum. Differt a paralysi pmo qd in paralysi mēbris dilatatur et augmētatur in longū: causa est: qd fit a mā aquosa que habz extēdere mēbris in longū: vt pars de corrigia madefacta in aqua que potest in longū augmētari: sed in spasmō fit augmētatio in latū. Sed in spasmō de inanitione fit diminutio fin longū et latū

causa est: qd in spasmō de repletionē augmētatur mēbz in latū: qd mā eius est grossa et viscosa: et qd grossa nō extendit membra: sed augmētatur in latū replēdo porositates mēbroz: ideo nō augmētatur in longū. Sed Auerrois reddit aliam causā: secūdo colligit. et dicit: qd ex illa mā causatur vōsōsus: et ideo causatur extēsiō fin latū: Differt spasmus a tetano: qd tetanus est egritudo officialis habēs virtutē motuam a nervoz cōtractione de quoz aptitudine est vt cōtrahat ppter nocumētum in lacertis et nervis: sed spasmus est egritudo qua mouentur lacerti ad sua pncipia et iobediētes sunt in dilatatione. scdo differūt qd tetanus ppter est quādo lacerti anteriores et posteriores cōtrahuntur et mēbz stat extēsi sed spasmus dicitur quādo cōprehendunt. al. cōtrahunt ad vñā partē tñ. vniunt tñ qd fiunt ex eisdem causis. Differūt spasmus tetanus et cūq̃q̃ cūq̃q̃ fit a vōsōsitate grossa dilatate nervos et lacertos. Sed tetanus et spasmus fiunt a mā humoralis. Secūdo differunt: quia cūq̃q̃ nō est nisi spasmus particularis: qd nō fit nisi in oculo aut palpebra: et talis appellat graphus: tamē solet cūq̃q̃ seu aliusz sumi put idē est qd spasmus vel tetanus. Notandū qd i spasmō possumus cōsiderare malū motū et iūm: et sic est accidens morbi. vel figurā qd sequit ex tali opilatione: et sic est egritudo f3 diuersos respectus. Nota qd spasmus de repletione magis accidit in pueris qd alteri etati. cā est multitudo humorū existētis in eis: qd creati in vltio limositatis scdo de cōplexionibz. Alia cā est: qd nervi illis sūt molles. iō de facili accipiūt mēbz ab alijs mēbris: qd sūt in pms. in senibz vero duri et siccī et reperiati. Tertia cā ē imoderatio diēte sui regimīs: qd sūt dati gulositati et luxurie fin. S. iij. pnosticozum.

Cum aliquod membrum alicuius contrahitur et ad suam redit originem aut plura ex membris sic disponunt ipsa spasmatata esse pronuntiabimus.

In hoc caplo ponit signa spasmus. et dicit: qd cū aliquod mēbz cōtrahitur et ad suam originem redit aut plura ex mēbris sic disponunt ipsa spasmatata esse pronuntiabimus. Et ex hoc habetur diffinitio spasmus: quia spasmus ē contractio nervorum versus suam originem. Nota qd re in spasmō est contractio: fit enim propter materiam grossam contentam in nervis que dilatāt ipsos fin latū et abbreviatur scdm longum. ergo et. Nota qd signa spasmus de repletionē sunt: quia talis aduenit subito et apparent signa repletionis. Sed signa spasmus de inanitione sunt quia fit paulatine et successiue per materiaz euacuam per medicinam vel per se: et sic de alijs. Nota qd quedam sunt signa spasmus pnostica: vt tremor membrū diminutio motus eius. ista denotant spasmus futurum. signa demonstratiua ponuntur in littera. Signa salutis sunt recuperatio motus et dilatatio membrū. Signa incurabilitatis siue mortis sunt demacratio membrū: et mutatio coloris eius: quia signum est qd remedia nō proficiunt si deterioratur membrum.

Spasmus autē subito aut paulatine iuadit.

Ponit diuisionem spasmus: et dicit. omnis spasmus qui fit aut fit subito aut fit paulatine. Nota qd spasmus dupliciter diuiditur. Uno modo penes figuram membrū: et sunt tres species spasmus. Una est species spasmus in qua nervi cōtrahuntur versus partē domesticā: et hoc qd nocumētus est in parte anteriori cerebri et in nervis pcedētibz ab eo et vocat antostonus. Secūda spēs est in qua cōtrahuntur versus partē siluestre seu versus partem

De spasmo

exteriorē et vocat̃ p̃toston. Tertia spēs est in qua p̃trahuntur ṽsus ṽtrāq; partē: et ista est spēs que vocat̃ tethanus: q̃si totus corpus tenēs: et illa est deterior alys: q̃ totum tenet et mēbris stat rectū: et p̃pter hoc auctores faciunt distincta capitula de cura spasmi et tethani: q̃ difficultior est cura in tethano q̃ in alia spēs spasmi. Alio modo diuiditur spasmus penes eius causas et materia: et sic sunt tres spēs spasmi: p̃ma est de repletionē: sicut ex humoribus imbibitis in porositatibus mēbroz: et hoc aliquādo per totū nervū et aliquādo in vna parte eius: et ṽt plurimū hoc fit a materia flegmatica: quāvis possit fieri a sanguine melācolia ṽl eo tamē raro: p̃pter hoc ras. et alij auctores nō faciunt mentionē nisi de cura spasmi causati ex repletionē flegmatica: q̃ talis ṽt plurimū fit. Alio modo fit ex inanitiōe: quia causatur ex cōsumptionē humiditātū subtiliū: ratione cuius cōsumptionis nervi de necessitate p̃trahuntur: et ita paulatim causatur: q̃ cōsumptio fit paulatim. Alter est spasmus q̃ p̃portione istis duob; qui causat̃ ex rebus subito inducētib; nō cumentū in nervis: et quāvis tales res sint multe in generalitāe sunt quatuor in spālī. P̃ma fortis frigiditas obuians nervis: et ille spasmus reducitur ad spasmus de inanitionē. et causa est: q̃ frigiditas intensā cōdensat humiditātē nervoz: et humiditas cōdensata minor est q̃ rarificata: q̃ cōdensando et cōp̃rimēdo aliquid fluit. Alij dicūt q̃ reducitur ad spasmū de repletionē: q̃ angustat humiditās: imo dico q̃ icipit diminui: q̃ aliqd comp̃rimendo p̃t̃ effluere et exire de humiditate nervi: idē reducitur ad spasmū de inanitiōe: nō q̃ spasmus est de inanitiōe: s; reducitur: q̃ minorā mā et hūiditas nervi. Secūda cā est dolor: q̃ in dolore virtutis p̃cipietis suū nocumētū contrahuntur nervi: et talis per se reducitur ad spasmum de inanitionē: sed per accidēs ad spasmum de repletionē. et causa est: q̃ dum nervi cōtrahuntur et sentiunt suū nocumētū aliquid effluit de humiditate nervoz: s; postea q̃ ad locū dolorosum fluit humores: ideo ibi humores imbibuntur in nervis: et sic spasmus fit. Sed aliqui dicūt q̃ reducitur per se ad spasmū de repletionē: q̃ de rōne cōdensationis plus iste humiditates imbibuntur. Tertia cā possunt esse vermes mordicātes orificiū stomachi inducentes nocumētū: et tunc ṽt sensitiua senties suū nocumētū fugit: et cōtrahitur sicut est et homine quī vult saltare ṽnit se fortius: ṽt possit saltare: sic in p̃posito: cuius natura sentit nocumētum in nervis causatū a vermib; tunc cerebrū: qd est origo nervoz: p̃trahitur et cōstringit se: ṽt melius possit expellere rez p̃traria: et ille reducitur ad spasmū de inanitionē: vnde nō est p̃prie de inanitionē: sed q̃ ratiōe cōtractionis aliquid p̃remittitur de humiditate nervoz. Quarta causa est morbus venenosus anialis: q̃ illa humiditas venenosa imbibitur in nervis: et sic reducitur ad spasmum de repletionē: q̃ iducit ibi nocumētū: ad qd sequitur p̃tractionē nervoz. q̃ ṽt plurimū ois spasmus: vel est de inanitionē vel de repletionē: idē ponit curas illoz et nō alioz: q̃ in alys spēsbus spasmi sufficit removere causam: sicut in spasmō causato a frigiditate: sufficit calefactio nervoz cū vnguētis calidis. si ex calido cū vnguētis frigidis: si a vermibus sufficit interficere vermes. si ex morbo reptiliū tyriaca sufficit vel mitridatū vel appositio ani ipsius galli deplumati vel ṽtosa vel scabiosa conquassata cū vitello oui: et valz a tota p̃prietate: si ex dolore sufficit removere dolores.

C Spasmo autem subito euenienti eadez p̃paranda est cura quam in paralysi cōferre dicimus. In eo tamen fricatiōe manūz et inun-

ctione ex oleo costino plus ṽtinuitur.

C Ponit curas spasmi de repletionē: et dicit q̃ in spasmō subito veniente eadem est cura: sicut in paralysi: tū magis competit hic fricatio manūz et unctio cū oleo costino. **C** Nota q̃ spasmus causatus a dolore reducitur ad spasmū de repletionē: et ideo ponēda est cura hui; sicut spasmū de repletionē: et removere dolorem et dolor sic remouetur. R. medulle panis de frumento infuse in lacte vaccino p. ij. horas lib. f. vel q̃rt. i. f. m. q̃ est expediens vitella ouoz recētūz. v. numero infusa per. ij. horas vel. ij. in oleo ros. olei ros. 3. y. lactis vaccini q̃rt. f. ad icorpoz: adū cōquassanda cōquassent et misceant oia: et fiat emplm et ponat̃ supra locū doloris tepidū. Vel sic. R. medulle panis calidi de frumento infuse in vino lib. f. p̃p̃ma fortiter et rōpra locū dolētē ponat̃. Vel sic. R. olei ros. q̃rt. f. aq. ros. lib. f. vitella ouoz recētūz fortiter agitato. v. misce. et stupe canabine infuse in p̃dictis cōp̃rese supra locū dolorosum ponat̃ur et ista valēt: dum tū dolor nō pueniat ex punctura: verū f̃m Dali. 3. tegni. si sit p̃ictura: tūc valeat oleū de euforbio calidū in loco doloroso positū seu infusum et spālī in corpore frigidō: et desuper ponat̃ sacculus de fursure vel emplm de opoponaco vel modico euforbio vel castoreo ṽl p̃iretro et superius habita est recepta illoz. **C** Nota q̃ spasmus de repletionē: et paralisis cōueniunt et differunt in cura: cōueniunt quātum ad illa que applicātur ab itra: q̃ idē est medicamē digestiū et laxatiūz: q̃ medicīne digerētēs flegma ṽtrobiz: p̃petit ṽt plurimū: et ideo sunt dicte. Secūdo cōueniunt in dieta: ṽtrobiz debz vergere ad caliditātē et humiditātē: s; differunt quātū ad illa que extra applicātur: q̃ in paralysi cōpetunt resolutiua et nervos cōfortātia. causa est. quia eius mā est aquosa et humida. Sed in spasmō p̃mo cōpetunt mollificātia: q̃ mā est grossa et viscosa: et postea resolutiua: q̃ si p̃ius ponerent resolutiua q̃ mollificātia: q̃ mā est grossa et viscosa resoluere subtile remanente grosso lapidificato: et p̃pter hoc ante q̃ applicent alia q̃ applicant in paralysi p̃ius p̃cedūt mollificātia cū bal et emplastro mollificatiuo. vel vnguētū tale. R. mucilla ginis se. fenugreci. se. lini. añ. 3. y. butyri sine sale assūgie anatis. añ. 3. f. olei sisamini olei amigō. dul. añ. quart. f. olei de lilio. 3. i. cere modicū. liquefiēda liquefiāt: misce oia: et fiat vnguētū resolutiū dictū in cura palisis: ita q̃ vtatur illo vnguētō mollificatiuo p. ij. dies: et post alios duos dies vtatur resolutiū: et ita vadat continuando: q̃ mā est nimis grossa. Emplz ṽo resolutiū p̃petēs est tale. R. emplastri ceronei q̃rt. f. f̃m quantitatē mēbz: multū. n. valz mollificat durities splenis malaxet cum oleo sisamio et extēdat supra alutā: et postea administretur supra originē nervoz et mēbroz: s; ablutio p̃petens sit talis. R. se. fenugreci lini aneti. añ. q̃rt. i. summitatū malue et bismalue b̃zace ṽt sine. añ. 20. i. cōquassent fortiter: et bulliāt in q̃rtuoz lib. aq. vsq; quo redeat ad. y. lib. et colet. cū colatura fiat mēbz ablutio dicta in palisi et de balneo. p̃mo mollificādo. sc̃do resoluēdo. Ad idē valeat hoc qd est secretū resolutiū. R. se. aneti conquassati lib. iij. canicū ṽnū vulpis euisceratum bulliāt in sufficienti aqua pro bal. vsq; ad offium separationem et in illa aqua abluatur pa. vel cū aqua illa membra spasmatā abluantur: et si nō curetur redeundum est ad curam et tene bene in tua mente illud balneū quoniam ṽtile est. **C** Nota causaz dicti quare est eadem cura: quia fiunt de eadem materia: sed quare in spasmō magis fiunt fricationes et alia: quia in spasmō materia est grossa magis: et ideo vt resolutio fiat per fricationes et inunctiones et inter omnes inunctiones que valent sunt tria. scilicet assu-

gia vultus: et ideo valet pellis vulpis supra membrum
spasmatum: et asungia vultus et asungia vultus quarta as-
ungia leonis. puocat se. in spasmo.

C Spasmus vero qui non repente: sed suan-
ter accidit post febrem aut post multam ven-
tris solutionem: aut multum vomitum aut san-
guinis fluxum malus est et vix curabilis.

C Ponit curas spasmi de inanitione: et diuiditur in duas.
Primo ostendit qualiter se habet quantum ad curam.
Secundo prosequitur ponendo curas. secunda ibi. (Quic-
quid de primo: dicitur qd spasmus qui paulatim accidit
post fe. aut multam ventris solutionem aut multum vo-
mitum aut multum fluxum sanguinis narius malus est et incur-
abilis: idem. 2. afforismorum.) **C** Nota qd se. contingens in
spasmo est duplex. quedam est consumens: vt quando ca-
lor preter naturam dominatur illi: ita qd substantiales hu-
mores consumit corporis: vt in causone et de tali loquitur
hic Ras. et venit paulatim. Alia est se. dissolutus: vt qua-
do calor nostri corporis habet solum dominium supra hu-
mores. dissoluedo non consumendo: vt spasmus accides
pueris post ipsam fe. venit subito: et est de repletionem: pa-
tet quia calor solum dissoluit: et hoc raro contingit: sed vt
plurimum post fe. est spasmus de inanitione. **C** Nota qd
spasmus de inanitione potest dupliciter considerari. Uno
modo quantum ad sui principium: et sic spasmus de ina-
nitione est curabilis: quia adhuc virtus parum est debi-
litata: sicut in prima specie ethice. Alio modo potest su-
mi quantum ad sui complementum: et sic est incurabilis:
quia virtus est multum debilis: ppter consumptionem hu-
miditatis radicalium et resolutionem spirituum a qui-
bus medianibus operatur virtus: sicut est in tertia spe-
cie ethice: et sic loquitur hic Ras. sed qui est in principio
potest curari cum ocio somno dicta resumptiua.

C Quicquid tamen accidit ei in ederi incipie-
mus. Egro namqz ordeci aquam et iura vinctuo-
sa et mollia ministrabimus.

C Ponit curam per nutrimenta spasmi de inanitione qua-
do est curabilis: et diuiditur in quinque: primo ponit cura-
per potum aque ordeci et vinctuosa. secundo per balneum.
tertio per inunctiones. quarto iterum per balneum. qu-
to per dietam. secunda ibi. (Et in aquam.) tertia ibi. (Et
inungemus.) quarta ibi. (De vino.) Et dicit qd quicquid
accidit posito qd sit incurabilis: vitam tamen prologare
possumus ministrando ei aquam ordeci et iura vinctuosa et
mollia. **C** Nota qd ad nutrimentum conueniens spasmo
de inanitione quinque conditiones requiruntur. Primo qd
sit facilis digestionis: quia virtus est debilis. Secundo
qd sit facilis penetrationis: quia vie stricte et esset opila-
tio attenuatoria. Tercio qd sit multi nutrimenti: quia ma-
gna est deperditio. Quarto qd sit alteratiuum tale nu-
trimentum: quia in membro est magna siccitas. Quinto
qd sit consolidatiuum vt multum adhereat membro: et ideo
competit aqua ordeci et si in ea decoquatur cancer flumina-
lis vel testudines est mirabile nutrimentum: similiter
aqua carnis: quia facilliter digeritur. **C** Nota qd si sint
quattuor liquores multum humidi qui possunt in cura
spasmi de inanitione competere: iter alia sunt quattuor
specialia. Unus est ona sorbilis. et causa est: quia facilis
digestionis et facilis penetrationis propter subtilitatem
substantie eorum: et multi etiam nutrimenti. primo totum qd
est eis in substantia corporis puerit. Secundus liquor
est vinum multum limphatum: qd est facilis digestionis: imo
dicit Auerroys quito colligit. qd absqz digestionem transiit

in membra et puerit in spiritibus: et ppter hoc magis com-
perit in sincopi qd aliqd aliud. et est facilis penetrationis
qd in subtili substantia fundatur: et est multi inuameti. at.
nutrimenti: qd illud in substantia membra. et spiritus conuer-
titur et alterat ratione aque sibi admixte. Tercio liquor est
aqua carnis que coctur sit sic. Ras. vnaqz bonam gallinam et
pingue et frustatis ponatur in olla et claudatur foramen
et remoueat tota piguedo cum pelle: qd aliter est nimis
vinctuosa et coquat fortissime in cacabo pleno aqua: ali-
ter sit quando est magna debilitas. addat et capiatur alia
gallina bene piguis et lardetur cum piguedine porci recen-
tis: et liquor qui inde exit est summe utilitatis: et si non possit
haberi extrahat cum torculari apothecario: et si miscea-
tur talis liquor cum aqua carnis multum confortat: et aliqui
idem pot fieri de mutone: qui est absqz se. neqz calidus: et
est quartus modus. Vel aliter. Ras. quattuor medullas pa-
nis alboz cum carne vnius boni caponis per die in vino
reperari et totum simul coquasce et ponat in vase vitreo: et
aliqui addunt duo vel tria vitella ouoz: et illud qd distil-
latur est aqua carnis et prima vocat preciosior. Quartus
liquor qd coquitur est lac: et maxie mulieris: et post asine vt
capre. Quare valz lac: qd multum nutrit ppter similitudinem
qua habet cum substantia membrorum: et dicit Auerroys. et colli-
get. qd alterat qd ad frigiditatem declinat: et est solidati-
uus ratione serositatis et facilliter digeritur ppter subtilitatem
et cito transit: et dicitur sumi immediate cum a mamilla extrahitur
et de facili corrumptur: et si est fluxus ponitur ibi lapis
ignitus vel calidus ignita. ex istis patet qd intelligit Ras
per rara mollia.

C Et in aquam dulcem tepidam ipsum mitte-
mus: et inungemus et oleo vido. tepido et oleo
de seminibus cucurbitae: et precipue nervorum
radices in quibus spasmus existit. In tina quo-
qz diu moxetur et ex oleo viol. inungatur.

C Ponit curas per bal. et inunctiones: et dicit qd talis dicitur po-
ni in aqua tepida: et inungi oleo viol. tepido: et oleo de se-
minibus cucurbitae: et spalliter radices nervorum et spina dorsum
et in tina diu moxetur: et inungi cum oleo viol. **C** Nota tria
primo qd duplex est causa qd valz balneum aque tepide. Una
est: qd quis aqua tepida non humectet spasmatum: via
nutritio: tunc in via irrorationis: et phibet actiones calo-
ris preter naturam in humido radicali. Alia causa est qd dilatat
membra ratione cuius melius transit nutrimentum ad membra. qd
dicitur inungi cum oleis ppter qd frigidat et humectant: et ita remo-
uent mala pplexione frigida et siccam. **C** Nota secundo qd
loco balnei aque tepide ppter petere alia: et iter alia sunt
tria bal. aque dul. primum est aqua in qua sint bullite her-
be frigide et humide: vt sunt viol. nenusa. folia salici etc.
2. bal. est appropriatum balneum lactis: qd sicut valz ab i-
tra: ita valz ab extra: et illud est mirabile. Tercium bal. est
olei cois: et est melius alius: qd magis confortat: valde cauē-
dum est a multa caliditate olei: sicut quis olea posita a ra-
st petat: sicut fere filia pperunt: vbi loco istoz oleoz pot
fieri tale vnguentum cum quo tota spina dorsum dicitur lungi. Ras. as-
fungie galline asungie anati medulle vituli. an. 3. f. mu-
cillaginis felini. mucillaginis dragagati gummi arab. an.
3. i. vl. 3. y. olei viol. olei nenusa. olei de salicibus. an. qrt. f.
cere al. qd sufficit liquefienda liquefiant misce oia et fiat
vnguentum et inungatur spina dorsum.

C De vino bibat parum: quod tamen
multum habeat aque admixtionem et cibis
nutriatur humidis.

C Ponit curam per vinum: et dicit qd de vino parum po-

De epilepsia

ter: et illud sit multum limphatum et nutriatur nutritis humidis. ¶ Nota causam quare valet vinum: quia confortat et alterat: et cito transit: et debet multum limphari: quia magis humectat et debet pausare bene post commixtionem aque et debet fieri cum aqua calida: ut melius fugiat calorem vini: vel potest fundi in eum tosta panis calida: quia caliditas accidentaliter fugat virtutes vini et remanet aquositas.

¶ De epilepsia.

Lap.

XI.

In rubricam. nota quattuor. que sunt notanda. primo quod epilepsia potest vocari quatuor modis. scilicet morbus caducus a casu qui fit in paroxismo. Secundo vocatur peditio ab inmoderato motu pedis in paroxismo. Tercio vocatur perra: quia a perra quod est sacrus. et noxion quod est nocens: quia si morbus nocens facit partibus. scilicet cerebro. Quarto modo dicitur comensalis vel coniuualis: quia multotiens venit in conuiuio plusquam in alijs locis propter saltus et tinnitus que fiunt in talibus: quia tunc materia mala incitatur: et ab illa fumi mali eleuantur et inde fit paroxismus. Quinto modo dicitur epilepsia quasi ledens partem superiores et specialiter caput: et dicitur ab epi quod est supra et leisis lesio. ¶ Nota secundo quod epilepsia sic diffinitur ab Auicenna. tertio cano. fen prima. capitulo de epilepsia. epilepsia est opilatio prohibens membra animata a sensu et motu et erectione non integra: et intelligo sic. quod sit egritudo officialis: quia opilat meatus cerebri: quod uis non ex toto: sicut in apoplexia: et propter hoc prohibet membra animata a motu et sensu et erectione: quia non est perfecta: et totalis opilatio: sicut in apoplexia: quod uis vocetur morbus complexionalis ratione male complexionis frigide et humide cerebri: tamen principaliter est morbus officialis: quia in eo est opilatio. ¶ Nota tertio quod epilepsia est duplex: quedam est veniens a causa priuata: ut a materia existente in cerebro: alia a materia comensali: ut a materia existente in alio membro a cerebro: et signum distinctiuum est quando venit a cerebro non presentitur paroxismus: et est cum dolore et grauitate capitis et perturbatione sensuum: et quando ab alio membro venit tunc est nocumentum in illo membro a quo prouenit: ut si ueniat a stomacho nausea et vomitus. si ab intestinis est dolor in eis: et egerunt et affellant. Si a matrice uenit prouenit ratione retentionis menstrui: aut spermatis: ut in uidijs. si a vesica tunc est dolor in vesica: et in ista non tantum est nocumentum: quia paroxismus sentitur. ¶ Nota quarto causas epilepsie que sunt tres. scilicet primitiua: ut res extrinsece multiplicantes malos humores specialiter flegmaticos: ut cibi multum frigidi et humidi. crapula. aer multum humidus: quies superflua vel res incitantes illos humores: ut venti specialiter australes et male suffumigati: ut fumus ligni mali calidi et fumus myrrhe thuris et similia ad hec iuuat dispositio existens in talibus corporibus: ut multa humiditas flegmatica: sicut in pueris. Secunda causa epilepsie est causa antecedens specialiter materia flegmatica mala et horribilis qualitatis: sed tamen ut plurimum est flegmatica: et aliquando sanguinea raro colerica rarissime melancolica: et quod talis materia sit venenosa pars tertio de interioribus. ubi Galienus recitat quod in cerebro epilepticorum inuenitur humiditas fetida aquosa et male qualitatibus: quia quemadmodum sunt aliquae medicinae confortantes membra principalia a tota proprietate: ita sunt aliquae male materie nascentes a tota proprietate in membris principalibus. Tercia causa est coniuncta: et est humor vel vapor malus

inducens nocumentum in origine nervorum et corrumpens nervos: et ita causatur spasmus in nervis: et cadunt: et quod ille vapor sit causa immediata uult Galienus ibi. ¶ Sed si humorem distinctiuum humorum peccantium est: quia si humor flegmaticus est in causa: tunc spuma oris est multum alba et viscosa: et si est naturaliter flegmaticus: et facies sit multum pallida et plumbea: et teneat malum regimen: et utatur cibis et potibus flegmaticis: omnia illa sunt signa quod humor flegmaticus est in causa. Signum quod epilepsia est de sanguine est ut patet sit rubeus in facie: et spuma uergens ad rubedinem et regimen est multiplicatum sanguinis: et huiusmodi epilepsia venit in uere et si patet naturaliter fuerit sanguineus erit certius signum sanguinis. Signum quod venit a melancolia est cum spuma est liuida uergens ad nigredinem: et est modica in quantitate propter siccitatem et color faciei fuscus vel quasi niger: et tenet regimen generatiuum melancolicum: et ueniat in autumno: et sit patet notabiliter melancolicus. Sed signum distinctiuum quod est de co. est spuma citrina et regimen colere multiplicatum: et sit colericus naturaliter et iuuenis. et quod ueniat in estate et certius signum quod sit iuuenis. ¶ Galienus autem solum ponit curam quando uenit a flegmate.

Cum aliquis cadit in terram et torquetur et commouetur et intellectus amittit: dicimus ipsum epilepticum fore. Quod si spuma exit per os aut se commingit aut sperma egreditur aut egestio: passio tunc est grauior et uehementior.

¶ Ponit curam epilepsie: et diuiditur in tres. Primo ponit signa. Secundo ostendit per signa quando epilepsia est difficilis curationis. Tercio ponit curam. Primo dicit: si aliquis cadit in terram: et torqueatur et mouetur. et amittit intellectum illum dicimus epilepticum: et subdit quod si contingat quod per os exeat spuma vel se commingit: vel egerit tunc est passio deterior. ¶ Nota quod quedam sunt signa pronostica: ut scotomia vertigo incubus uiriditas venarum que sunt sub lingua: quia in illis uenis existit humiditas illa venenosa declinans ad uiriditatem. Alia sunt signa demonstratiua que ponuntur in litera: et sunt duplicia: quedam sunt signa salutis: ut quando paroxismus primo sentit leuiter et parum durauerit et ueniat a malo regimine et in prima etate: et quod ueniat infra xij. annum quod si ueniat post. xv. annum non curatur. causam dat Galienus. scilicet afforismorum. epilepsie autem iuuenitatis. et afforismorum. epilepticorum iuuenibus: ubi dicit quod materia epilepsie est frigida et humida: et mutetur in calidam: et sic curatur: et ideo si ueniat post. xv. annus signum est contra conuenientiam particularium: eo quod sit a causa forti: ideo non curatur. Signum incurabilitatis epilepsie est quando non presentitur paroxismus et quando multum durauerit: et quando uenerit a principio generationis: ut quando uenit pueris conceptis tempore menstrui: et quando uenerit post. xv. annum: quia tunc non potest corrigi per alias etates et uere nisi ueniat ab alio membro quod a cerebro raro aut nunquam potest curari in quacunque etate sit. ¶ Nota quare patet cadit: causa est duplex. Una est prohibitio spirituum uenientium ad membra: eo quod libere non possunt transire ad alia: ita quod uirtus cadit: quia non habet instrumentum cum quo operatur. Alia causa est materia mala ueniens ad membra remota ratione cuius uirtus fugit et dimittit membra: ita cadit. Quare torquetur: ratione nocumeti subito superuenientis. Quare commotiones patitur: et angustiam: et

tione fortis nocumēti quod inducitur ex mala materia
et venenosa: ratione cuius virtutes non possunt exerce-
re suas operationes. Quare si spumam vel egestionē vel
sperma emiserit deterius est. causa est: quia talis euacua-
tio nō venit nisi via synthomatis ratione malitiei mate-
rie. et venit a natura irregulariter operante: quia natura
granata nititur expellere malam materiam: ideo se cō-
iungit et cōstringit: et propter hoc quādo non spumat est
bonum signū: quia significat quod materia non est multa.

C Si autem eger ante accessionem sentit qua-
si aliquod ex aliquo suorum membrorum ele-
uari et ascendendo caput petere: et deinde sin-
copizatur et cadit: tunc oportet in hora qua sen-
tit illud antequam illud accidat membrum quod pre-
dicimus a quo procedit fortiter ligare. prohibe-
bitur namque hoc accessionem venire.

C Ponit curam epilepsie. et primo quando venit a pri-
mā causa. secundo quando venit a causa primitiua. et di-
citur: quod si contingat quod eger ante accessionem sentiat vapo-
res eleuari ab aliquo membro et ascendat ad caput. et ideo ci-
to sincopizatur et cadit antequam vapor ascendat: tunc mem-
brum a quo puenit vapor de fortiter ligari: quia talis ligatu-
ra prohibet ascensum vaporum ad caput. **C** Nota duo.
primo quod illa ligatura de qua hic loquitur rasis potest fie-
ri in duobus locis. in vno loco ut modicum supra mem-
brum a quo vapor eleuatur: et ratione constrictionis ar-
teriarum non possunt eleuari vapores ad caput. Simi-
liter ratione ligature distrahuntur illi vapores et mittū-
tur ad locum ligature. Alio modo potest fieri ligatura
modicum sub loco a quo ascendunt vapores: quod si probi-
betur ascensus vaporum prohibetur materia. et trahitur
ad aliam partem. et est artificiale. **C** Secundo nota quod
per illam ligaturam intelligit rasis quamcumque aliam re-
inducentem dolorem in membro: quia ratione doloris
virtus que erat prius sopita incitatur et trahit materiam
ad partem contrariam: sicut dolor qui fit in digito mino-
ri et in paroxismo epilepsie.

C In tempore vero quietis corpus multoties
erit euacuandum cum pillulis cochyis.

C Ponit curam epilepsie quādo est in tempore quietis.
et diuiditur in tres. primo ponit curas per medicinas. se-
cundo per epithimata. tertio per vefos. et dicitur: quod mul-
totiens in tempore quietis est purgandus cum pillulis
cochyis. **C** Nota quod in cura epilepsie pueniētis ab alijs
membris a cerebro debet fieri euacuatio. et non solū cū
ipsis: immo cū medicina illi membro appropriata mix-
ta cum pillulis benedictis: et sic non solum euacuat ma-
teria cerebri: sed materia contenta in membro vnde ascē-
dit fumus. et oportet ut illas medicinas laxatiuas prece-
dat syrupus digestus compositis ex medicinis respi-
cientibus ipsum membrum et cerebrū. ut si veniat a ma-
trice ex retentione menstruum. s. sanguina mellissa et si-
miles herbe appropriate matri. Si autem veniat a re-
nibus debet poni saxifragia milium solis petasilon et c.
Si ab epate: endiua: epatica: eupatorium: et similes her-
be appropriate cuilibet membro: et propter hoc dicit rasis.
quod debet euacuari cum pillulis cochyis. et non solus: ut di-
ctum est. et notanter dicit multoties: quia in egritudine
cronica non debet fieri euacuatio vna: sed frequens.

C Et loca quo exoritur passio et sinapi et pipere
et euforbio ac melle anacardi erit epithimad.
C Ponit curā per epithimata. et dicitur: quod locus a quo pro-

uenit talis materia debet epithimari cum sinapi pipere
euforbio et melle anacardi. et potest poni emplastrum in
forma. **R.** sinapis piperis euforby subtiliter pulueriza.
an. 3. i. mellis anacardi qrtl. **F.** ad incorporandus. et si nō
habeat mel anacardinus ponat anacardus in ignem et
exprimat: quod exibat vocat mel anacardinū. **C** Nota quod
emplastrū de poni supra membrum ad quantitatem fabe vel
vnius ozobi. cā est: quod illud emplastrū gnabit ampullā in
cute membri per quā euacuat mām facientē illā passionē.
C Secundo nota quod per illud cauterium rasis intelligit
alia valēria in illo casu. et potest esse tale quale sequitur
R. cantarides remotis capitibus et alis. 3. y. mellis ana-
cardini fermenti. an. 3. i. aceti fortissimi: quod sufficit ad in-
corporandum. puluerizanda puluerizent. misce omnia:
et fiat massa et modicum de ipsa ponat super membrum a quo
prouenit epilepsia. et inde generabit ampullā: et ista per-
foratur cum acui in qua ponitur filius. et per illud foramen
exibit aqua continue. Vel sic. **R.** saponis nigri liquidi
calcis viue pulueri. an. 3. y. misceantur. vel sic. **R.** ventri-
culorum cantaridum calcis viue puluerizatoz. an. 3. y.
succis affodili quartl. **F.** misceantur omnia. et fiat massa de
qua ponatur parum supra membrum. Similiter potest
fieri cauterium actuale cum ferro vel cum auro ignito:
aut quod teneat foramen aptius continue per quattuor dies:
in alijs. xv. diebus: ita quod ponat eicer interius: et stet aper-
tum per. xv. dies: et sic non fit nisi materia expellatur.

C Et epithima dimittendū erit donec vesice-
tur et vesice rumpantur: et aqua que in eis est
collecta effluat: ipse quoque non cito sunt con-
solidande: quinimmo dimittende: ut quod in
eis colligitur emanet: deinde consolidentur:
hoc enī huius egritudinis oīno existit salus.

C Ponit tempus epithimationis supra membrum quā-
tum debet stare: et dicitur: quod emplastrum debet morari tā-
tū supra membrum donec ampulle generent et rumpant. et aqua
que in istis est colerica euacuetur. et ille non sunt sanan-
de: immo sunt dimittende donec illud quod in eis est conti-
nue euacuetur. et ita huiusmodi egritudinis omnino cer-
ta salus existit. **C** Nota quare debet emplastrū tantum
morari. causa est: quia agens non inducit actionem suam
in quocumque tempore: sed in sufficienti. ideo debet stare
quousque ampulle fiant et rumpantur: quia ex illis mate-
ria exibat. et postea vulnus claudetur quando est tepus.
et licet sint multa consolidatiua: tamen illud est sic tale.
R. aristologie. ro. radices yreos siccorum myrrhe oliba-
ni sarcocolle. an. 3. i. ceruse lote litargiri in aceto per no-
crem infusi. an. 3. i. et **F.** dragaganti gummi arabici sangui-
nis drac. an. 3. f. olei. ros. 3. iij. cere quod sufficit. pulueriza-
da puluerizentur et fiat ynguentum. et modicum de istis
super ampullam ponatur et consolidabitur.

C Ad vltimum vero ventosas cum parua sca-
rificatione superponere vtile est.

C Dicitur quod si non curetur per predicta debet fieri in vlti-
mo ventosa cum scarificatione et ipsam superponere vti-
le est. causa dicti est: quia per ventosas fit euacuatio san-
guinis et materie: et saluabitur membrum. et debet modi-
cum de sanguine extrahi: quia si multum extraheretur
membrum dilataretur. et ideo est bonum confortare me-
brum post euacuationem.

C Eger vero si ante accessionem nauseam aut
tristitiam aut cordis tremorem sentit: et deinde
de egritudinis accessio sequitur: cogendus est

De epilepsia

multotiens vomere ex aliquo vomitu.

Ponit curam epilepsie. Primo quando venit a stomacho. Secundo ponit curam quando venit a cerebro. et sic sunt due partes. quarum prima diuiditur in quatuor. Primo ponit curam quando venit a stomacho per vomitum. Secundo per medicinam laxatiuam. Tercio per emplastrum. Quarto per nutrimentum. et dicitur quod si patiens ante accessionem morbi perierit nauisem: vel cordis morbus vel stomachi perturbatio nem. et inde sequitur accessio: tunc cogendus est multotiens vomere aliquo vomitu. **N**ota quare si patiens patiens nauisem coeperit vomitum? vel a causa existere in stomacho: quia tunc est signum quod materia causans epilepsiam est in stomacho. et ab ista mali summi eleuatur et causant epilepsiam: ideo competit vomitus: et talis medicina potest fieri sic. **R.** rad. raffani siluestris in quo sit virtus ellebori. 3. y. qd sic fit: perforatur raffanus reponatur elleborus al. et post ponitur vnu frustum ellebori. et ponitur subtus terraz ille raffanus per. y. dies. et aliqui dicunt quod per quatuor dies et tunc remanet ibi virtus ellebori al. et remouet elleborus al. a radice raffani. sc. attritulis: se. sinapis. an. 3. i. asari. 3. f. coquassent et bulliat simul in lib. f. aque dul. vsq: quo redeat ad quartum. i. colat. et colature addat succi mediani corticis sambuci rasi vsus parte superiore: quoniam versus parte inferiore puocat secessum: versus parte superiore puocat vomitum. 3. y. sisamini. 3. viij. vel. 3. f. acceti. 3. i. misceant oia et administrent in hora calidiori dici. et si in hoc casu admittuntur ellebori al. v. grana vel. iij. tunc esset valde fortis et coeperet: quia materia est valde mala. **I**tem nota quod si vomitus non posset bene pronocari: ita quod materia declinet ad fundum stomachi: vel quod orificium stomachi et peccus est valde strictum: tunc debet ministrari tale clistere. **R.** rad. yreos. 3. i. aristol. ro. 3. f. centauree minoris melle absin. saluierute: yfopi: nalue mercurialis: poly motani. an. 3. i. se. fiseleos ameos se. anetianisi: oia: carui se. basiliconis. an. 3. f. fursuris par. i. mellis olei ruthe. an. q. r. l. f. salis cois. 3. iij. y. rapigre. 3. 3. vi. succi ficie. 3. i. fiat clistere ad quartum. v. administret stomacho ieiuno vel ante prandium vel ante cenam: vt melius videtur medico discreto.

Beinde pigrum in potu sepe accipere puenit.

Ponit curam epilepsie per laxatiuam. et dicitur quod facto vomitu expedit in potu accipere yerepigrum. **N**ota quod yerepigrum 3. f. est duplex. Quedam simplex: vbi intrat vna sola medicina laxatiua vt aloes. et illa laxat per se et euacuat a stomacho: et per accidens ab alijs membris. Alia est composita in qua intrant multe medicine laxatiue. et illa vtinur coiter: vt quoniam volumus euacuare a capite et stomacho. et credo quod magis loquitur rasis de simplici. et ea est: quia illa euacuat directus a stomacho manum causant epilepsiam: imo finit huius. 3. can. fen. 3. tractatu. v. ca. de ydro pisi. ipsa soluit malos humores et euacuat. vnde ante istam medicinam laxatiuam de administrari syrupus digestus dicte manie. et recepta potest esse talis. **R.** rad. yreos rad. peonie. corticis rad. feniculi. petro. an. quartum. f. aristolo. rotunde. 3. f. interiora squille pelle exteriori remota. 3. i. menthe absinthij. an. 3. i. f. yfopi poly motani: visci quercini. ytriusque saluie: ytriusque rute. an. 3. i. anisi maratri ameos: se. peonie munda. an. 3. i. se. ruthe: se. fiseleos: se. basiliconis. an. 3. f. ligri. ras. viij. passaz. an. 3. i. succi sumiterre: vel aque eius. 3. y. mellis electi lib. f. succari q. l. quartum. iij. fiat syrupus diligenter clarificatus vsq: ad lib. i. et f. q. yerepigrum galieni multum est debilis in operatione sua: ideo post syrupum predictum potest administrari medicina laxatiua talis. **R.** yerepigrum. 3. y. 3. f. pulpe col-

loquintide bdely. an. 3. f. vel. i. si est fortis: masticeis grana tria. puluerizanda puluerizent. misce oia malaxando cum succo absinthij. et fiat pillule ad modum ciceris. et deest in introitu lecti nulla vel modica cena precedere. et post sumptionem medicine coeperit tale electuarium. **R.** electaz margaritaz. 3. f. galage interioris cinamomi. an. 3. y. se doary. 3. f. coriandri pparati coralli rubei. an. 3. i. masticis nucis mule. gariofiloz. granoz. tinctoz. cubebe do mestice: se. fen. se. anisi. an. gra. xv. sandali aromatici feri ei crudi: doronici romani masticis. an. gra. v. visci quercini diptamidis. peonie munda. an. 3. y. corticis citri coditi zuccari cadi. an. 3. f. 3. f. serue rosa. rub. 3. f. serue sticad. ara. an. 3. y. carnium citoniorum ponticorum vel addito cum pane zuccari. 3. f. aque ros. damascene. 3. i. panis zuccari lib. i. fiat electuarium in bolis vel sic. **R.** pul. diame. pul. diaga lange. pul. rosate nouelle. an. 3. i. 3. f. pul. plur. sine musco. pul. yamargariton. an. 3. i. et si esset bene diues poneret dyabre coriandri pparati coralli ru. cord. lepoz. an. 3. f. corticis citri. coditi. 3. f. cadi. 3. y. viij. passaz. bene pinquiu. 3. i. coferue ros. 3. f. serue sticad. arab. an. 3. y. aque ros. quartum. f. panis zuccari al. lib. i. fiat electuarium. **S**icut fiat tale quod pualet oibus: est secretum meum: quod pualet oibus quoniam puenit ex stomacho. potest stomacho ieiuno facta purgatione quolibet mane. **R.** aque calide quartum. f. masticis. 3. y. misce fortiter et administret totum repidum in potu. et valet multum in epilepsia absque eo quod coletur facta prius vniuersali purgatione: vel potest quolibet mane aquam in qua bullierit masticis quando pronenit a stomacho: quia confortat et reprimat humores frigidos.

Stomacho quoque emplastrum ex spica et roso. et mastice et cortice thuris cum vino odorifero ponendum est.

Ponit curam per emplastrum. et dicitur quod facta purgatione vbi coeperit: vt supra stomachum ponat emplastrum de spica roso. masticis et cortice thuris cum modico vini odoriferi. Quare valet ista: quia confortant ratione stipiditatis et prohibent ascensum vaporum. Alia causa est: quia remouet malam complexionem siccam et calidam in stomacho. et ponit sic in forma. **R.** masticis q. r. l. spicemardi roso. ru. olibani. an. 3. i. puluerizanda puluerizent. coquassanda coquassent et fiat emplastrum cum pistello calido: misce oia. malaxando cum modico vini odoriferi tenue fiat ad modum scuti ad quantitate medie palme ex vitroque latere extendat supra alutem: vel de oibus istis fiat pul. et misceat cum vino odorifero et extendat supra pinum: potest fieri tale emplastrum ad idem. **R.** lapdani purissimi masticis. an. quartum. f. olibani. 3. y. galage zedoarie ameos. an. 3. i. 3. f. roso. ru. sidali al. et ru. an. 3. y. mete sicce emathitis. an. 3. y. terebentine. 3. i. puluerizanda puluerizentur. conquassanda coquassentur. etiam cum pistello calido. misce omnia malaxando cum succo absinthij: et fiat emplastrum.

Nutritimentum vero eius totum taliter statuendum est: vt paucarum sit superfluitatum: sicut caro frigida in sartagine: et caro cocta in galio. et cibus qui fit de aue quadam que habet in palato dentes et vocatur taguid: et caro de volatilibus et hedina.

Ponit curam per nutrimenta: et dicitur quod dandum est nutritimentum epileptico quod sit totum declinans ad siccitatem. et sit paucarum superfluitatum sicut caro frigida in sartagine et caro cocta in cacabo et cibus qui fit de quadam aue que habet in palato dentes et vocatur taguid in arabico: vel per istam

anem legens intelligat passeres: quia sunt multū appropiati: et caro aliarū volatiliū preterq̄ in aqua degentiū. cause quare in cura epilepsie nutrimentū generans pauca superfluitates est cōueniens: q̄ materia epilepsie est humida. et ideo non d̄ nutriri nutrimento humido: vel alias generātes supfluitates humiditas. et id̄ d̄ declinare ad siccitatem. Obicitur q̄ nō cōpetat caro aslata in cura epilepsie: q̄ est difficilis digestiōis et in epileptico est debilis v̄tus. igit̄ an̄s p̄ per isaac in dietis suis vlib̄. et per ras. 3.º Almas. Dico. q̄ aslate carnes sumpte i parua quātitate sunt faciles digestiōis. Ad rōnem q̄ est difficilis digestiōis: verū est in magna quātitate: nō tñ in parua quātitate est: q̄ est maioris nutrimenti ceteris paribus et specialiter aslate supra prunas: vt dicitur primo cano. fen quarta. ca. 11. de flobotomia.

¶ Q̄ si cui epilepsia sensuum affuerit tenebris et debilitas nec aliqua de predictis significationibus inueniat: egro pillule cochie multotiens sunt tribuende.

¶ Ponit curā q̄ venit a materia existente in cerebro. et primo q̄ venit a m̄a flegmatica. sc̄do a sanguinea. et dicit: q̄ si cum epilepsia venit grauitas sensus et debilitas. et inueniat aliqua de p̄dictis significationibus: tunc illi egro pillule cochie sunt administrande. **¶** Nota quare pillule cochie sunt administrande. causa est: q̄ rasis ponit illa signa que sunt signa: q̄ materia epilepsie est in cerebro: et q̄ non est grauitas necq̄ dolor in aliquo membro preterq̄ in capite. ideo est signum q̄ materia est in cerebro: et in alia est malū signū q̄ nō p̄sentit paroxysmus: q̄ significat q̄ est mala dispositio humida in cerebro que causat epilepsia. et q̄ ille pillule cochie euacuat m̄as existeres in cerebro: ideo valēt. **¶** Et sic nota q̄ anteq̄ ministrent pillule cochie d̄ ministrari syrupus digestiuis talis digerens m̄am flegmaticā. R. radi. yreos. rad. peonie. rad. achori. rad. ciperi. iterioris squille. añ. quart. f. aristol. ro. 3. i. yfopi. vtriusq̄ saluie: vtriusq̄ ruthe maiorane: poly motani: romētille: visci q̄rcini. añ. 12. i. anisi maratri. se. sifeleos. se. basiliconis. añ. 3. i. se. peonie munda. liqui. mīda. vnaq̄ passaz mīda. añ. 3. i. succi fumiterre vel aque eius. 3. y. panis zuccari quart. iij. mellis electi lib. f. siat syrupus p̄fecte clarificat̄ vsq̄ ad lib. i. et f. iterū pillule cochie q̄s ponit rasis p̄nt fortificari hoc mō. R. pillule cochie 3. y. pulpe colloquintide bdely. añ. 3. f. vel. i. si patiens est fortis: se. peonie mūdare. 3. f. puluerizanda puluerizent. misce oīa cū succo ruthe. et fiat pillule cōpresse et succus ruthe nō d̄ negligi: q̄ appropriatus est epilepsie. **¶** Nota tertio cū illa medicina patiens d̄ preseruari ante tēpus in quo debet venire paroxysmus. et hoc v̄t plurimum in vere et autūno semel in estate. et semel in hyeme. Et q̄ in augmento lune paroxysmus venit: tunc est signū q̄ materia epilepsie est calida et humida. et q̄ in fine: est signum q̄ materia est frigida. et v̄t plurimum fin rasiū venit in declinatione lune: q̄uis possit venire in augmento.

¶ Et eius p̄seruatio subtilianda et cibaria que diximus danda.

¶ Ponit curā per nutrientia. et dicit: q̄ ille patiens d̄ preseruari cum dicta subtili et sibi danda sunt nutrientia que dicemus. **¶** Nota causam quare materia epilepsie est multū humida. ideo corrigi per siccitatē. igit̄ et p̄dicta nutrientia debet declinare ad siccitatē et caliditatem et exercitiū et specialiter d̄ stare in dispositiōe aeris calidi. et si nāliter non est talis preparat artificialiter. vt

q̄ in camera patiens ca. et sicca appropriata epilepsie ponant: vt calamētū ruthe poliū motanū peonia et yfopus et subius caput eius ponat puluinar appropriatū: q̄d pōt eē tale. R. yfopi vtriusq̄ ruthe poly motani peonie. añ. 12. añ. 4. flozum anthos yfopi vtriusq̄ sticados. añ. 3. i. conuassentur. et fiat puluinar ad quantitatez vnius palme et medie exytraq̄ parte et latere. et illud teneatur sub capite de nocte et desuper dormiat.

¶ Gargarismus quoq̄ fieri debet et sternutatio ex his que diximus prouocanda.

¶ Dicit q̄ gargarismus debet fieri: et sternutatio est prouocanda ex his que diximus ante. **¶** Nota quare valet sternutatio et gargarismus: q̄ p̄cedente euacuatione v̄t ista euacuat m̄am iunctā in cerebro existentē. et id̄ gargarismus cōpetit: et pōt fieri sic. R. radices yris. radices peonie: radices squille. añ. quart. f. yfopi ruthe poly motani. añ. 12. i. p̄iretri. 3. y. se. staphisagrie: radices yreos: mastice. añ. 3. i. ellebori al. 3. y. se. peonie mūdare. 33. al. añ. 3. y. vuariz passarū. 3. y. aceti. 3. f. mellis electi q̄rt. i. fiat decoctio parū clarificata vsq̄ ad lib. i. et administratur multis vicibus gargarizādo. s̄ sternutatiuum compertens in cura epilepsie potest esse tale. R. succi mediane corticis sambuci. succi ficie maiorane facta residētia. añ. 3. f. elle. albi. castorei. se. peonie puluerizā. añ. grana v. misce et cuius nascali aliqua pars inyciatur in nares stomacho semper vacuo et ieiuno.

¶ Ac naribus peonie puluis subtilissimus qui sit similis alcohol insufflatus.

¶ Ponit curā p̄ infectiōes. et dicit: pul. subtilissimus peonie puluerizate: sicut alcohol. i. sicut pul. illaz rep̄ subtilium est per nares inyciendus. **¶** Nota duo. primo quare valet infectio talis pul. q̄ peonia valet in epilepsia tripliciter. Uno modo rōne primariū qualitatis: q̄ peonia est calida et m̄a epilepsie frigida. sc̄do valet rōne qualitatibus: q̄ peonia est subtilissima. et epilepsia est de m̄a grossa. tertio rōne qualitatis tertie. i. a tota proprietate. ideo valet: q̄ dicit Gal. q̄ collo pueri suspēsa curat. et glossa: de peonia romana: et d̄ dissolui cum ruthe. et postea inyci. etiā valet ille versus. Gaspar fert myrrbaz: thus melchior: baltasar aurum. **¶** Nota q̄ per illas iniectiones vult ras. et intelligit alias que habet proprietatē in epilepsia: sicut sunt odoramenta fomentationes capitis. Odoramentū pōt esse tale. R. ruthe sicce peonie subtiliter puluerizate. añ. 3. i. ponat in pāno lineo in rotunda forma et de serico et odorē. vel sic. R. gūme ruthe agrestis. 3. i. fafine ozdei. 3. f. aceti quart. f. ad icorpozādū. misce oīa et fiat massa quā odorēt. Sed fomentatio capitis d̄ fieri cū decoctione herbarū positaz in puluinar. et etiā balneus cū eisdē herbis in magna quātitate. et in exitu balnei d̄ administrari mitridati. 3. i. cum aqua peonie vel triace vel auree alexadrine vel yere hermetis factayli purgatione: q̄ ante nō debet dari ille opiate et in alijs temporibus possunt dari s̄lir per interualla suo modo.

¶ Si quis autem cum epilepsia in facie et oculis rubedinem habuerit et venarum grossitiē: flobotomandus erit a saphena.

¶ Ponit curā epilepsie puenientis a sanguine. et primo ponit curā per flobotomia. et dicit: q̄ si aliq̄ epilepticus habuerit ruborē faciei et oculoꝝ et venaz grossitiē talis minuendus est ex saphena. **¶** Nota q̄ dictū rasis h̄z verum si fuerit magna plectoria: q̄ flobotomia de saphena plus distrabit cuius sit a cerebro plus remota: et postea facienda est flobotomia de cephalca: et post illam de ve-

De epilepsia

nis que sunt sub lingua. ad euacuandum mām iunctam
et malā existētem pro maiori parte sub lingua et in venis
lingue: qz ibi sunt vene virides: tñ ante de venis frōtis:
aut de vena nati: qz in istis etiā sunt vene virides.

Sanguis autem ex carnositate tybiaruz cū
ventosis erit extrahendus.

Ponit curā per vētosas. et dicit: qz sanguis est extrahē-
dus per ventosas ex carnositate et ex loco carnosio tybia-
rum. **N**ota quare valēt vētofe posite in loco illo: qz p
illas euacuat mām et distrahif. et intelligo vētosas cū scari-
ficatione positas in spatulis: sicut de alyis: imo directius
euacuant qz posite in tybijs.

Capiti pterea olei ro. et acetū supfundat.

Ponit curā per embrocationes. et dicit: qz caput d3 em-
brocari cū oleo ro. et aceto. rō est: qz remouet malā com-
plexionē calidā causatā a sanguine et malā cōplexionem
materie epilepsie et prohibet ascensum vaporuz et est vt
leprecedente tamen purgatione vniuersali.

Et abstineat a vino et a cepis et alleis ac sina-
pi et porris et apio et fabis: et cauebit postre-
mo ab omnibus fumum ad caput ascendere fa-
cientibus et repletionem generantibus.

Ostēdit a quibus est abstinēdus. et dicit: qz abstinēdū
est a cepis alleis porris sinapi apio et caueat a fabis et cau-
le impiati: et vltimo caueat ab oibus fumosis et caput re-
pletibus et fumos generantibus: vt oua frixa. **N**ota
qz quis ab oibus istis sit gnāliter abstinēdus: speciali-
ter tñ a quattuor que generāt epilepsiā. Primum est co-
riū capre: qz si induat causat motū epilepticū et intellige
in dispositis. Scdm est epar capre: qd facit idē et suffumi-
gatio corū eius qñ est recens et suffumigatio galbani. ter-
tium est suffumigatio myrrbe. quartū apium: et ista quat-
tuor a tota proprietate epilepsiam inducunt.

Confectio electuarij quod omni speciei epi-
lepsie remediū affert. **R** piretri fiseleos stica-
dos omniū. añ. 3. r. agarici. 3. v. cordumēni re-
cētis et acuti asseferide optime aristologie ro-
tunde omniū. añ. 3. i. f. Deinde extrahatur suc-
cus ex squilla mixtus cum pari quātitate mel-
lis coquatur et pficiantur ex eo species et fiat
electuarium ex quo pariens quotidie sumet et
caueat sibi a cibis grossis.

Ponit curā per electuaria cōpetentia in epilepsia. et di-
cit: qz ista pfectio est vltima et in oī spē epilepsie remediū
affert. **R** piretri fiseleos sticados oīuz. añ. 3. r. agarici. 3.
v. cordumēni recētis et acuti asseferide optime aristol. ro.
oīum. añ. 3. f. Deinde extrahat succus squille et mixt⁹ cū
pari quātitate mellis coquat: et cū hoc pficiat et fiat ele-
ctuarius de quo pā. pñue siue quotidie sumat et caueat
sibi a nutrimentis grossis. **N**ota illud electuarium est
valde amaruz. ego nolo pro me: ergo loco eius sunt duo
alia que ponit Auic. viaticus et gordon⁹. **R** piretri cōdi-
ti quartl. f. vnde sciendū qz piretrū d3 sic cōfici accipiat
vñū vel duo frusta piretri et icidant minutim in paruas
partes: sicut. 33. qñ d3 pfici et remolliat in aqua: et qñ erit
bene remollitum pdiatur cū succari si vis. 3. i. fiat vnus
bolus de electuario et capiat de mane et semp stomacho
vacuo. vel sic. **R** pserue squille bene rase a cortice supe-
riori et mūdare bene: et in mortario pterat fortiter: et po-
stea ponat in vase vitreo: in quo ponat ad solē per quat-
tuor dies: et postea vttere sicut pserue rof. si vō nō pōt nū

expectare pdiatur supra cineres ea. cū succaro in cazola.
sicut fit diacōserua rof. vel fiat de ista pserua de qua su-
mat pā. epilepsiā mane et sero. **N**ota qz electuariū ra-
sis est vltimate vtutis et efficacie: ideo sunt ponēda alia
magis domestica et debilis vtutis et pcedat a debilibus
ad difficiliora sit tale electuariū. **R** margaritaz electa-
riuz. 3. i. gariofi. galāge. nucis musc. macis. cubebe dome-
stice. añ. 3. f. floz cinamomi. 3. y. granopz tinctoz. ligni
aloes storacis calamite. añ. 3. f. sandali aromatici serici
crudi doronici romani. añ. gñ. v. se. peonie munde visci
quercini diptami. añ. 3. f. caricarū vuarū passa. bñ pin-
guium. añ. 3. i. pserue anthos. pserue sticados arabicl. cō-
serue boragi. añ. 3. y. aque rof. d. amasceni quartl. f. panis
succari lib. i. fiat electuariū et est bene appropriatus. vel
aliter. **R** pliris cum musco dyamargariton. añ. lib. f. et si
sit bene diues ponit dyambze et dyacacabze: et ista misce
et electuariū habēs maiorē vtutē pōt esse tale. **R** interio-
rū cinamomi electi. 3. i. et dico electi vt remoueat cortex
superior gariofi. galāge macis nucis musc. cubebe dome-
stice. añ. 3. y. triū generū piperis cardamomi. se. anisi. se.
feniculi. se. peonie bene mūdare yfopi sicci diptami visci
quercini. añ. 3. i. croci. 3. y. candi. 3. v. fiat pul. et ponat in
sacculo de aluta: et de istis ponit in salsumētis bzodys et
pastillis et si in pñcipio mense pane tosto posito in vino
vel in bzodio et desuper isto pul. asperso ponet et sume-
retur illud idem vtēt multuz valet. **N**ota qñis illa
que dicta sunt valēt in cura epilepsie a primis et secundis
qualitatibus. tñ aliqua a tota pprietate ponēt vt
pul. qui sequit. **R** se. gallitrici. 3. f. visci quercini. 3. i. toz-
mētille. 3. i. et f. fiat pul. de quo administrētur. 3. y. ante
aduētum paroxysmi cū aqua decoctiōis peonie et est spe-
ciale. vel sic. **R** ossiū capitis humani de parte anteriori
parū cōbustoz. se. peonie munde. añ. 3. f. tormentille vi-
sci qrcini. añ. 3. y. fiat pul. vt prius administrēt sicut pze-
cedēs et post administrēt pul. illoz ossiū in electuarijs.
dicit Gordonius et valet multū et illud est de ossibus hu-
manis positis a rasi in additionib⁹. **N**otus sunt duo
specialia. vñū. f. succus mēte vel ruthe cum modico asse-
feride. scdm est sanguis mustele cū vīna pueri. Simili-
ter sunt aliqua que ab extra applicātur: vt zona de pelle
lupi: facta suppositiōe qz sit a capite vsqz ad caudā. **I**des
dicitur de corio asini. Alia dicuntur ab auctoribus vt por-
tatio peonie romane munde: visci qrcini et portatio ver-
sum cōmuniū. vt haspar fert et.

Electuariuz hoc omnibus epilepsie specie-
bus excepta vna sanguinea.

Ostendit in qua spē epilepsie magis cōpetit: et dicit: qz
valet in oibus spēbus epilepsie. f. de mām grossā et viscosā:
et non valet in spē sanguinea. **N**ota quare nō valet in
epilepsia sanguinea et colerica: qz augmētaret dissoluen-
do mām rōne caliditatis sue. **N**ota scdo quare rasis
nō ponit curā melicolicē vel colericē. ideo: qz raro inde
gnātur: ideo nō ponit curā nisi istaz spērum: que vt plu-
rimū veniūt. Sed si ptingat qz veniat a mām melacoli-
ca digeraf cū syrupo digestiū: etiā euacuet cūz medicū
na latatua posita in caplo de dolore capitis puenient
tis a melacolia sicut est yfopus rutha peonia poliū mō-
tanum calamētum et. Si vō contingat causari a co. qd
raro ptingit: niniūstref syrupo digestiū. et medicina la-
xatiua enans co. posita in cap. doloris capitis puenient
tis a co. cum appropriatis epilepsie: vt dictū est.

Quam Sal. nominatur: et nos etiam iaz fe-
cinus mentionem. opitulaf: eni dixit confer-
re flobotomiaz et saphena prius: et postea et

basilica deinde cuius regimē sit ex his que sanguinem in corpore minuunt et ipsum infrigidant. a carne preterea et vino abstineat: et bibat rob acetosorum fructuum. Capiti quoque superponantur ea que ipsum infrigidant.

Ponit curas epilepsie secundum opinionem. Et dicitur: q. si nu merauit illa spem inter alias. et nos sibi faciemus metum. ita q. in cura eius. primo debet fieri slobotomia de saphena. scdo de basilica. Regimē et cōseruatio ab ista spe est cōseruatio eorum que sanguinem non generant. s. infrigidant et minuit in corpore. et debet abstinere a carnibus et a vino. bibat rob. i. succu fructuum acetosorum: et capiti supponant que infrigidant. **N**ota q. dicta slobotomia de saphena intelligit si corpus sit multum plenum: q. distrabit magis q. aliqua alia. et ultimo faciēda est slobotomia de venis que sunt sub lingua: q. magis euacuat magis iuncta. Quare fit cōseruatio cum istis: q. frigida attenuat sanguinem. et illa que sanguinem diminuunt non dimittunt materiam augeri. Quare debet etiam abstinere a carnibus et a vino: q. generat sanguinem. Quare frigida sunt capiti apponenda: vt mala cōplexio ea. in capite a sanguine inducta alteretur. **S**ed dubitaret aliquis si oia deficerent quid eēt tunc faciendum. Dico q. tunc est faciendum cauterium actuale super commissuram capitis: et illud faciat disere tus chirurgicus: vt patet.

De incubo.

Cap.

XII.

Inter rubricam. **N**ota q. s. An cen. 3. ca. fen. i.

Tracatu. s. ca. de incubo. dicit aut q. incubus est egritudo pueniens in somno: motum et sensum et corpus aggrauans: et loquelā impediens. Unde notat de egritudo. et semper egritudo officialis q. est opilatio in pre posteriori causata a vaporibus grossis eleuatis ad caput. et rōne huius opilationis spūs veniens a corde non possunt libere transire nec venire ad caput. Iterū videtur p. magnū pondus supra se habere: et q. pedes sunt remoti a calore nati: ideo dicunt q. venit ascendendo de pedibus ad caput. **N**ota que est ea incubi. Dico q. tres sunt opiniones de hac. vna theologorum qui dicunt q. causa huius passionis sunt demones qui sunt exites in aere supra corpus humanū: pncipaliter respiciunt cor. et q. cor non pot sustinere aspectū illius mali spiritus. et ideo non pot moueri. et q. fumi vadunt ad caput. ideo non possunt log nec sentire. Alij dicunt q. est vetula vel merula que vadit vel scedit ad aliud seculum: et illa ponit se supra hoies et calcat et cōprimat: et illud nihil est. Alia est causa medicorum ponentium q. cause incubi sunt tres. s. primitiua: et illa est duplex. vna frigiditas cito ascendens vsq. ad posteriorem partē cerebri cōprimēs ipsum: et phibens ascēsum spirituum aliorum ad inferiora. et ascensum ad caput: et sunt illi qui se tenēt magis discoopertus dormiēdo q. vigilādo. Alia causa primitiua est somnus diurnus immediate factus sup repletionē magnā cibi et potus. et rōne talis repletōis calor non pot agere sup cibū. iō multi fumi grossi ascendūt phibētes et congelātes spūs in capite rōne opilationis. et p. et spūs deficiūt in pedibus: dicit p. veniūt ad pedes. deinde ascendunt ad caput. Et a nō p. est mō grossa a qua eleuant fumi viā cerebri opilationes. Et iuncta sunt alij fumi et vapores cāntes epilepsia rōne quoz phibet transire spūm ad mēbra inferiora.

Ali quis in somno quasi rem graue aliquid super se cadere senserit incubum pati nunciandus est.

Ponit primo signa. secundo curā. et dicit: q. cum aliquis sentit in somno rem graue cadere super se denūciandus est pati incubus. causa huius dicta est supra: q. qñ alicui aduenit in somno: tunc signū est: q. materia mala et grossa est in corpore: a qua fumi eleuantur ad caput opilantes meatus cerebri: impediētes meatus spirituum. ideo impeditur meatus et loquela.

In ipsius itaq. cura non est tardandum. ipse enim epilepsie precambulus est. ipsam namq. precedit.

Ponit alia signa pronostica. et dicit: q. cura huius passionis non est tardanda: q. oibus pambulus est ad epilepsia. **N**ota quare incubus est pambulus ad epilepsia: q. est eadē mā vel cā tam primitiua vel aīis vel iuncta incubi vel epilepsie: s. differūt in duobus: q. mā epilepsie est magis venenosa q. incubi. Itē q. opilat anterior pars cerebri in epilepsia. Sed in incubo posterior pars. et propter hoc incubus potest esse vna viā ad epilepsia vel ad spasmus: s. q. materia est alia: et magis vel minus venenosa: ideo curanda est ista egritudo vt curatur epilepsia vel paralysis vel spasmus: vt dictum est.

Eger quoque si in colore rubens fuerit et venas habuerit plenas: ex saphena erit minime.

Ponit curā incubi. pmo qñ causat a sanguine. et dicit: q. si p. incubus fuerit in colore rubens. et habuerit venas plenas: tunc ex saphena est minuendus. **N**ota q. illud dictū est verū qñ illud corpus est plenum multū: vt dictū est in cura epilepsie. et huius cura fit: vt materia distrahatur ad istam partem. et in parte euacuetur: aliter non haberet virtutem: quod dictum est.

Et vterose in carnositate tybiarum ponēde sunt

Dicit q. ventose sunt ponēde in carnositatibus tybiarum. et fricentur inferiora: vt materia distrahatur. intelligo cum scarificatione: causa est: quia distrahit materiam et euacuatur per illas ventosas: alias intellige que ponuntur in spatulis: que etiam valent.

Eger preterea a potu vini: et rerū dulcium cōmestice abstinendus erit: et precipue ab omni re que multum generat sanguinem.

Dicit q. a potu vini et a cōmestione rerū dul. et ab oī re que sanguinem malū generat: iste abstineat. **N**ota causam. q. omnia ista augmentāt causam morbi. ideo debet a talibus abstinere. et debet sumere acetosa: q. parus nutriunt et parum multiplicant sanguinem.

Quod si huic contrarium accidit venter et pillulis coctis multotiens erit solvendus.

Ponit curā incubi qñ venit a flegmate. q. si huic huius euenerit: id est q. veniat a flegmate: qd est huius sanguinis: tunc venter eius sepe cum pillulis est laxandus. cā est. quādo p. dicta signa eueniūt signū est q. venit a flegmate. et ille pillul. totū euacuant flegma a capite. ideo debent administrari. et illud intelligo primo administrato syrupo digestiuo posito supra in ea epilepsie.

Et eius regimen subriliandum.

Ponit curam per nutrientia. et dicit q. eius nutrientia sunt minuenda. et parum nutrientia sunt tribuēda: sicut acetosa: vt dictū est. causa est: vt natura sit potentior cor rigere materiam flegmaticam malam.

Exercitio quoque vtendum erit et mēbra inferiora crunt fricanda.

Dicit q. exercitio debet vti et mēbra fricari tempe-

De melancolia

rate, causa est: quia illa reducunt calorem naturale & co-
fortant: & porro aperiant.

De melancolia. Cap. XIII.

Circa

rubrica. Nota p. q. melia pot sumi
dupl. Uno mo pro humore disti-
cto ab alyis humoribus: & sic non accipit hic.
Alio mo pro quadā passione cerebri: & sic acci-
pitur hic: & sic nominata potest sumi dupliciter. Uno mo
generaliter vt est qdā gnale ad mania canina oeno-
minata vel lupina & ad pprie dicta. Unde sciendū est q.
mania canina causat ex melācolia per aduersionē sangui-
nis q. diu remanet illa adurens mā ca. & in illa est tristitia
cū gaudio. est tristitia ppter melācolia aduersionē gau-
diuz rōne materie sanguine. Sed melācolia de monia-
ca causat ex malitia colere aduersionē q. diu remanet calidi-
tas adures. Sed in ista est melācolia furore mixta & stul-
ticia: & ppter hoc credit gētes q. in corporibus eoz sunt
demonēs. & de illa nō d. se intromittere medicus. & incu-
rabilis est apud nos. nec d. se intromittere: vnde veniat.
Alio mo pot sumi pro melācolia proprie dicta. que cau-
satur ex melācolia naturali vel ex melācolia aduersionē. vel
alioz humorz aduersionē sit totatē remota a mā: sed cuz
est mania adhuc remanet i sua mā calor adures. Nota
q. melācolia causat dupliciter. Uno mo quātum ad
sui p. & originē: vt est actio corrupta vel diminuta vtu-
tis imaginative. Alio mo sumit quātus ad cōplemētū:
vt est actio corrupta vel diminuta vutis estimatiue vel
cogitatiue. Tercio nota quor sunt cause melācolie. di-
co q. iij. apud medicū. p. initia. f. res nō nales multipli-
cantes melācolia in corpore siue sit nalis siue causata p
aduersionē: vt sunt cibi melācolici legumina caules car-
nes melācolice: vel sunt aliqua humores adurētia: vt al-
bia cepe & porri & tēpus estiuale vel autumnus qui cōpetit
melācolie. Alia est cā aīis. f. humor melancolicus nalis
vel aduersionē anteq. iducat corruptionē imaginative vel
estimatiue. Tertia causa est pūcta & est humor exstēs
pūctifacitū diminutis vel corrupens alias vutēs. Cau-
sa quare corrūpit est: q. humor melācolicus magis p. ra-
tiatur vutibus cerebri & plus q. alius humor: q. obfu-
scat & ingrossat spūs cerebri ppter hoc: q. vutēs nō ha-
bent spūs claros & luminosos: ideo non possunt operari
cū illis. Nota q. melācolia magis accidit in egritudi-
nibus calidis q. in alyis & in corporibus calidis rōne ma-
ioris caloris: q. in illis humores magis adurunt: & si ha-
beant cerebrū humidū & cor calidū: vt balbutiētes citi-
incurrūt mania. Sed melācolia pprie dicta magis acci-
dit in regionib. frigidis & siccis: q. pueniūt magis cū hu-
more melācolico. Nota q. melici meli p. dicūt futu-
ra: nescio cām: nisi q. in melicis aīa est separata a regio-
ne corporis & bonoz tēporaliū. iō nō imaginantē circa ta-
lia futura: & iō plura habēt imaginari q. mola corporis
oppressi: estimant & imagināt q. nō imaginantē aly.
& ideo si tales melancolici essent astronomi circa plura
melius possent predicere & iudicare q. aly.

Cum alicui cogitationes male sine cā
acciderit. & timor & tristitia in eo p. u-
luerit melācolie principiu in eo est.

Determinat de melica passiōe. & diuidit in
tres ptes. p. ponit signa. & reddit cām: q. re dū apparēt co-
gitationes male cura non est dūda. 3. ponit curā. 2. ibi.
(cū g.) 3. ibi. (q. si tū). 3. adhuc diuidit i duas. p. pōit si-
gna melie q. est in p. 2. q. est in sui cōplemētō. 2. ibi.
(cū aut.) de p. dicit: si alicui sine cā māifesta accidūt cogi-
tationes & timor & tristitia pualuerint. tūc signū est pnci-

py melie. Nota pmo q. in melica passiōe sūt tres gra-
dus malicie. p. 1. est falsa imaginatio vel estimatio:
vt quādo estimat: q. nō est estimādum. & imaginatur
quod nō est imaginādum: vt dicit Galie. de quodam
qui tenebat puerū in manib. & imaginabat q. cēt bonū
puerū de fenestra iferi. p. 2. de alio q. imaginabat
tubicinatores eē in domo sua. Sed grad. est q. pferūt
q. mēte p. p. ille est maior malicie. Terti. gradus
est q. ope cōplet q. ore p. uerūt & i se ceperūt: vt cū p. p.
ciūt lapidē & nesciūt q. cadat. & vocant tales cutubur & ē
qdā aīal ad modū arancee supra aquā exis & d. capra
aq. eo q. aliqui saltat aī aliqui retro: & appellat cutubur
& capra aq. & illō demat p. malicie q. alicui tales ima-
ginatōes q. adhuc nō sūt i cōplemētō vidēt. Nota q. q. re
in istis sunt multe imaginatiōes: q. ille hūō facies pas-
siōes melicas a sui nā repugnat istis spiritib. q. grossis
& tenebrosus repugnat sibi q. sui q. litate: iō v. nō opat:
q. nō h. istm debitū: q. est ibi timor & tristitia: q. sic hō
exis in tenebrositate timet & dubitat: ita melici: q. spūs
eoz sūt grossi & obfuri q. sūt cā tioris: & iō d. h. q. nō ē
mirādū si melici timēt: cū causaz timoris secū portēt.

Cum autē res ad hoc deuenierint: vt etiā ea
que cogitare ceperit ore promat vba sua atq.
acc. p. misceat: iam melia perfecta est.

Dicit q. si ptingat q. illa que pferit ore: & p. p. mēte
& actu. alia pferat vel p. dicat: tūc est melia pfecta. & ita
tāgit duos modos melie pfecte. f. pferre & actu cōplere.

Nota tres sunt spēs melie in gnali. Una est q. variat
penes imaginatōes: q. ille sunt q. si ifinit: vt dicit. h. 3. de
iterio. & Alui. 3. cā. fen. 2. c. de cura melie. & ff alig q. ima-
ginat q. sūt papa: & alig q. sūt galli: & iō canūt sic gallus.
& alig q. sūt massa vitrea: ita de alyis f. m. diuersitates i
pressioni vutis imaginative ipsoz. Sed spēs est q. va-
riat ex parte mor. & vocat cutubur: & credo q. catur ex
aduersionē humorz colericoz: q. colera est causa motus.
Tertia spēs distinguit penes amorem mulieris & penes
actū coitus exercēdi: nō facit mētiōē rasis de ista ter-
tia specie. & causa dicta est in fine capituli.

Cui ergo he male cogitatōes & tristitia & tri-
bulatio accidūt anteq. pualere icipiat succur-
rēdus est: q. si pualuerint cura est difficilis.

Docet p. nōficare per ista signa. & dicit: q. si ista signa. f.
male cogitatōes & tristitia veniāt aīq. ista pualē est
fortiter succurēdū: q. si pualuerint cura erit grauis: q. iā
humor eēt grossior & viscosior & magis ifix. mēbris. & iō
tarde remouet. Alia est cā ex pte q. litate: q. est humor
frigidus & siccus: iō tardi. curat mala cōplō inducta.

Q. si cū melia fuerit dolor vētris & inflatio: &
malus color. & digōnis corruptio & vomitus
acetosus: & excreationis multitudo: incipit
da est cura cum flobotomia ex basilica: aut sal-
natella sinistre manus.

Ponit curā melie pueniētis a splene. & dicit: q. si cau-
sa melie fuerit dolor vētris & color malus: & corruptio
digōnis & multitudo spūti: tūc icipiēda est flobotomia
de basilica vel de saluatella sinistre manus que est inter
pariū digitū & auricularē. Nota q. illa passio melie
est duplex. Una est que venit a cerebro: vt mala p. plo fri-
gida & sic sine mā: q. sūt raro vel ab humore melanco-
lico exite in cerebro. Alia est q. causat ab alyis mēbris:
vt ptingit aliqui in corde: vt q. spūs sunt nimis aduisti.
catur aliqui ab epate: vt q. epas nō bene depurat a suis

supfluitatibus. Causat aliquā a matrice in retentione me-
struoz. aliquā a splene vt plurimū vt qñ splen nō bñ mū-
dat ab illa mēia supfluat: qñ tūc mēici vapores veniūt ad
caput: et ibi inducūt malā pñonē frigidā et siccā: et qñ
fiat passio mēica a diuersis mēbris. tñ rasis pñit hic cu-
rā mēie pueniētis a splene: qñ ista curata curant et alie:
qñ est difficilioris cure. i oibus alijs sufficit vt remoueat
cā vt qñ puenit ex retentōe mēstruoz si ab alijs mē-
bris: vt ab emorroidibus emorroides puocēt. et qñ pas-
sio mēica vt plurimū pñit a splene vel rōne opilatio-
nis venaz splenis: iō de ea determinat. ¶ Nota cāz di-
ctoꝝ qñ in mēica passioe causata a splene ē dolor ven-
tris et inflatio: et malus color: qñ est debilis virtus dige-
stiva rōne: cuius causat vñtōsitas qñ est cā inflationis ven-
tris. qñ est corruptio digōnis: pp colligantia splenis cū
stomacho. qñ ē malus color. certe est pp illā malā dige-
stionē gñatur flegma et mali humores aquosi q pñiscē-
tur cū mēicolia. et delegant ad stomachum et deinde p
putū expellūt seu p vomitū aliquā. qñ aliquā cōpetit flo-
bothomia de basilica: qñ qñis pñcipali euacuet ab epa-
te. tñ a splene postea. Sed qñ ppetit plus flobothomia
in mēicolica passioe causata a mēia qñ a co. qñ mēico-
lia nālis cōuenientiā bz cū sanguine: iō magis cōpetit: et
pp hoc oēs mēicolicū debet flobothomari multis vici-
bus et maxime in autūno: qñ tūc mēicolia dominatur.

**Et si sanguis visus fuerit niger dimittatur
egredi in multa quantitate: subtilis aut et rube-
us si fuerit restringendus erit illico.**

¶ Ponit curā circa quantitatē sanguinis extrahendi. et di-
cit. et batur i magna quantitate sanguinis. si in exitu vi-
sus fuerit niger: et si postea exeat magis subtilis: et rarior
illo ē restringendus. ¶ Nota duo. p si videat sanguis ni-
ger dñ euacuari i magna quantitate: qñ tunc expellūt mā-
peccas: qñ mēia est humor grossus niger: iō tūc nō est re-
stringendus. Sed qñ sit rarus et clarus et subtilis dñ re-
stringi: qñ signū est q euacuāt mā non peccas. f. co. et san-
guis q sunt frenū mēie. ¶ Nota qñ illud dictū rasis vl-
timū bz vñt: si sanguis exiit in flobothomia debita: si ve-
ro p indebitā vt qñ foranē est strictū: tunc nō dñ restrin-
gi: sñ foranē amplificarī. et pp hoc dñ poni digitus supra
foranē bis vel ter anteqz sanguis sit totus extract. cuius
rō est: qñ tunc melancolia melius expellitur: qñ tunc na-
tura melius retinet benignum.

**Eger vo ex reb? leniētib? ē nutriēdus vt sūt
alefidabegi q sunt ex carne edina et arietina.**

¶ Dicit q eger ē nutriēdus nutrimentis lenificatiuis vt
sunt iura facta ex carne edulina et arietina. cā ē: qñ talia
generāt sanguinē subtile et spūs claros: qñ ista pñantur
melancolie: qñ est multū sicca: iō cōpetit spāliter qñ egri-
tudo venit a splene: qñ splenetici vt plurimū sunt macri-
et sicci. et pp hoc nō est bonū q iuuenes phizisēt: sed co-
medant cibaria. aliquā grossa aliquā subtilia. et nō cōtineā-
tur sp ad bonū vt in senectute possint comedere.

Et mittēdus ē in balneū in quo non mozeť.

¶ Ponit curā p bal. et dicit: qñ in bal. est mittēdus in quo
nō multū siue diu mozeť. cā est: vt corpus siccū hume-
ctetur: qñ nō dñ diu stare vt nō resoluāt subtile et rema-
neat grossus: ita qdaz medicus curabat qñtanarios: qñ
i die pñissimū purgabat eos fm qd docēt auctores. Sed
in die scōa dabat aliqd laxatiuū vt cassie fistul. et aliaqua
alia medicina lenis. Tertia die faciebat eū intrare bal-
neū bis in die et añ cenā et id faciebat: vt corpus mollifū
caretur et humores essent habiles ad expellendū in die

porissimū. et in scōa die post paroxysmū: et ita faciebat bal.
Alia cā est: quare cōpetit bal. qñ letificat: qñ vt plurimū
balneū intrātes cātant. mō cōpetit gaudiū et leticia.
¶ Post hoc aut decoctione de epithimo quā
ego cōposui vtatur: cuius hec ē confectio. R.
mirabolanoꝝ indoz. 3. r. polipodij. 3. v. sene.
3. ix. turbith. 3. iij. sticados. 3. r. passularū enu-
cleataz. 3. r. epithimi cretenf. 3. r. oia accepto
epithimo in tribus lib. aque coquēda sunt: do-
nec ad vnam libram et mediam redeant. cñqz
hoc factū fuerit addatur epithimis: et illico ab
igne remoueantur et dimittātur donec infrigi-
dari ceperit. Cūqz ifrigidata fuerint manibus
fricata colent. Deinde sumantur agarici due
tertie. 3. i. aloes. 3. i. salis indi. 3. f. ellebo. nigri
quartam. 3. vnius. et cōficiantur cū melle aut
cū iulep. et fiant ex eis pillule que per tres ho-
ras ante decoctionis exceptionē sumēde sunt.
postea sumatur decoctio.

¶ Ponit curā p medicinā. et dicit: qñ facta flobothomia
in mēia et nutrimento debito administrato et balneo facto
dāda ē talis medicina. R. mirabol. indoz. 3. r. polipodij.
3. v. sene. 3. viij. ex alijs posuit i mēicolia. fiat pillule et ac-
cipiat quartā partē et colet alia qñta ps. ¶ Nota quare
valet ista potio et ille pillule: qñ euacuat flegma grossū
et meliaz q peccat i mēia. qñ flegma grossū peccat rōne
indigōnis: qñ stomachus ē debilitatus rōne colligantie
cū splene. et qñ ista euacuat flegma cū mēia: vt pz discū-
rendo p oia. iō valet i cura. Quare p debet administrari
pillule et post collaturā: qñ cōiter facim? oppositū: qñ pil-
lule sumunt rōne phibitiōis humorū et vaporū ascendē-
tiū ad caput: et iō dant. p. iij. horas añ exhibitionē medi-
cine sicut colature: et vt pillule p colaturaz dissoluant. et
iō p debet administrari pillē vt melior fiat opatio pillaz
et collature. Sz qñ i die accessiōis: qñ tūc nō ppetit aliq
euacuatio: vt pz. iij. cā. c. de cibatiōe febricitatiū i vli.

¶ Nō qñ añ administratōez hui? medicie laxatiue dñ ad-
ministrari syrūp? digestiū? mēie seu ei? mēie mēice. R. cor-
ticel radicef feni. petro. achori pñetri. añ. qñrl. i. al. qñrl. f.
radicef rafani apy. añ. qñrl. f. i. al. 3. f. corticel mediane ta-
marisci fraxini geneste. añ. 3. i. gñmanō scolopendrie. añ.
20. i. z. f. eupatory calamanti absin. oppo. capilli ve. sca-
riole. añ. 20. i. anisi maratri cuscute. se. portulace. melo.
idi. añ. 3. i. lactuce sgnāl spice nar. se. basilicōis. añ. 3. y. li-
qñ. raf. vuaz passiaz mūdāt succi viol. boza. buglos. fo-
lioz sticados arabici. añ. 3. i. mell electi qñrl. iij. pñis zuc-
cari al. qñrl. f. et ēperent radices et corticel p noctē i aceto
ifundāt et fiat syrūp? pfecte clarificat? vsq ad qñrl. v. vl-
ad lib. i. z. f. et admistretur cū decoctōe boza. ¶ Nō loco
tal medicie raf pōt tal medicia administrari. R. floz bo-
ra. thamarisci sticados arabici. añ. 3. f. thimi epithi. foli.
se. polipodij qñcini. añ. 3. f. anisi. 3. iij. liqñel raf. vuaz pas-
siaz. añ. 3. v. fiat decoctio i sero caprio. et i illa decoctōe tē-
perent corticel mirabo. idoz bñ gumof. p noctē. 3. i. z. f. et
fricent dñ mēie fortit et colēt. et colature admistrent i au-
roza. et si sit delicat? dulcoret cū. 3. i. pñis zaccari cādī. vl-
pñt ministrari tales pillē sil istis posuit a rasi. R. yerarufi-
ni. 3. iij. lazuli nonies abluti subtili puluerizati. 3. i. misce
subtili malaxādo cū modico fūmiterre. et fiant pillē ad
quantitatē ciccrus pro debilibus sufficiētē miscēdo dya-
sene vel dyaboraginati. 3. v. vel. 3. f.

De melancolia

C Deinde tribus diebus quiescat. In his autem diebus quibus quiescit nutriatur ex eis quae praecipimus. et in potu sumat vinum subtile et clarum et bonum odoriferum. Post hoc quod iterum soluendus est ut prius. hoc vero ita ut praedicimus tertio iterandum est. quarta quoque portio ei banda.

C Ostendit quod sit faciendum sumpta prima medicina euacuatiua dicens: quod administrata medicina tali quiescat per tres dies: et in illis diebus nutriatur nutrimenti quod diximus. et in potu vinum sumat subtile et clarum et bonum odoriferum: quod generat bonum sanguinem et spiritus claros et spiritus spiritibus grossis. et postea est soluendus ut prius. et in die tertia de ei portio dari. Quare per tres dies de abstinerere. causa est: quod per medicinam virtus fuit debilitata. et ut per bonum nutrimentum virtus confortetur ut possit iterum laxari. id quod quiescere docet per tres dies. Alia causa est. in illis tribus diebus posset materia melancolica quae non est euacuata digerere et a natura expelli. id bonum est clistere. et ita de fieri in egritudinibus chronicis: quod materia digeratur paulatim. et paulatim laxari. Sed quare debent administrari nutrimenta sanguinem generantia: quod spiritantur materie melancolicae. et bonum de eis vinum: quod generat bonum sanguinem ut dictum est superius. Et quod vinum confortat digestionem. et lificat post euacuationem. ideo de administrari clarum bonum et odoriferum.

C Eger vero ab omnibus quae coleram generant nigra abstinendus est: ut sunt carnes siluestres oves: et caro vaccina et caprina caseus vetus et fabae. et caro salita et caseus veteris proprie et leres et oia huiusmodi. Vinum praeterea grossum laborum vigiliis evitet. nec patiat famem nec sitim.

C Dicit quod de abstinerere ab omnibus rebus melancoliam generantibus quae sunt ut carnes siluestres caro caprina vaccina et salita. et caseus vetus et fabae. et maxime legumina ut leres fabae et olera sicca ut caules propter humectantia ut spiritus margia biere et filia. Sicut vinum grossum. labores et vigiliis non sustineat famem nec sitim. Et causa est: quod augmentant melancoliam. et materiam peccantem. ut sunt carnes antiquae bovine quae sunt frigide quae sicce. et iuvenile non sunt ita male: quod carnes iuvenes sunt laudabiles. Sed carnes humide in iuventute vlt male in praetere: ut per de agno: quod est mala caro ut dicit ysaac in dietis vltibus. id vinum grossum non competit studentibus. nec carnes salae: quod generat humores adustos ex quibus efficit melancolia. et sic est ab omnibus abstinendum quae generant melancoliam tam naturalem quam non naturalem.

C Alio vero subtili in potu utatur. et precipiendum est ei ut dormiat. Et est studendum in splenis curatione ex his quae in sequentibus in capitulo de splenis curatione dicturi sumus quae augmentatur. De quoque stomachi confortandum est. et precipue ex medicinis quarum mentionem in sequentibus facturi sumus cum egritudines stomachi notabimus.

C Ostendit quod competunt quae volumus quod materia assumat. et dicit quod per de vltino subtili et claro: precipiat et sibi ut dormiat. Et sciendum est quod in curatione melancolie ex splene stomachus est confortandus cum medicinis quae in causa de egritudinibus stomachi dicentur. Nota quare vinum subtile et clarum. causa est: quod generat sanguinem bonum. et spiritus subtile et claros calidos quod spiritantur melancolie. et tale vinum lificat animam secundum Avicennam. libro de virtutibus cordis. Nota quare

competit somnus. causa est: quod ibi confortatur calor naturalis: quo confortato fit bona digestio. ex qua digone generatur sanus et humor laudabilis. Quare est curandus de splene. causa est: quod egritudo principalis est ipsius splenis. id si splen est durus mollificari de: quare stomachus de curari: quod est debilis ratione caloris. os stomachi quod ab ipso splene ad os stomachi demandat melancolia: ut dicit Avicenna. per causam. f. prima. ca. quarto. cum quibus confortatur dicere est post.

C Si autem cum melancolia ea quae notavimus non fuerint et acciderint post frenesim vel longam moram sub sole. aut percussione in capite. flobothomia ex cephalica faciendam est.

C Ponit curam melancolie pueritiae a capite. et dicit: quod si cum melancolica passio. id cum mania non fuerint ea quae dicta sunt. ut dolor ventris. gravitas etc. ipsa venit post frenesim et post longam moram in sole vel post percussione in capite: tunc facienda est flobothomia de cephalica. et studiū adhibendum de regie quod supra diximus. ca. de frenesi. Nota primo circa istam partem quod melancolia sumit hic per maniam. per hoc dixit in primo capituli quod melancolia est cois ad maniam. et melancolia proprie dicta causatur ex melancolia et ex adustione sanguinis vel colere: quod diu caliditas adures remanet. et hec est materia: sic venit post frenesim: quod frenesis causatur a sanguine vel co. et quoniam fit adustio coartatur ad melancoliam: diu caliditas remaneat: sic fit mania. Sicut per moram in sole: quod adurunt humores et coartantur in melancoliam. et quod diu remanet caliditas remanet mania vel melancolia. quare ex percussione in capite. causa est: quod ratione sanguinis spiritus ascendunt ad caput: quod non possunt coartari in ventres. et tunc ibi in melancoliam coartantur. Cuius quare coartatur flobothomia de cephalica: quod ipsa euacuat materiam antecedentem. et in preconiuncta: aliquid est adustio san. et coartatur et ita simul possunt euacuari. et per hoc in melancolia si a capite pueritiae adustio possemus dare medicinas quae haberent laxare ventrem: et non solum educeremus materiam coconiunctam imo antecedentem. Item quoniam causatur per viam adustionis non solum est euacuanda materia coniuncta. sed antecedens postea frigiditate capiti apponant ut materia vltiori non coburnat. Nota quod in tali passione melancolica de materia causa. non solum competat flobothomia: sed et syrupus digestivus competens in mania. Recepta possunt esse talis. Item. endivie lactuc. onice. scariole. an. m. d. floz. nenufex. floz. viol. ro. ru. an. z. i. succi boraginis. succi fumiter. succi pomorum acetosorum depuratorum. an. z. y. aceti squillitici. z. i. et ponantur isti succi: quod vlturimus adustio venit a corde. per materiam coconiuncta. panis zuccari al. qrt. i. y. fiat syrupus clarificatus vsque ad lib. i. Laxativus deesse tale. Item. viol. floz. boraginis. bugloss. floz. nenufex. an. z. f. vinarum passaz. z. v. folliculorum sene. epithimi. an. z. i. anisi. z. y. fiat decoctio cum sero caprino et in decoctio ponant mirabolani citrini. et per materiam antecedente corticis mirabolanz. z. i. per materiam coniuncta fricetur materia fortiter et colent. et colatura administretur de mane.

C Et capiti studium adhibendum ex reliquo regimine quod diximus proprie.

C Dicit ponit curam per localia. Primo in generali remittendo se. Secundo in speciali numerando spalia in morbo isto. De prima dicit: quod circa caput est attendendum cum his quae diximus. ca. de frenesi. Nota quod quibus illa supradicta sunt vtilia. sunt tamen tunc additioes spales in isto casu. Una est ablutio capitis cum decoctione pedum et capiti murtis. et se. papaveris albi. Secunda est cum decoctione folliculorum sene. addantur etiam folia boraginis et buglossae.

C Aqua praeterea tepida ab alto loco super ca-

put fundenda est. Deinde oleum ros. cuius acc
to vini capiti infundatur: et lac muliebri desu
per mulgeatur. Maribus etiam olei de seib⁹
cucurbite dulcis. et lac muliebri iniiciatur.

C Ponit curā per embrocationes et iniectiones: et dicit q
aqua tepida d³ fudi supra caput. Deinde oleū ros. cui acc
to mixto capiti infundat. et lac mulieris desup. et in ei⁹ na
ribus oleū de cucurbitis dul. et lac mulierū inyciat. et cā
oīus isto p⁹ est: q² oīa applicata p⁹hibet ascēsus humorū
ad caput: sicut cū illa sint frigida et hūida p⁹hibet ascēsus
seu aduersionem mē melancolicę et mē calide cōiuncte
spāliter in mania demoniaca.

C In balneū quoq³ sepe mittendus est: et mul
tū ex aqua tepida capiti est superfundendū.

C Dic ponit curā p bal. et dicit q² pa. d³ poni in bal. et mul
toris caput ei⁹ est hūmectādū. cā q² illud bal. p⁹ hūi
ditates p⁹hibet ascēsus vaporū et p⁹cipue aduersionez mē
p⁹ sua hūiditate: et inuit. mō citi⁹ resoluat rōne calidita
tis mē. et p⁹ hūiditate ei⁹ p⁹hibet ascēsus vaporū sursum:
et p⁹cipue aduersionē mē p⁹ sua hūiditate.

C Eger etiā omnia que odorifera sunt odor et.

C Dicit q² pa. d³ odorare supra aromaticā: vt sunt sanda
li: cāp⁹pora. Nota cāz p⁹is q²re valēt tales res fride: quia
p⁹hibet aduersionem materię et p⁹fortant caput cum sint
aromatica. g. receptam odoramentozū positū supra
in cura doloris capitis.

C Si autem cum melancolia nihil fuerit corū
que diximus in principio. matris vena dextri
brachij aperienda erit: et sanguis consideran
dus: et vt predictum faciendum erit et regē
dum: et postq³ hoc regimen infirmo adhibue
ris per aliquot dies quiescere dimittendus est.
Deinde vt prius in cura ei⁹ incipiendus donec
sanitatis fiat restitutio.

C Ponit curā melie pueniētis a melia nālī per flōmā.
et dicit: si cū melia nō esset aliqd p⁹dicto: vt q² nō fuerit
malus dolor: tūc mediana vena dextri brachij. i. de vena
tori⁹ corpis ei⁹ aperiēda: et regēdus est vt dixim⁹. Deinde
gescat p aliquos dies. Deinde icipiēdū est in curatiōe ei⁹.
p⁹siderato tū sanguie q²lis sit: vtrū al. vel niger. et s³ hoc
pcedat vsq³quo fiat restitutio sanitatis. **C** Circa ptem
nota q²re si aliq³ p⁹dicto: nō iueniant faciēda est flōmia
de vena tori⁹ corpis. dico q² cā hui⁹ dicti est: q² illa passio
puenit a melia nālī exiēte i capite: et q² per flōmā talis
mā euacuat: iō p⁹petit flōmia aliud est signū ex eo. q² nō
est dolor: nec inflāmatiō in ypocūdris nec in splene ex eo
q² nō est aduersionē hūoz. signū est: q² nō est a melia nālī. s.
s³ ab inālī melia. S³ a nālī melia exiēte in capite: et quia
ista vena euacuat sanguinē a capite et a corde: ab epate
ideo rē. **C** Nota s³ Auerroyz. 6. colliger. cap⁹. penultio.
q² dolor accidit in capite: tūc flōmia faciēda est de ce
phalica: et q² ab inferiōribus de basilica: et q² est dolor in
vtraq³: tūc de vena mediana: imo dicit Auerroyz q² pati
tur cor a melia nālī: iō nō est dimittēdū tūc illa cura cor
dis: vt multū p⁹petit flōmia: q² melia peccat magis q² al
ter hūoz p⁹ mixtionē sanguis cū sit fex ei⁹: q²re d³ respi
ci sanguis: q² si expellit niger expella ē in magna quatit
tate: et si subtilis rube⁹ clarus expella ē in pua quatitate:
q² tūc nō euacuat mā peccans. Q² regimen tale gnāt bo
nus sanguinē subtilē. vt dicitur est superi⁹: tūc fiet admini
stratio gallinaz et p⁹dictū que gnāt sanguinē p⁹rium san

guini melancolico. Itē p⁹petit regimen hūidoz et gnātū
sanguines. S³ q²re est dimittēdus p aliquos dies p⁹ctus.
cā est: q² p flōmā virt⁹ debilitata fuit et spūs vtrāq³ longo
regimie generāte sanguinē bonū: postea euacuāndus est
itez. nā s³ Aui. i. can. sen 4⁹. cap. 12. de flōmia q² in cor
pore gnātur malus sanguis d³ fieri flōmia. idē vult ras.
in p⁹posito. Nota q² p alia a flōmia et minutiōe itelligit
alia q² pueniūt in melia peccāte in cerebro que dicta sūt
supra i caplo de dolore capitis: q²uis sint plura: sicut isti
sirupi digestiui et laxatiui et fomētatiōes et sacculi et ster
nutatio: tū duo solū tāgāz. s. fomētationez et sternutatio
nez. Fomētatio vō p⁹petēs in passiōe melica exiēte in ca
pite pōt ēē talis. s. folliculoz sene thumi epithimi. floz
boraginis et buglose. an. 3. i. aquasanda et quasent⁹ gros
so modo et bulliāt duab⁹ bulliūdib⁹ i. ity. lib. aq³ cū deco
ctiōe. fomētēt caput: vt fiat decoctio cū succo boraginis
et sumiterre lib. 3. et ille sūt spāles: q²s tenebim⁹ i secreto.
sternutatio in melia nālī exiēte in capite d³ ēē talis. s.
lactis mulieris q²ril. i. pul. ellebori nigri. 3. i. misce: et fiat
iniectio p nares et p⁹sidera qualis materia exiens siue ni
gra siue rubea: subtilis vel grossa rē.

C Studium vero totum q² erga melancolicos
est obseruandum est vt impinguentur et car
nosi fiant. ex quo enim pingues et carnosī fue
runt illico sani erunt.

C Dic ostēdit circa qd d³ h⁹re intētiōe in cura melie. et di
uidit in duo. p⁹mo p⁹mittit aliq³. Scdō ostēdit q² p⁹fici
tur. scdā ibi. **C** Libi aut. De p⁹mo dicit q² totū corp⁹ me
lancolicū est p⁹seruādū: vt impinguet vt carnosī fiant: ex q²
impinguit et carnosī illico sani erunt.

C Libi autē qui illis congruunt sunt caro arie
tina et edina et gallinacea et panis de simula
opirus autem panis nullo modo est eis con
gruus: vinum quoq³ subtile et clarum eis cō
ueniens est: vinum vero grossum non est eis
bonum nec nigrum: lac autem recēter abvbe
ribus extractum dum adhuc calet eis confert
et pisces recentes et sisami de zuccaro facti et
olco amigdalino. **C** De tercia audire cātilenas
et gaudere et habere an se res delitiosas et doz
mire plurimū p⁹fert eis: cōtrario vero cogita
re et solus morari et vigilare maxie nocet eis.

C Dic ostēdit cū q² p⁹fici dicta itentio et diuidit i duas
ptes. p⁹mo explicat cibos et p⁹petit pueniētes. Scdō ex
plicat q² dā alias res nō nāles. De p⁹ma dicit q² cibi con
ueniētes sūt caro arietina edulina et gallinacea et panis
de simula. opirus aut panis nullo mō est eis p⁹gruus. vi
num quoq³ claz et subtile est eis pueniens. vinū grossum
nō est eis bonū neq³ nigrum. lac aut recēter multum ab
vberib⁹ extractū dū adhuc calet eis p⁹fert et pisces recen
tes: et p⁹sanū de succo factus et olco amig. papaueris. au
dire cātilenas gaudere et ridere h⁹re ante se res delecta
biles et dormire eis plurimū cōfert. S³ia vō nō. vt cogita
re solus morari et vigilare maxie eis nocet. Sāe p⁹dicto
rū per ordinē. p⁹mo q²re carnes et panis. cā est: q² multipli
catio carniū seu multitudo est cā pinguedinis: q² pigue
do catur ex multitudine sanguinis laudabilis: et iō talis
sanguis S³ia ē melico sāguini secco et nō hūido: q² melia
nigra peccat magis in siccitate q² in hūiditate: q²re edu
lina caro bona est. cā ē. q² tales carnes sunt calide: et hūi
de generātes laudabilē hūore S³ia melico. Quare p⁹ais

De melancolia

al. extract^o de puriori pte farine bon^o est: cā est: qz gene-
rat multū sanguinē laudabilē. panis aut opirius est opi-
lans z siccus generas multū sanguinē: ideo nō appetit: s; pōt
peterē ubi esset sexta ps furfuris: qz facit ventres
laxū. Quare vinū subtile: qz gnāt sanguinē subtile. vinū
grossū sanguinē grossū: z spūs grossos. qre dormire mlti-
tuz: qz humectat: z humectatio hīat melie que est mul-
tū sicca z hūida. Quare lac noniter multū: qz multum
nucrit z humectat: z multū trahit ad mēbzū: dicit sapiē-
tes qz de melle addit: vt repmatur malitia eius que po-
test accidere ex lacte: qz si staret diu in stomacho corru-
peret z uerteret ad acetositatē. Pisces ppetūt eidem
rōne hūiditatis: z nō rōne friditatis. Quare audire cāti-
lenas: qz delitē subtiliāt sanguinē z spūs qz iducūt gau-
diū: qd est hūm melie. Quare nō cōpetit tristitia: qz sunt
opōnes corrupte melice: z quāto plus augmētāt tristi-
tia: tāto plus ista passio augmētāt. s. melia. Ad p^m valet
būi text^o Auic. 3. cā. cap. de cura vtiutis subito. z Auicē.
p^mo cā. fen 2°. ca. penul. in fine. de scō facit cogitare:
qz cogitatio pfunda būi pōt esse cā augmētatiōis melie.
z melia est cā timozis z tristitie: z hoc nō est mirū.

C Pillule que coleraz nigrā expellunt de qui-
bus datur his qui decoctionē sumere neque-
unt. R. epithimi cretensis. 3. xx. polipodij aga-
rici amboz. añ. 3. x. ellebozi nigrī salis indi am-
boz. añ. 3. v. sticados. 3. vij. pulueris hyere-
pigre. 3. xv. z bibat ex eis. 3. iij.

C Dic ponit curā p medicinas dicēs: qz nō volētes cape
medicinā: uenit cape pillulas ppetētes in melia qz sūt
in illis qz colaturā accipe non pnt. dicit qz iste pillule ma-
gis ppetūt qz col. nigrā expellunt: z dāt illis qui nec deco-
ctionē nec colaturā possunt sumere: z d; pfiat cum ydro
melle vel sirupo vl cū succo fumiterre. R. epithimi cre-
tensis. 3. xx. polipody agarici amboz. añ. 3. x. ellebozi ni-
grī salis indi amboz. añ. 3. v. sticados arab. 3. vi. pulueri
ycrepigre. 3. xv. bibat ex eis. 3. iij. vel. iij. **C** Nota quare
valēt iste pille. cā est qz euacuat in pte flegma cū in me-
lancolic rōne debilitatis calozis nālis: rōne frigidita-
tis multiplicat flegma: vt pz in senib^o rōne pplonis. nā-
liter debet esse frigidū: z sicci: s; sunt frigidū z hūidū rōne
flegmatis in eis. Silt in pposito: qz alie pille euacuant
meliaz z flegma: ideo multū ppetūt: vt pz p mālū qz po-
nunt. **C** Nota qz anteqz pille administrēt i melia d; pcedere
sirupus digestiū z sirup^o ppetēs: tā i melia nāli
qz in nāli. posūt est sirup^o cap. de dolore capitis pueniē-
tis a melia z reuertat ad istā receptā. S; de medicinis
magis mūdificatiuis addat de sirupo succi bozagis fu-
miterre depuratoz. añ. 3. ij. s; loco istaz pillaz pnt ad-
ministrari decoctiōes laxatiue posite i isto ca. Ut pple-
te habeant oēs medicie euacuatē meliam a capite. po-
nēde sunt due recepte. Una est qz fiat sirup^o talis laxati-
uus. R. floz bozaginis z buglos. floz sticados arab. añ.
3. i. ligr. raf. yuaz passaz. añ. 3. v. thimi epithimi polipo-
dy qrcini agarici electi. añ. qrtl. f. si pono sene: qz melia
est adusta: anisi. 33. al. se. basiliconis. añ. 3. ij. anisuz pona-
tur pp polipodij: qz gnāt vētositatē succi fumiterre suc-
ci bozaginis depuratoz. añ. 3. i. panis succari al. lib. f. fi-
at sirup^o pax coct^o z pax clarificat^o vlqz ad qrtl. ij. z dis-
soluat in sirupo dyagredy. 3. f. alia lfa hz. 3. i. z f; Auic.
z Joā. de scō amādo semp ponūt in medicis dyagredij
ad excitādū vtiutes mediciaz aliaz succi ros. recētū. 3.
ij. vel masticis grana tria vl quoz: z fiat talis colatura:
que pseruat a passiōe melica. Alia est qz. R. thimi epithi-

mi. qrtl. f. anisi. 3. ij. qdscēt z bulliāt silt vnica bullitio-
ne in qrtō vno feri capni. z colet z colatura administre-
tur ista pseruat boiez a lepza z ab egritudib^o oib^o melan-
colicis s; auctores orixēses. i. de terra illa.

C In diebus vero quibus quiescit eger debet
sumere electuarium qd vocatur letificans: qd
R. mellisse corticuz citri gariosi. gallie musca-
te masticis croci orientalis nucis musca. cina-
momi cardamomi neberemiseb. been albi z
rubei zedoarie dozōici: seminis ozimi maio-
ris: seminis ozimi gariosilati: omniuz añ. par-
tes equales musci quantū est decima pars. 3.
vnius: deinde sumantur chebuli. xx. z embli.
xxx. z terantur z in tribus libris aque coquā-
tur donec ad vnam redeant z colentur. in co-
latura vero addatur mellis. lib. i. deinde bul-
liāt donec aqua psumpta sit: post ex hoc mel-
le conficiantur species predictae: quod tamen
in pondere sit triplum ad species.

C ponit elius ppetēs melicis. z dicit: qz in dieb^o qd egi-
gēcūt d; sumere elius qd vocat letificas. Qui receptas
ponit. R. mellisse gallie muscate corticū citri gariosila-
ti. masticis croci cinamomi nucis musc. cardamomi ros.
caino. seīs peonie been al. vel rub. zedoarie dozōici: seīs
ozimi sansuci oīuz ptes eqles musci quantū est decia ps
vni^o. deinde sumant chebuli. xx. z emblici. xxx. z terant in
trib^o lib. aq donec ad vna redeat z colet z colature mu-
scae lib. i. mellis. deinde bulliāt donec aq cōsumpta fue-
rit: postea ex hoc melle pficiant pdictae spēs: qd tū in po-
dere sit triplū ad spēs. S; sic cōiter nō faciam^o: imo di-
cunt aliq qz debet poni septē ptes mellis: z illd elius
ponit Nicolaus in suo antidotario z oēs auctores: z illd
elius ē forte z nō est dādū sine zuccaro vl melle. **C** No-
ta qz illud elius valz triplici de cā. p^mo qz pfortat cere-
bruz: qd est debilitatū in corp^o melico siue passiōe meli-
colica. Scō qz euacuat mās z malā pplonē melicā. 3.
qz euacuat ipsas: qz ibi itrat mirabolani kebuli qui eu-
acuat flegma causatū rōne digestiōis multū: z qz pfortat
cerebrū z cor: z qz cōsumit mās z alterat z euacuat iōva-
let multū: qz ē subtiliat sanguinē z spūs: et loco būi ele-
ctuary: qz est multū forte pp medicinas laxatiuas pōt cē-
tale elius in passione melica. R. margaritaz electaz. 3.
ij. yacitroz saphiroz smaragdaz dozōici romani been
al. z ru. añ. 3. i. floz cinamomi macl galage nucis musc.
33. al. añ. 3. f. gariosi. pipis lōgi cubebe domestice storac-
calamite: seīs basiliconis ligni aloes. añ. 3. f. croci. 3. f.
musci boni ambze electe. añ. grana. v. corticis citri cōdi-
ti. 3. f. ligr. raf. 3. ij. cādi vna passaz būi pgiuum. añ. 3. i.
cōserue bozaginis z buglos. añ. 3. ij. succi pomoz dulcit
būi depurati. 3. ij. aq ros. d damasco. 3. i. z loco ei^o illa tria
ponant panis alb. lib. i. fiat elius. Vel sic. R. letitie Sal.
lib. f. dyamargariton pluris cū musco. añ. qrtl. i. z si aliq
dicat qz si oia ista nō valeāt neq; per rasiz neq; p te: tunc
vō qd est faciēdū. dico fiat tale cauteriū in pte postero-
ri capitis: qd si nō pficit fiat i cōmītura capitis: z sic p^m
tēter i pte posterozi capiti. 2° in āteriozi qre ille medi-
cine valēt magis qz raf. qz ille medicie sunt repsiue. al.
repser: z iō caudē est qd dant: qz medic^o d; dicere mo-
dū dādū: z recordor de quadā muliere qz habuit mās in
stōaco qz nō poterat euacuari p aliqz medicinā: z tūc mi-
nistravi sibi tria grana ellebozi. z in vitate tū vomitū

habuit q̄ fere fuit mortua ⁊ fyncopizauit vñdecies ⁊ ap-
plicauit remedia ⁊ fuit curata. Itēz cauēdū est ne deci-
piamini p apothecarios: q̄ dāt in mīori quātitate vñ in
maiori q̄ dicat medic⁹: ⁊ si sit mādātū p medicos dicūt
q̄ non nocet ⁊ certemale: ⁊ fraudes faciūt: ad q̄s semp
medic⁹ eē pūsus. Dōf aut quas ponit raf. in elio suo
est ad quātitate vñ auellanc: ⁊ eēt. 3. iij. vñ. y. ⁊ sufficit.

C De quo cum necesse fuerit ad magnitudinē
auellane sumendum est.

C Ponit q̄ritatē dādi: ⁊ dicit: q̄ dōf. sunt. 3. iij. vel aliqñ
illo electuario cū necesse fuerit ad quātitate auellane.
Sciendū est q̄ pōt esse pōdus. 3. i.

C Hoc. ii. medicamē letitiā ⁊ coloris p̄chritu-
dinē ⁊ digōnis bōitratē opat ⁊ retardat canos.

C Ponit iuuamētā: ⁊ dicit q̄ illud electuariū pūbziorē
letitiā cordis ⁊ bonitatē digestionis opat ⁊ caniciez tar-
dat. Nota q̄ illud elūz ⁊ fortat cerebrū: q̄ subtiliat san-
guinē ⁊ spūs. euacuat hūorē faciētr tristitiā: q̄ bonū colo-
rē ⁊ digestionē facit: q̄ ⁊ fortat calorē nālē quo ⁊ fortato
est cā bone digōnis: q̄ bon⁹ sanguis bonū colorē ostēdit
⁊ bon⁹ color ostēdit dñūz bōi chini: vt dicit Sal. p̄mo
affo. In p̄urbatiōib⁹. quare tardat caniciez: q̄ canicies
causat a flate corrupto in cerebro: q̄ illō flā euacuat p
illos mirabo. ⁊ igit. **C** Nota q̄re raf. nō facit mētiōez
de spē melie que vocatur amoreos. dicēdū q̄ p spēs
illas dedit intelligi alias.

Tertia spē. Segē de 3ª spē melie q̄
amoreos dī. circa quā
passionē q̄tuor sunt p̄notāda. **C** P̄rio f3 p̄bz
6° etbīc. amor triplex: q̄dā ē pp bonū dome-
stici: ⁊ vocat amor vñtus. pcedens a vñte
ita q̄ nō patiat secū illicitū ⁊ ille solum spectat ad aspe-
ctū volūtariū ⁊ nō sensitīuū: q̄ appetit⁹ vel est vt⁹ vel cū
vñte. Alter est amor pp bonū vñte: vt iter dñz ⁊ seruiz
⁊ coiter nō est talis amor. ⁊ tert⁹ est amor pp bonū dele-
ctabile: ⁊ isti duo spectāt ad appetitū sensitīuū: ⁊ ille
amor q̄ pp bonū est delectabile diuersificat f3 fiens: f3
Alic. 3. can. nā alig in auro. alig in diuitijs. alig in mulie-
rib⁹ est cōis appetitū. ⁊ ille amor ē triplex. q̄dā ē nō mul-
tū itēnsus. ⁊ ille vocat eros ⁊ ille nō multū intrat in vo-
luntate: sicut amor q̄ nō intrat multū iter dentes: vt dī in
puerib⁹. Alter est amor in mulierib⁹ q̄ est multū itēnsus
⁊ assiduus circa mulierē p̄ncipalr pp act⁹ coitus exercē-
dos. ⁊ talis vocat amoreos. i. amor nobilis a nobilita-
te dicit⁹: q̄ multū fortis amor: q̄ milites magis p̄sue-
runt h̄re istā passionē q̄ alij: iō illi sūt coacti q̄ sunt in de-
litijs. ⁊ p̄t sic definiri: amoreos est amor multū fortis
ferues ⁊ assiduus circa mulierē pp act⁹ coit⁹ exercēdos
⁊ talis vocat amoreos. Et aliqñ est cūz amor: ⁊ aliqñ
sine amore: vt in p̄mis aspectib⁹ fortiter ipressis q̄ absol-
ui p̄it de illaudabili respectū ⁊ mltitudie sp̄mat: q̄ mlti-
tudo sp̄mat: q̄ ē cā ⁊ sig^m illi passiois ē qñ i p̄n sūt suspi-
ria p̄funda: q̄ in augmēto nō suspirāt. p̄funde: quia pul-
sus est submersus: ⁊ elenat qñ alijs delectatiōis audit:
vt qñ noiat supra illā quā diligūt: ⁊ est signūz magnū qñ
loq̄t de re nobili videt pulsus abbreviari: ⁊ iō debet si-
bi noiarī mltē mulieres: ⁊ qñ noiant sibi tristabiles de-
p̄mit pulsus: tūc ip̄sis solū illa passio curat remouēdo
cām p̄mitiā p deformes spēs: ⁊ si nō p illud monstrēt
sibi mēstrua ⁊ turpia: ⁊ ad hec valz mulier vetula: q̄ ifor-
mar mulieres in aly spēs q̄ est experta in secretis q̄ ne-
sciūt viri. hoc idē dicit Alic. 3. can. q̄ qdā sunt hoies q̄z
ars nō est breuior arte vetulaz: vel coniūgēdo eas f3 legē-
dicit⁹ Alic. 3. can. q̄ vidit quēdā q̄ disponebat ad etbi

cas: ⁊ fuit p̄porat⁹ cū vna electa: ⁊ tūc mltā obedyt nā co-
gens q̄ ille q̄ fuit etbīc: iaz est curat⁹ pp iunctionē illi:
vel mōstrādo mulieres grossas hūtes inducere letitiā ⁊
aliqñ cū reb⁹ tristatib⁹ vel vberādo cū bōa zona. Aliqñ
amoreos est cū morbo ⁊ nō in p̄ncipio: f3 in p̄cessu: q̄
qñ est cū mala p̄plone sicca ⁊ abstīnētia hūores exiccan-
tur pp vigiliāz: ⁊ flet: ⁊ cā est vapor fridus melie: ⁊ iō nō
semp amoreos: ⁊ q̄re a morbo: q̄ ab hūore aduistiōis:
⁊ cura ei⁹ est remouere malā p̄plonē sicca cūz illis q̄ deā
sunt in cap. de cura doloris capitis pueniētis a melia: iō
debem⁹ p̄ digerere mās melia: postea laxare: vt dcm ē.

C Secdo nota q̄ q̄tuor sūt cāe amoreos. P̄ria est effi-
cies: ⁊ est duplex: q̄dā est p̄ncipalis. alia est disponēs p̄n-
cipalis est obiectū delectabile ip̄mēs suā spēs in vñte
ymaginatiua ⁊ estimatiua: ⁊ vt⁹ estimatiua mediāte spē
ip̄ressa. Lā efficiēs disponēs est duplex. ⁊ est act⁹ triū sen-
sū exterior⁹. f. vñtus: audit⁹: tact⁹. Vñtus quo videt. Au-
ditus quo audit rē: iō tact⁹ in cā osculādo vñ amplexā-
do vñ supponēdo: vñ in dādo sibi de bonis icitib⁹ cū testi-
culis: ⁊ ista ē fortior cā disponēs. imediata est mā q̄ ex-
pellit q̄ inq̄ disponit pp fortē ymaginatiuā ad estimā-
dū cui p3 q̄ ipsa est fortior ⁊ pūbzior oib⁹ alyz: iūz illō
puerbiū. Qis amās coit⁹: q̄ nō est arbiter equus. Nam
deso: me pec⁹ credit h̄re dec⁹. Si q̄s amat ranā: ranā cu-
pit ēē diā. Lā mālīs est duplex: q̄dā est in qua: q̄dā est
ex qua: qua est sedo vētriciulus cerebri q̄ in amoreos
est vñtus cogitatiua estimās ēē delectabile: q̄ nō est. Lā
mālīs ex qua est mā sp̄matis stimulatīs vñte estimati-
uā ⁊ ymaginatiuā ad estimādū illō q̄ nō est. Lā forma-
lis estimatio ē assidua mulieris ad act⁹ coit⁹ exercēdos
ad hoc iuuat multitudo sp̄matis: ⁊ iō nō est bonū agere
cū religiosiss ⁊ monachis: q̄ hūit testiculos plenos sp̄ma-
te. Lā finalis est delectatio coit⁹: ⁊ q̄uis nō hēant opōnē
tū itētiōnē: ⁊ hoc sufficit: q̄ nō op3 q̄ semp hēant opōnē

C Nota q̄ hec passio pōt accidere in oī gñe hoīz: vt in
melicis rōne imaginatiōis ifluētis pp abūdātiā mae:
q̄ multū p̄it: l3 nō appetāt in sanguicis. q̄ multū appe-
tunt rōne caliditatis: ⁊ multū p̄it rōne hūiditatis: f3 sic
nō est in corporib⁹ colericis: q̄ q̄uis nō multum p̄it: tñ
multū appetūt: ⁊ talis appetit⁹ differt ab appetitū cibi:
q̄ cū fit pp frigiditatē ⁊ coit⁹ fit pp caliditatem: vt p3 p
Sal. 2. regni. Testiculo p̄ vo crasis. Ex quo p3 q̄ vir dele-
ctat itēst q̄ mulier: q̄ calidior ē: f3 plus mulier extēsiue
delectat⁹: q̄ in plurib⁹ delectat⁹ q̄ vir: q̄ vir tñ delectat⁹
in duob⁹. f. tādēdo ⁊ emittēdo: ⁊ mulier in q̄tuor. P̄rio
mulier delectat⁹ in receptiōe seīs ⁊ sp̄matis viri tāq̄ ma-
gis p̄fecti. Secdo in emissiōe p̄pū sp̄matis supflui ⁊ non
est nisi supfluitas aquosa: vt p3 p Auer. 2. colligz: q̄ sup-
fluitas nō p̄ficat ad gnōnē f3 eū. Tertio delectat⁹ in mo-
tu m̄ficis de quo Alic. 3. can. fen. zi. ca. d. gnōnē embrio-
nis dicit⁹: q̄ aliqñ mulier p̄gnās delectat⁹ in coitu tñ: vt
ei vt q̄ sit in celo empireo pp motum m̄ficis: q̄ matrix
venit ad orificiū vulue: q̄ venit ad recipiēdū p̄iapuz. i.
amicū ei⁹ sp̄alissimū. Quarto delectat⁹ in fricatione mē-
bri viri circa collū m̄ficis: ⁊ pp hoc multe mulieres taz
pauperes q̄ diuites efficiunt meretrices: q̄ quanto ma-
gis coeūt tāto plus appetūt ⁊ hūit collū m̄ficis calidum
q̄ si p̄mulgēdo faciūt. Viri delectant⁹ in duob⁹. f. in emit-
tēdo ⁊ in fricatiōe p̄pū mēbri virilis vñ in motu illo: ⁊
pp hoc nō abstīnēt se hoies sup eas: q̄ licz aliq satis ha-
beāt de sp̄mate: tñ p̄it se d̄bilitare sup eas. **C** Nota 4^a
que est cā q̄ tāta delectatio sit in coitu: ⁊ q̄re nō in alyz
reb⁹. dico p̄ncipalis cā est mor⁹ ille ⁊ exide surgunt q̄nqz
cāe. P̄ria est possitio mēbroz adiuicē: q̄ mā neruosa in-
trat p̄ponē virge ⁊ vulue: et est illi maior sensus: et ideo

E z

De catarro

maior delectatio f3 Sal. 4. de morbo: 7 ppter hoc plus delectat tact⁹ in illo motu. Scda cā est cursus spinatis per mēbra in illis mēbris titillationē iducētis: spā l^r qñ est in magna quantitate. Tertia cā est fricatio mēbroz adiuicē. Quarta cā est opatio v^rutis expulsiue: qz in coy tu expellit actū supfluitas: 7 expulsiue tales iducūt delectationē f3 Arist. p de hystor. aialuz. vbi dicit: q e xpul sis supfluitatib⁹ felicitatur oē aial. 7 in regni. venereoz. Quita cā sumit ex pte finis: vt dicit yatic⁹. naz dicit: q tāta est delectatio i coitu: quātā de⁹ posuit ne pp imūdi tiā abhorreat ab hoib⁹: qz aliter deficeret gnō 7 pserua tio spēi. Et notāter dicit: talis imūditia: qz qñ est ac⁹ pple tus hō vellet eē absens p qmōz leucas: ita feridus 7 cor ruptus est: 7 pp hoc de⁹ posuit illā delectationē: vt spēs indiuiozum conseruaretur.

De catarro.

Lap.

XIII.

Ircu rubricam.

sumit triplr. f. ppe. magl. ppe. 7 coiter. Catar rus coiter sumit⁹ p reumate sumit⁹ p qz flu xu mae de vno loco ad aliū locuz: 7 iō dī reu ma qñ ruēs mā a lōdacho ad intestina vel ad renes vel ab alyz mēbris ad iuncturas: 7 sic nō capitur hic: qz oēs egritudines v^rplm veniūt p viā deriuationis: 7 iō dicit gordon⁹ in pñosticationē sua. reumatica ad oē malū sunt parati: qz reuma est mater oīuz egritudinum. Alio mō sumit⁹ reuma p fluxu vt a capite seu a cerebro: maxime ad tria mēbra. scd nares fauces 7 pect⁹. 7 dico maxie: qz aliqñ mā fluit ad pedes 7 neruos: 7 aliqñ ad stōm: 7 ali qñ ad alia mēbra. S3 qñ ppe sumit⁹ est idē qd flux⁹ mae a capite v^r a cerebro ad pect⁹: 7 sic distiguit⁹ 7 corizām 7 bzācū: 7 catarrus est circa pect⁹: vt dī in his versib⁹. Dū fluit ad pect⁹ dicat⁹ reuma catarrus. Ad fauces bzāc⁹: ad nares dico corizā. hic sumit⁹ idnter ad bzācū 7 corizā 7 ad catarz. ppe dicit⁹. ¶ Nō q⁹ z⁹ catar⁹. qdā cāt a mā ca. vt a co. alter a mā frida: vt a flate: 7 qz istoz pōt cārī trib⁹ modis. vno mō a mā ca. v^r frida p viā dissolutiōis: qz a calore extriseo dissoluūt hūozes: vt ambulatio et mora in sole 7 a cibarys calidis vaporosis: si dñat flā in capite faciūt fluere ad ptes inferiores: sicut sol facit flue re glaciē: quā dissoluit in hyeme: 7 ita in pposito pp dis solutionē fluit hūozes a capite. Scdo mō pōt puenire catarrus a mā ca. v^r frida p viā pñionis: 7 ita cāt a frigiditate extrisea: qz pñit mēbrū: 7 in pñione fluit hūozes: vt p3 i spōgys si pñmanē fluit aq⁹: siue dicat⁹ fleg matie⁹ siue colerie⁹ flux⁹: dū tū fluat ad ptes inferiores. Tercio mō pōt puenire catarrus a mā ca. v^r frigida ex multitudie v^r grauitate absq⁹ alio agēte. q si sit catar⁹ de mā flatica de nā sua sine aliq agēte fluit ad ptes infe riores: vt p3 i corpib⁹ plenīs: vt i mulierib⁹: qz grauitas absq⁹ alio ipellēte dīcedit. Silr sit flux⁹: 7 ita si mltā de scēdit mā nisi restigat⁹ añqz dīcedit sine aliq agēte v^r pñmēte 7 frequēter accidit ista vltia cā. igr. ¶ Nota q tres sunt cāe catarri. pñitiua. añs. 7 pñicta. pñitiua dñr res extrisece dissoluētēs v^r pñmētes mltiplicātes mās colericā v^r flaticā xpñtē in cerebro: sicut calidus aer mo ra in balneo ignis vel aer fridus vēnus bozealis cibaria frida multiplicātia flā: 7 alia q multiplicāt vapores qui dissoluunt hūozes in cerebro: qñ sunt coypozā plena 7 re pleta. Lā añs sunt hūozes colericiv^r flatici añqz causent fluxū in cerebro. Lā pñicta sunt illimet hūozes: qñ actu fluit a cerebro ad mēbra isferiora: vt ad nares v^r ad pe ctus siue fluit pñimēdo v^r dissoluēdo v^r ex multiplica tione. ¶ Nota q hūtes caput cal⁹ citi⁹ patiunt⁹ catarz a causis extriseis qz hūtes caput fridū. Lā est: qz hūtes

caput rarū 7 porros amplos rōne cui⁹ friditas extrisea citi⁹ penetrat: 7 pp b hoiez raz penetrat facilr friditas 7 frequēter accidit catarrus 7 corizā. S3 hūtes caput frigidū nō patiunt⁹ a frigiditate extrisea: qz porri sūt clau si: 7 pp hoc nō est mirū si mulieres vadāt melius capiti bus discooptis qz viri hūtes caput calidū 7 porros am plos 7 aptos. S3 hūtes caput frigidū citi⁹ patiunt⁹ ab i trinsecis. cā est: qz hūit calozē debilitatū: vñ nutrimentū cerebro adueniēs nō pōt cōuerti in substantiaz cerebz: ideo frigiditas ista xpñs in cerebro dīcedit sui multitu dine 7 grauitate ad ptes isferiores.

Am caput alicuius in egressione bal nei discoopertū fuerit aut post exer citiuz. aut post aliud: fuerit qz aer frigidus 7 ventus septentrionalis 7 accidit in naribus 7 palato puritus 7 cōmo tio 7 sternutatio.

¶ Docet de vltima passiōe cerebz: que est catarrus: 7 di uidit in vno. pmo ponit signa. scdo curam. 7 tibi. ¶ Pan nus 7c. ¶ De pmo dicit: q caput alicuius in exitu bal nei discoopertū fuerit aut post exercitiū multum aut post morā multā in sole: aut in loco calido: vt ptra ignē: 7 va dat ad vētū 7 vētus vel aer est frigidus 7 viger vētus se ptētrionalis: 7 accidat titillatio in narib⁹: 7 in palato pur ritus 7 cōmotio siue acuitas 7 sternutatio tūc causat⁹ ca tarrus frigidus. ¶ Nota cāz ptes: qz post bal. vel exerci tiū ē caput rarefactū 7 porri apti: 7 tūc si frigiditas sup uenit vel vēt⁹ fridus: vt septētrionalis subitauerit pñi mit hūozes q sunt in cerebro: 7 sic bz cāre fluxū p viā cō pñiōis maxie circa nāsus sentit⁹ titillatio: 7 b fit: quia mā illa iducit talē angustia 7 pñotionē: iō iungūt frequē ter se. ¶ Nota scdo q sig⁹ catarri sūt duplicia: qdā sunt signa: ita q nō sunt cause alia sunt signa 7 cause. Signa 7 nō cause catarri tantuz sunt: vt que caput sentit⁹ 7 in ca pite sentiuntur a tactu calido 7 humoz colericus 7 appa ret facies colerica 7 citrina. Sed illud quod est signum 7 cā catarri dī cē cā extrisece dissoluēns hūozes calidos vt aer calidus estas ca. Lib⁹ ca. 7 alii cepe 7 tps ca. vt in estate 7 etas ca. vt iuuenis v^r colerie⁹ a pñione nāli: isti enī tales patiunt⁹ cito catarrū: 7 tūc circa nares sentiunt titillationē 7 ad exitū calidū. Et est signū q catarrus ē ca. qz sunt cāe ca. multiplicātes ipz. S3 signū catarri fri gidi tūc 7 nō cāe sunt res. f. etas 7 tps: 7 illud qd dīcedit est frigidū facies est pallida seu alba. S3 signū 7 cāe sūt res pñmētes 7 dissoluētēs: sicut multitudo aeris frigi di 7 vēti fridū: 7 ad hec iuuat cōplo frida nālis: vel tps vel regio frigida: vt si aliqz flatic⁹ tpe frigido patiat⁹ ca tarrū. signū est q venit a mā frida: 7 hoc est: v^rplm: imo nūqz opat⁹ suz circa māz ca. qz cerebz cū sit frigide nāe multū abūdat in eo flegma.

¶ Panus tunc calefaciendus est 7 capiti su perponendus in quo tamdiu moretur donec eger calozem in capitis profunditate sentiat penetrasse.

¶ Ponit curā catarri qñ passio est debilis dicēs: q si ista signa pñgāt: vt qñ catarrus venit a vēto frido est signū q in illa pte apparuerit. tūc pñus calidus est capiti ap plicādus duplicat⁹ in quo tādū moretur donec ipse sen tiat calozē: 7 caloz in pfundo penetrauerit. ¶ Nota cāz 7 aduerte q adhuc nō est aliq sapiens q hoc ponat nisi Auic. valde diffise in 3ª cau. fen. 6. cap. de catarro 7 cori za: qz catarrus pōt curari qtuoz modis: 7 qz multotiens

accidit ras. Determinat de catarro iter alias passioes nafi
Uno mo curat catarrus p diminutione mae: vt p medi
cina laxatiua vel p resolutione: filij p illa que applicant
sup pte anterioris: sicut statiz dicet. 2° mo curat p alte
ratiua vel p igrossantia mas: qz i catarro aliqui e ma ligda
z fluida. Aliqui no fluida. qm est fluida est in pn? z qm ici
pit igrossari est in augmēto: z qm mediocrius z bn digesta
in statu est: z hoc fit qm venit a ma ca. z tunc p frida z sti
ptica curat. si est frida dz fieri igrossatio p ca. stipitica: vt
masticis olivani nucis cipressi. Tercio mo curat p pbi
betia fluxu: vt cu fluxit ad pectus p gargarismata. phibe
mas fluere: z pille si teneant sub lingua. Quarto mo p di
stractione mae ad pte prias fluxu. vbi gra. si fluxit ad pe
ctus distrahit ad nates p yngueta vel p vaporosa vel p
cauteriu factu in posteriori pte colli vel nucho. Tre preci
piunt medici phisici q frequēter iungant nates: qz ma
que vadit ad palatu madat ad nates: z id sunt quotidie
catarrizati: qz ma que ibat ad pulmones distrahit ad na
res: z si ma fluxit ad nates distrahitur sic administrado
gargarismata que trahit ad os: z ita p priam pte curat
catarrus: z ita p3 ca pris. La qre valz pan calidus: qz ca
liditas pni bz psumere mas z remonere frigiditate in
ducta in cerebro: rone caliditatis psumit mas iducta
in fluxu: loco ei pni calidi pnt poni alia resolutiua vt
sacculus de milio. z sale torrefactis: vt capiat vna ps sa
lis torrefacti z septē milij torrefacti. p pō sic i for. 18.
milij. 3. iij. sal cois. 3. f. torrefiat fil i sartagie vl i tegula
calida: z fiat sacculus ad quantitate medie palme z appli
cetur supra frōte: z talis sacculus psumit resoluūt remo
uer frigiditate iducta: z p illa itelligit alia: vt emplz scni
positu supra. in ca? dolozis capitis: vt andini q magi Al
naldus de villa noua accipiebat sal in maiori qritate z
ponebat in vino: z ponebat calidu pnu in vino z in sale
z postea pnu bz pprimebat: z supra ptes capitis pone
bat: z tuc rone pponis salis z vtute vini bz multu desic
care ista mas flatic: z si oia deficiat: q recepte sup po
site sunt p exēplo supra caplo de dolore capitis. si galia
deficiat: tuc administret tale ynguētū. z est multu reime
diu cu abrasione capitis excepto cauterio. 18. stercoris
colubini. gūme. rute. agresti. castorei. sc. sinapi. an. 3. i. eu
forby. 5. olei ruthe. qrel. i. cere. qd sufficit. puluerizāda
puluerizent subtilr: z fiat ynguētū fluxibile: z no dz po
ni multu de cera: z tuc raso capite iungat pmissura in p
te ateriori capitis: z est multu resolutiuu z attrahit ad se
mas peccate frigidā psumēdo ea: p dz fieri cauteriu in
occipito: z post i pmissura si ptagit q cauteriu sit neēu
Nota q illa q dicta sunt valēt in catarro de mā frigi
da: qz in catarro de mā ca. debēt poni frida supra caput:
vt oleu ros. nenufa. z filia dicta supra in dolore capitis.
Sitr lac mulier positu supra caput: z qz oia alterat mas
qz si calida applicarentur iā malitia augmentaretur: id
dictus Ras. bz verū in mā frigida zc.

Beinde nigellam odorare incipiat z prouo
cetur sternutatio.
Ponit curā p odoratia z sternutatoria. z dic: q postea
incipiat odorare nigellā z puocet sternutatio. Nota
qre valz odoramētū nigelle. cā est: qz est ca. z stipitica. Igi
tur bz psumere mas z alterare malā pponē z dispōnē
cerebri: dz torrefieri z poni in pāno lineo z i forma ro
tūda z dz odorari: z p istā nigellā itelligit alia odoramē
ta filia: vt ca. stipitica: q valēt i catarro causato ex mā fri
gida: vt pomū ambre: z pōt fieri tale. 18. lapdani purissi
mi. 3. i. ligni aloes storacis calamite. an. 3. i. f. nucl myf.
nucl cipissi olivani. an. 3. i. gariofi. 3. i. ambre electe. 3. f.

puluerizāda puluerizent subtilr. nō ponit mastix: qz dis
solut hūiores. quasanda quascent cum pistello ca. mi
sce oia malaxādo cū aq ros. z fiat pomū pforatus in me
dio: vt possit poni chorda it? p quā teneat. p paupib? fiat
sine ābra vl fit ide bonū odoramētū. 18. ligni aloes sto
racis calamite. an. 3. i. f. nigelle torrefacte. 3. y. fiat pul. z
ponat in pāno lineo in forma rotūda. Ecce pul. quo cōi
ter ytor: z sic fit. pforat pomū z impleat puluere olivani z
decoquat pomū sub cinerib? calidis: z odoret vel q te
neat ad caput lecti z odoret z est geraldī experimētum
sup viatico de illo pomū. Nota scō q ista hūritate
in catarro cāto a mā frida vltiori in cā calida applicent
ista frida: sicut sunt sandali ros. z alia frida: z valz pul. po
stus i dolore capitis pueniētis a colera. Dic obycif
vnu: z vī q in catarro nō dz fieri sternutatio per Bak. z.
pnost. in sternutatioē cū reumate. idē Aliu. 3. can. fen 5^a
ca. de catarro z coriza. vbi dicit q sternutatio est nociua
Dicēdū est sternutatioē ppetere in catarro: z pōt itelli
gi duplr. Uno mo an digestione mae: et hoc malu: qz p
uocaret maiore fluxu: malitiā mae cū sit fortis motus
z attrahit mas ab alijs mēbris ad ipz cerebrū: z id ē ma
lū. Alio mo post signa digestionis: z isto mo ppetit: quia
tūc facit ad eionē: z tūc nō puenit a malitia mae stimu
latis nām: idē cū an digestionē mala est: fz post est bōa:
qz fit a forti virtute euacuare alios hūiores zc.

Et caueat ne supinus iaceat z comedat pa
rum. A vino quoq omnino abstineat.

Ponit curā per dictā: z dicit: q paties catarr? euacuat
ne iaceat supin? z pax cōdat z avio se abstineat. Nota
tā qre nō dz cubare supin? cā est: qz est sciēdū ne p illuz
cubitu fluxat hūiores ad neruos z cāret spasm? vl paliss.
qz nervi oriunt a pte posteriori z a nucha. z nucha nō bz
aliqz meat? idē descenderet ad neruos: fz qz cubat supra
vētre tūc fluxit ad alia loca: vl supra lat? z tūc nō ē timē
dus in tñ. qre debēt abstinerē a vino. intelligatis nisi in
declinatioē. cā est: qz vaporosus est dissolueret mas cum
sit calidus in declinatioē: qz pfortat vtutē: z est calidus: nō
potet min? q pri? Nota pilla itēdit alia vt res nō nā
les: sicut somn? diurn? z qz fit breuis post pādū: qz va
pores in forno nō sunt psumpti: illi vapores retēt in ca
pite causant catarrū: z illi q pax dormiūt post pādū
sunt semp catarrizati: qz quāto somn? breuior tāto min?
psumit vapores: qz vapores p puū somnū psumi nō pnt
ideo meli? est: vt multu hō dormiat post pādū: vt vapo
res totalr psumant. Sitr exercitiū supfluū psumit refi
duū qm est in declinatioē z mor? fortis: z nō i pn? nec cō
petit morari iuxta ignē: qz ignis de carbonib? illius ville
mōtis pli multu generat dolores p euaporationē.

Qz si passio ex appositione panni calidi alle
uiata nō fuerit nec minuitur per ipsam fiat flo
bothomia ex cephalica.

Dic ponit curā catarrū qm passio ē fortis. z p sine febre
per flōmiā dicēs: qz si passio p appositionē pāni non fue
rit remediata: fiat flōmiā de cephalica dextre pris capi
tis. Circa pte obycif: vī q flōmiā nō ppetat: imo no
cet: z arguit sic: qz est cā flux? bumoz fz Aliu. p can. fen
4^a ca. 20. d flōmiā. vbi dicit: q flōmiā oēs hūiores pmo
uet: qre vī q flōmiā nullo mō ppetat in catarro: dōm q
mā catarrū vl venit a mā frida vl ca. si a frida nullo mō
ppetit rone mae: qz p talē flōmiā ifrigidaret caput: z sic
augeret mā catarrū. fz si sit repletio in toto z mā sit dige
sta. bz ppetit ad remouēdū plectozia: alr nō: qz augmen
taret fluxū magl. Ul pōt venire a mā ca. z hoc duplr: vl

De catarro

mā fluit ad itus vel ad eē: vt ad os vel ad nares: vel ad palatū: sic nō ppetit: qz sic traheret mā de eē ad itus: tūc pnoceat maior fluxus. si ad itus fluit fiat flōmia: vt in pleuresi et signātia: qz p flōmā mā trahit ad venas. et tūc puenit in pñ: posito ē qz ledat. Et tū arguit qz nō: qz tūc augmētatur fluxus māe. dico qz plus iuuat qz ledat: qz euacuat sanguinē de interioribz et euacuat māz cū sanguine: et p hoc pō solo ad rōnē. Ad maiorem pcedit nisi faceret mā iuuamētū. Ad maiorem dico qz puocat fluxus hūoz: qñ fluxus puenit a mā ca. qñ trahit itra venas facit maius iuuamētū: s; in mā frida digerāt mā corpe exite plectorico: qñ nō est timēdū de fluxu hūoz: tūc ppetit flōmia alio mō nō ppetit. Ex isto pō cā pñs. cā est: qz illa mā est multuz digesta et ca. et si catarri vadat ad venas nō ifrigidat: imo calefaceret ille pñus: s; si est multa mā nō flumit p illū pannuz: imo magis opilatō ppetit flōmia qñ corpe est plectorico et mā vadit ad itra: s; in alijs casibz nō. ¶ Nota qz pñs ppetat flōmia in cura catarri qz cūqz mō: tūc neciuz est phibere fluxū māe: qz per flōmā puocat fluxus: iō dicit Hordoni qz catarizati flobotomati in ppetuū erunt rauci: et ille fluxus māe. phibet dupl. vno mō p gargarizata. alio mō p pillas retētas in ore: et vidi istud secretū i cura catarri. gargarizina fluxū māe phibēs pōt eē tale. R. sirupi papaueris opamozon. añ. 3. i. aq. ros. aq. dul. añ. qrtl. i. vini mali granati 3. f. misceant gargarizet actū ca. vl. actū fridū. S; dice ret alijs. qre nō pōt acetū. cā ē qz subtiliat: s; vinū mali granati: qz ipisat. pillē phibētes fluxū talē sūt tales. R. se. papaueris al. 3. y. dragagati. gummi arab. opy. croci. añ. 3. f. se. portulace. se. lactuce. añ. 3. i. croc. ponit: qz refrenatūm est opy penidiāz amigdalaz amaraz. añ. 3. i. r. f. puluerizāda pul. subtilr misce: oia cū sirupo de papaue re: et fiat pille ppsse ad qstitatēz pue fabe ppsse: gargariz. ma phibēs fluxū māe fride pōt esse tale. R. myrrhe olibani. añ. 3. i. nucis cipssi nucis musca. mastici. añ. 3. f. fiat puluis: et bullat in lib. i. vini stiptici vsqz redeat ad lib. f. colet: et cū colatura fiat gargarizina. Pille ad idēz. R. storacis calamite olibani. añ. 3. i. r. f. nucis musca. nuc. ci pressi mastici. añ. 3. f. caricaz vuaz passaz bñ piguiuz penidiāz. añ. 3. y. opy. croci. añ. 3. f. puluerizāda pul. con quasanda ppsent. misce oia cū ydromelle: et fiant pillule compresse ad quātitatē parue fabe: et retineantur sub lingua de nocte et de die.

¶ Et soluatur natura ex rebz que nō exasperant sicut hec decoctio quam in potu sumere debet qui tussim patitur: et in pectore asperitatem habet et indiget vtrius solutione: que. R. iuiubas. xx. sebesten. xxx. passularuz enucleataruz. 3. p. violarum siccarum. 3. iij. radices liquiritie fracte. 3. v. ficus citrinus. p. coquatur in tribus libris aque donec redeant ad vnā et colentur: et in colatura dissoluantur cassie. 3. vi. et terreniabin. 3. p.

¶ Ponit curā catarri p medicinas laxatiuas: et dicit qz si nō curet flōmia scā d; administrari medicina laxatiua c; receptā ponit in lra: dicit qz illa decoctio quā sumere d; ille qz patit tussis et aspiatē in pectore et vtrius solutione idiget et recepta statim ponit in forma. ¶ Nota p qz medicina rāf. ppetit in catarro ca. qñ mā est colerica: qd aparet: qz illa qz in recepta ponunt euacuat co. et illa qz ponunt ibi sūt lenificatiua. pōt dari sine digestiōe pcedēte iō remouet tussis et aspiatē rōne būditatis et lenitatis.

¶ Scdo nō qz pñs ppetat qz deē medicina multū fortis i tā li casu. i. in catarro d; pcedere sirupū digestiū. et sirupus digestiū ppetēs in catarro d; mā ca. hūore descēdēte ad pectus sit talis. R. sirupi de papaue lib. i. et deē cūz aq. oz dei. Uel sic. R. ordeimūdati. 3. iij. se. papauer. al. qrtl. i. iuiube sebestē. añ. xx. nūero. floz. vio. floz. nenufaz. ros. rub. añ. 3. i. panis zuccari al. qrtl. iij. fiat sirupū clarificatū ad lib. i. et ministret cū aq. decoctōis orde. post dictū sirupū d; dari talis medicina. R. floz. vio. nenufaz. añ. 3. i. pūnoz d; masecnoz. p. nūero. tamaridoz. 3. f. fiat decoctio in qua dissoluat cassie. mūdare bñ piguiuz. 3. i. ely d; succo ros. vel dyaprunis. 3. iij. fiat colatura vsqz ad quartl. f. et ad ministret in auroza. Uel sic. R. ely de succo ros. 3. f. malarē cū sirupo nenufaz. fiant pille ad qstitatē cicris et admistrent in itroitu lecti. Et liuz ppetēs in catarro calido pōt esse tale. R. dyaprunis dragagati fridi. añ. qrtl. i. zuccari ro. 3. y. penidiāz candi subtilr pluerizatoz. añ. 3. f. et si est delicat addat pñnoz auri nūero. xx. misceatur. Uel sic. R. pul. dragagati fridi. 3. f. pul. dyapa. 3. y. coferue ros. et pue nenufaz. añ. 3. iij. cadi. 3. i. penidiāz. qrtl. f. aq. ros. electe qrtl. i. panis zuccari al. qrtl. iij. fiat elius. ¶ S; sirupū digestiū i catarro de mā frida sit talis: et talis vltim pñs ppetat. et sumit hic catarri: put est fluxus māe ad pectus: qz tūc o; ponere phibētia fluxū māe. R. radices yreos radices enule capane. añ. 3. i. yfopi capil. ve. añ. 3. i. ligr. vuaz passaz mūda. añ. 3. i. illa sunt p pectore ecce p capite ad phibēdū fluxū. R. mastici olibani. añ. qrtl. f. nucis mus. nucis cipssi. añ. 3. f. mellis ros. qrtl. iij. fiat sirupū clarificatū ad lib. i. et admistret cū decoctione ligr. Mediciā laxatiua post istū sirupū d; esse talis. R. pill. cochiaz. 3. i. r. f. agarici electi. 3. f. pul. colloqnti. bde ly. añ. 3. f. salis gēme grana. iij. pluerizāda pul. subtilr. misce oia cū ydromelle facto cū aqua pluuie. et fiat pille ad qstitatē cicris. et admistrent in itroitu lecti. Et liuz in pñs casu d; eē tale. R. iterioz ciamomi electi. 3. i. r. f. nucis mus. storacis calamite. añ. 3. f. ligni aloes mastici olibani. añ. 3. i. penidiāz caricaz vuaz passaz bñ piguiuz mūda. añ. 3. i. zucca. cadi. 3. f. pñs zuccari al. lib. i. si at elius: et loco ely trāglutiat qz nocte tria grana olibanialbi. forte pualebit. si fuerit paup soluat et laxet. Soluat. i. laxet ex rebz. i. cū rebz terreniabin. i. māne. hec ē recepta lre. R. iuiube. xx. sebestē. xxx. passulaz enucleataruz. 3. iij. caricaz. p. coquatur in iij. lib. aq. dōec redeat ad lib. i. et in colatura dissoluatur cassie fistula. mūdare. 3. y. terreniabin. 3. p. quare ponitur cassia fistula. et alia lenitiua: quia remouent tussim.

¶ Qz si neqz flobotomia profuerit neqz vtrius solutio et inde ad pectus descenderit et si peruenit tussis et febris: illico fiat flōmia.

¶ Ponit curā catarri cū se. pmo qñ tussis est cū se. et cū hoc cutis est sicca: et hoc p flobotomia: et dicit qz si flobotomia nō pficeret et mā descēdat ad pectus: et tussis fuerit sicca: tūc fiat flōmia illico vel statim. ¶ Nota qre si non pdest flōmia nec laxatio: quare si pueniat se. statim facienda est flōmia: qz flōmia et solutio vtrius pficiunt p p mae multitudinē: et qz mā nō potuit currere per fluxus vtrius: ideo nō potuit curari: et qñ puenit se. signū est qz mā descendit ad intra venas: et pp hoc est se. qz mā pene trat iuxta venas et putrefit: qz alr non esset se. et maxime quādo mā est ca. cōpetit flōmia: vt dictū est: et sumptū qñ mā est matura cōpetit: sicut in pleuresi mā currit ad venas: et facit apostema p viā deriuatiōis: et iō ppetit flōmia: sed ybi apostema est pueniēs per viā ggestionis nō cō-

petit. ¶ Tres nota in isto casu qm̄ mā descendit a cerebro ad pectus: et facit mala accideria vtile eēt si distrabereēt mā ad prem̄ oppositā. et pōt fieri dupl̄: ita qd si descendat ad pect' trahit versus nasū. et pōt fieri p hūc modū. et est sp̄ile remediū. R. armoniaci. 3. f. p̄iretri subtili pul. 3. y. misce malaxādo cum succo radicis p̄reos: et fiat massa et modicū cū cultello calefiat ad ignē et ponit in naso. Po- stea in alio nare et videbis p̄tinue distillare. Vel sic. R. succi radicis p̄reos facta residencia: q̄rel. f. p̄iretri se. sta. p̄bisagrie pul. añ. 3. i. misce: et bōbax in p̄dictis infusus te- pidum imponatur naribus.

¶ Et patiens a carne abstineat et vino et in po- tu sumat aquam ordei et muraba violatum quādiu calor fixus perseverauerit et tussis fue- rit sicca et aspera.

¶ Ponit curā per dietā: et dicit qd pa. catarrū qm̄ se. sup̄ue nit abstineat a carne et vino et sumat aquā ordei et mura- ba violatū. i. p̄ditū violacū: et sirup' vio. et quādiu calor fixus p̄seuerauerit: et tussis sicca et aspa. ¶ Nota q̄re d3 abstinerē a carnib' et a vino. cā est: qz augmētant se. quia sunt febrī sicut oleū lampadi cū carnes sint calide et hu- mide. Quare cōpetit cibis ordeaceis: qz ifrigidat et hu- mecat et lenit pectus: igrossat mām: et valz in mā calida: et si mā est frigida d3 bullire cū aqua ordei atiqd capill. ve. vel yfopi vel ligritie: qz humectāt et se. remouent: iō cōpetunt. ¶ Secūdo nota qd tussis pōt esse sicca duob' modis. vno mō ppter malā p̄plexionē pectoris sine mā tali: vt in ethica ex mala p̄plone calida et sicca: sic non su- mitur hic tussis. Nota qd quāqz venit sine mā talis mor' tussis: sicut mor' in singulis sicco pōt eē absqz eo: qd mā sit vagis in stōaco. Alio mō pōt esse sicca rōne idigestio- nis mae: qz mā ligda subtilis et nō obediēs virtuti expul- siue: qz si nimis grossa nō pōt expelli a corpore: ita paruz mā ligda: vt sit iobediēs fm̄ Hal. z. p̄noscitoz. Sputuz in omni egritudine: et ideo opz vt reducātur ad mediū: et hoc modo hic sumitur: qz qm̄ est ligda: vt in paralisi est inobediēs virtuti expulsiue: ideo p̄petunt illa que mās igrossant et reducūt ad mēbz. et B est rōne mae quousqz reducta sit ad mēbzū: qd sit obediēs vtuti expulsiue.

¶ Sed postqz calor quicuerit et tussis mollifi- cata fuerit et scicare inceperit huius decoctio quāqz die cum muraba violato danda est do- nec pectus mundificetur et tussis sedetur et vox clara reddatur. Que. R. ficus citrinas. v. iuinbas. x. sebesten. xx. passularuz albarū em- cleatariū. 3. x. liquiritie excozicate. 3. v. coquā- tur vsqz ad dissolutionem et colentur deinde et dentur oī die. 3. iij. cū murabaviolato. 3. v.

¶ Ponit curā catarrū qm̄ mā est humida: et dicit qd postqz calor et se. quicuerit et tussis fuerit mollificata et hūida et qd mā est digesta et scicare inceperit: tūc p̄petit decoctio cū sirupo viol. et qualibz die dāda est donec pect' mūdi- ficetur: et tussis sedat et vox clarificet: et suā p̄fectionem ponit. dicēs. R. ficus citrinas octo iuinbe. x. sebestē. xx. passulaz enucleataz. 3. x. ligr. raf. 3. v. coquātuz vsqz ad dissolutionē et colct: et dent oī die. 3. iij. ex hoc in potu cū 3. v. sirupi vio. ¶ Nota q̄re ista cōpetunt: qz mā catarrū nō ē ex mā ca. et tunc mā ē digesta: et digesta mā expellat a nā: et tūc p̄petit: qz lenificatiū et humectatiū faciunt ad facile expulsiōē: qz expulsiua expellit per humiduz sicut retētiua retinet per siccū: et tūc p̄petit frigida et hu-

magis qm̄ est de mā ca. qz si de frigida mā: tunc p̄petunt yfop' et ligr. cū ista decoctio. et qd nō administret sirup' viol. qz nō est p̄petēs in catarro de mā frigida.

¶ Si vero tussis inueterauerit diuqz perman- serit tunc ostendemus qualiter curanda sit cū de tussis cura tractabimus.

¶ Remittit nos ad curā tussis antiqz: et dicit: si tussis in- ueterauerit ostēdet iferius quō d3 curari cū determinabit de cura tussis. ¶ Nota qd tussis antiqz d3 duplici de cā. vna est qm̄ est multa mā p̄tinue distillās ad pect': tūc cō- tinue p̄ycitur rōne debilitatis mēbz recipiētis supflui- tatē mēbz demādātis: vt cerebzū qm̄ est debile nō p̄t cō- uertere nutrimentū ad sui nām: et tūc remanēt supfluitas aquose que descendūt ad pect': spāl' qm̄ pect' est stri- ctū et debile a p̄ncipio natiuitatis et debile a p̄plone et cō- positioē: et in pectore stricto desuunt supfluitates rōne mēbz recipiētis: et qz debile: et ideo in antiqz potest esse causa p̄longationis catarrī.

¶ Qz si coriza in naribus diu perseverauerit et non fuerit calor: fluxus erit restringendus suffumigando nares per traicetozium.

¶ Ponit curā corize et est fluxus humorū ad nares: et diui- ditur in tres ptes. p̄mo ponit curā corize in gnālī. scdo qm̄ a mā calida. 3. ponit curā in spālī: qm̄ puenit a mā fri- gida. 2. ibi. (Et si qd. 3. ibi. (Qz si nec calor ē.) Et p̄mo dicit qm̄ puenit a mā frigida: dicit qd si p̄seuerauerit co- riza in narib': tūc fluxus est restringēdus cū suffumiga- tionib' nariū vel per iniectiones. Quare valet suffumiga- tio: qz in ipsa sunt stiprica et ca. et p̄hibet fluxuz ad nasuz. scdo qz igrossant mās faciētē corizā. ¶ Nota qm̄ ista suffumigatio possit fieri cū multis: tū spāl' pōt fieri cū duob'. p̄mū est suffumigatio nigelle posite supra regulā candētē asperio vino: et postea pul. nigelle ponit desuper vt pa. possit recipere fumū: et fum' nō discurrat hincide. Silt valz suffumigatio: vt est in plite facta cū multis. f. lapdano et ligno aloes positis supra pūmas et suffumiga- tio vnius istorum valet.

¶ Et si qd per nares effluit subtile ac acutum et citrinum fuerit suffumigatio fiat ex sulphu- re prius in aceto infuso: et postea siccato aut ex fabis aut ordeo excozicatis et in aceto pri- us infusis: et postea siccatis: aut ex zuccaro al- bo et sandalo albo.

¶ Ponit curā corize quādo venit a mā calida: et dicit sic. si illud qd expellitur per nares sit pūgitiū acutū et ci- trinū: tūc valz suffumigatio facta ex sulphure prius in aceto infuso post excozicato: aut ex fabis aut ex ordeo ex- cozicato prius in aceto infuso: postea siccato aut ex zuc- ca. al. aut ex sandal. al. ¶ Nota quare valz suffumigatio sulphuris positi in aceto cū sit caliduz: qz videtur qd non cōpeteret. dicēduz qd cōpetit: qz licz sit ca. tamē in aceto positi acquirūt frigiditātē: ideo ppter siccitātē quā ha- bet et frigiditātē acquirūt habz claudere vias. Similr valēt fabe et ordeū quādo ponitur in aceto acquirūt ma- iorem frigiditātē: et similiter zucca. canne: et eis similia: vt sanda. alb. et rub. et ros. ¶ Nota qd per illas vel istas suffumigationes intelligit Rasis. eis similes: et possunt esse res similes istis. vna est sulphur grossum decoqua- tur in aceto rubeo et fumus recipiatur per nares et sola suffumigatio aceti positi supra lapidem: similiter suffu- migatio facta ex ordeo ros. nenufa. papauere al. sufficit: et credo qd sit bona cura.

De obtalmia

Cor si neq; calor neq; rubor in facie fuerit suffumigatio fiat ex coto aut thure: hec namq; suffumigatio fluxum restringit.

Ponit curā in spālī corize quādo puenit a mā frigida et dicit qd si in facie nō sentit calor vel rubedo fiat suffumigatio ex coto vel ex thure. Ista enī suffumigatio fluxum restringit. ¶ Nota quare valet: qz quādo apparet tale signū tunc est signū qd nō puenit a mala ca. et ideo sicut in mā ca. cōpetunt frigida et stiprica: ita in frigida ca. et stiprica: et per ista itelligit sibi similia dicta in capitulo isto. thure. idest olibano.

De obtalmia.

Lap.

CV.

Irca rubricam.

do in spālī. Primo qd sit oculus. dico qd oculus diffinitur sic per pñm. oculus est mēbruz instrumētale visus cuius pplexio est humida forma rotunda cuius quadā planitie ex septē tunici et tribus humorib; perfecte cōpositus. dicit qd pplexio sit humida: qz aqua habet dominū in oculo s; pñm in de sensu et sensato. et cā est: qz terra nō est admixta: qz ppter sui grossitū impediret trāsitus spūm visibilib;: nec ignis nec aer: qz ppter eoz subtilitates de facili resolveret: et est rotundus: vt esset securior a nocumētis extrinsecis. nā forma rotunda remotior est a lesiōe q; aliqua alia forma per Aueroym. 7. colligit. caplo de iuuamētis virtutis motiue: et ppter hoc dicit qd castellani faciunt rotundas turres vt machina nō possit nocere eis: et est cuius quadā planitie: et nō est ex toto rotundus: vt spēs visibilib; habent fixationē in oculo magis q; in alio mēbro. Ulteri; dicit ex septē tunici: et pp h; differt oculus nālīs. i. hoīs sani ab oculo ceci: qz l; pponat ex septē tunici et tribus humorib;: tñ non h; pfectionē: sicut oculus sani. ¶ Secōdo nota anathomā: qz alr nō posses cognoscere egritudines que in eo accidunt. p quo notādū qd in medio oculi hūor est vn; qui vocat cristallin;: et est pars pncipalior oculi: et cā est: qz plus h; de dispōnib; requisitis ad visionē q; aliq; alia ps oculi. s. dyafaneitate et pspicuitate: et est in medio sicut rex in regno: et sicut cor in toto corpe pp sui pncipalitatē. post istū hūorē visus pte inferiorē seu iteriores ēvn; hūor qd vocat vitreus: et i isto humore nutrit cristallinus humor. ppter hoc imēdiatē ponit sibi cōtinuus: cū non sit necessariū esse aliqd mediū iter nutritū: et qd nutrit. ¶ Post istū humorē. s. vitreus est vnica tunica que vocat retina et h; ortum a rethe mirabili et ipsi; cerebri: et pp h; dī retina: qz scā est ad modū rethib;: qz est pspicua et dyafana: vt possit accipere humorē vitreū et cristallinum. post istā tunicā est alia tunica que vocat scbina: et h; ortum a panniculo subtili ipsi; cerebri qui vocat pia mater. post istā est alia vltima que coniungit imēdiatē cū craneo: et dī sclireos. pōt ēt dici forti; qz ortū h; a pāniculo duro ipsi; cerebri. s. a dura matre: et pp hoc fuit creata: vt nō ledat a suba cranei. Ecce anathomā pñs interioris. Post hūmores cristallini versus pñs exteriores est vna tunica subtilis et dyafana: vt nō ipēdiat receptio spūm visibilib; in humore cristallino: et ista orit a tunica rethina qd ordinabat post humorē vitreū: et recte sunt sicut due scutelle. put coniungitur ozificia inclūdētes in se duos humores. s. cristallinū et vitreū et post istā tunicā est humor vnus qui dicit albugineus: qz imēdiatē situat: et hec est superfluitas humoris cristallini: et ppter hoc possit fuit ibi cum sit sua superfluitas: qz timēdum esset qd lederet humorē cristallinū: et ppter hoc posita fuit tunica vna in medio illius tele arance que non fuit de humore cri-

stallino et vitreo: quia est eius nutrimentum. post istum humorē albugineum. est vna tunica que vocatur yvea et est perforata et eius foramen dicitur pupilla: et est ideo perforata: vt spiritus visibiles possint transmitti ad humores cristallini: et oritur a tunica secundina: et sic recte habet se: sicut due scutelle magne sū ozificia: ita qd icludunt alias precedētes. post istas est alia que vocatur cornea quā videmus que est colorata ad modum cornu lucidi: et illa oritur a tunica grossa sclerosi: et recte se habent sicut alie due scutelle magne: que sū ozificia coniunguntur. ita qd includunt alias precedētes: sicut potest declarari de cepa. vnde tunica exterior est maior: post alia est minor: et ita descendendo quousq; ad pfundum decurrit: sed vltimo est vna tunica: que dicitur coniunctiva et ista est alba et circūvoluit omnē compositionem oculi et habet ortus ex cute exteriori cranei. ¶ Post sunt tria notāda de obtalmia in speciali. primo nota qd obtalmia est duplex: quedam vera. alia nō vera. non vera est que solum causatur ex rebus extrinsecis sine fluxu humorū ad oculum: sicut a puluere vel a fumo: vt de alijs causis extrinsecis: et ibi rarificatur humiditas que in quā rarificata occupat maiorem locū: ita qd videtur qd ibi fit apostema: vocatur nō vera: quia ibi nō fluūt humores ad oculum: et talis obtalmia de facili curatur: quia remota causa extrinseca humiditatis oculi de facili remouetur et illud quod facit fluere humores. Alia est obtalmia vera: et ista causatur a fluxu humorū ad oculum. aliquādo res extrinsece sunt cause: vt ventus vel aer: vt ē quādo humiditas coniungitur in porositatibus cōiunctiue facit tumorem preter naturā: et per cōsequens apostema. vtp; talis obtalmia vera causat a sanguine. et hui; est signū rubedo pternālis oculi grauedo multitudo lachrymarum et lippitudinis. aliquādo causat illud apostema ex eo. et hui; signū est qd rubedo declinat ad citrinitatē et in qualibet obtalmia est rubedo: quia sanguis rōne doloris attrahitur ad locum et dolor est intensior et est paucitas lachrymarum vel lippitudinis: qz humor siccus est. aliquādo causatur a flegmate et est signū qd rubedo cadit ad albedinē et est grauedo maior et dolor est remissior: sed aliquādo a melācolia: et hoc est raro: et hoc fit vltimū per viā cōgestionis. signū est: qd rubedo oculi vergit ad nigredinē vel fuscēdinē dolor modicus vel nullus paucitas lachrymarum et lippitudinis: qz humor siccus. ¶ Obtalmia diffinitur ab auctoribus. est apostema ca. cōiunctiue. nā quāvis obtalmia aliquādo causet ex humoris frigiditate: vt ex flegmate vel melācolia: tñ ppter motū sanguinis et spūm ad oculos calefiunt humores vel propter putrefactionē: et ita calidum sumitur siue naturalr siue accēdētaliter vel a co. vel a sanguine naturalr: a melācolia vel flegmate innaturalr ratione putrefactionis: qz tunc acquirunt caliditatē accēdētaliter. s. rōne putrefactionis. ¶ Itē nota qd oculis magis contingit obtalmia et in qua etate et quo tēpore. dico qd magis in oculis magnis q; in paruis: qz plures demānt superfluitates paribus ceteris ad aculos magnos q; paruos: qz habēt vias latiores et plures superfluitates: et ideo peius vidēt habētes oculos magnos q; paruos ceteris paribus: qz spūs magis disperguntur: sed in qua etate: dico qd in etate pueritie: et hoc ppter eoz gulositatē et oculorum malitiā et teneritates habent tunicas tenues et molles de facili recipiētes superfluitates. Sed in quo tēpore: dico qd magis in vere: quia illud tps est magis calidus. et bu. et porri aperiunt. humores dissolui a caliditate: qz in hyeme sunt aggregati et congelati: et de facili fluunt ad oculum et causant ibi apostema in punctione.

Eam ea que in oculis alba sunt i rube-
dinem mutata fuerint fluxerintq; la-
chryme et in angulis oculorum lachry-
malibus lippitudo collecta fuerit: di-
cemus tunc egrum pati obtalmiam.

Postquam rasis determinauit de passionibus cerebri hic
determinat de passionibus oculorum: et primo de obtalmia
ponendo eius signa: et dicit: quoniam pringit quod illa que sunt in oculo
al. ut coniunctiua fiat rubra et sit fluxus ab eis et lachry-
me in angulis eorum lachrymalibus eueniunt et lippitudinis
collectio: tunc dicimus tales pati obtalmiam. **N**ota quod
obtalmia habet quatuor tempora. scilicet principium augmen-
tum statum et declinationem. principium est quando obtal-
mia est subtilis aquosa et sicut aqua subtilis de oculo. au-
gmentum est quando talis lippitudo incipit ingrossari
et dealbari. Status est quando talis lippitudo est suffi-
cienter ingrossata et dealbata: et multum claudens oculo.
Declinatio est quando declinare incipit diminui et
consumi. **N**ota secundo quare alba oculorum fiunt
rubra: causa est: quia est fluxus sanguinis ad ipsam con-
iunctiuam: quia quous causetur ab humore frigido. ta-
men ratione doloris superuenit sanguis quous fin ma-
gis et minus fin diuersitatem humorum peccantium: et
cum sanguis sit rubescens: ideo efficit rubedinem. Quare
fluxus lachrymarum. causa est: propter multitudinem
superfluitatum descendendum ad oculos. Quare lippitu-
do: causa est: quia ut habetur per Gal. primo pronostici-
corum. si lumen effugerit quod potest causari nutrimentis
ratione multitudinis et malicie. et secundo modo fit hic.
Alia causa est ultimata debilitas virtutis nutritiue et di-
gestiue oculi: et illo modo est signum mortis: ut ponit. S.
ibi. in angulis lachrymantibus: unde dicitur: quod vix ille
sunt magis aperte quam in alijs partibus.

Et quanto plus synthomatū vehemētia aut
ipsorum affuerit minoratio tanto plus erit obtal-
mie fortitudo aut ipsius debilitas.

Ponit signa fortitudinis et debilitatis eiusdem: et dicit
quod quanto plus accidentia sunt debiliora tanto rubedo
minor. causa est: quia accidentia sequitur morbus sicut ef-
fectus causam: et sicut ymbra sequitur corpus fin Gal.
tertio de morbo. et illo modo quanto accidentia fortiora tanto
obtalmia deterior: et quanto minora et debiliora tanto minor

Deterior aut obtalmia est cum alba oculorum vi-
detur inflata et adeo eleuata ut oculorum coope-
riant nigredinem et palpebre inuersionem.

Ponit signa ultimatae malicie. et dicit: deterior obtal-
mia est cum alba oculorum videntur inflata: et adeo ele-
uata ut oculorum cooperiant nigredinem et palpebre in-
uersionem. **N**ota vnum fin opinionem serapionis ca-
de obtalmia. quod tres sunt species obtalmie. Una est qua-
do causatur saltem a causa extrinseca ut a fumo sole vel
pulnere. et talis est levis inter omnes cum de facili cure-
tur: quia remota causa. Secunda species est vehemēti-
or prima et difficilior. et ista fit a causa extrinseca vel intrin-
seca fluente aliqua materia ad ipsum oculum: sed pauca:
ita quod appareat rubedo: sed non est eminentia nec tumor
et ad istam remouendam exigitur in continua preter re-
motionem cause. et ille tunc debet, flobotomari et debet
applicari illa remedia. Tertia species est que fit a causa
intrinseca: ut a fluxu humorum accidentalium venientium:
ita quod humor multus appareat sine tunica cornea. et de hac
loquitur hic rasis. quia in tali tumore palpebre inuersionem

tur propter multitudinem superfluitatum descendenti-
um ad oculos: immo est timendum de alijs ratione vi-
sui: quia non solum apostemat illa tunica: immo et alie
tunicæ. ex hoc patet causa partis. causa enim est: quia cau-
santur ex multitudine superfluitatum descendentium
ad oculos. ex quo timendum est quod fiat opilatio viarum
qua stante prohibet transitus spirituum visibilibus et cecitas.

In principio hoc curationis obtalmie cepha-
lica est flobotomia ex manu vel ex brachio
partis contrarie in qua est oculus infirmus ni-
si levis fuerit obtalmia et quanto fortior fuerit
obtalmia tanto plus est minuendum de sanguine.

Ponit curam obtalmie cum est in principio per floboto-
miam. et dicit: quod in principio facienda est flobotomia
de cephalica que vocatur alio nomine vena capitis
de manu vel brachio vel contraria parte quando ob-
talmia est parua: et quanto obtalmia est maior tanto plus
extrahendum est de sanguine. **N**ota ad hoc quod in obtalmia
debeat fieri flobotomia de parte opposita due additiones
requirunt: quod rasis contradicit alijs auctoribus in hoc: spe-
cialiter serapioni. Prima additio est quod in corpore sit ma-
xima plenitudo: quod ad remouendum plectoria bonum est fa-
cere flobotomia de parte opposita: ut remoueat talis
plenitudo: quous et alij auctores dicant de saphena prius
eiusdem partis. postea de basilica: ut ponit ille Johāni-
tius in libro suo de passionibus oculorum: quod extrahit pri-
mo sanguis ab epate quod est fons humorum. et causas reddit
extra rasis: quia nunquam in flobotomia due diametri sunt
transfunde fin Auicē. primo can. fen. 4. ca. 20. de floboto-
mia. et ideo non est primo faciēda: licet sit magna plecto-
ria. ut dicit ille Johānitius. sed primo de saphena: postea
de basilica eiusdem partis. Secunda additio est: quod materia sit
in fluxu: quod materia existēte fluxa non debet fieri de bra-
chio contrario: immo dicit rasis nisi sit levis et non conuenit
tunc distractio: sed solum euacuatio materie peccantis:
et semper in obtalmia est facienda flobotomia de cepha-
lica: cum materia sit in fluxu: dum tamen non sit parua
plectoria: quia si sit pauca non competit flobotomia: quod
per collirium et aquas consumi potest materia: et resolu-
ui sicut statim apparebit. **S**ecundo nota quod post floboto-
miam de cephalica competit flobotomia de vena
frontis vel de venis: que sunt in angulis oculorum: im-
mo aliquando in antiqua obtalmia scindunt arterias in
temporibus chirurgici periti: et intelligas minores arteri-
as. unde dico bene minores: ut non prohibeatur nutri-
mentum totale membri. aliquando primo de venis
que sunt retro aures: et loco flobotomie competit vento-
sa posita in posteriori parte capitis vel posteriori parte
colli: vel posita in spatulis inferius. et si ambo oculi sunt
infecti tunc de utroque brachio fiat flobotomia.

Beinde veter ex mirabol. citrinis et terenia-
bin et succo fructuum soluendus est.

Ponit curam per medicinas laxatiuas. et dicit quod per flobotomia
veter est laxatus cum mirabol. et succo fructuum: et alia lra-
bz cum iuiubis et manā. **N**ota dictum rasis hz vix quod di-
cta obtalmia catur a materia calida colera vel a sanguine. nam
ille medicine eunt co. ut tamarindi pruna manā: et si co-
tingat quod sit maximus dolor de pcedere digestiuis. et ta-
les medicine euacuatue sunt posite sicut in capitulo de
causis dolorum capitis prouenientis a co. Sed si obtal-
mia veniente a materia frigida competit digestiuis et
euacuatui posita sunt supra in ca. de dolore capitis su-
peruenientis a frigida causa: ac tunc in digestionem ponuntur

De obtalmia

berbe appropriate oculis que sunt octo: bethonica: vber-
na: eufrafia: celidonia: siler motanū: feniculus: et rutba: si
a melancolia: qđ raro contingit conuenit digestiūm et
euacuatiū positū supra in ea. de cura doloris capitis. p-
ueniētia a melia: et qđ addant herbe que iā dicte sunt: qđ
digerūt et subtiliāt in mān flegmaticā et melicam.

Eger a carne et a vino et a rebus dulcib' ab-
stinere debet et cibum minuire.

Ponit curā p nutritiā. et dicit qđ eger a carne et a vino
se abstineat: et a reb' dulcib'. **N**ota cām: qđ carnes vi-
nū et res dul. multiplicāt humores ea. qui iquā multipli-
cati facili' currūt ad oculos. spāl' qđ causat a sanguine ē
abstinēdū ab illis. qđe dō abstinere: vt per abstiniētiā su-
perfluitates oculoꝝ psumant: qđ calor agit in ipsas con-
sumendo: cum nō inueniat cum quo agat.

Quod si ista non suffecerint scies album in lacte
innocule puellam lactantis fricandus est et
in oculis distillandus.

Ponit curā p ea que ab ex' applicant. et dicit: qđ si ista qđ
dicta sunt nō sufficiāt: tūc in oculis mittēdus est scies al.
i. colliriū al. in lacte mulieris puellā lactātis fricādus et
in oculis distillādus: vel fm synonima ras scies est trociscus
disfolus in lacte mulieris. **N**ota vt meli' videat
cā. qđ alia pueniunt in sui pñ. alia in sui augmēto. alia in
statu. alia in declinatiōe. in pñ cōpetūt repulsina habē-
tia duas ppietates. Una est qđ nō sint fortia repulsina
qđ talia repulsina pdenfarent magis tunicas oculoꝝ et
remanerent supfluitates in oculis. iō phibet vsus eoꝝ:
qđe errāt illi qui vtunt collirijs de succo solatri: qđ mul-
tum pdebat. Scđa ppietas est. qđ sit doloris mitigatiū
et pp hoc nō pueniūt nimis sicca: qđ sicca causant dolorē
in oculis et in alijs: qđ dissoluit cōtinue rōne siccitatis: et
tūc causando dolorē causarēt maiore fluxū: et semper di-
cūt hic sapiētes tractātes de passionib' oculoꝝ: qđ denē
in statu piz repulsina et pñm resolutiua. Scđū in augmē-
to: cuꝝ auctores ponūt sic et bene. et bñ dico resolutiua: qđ
nunq̃ pueniūt maturatiua: eo qđ nunq̃ alijs medic' dō
puocare saniē in oculis: qđ cū sanies hēat malas q̃litates
corroderet tunicas oculoꝝ. s; dō curari mā p insensibile
resolutionē et psumptionē: s; in declinatiōe totali resolu-
tiua. Repulsina aut que pueniūt in pñ sunt duo. qđaz
sunt simplicia: qđā pposita. que pueniūt in pñ obtalmie
calide sunt duo: qđ cōiter vtimur. vnus est albumē oui
fortiter agitatū et spumatū: et accipit vna gutta cū pluma
bñ mūda: et in oculis distillat. valz: qđ repcutit mās. scōz
est lac mulieris iniectū ab ybere in oculis: s; qđ stat effi-
ciēt acetosus et nihil valz. illud lac puenit in oib' tpibus
morbi: qđ nō solū repcutit: imo mūdificat et abstergit rō-
ne serositatis. Cōposite medicie qđ cōpetūt obtalmie ca.
magis electe sunt tres. P̃tia est ista. R. aq̃ ro. electe. 3. f.
albuminis oui fortiter agitati et bene dispumati misce. et
vna gutta vel due in oculis distillent: vel sic et est multū
bonū. R. mucillaginis se. citonior: vel psily vel dragagā-
ti. 3. y. albumis vni? oui fortiter agitati. lactis mulieris
puellā lactātis. 3. i. et 3. f. qđ magis frigidū est. misce. et si est
magnus dolor fiat mucillago cū aq̃ decoctiōis papaueris
al. qđ stupefaciēdo remouet dolorē. et si est dolor i vltima
sui malicia addant in colliriū opy. 3. iij. vel sic. et est
colliriū Jesu. i. illi? magri. et vocat colliriū al. q̃uis rasis
ponat sarcocollā. s; fm Jesus nō cōpetit: qđ est ea. et bñ di-
cit Jesus. R. ceruse lore. 3. viij. gūmi arab. 3. iij. opy dragagā-
ti. an. 3. i. terant subtilissime: misce cū albumine oui
et fiat colliriū. Alia autē qđ cōpetūt in augmēto obtalmie

ca. qđaz sunt simplicia quedā cōposita. Simplex est lac
mulieris pp qđ pyciat ad oculū ab ybere abstergit et re-
percutit multū certe laudat ab auctorib'. Cōposita sunt
tria. p̃mū est. R. mucillagi. fenugreci dragagāti. an. 3. y.
lactis mulieris. quart. 3. f. fiat colliriū. vel sic. R. ceruse lo-
te. 3. y. sarcocolle bñ trite infuse in lacte asine dragagāti
opy. an. 3. f. gūmi arab. croci. an. 3. f. fiat pul. subtilissi-
mus. i. corpozet cū aq̃ pluuiiali quart. 3. f. postea ministre-
tur cū lacte mulieris et fiat colliriū. multū enī laudat aq̃
pluuiialis rōe sue subtilitatis: vel sic: et est vñ qđ habeo
pro magno secreto. R. tutie bñ pparate cāphore subtili-
puluerizate. an. 3. i. aq̃ rosa. 3. i. vini al. 3. f. misce et anāz
in oculis ponat agitec amphora: vt fiat melior mixtio: et
ponat in oculo vna gutta vel due p modū dictū. Ista.
medicina repcutit: dolorē mitigat rōe vini: resoluit mul-
tū valet in rubore oculoꝝ. Sed in obtalmia de mā ca. et
hoc in declinatiōe valz spōgia infusa in aq̃ decoc. camo.
et melliloti exp̃ssa et sup oculū posita: qđ resoluit mās que
remāsit. **S**ed in pñ obtalmie frigide cōpetit illud me-
dicamē. R. rosa. ru. camo. quasstat. an. 3. f. fiat saccy-
lus et fundant in vino al. actu frigidō et bñ exp̃so ponit
supra oculū. In augmēto et in statu puenit illud. R. mu-
cillaginis gūmi arab. et fenugreci. an. 3. y. sarcocolle mu-
trite infuse in lacte mulieris spicenardi: myrrhe: cinamo-
mi: aloes: castorei subtilissime pul. an. 3. f. misce et teran-
tur et fiat colliriū in lacte mulieris. Sed in declinatiōe
dō poni paties in balneo: et administret vñ purū i par-
ua quātitate iuxta dictū typpo. Oculoꝝ dolorib' vñū.
et lauacru cōpetūt corpore mūdificato: et vide viaticū in
p̃mo cap. quātr exponit illud affo. typpo. et ex hoc ps cā
partis. Quare colliriū alb. qđ repcutit mām ne fluat ad
oculos et pfortat ipos et dolorē mitigat. et illud colliriū
ponit in isto capitulo. melius autē est colliriū quod po-
nitur a Jesu. et bene dicit innocule: quia melius est qđ vi-
cat puellam: quia frigidum.

Et si lippitudinis multitudo fuerit i oculis col-
lecta radi' coro inoluat et maderiat in aq̃ et cū
eo oclis ab illa lippa mūdet: deinde puluis al-
bus aspgat et supponed oclis aliqd vt corū
iniquiter eleuet sustente et ligetur.

Docet remouere lippitudinē ptingentē in obtalmia. et
dicit: si multa lippa fuerit accipiant res radiose et nō sp̃i-
fert modici de bōbace et fundat in oleū et aquā. deinde
applicet pul. al. et ponat in oculo. **N**ota qđe valz illa
tēta de bōbace: cā ē: qđ nulla res dura dō poni ad oculū.
Quare in aq̃: qđ talis aqua fordiciē abstergit et lenit. S;
qđe pul. al. cā est: qđ abstergiuus et psumptiuus mae: et re-
ceptā isti ponit in fine capli. Sed dō remoueri cū tenta
vel silibus: qđ puluis rōne siccitatis multū exiccaret ip-
sam tunicas et noceret. et iō dō remoueri postq̃ facta fue-
rit opatio. et aliq volūt qđ ille pānus maderiat i lacte mu-
lieris. nam rōne lactis b; maiorē vtutem abstergiuam et
mūdificatiuam qđ habeat sola aqua.

Et eger in domū tenebrosaz mittat: et genia
dum quātū polce est: vt somnus puocetur.

Ponit vtilia: et dicit: qđ eger nunc est ponendus in do-
mo multū obscura et somnus puocādus in quātū est pos-
sibile. **N**ota quare dō morari in domo obscura. cau-
sa est duplex. Una est: qđ rōne claritatis seu luminis catur
maior fluxus humorū ad oculos: qđ de rōne luminis est
attrahere: sicut de rōne calidi est attrahere. Alia causa
est: quia rōne luminis et claritatis spiritus oculoꝝum re-
soluunt: et ita vsus debilitat. naz ois opatio excedēs b;

debilitare & tunc calor nalis & spūs qui sunt cā refo-
lutionis supfluitatis resolverent. Sz qre puocādu est
somnia. & itelligas de nocte & nō de die: qz tūc eēt cā reu-
maris. & p pīs fluxus humoz ad oculos. cā est: qz in som-
no calor nalis recludit ad ite riora & reclusus fortificat
qui fortificat est cā resolutio nis & psumptionis supflui-
tatiz & digōis carū. Sed qualiter puocandus est som-
nus. dictū est in cap. de frenesi specialiter.

Caucat tñ ne sup oculū ifirmū dormiat & ne
caput depfūz sit: sz sup^o eleuatiū. Nec vestimē-
toz capita sint stricta nec i facie se diu pūciat.

Constedit qd sit cauēdū. & dicit: q nō dormiat supra oculo
lū ifirmū & nō sit depfūz caput: sz leuet supius. & q ca-
put nō sit nimis strictū & q nō nimis sit supra facie. No-
ta qre nō dō dormire supra lat^o ifirmū. cā est: qz rōne de-
cubit^o hūozes magis fluēt ad oculū. nā ad dolorosum
locū fluūt humozes: & iō si passio sit in dextro oculo cu-
bet supra finistru. & eō. nā si est in ambob^o dō dormire su-
pinus supra collū. qre tenebit caput eleuatiū. cā est: qz rō-
ne talis sit^o hūozes citi^o fluēt ad oculos. igit^o imo ē bo-
nū tenere caput multū eleuatiū: qz ide fit bona digestio.
Quare caputū suū nō sit nimis strictū: qz rōne stricti ca-
put i pte opposita in capite p viā cōpessiois humozes
fluēt ad oculos: vt pp vētū boreale facili^o fluūt humo-
res p viā cōpessiois: ita in oppo^o talis strictura facta in
pte opposita est cā defluxiois humoz ad oculos. Quare
nō sit nimis supra facie: qz rōne talis decubit^o fluūt ci-
tius humozes & ppter hoc & cōiter qui habet caput cur-
uatum habent oculos humidos &c.

CSi aut oculus lenior fiat & dolor sedet ac la-
chryme minuant flōmia iā facta & vētre solu-
to: balneū mulotiens ingrediat. ex hoc enim
passionis reliquie dissoluentur.

Conit curā i declinatōe p bal. & dicit: q facta flōmia
& vētris solutiōe bal. frequēter ingrediat ex isto: qz reli-
quie mae cōsumunt. **C**Nota qre cōpetit bal. qñ est &c.
cā est: qz est signū q parū remāsit de mā & est in declina-
tione. & illo mō loq^o Bal. 6° affo. Quoz dolor. & etiā fa-
cta euatiōe vli & pncipali p bal. mā q remāsit pauca re-
manet. & caue ne tibi accidat sic accidit cuidā socio q mā-
le itell^o trauit bal. in pñ^o sue obtalmie nulla euatiōe tā-
le itell^o pcedere. Qui ide causat^o fuit pcurfus mae
vli q pncipali pcedere. Qui ide causat^o fuit pcurfus mae
ad oculos & fere amittit vifūz & cū difficultate est curat^o.
& si nō habeat tale balū. habeat spōgia madefacta in aq^o
decoc. camo. vel melliori expressa supra oculum ponit.

CNota lachryme oculo. iij. modis gnānt. Uno^o per
viā liquefactiois: vt qñ li quecit cerebrū & extēdit & por-
ri apiunt & liqif hūiditas. Secdo ex siccitate cerebrū ipz
psumēte & cōprimēte: vt in spōgys. Tercio pp humidita-
tes cerebrū que psumuntur nimio calore: vt in fe. & p3 in
ligno viridi. Quarto ex debilitate seu defectione virtutis
reteritue.

CQz si in oculo humozositas & granedo re-
manferint puluis citrinus est imittendus.

CRegredit ad ponēduz curā obtalmie qñ illa deficiūt
si in cerebro remāsit granedo & pōderositas: tūc i eo est
ponēduz pul. citrin^o. cā est: qz talis hz vturē resolutiū &
absterfiū & psumptiū vt apparet: qz itrat sarcocolla q
est ca. & sic. myrrha aloē & croc^o. iō pul. est optim^o pp has
ppietates qz hz. **C**Nō q pul. ille nō dō diu morari in
oculo. sz cū tēta de bōbace dō remoueri. & cā est: qz rōne
siccitatis pul. cāref dolor si diu moraret. & p pīs fluxus
hūoz ad oculos. & iō ibūs in libro de oculis mltū timet

imissione pul. in ocul^o & in loco ei^o cōponit aquā bdelly.
R. lap. calamite. 3. i. tūc gnges ignite & gnges exticte
in vrina pueri & gis: & gnges ignite & gnges exticte in aq^o
rof. electa. 3. f. gariofi. nūero. xxx. faui cū melle. 3. y. vini
al. clarissimi li. iij. plucrizāda pul. & cribellē subtiliter.
& oia misce. & si eēt magna caliditas addat cāphoz. 3. f.

CEx his aut que habēt obtalmiā multū cōfe-
runt est vt frons & palpebre ex hoc liniantē pi-
thimate. **R.** scief memithe ro. aloes licy
sandali ru. faufel. croci oriētalīs oium. añ. par-
tes equales fiat ex eis pillule: cūqz necesse fue-
rit resoluat vna ex eis in succo coriādrī aut in
succo endiniē aut in aqua rosacea: & liniatur
cum eo & sanabitur si deus voluerit.

Conit illd qd xuenit in cura obtalmie. & dicit: ex hys
q valde pferit obtalmie ē q palpebre & frōs liniant^o ex
Bepithimate. **R.** scief. memithe. i. celidonie succi rof.
aloes licy sandali ru. faufel. i. ligni hñt vtutem sandali
croci oriētalīs oīz ptes eqles fiat pillule. & cūz necesse
fuerit resoluat vna ex hys in succo coriādrī aut succo
endiniē aut succo rof. & liniant^o cū eo & sanabit^o si de^o vo-
luerit. **C**Nota q dictū raf est verū trib^o pditionib^o ob-
feruat. vna ē cū obtalmia ē i sui pncipio vt additio raf.
dicit: q ista sunt stiptica mltū phibētia fluxū hūozū ad
oculū. scōz ē q mā sit ca. qz si eēt frida nō ēa in apatib^o
ca. cōpetit frīa & i frīdis calida. Tertia cā ē. si obtalmia
causet^o ex fluxu hūoz descēdētū p ptes extrīsecas ocu-
li: qz si descēdāt hūozes p viā intrīsecā celebri^o n. pferet
ēplastr^o. imo dicit Auer. q magl cōpeteret odoramētū cū
frīs positū supra. & iō mirant^o qñ ponit^o ēplastrū & nō p-
ficit. h nō ē nisi qz hūozes vadūt ad ptes intrīsecas. & ex
h appet cā ptes. Quare cōpetit ēplastrū: qz stipticū est &
phibitiū descēdētū hūoz ad oculū. & loco ēplastrū raf
pōt cōpetere tale ēplastrū quo cōiter vtōz i isto casū qñ
mā ē cali. **R.** acarie san. ora. añ. 3. i. mastice olibani añ. 3.
f. fiat pul. in alys boli ar. 3. y. & iōz pōzent cū albumine
oui qñ. f. & fiat ēplastrū. & pōat supra frōtē & tīpora mul-
to meli^o arabes tractāt de passionib^o oculo. qz greci.

CScief album. **R.** cernise ablute. 3. x. sarcocol-
le grosse. 3. iij. dragaganti. 3. i. opij. 3. f. fiant ex
eis pillule forme lentis similes.

CDocet pficere illd de q fecit mētiōē. dicit. **R.** ceru-
se lore. 3. x. sarcocolle grosse. 3. iij. dragagati. 3. i. opij. 3. f.
fiat ex hys forme files lēti. **C**Nota q illd colliriū valz.
in augmēto: & in statu. & in pncipio nō: qz in pncipio com-
petit colliriū al. qd ponit ibūs supra. qz itrat sarcocol-
la. al. f. colliriū lēti similes.

CPuluis citrinis. **R.** sarcocolle grosse. 3. x.
aloes. 3. ij. croci. 3. ij. myrrhe. 3. j. licy. 3. ij. & his
optime tritis imittat puluis cū opus fuerit.

Conit pfectionē pul. citrini. **R.** sarcocolle grosse. 3.
x. aloes. 3. y. croci. 3. y. myrrhe. 3. i. licy. 3. y. ex hys optie
tritis fiat pul. cū op^o fuerit qre valet: qz hēt virtutē con-
sumptiū vt dictū ē supra. ca. videlz pūo vñ ille pul. ci-
trin^o v3 ad remouēdu supfluitates oculo. qz hz vtutēz
absterfiū & resolutiū & materie cōsumptiū.

CPuluis alb^o. **R.** sarcocollā albā & pingue q
mittit^o in lac mulieris qd melius est cū aliciū^o
iunēcule fūit & dimittat^o in ymbzā donec sic-
cet & terat optime & oib^o. 3. x. ipfi^o addant^o de

De vlceribus oculorū

scief memithe. 3. ij. qua iterū optine trita re-
ponant. et cum opus fuerit in oculū mittant.

Confectio pul. al. B. sarcocolle al. et nutrita in lacte mu-
lieris: qd meli⁹ ē cū alie⁹ inuacule fuerit et dimittat i vi-
bra donec sicet et terat optie. et qū op⁹ fuerit oib⁹ 3. x. ip-
sius addant scief. memithe. 3. ij. q itez optie terant. et cū
op⁹ fuerit mittant i oculū: qre valz: qz bz vtutē psumpti
uā vt dictū est in ca. 2. mittant. i. iungant et.

CDe vlceribus oculorū.

Lap.

XVI.

Circa rubrica. Nota duo. p q vlc⁹ sumit
hic noie gnāli ad vlc⁹ pprie dictū et
ppryssime dictū. vlc⁹ pprie dicit⁹ solutio cō-
tinuitatis sine sanie. s. vlc⁹ pprie seu ppryssi-
me dictū dī solo pūnitatis cūz sanie. et iō de
cura isto⁹ facit rasis mētiōē. **C**Nota q⁹ z⁹ est cā vlc⁹
ris in oculo. s. itrinseca et extrinseca. extrinseca sūt pūssio
et itissio in oculo cū gladiū q pūit cāre solonē pūnitatis i
tunica cornea et pūctiua et alij auctores faciūt diuersas
cās de vlcerib⁹. s. rāz nō facit diuersas. qz eadē est cura.
Cā itrinseca est hūor calid⁹ itrinsec⁹ acur⁹ corrosiuus et
corrodēs ipsas tunicas: et qz obtalmia bz fieri ex hūore
calido et acuto vtp⁹ liz. et vtp⁹ liz obtalmia est vlcus in oculo.
iō rasis voluit determinare de vlcerib⁹ oculorū.

CAm i oculis fortis dolor et pūctio no-
cua ac pulsus sentiūt et lachrymarū
fluit mltitudo et cū palpebre eleuant⁹
et oculi apiunt loca q sūt i albis ipso⁹
iueniūt rubea. aut cū totū faciūt rubeū: vn⁹ loc⁹
magis rubere iuenit aut i nigredie loc⁹ aliq⁹
alb⁹ apparet pustula iā in oculo exorta est.

CDeterminat de vlcerib⁹ oculorū ponendo eoz signa. et
dic. si fuerit dol. fortis i oculis et sentiūt pulsatio. et multe
lachryme fluit et eleuant⁹ palpebre et alba oculorū sūt ru-
bea: tūc est apa in oculo et vlcus. **C**Nota qre illa sūt si-
gna vlcis. cā est: qz dol. pūctiū in vlcere cā a mā ca.
acuta pūctiua et itissia tunica⁹ et corrosiua. iō talis do-
lor ē signū vlcis. S. di. pulsatio: qz pulsatio dic⁹ aggre-
gationē saniei in oculo. nā in gnōne saniei cā ebullitio.
et pūssio pulsatio s. 3. z. affo. circa gnōne saniei. De mul-
titudine lachrymarū. cā est: qz signū ē qz descēdūt multe
supfluitates ad oculos: qre alba oculorū efficiunt ru. cā ē
pp fluxū hūorū san. et spūz currētū ad istū locū. et maxi-
me loc⁹ in quo est vlcus est ru. qz ad illū locū fluit magis
de mā: s. si cornea est al. tūc est signū certū q sanies est
aggregata: qz qū est aggregata causat albedinē.

CAd hāc pō curādā passionē neci⁹ est medic⁹
valde istruct⁹ in curis oculorū: nos tñ curatio-
nis ipsius sumas et aggregatiōes dicemus.

CDocet eligere medicū in cura h⁹ pa. et dic⁹ q ad curādū
hāc passionē medic⁹ istruct⁹ bñ est neci⁹. **C**Nō cā ē z⁹.
yna est q nō solū o3 q sit chirurgic⁹. imo phic⁹: qz regit⁹
flōmia et solo vētris. et ita purgatio mae. Chirurgic⁹ ē reg
rit⁹: qz postea o3 q manuali⁹ opere⁹. alia cā est: qz paruus
error in oculo inducit magnū nocumētū ad visionē vi-
sū. et istis duab⁹ de causis o3 q medic⁹ sit exptus bñ.

CBicim⁹ itaqz q vlcera q i pūctiua nascunt⁹
est in albis oculorū nō adeo sunt timēda: vt ea
q in cornea sūt est i oculi nigredine sūt. Beteri⁹
vero vlcēz est illū: qz in nigredine seu pupilla
epistit: eminetia nāqz ad istud est velociter.

CPonit gradus vlcis i sui malitia. et di. vlcera q in cō-

iunctiua nascunt⁹. et i albo oculorū nō sunt adeo timēda sūt
ea q sunt sub cornea q sub pupilla existit. subdit. eminetia
illa est velocior. i. ex istis spēb⁹ vlcis si magna tuni-
ca exit. **C**Nota cāz pūctiua: qz vlc⁹ in pūctiua venies pū-
bet spēs rez. visibiliū ire ad humore cristallinū et pupil-
lā et seq⁹ ibi cornea que est magis pūctiua qz pūctiua. iō
prius ad pūctiua exit: qz cōpūnit aliqū tunica: et iō vlc⁹
cus accis in cornea est mai⁹ qz accides in pūctiua: qz
pōt exire illa pūctiua et remanere alia.

CNotat qz vlcis curā cū flōmia icipe debem⁹.

et sanguis extrahē mltitudine s. qz pole fūit.
CPonit curā vlcis. p p flōmia: et dic⁹ q in cura vlcēz
in pū⁹ faciēda est flōmia et cēbat de sanguie tñ qū est
pole. i. s. maiorē multitudinē vel paucitatē. **C**Nō qre
flōmia est faciēda. cā est: qz in vlcere sit fluxus humoz
ad oculū: et qz flōmia pūbz fluxū humoz. iō cōpetit. vñ
fm q dictū est pole est q flux⁹ fiat in mā colica vñ flati-
ca vel alia mā vitiosa. S. si plenitudo est magna p fiat
flōmia de saphena eiusdē pūis vel de basilica: et si nō fue-
rit plenitudo magna p de cephalica et facta flōmia de ve-
na brachy ad eū andū multitudinē seu plenitudinē capi-
tis imē⁹ faciēda est de vena frōtis vel de venis que sunt
in angulis oculorū in partibus vel ponēde sunt ventose
in spatulis vel in parte posteriori collī.

CConsequenter autem venter soluendus est.

CPonit curā p medicinas laxatiuas. et dic⁹ q dāda est
medicina cūans colera vel flegma saluz: qz vtp⁹ liz mov-
bus oculorū sit ex istis. et talia sunt posita in ca. de fre-
nesi. **C**Nota p laxatiuū itelligit clistere vel medicinas
laxatiuas acceptas p os. s. colera cūantes vel flegma sal-
sum: qz isti hūores sunt cā pma vlcis et ille recepte sūt
posite in ca. de frenesi: et in ca. de dolore capitis pueniē-
tis a colā. **C**Nota z⁹ q post vltimā euacuationē corpo-
ris est multum vtilis purgatio capitis per stemutatiozū
et gargarismata posita.

CEger sibi canē d3 a carne et vīo dulci et cē

ptē⁹ herbis frigidis et in potu sola aqua vti.

CPonit curā p dictā. et dic⁹ q eger d3 abstinerē a vīno
et carnib⁹. cā est: qz multiplicat hūores valde calidos: vt
san. et cole. gb⁹ multiplicatis facit fluit ad oculos. iō de
bemis vti cibarys parū nutritib⁹ in pua qritate: vt p
abstinetiā supfluitates humoz psumant. S. qū d3 esse
ptē⁹ cū herbis fridis. cā est: qz herbe fride vel sunt pure
medicīne vel cibales vt spinargia pure sunt cibales. S.
pure medicīne: vt endiua rostrū porcini: et cā est vt rei-
moueat caliditas humoz: et humoz faciēs vlcus est acu-
tus et corrupt⁹. et iō d3 vti illo: vt reprimat mala qūitas
humoz. S. qre nō d3 vti vīno: s. d3 cōtē⁹ sola aq. cā
est: qz vīnū est vaporosus. iō est cā dissolōnis hūorū: et ita
esset multotiēs cā fluxus: s. in declinatiōe bñ cōpetit vi-
nū: qz tūc pfecte est purgatio mae facta et cōpetit ad con-
fortandū vītem et ad psumendū residuū materie.

CIn oculo pō in pū⁹ scief albū cū lacte mlieris

est mittēdū. et si pulsus iā alleniari et sedari vñ

spādū ē egritudo soluat sine saniei collone.

CPonit curā per illa que ab extra applicant⁹ et pmo an-
teq⁹ vlcus puerat ad sanie: et dic⁹ q in pū⁹ est inycien-
dum scief al. cum lacte mulieris. **C**Nota q dictū rasis
bz verus si ponat circa: qz debet poni circum circa. et can-
sa est: qz est frigidum et frigida non debent poni super vl-
cera. immo circa vlcus et causa est: quia frigidus: et frigi-
da non debet poni in vlcere fm d3 ppo. s. affoz. frigidū
vō mordax. Sed circū circa vt nō fluant humores ad lo-

tum seu ad vlcus colericum: quia illud collirium est frigidum: et est multum inuatiuum collirium: et loco vlcis multum est bonum lac mulieris.

Con si pulsatio post sanguinis extractiones et vtrius solone ac scief albi inuisione qescere non videt parua fiducia i hoc qd dixim⁹ est hnda.

Conit signū qū tale vlcus puerit in sanie. et dicit: q si ptingat q pulsatio sentiat in oculo et nō cesset p flōmā. nec p etationē vtrius. nec p collirium tūc fiducia parua ē habēda de eo. q nō fiat puerio ei⁹ ad sanies. **C**Nota eam dictorū: q pulsatio: vt dictū est supra causat ex puerione saniei: q i gnōne saniei fit ebullitio humorū. vt dicit. **S.** et affozit. cōmē. illo: circa gnōne saniei. et si pulsatio remoueret signū est q sanies nō gnatur: q nō fit ebullitio humorū. et si nō cessat per collirium. vt p illa: signus est q est saniei generatio. et nō potest curari nisi prius pueratur in sanie. resoluit. i. remouet. pus. i. sanie collectio. nem diximus. q non generetur sanies.

Cest itaqz tūc scief de olibano mittēdū in oculū et pila aliq oculo supponēda et cuz ligatura stringēda. ante xō qz hoc eueniat oculus suauiter est ligandus et sine suppositione pile et nō cesses in oculū de scief de thure sepe distillare donec sanies in pila videatur.

Conit curā eius qū puerit in sanies. et dicit. qū vlcus puerit in sanie: tunc pfert in oculo ponere collirium de olibano. et ponit cū pilayel tēta de pāno isula in collirio. et q pmo ponat collirium in oculo: deinde tenta panni dōz ponit donec putredo in pila videat. **C**Nota q vlcus in oculo pōt mūdificari. sicut et qdlibet vlcus. Uno mō cū absteris vt mūdificet cū hydromelle facto cū aq pluniali vel melle ros. colato. et cū isto hydromelle repi do mūdificet cū pāno pulcherrimo madefacto cū ydro melle illo. et ē optimū mūdificatiū. Scdo mō cū attritiū saniei: vt cū collirio rasis: cui⁹ recepta ponit. et est bonū mūdificatiū attractiū et armoniacū hz vtutē attractiū. imo tāta quātā q fin aliquos attrahit sagittas a mēbris. et iō psumus i illis medicinis attractiuis vbi esset maxime pfundatū vulnus. et iō in illis medicinis attractiuis supius p nares ponit armoniacū. et est bonū in vlcis: vt pūne sanies extrahat. nā tunc sanie trahit ad pilā et remanet in pila illa. Tercio mō pōt mūdificari cū desiccantib⁹ sanie. et tū nō sicut duo pmi. s. fit cum pul. turie. vt dictū est quinges ignite et gniques extincte in aq ros electa et multū cōpetes ē ille puluis. Scdo mō sumit hic: qz attrahit a se alia tēta sanie. et nō facit nocu mentū in oculo. nam sub eo sanies generat.

CEt quo. n. hoc visus fuerit scief de plūbo vti necesse est vsqz quo pfunditas fiat plana et tota caro generet. ea tū q dixim⁹ tūc sunt faciēda cum pustula non est magna.

Conit curā p carnē gnātia. et dicit qū sanies fuerit reuerfa hoc viso de pul. scief collirium est apponēdus donec fissura fuerit plena. et tota caro gnāta. iō qdā sunt que debet fieri qū apostema est parū et nō magnū. Et est qre valet collirium de plūbo: qz est desiccatiū non supfluc. et hoc requirit in gnōne carnis. vt dī in 3° tegni. mō medicina ita parū est sicca. s. in pmo gradu. et talis pfert: vt supfluitas in mēbro gnāta psumat. et iste ipediūt gnōne carnis i oī mēbro generet aliq supfluitas fin. **S.** 6° affo. s. fumosa et aqua. pstitutiōes vō anni. Sed qre nō valet si vlcus ē magnū. cā est: qz tūc regunt fortiter vnitia

et desiccatiua. et hec que sunt in illo collirio nō sunt bō.

Con cū magna fuerit fueritqz iuxta pupillā: aut inferius est tūc necesse: vt cū cleyfir medicetur ne vuca egrediat. ad pile quoqz suppositionē et ligaturā est redeundum.

Conit curā qū vlcus est magnū. et dicit: q si vlcus sit magnū et iuxta pupillā: tūc necesse est vt medicet ne oculus emineat. et ponēda est tēta et ad ligaturā redeundum.

CNota qre talis tēta valet siue tale collirium qū vlcus est magnū. cā est: qz illud est fortiter prius vnitū rōne siccitatis et stipticitatis. vñ pōt illud collirium meli⁹ fieri qz pcedēs: qz ipse illud collirium in illo casu ponit. dū tū illud vlc⁹ sit mūdificatiū. iō valz illd collirium: qz multū stipticū redeūdū. s. vsqz quo sit pfecte mūdificatiū.

CEger preterea semper supinus iacere debet et a forti motu abstinere.

Conit illa documēta que pueniūt in cura vlcis: et dicit: q eger dōz iacere supin⁹ et abstinere a forti potu et motu: causa est: ne humores fluāt ad partes pcauas oculorū: causa scdi dicti. qz fortis motus dissoluit humores qui dissoluti facilius fluunt ad oculos.

Cū autē caro in loco vlcis pfecte gnāta fuerit. vel locus apatis carne replet⁹ fuerit remanebit ibi in oculo albedo. q si vlcus pfundus fuerit: albedo erit grossa. et si i superficie tū cor nec fuerit erit subtilis. vlcus quoqz si a pupilla fuerit remotū et steterit separatim p sevestigiū illd qd remanet nihil mali faciet. si aut iuxta pupillā qūqz fuerit post vlcis curationes vestigiū remanēs phibebit visionem.

Conit curā vestigy remanēt⁹ p curā. et dicit q si vlcus fuerit pfecte solidatū. et caro ei⁹ et loc⁹ apatis fuerit carne replet⁹ et c. **C**Nota q tria sunt q pnt remanere in oculis p vlcis: curā qū spectat ad ppo^m. vñ qz remanet p curā vlcis est cicatrix: qz vlcus qd remanet in mēbro spmatico nō recipit curā et solidationē. vt hī 3° tegni. s. gnā⁹ porrus sarcoides: et ita cicatrix talis nunq recipit curā. s. bñ palliationē. Scdz q remanet i oculo ē malus color: vt color alb⁹: qz in cicatrice est color alb⁹: vt apparet i illis qd mēbra cōburunt et talis bñ pōt curari vel saltz palliari. Tertiū ē albugo de q iferi⁹ dicit. et ē qdā ifectio q nō pfecte curat p medicinas. et dī cōiter tela siue macula: et hī est: qz remāsit de mā: et tū se i superficie corne. et talis pōt accipere curā p medicinā. alia cura ab illa est: de istis pōt loq. s. qū vlc⁹ ē pfundū et alba et grossa cicatrix est magna. et alia est s. qū tūc vlcis. Si qū sit iux angulū nō phibet visus nec nocet. cā est: qz nō phibet spēs visibiles venire ad oculū: qz trāseūt libe ad humore cristallinū et per pupillā: s. si ptingat q sit iuxta pupillā pōt impediri: qz in cicatrizatione partes cōdensant sed si claudat foramen: ita q coopiat pupillā et pdesant partes prohibetur transitus specierum visibiliū ad oculum subtiles. s. ratione illius mali.

Conaproppter tunc vtendū est rebus et medicinis quibus vestigium quod diximus abstergi et deleri possit.

Conit curā in gnāti. et dicit q si remaneat ibi vestigiū debet applicari epiecatina: vt inā abstergetur. et ille medicine ponunt inferius: s. medicinē remouētes cicatrizationem non ponuntur: qz illud est impossibile.

De cadētibus in oculo ab extra

C Scief de thure. R. armoniaci sarcocolle am
boz. añ. 3. v. thuris. 3. p. croci. 3. ij. pñciñtur ex
mucillagine fennugreci: 7 fiat ex eis scief.

Eponit affectione istoz collirioz. de q^o fecit metione.
 ⁊ p^o no de thure. ⁊ dicit. B. armoniaci farcocolle. añ. 3. y.
 thuris. 5. ⁊ croci. 3. iy. ofician^t cū mucillagie fenugreci. ⁊
 fiat ex eis cieief. fiat semp cum lacte: quia habet mundifi-
 care. ⁊ illud collirium est mundificatiu^o per viam attra-
 ctionis. q² ibi ponuntur attractiua specialiter armonia.
 cum: quod est multum attractiuum.

C Scief de plābo. R. plābi vsti antimonij tu-
tie albutre. caluceccaumenō gūmi arabici dza-
gagāri oīuz. añ. 3. viij. opij. 3. p. terant ⁊ cū pā-
no fūricino q sit subtilissim⁹ cernant ⁊ cribellē-
tur ⁊ pspgant ex aq pluuiali ⁊ fiat ex eis scief.

C. ponit cofecione ſcieif de plũbo dicẽs. & plũbi aduſti
antimony thur abluti calicecucaumenõ gumĩ arab. ozã
gagã. oĩũs. añ. ſ. viij. opy. ſ. f. terañ. & cũ pãno de ſerico
q ſit ſubtilis cernat & ſuſpãrgat aqua pluuiãlis & fiat
ex eis ſcieif. Nõ q illõ colliriũ ſolidatiũũ eſt regnãtiũ
carnis & vlceris: qẽ ibi ſunt deſicatiũũ & nõ ſupplũũ cal
icecucaumenõ. i. eſtũ ſcieif. i. colliriũ ex lacte mulieris

C Scief ex quo caro in vlcerib⁹ oculoz gnāt z
vnce egressio phibet z vestigiū s btiliāf. R. ci
mie ablute: turie ablute ceruse antimonij thu
ris oīum. añ. 3. ij. myrrhe. 3. i. sarcocolle gros
se. 3. i. z. f. sanguinis draco. gloes opij. añ. 3. i.
fiat ex eis scief.

Eponit coſectiōem collirij gnāntis carnē in vlcere ma-
gno: qz eſt fortiter deſiccatiū ſumēdo ſupfluitates: qz
aliq ſunt ibi deſiccatiua in q̄rto gradu ⁊ ipſi ſupfluita-
tes ſunt multe. ſc̄do valet ad phibendū corroſionē vūe
⁊ fortiter eſt p̄tū vniūiū pp ſtiprica: ⁊ illud p̄s p̄mālia
que hic ponunt. Conſectio ſcieſt eſt talis ex q̄ in vlcerib⁹
oculoz carnes gnānt ⁊ vūe egreſſio phibet ⁊ veſtigii
ſubtilia. ⁊. thutie ablute ceruſe antimonij thuris oīz
añ. 3. ij. myrrhe. 3. i. ſarocolle groſſe. 5. i. ⁊. f. ſang. dra. alo.
e. vj. oīum: añ. 3. i. ⁊ fiat ex eis collirium.

T Eleysir quo est vtrūq; cū timore ne ex vlcere
vnce sequat gressio. R. antimonij ematitidis
amboꝝ. añ. 3. ꝑ. acatic. 3. iij. aloes. 3. i. terant ⁊
fiat ex eis scief. ⁊ admistref apud necessitate.

fiat ex eis scier. ⁊ admittit apud noctem.
Ponit psectione qua ē vtrūq; qñ timet egressio vuce.
 ⁊ antimony ematit ambor. añ. 3. r. acatie. 3. ij. aloes.
 3. i. terant ⁊ fiat ex eis scier ⁊ admittit apud noctem.
Nota qd illud colliriū valer ad pbibendum vt vuca
 nō egeat iur ex vlcere. causa est: qz ibi sunt fortiter sti
 pica partium vniūtia. vt patet per mālū. ⁊ ideo pbibe
 rit exitus vuce per foramen illius vlcis ⁊c.

E De his que extrinsece cadunt in oculo.
Lap. xvi

Samat resina ⁊ per oculū trahatur ⁊
extrahit illud qđ in oculo cecidit.

Intra rubricā. Nō. q̄ hic determinat de
remotiōe eoz q̄ in oculis cadunt ⁊
illd est claz in q̄ docet remouere ea q̄ cadūt.
sumat refina. i. gūma pini ⁊ per hoc oculū ter
gas ⁊ exhas illd q̄ in oculo cecidit. ¶ Nota
q̄re valz refina. dico q̄ cā est: qz ista refina rōe sue gūmo
fitatis est cā ejectionis: qz illa q̄ cadūt in oculo adheret si

bi ⁊ rōne adheꝛētie trahūť ⁊ d3 eē ca. vt maior fiat adhe
rētia illoꝝ cū ea ⁊ loco illius gūme docēt auctozes q̄ fo
mētēmus oculū cū aqua ca. vel tepida ⁊ q̄ inuiciať fre
quēter lac mulieris ab vberē ⁊ si p̄ illud nō remouet̄ re
ter venet̄ palpebre ⁊ remouet̄ cū corrigia gracili: ⁊ fit cōi
ter vel cū tenaculis pnis. refine. i. gūme pini.

¶ De albugine oculi.

Circa rubrica. Nota qd sex sunt passionēs oculorū que iter se hñt quēnētiās z oria. s. nubes. tela. macula. albugo. pānus rvin gula. quēnēt. qz pñt fieri ab eadē mā sive ex eodē humore: vtplz ex hñore flegmatico. dñ ferūt tñ difficultate grossitie suplicie z pfunditate: qz nubes fit ex subtili mā z pauciori q̄ aliq aliqñ passionē z pphoc vñ sicut nubes: z iō vñ illis qz habeāt in oculo rethe z añ oculos. z hoc nō est nisi mā flatia sup cornea i pedicē aliqñtuli ip̄s visus: qz ipedit trāstū ip̄orū sp̄ius visibiliū. Tela fit ex grossiori hñore sive mā q̄ nubes z est exis in suplicie corneē: z phibet visus: qz ipedit trāstū sp̄erū visibiliū: z albugo fit ex grossiori z plima mā q̄ tela: z imāgis se extēdit vsus. pfundū exis in cornea ipe dēdo visus z trāstū sp̄erū visibiliū. Macula vō fit ex grossiori mā q̄ albugo vtplz. z iō imāgis extēdit se ab intra: z pñus fit ex grossiori plimāqz mā q̄ macula: z b pōt eē in cornea vel pñctura vel i ambobz. ac si eēt grossus pñctulus. z ille hñor flatia est. Ungula est ex grossiori plimāqz mā vtplz q̄ aliqñ alia. z vtplz est icōium ctiua: est qdā exrescētia magna: ac si esset in cornea ille humor flatia z igrisat⁹ z in magna q̄ritate pōt se extēdere ad totū. Rasis solū noiat curas duarū: noiat de mā albuginis z yngule tele z nubes z ponit curā yngule z pñi: qz cū eisdez medicaminibus curant: z ideo videmus in alijs curis aliarum passionū.

Albugo q̄ in oculis cōtingit est vesti-
giū postvlexz curationē remanēs qñ
solidanēque cū in oculis puerorū fit
leuior est ad curādū q̄ cū in senibus.

Lū enim fit in senib⁹ fortasse ad sanandū im-
possibilis est nisi subtilissima fuerit.

possibilis est nisi subtilissima fuerit.

Conponit curā albuginis oculoꝝ ponēdo ꝛ ostēdēdo qñ
est facilis curatioñs ꝛ qñ difficilis: ꝛ dicit: q albugo ma
nēs in oculo signat q apostema nō est pfecte maturū
subdit que accidit in oculis pueroꝝ leuius curat ꝛ in se
nibus. ¶ Nota q duplex signū remanet post cōsolidati
ōnē vlcēris. vnus est cicatriꝝ ꝛ de tali nō loquit hic: q
cicatriꝝ nō recipit curā: sꝫ palliatōe tñ. aliud est in fe
cūo causata a flegmate exēte in cornea siue ex mā q nō
fuit purgata in cura vlcēris ꝛ de tali loquit hic ꝛ vocat
albugo. Alia est dispō humoꝝ que in pueritia magis sū
subtiles q̃ in senectute. iō magis sūt passibiles ꝛ remou
uibiles. Alia cā est dispō mēbiꝝ: iō qñ pueritia tunc ꝛ be
mores oculoꝝ dicunt rari. in senectute vō multū dēfi.
iō citius remouet illud qd subtile est in oculis pueroꝝ
per medicinā q̃ qd est in oculis senū. ꝛ ideo illa que est
in senibus quasi est impossibilis: nisi esset subtilis: ꝛ it
pōt esse de materia subtili que potest remoueri.

pot esse de materia subtili que potest remoueri.
 Hec at passio ex his medicaminib⁹ curada est
 postq^{uam} eger balnei ingressus fuerit aut facie sup^{er}
 vapore aq^{ue} calide quousq^{ue} rubra sit remuerit. si
 t^{amen} ex his medicaminib⁹ i venis rubedo oculi et do-
 lor p^{er}uenierit p^{er} aliquos dies ab eo gescēdi do-
 nec oculus gescat et post ad idē redcēdi.

¶ Ponit curā dices q̄ medicinis subsequētib⁹ est curan-
da. p̄mo est in bal. ponēdus: ⁊ cū ibi fuerit teneat faciem
supra vapores aq̄ calide quousq̄ rubea sit. ⁊ tunc per ali-
quos dies quiescēdus est ⁊ ibi redeundus.

¶ Adedicamē valde vtile ad albuginē remouē-
dā ⁊ cito eradicaā. ego quoq̄ nō vidi qd̄ me-
lius aut equale esset ad albuginē remouendā.
℞. massacumie spume maris stercoris magni
lacteri baurach zuccari bygeri oīum añ. p̄tes
eq̄les. deinde sumant achori celidonie oīuz añ.
3. r. coquant in lib. j. aque donec redeat ad q̄rtl. i. ⁊ ex
ea coquant ⁊ ex hac aq̄ ibibant spēs q̄s dixi-
mus ita q̄ pficiātur ex ea ⁊ accētur in ymbra.
deinde iter⁹ terant ⁊ p̄spergant vt prius ⁊ sic
cētur. Quod postq̄ quater factū fuerit sicce-
tur ⁊ terant ⁊ in oculis mittant. hoc enī medi-
camen nulli vt p̄dixim⁹ cōpar existit in remo-
tione albuginis. remouet enī hoc medicamē
grossam albuginē etiā ex oculis aialium.

¶ Subdit ad remouēdū albuginē. ego receptū nō inveni
equale. ℞. massacumie. i. spume auri ⁊ argēti. spume ma-
ris. stercoris magne lacterte baurach zuccari bygeri om-
nū. añ. partes eq̄les. deinde sumant achori ⁊ celidonie
añ. 3. r. ⁊ coquant in lib. i. aq̄ donec redeat ad q̄rtl. i. ⁊ ex
ea spargant spēs q̄s dixim⁹ ⁊ siccent in ymbra. deinde
iterū terant ⁊ spargant: vt prius ⁊ cū q̄ter factū fuerit sic-
cent ⁊ terant ⁊ in oculis mittant ⁊ remouet grossiciz ⁊
albuginē. ¶ Nota tria. p̄mo q̄ anteq̄ illa p̄ueniāt regri-
tur p̄fecta euatio corpis p̄ medicinā aut p̄ flōmā ⁊ ster-
nutatoria ⁊ ista que dicta sunt supra: q̄ medicina non d̄z
poni ab extra nisi corpore purgato. ⁊ hoc datur vel d̄z in
multis curis oculorū: q̄ nō purgant de purgato corpis:
⁊ maxime d̄z fieri euatio flegmatis cū ycrapigra vel cū
pillulis aureis vel cochyis ⁊ silibus. ¶ Nota quare va-
let bal. aq̄ dul. vel suffumigatio. cā est: q̄ illa albugo fit
de mā grossa ⁊ mollificat p̄ bal. aque dul. vel p̄ suffumi-
gationē. iō cōpetit bal. ad oculorū passiones: q̄ prius di-
gerēda est mā q̄ cōsumēda vel euacuāda: postea teneat
oculū vbi decoquant malua bisfmalua palea ordei ⁊ aue-
ne: ⁊ est valde vtile: ⁊ etiā audiui q̄ magister Arnaldus
de villa nona. faciebat aquā decoctiōis raparū. s̄z aucto-
res dicūt q̄ cū aqua decoctiōis feniculi ⁊ certe credo q̄
sit magis vtile ⁊ exp̄tus ad mollificadū illā māz. Quare
post illud valet colliriū. cā est: q̄ est absterfuiū ⁊ cōsum-
ptiū māz: q̄ ibi est turbia q̄ dissoluit ⁊ abstergit. ibi est
spuma maris ⁊ zuc. que etiā sunt absterfuiua. imo zuccaz
in pueris q̄q̄ ponit sup̄ oculos: ⁊ nō ponit corrosiuiū: q̄
sunt piculosa multū: vt est calcāton: s̄z simplr̄ resolutiuiū
q̄ ibi est zuc. iō facta mollificatiōe: vt dictū est cōpetit il-
lud colliriū. ¶ Tertiū nota ⁊ aduerte q̄ albugo vel ma-
cula que p̄ codē pono vel est recēs vel antiq̄. si recēs si-
bi q̄rtuor cōpetūt. p̄mūz q̄ inyciat frequēter lac mulie-
ris ab ybere: ⁊ supponat pul. ossis scipie: ⁊ vt dixi non d̄z
diu stare pul. Scdm̄ est illud ⁊ colliriū Anic. ⁊ idēz po-
nit gordon⁹. ℞. succi floz papaueri ruffi succi cetauree
maioris facta residētia. añ. 3. f. mellis 3. i. ⁊ loco eius va-
let succus lingue passerine: ⁊ est herba cum q̄ hirūdines
recuperat vīus. vel sic. ⁊ est meū valde secretus. ℞. ster-
corū byrūdinū puluerizatoz subtilissime. 3. f. mellis fa-
ui q̄rtl. f. ad icorporadū. misce ⁊ distēperent cū aq̄ achori
⁊ euasie ⁊ fiat colliriū. Tertiū est qd̄ cōis vsus h̄z. ℞.

spume maris zucca. albi. añ. 3. iij. ⁊ fiat pul. subtilissim⁹:
⁊ est colliriū viatici. ¶ Si albugo sit antiqua d̄z remol-
liri cū aqua ⁊ lacte decoctiōis fenugreci ⁊ cū aqua deco-
ctionis malue ⁊ bisfmalue vel palee ordei vel auene. ⁊ po-
stea inter alia possunt cōpetere tria colliria. Unū est col-
liriū ℞. asis: q̄ certe nō est tradēdū obliuioni: q̄ ℞. asis
semp̄ possunt medicinas vltimas ⁊ exp̄tas q̄ passioēs
erāt in vltima sui malitia. Scdm̄ est illud. ℞. cortices te-
starū ouoz ⁊ recētūz modicū cōbustoz stercoris lacterte
viridis spume maris sarcocolle nutritē. i. ifuse in aq̄ ce-
lidonie ceruse lote. añ. 3. y. calamitaz tutie bene p̄para-
te serapini galbani. añ. 3. f. ossis scipie zinzī. al. añ. 3. i. fel-
lis vulturis. 3. y. puluerizāda puluerizent ⁊ subtiliter
misce oīa in aq̄ celidonie ⁊ fiat colliriū cum lacte mulie-
ris ⁊ aqua euasie. Tertiū est meū secretus de quo vidi
certe effect⁹ mirabiles: ⁊ est aqua floz rozis marini facta
subr⁹ ymbra ⁊ fiat hoc mō. Dabēt amphora vitrea mū-
da ⁊ impleat flozib⁹ rozis marini: ⁊ ista amphora fortiter
obturet ⁊ ponat sub terra in dieb⁹ magis calidis in esta-
te p̄ q̄ttuor dies ⁊ liquor q̄ postea in illa amphora vitrea
inueniet vocat aq̄ rozis marini. Ultimū remediū est q̄
remouet p̄ chirurgiū exp̄tū cū actu: vt dictū est.

¶ De scabie ⁊ sebel id est de venis que in oculo apparēt
cum palpebra inuersat.

Lap. XIX.

Intra rubricā. Nota p̄mo q̄ sebel
crozib⁹: vel saltim pōt haberi ab eis: q̄ q̄tis
diffuse sebel est morb⁹ officialis causat⁹ ex re-
pletionē venaz oculi maxime p̄iunctiue. ⁊ in
illo morbo officiali possunt eē q̄ttuor morbi officiales.
p̄mūz est morb⁹ in via: q̄ ibi opilatio est ex multitu-
dine sanguinis grossi. Scdm̄ morb⁹ est in figura: q̄ qd̄ d̄z
esse planū est gibbosus p̄pter repletionē humorū existē-
tiū in venis. Terti⁹ morb⁹ est in q̄titate: q̄ ibi fit addi-
tio p̄ter nām. Quart⁹ morb⁹ est in numero: q̄ aliqd̄ su-
pra p̄iunctiua gnātur: qd̄ est p̄ter nām. q̄ ibi vident eē
vene rubee. ⁊ iō q̄ nīmīs potant habēt oculos rubeos.
Quint⁹ morbus est in situ q̄ est in sup̄ficie: qd̄ d̄z esse in
p̄cauo: q̄ vene sunt multū inflatē ⁊ apparēt multe. ¶ Se-
cūdo nota q̄re in eodē ca. determinat de sebel ⁊ de scabie
palpebrarū: dico q̄ cā est: q̄ curant cū eisdez medicinis:
q̄ cum medicinis fortiter absterfuiuis. q̄ est recēs. ⁊ q̄
est antiqua cū ferro. ⁊ l̄z alij auctores diuersificent capu-
tula. rasis tamen facit vnum capitulum.

Cum palpebra inuersat ⁊ iterins ap-
paret rubea ⁊ aspa scabies adest. Et
cū sup̄ albedinē oculorū ⁊ sup̄ nigre-
dinē videt filinūdo pāniculi ex venis
rubeis ⁊ grossis p̄textis adest passio que vo-
catur sebel. De vtro due passiones sunt gra-
ues ⁊ cronice ⁊ vix curabiles.

¶ Determinat de sebel ⁊ de scabie: ponendo eoz signa: ⁊
dicit: cū palpebra inuersat ⁊ interi⁹ apparet rubea ⁊ aspe-
ra scabies adest. aut cū sup̄ al. oculorū aut sup̄ nigredinē
videtur res filis pāniculo ex venis rubeis p̄texta adest
passio que vocatur sebel. he vō passiones cronice sunt ⁊
grauēs ⁊ vix curabiles. ¶ Nota que est cā vltimi dicti.
quare sunt difficiles ad curandū. causa est. q̄ ille passio-
nes habēt fieri ex sanguine grosso replētē illas venas. ⁊
ille sanguis cū difficultate pōt resolui. imo nullo mō ali-
quādo pōt resolui: s̄z op̄s q̄ scindant cū ferro: vt dictum
est p̄pter grossitiem materie: imo etiam debet fieri cūz
medicinis cauterizatiuis.

De lachrymalibus cū pruritu

Patens tamen dum sanis est flobotomia ex brachio et fronte et vetricis solutione uti debet. Et in comestione vitare dactylos et sylvamos de melle et vitet ebrietatem.

Ponit curā per flobotomiā. et dicit q̄ ante q̄s aliq̄d ap̄plicet ab extra oꝝ fieri flobotomia de brachio et fronte. et oꝝ euitare dulcia in comestione et ebrietate. Quare valēt illa: q̄ fluxū humoꝝ p̄hibet ne veniāt ad oculum: unde flobotomia causat anitem euacuat: s̄ medicina causam p̄iunctā. Sed quare oꝝ euitare ebrietatē causa est. q̄ est cā multiplicationis humoꝝ qui sunt cā h̄ passionis: q̄ sic sunt cā dissolutionis humoꝝ cerebri. multū comedere oꝝ vitare eadē de cā. ideo est bonū euitare.

Et quando non est plenus sepe ingredi balneum est ei vtile.

Ponit curā p̄ bal. dicit: q̄ q̄n corp⁹ nō est plenu⁹ oꝝ vti bal. q̄ ē ei vtile. Nota q̄re valz istis corpib⁹. dicit: q̄ facit duo iuuamēta. primū q̄ resoluit materiā. scdm̄ quia mollificat aliq̄n sanguinē grossū q̄ mollificari potest. postea per medicinam resoluī.

Et frequēter imittere oculo scief rubenz silr confert: scief rubenz. R. ematitidis colchorar cōbusti amboꝝ. añ. 3. ij. eris vsti. 3. ij. myrrhe croci amboꝝ. añ. 3. j. piperis longi. 3. f. cōspergantur ex vino veteri et fiat ex eis scief.

Ponit curā p̄ colliriū. et dicit: q̄ imittere hoc colliriū oculo iuuat. R. ematitidis colchorar vsti añ. 3. ij. erl vsti. 3. ij. myrrhe croci amboꝝ añ. 3. j. piperis lōgi. 3. f. dispergant in vino veteri. et fiat ex eis scief. **N**ota q̄re valz illud colliriū. cā ē: q̄ ē absterſiuū et materie s̄sumptiuū et resolutiuū. et ppter hoc valet in sanie sicut p̄ per mālīa. piper est resolutiuū et s̄sumptiuū materie: q̄ in quarto gradu calidū est sp̄aliter cū vino veteri factū: q̄ habz virtutem cōsumendi et resoluendi.

Chis p̄terea egritudinib⁹ cōfert scief viride. cuius descriptio in caplo de vngula continet.

Ponit aliud colliriū cuius recepta est multum fortis et ideo non oꝝ poni dū. q̄ est corosiuū: cōsumit enī sanguinē grossū. et dicit q̄ illis egritudinibus cōfert scief viride. s. cuius descriptio ponit in ca. de vngula. Circa illud colliriū est sciendū q̄ tria sunt alia colliria. Primū est illud et est expertū a rasi. R. corticē vnius oui cum caedit de gallina s̄fundatur i aceto forti. x. diebus post excidetur et subtilissime puluerizet. de illo pul. i oculo ponatur. Scdm̄ est colliriū remouēs albuginē. s. q̄n icipit. R. testa ouoꝝ: vt dictū est supra in albugine. Tertiuū est illud. R. salis armoniaci expiccati: stercoꝝum muris: panis zuccari subtilissime pul. añ. 3. ij. fiat collirium cum lacte mulieris vel aqua eufrafie.

O si passiones iste vetuste fiant scabies fricatione indigebit et sebel extractione.

Ponit modū curadi q̄n passio est antiquā: et dicit. si he passiones inueterate fuerint scabies: fricatione indigebit et sebel extractione. **N**ota q̄ scabies pōt fricari cū tribus. vno modo cū pane zuccari: vel cū zuc. candi. scōz est pul. salis ammoniaci. tertio pōt fricari cū ferro q̄ sanguis exeat qui facit illā scabiē. unde aliq̄n fit ytroq̄ modo: et illud est valde periculosum. s̄ sebel extrahitur cū ferro. s. cū ynco. et dicunt sapientes q̄ magis valet stare cū illa passione q̄ euellere oculū. Pōt etiā extrahi cū tenaculo: et tūc pul. cimini oꝝ poni. et ita subtiliter curari.

Non tamen mensure huius libri cōuenit vt de his tractemus.

Excatat se: diceret aliquis. quare nō tractat de manu li operatione. dicitur in alia particula: et dicit: non tamē congruit: vt perfecte pateat.

De lachrymalibus cū pruritu.

Cap. XX.

Circa rubricam. Nota q̄ lachrymale ē duplex.

Qddaz est magnū: et sunt illi duo anguli q̄ sunt iuxta nasum: et aliud est minū: et sunt illi duo anguli q̄ sunt iuxta tempora. et q̄uis in q̄libet parte oculi pōt esse pruritus rōne humoris colerici aduſti siue falsi: tñ est magis in lachrymalibus maiorib⁹ ratione latitudinis viarū ppter superfluitates acutas siue falsas procedentes per vias lachrymales. et ideo loq̄tur de maioribus lachrymalibus: et non de alijs.

Adinua tenera sumatur et teratur et fiant ex ea magdaleones parui et ex oleo violato inungantur et oculis superponantur. et in hora dormiendi ligentur. rosati tñ melius est et citius p̄fert.

Postq̄ determinauit de cura sebel et scabiei: hic docet remouere pruritū oculorū et dicit. R. scariolaz lactuicā et endi. terant et fiat troscisci seu magdaleones parui ad modū amigda. qui cū oleo ros. vel viol. rorent et i hora dormiendi oculis supponant et ligent. subdit q̄ oleum ros. magis et citius p̄fert. **N**ota q̄re cōpetit illa cā est: q̄ nō solū reprimūt acuitatē humoꝝ: imo repentiūt refrigerādo et p̄fortādo: et p̄hibet ne mā fluat ad oculū. et iō magis valet oleū ros. vel oleū viol. i hoc casu. **N**ota scōz q̄ hec cura ras nō est p̄fecta: q̄ curat solū p̄alterātia: et ad tps. iō p̄fecta cura oꝝ sic fieri q̄ p̄mo purget corp⁹ ab humozib⁹ acutis et falsis: vt dictū est supius: et postea reprimere oꝝ malitiā humoꝝ faciendū pruritū et cōpetit remouere pruritū cū spōgia in fusa in aqua ca. vel tepida et sup oculū posita: et tūc ad resoluendū perfecte materiā: coniunctam competet ablutio oculi cū aqua celidone verbene et eufrafie coniunctim et diuisim: et sic erit cura recta. rosatum. i. oleum ros. et.

Et si hoc non suffecerit lentes absq̄ corticibus et sumach et ro. ru. et granati carnositas sumantur et p̄trita ex careno conspergantur et moꝝ emplastri superponantur.

Ponit quedā alia que cōpetit in lachrymalib⁹ oculorū: et dicit q̄ si ista nō sufficiāt: tūc emplastrus de lētib⁹ absq̄ corticib⁹ et succis granati et sumach et ros. rub. oia terant cū succo granati. et dispergant desuper et fiat emplastrus et supponat oculo. **N**ota rob. i. succus et sumit. p. omni succo: cui⁹ per decoctionē tertia pars est s̄sumpta: vel q̄ pul. aspergit sup succū. alia s̄ra bz carene. s. vinus coctū: vt habet in synonymis Jān. Et isto mō hic cōpetit vel zuccari cādi sipticū reprimūt māz ne fluat ad locū. et illud intelligit p̄cedēte euacuatione vti: q̄ repulsiua nō cōpetit corpore plectorico. et iō oꝝ purgari corp⁹ ab istis humoribus. quare absq̄ corticib⁹. dicit: q̄ cortex bz aspitatē. et tūc indurat et esset cā minoris fluxus.

O si non suffecerit prius flobotomietur patiens ex cephalica. deinde ex vena frontis et ex venis que sunt in lachrymalibus angulis. vter quoq̄ frequenter soluiatur et multotiens balneum ingrediatur.

Ostendit alia remedia quādo predicta nō conueniūt
r dicit: fiat slobotomia de cephalica: postea de vena frō-
tis vel de venis que sunt in angulis lachrymalibus rē-
ter eius semper soluatur: r frequenter ingreditur bal.
Nota quare fiat slobotomia de cephalica cuius peccet
alter humor a sanguine dico q causa est: quia corpus est
plenus: r euacuādo sanguinem euacuatur pars materie
peccātis. Quare de oculis: causa est: vt euacuatur magi
mā cōiuncta: sed de cephalica fiat ad euacuādum mate-
riā antecedentē. Quare debet fluxus ventris pūocari:
causa est: vt euacuatur humor antecedens siue causa an-
tecedens: qz est flegma salsum. Sed quare bal. intellige
euacuatione vniuersali prius facta. cā est: qz mā faciens
prurium per bal. expellitur r resoluitur.

De vngula oculorū.

Cap.

XXI.

Intra rubricam nota pmo quid
sit vngula. dico
q diffinitur sic cōiter ab auctorib⁹. est excre-
scētia in pūctiua exstēs media inter dispo-
sitionez neruosiā r carnosā: r dicit media:
qz nō est ita dura sicut neruus: nec ita mollis sicut caro.
Nota secūdo q vngula potest esse morbus per se: vt
accidēs morbi. morbus per se: quādo causatur sine pre-
cedente morbo ex grossā mā r coagulata ad cōiunctiā
r vplurimū ex mā flegmatica grossa fluente ad cōiun-
ctiā: nā qz mā flegmatica nō possit penetrare pan-
niculos aliorū mēbroz: vt pāniculū costarū: tamē pōt
bene penetrare ad tunicā oculorū ppter eorūdem ra-
ritates. r ad alios pāniculos nō potest penetrare ppter
eorū densitates: r ideo litargia nō est in pia matre nec in
dura matre. Similiter potest esse accidēs morbi: quia
potest sequi aliū morbū: vt vlcus quādo oculus nō pfe-
cit curatus est: r emāsit aliqua supfluitas supra cōiun-
ctiā: r dicit vngula: r facit morbū in neruo.

Am aliquid panniculo simile ex an-
gulo qui est ex parte naris oriri vide-
tur r album oculi cooperire r perue-
nit vsq ad nigredinez generatur pas-
sio que dicitur vngula. Quis nocuentum
tunc soluendum: est peius cum peruenit vsq
ad nigredinis partez que est iuxta pupillaz.
Determinat de vngula. pmo premittēdo eius signa di-
cens: quādo apparet aliqd in oculo simile panniculo: ita
q videat cooperire albus oculi: ita q puenit vsq ad ni-
gredinē oculi que est iuxta pupillā: tunc ista nigredo or-
vngula. Et nota q ex isto textu Ras. habemus q eadē
est cura vngule r pāniculi: qz cum eisdem medicinis cu-
rant: qz cū pūptiuis r absterfuiis: qz differāt in subti-
litate r grossitie multitudie r paucitate: qz vngula fit ex
mā grossiori: r plurima qz pāniculus: r est quedā ifectio
ad morbum pāniculi. **S**ecūdo nota cām partis: r est:
qz phibet visum: r ppter grossities phibet transitū spe-
cierū visibilium ad oculum: que habent transitum ad
humorem cristallinum per ipsaz pupillā. Albū: idest cō-
iunctiā. Nigredinez: i. corneam.

Hec igitur passio dum subtilis est cum scief
viridi r scief de calcanto sub medicāda.

Ponit curā vngule quādo est ex subtili mā: r hoc sem-
per respectue: qz ppter mām semper est multa: et dicit:
quādo ex subtili mā tunc curatur cū scief viridi. i. de cal-
canto: idest de vitreolo. **N**ota quare illa valz causa ē:
qz passio curat facta purgatiōe corpis a mā flatia cū cō-
sumentibus r absterfuiis: r nō cum quibuscūqz: sed cum

sumētibus corrosiuis r fortiter absterfuiis: qz materia
est multū grossa r debilitata r nō pferet: r qz hec duo
sunt hic: vt patz ex mālīb⁹: iō illa colliria valēt. qz Ras.
ponit medicinas vltimas: vt frequenter dictum est in
paria quātitate: qz sunt fortes: r potest nocere nimium
r corrodere substantiā tunicaz: r debet stare modicus in
oculo. **S**ecundo nota q ista sunt colliria debilita r
minora: qz nō ponunt hic nisi in vltimata malitia. pmo
est illud: qz est expertū a me. Ras. stomachi passeris exco-
riati. 3. f. olei medulle cer. bombacis quartl. f. ad incoz
porādū: misce ad modū vnguēti ligidi. Vel sic. Ras. viri-
de eris vitreoli armoniaci eris vsti. añ. 3. i. aloes. 3. f. triū
genex piperis mētoz scutelle terre viridis serapim gal-
bani. añ. 3. i. fellis yrci. 3. y. puluerizāda pul. misce cūz
succo maiorane. i. sanfuci r modico mellis fiat colliriū.

Si autem vetusta fiat r grossa cum ferro
est euellenda.

Ponit curam quādo est grossa r ventosa cum ferro re-
mouenda ppter magnā adherētiā eius cū pūctiua. i.
cum acu: vt sebel: ita q eleuetur a parte lachrymalium
vtriūsqz: r de subtus ponitur pila. r oz extrahi ab vtraqz
parte: r tunc trahatur cū paruo vncino: r postea habeat
de thure r modicū de sal. r debet poni in oculo: vt non
cōsolidetur: r ponitur supra oculū emplastrum de supa
canabina in albumine oui ifusa: vt remoueat dolor. r
debet phiberi ne frequēter moueant palpebre: r si non
adheret nō operaret. **N**ota quare cū medicinis non
potest remoueri. causa est: ppter grossities nigredinis r
adherētiā maximā: quā habet cū pūctiua: ideo debet
remoueri cū ferro nec plus nec minus qz sebel aīz vno
vncino paruo: r oz eleuari a parte lachrymalium vtriūsqz
r de subtus pila ponatur. r debet extrahi ex vtraqz ptiū
r tunc extrahatur cum ferro: r postea habeat de cūmo
pistato cū felle. r debet poni intus in oculo: vt nō cōso-
lidetur: r supra oculum debet poni emplastrum de oleo
ros. r debet phiberi ne frequēter moueatur palpebra:
qz si nō adheret oculo nō possit operari.

Scief viride quod confert sebel r scabiei r
vngule r albugini. Ras. ziniar. 3. iij. colcothar
vsti. 3. vi. arsenici rubei: baurach: spume ma-
ris omniū. añ. 3. i. salis armoniaci. 3. f. armo-
niaci. 3. ij. armoniacū in succo ruthe dissolu-
tur r species ex eo conspergātur: r fiat ex eis
scief. est enīz mirabile.

Ponit cōfectionem colliriū viridis. r dicit. Ras. florum
eris. 3. iij. colcothar vsti. i. vitreoli. 3. vi. arsenici rubei ni-
tri spume maris. añ. 3. y. salis armoniaci. 3. f. armoniaci.
3. y. dissoluatur in succo ruthe: r species i pul. ex eis spar-
gantur: r fiat ex eis scief. est enīz mirabile. consumit ab-
stergēdo r corrodendo: r debet parum poni r morari: qz
timēdum est de corrosione tunicarum.

Scief de calcanto quod confert vngule. Ras.
eris vsti calcanti amborū. añ. 3. v. ziniar. 3.
ij. salis armoniaci. baurach arsenici sublimari
omniū. añ. 3. i. terantur r per hebdomadaz
vnam dimittantur. deinde fiant ex eis scief r
fricetur vngula cum eis.

Dicit. Ras. eris vsti calcanti amborū. añ. 3. v. ziniar. 3. y.
salis armoniaci baurach. i. niri arsenici sublimari. oīz.
añ. 3. i. terātur r per hebdomadā vna dimittant. Dein-
de fiat ex eis scief cum quo vngula fricetur. Quare tale

F

De macu. rub. in oculo

colliriū valet: qz habz virtutē psumēdi: nō quocūq; mo do: imo corrodēdo: qz ibi ponitur nitrū qd penetrat me-
talla in defū cile: multuz magis oculuz: r raro curatur cū
medicinis dictis: qz sunt periculose: sed vtpurimū cum
ferro nisi esset multū recens: r detur de succo ruthe.
C De macula rubea in oculo. Cap. XXII.

Circa rubricaz

nō est aliud q; sanguis adberēs coagulatus
ipfi cōiunctiue. r causa illius est duplex. itrin
seca r extrinseca. extrinseca vt percussio inci-
sio rē. ratione cuius aperitur vena r fluit sanguis per su
perficiē versus iunctiua: r ratione more coagulat ibi
dem. causa intrinseca potest esse abūdantia san. ratione
cuius resudat aliqua pars ad ipsam tunicaz per poros:
vel aperitur vena ratione nimie mordicatiōis vel acui-
tatis ratione cuius possunt esse macule rubee.

Cum in oculo ex percussione aut ex
re alia punctuz rubefieri contingit
sanguis qui ibi est dissoluendus est:
postq; estuario quicuerit.

Ponit curas macule rubee existētis in iunctiua. r di-
cit: quādo apparet penitus rubedo in oculo ex percussio-
ne vel ex alia causa. tūc san. qui ibi cōcurrit dissoluēdus
est postq; quicuerit estuario. i. fluxus humor. C Nota
duplex est cura macule rubee apparentis in oculo. Una
est que fit per repulsu: r hoc qm mā est in fluxu. Alia
est que fit per resoluētia vel dissoluētia illius san. r hoc
fit quādo mā est totalr fluxa ad resoluēdum mām siue
sanguinē ibi existētē. C Nota secūdo fm aliquos medi-
cos: r spālī fm Iesum libro suo de passionibus oculorū
in pncipio macule rubee vbi est sanguis coagulatus ad
repercutiēdūz debet distillari albumē oui bene agitatū
in oleo ros. r sanguis ibi existēs dissoluitur cum tribus.
Primo cuz illis que ponunt in oculo. Secūdo cum em-
plastris positris supra oculū. Tercio cū suffumigatiōib;
his que ponunt in oculo que dissolunt talē sanguinez
r sunt spālīter tria. Primū est sanguis recens colubē vel
turturū si accipiatr de sub ala. cā est: qz est magis subri-
lis ppter motū. Secūduz est. B. olibani salis gēme. añ.
3. y. puluerizēt r dissoluant in lacte mulieris r fiat col-
liriū. Tercium est aqua raphani distillata r nō solum
illud: imo lapidem in renibus dissoluit. Emplastra que
cōpetunt sunt simplr duo. Primū est de folijs raphani
r de viuis passis mūda. ab arillis cum stercore colūbino.
Secūduz est r est experimētatū spālīter a me. f. solū em-
plastrū de salicib; factū. Tercio remouetur cuz suffumi-
gatione r est suffumigatio cū aqua decoctionis yfopi vī
origani. vltimum est q; manus chirurgici ducantur: sicut
est dictum in alijs.

Sumatur igit arsenici rubei olibani armo-
niaci myrrhe omnium. añ. partes equales r
fiant ex eis scief qui in succo coriandri fricent
r in oculo distillantur.

Ponit medicinas per quā sanguis iste dissoluitur. B.
arsenici rubei olibani myrrhe armoīaci. añ. omniū par-
tes equales: r fiat ex eis scief in succo coriandri distillet
r ponatur in oculo. C Nota causam pris: qz ibi sunt for-
xiter absterfua: qz istam tunicaz de sanguine abstergūt:
ideo valet: quia ibi est arsenicum.

Quādiu tamen dolor perseuerat albumen
oui sumendū est r oleo ro. p̄miscēduz r cotū

De alijs lachry. oculor

ex eis innolutuz oculo est superponēdum.
C Docet sedare dolores: r dicit: qd diu manet dolor impo-
natur alb. oni cum oleo ros. infuso in bombace r super-
ponatur. cā est: qz illa sunt doloz mitigatiua r repulsi-
ua mae: r iō valz si dolor pseuerauerit.

C De alijs lachrymis oculor. Cap. XXIII.

Circa rubricam

da: voluntarie: alie inoluntarie. voluntarie sūt
duob; modis. Uno modo per viā rarefactio-
nis carniū vel carmculaz oculor vel pellis
cularū illoz oculor: vt in gaudio: qz tunc aperiuūt car-
nūcile ille r flent. Secūdo per viā p̄pressionis illarum
carmculaz: sicut in tristitia quēadmodūz videmus de
spongia ifusa in aqua si p̄primatur fluit aqua: ita in ppo-
sito quādo meatus illi cōprimunt: r de istis nō loquitur
auctor: qm nō idigent cura. Alie sunt lachryme inoluta-
rie: r he causant duplr. Uno modo ex ebrietate magna.
Alio mō ex defectu virtutis p̄tine r digestiue oculor: sū-
cut in p̄pings mori. De istis loq; Ypo. p. p̄nostico. q; si
lumē. r de istis nō loq; auctor. Alio mō p̄t cāri a multi-
tudie supfluitatū descēdētū a cerebro magis inoluta-
rie: r i hūitib; cerebzū nimis hūidū: r de talib; loq;
hic ipfi: curā ponēdo. C 2. nō q; lachryme magi oculis
magnis accidunt q; p̄uis. r p̄les b̄it supfluitates r vie q;
sunt magis late sunt: r in senib; p̄les lachryme inoluta-
rie: r i pueris voluntarie magis fiūt: qz p̄les sunt i eis pas-
siones alie: qz magis mirant p̄p ea que vidēt: r senes nō
qz iā satis viderūt illd: qz aliqñ gaudēt aliqñ tristant: r
iō aliqñ sūt i eis p̄ viā rarefactiōis lachryme.

Cum lachrymales oculorum anguli
semper humidi vidētur patiens quo
ridie ieiunus igrediatr balneuz.

Ponit curā lachrymaz. r p̄. p bal. z p colliriū. 2. ibi.
C Et i oculis. Dicit q; anguli oculor lachrymales semp
sunt hūidi: r p̄ hoc patēs q̄tidie balneē ieiun. C No-
ta q; dictū raf. h̄z v̄z facta purgatiōe pfecta ad resoluē-
dū mās p̄iuctā ibi existētē. Ieiun. vt supfluitates r vapo-
res q; eleuant ad oculos cōsumant.

Et in oculis istud alcohol mittat. B. tutie
3. r. coralli rubei. mirabol. citrini fricati aloes.
omnium añ. 3. y. piperis. 3. p. fiat ex eis pul. g
assidue mittatur in oculo.

Ponit curam p colliriū: r dicit: q; illud alcohol. i. pul.
subtilissimū q; ponit in oculis. B. tutie. 3. r. coralli r. mi-
rabol. citri. aloes fricati. oīuz. añ. 3. y. piperis. 3. p. fiat ex eis
pul. g assidue mittat in oculū. C Nota q̄re valz: cā ē: q;
ille pul. est multū desiccatiū r absterfuius claudēs por-
ros: r quia consumit materiā r claudīt poros. ideo va-
let. C Nota 2. r aduerte vt habeas magis pfecte curā
lachrymaz: q; lachryme p̄nt remoueri quatuor modis.
p̄ cū repulsiuis. 2. cū distractiuis ad p̄tē oppositā. 3. cū
euacuatuiis. 4. cū p̄suptiuis r desiccatiuis. P̄tō cū re-
pulsuiis: q; fiat p̄strictio in vaporib; dēa in ca. de obtal.
Secūdo: curat cū distractiuis mae ad p̄tē p̄riam. sicut est
in sectionib; r v̄tosis positis in capite siue in occipitio r
gargarismatib; r cū medicinis attrahētib; supfluitates
ad nares: q; p̄tē recepras habuistis supi. 3. p̄tē cūari: vt cū
medicis cū antib; flā: vt pille auree r cochie sūt. Et rece-
ptas hūistis supi: r p̄ illa euacua p̄nt itelligi cōplā resolu-
uētia posita supra p̄misiurā capitis: r recepta p̄tē cū tal.
B. lapdani purissimi. 3. y. armoīaci. 3. i. masticiis. 3. y. mi-
ly torrefacti modici. 3. y. puluerizāda pul. cū pistello ca

lido: et misce oia cum oleo camo. et fiat emplastrum ad cecitatem
medie palme et quinq; digitorum: et triu in latitudine exten-
dat supra alutem: et ponat supra comissuram. Quarto modo potest
curari cum desiccationis vel assuptionis. Primum est cum aqua
rube cum mirto fortiter desiccato: imo in ultimo: et ponat
in lachrymali. Secundus est mirabol. kebulorum modicum obui-
storum cum aqua mirti. Tertius est pul. olivani et gumme arab. cum
aqua mirti. Quartus est tale. R. tutie infuse et ablute cum aqua
mirti. 3. y. coralli al. et ru. osius mirabol. kebulorum modi-
cum coarctorum sumach gallarum aloes masticis olivani opy-
an. 3. i. pul. subtilis et misce cum aqua infusionis draga. et gumme
arab. et dissolvant in aqua mirti: et fiat collirium. Ultimum re-
mediu est scidere aliquas venas temporum: et tunc piculus est
de prohibitione ipsius nutrimenti.

De debilitate visus.

Cap.

XXIII.

Circa rubricam non quod debilitas vi-
sus catur dupliciter. Uno modo ex contingente nocumeto in istis. In
spiritibus visibilibus. 2. nocumetu catur in or-
gano ex egritudinibus: quod sunt in eo: ut obtrahim-
ia visus et alie egritudines dicte. et de tali debilitate visus
non loquitur. R. quod sic determinatum est in alijs ca. pceden. S. 3.
nocumetu in istis catur in speb. visibilibus quinq; modis.
Uno. p nimis rarefacientia ipsos spiritus: ut splendor vel ni-
mia claritas cadele vel solis. 2. catur in spiritibus visibili-
bus p summam ipsos et resolutia: ut vigilie. supflua ab-
stinencia. egritudo: ut p in ethicis et supfluis et qualesceti-
bus quod dicitur se non posse videre. et hoc non est nisi p pauci-
tate spiritus. 3. p phibetia transitu spiritus ad oculos: sic
opilates humores et opticos nervos: vel alias pres p quod spi-
ritus ad oculos deferunt: ut plin est humor flaticus. 4. catur
nocumetu in spiritibus p obfuscatia ipsos et obubratia:
ut vapores grossi et fumis: sicut appet post digone: quod catur
ebullitio ab illis vaporibus quod erat ante geti: et ideo catur frequen-
ter debilitas visus post comestione et nimia debilitate: et
hic determinat. R. de debilitate visus catur tribus vel
quatuor modis: 3. de debilitate visus p nimium rarefacien-
tia et nimis deficiantia non loquitur hic: quod in illis solis sufficit
removere causas: ut si debilitas est p colore splendidu po-
nat in loco obscuro et ceteris. Nota 2. quod triplex est actio
levis visus. 1. corrupta et diminuta: et ablata. actio diminuta
est quod appheditur obim: eo modo quo est: tunc ipse: sicut vi-
dere dicitur: tunc non discernere ut sit fortis vel plato. Sed
actio corrupta visus est duplex: quodam est actio corrupta
visus in qua appreheditur obiectu aliud quod sit illud quod est
est: ut p in scorbomia: ut illud quod est albu appet esse ni-
gru. 2. actio corrupta illa in qua corruptis debita p-
portio ad obim: sicut est in apprehensione rei remisse sple-
dide vel nimis obscure: et p hoc res viridis causat deli-
tia in visu sic res nimis splendida causat dolore: sed actio
ablata est quod nihil apphedit: ut in cecitate: hic autem loquitur
de debilitate visus: ut se h3 coiter ad actionem diminuta
tam et actionem corruptam.

Si cum debilitate visus humiditatis si-
gna apparuerint manifesta que in te-
pore famis et exercitij parumper dissol-
vantur pillule cochie multoties erit
tribuende. Nutrimentum quoque patientis desic-
catus esse debet. Et eger semper cogendus
est vomere. Pulveres etiam desiccatus oculi
sunt immittendi.

Ponit ergo curam. et dicit. si debilitas venit ex repletio-
ne: tunc talis remediatur fame et exercitio: si non pillula tunc

soluat ex pillulis cochyis frequenter et nutrimentum patientis
sit desiccatum et cogendus est vomere et pul. alcohol. i. desic-
catus sunt immittendi. Nota cum si est repletio hu-
morum: quod in quibus humores non possunt remoueri tpe famis: quod tunc
appetit pillule cochie. causa est: quod signum est quod non puenit a cu-
bo existente in stomaco: imo ab humoribus existentibus
in stomaco vel in cerebro vel utroque modo peccatibus
a quibus eleuantur illi fumi. et quod pillule euacuant humores
flatuos: principaliter a stomacho et cerebro: ideo valent. si autem hu-
res sint in stomacho appetit pillule auree. que pueni nutrime-
tu: causa est: quod pueni debet in quietate: ut calor naturalis possit di-
gerere illos humores. et denique assata: ut sumat supfluitas
facies visus debilitate. Quare appetit vomitus: causa est: quod
quis noceat passionibus cerebri: quod commouet humores et
eleuat ad cerebrum: tunc appetit quod mudificat stomachum a malis
humoribus quod possunt eleuari fumi impediens visum. Quare
valz pul. exiccata: causa est: ut sumat supfluitas oculo: ipse
diens visus. vnde isti pul. sunt positi supra: ut tutie et ceteris in-
ter istos quodam est pul. de pica quod aut decoquat in furno ta-
tus quod possit pulverizari et ponat in oculo: et ponit pul. cum
aqua feniculi: et fiat collirium et ponit in oculo: et habet virtutem
subtilitatem spiritus et assuptionem istarum supfluitatum. Secundo
nota quod antequam administrantur ille pilule oportet quod pcedant alie
medicie. s. quod pcedat sirupus digestus mae: et si peccet ma-
sticaria appetit talis sirupus digestus. R. rad. achori rad. fe-
niculi. an. qrt. f. betonice maiorane. ybene. eufrafie. ru-
the. sileleos. sumitates feniculi. an. 3. i. se. feniculi dau-
ci carui. se. sileris motani. an. 3. i. ligr. raf. vuaz. passaru.
an. 3. i. floz. anthos sticad. arab. an. 3. f. aq. celidonie. 3. v.
mellis panis zuccari electi al. an. lib. f. fiat sirupus clarifi-
catus ad quartum. v. Medicina potest esse talis. R. pillularum au-
reaz. 3. y. pulpe colloquintide bdely pulverizatoz. an. 3.
f. vel. 3. i. si est fortis: misce malaxado cum ydromelle fa-
cto cum aqua feniculi: et fiat pilule ad quantitatem ciceris: et ad-
ministrantur in introitu lecti si malum sit melica appetit talis sirupus
digestus. R. bozag. cum toto buglose. cum toto rad. feni. an.
qrt. f. maiorane. 3. y. ybene. eufrafie. sileleos. fuiterre.
an. 3. i. cuscute se. feniculi. an. 3. i. se. sileris motani basi-
licois. an. 3. f. ligr. raf. vuaz. passaz. an. 3. i. thimi epithi-
mi foliculoz. sene. an. 3. f. aq. bozaginis et summittere. an.
3. v. mellis electi panis zuccari al. lib. f. fiat sirupus clarifi-
catus perfecte ad quartum. v. Medicina laxatiua debet esse talis
R. yeralogodio. 3. f. malaxet cum aqua feniculi: et fiat pilule
ad quantitatem ciceris. Dissolui. i. remolliri.

Cum si cum predicta egritudine affuerint sic-
citas et corporis macies nutrimentum erit au-
gendum et vinum in potu est tribuendum ac sup-
caput ipsius aqua tepida fundenda: et icurua-
tio super eas facienda. Balneum preterea igre-
diatur in quo tamen non multum sudet: naribus
quoque oleum de amigdalibus dulcibus atque au-
ribus est immittendum. oculis vero lac adole-
scentis quaque die est injiciendum: quod etiam
frequenter fieri conuenit.

Ponit curam quam venit ex inanitione: et dicit: quod si in predicta
egritudine est siccitas corporis et assuptionis: tunc nutrimentum
erit augendum. et vinum in potu dandum et super caput aqua tepida
fundenda et bal. igrediat: in quo tamen non multum sudet et nari-
bus oleum amig. dul. et auribus est instillandum et in oculo lac mu-
lieri adolecentule quibus die instillet: et h3 spes fortior est quam pa-
tens est icium. Nota quod nutrimentum debet augeri in quietate et in
quietate: et debet esse multum nutrimentum: ut galline pedes et cetera.

P z

De tumore palpebrarum

est: ut regeneretur sanguis et spiritus quorum diminutio et paucitas sunt causa debilitatis visus. Quare vinum appetit: quod restituit sanguinem et spiritus: qui sunt instrumenta virtutis. Quare etiam abluunt cum aqua tepida: causa est: quia licet de se aqua non appetat saltim in via nutritionis: tamen in via irrorationis bene: propter hoc balneum aquae dulcis tepide valz ethicis. Quare valz oleum amigdalium: causa est: quia bene humectare: et non de oleum rosae vel violae: quia non est ita frigidum oleum amigdalium. sicut oleum violae vel rosae. et ista olea multum nocent spiritus extinguendo. Quare lac mulieris: quia multum humectat: et propter hoc ethici balneant in lacte a parte exteriori quia plus humectat quam aliud balneum. ¶ Nota quod trisera minor et histeria siles virtute veniunt in debilitate visus cor-pore purgato: quia secundum Joannem de seculo amado super antidotarium alter non de vari. Sed quare de vari corpore purgato: causa est: quia sumit residuum materiae remanentis et fertur oculis: et cum bibis fluxum humorum. et est maximus error: quare ita per vitiumur eis cum valz. Et recepta ponit in omnibus antidotariis. ¶ Nota quod quous sint multa visus confortaria. spiritus tamen sunt quatuor. Primum est cura cum aqua feniculi et plus valet in debilitate visus quam trisera minor: et ceteris doctus est. 3. i. Sed est mirabile. kebuli additi. et est medicina quae magis appetit quam aliquid in mundo. et propter hoc ponit in omnibus antidotariis: spiritus in eumone flatus: et perficit propter stipticitatem quam habet. Tertius et spale est ellus de serpente: et propter hoc utebantur antiqui et multum ex-pellit a corpore humido superfluitates: et valet multum in lepra et sic sic capite et cauda depositis: decoquantur usque ad osium separationem cum vino al. et pane zaccari decoquantur. alij addunt coriandrum. Quartum quod potest appetere est mibi secretum in debilitate visus: et est illud. R. betonice: ybene: celidone: eufrafie: yfopi: pulegii: omnia siccoz. an. 3. f. feniculi si-leris motani. carui. coriandri. pparati. se. maiorane basiliconis: macis cardamomi. an. 3. f. interioris cinamomi. 33. al. ligni aloes galage nucis gariofil. pipis logi. poly masti-cis piloz spice nardi. an. 3. f. corticis citri additi. 3. iij. co-serue boragis et arbores. an. 3. y. aqua rosae. d. damasco. qrtarl. i. aque feniculi. 3. y. panis zaccari. q. f. fiat ellus in bolis. ¶ Non adhuc multa alia visus confortaria. Primum liquor exigit de epate yrcino: quod assat cum pipe longo: et ponat in oculo et valz. ponit. n. vas iferi: et fiat foramina in epate et ponit illi piper logum: et ideo valz suffumigatio eius multum. et magis Arnaldus de villa noua: suffumigabat eum decoctione rapaz: et ibi ponit illud collirium cum epate yrcino: et valet comestum et suffumigatum. Sed quod appetit est aqua distillata celidone: ybene: maiorane: ruthe et feniculi: singu-lariter vel comixtum. Tertium est injectio balsami vez et quod multum confortat: quia seruat oculos: sicut iuenit eos. Non quod pulvis yfopi valz qui debilitas venit ex repletionem. ponit oculo et multum ideo visus confortat: quia yfopum in vino infusus virtutem habet subtiliariam.

¶ Hec quoque debilitatis visus species fortior sit in tempore famis: et cum veter vacuus fuerit.

¶ Postquam determinauit de debilitate visus proueniens in organo. hic docet de debilitate visus contingente ex no-cumeto in seculo ad quod debilitas visus prope veniens a seculo quous sit fortior quous debilius. cum. n. seclus vacuus est sit acutior et plenius debilius. ¶ Nota causas quare debilitas visus ma-gis venit a seculo quam ab alijs membris. dico quod causa est duplex. Una est: quia in seculo fit per digestionem a qua eleuantur fumi mul-ti et multi vapores qui obfuscant spiritus visibiles et obubant. causa quod directius aspicit anteriore parte cerebri quam aliquid aliud membrum faciat. Secunda causa est latitudo viarum ut per istam canalalem nervi illi vapores generati de parte digone transeunt: sed quare non accidit debilitas quous seclus est vacuus. causa est: quia quous seclus est vacuus vapores non eleuantur ad cerebri: sed

quando est plenus tunc generantur fumi grossi: et ebullientes et obfuscantes spiritus visibiles.

¶ Confectio alcohool quod valde acuit visum qui causa humoris debilitatur. R. tutie ablu-te et siccate. 3. xx. deinde extrahatur succus san-suci viridis: et per noctem unam residere di-mittatur et coletur ex quo tutia conspersa di-mittatur quousque siccat: postea terat: deinde sumantur zinziberis piperis nigri macro-piperis celidone. omniunz. an. 3. y. salis armo-niaci. 3. i. cum tutia fuerit. 3. xx. post hec omnia terantur et ex succo teneri feniculi consperga-tur et siccata iterum terantur et reponantur et cum necesse fuerit oculis imittantur.

¶ Ponit aliud quod appetit. et dicit. quod alcohool acuit visum si causa humoris debilitat. R. tutie ablu-te et siccate. 3. xx. deinde extrahatur succus san-suci viridis et per noctem unam resi-dere dimittatur: ex quo tutia ipsa dimittatur quousque siccat: po-stea terat: deinde sumantur pipis. 33. celidone macro-pipis omnia. an. 3. y. salis armoniaci. 3. i. post hec omnia terantur et re-ponantur: et cum necesse fuerit in oculo mittantur. ¶ Nota quod tutia de infundi in succo maiorane recetis. causa est: quia bene vir-tute sumendi rone tutie: et bene virtute subtiliandi spiritus rone alioz ut pip. ¶ Nota quod alcohool est pulvis subtilissimus et ma-cropip. i. logum pip. ¶ Nota quod ponunt de tutia. 3. xx. non tamen totaliter terat: sed pluerizet: ut fiat pulvis subtilissimus.

¶ Ad hoc preterea valde profert scies de fellibus.

¶ Ponit aliud quod valde appetit. scies de fellibus. i. collirium et illud collirium ponit in cap. de aqua et cataracta. ¶ Nota quare valz collirium de fellibus. causa est: quia fel iterum omnia mundat ronez bene subtiliandi: et ideo valet cum illa debilitas propter grossum tunc humorum et spiritus veniat: et ideo valet illa: tamen sella aialium volatiliu viuendum de rapina plus bene virtute subtiliandi. ¶ Nota et ideo collirium ras. appetat tamen loco eius coepetit alio et est istud. R. sileris motani maiorane eufrafie ruthe ce-lidone feniculi. an. 3. i. et 3. f. zaccari al. spice nardi pipis lo-gariofil. tutie ppare bene farco colle nutrit ligni aloes vel balsami. an. 3. y. mellis rosae. colati qrtarl. f. pulverizanda pul. subtili. et postquam postquam liquida liquida: misce et casta-te in sole calido agitando: sicut zaccari rosae. et si fuerit diem fiat supra cineres calidos et restructur in vase mundo et in oculis distilletur.

¶ De tumore palpebrarum.

Cap.

xxxv.

In circa rubricas. nota quod duplex est causa tumoris palpe-brarum: quod dicitur extriseca: sicut casus et percussio: et ista facienda in palpebris rone illi fit fluxus humorum ad palpebras. intriseca est duplex: quod dicitur est magna calitas vel sanguis vel coles. alia est magna frigiditas: et hoc tenet vel vetosa vel flatu vel melica. si est vetero sitas tunc est signum saltim palpebrarum. si magna aquositas signum est magna mollities palpebrarum: ut in ydropisi: si est melica signum est durities palpebrarum.

¶ Epithymetur ex epithymate quod in capitulo de obtalmia nominatum.

¶ Ponit curam tumoris palpebrarum et solum determinat de duabus passionibus palpebrarum: sit de materia causa. et in parte eius non supra visus est: et illud epithyma est frigidum et stipticum. phibet fluxum hu-mor ad locum: et ergo puenit in principi omorbi: et si cau-setur tumor palpebrarum a materia vetosa vel aquosa preteret

alia medicina ⁊ nō emplm raf. vt albu. oui. ¶ Nota ⁊
q raf. nō ponit curam tumoris palpebrarū qū pueniat a
mā alia ⁊ alijs causis. q si pueniat a cā extrinseca: vt dī
tūm est: ꝑpeteret aliqū emplastrū doloris sedatiū: vt
factū ex vitello oui cū oleo rof. si autē veniat a cā intrin
seca vt san. vel col. ꝑpeteret emplm factū ex vitello oui
cū oleo rof. Si vō veniat a cā frigida vt ventositate vel
aquistate ꝑpetit emplm factū de farina mily ⁊ aq feni
culi: sed si ex magna aquistate ꝑpetit emplastrū factus
de tyriaca vel trisera magna vel aloes cū modico aque
fenuculi ⁊ acetū. Si autē veniat ex melia pmo pueniunt
mollificatiua: ⁊ totū hoc facit emplm ceroneū malaxa
tū ⁊ oleo amig. dulciū. Et hec sufficiāt.

CDepilis additis in palpebris. Cap. XXVI.

Circa rubricas. nota q̄ triplex fit
est nocumētum
in pilis palpebrar. p̄mū est multitudo: q̄
p̄it eē plēs q̄ debcāt: et illud causat ex fortī
tudine cāz gnāntiū pilos: sicut fortis calidi
tas xuerēt mās in vaporē: et fumos: que est cā efficiēs
piloz et raritas palpebre. nā multitudo piloz signat ra
ritatē: et raritas caliditatē: vt p̄. 5. affo. cōmento illius.
Rigor qs in mulierib⁹. Scōz nocumētū paucitas pilo
rum: cāz ex debilitate cāz gnāntiū pilos: vt est debilitas
caloris nō potētis mām cōuētere in fumos: et paucitas
māe et fortis dēstita palpebrar. Tertiū nocumētū est
additio piloz: vt qñ sūt lōgiores debito: p̄telligit ras.
et alij auctores: et cā hui⁹ est multitudo māe.

Si pilus fuerit vnus aut duo alijs pi-
lis palpebrarū cum mastice sunt an-
nectendi aut oleo seni.

Ponit modū remotionis piloz itatūum
oculos, z pmo qū sunt pauci: z dicit: q si pilus fuerit yn
vel duo cūni itatēs oculū cūz mastice vel oleo cimini
sunt remouēdi. ¶ Nota qles sunt remouēdi: q ratione
glofiatitatis z viscofitatis tales pili sunt fortiter adherē
tes alyis pilis z nō pnt itrare oculū: z si introierint sunt re
mouendi ab oculo: z postea debent fricari ab ūtra re yn
ctuoſa: vt cum alyis pili iungantur.

Tel radicitus euellant ⁊ loca a qbus euulsi
sunt cum ferro acuto aut acu adurantur.

¶ Ponit aliuz modū curadi: et dicit q̄ euellant radicē?
et locus cū ferro cauto sicut est acutus aduraf. ¶ Nota q̄
re valz ista cauterizatio. cā est: q̄ per cauteriuz actuale
frigidū claudunt porri: z phibet ortus piloz. ¶ Scōdo
nota q̄ modis remouēdi illos pilos ē duplex: z fuit ali/
qualr tact'. vnus est q̄ capiant cū forpib' z adinfrā/
tur cū alijs pilis palpebz: z q̄ gūmi adhereat illi pilo.
ali foriter: vt est masticis gūma pini z resina rē. Scōs
modus remouēdi est q̄ illi pilei eradicentur: pmo z phv
beat eoz gnatio: z gnatio pōt phiberi cū gnq̄. Primū
est cū aci bñ ca. cū qua cauterizentur per quos expellit
mā piloz. hoc ponit raf. z est cauteriū actuale. Scōz est
q̄ fiat p̄bustio cū p̄silib' miorib' f̄ccis p̄bustis z m̄ctis
cū alkerna. i. pice nautali qua vitmur. Tertiū est fiat iun/
ctio ex salina. Quartū est q̄ fiat iunctio cuz sanguine ra/
ne. Quintū ē q̄ fiat iunctio cū man. dragagato oleo z mu/
cillagine piluz z modico aceti z cāphoze: sed est periculū
vt dicit magister Herardus.

Si autē multi fuerint necesse est vt caro pal-
pebre incidatur: loqui tamen de hoc nostri li-
bri mensurā pretergreditur.

Ponit curā quando sunt multi excusando se. et dicit. si

fuerint multi pili necesse est q̄ caro palpebre icidat̄. ⁊ lo-
quitur hic cū mēſura noſtri libzi t̄raſgredit̄. ¶ Nota q̄
re d̄z caro remoueri. cā eſt; q̄ tota generatio piloz it̄ra-
ſſus oculos extirpan̄. ⁊ nō ſoli d̄z ſepari mā. imo ⁊ mē-
bzus. ynde nō eſt itelligidū q̄ tota caro ſeparet̄: ſed ca-
ro addita. Sed quare dicit t̄raſgredit̄. cā eſt; q̄ illud ſit
per chirurgicū. ⁊ qd̄ pertinet ad aliū hui⁹ libzi.

De cataracta in oculis.

Лап. XXVII.

Intra rubricam nota q cathara-
cta est morbo of-
ficialis catus ex aqua cata iter humore albu-
gineus et tunica cornea faciet opilationem.
vnde ista aqua est i pupilla et nos diuersifica-

Quandoq3 videť alicui q3 ante se ba-
beat cimices vel alia parua corpora
subrilia z radiosā. Quod aliquando
causa stomaci aliquando ex proprio

De egritudinibus oculorum

no documento ipsius oculi contingit: ideoque differentia inter hec duo consideranda est: neque pro paruo est habendus cum hoc accidens euenit. Et eo magis quod causa stomachi accidit non est multum timendum quod oculo noxamentum inferat. Et eo vero quod ex proprio vitio oculi contingit valde timendum est: hoc enim aque principium existit.

Determinat de cataracta pretermittendo signa principis cataractae: dicitur quod apparet quod ante se volat musca vel quia corpora radiosa: quod fit aliqui cum stomachi. aliqui ex proprio noxamento oculi. et qui venit a stomacho non multum est timendum noxamentum oculorum: sed quando est ex proprio vitio oculi valde timendum est: hec enim aque principium existit.

Nota quod quicquid apparet: videatur res subtiles. causa est: quod ratione vaporum existit iter tunica cornea et humorem albugineum. nam illi vapores educunt suam similitudinem in humore cristallino: quemadmodum res effundit: ut visum fuit causa de scotomia: et in quoniam illa: ut vapor in oculo possit videri: id est diversitate humorum et vaporum in quantitate et qualitate colore et subtilitate apparet homini res extra que non sunt. Sed quod ratione stomachi a cerebro: causa est: quod a stomacho ascendant vapores ad cerebrum: et ibi vapores defecant per nervum opticum ad ipsos oculos. Aliqui a noxamento cerebri. aliqui a materia flatu et melica eleuantur vapores qui defecant ad nervos opticos. quod non est timendum quod puenit a noxamento stomachi: causa est: quod de facili remouetur mundificatio stomachi: siue veniat a mala materia: siue a malo humore: cum materia separata: non coniuncta. Sed qui est a cerebro tunc est timendum quod principium cataractae sit cum materia coniuncta: et isti vapores multum retineantur ibi. et conuertuntur in aquam: sicut vapores eleuati a terra versus ad medium iterstitium aeris deficiunt et conuertuntur in nubem aquosam: ita in opposito: et ita aqua existit inter humores albugineum et corneam tunicam de cataracta: licet sit morbus officialis secundum medicos.

Hec autem passio dum recens est et in principio cum medicinis curabilis est: sed cum iam ad putrefactionem deuenit sanari non potest nisi cum incisione et fortasse etiam incisio prodesse non poterit.

Considerat quod est curabilis et qui non. et dicitur quod est recens in principio tunc est magis curabilis. sed qui est antiquus non curatur cum medicina nec cum incisione nec cum acu. **N**ota quare si passio est in principio potest curari cum medicinis: causa est: quod qui est recens ista aqua est subtilis et ligida: id est de facili per medicinas resoluitur. Et recepte dicuntur inferri: et sunt fortes valde. Sed quod qui est antiquus non potest curari cum acu. causa est: per medicinas ratione siue grossitie infigit multum in oculo: et id non potest remoueri: sed qui est materia: ut dicta sunt quatuor signis cum quibus colliguntur: tunc potest remoueri.

Quapropter differentia inter hec duo predicta diligenter est inuestiganda que est prout dicemus. Quando imaginationes videntur vtriusque apparere oculo estimandus est hoc contingere ex vitio stomachi et conuerso. Et cum imaginationes in hora fastidii et in hora male digestionis plures solito videntur: hora autem famis et laboris pauciores apparent: existima-

dum est etiam hoc ex stomacho esse: et si ex quo iste imaginationes acciderint duo preterierint menses aut plures et in pupilla non fuerit visus turbatio: existimandus est hoc ex stomacho esse.

Ponit signa quod puenit ex vitio stomachi. et dicitur quod diligentia dicta est inuestiganda quod puenit a stomacho et a cerebro. nam quod apparet imaginationes ab oculis tunc est ex vitio stomachi: et si in vno non apparet tunc est ex vitio cerebri: et qui ymaginationes apparet in hora fastidii et male digestionis plures alio tempore in hora famis et laboris pauciores apparet: tunc est existimandum a stomacho esse: si durauerit per duos menses credendum est in stomacho esse quod in pupilla non apparet turbatio. **N**ota quod apparent tales ymaginationes vtriusque oculo. causa est: quod stomachus essentialiter respicit ambos: et eodem modo vapores vadunt ad alium oculum sicut ad alium oculum. Sed quod sunt ymaginationes plures in tempore repletionis. causa est: quod tunc humores a stomacho ascendant ad cerebrum: et in ieiunio: tempore famis non multi nisi sit materia mala a qua eleuantur fumia a stomacho.

Quando autem iste imaginationes sibi aggregatae fuerint pillulas cochlias in potu tribue: et si passio omnino remouetur: iam estimationes predictae certificate erunt.

Ponit curas quod cataracta venit a noxamento stomachi: et dicitur quod ille apparet et si fuerit aggregata tunc pillas cochlias in potu datur: et si passio totalis cum illis remoueat tunc certum est quod venit ex vitio stomachi et non cerebri. **N**ota quod valent pillule cochlie. causa est: quod euacuant materiam peccantem: et locum eorum auctores docent dare per apigram: quod magis appropinquat stomacho. hoc intelligit sirupum digestiuo precedere: ut dicitur est primum in capitulo de debilitate visus puenientis ex humore: sed ponit metha et absterge. et ista que stomachum respiciunt. Si autem istis non totaliter remoueret passio omnino non fuit dum quod fuit a stomacho. causa est: quod si non remouetur tunc a stomacho non pueniret: imo esset a cerebro: tunc non solum esset purgandus stomachus: sed et cerebrum.

Si autem vni tantum oculo apparuerint et vno modo in horis omnibus permanserint existimandus est vitium aque adesse precipue cum in pupilla non fuerit obfuscatio: magis si fuerit in pupilla dubitatio iam tunc erit sublata.

Ponit signum quod venit ex vitio cerebri visio talium corporum: et dicitur quod si apparet talia corpora vni oculo in horis omnibus estimandum est vitium aque adesse: precipue cum in pupilla non fuerit obfuscatio: quod si fuerit obfuscatio tunc iam dubius esset ablatum: quod non est principium aque: sed stomachi. **N**ota cum quod venit noxamentum a cerebro. causa est: secundum similitudinem materiam peccantis in dextra parte capitis vel sinistra: et materia potest esse in ambobus capitis quod apparet in ambobus oculis: tunc equaliter in omni tempore et repletionis et ieiunij: quod materia semper est coniuncta. et dicitur tunc quod obfuscatio est: tunc est tenebrositas oculorum vel scotomie. Sed qui de nouo tunc timendum est quod vapor: si multum duret: condensaretur: et fieret cataracta et exequatio. id est dubitatio.

Cum autem passio in oculo propria fuerit prohibendus est infirmo ne cum ventosis minuat sanguinem nec ex brachio nec comedat pisces nec omnia que humectare possunt.

Ponit curam cataractae: cum quibus est cauendum. et dicitur quod si hec passio propria fuerit in oculo prohibendum est infirmo ne cum ventosis. scilicet ex oculo minuet sanguinem nec ex brachio nec comedat pisces nec omnia que humectare possunt.

C Nota q̄re est cauēdū ab extractione sanguis. q̄ mā magis ifrigidat: q̄ illa cataracta venit de mā frigida: vt de aquosa: q̄ p̄ extractionē sanguis augmētaret mo- bi mā: v̄ez est q̄ in vno casu pueniūt: s̄ q̄n est magis liq- da: volum̄ q̄ igrosset: vt citi remoueat: tūc ad igros- sandū pisces comedant: t̄ nō alia que humectant vt spi- nargia olera: t̄ filia: s̄līr carnes porcine nō p̄petūt: sed cō- petunt magis assata t̄ siccata.

Enter quosq̄ frequenter soluendus est ex pillulis cochys.

Ponit curā per medicinas laxatiuas: t̄ dicit q̄ v̄eter soluat ex pillulis cochys. **C** Nota q̄re valēt. cā est: q̄ ille pille euacuat māz flaticā a cerebro: q̄n nō māz con- iunctā: q̄ nō p̄t p̄uerti a cerebro. cū aut euacuant q̄ p̄t p̄uerti in aliquo. t̄ hoc itelligit p̄cedēte sirupo: t̄ loco ei⁹ p̄petūt pille auree q̄ multū habent p̄prietatē purgandi oculos. t̄ dicit frequenter: q̄ in egritudine cronica nō d̄z dari vna vice: sed multīs vicibus.

Et eger ex calefactiōis t̄ desiccatiōis nutrie- dus est. ydromel p̄terea in potu ē citribuēdū.

Ponit curā per nutrimētū: t̄ dicit q̄ eger nutria⁹ euz calefactiōis t̄ desiccatiōis t̄ bibat ydromel: cā ē: q̄ ista tria sunt māe morbi: q̄ frida t̄ humida est: t̄ ideo cale- factiōis t̄ desiccatiōis p̄petūt. Quare p̄petit ydromel t̄ nō vinū: q̄ vinum de se est vaporabile: t̄ est timendum de solone māe: t̄ q̄ illā māz augmētāt. S̄z q̄re datur ydro- mel pauce p̄mixtiōis: q̄ ydromel multe p̄mixtiōis ma- gis in egritudinib⁹ acutis valz. vt p̄z. z. regi. acutoz. sed ydromel pauce p̄mixtiōis iaz māz flaticā abstergit mū- dificat t̄ subtiliat: vt superi⁹ deū est in ca. de cura catar- ri. t̄ dicit Auic. de cura catarrhi q̄ multi in p̄n. sunt curati cū sola dicta v̄l cū abstinerit se a vino v̄l alys reb⁹ mul- tiplicatib⁹ hūores flaticos: ita q̄ erāt p̄tenti solū assatis.

Et in oculis scief de fellibus mittēdus. scief de fellibus quidem p̄oficit aque in p̄ncipio t̄ dilatarioni pupille. t̄ eis qui post occasum solis non vident t̄ tenebrositati visus que est ex humore. **R.** fellis gruis fellis sapor fellis yr- cini fellis accipitris fellis aquile fellis p̄dicis: omnium siccoruz vnum aut plura. fumantur quoq̄ de omnibus. 3. x. istoz siccorum cu- forbz colloquintide serapini: omniuz añ. 3. v. trita aggregentur t̄ cōsp̄gantur ex succo fe- niculi teneri t̄ mittatur in oculuz.

Ponit curā per colligatiā. t̄ dicit q̄ scief de fellib⁹ mit- tatur in oculo scief de fellib⁹: q̄ p̄dest aq̄ in p̄n. t̄ dila- tationi pupille. t̄ eis q̄ post occasus solis nō vident: t̄ tene- brositati visus q̄ est ex hūore. **R.** fellis gruis salioali. i. cuiusdā piscis fellis yrcini fellis accipitris fellis aquile fellis p̄dicis: oium siccorz oia alia pul. subtilr coq̄: oium istoz. 3. x. siccorz eufor. collogn. serapi. oium añ. 3. i. cerori agit ex succo fen. rep̄at: t̄ postea cū necesse fuerit i oculo mittat. superi⁹ fecit mētiōē de isto colli. scief. i. troci- scis pari⁹ dissolut⁹ in aliquo liquore. **C** Nota cām p̄tis q̄re valz illud colliriū. cā est: q̄ fel s̄z Serapione bz v̄t t̄z subtiliādū t̄ mūdificādū t̄ sumēdū. sp̄alr fel aialium vinētū de rapinis t̄ volatiliū: t̄ iō q̄ multū de illis fel- lib⁹ itrat: iō multis p̄petit: t̄ cū hoc mittunt alie medici- ne fortes: vt serapinu t̄ eufor. t̄. q̄re si passio est multuz fortis: ita medicia d̄z cō multuz fortis. **C** S̄cō nota vt p̄fecti⁹ videat cura cataracte q̄ cura eius est duplex. q̄

daz est cū acu. aliq̄ est cū medicinis. cū acu fit in vere vt in autino: accipit ac⁹ rotūdi capitis t̄ p̄foret cornea ex pte lachrymali p̄tis minoris voluēdo t̄ reuoluēdo istaz acū fit p̄cauitas in illa p̄iunctua t̄ trāsit inter corneam t̄ vucā iter pupillā. t̄ q̄ acus modicū descendat sup illam aquā. t̄ q̄ exbat iferi⁹ dū est modicū tractasset modicuz in gete: t̄ postea extrahat: t̄ ita q̄ter: postea ponit sup lo- cuz emplim de vitello oni cū oleo ros. t̄ stet eger in loco obscuro. vii. dieb⁹ oculis clausis. S̄z tū mediciale est du- plex vel ab itus v̄l ab extra. Si ab itra iā sunt dicte i ca. de debilitate visus: que aut applicant ab extra sp̄alr sūt tria. p̄mū p̄t eē tale. **R.** fellis accipitris balsami. añ. 3. y. ellebori al. piperis al. añ. 3. i. puluerizāda pul. subtilr misce oia cū aq̄ raphani distillari: fiat colliriū. Secū- duz est illud. **R.** fellis yrci. 3. i. asse fetide subtilr pul. 3. i. ponitur in sacculo linceo mundo. t̄ fricitur fortiter vsq̄- dum dissoluat: cui addat balsami. 3. i. fiat colli. Tertiū est tale. **R.** salis armoniaci opposonacis. añ. 3. i. dissolu- tur in lacte ficuū fiat colliriū: t̄ valz multū in cataracta odorare maioranā. Quartū est exp̄imētuz ras. in odora- tionib⁹ suis: t̄ valēt ēt oia colliria dicta i cura albuginis t̄ p̄ hoc ras. ponit ifirmitates. t̄ p̄t curari euz medicis eisdē. nā in obtalmia albugie ēt cataracta eadē est cura t̄ medicina: s̄z ponunt recepte: q̄ mā q̄nq̄ est multa q̄n- q̄ est pauca. colliri. ad idē. **R.** musci p̄res. vii. pipis lon- p̄res. vii. puluerizent subtilr t̄ cū liquore ep̄alr yrci fiat colli. sic q̄ pip lōgū sit coctū in ep̄ate yrcino: t̄ illud valz illis q̄ nō vidēt post occasum solis.

Et de his q̄ post occasu solis nihil vidēt. La. XXVIII.

Intra rubricā. nota q̄ i alys actio- nib⁹ loco ei⁹ est tātū de noctilupa. de isto remouēdo q̄ de nocte ni- hil vidēt. **C** Nota q̄ aliq̄ sunt q̄ bñ vident a longe t̄ male. p̄pe. Aliq̄ ēd aliq̄ sunt q̄ bñ vi- dent de die t̄ male de nocte vel in crepusculo. Alij sunt qui bñ vidēt de nocte t̄ male de die t̄ hoc est totū fin di- uersitatē sp̄iuz visibiliū in quāritate q̄litate t̄ suba. q̄ti- tate: vt in multitudine t̄ paucitate: in q̄litate vt in obscu- ritate t̄ claritate: in suba: vt i subtilitate t̄ grossitie: q̄ si sp̄us visibiles sunt multi t̄ grossi: tūc res bñ vident d̄ lō- ge t̄ male p̄pe. t̄ cā est: q̄ tales semp idigēt multo lumi- ne t̄ forti motu: vt illi q̄ sūt grossi subtilr t̄ hoc est: q̄ res luminosa multū facit motū: t̄ iō rōne fortis mor⁹ t̄ lumi- nis subtiliat sp̄us. Sed quādo sp̄us sunt pauci t̄ multū subriles: tūc res bñ vidēt de p̄pe t̄ male de lōge: sicut p̄z in oculis clausis: q̄n q̄n sunt tales nō idigēt multa sub- tilitate nec forti motu nec multo lumine: sed puo: q̄ mul- tū lumē est in re q̄ vidēt a lōge t̄ tales sp̄us nō p̄nt rege- re res a lōge posite: nō p̄nt lumē videre: s̄z q̄n sunt pauci t̄ grossi: tūc res male vident de lōge t̄ de p̄pe: vt p̄z in fe- nib⁹. t̄ cā est: q̄ tales sp̄us rōne paucitatis t̄ grossitiei nō p̄nt sustinere multū lumē: nec ēt pauci: s̄līr nec puū nec magnū motū: t̄ iō v̄l p̄ualecētib⁹ ab egritudine lōga q̄ habeāt telas ante oculos t̄ sp̄us sustinere lumē nō p̄nt: t̄ appetūt tenebras: s̄z q̄n sunt sp̄us multi clari t̄ subtilr p̄- parati: q̄ tūc res bñ p̄nt videri de p̄pe: q̄ tales sp̄us sub- tiles sunt t̄ recipiūt q̄plurimū t̄ motū parū t̄ magnuz rōne sue fortitudinis. S̄z q̄n cōtingit q̄ sp̄us sunt multi subriles t̄ multū clari: tūc res bñ vident de nocte t̄ p̄pe noctē t̄ hoc bñ vidēt in aialib⁹ que vident male de die: q̄ rōne luminis distrabunt sp̄us: t̄ iō debilitat: s̄z de nocte p̄dēant t̄ fortificant: t̄ iō meli⁹ vidēt de nocte q̄ de die: vt p̄z de catto bufone t̄. q̄ hñt claritatē de die. sed q̄n sp̄us sunt grossi: tūc male vident de nocte t̄ bñ de die. t̄ cā est: q̄ de nocte totalr obfuscant: t̄ de die clarificant.

De egritudinibus oculorum

ideo iuuant. rōne luminis dici: ideo vident res de die
et nō in tenebris: sicut cōtingit in corpore hūido: et hīc lo-
quitur Ras. de remedio illorum qui male vident in cre-
pusculo. qd̄ prouenit ex grossitie spiritus vel humoris
existentium in oculo.

Ad hoc vrile existit epar hyrcinū scin-
dere et ponere super vnam sectionē
piper longum et cooperire ipsum ex
alia sectione pipere longo in medio
existente: deinde ponere ipsum in furno et di-
mittere ipsum donec assecet et desiccet et nō
comburatur quo facto piper longum quod in
medio erat sumatur et bene teratur cum pau-
co musco. deinde ex liquore qui ex epate assa-
to expressus fuerit conspergatur et siccat et
in oculum mittatur.

In isto caplo docet remediare illos q post occasum so-
lis nihil videt: et dicit: q ad colliriū faciendū in passione
que noctilopa vocat vrile existit epar caprinū scidere et
ponere supra vnam sectionē aliqd̄ logi pipis et cooperiri ipz
cū alia sectione: ita q piper sit in medio ipsaz. puerari
deinde ponat in furno et dimittant ibi ita tñ q nō exice-
tur: quo facto piper longū qd̄ in medio erat accipiat et
bene terat cū modico musco. deinde ex liquore qui ex-
pressus fuerit de epate albo conspergat et siccat et in oculo as-
pergatur. **N**ota q d̄ fieri sic. q sumat epari sex pres
et pipis lō. viij. **N**ota qre piper lon. causa est: cūz piper
habeat virtutē subtiliatiā cū sit ca. in q̄to gradu: ideo
remonet qñ. puenit ex grossitie humoris et spūm: et cum
hoc bz subtiliare multū: ideo valz: et specialiter id qd̄ fit
de epate hyrcino iuuat: qz ex p̄prietate sua bz subtiliare
virtutē: qz oēs auctores dicūt qz epar p̄ci quocūqz mō
sumat comestū vel suffumigatū valz i debilitate visus
puenietis ex grossitie humoris et spiritus: licz iuuat mō-
dus q virtutē bz subtiliadi et p̄fortadi: et p hoc intelligas
silia dicta i cap. de debilitate visus. puenietis ex hūore.

Aut fel caprinum cum melle mixtum in cu-
cuma super igne coquatur: deinde radius in
eo illinitus imittatur in oculis.

Ponit aliud colliriū. et dicit. q fel caprinū seu yrcinū
cōmixtū cū melle in cucuma. i. in vase supra ignē mit-
tatur. Deinde radius. i. res radiosa in eo iuncta oculo imit-
tatur. cā quare fel caprinū: causa dicta est per serapionē:
qz omne fel bz virtutem subtiliadi. ppter co. qz ille mor-
bus puenit ex grossitie spiritus et humoris vt dictū est:
et ideo valz illud colliriū. illinitus. i. ifusus.

Quod autem magis valet ad hoc est vt scies de
fellibus in oculum mittatur.

Ponit aliud colliriū. et est habitus in cap. de catara-
cta. et dicit q de hoc magis valet scies de fellibus in ocu-
lo si mittatur.

Si autem hec non suffecerint venter solu-
tur et sanguis ex duabus cephalicis et ex fron-
te minuitur et regimē subtilitur.

Ponit curā quādo illa nō sufficiunt: et dicit. si ista non
sufficiant tunc soluantur venter: et sanguis de duabz cepha-
licis: et ex fronte minuitur subtiliter. **N**ota causam
quare sic. causa est: qz signum est q in tali passione non
solum est peccatum in mā coniuncta in oculo: imo etiaz
i materia antecedente: quia signum est q est magna re-

pletio in corpore vel in cerebro que impedit curas. et po-
sito q mā cōiuncta soluitur: mā antecedēs redit: et ideo
est bonum q laxetur venter cum pillulis cochys prece-
dente sirupo digestiōis: et fiat p̄i? flobotomia de cepha-
lica ad remouendū repletionem prius: et postea de fro-
te. et de venis angulorum oculorum: et debet subtiliare regi-
men in quātitate: ita q parum comedat: vt superfluita-
tes per abstinentiaz consumantur: et in qualitate potissu-
me: qz ex illo cibo generatur humores subtilis: quia mā-
xime causantur a grossitie humorum. et attende q illud
nutrimentum habet subtiliare: vt y sopus maiorana: ita
q cibus accipiendus habeat subtiliare nō solus in quā-
titate pauca: immo etiam multa. **N**ota dicit Ras. in
additionibus suis q hec passio fit sepius in oculis ma-
gnis: et hoc ppter humiditatem in eis: ideo omnis medi-
cina calefaciens et subtilians cōfert. Alia autē passio est
huic contraria. et hoc est quando patiens cum parum ha-
bet lumen videt. et cūz multū talis nō videt: et huic con-
fert infrigidari et ingrossari.

De dilatatione pupille.

Cap. XXX.

Ira rubricam. nota q i pupil-
la id est in for-
mine tunice vucet: est duplex: nocumentum.
vnum est dilatatio pupille. aliud est constri-
ctio. et dilatatio pupille est duplex. quedam est
nālis. alia accidentalis. dilatatio nālis est illa que a p̄ci-
pio generatiōis et in multis oculis glaucis semper est ali-
qd̄ malum: cā est: qz in talibz oculis virtus est dispersa:
spiritus dilatantur. ppter dilatationē pupille: et vir? ois
perfa efficitur debilioz seipsa vnita: vt dicit Jo. hebēme-
sue p̄mo suoz vniuersalium. Dilatatio pupille acciden-
talis est duplex. quedam causatur a causa extrinseca: sicut
percussione et casu et c. alia a causa intrinseca. et hoc triplici-
ter. vno modo ratio multitudinis humoris albuginei:
vt i oculo glauco dilatat cornea et clarificat tunica vnea
rōne multitudinis spiritus. alio modo potest cārī ab hū-
moribz aquosis flegmaticis relaxatibz tunica vneas. vt
p̄z in paralysi. ibi enī est relaxatio mēbz sine apostema-
te. Alio mō fit ex fumis malis acutis corrugatibz tunica
vucam in vna parte eius et nō in toto: ita attrahit illas
partem nō corrugatam: ita tunica vnea ratione densita-
tis in vna parte ipsius: tūc alia pars corrugata trahit ad
se aliam. Alio modo potest causari dilatatio accidenti-
lis a causa intrinseca. et tunc foramē appet melius: quia
attrahit aliam partem tunice. Dic Ras. determinat de
dilatatione pupille accidentalis: quia dilatatio pupille na-
turalis nullo modo est curabilis. **E**odem modo con-
strictio pupille est duplex. naturalis et semp bona. et cau-
sa est: quia illis oculis virtus est vnita: et spiritus nō sunt
dispersi: et virtus vnita fortior est seipsa dispersa. **C**onstri-
ctio accidentalis est duplex: quedam causatur ab inani-
tione quedam a repletionē. constrictio ex inanitione fit
quando tunica vnea est diuersa in alijs partibus eius: et
tunc partes adiuices trahunt a circūferētia ad centrū
Sed constrictio ex repletionē fit ex humore grosso posito
inter tunica cornea et vnea cōprimētē tunica vueam ad
inferius: et ideo nō apparet foramen. Dic Ras. determinat
de dilatatione pupille: et nō de constrictione quando sunt
accidentales: non quando sunt ab humore.

Am pupilla adeo dilatari videtur vt
vndiqz pertingat ad albedinem: fue-
ritqz hoc post vehementem cepha-
licec dolorē: parua est habenda fidu-
cia in eius cura.

E docet remouere dilatationes pupille ostēdēs pmo qñ dilatatio est incurabilis. et dicitur: cum pupilla. i. foramen qd est in nigredine oculi adeo dilatari videt. vt vndiqz attingat ad albuginē. i. tunicā pūctiua. et fuerit hoc propter vebemētes dolores cephalice parua habēda est fiducia: qñ dicitur qd incurabilis est. **(Nota. ca. est: qñ ex repletionē causat a fumis malis faciētibz dolores: rōne cuius distrahūt: tunc cornea tunica que corrugat et exiccat. et pars ei⁹ que corrugata est trahit ad se aliā partē sanaz. sicut in pposito: qz tūc foramen illius vīce corrugat. et qz egritudo causata ex inanitiōe in vno mēbro pmo in toto corpore et medicamina humectātia ad illud mēbrum haberi nō possunt. ideo nō est habēda fiducia eius cure cephalice doloris capitis accidentalis.)**

Sed si dilatatio parua fuerit: tūc assidua solutione ventris ex cochyis pillulis multoties.

Ostendit qñ est curabilis ponens curā per medicinas laxatiuas. et dicit: si fuerit parua dilatatio: tūc assidua solutione vētris cū pillulis cochyis. **(Nota causaz. qz dilatatio parua ita puenit ex humoribus relaxātibz tunīcam vīcam. et quia pillule cochie euacuant flegma faciens illam dilatationem. et hoc intelligendū est pcedente syrupo digestiuo. et per illas pillulas intelligit sibi similes. i. aureas et.)**

Et scies de fellibus in oculo est mittendus.

Ponit curā per colliriū. et dicit: scies de fellibus in oculo mittat. **Recepta posita ē supra. causa est: qz hec passio puenit ex humoribus flegmaticis. et fella habet virtutē exiccandi. et per hoc intelligit sibi similia. vt posita sunt supra in ca. de debilitate visus ex humore.**

Quod si pnpilla post percussione dilatari contingat non est inde timendum: quia remouebitur. **Fiat itaqz emplastrum ex farina fabaz et camomilla et euisco cum vino et aqua.**

Ponit curam qñ causat ex percussione. et dicit: qz si pnpilla post percussione attingit dilatari: tunc nō est timendum: qz curabilis est. fiat itaqz emplastrū ex farina fabarum et camo. et misce oīa cum vino et aqua. **(Nota qd dicitur rasis hz verū qd illud emplastrū cōpetit in pcessu: s3 in principio pūssionis d3 poni emplastrū magis repercutiū. et pōt esse tale. R. farine fabarū: farine ordeī. añ. 3. i. olei ros. 3. f. vitelloz onoz bene agitatoz: misce cum succo endiuie quart. f. et fiat emplastrū mediocriter liquidum. et emplastrum rasis multum est resolutiuum et absterfium et mundificatiuum et.)**

De fistulis q in angulis lachrymalibz fiūt. Ca. XXX.

Intra rubricam. **Nota qd fistula est vlc⁹ sordidū et in fundo. et ppter hoc differt ab alio vlcere oculoz: qz in alijs vlceribz qñ sit sordidus. nō tñ est callositas in profundo: sed in ampulla sepe que adheret in fundo phibet gnōnem carnis et cōsolidationem. et ideo illud foramen pōt curari. et non possumus fistulam curare per generationē carnis vsqz quo fistula sit mortificata: et pellis sit totaliter remota. **(Secundo nota. fistula pōt esse morbus per se qñ causat ex humoribz fluxis male qualitatis ad angulū domesticū lachrymalem visus visus rōne lachrymalis viari. qñ enī humores fluxi habēt malā qualitātē: corrodūt carnem ipsius lachrymalis et generat sordiciē: et pōt esse fistula: qñ est callositas in fundo siue morbo pcedente. vel pōt esse accidēs: quādo sequit apostema in angulo lachrymalis: qñ aposte-****

ma non perfecte mūdificat: et tunc remanent humores male qualitatis corrodentis et corrumpentis seu generātis fistulam in lachrymalis: quocūqz modo sumatur eadem est cura: vt statim apparebit.

Eum angulus lachrymalis refudat et cum premitur sanies et virus ab eo egrediatur fistulam pati intelligitur.

Determinat de fistula in angulis lachrymalibus. pmo ponit signū. scdo curā dicit qz qñ angulus lachrymalis refudat. i. de eo exit aliqd humidū: et qñ cōprimūt sanies et virus ex eo egrediūt: fistulā pati itelligit. causa est. qz signū est qd interius est mala sanies corrodēs carnem lachrymalē. et hec est causa fistule. et non apparet extrinsecus: nisi modicum foramen: et quando comprimūt exit multa sanies. tunc est signum qd est fistula.

Que cu3 cauterio curatur. de hoc tamen loqui plus est qz huic nostro libro attineat.

Ponit curā cum ferro excusando se. et dicit: qd fistula illa curatur cum cauterio: et de tali determinatione pertinet ad aliū libz. **Fistula curat dupliciter. Uno modo cura vera. Alio modo palliatina vel blāditina. cura blāditina est solū solidare foramen vlceris: vt faciunt cirurgici. et videt qd sit curata: et tūc remāet inus sanies et claudatur per tēpus. aperit iterū ppter sanie intus existētē. et illud fit per desiccātia et stringentia. Sed ad curā verā requirūtur quattuor. pmo vlceris ampliatio: qz sicut dictū est in superficie est strictū et in pundo amplius. et ideo opz vt ampliatur. i. aperiatur totaliter: vt videat pars que sit itus et partes superficiei sint ample. et aliqd sit sicut cu3 radice gentiane: vel cum medulla sambuci que ponit in foramine: et tunc ampliat. **Secundo requiritur mortificatio fistule. i. qd carnositas que est in fistula mortificetur totaliter: quia sine remotione illius carnositatis curari nō potest. et hec mortificatio potest fieri cū cauterio actuali: vel cū medicina corrosiua. i. qd habeat ferrū candēs: qd sumat totā illā carnositatē: vel cū medicina psumante: et quīs tales sint inueterate: tamē sunt quattuor appropriate ab auctoribz. vna est ista: et est experimentatus a me. R. arsenici rubci attramēti cātarda rum abscessis capitibus et alis calcis viue. aluminis salis armo. subtiliter puluerizatoz. añ. 3. i. in alia s3. i. i. corpozentur cum vīna pueri virginis et desiccantur ad vībram: et ponatur modicum in fistula quolibet mane et in principio debet locus mūdificari. **Scdm est ista. R. foliorum ruthe agrimonie celidonie. añ. 3. i. et f. et conuasentur et bulliant in lib. f. aque ardentis vsqz quo redeat ad quart. i. et coletur et colatura reseruet. et due vel tres gutte possunt poni in fistula quolibet mane quousqz fiat mortificatio. Tertia est ista: et est experimentum goudony. R. zuc. al. 3. iij. viridis eris. 3. i. aloes. 3. y. puluerizetur subtiliter et bulliant in aceto in quo sit dissoluta mel lis. 3. i. vsquequo veniat ad spissitudinem vnguenti: et penta ponatur in illo vnguento: et ponat in fistula. Quarta est radix ellebori al. et eam adde in predictis: et est medicina que ponitur in additione Rasis. **Mundificare fistulam ab humoribus male qualitatis prohibentibz cōsolidationes potest fieri dupliciter. pmo modo fit cum hydromelle facto ex aqua ruthe et ex rubro rosato colato. Secundo tamen vino stiptico calido: et si non inueniatur stipticum qd bulliat in ros et est bonus mundificatiuum. et si sentiatur ardor ex eradicatione distilletur albumen oui fortiter agitatū in fistula.********

De egritudinibus aurium

Consolidatio et carnis regnatio potest fieri cum alijs duobus. primum est. *℞. aloes olibani sarcocolle nutriti in aqua feni. subtilis pulve. an. 3. y. olei rof. 3. y. in al. 3. y. cere q. r. l. fiat ynguentum.* Secundus est pul. potius radices yreos: multum enim laudat Aulic. cum in. 4. cano. et gordonius ponit aliqui potius qui curat dictam fistulam in quocumque loco sit. *℞. folioz agrimonie folioz oline siccoz ceterac politri ci. an. M. y. aquasent et bulliat in quatuor libris vini al. usquequo redeat ad lib. iij. colent et colatura referuet et accipiat unum gobellum quolibet mane vel mediu gobellum.*

Constamen iam ei adinuenimus medicamentum quod si adbibitum fuerit: ipsam per multos menses adeo tardare facit: ut eger sanus videatur. *℞. aloes thuris sarcocolle sanguinis draconis balaustie antimonij aluminis omnium. an. partes equales.* ziniar quantum est quarta pars unius. fiant ex eis scies. Quod necesse fuerit fistula in tantum prematur: ut quicquid saniei in ea continetur egrediatur. deinde infirmus super latus in quo non est fistula iaceat. de predicto scies aliquid dissoluatur in aqua de qua in angulo lachrymali tres gutte aut quatuor intimarizent. vel. imittant: magno existere interstitio inter proiectionem unius gutte et alterius: quo facto eger per tres sic iaceat horas. In mane quoque sequenti die similiter fistula bene prematur et fiat eadem cura: quod per hebdomadam unam fieri convenit: et etiam tadium donec fistule nihil egrediatur cum prematur. Ex hac namque cura locus multis mensibus siccus permanebit.

Concuris oculorum quantum huic loco necessarium esse putavimus: iam satis dictum esse credimus. Alia vero que sunt de curis que per ferrum exercentur dimittamus: quia multis indigent medicaminibus. Sunt autem quedam ex eis que in locis in quibus de decoratione tractabimus et sanitatis custodia continentur.

Conit cura per colliria. et primo ponit modum administrandi. scdo excusat se: et dicit: nos invenimus medicamentum quod si fuerit appositum facit apparere fistulam curatam et sanam per multos menses et est illud. *℞. aloes thuris sarcocolle san. dra. balaustie antimonij aluminis omnium partes equales. s. an. 3. i. floz eris quantum est quarta pars unius fiat scies ex eis et fistula prematur et sanies tota egrediat. Deinde iaceat infirmus super latus in quo non est fistula et de predicto scies aliquid in aqua dissolvat de qua in angulo lachrymali tres vel quatuor gutte distillent ac de fieri magna mora inter plectionem unius gutte et alterius: quo facto eger per tres horas sic iaceat: in sequenti die iterum fistula comprimatur: ut prius et sic de fieri per unam hebdomadam: et tadium donec a fistula egrediat quoniam promittit sanies. et tunc excusat se: sicut est dictum de cura oculorum quantum ad presens: quia multa alia posita sunt in locis ubi determinat de curatione.*

Conota quare valet. causa est: quia illud collirium duas habet proprietates. scilicet utrumque presumendi: quia ibi est flos eris: et alia si militer sunt consolidantia et regenerant carnem. scilicet non est vera cura ex eo: quia locus intrinsecus non est mudificatus

verum est quod illud collirium habet virtutem presumendi resoluendi et carnem regenerandi. Equales vero sunt. **C**onota emplastrum: de quo dicit Gal. quod in fistula mirabiliter operatur. *℞. aceti de vino fortissimo et clarissimo olei nenupharim. quod invenire poteris amboz. an. lib. ij. et f. litargiri pulve rizati et cribellati. ut alcohol lib. i. coquant die integro et nec magnum et relucens fuerit. Deinde ex eo fiant tente et dimittantur. dicit enim quod hoc emplastrum vehementer sine mordicatione desiccatur et conglutinat plagas recentes dum sunt sanguinolente.*

Con de dolore aurium.

Cap. XXXI.

Intra rubricam **C**onota quod causa duplex est doloris aurium: sicut aliorum membrorum. scilicet mala complexio et solutio puritatis. mala complexio est duplex. quodam sine materia quedam cum materia: ut calida vel frigida ut dolor causatur a vero frigido vel calida. ut de alijs rebus intrinsecis vel extrinsecis causa vel frigidis. mala complexio cum materia potest esse cum apostemate vel sine apostemate: sicut in capitulo apparebit. et potest fieri ex quolibet humore. scilicet flegmatico sanguineo colerico et melancolico. unum notandum est quod dolor causatur ex eo. est maior quod causatur ex sanguine: et maior ex sanguine quod ex flegmate: et maior ex flegmate quod ex melancolia. Alter est dolor causatur ex solutione continui: et est duplex. quodam est qui causatur ex vero extendente: ut per sonitum et sonitum. alius est qui causatur ex malo humore corrode et incidere solutionem continui: ut per sonitum in vlcere aurium. et rasis in isto capitulo determinat de vlcere aurium causato ex vero sitate et ex mala complexione cum apostemate vel sine: quia isti dolores pluries contingunt. Dolor causatur a mala complexione sine materia curatur eodem modo: sicut a mala complexione cum materia: nisi quia ibi non competit evacuationio: ut superius declaravi. Alius est etiam dolor aurium causatur a solutione continui. scilicet causa extrinseca. **C**onota scdo quod triplex est actio lesa aurium. scilicet actio diminuta corrupta et ablata. Actio diminuta est quoniam precipit res eodem modo quo est diminuta: ut si audit sonus: tunc non bene precipit et de semisurdus. et de rasi in medio capiti surdus. Sed actio ablata est quoniam nullus sonus precipit et vocatur surditas. Sed actio corrupta est duplex. quedam in qua corrumpitur bona dispositio membrum ut si auris: ut quoniam corrumpitur bona complexio et de vita vinorum de tali dolore determinat hic rasi. Alia est corrupta in qua apprehenditur aliter quod fit: ut si apprehendatur sonus ubi non est: sic determinat in sequenti capitulo de sonitu et tinnitu aurium. unde credunt quod sonus fit: et non est. Alia est actio corrupta in qua corrumpitur debita proportio ad obiectum. ut in sono terribili: ut in tonitruo et de tali non loquitur hic rasi: quia talis actio corrupta facilius remediatur: causa cessante.

Sed cum dolore qui fit in aure fuerit inflatio in facie et pulsatio ex cephalica erit minuendus.

Con determinat de passionibus aurium. et dicit: si cum dolore qui fit in aure fit inflatio in facie et pulsatio: sanguis ex cephalica est minuendus. **C**onota causam partis: quia ista sunt signa quod talis fit a sanguine vel a co. quia sicut ardor demonstrat sanguinem vel co. ita pulsatio significat multitudinem sanguinis: quia fit ebullitio sanguinis in venis et arterijs: et quando est dominium sanguinis cum alijs humoribus competit flobor homia de cephalica: quia immediatius evacuat quod aliqua alia vena. intelligit de parte in qua est dolor.

Con et oleum rosatum aut oleum de floribus salicis tepidum cum paucis acetis: est immittendum.

dum. lac quoque ita calidum: ut ex mammilla egreditur immittendum erit multotiens.

Ponit curā p̄ iniectiones. et dicit: q̄ oleū ros. et oleū de salicib⁹. s. flozib⁹ ei⁹ cū aceto modico auri immittendus est: lac quoque cū egredit de mammilla multoties distillandū est in aure. **N**ota p̄mo q̄ ad iniectionē que fit in aure sex aditiones requirunt: et aduerte: q̄ periculus esset als. p̄ma est q̄ illud qd̄ immittit in aure nō sit ca. nec frigidū: sed sit tepidum. nō sit frigidū: q̄ auris est mēbrū neruorum: q̄ tūc inducerent nocumēta: q̄ frigidū est inimicū neruis. nec d̄z esse ca. q̄ ca. h̄z resolueret aerē inclusum et sumere i ipsa aure q̄ est sibi pueniēs. q̄ rōne illi p̄cipit sonus. Sc̄do regit q̄ illud qd̄ inicit sit in parua quantitate. als tūc d̄z esset q̄ si aliqd̄ remaneret putreficeret. Tercio q̄ stet modico tēpore: q̄ nō d̄z morari vltra iij. horas. et glosa Bordonij. p̄ qd̄ at d̄z expelli dicit ife r̄. Quarta aditio est q̄ anteq̄ medicia inyciat q̄ alia expellat si oringat: q̄ tūc d̄z esset q̄ p̄ma corūperet. Quinta aditio est q̄ qd̄ diu aliqd̄ mittit in aurē patiens iaceat super partē sanā: ut melius vadat ad locū ad quē d̄z ire. Sexta q̄ anteq̄ inyciat corpus sit bene mundificatū. et ideo multū fugio iniectionē. q̄ q̄q̄ nō bene expellit: q̄ locus est tortuosus. et h̄z fiat illud emplis et suffu migatioib⁹ q̄q̄q̄ est error. **N**ota quare iniectiones et causa est: q̄ illud oleū h̄z remouere malā q̄litatez māe: ut col. et cū hoc h̄z sedare dolorē. Ponit modicū aceti ut vltus aceti penetret ad loca. et d̄z poni quarta pars aceti: ut supra est visum. aliqui ponunt mediā partem. Quare lac mulieris cōperit: q̄ ifrigidat mundificat et dolorem sedat: per illa intelligit similia. et sunt duo que sedant dolorem. s. infectio albu. ouī bene agitati: similiter oleum violarium cum modico camphore.

Anter p̄reca ex mirabol. citrinis et scamonea et aloē vebemēter soluantur. quod hoc modo fit. R. mirabol. citri. 3. xx. et puluerizate in duabus lib. aque coquant donec ad duas tertias vnius lib. redeant. et colentur. post hoc sumantur aloes. 3. i. scamonee sexta pars. 3. vnius. aggregentur cum rob de citonij et fiat ex eis pillule que per duas horas ante decoctionem sumantur: deinde bibatur decoctio.

Ponit curā per medicinā laxatiuā. et dicit: q̄ vter d̄z laxari cū mirabolanis citrinis et scamonea et aloē distillatis. et d̄z p̄mo mō fieri: ut mirabolani puluerizent. R. mirabolanoz citrinoz. 3. xx. et in duabus lib. aque decoquant donec ad duas tertias vnius lib. redeant et colentur. post hoc sumant aloes. 3. i. scamonee sexta pars. 3. vnius. aggregent cum rob de citonij et fiat ex eis pillule: et per duas horas ante decoctionē sumant. deinde bibat decoctio. rob. i. succus inspissat per decoctiones. **C**irca qd̄ nota q̄ in dolore auris pueniētis a mā ca. q̄ est intēsus dolor: nō cōperit aliqd̄ digestiūz: q̄ mā est furiosa rōne accidētū: et rōne doloris. et iō statiz d̄z dari medicinā laxatiua fortis: i. medicia ras. vlt medicia posita supra i ca. de cura doloris capitis pueniētis a mā ca. q̄ ras nō ponit directiua nec correctiua. redeat. s. decoctio ad. 3. viij.

O si dolor nō quieuerit parum opij in oleo rosa. resoluti in aurem mittatur.

Ponit curā doloris auris q̄ est in vltimata malitia. et dicit: q̄ si dolor nō quieuerit par opij in oleo ros. distillati in aure mittat. **N**ota q̄re valet illud. cā est: q̄ nō valet ad remittendū vel remouēdū malā qualitātē fa-

ciētē dolorē: imo remouet sensus mēbrū stupefaciēdo: iō valet duob⁹ modis: ut dictū est supra: verū est q̄ p̄culo- sus est. et iō nō d̄z administrari: nisi in casu desperato.

Et si pulsatio redierit et tribus diebus perseuerauerit oleum sisaminum in quo anatis aut galline adeps fuerit resolutus in aurē sepe mittatur. ibi nāq̄ est pustula q̄ maturatiōe idiget.

Ponit curā doloris auris pueniētis ab apate ca. et dicit: si pulsatio redierit et trib⁹ diebus pulsauerit siue durauerit oleū sisaminū in quo anatis vel galline adeps fuerit dissolut⁹ in aure sepe mittat. ibi nāq̄ est pustula que maturatione indiget. **N**ota q̄ maturatiū apostematis aurii differt a maturatiū alioz membroz in duobus. p̄mo in reppessione siue reppessiūz: q̄ in apostemate alioz membroz cōpetunt in p̄n reppessiūz: sed in apostemate aurii nullo mō: q̄ illa mā rediret ad cerebrū et incozporaret mortē: s̄l̄ nec ponit emuncto: iū retro aures: imo emplastra attractiua ab extra. Sc̄do q̄ maturatiua alioz membroz debēt esse ca. r̄ba. ut dicit Auer. v. colliget. c. de maturatiū apostemati. in apate aut auris: imo p̄tinet aliqd̄ secū. ideo d̄z poni aliqd̄ ad p̄seruationē ipsius cōplexiōis: ut dicit. S. 5. de igneo sanitatis vbi ip̄obāt vniū medicū qui fuit vocat⁹ ad regē et ponebat ca. et h̄z in apate auris. et increpabat eū: q̄ non ponebat sicca. **S**c̄do nota q̄ cā partis est: q̄ pulsatio fit ex aggregatiōe saniei: q̄ fit ebullitio in mā. et q̄ illa cū oleo rosa. sunt maturatiua. iō cōperit talis iniectio i apate aurium. et per illud intelligit filia: et illud fit siue ab itus siue ab extra applicet. R. farine subtilis frumētū q̄rl. s. mu. cillaginis fenugreci līn. añ. 3. s. pinguedinis anguille dū asfat. 3. y. litargiri ceruse oli bani puluerizatoz. añ. 3. y. s. olei sisamini. 3. y. misceant oīa et fiat emplastrūz medio: criter liqdū: et si apā sit de mā frigida ponit plus de mu cillaginibus: et loco pinguedinis anguille ponit axūgia anatis vel vulturis. flegmon. i. apostema calidum.

Cum autem dolor quieuerit: putredo iam tunc collecta erit. ideoq̄ pus subito ex insperato de aure egreditur.

Ponit signū aliqd̄ q̄ sanies ē collecta. et dicit: cū dolor quieuerit putredo iā erit. iōq̄ pus subito ex insperato de aure egrediet. causa partis est: q̄ sanie gnāta remota est ineq̄litas māe q̄ erat cā doloris. et iō gnāta sanie cessabit dolor. iuxta illū afforismū. circa gnōnē saniei.

Cū autē dolor in aure sit post fastidiosas fatieratē aut post v̄tos frigidus: oleū in quo ruta aut cepe cocte fuerint in aure distillet.

Ponit curā doloris puenientis a mā frigida: p̄mo per iniectiones: et dicit: cū aut dolor in aure fuerit post fastidiosam fatieratē: aut post v̄tos frigidus: oleū in quo ruta aut cepe cocte fuerint in aure distilletur. **N**ota q̄ olla impleat oleo ruthe et ponit supra cineres calidos et aliqd̄ mittat in aure. **N**ota quare illud oleū valet. cā est: q̄ est multū ca. et resolutiū et p̄sumptiū et mūdificatiūz. ruthe et integre corpore prius purgato et euacuato cū medicinis dictis supra in ca. doloris capitis. et per illa ras intelligit filia. et iter alia sunt tria mihi exp̄ta. p̄mū est succus ligni fraxini q̄ ponit supra ignē dissoluit li quoz. et ille reprimat in aliquo vase. et ponuntur due vel tres gutte in aure in dolore ca. a materia frigida. Secū dum est et est experimentum Auicē. succus ruthe cum modico mellis et castorei. Tercium est experimentum Joā. bebbēme. oleū colloquini. qd̄ oleū bene bulliat cū

De egritudinibus aurium

colloquiu. et illud oleum distilletur et est mirabile.

Et si hoc non suffecerit oleum in quo turbith coctum fuerit distilletur.

Ponit curā ad remediū. et dicit: qd si hec non sufficiant oleū in quo turbith coctus fuerit distillet. cā est: qd turbith non solū valet contra mām flegmaticā cōsumendo: imo etiā euacuādo. et ideo magis valet qd primus: qd primum habet virtutem resoluendi et consumendi tñ.

Aut oleū de lilio sumat et cuiqz. 3. i. ex ea misceatur euforbij recētis. 3. i. f. castorei. 3. i.

Ponit aliud remediū. et dicit: yrcos vel de lilio sumat et cuiqz ex eis misceat euforbij rectis. 3. i. cā est: qd habz virtutes sumendi confortandi et resoluendi: qd sunt calida in quarto yccumen. i. de yrcos vel de lilio co. f. oleo.

Sed si hoc non suffecerit venter ex pillulis cochij soluat. patiens quoqz balneū igrediat i quo sudet. vinū quoqz ver⁹ et forte ei tribuat.

Ponit curā per medicinas balnei et potus vini. et dicit: qd si non sufficiat venter ex pillulis soluat cochys: infirm⁹ balneū ingrediat vsquo sudet. vinū quoqz ver⁹ et forte ei tribuat. cā est: qd postq non sufficiat illa: videt qd non solum peccat pūctia: imo aīis mā in cerebro: rōne cui⁹ fluit ad aures. ideo bonū est qd euacuet mā aīis in cerebro pcedente syrupo digestiuo dicto supra. Sed que est cā qre post euacuōes dz admistrari bal. cā est: qd resolut residuū māe. qre potatio vini: qd bz confortare: et dz admistrari in pua qritate: vt nō generet multos vapores.

Si autē cū dolore auris sonit⁹ et tinnit⁹ fuerit atqz ventositas: panici siue miliū in sartagine torrefactū calidū multoties superponat.

Ponit curā p epithimata. et dicit: si autē cū dolore aurium fuerit sonit⁹ vel tinnit⁹ atqz vētositas panici siue miliū in sartagine ca. multoties supponat. cā est: qd ista habet resoluere illā vētositatē: et miliū bz resoluere sine attractione. et per illud itelligit filia: sicut experimentus Hordony. Sed sacculus de betonica secca: vel sacculus de aniso vel cimio. et sic bz sumere et carminare vētositatē: vt faciūt vetule. verū est qd est dubiū nisi corpus sit bene mūdificatum. et id cū in plus attrahit a cerebro ad nares qd dissoluit: nisi corpus sit mūdificatū: valet etia miliū torrefactū: vt humiditas que ibi est sumat: vt tu scias parare cepā in cineribus: in cuius appositioe oleus sit appropriatū. f. costinū sisaminū canabinū: talis vbi ce pa ponit i pāno factis mirabilr valz ad remouedū dolo re aurii: pcpie dū fuerit a mā frigida vel vētositate.

Auris quoqz super vaporem aque in qua sint cocta mentastrum et sticados arabicus et sanfucus teneatur.

Ponit curā per suffumigationē. et dicit: auris quoqz su per vapores aque in aqua sit coctū mēastrum et sticad. arab. et sanfucus teneatur. causa est: qd ista suffumigatio multum valet resoluere ventositatem.

De castoreo pterea et euforbio in oleo sambucino dissolutis: quoz vnūqz qz quatuor gra. ordei ponderis sit in aurem mittatur.

Ponit curam per iniectionē. castorzium quoqz et euforbium in oleo sambucino dissolutis: quoz vnumquodqz quatuor grana ordei ponderet fiat immisio: causa est. quia ista duo multuz resoluunt ventositates: et alia etiā predicta que in p̄dicto casu cōpetūt: vt oleū scorpionū.

De sanie in vlcere aurii.

Cap. XXXII.

Arca rubricam. Nota qd triplex est sanies aurii. prima est morbi p̄dicti vt apatis: ex cui⁹ rura pura sanies remanet in aure: et p̄ p̄s vlcus.

Secda est supfluitas descēdens a cerebro ad sanie. Tertia cā est debilitas vtutis in mutatioe digere re nō potētis: nec auertere nutrimentū in sui nām. et tūc remanet ibi aliqd supfluū et auertit in saniem.

Am pus ab aure egredit hydromel tepidum multoties in vna die in aure est distillandum. Deinde hoc medicamen optime facies ad hoc est im

mittendum. qd. R. sarcocolle aloes et sanguinis draconis thuris squame ferri ziniar oia in aceto dissoluantur et in aurem mittantur aut licinium melle illinitū in p̄dictis intingat. et sic imittatur. patiens itaqz ex hoc medicamine et hydromelic medicetur donec sanis sit.

Hoc est aliud in casu in quo ponit curā vlcis et sanie auris. et pmo p mūdificatiū. et dicit. cū pus ab aure egreditur hydromel tepidū multoties vno die in aure distillandū est hydromel. f. pauce cōmixtiōis. Nota qd auris pōt mūdificari a sanie duplr. Vno mō per ea que ap plicant ab extra. Alio mō cū illis que ab itra. ab extra cū emplastro attractiuo forti: cui⁹ recepta pōt esse talis. R. galbani. 3. y. armoniaci terebēne cere. añ. 3. f. serapini 3. y. succi cepe. 3. i. et f. myrrhe castorei. añ. 3. i. puluerizanda puluerizēt. misce oia ad modū oxy crocei malaxādo cū oleo laurio. Alio mō cū illis q applicant ab itra. vnu est mel qd ponit rasis cū pānis mūdis. f. meli⁹ est emplastrū. scd est vini ca. et fit frequēter cū vino calido. Sed tertiu est hydromel. qm mā est multū frigida. qrtum est succus folioz oliue cū melle et est expimentū Auic. et dicit: qd est vltimū in sanie auris. Quintū est vinum decoctionis betonice. vltimū de aq pisciū salitoz vel oliuaz salitarū. Deinde tñ ponit curā per solidatiā. et dicit. Deinde hoc medicamen optime facies ad hoc est auri imittendū. R. sarcocolle aloes. san. dra. thuris squame ferri et ziniar ex eo in aceto dissoluat et in aure imittat et liciniū melle illinitū in p̄dictis intingat et imittat. pa. itaqz ex hoc medicamine hydromellis medicez donec sanis fuerit. Nota pmo causam partis: qd hec medicina est partim psumptiua māe: qd aliqd remāsit. filr est partim vnitiua et solidatiua pp san. dra. olibanū squamā ferri. itaqz icorporent cū modico mellis recētis et tenta ponit ibi et ponit itra. Secdo nota qd sanies et vlcus qnqz puenit a mā ca. qnqz a mā frigida. si a ca. cōpetit tale cōsolidatiū et psumptiū saniei. R. squame ferri frixe in sartagine extrinse gnges in aceto: et acetū inouādū. 3. y. olei ros. qrtl. f. cere quartl. f. fiat ynguentū et tēta in co infusa in aure imittat et bulliat in oleo ros. et modico aceti: de colatura inyciant in aurē due vel tres gutte. et si puenit a mā frigida tale solidatiū ppetit. R. myrrhe. 3. y. castorei aloes. añ. 3. f. olei laurini quartl. f. aceti. 3. f. cere quartl. f. fiat ynguentum. Si autē sit fistula facta in aure inyciatur fel taurinum cum vrina pueri virginis vel vino decoctionis olibanī. in alyz ellebori albi multū ibi valet in passionibus aurii vel ea que dicta sunt in fistula vel illud experimentū Auic. R. vini rufi. 3. y. mellis. 3. f. pul. ellebori albi. 3. i. et f. misceant et tēta in p̄dictis infusa in aure mittatur et semper equaliter. f. 3. i.

De tinnitu et sonitu auris.

Cap. XXXIII.

In circa rubricam. Nota quod in istis auditus est duplex. quoddam est madas: ut nervus descendens a cerebro ad aures que destruit spiritum aiales. aliud est recipiens ut aures: cum acre sibi naturalis exite in ea. Secundo nota quod duplex est causa sonitus auris. quoddam est extrinsecum: ut ventus movens aerem conalem aure ingrediens: ex cuius motu causatur sonus. alia est causa intrinsecum: et est duplex. una est acuitas sensus que causatur ex acuitate et claritate spirituum et magis viget precipue in ieiunio. Alia causa est ventositas que causatur a materia existente in cerebro qui frangit aerem conalem in auris et ex eius fractione causatur sonus. et hoc est vylurimum.

Ecce fortasse quandoque contingit ex subtilitate sensus auditus et eius claritate: cuius signum est quod in tempore famis augetur et in hora satietatis et ebrietatis minuitur que propria non indiget cura: nisi superfluitatem obrineat.

In isto capitulo determinatur de sonitu auris. et dicitur fortasse quod contingit ex subtilitate et claritate ipsius sensus auditus: cuius signum est quod in tempore famis augetur: in hora ebrietatis et satietatis diminuitur que proprie non indiget cura: nisi sit a superfluitate abstineat. causa est: quod quicquid sensus est nimis acutus. et fit quicquid fractio: siue motus precipit et melius in ieiunio: quod tunc non impeditur a vaporibus: et tunc indiget cura: quia tunc non causatur ex egritudine: sed ex fortitudine virtutis.

Tunc enim de opio dissoluto in oleo imittendum est quatuor duo grana ordei ponderant.

Ponit cura quod puenit a subtilitate sensus. et dicitur. enis tunc de opio dissoluto in oleo mittendum est quatuor duo grana ordei ponderant. causa aliorum est: quod illud opium grossum spiritus et remouet sensus stupefaciendo. sed est periculosum: si accipiant grana pini et castorei: ut dicitur Auicenna. et infundantur cum aceto et ponantur in aure.

Si autem hec cum grauedine capitis et auditu debilitate affuerint oleum de semine raphani et oleum de amigdalibus amaris: et oleum ros. in quo castoreum fuerit resolutum sunt imittenda.

Ponit cura quod puenit ex ventositate. et dicitur: si autem cum grauedine capitis vel auditu affuerit oleum de semine raphani. et oleum de amigdalibus amaris. oleum ros. in quo castoreum fuerit resolutum sunt imittenda. Nota quare valz. causa est: quod illa olea consumunt ventositates sicut oleum de raphano in aqua eius dissolutum mirabiliter valet. et oleum scorpionis et oleum castorei vel oleum de castoreo et oia olea dicta in capitulo de dolore aurium causatur ex materia frigida.

Auris quoque superponenda est vaporis aque in qua sanfucus sticados arabicum absinthium mentastrum origanum cocta sunt.

Ponit cura per suffumigationes. et dicitur: auris quod supra vaporis aqua in qua sunt cocta sanfucus sticados arabicum absinthium mentastrum origanum ponenda sunt. causa est: quod illa consumunt ventositates: et valz suffumigatio berthonice: quoniam gordonius hoc cordiale et ex folijs lauri. et gordonius dicit quod berthonica est calida in tertio gradu. et valz in tinnitu iuxta modum sue exbibitionis. si si folia comedant de mane vel quod bulliat in vino: et recipiat sumum vel quod succum eius colat: tepidus

auribus inieciat. Si autem tinnitus fuerit propter stomachum quod berthonice addat absinthium.

Et veterum multoties ex pillulis cochis est solutus. Et cibaria minuenda et vinum dimittendum.

Ponit laxatiua et nutriencia. ex pillulis cochis multoties veterem est solutus: et cibaria sunt diminuenda et vinum est dimittendum. Nota quare valz. causa est: quod pillule cochis etiam magis ex quod causatur ventositas flatu. et non oportet dare multum vinum: quod est vaporosum et egro dissolueret magis. Deinde ponit curam per lichinum. i. tentam. sententia est clara: et patet in textu. causa est: quod valet a primis humilibus: et a tota specie et plus est appropriatum auri quam alteri membro.

De grauedine auditus. Cap. XXXIII.

In circa rubricam. Nota quod et est furditas. quoddam est nalis et est et. quoddam causatur ex lesione organum. i. mala conspersione aurium vel solone primum et est curabilis. Alia causa ab opifione causa ex superfluitatibus quod veniunt a primis humilibus ad aurem et talis est curabilis. Alia est accitatus et illa est et. quoddam reces ante duos annos et est curabilis. alia est antiqua post duos annos: et est incurabilis. Nota duo. primum quod hic sumit grauitas auditus generaliter ad actionem diminutam et ablata: quod in vtraque sunt eadem cause tamen sunt fortiores in ablata.

Tum in auditu contingit grauitas considerandum est an sit ibi foridices que vocatur cera que fit in aure que si inueterauerit mundetur: aut cum medicinis siue per dicitur: aut cum cura manus.

Hoc est capitulum in quo determinatur de grauedine auditus. et dicitur per curam quod venit ex foridices aurium: dicitur. cum in auditu contingit grauitas considerandum est an sit ibi foridices quod vocatur cera quod fit in aure quod si ibi inueterauerit mundetur: aut cum medicinis quod dicitur aut cum cura manus. Circa quod nota. vlt. foridices est in pura quantitate vel in multa. si in pura et si in superficie auris: tunc potest remoueri cum manu vel alio infuso. si sit multa et intrinsecum oportet remoueri cum medicina solutiva colere et cum medicina applicata ab extra. i. medicina modificationum. ut idromel: ut intelligit rasis.

Si autem foridices non affuerit. et euenit hoc post satietatem fastidiosam que causa precessit. aut egritudinem acutam auris ponenda est super vapores aque in qua ea que predictimus cocta fuerint: traiectione iter posito quo usque vapor ascendat.

Ponit cura quod dolor puenit ex alijs causis. et per ex repletionem. et dicitur: si autem foridices non affuerit et venit post satietatem fastidiosam que causa precessit ante acutam egritudinem auris ponenda est supra vapores aque in qua ea que dicta sunt cocta sunt traiectione iposito: quousque vapor ascendat. causa est: quod tunc puenit a ventositate causata a materia frigida. quod patet: quod prouenit a repletionem antiqua: et quia ille herbe consumunt illam materiam frigidam: ideo valet sacculus comixtus ex milio torrefacto.

O hoc modo fieri puenit. Res autem iste in cum habere os acutum coquantur: deinde traiectione ori cucume supponatur. et ne vapor egredi possit panis involuatur et auris super os traiectionis ponatur. Istud preterea scies in aures mittat. Quod. Bercolloquimide. 3. i. baurach tertia. 3. vnius. castorei aristol. ro. succi absinthii.

De vermibus aurium

thij omnium. añ. 3. f. costi quartā. 3. vnius. cu
fozbiij sextam. 3. vnius. fellis vaccini quantum
sufficit ad predicta p̄ficienda: fiant ex eis scief
Cūqz necesse fuerit sumatur vnum in oleo de
amigdalibus amaris resolutum et immittatur au-
ri. hoc enim valde vtile existit dolozi flegma-
tico et v̄tositati et sonitui et tinitui qui ex gros-
so fuerit: et surditati q̄ est ex grossis humoribz.

Ponit modū faciēdi suffumigationē. et dicit: q̄ hoc mō
puenit fieri res cum cucuma habēte os acutū coquatur.
deinde traiectionū ori cucume superponat: vt ne ille va-
por egredi possit p̄anis obvoluat et auris supra os traie-
ctorū ponat. **N**ota q̄ hic ponit modū faciēdi suffu-
migatozū: vñ suffumigatozū d̄z sic fieri: ille herbe et si-
milis debēt bulliri in aliquo liquore et olla stricti orificij
et supra olla ponat illud instrumentū cū q̄ ponit vinū in
ampfora vel p̄simile: sicut scutella p̄forata. et caput cāne
d̄z intrare in aurē et d̄z bene cooperiri os olle cū illo infro-
ne possit fumus exire nisi per istā cānam ad aurē. Aliud
tale scief in aures mittat. **R.** colloquintide. 3. i. baurach
tertiā partē. 3. vñ. aristol. ro. succi absinthij oñz añ. 3. f.
costi quartā partē. 3. vñ. enforbiij sextā partē. 3. vñ. vñ.
fellis vaccini q̄tū sufficit ad p̄dicta p̄ficienda fiat ex eis
scief cum quo si necessariū fuerit vñ in oleo amig. ama-
rarum resolutū auri immittat. hoc enī valde vtile existit
dolozi flegmatico et v̄tositati et sonitui et tinitui qui ex
grosso vento fiunt et surditati ex grossis humoribus.

Ponit etiā curam per iniectiones collirij qñ prouenit
ex grossa m̄a et loco illius potest fieri hoc. pone oleū lau-
rimum in quo est bullitūz spoliūz serpentis. Sc̄do valet
oleū iuniperi et oleum balsami et oleum amig. amararū.
et dicit rasis q̄ illud est valde bonum.

Si autem auditus debilitas post ieiunium
vigiliāqz contingit fueritqz facies extenuata
et oculi concavi eger balneum sepe ingredia-
tur. Et largiori cibo ac potu v̄tat. Et in som-
no fiat profundior. Super caput quoqz aquā
tepidam cum oleo fundat donec sanetur. **Q**
si post frenesim p̄tingat ex medicinis primis.
als. predictis curetur.

Ponit curā qñ causat ex adustione. et dicit: si aut debi-
litas auditus p̄tingat post ieiunium et vigiliās et fuerit facies
extenuata oculi cōcavi eger bal. ingrediat et largiori po-
tu et cibo v̄tatur. somnus profundior fiat. supra caput qz
aqua tepida fundat donec sanet cū oleo. **N**ota nutri-
entia valēt vt restaurēt sanguinē et spūs: et valet somnus
et bal. qz humectāt. et oīa que in ethica valēt remittit nos
ad curā et qñ venit post frenesim. dicit q̄ si p̄ frenesim p̄ti-
gat ex medicis curat p̄mis. als. p̄deis. **N**ō q̄ pōt ve-
nire post frenesim triplici de causa. Una est propter de-
legationē materie ad aures. et sic debet curari cū medici-
nis dictis in prima parte cap. Alio mō ex debilitate v̄tu-
tis: rōne cuius causat v̄tositas. et sic d̄z curari cū resoluē-
tibus v̄tositatē. Tercio mō rōne inanitionis: et tunc d̄z
curari cum alijs que statim dicta sunt.

De vermibus aurium.

Cap.

XXXV.

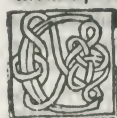
Circa rubricam.

esse auribus dupliciter. Uno modo: quia in-
trauerit. Alio modo quod gnati sunt a m̄a putrefa-
cta que a calore naturali p̄uertitur in vermē.

De cadētibus in aures

Ani in aure fuerit titillatio et pruri-
tus et dolor: deinde ceciderint ver-
mes ab aure immittat auri succus mē-
tastris: aut de folijs persicorū aut olci
de nucleis ipsoz. aut aloes in aqua dissolu-
tur et immittatur. hoc enim vermes auris et par-
ua animalia ingredientia ipsam aut que in vl-
ceribus nascuntur interficiunt.

Ponit aurā vermī et alioz aīalium. et dicit: q̄ cū in au-
re fuerit titillatio et pruritus et dolor. Deinde ceciderint
vermes ab aure immittat auri succus mētastris aut de foli-
ijs persicorū aut de oleo nucleorū: aut aloes in aqua dissolu-
at et immittat. **E**x his. n. vermes aurī et parua aīalia
ingredientia ipsas qñ erūt in aure et que vltorius nascunt
interficiunt. **N**ota q̄ iter cetera m̄alia que magis in-
terficiūt vermes sunt succus mētastris vel folioz p̄sicorū
vbiqz sunt vermes. et iō valēt dicta in. c. qui vermes oc-
cidunt: vel etiā valz succus lupinoz amaro et succus cē-
tauree et succus absinthij et oīa sīilia. fella elleboz al. yu-
let etiā vas in quo sit lac applicet ad aures et eger succū
bat supra illā aurē: qz ibi ibūt ad dulcedinē. vel sic. **R.** vi-
ni. 3. y. mellis. 3. iij. olei ros. 3. iij. misce cū albumine ouo-
rum duoz et lana infundat in p̄dictis et ex eo empletur
auris. eger cubet supra illā aurem lana extrahatur sub-
ito: vt descendat ratione mellis: vel sit sponsia infusa in
melle et ponatur in aure et subito extrahat et.

Circa rubricam.

duplicita. quedam in solida substantia. alia in
liquida vt aqua vel mel vel alius liquor.

Aliquid in aurem figitur oleum
tepidum est immittendū et pariens bal-
neum ingreditur ibi moram faciens
donec corpus eius mollescat.

Ponit aurā nocuētū puenientis ex ingredientibz sub-
stantia auris. Primo docet remouere. et dicit q̄ cū aliq̄
figit i aurē oleū tepidū immittendū est. et pariens bal. ingre-
diatur et ibi moras faciat donec corpus eius mollescat.

Nota causam: qz mollescat: ideo est melius.
Deinde naribus insuffletur conditi. et teneat
tur anhelitus vt sternutatio sequatur. forisran
enim sic egreditur.

Ponit aurā per iniectionē in aure. et fit cū d̄iso eufor-
et dicit. deinde naribz insufflet et teneat anhelit: vt ster-
nutatio sequat. forsan sic egrediet. **N**ota causas par-
tis: qz tunc v̄tus mouetur ad expellendū supfluitates. et
ideo tunc expelluntur per nares. als. aures.

Si autem fuerit difficile et non exierit erit ne-
cesse: vt cum ferro auri immisso extrahat. **Q**
etiam in naribus est faciendūz si quid eas in-
gressum fuerit quod extrahi non possit. **Q**
si aqua aurē intrauerit capite ad parē auris il-
lus inclinatio saliat eger. **Q** si non exierit p̄uo-
cet sternutatio vt diximus: deinde oleūz te-
pidum multoties immittatur.

Ponit aurā per ingressus aque. et dicit: si aut fuerit dif-
ficile et nō exierit erit necesse cū ferro auri immisso extra-
here: qd etiā in naribus est faciendū si qd eas ingressus

fuerit q̄ extrahi non possit q̄ si aqua intraverit capite ad partes auris illius inclinatio saliat eger: et si non exierit pronocetur sternutatio: vt diximus. Deinde oleū tepidius auri inyciatur. ¶ Nota loco illius potest fieri cāna in aure eo q̄ extrahat humiditates ad se. et sic extrahatur aqua: vel q̄ trahatur cum instrumento puerorū cum quo proyiciunt aqua: vel accipiat amphora et ponatur in aure vel infra: et ponat virga ignita que consumatur fiat sacculus ex exiccatis: vt aniso et cimino.

¶ Neq̄ hoc pro paruo est habendum et precipue si res malam habens qualitatem ingressa fuerit. ex ea nāq̄ grauis sequitur dolor.

¶ Ponit documentum. et dicit: neq̄ hoc pro paruo est habendum et precipue si res habes malam qualitatem ingressa fuerit. ex ea nāq̄ grauis sequitur dolor. causa est. quia acquirit malam qualitatem in aure.

De fluxu sanguinis narium.

Cap. XXXVII.

Intra rubricam. Nota q̄ duplex est fluxus sanguinis. q̄dam est a causa extrinseca. q̄daz a cā intrinseca. extrinseca sicut morbis. percussio. incisio. portio et sicut fit cū palea: ita cum pilis vel setis: cuius signū est iudiciū patētis. causa intrinseca alia est dispositio mēbris: alia est dispositio humorū. s. q̄ san. sit multus. alia est dispositio virtutis. dispositio mēbris: vt quādo mēbrum est rarum vel laxū. vt p̄ in colericis in quibus de facili fluit sanguis de narib⁹ et non solum fluit de naribus. imo per oculū vidi aliquādo. alia causa est dispositio quādo san. est multus qui in quā non pōt pueri infra venas. et ideo resudat per orificia venarum vel frangitur vena: cuius signū est plenitudo et inflatio venarum et rubedo corporis: et in alio casu possunt expelli quatuor lib. sanguinis sine magna debilitate virtutis. q̄uis aliquādo sit inuentū q̄ expellebant a corpore. xx. lib. statim pa. moriebat: vt dicit Auic. 3.º cano. fen. 4.º caplo de fluxu sanguinis narium. similiter fluit sanguis propter dispositiones humorū. vt quādo est acutus colericus et subtilis. ratione acuitatis pungit orificia venarum et aperitur vena. vt p̄ in se. acuta vt in causone: aliquādo venit per viam crisis. cuius signū est eleuatio patētis: quādo talis fluxus venit post signa digestionis et talis fluxus nō est restringendus: nisi multū debilitaret virtutem s̄m Auic. in quarto. et maxime ptingit in estate: et ille qui prouenit ex multitudine sanguinis vt plurimū prouenit in vere. Similiter ptingit fluxus sanguinis q̄ sanguis est aquosus. s. quando est flegmaticus flegmate aquoso talis sanguis de natura sua est aptus fluere. cui⁹ signū est albedo coloris vel palliditas. Tertia causa fluxus san. narium est dispositio seu debilitas virtutis continentie et fortitudo virtutis expulsiue. nam quando virtus expulsiua est fortis et p̄tentius debilis: de facili fluit sanguis. et aliquādo venit talis fluxus a cerebro: cuius signum est dolor capitis et grauedo illius mēbris: et vt plurimum talis sanguis prouenit a venis: q̄uis aliquādo pueniat ab arterijs. et causa est: quia arterie habent duas tunicas et non de facili rumpuntur: sicut vene que nō habent nisi vnā tunicam. et quando cōtingit q̄ veniat ab arterijs sanguis est multum ca. et est cum saltu.

In his que sanguinis de naribus fluxum retinent est succus albedarogi cum campbora in eo dissoluta naribus immisus: cōfert enim ei qui hāc passionem incurrere solitus est ante eam inie-

ctus aut in hora egritudinis.

¶ In isto capitulo ponit curam fluxus san. nari. m. et dicit q̄ ex his que sanguinis fluxum narium retinent est succus albedarogi. i. osimum maius cum campbora fuerit in eo dissoluta et naribus infundatur albedarogi. i. ba. filiconis maioris. ¶ Nota q̄ fluxus sanguinis narium restringitur sex modis. primo modo cum frigidis: sicut cum lactuca et morella sempiterna aqua frigida et ros. acet. et causa est: q̄ ista ingrossant sanguinem: quo ingrossato fit ineptus fluxui. et ppter hoc est bonum fundere ab alto siue embrocare caput cum modico acet. vel aqua frigida. et ita fluxus sanguinis restringit: quia sanguis qui est in venis ingrossatur. et loco eius cōpetit manutergū infusum in aqua frigida vel madesiat in aqua ros. et acceto et comprimitur et ponatur in collo. illud enim ingrossat sanguinem ascendentem per venas. et tunc nō potest fluere per venas. et ideo infusio aque frigide super spatulas restringit sanguinem: quia ipsum in venis plus ingrossat: vel si venit ab epate hoc cognoscitur: quia ibi est dolor. et fiat emplastrum cum infrigidantibus ipsum epar. et fiat ex sandalis. et ex sola aq̄ ros. et modico acetis: fiat emplastrum. et misce cum farina ordei. et per ista intelligo similia que faciunt sanguinem grossum in epate. Secundo restringitur cum stipticis: sicut acatia hypoquistidos bolus armenicus corallus ematites: terra sigillata vel argilla. et etiam valet emplastrum positum supra frontem et tempora: quia stiptica vniunt orificia venarum. et est tale. R. succi plantaginis aque ros. ex stipticibus añ. q̄rti. i. et f. acet. 3. i. albumi. onoz terre sigillate vel loco eius argille quart. f. misce omnia. et fiat emplastrum medio: criser liquidum. similiter valet restrictiū Joban. hebē mesue. R. san. draco. gūmi arabi asce anisi ass. in a. amidi assi anthere grana. xx. acatie hypoquistidos spody balustie boli armenici terre sigillate vel argille loco eius quart. f. lapidis ematites coralli rubei karabe in a. cabze. añ. 3. i. et f. papaueris portulace cornu cerui aduisti turis gallarum nucis ciperissi. añ. 3. i. opy. 3. f. pul. subtiliter et incoportentur cum succo plantaginis quart. f. fiat massa. et potest extendi supra pannum: et fiat emplastrum. et ponatur supra frontem et tempora. similiter insufflatio in nares pul. coralli rubei vel lapidis ematites vel cacabe vel tenta infusa in succo plantaginis in quo sit pul. coralli rubei. Tercio restringatur cum conglutinantibus. vt dragaganti gummi arabici albumi. on. farine volatilis molendini olibani et c. et causa est: quia faciunt adherere partes adinuicem. et talia conglutinatiua vt plurimum misceantur cum alyis: vt cum stipticis et frigidis: quia faciunt alia adherere. cum ex proprio ingenio debeāt talia fabricare. et ideo dicit supra q̄ in fluxu ventris cum alyis competunt stiptica. Quarto restringatur cum cauterizantibus: vt attramentum arsenicum et calx viua. causa est: quia ista faciunt crustas infra nares in orificio venarum que prohibent fluxum: sed hoc est periculosum: quia si contingat q̄ remoueat: cau. satur maior fluxus. et ideo non vto. Quinto restringitur cum medicina que habet restringere a tota proprietate. et specialiter sunt duo. scilicet steruus asini et steruus porci. si ab extra vel ab intra quoquo modo fiat emplastrum vidi q̄ restringit fluxum sanguinis menstruo: et emoroidarum superfluum si fiat emplastrum et ponitur supra pectinem in mulieribus. vel accipiat tentā et infundatur in succo. et ponatur in naribus. vel emplastre tur supra nares. Sexto modo restringitur cum distragentibus san. ad partem contrariam. et hoc dupliciter. primo modo cum euacuatione per slobotoniā

De vulneribus intra nares

de cephalica vel de vena brachy vel de vena spatulari que statim facit cessare fluxum: sicut dicitur in Auicenna 3. can. fen. 5. ca. de fluxu san. narium. et causa est: quia mē que mittit ad nares mittit ad alias: sicut patet de aqua prati que si vadit ad hūc locū trahit ad alias partes diuersas. tūc prior fluxus cessabit: ita in pposito quā sūm loca straria trahitur san. et est remediū vltimū. verū est tū qd medicus nouus nō bene faceret. Alio mō sine euacuatione sicut est ventosa posita supra mēbrū a quo puenit talis fluxus: sicut si ab epate ponit supra epat. idē de splene tē. vel cū ligatura brachy vel pedis: quia rōne doloris nā mittit sanguinem et spiritū ad partes strarias. vel ex ligatura testiculorum in viris: et mamillarū in mulieribus: et valet infirigidatio testiculorū. et multoties ligent aures fortiter: et attrahant retro: quia rōne doloris trahit san. ad partē posteriorem cerebri. et sic habebis in isto ca. omnia quibus vtor.

Secūdo nota quare valet iniectio ras. causa est: quia ille succus est stipiticus et cāphora infrigidat. et ratione stipiticitatis vniunt partes ad iniectionē. et rōne cāphore infrigidatur sanguis. et ideo valet experimentum ras.

CAut sumatur gypsum cinis charte de panis galle sanguinis draconis calx gezi. et puluerizata naribus insufflentur aut lichiniū in eis intinctum mittatur in nares.

Cponit illud remediū: et dicit: qd aut sumat gypsum cinis charte de pāno. galle. san. dra. calx gezi. et puluis narium insufflet aut lichiniū in eis intinctū mittat in nares.

CNota quare valet pul. ille: quia est cōpositus ex stipitico et cauterizatio. et rōne stipiticitatis partes vniunt ad iniectionē. et rōne cauterizationis fit crusta in officio venarum: sed non vtor: quia sit bonū experimentū. gypsum. i. terra sigillata. lichiniū. i. tenta.

CAut alumen iamēni puluerizatum: vt alcohol cum amilo eiusdem quantitatis naribus insuffletur.

Cponit aliud remediū. et dicit: qd alumen puluerizatum vt alcohol cū amido eiusdē quantitatis insufflet naribus.

CNota causam: quia illud alumen est cōpositū ex aglutinatione et cauterizatione. et alumen sūm auctores est stipiticū et amidus est aglutinatiū. et est experiētia bona. et rōne stipiticitatis vniunt partes. et vidi experiētia de alumine: valet ptra fluxū mēstruorū. nā vidi qd nō poterat restringi per flobotomiā nec per emplastra nec per iniectiones: sed applicatū fuit alumen: et statim fuit restrictū. et illud ponit in scōa fen. p. i. m. ca. ca. de bal. et certe verū est: quia magis restringit qd bal. alumen quēqz fluxus san. siue ventris siue mēstruorum.

CQuod si vehementer adhuc manauerit superiores brachiorum partes apud ascillas cum instita et core apud inguina ligentur et testiculi sunt ligandi similiter.

Cponit curā per ligaturas. et dicit: si adhuc vehementer manauerit brachiorū adiutorii prope ascillas cū istita et corā inguinū ligent. et testiculi sūm sunt ligandi. causa est: quia rōne ligature causat dolor in mēbro. et rōne doloris san. ad partē straria: quia ad locū dolorosum mittit nā san. et spūm sūm. Bal. et afforiz. quēcūqz corpora. s. non dō tenere p. tunc. imo fortiter et dimittere. et iterato facere. quia quando fit subito natura sentit et mittit ad illud locum san. ascillas. i. iuxta ascillas.

CSi vero passio inualuerit flobotometur cephalica eiusdē partis de qua fluit sanguis.

Cponit curā p flobotomiā de cephalica et de vena brachy: et dicit: si vō passio inueterauerit. ala. inualuerit flobotomē de cephalica eiusdē partis de qua fluit san. causa est: quia san. nō solū trahit ad partē straria per flobotomiam. immo etiam euacuatur et est securius omnire. et si hoc non valet aperiat vena que est in spatulis. et est vna magna vena.

CSi autem nec hoc modo strictus fuerit magne ventose superponantur ventri ab ea parte de qua fluit sanguis.

Cponit curā per ventosam. et dicit: si nec hoc mō restrictus fuerit magne vētose cū igne apponant vētri ab eadem parte: de qua fluit san. causa est: quia vētosa attrahit: quia quā nō euacuet saltē distrabit ad vnā partē straria. imo valet in vno casu hoc nō modo. s. per flobotomiam donec sapientes multas laudes dicant de ipsa: quia applicata ad mamillas restringit fluxus mēstruorū: vt ponit Hypo. quarto afforismorum. mulierum quoqz.

CAbedicamen quod vehementer valet ad sanguinem constringendum. Sumatur calx alba et leuis qua vtuntur aurifices et sepe nariumbus insuffletur sine interpolatione et lichiniū albumine oui illinitum ea inuoluatur et nariumbus immittatur.

Cponit remediū per iniectionē. et dicit: pfectio medicaminis qd vehementer valet ad sanguinem restringendū recipiatur calx alba et leuis qua vtunt aurifices. et sepe in naribus insufflet sine interpolatione. et lichiniū de albumine oui illinitus ea inuoluat. et in naribus inyciat. causa est: quia cauterizat et inducit crustā in officio venarū: periculolum est tū: quia sit artificiale. et ideo raro vtor recepta. s. additionis. s. ex vitellis ouorū coctorū ex calce fiat emplastrum supra locū brachy qui flobotomatus. et vena. cuius brachy fit flobotomia confert ei tē.

CDe vulnerib' q' sunt iteriorib' narium. xxxviii.

Intra rubricam. Nota qd hic vulnus propter vicere facto intra nares. et est duplex. qdā siccū. et aliud humidū. siccū qd fit crusta: sicut videmus qd viget magnū frigus. aliud est humidū a quo fluit humiditas: vt plurimū venit a reumate capitis. et de quolibet hic determinatur.

CAm in naribus fuerint vlcera cera et oleus et adeps gallinaceus eis immittatur et aquam calidam naribus in mane multoties p aliquot dies odorat.

CSequit capitulū in quo ponit curā vlcere narium. et pmo docet remouere cortices: et dicit qd si in naribus fuerit crusta cera et oleus et adeps gallinaceus eis immittat et aqua ca. naribus multoties in mane per aliquot dies odorat et suget.

CNota qd vlcus narium curat vno mō cum remouētibus crustā si ibi crusta sit. et appareat ad sensum. et hoc fit vt plurimū cum mollificatibus: sicut ponit ras. cera oleū adeps et apūgie. et cadit statim cū mollificatiuis. et ideo videmus qd si vngat pustula cū butiro sine sale cadet in crastino crusta. et loco illius vngueti rasis potest cōpetere illud vnguetū remouēs crustā. s. medulle vitelli oui dragagati gūmi arabici. an. 3. y. olei sisamini quartl. s. cere: qd sufficit: fiat vnguetū. et si in crastino adhuc multū valēt mudificatiua et stimulatua natura: vt acetū et sal: qd stimulat nāz ad expellendū. et ppter

hoc cōiter facio vulnera per vnguentū. Tercio mō curat vulnus cū mūdificatib' illā humiditatē z foridiciē: illa mūdificatiua dicta sunt in cap. de cura vlcēis auris z oculor' z nās: curat cū eisdē mūdificatiuis nisi q' in aure indigemus magis desiccatiuis q' in oculis: z stipticis magis q' in naribus.

Cūq' pustule egredi ceperint lichinium accēto forti infusum in quo sal sit posituz naribus immittatur ac super eas acetum z sal similiter ponantur. Siccabuntur enī ex hoc z nō prolongabitur earum mora.

Cponit curā per mūdificatiua: z dicit. cū pustule siue cortices egredi apparuerint liciniū aceto forti infusū in quo sal positū sit narib' immittat: ac sup eas acetū cū sale supponat. desiccabunt ex hoc: z prolongabitur eor' mora. causa est: quia natura est coacta tunc expellere tales cortices seu pustulas.

Co si vlcera ibi affuerint vnguento de ceruſa cui curat.

Cponit curā p' solidatiua: z dicit. q' si ibi vlcera fuerint ex vnguento de ceruſa curent. **N**ota dñaz iter cerotū z vnguentū: q' in ceroto ponit multū de cera: in vnguento min' iō dñ cerotū a cera. **Q**uare valz illud vnguentū de ceruſa: q' est solidatiū z sumptiuū. Idez medica men pōit Raf. 7° cap. de solidatiuis medicinis vulnerū. z loco illi' valz vnguentū aliud: qd est in antidotario. z illud vnguentū qd pōt applicari est vnguentū de ceruſa.

R. myrrbe ceruſe litargiri z aloes gallaz modicū cōbuſtaz. aliis. añ. 3. i. olei roſ. qrtl. i. z. f. cere qrtl. f. pluerizā da pul. misce oīa z fiat vnguentū cū q' yngāt nares zyle.

CDe polipo nariū z emorroidis. Cap. XXXIX.

Intra rubricaz. nota q' in narib' vplm sunt tria apata. sc. cācer polip' z emorroidia. Lācer ē p' ue q'ſtitatis ad modū grani. z ē duplex. vſus pte superiores z in p'ib' inferiores nāsi: q' ille ptes sunt magis cartilaginose. z emorroidia est excreſcētia carnis mollis: z aliqñ exiit nāsū z est magna: vt aliqñ videm'. **S**z polip' est mediū iter emorroidia z cancer: imo ad quātitatē mollitiē z duritiē: z de vtroq' intēdit Raf. q' cū eisdē medicinis curantur.

Alū itus in naribus caro superflua mollis z quasi dissoluta rubea: aut alba exorta fuerit z nares ingrossari ceperint ac ex carne predicta repleti cephalica prius erit flobotomāda.

In hoc caplo ponit curā polipi p' flōmiā: z dicit. cū intus fuerit in naribus caro superflua mollis: z q'ſi dissoluta rubea aut alba exorta: z nares icēperint ingrossari: aut ex carne p'dicta repleti cephalica est p' flōmāda. **N**ota cām pris duplex est. sc. ad remouēdum plectoziaz. z p' b' bēdus fluxum humorū ad nares.

Deinde lichinium ex vnguento viridi qd in caplo de corrodentibus carnez nominauim' liniendum z naribus erit immittendum. Si vero illud nō suffecerit medicamen acutū qd ibi descripsim' apponat dōce ex toto mūdificet.

Cponit curā p' tētā narib' imissaz. z dicit. deinde liciniū ex vnguento viridi qd in ca. de corrodentibus siue de corrodētib' carnē nōiaim' liniēdū: z narib' ēt immittēdū. Si vō illud nō suffecerit medicamē acutū q' ibi descripsimus

apponat donec ex toto mūdificet. **N**ota q' medicie corrodētes sunt iste. **R**. floz cris. z. q' illa medicina remouet carnē superflua. Silr alia medicina est ista. **R**. arse nici citrini calcis floz eris oīz añ. lib. f. argēti viui lib. i. salis armoniaci. qrtl. i. terant subtilr: z infundant in aq' que vocat calz argēti sic extincti z referuem'. alia lſa: fundat calz z argēti viui. z in aq' dissoluant z illa ponatur supra vlcē: sz illud est periculosū. g' cūrgici frequēter remouēt cū canterio. f. cū ferro ignito: z est melius. z tenta iſusa i oleo ro. z albu. oīi mūdificet. i. remoueat.

Hec preterea passio quādoq' curatur cū ferro radicitus omnino incidēdo.

Cponit curā cū ferro: hec passio qñq' curat radicit' oīo incidēdo. cā est: q' meli' est: vt statiz remoueat: z in ipso remoto dñz poni aliqd remollitiū z sedatiū doloris: z poſtea solidatiū vt vitellum oui cum modico oleo roſ. est sedatiū doloris.

Abedici tamē qñq' in hoc errant. vñ ex eorum cura eger maxinum incurrit nocumētuz: in hoc nāq' loco cancer plerūq' exoritur. Verum cancer quando in hoc nascitur loco nec tolerat acutas medicinas: nec incisionem que cum ferro fit: imo indiget vt suauiter tractetur z medicaminibus lenientib' z flobotomia z ventris solutione curetur. **C**ognoscitur autē an illud accidens sit cancer: quia est durus pertingens quādoq' vsq' ad palatū.

Cponit errorē medicor' q' in hac cura multotiēs cōtin'git. z dicit: q' medici qñq' in hoc errant. vñ ex eor' cura maximū iurrit nocumētū. in hoc loco nāq' cācer vplz orit'. vñ cancer qñ in hoc loco exoritur: nec acutas tolerat medicinas: nec incisionē que fit cū ferro: qñ idiget: vt lenius tractet vt medicaminib' lenientib': vt flōmia z vētris solone. **C**ogit aut illud accidēs si sit cācer: q' ē durus pringēs qñq' vsq' ad palatū. cā est: q' hz radices iſſas in suba nāsi. iō nō curat nisi remoueat: z nō siue cū ferro siue cū medicinis: sz meli' curat cū medicinis: z curat cū medicina laxatiua z mūdificatiua: vt dicit Raf. 6. affozinoz. quibuscūq' cancer: sed q' facit mentionem de cancro ponit curam canceri.

Sed cū nares sicce sint z dure: nec sit in eis aliqua humiditas superflua: sūmopere cauendum est ne hec egritudo aut similis ferro aut acuto medicamine tangatur. Si autem quod in naribus exoritur caro est mollis: fluxerint qz ex eis humores. z cum nares stringuntur inueniuntur molles z cum tanguntur tactus nō sentitur solidus nō est timendū quin ex medicaminib' acutis z ferro mederi possint.

Ostendit qñ nō puenit opari cū ferro in naso z cū medicinis acutis: z qñ cōuenit. z dicit. sz cum nares dure z sicce fuerint nec fuerit in eis hūiditas aq' superflua sūmopere cauēdū est: vt hec egritudo nec sibi illis: ferro aut acuto medicamē tāgat. si aut qd in narib' exoriat' caro mollis: z ex eis fluxerit hūores: z cū nares tāgunt' inueniunt molles: z cū tāgunt' cancer nō sentit' solidus nō est timēdū qñ medicaminibus acutis z ferro mederi possint.

Nota cāz qz qñ sunt sicce timēdū est q' infra nares est: z iō nō dñz remoueri cū ferro vel cū medicina acuta.

G

De egritudinibus narium

quā autē est mollities tūc est signū q̄ polip⁹ ⁊ emorologia p̄nt remoueri cū ferro ⁊ medicina acuta: ⁊ nō cancer: q̄ dicit Hippo. q̄buscūq; cancer. alia cā dicta q̄ cācer ⁊ nō polipus: q̄ d̄z esse mollis caro ⁊ nō dura. q̄n̄ est polip⁹ in narib⁹: ⁊ cācer h̄z multas radices: ⁊ iō opz mūdificare il laz māz grossam cū medicinis mūdificatiuis.

De amissione odoratus.

Lap.

XL.

In circa rubricā. Nota q̄ triplex est actio odorat⁹: lesa. s. diminuta corrupta. ⁊ ablata. actio diminuta: appellat⁹ q̄n̄ odores p̄cipiunt sicut sunt: s̄z tū ipsefecte: ⁊ h̄ cōiter in nā hūana maxie respe ctu alioz aialiu p̄p hūiditate magnā cerebri que est iōz gano odorat⁹: ⁊ in ipso dñat⁹ s̄z Ari. in de sensu ⁊ sensato. ⁊ p̄p hoc aialia habētia cerebz calidū ⁊ siccū h̄i odorāt s̄z actio ablata vocat⁹ q̄n̄ nullus odor p̄cipit. ⁊ hoc p̄p magnā lesione organi. vel p̄p opilationē ipsaz nariuz. ⁊ ēt p̄p solone p̄tinui ipsaz nariuz: ⁊ isto mō ras. docet cu rare: s̄z q̄n̄ defect⁹ odorat⁹ causat⁹ est ex opilationē meat⁹ ex supfluitatib⁹ iductis: q̄ amissio odorat⁹ p̄p magnā le sione orgaoz d̄z curabilis: ⁊ illa h̄z eadē cās: sicut actio diminuta: s̄z in ista sunt fortiores. Sed vocat⁹ actio corru pta q̄n̄ p̄cipit odor aliter q̄ sit: vt si res odorifere p̄cipiā tur vt feride: ⁊ ēs. ⁊ cā hui⁹ est malus hūoz ificiens orga nū odorat⁹: vtputa carūculos duos: q̄ sunt in interiorib⁹ p̄rib⁹ nariū. q̄ illi sunt organū: ⁊ si hūoz est putridus: tūc res que sunt odorifere p̄cipiunt putride vel feride: sicut p̄z de gustu: q̄ si co. est in lingua que est amara res come ste p̄cipiunt vt amare. nā q̄qd p̄cipit ab alio ad modū recipiētis rei recipit. ⁊ de aia. s̄z si flegma dulce sit in ci bo res feride p̄cipiunt vt odorifere: quia illud est odo riferum p̄pter dulcedinem.

Am sensus quo odoranda percipiū tur amissus fuerit: nec in naribus ca ro superflua enenerit ⁊ aer ita leuiter vt p̄ins attrahatur ⁊ oculi ac sensus naturaliter existunt naribus erit insufflandus puluis adeo subtilis vt alcohol qui fiat ex con disti ⁊ arthemisia ⁊ sale armoniaco.

In isto cap. ponit curaz amissiois odorat⁹. i. illi⁹ sensus quo odoramēta p̄cipiunt cū fuerit amissus vt in narib⁹ caro supflua ⁊ aer ita leuiter: vt p̄i attrahitur ⁊ oculi ac sensus nātr existūt narib⁹ erit insufflandus pul. adeo subti lis vt alcohol qui fiat ex condiso ⁊ arthemisia ⁊ sale armo niaco. Lā est: q̄ suppositū est: vt veniat ex opilationē ⁊ q̄ ille pul. aperies est opilationē: ⁊ puocat sternutationē cū qua expellunt supfluitates: ⁊ iō valet: ⁊ per istū pul. i telligit sibi files: vt est pul. eufoz. ⁊ sinapi. ⁊ ē. ⁊ valz pul. q̄ nō est caro in vulnerib⁹: q̄ signū est q̄ non est emoro sagia ⁊ polip⁹: imo ex opilationē: ⁊ q̄ oculi sunt in sui pfe ctioe signū est: q̄ cerebz nō idiget purgatiōe: s̄z solū de opilationē ifra nares: ideo valet ille pul. in isto casu.

Egro quoq; p̄cipiatur vt nares vaporē ex aceto calido p̄cedenti multoties apponat.

Ponit aliū remediū: dicit: egro quoq; p̄cipiat vt na rib⁹ vapores ex aceto calido apponat multoties. Lā ē: q̄ est mūdificatiū: ⁊ p̄p hoc valz in supfluitatib⁹: q̄ mun dificat ⁊ puocat sternutationē postq̄ supfluitates nātr expellunt. S̄z si ēt ibi modicū nigelle q̄satu ēt ma ius inuamētū s̄z q̄ dicit Aui. cap. de amissione odorat⁹.

Si autem hec non suffecerint naribus insuf fletur puluis quem nominabimus. cuius de

scriptio est. s̄z. nigelle fellis gruis colloquinti de elleborial. omninū añ. partes equales. pul uerizentur ⁊ ponantur in vrina cameli arabi ci quantitate tanta q̄ cooperiri possint ⁊ po nantur ad solem donec siccentur: deinde fiat ex eis scief: cūq; necesse fuerit vnum ex eis len tis habens magnitudinem in oleo sambucino intinctum naribus immittatur. optimūz enīz ad hoc existit.

Ponit aliud remediū. ⁊ dicit: si autē hec nō sufficiant q̄ noiaum⁹ narib⁹ insufflentur hec. s̄z. nigelle fellis gruis col logntide ellebori albi oīuz añ. p̄tes eq̄les puluerizetur ⁊ ponent in vrina cameli arabici quantitate tāta: q̄ ea co perire possit ⁊ ponant ad solē donec exiceant: ⁊ fiat de v de scief ex eis. cūq; necesse fuerit vñ ex eis lētis habēs magnitudinē in oleo sambucino itinctū narib⁹ immittat. optimū. n. ad hoc existit vrina cameli vel hoīs si cameli nō reperiat: q̄ equalit. Scief. i. pū trocisc⁹. q̄ ille pul. valz: q̄ est apperitū: ⁊ puocat sternutationē: ⁊ est ena cuatiūz supfluitatū: q̄ ibi ponit nigella: ⁊ per illa itelli git Ras. filia: sicut inieccio radiceis yreos. in qua pul. p̄ retri sit ifusus: s̄z valet inieccio olei nardini in d̄ eufoz. ⁊ castoreum ⁊ muscus subtilr puluerizati sint dissoluti.

Secūdo nota q̄ dicit Ras. h̄z verū supposito q̄ nō sit plenitudo corporis: ⁊ p̄alr cerebri: q̄ si ēt repletus cor pus vel cerebri. p̄t perit medicia laxatiua: postea gar garismata: postea yētofe ⁊ ē. i. posteriori pte cerebri sine scarificatiōe ad oīstrahēdū māz: ⁊ post debet fieri reme dia: que ponit Ras. eq̄lia: vt anisi. s̄z. y. vel. i. scief. i. trocisc⁹ cus parius. intinctum dissolutum existens. s̄z ad odorū tum recuperandum.

Si autem ex eo quod naribus imittitur for tis sequatur dolor oleum de semine cucurbi tis eis immittatur ⁊ aqua calida super caput fun datur ⁊ sorbeat calida ea que h̄nectar vt p̄isana: ⁊ q̄d sit de aqua fursuris ⁊ de faria ⁊ filia.

Docet sedare dolorē cātū ex iniectionib⁹. ⁊ dicit. si autē ex hoc q̄ narib⁹ inyciat dolor sit: oleū d̄ cucurbita iny ciat ⁊ aq̄ ca. sup caput ifundat ⁊ sorbeat ea. ⁊ ea q̄ h̄ume ctant: vt p̄isana. q̄ fit ex aq̄ fursuris ⁊ faria.

Nota q̄ re valz inieccio hui⁹ olei. cā est: q̄ sunt frigida ⁊ hui. ideo h̄nt remouere acuitatē eoz que sunt ca. multū. iō valet oleū de cucurbitis: ⁊ valz odorare pomūz rōne illi⁹ stery nutionis. ⁊ iō abluant nares cū aq̄ ca. ⁊ ponant ad oleū ⁊ odorēt pomū q̄n̄ iueniet: ⁊ valz multū odor panis cali di ad remouendū dolorē ⁊ acuitatē ipsi⁹ sternutationis ⁊ valēt oia que ab itra vel extra: s̄z que reprimūt acuita tem istoz. s̄z. farina ordeī ⁊ ē.

Et hoc quidem est medicamen ad amissio nem olfactus probatissimum quod sic conficitur. Nigella puluerizetur dōec fiat vt puluis: ⁊ misceatur cum oleo veteri. deinde egerim plens os suū reclinet caput retro quanto p̄ins poterit: ⁊ tūc ex predicto medicamine aliquā te gutte naribus distillantur. Egro quoq; p̄cipiatur vt quantum ei possibile est aerem ex trinsecus interius attrahere nitatur q̄d in tri bus diebus ⁊ tribus vicibus fieri cōuenit.

Ponit aliud remediū ad diminutionem odoratus.

et dicitur: et hoc quidem est medicamen pbatissimum amissionis odoratus: sic conficitur: nigella puluerizetur donec fiat pul. et cum oleo veteri misce. deinde eger ipse os suum aqua inclinet caput retro quanto plus poterit et tunc ex predicto medicamine aliquante gutte naribus instillent: ergo quoque precipiat ut quantum ei possibile est aerē extrinsecū itus attrahere nitatur: quod in tribus diebus tribus vicibus fieri cōuenit. i. vnaquaque die semel. cā est: quia nigella est aperitiua: et puocat sternutationē: et per hū intelligit sibi filia: et dicitur inclinare caput retro: ut melius medicina in profundo itret: et teneat os plenus aqua frigida: ut medicina ibi non vadat: quia ibi quicquid accipit aliqd per nares quod vadit ad palatū: et dicitur fieri tribus diebus et tribus vicibus et semel ieiunio stomacho in die.

¶ Si autem mordicatio supuenerit fiat hoc quod predictimus.

¶ Remittit nos pro cura medicatiōis. et dicit. si autem mordicatio affuerit fiat hoc quod notauimus. ¶ Nota quod in hoc casu debz aqua cucurbitaz poni vel oleū cucurbitae et.

¶ De fetore oris.

Cap. XLI.

¶ Quis ergo fetore oris et anhelitus habuerit ex materia fozdida fetida diu retēta i colatorio nati: quod cognoscitur: quia lōge magis sentit: et ore clauso fortiter sentitur: quod nō erit in alijs causis. purgetur talis cū yerapigra vel cū pillis cochys vñ aureis pcedēte orimelle p. iij. vel. v. dies: quod facto gargarizet bis vel ter de mane et ante cenā de mostarda dulci distēperata cū aq cicerū rub. et sit totū tepidū. vñ fiat sic. B. se. sinapi. 3. y. se. staphisagrie. 3. f. aqua sentit et puluerizent et distēperetur cū sirupo acetoso: quod sufficiat fiat gargarisma cū mō dico aque cicerū rub. loco huius mastice de mastice cū pipere de mane per pansam. quo facto puocet statim sternutationē. odor et de radice yreos bene puluerizata: faciat vñu pomū in pāno rarissimo: et si vis adde modicū de pul. mētastris: quod portet i manu de mane et ante cenā. vel si vis fortius puocare suffla in nares vel odora de pul. cōdissi. vel ellebori al. post istas sternutationes ipone infra nares cū pluma de oleo viol. vel distilla de eo infra nares: quia ptes illas exiccat mirabilr. cōfortat et contēperat: ideo sine sternutatione extrahat sanguis cum ventosa et flōmia: et ptes eo vñ potissime in gubuldas coloris. Uel fac istū remediū: quod mirabilr et potissime valet i deopilado os colatorij. B. semi. nigelle. 3. y. puluerizetur subtilissime. distēperet cū veteri oleo: quod sufficit. pa. i. pleat os suū de aqua et declinet caput suū retro: et distilla de hoc in ei nares. pa. attrahat anhelitū. quia talis liquor ascēdat magis: fac hoc semel vel bis in die: potissime de mane. B. Raf. vult quod istillet infra suū mētastrum vel succus edere clarificati per residētiā. alig volūt fortis facere et cōtēperat nigellā per vñā diem in aceto: postea distillat cū dicto oleo et istillat infra nares mō dicto. alig qui distillat infra nares mediā testaz nucis vini al. decoctionis edere vel absinthij bis vel ter in die. vidi bonū effectū de vino. ¶ Et si quis fetore oris et anhelitus ex humoribus putridissimis i pectoralibus habuerit: quod p. quia vñiformiter appet post cibū: sicut ante cibū: tales curari nō possunt: s. vtant dyairis salamonis et teneat in ore de radice yris vel cōferua. vel de istis pillulis ad palliāduz. B. macis ligni aloes. an. 3. i. musci. 3. f. carniuz yris 3. f. amidi. 3. f. misceant fiat pillule: quaz vñā teneat in ore ad palliādū fetore. assistendo personis honestis. credo si venosus est valet flōmia de basilica vena. ¶ Et si quis fetore oris et anhelitus habuerit ex corruptione humorum

in stōaco eorū: quod cognoscit: quia ante cibū maior est fetor et sumptio cibo talis fetor notabilr minorat alijs querelis dictis absentibus sumat de sirupo acetoso pposito cū aqua cicerū rub. si vñ tibi misceas vñā partem sirupi de absinthio: postea da sibi. 3. i. yerapigra B. al. addito. 3. f. pulpe collogntide gra. iij. bdely dissoluti cū aq cicerū rub. fiat pot. B. fiat de tribus i tribus septimanis vsq: quod fuerit curat. vitet pisces et ossas remollitas. ista sufficiat.

¶ De dolore dentium.

Cap. XLII.

¶ Circa rubricam. Nota quod dentes sunt triplices. quia dā vocant icisui: et sunt quatuor in qualibz maxilla in parte anteriori. causant ex supfluitate subtili ossis capitis: et per hoc citi nascuntur quia alij. Alij sunt qui vocant canini: et sunt duo in qualz maxilla: et generant ex supfluitate mediocris ossis capitis. Alij sunt qui vocantur molares: et illi sunt quatuor in quolibz maxilla: in aliquibus quinq: in qualibet maxilla: et ita sunt in numero triginta duo. vel in alijs viginti octo. et isti causantur ex supfluitate grossa ossis capitis: et propter hoc tardius nascuntur illi molares: et quāuis dentes de se nō doleat: cū sint de nā ossis: nō dolēt p colligatiōe: quā hūit cū gingiuis et lacertis et nervis et ligaturis ibi existerit. ¶ Nota quod duplex est cā doloris dentium quatuor ad ppositū. mala pplexio calida vel frigida: vel solo cōtinnu. et ista duo aliqui cānt a causis intrinsecis. aliqui ab extrinsecis. Ab extrinsecis fit sic acceptio rei frigide vel cōtinnu cibi frigidi aut ca. aut casus vel percussio. Ab intrinsecis vñ plurimū a reumate a capite ad gingiuas descēdēt iducente malā pplexione ca. si mā calida sit. vñ frigida. si frigida sit. vel solutionem continui quando humor reumatisans sit acutus: vt col. vel flegma salsum: vt possit in gingiuis corrosionem facere.

¶ Gingiua cum dolore dentium fuerit sanguinolenta et apostemosa et rubra: fueritque apostematio cum pulsatione extrahatur sanguis cū ventosis floborhonia et cephalica prius facta.

¶ Ponit dolore dentium qui venit a mā ca. p flōmiā et ventosā. et dicit. quod si gingiua cū dolore dentium fuerit sanguinolenta et apostemosa et rubra fueritque apostematio cum pulsatione extrahatur sanguis cū ventosa et flōmia de cephalica prius facta. ¶ Nota cāz: quod quā illa apparēt signus est quod venit ex sanguine calido: vñ ex eo quod fluit sanguis. vñbi est cū pulsatiōe signū est quod san. ca. est pulsatiū: quod nō veniunt pulsatio a frigido sanguine: imo accipiendo sistr dolor pulsans: B. Auic. p. cas. fen. z. ca. de spēs dolo. absolute hz fieri a calido: et ideo pperit flōmia ad remouēdū pulsationē et phibēdū fluxum: fm B. al. 3. regni. S. quā dyaforetica. S. quē puenit vñosa: cā est ad distrahēdū mās calidā et frigidā. floborhonia vñs fiat de vena que est intus in labio vbi fluit sanguis ad gingiuas: et cōiter cum labio inferiori quous debeat fieri de venis que sunt in labijs superioribus.

¶ Deinde in ore aliquādiu acetū et oleū ros. teneat. postquē eiecerit hoc: idē iterū fiat: post hoc oleum ros. in ore teneat.

¶ Ponit curā per ea que tenent in ore. et dicit: aliquādiu acetū et oleū ros. teneat que postquē eiecerit iterū faciat post hoc oleū ros. in ore teneat. cā est: quia oleum ros. frigidū est: ideo restringit fluxū: sistr valet ad phibēdū fluxum mās: quod recipit et alterat malā cōplexione et malā qualitatē humorū et sedat dolorem. et per hoc Raf. itelli-

G 2

De egritudinibus oris

git filia: filr valz acetum decoctionis gallarū: vel q̄ diu teneatur in ore aqua frigida: et bene diu: q̄ si parū teneatur fieret maior dolor et fluxus: sed si diu remouet do-
lorē causatū a mā ca. ab extra ponatur lana succida iux-
maxillam cum oleo ros. vel sacculus de ros. bullitis in
aqua et aceto bene expressis: similiter valet si dolor ex
percussione venerit.

Et si ex hoc nō euaserit fueritq̄ pulsatio ve-
hemens et cum inflammatione camphora et
piretrum terantur et in radicibus dentium po-
nantur. Quāq̄ dissoluta fuerint iterū mittant:
corū quoq̄ oleo ros. illinitz desup ponat.

Ponit curas q̄ nō sufficit. et dicit: q̄ si ex hoc nō euase-
rit fueritq̄ pulsatio vehemens: et cū inflammatione campho-
ra: et piretru terantur: et in radice dentium teneatur. et
dissoluta fuerint iterū mittatur. et corū oleo ros. illinitū
desuper ponat: quare valet. causa est: q̄ ibi ponitur pire-
trum ad euacuādū materiā: q̄ parat multū saluā. et cū
hoc remouet causam faciētem dolorē in gingiuis: causa
camphore: q̄ habz mitigare dolorē: imo hz stupefacere
euz sit frigida in q̄to gradu: et iō phibet fluxus hūorū
et phibz malas q̄litates hūorū et mltū laudat illō experi-
mentū Gerardus super viatico. et est bene artificiale.

Quod si dolor aliquando augmentaretur et ve-
hemētor fiat opij sexta pars. 3. vnius in oleo
rosa. dissoluatur ex quo corum illinitum radi-
ci dentis dolentis adhibeatur.

Ponit aliud remediū. et dicit: q̄ si dolor aliquando
augmentetur et vehemētor fiat opij sexta pars. 3. vni⁹ in
oleo ros. resoluatur et in eo corū illinitū radicibus den-
tis dolentis adhibeatur. causa est: q̄ opium nō solum re-
mouet qualitates humorū vt malam complexionē ca-
iū stupefacit mēbrū: ita q̄ in testa siue regula ponatur
ca. facit enī q̄ mēbrū penitus nihil sentit: imo penitus
aufert dolorē: et nō debz ministrari nisi in casu despato.

Si autem nondum sedetur scalpellādus est
locus et sanguisuge superponende sunt.

Ponit vltimū remediū. et dicit: si autē nōdūz sede-
tur locus scalpellādus est et sanguisuge superponēde sūt.

Gingiuā vero si nō sanguinolenta fuerit nec
apostemosa nec dolor est cum pulsatione nec
in facie fuerit inflammatio: aut dolor accide-
rit post fastidium ex satietate: et post cenā co-
mederitq̄ ex cibo frigido multum venter egrī
soluendus est ex pillulis cochij.

Ponit curam doloris dentium quando venit a mate-
ria frigida: vt patet ex predictis. et dicit. Gingiue vero si
non sanguinolente fuerint nec apostemose: nec dolor cū
pulsatione: nec in facie fuerit inflammatio: aut dolor ac-
cidit post fastidium ex satietate. idest post cenam. et fit
ex cibis frigidis multotiens eger ex pillulis cochij sol-
uendus est. causa est: quia euacuant materiam facientē
dolorē qua remota remouetur dolor. nāz nō est vis si
accidētia cessent euz cessent cause facientes ea: fm Gal.
4° affozimozū. Quibuscūq̄ aures: et illa remedia valēt
in corpore purgato: q̄ si pectoricū esset licz mā coniun-
cta remoueat: tamen adhuc remaneret mā antecēdēs:
q̄ iterato ibi cresceret et faceret iterz dolorē.

Et dolentium dentium radices ex hoc me-
dicamine fricande sunt q̄ sic fit. R. piretrum

sinapi feteragi idi baurach piper zinziberis et
ex eis puluerizatis dentium fricentur radices
corum quoq̄ in eis illinitum super dentū ra-
dices ponatur. postq̄ eger os ex aceto in quo
piretrum et mentastrum et origanum fuerint
cocta collucit.

Ponit curā per ea que dentibus applicant. et dicit: do-
lentius dentium radices hoc medicamine fricāde sunt
quod sic fit. sumatur piretrum sinapi feteragi indi bau-
rach piperis zinziberis. et ex eis puluerizatis dentius ra-
dices fricentur. corū quoq̄ ex eis illinitum supra dentū
radicibus ponatur postq̄ eger os suū ex aceto in quo pi-
retrum mentastrū atq̄ origanum cocta fuerint collucit
causa est: q̄ ille puluis et gargarismus euacuāt materias
flegmaticā a gingiuis: que est causa doloris: et ideo valz
in isto casu: q̄ multū ide euacuāt et alia filia que in litte-
ra ponunt que sunt cōsumptiua et euacuatina. et per ista
intelligit similia: vt illud in quo nūq̄ deficit. **N**otan-
dum est q̄ in dolore dentium duo requiruntur. seu eua-
cuatio materie et phibitio materie descēdētis: ideo postq̄
ista remedia fuerint facta faciēdū est istud. R. masticeis
3. i. saluie. M. i. q̄ quasentur fortiter et bulliant in libz. f.
aceti vel yvini: si mā sit multus frigida: et cōiter pono tācū
de vino quātū de aceto. coquatur dōec redeat ad q̄rt. i.
et coletur: et cum colatura os abluatur. mastix enim eua-
cuat materiā flegmaticā mucillaginosam: saluia etiam
cōfert multū: q̄ est stiprica et confortat: et ideo illud eua-
cuat mās: et phibet fluxum alterius mās. puenientis iō
valet: et certe est multū artificiale. **V**el sic. R. yuarū
passarū munda. ab arillis quart. f. dolfarūz alioz mū-
daturūz. q̄. 3. f. cōquasentur et bulliant in predicto acer-
to et vino. coletur et euz colatura os abluatur. istud enim
euacuāt: sed nō phibet fluxum alterius mās: sicut facit
primū: et euacuāt ratione dolfarūz: sed et ponunt ibi vne
ad reprīmēdūz acuitatē humorū. Similr valet acetum
decoctionis spoly serpentis et emplastrum factuz de cor-
dem: similiter valet vinuz decoctionis edere inter cetera
mund. capfia et fumus terre.

A foris ptererea panicum siue miliū in sar-
taginetorefactuz super maxillā est ponēdūz.

Ponit aliud remediū dicēs. a foris panicū siue miliū
in sartagine torefactū supra maxillas est ponēdūz. cau-
sa est: quia multum resoluūt materiam sine attractione.
et ideo si sit multus stupor ponūt minus calida ad se-
dandum dolorē.

Aut ex piperis puluere melli cōmixto dens
eius et radix fricetur.

Ponit aliud remediū dicēs: ex piperis puluere mel-
le mixto dens eius et radix fricent. causa est: quia mūdū
ficat gingiuas a materia frigida et psumit materiā et eua-
cuat ratione piperis. et per ista intelligit similia: sicut est
illud. R. piretri seminis staphisagrie subtiliter pulueri-
zati. añ. 3. i. cere albe. 3. y. misceantur. in modico istius ce-
re dens inuoluatur: ita q̄ dens dolorosus circūdetur to-
tus ex ista cera: q̄ mitigat mordicationem et aliquantū
euacuāt: et est expimētū multū subtile: vt sacculus fact⁹
de staphisagria ponat in dēte: filr valz a tota suba radix
diptami: idem dicunt de radice celidonie.

Et si hoc non suffecerit in dentis radicibus
hectyrica pōatur: que. R. castorei assī pi-
ris zinziberis storacis opij: oīum añ. ptes eq̄

les: cōficiantur cū melle ⁊ administrantur.

Conit aliud remediū. ⁊ dicit: qd si hoc nō suffecerit: in dentium radicib⁹ tyriaca hec ponat. R. castorei se. pipe- ris. 33. storacis opy. oīz añ. partes eq̄les cōficiant. cum melle ⁊ administrantur. cā est: qd hoc medicamē hz p̄stū- mere ⁊ euacuare mās faciēte dolore. ⁊ ponit ad stupefa- ciēdū mēbrū ⁊ p̄hibēdū fluxū mās.

Eger p̄terea per aliquantulū temporis a comestione abstineat maneatq; famelicus ⁊ ingrediatur balneū ⁊ utatur motu. si autem nec sic quiescat ferrū ignitū radici dentis mul- toriēs apponatur: aut eradicetur.

Conit curā per dictā. ⁊ dicit: eger p̄terea per aliquan- tulū tēpus a comestione abstineat maneatq; famelic⁹ ⁊ ingrediatur bal. ⁊ utatur motu. si aut nō sic eger quiescat ferrū ignitū radici dentis multoriēs applicet aut eradi- cetur. cā est: qd per abstinentiā supfluitates fluxe cōsumū- tur: similiter per exercitiū ⁊ balneū: idem intelligit de balneo quod dicitur stupba.

Sivero dens corrosus fuerit repleat ex me- dicaminibus: que nominauimus: ⁊ que sunt corrosiua: aut extrahatur.

Conit curas dentis putridi corrosi. ⁊ dicit: si corrosus fuerit repleatur ex medicaminib⁹ que nominauimus que sūt corrosiua aut extrahat. **N**ota qd in dēte corrosio ⁊ pu- trido causat vermis ex illo humore corrupto ⁊ putrido: ⁊ tunc valz suffumigatio ex seie iusgami ⁊ seie porri vel sinapi: ⁊ tale semē iusgami occidit aialia talia: vt colum- bos: ⁊ ueniūt enīz ista: qd se. iusgami est stupefactius. se. porri euacuatiū: vel qd extrahat dens: sili si humor sit putridus vel corrupt⁹ ⁊ medicari eūz medicinis: vel qd ponas in dēte ybi est vermis vel humor putridus in cō- cauitate parum de aqua ardentī: ⁊ ualeat multum: consu- mit enim materiam.

De extractione dentium. Cap. XLIII.

Intra rubricā. **N**ota qd dens habz duplex iuuamentū. **U**nus est masticatio cibi: vt meli⁹ in stomaco ⁊ alius partib⁹ digerat. Aliud est iuuamentū ad vocē formādū: qd retinet aerē: ⁊ aliqñ con- tingit qd dens ppter sui corrosionem ⁊ putrefactionem nullum istorū facit: ⁊ tunc est ytile extrahere tales: cum inferunt nocumentum.

Medicamen quod cum in dēte cor- roso ponitur ipsius sedat dolorem: aut ipsū cōstringit. Sumatur che- bikēgi ⁊ piper ⁊ trita ex alchitrano cōspargant ⁊ impleantur ex eo.

Docet extrahere nocuos dētes. ⁊ dicit: qd eūz in dēte corrosio ponit ipsius dētis sedat dolorem aut ipm cōstrin- git. sumat chebikēgi ⁊ pip trita: ⁊ alchitrano cōspargat ⁊ impleat ex eo ⁊ strigit ⁊ disponit ad extrahēdū extra. Rebere est titimali: qd assimilatur portulacē: tñ hz lac. cā quare valz: qd hz cōsumere ligamēta ⁊ corrodere eūz qd bus dens ligatur cū gingiua: vt ista spēs titimali ratioe aliquantulū corrodit: sili piper ⁊ sumit: ⁊ ita facit pōt ex- trahi dens cū ligamenta corrodant. ⁊ per hoc intelligit sibi siliā: vt lac titimali: ⁊ malaxetur cū pasta vel cū cera ⁊ fiat capsula dentis: ⁊ postea dens de se cadit: qd corrodū tur ligamēta: sed hoc est periculūz qd nō tāgar gingiuas vidi quēdā amittere gingiua ⁊ labia: s; fiat cōcauitas: ⁊

illie ponat lac titimali: ⁊ iduat denti. vt lac illū malaxet cū pasta ⁊ pipe eq̄lib⁹ p̄tib⁹. tritu. i. puluerizatiū.

Medicamen quod dētes debiles ac dolen- tes qui sunt extrahēdi eradicat. R. cortices ra- dicum celsi ⁊ radicū capparis ⁊ p̄iretruz ⁊ lac titimali atq; lac anabule ⁊ arse. rub. ⁊ rad. colloquintide. sumantur ⁊ trita ex tanto ace- to quod eis sufficiat conspergantur. acetum quoq; per hebdomadaz vnam semel in die vt prius addatur. post hoc dētes in circuitu scal- pellentur ⁊ ex predictis decies in die epithimē tur donec ad mouendūz sint faciles: ⁊ postea extrahant. Aut fiat epithima ex fece aceti acu- tissimi per multos dies: ⁊ postea extrahantur. Aut rane fluuiales in oleo coquantur donec dissoluantur. Cūq; necesse fuerit dentium ra- dices scalpellenur ⁊ ex oleo isto multoriēs iungantur donec facile moueri possint: postea eūz instrumento euellendi dētes euellant.

Pōit tria remedia. ⁊ dicit: p̄fectio medicaminis qd dē- tes debiles aut dolētes eradicat. R. cortices radici mori. ⁊ radi. capparis p̄iretri: ⁊ lac titimali atq; lac anabule: ⁊ arsenici rubeū ⁊ radi. colloquintide sumat: ⁊ tñ acetū: qd eis sufficit: ⁊ spargat quoq; acetū p hebdomadā vna- sel in die addat: vt pri⁹: postea dētes in circuitu scalpelle- tur ex predictis decies in die epithimē donec ad motū sunt faciles. ⁊ sic extrahat: aut fiat epithima ex fece ace- ti fortissimi per multos dies: postea extrahant aut rane fluuiales in oleo coquant donec dissoluant. Cūq; necē fuerit dētiū radices scalpellen: ⁊ ex oleo isto multoriēs iungant donec facit moueri possint: post eūz isto exē- di dētes euellent. cā p̄mi est: qd ista medicā hz vtutē pe- netratina ⁊ corrosiua ⁊ ⁊ sumit ⁊ corrodit ligamēta qd ligant gingiue. cā est: qd hoc medicā hz vtutē penetrati- uā. cā. n. est: qd hz vtutē ⁊ strigēdi ligamenta. dissoluan- tur. i. ossa a carnib⁹ separant. cū ferro. i. forfice.

De congelatione dentium. Cap. LXXIII.

Intra rubricā. **N**ota qd congelatio dētiū sine stupor- e causant ex masticatione re⁹ acetosaz. cā est: qd eo⁹ acetositas penetrat in fundū: qd sapor acetosus fundat in subili suba: vt dicit p̄saac in dietis ylibus: qd p̄sticus ⁊ stipricus causent ⁊ gela- tionē ⁊ stuporem cū maxime acetosus.

Portulaca ⁊ amigdale amare masti- centur: aut his similia. Aut fiat frica- tio eūz sale: ⁊ masticetur cera.

Conit q̄tuor remedia: ⁊ dicit: portulaca ⁊ amigdale amare masticent: et his siliā. aut fiat fricatio cū sale: aut masticet cera ⁊ c. vt pinee. cā est: qd remouet ⁊ gelationē dētiū: ⁊ h̄ dicit aliq; qd hoc est a tota spē: s; h̄ nō est nisi refugiu. Alia cā est: qd portulaca hz gūositatez in se ⁊ viscositate: ⁊ iō qd fortiter adheret p̄tib⁹ gingiuaz adinice q̄ sunt diuerse p frigiditatē re⁹ acetosaz: iō por- tulaca valz ad remouēdū ⁊ gelationē dētiū: s; q̄re amig- cā est: qd h̄nt viscositate: iō remouet frigiditatē ⁊ dimi- nutionē frigidit cū p̄tib⁹: sili pinee: q̄re fricatio cū sale. cā ē qd sal remouet frigiditatē ⁊ humiditatē: ⁊ iō valz: bñ vi- deo aliq̄ melius in congelatione dentium: quare ualeat cera: quia habz viscositatem ⁊ causat adherentiam ma-

De egritudinibus oris

lam in partibus gingivarum. ideo valet.

De dolore dentium ex re frigida. Cap. XLV.

Intra rubricam. Nota exponem rubricam quoniam dicitur ex re frigida. id est rebus actu frigidis ut est gladius ferrum vel masticatio res frigida: ut potest frigidus vel unguentum frigidus.

Cum calefactus in panno desuper est ponendum aut vitellus oui assatus calidus multoties masticetur: aut calidum panem multoties mordeat: aut fricatio ex balsamo: aut oleo de lilio siluestri.

Ponit curam per ea quae tenent in ore. dicitur: aut cum aceto mixtum aut cum oleo rosae. id est ore teneat. causa est: quod solidatiua sunt et cum ibi prohibet fluxum mae cum prius ibi locum mudificari si ibi est vitium lentia aliquid et loco istius valz ista ablutio. Balsamum gallarum. id est aqua rosae. quoniam. Balsamum aceti lib. f. bulliat super aquam colat per filtrum et colatura fiat ablutio in ore.

De vlcibus oris et pustulis. Cap. XLVI.

Intra rubricam. Nota quod vlcus est duplex: quod dicitur interius: ut in palato inferiori vel superiori et istis vlcibus magis proprie et plus valet lanamen et aqua pulvis. quod dicitur facili pulueres remouent per salinam et fricantes lingue. aut in exterioribus: ut in labiis: et aliquid vlcera oris sunt corrosiva: et aliquid non: de vlcibus corrosivis ras. facit hic mentionem: quoniam sunt multe passionibus oris: ut aliquid auctores ponunt practici: tamen alie causantur: sicut similes passionibus aliorum membrorum: ideo non facit hic mentionem.

Pustule fiant rubee sumantur anthe re amidi spodij lentium ex corticatum seminis portulace coriandri sicci: sene de mecha: omnium partes equales camphore parum. ex his pulverizatis fiat fricatio.

Ponit curam pustularum siue vlcum cataplasma cum ca. p. p. fricatione: dicitur. si pustule fuerint rubee sumantur anthe re amidi: spodij: lentium ex corticatum. se. portulace coriandri sicci: sene de mecha. an. partes equales camphore parum et his pulverizatis fiat fricatio. Nota quod vlcus oris vel est cum corrosione vel sine. si primo modo reguntur duo. primo mudificatio. secundo solidatio. mudificatio fit cum ydromelle facto cum melle rosae. vel cum vino ubi rose sunt bulle: sed consolidatio potest fieri cum quocumque ponitur rosae. quod est solidatiua: et id potest praecedere mudificationem. quod non datur nisi prius mudificetur: ut. s. affozis. vulnera non sanant. Vel isto unguento. Balsamum ceruse lote amidi cathinie vel litar giry subtiliter pulverizati. an. 3. id est incorporant cum mucillagine dragagati gummi arabici quoniam. f. fiat in modum unguenti: si alteratio sit modica sine vlcatione sufficit solus pulvis dragagati et gummi arabici: et si ex corrosione valz pulvis ligni putrefacti: quod multum valz in excoaratione: si si vlcus sit cum corrosione dicitur sumi mae facies corrosione ex suba corupta membrum: postea mudificabit et gnabit carne. et medi-

cam potest esse tale et est experimentum ras. in diebus. Balsamum arse nica ru. calce aluis gallarum floz eris subtiliter pulvis. an. 3. id est fundant in modico aceto per hebdomadam unam et expicentur et illi pulvis. id est supra locum vlcis per unam horam ponatur postea ungetur locum cum oleo rosae. ad sedandum dolorem: et sic fiat donec tota mae est supra ex quo prius causa partis quare valz: quod habet vlcem solidatiua camphore. quare et.

Et cum aceto mixta et oleo rosa. et aqua rosa. teneantur.

Ponit curam per ea quae tenent in ore. dicitur: aut cum aceto mixtum aut cum oleo rosae. id est ore teneat. causa est: quod solidatiua sunt et cum ibi prohibet fluxum mae cum prius ibi locum mudificari si ibi est vitium lentia aliquid et loco istius valz ista ablutio. Balsamum gallarum. id est aqua rosae. quoniam. Balsamum aceti lib. f. bulliat super aquam colat per filtrum et colatura fiat ablutio in ore.

Et sanguinis minutio cum ventosis fiat.

Ponit curam per ventosas. dicitur: quod sanguis minutio fiat cum ventosis. et intelligitur quod sub mento ponatur vel retro in collo: quod distrabit mae ad partem contrariam.

Albe vero si fuerint pustule: cum sale et melle fricentur.

Ponit curam pustularum. primo a mae frigida per fricationem et dicitur: albe vero si pustule fuerint: cum sale et melle fricentur. causa est: quod sunt flatice: eo quod sunt albe: et quod ista species salis habet removere et sumere: id est per hoc intelligitur filia que dissolvunt flegma oris: ut pulvis et gargarismata.

Sirupus acetosus aut alimuri in ore teneat.

Ponit curam per ea que tenent in ore. dicitur: quod sirupus acetosus teneat in ore aut alimuri. Nota alimuri: id est dyamori alimuri frigidum: sicut cum rebus acetosis et speciebus. quare valz. causa est: quod habet vlcem mudificatiua. et loco istius valz cum aqua cellidone et modico aceto.

De fluxu sanguinis gingivarum. Cap. XLVII.

Intra rubricam. Nota quod fluxus sanguinis gingivarum potest fieri dupliciter. Uno modo a causa extrinseca. Alio modo a causa intrinseca. si a causa extrinseca: ut a causa su percussione sine gladio et tali non determinat quod eodem modo potest curari. Item alter est fluxus sicut dicitur est supra. Alio modo a causa intrinseca. Uno modo ex multitudine sanguinis: rone cuius non potest contineri in venis et arteriis: et tunc fluit ad gingivas: quod refudat: et per multitudinem finduntur vene: et de tali non loquitur hic. Alio modo a mala mae acuta descendente a cerebro per viam reumatis. scilicet colera vel flate salso corrosivum gingivas: ut quia gingivae sunt corrosive ratione cuius fluit sanguis: et plurimus fit si antiquatur: et de isto loquitur hic.

Cum ex gingivis sanguis subtilis continue manaverit. utriusque arsenici. scilicet rubici et citrini calcis gallarum aluminis: omnium partes sumantur equales: ex quibus pulverizatis et cum aceto mixtis parvi formentur troscisci: quoniam necesse fuerit ex eis pulverizatis sumatur quantum sextra partes tres. unius: fricentur ex eo optime et permaneat sic parum: deinde teneatur oleum rosa. in ore: est enim hoc mirabile ad hanc egritudinem curandam et putredinem et berpetem estione num qui est in ore.

Ponit curam fluxus sanguinis gingivarum cum ex corrosione

¶ De casu vnu.

Зап.

XLVIII.

Circa rubricas. Nota q̄ iste sunt
actiões spectantes
ad loquelā: q̄z vna seḡ alterā f̄z. Hal. 4.º de
iteriozibz. p̄mo est exp̄ aeris cum anbellitu. i.
expulsiō. sc̄da est flar sine ictu. 3.º est flar cū
ictu. 4.º est vox. 5.º est loqlā. ¶ Sc̄do nota q̄ circa radice
lingue sunt gngz. p̄ sūt duo aditāmēta que vocant̄ glā-
dule z sunt gnatīue salīue. sc̄do est trachea arteria q̄ est
via per quā trāsīt aer ad pulmonez: cui⁹ ps sup̄ior vocat̄
epiglōt. 3.º est yfophag⁹ que est via p̄ quam trāsīt aer ad
pulmonē: cui⁹ yfophag⁹ vocatur meri. 4.º est ibi guttur z est
spatiū mediū iter yfophagū z tracheā arteriā. 5.º est vuula
z est q̄da pellicula ex̄tis in gutture coop̄is yplm viam
anbellit⁹. z q̄nq̄ cooperit viā cibī q̄b̄ loq̄z. z pp̄ h̄ ma-
luz est loq̄ z comedere: qz multi ex hoc suffocant⁹: z talis
vuula facit duo iuuamēta. 3.º est q̄ defendit p̄tes pecto-
rales a nocumētis tā tr̄insecis q̄ extr̄insecis: vt a magno
frigoze pul. z fumo z coopit istā viā a causis intr̄insecis
vt a reumate: z qz multoties expellit cū salīua z nisi cēt
ibi vuula descēderet ad pulmonez: z iō illi q̄ hnt vuulaz
incīfaz sunt parati ad p̄sum. 3.º iuuamētis ad vocem: vt dicit
Bozdoni⁹: ita vuula. ¶ Nota q̄ duplex est causa calis
vuule. vnus op̄stema calidum vuule frigide que nūq̄
pp̄ter sui grauitatem z ponderositatem relaxat vuulaz.
z p̄olongat. alia causa est mollities siue relaxatio vuule
causata a materia flegmatica aquosa descendente a ca-
pite ad istam vuulam: z hoc v̄ plurimum: z assimilatur
quasi paralyfi.

¶ Ponit cura casus yuuile. p p i sufflationez medicine. z dicit: cū eger fenerit radici lingue sue iistere aliqd aut gutturi: z cū libet os opirez extrahere lingua: vt yuuila oio eo fluxa: z elogata: ramech z sal armoniacū sumat: z bñ puluerizata cū iſtro raf. suffladi sup yuuila iſufflet: z ex eis in ſumitate dicti iſtrumeti aliqd ponat z radicē yuuile cū eo dirigat: z iſtro dicto exteri⁹ eſbat. ramech ideſt mirtū. ¶ Nota qz remediū raf. ē ppriū iuuamētū. in pceſſu: qz in pncipis casus yuuile pueniūt ppe repercuſiua z pti⁹ reſolutiua ſi pueniat ab apate: ſi autē a mēſtrica pueniat aquoſa in pñ⁹ ppetū pure reſcuſiua: q̄ re valz: cā eſt: qz mirt⁹ eſt herba ſtipici⁹: z p hoc fit balneū in fluxu vētris: z eſt ſpale remediū: qz bz vtutem ſtipici⁹: z ſal bz vtutē reſolutiua ſine diſſolutiua: z iō facit fluere mās: q̄z valz in pceſſu: ſz in pñ⁹ ppetū reſcuſiua: z ſi a mēſtrica calida pueniret: cui⁹ ſignū ē rubedo z calor magn⁹: iō valz gargarifma decoctiois gallaz cū dyamo ron: ſilr valz decoctio ſc. rof. cum ſucco herbe ſcu barbe yrcine vñ valz gargarifma decoctiois ſaluie pſidie z bay laurice cū dyamo z vñ valz gargarifma coctiois malorū ita qz coquat in aq: z poſtea in illa aq̄ diſſoluat. z. i. dyamo: z frequēter vtoz in pueris. ¶ Sed ſi ſuat ppter fluxū mās frigide cui⁹ ſignū eſt albedo z multitudo ſalutis: valz i p gargarifma decoctiois gall. z modico mellis masticis thuris nucis cipiſi decoquat: z fiat gargarifma ſz i augmēto: valz gargarifma ſc. ſinapis cū modico mellis z acetū: z in hoc eſt error apud barbitōres z ventiles qz nō curat de pncipio z augmēto: ſz ponūt ſtatiz reſolutiua: z faciūt vt attrahat mala mā. debet ei ipſi pti⁹ ſcire ſi corp⁹ eſt plectozicū: z tūc facere pti⁹ ylem purgationē cū ſlomia aut clifteri: vñ alio modo. iſtro. ſ. ſuffladi. dirigatur. i. applicetur in pñmis. ſ. yuuila.

Clut granatum acetosum cum pulpa sua te-
ratur: ⁊ fiat ex ea gargarismus.

Cponit aliud remediū per gargarismata: et dicit: q̄ granatū acerofū cū pulpa sua terat: et fiat ex eo gargarisma. **N**ota q̄ illō valz qñ puenit a mā ca. in pñ: et p̄ ista i. telligit fistia gargarismata scā ex aq̄ ros. et dyamoro: et vt accipiat. 3. i. dyamoro. et 3. i. aq̄ ros.

T Si diu permāserit taliter ⁊ elōgata fuerit
cuiusq; pars superior subtiliata ⁊ caput ei⁹ ro-
tundū fuerit tunc radicatus erit icidēda. Cūē
duz tñ est neancēz ita vt predictū⁹ sit dispo-
sita icidat: ex hoc enī sequere qñq; sanguis
flurus qui refringit non potest.

C'ontit q̄da documētū. z dicit. q̄ si diu pmanferita
z elogata fuerit. cūsq; pars supior subtiliata fuerit. ca
pit eius rotūdū fuerit tū radicit' est iccidēda. Lāuēdū
tū est ne aq̄q; ita vt dixim' sit dīpōsita iccidat. q̄ hoc n.
q̄q; seq̄ sanguis fluz' q̄ restrigi nō pōt. C' nota q̄ du
plex ē signuz' q̄ vniūla iccidit pōt. vna ē extenuatio meat'

De sanguisugis in gutture

in lingue radice: q. posito q. sit grossa in sua cute vel superficie cū rōne defect' vtutis extenuat: tunc est signū q. nō pōt redire ad dispositionē nāles: z iō d. remoueri qd. nihil facit ibi: q. opilat. z. signū est q. sit multū alba rōne saniei vel viridis. y. l. nigra rōne putredinis vel corruptionis: tūc icidēda est: q. nō pōt redire ad dispōnem nāles. ¶ Scdo nota q. in icidēde vult duplex nocumētum causat. y. nū supflus flux' sanguinis: z illud ponit ras. q. icidat anteq. descēderit: q. qñ est putrida y. l. corrupta nihil sentit: aliter vō qñ est sanguinea tūc icidat z causat dolor z rōne doloris fit magn' flux' sanguinis. Scdū nocumētus est q. pectoralia nō debēt euitari a nocumētis extrinsecis z intrinsecis: z pp. hoc tales pñfici fiūt cōiter. ¶ Et si cōtingat q. icidat pōt fieri multipl. vno mō cōiter cū rasorio puo. s. f. loboto. mo. scdo mō cū aqua ignea trāseūte p. cānā pforatā vel pōt icidi cū medicamine corrosiuo supposito: s. est periculosus: z facta incisione d. fieri gargarisma cū aq. decoctionis yreos: y. s. capilli veneris: ordei: mellis z modico aceti ad mundificandū pres illas. s. versus radicē illam.

De sanguisugis in gutture. Cap. XLIX.

Intra rubricam. vocabuli de mo uēdis seu extrahēdis sanguisugis que itrant guttur. vnde sunt aialia que ponunt ad eū dūz san. a barbitōfores: vt p. in scabiosis.

Cum aliquis in gutture suo titillationem senserit z sanguis subtilis inde manauerit existimandus est: tunc sanguisuga in ore esse: z precipue si aquam loci in quo sanguisuga fuerint biberit.

¶ Determinat de sanguisugis extrahendis de gutture. z dicit. cū aligs in gutture suo titillationem senserit: z sanguis subtilis ide manauerit existimādū est sanguisuga in ore esse: z p. cipue si aquā biberit i qua sanguisuga fuerint: cā est: q. sentit titillationē: q. comedit pres vbi sanguis existit: z maximū signū est: qñ bibit aligs aquā sanguisugarū. Sanguisuga: hec est additio z nō text'. Ponit curā in gnālī dicēs ad sanguisugā extrahēda valet succ' anabule q. h. folia magna p. cinetia maculas albas: z infusilladus est: z sup oia valz. cā est: q. ista herba est amara z abhoiabilis sanguisugis z cuilibz aiali: z ideo fugit herbā cū sit amara versus os: z p. istā intelligit quācuq. herbā amarā vt est absinthium centaurea: z omnis res amara h. iterficere eas: vtruz aut hec herba hoc hēat a tota spē nescio. Ponit ēt aliud remediū. z dicit: q. succ' amigdale q. h. flozē valz. ¶ Nota q. duplex est species amigdale: vt p. i sinonimis. cā est: q. ē multū amarus z abhoiabilis sanguisugis: z iō fugiūt ab eo tāq. a nocuo: z p. istā intelligunt filia vt gargarisma aq. decoctionis colloquintide vel aqua decoctionis asse fetide.

¶ Os igitur egri est aperiendum z lingua extrahenda z inferius premenda z guttur in sole est aspiciendū. z si sanguisuga in loco propinquo pendere visa fuerit cūz forpicipibus q. bus sagitte educitur extrahenda erit: qd. hoc modo fiet. caput a quo pendet est stringendum: z sic extrahitur.

¶ Ponit curā qñ pōt videri z qñ nō. z dicit: q. os est aperiendū z lingua extrahēda z iferi' premēda. z guttur in sole est aspiciendū: z si in loco predicto visa pēdere fuerit forpicip' q. b. sagitta educitur extrahenda erit: q. si nō fuerit

manifesta: eger multotiens gargarizet sinapim cūz aceto: quia de loco in quo est mouebit. causa primi p. de se. causa secūdi est: quia dicunt multū amara z abhominabilia bene occidunt vermes: z sinapis est mordacitius z ista sunt necessaria: z ideo fugiūt: viaticus ponit q. cūz aqua decoctionis lupinorum alborum z colloquintida fiat gargarisma.

¶ Si non fuerit manifesta eger multotiens gargarizet sinapim cum aceto: quia de loco in quo est mouebitur aut fiat gargarism' ex aceto z assa z sale.

¶ Ponit aliud gargarisma ex aceto z sale aut ex aceto et assa: causa est: q. ista sunt nociua animalibus: z loco isti pōt fieri vomitus cū experimēto viatici ante dicto.

¶ Nigella preterea z sinapis trita insufflentur gutturi: fiat etia. gargarismus ex succo cepe.

¶ Ponit aliud gargarisma. z dicit: q. nigella pura z sinapis trita insufflentur gutturi: fiat etiam ex succo cepe: causa est: quia sunt multum mordacitina: ideo sanguisuga fugiunt.

¶ Si autem post eius casum remanserit egro sanguinis desudatio fiat gargarismus ex apozimate in quo cortices granati z balauistic z sumach cocta fuerint: z gutturi insuffletur puluis ex balauisticis z thure z sanguine draconis z amido.

¶ Ponit curas fluxus sanguinis prouenientis ex extrahitione sanguisuge. et dicit si post eius casum remanserit sanguinis resudatio: egro fiat gargarismus ex apozimate in quo cortices granatorum z balauistic z sumach cocta fuerint z gutturi insuffletur pul. ex balauisticis z sanguis draconis z amido. causa est: quia sunt solidatua z phibentia fluxum z parum vniuita: z nō solum conueniunt in isto casu: imo in alijs fluxibus.

¶ Si autem sanguisuga stomacho annexa fuerit medicamina quibus vermes expelluntur in potu sumantur.

¶ Docet extrahere sanguisugas descendentes ad stomachum: et dicit: si annexa fuerit stomacho medicina quibus vermes expelluntur a corpore sumatur in potu. v. grana sumach semen alexandrinū: z sumat modicum aceti in introitu lecti: z si vermes fuerint poterit de succo citri: q. occidit vermes z cetera que dicuntur infra. causa est: q. sic occidit sanguisugas: sicut vermes: z propter hoc continue comedētes allium nō habēt vermes.

¶ Ex his que sanguisugam exire faciunt est vt eger balneus ingrediatur z morietur in eo donec magnam patiatur sitim: z tunc aqua in frigidatam in niue frigidissimam: scz in ore aliquādiu teneat: cūq. tepefieri ceperit eam expellat z alia sumat: sanguisuga enim quādoq. venit ad os frigiditatem querendo.

¶ Ponit aliud remedium per balneum z per retentionem aque frigide in ore. et dicit: ex his etia. que sanguisugas exire faciunt est: vt eger balneum ingrediatur et morietur in eo donec magnā patiat sitim: z tunc aquā in niue ifrigidatā in ore aliquādiu teneat cū icepit tepefieri eam expellat z alia sumat: sanguisuga quāq. venit ad os frigiditatem querendo. causa est: q. ibi est sanguisuga sen-

tiēs aquā frigidā in qua sſueuit eſſe: tunc puenit ad os rōne ſiccitatis ⁊ diligit aquā ⁊ ſimilato itrat balneum: ⁊ certe eſt ſubtilis imaginatio: ⁊ Auerroys h3 alias imaginatiōem. ſ. q̄ comedat allia: ⁊ q̄ teneat aquā frigidā in ore aliquo vaſe coram ſe. nam allia ſunt cōtraria ſanguis ſugis ⁊ inducunt ſitim: ⁊ ideo ſanguis ſuga venit ⁊ valet tantum imaginatio iſta: ſicut illa rafiſ.

De ſolutione illorū que intrant in gutture. Lap. L.

Arca rubricam. Nota q̄ eſt clauſa ⁊ ſeq̄ caplin.

Qum aliquid quod guttur ingreditur: ⁊ inſigitur in eo aut meri fuerit bolus magnus aut ei ſile de his que non habent fruſta ſciſſa contenta in eis: aut acuta: conſert plerūq̄ percutere egrū in collo poſteriori ⁊ multotiens: ⁊ aquam ſepetrajcere. fortaliſs enim deſcendet inferius. Eger quoq̄ balneum ingreditur ⁊ oleum multotiens trajciat. quod poſtq̄ factum fuerit magnos deglutiat bolos.

Iſtud eſt caplin in quo determinat de ſolutione illorū que intrāt guttur. ⁊ p̄ ponit curā per alia ab inſtro. ſ. p̄cuſſione in collo. trāſglutione aque ⁊ bal. ⁊ dicit: cuſ illud q̄ guttur itrat ⁊ figit in eo aut fuerit bolus magnus aut ali quid ei ſile de illis que nō hnt fruſta ſciſſa ⁊ contenta in eis: aut acuta: p̄fert plurimū pcutere illū in collo poſteriori. multotiens: ⁊ ſepe pycere aquā. forſan. n. deſcēdet iſeri? eger quoq̄ balneū igrediat. ⁊ oleū q̄nq̄ trajciat. ⁊ poſt q̄ factū fuerit magnos deglutiat bolos. **Nota** quare valet p̄cuſſio. cā eſt: q̄ p̄ motū p̄cuſſiōis nā cogit expellere. Quare valet p̄mixtio aque ⁊ olei: cā eſt: q̄ iſta liquida faciūt deſcēdere illud q̄ adberet ⁊ eſt eōe apud nos.

Nota q̄ rafiſ diſmiſit illud q̄ eſt magis difficile. ſ. q̄ ſi illud q̄ eſt in gutture eſt magis acutū vt ſpina. ⁊ illud per aliū modū eſt extrahēdū: p̄ pot̄ extrahi 3. Primo mō cū carice trāſglutide filo capiti ei⁹ alligato ⁊ nō forti ter maſtice: vt nō vna pars ab alia ſeparet. ⁊ q̄n fuerit i gutture ſubito extrahat: q̄ carice h3 viſcoſitatez. ⁊ talis ſpina figit ibi. tunc extrahit ibi: vel q̄ fiat gargarifina cū aq̄ decoctōis caricaz. Scdo extrahat ſic. accipiat parua ſpongia ⁊ tranſglutiat. ⁊ q̄n erit in gutture extrahatur ſubito: ⁊ q̄ eſt rara ſpina faciliſter iſiget. ⁊ eſt ſubtilis modus. Tercio puenit applicare ab extra res laxatiuas illorū que ſunt in gutture ⁊ ſunt emplaſtrum factum de mucillagine ſe. lini vel butyro ⁊ medulla caſſie fiſtule ⁊ oleo amigda. dul. ⁊ valet multū ⁊ iſtud facimus in ſquinantia in p̄ceſſu: vt dicitur infra.

Qz ſi non deſcēderit inſtrumentum quo illi ſimile inferius duci cōſueuit in os mittatur. Eſt autem inſtrumentum illud de plumbo quod cum ſit rethi ſimile eſt longum gibboſitatem in ſe habens.

Ponit curā p̄ iſtra. ⁊ dicit: ſi nō deſcēderit inſtrū quo hinc ſile iſeri? ducere ſueuit in os mittat. eſt aut inſtrū illud de plūbo: q̄ cū ſit rethi ſile eſt lōgū gibboſitate in ſe habens. cauſa eſt: q̄ illud inſtrū eſt perforatum. ideo ibi tollitur. illud inſtrū debet eſſe porroſum rari⁹ ⁊ gibboſum: vt melius intret per os. vnde per vnam partem debet eſſe gibboſum. ab alia parte concauum.

De grauedine lingue. Lap. L.

Arca rubricam. Nota q̄ grauiſ

ſat 2° vel 3°. Vno mō ex defectu ſanguinis ⁊ ſpūs: vt in p̄pings mori q̄ non poſſunt loq̄ ibi mō: q̄ vrus deſicit rōne inſtroz. Scdo ex nimia repletionē ſanguinis vel ſlegmatis: ⁊ vtrūq̄ ſlegmatis reumatismū deſcēdēt a capite ad linguaz. vt p̄ in ebyz. id grauitas lingue patiunt. Tercio ex mala cōpōne. vt q̄n ligamētū cū quo lingua ligat cū palato iſeriori eſt magnū. ⁊ de vtrāq̄ grauedine determinat hic rafi.

Qum lingua abſq̄ alijs mēbris grauedinem fuerit paſſa ⁊ eger neq̄ ſebrem neq̄ acutam egritudines incurrerit ſal armoniacum ⁊ piper ⁊ 33. ⁊ ſinapim album ac piperitum ⁊ ſtaſisagriam ⁊ baurach atq̄ origanum ⁊ ſalindi ⁊ nigella ⁊ ſanſucus ſiccus ſumantur ⁊ in aqua coquantur ⁊ fiat ex eis gargarifinus.

Ponit curā grauitatis pueniētis ex repletionē. ⁊ p̄ q̄n peccat mā frida. ⁊ dicit: cuſ lingua abſq̄ alijs mēbris grauedine paſſa fuerit ⁊ eger nec iurrit ſe. nec acuta egritudine ſal armoniacū pip. 33. ſinapis albū ac piper ⁊ ſtaſisagria baurach origanū ⁊ ſalnitrum nigella ſanſucus ſiccus ſumant ⁊ in aq̄ decoquant. ⁊ fiat ex eis gargarifina. caueat tñ patiēs ne ex eis aliqd trāſglutiat. cā eſt: q̄ iſta euacuāt mām frigidā a lingua iſtroz. ⁊ bñ dicit q̄ nō ſit grauedo in alijs p̄tib⁹: q̄ ſi in alijs mēbris alia pueni rēt vt i pueris vbi eſt pua grauitas ⁊ gargarifina factū ex decoctōe achoui ſaluie ⁊ yſopi ⁊ facit cito loq̄. id dicitur nutriti q̄ fricit linguā pueri cū ſaluia: vt citius loquat.

Cauet tñ patiēs ne ex eo aliqd trāſciat: aut eger ieiunus multis dieb⁹ gargarizet alimuri nabati: aut fiat gargarifm⁹ ex aceto ⁊ piretro.

Ponit documentū. ⁊ dicit: q̄ caueat tñ patiēs ne ex eo aliqd trāſglutiat: cā eſt: q̄ eſt nimis acutus: q̄ ſi veniret ad pulmonē eſſet cā vlceraōis pulmonis. id bonus eſt q̄ nō trāſglutiat. Aut eger. Ponit aliō remediū. ⁊ dicit: q̄ eger ieiunus multoties gargarizet allumē nabati. eſt eni ſalfa facta ex acetoliſ ⁊ ſpēb⁹. h3 vntē pyciēdi ſputū. id eūat mās. ⁊ p̄ iſta itelligit oia dicta ſupra puocātia ſaliuā. Aut fiat. Ponit aliō remediū. ⁊ dicit: aut fiat gargarifina ex aceto ⁊ piretro. cauſa eſt: q̄ piretrū multiplicat ſaliuā ⁊ euacuat ſlegma. ⁊ acetū habet incidere. ⁊ ponitur acetum: vt melius virtus piretri penetret.

Poſtq̄ vero gargarizare ceſſauerit ſumantur ſalis armoniaci piretri piperis ſinapis omniū partes equales. ⁊ ex eis bene puluerizatis lingua diutius fricetur.

Ponit aliō remediū p̄ fricationē. ⁊ dicit: q̄ poſtq̄ gargarizare ceſſauerit ſumat ſal armoniaci pipis piretri ſinapis oīuz pres eq̄les ex eis bñ pul. lingua diutius friceſ. cā ē. q̄ hnt vntes euandi ſſa a lingua. ⁊ puocāt ſaliuā. ⁊ ſcias q̄ de piretro vidi q̄ qdā tñ tenuit piretrū q̄ creauit ibi puſtulas. id nō d3 ſic teneri. ſ3 d3 poni in pāno: ⁊ tūc maſticari ⁊ teneri ſupra linguā. ⁊ ita itrabit ⁊ nō nocebit.

Qz ſi cum lingue grauedine auditus aut reliquorū ſenſuūz grauitas fortis affuerit fiat egricuration ſm doctrinā qua paralyſis curatur.

Ponit curā quando grauitas cōmunicat alijs mēbris vel ſenſibilibus: ⁊ dicit: q̄ ſi cum lingue grauedine audi

De egritudinibus lingue

tus aut reliquorum sensuum granitas fortiter affuerit fiat egritudo in doctrinam qua paralytis curatur. causa est: quia euacuat materiam non solum existentem in lingua. immo in cerebro cum flegmate aquoso et dicta est cura iam in capitulo de paralyti.

C Si autem loquela in acutis febribus aggrauata fuerit et videris ipsam cum granitate in loquela extenuatam et abbreviatam et spasmatam aqua calida ab alto super spondiles dorsii et auris principia fundat. et cum oleo fricet. Eger quoque oleum tepidum in ore tenere debet.

C Ponit curam quando prouenit ex inanitione. et dicit: si autem loquela in acutis se. grauata fuerit. et videris ipsam cum granitate in loquela extenuatam et abbreviatam et spasmatam aqua calida ab alto super spondiles colli et auris principia fundatur. et cum oleo fricet. eger quoque oleum tepidum in ore tenere debet. causa est: quod signum est quod prouenit ex inanitione siue defectu sanguinis et spiritus. id conueniunt humectantia. et conuenit aqua ordeii ab extra aqua rosae. et oleum rosae. vel humectatiue pillule dicte in ea. de catarro. et dicent in ea. de tussi. principia. scilicet radices spondiles. id est supra spondilia dorsii.

C Et si diu est ex quo loquela sua minui non cessauerit. vel etiam semper considerandum est an ligamentum quo inferius lingua connectitur maius sit quam debeat. Quod si ita fuerit: ex eo parum est incidendum. et .33. puluerizatum imittendum.

C Ponit curam diminutionis lingue prouenientis a mala compositione. et dicit: et si diu est ex quo loquela minui non cessauerit. vel etiam semper considerandum est: an ligamentum cum quo inferius lingua connectitur si maius fiat quam debeat. et si ita fuerit ex eo parum incidatur et .33. puluerizatum est imittendum. causa est: quod diminutionis loquela est ligamentum cum quo ligatur. quare non potest lingua moueri. et una causa potest esse: quod lingua est breuis. et quare conuenit unguentum. causa est: quod euacuat sanguinem: ideo non fit crusta vlcera. illud unguentum est solidatiuum vlcera. ideo prouenit illa decoctio dicta in extrahendis sanguifugis que conuenit ad remouendum fluxum sanguinis narium. segi. i. vitreoli.

C De magnitudine lingue.

Lap. LII.

C **I**rcu rubricam lingue. una est ex materia sanguinea cum apostemate vel sine apostemate. secunda magnitudo est ex materia flegmatica cum apostemate vel sine. et utriusque tales materiae descendunt a cerebro. quibus possunt venire ab aliis membris: de utraque intelligit ras.

C **Q**uam contingit linguam adeo inflari ut pre magnitudine os egrediatur fricanda est ex cepe aut ex citri acetositate aut cum ribes aut ex granato acetoso: donec salina multa ab ea fluat: hoc namque modo detumescet et ad primam redibit mensuram.

C **I**stud est capitulum in quo rasis determinat de magnitudine lingue ponendo eius curam. quam causat a materia flegmatica. et dicit: cum contingit linguam inflari: ut pre magnitudine os egrediat fricanda est ex cepis aut citri acetositate. aut cum ribes: aut ex granato acetoso. donec salina multa ab ea defluat. hoc autem modo detumescet: et ad primam redibit mensura. causa est: quod ista incidunt materiam flegmaticam. et eam disponunt

ad euacuationem. et per ista intelliguntur omnia filia gargarisina: et fricationes que dicte sunt in precedentibus que habent euacuare flegma a lingua: ut est radix yreos mastix etc.

C **S**i autem non sufficit fiat fricatio ex sale et aceto. **C** Ponit aliud remedium. et dicit: si autem non suffecerit fiat fricatio ex sale et aceto. causa est: quod non solum incidit materiam flegmaticam. immo dissoluit. quod acetum incidit et sal dissoluit. per ista intelligit similia dicta supra que sunt fortiora quam illa que ponit rasis.

C **E**t si nondum sufficit fiat minorio ex vrisque cephalicis prius: et postea ex venis sub lingua.

C **P**onit curam quam prouenit ex sanguine. et dicit: et si non suffecerit fiat stomia ex utraque cephalica. et postea ex venis que sunt sub lingua. causa est: quod est signum quod materia sanguinea est: tunc lingua est rubra. et apparet rubedo in facie: et quod stomia de cephalicis euacuat sanguinem: qui est materia acrio. id conuenit. et postea de venis que sunt sub lingua: quod illa stomia euacuat materiam puram faciente illi fluxum. ideo cooperit. et si multum sit plenitudo magis coopereret florum homia de mediana vel de ba silica vel de sapena.

C De nodo.

Lap.

LIII.

C **I**rcu rubricam. Nota quod ipse prouenit a flegma

te cum sub lingua. **Q**uam sub lingua glandula nociva fuerit in principio ex sale armoniaco et gallis fricanda est.

C **P**onit curam glandule per fricationem. et dicit: cum sub lingua glandula nociva in principio ex sale armoniaco et galla fricanda est.

C **S**i autem vetusta fiat ex medicamine gingiue sanguinolente fricanda est. quod est medicamen acutum.

C **E**t tali medicamine gingiua sanguinolenta fricanda est. et est medicamen acutum acutius. scilicet dicte de cura sanguinis. et ibi intrat multa corrosiua. causa est: quod galle prohibet fluxum materiam ad linguam. et sal dissoluit materiam puram. et intelligit illud ore mundificato. Quare valet istud medicamen acutum: causa est: quod est corrosiuum et corrodit usque ad substantiam lingue. et si aliquid est corrosiuum a lingua fit regeneratio carnis cum medicamine dicto supra.

C **E**ger autem acetum et salein in ore teneat.

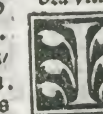
C **P**onit curam per illud quod tenet in ore. et dicit: eger accipiat acetum. et sal teneat in ore: causa est: quod acetum incidit et sal huius euacuat et dissoluit: deinde alia gargarisina dicta superius.

C De pustula lingue.

Lap.

LIII.

C **I**rcu rubricam. Nota quod pustula lingue et eius vlcera sunt semper malum signum in omni egritudine: que est signum debilitatis virtutis non poteris materiam expellere ad membrum extrinsecum: sed expectat ad os. sed pustula vel vlcera que fiunt in ore est bona signum fortitudinis virtutis per hoc quod madatur ad membrum vilius: sicut est os lingue.

Sunt curanda ex quibus curantur alcola que supra nominauimus et squinantia sanatur.

C **I**stud est capitulum in quo remittit nos ad curam pustularum oris et lingue. et dicit: quod sunt curanda cum quibus vlcera que superius nominauimus et squinantia sanatur. cum quibus. scilicet mundificantibus et consolidantibus. cola. id est vlcera oris etc.

De squinantia.

Cap. LV.

Ircu rubricam.

Nota q^d squinātia est apostema gutturis et partū eius p^{ro}pinquarum siue vie anbelitus et cibi: et tale apostema v^{er} plurimuz causat a sanguine: cuius signū est rubor: pleni tudo vena^{rum} et pulsus. Scdo pōt causari a co. cuius signū est color citrinus oris et faciei. Tercio ex flegmate: cuius signū est albedo faciei et multitudine saline. Quarto et raro ex melancolia: cui^{us} signū est fuscado faciei et oris et alia signa que dicta sunt. et causa est: q^d flegma et melancolia nō habent virtutē penetrariā tantā in gutture sicut sanguis et colera. et ideo v^{er} plurimuz causat ex sanguine vel co. cū sanguine mixta. Nota q^d quattuor sunt species squinantie. vna est in qua apparet rubedo et tumor extra in collo. et ista est leuior inter oēs: q^d signū est q^d mā declinat ad exteriora. Scda est in qua apparet tumor et rubor interius ore aperto: ista est difficilior q^d prima. Tertia in qua nodum apparet in gutture tumor nec rubor: nisi si lingua fortiter cōprimat: ista est deterior q^d secunda cū magis declinet mā ad interiora. Quarta spēs in qua nodus apparet rubor nec tumor nec itra nec extra. et ista est mortalis: q^d mā est infixa multū: et inducit mortē suffocando: q^d signū est q^d materia est acuta in v^{er}is intrinsecis et in v^{er}is anbelitus et aliquādo in v^{er}is cibi. Nota q^d squinātia pōt terminari tribus modis. Uno modo p^{ro} insensibiles resolutionē: vt quādo mā est pauca subtilis facta flobotomia v^{er}l et particulari et gargarismate: et curatur passio squinātie euacuata vna parte materie v^{er}is resoluta aliam. Scdo mō per ouersionē eius in sanē. sicut q^d apostema maturat et nūq^d pōt terminari in fra quattuor dies: et hoc est q^d mā est grossa et multa. Tercio mō per trāsmutationē ad alia mēbra: vt ad stomachū vel ad alias partes pectorales. ad stomachū. s. q^d ista materia declinat ad vias cibi: et tunc nausea vomitus et dolor stomachi. ad partes pectorales: cuius signū est tussis tremor cordis et c. quia materia fuit delegata ad cor.

Cuz in deglutiendo sentit angustia id est passio que squinantia vocatur.

Hoc est caplm i quo determinat de squinantia ponēs pmo eius signa. et dicit: cuz in trāsglutiēdo sentit angustia id ē passio q^d or squinātia. Nota q^d dictū rasis h^{ab}et verū q^d ista angustia trāsglutiēdo panes vel aliqd aliud causat ex apostemate existēte in gutture: tūc est squinātia. et ista causat subito. Aliq^d causat ex siccitate vie et strictura pectoris. Aliq^d ex maxima debilitate: vt in p^{ro}pinquis mortis. et tamen ppter hoc nō patiūtur squinātiā. causa est: q^d illud apostema opilat vias anbelitus v^{er} plurimuz: et aliquādo viam cibi. Item q^d declinat ad partes que dicitur gula vel ad partē que dicitur cernix. modo talis suffocatio venit a cerebro subito: sed a pectore paulatim.

Et eius grauitas aut leuitas scdm angustie quantitatem deprehendi potest.

Ponit signa fortitudinis et debilitatis eius: et dicit: cuius grauitas et leuitas fin angustie quantitatem deprehendi pōt. causa est: q^d nō inducit periculū nisi rōne suffocationis et fin q^d inducit grauitatē maiore vel minores inducit maius vel minus periculum in suffocādo: et ppter hoc est egritudo peracuta in qua nō est expectāda digestio mae et grauitas: sequitur quare debeat cito laxari venter. Ad squinātiā: ponit curā in gnali per gargarismata. dicit ad squinātiā. R. medulle cassie fustule: et ei^{us} q^d est in medio fermētū iterioris amboz. an. 3. f. succi li

quiri. quartam partē. 3. i. et ex eis dissolutis i lacte ita capiēdo ex v^{er}libus extrahit fiat gargarisma: est enim mirabile. Circa q^d notādū q^d in squinātia cōpetit gargarisma in p^{ro}cessu. et nō in p^{ro}ncipio: q^d in p^{ro}ncipio p^{ro}petit repercutiua ne mā fluat ad locū. sed in p^{ro}cessu cōuenit. q^d illud gargarisma est maturatiū mae cum sit ca. et bu. doloris mitigatiū et relaxatiū gutturis. et iō valet multū lac in passionib^{us} gutturis: et ppter hoc nō dat istis cib^{us} nisi ad quattuor dies vel tres. iō lac amigdalaz etiā valet: q^d egritudo est peracuta. f. 3. f. de quolibet: vel. 3. i.

Cuz traiciēdi angustia fuerit in facie et oculis rubedo et repletio: in principio curationis cephalica flobotomietur.

Ponit curā in speciali: et primo q^d puenit a mā ca. per flobotomiā. et dicit: cū fuerit difficultas anbelādi et oculis rubedo et repletio in p^{ro}ncipio curationis cephalica flobotomietur statim patiēti squinātiā. Nota circa partes q^d si sit in corpore plenitudo flōmia d^{icitur} fieri in corpore de brachio eiusdē lateris vsq^{ue} ad sincopeim et in plectoricis vsq^{ue} quo miter sanguis si pōt tollere vsq^{ue} quo veniat sanguis a loco apostematis: vt d^{icitur} scdo regimēti acutoz: q^d flobotomia debz fieri vsq^{ue} ad sincopeim in plectoricis quousq^{ue} miter sanguinis color. et tūc est signū q^d venit a loco apostematis. Itē in p^{ro}posito q^d aperiatur vene siue vie: vt repletio expellat. imo q^d i squinātico facinus de v^{er}oq^{ue} brachio. et causa est: q^d flōmia remouet causas apostematis. Sed est itelligēdū: q^d si v^{er}et est cōstipatus: tunc d^{icitur} precedere clistere. primo facta flobotomia de cephalica. postea de venis que sunt sub lingua siue palato: quia euacuat materiam cōiunctam: vt dicit Auicē. quarto cas. fen. i. vt de illa que est sub palato inferiori: quia vltimum et multum valet: et vidivim magistruū qui sepe de ea flobotomiam fecit.

Et gargarismus ex succo granati muzzi cum carnositate sua fiat. aut ex rob mali maciani acetosi. aut ex rob mori de sceni.

Ponit curam per gargarismata et hoc ante tertiu dies. et dicit: gargarisma ex succo granati muzzi cum carnositate sua fiat ex rob mali maciani acetosi aut rob mori de sceni. et post hoc fiat gargarisma ex aqua rosa. in qua sumach fuerit infusum: causa est: quia repercutiunt et prohibent et repellunt fluxum materie ad locum et bene intelligitur post euacuationem: quoniam ante euacuationem potest bene repercuti materia. ideo errat illi qui ponunt repercutiua cum materia sit ventosa que repercuti non possunt anteq^{ue} fiat flobotomia et debet esse gargarisma ex acetosis et stipticis: quia acetosa faciūt penetrare: et stiptica repercutiunt: et postea ex aqua rosa. que est multum stiptica et prohibet fluxum: et per ista intelliguntur similia: vt est succus lactuce: de quo dicit Auicē. quidam habuerunt squinantiam et somniabant: q^d si facerent gargarisma de succo lactuce q^d sanarentur et fecerunt et curati sunt. et dicit Auicē. q^d habet hoc a tota proprietate. vel fiat gargarisma cum aqua decoctionis galbarum sumach et dyamozon vel gargarisma factum cum aqua decoctionis mirtillozum. imo tantū laudat ipsū dyamozon. sicut dyamozon. vel sic. R. syrapi de papauere dyamozon. an. 3. i. aque ros. 3. y. misce et fiat gargarisma actū frigidū: quia magis repercutiet et mitigat. ideo valet in p^{ro}ncipio squinātie. Nota ab extra valet in p^{ro}ncipio vnguentū camomille: q^d resoluit sine attractione: valet s^{ed} p^{ro}pillule s^{ed} teneant sub lingua facte que reuma prohibet descendere de capite ad guttur: q^d v^{er} plurimuz

De squinantia

fit hoc apostema per viam reumatismi. s. per viā deriua-
tionis. r raro per viam congelionis.

Et post hoc fiat gargarismus ex aqua ros.
in qua sumach fuerit infusum. qd post q per
tres dies sic factū fuerit: r vter ex succo fru-
ctuū: sicut prunoz ramarindoz cassicifitu.
r tereniabin solutus fuerit fiat gargarismus
ex apozimate ficuum citrinaz r passularū aut
ex medulla cassicifitu. cum hydromelle.

Ponit curā p gargarisma p tres dies. r dicit: q post q
per tres dies sic factū fuerit: r vter ex succo fructuū: sic
prunoz r thamarindoz cassicif. r tereniabin solut^r fuerit
fiat gargarisma ex apozimate ficuum. s. citrinaz r passulaz
aut ex medulla cassicif. r hydromelle. cā est: q post tres
dies dō dari medicina laxatiua: q illa euacuat co. r post
q trāseunt tres dies signū est q mā est maturata r puer-
titur in sanie: r qñq terminat per resolutionē insensibi-
lem ante quartū diē: r q illud iuuat ad maturandū rela-
pat guttur r sedat dolores. iō valet in hoc casu. r per illd
intelligas sibi filia. r oia que applicant ab extra vel ab
intra que iuuat ad maturandū mā. Sed illud gargaris-
ma est qd puenit in augmēto. R. ligri. raf. caricaruz pin-
guū. añ. 3. i. se. psily. se. citonoz: se. papaueris al. añ. 3. f.
ordei mund. qrel. f. mellis. 5. y. fiat decoctio parū clari-
cata vsq ad quartū. iij. In statu vō ad repudiandū mā
vel ad rūpendū apa puenit oximel diureticū r ab intra
ad maturandū: valet istud ynguētū. R. ynguētū dialtee
qrel. f. mucillaginis. se. psily. mucillagi. se. citonoz añ. 3.
y. medulle cassicif. butyri sine sale. añ. 3. f. fermenti cari-
carum pinguū. añ. 3. i. olei viol. 3. y. misce r valet in aug-
mento squinantie de materia calida.

Quod si passio ineterauerit ex gargarismis r in-
sufflatione fortium medicaminum que dictu-
ri sumus curanda erit. Si autem in facie non
fuerit rubedo fluxeritq ab ore saline multitu-
do r eger fuerit humectatus: in principio sol-
uatur venter ex cochys. Et fiat enema cuz cli-
steri acuto: quod in capitulo de apoplexia no-
minauimus. Cum passio tamen inceperit fiat
gargarismus ex syrupo acetoso.

Ponit curā causatā a mā frigida. pmo per medicinā la-
xiuā. r dicit: q si passio ineterata fuerit ex gargarismis
r ex suffocatione fortium medicaminū: que dicturi sumus
medicanda erit. Tūc remittit nos pro cura squinantie an-
tique: s. in facie capli hoc dicit. si aut in facie nō fuerit ru-
bedo: fluxeritq ab ore multitudo saline: r eger fuerit hu-
mectatus in pñ soluat vter ex pillulis cochys r cliste-
ri acuto q in caplo de apoplexia apozima noiauius.
cā est: qz est signū q mā faciēs apostema est flegmatica:
ex quo nō est ibi rubedo: r qz pillule cochie euacuat fleg-
ma. igit rē. r si nō pōt accipere per modū pillularū: tunc
dissoluatur in aliquo syrupo vel in aqua r poter: vel po-
natur in clisteri: r loco istius pōt poni yerapigra: r nō dō
pcedere digestiū: qz mā est furiosa rōne mēbz. **N**o-
ta q rasis ponit clistere: qd est forte: qz fit ex colloquinti-
da elleboro r alijs medicinis fortibus. causa dicti est: qz
per illud clistere materia flegmatica extrahit ad partes
inferiores a superioribus. ideo valet.

Aut cū hydromelle r pipere r oximelle de-
inde ex alimuri nabati: fiat etiam gargarismus

ex hydromelle r sinapi.

Ponit curā per gargarismata. r dicit: cū passio inceperit
fiat gargarisma cū syrupo acetoso aut hydromelle r pi-
pere r oximelle. Deinde ex alimuri nabati: r fiat etiā gar-
garisma ex hydromelle r sinapi. **N**ota q dictū rasis
bz verū q mā est multū grossa: qz tūc nō cōpetit multū
repussiū: imo incisū mā: si aut non sit multū grossa:
puenit pure repussiua: sicut gargarismata cū decoctio-
ne olibani masticis r addat modicus de dyamozon: r est
magis pueniēs. Sed post in augmēto puenit alimuri ad
incidendū mā: s. puenit hydromel r sinapis ad rūpen-
dum apostema q mā est digesta bene: r gnatur sanies.
r qñ est ex flegmate: nō per resolutionē insensibilē: sed p
sanie terminat: r per gargarismata intelligit sibi filia sup
illd qd est de mā grossa. R. rad. yreos. 3. f. f. sopi capil. ve.
re. añ. 3. i. ligri. rase yuaz r passulaz mund. caricaz pin-
guū. añ. 3. i. se. fenugreci. se. lini. añ. 3. f. ordei mund. qrel. f.
mellis. 3. y. fiat decoctio parū clarificata ad quartū. iij.
Sed in isto casu. s. in statu ad rūpendū apostema puenit
oximel squilliticū. sed ad extra ad maturandū puenit
istd ynguētū. R. ynguētū dialtee quartū. f. mucillaginis
se. fenugreci muc. se. lini. añ. 3. y. medulle cassicif. butiri si-
ne sale. añ. 3. f. fermenti caricaz pinguū. añ. 3. i. olei amig-
dul. 3. y. misce. r pillule retēte in ore valet que dicte sunt
supra ad reuma frigidū. r valet in pñ squinantie causate
a mā frigida: etiā in vtraz causa siue calida siue frigida
valet gargarisma decoctionis celidonic. als. sebesten r
mirabile dicitur de ea: vel gargarisma decoctionis ster-
coris al. canis vel hyrundinis vel lupi.

De his preterea que male squinantie pferunt
est vt ex venis que sunt sub lingua fiat minutio
r ventose absq scarificatione in collo ponan-
tur. Et epithimetur colluz ex melle anacardi-
no donec vesice in eo generent. r fiat garga-
rismus cuz sinapi. r fiat gutturi insufflatio ex
hoc medicamine qd sic fit. Sinapis sal armo-
niacus piterri nitrū assa piper mēastrū sumā
tur r ex eis cū hydromelle fiat gargarismus.

Ponit curā squinantie qñ est in vltimata sui malicia.
pmo per flobothomiaz: r dicit: de his pterea que ma-
le squinantie pferunt est vt ex venis que sunt sub lingua fi-
at minutio: subdit de vëtosis. dicit etiā vëtose absq sca-
rificatione ponant r epithimet collū ex melle anacardi-
no donec vëtose in eo generent. r fiat gargarisma cuz si-
napi r gutturi fiat insufflatio ex hoc medicamine: qd sic
fit. R. sinapis sal armoniaci piterri nitrū assefetide mēa-
stri: r cū melle fiat gargarisma. Lā pmi qre valet flōmia
sub lingua cū vli de cephalica: qz in hoc casu est error. cā
est: qz illa flōmia euacuat mā pūctum facientē aposte-
ma. Causa scdi est: qz vëtosa ponit in collo retro in partu-
bus inferioribus carnosus sine scarificatione: qz ventosa
attrahit a parte anteriori ad posteriorem: r facimus ipsas
post flobothomiaz. Causa terti: quia per illud epithima
remouet dolorem r materia attrahitur a parte anteriori
ad posteriorem. Causa quart: quia talia gargarismata
sunt multū subtiliatia r icisua mā ad illā partē remit-
mittit nos p signā antiqua. equales ptes. vt. 3. f.

De tussis. Cap.

Arca rubricam

Nota q tussis diffinit sic. tub-
monis coadiunatē stute moriua lacertorum

pectoraliū propter motum expellendum ex qua diffinitione apparet q̄ in perfecta sanitate non est tussis: quia virtus est coacta a re nocina facere talē motus: vt p̄ primo de crisi. ¶ Nota q̄ de numero motuum qui sunt in perfecta sanitate. quidā est pure naturalis vt singult⁹. quidā pure volūtariū: sicut estuatio ⁊ reuolutio de latere in latus: ⁊ quidā cōpositus ex nāli ⁊ volūtario: sicut tussis mictus ⁊ egestio: ⁊ de numero istoz qdaz sunt vbi natura superat volūtatem vt tussis: qz nō possunt retinere vel abstinere a tussi hoies qñ volūt: imo velle aut nolere coz tussunt. Alter est in quo volūtas superat naturā: lz sit error qñ superat vt egestio ⁊ mictus. sunt rēba Auic. pmo cañ. fen. 2. doct. 3. ca. pmo. ¶ Nota q̄ duplex est tussis. quedā sicca: ⁊ quedā humida. Tussis sicca hz plures causas. Una est mala cōpō siue mā exsistente in pulmone ⁊ partibus pectoralibus: vt mala cōpō ca. vel frigida: simplex vel cōposita: qz q̄uis in pulmone nō sit mā tñ vtus conat ad expellendū nociuā: vt p̄ in singultu de inanitione: lz nō sit mā: tñ nā conat expellere: q̄uis non sit ibi qd expellat. Scda cā tussis dī cē cōpressio dyasfragmatis. i. cūis dā pāniculū qui diuidit mēbra spūalia a nutritiuis ⁊ ex p̄so dyasfragmate cā tussis. ⁊ tūc pulmō nō pōt libere dilatari nec p̄stringi: ideo iudicū nocumētū ī pulmone: rōne cuius causat tussis. Scda cā est mā multum grossa ⁊ viscosa adherēs ipsi pulmōni ⁊ partib⁹ pectoralibus: rōne cuius expelli nō pōt. ⁊ ppter bec in astmaticis posito q̄ habeat multā materiā: tñ est sicca tussis: qz nō pōt aliqd expelli. Quarta causa tussis est liquiditas ⁊ subtilitas māt: rōne cuius fugit aere: ideo nō expellit. sed vadit per latera trachee arterie ad pulmōnem fm Hal. 2. p̄noticoz. Sputū in omni egritudine. vbi dicit. q̄ ppter subtilitatē eius nō potest expelli: ⁊ qz liquidū fugat aerem. Quinta causa est magna debilitas virtutis: vt patet in p̄p̄is mortis qui rōne debilitatis virtutis nō possunt expellere materiā que est in pectore ⁊ pulmone: quā natura expellere nō pōt: ⁊ descendit a capite vtp̄ plurimū per viā reumaticā ad pectus: q̄uis pos sit venire ab alijs mēbris. ⁊ ista mā aliqñ est ca. aliqñ frigida. ca. materiā vtp̄ plurimū est causa p̄stis: qz hz qualitates corrosiuas ⁊ acutas vt flegma salūz corrodēs pulmōne: vtp̄ plurimū est mā frigida: licet rassis determinet de cura tussis p̄ouenientis a materiā ca. ⁊c. quia hoc est vtp̄ plurimū de cura tussis p̄ouenientis a flegmate: qz ista duo vtp̄ plurimū contingunt. nam tussis que p̄ouenit ex expressione dyasfragmatis curatur si illa que conprimunt remoueantur.

Cum tussis acciderit fueritqz aspa ⁊ sicca ⁊ cū rubedine ⁊ calore. ego murab viol. ⁊ p̄tisana tribuenda erit. fabas quoqz excoctatas ⁊ spinachias cū oleo de amigd. dulc. in comestione accipiat. ¶ Hoc est capitulū in quo determinat de passionibus pectoris que sūt sex. Primo de tussi ponēs ei⁹ curā causate a caliditate ⁊ siccitate. ⁊ hoc per dietam. ⁊ dicit. cum tussis acciderit ⁊ fuerit ca. ⁊ sicca ⁊ aspera cū rubore ⁊ calore: tunc cōpetit ego muraba violatū ⁊ p̄tisane ⁊ fabe excoziare ⁊ spinachia cū oleo amigd. dul. ī comestione sua. in ore dō semper teneat pillulas bichibichias. aque quam bibi sit syrupus viol. amictus. Cōfectio pillulaz bichibichiarū. R. ligri. zuccari al. amboz. añ. 3. iij. enule cāpane dyadragati amigd. dul. excoctataz oīum. añ. 3. v. ex bis cū mucillagi. se. citonioz cōp̄resse ⁊ forment pillule. ¶ Nota quare valent ista. causa est: qz in frigidat ⁊ humide humectat. sīr aqua ordeī spinachia frigida ⁊ hu.

sunt: qz remouent caliditatē ⁊ siccitatē facientes tussim. igit ⁊c. ⁊ per ista intelligit sīlia sicut potus: vt in hoc capitulo aque ordeī. ⁊ terant ⁊ coquant in eis testudines fluuiales: ⁊ oīa que pueniunt in ethica vlt pueniunt in ista: vt lactuce. bal. aque dulcis. electuariū dyadragati: vel illud resumptiū dyapendion cinamomi ⁊c. que ponuntur infra in. c. de p̄stis. ab extra vō puenit tale vnguentū. R. mucillagi. se. p̄stis mucillagi. dyadragati gūmi arabici. añ. 3. y. argie galline medulle vituli. añ. 3. p. olei viol. olei amigd. dul. añ. quart. f. cere al. qd sufficit. fiat panus iceratus de pāno fustani ad quātitatē palme vntus in lōgitudine ⁊ duoz digitorū in latitudine. alia littera hz ecōtra ⁊ ponat supra pectus. ¶ Scdo nota q̄ ista cōueniunt in cura tussis. puenientis a mā ca. descendente a cerebro ad pectus. ⁊ oīa que dicta sunt supra in. ca. de catarro causato a mā ca. siue syrup⁹ siue medicina siue electuaria siue pillule siue suffumigationes. ⁊ ideo non est obliuiscendū capitulū de catarro causato de mā ca. qz nī si intercipiāt reuma curatio nihil valet neqz operatio: iō videtis ipsas operationes circa pectus cū nunqz d̄z mūdicari pectus ab illa materia a capite descendens. ⁊ iō nī si intercipiāt nihil valet cura. fabe fracte p̄hibent partes pectorales ab apostemate. ⁊ bene dico sine corticib⁹: qz cum cortex sit aspera lederet illas partes. ⁊ non est capitulū in medicina adeo necessariū. ⁊ bene sciat sicut capitulū de catarro: qz catarrus est mater oīum egritudinum. ⁊ ideo nī si reuma intercipiāt nunqz curabit.

C In ore dō semper tenere dabz pillulas bichibichias. Aque aut quā bibit syrup⁹ viol. ē admīscendus. Pillule bichibichie. R. succi ligritie ꝛnc carialbi amboz. añ. 3. r. amili draga. amigdala rī dulciū excoctataz. añ. 3. v. ex his cū mucillagine se. citonioz p̄persis iformēt pillule.

¶ Ponit curas per ea que tenent in ore. causa est: qz sunt humectatiā ⁊ remouētia siccitatē. ⁊ per illas intelligit sīlia vt inlep: vel syrupus nenufaz. vel aqua ordeī cūz cancriz fluuialibus ⁊ testudinibus: ⁊ sīlia dicta in ca. de catarro. electuariū vt dyadragatūz. Itē de syrupo viol. causa est. qz in frigidat ⁊ humectat ⁊ pectus lenit. Itē valent pillule si teneant in ore ⁊ transglutiant paulatim: ⁊ bec est regula generalis: vel qz illa que administrant p̄ tussi teneant in ore: qz si irent statim ad stomachū cū sit remor⁹: tūc vō medicine tarde iret ad locū tussis. ⁊ p̄ ista que ponunt itelligit sīlia. conspersis. i. incorporatis.

C Oz si cū tussi multū affuerit sputū qd cūz expuendo expelli non potest nocumētū inferat. sed neqz febris neqz vehemēs ventris solutio concomitantur ex his troc. dandum erit infirmo. qd. R. seminis feniculi. seminis apij succi ligritie capilli ve. amigdalaz oīum partes eq̄les. ex bis cū mucillagine: se. lini p̄persis iformentur trocisci ex quibus. 3. iij. tribuantur.

¶ Ponit curā tussis causate a flegmate. ⁊ primo quando est vera. ⁊ dicit: qz si cūz tussi multū affuerit sputū ⁊c. nocumētū inferat: s̄ neqz se. neqz vehemēs vētris solo ipsuz concomitantur ex his trociscis dandū erit infirmo. R. se. fe. culi: se. apij: succi liquiritie: capilli veni. amigd. dulc. omnium partes equales ex bis cum mucillagine: seminis lini conspersis iformentur trocisci: ex quibus tribuantur. 3. iij. in decoctione que dicta fuit in capi. de catarro.

De tussi

cui tamen valent capilli vene. sunt addendi. quare valent isti troisci. causa est: quia sunt incisui materie et valent ad expellendum et non permittunt adherere materiam grossam et viscosam. et troisci debent administrari cum decoctione alicuius habetis virtutem istorum: ut cum decoctione liquiri. vel syrupi de capillis vene. vel yfopi et quolibet die potest de mane. et per ista intelligit filia: si cut ubi gra. intercepto reumate per illa que dicta sunt in ea. de catarro frigido. et hec est rta gnalis. s. q. prius interceptiatur reuma. In remouendo mas in partibus pectoralibus existentem valent ista. s. ficus sicce comeste cum amigdo. et valent in reumate multu. filr ficus modicu toste cum pul. pipis et calameti maxime si supbibat brodiu cauliu ru. vel ad clarificandu vocet filr dyaris salomdis. Quar to gordonius facit brodiu quoddam de succo cauliu et mel le: s. abhominat. filr valet dyapenidion. filr valz dyarso pum. Ultimū vō inter electuaria est dyaprasio: et est fortioris virtutis q. aliqd aliud. et filia: sicut dyantos cum musco. filr valet syrupus de prasio inter oia mūdū: s. est modicu mali saporis vel isto syrupo cōiter vtor. R. rad. yreos enule cāpane calameti origani prasii. añ. M. i. anisi se. feni. se. vtice ozobi se. fenugreci. sem. lini. añ. 3. i. orde mūdū quartl. f. ligritie rase vuaz passaz. añ. 3. i. mellis et panis zuccari. añ. lib. f. fiat syrupus clarificat. ad q. r. y. In alyis libris habet ista recepta. R. rad. yreos enule cāpane. añ. quartl. f. yfopi capilli ve. re. añ. M. i. serapini calameti origani prasii. añ. M. a. i. anisi se. feni. se. vtice ozobi se. fenugreci. se. lini. añ. 3. i. orde mūdū. quartl. f. liquiri. rase vuaz passaz. añ. 3. i. mellis pās zuccari. añ. li. f. fiat syrupus clarificat. ad quartl. y. In alyis libris habetur ista recepta sic. R. rad. yreos enule cāpane. añ. q. r. f. yfopi. capilli ve. re. añ. M. y. serpilli calameti origani prasii. añ. M. i. anisi se. feniculi se. vtice ozobi se. lini. as si se. fenugreci. añ. 3. y. panis zuccari mellis electi. añ. li. f. fiat syrupus clarificat. ad quartl. v. post istū syrupū lape tur vter cū pillulis de agarico. Tertia recepta est ista. et est Jobā. hebē. R. rad. lily prasii. añ. 3. i. agarici. 3. i. tur bich. 3. f. pulpe colloquintide sarcocolle. añ. 3. f. yerapi gre. 3. y. puluerizāda puluerizent: q. s. f. cōquas sent. misce oia cū syrupo de capillis vene. fiant pillule et administrent in introitu lecti ab extra. Cōtinuet istū yn guentū. R. mucillaginis se. psily. se. lini. se. fenugreci. añ. 3. y. in alyis libris. añ. 3. y. butiri sine sale. 3. i. in alyis. 3. i. olei amigdo. dul. quartl. i. cere. qd sufficit fiat pānus in ce ratus de sustanio ad quātitate vnius palme et duoz digi torum in longitudine: vel accipiatur bombax bene car pinata et extensa supra incisorium vel q. desuper asperga tur oleum amigdo. dul. et calefaciat ad ignez et ponatur su pra pectus et facit mirabilia.

De decoctione autē qua in hac egritudine vte dum est in. c. de catarro laz descriptimus. cui tñ. 3. v. capilli veneris sunt addende.

Remittit nos p decoctōe ad capl3 de catarro: capillus ve. est multū pferēs istis. et ideo Zuerro. in. v. colliger di cit. si multū valet capillus veni. non est miruz et nulli in fert nocumentum: quia est temperatus.

Quod si tussis antiqua et nociua fuerit adeo: ut egrum in nocte dormire non permittat pillule storacice sunt dande. que. R. myrrhe storacis opij oium. añ. partes equales informetur ex eis pillule ad lupinoz similitudinem ex quibus vna aut due patienti tribuantur.

Ponit curā tussis qñ est antiqua: et pmo per pillulas. et

dicat: q. si ita fuerit q. tussis sit inueterata et antiqta nociua in tñ: ut egrū nō pmittat in nocte dormire pillule storacice sunt dāde. R. storacis myrrhe opij oium partes eq les forment ex eis pillule ad similitudinē lupinoz: et q. patiēti vna vel due tribuant. **Nota qñ valet iste pil lule. cā est: q. tussis est antiq. ppter trāsitu crinuuz mae descendētis a capite: q. ibi sunt siptica ingrossantia ma teriam aquosam pfortantia caput: ideo valet. et per istas pillulas intelligit alias filēs dictas i. c. de catarro frigido.**

In potu vero sumat syrupum de papauere et comedat semen albi papaueris cū zuccaro.

Ponit curā per potū. et dicit: in potu vō sumat syrupus de papauere et comedat se. papaueris albi cum zuccaro.

Nota q. iste pot. valet in cura tussis antique causate a mā ca. et q. iste pot. est ifrigidariū et igrassariū mae. et nō valet in mā frigida: q. iam suffocaret magis: q. in mā calida xueniunt frigida: sicut syrupus papa. et conueniūt omnia que dicta sunt in ea. de catarro.

Qui hāc pterea patif egritudinē viter in co mestioe acetosa falsa pōtica acuta atq. amara.

Qñ dedit a gbus est cauēdū. et dicit: q. qui hāc patif egritudinē viter in comestione acetosa falsa pōtica atq. ama ra: causa est: q. omnia ista pēccant pectoralia. et sicut bec nocēt ita contraria applicata iuuant: et penidie dactili fi cus et omnia lenientia. et inter species sunt. 3. f. 33. croci et cubebe. que multum clarificant voces: opnia extrema animaliu sunt bona in tussi: ut extrema vituli et.

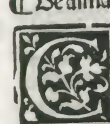
Suffumigium ad antiquam tussim et spiritū feridum. R. aristol. myrrhe storacis galbani oium partes equales arsenici rubei ad pōdus oium: oia puluerizata ex butyro vaccino con spergantur: ex quibus magdalcones ad pillule parne similitudinem informantur et cūz ne cesse fuerit in ieiuno ex vno eozū per traiccto rium suffumigetur eger.

Docet q. suffumigiū ad antiquā tussim et spiritū feridū. R. aristologie myrrhe storacis galbani oium. añ. arseni ci rubei ad pōdus oium oia puluerizata ex butyro vacci no spergant: ex gbus magdalcones ad similitudinē pillu le parne informant: et cū necesse fuerit in ieiuno ex vna ca rā p traicctoziū fumigant. **Nota q. istud suffumigiū nō d3 dari in oi casti: nisi vbi est vlcus pulmonis: s. bene xuenit in vlcere ad xsumēdū sanie. et iō nō xuenit nisi in casti dicto. Suffumigiū ad remouēdum tussim: est istud R. yfopi. M. i. ligri. rase vuaz passaz. añ. q. r. i. et f. fiat suffumigiū. qñ aut fir: clarū est: q. nō ponit hic: in alyis libris habet ista recepta. R. yfopi. M. i. ligri. rase vuaz passaz. añ. quartl. i. et f. seminis lini: seminis fenugreci. añ. quartl. f. conquassanda conquassentur et bulliant in libris quattuor aque vsq. quo redeat ad lib. y. et f. et fi at cum olla circūuoluta pāno aliquo in quo sit paruū for ramen. pro pauperibus sufficit suffumigatio facta cum decoctione liquiri. et vuazum passazum.**

De asmate.

Lap.

LVII.

Circa rubricam.

Nota q. triplex est species diffi cultatis anbeli? loquēdo fm vtutes et artifi cialiter. Una species difficultatis in attrabē do aerē fir specialiter qñ villi lōgitudinales pectoris sunt debiliores: vocatur cōiter a nobis pōina. Scda species difficultatis in expellēdo aerem dñ asma eria est qñ villi lōgitudinales sunt debiles: rōne cuius

nō possunt stringi et expellere suas supfluitates fumo-
sas. et tunc stant erecti rōne magne angustie et coangusta-
tionis. Tertia spes est quantū ad vīrāq. s. in expellēdo
et attrahēdo. hoc est quāvis pectoris oēs sunt debiles et
vocat cōiter orthomia. ¶ Nota scō q. asina siue diffi-
cultas anbelādī capiēdo noīe gñālī: hz tot causas quot
h3 tussis. sed sunt fortiores in asmate q3 in tussi absolute
dicta. et ideo o3 vias discurre per illas: mō rās s. ponit
hic curā asinatis causati ex multitudine flegmatis visco-
si vel faniei opilatī in cōcauitate pectoris: vel est in ve-
nis et osificis pectoris. et tūc moriunt omnes et in porro-
sitatibus pulmonis: quando habet pulsum vndosum
vermiculosum: quia iste vie per quas intrat aer sunt opi-
late: ideo moris est propinqua.

Eum aliquis assidue patitur tussim:
et aere attrahit: sicut fit post cursu
aut post vehementem motum: et cū
iacet supinus est ei deterius: sed cum
sedet est ei melius. Decoctio ei danda est. que
s. ficium citrinorum. 3. r. dactilorum multa
humiditatem habentium. seminis apij fenicu-
li: capilli veneris liquiritie yfopi prassij oium.
an. 3. v. coquantur in tribus lib. aque dulcis do-
nec redeant ad vnam et coletur. De hac vero
decoctione tribus diebus egro in potu tribua-
tur cum pondere duorum aureorum huius cō-
fectionis. que. s. succi liquiritie yfopi capilli
veneris omnium. an. 3. r. cordumem piperis
amigdarum amararum aristol. ro. seminis
vrtice omnium. an. 3. v. mellis dispumati: qd
sufficit. hec enim confectio superfluitates que
sunt in pectore mirabiliter expellit et est opti-
ma. Dāda itaq. est p hebdomadā vna p̄tinuo.

¶ Ponit curā asinatis. p̄p̄mo a flegmate per potū et ele-
ctaria. et dicit: cū aliquis assidue patit tussim. et trahit ae-
rem quēadmodū post cursu sit vel motū vehementem:
et cū iacet supinus est ei deterius: s. cū sedet est ei melius
tunc decoctio ei dāda est que talis est. s. ficium citrinū
3. r. dactiloz maiore pte humiditatis hñtiū se. apy. se. fe-
niculi: capilli ven. yfopi liqrl. prassij oium. an. 3. v. coquant
in tribus lib. aque dulcis donec redeat ad vna. et colet:
de hac vō decoctione tribus diebus egro in potu tribuatur
cū pōdere duoz aureoz h3 cōfectionis. s. syeci liquir.
yfopi capil. ve. oium. an. 3. r. cordumem piperis amigda.
amaraz aristol. ro. se. vrtice. an. 3. v. mellis dispumati: qd
sufficit. hec enī cōfectio supfluitates que sunt in pectore
mirabiliter expellit et est optima: dāda est itaq. per hebdo-
madam vna p̄tinuo. deinde eger postq3 comederit sinapi-
m et mel vomere cogendus est. ¶ Nota quare est meli-
asmatice stādo q3 iacēdo supra illud latus. cā est: q3 tūc
trachea arteria cōprimi versus gulā. et qñ stat meli-
us test fieri attractio aeris qñ trachea arteria ē supra par-
tes pectorales qñ est supinus: ideo melius se habent qñ
stant. Scō qre valet pot- et electuarij: q3 ista sunt ca. et
sica. et icidit mām grossam q est cā asinatis: et humectāt
partes pectorales. et p ista itelligit rās filia: sic ē syrupus
dicit in. c. de tussi. s. filr valet brodiū gallianquij decocti
cū yfopo. et liqrl. et vuis passis mund. ab arillis cubebis et
se. fenugreci: et se. vrtice: q3 ista dant v̄tutes brodio galli-
ad partes pectorales. et s. filr debent addi magis fortia: vt

syrupus de squilla vel de prassio dicit in. c. de tussi. s. filr va-
let malū granatū: dū tū decoctū cū modico zuccari can-
di. iō findat malum granatū in q̄ttuor partes. et in me-
dio ponat zuccaz et ponat sub cinerib3 calidis prius bñ
ligatus: et postea accipiant ista grana et ponant in vase. et
cū cocleari ista grana accipiat et labat. et istud lenit pres-
pectorales: imo est summū remediū ad clarificādū vo-
cem. et valet in tussi et rancedine. s. filr valet in asmate. s. filr
valet inter oia aq̄ distillata enule cāpane. et valz si come-
dant quolibet mane de folijs enule cāpane duo boli: in
alys libris habet de folijs maligranati cūz ficibus: vel
cū zuccaro cādī. ita q3 quolibet mane accipiat duos bo-
los ex illis folijs magis tenuib3. et valēt oia dicta in. c. de
tussi causata a flegmate continue bis in die.

¶ Deinde eger postq3 comederit sinapim et
mel vomere cogendus est.

¶ Docet curare p vomitū: et dicit: deinde eger et. ¶ No-
ta: vt dñi est supra q3 dñs rās h3 vcz si puenit a mā fleg-
matica existēte in stomacho: q3 mā existēs in partib3 sto-
maci expellit per vomitū: s. quare valet: q3 incidit et di-
sponit materiam ad euacuandū: q3 materia viscosa nō
potest euacuari: nisi prius incidatur.

¶ Et venter ex his pillulis soluendus. que. s. r.
agarici. 3. iij. gra. ordeī. xvij. colloquintide in-
terioris gra. vi. elactery gra. iij. succi liquiritie.
3. f. fiat ex eis pillule. et sufficit ad dosim vna.

¶ Ponit curā per medicinā laxatiuā: et dicit: q3 vter est
soluendus ex istis pillulis que sequunt. s. agarici. 3. iij.
gra. ordeī. xvij. colloquintide interioris g. vi. elactery gra.
q̄ttuor succi liquiri. 3. f. fiat ex his pillule: et sufficiunt ad
dosim vna. Causa est: quia euacuant materiam flegma-
ticam a partibus pectoralibus. loco istius valent pillu-
le de agarico. Joan. hebēme. dicte supra.

¶ Post hoc quoq3 iterum redeat ad cōfectio-
nem. et decoctionē sumendam: et postremo
ad vomitum et ventris solutionem: vt prius:
hoc sepe faciendum est donec eger sanitati re-
stituitur. Interim tamen a cibis grossis et sti-
pticis acetosis abstineat.

¶ Docet reiterare frequēter. et dicit: post h3 itez redeat ad
bibēdū cōfectionē et decoctionē sumēdū et posteri-
ad vo-
mitū et v̄tris solōne: vt prius h3 frequēter faciēdū est do-
nec eger restituit sanitati. Interim a cibis grossis sti-
pticis et acetosis abstineat. cā ē: q3 passio ē cronica: et nō pōt
ita breuiter separari: iō docet reiterare medicinas. Quare
o3 abstinerē ab istis: cā ē: q3 ista nocēt p̄tib3 pectoralib3.
et h3ia iuuat. et maturatiua et lenitiua pectoris: vt vne pas-
se sine arillis panis asmaticoz o3 decog cū aniso fenicu-
lo et croco: q3 icidit mās. An. dñe de croco q3 valz i malū
tia anbelit: q3 rarefacit mās. valz istd qd dñs ē ab eē i as-
mate i. c. de tussi dñs puenit illd empl3 positū s. pect. s. r.
dactiloz pignū et caricaz pignū. an. 3. y. rad. malue bis-
malue. an. q. r. 3. q̄ssent fortiter et bulliāt i aq̄ deide. s. r.
stercoris colūbini terebērine resine. an. 3. i. misce oia cūz
mucillagie se. fenugreci: se. lini: qd sufficit: fiat empl3 et su-
pra pect- ponat. ¶ Nō medicamē valde mirabile ad as-
ma. s. r. stercorī locustaz. vmiū serici. 3. y. quotidie cū aq̄
ca. bibat. et de carne. 3. y. cū syrupo faciēte ad h3. ¶ Nota
q3 iste valēt ad clarificādū vocē. s. r. pul. dragagati fridi
zuccari cādī fiat electuariū siue pul. vel sic. s. r. pul. cube-
baz et pone itus ficus sicce. et capiat an cōmestiones. s. filr
valet pul. liquiri. et oia tēperare ca. et humida.

De pleuresi

De pleuresi.

Cap. LVIII.

Circa rubricam.

Nota q pleuresis est duplex. scilicet vera et non vera. Non vera est duplex. quedam causat ex vetustate causante dolore in lateribus. et ista de facili remouet. alia causatur ex apostemate existente in lateribus exterioribus pectoris. et de ista pleuresi non vera non determinat hic rasis. Alia est vera pleuresis: et est apostema exis in puniculis costarum. et in exterioribus lacertis earum siue sit ille puniculus tegetes costas siue diuidat membra spualia a nutritiis. sicut de dyaphragma in loco cum ibi iungit cum costis. et aliqui tale apostema habet esse in latere dextro. et aliqui in sinistro. et citius terminatur rone caloris cordis. sed hoc est magis periculosum. propter ipsum cor. Sed qui est in latere dextro minus periculosum est: quia quanto magis remotior a corde. tanto minus periculosum. de apostema calidum per se vel per acciden. per se ut si a co. vel a sanguine. etiam fit per acciden. rone putrefactionis: quia per acciden. putrefactio inducit calorem. vii. causas a flegmate vel a melancolia: sed valde raro. Nota q quinq. sunt signa pleuresis vere. vnu est difficultas anhelit. aliud tussis. et causa istius est duplex: quia pulmo patit nocuentum per colligantia quam habet cum partibus pectoralibus. et ideo non perfecte dilatari nec contrahi possunt. et cum rone nocuenti est ibi tussis. Tertium signum est fe. continua propter approximationem talis apertis ad cor. Quartum signum est dolor pugnitiuus. propter humorem pugnitiuum ex acutu fin latitudine extendens. et hoc est causa pugnitiui doloris fin Auic. y. fen. primi. Quintum signum est pulsus ferrinus: quia tale apostema est in membro nervoso. ideo per colligantia inducit diuersitate in arteria: rone cui est talis pulsus ferrinus. Tercio nota q pleuresis potest terminari quinq. modis. vno modo per resolutionem insensibilem. scilicet per calefactoria quia materia est pauca et subtilis. secundo per euacuationem sensibilem: ut per sputum et sit coiter. Tertio modo per uersionem eius ad sanies. scilicet quia materia est grossa. et talis cura est periculosa: quia ut plurimum efficiuntur ptefici. 4. afforismos. quicunq. ex plenitudine. et bene dico coiter: quia aliter terminat per resolutionem. sicut per afforismos. paroxysmos. et primo de crisi. et propter hoc auctores prohibent: ut maturatuna non ponant supra nec ab intra. Quarto modo potest terminari per uersionem eius in duriciem. et sic per resolutionem. et fiat per medicinas calidas applicatas. resoluitur enim quod est subtile et remanet grossum. Quinto modo terminat per transmutationes ad alias partes. sicut aliqui transmutat materia ad pulmonem: ut cum de pleuresi fit peripneumonia aliqui ad cerebrum. et tunc causat frenesim. et aliqui ad nervos: et tunc causat spasmus. aliqui ad vias vinales. aliqui ad intestina: et sic de alijs partibus. Quarto nota q pleuresis salubris habet quattuor tempora. scilicet principium augmentum statum et declinationem. principium vocat in pleuresi totum illud tempus in quo non expuit de materia. sed vocat augmentum in quo incipit expuere materiam. et hec sunt signa digonis: cum materia non est perfecte digesta: ut sputum est subrubrum. Sed vocat statum in quo est sputum album lene et equale. et expellit cum facilitate. Sed declinatio est quia fe. et alia acciden. remittunt. et bene dico salubris: quia in pleuresi mortali moriuntur in primo vel augmento per mala qualitate: ut quia sputum est nigrum. tunc est signum quod membra nutritiua copiantur spualibus siue pectoralibus.

Quum aliquis sub costis suis dolore sentit pugnitiuum: et propter quod sicca patitur tussim et febrem: expedit ut si dolor super partem costarum et fur-

culam tendit: fiat minutio ex basilica eius partem in qua est dolor: nisi totum corpus multo sanguine repletum fuerit: tunc enim ex latere contrario sanguinis detractio facienda est. egritudo quoque si iam per aliquos dies infestauerit egrum a principio sui floborhonia a parte dolente facienda est.

Hoc est capitulum in quo determinat de pleuresi ponendo eius curam quia tussis est sicca. i. quia nihil expuit. et hoc primo per floborhonia. et dicitur: cum aliquis sub costis suis sentit dolore pugnitiuum. et propter quod tussim patitur sicca et fe. expedit si sit dolor supra partem costarum. et ad furculam tendit: ut fiat minutio de basilica eiusdem partis in qua est dolor. cum enim corpus de sanguine repletum est: tunc ex latere contrario detractio est facienda. egritudo quoque si iam per aliquos dies a sui principio infestauerit egrum. floborhonia simpliciter a parte dolenti facienda est. Nota primo quod antequam floborhonia de fieri calefactorium fin Dyppo. et regi. acutorum: et causas reddit. In commento: quia vel curabit si materia est mota et subtilis: vel saltem ostendit quod sit agendum quod si calefactorium augmentat dolore: sicut de rone calidi signum est quod floborhonia est facienda. et si contingat quod materia actu sit ea. et subtilis et pauca: ut co. quia ut plurimum contingit: cui si gnus est fe. interea et multum acuta: pa. habet rigorem rone co. tunc ponit calefactorium cum aqua sola posita in vase enco. et ponat panus inter illud vas et latera parietis et sit panus in medio vel spogia in aqua ea. infusa. et fortiter expressa ponat supra locum. sed supra spogiam de poni panus duplicatus ad custodiendum caliditatem spogiae. et si infrigidet cale fiat iterato: sed si fiat cum vase repleto aqua caueat ne sit minus tangeat nares. sed si materia sit grossa ut flegma vel co. multum grossa: quod declarat: quia fe. est remissa. et dolor non est interitus pa. teneat regimen multiplicatiuum flegmatis: tunc conuenit sacculus iste. scilicet. ordei orobi. an. quart. f. furfuris par. i. coquassent et fiat sacculus ad quantitatem palme ex vtraque parte. et bulliat in aqua et modico aceti. et expressus ponat supra locum: quia si sit materia vetusta et aquosa quod declarat: quia pari. remittit regimen multiplicatiuum sanguinis aquosi. ut pisces offas fruer. et olera. tunc conuenit sacculus de milio et modico sale torrefacto. et quibus hec sunt verba auctoritatis: tunc propter experientiam vetulorum conuenit aliud: quod sedet dolore pectoris. scilicet. malue bismalue pistent cum oleo viol. et axungia porcina receti. et sepe supra locum ponatur. sed non de diu retineri: quia tunc est maturatiuum. Secundo nota quod coiter dicitur quod in pleuresi corpus est plectoris: vel non. si sit plectoris hoc demonstrat plenitudo venarum et pulsus: et alia signa sanguinis: tunc de fieri floborhonia de basilica partis dicitur: quia si de basilica eiusdem partis fieret maior fieret fluxus ad locum. vel fiat flomia de saphe. na eiusdem partis fin Auic. si vero non sit plectoris. et adhuc materia est in fluxu sicut in primo: tunc fiat flomia de parte dicitur: ut prohibeat fluxus ad illud locum. si autem materia est fluxa: ut quia sterit diu: de eadem parte fiat flomia: quia melius euacuatur materia apertis: et de fieri in isto casu: nisi sit aliud impediens usquequo veniat sanguis de loco apertis. ita quod in pleuresi stante et tunc fortis flomia magis competit. propter periculum egritudinis: ex quo per ea partis: quare competit flomia de basilica: quia ista vena immediatus euacuat illam materiam quae alie venae. et eiusdem partis. quare competit flomia de basilica si materia sit fluxa. et corpus non sit plectoris: quia si sic debet fieri de parte contraria: sed rasis intelligit de eadem parte. et intelligit corpore non existente plectorico: et materia non sit fluxa tussis sit propterea quod non expellunt.

C Si dolor inferius ad partem costarum posteriorem tendit: venter ex decoctione qua in cap. de reumatismo descriptum est soluedus.

C Dic ostendit quoniam conuenit medicina laxatiua. et dicit: quod si dolor inferius ad partes costarum posteriores tendit venter ex decoctione qua in cap. de reumatismo descriptus est soluedus. causa secundum Gal. et regimeti acutoz. porosi quod des. vbi dicit: quod quoniam apostema est in partibus inferioribus est aptum natum curari per medicinam laxatiuam: quoniam in superioribus per stomia: et tunc dolor ascendit. Secundo nota quod ante fiat euacuatio fortis de pcedere digestum in aceto. digestum autem quod conuenit quo laxat est forte: quod de dari digestum in pleuresi quoniam in aceto est colerica: et est istud. R. cin. diuie scariote lactuce dul. capilli ve. an. M. y. q. tuoz se. frigidoz. maiorz. mudoz. se. malne bisalmue se. bo. bagis. an. z. f. ordei mudo. z. i. y. ligr. rafe. vuarz. passaz. et iuube sebesten. an. z. i. floz. viol. floruz. nenufaz. an. z. i. panis zuccari lib. i. fiat sirup clarificat ad qrt. v. Ut sic. R. sirup viol. lib. f. sirupi de papauere. sirupi de capillis ve. an. qrt. i. misce. Mediciu laxatiua de e. talis. R. floz. viol. boragis et buglose. an. z. i. prunoz. damasceno. ruz. iuube sebesten. an. x. numero. spice nardi. z. f. ligr. rafe. vuarz. passaz. an. z. i. y. fiat decoctio in qua dissoluatur cassia. munda. bñ piguis. z. i. reubarbari electi isusi in modo dico ad endine. z. f. vel. z. i. si passio sit fortis. fiat colatura ad qrt. i. z. f. ministret in auroza. valet et in tertiana. In pleuresi vero de ma grossa ppetit talis sirup digestus. R. yopi capilli ve. recetis. an. M. i. ligr. rafe. vuarz. passaz. an. z. i. y. ordei mudo. z. i. y. q. tuoz se. frigidoz. maiorz. mudo. se. bñsci sparagi fenugreci se. lini assi. an. z. i. acceti albi. z. i. y. mellis electi. qrt. i. panis zuccari. qrt. i. y. fiat sirup clarificatus ad qrt. v. Laxatiuum potest esse tale. R. floz. boraginis buglose. an. z. f. ligr. rafe. vuarz. passaz. an. z. i. cartami munda. z. f. anisi. z. f. fiat decoctio in qua dissoluatur cassia. munda. bñ piguis. z. i. agarici electi turbith bñ gumosi munda. iteri. an. z. f. fiat colatura ad qrt. i. z. f. Et si ma sit melica: quod raro contingit: addat isti sirupo boraginis cum toto. M. i. z. potest laxari cum elleboro nigro vel securius sit thimo vel epithimo vel polipodio et sene et preualet. Nota quod magis est canedum in pleuresi de modo fluxus vetricis: et maxime quoniam sit a co. vel a ma ca. igit non est securum facere euacuatiua fortia.

C Abeliu tamē est vt flobotomia fiat: deide aqua ordei cum zuccaro assidue tribuatur. et si videris tussis eius vehementis siccitatis da ei in diluculo omni die iulep.

C Ostendit quod melius est vel stomia vel farmacia. et dicit: melius est tñ vt fiat stomia vna. ca. ē: quod securior ē stomia: quod potest restringi quoniam volumus: et non in farmacia: quod aliqui medicus non potest restringere: et quoniam est multus fluxus segit debilitas magna: ideo timemus farmacia magis quod stomia igit tñ. ca. est: quod virtus medicine non potest ita perfecte attingere pñiculos costarum: sicut stomia. ideo magis ppetit. vix ē quod ex parte mae peccatis vt co. magis cōpeteret farmacia: sed non hñ illā viā euacuādi in multitudine: sicut stomia in virtute existente forti.

C Deinde da ei in potu aquam ordei.

C Ponit curā per potu. et dicit. deide ad qrt. ordei cum zuccaro continue tribuat. et si videat tussis vehementis siccitatis da ei in diluculo oī die iulep. Deide da ei i potu aquā ordei vsq ad qrtā die. ca. est: quod pñisana ifrigidat et humectat et laxat: et ppetit mūdificat hñ ypo. et Gal. et regi. acutoz. rñ. z. sit cōiter sic. habeat. x. pres. ad. z. vna scutella ordei

et de decoq tñ quousq ordei sit fractus: et due ptes sint supte: et fiat sine fumo. et cōiter fit in furno: sñ si per hoc non humectet: nec spuatur fiat iulep: quod magis ppetit et quod magis humectat quod aqua ordei.

C Si eger fuerit debilis nutriatur cum pane et zuccaro: si autem fortis fuerit aqua ordei vsq ad diem quattuor sufficiat.

C Ponit curā per nutriendia. et dicit: et si eger fuerit debilis nutriat cum pane et zuccaro. si autem fortis cum aqua ordei vsq ad qrtū die sufficiat. Nota quod panis fermentat de se non ppetit in pleuresi: sed ea digestionis mae: quod dicit aqua ad rupturā: et illud non ppetit ante digestionē: sed panis de quo dicit ras. sit lotus in aqua frigida: quod aqua frigida de se in apatibus non ppetit: bñ in egritudine: in quibus ma paulatim expellit. quāto magis expulit tāto plus ē dāda: quod in pñ: quoniam non spuatur nullo modo puenit testate Hypo. z. regi. acutoz: sed quoniam spuatur dat ordeat cum suba vel auenatu et spinargia cum lacte amigda.

C Quis scire cepit decoctiones quā in capitulo de reumatismo noiauium: quotidie sumat: et ante aquā ordei bibat donec sanet.

C Dic ponit curā quoniam pleuresis est humida vel quoniam spuatur. et dicit. cū scire cepit decoctionē quā in ca. de reumatismo noiauium: quotidie sumat: et ante aquā ordei bibat donec sanetur. scire. i. spuer. ca. est: quod hñ lenire et subliare mās: et pparat ea ad expellēdū: et postea da aquā ad bibendum: et per ista intelligit illa que ponuntur in consumptiuis. in alijs et constipatis hñ materia est magis grossa vel subtilis.

C Si autē febris et acritas persuerent et eger in excreatione difficultatez pariatetur detur decoctio quā in caplo de asmate noiauium: quod similis est faciēdus cū sanici sit excreatio.

C Ponit curam quoniam passio est fortis. et dicit: si autem se acritas pseuerauerit. et eger in excreatione difficultatez pariatetur decoctio quā in ca. de asmate noiauium: quod similis est faciēdus cū sanici sit excreatio. ca. est: quod iste potest subtiliat et icidit mās grossam et vetricas: et lenit peccat: et est multum fortis: et loco illi valz sirup quē dicit in mās grossa: quod hñ ista facere: et ista oia sunt intelligēda: quoniam viter est pparat: quod semper de pñsupponi pñ assellari quod dare aquā ordei vel altez cibū. vñ multū est bonū quoniam pa. hñ vetric laxū: quia tñc est signū quod morbus cito terminat: ideo dicit Aluer. s. coliger. quod medicus qui non euacuat in principio et paulatim ne est talis: sicut qui verba negat: vnde patet quod semper debet teneri venter laxus.

C Si in principio passionis quod excreatur nigru aut velut citrinum apparer: et sic permāserit et feb. non quicuerit nec calor vsq in diez vij. timor osus est: et si cum hoc toto aeris attractio non alleniat et in pectore affuerit oregmon: aut in maxillis rubedo et in oculis labor est mortis propinquus.

C Ponit signa mala. et dicit. quod si in pñ passiois screat nigru aut velut citrinū appet. et sic pñaserit. et se. non quicuerit nec calor vsq in diez vij. timor osus est: et si cū hoc tāta aeris attractio non alleniat: et si in pectore fuerit oregmon aut in maxillis rubedo: et in oculis labor mortis est propinquus. ca. est: quod spuatur est nigrum. viride non est nisi ex adustione multa mae: si nigrū venit ex adustione perfecta.

H

De peripleumonia

unde signat aduersione pfecta: et ideo quoniam spiritus est nigrus malus est: et spiritus qui est ore gemon: et hoc per multam materiam in oculis rubedo apparet per fumos malos eleuatos a matricia. vel labor et sapor: propter malos humores ascendentes per tracheam arteriam ad illam partem: et ideo malum est: quia malam materiam ad illam partem et debilitate virtutis signat. ore gemon. i. sonus.

C Si autem exterius in latere apparuerit rubedo aut apostema: et cum premittitur locus dolet: ponatur desuper ventosa aut emplastrum ex sinapi et ficibus et dimittatur ibi donec locus ulceretur.

C Ostendit quoniam preterit ventose vel emplastrum: et dicit. si autem exterius in latere apparuerit rubedo aut apostema: et cum premittitur locus dolet: ponatur desuper ventosa: et emplastrum de sinapi et ficibus et dimittatur ibi donec ulceretur locus. et est: quia est signum quod apostema magnum non est in interioribus costarum: sed in lacertis exterioribus: et ideo potest in exterioribus ad exteriora: et ideo nullo modo preterit in pleuresi repensura: quia si repenter in illa iret ad cor et caret morte. et potest accidere: ut apostema sit breuius matum: et si indigeat maturatione exterioris vnguentum cooperitur et emplastra dicta in capitulo de asmate. nec opus reinterare. berfen. i. apostema pectoris.

C De his vero que ex errore stolidorum ad augmentum nocimenti accidunt hanc egritudine patientibus est cum dolor sentitur in principio sub costis existimant grossam fore ventositatem: ideoque electuarium dyamuscum aut ei similia egro tribuunt: cumque iterficiunt. hec passio vocatur bursen cuius causa est apostema quod oritur interius ex costis hypochondriorum.

C Ponit errorem medicorum empiricorum. et dicit. de his vero que ex errore stolidorum ad augmentum nocimenti acciderit hanc egritudine patientibus est quod cum dolor in principio sentitur sub costis existimant grossam fore ventositatem: ideoque electuarium dyamuscum aut ei similia egro tribuunt: cumque iterficiunt. hec passio vocatur bursen cuius causa est apostema quod oritur interius ex costis hypochondriorum. et est: quia augmentum malitiam materiam que est causa. et apostema est quod est causa. cum illud ponunt ad declarationem egritudinis et non aliud.

C De peripleumonia.

Lap.

LIX.

Irca rubricam

C Nota duo quod peripleumonia est apostema pulmonis et causatur ut plin: et potest fieri ex quolibet humore piculoso ex flegmate ut plin: et pleuresi et co. causa est: quia pulmo est membrum rari: et ideo eo. non habet ibi durare: quia acuta et subtilis non potest ibi teneri diu nec melius per sui grossitatem: sed humor aquosus. f. flegma propter descensum eius per viam reumatismi a cerebro: ideo est tale flegma potest venire ab aliis membris. Nota secundo quod peripleumonia potest terminari quatuor modis. primo modo per resolutionem insensibilem. f. quoniam materia est pauca et subtilis. Secundo modo per euacuationem sensibilem: et est ut plin per sputum. Tercio modo per uersionem eius in sanie: ut quoniam materia est grossa: et terminatio est piculosa multum seu putrida: quoniam apostema rumpitur efficiunt putrefieri necesse. Quarto modo per uersionem eius ad duritiam: ut quoniam resolutum subtile: et remanet grossum per calidum medicamentum exessive applicatum. Quinto modo per transmutationem materiam ad alias partes: ut ad pectus: et tunc fiat pleuresis et peripleumonia similis. vel ad cerebri: et tunc causatur frenesis: vel ad pedes vel retro aures: ut per se. p. no. vel ad intestina vel ad vias urinales: et tunc potest fieri curatio.

C Anni homini superuenerit febris. et in anhelitu tantam patitur constrictionem ut se prefocari putet: et in maxillis: ita vehemens sit rubedo ut tincte videantur: et anterior pars pectoris dolet et tussis adest: et quod cum creatione emittitur spiritus sputum et in pectore sentitur granitas sine preteritione et sine calore: cui omnia hec accidunt: acutum in pulmone patitur apostema: et vocatur hec passio peripleumonia.

C Hoc est caput in quo determinat de peripleumonia ponendo eius signa. et dicit. cum alicui homini puenit febris: et in anhelitu tanta patitur constrictione ut se prefocari putet: et in maxillis: ita vehemens sit rubedo ut tincte videantur: et anterior pars pectoris dolet: et tussis adest: et cum creatione emittitur spiritus sputum: et in pectore sentitur granitas sine preteritione: et sine calore: cui aut omnia hec accidunt: acutum patitur in pulmone apostema. et vocatur peripleumonia. Nota causa. primi signi quod parit maximam difficultatem tussis. causa est: per nocum menta pulmonis: quia ratione colligite pulmo non potest dilata: rino restringi nec cor: ideo euertari nec mirum: quia iam suffocatur per egritudine pectoris. f. apatis. Quare rubedo in maxillis: causa est. per fumos siue vapores ascendentes ad supiora. Quare dolor est in parte pectoris: quia in loco illo est locatus. Quare sputum spumofum: causa est: quia pulmo cum sit rare subie in quo abundat flegma: ideo fit ebullitio sanguinis magna per se. ex qua ebullitio emittitur sputum spumofum. z. p. no. ubi viride malum. f. hal. z. affo. stragulatorum: quod non dolet in pulmone: quia membrum est insensibile f. z. Auic. p. can. fen. p. doc. 5. cap. singulari de febribus: et ideo dolor grauatur: cauatur in peripleumonia. propter multitudinem materiam puncta et supple sine calore magno.

C In principio igitur curationis eius basilica est minuenda. deinde eger ex his quibus medicatur pleuresis est curandus.

C Ponit curam. et dicit. in principio autem curationis est basilica minuenda. Deinde eger ex his quibus medicatur pleuresis est curandus. Quare preterit flosmia: ad distrabendum materiam et preterit fluxus ad pulmonem: ut reddat nam fortior super residuo materiam: quod de basilica: quia immediati et directi euacuat ab aliis partibus: intelligendo tamen si materia est in fluxu de parte supra. aut materia sit fluxa de eadem parte. Quare eadem medicie que in pleuresi causa a materia flatuca: quia sicut in pleuresi conueniunt mudificatione lenitina et per partem materiam ad expellendum: ita in peripleumonia: et si sit in peripleumonia de colera non conuenit alicui reddere receptas pleuresis nisi de colera.

C De sanguinis pietate cum rascatione. Lap. LIX.

Irca rubricam

C Nota quod spiritum nire ab octo locis. aliquando a cerebro per viam stillidid fluxus sanguinis narium. signum est granitas et dolor capitis. Secundo a gingiuis quod sensus demonstrat et de isto superius determinatum est. Tercio potest puenire a palato: et tunc venit cum modica rascatione et frequenter trigit. Quarto a gutture: et tunc venit cum magna et forti rascatione. Quinto modo a trachea arteria. cuius signum est: quod venit cum modica tussi. Sexto modo a pulmone. cuius signum est: quod venit cum magna tussi et clarus et spumofus est: et sine dolore. Septimo modo puenit a pectore. cuius signum est: quod venit cum magno dolore et tussi: sic venit in magna quantitate: et si ex corrosione venit in pua et virulenta et erit.

Octavo modo potest puenire a stomacho et alijs membris inferioribus? vt epate. splene. matrice: cuius signum est: qz expellitur cum vomitu cum tussi de qua determinat in capitulo sequenti. hic autem determinat fluxus cum rascatione que venit a gutture vel palato.

¶ Cum sanguis cum rascatione aut paruo sonitu qui fit sine tussi egreditur non est ego inde timendum.

¶ Dico determinat de sputo sanguinis cum rascatione: et dicitur cum sanguis cum rascatione aut paruo motu siue sonitu qui fit sine tussi egreditur: non est ego ide avraduz seu timendus. ca est: qz ex tali sputo non puenit infirmitas piculosa: sicut ex illo sputo sanguis puenit ab epate vel pulmone. Alia ca est: qz medicine consolidatiue melius possunt applicari in istis quam in alijs: qz sufficiunt gargarisinata vel alia vt dicitur est supra in ca. de signa. qz sufficit qd applicentur medicine in ore. in alio vero non.

¶ Poterit enim sanari gargarizando ea que in capitulo de squinantia nominauimus et regimen subtiliando.

¶ Dat cam ponendo cura. et dicitur poterit. n. sanari gargarizando ea que in ca. de signa notauimus: et regime subtiliando. ca est: qz ista gargarismata sunt solidatiua et parui vnitatis: quare operantur. causa alia est: vt supfluitas et multitudo sanguinis deuinceretur.

¶ De vomitu sanguinis. Cap. LXI. **¶** Circa rubricam

de vomitu sanguis cum tussi. et dicitur vomitu qz si exierit sanguis in magnu affert timore. curat namqz flobotomado egri: et si comederit stiprica sicut sumac ex bolo armenico et succo vire acerbe armoria. et gummi arabici balaustris sanguis dra. thuris eius prescales dent in eo. iij. 3. cum rob succi de citonys: quibusdam solet accidere sanguis fluxus cum interpolatione ex quo nullus sentit nocumētū: timore remediū. **¶** Nota qd vomit sanguis potest dari duobus modis. Uno modo ex supfluitate sanguis qd non potest retineri in venis: et in isto non est timor. Vnde exite fortiter: vt patet in isto nono: et illud multoties contingit in mulieribus: et non est malū. Alio modo ratione qualitatis sanguis: qz est acur vel falsus: et talis sanguis vel puenit ante signa digestiōis in istis se. vel post si ante est malus: et vltim mortale: imo nūqz videtur quod euaderet aliquis. Si aut post signa digestiōis: et in die critica est bonū signū: qz significat fortitudinē vtutis expellētis mās nocuam. s. sanguinem malū et acutum. et de isto dicitur hic Ras. quando dicit qd non est timor.

¶ Cum vomitu quoqz si exierit sanguis non magnus affert timorē. Curatur namqz hoc flobotomado.

¶ Circa qd nota quare valz comestio stipricorum. ca est: qz hz vniere et solidare pres et meat: id valēt illi troscisci: et per istos intelligit siles trosciscos: sicut est istō eluz. R. dracodis drapapaueri tria sandali succari ro. facti de rosas siccis carniū citoniorū aditoz: cum pane zucari et sine spēbus. an. qrt. f. misce. Vel istud. R. cōserue ros. rub. 3. i. tria sandali. qrt. f. coralli ru. kacabe lapidis ematitise. portu. se. plātaginis. an. 3. i. san. dra. dragagati gummi arabici spody. an. 3. i. panis zucari: qd sufficit. puluerizāda puluerizent subtiliter misce oia in modū zucari ros. s. it valēt troscisci iōanis bebēmesue administretti cum aq plātaginis: et administret. 3. i. recepta posita ē sū

pra cap. de tussi: s. it valēt aq ros. potata vel succus virge pastoris. Vltimū remediū est succus plātaginis cum modico opy ab e. valz emplz factū de succo plantaginis et modico aceti: et terra sigillata posita supra stomachum. aliquando fit sine magno magisterio. vt plantagine conquassata cum modico aceti.

¶ Et si comederit stiprica sicut sumach et succum vire acerbe. In potu pretereā sumat ex boli armenici gummi arabici balaustris sanguis draconis thuris. omniūz añ. partibus equalibus et dentur ex eo. 3. iij. cum rob simplici de citonys. Quibus antez solet accidere sanguinis exitus cum interpolatione ex quo nullus sentit nocumētū: ideoqz sic est dimittendus.

¶ Tūc subdit qd non est operadū ibi. ca est pris: qz signū est qd vomit sanguis non iducit nocumētū et est signū fortis vtutis expellētis: et ideo merito dicit Hypo. f. qualia oportet: et de tali euacuatione non debet operari iuxta illū afforismū. ea quozum crisis.

¶ Qz si cum tussi superueniat sanguinis egressio est timorofum.

¶ Determinat de cura ei: dicitur. Sal. p. pnoft. et dicitur qd si cum tussi eueniat sanguis egressio timorofus est: qz vltim ex sputo sanguis fit prisus 3. Ypo. 4. affo. et ca ēqz cum illo vadit sanguis ad pulmone et hīs malas q̄litates corrodit pulmone: et id fluētis sanguine ide fuit prisici.

¶ Est tamen incipiendus in curatione egri cum flobotomia ex basilica. Deinde ex trosciscis istis in potu est tribuendum. Qui. R. thuris sanguinis draconis amborū. añ. 3. iij. et tertiā partem et karabe. 3. v. ematitise terre sigillare amborū. añ. 3. x. aluminis. 3. ij. et f. balaustris 3. iij. opij. 3. ij. ranerfemi. 3. ij. ex his omnibus si aut troscisci. et de quibus quotidie vnus in potu sumatur cum succo ozimi maioris aut portulace: et si egritudo vehemens fuerit alius circa noctem dandus est.

¶ ponit curā per flōmā: et dicitur est tū incipiendū in curatione egritudinis flobotomado ex basilica. ca est: quia flōmā diuertit fluxū sanguinis: vt patet de aq fontis qd de riuat ad locū huius cessat fluxū p̄m: et ita in pposito: et id magis fiat flōmā magna si corp⁹ sit nimis repletū. Deinde ex trosciscis istis in potu tribue. R. thuris. san. dra. amborū. añ. 3. iij. et tertiā pte et karabe. 3. v. ematitise terre sigillate amborū. añ. 3. x. alnis. 3. ij. et f. balaustris. 3. iij. opij. 3. ij. reubarbari. 3. iij. ex his oib⁹ fiant troscisci. et de gbus quotidie vn⁹ sumat cum succo ozimi maioris aut portulace. si egritudo vehemens fuerit: aliter circa noctē dādus est: adiutorioz. i. brachioz qz coraz pres supiores sunt ligade et extremitates fricade. pot⁹ et p̄cipue si in eis fuerit loc⁹ dolēs cum trosciscis p̄dictis cum aq portulace epithi mef. **¶** Nota qd in hac lra t̄gīt cura p trosciscos. ca est: qz sunt solidatiua: et dent cum aq pluuiāli: et p istos trosciscos intelligit sibi silia hūia siles p̄petates strigēdi spū tū. sic est istud qd vroz. R. pul. lapidis ematitise cum aq portulace et disteperent et iste pul. paulatim transglutiat: s. it valz masticare folia portulace: s. it valēt troscisci iōanis bebēmesue paulatim cum aq portulace dissoluti. Vlt istud. R. granop mirtib⁹: s. is plantaginis subtiliter puluerizati.

H z

an. 3. i. aq. portulace. 3. f. misce: et potet paulatim. et est regula gnalis q. oēs medicie pectorales paulatim transglutiant. Vel sperit illud elius quo coiter vtor. 3. f. pul. dra gagati frigidi. 3. f. cacabze coralli rubei: lapidis ematit boli armenici. an. 3. i. sanguis dra. origani gummi arabici an. 3. f. se. portulace. 3. f. misce: et potet paulatim: se. plātaginis: coriā dī pparati. an. 3. f. masticis olibani an. si grana. iij. carmū vuar passaz mūdaz: bñ pignūm 3. i. aq. rof. electe. 3. ij. aq. portulace. 3. i. panis zuccari alb. lib. i. fiat elius. almurī supple gemelli. cen. i. reubarbari illius terre: ozini maioris. i. portulace adiutorioz. i. bra chioz: similr valēt trocisci Joānis hebemese: quoqz for ma est talis. R. sanguis draconis: gummi arabici: asu: ami di: anthe: acatie: ppoquistidos: spody: balanstie: boli ar menici: terre sigillate: lapidis ematit: coralli rubei: ca cabze. an. 3. i. 7. f. papaueris: se. portulace: cornu cerui ni gri adusti: thuris gallaz: nucis cipssi. an. 3. i. opy. 3. f. pul nerizāda puluerizent subtilr: et icorpozent cū succo plā taginis: qrt. f. et fiat massa et extēdat supra panū et appli cetur timpozib. Experimētū ad idem in quo nūqz dese cit p: facta vli purgatioe p flōmā. pul. lapidis ematit cū aqua portulace transglutitū.

C Adiutorium quoqz ac coraruz partes supe riores sunt ligande et extremitates fricāde. pe ctus etiaz precipue si fuerit in eo locus dolēs ex pdictis trociscis ex aq. et aceto epithimēt.

C Ponit curā per ligatōes et fricatōes: et snta p: q. rōne doloris cātū ex ligatura fluit hūores per dū ad illū lo cū. nā ad locū dolorosū nā hūores puerit f3 Bal. 5. affo. quecūqz corrupte sunt: sicut illud fit in fluxu sanguinis nariū. Quare valēt trocisci: cā est: quia sunt p solidariū.

C Scdo nota q. quīs isti trocisci valeāt ab extra appli cati qstuz est ex pre spūti sanguis: tñ nō est pueniēs ex p te tussis: et pp hoc est error: q. administram pure stipei ca ab extra: q. licz valeāt ad p solidādū: tussis tñ augmē tant: et iō valet tale ynguentū ab extra. R. olei rof. olei myrtilloz olei amigda. dul. an. 3. i. succi citonioz. 3. f. ce re: qd sufficit fiat ynguentum.

C Eius pterea cibaria succuz vve acerbe et su mach et eis similia admixta habeat. Et paties supinus iacens de terra sigillata aliquid pau latim comedat.

C Ponit qdā alia q. cōueniūt in spūto sanguis. et dicit: ei? cibaria pterea sumat succuz vve acerbe et sumach: et eis filia admixta habeat: et pa. supin iacēs de terra sigillata paulatim cōdat. cā ē: q. sūt stiptica: et iō valz ad p solidā dū. et loco isti valēt pillē iste si teneant sub lingua. R. dra gaganti gummi arabici se. portulace mediocriter asfator. an. 3. f. lapidis ematit anthe bolī arme. terre sigilla te cacabze coralli rubei. an. 3. i. in alyo. 3. i. mucilaginis se. psily. 3. ij. puluerizanda puluerizent subtilr misce: oia cū aq. portulace mucillagis se. psily: et fiant pillē ppreste ad quātitatē pue fabe. **C** Scdo nota q. si p solidata fue rit vena: et remanet sanguis in pcauitate pectoris: tūc cō ueniūt mūdificatiua pectoris: et iter alia f3 aucto: em ty riaca antiqua cū decoctione liquir. vel aqua capill. veni. In principio valet tyriaca recens. et valz ad mūdifican dum aqua ca. cum modico aceti: et si puenit ex corrosio ne primo conueniunt enacutiua male materie facien tis corrosiōnem: et postea consolidatiua que dicta sunt. quāuis vrlurimū spūtum sanguinis sit incurabile quā do puenit ex corrosiōne.

C De prisi.

Cap.

LXII.

Intra rubricam. ^{Nota q. prisi ē vlcus pulmōis ad qd sequunt accidētia qstuz. Primū ē se. ethica. cā est: q. pulmo vlcera: nō pōt enēta re cor. iō cor supcalefit: qd supcalefit mittit sanguine arterialē: et spūm multū calidū ad mēbra: et iō calefiunt mēbra. et per pīs demacran: et iō nihil aliud ē ethica nisi caliditas maxia fundata in mēbris radicali bus. Scd3 accidēs est tussis magna. et magna difficultas anhelit. rōne nocumēti pulmonis. Tertiū ē rubedo ma xillaz rōne fumoqz calidoz ascēdētū ad caput. 4us est spūti saniofuz: et pp hoc fetet si ponat supra carbones. et si ponat supra scutellā aq. perit fundū: quīs aliqñ ppter mixtionē flatis mucillaginosi nater: et iō diuidim? illud flegma cum baculo: et in processu accidit gibbositās vn guinum: et casus capillozuz ratione defectus nutrimenti: et tunc sequitur mors.}

Cum aliqz diminutionē pati vidēt post tussim ex cronica passione et spū to sanguinis aut sanici procedēte lac asinum in potu tribuatur. Q. si in ueniri nō poterit: caprinū cū pauco zuccaro dandū est: cū quo etiaz panes sepe comedat: ipm3 quāto plus pōt loco aq. in potu sumat. **C** Hoc est caplin in quo determinat de cura prisi: et p administrationē lactis. et dicit. cū aliqz diminutionē car niū pati vī post tussis ex cronica passione: et spūti sangui nis aut sanici pcedētis: lac asine i potu tribuat: qd si fue niri nō poterit lac caprinū cū pauco zuccari dādū ē. cū quo panē comedat. ip3 ē quāto plus pōt loco aq. sumat. cā est: q. ista sunt signa prisi: et egro cōpetit lac asine: q. nutrimentū pificoz d3 hfe. v. cōditōes. f. q. sit facilis di gestionis: cū in eis sit debilis vītus. Scdo q. sit facilis pe netratiōis: q. meat? sunt in eis stricti. Tertiū q. sit p soli dātinū. 4° q. sit mūdificatiū: q. vlcera nō curant nisi p mūdificet. 6. affo. ydropisis vulnera. Quarto et vltio q. sit multi nutrimentū: q. in pificis multū depdīt rōne. se. ethice. magis valz iter alia lac muliez pp similitudines quā bz cūz nā: ex qua gnānt mēbra: q. sanguie mēstruo: iō iter alia mūdī magis nutrit. post illud lac asine p? nu trit q. lac capre: q. est multi nutrimentū: sed in p solidādo lac capnū plus valz q. mulieris vel asine: et d3 capi cū ac cipit ab vberē: vel si nō q. ponat scutellā in aq. ca. et pri ficus bibat: et si pificus bz fluxū vētris d3 bibere lac in quo lapides candētes sint extineti: vel calips etiaz can dens vt cōsumat aquositas lactis.

C Vinum tamē subtile et temperatū aliquan do est tribuendū.

C Ponit curā p administrationē vini: et dicit. vinū tñ subtile et tepatū aliqñ est dādū. cā est: q. i ipsi pificis sit ma gna depditiō calozis nālis et spūs: et vinum gnāt multos spūs: iō valz: et d3 esse limphatum in quātitate eqli. i. mo derata: et in qua qstitate d3 sumi: nō sil cū lacte: sed ante vel post: q. facit ebullitiones in lacte.

C Nutrimentum quoqz egri fit ex carnibus auium et hedulina.

C Ponit curā p cibaria. et dicit: nutrimentū aut egri fit ex carnib? auium: et ex dulcinis: q. iste carnes sūt facili3 digō nis. et vpl3 pdix. et bz vntē p solidādū. silt carnes edulic: q. sūt laudabilis nutrimentū. p solidat: et cūz b3 zrianē sūo qlitātib? valēt silt extrēa aialū vt pedes porci vituli et aues i aq. nō degētes: sic galline capōes pdices et fassant.

Eger preterea ante comestionez: et post balneus ingrediatur: quod non sit calidum sed tepidum: et in semicupio moras faciat.

Ponit curam per balneum. et dicit: eger preterea ante comestionez: et post comestionez ingrediatur balneum quod non sit calidum sed tepidum: et in semicupio moras faciat. causa est: quia habet humectationem: et per bibendum susceptionem: sic dicit: Ras. balneum aquae tepide aque dulcis: et tale balneum habet laxare: et sic trahitur nutrimentum ad membra: et ideo dicitur iterare balneum in stomacho et epate facta est digestio: et facimus illud quod volumus ingrasare. semicupio. id est semiplena aqua: et quoniam balneum istud signum est: quod sufficit.

Sumope pro canedum est ne veter soluat.

Ostendit a quibus canedum sumope. et dicit: quod canedum est ne veter soluat. causa est: quia ventris fluxus in pueris fit autem etiam propter debilitatem virtutis contentive membrorum: et tunc est signum mortale.

Cum tamen solut fuerit ex huius pulueris bibitione succurrendum est. Qui. Ras. gummi arabici spodij boliar. se. myrtini o. i. an. 3. i. fiat ex eis puluis de quo in die. 3. iij. cum sirupo de papauere al. aut rob mirrino dentur: huius quoque pulueris bibitio omnibus ventris constrictione indigentibus qui tussim patiuntur remedium affert cui plerisque adduntur pilocaracte de syria et bdelium de mecha.

Docet restringere fluxum ventris. et dicit: si solut fuerit veter huius pulueris bibitio succurrendum est quod est talis. Ras. gummi arab. spodij boliar. se. myrtini. an. 3. i. fiat ex eo pul. de quo sumat in die. 3. iij. cum sirupo de papauere al. aut rob myrti de: huius quoque pul. bibitio omnibus veteris constrictione indigentibus tussim patiuntur remedium affert: cui plerisque adduntur pilocaracte de syria et bdelium de mecha. causa est: quia illud habet claudere vias et meatus: et confortare virtutes: et valent multum restringentia fluxum ventris que dicuntur infra: ideo non sibi.

O si lac egro febris generauerit: auferendum est ei lac et prafana quousque febris recedat danda: deinde lac ei denno tribuatur: et si febris iterum redierit remoto lacte prafana est danda: post cuius receptionem: ut prius ad lac est redeundum. hoc autem semper est faciendum cum necessitas vigeat et veter sume canedum est ne soluiatur.

Ponit quodam documentum. et dicit: quod si lac egro se. gnauent: auferendum est ei lac: et prafana usquequo se. recedat danda est. deinde lac ei deest et si se. iterum redierit remoto lacte danda est prafana post se. recessionem: ut prius lac est dandus. hoc autem semper est faciendum cum necessitas vigeat. et sumope est canedum ne veter soluat. Nota quod per istam aquam ordeum intelligit oes potus pueriles prafis et mundificantes peccata et solidantes vasa: ideo valz istud. Ras. rad. yreos. 3. y. yfopi capill. ve. re. an. 3. i. ordeum mund. qrt. iij. al. qrt. i. qrt. iij. se. fridoz maior et minor mund. se. malue bobac. mund. se. fenugreci. se. orobi iunbe sebesten. an. 3. i. in al. 3. f. liqr. rase. yuaz passaz. et an. 3. i. mellis electi. qrt. i. p. as succari qrt. iij. fiat sirup clarificat cum aqua pluuiali pfecte ad qrt. iij. et si poneret aquam in qrt. iij. candes extinctum est pulueret: vel valz istud elius. Ras. rad. yreos re. infusi per noctem in sirupo ros. 3. y. pul. dragaganti frigid. 3. i. candi penidiar. an. quart. f. panis succari alb. lib. i. fiat elium: et si non habueris penidias adde carniui testudinum nemo:

ralium bii parataz. qrt. i. yuaz passaz bii pinguium. 3. i. in al. 3. f. Uel sic. Ras. dyairis salomois: dyasymphici. an. lib. f. misce. Uel sic. Ras. pferue ros. rub. qrt. f. pferue capill. ve. 3. f. pul. dragaganti frigid. 3. y. pul. pulmonis lupi. 3. i. se. fenugreci puluerizati. 3. f. panis succari al. qrt. f. vel quod sufficit misce delicate: et fiat electuarium ad modum succari ros. similiter valent yngueta resumptiva et alia que conueniunt in ethica.

De tremore cordis.

Lap.

LXIII.

Irca rubricaz. Nota quod duplex est causa tremoris cordis.

Causa prima et puata. puata sunt vapores mali calidi vel frigidi venientes ad cor ab alijs membris: sicut misce splene vel stomacho: vel plexu ab eodem orificio ratione pinguitatis viaz: quia habet cum corde: et de isto tremore cordis non loquitur hic: quia iste curatur curatis passionibus aliorum membrorum a quibus venit talis tremor: vel est causa puata vel exis in corde: et est mala plexio: ut plim calida vel frigida: cum materia vel sine materia. cum materia. sanguinea flatur: cum materia vel frigida aquosa vel vetusta: quorum signa posita sunt supra. Alteri potest contingere duobus modis. Uno modo cum apate vel sine apate: et hic determinat de cura tremoris cordis a mala plexione causa vel frigida sine apate: quia apate cordis est mortale: et ideo sit calidum vel frigidum: quod si causa in parte die interficiat: sit frigidum in secunda: et ad logicum in 3. f. m. Anic. 3. cau. fen. 6. cap. 8. apatibus cordis: et ideo non curauit facere mentionem. et Ras. ponit curam per alteratiam: quia euacuatio presupponit per ista que dicta sunt supra. capitulo de tussis. et de pleuresi. quia eadem est materia peccans in pulmone.

Cum cordis tremore fuerit pulsus velocitas et febris eger ex basilica est minuendus.

Determinat de tremore cordis: et per causas de sincopi: quia sincopi cura est facienda: sicut in tremore: quia tremor cordis via est ad sincopiz et sincopiz via ad mortem: ideo Anic. dicit. 3. cau. sic caueat illi qui tremore patitur: ne subita morte moriantur. Prius modo ponit curam tremoris cordis. puenientis a materia causa per flumina de basilica. id est de vena epatis vel de mediana. et dicit. quod si cum cordis tremore fuerit pulsus velocitas: et febricitet eger ex basilica est minuendus. causa est: quia quoniam est frequentia pulsus signum est quod tremor pulsus pertigit a materia causa. et si materia illa sit sanguinea puenit flumina directe: quia illam materiam euacuat: si si co. conuenit indirecte per duo. Prius quod refrigerat. Secundo quod digerit materiam: et facit ut non sit fortior super residuum materiam: et ideo puenit flumina tertiana via: quia materiam refrigerat: et ideo euacuant aliquam partem colere et natura efficitur potentior supra residuum materie.

Et troscisci camphorati cum succo malorum acetosorum in potu sunt tribuendi. Quid. Ras. spodij seminis cucumeris citruli endiuie lactuce portulace rosarii sandali albi omnes partes equaliter. et pro vnoquoque potere aut vnius ex eis sumatur camphore tritum gra. ordeum pondus: ex quibus cum succo macianorum confectis fiant troscisci: de quibus in potu quotidie vnius aut rei pondus quousque die tribuatur quod per duas hebdomadas fieri conuenit.

Ponit curas per trosciscos. prius per prius. Nota quod ratione lent. causa est: quia alterat malam plexionem faciente tremore ratione

H 3

De colerica passione

cuius nō pōt pfecte exercere operationes: ideo causatur tremor ad similitudinē mor^o cerebri: qz qñ nā nō pōt supra morbi in egro causat tremor: et per istos trociscos intendit filia cōfortaria: vt p3 illud esse elius quo cōiter vtoz. R. cōserue rof. rub. 3. f. serue nenuf. conferue buglose. añ. 3. y. margaritaz electaz. 3. i. iacinctoz saphiroz sina ragdoz se. attri. se. acetose. coralli ru. añ. 3. i. oīuz sanda. coriādrī pparati spody doronici romani been al. 7 rub. añ. 3. f. ossis de corde cerui ifusi in aq rof. 3. f. limature auri 7 argēti. añ. 3. y. in al. 3. f. pānoz auri puri 7 argēti. añ. nuō. xv. panis zuccari qrt. f. in al. qd sufficit. puluerizāda puluerizent. misce oīa in vase marmoreo. fiat cōditū sine igne ad modū zuccari rof. 7 spergat sen irroze tur cū modico aque rof. 7 pōt augeri vel minui f3 qz patiēti est pauper vel diues. Ab extra cōuenit tale epithima. R. aq rof. aq nenufaz. añ. qrt. i. 7 f. aq buglose qrt. i. acetū muscatelli. 3. f. sandal. ordei muscatelli. se. citri. se. acetose. añ. 3. i. cāphore. 3. f. succi pomoz acerosoz scā residētia lib. f. puluerizāda puluerizent. misce oīa: 7 fiat epithima. vel misce cū pul. rof. qd sufficit: 7 fiat empl3 medicocriter ligdū: silr valēt odoramēta deā supra ea. de cura doloris capitis a co. citonioz. i. pomozū acetoz.

C Si autēz hec non suffecerint lac de quo butyrus sit extractum ad bibendūz datur.

C Ponit curā p administrationē lactis: cā est: qz nutrit 7 alterat malaz cōplexionē cordis.

C Ipse vero nutriatur ex pullis cū aceto 7 suc co yue acerbe 7 ex acetoso. Sirupum pteretere acetosuz de zuccaro factuz bibat.

C Ponit curā p nutriētia. cā est: qz ille cib^o cūz hoc qz nutrit h3 alterare malā pplōnez rōne isto: acetosoz 7 ministrant acetosa: qz frigiditas cū reb^o acetosis magis penetrat q3 alia res: qz ista frigiditas magis penetrat. 7 cū hoc puocat appetitū. cā pīs de sirupo est: qz sirup^o frigidat: 7 cū hoc mās faciētē tremores cordis euacuat: 7 per istū sirupū intelligit filia: sicut inlepe. vel istū potus. R. aq rof. aq nenufaz. aq buglose. succi pomozū acetosoz bñ depuratoz. añ. qrt. i. in al. qrt. f. panis zuccari al. lib. f. fiat inlepe ad lib. i. 7 multū valēt in isto casu. Idē facit sirupus rof. vl^o viol. vel nenufaz vel sirup^o limonū: silr sirupus de acetosa vel ribes simplr vel mixtim.

C Si autēz cū tremore cordis nō fuerit se. trocisci musca. in potu sumantur. Qd. R. mastice spice riloaloes cinamomi gariofila. gallie musca. nucis mus. cubebe cardamomi maioris 7 minoris corticū citri oīuz añ. pondus vnius añ. musci septaz. 3. vnius ex his omnibus cūz vino bene redolente conspersis fiant trocisci. conferunt sincopi 7 tremori cordis.

C Ponit curā per elius: 7 dicit: si autēz cūz cordis tremore nō fuerit se. trocisci muscati in potu sumant. R. mastice spicēnardi riloaloes cinamomi gariofil. gallie muscate nucis mus. cubebe cardamomi maioris 7 minoris corticū citri belliricoz. oīuz añ. pōdus vnius aurei. musci septa psvni^o. 3. ex his oib^o vino bñ redolēte cōperso fiant trocisci: qui autē trocisci cōferunt sincopi 7 tremori cordis: quare valēt trocisci isti. cā est: qz cum hoc qz habēt confortare alterāt malam complexionem frigidam cordis: 7 ideo remouēt causam tremoris.

C Electuariuz dyamuscū preciosuz qd est ad sincopiz 7 tristitiā cordisqz tremorē remediū

faciens. R. mastice cinamomi se. oīzimi maioris gariofilari se. mellisse se. sisimbrij se. sanfuci macropiperis oīum partes equales ex qbus oībus puluerizatis. 3. x. sumantur margaritaruz minutarū coralli rub. cubebe sete cruude. karabe been al. 7 ru. folij oīuz. añ. 3. x. musci tubatij puri. 3. f. cōficiantur melle de mirabol. chebul. hoc enīz electuariū ad frigiditātē stomachi 7 digestine egritudine optimū existit.

C Ponit curā per elius dyamuscū pēciosuz: qd ad sincopim 7 ad tristitiā 7 tremorē cordis remediū faciens sit istud. R. mastice cinamomi se. oīzimi maioris gariofil. se. mellisse. 33. sanfuci macropipis: oīuz pres eqles: ex qbus oībus puluerizatis. 3. x. sumant margaritaz minutarū coralli ru. folij oīuz. añ. 3. x. musci damasceni vel tubatij puri. 3. f. oficiant melle de mirabolaniis kebulis hoc enī elius ad frigiditātē stomachi 7 debilitatē digestiue pferit. cā est: qz hoc elius cū hoc qz confortat cor alterat malā pplōne faciētē tremorē cordis. igit loco istius pōt cōpetere istud. R. margaritaz. 3. y. in al. 3. i. doronici romani been al. 7 ru. 33. al. floz cinamomi mastice galgase añ. 3. y. gariofiloz cubebe domestice. se. mellisse. añ. 3. f. sandal. al. serici crudi: grana tinctoris ligni aloes: storacis calamite: se. basiliconis. añ. 3. f. radicia buglose 3. y. croci. 3. i. corticis citri pōiti. 3. f. serue boraginis pserue buglose: pserue flo. pōiti citri si possit inueniri. añ. 3. y. ligr. rase. 3. f. cadi. 3. x. carmūm vūaz passaz bñ pinguū. 3. i. aq buglose. 3. i. aq mellisse: succi pomoz dulcis bñ depuratoz aq rof. de damasco. añ. 3. f. in al. añ. 3. f. musci ambre. añ. 3. i. panis zuccari al. lib. f. i. alyz lib. i. fiat elius: silr valz dyamargaritō dyamusc^o letitia Hal. simplex vel ppositū: vel pōt ppetere tale inlepe. R. aque rof. mellisse. añ. lib. f. panis zuccari al. qrt. i. y. fiat inlepe ad lib. i. S3 diceret qz in supra posuisti qñ puenit a mīa calida qz caperet lib. i. zuccari. dico qz hic ponit parū: qz est multū istatū: 7 sunt ēt he res multū calide: silr valz aq buglose cū gariofilis. 7 potet quolz mane. Ab ex pte tit tale epithima. R. succi mellisse: succi buglose: facta res fidētia. añ. qrt. i. y. acetū. 3. v. in al. 3. y. gariofil. 3. i. 7 f. musci electi. 3. i. puluerizāda puluerizent: misce oīa: 7 fiat epithima supra cor vel supra mamillā cū panno. vel ppetit istud empl3. R. lapdani qrt. i. terbetine qrt. f. corticis citri musci gariofiloz. añ. 3. i. al. 3. f. musci electi. 3. i. puluerizāda puluerizent: quassanda cōquassent cū pistello calido: misce oīa malaxando cū aq buglose: 7 fiat emplastrū tenue ad quātitatē medie palme ex vtrāqz pte: 7 ponatur supra mamillā sinistras.

C De colerica passione.

Cap. LXXIII.

Intra rubricam. Nota qz triplex est expulsio subitū ta cibi vel hūoris stōi vl^o testioz: qdā est expulsio cibi vel hūoris per superi^o: vt p vomitū 7 vocat anostiofa. alia p inferi^o: 7 vocat apostesia: 7 hoc est qñ hūores multū declinat ad istestina isteriora. Tertia est per vtrāqz pte. s. per inferi^o 7 superi^o: 7 vocatur passio colerica: de qua Ras determinat in isto cap. 7 cā ex acuitate cibi 7 hūoz bñtū malā qūitate: sic ex flate falso vel hūore melico vt passino vel rubiginoso: 7 ideo qñ expellunt per supius 7 inferius: nō est in multa qūitate: qz nā nō mitteret per pres pūctas rōne male qūitatis: ideo ad vtrāqz pte mittit: sicut videm^o p purgales qñ sunt infestati expellunt ad vtrāqz partem: sumit

quando natura est aggrauata expellit per superius.

Cum pinctio et tristitia alicui superuenierit affuerintque eum ea vel post ea vomitus vel ventris solutio: aqua calida multoties in potu tribuatur: et si adhuc perseverauerit vomitus et ventris fluxus: aqua calida iterum detur: sedabitur enim passio.

C hoc est caplin in quo determinat de passione stomachi et primo de colerica passione: et hoc quoniam passio est debilis per administrationem aque calide. et dicitur. Cum pinctio et tristitia venit subito ventri: cum ea vel post ipsam vomit et ventris solutio: tunc aqua calida multoties in potu tribuatur: et si adhuc perseverauerit vomitus et ventris solutio aqua calida iterum detur. sedabitur enim passio. causa est: quia aqua calida abluunt et mundificant stomachum a ma peccata et remouet mala qualitate humorum: et acuitatem co. vi per experientiam in istis que pueniunt a malicia humorum: quoniam datur aqua calida tollit eas: quia mala qualitate reprimunt: et per istas intelligit sibi filia omnia que mundificant stomachum et refectina: ut ista que dicuntur post in caplo. 9. ab isto: quia ibi dicitur de istis et de omnibus mundificantibus stomachum.

Cum autem egritudo quieverit balneum ingreditur eger in quo per unius hore spatium morietur. Egressus autem de balneo leui alatur nutrimento: deinde dormiat.

C ponit curam quoniam talis passio est in declinatione. et dicitur. cum egritudo quieverit eger balneum ingreditur in quo per unius hore spatium morietur. egressus autem de balneo leui alatur nutrimento donec dormiat. bal. valet: quia euacuat residuum materiae: et post hoc nutriri eum leui nutrimento: quoniam stomachus eius factus est debilis: et ideo non potest digerere grossum cibum: et ideo valz pulla affata et perdis: et somnietur valz: quoniam habet virtutes naturales ratione caloris inclusi ad interiora: et habet remouere euacuationes et fluxum fin Aluicem. pmo can. fen. 2. doc. 4. cap. 9.

Cum si vomitus et ventris solutio vehementes fuerint et sint homata terrefacta superuenierint: non tantum est timendum: imo cum medicamentis que ego nominabo succurrendum. In principio itaque troscisci de olibano cum aqua et nix et rob granatorum dantur semel: qui iterum sunt etiam dandi si vomitus non cessauerit.

C ponit curam quoniam passio est fortis: et hoc per trosciscos. et dicitur. si vomitus et fluxus ventris vehementes fuerint et sint homata terrefacta superuenierint: non tamen est timendum nec diminuendum: imo cum medicamentis que narrabo succurrendum est: in principio itaque troscisci de olibano cum aqua et nix et rob granatorum dantur: si si: que iterum danda sunt si vomitus non cessauerit. causa est: quoniam stiptici sunt et confortant retentiuas stomachi que magis patitur in ista passione. ideo valet in isto casu.

C duo quoque adiutoria et coxe in supremis partibus ligentur. Et aqua nix in frigidata super per crura et pedes fundatur et in ipsas et mittatur.

C ponit curam per ligaturas et aqua frigide infusionem. et dicitur. duo quoque adiutoria et coxe in supremis partibus ligentur: et aqua in nix in frigidata super pedes et crura fundatur in ipsis et mittatur. causa est: quoniam ratione doloris causati a ligatura distrahuntur a locis doloris. Quare extremitates debent

poni in aqua frigida: causa est: quoniam illius ingrossatur materia et redditur septa fluxui sic ingrossata: et loco istius valz si manutergium vel velum triplicatum ponatur in aqua frigida et expressus circumuoluitur collo. valz. n. multum: ideo vidi in isto casu quod materia non poterat retineri in stomacho et accipiebam panem tostum et nihil valebat: et accepi manutergium triplicatum in aqua frigida et expressus circumuoluitur collo et statim cessauit vomitus: quoniam nervi venientes a cerebro efficiuntur rigidi: et ita claudunt orificium stomachi: quod non potest expellere aliquam rem.

C enter quoque et sandali. rub. ros. camphora galla aqua ros. conspersis epithimetur. Et pannus aqua ros. in nix in frigidatus infusus desuper posatur: qui postquam tepefactus fuerit est remouendus et alius ut prius desuper mittendus.

C ponit curam per epithimata. et dicitur: veter eum sandalis rub. ros. et camphora galla aqua ros. in nix in frigidata expressus epithimetur et pannus aqua ros. in nix in frigidata infusus desuper posatur: quod postquam tepefactus fuerit est remouendus: et alius desuper ponatur. causa est: quoniam illud epithima est frigidum et sic eum et stipticum: ideo confortat retentiuas stomachi et refectiuas: et quia frigidum est alterat mala complexionem et qualitate humorum facientium ipsum fluxum: et loco istius potest petere tale emplastrum. B. lap. dani mastice. an. qrt. f. oliban. 3. f. sandali albi: coralli rub. sumach berbe. an. 3. i. anthere arilloz acatie ypogstidos: psidie balaustie. an. 3. f. terebentine. 3. i. pulueris zanda pulueris. 3. i. quassanda quassant cum pistello ca. misce omnia malaxando cum oleo ros. fiat emplastrum ad modum scuti: et ad quantitatem ad dextram partem: et si vomitus est multum fortis fiat duo et ponatur unum retro et aliud ante: quoniam osificus stomachi magis declinat ad partem posteriorem: vix est: quoniam spondilia phibetur: et per hoc magis ponimus a parte anteriori. et vidi per experientiam quod emplastrum positum retro sinit vomitum et non ante. Vel sic. B. succi plantaginis aqua ros. de stiptibus: quoniam ista est magis stiptica. an. quart. i. anthere. 3. f. sumach berberis. an. 3. i. y. mastice oliban. an. 3. i. farine lentius: quod sufficit: quod magis restringit quam farina ordei. pulueris zanda pulueris. 3. i. quassanda quassant: et fiat emplastrum mediocriter ligatum: et ponatur supra stomachum: et vidi certe de vetula quod accipiebat de pane tosto et pistauit bene et accepit. 3. y. de puluere mastice et aqua ros. et aceto: et miscuit totum: et posuit in sacculo vno et calefecit cum manibus ad ignem et posuit supra stomachum: statim fuit curatus.

C ad potandum autem paulatim tribuatur vinum vetus temperatum eum rob granatorum et quando vomuerit iterum tribuatur. Panes quoque in succo granatorum infusus cogendus est sumere eum vino et comedere: quod si vomuerit iterum dandus est ei donec quiescat.

C ponit curam per potum vini et alia nutrimenta. et dicitur: quod ad potandum paulatim tribuatur vinum vetus temperatum et rob granatorum: et quoniam vomit: iterum tribuatur eis panis in succo granatorum infusus: et cogatur sumere cum vino et comedere: quoniam si vomuerit iterum dandus est donec quiescat. causa est: quoniam confortat vires et generat spiritus. Sed quare valet succus: causa est: quoniam confortat retentiuas stomachi: et quoniam acetosa phibet corruptionem cibi in stomacho secundum Gal. 9. de ingenio: ubi dicit. quod illum opus comedere pullum coctum et acetosa: ut in succo malorum granatorum: ut phibeatur corruptio in stomacho.

Cum si syncopis superuenierit muscum eum vino dare conueniens est et succus carnis bedine et pulline eum paucis citoniorum succo et vino

De his que confortat stomachu

mixtus in potu est tribuendus.

Conit curam sincopis pueniētis ex colerica passione. Inia p3 per dicta. **C** Nota qre sincopis venit in ista passione: dico q ppter dolore stōaci: q in tali dolore vlt vomitu ascēdūt multi fumi ad cor ipm: ideo sunt cā sincopis. **C** Nota qre valz vinuz cū musto: q reparat spūs z confortat cor: iō dicit Auerro. 7°. colliget. q vinū penetrat absq digōne de q sit curādū. pp b in sincopi de ianitiōe pueniūt multa oua z alia facili5 digōis: vt oua sorbilia z testiculū galloz: z si ponatur modicū de succo citonio rum preualet aīz modico vino.

El fori
ran an na
reo zc. di
scerpēdi.

C Pulli pterea assandi z aliqñ nares ipsi di-
spēgēdi sunt. tbus ē dandum est vt masticer
ipsuz z paulatiz traīciat z postremo bolū co
rascēnū conditū cū cāphora tribuat. Quicqd
aīr de hui⁹ passionis cura buc vsqz dixim⁹ do
nec vomitus sedetur z stōachus cibum reci
piat sicut fieri cōsueuit cōuenit.

C Dic docet q pterea pulli sunt assandi z aliqñ nares
ipsi dispēgēdi. tbus ē dandum est z ipm masticer z paula
tim traīciat. postremo bolū corascēnū cū cāphora cōdi
ditū tribuat. qcgd aīr de h⁹ cura buc vsqz dixim⁹ odec
vomit⁹ sedet: z stōachus recipiat cibū: sicut fieri cōsueuit
cōuenit fieri. **C** Nota quare odor pulli assati valet seu
ppter: qz ille odor nō solū confortat cor: imo stōacuz plus
qz cib⁹: imo puenit in sincopi pueniēte a stōaco: ideo di
cit Auic. 3. cañ. ca. 3. q isti multū confortat stōm z cor: qre
abluūt. cā est: qz h3 a stipticis: ideo confortat multuz. z in
isto casu ppetunt coctana z coriādrū preparatū z in fine
mēse: z postea nō potare sicut faciebat magister Arnal
dus de villa noua: vel dyacitoniten valz in isto casu. de
quo Bordonius dicit. Si vis dirimere litē da mihi cito
niten da mihi frater itē. Similr bolus armenicus valz
in isto casu: quia est stipticus z multa alia stiptica: vt pi
ra coctana z quicquid ponit notabile.

C Postqz vero stomachus ipsius recipere po
terit: nutriendus est eger z parū vini veteris in
potu sumat bene redolētis z dormire icipiat.

C Ostēdit qd sit faciēdū passiōe cessante. postqz vō stōus
ipsi recipe poterit: nutriendus erit eger z parū vini veteri
bū redolētis in potu sumat z dormire icipiat. cā ē: qz est
nutrimētū leue: z qz stōus ē fridus z debilis: iō nō pōt di
gerere cibū grossū: qre vinū: qz confortat stōz: qre soīn⁹:
qz confortat vtutē nālē rōne reclusiōis caloris nāl ad itra.

C Troscisci de olibano ad vomitū dādi. R. bo
li corascēnū thuris ambōz. añ. 3. r. cubebe car
damomi ambōz. añ. 3. ij. z. f. cāphore gallie
gar. oīuz: añ. vi. 3. vni⁹. siāt troscisci pōder aur.
vni⁹. bi. n. vomitui multū pferit. Rob de ma
lis granatis succ⁹ malorū granatoz acetofozū
sumant: z per noctē vnā aut ampli⁹ dimittan
tur donec qd grossūz est in fundo resideat z
deinde coquat z dispumet donec iulep silitu
dinē habeat i quo ab igne deposito: adhuc tñ
calido mēte viridis stiptes mittant z in ipso
pmanere pmittant quousqz ifrigident. Cūqz
ifrigidatū fuerit extrahant: ad cuius silitudi
nem sirupus de citonijs z sirupus de malis

macianis fieri conuenit.

C Ponit quāsdā pfectiōes: de qb⁹ fecit mētiōē. z dicit.
troscisci de olibano ad vomitū dicti. R. boli corascēnū
thuris ābōz. añ. 3. r. cubebe cardamomi ambōz. añ. 3. r.
tā. 3. vni⁹. siāt troscisci pōderis aur. vni⁹. bi. n. vomitui cō
ferit multū: rob de malis granatis succ⁹ granati acetofo
sumat z p noctē vnā aut ampli⁹ dimittat odec grossū in
fundo resideat: deinde coquat z dispumet donec iulep
silitudinē hēat in quo ab igne deposito: adhuc tñ calido
mēte viridis stiptes mittant z in ipso dimittant qūsqz
ifrigidet cū ifrigidatū fuerit extrahant ad cui⁹ silitudi
nez sirup⁹ de citonijs aut sirup⁹ de malis macianis fieri
ptingit. cā dicti est: q sunt confortatiui z stiptici.

C Si aut vomit⁹ hora aliqua inualuerit nimis z
supfluerit: magna vētosa stomacho supponat.

C Pōit aliū remediū vomit⁹ supflui. Nō q vētosa valz
in fluxu vētris z valz i vomitu z valz i vētrisc⁹ sil. valz in
fluxu vētris si pōat supra vmbilicū: qñ stat p duas ho
ras pstrigit fluxū: f3 Auic. 3. cañ. fen. iō. 6. 3 i vomitu pōit
iuxta vmbilicū in vētrisc⁹ sil. in vtroqz latere: vt i colica
passiōe: imo accidit mihi frequēter in fluxu magno z po
nebant. ij. vētose. vna in vno latere: z alia in alio: z alia
supra vmbilicū: z iste vētose attrahūt ad se hūiores z in
telligas sine scarificatiōe. **C** Nota iter oēs herbas mū
di magis confortat stōz z iter gūmas est mastix. de herbis
dicit Joānes de scō amādo: absinthiū: z ipsi mltū laudat
C Nō se. nasturtij torefactū z modicū puluerizatū in
potu maxie pstrigit fluxū vētris: silr valz coriādrū ppa
tū sine potatiōe: qz phibz ascēsum vaporz ad caput z cō
fortat stōacū: silr valz aq carnis si ponat in eadez aqua
citonioz: z est bonuz: qz magis confortat.

C De his que confortant stomachum z ciborū perficiūt
digestionem. Lap. LCV.

In circa rubricaz. **C** Nota q stōus p
modis. Uno mō pyiā alteratiōis: z sic ēē cal
dus confortat quinqz
dus confortat p frigida: z cō. 2° p viā vnitio
nis pūi: z sic d3 confortari p stiptica: sicut p co
ctana pira. 3° p viā mūdificatiōis ei⁹: z sic medicie laxa
tiue domestice confortat stōz mūdificādo: maxie a malis
hūorib⁹. 4° p viā nutritiōis: z sit p cibos facili5 digō
nis z multi nutrimēti. 5° p illa q hnt ad ipsū aspectus a
tota ppetate: vt sunt mēta: absinthiū: mastix galāga. In
isto ca. raf. docet confortare stōz p viā alteratiōis pūi: qe
docet confortare stōm calidum per frigida z ecōtra.

C Cum stōaci debilitas cū pauca siti z
tarda cibi de stōaco descēsiōe z acido
ructu fuerit: fueritqz oia accidentia b
pua nec fuerint vetusta: stōus ex tro
ciscis de ros. est curādus de gbus eger quoti
die in mane pōdus aur. vni⁹. z. f. cū. 3. j. deco
ctiōis de seib⁹ sumat. Decoctio aīr de seibus
becē: sumant cūmini nabati z ameos bulliāt
in lib. i. aq donec aq fiat rubea: de q postea cū
troci. de ros. vt predictū est in potu tribuat.

C Hoc est capz in quo determinat de passiōib⁹ stōi ponē
do curā debilitatis stōi pueniēns a friditate: z b est qñ
nōua ē p trosciscos. z dicit: cū stōi debilitas est cū pauca
siti z tarda cibi descēsiōe z acido ructu fuerit: fuerintqz
oia accidentia pua neqz vetusta stōus ex troscisci d ros. erit
curādus. de qb⁹ eger quotidie de mae pōdus vni⁹ auret:
z. f. cū. 3. j. decoctiōis de se. sumat. decoctio aīr de seibus

hec est. sumantur cimini nabati et ameos et bulliat in aqua donec aqua sit rubra: de qua postea cum trociscis de ros. ut dictum est: potum tribuat. ¶ Nota circa preterea que si ista signa apparentur significat quod debilitas stomachi provenit ex frigida: ut tarditas digonis. et alia causa est: quod tardius retinet retentiva quam diu digerit digestiva: quod post tempus digerendi sunt tempus expellendi. et affo. cometo illius. eorumque nutriunt. et quod digestiva est debilis. id est ut retentiva multum retinet. Sicut eructuatio a frigida puenit per Sal. affo. cometo. per. et quod decoctio ista et troscisci sunt calidi et stiptici. id est stomachi digestiva confortat. Quare valz in frigiditate remouenda. ¶ Secundo nota quod eructuatio est quatuorplex. quidam acetosa. cum. s. ut hoi quod huiusmodi in stomacho vel in ore: et hec puenit a debilitate caloris stomachi: maxime si super sit res acetosa. Secunda est fumosa. et talis puenit a caliditate: maxime si sint cibi ad hoc dispositi: ut oua frigida et silia. Tertia est fetida: et talis puenit ex putredine humorum in stomacho a calore preter naturam. Quarta est cibalis et puenit a totali repletione: ut per se digonem: quod totaliter est repletus venit cibum ad os. Quinta est putrida in qua non est quantitas alia: et venit a perfecta digone et fortitudine nature expellens fumos qui remanserunt. et illud est bonum signum semibus. s. calidis nabati. de ista terra.

¶ Trociscus. hoc de rosis sunt qui. R. pulueris. ro. ru. 3. liij. pilosoloes spice masticis pilocassie squinarii cinamomi absinthij olij 3. an. 3. i. cospergantur ex vino veteri et informentur trociscus.

¶ Poneit perfectionem trociscorum de ros. et dicit: trociscus de ros sunt qui. R. pul. ros. rub. 3. iij. pilosoloes: spicemardi masticis: cassieligne: squinarii: cinamo. absinthij olij. an. 3. i. spargantur in vino veteri et formentur trocisci. causa parvis est. quare illa que hic ponuntur sunt calida et stiptica. ideo stomachi confortatiua. et omnia ibi appositae sunt appropriata. conspergantur. i. incorporantur.

¶ Nutriat hoc ex his que cito digerantur et paucorum sunt humorum et paucorum superfluitatibus: et que etiam ex redolentibus seminibus sunt condita: sicut sunt callagie et mutagenat. Ipse quoque ante comestione multo vti exercitio et aqua minus solito bibat: et post comestione multum dormiat de vino quoque veteri et puro parum bibat. totamque nutritionem minuat.

¶ Poneit curam potestatem. et dicit: nutriat ex his que cito digeruntur et paucorum sunt humorum et paucorum superfluitatibus: et que etiam ex redolentibus seminibus sunt condita: sicut sunt callagie et mutagenat. ipse quoque ante comestione vti exercitio et aqua minus solito bibat. totamque nutritionem minuat. ¶ Nota que valz nutrimentum facilius digonem: causa est: quod digonem in tali stomacho est debilis. quod non puenit nutrimentum grossum nec multum. quod non possit digerere. Quare cibaria cum speciebus debet dari. causa est. quod sunt causa. id est debet frigiditate stomachi. et quibus multe species sunt valent alia: sicut tyriaca rusticis: et dicit. S. i. de ingenio sanitatis causa. vlt. Quare moritur exercitium: causa est: quod confortat calorem naturalem et spiritus. et expellunt superfluitates stomachi ad inferi. Quare somnus: causa est. quod rōe ei coadunat calorem naturalem ad interi. id est sequitur confortatio virtutis naturalis. De vino veteri: quod magis est calidum quam nouum. et de parum dari ut non debilitet stomachum. et si grās a me quod magis confortat stomachum. diceret certe parum potare. et multum potare debilitas. Quare non aqua. causa est: quod debilitat stomachum a calore naturali. ut per 3. regi. acuto. mutagenat sunt quedam species frigide sicut sinonyma.

¶ Nota si hec accidentia vetusta fuerit electuarii

dycimini et vyaolibanum amboz ana vini aut. pōdus cū. 3. i. veteris vini puri in potu sumat. ¶ Regimen autem eius sit ut predicimus.

¶ Poneit curam debilitatis stomachi puenientis a frigida: te quod passio est anti quod electuarii. et dicit: quod si accidetia vetusta fuerit electuarii dyaciminum dyalibanum amboz ana. vini aurei pōdus cū. 3. i. veteris vini puri in potu sumat. regimen aut ipsi sit ut superius diximus. causa est: quare valent ista electuaria que sunt calida: ut stomachi calefactiua et confortatiua vetositatem causatam ex debilitate consumunt. imo iter alia dyaciminum est appropriatum ad frigiditatem vetositatem. et id dant in colica omni die duo coclearia de cimini torefacto modicum. et ista electuaria intelligunt sibi silia appropriata stomacho: ut ista dyacitonem cum speciebus dyacimete dyagalange dyatrion pipereon rosata nouella vel dyamuscum vel illud quo frequenter vtor in magnis diis. R. iterioris cinamomi electi. 3. iij. galage. 3. i. aque ros. damasceni. 3. i. panis zuccari. lib. i. fiat electuarii. et multum rectificatum appetit. Uel sic. R. 33. al. 3. i. gariof. galage interioris cinamomi electi. an. 3. f. 3. edoary pipis coriandri pparati. an. 3. i. 2. f. anisi se. feniculi ameos spice. nardi cardamomi mastic. an. 3. v. corticis citri aditi. 3. f. ligri. raf. 3. y. cadi. 3. v. carniū vna par. bñ piguii. 3. i. al. 3. i. aq. ros. damascene. qrti. f. panis zuccari al. lib. i. fiat electuarii. Uel loco istius elij puenit iste pul. quo vtor in cibariis. R. coriandri pparati interioris cinamomi electi. an. 3. f. triū generū pipis gariofil. galage. 33. al. an. 3. i. 2. f. se. anisi se. fen. an. 3. iij. croci. 3. i. panis zuccari al. 3. i. fiat pul. subtilis. et ponat in sacculo de aluta. et accipiat potum in suis salsamentis et cibis omnibus.

¶ Electuarii dyaciminum. R. cimini carmeni. 3. c. 33. 3. p. piperis. 3. p. folioz ruthe baurach. panis ambozum. an. 3. p. hec oia cum melle de spumato conficiantur et detur de hoc electuario si venter strictus fuerit.

¶ Poneit confectionem dyacimini ostendens quod conuenit dictum electuarii dyaciminum: quod sic fit. R. cimini carmeni. 3. centū. 33. albi. 3. p. piperis. 3. p. foliozum ruthe baurach panis amboz. an. 3. p. hec oia cum melle dispumato conficiantur et detur de hoc electuario si venter strictus fuerit. Quare valet istud electuarii: causa est: quia est carminatiuum et dissolutiuum et presumptiuum. Quare si venter sit strictus. causa est: quod est laxatiuum quantum ad cimini si grosso modo terat sicut Anic. 2. c. ca. de cimini. vbi dicit. quod si cimini grosso modo terat laxat venter: quod si subtiliter ptiocat vrinam transuendo ad vias vinales: sicut maxime laxat: quod expellit vetositates ad inferiora que vetositates inuadit ad expulsionem sicut Anic. p. ca. fen. p. o. 6.

¶ Nota si solutus fuerit venter electuarii dyalibanum est dandum: cuius descriptio in. c. de ventris solutione continetur.

¶ Ostendit quod copet dyalibanum. et dicit: quod si solutus fuerit venter electuarii dyalibanum erit dandum: cuius descriptio in. c. de ventris solutione continetur. Quare valet. causa est: quod est stipticum modo stiptica stringunt ventrem. et propter hoc dyalibanum valz in reumate. et id grana eius duo multum valent. et pro pauperibus valet magis. bene dico pauperibus quod accipiant tria grana masticis et transglutiant in introitu lecti. et valet magis eis quam vnus bolus electuarii valentis. et ideo magister Arnaldus de villa noua reputabatur magnus medicus: sicut erat certe. qui plus operabatur cum medicinis simplicibus quam compositis.

De his que pfortant stomachū

et melius operat simplex effectus suos q̄ composita.

C Si autem hec nō suffecerint squama ferri cum vino tribuat: scorie autem ferri pfectio hec est. R. seminis apij. seminis feniculi anisi cinini ameos amid i origani cheisi carui seminis coriandri melanopiperis macropiperis cinamo mitchuris spice gar. nucis mus. ciperi. oinz añ. pōdus aur. vnins. scorie auri. 3. x. oibus sextuplum vini addatur. et coquatur donec ad medietatē redeant et coletur: deinde eger de hoc syrupo postq̄ colabitur pondus. 3. xxx. quoti die sumat et nutritionem alleviat. qd̄ per tres hebdomadas faciat. Caveat sibi ab acetosis et a fructibus recentibus et aqua frigida. vinū vero mensurate bibat.

C Ponit curā qñ ista nō sufficiunt squamā ferri accipiat cum vino. scorie aut ferri pfectio sic fit. R. se. apy. se. fen. anisi cinini ameos amid i origani carui se. coriandri melanopiperis macropiperis cinamomi spici. gariofiloz. nucis muscate ciperi. 33. oium añ. pōderis aurei vni. scorie auri. 3. x. oibus sextuplus vini addat et coquat donec ad medietatē redeat et coletur. Deinde eger ex hoc syrupo postq̄ colabit pōdus. 3. xxx. quotidie bibat et nutritionē alleviat: et p tres hebdomadas pa. caveat sibi ab acetosis et fructibus recentibus. et ab aqua frigida. vinū mēsurate bibat. cā est: qz ista confectio dī calida: qz dī mellitatu ab auctoribz: qz ponit spēs. et fit cū vino. et rō est: qz vinus est multū calidū et pfortatiuū stomaci. iō valet. et q̄uis squama ferri frigida sit: tñ est sicca in tertio gradu. iō exicat supfluitatē. iō dī qz valz i supfluitate et sanie auris pp sanie quā bz psumere. et iō multū valz. et loco istius valz claritū vel nectar bñ factū vel vinū absinthij. et hoc sic fit. R. absinthij et pistet et scindat minutim. et ponat in vino al. et fiat ebullitio vel due: pseruet p diē et noctē colet et modicū dī illa potet. bz. n. purgare malos humores a stō. et pfortat stōs. anidē. i. radix herbe de q̄ fit assa fetida. resyn. i. pēta dactili. septuplū. i. sex pres siue q̄titates.

C Emplastrū qd̄ stomachū confortat et calefacit. R. storacem spicam squinantū absinthij calamū aromaticū masticem. ex his cum vino veteri et succo citoniorum conspersis emplastrum super stomachum ponatur.

C Ponit curā p emplz. et dicit: emplz qd̄ stōm calefacit et pfortat est tale. R. storacis spice sgnati absinthij calamū aromaticū. ex his cū vino veteri et succo citoniorum: et ponatur in pāno supra stōm. prius ex his facto emplō. et certe bonū est: qz oīa posita sunt appropiata. ita qz fiat pul. in corpore cū vino et succo citoniorum. et ponat in pāno supra stōm. Cā q̄re valet: qz oīa ista sunt ca. et stiptica que pfortat pp vnitionē partiū. et per illud itelligit filia que appli cant ab extra: sicut est istō emplz quo cōiter vroz ad stōmaci friditatē. R. masticis. q̄rtl. i. galāge zedoary ameos. a n. 3. f. mēte succi absinthij. añ. 3. i. terebēne. 3. f. pulnerizāda pul. cōquassanda pquassent cū pistello calido. misce oīa malaxādo cū oleo de masticē et fiat emplm ad modū sicuti ad q̄titates medie palme pue exvtraqz pre. et extēdat supra alutā vel supra pānū valz emplare isan tulū iuuenē. et maxime puellā. et spāliter bñ carnosā. et ucat sibi qd̄ nō sudet isantulus: qz resolveret. vel catulus iuuenē vel caniculus. et tenere desuper manum calidam

vel panem de furno compressus pul. absinthij vel mentē masticis cum modico vini. et ponatur supra stomachum. et confortat mirabiliter.

C Ad hoc preterea confert ut stomachus fricando inungatur ex oleo qd̄ fit ex spica nardi et cipro: ut lana carpinata in predicto oleo calefacto inuoluta super stomachum ponatur et cum panno ligetur.

C Ponit curā p vnitionē. et dicit: qz ad hoc preterea pfort. ut stōm fricādo inūgat ex oleo qd̄ fit de spicanardi et cipro: et dicit qz lana carpinata in p̄dicto oleo calefacto inuoluta supra stomachū ponat. et cū pāno ligetur.

C Eger quoqz vinum vetus bibat: aut miuaz aut hydromel.

C Ponit curā: et dicit: qz eger vinū ver? potet et miuaz aut hydromel. cā est: qz ista sunt cala stiptica et pfortatiua. et p ista itelligit sibi filia. et oleū de masticē. et ē sibi appropiatū. vel istud ynguetū. R. succi mente absinthij facta residētia. añ. 3. y. olei de masticē. q̄rtl. i. cere: qd̄ sufficit: si at ynguetū. itelligit de by dromelle pauce cōmixtionis vbi sunt octo partes aque et vna mellis. et cōpetit in se. ar dentissima. ut habet tertio regi. acutorum.

C Alia autē hoc modo fit. succus citoniorū muzoz sumatur et per diem et noctes ut residere possit dimittat et coletur: deinde eius qd̄ clarū est partes due sumant: succari pars vna et vini veteris pars. j. et incipiat coqui suauiter et dispumari donec in iulep similitudinē transeat: postea pro vnaquaqz lib. ex toro sumat 33. spi. cinamomi gar. oium añ. 3. j. masticis. 3. ij. omnia puluerizata in pāno ligentur et intus dum calefactum est mittatur et cuz infrigida riceperint pannus extrahatur et exprimatur: deinde syrupus recondatur.

C Ponit pfectionē miue. et abeas in mente: quia frequēter allegatur: et dicit: accipiat syrupus citoniorum facta residētia muzozum. et per diem et noctē ut residere possint dimittatur et coletur. deinde eius qd̄ clarius est due partes sumantur: succari pars vna: et vini veteris pars vna. et incipiat coqui suauiter et dispumari donec in iulep similitudinē transeat. postea pro vnaquaqz lib. ex ea sumatur. 33. piperis cinamomi gariofilozum omniū añ. 3. i. masticis. 3. y. omnia bec in panno puluerizata ligentur. et intus dum calidum est mittantur. et dum infrigida riceperit pānus extrahatur et exprimatur. Deinde syrupus recondatur. causa partis est: quia ista miua fit ex rebus habentibus proprietatem ad stomachum que sunt stiptica. et licet succus citoniorum sit frigidus. tamen est stipticus. et eius frigiditas reprimitur per alia.

C Qz si digestine debilitas fuerit cuz multa sint et paucorū ciborū appetitu et fetido ructu syrupus acetosus de citonio bibat. Syrupus. R. succi citoniorū acetosorū partē. j. succari al. partē. j. acetū clarū quarta pars vni. coquant oīa si mul donec inspissent. Est aut syrupus iste stomacho pfortatiuus et ad suas peragēdas operationes iuuatiuus ex vehemētia incēsiōis et inflammationis que est in stomacho sedat.

Conit curā debilitatis stomachi pueniētis a caliditate primo per syrupū. et dicit: si digestiue debilitas fuerit cū multa siti et paucio ciborum appetitu et fetido ructu syrupū acetosū des de citonyis bibere. **C** Nota qd confectio syrupi acetosi de citonyis est. R. succi citoniorum acetoso rū ps. i. succari al. ptl. i. aceti clari qrtā prē vniūs coquā tur oīa sūl donec inspissent. iste autē syrupus est stomachi confortatiuus et vehemētia inflatiōis et incēssionis que erat in eo sedat. Lā pris est: qz ista sunt signa qd debilitas stomachi puenit a calido. et pēpue debilitas appetit: qz calidus stomachus bonus est digerere. malus est appetere. R. z. regni. et qz syrupus iste est frigidus et stipticus: iō stomachi confortatiuus. iō valz. et p ista pnt intelligi filia: vt syrupus de berberis q magis repmit sitim iter alios syrupos. sūl syrupus ros. et alter syrupus frigidus. **C** Scdo nota qd l3 isti syrupi valeat applicati ab intra. aliqui sunt applicati ab extra: sicut eēt istud emplm confortatiuū stomachi calidi. et frequēter mibi accidit qd nō potui sedare sitim p potū ifrigidatē: sed auī cū emplō applicato ab extra. et credo qd cā ei est: qz sitis est passio ozificy stomachi. mō ille potū cito trāsit ozificiū stomachi. et vadit ad fundū. et iō nō pōt tñ ifrigidari ozificiū: sicut p emplm frigidū applicatū ab extra supra ozificiū stomachi: qz plus durat. et cā est emplz istud. R. succi plantaginis aq ros. electe an. qrtl. f. aceti. 3. i. sandal. al. et rubei coralli pparati an. 3. ij. se. citoniorz se. acetose. an. 3. i. farine ordei: qd sufficit. puluerizāda pul. misce oīa. et fiat emplz mediocriter liq. dū et applicet istō: ab istis frigidis cauēdū est qd nō stēt multū pp difficultatē anhelitus: qz patit dyasfragma ab istis frigidis. iō seq. ide malus anhelit: qz latera pectoris ledunt. Uel sic. R. oīuz sandal. coriandri pparati. se. acetose. se. citoniorum berbez. an. 3. ij. succi citoniorz. 3. i. acetose. se. citoniorum pul. bulliāt sūl sup carbones calidos vsq. ad psumptionē succi. coles. et colature adda tur cere: qd sufficit. vel fiat vnguentum vel talis sacculus quo cōster vtor in se. seu mīstram in se. R. ros. rub. 3. f. sandal. al. et rub. se. citoniorz coralli al. et ru. an. 3. i. coriandri pparati. 3. i. f. aquasent et fiat sacculus ad modum scuti ad quantitatē medie palme parue ex vtraq. parte. stringit. i. remouet.

Egri vero nutritio sit res in qua simul cōgregant acetositas et stipticitas vt est caro cuz succo vne acerbe cocta et cuz malis macianis similiter cocta cum ribes et facta ex albule et almothus: et illis familia ex cibis.

Conit curā p nutrimentū ex succo limonū vel succo acetoso. et dicit. egri vō nutritio sit res in qua aggregat acetositas et stipticitas: vt ē caro cū succo vne acerbe cocta cū malis macianis sūl cocta cū ribes. et frida albule et almothus. et illis filia ex cibis. Lā partis est: qz ista acetosa comesta nō solū ifrigidat. imo appetitū puocat. et in stō calido appetit est pstrat. iō valz ista pfectio psumēdo humiditatē q est in ozificio stomachi. et iō valz i stō calido succus agreste. et frequēter feci in pñ paroxysmorum se. qñ venit sincopis pp moridicationē eo. et i ozificio stomachi dedi modicū de agresta qñ iueniebāt statim pstrabat. mal maciāis. i. pomis acetosis. albule. i. sal sine acetū. ribes. i. acetosiz. alcohosis est colūba cocta i aqua in qua cocta est mēta in vtre agresta: qz phibet caliditatē stomachi. et fumoitatē et cursum eo. ad ozificiū.

C De isto preterea des puluere vt transglutiat qui. R. ros. ru. 3. p. spody. 3. iij. seminis coriandri. 3. v. dosis eius sit. 3. ij. cum succo granati

muzi: et cū syrupo de citonij acetosis.

Conit curā debilitatis stomachi per pul. et dicit: de illo pul. pmo dē vt transglutiat. R. ros. rub. 3. p. spody. 3. ij. se. coriandri. 3. v. dosis ei est. 3. ij. et cū succo granati mixti. et cū succo acetoso de citonij. **C** Nota qre valz iste pul. cā est: qz est frigidus et stipticus. iō remouet caliditatem stomachi. et confortat stomachū vniendo partes. et per ista itelligit ras electuaria appropriata: vt succa. ros. et viol. et dyacitoniten sine speciebus.

C Si aut cū hoc qd diximus fuerit in corpore extenuatio et inflatio: egro lac et aqua ordei dāda sunt. Ipse quoqz ex herbis humectantibus nutriendus est: vt sunt lactuce malue cucurbitace carnes hedoz et agnoz lactentiz et pisces recetes. Balneū preterea anteqz comedit et postqz comederit et tinā quotidie igrediat. Et vinū clarū valde tēperatū bibat: et assidue vtiatur quiete. et motum et exercitium vitet: sitqz totum eius regimen: sicut eius qui corporis grossitiem adipisci desiderat.

Conit curā debilitatis stomachi pueniētis ex siccitate p dietā. et dicit: si aut cuz hoc qd diximus fuerit corporis extenuatio. i. qñ corpus extēdit ad psum. tūc egro lac et aqua ordei dāda sunt: ipse quoqz ex herbis humectantibus nutriendus est: vt sunt lactuca malua cucurbitace citruli carnes hedoz et agnoz lactētū et pisces recetes. bal. aut anteqz comedit igrediat. et postqz comederit tinā quotidie igrediat. et vinū clarū et valde tēperatū bibat et assidue vtiatur gēte. sitqz totū ei regimē vt eius qui corporis grossitiē adipisci desiderat. cā est: qz ista humectant et remouēt malā dispōne faciētē siccitatē stomachi. iō valet: et iō puenit lac mulieris. et frigiditas sit pūcta cū siccitate. cōuenit mel et modicū salis. iō dicit Bal. 6. de igenio sanitatis: vinū valet: qz confortat et humectat et lenit. f. vinū limphatū valde bene: vt dicit Auic. p. cañ. fen. 4. ca. p. et z. et in 4. cañ. fen. p. tracta. 2. ca. de cura tertiane: ges vō. qz humectat: s. nō exercitiū: qz calefacit. sūl valent carnes hedoz et multū humectat. sūl gallina cocta cū semibus. bal. valet rōne humiditatis. qz irrorat et dicit tinā et non bal. qz istis pueniūt humectantia et nō resoluētia: vt dictū est de pñsiciis: qz eadez est cura. postqz comederit supple facta digestionē in epate. et breuiter cōpetit sibi hec que in ethica: sicut lac mulieris et asine et aqua ordei.

C Et si cū hac dispōne inflatio fuerit et incēssio vehemētissima stomachus ex rebus frigidis est liniendus et aqua ordei danda sitqz ei regimen sicut ethica habentis.

Conit curam per epichimata. et dicit: qd si cum hac dispositiōe inflatio fuerit et incēssio vehemētissima stomachus ex rebus frigidis erit liniendus. et aqua ordei danda. sitqz eius regimen: vt ethica habentis. causa est: qz ista sunt humectantia et in frigidantia. vt emplastrum factum de lactuca et succo plantaginis et succo sempervire. et si calor sit in vltimo siccitatis valet tunc magis cuz succo solatri.

C De dolore et apostemate stomachi.

Lap.

LXVI.

Intra rubricam nota

est causa doloris stomachi: sicut aliorum

De dolore et apate stomachi

membrorum: scilicet mala complexio et solutio continui mala complexio scilicet calida vel frigida. et est duplex vel cum materia vel sine materia: ut complexio calida vel frigida. cum materia: ut cum apostemate vel sine. Et signa apatis et aliorum membrorum dicta sunt supra in signis domini cuiuslibet humoris. et specialiter signa apatis stomachi ad sensus apparet. nam qui apas stomachi venit a sanguine apparet rubedo et tumor notabilis et plenitudo pulsus et venarum: si qui sit a co. apparet citrinitas in stoma: amari tudo oris: siccitas interna: dolor fortissimus: si qui ex flegmate apparet rubedo in colore dolor modicus et durities vel mollicies in tactu: et sic de alijs signis humoris peccati. Dolor etiam causatur a solutione continui est duplex. qui dam ex yctositate extendente qui est coiter. Alter est qui causatur ex vlcere exente in stoma. hic rasis ponit curam doloris stomachi exentis cum materia siue cum apate siue non: et ita ponit curam doloris prouenientis a solutione continui causati a yctositate: et non ponit curam doloris sine materia: quia presupponit curam in ea. precedit: ubi docet confortare stomachum per alteratiam: nec ponit curam doloris stomachi prouenientis ex vlcere: quia vlcus stomachi curatur sicut alia vlcera aliorum membrorum: sicut per solidatam et modificationem.

S cum dolore stomachi ad sunt turbatio et angustia et nausea: ergo aqua tepida in potu est tribuenda et ut vomat precipiendum.

Hoc est caplin in quo ponit curam doloris stomachi. primo cum materia sine apate: et hoc qui materia est calida et est administratio aque calide. et dicit: si cum dolore stomachi affuerit abbotatio et nausea: ergo aqua tepida est tribuenda in potu et ut vomat est precipiendum. causa est: quia ista sunt signa quod est de co. quod est ibi estuatio: quod nausea de se non est signum: sed qui coniungit cum calore forti et siccitate est forte signum quod materia calida est. specialiter si ante cibum sit ardor. et in hoc differt estuatio que fit in materia flegmatica: quod post prandium apparet: et quod aqua calida prouocat vomitum mobilitatem: idem dicit: quod co. est magis mobilis per superiora quam inferiora secundum Galen. 4. afforiz. estare quidem et si non prouocaret vomitum cum aqua tunc prouocet per aliam medicinam vomitum: et superius posita sunt multa de istis: et iste vomitus cum ista aqua lauat et modificat a materia mala. ideo valet.

Et si hoc non suffecerit venter ex yerapigra solnatur. Quod. R. pulueris rosa. rub. spice masti. pilobalsami carpobalsami: cinamomi: pilocassie assari: omniumque an. 3. v. aloes scortensis duplum omniumque: quod benetrutum misceas cum medicinis tritis et cum panis sericino subtilissime cribellatis: quarum trituratio cum aloes secundo iteretur cuius dosis sit a pondere duorum aur. vsq; ad. 3. ij.

Ponit curam per medicinam laxatiuam ista secundum auctores dicit yerapigra: et ista solui euacuat a stomacho et non transit venas meferaicas sed auctores: sed alia composita euacuant ab oibus partibus corporis: quod ibi intrat collognida et alie medicine fortes. et dicit ergo. quod si hoc non suffecerint venter ex yerapigra solnatur. R. pul. ros. rube. spice masti: pilobalsami: carpobalsami: cinamomi: pilocassie: assari oium. an. 3. v. aloes scortensis duplum oiumque: quod benetrutum cum alijs misceatur medicinis et panis sericino subtilissimo cribelletur: quorum trituratio cum aloes iteretur. Secundo iteretur: cuius dosi sit a pondere. ij. aur. vsq; ad. 3. ij. causa est: quod

yerapigra pro maiori parte euacuat coleram et aloes flegmas: sed principaliter coleram citrinam. Sed antequam administretur ista medicina debet precedere sirupus pro tota materia existeret in stomacho. R. ordeum mundum. 3. ij. enduric sarcocolle lactuce dulcis absinthii. an. 3. ij. quatuor se. frigidorum mudatorum. an. 3. ij. flozum viol. ros. rub. an. 3. ij. vini malorum granatorum. 3. ij. panis succari al. qrt. ij. fiat sirupus clarificatus ad lib. i. Medicina laxatiua sit talis qua coiter venter. R. floz viol. boraginis et buglose. an. 3. f. pruno. dama. x. ra maridorum electorum. 3. ij. yuaz passaz. 3. v. corticis mirabolanoz bene gumosorum ifusorum per noctem in decoctione predictorum. 3. ij. fricent de mane fortiter et coletur et colature addatur cassie. mudo. bii piguis. 3. ij. et ministretur in auroza yerapigra. f. Gal. aloes scortensis. i. citrinum.

Ergo quoque quotidie datur panis in vino et succo maligranati infusus et in syrupo acetoso de citronijs.

Ponit curam per cibum. et dicit: ergo quoque quotidie datur panis in vino et succo maligranati infusus et in syrupo acetoso de citronijs. causa est: quia ista acetosa stipticitate habent ratione sue frigiditatis alteratis membrum: reputa calidum: quod ratione stipticitatis remouent coleram ab officio stomachi ut patuit in capitulo precedenti.

Et si cum dolore fuerit rictuum multitudo et extensio atque singultus: ergo electuarii dyaciminum et dyacalamentum et alie confectiones que yctositatem dissolunt: quas in cap. de colica nominauimus: danda erunt.

Ponit curam doloris stomachi qui prouenit a materia frigida: et primo per electuaria. et dicit. si cum dolore fuerit rictuum multitudo et extensio atque singultus: ergo electuarii dyaciminum et dyacalamentum et alie pfectiores que yctositatem dissolunt: et prouocant vomitum notata in ca. de colica dant. causa est: quia ista signa significant quod dolor est ex materia frigida sicut eruptione acetosa: et quod electuaria ut dyaciminum dyagalaga sunt stiptica et resolutiua: confortant stomachum et yctositatem resoluunt: et possunt cooperere filia: ut aqua ardens et filia psummentia yctositatem et frequenter experior ergo cum aqua ardens.

Secundo nota quod antequam dantur ista electuaria de euacuanti materia peccatis precedere ei digone et syrupus digestus melle flegmatice peccatis in stomacho potest esse talis. R. floz boraginis viol. an. 3. ij. mete. yfopi. absinthii: capil. ven. rec. an. 3. ij. corticis radice feniculi petrosili. an. qrt. f. i. alijs 3. ij. anisi amicos an. qrt. i. i. alijs. 3. ij. ligri. raf. yuaz passaz. 3. ij. an. 3. ij. acetum al. 3. ij. mellis electi: panis zucca. an. li. f. fiat syrupus clarificatus ad qrt. v. vel valet oximel oium reticu vel squillicu. Et pauperibus medicina laxatiua potest esse talis. R. floz boraginis viol. an. 3. ij. anisi. 3. ij. ligri. rafe. yuaz passaz. an. 3. v. polipody qrcini. 3. f. corticis mirabola. kebuloz bene gumosorum ifusorum per noctem in decoctione predictorum. 3. f. fricent de mane fortiter et coletur et colature addatur turbit bene gumosi mundi iterius. 3. ij. et ministretur in auroza vel ponatur loco turbit dyatur: bith. 3. ij. Si vero peccet yctus. f. colera et flegma: tunc valet yerapigra cois vel dyacartami quorum dosi est. 3. ij. vel stomachi laxatiu. Si vero dolor proueniat a melia prouenit talis sirupus. R. boraginis cum toto. buglose cum toto. corticis radice feniculi petrosili. an. qrt. f. i. f. iterioris squille. 3. ij. mete yfopi. scolopendrie: capparis: capil. ve. an. 3. ij. i. anisi: maratri: cuscute. an. 3. ij. ligri. rafe. yuaz passaz. 3. ij. an. 3. ij. acetum al. 3. ij. in alijs. 3. f. fiat syrupus clarificatus ad quart. v. similiter conuenit oximel diureticum et squillicu administratum cum decoctione boraginis. Medicina

De dolore et apate stomachi

63

na laxatiua pot esse talis. R. floz viol. et buglose. an. 3. f. liquoritice rase. vuar passaz. an. 3. i. thimi. epithimi. poli. podij quercini. an. 3. f. corticis mirabolanoz idoz bene gumosoz ifusoz in decoctide pdictoz per nocte. 3. i. fri. centi de mane et colent et colature addat lapidis armo. niaci nouies abluti. 3. i. et administret i auroza. Artificia lia sunt ista. C Si vo dolor caret ex yerositate. tuc cope tit facculus de milio et sale torefactis et veta sine scari ficatione posita supra stom. vel istud ynguētū. R. ruthe. M. i. castorei. 3. y. anisi. 3. y. radice aristol. lo. qrtl. y. vi. ni rubei. 3. y. vel. iij. olei laurini. 3. iij. coquasanda con quascentur et bulliant simul supra cineres calidos vsqz ad consumptionem vini coletur et colature addatur ce. re: quod sufficit et fiat ynguentum.

C Libaria quoqz eius sunt calagie et mutage nat cum se. Ani veteris puri parum bibat et vtatur motu et ingrediatur balneum.

C Ponit cura p dietā. et dicit: cibaria vo ei fnt calagie et mutagenat euz semini. veteris vini puri parū bibat et vtat motu et ingrediatur balneū: cā ptis: qre valēt ista cōdi ta facta ex seib: cā est: qz ista sunt ca. et hnt psumere ven tostatē et remouere malā cōplonē fridā. de vino veteri pz: qz est calidū et siccū. Quare exercitiū: qz fortiter cale. facit. Quare balneū itellige remoto fastidio eadē de cā: qz p hoc remouet istāiā quā facit Heraldus cremonen. in additionib: supra rasim. ibi eni reprehēdit ipsum.

C Stomachus quoqz ex oleo de neriden vt di finus in pāno inuoluto vaporetur.

C Ponit cura per oleū et per ynguēta. et dicit: stomachus vo ex oleo de neridē: vt dixim: in pāno inuoluto vaporet. cā est: qz est multū calidū et stomachi pfortatius. et per ista intelligit omnia dicta in precedenti.

C Si aut cū dolore stomachi fuerit se. et aposte ma manifestum: et euz rāgitur sentitur calidi tas. eger prius ex basilica flobotometur et lo co dolenti duo superponantur sandali et ro. et camphora euz aqua ros. et succo citonioz.

C Ponit cura doloris stomachi cū apate calido p flōmā: et postea p epithimata. et dicit: si aut cū dolore stomachi fue rit febris et apā manifestū: cū rāgit sentit caliditas. eger prius ex basilica flōmet et loco dolenti supponant sanda li et rose et cāphora cū aq ros. et succi citonioz. Quare va let flōmā: qz ista sunt signa qd est de mā sanguinea: vt san guine vel co. et si sit ex sanguine cōpetit flōmā directe. si ex co. indirecte: qz refrigerat. filr qz phibet fluxū humoz ad apā: qz ad locū dolorosūz fluūt humores. et iō siue sit de sanguine siue de co. cōpetit flōmā et itelligas in pñ vt phibeat fluxus eius. Ponit cura p epithimata et pōt sic poni etiā in forma. R. aq ros. lib. f. succi citonioz qrtl. f. sanda. al. et rubei: ros. rub. oīuz. an. 3. iij. cāphore. 3. i. pul uerizāda pulue. et misce oīa: et pueniūt pdicta in. c. pcedē ti pfortatā stōm calidū. C Nota qd tale epithima valz: qz est frigidū et stipticū. et iō phibet fluxū humoz ad ipz apā: qz in pñ apatis cōpetit refrigeratā. C Nō z qd illud epithima ros. cōpetit in pñ apatis calidū: s in aug mero apatis cōpetit istud emplz ad maturādū. R. folio rū malue: absinthij. an. 3. y. xugie galline anat. an. 3. i. dactiloz piguiū qrt. f. mucillagis se. lini: mucillagis se. fenugreci. coquasanda quascent fortiter: et oīa misce.

C Nutrimētū vo ei nō sit nisi sola ordeī aqua et custodiatur a carne et vino et confectionibus que de melle fiunt: et bibat succū granatoz mu

30zum et rob de fructibus frigidis.

C Ponit cura per dietā. et dicit: nutrimētū ei non sit nisi sola aq ordeī et custodiatur a vino et carne et pfectidib: que de melle fiunt: et bibat succū malozū granatoz mazo. et rob de fructib: fridis. cā est: qz ifrigidat et laxat ventrē. et hoc est neciū in tali apate. Quare nō pueniūt carnes et vi nū: cā est: qz calefaciūt et addūt in mā apatis: qz se. est in isto apate stomachi. filr oēs pfectōes que calefaciūt. Qua re valēt succi fridi: cā est: qz alterāt et repmūt malā ppo nē et phibēt fluxū māe apat ad locū pp stipticitatē quā hnt. qre aq ordeī: qz ifrigidat lenit et humectat.

C Quz calor is vehemētia sedata fuerit: egro cassia fistu. euz succo endinie dissoluta ac bulli ta et dispumata ad bibendūz detur.

C Ponit cura p medicinā laxatiuā. s. qñ mā est digesta. et dicit: cū caliditas vehemētia sedata fuerit egro cassia fi. in succo end. dissoluta et bullita dispumata ad bibēdū de tur. cā est: qz ista medicā purgat mās peccatē: et cū sit le nitiua nō iducit dolorē: et nō puenit medicā acuta: qz rōe maioris acuitatis facit maiorē locū: et multiplicaret mul timidinē māe: et pp hoc puenit plus qd alia medicā.

C Si aut egritudinis dies elōgari fuerint et ca lor oīno quicuerit si remāserit apostema cum duricie ex hoc emplastro epithime locus qui R. viol. sicca. 3. x. ro. ru. 3. v. spice odorifere: masticeis amboz. an. 3. iij. ciperi squinanti cala miaromatici oīuz. an. 3. iij. farine fenugreci. 3. xx. floz canomille: seminis maluaniscai. fari ne ordeī oīuz an. 3. x. pspargant oīa ex mucilla gine se. lini. deinde locus ex oleo de neridē te pefacto inunctus emplastre ex predictis per quattuor horas anteqz comedat. Et postqz ci bus fuerit digestus et stomachus fuerit cua tuatus ex oleo de neridē: cū lana: vt diximus: vaporet. Confectio olei nardini simplicis. R. olei de becn. lib. j. spice. 3. f. masticeis costi cipe ri squinanti calami aromatici oīuz. an. octaua. 3. j. oīa hec puluerizata in predicto oleo posita ad solem per hebdomadā vnaz vasis ore clau so dimittantur: deinde colent et exprimantur feces et scopbe qui in manibus remāserint em plastris admisceantur: optime enim erunt.

C Ponit cura apatis calidi pueri in duricie. et dicit: euz aut egritudinis dies elōgari fuerit et calor oīs geuerit: et remāserit apā cū duricie: ex p emplo epithime loc. R. viol. sicca. 3. x. ros. rub. 3. v. spice odorifere masticeis am boz. an. 3. iij. ciperi sgnati calami aromatici oīum. an. 3. y. farine fenugreci. 3. xx. floz camo. se. maluaniscai farie oz dei oīuz an. 3. x. pspargant oīa ex mucillagie se. lini. Deide loc: cū oleo de neridē tepefacto emplet inuict: ex pdictis 4^{or} horis anqz cōdat. et postqz fuerit digest: et stōus fue rit euat: ex oleo de neridē euz lana: vt dixim: enaporet. Confectio olei de neridē bec ē. R. olei de beē lib. i. spice. 3. f. masticeis costi ciperi sgnati calami aromatici oīuz an. octauā pte. 3. i. oīa hec puluerizata i pdicto oleo posi ta ad solē p vnā hebdomadā vasis ore clauso dimittāt. Deinde colent et exprimant feces que in manib: remā serūt emplis admisceant: optime n. erūt. C Nota qd il

De singultu

lud a^{pa} p^or p^uerit i duricie duplici de ca. Una est pⁱsta que applicant ab e^t: vt pⁱ calida resolutia q^u subtile est in m^a. z i^o remanet q^u est magis grossus. z per hoc cessat se. remoto a^{pa}te: q^u m^a subtilis resoluta est. Sc^oda ca est etherogeneitas m^ae: q^u aliqui sunt in a^{pa}te magis subtriles z m^ae magis grosse: cuius subtile dum resoluⁱt remanet grossum. z p^o hoc remanet a^{pa} duru r^one grossaruz parti^u. (Sc^odo not. i. ca^z q^ue p^uenit illud empl^z. ca est: q^u est mollificatiu. z i^o valz ad mudificadu m^am: z lo^o co ei^o p^or c^opetere empl^z supⁱ dictu c^opetes in augm^eto a^{pa}tis: cui^o recepta est supⁱus posita. L^ofectio supple bec est: p^ospargant. i. sparsiz inco: p^oren^t. Ca sc^odi dicti est Quare valet istud oleu: causa est: quia confortat stoma^{ch}um z resoluⁱt materiam facientem dolores. z per hoc intelligit similia dicta in cap. p^ocedenti. nerid^e. i. nardi no: been. i. piper longum. scopbe. i. feces.

Cum aut apostema in stomacho iueterauerit troci. de spica erit dadi. Qui. R. floz squin^{ati} pilocassie rainedseni chalami aromati^{ci} spice oium. an. 3. iij. croci myr. anisi costi piperis oiu^z. an. 3. i. bdely varij. 3. iij. masticis. 3. ij. armoniaci. 3. i. informetur troci. quoru^z vnusquisq^z ponderet aur. i. de quibus vnus quoti die cum vino cocto detur.

Ponit cura a^{pa}ris fridigi p trociscos ex eo q^u m^a e^an^tiqua. z dicit: cu aut a^{pa} in sto iueterauerit trocisci de spica erit dadi. z sunt isti. R. floz squin^{ati} pilocassie reub. d se. chalami aromati^{ci} spice oiu^z. an. 3. iij. croci myrrhe anisi costi piperis oiu^z. an. 3. i. bdely varij. 3. i. masticis. 3. ij. armoniaci. 3. i. informetur trocisci: quoz vnusq^z p^ode ret aureu vnus: ex q^ubus vnus cu vino cocto det. ca est: q^u sunt calefactiui z subtriliates m^am: z ea mollificat: vt p^o in suis materialibus. z datur cum vino ca. q^u materia est frigida. z si materia est multum frigida potest dari cum aqua ardenti: vel similibus. tarde. i. ieiuno stomacho.

Emplastrum quoq^z istud fiat. q^uo. R. bdely mollis. 3. r. armoniaci. 3. v. se. been: se. apij amborum. an. 3. r. spice masti. nigri amboz. an. 3. v. cere. 3. iij. olei de nerid^e. 3. xv. gume in vino dissoluantur. Deinde omnia coniungantur z fiat ex eis emplastrum.

Ponit cura per emplm. z dicit: emplm istud sic est. R. bdely mollis. i. min^{us} fici. 3. r. armoniaci. 3. v. croci. 3. iij. olei de neriden. 3. v. gume in vino dissoluant. deinde oia piugant: z fiat ex eis empl^z loco isti^o p^ot valere emplm q^u e^o comune. R. emplastri ceronici quart. i. z. f. malaxetur cum oleo amig^o. dur: z extendatur supra alutam ad quantitatem medie palme ex vtraq^z parte.

Ad dolore^m stomachi z epatis curand^u medicus valde eruditus est necessarius qui ipsoz diligenter attēdat dispositiones. Nos aut aggregaciones z summas ad hoc conferentes iam diximus. licet inquantuz potuimus in hoc abbreuiauerimus sermonem.

Ponit q^uda documētū. z dicit: ad dolore^m stomachi z epatis curand^u medic^{us} valde erudit^{us} est ne^oius: qui ipsoz diligenter attēdat dispositōes. nos aut aggregatiōes z summas ad hoc pueniētes: lz in q^utu potuimus in hoc abbreuiamus sermonē. causa est: quia ad modicu erroze istoz mebroz sequit^{ur} magnus error alijs mebris: cui^z in istis duob^{us}

bus celebrentur digestiones: a quibus nutriuntur alia membra: ideo in ipsa est recte agendum.

C De singultu.

Lap.

LXXVII.

Circa rubricam

Nota pmo qd e singult^{us}: dico q

est mor^{us} expulsive nalis icitate a vtute sensibili p^o nocumētū expellēdū. z est duplex singult^{us}. Quidā ex repletiōe. ali^{us} ex inanitione. singult^{us} ex repletiōe causat a mala m^a z v^etositate infixa in porositatib^{us} villoz stomachi. vñ v^et^{us} sensibilis senties suū nocumētū talis m^ae icitat nām ad expellēdū illā m^am: z talis mor^{us} vocat^{ur} singult^{us}: alter singult^{us} ex inanitione. i. ex siccitate stomachi: z i^o fit q^u icitat vtute nālē ad expellēdū: cuius mor^{us} est singult^{us}. z p^o hoc frustra talis mor^{us} fit: sicut apparet in tussi sicca: in qua est mor^{us} pulmonis. Sc^odo nota q^u spasm^{us} z singult^{us} pueniūt z differūt. pueniūt in duob^{us}. pmo q^u sicut spasmus p^ot causari ex repletiōe z inanitiōe sic singult^{us}. pueniūt etiā i alio q^u sicut in spasm^o fit actio nerui vsus suaz origine: ita in singultu est actio partiuz stomachi. q^ue in vtraq^z fit actio vsus suā originē. lz differūt in duob^{us}: q^u spasm^{us} est passio nerui. singult^{us} nō: lz lacerti stomachi. sc^odo differunt: q^u in spasm^o ita est contractio: vt postea non est dilatio: nll curetur. sed in singultu quis sit primo contractio: tamē fit postea dilatio.

Quia singultus post grossi cibi comestione aut vini valde tēperati bibitionem superuenerit aqua calida in qua ciminū z mēta z mētastrū z paz^z thuris bullierit multoties in potu est sumenda.

Ponit caplm in quo determinat: pmo ponēdo curam singult^{us} ex repletiōe per aquā ca. z alia que pueniūt: z dicit: cu singult^{us} post grossi cibi comestionez aut vini tēperati: vbiq^z etiā supuenerit aqua calida in qua ciminū mēta z mētastrū z paz^z thuris bullierint: multoties in potu erit sumenda. ca q^ue puenit talis aq^u ca. est: q^u est sngnū q^u singult^{us} puenit ex m^a faciēte ebullitionē: ex qua ebullitiōe causat v^etositates: que est cā imediata singult^{us}. z q^u aqua ista est ca. z v^etositatū carminatiua: ppter illa que ibi ponunt^{ur}: i^o valet. z p^o istū potū intelligit alios q^u sunt cōpetere in hoc casu: vt syrupus dict^{us} in cap. p^ocedenti: vt aqua ardēs. z iter alia est mibi vñ exp^ortū: z i^o ill^o. R. diptami subtiliter puluerizati. 3. f. tyriace electe. 3. l. vini rubei calidi. 3. i. misceant^{ur} z mistrent^{ur} i potu: z valz i oī dolore stomachi fortissimo pueniēte a m^a frā v^etosi.

Et egro vt dormiat est precipiendū z v^eter vaporandus est z ieiunandum est ei.

Ponit q^uda q^u puenit vt fōn^{us}. z dicit: egro vt dormiat est p^opiēdū z v^eter vaporandus est z ieiunū est ei iponēdū. ca q^ue puenit fōnus est: q^u calor nalis i fōno p^ofortat in iteriozib^{us}: q^u recludit magis z p^osumit m^az fridā v^etosam faciēte singultū. q^ue talia q^u p^osumit z resoluⁱt v^etositatē: vt sacculus z empl^z. z i^o casu mudificatiū factū cū aq^u ardētivalz. silt^{us} inuēctio facta cū tyriaca: vel ē v^etose posite supra stōz. Quare ieiunū: ca est: q^u calor nō iue niēs nutri^{us} agit i m^az fraz ipaz p^osumēdo. i^o stitici^{us} p^otit ieiunū. z silt^{us} valz saccul^{us} de milio torefact^{us} cū sale.

Cū aut per multos dies a comestione abstinerit iubendū est balnei sepe ingredi. Deinde de paucis cibis desiccantibus: tñ est alēdus si cut sunt galagie z mntagenat cñ seminibus z vini parum puri in potu tribuenduz.

Ponit curā per balneū & nutriētia. & dicitur: cum aut per multos dies & comestione abstinerit iubeus est sepe balneū ingredi: deinde paucis diebus cū deficcātibz est alēdus: sicut sunt galagie & mutagenat cū seminibz & vini puri parū in potu tribnēdum est. Lā qre valet bal. stu pbe: dico qd ad resoluēdū residuū mae que remansit facta abstinentia: qz p̄supponit qd mā peccās purget: aliter multū noceret. Quare nutriētia sicca: causa est: qz innāt ad p̄sumptionem materie humide. similiter vinum purum: quia calidum & stipticum est superfluitatū flegmaticarum consumptiuum & confortatiuū stomaci.

Et si hec nō suffecerint trocisci isti dādi sunt qui dicunt de thure. R. thuris. 3. v. enule. 3. iij. mentastri folioz ruthe sicce amboz. añ. 3. iij. scis sisumbrij. 3. iij. & p̄ infomentur trocisci ex eis pondere auri. vniū: ex quibus vnus in die cū apozimate cinamomi tribnatur.

Ponit curā qū hec nō sufficiūt. & dicit: qd si hec nō suffecerint trocisci isti dādi sunt qui dicunt trocisci de thure. & est talis. R. thuris. 3. v. enule cāpane. 3. iij. mentastri folioz ruthe sicce amboz. añ. 3. iij. seminis nemē. 3. i. & p̄ infomentur ex eis trocisci pōderis auri vni: ex quibus vnus in die ex apozimate cinamomi tribnat. cā est: qz oīa ista sunt ea. & p̄sumptiua v̄tositatū & subtilitiatū mae frigide. & per ista itelligit sibi siliā. s. oīa electuaria cali. supra dicta: sicut dyagalanga dyatrion pipereum dyacūtinus dyalobani: verum est qd in singulis sunt gariofili preparati sūm. Anicen. nemē. i. maiozana.

Co si singult? post se. acciderit fueritqz cū co tribulatio: aut nausea: aut sitis: aut in ore sicci tas. aqua calida egro multoties tribnēda erit: non tamen repente: sed paulatim. Et si sedat? nō fuerit aqua ordei cū oleo de amigdalibz dulcibus deī. spōdiles quoqz colli & dozi ex oleo tepido inungant & fricent. Et mucillago p̄siliij cū inlepe & succo granati in potu tribuantur.

Ponit curā singult? pueniēti ex inanitiōe cum oleo humectatio vel alio liquore. & dicit: qd si singultus post se. acciderit: fueritqz cū eo abhoatio aut nausea aut sitis aut in ore sicci tas: aqua cal. multoties egro dāda erit: nō tū repēte: s; paulatim. s; si sedat? nō fuerit detur aqua ordei: oleū amigd. dul. deī. spōdiles colli quoqz & dozi cū oleo tepido inungant & fricent & mucillagi. se. lini vel in lepe: & succo granatoz i potu tribuat. Causa est: qz ista habent signa qd puenit ex sicci tate: sicut vbi grā si se. sit co sumēs. & maxima sicci tas oris & alia que p̄tingūt & aqua paulatiz trāsglutita: qz potata subito lederet & nō humectaret. s; aqua ordei & amigd. dul. que habēt oīa humectare. s; infunctio spondiliū habent humectare. s; mucillago p̄siliij sitim sedat inter omnia mūdi. specialiter si administreretur cū aliquo humectatio. & valent omnia que valent in ethica: vt potatio lactis & alia que ponuntur. v. de ingenio sanitatis.

Singultui p̄terea & sternutationi p̄ferunt retinere anbelitum.

Regredi? ponēdo curā singult? causati ex repletionē. & dicit: singultui p̄terea & sternutationi p̄ferunt retinere anbelitum. Nota quare valet mor? sternutationis: dico qd est fortior mor? qui in corpore pōt esse cū sit mor? primi sensus. & p̄pter hoc valet in expulsioe secūdine. Quare valet retētio anbelit? cā est: qz tūc calefiunt oīa mē

bra iteriora: iō innāt ad p̄sumptionē ventositatis & mae frigide. & per ista itelligit siliā: vt iducere timorē: qz tunc calor naturalis recluditur ad interiora: qui reclusus est fortificatus & facit consumptionē materie & semper p̄supponit purgationem materie cum vomitu: quia aliter non posset curari vt dictum est p̄ius.

De canino appetitu.

Cap.

LXVIII.

Irca rubricam.

Nota qd quadru plex est appetit? p̄ter nām. Unus dī caninus. Scds bolism? Terti? fames sincopalis. Quart? est appetit? corruptus. Caninus est fames insatiabilis: qz quāto hō magis comedit tāto magis appetit quousq; venit ad vomitū: vel expellit p̄ supinis: vt canes faciūt. cuius cā est duplex. Una est si mā frigida aquosa existēs i stomacho que rōne frigiditatis & acetositatis iducit cōtinuam inanitionē: qz cōp̄imit humiditatem ozificij stomachi. & iō multū iducit famē. vt dicit Auic. pmo can. do. 4. de humoribz. qd vna portio melācolie mīsa ē ad ozificij stomachi ad excitādū appetitū a sili est de isto: & ad istum appetitū reducunt serpētes & lūbrici & alia que attrahūt cibū a stomacho. Alia cā est calor stomachi & aliorū mēbroz: qz l3 stomachus calidus digerat solū cū caliditate oīū mēbroz: est cā canini appetit? & cā est: qz qū mēbra sicut sunt cā. sunt multū inanita & attrahūt a venis paruis & parue a magnis & magne ab epate. & epa a venis meseraycis. vne meserayce a fundo stomachi: fundus stomachi ab ozificio. & iō est cōtinua inanitiō. & hic rāsis ponit curā vtriusq; appetit? Bolismus est appetit? qd cū vno bolo satiat. & h3 plus fieri in tpe frigido q̄ i alio. vt p̄ in istis itineratibz tpe frigido: qz imediate cū comedunt incipiūt ambulare & frigiditas subintrat & facit inanitionē in ozificio stomachi. & tūc appetit & curat cū vno bolo. & iō dicit qd calcauerūt vnā herbā que h3 istā proprietatē: qd nō falsum est. & de isto nō determinat hic rāsis cū de facili curet. Sed fames sincopalis ad quas sequitur sincop. cā est: qz sensibilitas ozificij stomachi & in corporibus colericis qū nō dat cib? tūc cā sincop. pp subtilitate & sensibilitate ozificij. & cura hui? ē siliis cure sincopis: sicut mica panis & ligatio dolorosa: vt dictū est supra. iō nō ponit hic curā illius appetit? Corrupt? est ille in quo appetit illud: qd nō est pueniēs nutrimentū corpori humano: vt appetit mulieres pgnātes: corrodūt testas ovarum & regulas & fruct? pōticos & recētes. & cā huius dī humor grossus posuit? & disposuit? ad putrefactionē in stomacho qui iquā indiget deficcationē & icisione: & qz talia deficcāt & incidūt. iō pueniūt ista. & credo qd iste appetit? fit p̄ huius: qz iste humor putrid? vel ad putrefactionē disposit? existit. iō appetit vt statiz sumat: & rōne ēt humiditatis mulier & talis appetit? corrupt? curat p̄ eūantia illū humorē: & in tali appetitu sināp. conuenit.

Cum aliquis famez assidue patitur & cibus post comestionem adeo grauatur cum: vt aut vomere aut per inferiorē regionem ipsum eicere cogatur. rizi dandum est ei quodcum coquitur ex liquore qui sinit ab agno qui in furno assatur impinguatur. & cauda & ei similia: necnon ex omni cibo qui vinctosus est. Et vinuz vetus purū dandū est de quo quantū poterit bibat. Beinde p̄cipiēdum est ei: vt cuomat & hoc regimē ei p̄seruandū est donec sanetur.

De dolore epatis

C hoc est capl3 in quo ponit curā appetitus canini. 7 pui mo pueniētis ex humore. 7 dicit: aliq3 famē assidue patitur: 7 cib3 post comestione adeo grauat eū: vt aut vomire aut per inferiorē regionē ipm eycere cogat. Risi dādū est ei qd dū cogit in liquore qui fluit ab agno qñ in fur no aslat ipinuat 7 cauda 7 eis filia ex oi cibo q vinctu/ sus est. 7 vinū ver3 purū dandū est: de quo quātū poterit bibat. Deinde picipiēdū est ei: vt vomat: 7 hoc regimē cō seruādū est donec sanet. Quare valet risus cuz vinctu/ sis: cā est: qz ista sunt grossa cibaria 7 dant: vt ipleant sto machū 7 ouficiū eius: qz vinctuosa supnatāt fin Hal. 2. afforif. potus idigētiaz soluit. Itē valer vinū: qz calefacit 7 icidit illā mām faciētes caninū appetitū: 7 qñ pa. potat magis q3 d3 disponit ad vomitū. talis purgatio cū vomitu multuz valet 7 in hac passione: 7 per hoc itelligit filia: vt oia vinctuosa vt epar assatū frumētum coctū. vel si q3 bibat lib. olei rof. in q adeps vaccin3 sit resolut3. val3 iō si ptinet per. ix. dies. postea os nō desiderat comedere.

C Oz si nec cib3 eum grauat nec ipsum eno/ min nec per secessum expellit carnes vaccine sunt dande 7 frumentum coctuz vt puls 7 ri 3i cum lacte: 7 aquam frigidā in potu sumat. 7 in aere frigido morietur.

C ponit curā si nō vomat. 7 dicit: si nec cib3 eū aggrauat nec ipsum enomat nec p secessum expellat: carnes vacci/ ne sunt dāde: 7 frumētū coctū vt puls: 7 risus cuz lacte 7 aqua frigida in potu sumat 7 in aere frigido moriet. Hac enim egritudine laborās nil acetosus vel acutum come dat. 3z dulcib3 cibis 7 vinctuosis soluz vtat. cā partis est: qz signū est q nō puenit a mā frigida existēte in stom/ cho: 3z calida. iō pueniūt grossi cibi: qz cib3 multū subtri lis in stomacho multū calido adurif fin Auic. pmo can. fen. 3. doctri. 2. cap. 7. ideo conueniunt cibi grossi 7 vinctuosi: vt carnes asinine 7 anserine 7 cum riso: quia frigi/ dus est 7 est cib3 grossus similiter aqua frigida: quia al terat caliditatem stomachi 7 aliozum membrorum.

C hac autem egritudine laborans nihil aceto/ sum 7 stipticum nec acutuz comedat. sed dul/ cib3 7 vinctuosis solum vtatur.

C ponit q3 pueniūt in canino appetitu 7 q nō. cā pris est: qz cibaria acuta 7 acetosa 7 stiptica augmētāt appetituz cū iducāt in anitionē ouficij stomachi: 7 itelligo nisi admi nistret in via medicine: qz in qstū acuta 7 vinctuosa subtri liant mām: 7 illo modo pueniunt: 7 aliter non.

C De dolore epatis.

Lap. LXXIX.

Circa rubricam Nota q3 epar su mī duplex. Uno mō qstuz ad sui essentia: 7 isto mō nō dolet ni si dolore aggrauatiuo pp multitudinez mae: qz est mēbzū isensibile 3z Aui. pmo can. do. 5. de mēbzis. c. singulari. vbi dicit q3 qtuor sunt mēbzā in sensibilia. s. renes 7 splen 7 epar 7 pulmo. Alio mō sumit quātū ad pāniculū tegētes ips 7 circūdantē. 7 isto3 dolet dolore pprie dicto. Scdo nota q3 apostema epatis est duplex. qdā est in gibbo 7 qdā in cōcauo. aliud est qd est in latere existēte a lōge super epar 7 signū distinctiuū sup apostema existēs in gibbo 7 in lacerto est. nā in lacer to est figura oblōga. 3z qñ est in suba epatis est figura liu naris. i. rotūde. vt dicit Aui. pmo can. fen. 2. doc. 3. ca. i. 3z signū distinctiuū existēs iter apostema exis in gibbo 7 exis in pcauo est: qñ qñ est in pcauo paties nō pōt ege rere: qz humiditas vel cib3 attrahunt ad tale apā. s. ppter opilationē que fit in ipsis pp gibbū. 3z qñ est in gib

bo paties nō pōt bñ vzinare: qz ille vene per quas trāsit vzinā sunt opilate pp multitudinē mae. s. p3 in tactu 7 visu. 7 tale apā in gibbo pōt trib3 modis cārī. Uno mō p vzinā. Alio mō p sudore. Tertio mō p fluxus sanguinis nariū. s. p3 apostema exis in pcauo alijs tribus modis: p secessum per vzinā 7 per sudorem.

Cum quis male fuerit coloratus. 7 cum hoc malam habuerit formam. habueritq3 dolorem in dextro latere apud costas posteriores: 7 fuerit ei3 malus color citrinus: 7 fuerit cum hoc in ore siccitas 7 sitis vehemens: aqua ordei 7 succi herbaz vt endiuie 7 solatri 7 cuscute cū syrupo acetoso de succaro al. facto i potu tribuat.

C hoc est capl3 in quo determinat de apate epatis ponē do pmo curā ipsi3 apatis qñ. puenit a calido. 7 dicit: cuz q3 fuerit male colorat3 7 cū 3 malā habuerit formā: habueritq3 dolorem in dextro latere apd costas posteriores: 7 fuerit ecōtra malus color citrinus: 7 fuerit in ore siccitas 7 sitis vehemēs: aq3 ordei 7 succi herbaz vt endiuie 7 solatri 7 cuscute cū syrupo acetoso ex succaro al. facto in potu tribuat. Cā est: qz iste pot3 ifrigidat 7 decopilat. 7 iō remouet malā qlitatē faciēte dolorem. igit. 7c. 7 iō bene dicit cū succaro al. qz rubeū est calidū nec dicit cū melle qz illud puenit in morbis frigidis. 7 p istū potū itelligit siles pot3 remouētes malā qlitatē exītes in epate: pōt cōpetere iste syrupus digestiū mae calide. R. endiuie nouelle nō lore. Ad. iij. lactuce dulcis scariolē rostri por cini ytriūsq3 epatice. añ. Ad. i. qtuor se. frigidopz mund. añ. 3. i. sandal. alb. 7 ru. añ. 3. i. yini maligranati. 3. i. panis succari al. qrtl. iij. iste syrupus fiat clarificat3 vlt3 ad li. i. Uel sic. R. oxizac. simplicis syrupi viol. añ. qrtl. i. Syrupi endiuie lib. f. misce oia. si vō co. esset grossa addat i pri ma recepta aqua feniculi petro. añ. qrtl. f. aceti loco vini malozigranatoz. 3. i. Uel sic. R. oxizacare ppositē syrupi de end. añ. lib. f. 7 si co. sit parū grossa: sicut in estate i pri ma recepta syrupi radicū brusci spagi gramis. añ. qrtl. f. aceti. 3. i. vel sic. R. syrupi acetosi simplicis syrupi endiuie. añ. lib. f. misce. 7 si sit co. adusta addat3 syrupi sumi terre 7 boraginis. Laxatiū mae calide exitis in epate d3 esse tale. R. floz viol. 7 boragi. añ. 3. f. pzumoz damascenoz. x. numero tamarindoz electoz. 3. f. spicenardi. 3. f. fiat decoctio in aq in qua dissoluat cassici. mund. bñ pguis. 3. i. fiat colatura vsq3 ad qrtl. i. 7 f. vel loco cas sic ponunt electuariū de succo rof. 3. iij. vel. 3. f. si est for tis vel sic. R. syrupi viol. 3. f. aq3 ordei qrtl. i. reub. infusi in modico aq endiuie. 3. i. piloz spicenardi 3. iij. electua ry de succo rof. 3. ij. misce. 7 admistret tepiduz in auroza sine eo q3 colat. 3z si nō ponit reub. ponat. 3. iij. de electua rio de succo rof. vel. 3. f. si col. sit grossa plus val3 dyacar tami: vel q3 i colatura loco reub. ponit agarici electi. 3. f.

C Nota ad ifrigidādū epar. R. aq3 scolopēdrie: aq3 capli. ven. aq3 buglose. añ. qrtl. i. aq3 endiuie: panis succari al. añ. quartl. iij. fiat iulep. **C** Nota q3 in apate gibbi plus mar crescit corpus q3 in apate fime. cā est: qz in gibbo nō pōt trāsire sanguis ad mēbzā nutriēda. Si apostema fuerit in fima sanguis penetrat bene ad loca digestionis.

C Emplastrum quoq3 ex duobus sandalis 7 rof. 7 camphora 7 aqua rosa. cum panno li neo loco superponat. Quod hoc modo fiat pannus in predictis inuolutus superponatur

cliqz tepere ceperit remoueatnr ⁊ alijs loco eius apponatur.

C ponit curā per emplz. ⁊ dicit: empln quoqz ex duobz fanda. ⁊ rof. ⁊ caphora ⁊ aq ro. cū pāno lineo loco supponatur: qd hoc mō. fiat pānus in pdictis iudolur supponatur: cūqz tepere ceperit remoueat ⁊ alijs loco ei appōat.

C Nota qd loco isti valz empln istud. R. succi lactuce vī succi solatri si sit magna debilitas. aq endiuic boraginis. an. lib. f. aq rof. qrt. i. aceti albi. z. f. sandali al. ⁊ rub. citri puluerizati. an. z. i. misce: ⁊ fiat ynguetū. pōt poni supra epar. phibēs porisimū se. tertiane. ⁊ valz super oia alia. R. rof. rub. z. i. se. papaueris al. qrt. f. succi absinthij facta residētia. qrt. i. succi solatri lib. f. aceti. z. i. farie oz dei: qd sufficit puluerizanda pul. misce oia: ⁊ fiat empln mediocriter liqduz. itelligit qd valet purgato corpore: qz si nō esset purgatus augetet mām.

C In potu pterea sumat granatoruz succuz ⁊ rob qui infrigidare consueuerunt. Itē quoqz a vino ⁊ a cōfectionibus que de melle fiūt sibi caueat ⁊ a cibis calefacientibus.

C ponit qb⁹ dz vi ⁊ a qb⁹ abstinere dz. ⁊ dicit. in potu p sumat succum granati ⁊ rob q infrigidare p̄sueuit ⁊ ipse a vino ⁊ cōfectionib⁹ q de melle fiunt sibi caueat: ⁊ a cibis calefacientib⁹. cā qre valēt isti pot⁹ est: qz infrigidat epar ⁊ alterat ⁊ cole. repmunt. s. qre dz abstinere a vino ⁊ melle ⁊ qz augetet ampli⁹ malā q̄litate mēbz ⁊ augetet in mā: qz ista sunt cala multū ⁊ opilat ratione dulcedinis.

C Et sumat trocif. de berberis. Quod. R. succi berberis. z. p. se. endiuic: seminis citrulli poztilace omnium: an. z. iij. ro. z. iij. reub. de seni. z. i. spice. z. f. informēt trocisci pōdere aur. vni⁹. ex qbus detur vni⁹ cū sirupo acetoso de zucca rō aut cum succo granati.

C ponit curā p trociscos. ⁊ dicit: sumat trociscos de berberis. R. succi berbe. z. p. se. endi. citrulli. se. portulace: se. scariole. oīuz an. z. iij. rof. z. y. reubar. de seni. z. i. spice. z. i. informēt trocisci ⁊ in pondere aur. vni⁹. ex qb⁹ detur vni⁹ cū sirupo acetoso de zuccaro aut cū succo granatoz. cā qre valēt isti trocisci est: qz ip̄i infrigidant epar ⁊ alterant ⁊ co. repmūt. ⁊ cū hoc deopilat ⁊ aperit venas ⁊ p istos trociscos itelligit alia valētia ⁊ discrasia ca. epatis triasandali dyarodon abbatie sine sp̄b⁹ ⁊ dyareubarba ri quo cōiter vroz. iformēt sili cū succo endi.

C Enter quoqz si necesse fuerit cū succo fructuum soluiatur: vt sunt pūna ⁊ tamarindi ⁊ zuccarum album.

C ponit curā per medicinā laxatiuā. ⁊ dicit. vter quoqz si necesse fuerit cū succo fructuum soluiat vt sūt pūna tamarindi ⁊ zucca. alb. causa est: qz ista euacuat coleraz vel p̄it fieri cū medicinis dictis saltem.

C Si malus color quiescit cum dolore epatis fuerit albus: medius videlicet inter euz qui est euz fluxibilitate ⁊ euz qui est cū tremore fuerit: qz cū eo vētris solutio ⁊ palpebrar atqz extremitatuz tumor trocisci de rauetfeni cū sirupo acetoso de melle in potu dandi sunt. quod. R. spice masticiis succi eupatozij succi absinthij: se. feniculi anisi oīum: an. z. iij. rauetfeni. z. x. informēt trocisci pōdere aur. vni⁹ ex qbus

vni⁹ in potu omni die tribuatur.

C ponit signū doloris epatis ⁊ curā ei⁹ p trociscos qñ p̄uenit ex frigiditate. ⁊ dicit: qd si malus color q est euz dolore epatis fuerit alb⁹ medi⁹. s. iter eū q est cū fluxibilitate ⁊ eū q est cū tumore: fueritqz cū eo vētris solio: ⁊ palpebrar atqz extremitatuz tumor trocisci de reubar. de seni cū sirupo acetoso de melle in potu sunt dandi q sunt isti R. spice masticiis succi eupatozij succi absinthij se. se. anisi oīum. an. z. y. reubar. z. i. iformēt troci. pōderis aurei vni⁹. ex qb⁹ vni⁹ in potu oī die tribuat. **C** Nota p quare ista sunt signa qd dolor epatis venit a mā frida. nā color alb⁹ ē signū flatis: qz flā est albus. sili mollities ⁊ tumor mēbroz: cū cā p̄z ca. de hydropisi. ⁊ qz isti troci. calefaciūt epar: ⁊ subtiliāt mās: ⁊ aperit opilones: qz cōfortāt epar: ⁊ sūt medicia p̄iz laxatiua pp reubar. ⁊ p istos trocisci. itelligit elia calefaciētia: vt dyagalage dyacitonitene: ⁊ oia q calefaciūt stōz ⁊ epar. **C** 2⁹ nō q anqz admistret troci. isti debēt pcedere digō ⁊ cūo mae flarice. R. corticis radici feni. petro. an. qrt. f. rad. apy. z. i. eupa. ad. iij. capil. ye. diāthos gariof. scolopē. ⁊ lique ceruic. an. ad. i. anisi maratri cuscute. an. z. i. spice. an. z. i. i. ligni. raf. yuaz passa. zc. an. z. i. aceti al. z. i. mell' electi p̄is zucari. an. lib. f. fiat sirup⁹ clarificat⁹ ad qrt. v. **C** Laxatiui⁹ dz eē. R. floz boragis buglo. an. z. i. anisi. z. iij. ss. al. z. f. piloz spice. an. z. i. agarici electi. z. i. polipo. qrtaz. z. f. fiat decoctio vsqz ad qrt. i. ⁊ mistret in auroza. vī loco turbith p̄t poni dyaturbith. z. f. **C** Si vō i epate peccet mā melica dz digeri ⁊ euari: vt dicef ifra i ca. de passioib⁹ splenis fluxibilis: vt est mollities. tribuat. s. cū sirupo acetoso. Un sciēdū q qñ dat alijs sirup⁹ debēt poni qz tumor colearia sirupi: ⁊ sex vī octo aq tepide.

C Sumat pterea mastix spica ciperis qñatū calamus aroma. crocus myrrha. deide myrrha ⁊ mastix in vino dissoluta cū alijs misceatur. Et ex eis emplz epati superponat.

C ponit curaz p emplā. ⁊ dicit: sumat pterea spica mastix thuz qñatū calamus aroma. crocus myrrha: deide myrrha ⁊ mastix in vino dissolutū cū alijs dissoluant: ⁊ ex eis fiat emplz: ⁊ epati suppoat. cā est: qz ē cal. ⁊ epati pfortatiū: qz remouet discrasia mēbz: ⁊ mae si q ē. Et bñ dico si q est. qz nūqz dz applicari nisi scā purgatiōe vī: qre iubeo tibi vt talē erroze vites sūme: qz frustra laborares: vī lo co isti p̄t applicari i epate frido R. succi eupato. lib. i. aceti. z. y. spice. nardi subtili puluerizati. z. i. z. f. misce: ⁊ ponatur supra epar cum panno.

C Eger vō a cibis frigidis ⁊ grossis absteineat. **C** Osēdit a qb⁹ est cauēdū. ⁊ dicit: eger vō a cibis grossis absteineat. cā est: qz ista cibaria sunt grossa: ⁊ iō multipli cant mās peccantē ⁊ male dispositā: qz flegma grossum gnatur a cibis grossis: iō nullo mō est dādūz.

C Si antez hoc non suffecerit trocisci de lacca euz apozimate de radicib⁹ sunt dandi. Trocisci asit de lacca sunt hi. R. lacce rauetfeni amborum: an. z. iij. spice. se. apij amcos masticiis squinati se. iuniperi amigdalari amarari co sti amari rubee succi eupatozij aristol. ro. gentiane: oīuz an. z. i. ⁊ f. iformēntur ex histrocisci cū pōdere. i. aur. Apozima de radicibus. R. corti. radicis apij feniculi āboz. an. z. x. se. apij se. fenicli. flozis squinati. amcos oīuz an.

De ycteritia

3. v. ro. rubeaz spice odorifere aboz. añ. 3. iij. coquant in lib. j. aque donec ad tertiā redeant et decur in potu cū predictis trociscis.

C Ponit curā p trociscos de lacca cū apozimate de radi cib⁹ sunt dādi: quoz recepta est talis. R. lacce rautseni añ. 3. iij. spice se. apy ameos mastice se. iunipi al. fanine amigd. amaraz costi amari rubei succi eupatorij assari aristol. ro. gēiane oīz añ. 3. i. r. f. formē ex eis troci. pō dere añ. vni⁹. Apozima de radicib⁹. R. cortici rad. apy feni. aboz añ. 3. x. se. apy se. feni. folioz sgnāti ameos oī u3 añ. 3. v. rof. rub. spice odorifere aboz. añ. 3. iij. coquant in lib. i. aq donec ad tertiā ptē redeant: et dec in potu cū pdictis troci. Lā qre valēt isti troci. est: qz sunt calefa cientes epar et subtiliātes: et remouēt malā dispōnē epīs et mē: et ponit trociscos loco elioz: qz eadē sunt mālia: et d illis pnt fieri pillē et lia ad velle medicī: et iō si sit exp tus facili⁹ pōt talia facere: silt valz dyalacca iter oīa mū di: et est appropriatū epari frigido: et ponit a iōne hebē meise in suo antidotario. maior et minor dyalacca est ma gis amara rubea. f. maioris vel tinctoris cōfecto supple et est tertia supra partem libze.

C Si aut apostemata in epate fiāt: eoz cura erit vt apostematū que in stōaco generant.

C Ponit curā apātis. et dicit: si aut apata in epate fiāt eo rū cura erit: sicut cura apātis: qd sit in stōaco: sine gnā.

Nota q duplex ponit cā qre ras. nō p explicare oīa apata epatis. Una est: qz vltz apa epari est mortale. nā iducit mortē subito. vel iducit patiētē ad ydropisim: et p pns facili ad mortē: vt pz. z. pnofti. apata vō. et iō nō cu raut ponere curā ei⁹ explicite. Alia cā ē: qz ras. supra pō fuit curā apātis stōi et illa qz uenit in apate stōi cali. cō uenit in cura apātis epatis cali. et iō opz eūare cū medi cinis attractiuis lenitiuis et repulsiuis in pñ: vt dciñ ē ibi apa si nō curet vēt ad augmētū: et tūc dīc q i augmē to ppetūt que dicta sunt supra: et iō recurre ibi.

C De ycteritia.

Lap.

LXX.

In rubricam. Nō q ycteritia est triplex. Que dā est citria et cā ab expulsione co. citrie vl ru bee ad ipaz curiz. Alia est viridis et cā ab ex pulsione co. prassine ad ipaz autē. et ista ē viri dis. Alia est nigra q cā ab expulsione melie ad cutes. et ista vltia aliqñ puenit a splene aliqñ ab epate: s3 p dñe pueniūt ab epate: et qz ycteritia pōt puenire pvia cris: vel p viā sinthomatis. pvia crisis: vt qñ mā ē digesta ex fortitudine vtutis mā expellit a mēbris nutritiuis ad mēbra ex triseca. f. ad cutē: et qz mā est grossa nō resoluūt isen sibi: s3 remanet in cute aliqñ puenit p viā sintho matis: siue qñ est facta opilo i epate vl in splene: et nō p expelli co. vl melia ad suū receptaculū rōne multitudis mēc vel malitie eius et mittit sinthomatie ab extra ab epate vel splene vt dictū est.

Sicut ycteritia fuerit febzis succus endinie et solatri et aqua ordeī ego i potu tribuatur. Ipe quoqz ex cucur bita et crisolocāna et citrullis et his si milibus herbis frigiditati attinentibus nutri endus est. Et syrupum acetosum ex fortissi mo aceto in potu sumat.

C Hoc est capl⁹ in quo ponit curā ycteritie. et p ycteritie cū se. et itelligas illā q est citria. et p hoc facit cū potu et nu triētib⁹. et dīc. si aut cū ycteritia fuerit se. succ⁹ endinie et

solatri: et aq ordeī ego in potu tribuat. ipse qz ex cucur bitis et crisolocāna et citrullis: et his siltib⁹ herbis friditati attinētib⁹ nutriēdus est: et sirupū acetosū ex fortissimo aceto in potu sumat. **C** Nō qre valz iste pot⁹: qz infrigi dat epar: qz illd rōne calitatis ei⁹ erat cā multitudis co. et iō puenit succ⁹ citri et attriplicis et oīa siltia. qz pueniūt qñ pueniūt et cala: sic ē endiua nouella comesta: valet enī multū in qz mane cū aceto: ita vt comodat duos bo los vl tres: silt valz sugere ptē iteriozē acetosaz citri et sū exp⁹. **C** Nō z? q in ycteritia cū se. ad pfectā curā regri rit sirup⁹ digestū et medicīa laxatiua q dicta sunt supra in cap⁹ de canis doloris epatis puenientis a caliditate. nec amplius opz reiterare receptas.

C Epari preterea emplastrum ex duobus sanda lis est superponendum. Et venter ex succo prunoz et zuccaro soluendus.

C Ponit curā p epithimata et medicīa laxatiua. et dicit. epari pterea emplz de duob⁹ sandalis est supponendū et vter ex succo prunoz et zuccaro ē soluendus. Lā qre va let istud epithima ē: qz remouet malā dispōnē epīs mul tiplicatē co. f. calidā: silt qz pfortat cū sit stipticū: silt la xat: qz euacuat co. que est cā istius ycteritie: et quia ducit ad partē dīam. f. ad iestina: ideo valz.

C Si nō suffecerint trocisci de camphora cū succo granatoz dandi sunt trocisci de cam phora. R. zuccari spodij rosarum rubeorum omniū añ. 3. iij. seminis endinie: seminis citru loz cucurbite lactuce portulace: seminu3 ex omnibus sandalis rub. omniū añ. 3. i. in formē tur ex his trocisci ponderē. 3. ij. ex quib⁹ quori die vn⁹ cū sexta. 3. i. de camphora decur.

C Ponit curā p trocisc. si nō sufficiāt hic trocisci d capbo ra cū succo granatoz dādi sunt qz trocisc. pfectio talis ē R. zuccari spody rof. rub. oīz añ. 3. iij. se. endi. se. citru loz: cucurbite lactu. portul. sempiuue ex oib⁹ sandal ru. oīz añ. 3. i. i. formē ex oib⁹ his trocisci ponderē. 3. ij. ex qb⁹ quidi cū sexta pre. 3. vni⁹ de capbora def: cā pris ē: qz isti troci. sūt ifrigidatiui et repmūt malā qūitate epari multiplicatē co. silt sūt apitini et epari pfortatiui. suppo nit tñ semp q mā sit euacuata: et p hoc itelligit oīa elia ria que valēt in hoc casu vt triasandali dyarodon abba tis dyalibani et ista tria respiciunt epar.

C Si aut eger venas habuerit plenas: fuerit qz diu q minur non fuerit flobotometur.

C Ponit curā p flōmiā. et dīc. si aut eger venas habuerit plenas: fuerit qz diu q miur nō fuerit flōmē. cā ē qz si gnū est q mā nō ē grossa: et qz est diu q nō fuit flōmat⁹. iō est signū q bz dñius sanguis: et qz flōmia deopilat. et i frigidat et cū isto sanguis enat ps mē peccātis: iō valz et nā reddit fortio supra residuū mēc: et qz et remouet opi lationē: iō ē valz f3 sal. z⁹ de ige. sanitat. vbi dīc q flō mia ppetit in egritudine cāta ex opilone et istā solonē oar bat magi macer qñ petebat ab eo vtz aliq flōmaret et nō ēēt in sui pntia dicebat si ē diu q nō fecit flōmiā: et qz puenit si delectet fiat et est artificiale.

C Si ycteritia fuerit sine feb. vter ex his pil lulis soluatur que. R. aloes. 3. i. scamonee qz taz. 3. vnius agarici partes duas. 3. i. succi cu patorij tertiā. 3. vnius ex his cū succo endinie cōfectis fiāt pillule et sufficient ad dosim. i.

De ydropisi

do pmo qñ spēs ydropisis que dñ aschlitis dñ icurabilis
 z dicit. cū vter post epatis dolorē z se. augmētari cepit:
 z qd est ab vmbilico vsq; ad semur exteri? pminuerit: z
 cutis que ibi est subtiliari z dealbari visa fuerit: z vter
 mouet: z cū vter mouet audis son? sic aq; mota i vase n
 pleno: z si cū his vrinā fuerit rubea: pua habēda est fidu
 cia: z ppe si vrus nō fuerit fort. cā est: qz ista sunt signa
 q; morib? bz pfecte osium supra vtrū: qz ibi est siccitas
 magna: z iō est signū q; venit a caliditate epatis resolue
 te calorē nālē: qre tumor: qz significat multitudinē aq; su
 tatis rōne mae ibi exitis: qre vrinā rubea: cā est. qz tūc
 est signū q; ibi est debilitas vtrū segregatiue epatis nō
 potentis segregare sanguinē ab vrinā: ideo est parua fi
 ducia habēda in aschlitis pfirmata: z ideo est icurabilis
 nec vidi aliquem inde curari.

Chis tamen si virtus fortis fuerit z vter ve
 hemēter siccus pil. de raudeseni que recipit
 mezereon dande sunt. *Que.* R. raudeseni suc
 ci eupatorij seminis endiuie omnium. añ. 3. iij.
 agarici. 3. v. mezereon. 3. x. fiat ex his pill. qua
 rum dos. sit. 3. ij. z. f. ex quibus quaq; hebdo
 mada dosis vna sumatur.

Cponit curā qñ est fortis vrus p medicinas laxatiuā. z
 dicit. his tñ si virt? fortis fuerit: z vter vebemēter sic?
 pille de reubarbaro dāde sunt que sūt tales. R. reubar
 bari de seni succi eupatorij. se. endi. oius añ. 3. iij. agarici
 3. v. mezereon. 3. x. fiat pille: quoz dosis sit. 3. ij. z. f. cā ē:
 qz ista medicina laxatiua euacuat aquositatez ab epate.
 z cū hoc cōfortat epar vt reubarbarus z mezereon: z est
 vltimū remediū in ydropisi sñ Joāne hebēme sue: sed
 anteq; de? medicina laxatiua ppetit iste sirup? z ppetit
 qñ est de caliditate. Et est recepta gerardi sup. viatico. z
 aduerte q; in isto casu aduerte o; aduertēdo. f. ad cāz
 efficiētē z mālē: z nō ppetit sirup? sñr frigidus. R. endi
 uie. M. iij. scolopē. capill. ye. re. añ. M. i. se. feni. petrosi.
 cuscute. añ. 3. f. spice nar. spice cellice. añ. 3. y. panis zuc
 cari lib. i. fiat sirup? clarificat? ad qrt. iij. **C** Laxatiua q;
 pueniūt in ydropisi pnt esse multa appropriata. z pnt cē
 talia: z aduerte bñ. R. seri capni. 3. iij. rad. yreos recētis
 2 quas sñi mūdari a corticib? 3. f. bulliāt sñm lento igne
 quousq; redeat ad qrt. i. colet. z colatura administretur
 cū modico panis zuccari. vel sic. z est medicina Hordony
 R. succi rad. yreos facta residētia. 3. i. bibat crudus vl p
 se vl cū modico panis zuccari vel cū ono sorbili vel cū
 modico seri capini. Vl sic. R. folioz laureole sicce sub
 tiliter puluerizate. 3. f. infundat p. y. dies nāles in succo
 citonioz z aceto: añ. qd sufficit: z postea icorpoze cū si
 rupo ros. z fiat massa de qua pōr dari pōdus quinq; gra
 noz ordeī. mezereon. i. laureola.

CQz si virtus fuerit debilis troscisci de meze
 reon dandi sunt. *Qd.* R. seminis endiuie. 3. x.
 mezereon. 3. j. z duas tertias agarici. succi eu
 patorij similiter tantūdem: rosarū seminis ci
 trullox amborū. añ. 3. ij. z. f. ex his omnibus
 fiant troscisci. x. de quibus vnus in die cuz siru
 po acetoso de succaro dandus est.

Cponit curā aschlitis qñ virt? est debilis: z post qñ ven
 ter est pstipat? z dicit. q; si vrus ē debilis troscisci de me
 zereon sunt dandi q; sunt. R. se. endi. 3. x. mezereon. 3. i. z
 duas tertias agarici succi eupatorij: sñr tātdē ros. se. ci
 trullox amboz. añ. 3. y. z. f. in bis oib? fiant troscisci. x. de

qb? vn? in die cū sirupo acetoso cū succaro dādus est. cā
 est: qz euacuat mās frigidā z aquosaz faciētē ydropisim:
 z ideo valz inqñū laxatiua: z p ista itelligit alias medici
 nas siles: z qñis sint multe medicine posite ab auctori
 bus expte: eis tñ forte sunt in expte. pma est q; admistrē
 tur duo coclearia sirupi ros. z endiuie cuz qrt. i. aq; deco
 ctionis folioz laureole: z est medicina valde appropata
 z ponit ab Aliic. fen. 9. trac. 3. can. 3. ca. de cura aschlitis.
 z hoc auctē Sal. z iste sirup? sūme est vtilis. Alter est siru
 pus q; ponit ab Aliic. R. rad. yreos recētis mūdare a cor
 ticib? lib. f. mellis electi qrt. iij. fiat sirup? clarificat? vl
 qz ad lib. i. z admistrē cū aq; calā: credo q; ista suffi
 ciunt in laxādo p ydropisi: bec. n. iueni in spario. Aliq; fa
 ciunt mirabilia in ydropisi cū passio administrādo e?
 succū depuratū cū vino al. vl? zucca. vel melle ieiuno sñō
 z itestina mūdificat a fecib? z stercore: z ster? bouinū in
 puluere redactū totū z ex isto fiat liziniū z pedes ide la
 uent z supra ventrē: ponit filtrū mādēfactū in tali liz
 uiō: z bec de iuētis extra lectionē. **C** Nota q; sic ydropi
 sis curat p medicinas laxatiuas: ita curat aliqñ z mell?
 per medicinas vinales: iter oēs sunt qtuor spāles ma
 gis. pma est. R. seri capni. 3. iij. spice nar. puluerizati. 3.
 iij. bulliāt sñ lento igne vsq; q; redeat vsq; ad. 3. iij. coletur
 z colatura ministret ieiuno sñō: imo spica nardi puocat
 iter oia mūdi s; auctores vrinā. Scda est. R. succi cala
 mēti facta residētia. 3. i. z potet ieiuno sñō. Tertio ē vru
 na capre in qua bulliāt spice nar. 3. iij. valz sñr vrinā boīs
 potata ēt vel ista duo vel vnum: vt dicit de sero capno.
 Quarto est vinū albus decoctionis floz vel folioz an
 thos z est experimētū vetulaz. accipiunt. n. eius folia z
 pistāt ea z ide faciunt pastē vt totaz z ponit in firmo z
 attrahit per extra z fragit minutissime z ponit in vino
 ad remollidū p diē z noctē: z postea potat ista pfectio:
 anabula. i. spēs lacticinioz sūe titimali.

CSi autem venter fuerit solutus: dentur tro
 scisci de berberis cū sirupo acetoso. Eger quo
 qz nutriatur ex zibergi z bibat sirupuz aceto
 suz de citonij: z si vtrius solutio vebemens
 fuerit citonioz rob soluz dādum est.

Cponit curā aschlitis qñ est flux? vtrius. z dicit. si autē
 vter fuerit solut? den? troscisci de reubarbaro cum siru
 po acetoso. eger quoq; nutriat ex zibergi z bibat sirupū
 acetosuz de citonij: z si vtrius solutio vebemens fuerit
 citonioz rob solū dādū erit: cā est: qz isti troscisci in frigi
 dant epar: z sñr idē facit sirup? endiuie: similr rob: q; cū
 isto bz vtrūz laxādū rōne zuccari: z iō frequēter vidi q;
 cū succo plātaginis magis valuit q; cū alio qñ erat ma
 ior caliditas. zibergi idē cibū de citonij.

CSi autem cum hac passione non fuerit vri
 na rub. nec calor. pillule iste dande sunt. *Que*
 R. mezereon serapini amborum. añ. 3. f. salis
 indi finni columbini amborum: añ. sextam. 3.
 vnus. pillule enim iste aquam vebementer
 descendere faciunt.

Cponit curaz aschlitis sine feb. pmo per pillulas. z di
 cit. si autē cuz hac passione nō fuerit vrinā rubea nec ca
 lor pillule iste dande sunt. R. mezereon serapini ambo
 rum. añ. 3. f. salis indi finni colūbini amboz. añ. sextas
 partē. 3. vnus. pillule in im iste aquaz vebemēter descē
 dere faciunt. causa est: qz cuz hoc q; habent virtutem
 laxatiuā multū calefaciunt z desiccant: ideo euacuant z
 cōsumunt materiā: z per ista itelligit oia alia que pnt

competere quando est de materia frigida.

Trocisci preterea de lacca cum apozimate de radicibus dandi sunt.

Ponit curā per trociscos et apozimate. et dicit. trocisci preterea de lacca cum apozimate de radicibus dandi sunt causa est: quia isti calefaciunt et aperiunt opilationes epatis et puocant vrinas: et p istos trociscos intelligit oia electuaria que in hoc casu valent: vt dyalacca maior et minor et dyacostum et similia.

Emplastrum aschlitici conueniens. **R.** farine ordeii ciperi stercozis ouini veteris baurach boli arme. omnium partes equales: ex his oibus tritis fiat epithima super ventrem: huius naq. pprietas est aque magnā partē exiccare.

Ponit curā per empl. et dicit. empl. aschlitici. **R.** farine ordeii ciperi stercozis ouini veteris oium partes eqles: et ex istis oibus fiat emplastrum supraventrem. b. naq. pprietas aque magnā partē habet exiccare. causa est: quia est multū calidū et desiccatiuū. verū est q. ibi ponitur farina ad reprimēdū caliditatem alioz et est bonus: et per illud intelligit sibi filia que applicant. vbi gra. et quis sint multa: tñ sunt aliqua magis spalia. primū est iunctio cū oleo fistucorū vel oleo de amigda. amaris: silt est spale emplastrū cū stercoze caprino aut bouino cū vrina infantū. hoc dicit Aliuc. 3. cap. de aschlit. q. stercoz boiū fortis est oī re et valz in podagra: silt valz in aschlitice et in frigida mā: q. est valde siccatiuū. Vel sic. **R.** carū carūz benec pinguius q. r. y. stercozis colubini. 3. iij. spice nardi: masticeis añ. 5. f. in alyz 3. f. puluerizāda puluerizentur. cōquassanda cōquassent: misce oia cum vrina capre ad modum emplastri et ista emplastra si aschlitice sit de caliditate debz poni supraventrē et nō supra epas: silt de conueniunt epithima dicta supra frigida: q. puenit a caliditate: sed si pronenit a causa frigida potest poni suprapar et ventrem.

Quod si in palpebris et extremitatibus fuerit apostema molle et testiculi apostemantur: facies quoq. ac totum corpus mollitie quadam teneatur erit tunc ydropisis species que hypofarpha vocatur.

Determinat de alia spē ydropisis. s. hypofarpha ponendo eius signa. et dicit. q. si in palpebris et extremitatibus fuerit apostema molle et testiculi apostemantur facies et totus corpus mollitie quadāz habuerit est hypofarpha. cā est: q. ibi oia ista sunt signa ydropisis causata ex humore flegmatico delegato ad oia mēbra que nō pnt cōuertere in corpus nostrum: quia nō est nutrimentū pueniens: ideo remanet in porositatibus membrorum: quare inducit tumorem in membris.

Egro itaq. hac specie laboranti trocisci de lacca cum apozimate de radicibus sunt tribuēdi: et venter qualibet hebdomada ex pillulis de reubarbaro est soluendus: et patiens in arena calida est sepeliendus.

Ponit curā per trociscos et apozimate et medicinas latinas. et dicit eger itaq. hac spē laboranti trocisci de lacca cum apozimate de radicibus sunt tribuēdi: et venter qualibet hebdomada ex pillulis de reubarbaro est soluendus: et patiens in arena calida sepeliendus est. causa est: de trociscis et apozimatis: q. ista sunt signa q. puenit a

frigiditate epatis et a mā frigida et flegmatica: et q. isti trocisci subtrahant mās et aperiunt opilationes epatis et confortant epas et puocant vrinā: ideo sunt apti in hoc casu: et per ista intelligit alia que eādē pprietatem habent sicut sirupus digestinus mās flegmatice et medicina laxatiua supra posita: ideo nō valet hic reiterare. S. quare valent pillule: quia euacuāt materiā flegmaticam et aquosam ex hoc intelligit q. iste pillule valēt in tribus speciebus ydropisis: quare similr valz in tympanite: q. ibi fit plus vētositas q. aquositas: et nō euacuāt vētositates nisi ex cōsequenti: similr valz in alyz spēbus. patiens d. sepeliri in arena. causa est: quia habz aquositates existētes in mēbris exteriorib. cōsumere: et ideo valet. puocatio sudorū in hoc casu: et loco istius valz inunctio facia cum aqua cucumeris asinini et multū desiccet extremitates: et loco istius pōt fieri fouea et ponat ibi ligna cū igne et igne extracto ponat ibidem patiens.

Ei quoq. est precipiendus vt exercitio utat et fames et sitim sepe pariat.

Ponit curā per dietā. et dicit. ei quoq. precipiendus est primo vt exercitio utatur et fames et sitim sepe pariat. causa est: q. exercitiū calefacit et desiccet materiā flegmaticā cōsumendo que est causa ydropisis.

Si vero venter inflatus fuerit ac tensus et cum percussione sonum reddit vt tympanum ydropisis species adesse significabitur que tympanites dicitur.

Hic determinat de alia spē ydropisis. s. tympanite ponendo eius signa. et dicit. si vero venter inflatus et extensus fuerit et cum percussione sonum reddit vt tympanum ydropisis adesse significat que tympanites vocatur. cā est: q. tympanites est de mā ventosa saltim in plus: et ideo redditur venter siccus et durus: q. ventositas est sicca et durities causat ex siccitate: vt ps. 2. de gnōne.

Quam qui patitur a comestione olerū abstinerere debet: atq. eorum omnium que ventositatem sunt generantia.

Ponit curā ostēdēdo a quib. est cauendum. et dicit. q. qui patitur a comestione olerū abstinerere d. atq. oium eoz que ventositates sunt generantia. causa est: quia ista sunt frigida et aquosa a gbus materia ventosa generat et inde multiplicat materia faciens tympanitē: et per olera intelligit pisces et legumina.

Veter quoq. oī die ex panico ē vaporadus.

Ponit curā per epithimata. et dicit. veter quoq. oī die ex panico est vaporadus. cā est: q. illud granū est resolutum ventositatum: et intelligitur purgato corpore: sicut quotidie tibi clamo: et fiat sacculus: et per istū sacculū intelligit alia resolutiua vētositātū et sacculus de sale et milio torrefactus. paniciū. i. granū ad modū milij.

Et ventose super ventrem ponende: et medicamina tumores dissoluentia danda sunt vt dyaciminum et electuarium debacis lauri: qd in cap. de iliaca nominauimus.

Ponit curam per ventosas supple sine scarificatione. et dicit. q. vētose supra ventrē ponēde sunt et medicamina tumores dissoluentia: vt dyaciminū et electuariū de bacca lauri: que in capitulo de yliaca nominauimus. cā est: quia iste ventose habent attrahere ventositates ad extra et resolvere: ideo multū valet in hoc casu. Quare valent ista electuaria: causa est: q. habent psumere vē-

De dolore splenis

tositates que est mā ipsius ydropisis: sicut valent ista electuaria: ita valēt alia: sicut pot' resoluētēs vētositatē vt aq' feni. potata z qñ tympanites causatur a caliditate cōperit aqua endi. vt. R. aque endi. lib. f. de mane vnus gobellum z vnum in introitu lecti.

Eger preterea exercitio vti assuescat ac famem pati.

Ponit curā per dietam. z dicit. eger pmo exercitio vti assuescat ac famē pati. cā est: qz q' dixim' idigem' cale factiuis z desiccatiuis: z q' ista psumūt vētositatē faciē: tez istū moribū zc. vt recole in isto casu qñ erā baccalari' q' tenuit in cura tympaniticū z erat ita bñ purgatus: z tñ nō veniebā ad finē intētū: z erā ide multū attēdiat'. tūc venit qdā ātīqu' p'actīc' z dixit mibi. vñ q' magi Arnaldus de villa noua p'cipiebat talib' q' ascēderēt vñū mō: tez qñbz die ante p'adiū: sic ego p'cepī illi: z fuit curat' infra sex mēses. Quare p'petit fames. cā est: qz calor nālis tunc acuitur: z nō inueniens nutrimentum in qdā agat: agit in vētositate: illam cōsumendo.

Et ex collirijs que ventositates dissolunt: quoz faciemus mentionem: sibi subijciat.

Ponit curā per medicinā laxatiuā z colliriā q' vētositatē resoluūt: de qb' faciem' mētionē sibi subijciat sicut sunt pilule de reubarbaro: qz nō solū valēt ad māz fridaz verū est q' alie sunt magis appropriatē que dicte sunt in capitulo de apostemate epatis.

Tenter quoq' cum mandili donec incipiat rubere fricetur.

Ponit curā per fricationes. z dicit. vēter quoq' cū mā dili donec incipiat rubere fricē. cā est: qz iste fricationes aperitū porros z calefactū: z per pñs euacuat z psumūt māz z valēt multum fricationes cum alijs: imo est sūmum remediū in tympanite.

Et ex oleo rutaceo clisterizetur.

Ponit curā p' clistere. z dicit. ex oleo ruthe clisterizet'.

Nota clistere in tympanite pōt eē tale. R. rad. yreos 3. i. p'opi apy absinthij mercurialis branche yzine. añ. M. i. anisi maratri ameos granor' lauri. añ. 3. f. fursurū par. i. mellis electi olei ruthe. añ. qrt. f. salis gēme. 3. i. ve repigre Sal. 3. i. fiat clistere ad qrt. v. **N**ota sūm Sal. yerapigra est mirabilis: qz euacuat soluz malos dūores z nō bonos. **I**tem nota q' in ydropisi nisi ista remedia sufficiūt: valēt duo alia. Quoz vñū est p'itua comestio epatis lupi. Scōz est cauteriū sub ymbilico ad duos digitos vel tres f3 q' p'sona ē magna: ita q' p'foret mirach z siphac: f3 tñ foramē qd fit in mirach d3 eē lati' q' foramen in pellicula iseriori: z nō euacuatur subito illa aq': ita nō est f3 volūtātē medicī: z aliqñ sit magis v'sus p'tē sinistrā vt qñ tumor est v'sus p'tē dextrā vel e3.

De dolore splenis.

Cap.

LXXXIII.

Ira rubricaz. Nota q' splen p't modo quātū ad sui eē: z sic in splene nō ē dolor nisi aggrauatiū rōne multitudinis mē: qz est mēbris isensibile: f3 Anic. p' can. doc. f. de mēbris. capitulo singulari. Secundo modo ratione panniculi ipsūm circūdantis: z sic bene typlurimū causatur a mala p'lezione cum materia aquosa vel melan colica vel ventosa extendente splenem z inducente solurionem continui cum apostemate. z dico typlurimū: quia aliquando pōt esse de co. vel sanguie: sed hoc est raro: ideo Raf. nō fecit mentionem.

Cum dolore splenis fuerit calor: z vine rubedo: z calor: eger ex his trociscis sumat. Trociscis de agno casto. R. se. agni casto. R. se. feminis agni casti feminis tamarisci amborū. añ. 3. r. feminis endiue: se. minis portulace amborū. añ. 3. v. ex his fiant trocisci: de quib' def' quotidie vñ cum sirupo acetoso de zuccaro cui' pōdus sit. 3. iij.

Hoc est cap' in quo determinat de dolore splenis cōponēdo p' curā doloris splenis cū se. z dicit. si cū dolore splenis fuerit calor z vine rubedo et febricitet eger ex his trociscis sumat trociscos de agno casto. R. se. agni casti se. tamarisci aboz. añ. 3. r. se. endi. se. portulace aboz. añ. 3. v. ex his fiant trocisci de qb' quotidie def' vñ cū sirupo acetoso de zuccaro cui' pōdus sit. 3. iij. **N**ota q' ex quo est ibi se. z alia signū est q' puenit a mala mā putrefacta rōne cui' putrefactiōis aduenit se. z q' illi trocisci sunt subtiliātes māz illā z aperitū opilones splenis z p'fortāt splenē: igit' zc. q're valz cū sirupo acetoso: q' est frigidus: id alterabit se. z istū sirupū intelligit alios sirupos q' pueniūt in passide splenis in se. sicut est iste. R. rad. capparis mediane cortic' tamarisci serapini. als. fra xini z geneste. añ. 3. i. endiue scariole portulace scolopē. capil. ve. recē. añ. M. i. qtuor se. frigidor' mūd. se. portulace se. apy se. buisci se. spagi. añ. 3. i. ligr. rase. vñz passirū zc. añ. 3. i. mellis electi qrt. i. panis zuccari qrt. iij. temperent' cortices in aceto p' noctē vñz: z fiat sirup' clarissim' catus ad qrt. v. **M**edicina laxatiua d3 esse talis. R. floz tamarisci floz boragis z buglose. añ. 3. f. vñz zc. 3. i. anisi. 3. iij. polipody quercini thimi epithimi. añ. 3. f. cortices mirabolanoz idoz bñ gumoloz in fusioz p' noctē in decoctiōe p'dictor'. 3. i. fricent' de mane fortiter. et colatura ministret' in guroza. vel loco mirabolanoz ministretur vel dissoluat' colatura dyasene yerarufini. añ. 3. ij. z valēt tñ trocisci in succo scolopēdrie.

Eger vero si replet' fuerit ex saluatella que est in sinistra manu flobotomoru.

Ponit curā p' flōmā. z dicit. eger vero si replet' fuerit ex saluatella q' est in sinistra manu flōmē. cā est: q' cor' pus est repletū sanguie: id peccat sanguis mētic' q' p' flōmā euacuabit: qz illa vena euacuat a splene.

Splen quoq' ex frusto filtri aceto calido infuso embocetur.

Ponit curā p' epithimata. z dicit. splen quoq' filtro. i. frusto filtri aceto calido infuso embocet'. cā est: qz qñ cor' pora sunt multū opilata gnāf melia: z qz illud inuat ad meliā remouēdā: id valz: qz bz icidere z subtiliare ipsas meliā: z pp hoc dicim' in sirupis q' cortices z radiceos remolliant' p' diē z noctē: f3 in aceto saltz p' noctem.

Et obseruetur a reb' dulcib' z cibis grossis. **C**ōstēdit a qb' est cauēdū. z dicit. q' obseruet' a reb' duris z cibis grossis: qz illa multiplicāt meliāz z augmētāt opilones: ideo ab eis est abstinēdū.

Quod si cum predicta egritudine non fuerit calor: egro trocisci de capparis dandi sunt. **R**. corticis radices capparis semis agni casti amborū. añ. 3. r. scolopendrie. 3. vij. aristol. lon. foliozum ruthe: se. nasturtij acori nigelle omniū añ. 3. iij. armoniaci. 3. iij. armoniaci in aceto dissoluatur ex quo cetera cōficiantur z

Informantur ex eis trocisci ponderantes. 3. ij. ex quibus unus cum sirupo acetoso de melle et apozimate de radicibus in potu sumatur.

C Ponit curā qñ est sine fe. p trociscos. et dicit. si cū pñ dñta egritudine nō fuerit calor egro trocisci de capparibus sunt dñdi q sunt isti. R. corticis rad. capparibus se. agni casti aboz. añ. 3. x. scolopē. 3. vy. aristol. lō. folioz ruthe se. nasturty acozi nigelle. oñz añ. 3. ij. armoniacū in aceto dissoluat in quo cetera pñfiant et forment ex eis trocisci pñderates. 3. ij. ex qb? vñ? cū sirupo acetoso de melle et apozimate de radicib? in potu sumat. cā qñe valēt isti trocisci. qz sunt calidi subtiliati mae t aperiant opilio. nes et pñfortāt splenē. et pñstos trociscos itelligit alia. f. si rupos digestiuos eluaria et alia valētia ad splenē vt dya papauer et sirup? digestiu? mae melice pñt eē iste qñ est sine fe. R. rad. yreos rad. acozi corticis rad. fen. petrosi. añ. qñt. f. iteriozū sgle. 3. i. corticis mediane. cappar. cor ticus tamarisci fraxini et geneste. añ. 3. i. scolopē. capil. ve. recē. sane mūde gariofilate camebreos camepitesos dya rthos. añ. 3. i. anisi maratri cuscute asfari se. portula. ce. añ. 3. i. lig. rase vñaz passa. añ. 3. i. floz tamarisci flo. rū bozag. et buglose. añ. 3. f. mellis electi lib. f. panis zuc. cari qñt. ij. fiat sirup? clarificat ad lib. i. et f. **C** Medi cina laxatiua debz esse talis. R. floz tamarisci. flozum cinaz laxatiua debz esse talis. R. floz tamarisci. flozum boraginis flozum buglose. añ. 3. f. anisi cuscute. añ. 3. y. thibini epithimi agarici electi. añ. 3. f. vñaz passaru. 3. i. fiat decoctio in qua dissoluantur yerarufini. 3. y. lapidis lazuli nonies abluti. 3. i. et f. fiat colatura vsq ad qñtarl. v. deē in auroza in alijs vsq ad qñtarl. i. **U** sic. R. yerarufini. 3. y. lapidis lazuli abluti. vñ loco ei? lapidis armenici puluerizati. 3. i. misceant malaxado cū sirupo scolo pendrie. et fiat pille ad qñtitatē cicerū. idē pñt fieri de yerarufini et de lapide lazuli et de lapide armenico.

C Si autem splen tensus fuerit et cum premi tur auditur sub eo rugitus. ex predictis trocisc. cum apozimate de radicibus est dandum et vinum vetus tribuendum et potus aque minoretur quanto plus possibile fuerit.

C Ponit curā doloris splenis. pueniētis a ventositate p trocisc. et dicit si aut splen tensus fuerit et cū pñit ab eo au ditur rugit? ex pñdictis trociscis cū pñdicto apozimate de radicib? est dādū et vinū vet? ad bibēdū. et por? aq mino retur quātū pole est. qz sunt euacuatiui vñtositatū. als. viscositatū. iō valz multū in hoc casu vinū vetus. qz ca lesfacit. Quare nō pñt frigida aq? qz debilitat calozes nālē q debilitat? est cā gnātina vñtositatis. iō qñ limpha tur vinū mel? est cū aq ferrata. ponit. n. ferrū de calibe ignito. qz illa aqua mirabiliter cōfortat stomachū et sple nem. similr valet aqua tamarisci.

C Emplastrum ad duritiem et ventositatem que est sub splene. R. folioz ruthe. 3. i. bau rach mientastri sicci amboz. añ. 3. i. armoniaci. 3. vij. armoniacum in vino veteri dissol uatur ex quo cetera conficiantur. et fiat ex eis emplastrum qd loco superponatur.

C Ponit emplz quētiē duritiē splenis. et dicit. emplm ad duritiē et vñtositatē splenis faciēs sic. R. folioz rute 3. x. baurach mēastri sicci. añ. 3. ij. armoiaci. 3. vy. armo niaci in vino veteri dissoluat ex quo cetera pñfiant. et fiat ex eis emplz. qd loco supponat. cā est. qz cū b qñ eā lidū est mollificatiui. et pillū itelligit sibi sista empla

et vngueta. Primū ergo pñt esse emplm de sale armoiā. co ifuso in aceto. et q extēdat supra alutā. et ponat supra splenē et rōne aceti sua vñtus penetrat ad iterioza. **U** sic. R. emplastri ceronei qñt. i. et f. malaxet cū succo sgle et extēdat supra alutaz. **U** sic. R. armoniaci bdely picis naualis. añ. qñt. f. corticis capparibus se. sinapis sulphuris scordeon. i. alij agrestis stercozis vaccini et ouini epicca toz. añ. 3. i. et f. mucillagis se. psily. puluerizāda pulueri zenē subtilr. gūma in aceto fortissimo dissoluatur. misce oia malaxado cū oleo laurino. et fiat emplz. **U** sic bul liatur rutba in aceto forti et pñnus de fustaneo in eo ifu sus et bñ pñressus ponat calidū supra splenez. vel pñtē tale vnguētū in quo nūqz defeci i molliēdo duritiē sple nis. R. malue bifmalue rad. lily cepe squille. se. lini. se. fe nugreci caricariū pinguiū vñaz passaru bñ pinguiū. añ. 3. f. aquassent fortiter et ifundant in aceto forti pñ nocte et post bulliāt in aq? et itez aquassent. Deide. R. vnguēti dyaltee. 3. ij. assungie anatis medulle vituli butyri sine sale. añ. 3. i. olei amigdalaz dñl. 3. ij. cere modicū et valz multū. Itē lauet splen cū vñna pñia et da sibi bibere. 3. f. et mirabilia videbis. **C** Nota emplz qd multū valz in iflatiōe splenis de quo fe iuuat. R. oppoponacis lib. f. vel qñt. i. et f. dissoluat in aceto et succo apy. añ. qd suf ficat. et extēdat. et fiat emplz ad quantitātē splenis.

C De yliaca et colica passioe. Cap. LXXIII.

Circa rubricam. Nota qz sex sunt intesti na. f. tria subtilia et tria grossa. Pri mum itestinu duodenus dicitur. quia est ad quāritatē duodecim digitorū fm latitudinē. et pñnuat immediate fundo stōaci cui? ozificiū portanari? dñ. Scōz itestinu vocat ieiunū. qz cōiter su gitur ab eo būditas p venas mēserar eas ab epate. et nō est itestinu in quo tot reuolutiōes fiūt sicut in illo. vt pñ in anothomia. Tertiū itestinu vocat subtile. als. gracile iuolutū. qz in eo sunt multe reuolutiōes. vt feces sñt ibi dē. et si sit ibi aliqd benignū nō pñt attrahere pillas ve nas ab epate. Alia sunt tria itestina grossa. et sūt imedia te sub istis subtilib?. Primū immediate sub istis est vñus itestinu qd vocat orb? et alio noie saccus. et nō habz nisi vñū foramē. et pp hoc vocat orb?. Scōz itestinu grossū vocat colon. qz in eo sit pñcipalr colica passio. in quo re cludunt et retinent multe vñtositates. Ultimū itestinu grossū vocat lōgaon seu rectū. qd pñnuat ozificio ani. et in pñtis trib? itestinis supiorib?. f. in gracilib? sit passio que dñ yliaca. et in trib? iferioribus grossis sit passio qd dñ colica. et pñcipalr in isto intestino. qd dñ colon. **C** Scō nota qz colica passio et yliaca pueniūt et differūt. pueniūt in causis. qz easdē hñt causas. et pp hoc. R. f. determinat de his sñt in vno cap. et cāe istaz passionū pñcipalr sunt v. et trāsibo cās pñmituas. Una cā pñt eē colerica mā cū apate vel sine. cui? signū est dolor itestinoz itēssimū pñgitiū? ficcus. et si est cū apate et cū fe. et iuuat a frigidis et ledit a calidis. et si de alijs signis colere q dicta sunt. vt sit iuuenis coleric? et estas. et vtat regie multiplicante co. Scō cā est mā flatica exñs in itestinis. pñalr flegma vitreū. qd est magis frigidū in quo dolore vñtōi q pñf ret terabello rōne frigiditatis mae. cui? signū est rugit? vñtris et corrosio et mutatio doloris de loco ad locū. ac pñuatio ficis. et iuuat a calido et ledit a frigido. et sic dñ alijs signis frigidis flaticis. Tertia cā est vñtositas itestinoz que iclusā in itestinis extēdit pñnculos itestinoz. cui? signū est rugitus vñtris et corrosio. et mutatio dolor de loco ad locū. Quarta cā est retētiō secū cui? signū est q diu est q nō assellauit. Quinta cā sunt vermes mordica tes et pñgētes. quoz signa dicent ifra. Tame in duobus

De yliaca et colica passione

differtur primo in situ doloris: quia in colica est dolor in intestinis grossis sub vmbilico: sed in yliaca passione est dolor in intestinis superioribus. scilicet supra vmbilicum. Secundo differunt in modo curandi: quia in passione iliaca non proficiunt clisteria et suppositoria ex eo quod non possunt attingere partes superiores quantum est de per se: sed in colica magis conueniunt illa que per inferius ministrantur. scilicet clisteria vel suppositoria.

Si cum dolore ventris fuerit ipsius constitutio et nausea: sed nec calor nec febris affuerint ea egro danda sunt que ventres sine vomendi desiderio soluant: ut est electuarium de gallia: quod. R. mastice garriof. zinziberis melanopiperis macropiperis cinamomi nucis mus. gallie musca. omnium: an. 3. r. scamonee. 3. r. postea exprimantur citonia acetosa et recentia et succus eorum cum eiusdem quantitatis melle misceatur et coquantur usque ad spissitudinem paulatim et conficiatur ex eo medicamen: quod tamen eiusdem quantitatis sit cuius species sunt. cuius dosis sit a. 3. ii. usque ad. ii. et. r.

f. 3. sca.
3. ii.

Hoc est capitulum in quo ponit cura colice et yliace. et hoc quoniam pueniunt a materia flegmatica: et primo per medicinas laxatiuas. scilicet quoniam est constipatio ventris et nausea. et dicitur quod si cum dolore ventris fuerit ipsius constipatio et nausea: sed nec est febris etiam nec calor affuerit. ea danda sunt egro que ventrem vomendi desiderio soluant: ut est electuarium de gallia. R. mastice garriof. zinziberis melanopiperis macropiperis cinamomi nucis mus. gallie o. iij. an. 3. r. scamonee. 3. ii. postea comprimantur citonia acetosa et recentia: et succus eorum cum eadem quantitate mellis misceatur et coquantur usque ad spissitudinem paulatim: et conficiantur cum eis medicinis que eiusdem sunt quantitatis: cuius species sunt. et dosis eius sit a. 3. ii. usque ad. 3. ii. et. r. Nota quare competit medicina laxatiua quando est nausea et constipatio ventris. causa est: quia ex eo quod est nausea signum est quod est materia multa in partibus superioribus: quia est passio stomachi: et ideo debet euacuari per medicinam que euacuat illam materiam et calefacit membrum: et loco istius reuertendum est ad curam doloris stomachi puenientis a materia flegmatica: et loco istius medicinie potest competere brodium galli antiqui in quo sit coctum polipodium cartamus seminis aneti: et anisi ponantur in olla ad bulliendum usque ad carniuum separationem. postea potetur et valet multum secundum sapientes: confectio hec. melanopiper. id est album piper.

Quod si nausae vehementia non fuerit nec eger medicinas vomuerit: pillule yliace sunt dande. Que. R. colloquintide serapini amboru. an. 3. r. scamonee. 3. iii. et tertiaz. informantur pillule de quibus vnius aurei pondus est dandus: velociter enim passionem dissolunt yliacam.

Ponit curam quando non est nausea per medicinam laxatiuam. et dicitur quod si nausea vehementia non fuerit nec eger medicinam vomuerit pillule yliace dande sunt. R. colloquintide serapini amboru. an. 3. r. scamonee. 3. ii. informantur pillule de quibus vnius aurei pondus est dandum: velociter enim yliacam passionem dissoluit. causa

partis est: quia iste euacuant principaliter flegma: scamonea ponitur ibi ad acendum medicinas: et bene dicitur quod non sit ibi nausea: quia ibi ponuntur quedam que inducunt nauseam ut colloquintida: et per ista intelligit similia: que conueniunt in dolore stomachi pueniente a materia flegmatica ut frequenter dedit bycrepigre Gal. tertiam partem. 3. vnius.

Si autem passio yliaca difficilis fuerit nec medicamina ventris solutiua eis contulerint hoc suppone collirium. Quod. R. salis panis. 3. r. colloquintide interioris scamonee: amboru. an. 3. ii. et. r. fiat ex eis colliria longa et supponantur.

Ponit curam quando medicina laxatiua non valet. et dicitur. si autem passio yliaca difficilis fuerit nec medicina ventris solutiua contulerit hoc suppone collirium. R. salis panis. 3. r. colloquintide interioris scamonee. an. 3. ii. et. r. fiat ex eis colliria longa et supponantur. causa est: quia quando est constipatus medicina non potest transire: et tunc valet suppositorium ad mordicandum et expellendum feces: quia materialia huiusmodi habent hoc facere: et per istud suppositorium intelligit similia: ut duo suppositoria communia quibus communiter vtuntur: et scribimus apothecariis sic. R. duo suppositoria acuta cum modico ycrepigre Gal. 3. ii. et debent esse longa ut melius attingant partes superiores.

Et si non contulerint ex enemate leni clisterizetur: quod. R. ficus citrinas. v. furpburis quantum vna manu capi potest maluanisci. Ad. i. hec in panno ligato et sic folia. r. in duabus lib. aque coquantur donec ad vnam redeant: deinde coletur et ponatur super eam baurach pondus vnius aurei. olei sisamini. 3. i. et fiat clistere ex eo. Si autem quis fortius et acutius facere voluerit pondus aurei vnius de collirio quod prius diximus admisceat.

Ponit curam per clistere. et dicitur. et si non contulerit euacuetur clisteri leni quod. R. ficus citrinas. v. furpburis quantum vna manu capi potest maluanisci. Ad. i. hec enim in panno ligata et sic folia. r. in duabus lib. aque decoquantur donec ad vnam redeant. Deinde coletur et ponatur super eam baurach pondus aurei vnius olei sisamini. 3. i. fiat clistere ex eo. si quis autem fortius facere voluerit pondus aurei vnius de collirio quod diximus admisceat. Nota quare melius valet clistere quam suppositorium. causa est: quia melius habet liquefacere et expellere feces: et magis tendit ad superiora quam suppositorium: et loco istius valet clistere. nam communiter vtuntur isto clisteri et specialiter quando est magna constipatio. R. malue bismalue: branche v. sine: mercurialis. an. 3. r. caricarum pinguium. x. numero. seminis fenugreci. seminis lini. scis aneti. an. 3. i. furpburis pugillum vnum mellis olei sisamini. an. quart. f. salis gemme. 3. i. cassie fistu. bene pinguis. 3. i. bycrepigre Gal. 3. vi. fiat clistere ad quart. v. Uel si esset magna constipatio: et si sit materia ventosa. R. paritarie abrotani centauree minoris calamenti origani mercurialis. an. 3. i. anisi citrini cartami mundati. an. 3. i. polipody quercini turbiti bene gummosi serapini. an. 3. f. pulpe colloquintide. 3. ii. furpburis pugillum vnum mellis olei rubei. an. quart. f. salis gemme 3 succi sicle. 3. i. fiat clistere usque ad quart. v. Uel sic si esset magna constipatio: et si sit mater

riaventosa. ℞. paritarie abrotani centauree minoris calamenti origani mercurialis. añ. ʒ. i. anisi cimini graminis lauri cartami mund. semis aneti feminis lini. añ. ʒ. i. furfuris pugilluz vnuz mellis olei ruthe. añ. quartl. ʒ. falis comunis. ʒ. y. yerepigre Sal. ʒ. i. fiat clystere vsq; ad quartaria quinq;

Clystere vehemēter soluens quo tunc vten duz est cū medicamina nō cōferunt nec venter soluitur. ℞. colloquintide interioris. ʒ. r. cētaur. rec. ʒ. v. buchoz mariē arthanite amboz. añ. ʒ. ij. omnia in tribʹ lib. aq̄ donec ad tertias duas redeant: coquātur ⁊ colent; deinde dissoluantur in ea alchitra mellis amboz. añ. ʒ. iij. castorei: serapini oppoponaci colliri qđ p̄dicimus oium. añ. ʒ. ij. misceātur oīa ⁊ duz est tepidū fiat ex eo enema ⁊ si squibale exierint iteret clystere donec exire videat. hoc nāq; clystere ad ministrari debet cuz res fortissima est ⁊ pessima ⁊ in colica mala: ⁊ est illa in qua sit nausea valde vehemens ⁊ infirmus nō egerit.

Cponit clystere. ⁊ dicit: clystere vehemēter forte soluens quo tunc vtendum est si non cōferunt medicamina nec ventrē soluit. ℞. colloquintide interioris. ʒ. r. centauree. ʒ. v. buchoz mariē arthanite amboz. añ. ʒ. y. melastri origani ruthe oium. añ. ʒ. i. omnia in tribʹ libris aque bulliant donec redeant ad duas tertias vnus lib. coquātur ⁊ colētur. deinde dissolue colloquintide mellis amboz. añ. ʒ. iij. castorei serapini oppoponaci colliri qđ p̄dicimus oium. añ. ʒ. y. misce omnia ⁊ duz tepidum est si at ex eo enema idest clystere. ⁊ si sterens nō exierit iteretur clystere donec exire videat clystere. hoc nāq; clystere fieri debet cū res fortissima est: ⁊ pessima ⁊ in colica mala: ⁊ est in mā in qua fuerit nausea valde vehemens: ⁊ inferius ⁊ superius nihil egredif. cā partis est: qđ ista sunt cōsumptiua mae flegmaticae: ⁊ expulsina. idē intelligēduz est de illis clysteribʹ dictis qñ dolor est fortis.

Chic preterea egritudine quādoq; fetida supuenit eructatio ⁊ plerūq; steret: p̄ os egredif: qđ cū accidit sepe mortē pretendit.

Cponit signa mortis in passione colica ⁊ yliaca. ⁊ dicit: hūc preterea egritudine qñq; fetida supuenit eructatio ⁊ plerūq; sterens per os egredif: ⁊ cū accidit p̄tendit sepe mortē. cā est: qđ illud significat debilitatē virtutis magna nō potētis expellere feces per regiones cōueniētes ⁊ morbu esse magnū: ⁊ vltimū puenit ex opilatione in intestino existente. Item claudunt meatus ⁊ nō pnt expelli per pres inferioris: ideo est mortale.

Co si cū dolore vētris nō fuerit ipsius strictura: s̄ inflatio ⁊ rugit⁹ ⁊ tensio in vētre existunt. Cōfectio de baccis lauri dāda est. que. ℞. folioruz ruthe siccoruz. ʒ. r. ameos cimini nigelle cheisim origani carui alexandri. amigdal. amararū melanopiperis macropiperis metastri danci. acori baccaruz lauri castorei oium añ. ʒ. ij. serapini. ʒ. iij. oppoponaci. ʒ. iij. conficiātur cū melle eiusdē ponderis: cuius dosis sit vt auellana vna nabacha. multis vicibʹ cuz ʒ. j. vini calefacti: aut cum apozimate de radi-

cibus: huic confectioni in remouenda ventositate ⁊ dissoluenda nihil equiparatur.

Cponit curā yliacē ⁊ colicē passionis: qñ puenit a ventositate. ⁊ pmo qñ nō est vētris cōstipatio per electuariū. ⁊ dicit: qđ cū ventris dolore nō fuerit ipsius strictura sed inflatio ⁊ rugitus nec tensio in vētre existit: elarium vel cōfectio de baccis lauri dāda est. ℞. folioz ruthe siccoruz ʒ. r. ameos cimini nigelle keysum origani carui se. alex. dñi amigd. amararū melanopiperis macropiperis metastri danci acori baccarū lauri tostoz oium. añ. ʒ. y. serapini. ʒ. iij. oppoponaci. ʒ. iij. cōficiātur cū melle eiusdē ponderis: cuius dosis sit vt auellana nabacha multis vicibʹ cū. ʒ. i. vini calefacti aut cuz apozimate de radicibʹ: huic enī cōpositioni in remouenda vētositate ⁊ dissoluenda nihil equiparāt. cā p̄t est: qđ oīa que ponunt ibi sunt ca. ⁊ ventositatis resolutiua ⁊ carminatiua. ⁊ per ista iteligit sibi filia: ⁊ iter oīa valēt dyaciminū vel dyanisuz et dyatriopipeon ⁊ oīa elaria qđ dicta sunt. ⁊ inter oīa sunt mihi duo spālia gbus cōiter vtōz in pinguibz ⁊ pauperibʹ. ⁊ certe habeo ea perep̄pta. ℞. castorei puluerizati. ʒ. y. ⁊ incozpozentur cum ydromelle facta cuz aqua citi mini: ⁊ fiant pillule ad quantitātē ciceruz. ⁊ dentur due de nocte: vel comestio cimini tozrefacti modiciuz. s̄. vnū coclear de mane ⁊ tria ante cenam. ⁊ est secretuz. ⁊ plus valet ceteris in consumendo ventositates therisim celi donia ad quātitatē vnus castaneæ detur.

Choc preterea suppositoziū subiciat qđ sit ventositatis dissolutiū. ℞. cimini folioz ruthe viridis amboz. añ. ʒ. j. buchoz mariē arthemisie amboz. añ. ʒ. iij. baurach. ʒ. j. cōficiantur ex melle ⁊ supponat cū spongia vel lana: hoc. n. dissoluit vētositatē ⁊ inferi⁹ expellit.

Cponit curam per suppositoziū. ⁊ dicit: hoc pmo suppositoziū subiciat: qđ tamē sit ventris dissolutiū. ℞. cimini folioz lauri. añ. ʒ. j. buchoz mariē arthemisie amboz. añ. ʒ. y. baurach. ʒ. i. cōficiātur ex melle. ⁊ supponatur cum lana vel spongia. hoc enī ventositatē dissoluit: ⁊ inferius expellit. buchoz mariē. i. radix piperis. arthemisia. i. succus ficule. cā partis est: qđ mālia istius suppositoziū non solum sunt mordicatiua ⁊ fortia ad expellēdū. imo sunt ventositatis dissolutiua.

Center quoq; assidue ex pāno calido vaporandus est. ⁊ eger in tina mittendus.

Cponit curā per epibimata ⁊ balnea. ⁊ dicit: vēter assidue ex panno calido vaporandus est: ⁊ eger in tina mittendus. Causa quare valz sacculus: quia est resolutiū ventositatum. ⁊ valet bal. quia habz resoluere residuū. ⁊ valet magis cum decoctione herbarum appropriatarum vel aperitiuarum. vel valet bal. naturale vel extrā aquam maris vel artificialis vt supham multum calidam ⁊ siccam. ⁊ per ista itellegit similia: vt sacculus ex milio ⁊ sale tozrefactis: vel vesica enea: cucurbita predicta impleta decoctione herbarum vt vnus vel pluriuz. ⁊ ponitur super ventrem: vel pānus calidus desuper positus. vel spongia infusa in predicta aqua fortiter cōp̄sa. ⁊ supra ventrem posita. vel valet iste sacculus. ℞. se. lini lib. ʒ. cimini modicum tozrefacti. ʒ. i. furfuris grossi par. i. conquassentur. ⁊ fiat sacculus ad quātitatē vnus palmē latus ab vtraq; parte ⁊ bulliāt in aqua vel vino albo. ⁊ fortiter compresso ponitur supra ventrē ⁊ debet coqui quousq; natet pinguedo supra.

CSi autē hec nō suffecerint ventosa cū igne po-

De yliaca et colica passione

nenda est: et locus donec rubere inceperit fricandus. Post hoc iterato fieri puenit ex oleo rutibacco et ex alijs oleis calidis et ex eis clysterizandus est eger. post q̄ eis admixta fuerint castorei euforby amborum. añ. 3. f.

¶ Ponit curam per ventosam fricationem et inunctionem. et dicit: si autem ista non sufficiunt ventosa cum igne ponenda est et locus fricandus donec rubere incipiat. post hoc iterato fieri conuenit ex oleo ruthe et alijs oleis calidis et de eis clysterizandus est eger post q̄ eis admixta fuerint castorei euforby amborum. añ. 3. f. causa parit est: quia ventosa hanc resoluere ventositatem faciente dolore et aquositate intestinum. Quare valz fricatio temperata. ca est: quia calefacit et ventositatem resoluunt: ista fricatio cum alijs preualeret et inunctio olei ruthe: quia resoluunt et consumit ventositatem. sicut valz clystere: quia euacuat principalem materiam peccantem. Item valz inunctio cum pinguedine anatis vel galline: quia resoluunt et humectat et habilitat folliculos intestinum ad excrementum ne sentiat dolor et de eadem sale: quia cum sale magis resoluunt et exiccaret et possunt inungi per clysteria.

¶ Hanc vero solitus pati egritudine dum sanus est caueat ne vinum aqua mixtum bibat: nec et summat vinum nisi purum et forte: nec aquam multam bibat. et abstineat ab herbis et lacte et oibz inflatibus.

¶ Ponit a quibus est cauendus. et dicit: hanc vero solitus pati egritudine: caueat cum sanus sit ne vinum aquam mixtum bibat nec summat nisi vinum purum et forte nec aquam multam bibat et abstineat ab herbis et lacte et oibz inflatibus et granatibus ventositatem. ca est: quia ista vina desiccant stomachum et non habent granare ventositatem. id valz vinum purum: quod consumit materiam et ventositatem. et non potest aqua: quia debilitat stomachum.

¶ Nota vinum est magis nocivum nature quam perficuum et plures egritudines sunt a vino quam ab aqua.

¶ Filonium faciens iliasim cum maximo coartat dolore: et timeat ne sincopis supueniat: ventositatem carminat et somnum puocat. R. piperis ameos foliorum ruthe mentastri castorei baccarum lauri cinimi oium. añ. 3. j. opij mandragore iusquamini oium. añ. 3. 5. cōficiantur cum melle eiusdem quantitatatis detur ex eo pondus aur. vni. huic quoque electuario additur plerumque scamonee. 3. j. et fit tunc medicamentum ventris solutiui.

¶ Ponit quodam quod pertingit cum dolore est fortissimus. filonium faciens yliasim cum maximo coartatur dolore: et timeat ne sincopis egro supueniat et somnum puocat. R. piperis ameos foliorum ruthe mentastri castorei baccarum lauri cinimi oium. añ. 3. i. opij mandragore seiss iusquamini baccarum lauri oium. añ. 3. f. cōficiantur cum melle eiusdem quantitatatis: detur ex eo pondus aur. vni. huic quoque electuario additur plerumque scamonee. 3. i. et fit tunc medicamentum ventris solutiui. ¶ Confectio veri filony. R. seiss iusquamini al. paneris nigri. añ. 3. x. opij. 3. iij. mandrag. 3. v. spice piretri euforby. añ. 3. i. mellis dissumati in duplo. ca est: quia ista opiata resoluunt et consumit materiam. similis valz stupefactio ut remoueatur passio membrum: sed non de fieri nisi in casu desperato. si autem tunc esset error peior prior: et illud faciunt ribaldi curatores: g. ponunt primo stupefactientia.

¶ Si autem cum dolore feb. affuerit cassiasistula in succo endiuie bullito et dissumato dissoluta egro est danda: et sirupus viol. in potu est tribue

dus: et nutriendus est ex raphea cum oleo de amigdo. dul. p̄dita: et ex leui clysteri clysterizandus.

¶ Ponit curam colice passionis a materia causa. puenientis. et dicit: si autem cum dolore fe. affuerit aperit cassiasistula cum succo endiuie aut scariole et dissumato dissoluta egro danda est: et sirupus viol. in potu est tribuendus ex spinargus cum oleo de amigdo. dulcibus coditis. et ex leui clysteri clysterizandus est. ca est: quia ista euacuat materiam peccantem. et valz sirupus viol. quia humectat et digerit. ¶ Istud clystere valz in materia causa colica. R. ordei mudi. q̄rt. iij. summitatus malue bisinalue herbe viol. añ. 3. i. p̄uno. 3. a. sebesten. añ. 3. x. nu. 3. se. melonum mudi. se. portulace se. cucurbitae. añ. 3. i. furfuris puri zuc. cari al. rub. olei viol. añ. quart. 1. f. cassiasistula. munde. 3. i. electuary de succo ros. 3. v. fiat clystere vsq; ad quart. 1. v. et petur in hora tertia diei.

¶ Cum autem locus doloris in ventre apparuerit grossus et habens aperturam eger in principio flobotome: de cassiasistula cum succo herbarum sepe danda est. Et sit cibus ei? cui hic dolor ex consuetudine accidere solet raphea vinctuosa cum succo: ro et oleo sisamio: et abstineat a stipticis et acetosis et a cibis grossis: et ventrem stringentibus.

¶ Ponit curam colice puenientis ab apate. et dicit: cum autem locus doloris in ventre apparuerit grossus et aperturam habens: eger in principio flobotome. Deinde cassiasistula cum succo herbarum sepe danda est: et sit cibus ei? cui hic dolor ex consuetudine accidere solet: raphea vinctuosa cum succo: ro et oleo sisamio. et abstineat a rebus stipticis et acetosis: et cibis grossis et ventrem stringentibus. Ca quare valet cassiasistula. est. quia est lenitua: et deopilatiua intestinum. et euacuat materiam peccantem. Quare non conueniunt stiptica. ca est: quia claudunt vias. Quare non alia: quia amplius ant intestina ideoque augmentat dolorem. et iter omnia mudi ad mundificationem valz istud clystere. R. lactis vacce lib. i. cassie. si. munda. 3. i. si bene potest potare post aperturam valet stomia: quod uidit mas. et phibet fluxum materiam. et recorder quod fuit quedam dña que stabat p. ix. dies sine assellatōe. et sine decimum diei egerebat sanie: et quidam medicus dedit ei illud clystere. et multum valet ad mollificandum. et sibi etiam dabat quolibz mane de lacte vaccino. Item de mane lac potabat. et cum amplius itestina in breui ista domina erat curata.

¶ Qui autem cum hoc dolore ventositatem pati solitus est: cibet cum calagie et mutagenat coditum cum semibus et abstineat ab oleribus et lacte et oibz que inflant. Et bibat vinum forte et non vitiatum: aut ydromel cum spebus que pro codito ponuntur: ut piper: quas dicemus. Hec est confectio eius. R. mellis mundi. lib. j. aq. lib. vj. miscetur et coquatur diu et spumetur bene donec fiat ad spissitudinem iulep. Cuius hoc factum fuerit in vnaquaque lib. ex eo mittant. 3. ij. puluerizati piperis in pano ligati donec appropinquet finis decoctionis eius: et cum infrigidat extrahat papyrus et exprimat et cum necesse fuerit p̄pinet.

¶ Docet preseruare a dolore ventris qui causata ventositate. et dicit qui autem cum hoc dolore pati solitus est ventositatem cibet cum calagie mutagenat conditum cum spebus et semibus. et abstineat ab oleribus et lacte. et oibz que inflant et vinum forte bibat. et non vitiatum aut ydromel cum spebus que pro codimento ponuntur ut piper et alias quas dicemus. Con

fectio ydromellis. *R.* mellis munda. lib. i. aq. lib. vi. mi-
sce & coquant. & spumant. bñ donec fiat ad spissitudinem
ulep. cūq. hoc factū fuerit in vnaq. lib. ex eo mittatur
3. ij. piperis pul. in pāno ligati donec appropinquent fini
decoctiois ei' & infrigidat. & exhibatur pānus ei'. & expma-
tur & cū necesse fuerit p. pinef. cā p. is est: q. ista sunt ca.
& confortant stomachū. & cōsumunt ventositatē. & per ista
intelligit filia vt claretū factū ex spibus.

Confert et cui hec passio ex qdā ventositate
& grossa supfluitate accidere solet oleū de ker-
ua cū apozimate de semib⁹ sumptū. **C**onfectio
apozimatis de semib⁹ hec ē. *R.* ameos cimi-
ni cheisim carui origani nigelle oīuz. añ. pugil-
lum vnu3. Istis aut admisceant lib. ij. aque.
& coquant donec ad lib. j. & f. redeat. de hoc
itaq. apozimate sumatur. 3. ij. qbus. 3. iij. olei
de cherna addant. & multis dieb⁹ bibantur.

Conit potū vt potus aq. ardētis vel potus tyriace cū
modico aq. ardētis vel cū vino dissoluta. & dicit: et iā cō-
fert cui hec passio ex quadā ventositate & grossa supflui-
tate solet accidere oleū de kerna cū apozimate de semib⁹.
sumptū. Confectio aut apozimatis est. *R.* ameos cimini
kefim carui origani nigelle oīum. añ. p. l. i. aq. lib. ij. mi-
sce decoquatur donec redeat ad lib. i. & f. de hoc aut apo-
zimate sumant. 3. ij. qbus. 3. ij. olei de kerna addantur. &
multis dieb⁹ bibant. alkerua. i. palina christi.

Sed si cui dolor iste cū caloze supernenerit
prune. xx. & ficus citrine qnq. & vuar. enuclea-
tarū. 3. v. sumant & coquant & colent. deinde
cassia. in eo dissoluta colet cui oleū amigō.
admisceat. & sumat ex eo apozimate qd in ca.
de reumatismo diximus in potu tribuat. **T**e-
ter vero si multū fuerit strictus predicto apo-
zimate addant polypodij & turbith amboz
añ. 3. ij. & coquantur cū eo & detur donec ven-
ter solutur. cum autem solutus fuerit remo-
ueatur polipodij & turbith.

Regredit ad ponēdū curā istarū passionū. & hoc pmo
per medicinas laxatiuas. & dicit: si cui dolor iste cū ca-
loze supernenerit prune. xx. & ficus citrine. v. & vuarū enu-
cleatarū. 3. v. sumantur coquantur & colent. deinde cassia.
fi. cū ea dissoluta coletur cui oleū amigō. misceat. & suma-
tur ex eo apozimate: qd in eo de reumatismo diximus in
potu tribuat. vter vō si multū strictus fuerit predicto
apozimate addatur polipodij turbith amboz. añ. 3. ij. co-
quantur cū eo & dent donec vter soluat. cū aut solutus
fuerit remoueat polipodij & turbith. causa partis est: q.
oīa ista sunt laxatiua & recurrat: vbi supra posite sunt re-
cepte medicinarum laxatiuarum.

Confectio electuarij qd ventrē solues destru-
it ventositatē & grauedinē. *R.* turbith albi fri-
cati & puluerizati. 3. xx. zuccari. 3. xxx. 3. iij. 3. f.
huius pulueris. 3. iij. ad bibendū tribnatur.

Conit alias medicina. & dicit: electuariū quidē vteris
soluētū & grauedinis. *R.* turbith p. dicti. 3. xx. 3. 3. x. 3. iij.
eari. 3. xxx. cuius pul. dentur. 3. ij. ad bibendū. cā est. q.
ile pul. euacuat flegma subtile: s. admixtū cū. 3. 3. & alius
euacuat grossū: vt dicit iohannes hebenesue. vel loco
istius valet dyaturbith.

Pillule de qbus cū quis ventrē soluere vo-
luerit vna sumere d3 q. & appetitū excitant & i-
flationez resoluunt grauedinē & cibū digerūt.
R. masticis. 33. cinamomi gar. doronici & me-
lanopiperis macropiperis scamonee zuccari
violariuz onimū3. añ. 3. j. fiant ex eis pillule ad
magnitudinem ciceris & sumatur vna. moue-
bit eniz semel aut bis.

Hic ostendit aliā medicinā laxatiuā. & dicit: pillule de
qbus cū aliquis ventrē soluere voluerit vna accipe d3:
que & appetitū excitāt. & inflationē reprimūt & grauedi-
nem & cibū digerunt. *R.* masticis. 33. cinamomi gariosi.
doronici & melanopiperis macropiperis scamonee viol.
zuccari oīum. añ. 3. j. fiant pille ad qritatē cicep. & suma-
tur vna & mouebit semel ac bis. cā p. l. est: q. oīa sunt ca.
iō valēt. **N**ota q. re valent in resoluēdo vētositatē in
yliaca passione & colica. *R.* 33. al. 3. f. anisi. 3. ij. coriandri
pparati. q. r. l. f. mactis i. alius masticis galāge cubebe do-
mestice nucis musca. subtili pul. añ. 3. j. gariofiloz. i. tres
pres diuifoz. xxx. nūero. ligri. rase. 3. v. panis zuccari al-
bi. 3. j. fiat dragera grossa illud cōfortat stomachū & cere-
brū. **S**3 nota q. coriandri p. diti nō d3 poni nisi sit di-
ges. tñ sumit coriandri pparati: qd tñ valet.

De fluxu ventris.

Cap.

LXXV.

In circa rubricam. **N**ota q. fluxus
vtrius ē triplex.
quidā vocat lyenteria. alius dyaria. 3. dissin-
teria. **L**yenteria est expulsio cibi in ea q. i-
tate q. itrauit salti in eo nō fca magna digone
fm. Hal. 4. affo. & cā illi est duplex. Una ē hūoz flegma-
tic' viscosus adherēs supficiē stōaci iterioris qui est ita
lubric'. rōne cui' debilitat vtus retētina stōaci. & ppter
h' cib' nō pōt adherere. iōq. cib' defecit crudus. **S**cōda
cā est. co. mordicatione & pūgitiua causans nocumētū in
stomaco. rōne cui' vtus sensibilis sentiens nocumētū
in corpore icitat vntē stōaci ad expellendū cibū indige-
ntū. Tertia cā est vlceraio stōaci: q. qñ ab itra est vltus
cib' ab ex supueniēs iducit mordicationē in vlcere. rōne
cui' vtus sentiēs nocumētū icitat virtutē expulsivā ad
expellendū. istud p3 in exteriorib' vlcereb' si ibi aliquid
cadat. **A**lter est q. vocat dyaria: & est fluxus hūozalis:
vt co. & melia. & talis fluxus puenire pōt a quinq. locis.
Uno mō a cerebro p viā reumatis ad stōm & itestina cu-
ius signū ē qñ venit post somnū. & est maior de nocte ra-
tione clausiois nālis caloris humores magis fiunt ad
ittra. & isto mō loqur bic: & cura ei' est cura catarrhi: & vidi
sti ibi puocātia reuma. **S**cōdo mō puenit a stō & itestinis
cui' est gūitas stōi & itestinoz. & est maior de die: q. fit
maior mixtio in hūozib' de die q. de nocte. Tercio mō
puenit a splene: cui' signū est gūitas splenis & fluxus ei'
est melicus. & de isto nō loqur bic: q. euacuare fluxum
ei' est euacuare meliaz a splene: & ipm mortificare: vt di-
cū ē in ca. de splene. 4. mō ab epe & ē duplex. Quidā ē
puenit ab opilone epis. & venaz mēfaycaz. signū isti'
ē: q. talis flux' chilosis ē ad modū aq. ordeī. & chilus a
stomaco nō potest trāsire ad epar. ideo transmittitur ad
intestina. **S**ecūduz modus est qui prouenit a debilitate
magna epatis. siue causatur a caliditate siue frigiditate.
ratione cuius non potest cōtinere humores. & cōuertre
rōne male qualitatis vel multitudinis cuius signū est:
q. vel fluxus est calidus & similis loture aque carnis: q.
epar perfecte non potest segregare sanguinem ab humo-
ribus. & aliquādo iste fluxus est virulētus & saniosus p.

De fluxu ventris

per saniam vel putrefactionē in concavitate venarū generata. Quinto modo potest provenire a toto corpore: et hoc fit tribus modis. Uno modo per viā mundificationis: ut in bona crisi: cuius signū est alleviatio infirmi: vel per viam sintdomati. ut in mala crisi: cuius signū est aggrauatio. Secundo modo potest provenire a toto corpore ex debilitate virtutis continēte membra: ut in ptificis et ethicis: cuius signū est: quod quando contingit talis fluxus apparere in eo pinguedo. et talis ut plurimum est mortalis. de isto non loquitur hic. Alius est qui provenit a toto corpore ratione opilationis pororum exteriorum. unde quando pori sunt opilati superfluitates exire non possunt. et tunc redeunt per vias ad interiora. scilicet epar. et postea ad intestina. et tunc causatur talis fluxus. Rasis autem de tali fluxu non loquitur hic: quod curatur per aperitiua. sicut per balneum vel vinum calidum et siliā. et notabiliter dicit de fluxu pestilentiali. i. multus violentus: quod frequenter rasis ponit ibi medicinas laxativas sive ultimas in materis egritudine. et ideo solum ponit illud quod non est in fluxu ventris quando est in sui malicia: et certe est cap^m maxime utilitatis.

Cum cibus in stomaco more solito non moratur: imo citius egreditur non mutatus nisi parus: et fuerit cum hoc mordicatio et dolor in ventre et sitis cum quo etiam plerumque adest ventris fluxus in quo ante comestione inuenitur purulentus: detur ego rob de succo vine acerbe: aut de succo ribes aut de succo granatorum cum spodio et rosa. ambo. an. 3. i.

Hoc est cap^m in quo ponit curā fluxus: et primo lyenterici. et dicit: cum cibus in stomaco more solito non moratur: imo citius egreditur non mutatus nisi parus: et fuerit cum hoc mordicatio et dolor in ventre et sitis: cum quo etiam plerumque adest vomitus: fluxus a comestione non digestus: detur ego rob de succo ribes: aut de succo vine acerbe: aut granatorum cum spodio et rosa. ambo. an. 3. i. Nota quare valet in lyenteria que dicta sunt. causa est: quod tunc est signum quod lyenteria provenit a materia causa mordicativa inducente nocuementum in stomacho: ratione cuius virtus sensitiua sentiens nocuementum incitat virtutem expulsiuam: et quod ibi sunt frigida stiptica repugnentia malis qualitatibus. scilicet sine stipticitate faciunt descendere causa ad intestina: quod remouent eam specialiter ad officia stomachi: si euacuat ratione qua illa causa inducit vlcus. cura perfecta est cum illis que euacuant eam. et cum medicinis dictis supra. cap^o de cura doloris stomachi et consolidatiuis. Nota quod si ex ista causa proveniat vlcus in stomacho ratione istius causa. tunc euacuativa istius causa. conueniunt. mundificatio et consolidatio istius vlcis mundificatiui: scilicet ydromel et sex partes aquae ordeii. Consolidatiuum potest esse tale. scilicet dragagani gummi arabici masticis thuris cacabre. an. 3. i. puluerizetur subtiliter et perficiantur cum succo absinthii: fiat pilule et accipiantur due de istis stomacho ieiuno facta mundificatione.

Trocisci quoque de spodio constrictiui eidez attribuantur.

Ponit curam per trociscos de spodio confecti eidez attribuantur. causa est: quod sunt frigidi et stiptici: et ratione frigiditatis debilitatur mala qualitas causa. et ratione stipticitatis costringit ventrem: et supponit quod sit subtiliata et euacuata: et est error communis apud medicos: qui semper volunt dare stiptica: quia nisi prius fuerit purgatus fiet maior fluxus. prius ergo purgetur humor peccans: quod non semper

per proficiunt stiptica et ad hoc attendentes dictum est in 4. affo. quibuscumque aures surdesunt: non mixtum si cessent accidentia cum purgentur humores facientes ea. Secundo nota quod de numero eorum que restringunt fluxum ventris. quedam sunt simplicia. quedam composita. quedam applicantur ab intra. quedam ab extra. Ab intra quatuor sunt multa sunt mihi tamē ista specialia. primum est coagulum leporis vel edii si detur cum aqua plantaginis. 3. i. ante prandium et cenam. Secundum est caseus antiquus a quo tota butyrositas sit extracta et saliedo et potest remoueri cum: et aquis et ponit in cibo: et quicquid dat bonum saporē. Tertium est tyriacha recens si detur. 3. i. cum aqua plantaginis. si non inueniatur recens misce cum ea. 3. i. opus: quod ingrosat humores. Quartum lentes cocte in tribus aquis et cocte in patella cum modico aceti et pinguedine mutonis. idem faciunt fabe excoctate cocte in aceto et torefacte in patella. Quintum est se. nasturcy et intellige assatus administratum cum succo citoniorum. alii sirupi citoniorum vel sirupi mirtilorum. Sextus est lac caprinum in quo lapides candentes sunt extincti et specialiter si cum eo bullierint anili vel sumach. nam sicut Auerroym colligit sunt multum iuuati in isto casu vel antebere. Septimum et vltimum est caro citoniorum conditorum cum succo sine speciebus: debet administrari ante cibum et post cibum stiptica puocant fluxum. Simplicia que ab extra applicantur quatuor sunt multa: tamē sunt mihi tria specialia. primum est ventosa supra vmbilicum posita. de qua dicit Auic. quod si sit fluxus per tres horas et si fuerit fluxus fortis ponantur sit tres. vna supra vmbilicum. alie due supra ambo latera. Secundum est balneum mirtili: quod confortat retentiuā multum. et ideo nullo modo in principio competit. Tertium est ablutio pedum et tibiari cum decoctione cuiusdam herbe que dicitur calca trepauino si fieret vltima ad coras non minus valz: et loco istius valet radix salicis vel radix cardamomi. cum posita dicuntur inferius. vetule faciunt emplastrum de istis. vnum ponunt ante: et aliud retro.

Nutritur vero ex adfesa citrina et pullis citi aceto coctis et assatis et cum succo vine acerbe positis. In potu vero sumat sumach cum aqua ro. deinde nutritur ex cibo cui admiscetur sumach qui vocatur sumachia: totumque eius regimen ad hoc perducatur ut infrigidare possit et constringere.

Ponit curā per nutritia. et dicit: et eger nutritur ex adfesa et pullis et assatis et in aceto coctis: et in succo vine acerbe positis. in potu autem sumat sumach cum aqua ro. et in tria ex cibo cui admisceat sumach: qui vocatur sumachia: totumque eius regimen ad hoc perducatur ut infrigidare possit et restringere. Et per est. quod ista altera mala qualitate faciente fluxum in proposito. et faciunt descendere ad intestina. et per ista itellunt sibi siliā ut electuaria vel lac amigō. cum aqua decoctionis sumach qui mihi sunt experta. lac habet phibere malam manā. et sumach restringit. Unum sicut Auic. vnum gobelluz valz ad potandum: in tunc quod aliqui ymaginantur quod portare in collo restringit. vel valz lac spissatum per multam decoctionem mixtum cum risu. ita quod sit bene spissatum: et nitrosius remouet. Dicit Auic. quod cum risu torefacto restringit multum. et quod est se. non dicitur dari: quod tunc non competit lac: sed ordeum torefactum cum ordeo vel cum lacte amigō. quia tunc non essent ausus dare carnes: ordeum datur ibi ad restringendum. et valet ad feb. quandoque torefactus: quia doque administratur in ptificis quando habent fluxum: ordeum. sumach a sumachia dictum. Vltimum re

medium ab Auic. lib. pmo. fen. 4. cap. 7. est dare lyentericis. 3. y. nasturcy torefacti. i. lacte cocti puluerizati prius administratis.

C Si non fuerit cum in eo in ventre mordicatio neque quod egreditur pus habet admixtum sed est viscosum et adest inflationis paucitas et ructus acidus et pauca sitis. Egro sicla et sinapis et pisces saliti tribuantur. Deinde cogatur ea vomere sumendo sale et mel et anethi coctum.

Ponit curam fluxus ventris lyenterici a flegmate. et hoc pmo antequam euacuatio materie sit facta. et dicitur quod si egro fuerit cum eo mordicatio in ventre: neque quod egreditur pus habet admixtum: sed est viscosus et adest inflationis paucitas: et pauca sitis et ructus acidus egro sicla et sinapis et pisces saliti tribuantur. Deinde cogatur ea vomere sumendo sale et mel et anethum coctum. causa partis est: quod est signum quod venit a flegmate. ideo debet euacuari cum sinapi: et incidit cum allis: postea debet vomere flegma ut mel sal et anethum sumendo mixtum.

Que si non suffecerint medicamen quod expellit flegma tribuat: quod. R. aloes. 3. j. colloquintide interioris. 3. iij. salis indi. 3. iij. turbit. 3. j. ex his fiant pillule et sufficiunt ad dosim. Et cibaria quibus vitur in alimuri per se intingantur et comedat sulcida que sale conduntur et acrimonia habet que appetitum prouocare prouocare.

Ponit curas quando ista non sufficiunt. et dicitur quod si ista non sufficiunt medicamen: quod expellit flegma tribuat quod. R. aloes. 3. y. colloquintide. 3. iij. salis indi. 3. iij. turbit. 3. y. ex his fiat pillule. et sufficiunt ad dosim vnam. vomitu quoque sepe vitur et cibaria quibus vitur in alimuri sparsa intingantur et comedat ea que salita sunt et que sale conduntur et que acrimonia habent que appetitum prouocare consuevere. causa est: quod euacuant materiam peccantem facientem lubricitatem in stomacho: quare valet aloes epatici colloquintida et turbit: quia euacuant flegma existens in officio stomachi et in eius fundo. quare salis: quia in ista passione est multus prostratus appetitus: quod illud flegma existens in officio stomachi causat ibi prostrationem appetitus: et quod salis et acetosa incidunt materiam et prouocant appetitum. ideo valent: et per ista intelligit omnia euacuancia flegma dicta supra cap. de dolore stomachi. pueniente ex flegmate ad. i. s. pillulam.

Si autem cum hoc quod diximus nihil egreditur superfluum neque quod expellitur aliquid puluerulentum vel flegmaticum habet admixtum: egro vinum forte et purum tribuendum est et dyabolibanum dandum. Quod. R. oliban. 3. r. piperis ameos spice cheisim anisi nigelle olij. an. 3. ij. balauistic. 3. r. mellis dispumati. q. sufficit ad consociendum: detur ex hoc in potu quod stomachum calefacit et vehementer desiccatur. Apozima quoque quod i. c. coli. passiois noia uini def et assuescat in potu sumere vinum purum.

Ponit curam quando materia est euacuata. et dicitur: si autem cum hoc quod diximus nihil egreditur quod sit superfluum neque quod expellitur aliquid puluerulentum vel flegmaticum habet

admixtum egro vinum purum etiam forte tribuendum est et dyabolibanum dandum: quod sic fit. R. oliban. 3. r. piperis ameos spice keyss anisi nigelle omniu. an. 3. y. balauistic. 3. r. mellis dispumati quod sufficit ad consociendum. detur ex hoc in potu: quia stomachus calefacit et vehementer desiccatur. apozima quoque de seminibus quod in caplo de colica nominauimus detur: et assuescat sumere in potu vinum purum. causa est: quia confortat stomachum qui erat infrigidatus a flegmate: et ad hoc confortat virtutem retentiuam. quare troci. causa est: quia sunt calidi et stiptici. ideo confortant stomachum. quare valet allia: eadem ratione et per istos troscos intelligit electuaria dicta in caplo de cura doloris stomachi ut dyamenta dyagalanga dyacitoniten cum speciebus valet in isto casu: quod ca. est et stomachi confortatiu: et loco huius valet tria dicta superius vel tria gna oliban vel. iij. gna mastici. et B in introitu lecti de nocte.

Si vero cibus non egreditur: sed res subtilis alba et aquosa cum qua sunt ea que epatis significat debilitatem: egro tribuatur id quod fit de scorza et de olibano. et electuarius dyacalamenti et troscisci calefacientes epas quos nominauimus et electuarius dyacalamenti: quod. R. foliorum ruthe foliorum calamenti siccorum ameos carui cheisim. 33. cinamomi macropiperis omniu partes equales conficiantur cum melle cocto: et dentur alia medicamina que nominauimus in ca. epatis de his que ipsius calefaciunt et confortant.

Ponit curam fluxus humoralis puenientis ab epate. et dicitur: si vero cibus non egreditur: sed res subtilis alba et aquosa cum qua sunt ea que epatis significat debilitatem: egro illud quod fit de scorza et de olibano et troscisci calefacientes epas quos nominauimus et electuarius dyacalamenti: quod sic fit. R. foliorum ruthe foliorum calamenti siccorum ameos mentastri cheisim sinzib. cinamomi macropiperis omniu partes equales. cofice cum melle cocto: et dentur alie medicine quas nominauimus in capitulo epatis ex his que ipsum calefaciunt et confortant.

Nota quod possit esse multiplex causa fluxus puenientis ab epate. hic solus innuit causas illius puenientis ab opilatione: ne per hoc quod ponit calamentum et alia aperitiua electuaria: in quo fluxu non conueniunt stiptica: quod non causarer. et in hoc certe est magnus error: quod medici nunquam dant nisi stiptica: et illa opilant: et sic inducunt maxime fluxum: sed magis conueniunt aperitiua: ut aqua cicorum rubeorum. et petro. et similia et potus brody et vinum debile: conueniunt etiam prouocantia vrinam: quod aperiant vias. Similiter ponit curam fluxus ventris causati ex debilitate et utitis contentine: quod ibi ponitur dyacalamentum et dyagalanga: et opostu faciunt oes. ideo quando a co. puenit conueniunt vne acerbe: et alia electuaria frigida: ut triasanda. et dyarodon abbatis dyarcubarbaz et alia electuaria frigida.

Scdo nota quod illa constingunt ventrem. quedam sumuntur ab itus. quedam sumuntur ab extra. medicine que ab extra applicant dicuntur iferius ubi ponit curam per epibimata. Sed medicine que ab intra applicant restringunt fluxum ventris sunt tres. quedam per modum cibi. quedam per modum electuarij. quedam sunt cala. quedam sunt frida. frida pite est ista. R. pul. puluerizati triasadali dyacodion. an. 3. y. coralli rubei coriandri preparati. an. 3. f. citoniorum acetose arilloz. an. 3. i. interioris cinamomi oliban.

De fluxibus ventris

añ. y. grana. cōserue ros. rub. facte ⁊ ros. siccis triand. añ. quart. i. dyacodion dyacitoniten sine speciebus conditis cuz pane zuccari. añ. quart. f. ⁊ si est delicatus addantur pñi aurei. xx. electuaria calida quibus raro vti mur sunt tria tñ dyalibani dyagalāga dyacinamomum. Illa que administrantur in modū potus sunt tria inter alia. Unū est sirupus ministratus cū aq̄ pluuiali ⁊ aqua plantaginis. ⁊ est bonū remediū certe. Scdm est R. aque plantaginis lib. f. aque endiuie aque ros. facte de stipitib⁹. añ. q̄rt. i. panis zuccari al. q̄rt. ii. fiat inlep ysq̄ ad lib. i. Tertium est. R. aque plantaginis q̄rt. f. cū 3. i. pul. se. ros. vel anthere qd̄ idē est: qd̄ paupibus valet qz dicit Auic. q̄ bene valz ⁊ est bonū se. anthere: pauperibus facio potare aquā ros. puram. ⁊ confortat eos ⁊ in frigidat quādo est cum se. valet: ⁊ si est de stipitibus preualet. C Nota q̄ mel crudū laxat. ⁊ coctū restringit.

C Si autem cum predicta egritudine non fuerit significatio debilitatis epatis: immo quod egreditur subtile est ⁊ albus ⁊ fuerit in stomacho grauitas: puluis de malis granatis ad transglutindū dandus est: cuius confectio. R. osium granatorū acetosorum ⁊ tritorū vt alcohol. 3. c. carui se. coriandri aceto acerrimo infusorum: ⁊ postea assatorum. añ. 3. x. pilocaracte sumach balaustie omniū. añ. 3. x. pulueri zentur optime ⁊ misce ⁊ de f. ad transglutindū.

C Pōnit curam fluxus ventris flegmatici prouenientis a stomacho. ⁊ hoc primo per pul. ⁊ dicit: si autem cum predicta egritudine nō sunt signa debilitatis epatis: immo qd̄ egreditur cum fluxu est subtile ⁊ albu. ⁊ fuerit in stomacho grauitas pul. de granatis dandus est ad transglutindū qui talis est. R. osium granatorū acetosorum ⁊ tritorū vt alcohol. 3. c. carui se. coriandri aceto acerrimo infusorum. ⁊ postea assatorum. añ. 3. y. pilocaracte sumach balaustie omniū. añ. 3. x. pul. optime ⁊ misce. dentur ex eis ad transglutindū. C Nota q̄ iste fluxus est flegmaticus per hoc q̄ sentitur grauitas. ⁊ signū est q̄ materia venit de nocte q̄ de die: qz omnis flux⁹ proueniens a cerebro propter ascensum vaporū ad ipsū est de mane vel de die magis q̄ de nocte. vñ iste pul. veniens ad stomachum cōfortat virtutem retentiā. ⁊ datur in calida: quia materia est frigida ⁊ aquosa. C Scdo nota q̄ si ista materia flegmatica aquosa sit multa: tūc oz euacuari: qz quāto plus damus stiptica: tāto plus augmētamus fluxum ⁊ ad euacuandum ⁊ cōstringendū post euacuationem: vt faciunt mirabolani. ⁊ tūc potest esse talis medicina. R. corticis mirabolanoz kebuloz modicum combustorum supra regulam calidam. 3. y. cacabze boli armenici. añ. 3. f. dragagari gummi arabici torrefactorū. añ. 3. i. fiat pul. ⁊ incozpozetur cum sirupo mirtillorum vel aqua pluuiali. deinde fiat massa que distemperetur cum sirupo mirtino limphato cum aqua pluuiali: ⁊ aliquādo ministretur quādo est fluxus sanguinis cū aqua plantaginis. ⁊ si cū flegmate mixto ponatur equis partibus de mirabolanis kebulis de reub. f. 3. y.

C Electuariū quoq̄ quod dicit chanzi datur: quod. R. arillozū passarū tritorū vt alcohol lib. j. mirtillozū siccoz puluerizatorum vt alcohol lib. f. pilocaracte nabati balaustie se. tamarisci ameos omniū. añ. 3. x. conficiant cum melle de canna aut cuz melle apum opti

me dispumato ⁊ electuariū sumatur.

C Pōnit curam cuz electuario. ⁊ dicit: electuariū quoq̄ qd̄ datur sic fit. R. arillozū passarū tritorū vt alcohol lib. i. mirabolanozū siccoz pul. vt alcohol lib. f. pilocaracte nabati balaustie se. tamarisci ameos omniū. añ. 3. x. cōficiantur cū melle de canna aut cū melle apū optime dispumato. causa est: qz bz virtutē cōstringendi cuz sit multe stipticitatis ⁊ siccitatis. ⁊ hoc itelligit simateria sit multa. al. melācolica. ⁊ pro maiori pre euacuata. ⁊ hoc itelligit simplr de canna mellis ⁊ zuccari.

C Si autē quod egreditur citrinum fuerit ⁊ anum mordicar eger quoq̄ sitim patitur ⁊ febrē: trocisci cōstrictiui de spodio ⁊ aq̄ sanich ⁊ ordeī dentur. Trocisci cōstrictiui de spodio. R. rosaz ru. ⁊ spodij. añ. 3. x. se. acetose sumach balaustie gummi arabici omniū. añ. 3. v. informētur troci. pondere. 3. ij. quoz vnus cū 3. j. rob citoniozū simplicis sumat. Aqua de sanich ordeī ita fit. ordeū fractū in aqua ipm cooperiēte bulliat donec aqua inspissetur: deinde coletur ⁊ bibantur ex eo. 3. iij. cum. 3. iij. spodij ⁊ gummi arabici eadem quāritate.

C Pōnit curas fluxus colerici sine sanguine intestinorū. ⁊ dicit: si autem qd̄ egreditur citrinum fuerit ⁊ anū mordicat. eger quoq̄ sitim patitur ex se. trocisci cōstrictiui sunt dadi. ⁊ aq̄ sanich ⁊ ordeī de f. Cōfectio trociscoz de spodio talis est. R. ros. ru. ⁊ spodij amboz. añ. 3. x. se. acetose sumach balaustie gummi arabici omniū. añ. 3. v. informētur trocisci. 3. y. quoz vnus cuz 3. i. rob citoniozū simplicis sumatur. aqua ordeī quā diximus. ⁊ sit fructum ordeum sic fit. R. ordeī fracti in aqua ipsaz cooperiente bulliat donec aqua inspissetur. Deinde aqua coletur ⁊ bibantur ex ea. 3. iij. cū. 3. iij. spodij ⁊ gummi arabici in eadez quāritate. C Nota quare valent isti trocisci: quia sunt in frigidatū ⁊ cōstrictiui. ⁊ fluxus prouenit a co. ⁊ trocisci alterant ⁊ disponunt ideo valent: quare valet aqua ordeī illo modo madefacta: quia nō est lenitua: quia est ex ordeo fracto ⁊ multū consumitur. ⁊ ratione eius acquiritur terre streitas in ordeo que stipticat ⁊ restringit. ideo controuersia est inter rasim ⁊ auerroyim: qui dicit. q̄ ordeum laxat verū est: ordeū nō fractum: ⁊ sic non debet frangi quādo datur causa solutio: nis ⁊ in se. sed quando est fluxus ⁊ sine se. debet frangi.

C Nota secūdo q̄ si materia colerica fuerit multa: tūc euacuari debet ante trociscos ⁊ medicinas co. euacuatiuas ministrare ad fluxum facientes ⁊ cōfert in dissinteria causata ex eo. R. corticis mirabolanozū citrinorū gummosorum reubarbari electi modicum combustorum supra regulas. añ. 3. i. cacabze boli armenici. añ. 3. f. dragaganti gummi arabici modicum torrefactorū. añ. 3. i. fiat pul. ⁊ incozpozetur cū sirupo mirtillozū ⁊ fiat massa ⁊ administretur: vt predictū est in alia medicina.

C Qz si ex fluxu vētris euenerit excoziatio puluis de bolo ar. ad transglutindū de f. Qui. R. psilij. 3. x. se. plantaginis. 3. x. gummi arabici boli ar. añ. 3. iij. psiliū asset ⁊ gummi ⁊ bolū puluerizetur ⁊ cōmisceant ⁊ sumantur in potu ex eo in mane. 3. iij. cū rob de citoniozū ⁊ citrica noctem tantūdem. Libus vero eius sit pulmentū factū cū granis granatozū ⁊ passis cū

aqua ⁊ aceto ⁊ cib⁹ factus cū succo vne acer-
be ⁊ sumach ⁊ taphea cui admiscetur succus
sumach ⁊ his similia cibaria.

Conit curam fluxus ventris cū excoziatione per nu-
trientia. ⁊ dicit: q^d si ex fluxu ventris venerit excoziatione
pul. de bolo armenico ad transglutinduz datur. **R.** p⁹si-
ly spody seminis plantaginis omnium. añ. 3. x. gummi
arabici boli armenici ambozum. añ. 3. ij. p⁹siluz asetur.
⁊ gummi ⁊ bolū puluerizent ⁊ commisceatur in potu ex
eo in mane. 3. ij. cū rob de citonyis: ⁊ circa noctē sit tū ci-
bus e⁹ pulmentū factū cū granis granatoz vuis passis
⁊ cibis factis cū aqua ⁊ aceto cū succo vne acerbe ⁊ suma-
chia ⁊ taphea cui admiscetur succ⁹ sumach: ⁊ silia ciba-
ria. **C** Nota p⁹ q^d excoziatione iestinoz vel est in iestinis
supioribus vel in inferiorib⁹. qñ est in supioribus tūc est
dolor supra vmbilicū ⁊ exiit sanguis ⁊ sanies: qñ est in i-
feriorib⁹ est fluxus ventris cū sanguine: ⁊ est dolor sub
vmbilico. Et in excoziatione q^d fit in iestinis supiorib⁹
p⁹ueniunt ista q^d accipiunt per os vt trocisci. s³ qñ est in i-
estinis inferiorib⁹ excoziatione tunc p⁹ueniunt illa q^d accipi-
untur per inferiora: q^d illa que accipiunt per os accipiunt
magnā alterationē anteq⁹ veniāt ad locū inferiorē: ⁊ tūc
p⁹ueniunt duo clysteria: qñ est fluxus ventris cū excozia-
tione iestinoz inferioroz. quoz p⁹mū est mūdificatiū.
2° solidatiū. Clystere mūdificatiū in fluxu vētris
cū excoziatione iestinoz inferioroz. est istud. **R.** aque oz-
dei lib. i. mellis electi. 3. iij. misce q^d sufficit p⁹ duab⁹ vi-
cibus: ita q^d q⁹libz die lib. i. inuicet. q⁹re plus datur mūdi-
ficatiū q⁹ solidatiū: q^d vulnera nō sanantur: nisi p⁹us
exceatetur per Bal. s³ affozinoz. Solidatiū oz ē tale
R. gallaz nō perforataz sumach boli armenici. añ. 3. f.
dragagāti gūmi arabici. añ. 3. ij. succi plantagi. facta resi-
dencia. 3. ij. sepi. renū caprarū recetiū q⁹rti. f. vitella duo-
rū ouoz cocta fiat clystere cū aq⁹ pluuiā ad lib. f. ⁊ q⁹to
magis retinet tanto plus restringit. In excoziatione autē
facta ex mā valz istud clystere factū ex. xxx. 3. butyri re.
2. ij. 3. sanguis draconis ⁊ est satis expertus. **C** Secūdo no-
ta si est fluxus sanguis sine excoziatione iestinoz: vt q^d
vena est rupta vel h⁹ si sit supfluus tunc illa q^d cōueniūt
dicta sunt in ca⁹ de cura vomitus sanguis que est cā scōi
dicti. q⁹re p⁹ueniunt sibi ista nutritia: cā est: q^d habet vir-
tutē solidadi ⁊ restringēdi materiam.

Trocisci quoq⁹ de balaustris qui cūz nimie
conferant diarie dandi sunt cū fluxus fuerit su-
perfluus siue habeat sanguinē admixtūz siue
non. **R.** gallarū filiquarū nabati semis tamari-
sci olivani balaustric oīuz partes equales. opij
gūmi arabi. amboz. añ. partem. f. in formēt
troscisci pondere. 3. ij. ex qbus. j. cū vino suma-
tur. si neq⁹ calor affuerit neq⁹ febris. sed si feb.
affuerit cū rob de citonyis acetosis sumat. qui
tūc dandi sūt cū vētris fluxus supfluus fuerit.

Conit curā p⁹ trociscos qui idrūter valēt in oī fluxu. ⁊
dicit: trocisci de balaustris: qui tū nimie cōferunt diarie
dandi sunt cū fluxus fuerit supfluus siue habeat sangui-
nē admixtū siue nō. **R.** gallaz filiquaz nabati semis ta-
marisci olivani balaustric oīuz pres eqles opij gūmi ara-
bici amboz. añ. p⁹te mediā. ⁊ in formēt trocisci pōdere. 3.
ij. ex qbus vnus cū vino sumat si nec calor affuerit nec
fe. Sed si fe. affuerit cū rob de citonyis acetosis sumat q^d
tūc dandi sunt cū vētris fluxus supfluus fuerit. cā par-

tis est: q^d trocisci sunt multū stiptici. ⁊ per istos trociscos
intelligit alios quos ponit Joh. ebēme. in suis v⁹libus.

C De tenasimone.

Cap.

LXXXVI.

Infectio de trociscis ad tenasimone
qui tunc dandi sunt cū calor absentia
fuerit ⁊ vētositas erit nocina ⁊ so-
nitus. **R.** scis insquiami al. scis aneti.
seminis feniculi omnium. añ. 3. v. amcos. 3. ij. ⁊
f. opij. 3. iij. semis apij. 3. x. fiat trocisci de qui-
bus pondus. j. aurei in potu sumatur.

Circa rubricam. **N**ota ca⁹ de te-
nasimone: q^d i⁹ su-
perfluū fluxu vētris p⁹uenit tenasimō. hic igit⁹
ponit curā tenasimonis p⁹ueniētis ex ventosi-
tate. ⁊ hoc p⁹ per trociscos. ⁊ dicit: trocisci ad te-
nasimone dandi sunt cū calor absentia ⁊ vētositas fue-
rit nocina. ⁊ sonitus. **R.** semis insquiami al. semis aneti se.
feniculi omnium. añ. 3. v. amcos. 3. ij. ⁊ f. opij. 3. ij. scis apij
3. xi. fiant trocisci. de q⁹ pōdus aurei vni⁹ in potu suma-
tur. **C** Nota q^d tenasimon communiter diffinitur sic. te-
nasimon est magna voluntas egerendi cum modico aut
nullo effectu. **C** Secūdo nota que est causa tenasimonis:
dico q^d causa eius est omne illud q^d inducit nocimentū
in capite vltimi iestini. s. longaois ⁊ virtus sensibilis
iestinozū sentiens suūz nocimentū incitat vtutes ex-
pulsuam membri ad expellendūz ac si emitteret feces.
⁊ iste sunt cause in generali. Prima est mala complexio
frigida existens in iestinis causata. s. ex sessione longa
super lapides frigidus vel herbas frigidas vt frequēter
accidit. Secunda causa est ventositas existens in capite
iestini: cuius signum est rugitus ⁊ inflatio. Tertia cau-
sa est humor calidus imbibitus in ipso iestino: cuius si-
gnus est dolor mordicatus ⁊ arsurā: ⁊ q^d patiens iuuat-
tur a frigidis ⁊ ledit⁹ a calidis. Quarta causa est humor
flegmaticus viscosus infixus siue imbibitus in porosita-
tibus iestinoz: cuius signum est: q^d expellitur humor
iclusius grossius ⁊ mucilaginosus: ⁊ patiens iuuatur a ca-
lidis ⁊ leditur a frigidis. Quinta causa est vlcus iestini
ni ⁊ post dissinteriam. cuius signus est saniei exitus ab i-
estinis. Sexta causa est apostema istius iestini vel e-
morroz de cuius signum est ad tactum. nam circa anum
percipitur tumor notabilis. **C** Tercio nota q⁹re valent
isti trocisci in tenasimone. causa est: q^d sunt compositi ex
calidis medicinis ventositates resoluētib⁹ ⁊ carminan-
tibus. similiter ponunt⁹ medicine stupefactiue: vt remo-
ueant sensum a membro vt insquiamuz anetum anisi: ⁊
quāuis valent isti trocisci ab intus recepti: ab extra ta-
men valet balneus factum ex sporgia infusa in vino de-
coctionis ruthe yfopi maratri anisi fursuris cauliz ru-
beoz fortiter compressa ⁊ ano apposita. ⁊ q^d patietes se-
deant super illam. hoc facimus cōmuniter.

Cōfectio electuarij de stozace q^d antiquo flu-
xui ventris confert ac tenasimoni: cum neq⁹ fe-
bris n³ calor affuerit: s³ si aderit vētositas no-
cina danda erit. **R.** castorei opij assari stoz. li-
quide myrrhe se. insquiami nigri thuris oīuz
partes equales mellis q^d sufficit ad spēruz cō-
fectionē cuius dosis sit. 3. ij. vel. iij.

Conit curam per electuaria. ⁊ dicit: p⁹fectio electuarij
de stozace antiquo fluxui ventris cōfert ⁊ ad tenasimo-
nem cum nec febris nec calor fuerit. sed si adest vento-

De tenasimone

fitas nociva danda est. *R.* castorei opij assari storacis liquide myrrbe se. insquiami nigri thuris oīus partes eq̃les mellis qđ sufficit ad sp̃eruz confectionē cui sit dosis 3.ij. vlsq̃ ad. iij. causa est de trociscis: qz pponunt ex stipticis et resoluētib⁹ ventositatē: qz in istis est maxima sensibilitas itestinoz. id cōueniunt stupefactiua et resolutiua rōne ventositatis: et p̃p̃ p̃ficiat accipere per os: qz multū est lōgiquū. et id loco electuarij ordinet clystere euacuatū et resolutiū et consumptiū: sicut dictum est in colica et yliaca. parte aque: vt. 3.ij. vel. i.

C Si aut postq̃ tenasimon. x. transierit dies nō visa fuerint medicamina cōferre et eger super pectinē sentit dolorē redeundus est ad clystere. qđ. *R.* panici excorticati rizi excorticati lentiu excorticatarū ros. siccarū balaustie cupularū glandiūz omniū. añ. *Ab.* j. oia in tribus libris aque coquātur donec ad. j. et. f. redeant. deinde colētur: deinde sumātur ceruse cineris papiri baby. ābo. añ. 3. j. boliar. 3. f. vitelli oui duri assati olei ros. 3. f. ex his oib⁹ in predicto apozimate fricādo dissolutis clysterizet eger semel aut bis.

C Ponit curā per clystere. et dicit: si aut postq̃ decimum diē pertrāsierit: et visa non fuerint medicamina p̃ferre: et eger super pectinē sentit dolorē redeundus est ad clystere strictiū. *R.* panici excorticati rizi excorticati lentium excorticatarū ros. siccarū balaustie cupularū glandiūz oīum. añ. *Ad.* i. oia in trib⁹ lib. aque coquātur donec redeant ad lib. i. et. f. colentur. et deinde sumātur ceruse cineris papiri babylonici amboy. añ. 3. i. boli armenici. 3. f. vitelli oui duri assati olei ros. añ. 3. f. in his oib⁹ in p̃dicto apozimate fricando dissolutis clysterizet eger semel aut bis. **C** Nota q̃re illud clystere valet qñ est antiqu⁹: qz ex quo medicamina nō conferūt. signū est q̃ ista ventositas nō remouet: qz per illā ventositatē causatur illa relaxatio in itestinis. et ad illaz relaxationē oīz admistrari p̃solidatiū et resolutiū: et qz illud clystere est valde stipticiū vnitū partū intestinoz. ideo est multū vtile: supposito q̃ talis ventositas sit remota: qz si nō esset: nō iuuaret. in hoc sumus decepti: qz administramus stiptica vt syrupū de ros et augmētamus morbi. et loco istius clysteris pōt administrari sacculus de stipticis vt de simach et de ros: et alijs stipticis infusis in aceto et modico vini stiptici fortiter p̃fusus et applicat⁹ ano ceruse. f. lote.

C Si tenasimon fuerit lōgi tēporis in quo nō egrediet sanguis: s̃ rasura alba mucillagini similis. medicamē putredinis qđ in. c. putridarū ginginarūz noiāuimus dandum est ex quo in apozimate eorūque nominauimus fricato et dissoluto clystere semel aut bis fiat. **C** Si ex ventris fluxu in ventre vehemēs p̃fectio secuta fuerit clystere fiat ex oleo ros. tepido. si autē nullo modo mordicat clystere ex illo medicamine addatur multoties donec sanctur.

C Ponit hic curam tenasimonis cuius exitu flegmatis. et dicit: q̃ si tenasimon fuerit longi tēporis: in quo nō egrediet sanguis: sed rasura alba mucillagini similis. medicamen putredinis: qđ in ca. de cura ginginarū putridarūz noiāuimus dandū est: ex quo in apozimate eorūque no-

minauimus fricatio aut dissolutio semel aut bis fiat. et si ex ventris fluxu in ventre vehemēs mordicatio secuta fuerit: clystere fiat ex oleo ros. tepido. si autē nullo modo mordicat clystere ex illo medicamine multoties addat donec sanet. **C** Nota q̃ duplex est causa exit⁹ rei sanior se et mucillagi. in tenasimone. Una est humor mucillaginosus imbibitus siue inuisicatus in porositatibus itestini. Alia est causa rasurę itestini et exitus piguedinis ei⁹. et frequēter p̃tingit post dissinteriā: imo post magnā dissinteriā p̃tingit exitus humorū vel pinguedinis. et de isto loquitur hic rasis cui in hoc casu exit⁹: et qz illud est stipticum et p̃solidatiū itestinoz. et si humor mucillaginosus nullo modo valz: et mā per se euacuata p̃peteret istud clystere. et qñ est ex rasura itestini cōpetit clystere positi in linteis: et alia p̃solidatiua itestini facta mundificatiōe intestini si esset ibi sanies. **C** Secdo nota q̃ si tenasimon causatur ex humore inuisicato in itestino. p̃mo oīz fieri euacuatio flegmatis: vt oīū ē supra. in. c. de colica et yliaca. Postea filtrum bal. vel sponsia infundat in vino decoctionis se. fenugreci lini furfuris caulūz rubeorū fortiter cōp̃ressorū applicetur ano: vel ex his fiat sacculus super quē paries fedeat. et isto casu est vltima medicina fomētatio rapsi barbati vel ei⁹ cathaplasmatio: ita q̃ bulliat in aq̃. et postea exprimat⁹ et ponat supra. Si vō tenasimon causat⁹ ex humore ca. purget cū clysteri dicto supra. cap. de cura colice et yliace passionis. et postea infundat filtrum balneū in aceto et fortiter p̃p̃ressus applicet ano et circa itus itestini yngat cū oleo ros. et albumine oui. In tenasimone causato ex ventositate siue a flegmate valet suffusio migatio cū pinea cōq̃sata posita supra carbonēs. **C** Si causat⁹ ex vlcere mundificet cū vino et melle p̃. et postea p̃solidet cū vnguento facto ex oleo ros. dragagati gumi arabici aloē loto mastice et thuris oīa supra. Si autē causat⁹ ab apate calido in p̃ntenta de bombace: vel de panis molli infuso in oleo ros. et albumine oui supponatur. s̃ in augmento ad maturandū fiat vnguentū de assungia galline mucillag. se. lini olei amigō. et si causat⁹ ab apate tūc cōuenit istud medicamē. *R.* succi apy succi caulium añ. 3. i. olei ros. olei camomille misce et tēta in p̃dictis infusa supponatur in augmento. addatur istis ad maturandum mucillagi. se. fenugreci. seminis lini. añ. 3. f.

C Epithima de quo ṽeter cū fluxus vehemēs est et virtus debilitata liniendus est. *R.* galie achatie ciperi mirte gallari ciperi thuris añ. ex oib⁹ his vino veteri. aut succo citonioz cōspersis liniatur venter. huic quoq̃ quandoq̃ additur panis coctus de syria.

C Ponit curā fluxus ventris per epithimata qñ puenit a friditate. et dicit: epithima de quo venter cū fluxus vehemēs ē et qñ virtus debilitata est liniendus est. *R.* galie achatie ciperi ros. gallarum ciperi oīum añ. partes equales vino veteri aut succo citonioz cōp̃ressorūz lintat venter. huic quoq̃ quādoq̃ addit panis bis coct⁹ vel syria. id ē de illa terrarita q̃ fiat empl⁹. loco isti⁹ valz istō emplastrū in fluxu vētris cāto a friditate. *R.* anisi cimini nasturcy assatoz masticeis olibani. añ. 3. ij. succi abfinthy lib. f. aq̃ ros. q̃rtl. i. aceti. 3. i. farine nucis cipsi qđ sufficit misce oīa puluerisēt: et fiat empl⁹ mediocriter ligidū

C Si aut cū hac egritudine fuerit caloz. epithima fieri conuenit ex duobus sandalis et ros. et boloar. et faufel et gall. et pane biscoto cū succo macianoz aut citonioz aut mirrino.

Conit curā qñ puenit a mā calida. 7 dicit. si aut cum bac egritudine fuerit caliditas epithima fieri conuenit ex duob⁹ sandali⁹ ros. 7 bolo armenico 7 faufel 7 galla 7 pane bis cocto cū succo citōioz 7 macianoz: 7 mirtino. faufel est lignū hñs virtutez sandali: cā partis est: qz oīa ista sunt frigida 7 stipitica 7 intestinoz 7 partiu circūstā: tū cōfortatiua. 7 loco istius pōt ppetere tale quo cōiter vtōz. **R.** succi plantaginis ptes. iij. aq. ros. de stipitibus acci. añ. 3. f. berberis sumach. añ. 3. i. mirtilloz boliar. añ. 3. y. coralli ru. sādali al. 2. ru. āthere arilloz: masticiis añ. 3. y. psidie. balaustie. galla. añ. 3. f. farie lētū: qd suf. ficit puluerizent subtilr misce oīa: 7 fiat emplm medio/ critez ligdū. Vel illud qd puenit in vtroz casu. **R.** lap. dani qtr. i. masticiis. 3. i. solibani. 3. y. sumach berberis añ. 3. i. 7. f. mirtilloz boli armenici. añ. 3. i. coralli rubei: san/ dali albi 7 rubei: anthere arilloz: ros. rub. añ. 3. f. terbe/ bentine. 3. i. puluerizāda puluerizent subtilr. cōquassan/ da cōquassent cū pistello calido: misce oīa malaxando cū oleo ros. vel mirtino: fiat emplz ad modum scuti ad quātitate medie palme ex vtroz pte. extēdat supra alu/ tā archeta facta ex epate porci caulib⁹ pbullitis: ouis co/ ctis in aceto: 7 postea d3 accipiyitellū ouī carniū cito/ nioz. 3. iij. in modico cere cūz modico cinamomi 7 coriā dri valet in fluxu ventris.

Co si eger vehementer patiatu tenasimon 7 sepe vadit ad sellam: 7 nihil tamen egreditur collirium istud subijciatur: est enim mirabile ad sedandum tenasimonem. Colliriū. **R.** thur/ ris licij croci gūmi arabici. añ. 3. i. 7 opij. 3. iij. info: mentur colliria 7 supponantur.

Cōit curā tenasimōis qñ nihil expellit. 7 dicit. q si eger frequēter patiat tenasimonē 7 sepe vadit ad sellā 7 nihil egredia. colliriū istud subijciat. est. n. mirabile ad sedā dū tenasimonē. **R.** thuris licij arabici: croci gūmi. añ. 3. i. opij. 3. y. iforment colliria 7 supponant. cā pīs est: qz ex quo nihil expellit signū est q causat ex relaxatiōe inte/ stini 7 eius nimia subilitatione: 7 qz illud suppositoziū est stipiticiō valz cū periculū est de hoc qd dicit Auic. q qdā habet tenasimonē cū fluxu vētris 7 iposuit opius in iestini 7 moru: fuit. vep est qd idē dicit Ras.

CDe difficultate mingēdi. Lap. LXXXVII.

Intra rubricaz. nis vrine est tri/ plex nomenclū. factio lesa. actio corrupta. di/ minuta 7 ablata. vocat. n. actio diminuta vel actio corrupta: qñ vrina nō pōt expelli nisi p itenalla 7 per tēpora 7 cōiter tūc d3 disturia. f. qñ hō nō pōt mingere: s3 bñ vult. Sed vocat actio ablata quādo nullo mō pōt expelli 7 vocat cōiter suria. Sed corrupta vocat qñ vrina icōueniēter expellit. f. inolūtaria 7 gut/ tarim: 7 d3 cōiter strāguria. hic loq⁹ Ras. de pīs duo/ bus nomenclis: qz in illis est retētiō vrine inolūtaria. De actiōe aut corrupta dicit ifra: qz restat dicere d difficultate vrine 7 ei⁹ retētiōne. vñ actio diminuta 7 ablata cas/ dez bñ causas: 7 in vtroz est inolūtaria retētiō. **C**Se cundo nō q cā difficultatis mingēdi est triplex. f. extri/ seca 7 est duplex. Una est friditas magna coartās 7 op/ lano mear⁹ vrine: vt vētus borealis 7 alia frigida supra pectinē posita 7 vesica. Scda cā est casus passio quas/ sans laceros lateris 7 vētris: q qdē itrat ad expulsiōnē vrine. Tā itrinseca est duplex. alia est pūcta. alia est pri/ uata. pūcte cāe pñt eē. vi. in gnāli. Prima est passio ite/ stinoz: sicut qñ est apa in iestinis siue feces opilate idu

centes opilationē in vesica: 7 coartationes: qua ppsa ei⁹ meatus claudunt. Scda est passio renū: 7 qñ apostema est in renib⁹ vel lapis claudunt vic per quas trāsit vria ad vesicam. Tertia est passio epatis vt in ydropisi reti/ nente aquositate que mittebat per viā que est iter epar 7 vmbilicū. Quarta cā est passio cerebri: vt p3 in frenesi 7 litargia: qz obliuiscunt mingere: 7 tñ ista expulsio vrine nō pōt fieri nisi a vtute sensibili q a duab⁹ vtutib⁹ depē/ det: vt p3 doc. 6. de vtutib⁹. cap. vltio. Quita cā est passio tori⁹ corpis vt in feb. ardētissima in qua psumit aquosi/ tas que d3 ire ad vesicā: 7 pp hoc dicim⁹ qñ mingūt paz q se hoc facit. de ista nō loq⁹ hic: qz ista facilius curat. Alia est priuata siue ppria difficultas mingēdi. 7 est du/ plex. Una est vtus expulsua lacertoz pectinis 7 vētris: vt qñ villi latitudinales sunt debiles. 7 pp hoc alig faci/ liter migunt vrinā 7 alig nō. Scda est opilatio existens in vesica siue illa sit ex lapide siue ex sanie. 7 de ista diffi/ cultate mingēdi loquitur hic.

CSequit⁹ iā text⁹ capli. 77. qd hic d3. 78. qñ nō est vt videbit in pcesu pp numerū capi. sequitium.

Quam vrina minuitur 7 ex toto reti/ netur: nec tumor appet i femore: nec grauitas: nec dolor in renibus sentit⁹: succurrendū est ex medicaminibus vrine pronocatiuis que nominauimus: quo/ rum vnus confectio. **R.** seminis apij nitri ru/ bee tinctozuz: seminis olisatri: seminis iunipe/ ri assari ameos spice amigdalaz amaranz: añ. 3. xx. seminis melonis. 3. x. cantaridarum: quarum capita 7 ale abscisa fuerint. 3. j. armo/ niaci. 3. iij. armoniacum in vino dissoluatur 7 alie species ex eo conspergantur: ex quibus fi/ ant pillule magne: ex quibus sumatur ab. i. 3. vsqz ad tres. hoc enim medicamen valde con/ fert corpozi cñm dissolutionem 7 laxationes patitur 7 hypofarce ad expellenda omnia ac/ cidentia causa quoz corpozi deficcari op3.

Choc est capli in quo determinat de passionib⁹ renū 7 ve/ sice. Et pmo de passione que d3 difficultas mingēdi: put puenit ex debilitate vtutis expulsue. 7 dicit. cū vria mi/ nuatur aut totalr retinet⁹: nec in femore apparet tumor grauitas: vel dolor in renib⁹ sentit⁹. succurrendum est ex medicaminib⁹ puocatiuis vrine que noiaimus: quoz vni⁹ pfectio est. **R.** seis apij nitri rubee tinctoz se. olisatri. se. iuniperi: se. assari ameos seis feniculi spice amigd. amararū oīuz añ. 3. xx. seis melonū. 3. x. cātaridaz: qruz capita 7 ale abscise fuerint. 3. i. armoniaci. 3. iij. armonia/ cuz in vino dissoluat 7 alie spēs ex eo pficiant⁹: ex qb⁹ pil/ lule magne auellane siles de qbus sumat ab. i. 3. vsqz ad iij. 3. hoc. n. medicamē cōfert valde corpozi dissoluto ad laxitatē 7 ypozarce: 7 ad expellēduz oīa accidentia quoz corpus deficcari o3: cā est: qz ex quo oīa ista aperiūt. sig⁹ est q ista debilitas nō puenit ex opilatione aliq: qz mā iducit grauitatē in mēbro: s3 solū ex debilitate virtutis expulsue: 7 qz ista iuuat ad expellēdu 7 pferūt vtuti ad expellēdu 7 puocat vrinā: iō valēt: 7 sup istud elius du/ cis bibat cū modico brody cicep: 7 valz ad frāgendū la/ pide: 7 hoc in ieiuniū stō cū vino albo elixato. i. de se. ma/ cedonie 7 spicenardi aspergant 7 icorpozent.

Co si contingat mingēdi difficultas ex casu.

De difficultate vrine

vel percussione in femore vel in ano vel in eo
ru3 circuitu eger ex basilica minuat. deinde
aqua calida loco sepe superfundatur et vsq3 ad
spatiu3 medij diei ex oleis fricetur. Egro quo
q3 precipiatur vt vrinam expellere nitatur.

Ponit curā quādo accidit ex casu et percussione. et dicit.
vel in femore vel in ano: aut in eo3 circuitu eger ex ba-
siliica minuat et deinde aqua tepida loco percusso sepe sup-
fundat et vsq3 ad spatiu3 medij diei ex oleo fricetur. egro
quoq3 precipiat vt vrinā expellere nitat: et si aliquis diceret
qre nō pōt curari qñ puenit ex frigidityte. dico q p al-
terantia sola curat: ideo nō curauit ponere. Cā pris qre
valz aq calida supfusa: qz rōne pcussionis vel casus scā
est pcussio in mēbro et paties est debilitat dolore et loco
denigrato rōne illi3 sanguis: et hoc per aquā calidā resol-
uitur: supposito q corp3 sit plenu3 et scā flōmia posito q
luna sit in plenilunio vel nouilunio statiz o3 fieri flobor-
tomia qñ aliq3 est pcussus et si paties est stipat primo
o3 dari clistere ne vesica pprimat. Quare valz iunctior:
cā est: ad pfortādū illā virtutē: qz electuariū est in pre sti-
pticū. et loco illi3. 4. ca. de myrrha et mastice. posita supra
locū vel emplm de mumia dissoluta in vino: vel saccu-
lus de absinthio abluto vlt bullito in vino ppresso forti-
ter sup locū ponit. femore. i. iter iguina.

Si autē mingendi difficultas contingat ve-
fica existēte plena et extensa. et sit hoc post san-
guinis vel puris mictū. medicamina que trū-
bos sanguinis vel puris quod in vesica gene-
ratur soluere et eliquare consueuerunt danda
sunt. Cōfectio medicaminis sanguinis vel pu-
ristrumbos qui in vesica fiunt dissoluētis. R.
cordumeni myrrhe rubee de qua tingitur. se-
minis iuniperi armoniaci asse feride añ. armo-
niacum dissoluatur et informetur pillule ex
alijs speciebus ex eo confectis de quibus qua-
ter in die sumatur cum apozimate de semini-
bus quod nominauimus.

Ponit curā qñ puenit ex opilatione. pmo p pillas. et di-
cit. si autē mingēdi difficultas ptingat. vesica existēte ple-
na et extēsa: et hoc sit post sanguinis vel saniei mictū me-
dicamina que pfluuerunt dissoluere trūbos aut pus ge-
neratū in vesica dāda sunt: medicamē vō sit tale. R. cor-
dumeni rubee de qua tingit. se. iuniperi armoniaci asse
oīus ptes eqles armoniacū dissoluat et informet pillle
ex alijs spēb3 ex eo pfectis: de qb3 grana. iiii. in die sumā-
tur cū apozimate de seminib3 qd notauim3. **N**ota q
vesica pōt ipleri ex trib3. Uno mō ex vrina qñ moratur
iter nobiles et tūc pueniat qz hō decubet supra pectine3
et qz frice3 qz vrina vadat superi3 et qz vie dilatent: qz tūc
porus aperit et vrina vadit ad inferius. Scdo mō ex hu-
morib3. s. flegmate vel sanguine: et vtplm ex hūore fleg-
matico et in isto casu valz illud remediū: qz est subtilia-
tiū et aperitiū vie et vrine puocatiū. Tercio mō ex
lapide et de isto in fine capituli ponit curaz difficultatis
mingendi ex lapide.

Syropus etiam acetosus ex forti aceto fa-
ctus multoties datur.

Ponit curā per sirupū sumptū cū brodio cicerū. et diē.
qz valz sirup3 acetosus cū aq melonū et cicerum: et hoc ex
forti aceto multoties def. cā est: qz est cōpositus ex trib3

aperitiuis et subtilitatiuis que hnt vias apire et vrinā p-
uocare. et p istū sirupū intelligit alios potus puocatiuos
vrine et vn3 pōt esse s3 Zuer. o3 ximel s3 llicū ministratū
cū brodio cice3 rub. vel se. melonum vel iste quo cōiter
vtor. R. piloz spicinar. 3. s. cātariū abscissis capitib3 et
alis. Si fiat pul. subtilis et ministrat cū decoctioe cice3
rub. et se. melonū. vel sic. filr valz aqua raphani distillata
si potest: filr valēt oēs pot3 q valent in fractione lapidis
qui dicuntur in sequenti capitulo.

Per siringā preterea imittat aqua in vesicā
in qua dissolutus fuerit sal aut aqua cineris.
Et ista est cōfectio aque que fit de cinere. R.
cinerem de salice cinerem de vitibus cali. cal-
cem his omnibus admisceat tantū aque vt ex
ea coopiri possint: et dimittant sic p tres dies:
deinde colent et p siringā iniiciant in vesicaz.

Ponit curā p iniectionē. et dicit. p siringam inyciat in
virga aq in qua dissolutus sit sal vel aq cineris: ista est
pfectio aq que fit de cinere. R. cineres de salice: cineres
de vitib3 cali. calce cineres clauellar3: et fit de qdā herba
de qua vunt tinctores. his oib3 misce tñ. de aq vt
ea oēs coopiri possint et dimittant sic p tres dies: deinde
colent et p siringā in virga inyciant. **N**ota qre valet
aq cineris cribellati: cā est. qz aq salia est mordacitua et
icitat virtutē expulsuā: vt dictū est de illis in qb3 ponit
sal per clistere: igitat. n. et mordicat et loco isti3 cōiter ope-
rant et mittit oleū scorpionū per siringam in quo cine-
res sunt dissolute et colate et valet multū.

Herba quoq3 croci hortulani: et sula cocta
supponantur. Tinam preterea assidue ingre-
diatur i qua sit aqua in qua cocta sit camomil-
lina sticados arabicus sanfucus sisumbrius: vlt
in qua extremitates caulū et sula et finus co-
lumbinus cocta fuerint et sedeat i ea qd in po-
terit. Et ex herbis istis sic coctis fiet empla-
strum siue epithima super fenu3 et partes ei
circūadiacentes. Et dum in tina moratur su-
matea in potu que vrinā prouocat. Et si hec
oīa nō profuerint ad instrumentum quo vrina
prouocatur redeundum est.

Ponit curaz per emplastra balnea et epithimata. et di-
cit. herba croci oriētalīs. als. hortulani et sula cocta sup-
ponat: tinā pterea assidue igrediat in qua sit aqua in q
cocta sit camomilla: sticados arabici: sanfuci: zinziberis
añ. vel in qua extremitates caulū: sula est herba artibe-
tica et est puocatiua vrine iter oīa mūdi et finus colūbi-
nus fuerit: in decoctione earuz sedeat et ex herbis similis
coctis fiat emplm supra femur et ptes circūadiacentes:
et cum in tina moratur sumat ea in potu que puocatiua
vrine sunt: et si hec oīa nō sunt pfcientia ad instrumētū
quo vrina puocatur est credendum: emplastra: id est ber-
ba in qua sit cartamus. cā partis est: qz illa ex qb3 sibi
sunt puocatiua vrine et aperitiua: et per ista itelligit sibi
similia. **E**t valet istud emplastrū quo cōiter vtor3 pte
cedente clistere. R. folioz crete marine. Ad. 4. coquas
sentur et torefiant modicū in sartagine cū oleo amigda-
larum amararū: et fiat emplastrū supra pectine3: vel fiat
tale ynguentum de paritaria: vt sit. R. armoniaci. 3. iiii.
malaxentur cū oleo scorpionū et exēdatur supra alutā
et fiat emplastrum. vel fiat tale ynguentum quo cōiter

vtor. R. asungie cameli asini asungie catti. añ. 3. i. cere modicum: fiat vnguentū cū quo vngat pecten 7 loca circumstantia: similiter valet si impleatur sacculus de cineribus coquassatis 7 iduat virga virilis ei: vel qd illi cineres coquassent 7 ponant in capite virge iter pelle 7 carnē. balneū peretis in puocatione vrine est cōiter bal. decoctio nis petro. apy paritarie crete marine oia ista debent pre cedere clistere 7 si corpus est plenu precedat flōmia vel medicina vel benedicta audacter sine sirupo.

C Si autem mingendi difficultas post lapidis signa affuerit eger supinus iaceat 7 pedes ei diu 7 vtriusq; modis 7 fortiter quatiedi sunt. Et si vrina nō egressa fuerit oportebit vt cum instrumento curetur per quod membro ini sum sit impulsio. cauendum tamen est ne virge imittatur cuz est apostema.

Ponit curā difficultatis mingēdi quādo puenit a lapide: 7 dicit: si aut mingēdi difficultas post lapidis signa fuerit supinus iaceat: 7 pedes eius diu 7 diuersis modis quasandū sunt siue erigēdi: 7 si vrina nō egressa fuerit opz qd cū istrumēto curet per qd mēbro imissus sit impulsio: cauēdū est tñ ne virge imittatur cū ibi sit apostema.

Nota qd lapis facit difficultatem mingēdi quādo est mediocris quantitas: 7 ita quādo nō nimis magnus: quia claudit tunc plus foramen sub vesice. vnde quādo est parvus tunc opilat ex toto: quando mediocris claudit. Et in isto casu sunt tria iuuatiua quibus Raf. nisi duo valēt vt dicit Raf. qd digitus lōgus ponatur in ano: 7 cōpū matur vesica cū digito. vt lapis qd est in illa vesica eradi ceatur a collo 7 vadat interius. Secūduz est qd ponit raf. pat. iaceat supin⁹ 7 leuent crura 7 cōstringant ante 7 retro vsq; quo descēderit lapis ad fundus vesice. Tertius remediū qd ponit Raf. est qd siringa vngatur cum oleo vt de lilio vel de ros. vel amgd. dul. 7 cū illis nō iducat dolor in virga: pungatur 7 ipellatur lapis ad itra: 7 sunt multū bona. s. cuz itromissione siringe: vt dicit Raf. qd aliquantulū inducit dolorē: 7 per cōsequens fluere hū mores 7 augerent humores.

Ad difficultatem vero vrine valde confert sepe ingredi tinam 7 vngere locum ex oleo: 7 medicamina vrinam prouocantia in potu sumere 7 abstinere a nutrientibus acrofis 7 ponticis grossis.

Ostendit que cōueniunt in difficultate mingēdi vel nō. 7 dicit. ad difficultatē mingēdi valde confert sepe ingredi tinā 7 vngere loca ex oleis: 7 medicamina vrinaz prouocantia in potu sumere: 7 abstinere a nutrientibus acrofis ponticis 7 grossis. causa est: qd aqua illa dilatat por ros vesice: 7 puocat vrinaz 7 subtiliat materiā. vel iungatur cuz oleo: qd aperit 7 cōfortat vesicaz vt oleum de scorpiōne 7 amgd. dulcibus: 7 de lilio. Quare prouocantia vrine: qd aperiant vias 7 digerunt humores grossos: 7 cōmitto eis vt comedant de petro. in magna quantitate: 7 coquantur in brodio carnis: 7 facio qd comedat pat. caules 7 est vltimuz remediū.

De lapide renū 7 vesice.

Cap. LXXX.

In rubricam **N**ota qd duplex est causa lapidis renū 7 vesice: quedā est materialis: 7 quedā est efficiēs. mālīs sunt humores grossi existētes in renibus vel in vesica vel humores flegmatici 7 viscosi. Causa efficiēs est duplex: quedā media

ta. quedam imediata: imediata est calor renū cōgelans humores grossos: 7 qd subtile est resoluitur. 7 qd grossus est induratur siue putrefit. **M**ediata est duplex. intrinseca. 7 extrinseca. intrinseca est debilitas stomaci 7 epatis que est causa congelans humores grossos: qd calor debilis humores flegmaticū generat: 7 magis in comedentibus gulose. Causa intrinseca sunt res nō naturales generantes humores grossos. **E**t nota qd differētia est inter lapidem renū 7 vesice: qd lapis vesice est durior 7 albi⁹ qd renū: 7 frequēter generatur in pueris rōne fortis virtutis expulsiue que euacuat nocumētum ad partes inferiores longinquiores. lapis renū molli⁹ 7 rubicundior est: qd mēbrus carneus est: 7 rōne sanguinis rubeus est: 7 frequēter generatur in senib⁹ rōne debilitatis virtutis expellentis que est in eis nō potētis expellere materiam ad partem longinquam.

Qum eger virgam sepe fricat 7 manu tractat ipsa quoq; frequenter erigitur 7 subtiliatur 7 vrina difficulter 7 cum dolore egreditur in qua egritudine fortasse 7 longaon exit: lapis in vesica esse significatur.

Hoc est caplin in quo terminat de lapide renū 7 vesice ponēdo signa lapidis renū 7 vesice. 7 dicit. cum eger virgam sepe fricat: 7 manu tractat ipsa quoq; erigitur 7 crescit 7 vrina difficulter 7 cum dolore egreditur in qua egritudine forsan longaon exit. lapides in vesica esse significat. cā est: qd lapis inducit pruritū 7 titillationem partis in collo vesice cū sit asper: 7 virga erigitur ppter titillationē. Alia causa est: qd calor debilis qui generat ventositates que est causa erectionis virge: quare dolor est in pectine: qd grauat illa loca. Quare longaon exit qd affellat: cā est: ppter cōpressionē 7 nocumētū qd icitat: 7 natura velle expellere: 7 ideo expellit longaones.

Si autem eger cū difficultate mingēdi sentit vehementem dolorē in renibus 7 in inguinibus 7 nauscam 7 ventris constrictionē: in renibus lapis esse monstratur.

Ponit signū lapidis renū. 7 dicit. si eger sentiret cum difficultate mingēdi dolorē in renibus. 7 in emūctoꝝ 7 nauscam 7 vētris cōstrictionē: in renibus lapis esse dignoscitur. causa est: ppter opilationē de aliquo alio ppter mordicationē lapidis 7 acuitatis. 7 si est in rene dextro ascendit dolor vsq; ad epar. si in sinistro vsq; ad vesicaz: qd ren dexte calidior est qd sinister: 7 nausea est ratione plenitudinis: 7 constipatio est si constricō inter stinoꝝ preceserit.

Lapidi vero qui est in vesica confectio hec virilis existit: 7 est optima ad frangendum lapidem cum fuerit vetustus. Ego quoq; iam fregi cum eo magnum lapidem in minori spatio qd. xl. dierum. Quod. R. carpopalsami seminis raphani seminis olivatri corticis radicis oppoponaci: corticum radicū capparis amigdalarū amararū dānochie squinanti ciperi spice inde cassie lignee sacculo cōdrion: barmel: gentiane aristologie. rotunde assari cordumēni armoniaci serapini bdeli piperis achori añ. gūmē dissolute sufficienti balsamo

K z

De lapide renū 7 vesice

malarentur 7 ex eis alie species conspergatur
ex quibus informantur pillule 7 sumatur ex
eis indi. 3. i. cū apozimate de seminibus. Quā
doq; septima pars vniū. 3. de cinere scorpio-
num cum eis datur. Cinis vero de scorpiō-
bus hoc modo fit. scorpiōnes sumantur 7 in
ollam nouam positi os habentes opilatū su-
per laterculum in furno mittantur in quo nō
sit nimius calor neq; vehemens 7 sint in. vi.
horarum spatio: deinde extracti puluerizen-
tur 7 reponantur.

¶ Ponit curā lapidis. pmo per pillulas. 7 dicit: lapis vō
qui est in vesica. cōfectio ista est sibi vtilis 7 optima ad
frāgendū lapidē in eo infra. xl. dies. R. carpopalsami semis
raphani dauci olixatri corticis se. radicis capparis radi-
cis oppoponacis amigd. amararū dānochie squinati ci-
peri spice indice cassie lignee sacculo cōdrion assari car-
damomi armoniaci barnel gentiane aristolo. ro. serapi-
ni bdely piperis achori oīus partes equales gūme suffi-
cienti balsamo dissolute malaxetur: 7 ex eis alie spēs cō-
ficiantur ex gbus informantur pillule. 7 sumatur ex eis in
die. 3. i. cū apozimate de seminibus: qñq; etiam. vi. pars
3. i. de cinere scorpiōnis simul cum eis datur. Cinis vero
scorpiōis hoc modo fit: sumantur scorpiōnes: 7 in olla no-
ua ponantur 7 opilect os olle. 7 in furno mittant in quo sit
vehemens calor. deinde extrahant 7 reponant. Nota cāz
ptis: qz oīa ista sunt icisina 7 subtiliatina medicamina: iō
digerunt lapidē 7 diuidūt: 7 p ista itelligit filia ministra-
ta ieiuno stōaco in dura suba: 7 valet illud qd dictū est
R. crete marine mly solis siccoz añ. 3. i. 7. f. sanguis yr-
ci bñ ppri. 3. y. lapidis spongie lapidis iudaici anisi añ.
3. i. se. melonū idoz. 3. i. sapifragie. f. aq. 3. f. panis zuccari
al. lib. i. fiat elius. Ut sic. R. litōripereō elius ducis. añ.
3. i. 7. f. als. qrt. i. misce: sistr valz si comedant quolibz ma-
ne duo boli de folys crete marine madefactis in modi-
co aceti in quo sit medietas vini al. sistr valz si comedan-
tur quolibet mane duo boli radicis raphani siluestris.
Similiter valz comestio auis tremule que vocatur cau-
da tremula quocūq; modo sumpta vel in pul. v. assayel
elixata vel pastillata.

¶ Eger vero nutriatur ex aqua cicerum 7 ca-
lagie 7 mutagenat: abstineat a lacte 7 caseo 7
ab alijs nutritibus grossis.

¶ Ponit curā per dietas. 7 dicit: eger vero nutriat ex aq
cicerū 7 calagie: 7 mutagenat: 7 abstineat a lacte 7 caseo.
7 ab alijs cibis grossis 7 siccis. Iste sunt cōfectiōes facte
ex spēsbus. ¶ Nota qre valet aqua cicez rubeoz spāl-
r: qz icisina 7 subtiliatina 7 paz aperitiua est. Quare valēt
ista pōita cū spēsbus: cā est. qz sunt ca. 7 subtiliatina 7 icis-
sina humor 7 aperitiua poroz. quare nocent cibaria vt
fabe lentes: qz multiplicāt mās flegmaticā: 7 qñs vide-
tur de lacte: tñ stōaco debili nō bene digerit: 7 tūc gene-
ratur flegma qd dī in secūdo regi. d illo qui comedebat
castaneas inuentus est pilus in renibus eius ad quantū
tatem vniū cubiti.

¶ Et ingrediatur tinam vbi sit aqua in qua co-
cta sunt folia canliuz 7 sulca cheregiōfos 7 mē-
tastrum 7 simus columbinus 7 medulla cro-
ci hoztulanī.

¶ Ponit curā per bal. intelligo stomacovacio cauliuz. f.
rubeoz. 7 dicit. q. igrediat tinā in qua sit aq 7 folia can-
lium cocta 7 sulca 7 keregiōfos: 7 est vna spēs abrotani. 7
mentastrū 7 simus colūbinus 7 medulla se. croci hoztu-
lani. cā pris est: qz rōne humiditat aque mollietur lapis
7 dilatat vic: 7 rōne virtutū herbaz subtiliatur 7 inci-
ditur lapis. 7 per illud bal. intelligit similia: sicut bal. in
frāgendo lapidē aque decoctionis malue bisualue pa-
ritarie abrotani crete marine se. altee fenugreci 7 se. lini
illō bal. remouet dolores 7 mūdificat 7 subtiliat. icidit
7 aperit vias 7 frāgit vere. croci hoztulanī. f. cartami.

¶ Femur etiam sepe inungatur ex oleo scor-
pionis 7 imittatur virge. Quod. R. aristolo-
ro. gentiane ciperi corticis radicis capparis:
añ. 3. i. hec oīa in lib. i. olei de amigdalīs ama-
ris posita ad solem per hebdomadam vnam
dimittantur 7 colentur 7 pro vnaquaq; lib.
ex eo adiungantur ei scorpiōnes. f. 7 totū in
vas cuius os opilatū fuerit missus ad solem
per duas septimanas moretur. deinde colatū
reponatur. Est enim optimū 7 mirabile de
quo guttatim quotidie in virga mittendū est
postq; eger egreditur de tina.

¶ Ponit curā p iunctionē femoris. i. pectinis. 7 dicit. se-
mur inungatur cū oleo scorpiōis 7 distilletur ex eo in vir-
ga. oleū de scorpiōne. R. arist. ro. gētiāne ciperi corticis
radicis capparis oīus. añ. 3. i. hec oīa in lib. i. olei amig-
amararū posita ad solē per hebdomadā dimittant: 7 po-
nantur 7 exprimant: 7 pro qualibz lib. ex eo adiungant
eidē scorpiōes decē: 7 totū in vas cui os opilatū sit mis-
sus ad solē p duas septimanas moret: deinde colatura re-
ponatur: 7 post colatū est enī optimū 7 mirabile. de quo
ptinē inungatur guttatim mittēdū 7 infundēdū. postq;
egredietur eger de tina. ¶ Nota illud oleū multū lau-
dat in fractione lapidis: quare valz: qz in frāgēdo lapi-
dem oleum scorpiōis valet a tota pprietate. de quo
Auc. in caplo vti: qz sicut peonia a tota pprietate valet
in epilepsia: ita illud oleū ad frāgēdum lapidē: 7 spāl-
post bal. qz tūc vic sunt aperte. Itē valet oleum amig-
cū oleo scorpiōis. ¶ Nota secūdo qz anteq; fiat iun-
ctio cū oleo scorpiōis vtile est mollificare lapidē cū
vnguēto vel emplastro: 7 in hoc est magnus error in fra-
ctione lapidis: qz superponimus icidētia: 7 ista que sunt
ca. 7 tamē in quacūq; mā dura 7 grossa semp mollifica-
tiua requirunt. Emplastrū mollificatiuū vel vnguē-
tus. R. malue bisualue se. altee se. lini caricarū pinguiū
butyri re. añ. qrt. f. olei amigd. dul. qrt. y. y. quassanda cō-
qñent foriter misce oīa: post iungat cū oleo scorpiōis.

¶ Qz si lapis magnus fuerit nō inuenitur aliud
remediū nisi vt cūz icisione extrahatur. de hoc
tamen loqui huius nostri libri modū excedit.

¶ Ponit aliud remediū. 7 dicit. si lapis fuerit multus
magnus icidat pa. 7 extrahat: 7 talis icisio semper fit in
collo vesice inter anū 7 virgam: qz locus est ibi carno-
sus: 7 potest bene cōsolidari.

¶ Cūz autē in renibus fuerit lapis eger frequē-
ter ingrediatur balneū. Et renes 7 ilia ex ole-
is inungantur 7 ea que calefaciunt locum de-
sup cū pāno ponant: vt sunt ea que notauim⁹
In potu quoq; sumantur ea q lapidē frangūt.

Ponit curā lapidis renū cū est in ipso. & dicit. cū aut in renibus fuerit lapis eger frequēter tinā igrediat: & renes & ylia iungant ex oleis: & ea que loca calefaciūt desu per cū pāno supponant: & ea que noī iunim in potu sumā tur. & ea que lapidē frāgūt. Lā ptis est: qz bal. ppter vtu tez aque mollificat lapidē & vias dilatat: & rōne herbaz scidit aperit & subtiliat. iunctio olei valz vt dictū est. vel emplm positiū. vel ponant calida sup locum vt sacculus que dixi: vel mollificatiū: vel scissū: & quis illa que la pidē frāgunt sunt multa: tū mibi iter alia tū sunt qtuor spālia. Primū. R. corrigiole marine. 3. i. cicep ru. qrt. f. se. melonū nō mūdator. 3. f. bullianf & cōquassent in. 3. iij. aq. dulcis donec redeat ad. 3. y. colent & colatura cūz modico succari administret in potu. mirabilr expellit arenulas a renib. Scdō est istud. R. aque clauellate aq limonū an. lib. f. misce & administret de ista aq. 3. i. & ista aq multū bz ppteratē: vt pz experiētia: vñ si qs laminā auri vel argēti ponat in succo limonū totalr dissoluatur Tertiū est aq gallitrici. Quartū est istud. R. brusci spa ragi graminis radices. an. qrt. f. scolop. cū radice capil. ve. re. crete marie tribuli marini saxifragie pimpinelle mily solis leuistici endiuie. an. M. i. cicep rub. 3. y. se. si/ seleos. se. altee. se. fen. se. saxifragie. an. 3. f. se. melonū nō mūdator. qrt. f. lig. rase vna p passaz. an. 3. i. spicenar. 3. iij. aceti sglitici. 3. i. mellis electi panis zuccari. an. lib. f. fiat sirup clarificat vsq ad qrt. v. silt valz pul. sangui nis pcci bñ ppati si ministret cū pul. cicery rub. brodio 3. f. vel. 3. i. & f. m alios dz pccus nutriti cum herbis aperitiuis & subtiliatinis vt saxifragia pipinella & se. me lonū mily solis & ebene. & dz decolari & remoueri prim sanguis in vna scutella. & dz eyci post alter sanguis valz: silt ad frāgēdū lapidē valēt clistere & vomitus.

Si autem lapis ceciderit & in virga obsta culum fecerit aqua calida ab alto distillando ei superfundatur donec rubere videatur: deinde oleum tepidum guttatim superimiciatur. & si necesse fuerit fugatur & hoc mouebitur la pis & eribit. Sed si magnus & angulosus fue rit necesse est vt virga iseri icidat & extrahat.

Ponit curā qñ lapis ceciderit in virga iducēs in inte/ stinis dolorē. & dicit. ad frāgēdū lapidē multū valz cliste re. Si aut lapis ceciderit: & in virga obstaculū fecerit aq. ea. ab alto distillāda desup fundat donec rubere videat/ tur. Deinde oleū tepidū guttatim desup fundat vlt mittat & fricet: & si necesse fuerit ad exteriora fugat: hec. n. mo nent lapidē & exire faciūt. Sed si magn⁹ fuerit & diffici lis necesse est vt virga iseri icidat & extrahat. cā partis est: qz aq. ca. aperit vias & dilatat: iō meli⁹ pōt lapis expel li. Silt valz iunctio olei: qz dilatat & sedat dolorē: & sic ēt fugatio est cā extractiōis lapidis: & dz iungi cum oleo de lilio: & oleo amigda. dul. ad molliēdum.

De apostemate renū.

Cap.

LXXX.

In reba rubricaz.

Nota qz differen tia est iter apa re nū & vesice: qz qñ apa est in vesica tunc appet tumor notabilis i pectine & dolor in itestinis imo est dolor sicut mulieris puerietis: cū mē bz pāniculosus sit maxie sit apostematuz spāl de mā ca. declarat hoc se. itensa. & dolor acutus: silt difficultas mingēdi. Sz qñ apostema est in renib⁹ tunc nō appet tu moz in dorso nisi ēet apa in dorso exteriori pāniculo cir cūdāte renes. qz renes sunt mēbz isensibilia nisi rōne pāniculi circūdātis ipsos: & si sit in rene dextro tūc magi

cubat supra pte sinistras: & e3. si dolor magis sentit in si nistro sentit magnū dolorē in dextro. cā ptis est: qz apo/ diaf supra apa: silt idē est in pleuresi: vt superi⁹ dictū est: & in vtroqz apate renū dī fe. & statim affligit: tñ qñ est de mā ca. fe. est itēssima. Si vō mā fuerit frigida fe. est ma gis remissa. Scdō nota qz apa renū vel vesice pōt ter minari trib⁹ modis vt alia apata. Vno mō per resolonē isensibiles vt qñ mā est pauca & facta flōmia. Scdō mō per pueriōne ei⁹ in sanie cui⁹ signū est: tūc qz est fe. & dor loz fortissim⁹ fm Hypo. z. affo. circa gnōnez saniei. Ter tio mō per pueriōne eius in duritiē: vt qñ p medicinas resolutiuas totū qd est subtile resoluūt: & qd est grossū re manet: cui⁹ signū est cessatio fe. apate iā remanēte.

Apostema quod fit in renib⁹ & ve sica pcomitatur febris permixta que nō est vehementis caloris cum qua est horripilatio & rigor & frequēs mi ctus & dolor in inferiorib⁹ costis & granitas.

Hoc est capl⁹ in quo ponit curā apatis renū. & dicit. apa qd est in renib⁹ & vesica pcomitat fe. cōmixta q nō ē vehemētis caloris cūz qua est horripilatio & rigor & fre/ quēs mictus: & dolor in iferiorib⁹ dozi & pectine: & cū im pellit vrinā videt qd aliqd sit ibi suspēsus. Lā ptis est: qz ibi est putrefactio humoz: qua remota remouet ēt feb. qre est interpolata: qz mēbz sunt lōgiqua a corde. Qua re grauitas & dolor: qz vbi dolor ibi egritudo. 4. affozil. Quare sentit rigor: pp multitudinē mē trahētis r nes ifra: & trahit ad se pāniculū: ita silt vesica cū sit mēbz nertuosus & pāniculosus trahit iferi⁹: qre est rigor: rōne malitiei mē pūgitine: qre dolor: pp sanie.

Cum itaqz hec signa visa fuerint eger ex ba siliica minuaturs eius partis in qua grauedinez & dolores sentit. Loco quoqz emplatri infri gidantia superponantur.

Ponit curā apatis renū & vesice anqz pueriant in sa niesz: & hoc p flōmiā & empla. & dicit: cum hec itaqz signa fuerint visa eger ex basilica est flobotomādus in eadez pte in q dolorē sentit. loco quoqz emplī ifrigidātia sup/ ponant. Quare valz flōmiā: qz pibz fluxus dūoz & di/ strahit mās & euacuat: 3. qre de eadē pte. cā est: qz in flō mia faciēda nō est trāsēdū vltra vnā dyametrū. p. can. fen. 4. z. ca. & sufficit superi⁹ a vesica ad brachiū. No/ ta dictū. Raf. bz vep qñ apa est de mā ca. & est in sui pñ qz p opz q alteret mēbz a sui mala qūitate. Quare valz emplz ifrigidatiū & pōt ēē tale. R. ros. rub. 3. f. se. papa ueris al. se. portul. an. 3. f. mucillagi. se. psily citōioz. an. 3. y. olei ros. qrt. y. aq. ordeī lib. f. puluerizāda pulue. mi sce oia: & fiat emplz mediocriter ligdus. Sz si apa sit de mā frigida pperit istud emplz ad repetitiōndū. R. succi absinthij lib. f. olei ros. olei camomille. an. qrt. f. aceti. 3. y. farine ordeī: qd sufficit. misce oia: & fiat emplastrum mediocriter liquidum.

Et si egritudo sic dissoluta fuerit bonū erit. Si autem febris & dolor & granitas persene/ rauerint & vrina nimius & frequēter egredia/ tur. significatur ibi pus colligi.

Ponit signa qñ sanies est gnāta. ēt ponit curā. & dicit: & si egritudo dissoluta fuerit bonum erit. si aut dolor & granitas & fe. pseuerauerint & vrina minutim & frequen ter egreditur signat ibi pus colligi. cā est: quam reddit

K 3

Beardoze v2ine

Bal.z.affo.ibi.circa gnōnes sanici. ⁊ dicit: q calor icipit
digerere mās iducēdo ebullitionē in ea. ⁊ in ista ebulli-
tione fe.augmētā: ⁊ fit solutio stinui pp rarefactione
māc: sic augeſ dolor. Quare frequens mictus: qz sicut
aggregat sic expellit vīa. cā est rōne acuitatis māc.

Templastrum igitur est tunc super dorsum ponendum ex camomilla semine lini fursure oleo sisamino conspersis. Est ergo precipiendum vt in tina sedcat. Si autem eger minuerit pus semina que nominabimus in capitulo de ardore vine sunt danda donec pus minuat deinde troscisci dentur quos in capitulo de metu sanguinis ⁊ puris nominabimus.

¶ Ponit cura qñ sanies est gnāta. ⁊ dicitur: est g̃ supra doz-
luz empl̃z ponendum. s. ex camomilla se. lini: furfure oleo
sissimino cōspersis supponendum: ⁊ est ego i tina vt sedeat
p̃cipiēdu. Si aut eger inmixerit pus femina que notabi-
mus in ca: de ardore vine sunt dāda dōec pus minuat.
Deinde denē troscifi g in cap: de mictu sanguis ⁊ sanie
mōstrabimꝰ. cā est qz est mollificatiū ⁊ maturatiū. si
milt̃ valz illō qd̃ ponit: qz mūdificat ⁊ aperit. Sꝫ qre sa-
nie ep̃p̃sila valz empl̃z: cā est: ad solidadiū loci ex
quod sanies exiit. ⁊ ibi necia est solidatiō: iō valz ⁊ p̃ illō
empl̃z itelligit silia. Empl̃m maturatiū eius de z apatis
pōt esse tale. ꝑ. malue bismalue. añ. ad. ꝑ. caricarū pin-
guinꝫ. q̃rt. ꝑ. medulle cerui ⁊ vituli. añ. ꝫ. olei sisamini
ꝫ. y. aq̃ ordci. libz. ꝑ. mellis electi q̃rl. ꝑ. farine tritici: qd̃
sufficit cōquassent̃ fortiter. misce oia: fiat empl̃m matsu-
ratiū: vñ nota qd̃ malua ⁊ bismalua debēt bulliri. Em-
plastr̃: maturatiū frigidū apostematis pōt esse tale. ꝑ.
caricarū pinguiū. ꝫ. y. radici sily. q̃rt. ꝑ. mucilag. se. lini
ꝫ. ꝑ. olei sisamini q̃rl. y. ꝑ. dromellis pauce cōmixtionis.
quarr. i. ꝫ. farine tritici: quod sufficit. cōquassentur for-
titer: ⁊ fiat emplastrum.

E Apoplema vero quod fit in vesica debet cō
comitari feb. conclusa ⁊ difficultas mingē
di ⁊ disuria ⁊ femoris ⁊ virge dolor.

¶ Ponit signa apatis sanguinei. 7 dicit. flegmon vñ apo-
stema vo qđ in vesica sit debz cōcomitari fe. acuta 7 dif-
ficultas mingēdi diffuria 7 virgæ 7 femoris dolor. cā est
qñ mā ēa. 7 qñ mā ēa. 13 attrahat p putrefactōis seqē
īde ebullitio: 7 est ibi sinoch? q est fe. de sanguie. Quare
est difficultas mingēdi rōne opilatōis: qre dolor in vga
7 pectine. quia ibi est materia doloris. 7 causa doloris est
mala complexio 7 solutio cōtinuitatis que est in aposte-
mate. 7 ybi dolor ibi egritudo.

Et tunc eger ex basilica minuendus est ⁊ fiat
huius egritudinis cura quemadmodum p̄diximus.

¶ Ponit curam. et dicit. et tunc eger ex basilica est florobor
mandans: et fiat hoc egreditur inis cura quemadmodum predixi
mus. in casu isto. quia præsens est: quia soluma phibet fluxum
māc ad apostema: et ideo plus uenit et melius euacuat
māc de directo: quia sanguine: si rualz in cura quā dixim?
sū in sanie cōuertat. ¶ Scō nota qd nūq̃ in magno do
lore renus et apate ad ministrē aperiūta vsq̃ in decli
natione: quia tūc fieret maior attractio humoz ad locum
et magis augmētaret dolor et apostema. nec medicatio for
tis tūc uenit: ideo errat illi qd dant benedictā in pñ: seu
debz administrari cassia. cū sero caprino: euacuato co
pore per illa opilatiua ad mūdificandū apa renū et vesice:
et iō nō possit sirupū in isto casu: qd oēs sirupī sunt aperi
tūi: vt dictū est: et nocēt. Et iō nota qd nūq̃ in dolore re

nuz magnis et apostemate cōpetūt diuretica nec medici-
na foris: sed cassia. cū sero capzino nisi in declinatione:
q̄ tūc bene cōpetunt aperitiua: ideo nō miremini si nuli
lumi sirupū dedi vobis in isto capitulo.

Test autem quandoque et renibus apostema non
peruenit ad saniem: imo transiit in durities cu-
ius grauitas in renibus sine febre perscuerat.
Est ergo clisterizandus ex mucillagine fenug-
reci et seminis lini et apozimare camomille
et caulium et melliloti et maluauiici et fursuris
Et vomat frequenter. Renibus quoque super-
ponatur emplastrum ex his que non nominauimus
et si vrinam minui videretur vrinam prouocanda
datur. Hoc quoque pro paruo non est habendum
quod ex eo peruenitur ad hydropisum.

qꝛ ex eo peruenitur ad hydropisum.
Conit curā apatis qꝛ uerius est in du ritie pmissen
 do eius signa. ⁊ dicit: aliqui renū apostema nō puenit ad
 sanie: imo trāsit in duritiē cū quo granitas sine fe. puenit
 rat: est igit talis clisterizādus ex muciellagie fe. fenugreci
 cif: lini. ⁊ apozimate camomille ⁊ caulū ⁊ mellilori
 maluanū qꝛ ⁊ vomat frequēter. renibus quoqꝫ supponat
 emplꝛ ex istis que noiauin⁹: ⁊ si vīna minui videat: nō
 illa vīne puocatua dens. hoc quoqꝫ pro puo nō est bo
 bendus: qꝛ ex eo puenit ad ydropisum. Quare aliqui cō
 uertit in duritiē: cā est: qꝛ illud qꝛ subtile est resoluit
 remanet grossum: ⁊ hoc fit qꝛ vīne sunt calide. Quare
 fe. cessat: cā est: ppter resolutionēz mae ca. Quare vale
 clystere: qꝛ valz ad modicā cūz māz ⁊ multū valz qꝛqꝫ
 ex malua ⁊ bisinalua vbi itrat cassia: ⁊ nō dꝫ poni fal
 volum⁹ sedare dolozē. Quare vomit⁹: qꝛ distrabit mae
 ad oppositā ptē ⁊ mouet eā alio mō: ⁊ dicit Auic. qꝛ ē vī
 tina medicina in oib⁹ passionib⁹ renū. Quare valz em
 plastr⁹: cā est: qꝛ mollificat: post puenit emplin resolutionē
 unꝫ vel vnguētū. Quare si vīna non emittit puenit ad
 ydropisum: cā est: qꝛ porri sunt opilati ⁊ mādā ad alia
 ptes: vbi dꝫ gnāri ydrops: silr apa est cā ydropisus: qui
 tūc renes nō possunt attrahere de fe. ⁊ iō regio epal de
 bilitat⁹: ⁊ iō cadit illa aquositas ad viā qꝛ est inter vmbilicū
 cū ⁊ paraz: sic est cā ydropisus: ⁊ sic est finis capli.

De ardore vrine.

Lap.

Ircu rubricam. *Flora qz est causa vrie ardoz: Una est acuitas vrie que causat p addi-
mitionem humoz calidoz z racutoz: z isto
modo Raf. hic determinat de ardoz evine.*
*Scba cā est vlc' ozis vesice vel in vvis ppingis exis: qz
lz nō acure transit per vlcis z causat ardozcm: t de istis
non intelligit hic Raf. imo in sequenti capitulo ponit
curam vlcis renum z vesice.*

Quoniam eger dum mingit lenit a-
rem ꝛ punctionem in virga ꝛ a falsis
acetosis ꝛ acutis abstinendus est ꝛ
nutriendus est ex raphcis lenibus ꝛ
sibꝛbezi ꝛ coruz similibus.

Ponit cur az ardoris yzine. ⁊ dicit. cū eger dū
sentit ardorez cū punctione in yzina a falsis ⁊ acetosis
causā abstinēat: nutritia cibis lenib⁹ ⁊ sībrebezī. causa
est: qz cibaria falsa ⁊ acuta generant humores acutos ⁊
co. yf. vlegma salsum: que admiscuntur cum yzina ⁊ sunt
causa huius ardoris: ⁊ ex ista mīxtione leduntur oīa me
bra neruosa. Quare cibo hu. causa est: quia remouet ma

lam qualitate vine, ut pauca acuitate: quia omnia humida reprimunt acuitatem salum et amarum secundum Joannem bebenesue primo suorum vniuersalium.

Hec quoque medicina danda est ei. R. seminis melonis excorticati. 3. xxx. citruli cucurbitae portulacae papaueris albi. omnium an. 3. ij. te portulacae papaueris albi. 3. ij. succari albiissimi ad pondus omnium de puluere horum dentur quotidie. 3. iii. in mane. alie. iii. circa noctem cum 3. i. sirupio viol. aut iulep sumantur.

Ponit curam ardoris vine per medicinas. et dicit. et hec quoque medicina data est. R. se. meloni excorticato 3. xxx. se. citruli. se. cucurbitae. se. portulacae. se. papaueris albi. 3. ij. se. iugami albi. 3. y. succari albiissimi ad pondus omnium de pul. horum deni quotidie in potu. 3. ij. in mane. et alie tres circa noctem cum 3. i. sirupio viol. aut iulep sumantur. Ea est. quod frigidum est et humidum et in parte appropriatum in equitate. et ideo remouet illam acuitatem. Si autem magna est calida euacuet. et per istum pul. intelligit sibi filia siue ab itra siue ab extra. ut lac amigdal. cum decoctione melonis multum. n. recipit acuitatem. Sitr valz sirupio viol. cum aqua decoctionis se. meloni et filia. Sitr valz iniectioni vga cum siringa albumine oui bene agitati et iter oia mundi bene refrenat acuitatem vine. Vel sic. R. mucilaginis. se. citio. 3. y. lactis mulieris siue asine. 3. f. misce. et inuicias cum siringa. Sitr valz iniectioni lactis per se vel sparsim ab extra. Ab extra valz istud. R. sandal. al. 3. i. rubei. spody. sumach myrtilloz. an. 3. y. acacie. ypgostidos. an. 3. i. se. portulacae cucumeris cucurbitae. an. 3. i. 2. f. succi plantaginis aqua ros. an. qrt. i. 2. f. farine ordet. aqua sufficit puluerisada pulue. subtili. misce oia. et fiat emplum medio criter liquidus. Sitr pinus duplicat. infusus in lacte mulieris et albumine oui bene agitati mixtum et positum supra locum. Itē lac asine valet semper ab extra super regionem vice vinalis.

Hec ergo egritudo non est parvipendenda: quia cum sit mansua et perseuerans pueniunt ex ea in vesica et in instrumentis vinalibus vlcera.

Ponit quoddam documentum. et dicit. hec quoque egritudo non est negligenda: quia cum sit mansua et perseuerans pueniunt ex ea in vesica et in vvis vinalibus vlcera. ca est. quod colera vel flegma descendens ad illas partes est causa corrosiois intestino. rum: et sitr descendens ad vesicam est causa corrosiois eius. et vna de se non infert nocumētum nisi ratione humorum mixtorum.

De mictu sanguis et saniei. Lap. LXXXII.

Intra rubricam. Non quod sanguis puenire a tribus locis. scilicet ab epate renibus et vesica vel locis medys: vni quoniam puenit ab epate sanguis est valde purus vel puenit ex debilitate epatis et est dolor in latere dextro: et est multum mixtus cum vrina: et quanto magis venit a longinquis partibus: tanto magis pmisceetur cum vrina: si quoniam venit a vesica est cum dolore repectinis et talis sanguis est tribulosus et sepat ab vrina et a quolibet istorum locorum potest puenire in magna quantitate vel in parua. si in magna tunc significat rupturam vene vel ex percussione vel ex repletione nimia quam non potest sustinere et fragit vel venit per viam resudationis: sicut in parua quantitate venit et ex resudatione vel corrosione: vel quoniam admixtum est aliq. acuta vel sanguis de se acutus est ut cantari deus: tunc venit ex corrosione vel aptiōe capitis venarum. Secundo nota quod sanies aliqui mingit a renibus: aliqui ab alijs membris tunc venit a ruptura apati: vel a ruptura apo-

stematis pectoris vel pulmonis: et descendit sanies per venas usque ad venam kilis et de vena kilis ad renes vel vesicam. cuius signum est dolor illarum partium: tunc curantur curatis membris: et de tali non loquitur hic R. A. aut ex sanguine aggregato in paucitate venarum: ut per in corporibus lapsis. si quoniam deserunt exercitium: tunc aggregantur multe supfluitates: et tunc non est malum signum: quia tunc non est aliud quod calor naturalis maturauit illam massam que non potest pueri in subam membris: et de ista intelligit hic R. A. Alio modo potest puenire hec sanies a renibus vel a vesica et ab vlcere existente in renibus sanies exit cuius signum est dolor: quia quoniam sentit dolor in renibus sentit et in dorso: et quoniam est in vesica dolor est in pectine: et de istis ponit R. A. curam in ea predicta. cuius causa est duplex. Una est humor acutus mordacitatem corrodes renes vel vesicam: sicut co. vel flegma salsum. Secunda causa est humor melancolicus grossus et viscosus: quia ratione siue viscositatis huius multum adherere et spali excoziare. cuius signum est. quia sanies est multum grossa et viscosa que mingitur: ut iam videbitur in textu sequenti.

Cum aliquis propter casum vel percussione sanguinem mixerit ex baculica minuatur.

Ponit curam mictus sanguis et saniei. et primo sanguis causati ex acuitate humorum per flomias. et dicit. cum aliquis aut per casum: aut percussione mixerit sanguinem ex baculica flomet. causa est: quia flomia diuertit et distrabit ad partem contrariam. puenit igitur in quocumque percussione vel casu flomatomia: ut faciunt rustici.

Et troscisci qui dicuntur troscisci de charabe tribuatur. Qui. R. charabe gummi tremule arboris. an. 3. v. balauistic ypgostidos. an. 3. ij. 2. f. olibani. 3. ii. seminis apij et opij. an. 3. i. formentur troscisci podere aur. i. ex quibus vnus in die cum apozimate sumach tribuatur.

Ponit curam per trosciscos et troscisci de karabe in potu tribuantur et sunt isti. R. karabe gummi tremule arboris amboz. an. 3. v. balauistic ypgostidos amboz. an. 3. y. 2. f. olibani. 3. y. se. apij. 2. opij aboz. an. 3. i. iformen. troscisci podere aur. vni. ex quibus vnus oia die cum apozimate tribuat. causa est: quia isti troscisci sunt frigidi et siptici et aglutinatum et appropriati restringere sanguinem: quia karabe lap. est emarites. als. ematistes et corallus ru. valet ad restringendum a tota proprietate: et per istos trosciscos intelligit alios filies. Joa. bebenesue. et debet ministrari tamen succi ysaac plantag. 3. i. et ibi distemperentur. kacabre. i. karabe.

Ad comedendum vero tribuatur carnes cocte cum succo vne acerbe. Abstineat a nutritiis acutis et salsis.

Ponit curam per dietam. et dicit. ad comedendum vero tribuat caro cocta cum sumach et carnes cum succo vne acerbe cocte. abstineat autem a cibis acutis et salsis: et per ista cibaria intelligit filia que valet ad restringendum sanguinem. Quare est abstinentia a salsis et acutis: quia sunt aperitina et puocatiua sanguinis: et ideo facerent maiorem fluxum.

Loco vero percussione superponatur emplastrum ex bolo armeno et acatia et aloce et litio confectis cum aceto et aqua.

Ponit curam per emplum. et dicit. loco percussione superponatur emplum ex bolo et acatia et aloce et litio confectis ex aceto et aqua. causa est: quia est restrictiuum et solidatiuum: ideo valet in coquassatione. et per istud emplum intelligit sibi filia:

De inuoluntaria

sicut empln de radicib⁹ sempuine vel emplastru factu
ex folijs plātag. quas satis vel folijs portulace. vel illud
empl⁹ qd est vltio scilicet ex trociscis 3o. hebēme. distēpa-
tis cū succo plātag. positis supra locū. sarchobol. i. prigus.

C Si autē sanguinis mictus euenerit post co-
mestionem ciborū acutorū: aut potum vini
acuti slobotometur eger. trociscos de chara-
be in potu sumat: et eodem quo diximus gu-
bernetur regimine.

C Ponit curā mictus sanguis pueniētis ex acuitate hu-
moz. dicit. si aut sanguis mict⁹ puenit post comestio-
nē ciborū acutorū vel potū vini acuti slobotometur eger: et tro-
ciscos de karabe in potu sumat: et eodē quo dixim⁹ guber-
netur regimine. cā est: qz illi trocisci sunt frigidi et repunt
acuitatē hūoz: cū hoc qz sunt stuprīci valēt ad solidādū
venā. **C** Scō nota qz mict⁹ sanguis vel est nou⁹ vel an-
tiqus. si nou⁹ sumat qd dictū est p ras. si sit antiqu⁹ an-
qz illud administret oz mūdificare vesicā et vias vrina-
les a sanguie et a mā faciet talē fluxū sanguis: et iter oīa
mūdificatiā vesicā pnt cē duo spālia. Unū est istud. **R.**
capil. ve. 3o. liqr. 3. i. se. melonū mūdatorū qrt. f. mel-
lis electi panis zuccari al. an. qrt. i. et f. fiat sirup⁹ clarifi-
catus ad lib. i. et administret cū decoctōe se. melonū. Ut
solidat et mūdificat remediū in quo nūqz inueni defe-
ctū. **R.** folioz pētafilonis. 3o. liqr. ps zuccari. qrt. iij. fiat
sirup⁹ clarificat⁹ ad lib. i. et administret cū decoctōe so-
lio: plātaginis. et Sal. nō inuenit defectū. Pauperib⁹ aut
sufficit comedere duos bolos pētafilonis de mane.

C Pus vero si mingerit egro trocisci isti dan-
di sunt: qui. **R.** seminis melonis citruli cucur-
bite absqz corticibus omniū: an. 3. xx. boli ar-
me. gummi arabici thuris piguis sanguinis dra-
conis: omniū an. 3. r. opij. 3. iij. seminis apij
3. ij. informetur trocisci pondere. 3. ij. ex qui-
bus omni die vnus cum syrupo de papauere
3. i. in potu tribuatur.

C Ponit curā mictus saniei p trociscos. et dicit. pus vō si
mingerit egro trocisci dādi sunt isti. **R.** se. melonū citru-
li cucurbit. oīū. an. absqz corticib⁹. 3. xx. boli arme. gummi
arabici thuris piguis: olibanis sanguis draco. oīū. an. 3.
x. opij. 3. iij. se. apij. 3. ij. informēt trocisci ad pōdus. 3. ij.
ex qb⁹ oī die cū syrupo de papauere. 3. i. potu tribuat. cā
est: qz ad curā vlcis tria regunt. scilicet alteratio male qli-
tatis humoz facietū corrosione et vlcatione. Scō
mūdificatio vlcis a sanie. Tercio cōsolidatio vlcis.
et qz isti trocisci habent oīa ista: ideo valent: et hoc pōt vi-
deri per māliā: et p istos trociscos intelligit alios: qz sunt
appropiati: et sunt trocisci alkekēgi 3o. hebēme. positi
in suo antidotario. et Auicē. 3. can. ca. pprio. et 9° can. ca. p
prio. de trociscis alkekēgi. **C** Nota qz in tali cura min-
istrant mūdificatiā et solidatiā sil et aliqz sepatiz. et p
mūdificatiā. scō solidatiā. Si sepatiz puenit istud
mūdificatiū. et est artificialis operatio salua reuerētia
Auicē. et mūdificetur vlcis renū et vesice. **R.** semis me-
lonū munda. seminis solatri montani: seminis altee. an.
3. iij. amigdala. amararū se. citruli capilli ve. rad. yreos
orob. liquir. ras. recentis. an. 3. i. et f. se. bancia se. apij. an.
3. i. panis zuccari albi. lib. f. fiat electuariū per bolos et
ex eis dē pōt fieri sirupus: sed qz duplicet quātitas et ad-
ministretur cū decoctione se. melonū. Cōsolidatiū est
istud. **R.** consolide maioris et minoris. an. 3. ij. sanguinis
draconis thuris boli armenici masticis. an. 3. ij. reub. as-

fati acatie myrti. an. 3. f. piloz spicenar. 3. i. dragaganti
gūmi arab. gūmi cerasoz. an. 3. ij. panis zuccari: qd suf-
ficet: fiat electuariū per bolos. ex istis sil pōt fieri siru-
pus: sed qz duplicetur quātitas. **C** Si vero administretur
tur cōiunctim vel sil. f. mūdificatiū et solidatiū: valz
talis sirup⁹. **R.** liqr. 3. ij. capil. ve. re. arnoglose folioz
plātaginis. an. 3o. f. se. melonū mūd. 3. ij. seminis papa-
ueris al. 3. f. se. cucumeris. se. cucurbitae citrulli mūd.
an. 3. ij. se. altee myrtilloz mūdatorū se. citoniorū. an. 3.
f. dragagati gūmi arab. an. 3. ij. mellis ros. quart. f. als.
quart. i. panis zuccari quart. iij. fiat sirupus clarificatus
ad quart. v. **C** Vel fiat iste sirupus omni vis et pueniet
ad quart. v. **C** Vel fiat iste sirupus plantaginis. an. 3o. ij. p
B. folioz agrimonie folioz clarificatus ad quart. v. si
nis zuccari lib. i. fiat sirupus clarificatus ad quart. v. si
militer valet sirupus siue electuariū. **R.** liquir. mūd. 3.
ij. se. melonū mūd. 3. f. citruli seminis cucume. se. cit-
curbite mūd. seminis papaueris al. seminis solatri
montani. an. 3. ij. iterioz cinamomi myrtilloz. an. 3. f.
dragagati gūmi arabici infusi per noctē in aqua ros. an.
3. i. et f. amidi succi liquirite. an. 3. i. amigō. dul. excocti
catarū pineaz mūd. an. 3. f. cōserue ros. rub. 3. v. aque
ros. aque plantagi. an. quart. f. panis zuccari: qd sufficit
fiat electuariū: iter oīa valet potus lactis caprini. et va-
let loco cibi et potus. Auicē. dicit hoc.

C Virge quoqz ex isto collirio imittatur. Col-
lirium de cerusa. **R.** ceruse sarcocolle olibani
gūmi arabici opij sanguinis draconis omniū
partes equales: fiant ex eis colliria et per sirin-
gaz prius fiat inieccio ex ydromelle et mingat
eger: et post eius egressionem fiat iterz inieccio
istius collirij dissolui in lacte asine.

C Ponit curā per iniectionē et dicit. virge quoqz ex isto
collirio imittatur. **R.** collirium de cerusa. **R.** ceruse sarco-
colle olibani gummi arabici opij sanguinis draconis oī-
um partes equales: et fiant ex eis colliria: et per siringam
fiat prius inieccio cum ydromelle et mingat eger. et post
eius inunctionem fiat inieccio istius collirij dissolui in
lacte asine: sed prius fiat inieccio hydromellis. causa est:
qz ista inieccio totaliter est solidatiua: ita qz prius mū-
dificetur locus cum ydromelle.

C De his q nō pnt retinere vinā. Cap. LXXXIII.
In circa rubricaz. Nota qz inuolun-
taria emissio vrine
est duplex. Una est in qua mingitur vrina in
magna quantitate. et vocatur dyaberica pas-
sio. cā hui⁹ est magna caliditas renū: ad quas
segit magna sitis: et ideo magn⁹ potus: quia potat. ppter
caliditatē renū: et attrahitur ppter fortez caliditatem:
quia caliditatis est attrahere: vt patz per Auicē. doc. vi.
de virtutibus: et fm qz attrahitur a renibus sic inuolun-
tarie emittitur. alia expellitur in parua quātitate gutta-
tim et vocat⁹ stranguria: et istius est duplex cā. Prima est
ardor seu acuitas vrine que inducit mordicationē: qz nō
pōt stare tpe debito: qz vna ps expellit aliā: et isto mō nō
loquitur hic: qz dictū est in caplo suo. Scō cā est: qz vrina
nō pōt teneri posito qz nō sit acuta: tū iducit dolorē: et
mordicationem: ratione cuius nō potest contineri: imo
sicut cōgregatur ita cito expellitur: nec de isto loquitur
hic: quia in capitulo precedenti dictum est. Tercia cau-
sa est debilitas continēte vesice que causatur ex molli-
ficatione viarum et ex nimia frigiditate et humiditate: et
est via ad paralysim: et in isto capitulo determinatur de
inuoluntaria emissionē que dicitur dyaberica: ita qz cō-

prehendit duo capla pboruz doctorum.

Quam eger multuz vrine emittit: et in emissioe ardore non sentit: aut mingit in somno suo: nec patitur siti nec corporis extenuatione incurrit: ea que vrinam costringunt danda non sunt.

Hoc est ca^m in quo ponit curam inuoluntarie emissiois vrine ostendendo p^o q^u non est restringenda. et dicit: cu^m eger multuz vrine emittit: et in emissioe ardore non sentit: aut mingit in somno suo: nec patitur sitim nec extenuatione corporis: ea q^{ue} vrinam stringit non sunt danda. ca^m est: q^{uod} ex quo nullus patitur nocumetu^m signu^m est q^{uod} venit multitudo vrine p^{er} viam inuoluntarie: ideo non est restringenda.

Medicamen retinens vrinam. R. glandiu^m 3. i. olubani. 3. xxx. se. coriandri sicci boli armeni. 3. i. gummi arabici. an. 3. p. fiat ex eis puluis d^{uo} quo in mane. 3. iij. et circa noctem totidem ad transglutendum dentur.

Hic docet restringere. et hoc p^{ro} q^{uod} multitudo exitus p^{er} uenit ex debilitate vtutis coⁿcreta p^{er} administratioe istius pul. et ita ponit cura^m strangurie: ita q^{uod} 3. iij. den^o de mane et alie. iij. de nocte pcedete cena. R. glandiu^m 3. y. olubani. 3. xxx. se. coriandri sicci boli armeni gummi arabici olumi an. 3. p. fiat ex eis pul. de quo de mane. 3. iij. et circa nocte totidem ad transglutendum datur. causa est: q^{uod} iste pul. est stipticus multu^m et claudens vias et p^{ro}ptas virtute retentiua. et illa p^{ro}fortatur per siccu^m sicut expulsiua per humidu^m: vt p^{er} Sal. 6° de morbo. et quis valz acceper^{et} ab itra: emplastratis t^u valz plus: q^{uod} vesica est mebru^m longinquu^m et emplin in straguria pot^{est} esse tale. R. laudani masticeis. an. 3. y. vel. 3. y. ligni aloes storacis calamite galage cina momi. an. 3. i. terbenune. 3. i. pulueris calido pulueris gentur coquassanda coquassent cu^m pistello calido misce oia^m malaxando cu^m succo methere: et fiat emplin tenue ad q^uitate medie palme ab vtraq^{ue} parte. extedatur supra alutam et applicet pectini. Vel istud: et est magi spale a quo habui multos honores: et valz in defectu coitus q^{uod} habui mebru^m nimis molle. R. succi methere lib. 8. masticeis olubani an. 3. f. nucis cypressi. 3. y. ligni aloes galage. an. 3. y. pul. cinamomi: q^{uod} suffic. si est paup^{er} pul. cimini assi loco cina momi: misce oia^m et fiat emplz mediocriter liquidu^m: et oia^m sunt intelligenda materia peccate p^{ri}mo euacuata.

Quod si cum hac egritudine sitis fuerit validissima clamorosa et aqua que bibitur cito egredietur: aqua ordeici cu^m psillio datur. Et nutriat cu^m succo vne acerbe et sumach et similib^{us} horuz nutritiu^m. et cu^m cibo q^{uod} fit de simula ordeici et masal et rob acerosum da ei in potu et p^{ro}hibeat a labore et cu^m muliere concubere.

Docet restringere vrinam multa q^{uod} venit a calitate renu^m: et p^{ri}mo p^{ro} dietat. et dicit: q^{uod} si cu^m hac egritudine fuerit sitis ita q^{uod} deficit et aqua que bibi cito egredietur: tunc aqua ordeici cu^m psillio datur et nutriatur cu^m succo vne acerbe: et similib^{us}. et cu^m cibo qui fit cu^m simula ordeici et alibi. i. cibis acetosis et masal. i. rob acetosus da ei in potu. et p^{ro}hibeat a labore et cu^m muliere concubere. ca^m est: q^{uod} illa passio causatur a caliditate renu^m cuius signu^m est sitis. et illa sunt frigidat^{io}: id remouent sitim et mala dispositione renu^m: id valent vt lac acetosus: et oia^m alia cibaria frida: quare debet remoueri ab alijs calis: causa est: q^{uod} augmētarent istam

caliditate istari partiu^m. s. labor et coitus.

Isti quoq^{ue} troscisci in potu sumantur. R. spody. 3. p. lactuce se. portulace. an. 3. xv. coriandri sicci. 3. i. se. rof. rub. boli armeni. an. 3. v. balau stic. 3. ij. campboze. 3. f. sumantur in potu cu^m succo granati acetosi.

Ponit cura^m per trosciscos. et dicit: q^{uod} in potu sumat hos trosciscos. R. spody. 3. p. se. lactuce se. portulace ambozu. an. 3. xv. se. coriandri boli armeni succi rof. ru. oium. an. 3. v. balanstie. 3. y. capboze. 3. f. sumantur in potu cu^m succo gno^m acetosoz. **N**ota q^{uod} d^{icitur} istis trosciscis d^{icitur} sumi. 3. i. et f. cu^m lacte acetoso. ca^m est: q^{uod} isti troscisci sunt fridi: id aliterat mala p^{ro}plone renu^m: et q^{uod} sunt stiptici claudunt vias vrinales: et p^{ro} hoc solui^m q^{uod} nunq^{uam} troscisci fridi et humidi valēt plus certe: ita si clauderēt vias: et q^{uod} in p^{ro}posito requit ibi clausio viaru^m. id magis valēt troscisci isti. et per hoc intelligit oia^m electuaria frida et stiptica hntia in frida re et stipticare vt triasandali dyarodon abbas.

Herbe etiam frigide terantur et super renes ponant. Et caueat sibi a cibis calis et vino et ab omnibus que vrinam puocant. Illud aut^{em} quod ex nimio stolidorum errore puenit est: q^{uod} dant in hac egritudine medicinas calidas. vnde ilico ducunt ipsum ad primum.

Ponit cura^m per ea q^{uod} ab ex applicatur aliq^{uod} alia p^{ro}hibendo. inducendo postea errorem qui postea coⁿtingit. et dicit: herbe quoq^{ue} fride terantur et sup^{er} renes ponantur. et caueat sibi a cibis calidis et vino et ab oibus que vrinam puocant. illud aut^{em} ex magno stolidoz errore. Item error est qui dant in hac passioe egro medicinas calidas. vnde ilico ducunt ipsum ad primum. causa p^{ri}mi est: quia remouet sitim. **N**ota q^{uod} emplastru^m tale debet esse sicut de lactuca solatro semperuina pl^uragi. et similib^{us}: et q^{uod} iste herbe sūt frigide remouēt multiplicatione^m vrine: et causam: vtputa caliditatem renu^m: et per ista^m Rasis intelligit alia similia emplastra: et sunt mibi tria specialia. p^{ri}mu^m est peccia plumbi multis locis perforata iⁿ fusa in aceto supra pectine et renes posita: et illud fit sepe in religiosis qui sunt spinate pleni. Vel sic. R. vnguēti populcon quartl. i. olei rosati olei mādrazore. an. 3. f. mucillaginis seminis psilly. 3. y. aceti. 3. i. cere modicu^m. fiat vnguētuz. Vel istud. R. succi lactuce dulcis succi solatri. an. q^{uod}rtl. i. et f. aque ro. q^{uod}rtl. i. aceti. 3. f. fiat emplastru^m mediocriter liquidu^m. Sed quare est abstine^m ab alijs. ca^m est: q^{uod} multiplicarent causam augmentationis vrine: et vnu^m et cibaria calida augmētāt caliditate renu^m que est causa istius. Sed que est causa errozum istoz que perducunt ad primum et ethicas: causa est: q^{uod} in ista passione est magna sitis et caliditas: et per consequens consumptio corporis et per indurationem caliditatis corpus magis consumitur: et cadit in ethicam.

De lubricis et ymib^{us} q^{uod} iⁿ vtre nascunt. LXXXIII.

In circa rubricam. **N**ota q^{uod} ad gnatione ymiz tria reguntur sicut ad gnatione cuiuslibz aialis. p^{ri}mo calor sufficiens: et iste ē calor acq^uis in mā flegmatica p^{er} putrefactione^m: et quis iste calor fiat p^{er} nām respē flegmat^{is} q^{uod} putrefit: et nālīs respē v^{er}miū nec oz dicit putrefactio simpl^{is}: s. putrefactio cu^m digestioe et p^{ro}paratioe māe ad nouā formā. s. ad formā vermiū: vt ponit Auic. p^{er} can. fen. 2°. doc. 2. c. p. de cāis calefactiū. 2° ad gnōne ymiz requit mā debita et tal^{is} hūoz

De lumbricis ⁊ Vermibus

flegmaticus fin q̄tuor eius spēs q̄ sunt falsum acetosus
dulce ⁊ naturale. flegma aut̄ gipsū. ⁊ vitreū ppter eoz
magnā grossiciē ⁊ frigiditatē nō sunt mā vmiū. Ex fleg-
mate vō falso gnānt vīnes lōgī qui vocant̄ lumbicis: qz
rōne calozis agēris qui est in plus in isto flegmate q̄ in
alio meli⁹ extēdunt fin longū ⁊ isti gnānt vrp̄lm in ite-
stinis gracilib⁹ spāliter ⁊ in illo iuoluto quoz signa sunt
multitudo saline de nocte ⁊ exicatio labioz in die. cau-
sa dicti est: qz in die calitas vadit ad exteriora ⁊ cōsumit:
sz de nocte aggregant̄ spūsitates iterius in intestino ⁊ ē
nausea ⁊ subuersio stōaci: quz humozes mouēt̄ur pp eoz
ppinquitatem. ⁊ dolor est supra vmbilicū ⁊ purit⁹ nasi
ppter malos vapozes ascendētes ad ipm̄ nasi⁹ ⁊ dolor
capitis eadē de cā: ⁊ obfuscatio oculoꝝ. Ex flegmate ace-
toso gnānt vermes parui ⁊ curti qui vocāt̄ur ascarides
⁊ gnānt in inferiori intestino. s. in longaone. ⁊ est cā duplex
q̄re sunt curti. Una est ex pte māe: qz est frida ⁊ sicca. iō
nō est apra nata extēdi eo q̄ nō ē humiditas efficiēs nec
calitas ad extēdēdū. Alia cā est feces q̄ expellūt̄ur ab i-
testino illo. ⁊ iste sūt cāe diminutiōis māe in illas ptes
q̄re sunt curti. ⁊ tales vīnes sunt multū q̄uis parui: quozū
duo sunt signa. p̄mū est purit⁹ anti. z^m est dolor sub v̄m-
bilico. Sed ex flegmate dulci ⁊ nālī gnānt qdā vermes
qui sunt ḡsi ⁊ rotūdī. ⁊ gnānt in duob⁹ intestinis medys
.s. in colon ⁊ sacco siue orbo. ⁊ cā est grossa humiditas cū
calitate sufficiētī: igit fin grossi. quoz signa sūt spāliter
dolor iūt̄ vmbilicū ⁊ magn⁹ appetit⁹ rōne attractionis
ip̄s⁹ chili ad se. ⁊ est cōstipatio ratione opilationis quaz
īducit⁹ ⁊ de vtrifq̄. Rasis hic determinat. ⁊ iō in rubrica
dicit de lumbicis ⁊ vermibus.

Eli hoc nō cum mēto solitus est ledi: a
cibis grossis z vinctuos sibi cauere
debz. z quotidie ante q̄ comedat su-
mar buccellas aliquas cū sinapi z al-
muri. hoc enī ipsos generari p̄hibet.

¶ Hoc est ca^usa in quo determinat de vermib^{us} qui nascuntur iⁿ v^{er}re: docedo pus p^{er}seruare corpus humanu a vermib^{us}.
 z dicit: qui b^{on}u nocumeto solitus est ledi: caure z s^{ed} a nutriti^o tib^{us} grossis z vinctuosis: z quotidie an^{te}q^{uam} comedat sumat bolos aliquos cu^m sinapi z almuri. h^{oc} ipos gnari p^{ro}hibet. ca^u est: q^{uod} sinapis est icisius ma^gis flegmatica z subtiliati^o uis: z io valz panis cu^m sinapi. z loco hui^{us} valz spaliter co^m mestio alioz z alioz acutoz: q^{uod}re valer acetosa: q^{uod} inci^o dunt z subtiliat ma^gis flegmatica q^{uod} erat ca^u vermiu z noⁿ solu ad p^{re}seruadu^m valer: s^{ed} etia ad occidendu^m: q^{uod} omnia acetosa occidunt vermes.

C Si ho eos generari cōtingat nō cōuenit nisi
ut expellātur: Adedicamē ascarides expellēs
burungi excorticati cum valde famelicus est
eger. 3. vii. fumantur.

¶ Ponit cura qñ sunt gnāti. ⁊ dicit: si vñ eos gnāri ⁊tingit
nō puenit aliud nisi vt expellātur ⁊ medicamē expellēs
ascariēs ē būrigi ꝑꝑꝛicati cū valde famelic⁹ est eger
3. vii. sumātur: būrigi est spēs abrotani vel folia. Alii d
cūt qd est semē nigrū amaz: qd potat⁹ de seni filie piper
p quo potū poni se. endiuie. ⁊ est amaz. famelico ⁊ ieiunā
stō d3 sumi. cā est: qz est medicina multū acuta ⁊ amara.
oia ista occidūt vermes ⁊ ieiunt mās: io valēt. per β i
telligit filia q in potu itus vel ab e3 sumūtur seu accipi
unt. ⁊ iter alia q valēt in occidēdo vmes sūt hec. p^m pul
fe. alex. ādrino i corpozil: p noctē in aceto forti: ⁊ corpoz
tus cū ouo forzibit vel carica vel lacte vel melle cui⁹ do
est. 3. i. ⁊ alig dicit pōdus vni⁹ denary: maxie val3 si pe

duos dies biberit lac. itē valēt allia comesta. Vel istud.
℞. aloes cicotini puluerizati. ʒ. y. i. co: pozētur cū melle:
ʒ. fiat pillule. Itē pōt fieri de yerapigra Gal. silt valz po:
tus aceti ʒ valz in oi specie ymūz: vt dicit Auic. Itē su:
cus citri: ʒ pp ʒ fit paruis puerl qñ bñt fe. ʒ cē valz istō
emplz si fit fe. ℞. succi mercurial. qrtl. i. ʒ. f. succi folioz
pſici abſinthij. añ. qrtl. f. in al. qrtl. i. aceti. ʒ. i. farie ordei:
qđ sufficē misce oia ʒ fiat emplz mediocriter liquidū: vel
istud qñ nō pñt expelli p aliq empla. ℞. fellis vaccini. ʒ.
y. aceti. ʒ. i. pulpe colloquinte: qđ sufficē ad incorporādū
misce oia ʒ fiat emplz mediocriter liquidū: vii ʒ. poni an:
te dolorē vt fugiāt illi vermes ʒ occidātur. Silt valz in:
unctio cū oleo perſicorū amaroꝝ: ʒ illō faciūt ventile. vt
valz istud emplz si fit fe. ℞. succi ymūcular. qrtl. i. ʒ. f.
succi folioz perſicorū succi abſinthij aceti. añ. ʒ. i. farine
ordei: qđ sufficit. misce omnia ʒ fiat emplm mediocriter
liquidū: aut valent folia pozulace in aceto posita supra
ventrē. Vel istud emplm. ℞. succi abſinthij succi folio:
rum fisticoꝝ. añ. qrtl. i. aceti. ʒ. i. fellis vaccini. ʒ. f. se. ale:
xandrin aloes pulpe colloquinte puluericate. añ. ʒ. i.
farine lupinoꝝ amaroꝝ ʒ qđ sufficit: misce ʒ fiat empla:
strū mediocriter liquidum ʒ valz si fit cū fe. ¶ Nota qđ
si dolor sit supra ymbilicū emplastrū ponit ante modū
quod supra: ʒ si subius ponit supra ymbilicū emplm quod
semp dʒ poni modū supra partē dolentem.

CMedicame magnū expellēs lumbricos. *℞.*
berungi ꝑꝛocortici turbiti se. milij. oinz pres
eq̄les lupinoꝝ nasturtij cambil. añ. partē me
diā sumant ꝑꝛ co in poru. 3. vij. prius tñ bibat
eger lac moꝝ vt mulctū fuerit per tres dies. ⁊
deinde die q̄rta dietet se. ⁊ de predicto medi
camine in lacte adhuc calido vt est mulctū dis
soluto acceto duꝝ est valde famelicus bibat.

Conit curam in magnis vermisibus. et dicitur medicamentum expellens magnos lumbricos est. **H**erbergi expositio. tis feminis muly omnibus partes equales lupinorum. seminis nasturtii cambil omnium. an. partem media sumatur ex eo in potu. 3. vii. pulvis bibat eger lac vi statim sumum est per tres dies: in quarto dixerit se cum predictis medicamine lacte adhibe calido vi multum est dissoluto in aceto et dū valde famelicus est bibat cambil. i. terra rubea minuta que fertur de meba et cū fricator terra magnum intrat et non disparet: inde fit etiam ynguetus et dicitur penetrare omnibus partes equales. 3. iij. causa est quod est amarū et acutus. ideo occidit vermes et loco istius administrato se. alexandrius unde pius bibat illū potum lactis et postea venit ille pul. et sic comedūt amarum.

Thermes No minuti qui in ano sunt pro q^b
generat prurit⁹ in eo: ⁊ iō cū fricat anus expel
lunt cū coro q^d ex oleo abluto inuolutuz imi
tatur: aut inittat cū oleo de crisomil: aut suc
co mentastri aut inuoluat ex parua q^uitate alo
es ⁊ felle vaccino ⁊ supponatur.

es ⁊ felle vaccino ⁊ supponatur.
Ponit curam vermium minorum que sunt in vlti-
 mo intestino: scz in ano. ⁊ dicit: vermes vo minuti qui in
 ano fiunt ex quibus generatur puritus in co: ideo cu
 fricatur anus expelluntur. cum coto allium ex oleo ab-
 luto inuolutum immittatur aut inuolutum in oleo cri-
 somille aut succo mentastri aut inuoluat in parua quan-
 titate aloes ⁊ felle vaccino ⁊ supponat. cā est q: ista sunt
 acuta ⁊ amara ⁊ incitant virtutē expulsuā: sūtr q: sunt

amara occidunt ipsos: et per ista intelligit clysteria et sup-
positoria. et valz suppositoriū de carnib⁹ falsis: qz incitat
nām fm viaticū. sūt valz clystere de lacte cū yerapigra
in quo sit se. alexandrinū et ybi pul. colloquintide fuerit
bullit⁹. et valz istud. R. abrotani berthonice cetauree mi-
nois mēstari ablinthy. añ. M. i. se. ruthe cimini asari
se. apy. añ. 3. i. se. alexandrinū. 3. y. furfuris. p. i. olei persico-
rū amaro. añ. q̄rel. f. salis cōis. 3. y. yerepi. S. succi folio-
rū persico. añ. 3. i. fiat clystere ad q̄rel. v. 13. Rasis dicit:
q̄ oleus persico. amaro. et cotū infusus in oleo persico
rū in ano supponat aut cotū infusus in lacte vaccino.

De emorroydibus et d fistul⁹ et ragadiis. Ca. LXXXV.

Intra rubricam. Nota q̄ triplex
est genus emor-
roydaz. quedā verucales: et iste sunt quedam
excrecētie exītes in ano cāte ex mā melica et
sunt. 5. vne in ozificio ani et q̄qz augmētant:
et tūc ille crescentie dñr emorroydes verucales. Alie sunt
emorroydes q̄ dñr morales vel moroycales: et hñt silitu-
dinē moroy. Alie sunt emorroydes vuales et assimilant
in colore vne q̄ est bñ matura: et iste sunt in venis exīti-
bus in ano causatis ex sanguine melico. vñ in verucales
est oio melia: in morales: in vualib⁹ yterqz bu-
mor: et iste sunt male q̄ sūt ad modū racemi vel vne mul-
tū mature. Et q̄libz illaz emorroydaz sunt duplices. q̄
dam manifeste q̄ apparēt exteri⁹ in ozificio vñ ad oculū.
alie occulte q̄ sunt in loco intrinseco vel in intestino ita q̄
nō pñt videri: s; tñ pñt pcipi cū digito si tangat iterius.
et q̄dā istarū adhuc sunt duplices. q̄dā fluētes. et alie sur-
de. fluētes sūt qñ sanguis euacuat ex eis: et si nō exīt san-
guis sūt surde. Sēdo nota q̄ duplex est cā ragadiarū
ani. Una est feces idurate in intestinis et trāseuntes p ite-
stina q̄ cū sūt mēbra sensibilia iducunt fissurā p solonē
ptinui. Sēda ē calitas et siccitas ozificy ani: qz sic hñdi-
tas est cā vñionis et cōtinuitatis. vt pz. 3. de gnatione: ita
siccitas est cā fissure: vt pz in fissura q̄ fit in labys qñ est
siccitas magna. Tertia cā est vlcus ipsi⁹ ani: et pñs cau-
sa fissura seu ragadia in ipso ano. Quarta cā ē apa ipsi⁹
ani qñ rūpitur et tūc fit fissura et solo ptinui: qz aliqñ ille
vene putrefiunt et corūpūnt et causat ragadia: et qñqz si
stula qñ est de pñtio pñda et magna vlceraio. Quid
aut est fistula dñā est supra in ca: de fistula oculi. bic aut
Rasis determinat de fistula ani: et sunt eiūsdē mēbz pas-
siones: et qñqz ab illis emorroydib⁹ si est magna putrefa-
cio et corrosio causat fistula. si vñ nō: nisi ragadia: et Ra-
sis ponit totū in vno ca: qz eedē sunt cure amboz.

Am sanguis recens sine dolore per
inferiorē fluit regionē interpolato tñ
tēpore nō est cōstringendus nisi pati-
ens debilitetur. a multis enīz passio-
nibus exinde liberatur.

¶ Ponit curā emorroydaz fluentiū: et pñ qñ sanguis non
est restringendus. et dicit: cū sanguis recens sine dolore per
inferiorē fluit: interpolate tñ nō est restringendus nisi pa-
tiens ex eo debilitet⁹: a multis. n. passionib⁹ exinde liba-
bitur. cā est: qz tūc est signū q̄ mā mala melica expellit
et sanguis mundificat. Quare libat⁹: qz liberat ab egritu-
dinib⁹ multis q̄ gnāt a sanguine melico. vt lepra. ipeti-
go. mania. melia. igif et per retētiōē in illis in qb⁹ veni-
re cōsueuerūt causant multe passiones: qz regurgitat ad
superiora s; p̄pyo. 6. affo. emorroyd. et sic nullo modo
debent restringi si veniant per intervalla et non debili-
tetur ex eis patiens.

¶ Si aut ex eo debilitet⁹ et indiget cōstrictione:
troscisci de charabe cūz succo sumach dentur.
In comestione quoqz sumat sumachiaz et ci-
buz qui cūz succo vne acerbe fit et his silia de
illis que nutrientia sunt. Si vñ multū debili-
tetur nutriatur cum succo carnis cui plurimū
admisceatur succus citoniorum et vinum. Vi-
num quoqz bibat stipticum.

¶ Docet restringere talem fluxuz p trosciscos. et dicit: si aut
ex eo debilitet⁹ et indiget restrictiōe troscisci de carabe cūz
succo sumach sumatur: i comestione vñ sumat sumachiaz
et cibū qui cū succo vne acerbe fit. Si vñ multū debili-
tetur nutriat cū succo carnis cui plerūqz admisceat succ⁹
citoniōz et vinū qd bibat stipticus. data ē cā de trosciscis
in ca: de mictu sanguis: qz sunt frigidi et stiptici et cōgela-
tiū a tota pprietate et stringunt sanguinē ppter carabe:
et qz ista q̄tuor spāliter stringunt sanguinē: iō valent: et p
istos itelligit trosciscos de carabe. Joānis bebēmesue. et
ea q̄ dicta sunt in ca: de mictu sanguis et vomitu sangui-
nis et d; vñ stipticis: qz claudūt vias in quocūqz casu si
ue fluxu q̄re in collo suspensū stringit sanguinem.

¶ Et super epar ponatur emplastruz de spica
qd in ca. de epare nominauimus.

¶ Ponit curā per emplz. et dicit: et sup epar emplm de spi-
ca q̄ in ca: de epare dixim⁹ ponat. cā est: qz istud emplm
est stipticū et p̄bibz fluxū sang. declinare ad pres inferio-
res: qz ad distrahēdū sanguinē ad nares ponēda sunt in
dorso. Sēdo nō q̄ valz restringēdo sanguinē seu fluxū
sanguis positū supra epar: qz est mēbz mādās alijs.
sic ē valz emplm positū supra anū: qz ē mēbz suscipiēs.
iter alia et sunt duo q̄ valēt. Primus ē. R. aloes cicotri-
nī. sūguis dra. piloz leporis subtilr pluerizatoz. añ. 3. y. te-
le aranee. 3. i. albumis oui bene agitati qd suffic ad incor-
porādū: misce et extēdat supra pānū et ponat supra. Vel
istud. R. succi plātaginis. 3. y. aq̄ ros. 3. f. aceti. 3. i. pul. su-
mach: qd suffic ad incorporādū: misce oīa: et fiat emplm li-
quidū: in pauperib⁹ inungat locus cū oleo ros. myrtino
vel sinapizet cū pul. mirtilloz et sumach.

¶ Et si ista nō suffecerint: pfectio de scorzia fer-
ri def. 28. R. mirabola. indoz belliricoz et
emblicoz oīum añ. 3. v. spice squinanti ciperi
33. piperis olibani amcos oīum añ. 3. y. scorie
infuse in aceto per hebdomadā vñā: et postea
torrefacte. 3. xv. cōficiat⁹ oīa cūz melle dispu-
mato: qd fuerit coctū cū apozimate emblicoz
sic in ca. de melācolia nominauimus: de quo
quotidie ad nucis magnitudinē sumatur. hoc
nāqz emorroydaruz et menstruoꝝ sangui-
nem cōstringit. fluxui quoqz ventris longi tē-
poris remediū affert.

¶ Ponit curā p elaria. et dicit: qz si bec nō sufficiēt pfectio
de scorzia ferri def q̄ ē. R. mirab. indoz kebul. emblico-
rū. añ. 3. v. spice nar. sgnāti cipi pipis longi. 33. amcos oli-
bani oīuz añ. 3. y. scorie infuse in aceto p hebdoz: et postea
torrefacte. 3. xv. cōficiant oīa cū melle dispumato qd fue-
rit coctū cū apozimate eblico: sic p̄cepim⁹. i. c. de melia.
de q̄ q̄tidie ad magnitudinē nucis sumat⁹: B nāqz emor-
roydaz et mēstruoꝝ fluxuz restringit. et fluxui vētris diu-
turno remediū affert. causa est: qz non solum valet in re-

De emoroydibus

stringendo ventris: s; etiā valz euacuādo mām faciente fluxu: ppter hoc valz in restrigēdo: qz euacuat mām et restrigit vias. et d; modicū assari scoriz: qz facta euōne multū restrigit vt dixi in cura fluxus vētris q non est meli' remediū qñ fluxus vētris est antiquus.

C Si aut in ano oritur aliqd. pminens extra ex quo magn' puenit dolor: nec ab eo fluit aliqd: succ' cepe cū pauca lana: aut fel vaccinum superponat. Suppositoriū quoq; longū de cicamine subijciat qd paties per totā teneat noctem: et si cōtingat egredi remittat donec infri gidetur: et egrediatur sanguis.

C Ponit curā emoroydarū nō fluentiū. et dicit: si aut in ano orit aliqd. pminēs ex quo magn' puenit dolor: et neq; fluit ab eo aliqd cū succo ceparu et felle vaccino fiat suppositoriū longū sibi subijciat qd paties per totā noctē teneat: et si cōtingat egredi remittat donec scindat et egrediat sanguis. cā est: qz ista hñt vtutē mordicatiuā et acutā. et iō sunt cāe aptiōis illarū venaz: et per pñs fluxus sanguis. iō docet apire vt iste sāguis exeat. **C** Scdo nota q emoroyde pñt apiri. s; modis cōiter. et sunt expi mēta magri Arnaldi. p p flōmū aut cū ferro et est melior et securior modus. et vt nō claudatur d; inungi loc' cum isto yng'. **R.** olei perficoy amaro. **q.** rti. **f.** medulle cre: somaloꝝ dōlarū alioꝝ. añ. **z.** i. cere qd sufficit: fiat yng' et tenta ponat in isto yng' de bombace v' lana: et sic ponatur ad locū: vel sufficit q inungat si volumus qd illō ynguētū est optimū et est mordicatiuū: imo sola allia faceret **B.** Scdo mō apiumē p sanguisugas positas ad emoroydas p cānas vt nō vadāt ad alios locū sanguisuge: vt habet p cān. fen. **4.** **c.** **z.** **z.** hñt euacuare et sugere sanguinē grossū et melicū. et iō in **B.** differūt a vētosīs. Tercio mō apiumē cū folijs ficulnec et iste fricatur fortiter a pre exteriori vsq; quo incipiāt emittere lac: et postea fricat ille locus et sic apiumē et est cōis modus vetularū. Quarto mō apiumē cū illo: qd dicit **R.** asis. **f.** q pñus vel lana fundatur in succo ceparu et fricet locus: qz succus est valde acut' et aperit. Quito mō apiumē sic et sit cōiter. **R.** aloes cicotri subitrl puluerisati. **z.** y. fellis bouint. **z.** i. acetū. **z.** i. mīscet: et cū lana vel filtro ifusis pdictis fricet loc': tñ illud qd ponit satis est expertū. **f.** fricare cū radice ciclaminis. **i.** de malo terre: vt dicit **R.** as. **C** Scdo nō q folia caulū torrefacta iter alia sedāt dolorē vbiq; fuerit.

C Cū aut dolor vehemētissimus fuerit et apostema magnū in ano flōmet eger et empl' hoc supponat: sedat eni emoroydarū dolorē cuz adest āpa cū eis. **Qd.** **R.** mellilotū camomillā q rādū in aqua coquantur donec dissoluant. deide sumat ex aq decoctionis eaz qñtuz vna manu cap i pōt. vitellus oui assati vnus croci **z.** j. opij. **z.** ij. se. lini triti: fenugreci: maluanisci oīuz añ. **z.** j. p. ficiant oia ex rob in quo bdellij. **z.** ij. fuerit dissolute et folia supposita: post q supficies ex oleo sisamino in quo adeps galinacens fuerit dissolut' aut anatis inficta fuerit moze emplī supponat dñ adhuc sit tepida.

C Docet sedare dolorē emoroydaz. et dicit: cuz aut dolor vehemēs fuerit et āpa in ano magnū: minuat eger et emplastrū **B.** supponat. sedat eni dolorē emoroydaz cum adest āpa cū eis. **R.** camomille melliloti q rādū i aqua

coquatur donec dissoluatur. deide sumat ex aqua decoctionis eaz qñtuz vna manu pōt teneri vitelli vni' oīas: sati croci. **z.** i. opij. **z.** y. se. lini triti fenugreci maluanisci oīum añ. **z.** j. i. conspergantur oia in rob: in quo. **z.** ij. de bdellio fuerit dissolute et folio supposito et supficies earū cū ex oleo sisamino in quo assungia galline fuerit ois soluta aut anatis inunctis fuerit moze emplī supponatur duz adhuc tepida sunt. Quare dolor mitigat ex positione istius emplī: qz iste dolor pōt remoueri. Vno modo p resolutionē mae. Scdo mō per stupefactionē. Tercio modo mollificādo et maturādo: qz apate maturato et mollificato sedat dolor: et qz istud hz oia ista iō valz. nāz resoluūt mām camomilla. opūz eniz stupefacit: mollificat in pte rōne se. lini et maluanisci: et rōne ynguētū: qz sit de amigō. que maturefcūt: et iter oia sedāt dolores: et per istud emplī et ynguētū itelligit oia q possunt sedare dolores: et sunt duo iter alia. Prīmū est istud. **R.** mucillagi. se. fenugreci: se. lini. añ. **z.** y. butyri sine sale: sepi remi capraz. añ. **z.** f. vitelli oui vni' olei ros. **z.** i. cere modicū et fiat yng'. Vel sic. **R.** folioꝝ lingue canis folioꝝ malue. añ. **z.** y. se. fenugreci se. lini. oīuz añ. **q.** rti. **i.** aqua sennatur et bulliant in aqua in qua patiens teneat anchas vel sponsia infusa in pdicta aqua fortiter cōpessa applicet ano: vel fiat facculus ex istis bullitis in aq et fortiter cōpressus in q paties sedat. flōmā valz: qz diuertit mām.

C Alia cōfectio dolorē et āpa sedans. Lepe album optime coctū terat et cū butyro vaccino misceat vt mollescat et tepescat ano in quo ē āpa supponat: hec. **n.** dolorē sedat vehemētē.

C Ponit aliud remediū. et dicit: alia cōfectio dolorē et āpa sedas ē cepe allū coctū optime terat. et cū butyro vaccino misce vt mollescat. et tepidū ano in q ē āpa supponatur. **B.** eni dolorē sedat vehemētē. cā ē: qz cepe mollificatiū est et maturatiū. et qz cito ducit āpa ad maturatiōnē. iō valz et cepe p decoctionē pōt acuitatē et butyrū et tūc est maturatiū et sedatiū doloris.

C Cuz vero in ano ragadias habuerit patiens q cū ledunt cuz ipsi venter est sicc' tunc pillis de bdellio vtatur. Que. **R.** mirabo. ni. indoz chebul. amboꝝ. añ. **z.** x. serapini. **z.** ij. nasturtij alb. **z.** ij. bdellij al. moll. et pinguis. **z.** xv. dissol uatur bdellij in succo porroz: et ex eo cōficiatur tur alia et informetur ex eis pillule et sumiatur ex eis frequēter a. **z.** j. vsq; ad. **z.** iij.

C Docet curare ragadias ani nō saniofas. pmo cū pillis. et dicit: cū vō in ano ragadias habuerit pa. que cuz ledūt cuz ipsius venter sit siccus: tunc pillulis de bdellio sepe vtatur que sunt iste. **R.** mirabol. nig. indoz kebulorum amboꝝ. añ. **z.** x. serapini. **z.** ij. nasturtij albi. **z.** y. bdellij albi mollis et pinguis. **z.** xv. dissoluat bdellij in succo porroz: ex quo cōspargatur alia: et informantur pillule et sumantur ex eis frequēter a. **z.** i. vsq; ad. **z.** iij. cā est: qz iste pillule laxant ventrē et cōsolidant ragadias et laxant: qz ibi sunt mirabolani et nasturtium. credo salua reuerētia sua q mirabolani constringunt ventres post laxationē: quare alia medicina remotina fecū applicetur. et postea yngatur predicto ynguento de cerusa in multis locis dipto: consolidat enī multum et fortiter: et quia ista accepta per inferius: ideo prius ministret clystere lenitium: et postea consolidentur ragadie ab extra.

C Locus dō si adustione patiatur ex ynguētō

de cerusa iungatur. si autem non sentit in eo adu-
stio vngat ex vnguento quod fit ex adipe qui in gib-
bo cameli inuenit et bdellio quod sic fit. R. cere
citricine olei sisamini adipis anatis medulle cru-
ris vaccini adipis que est in gibbo cameli bdellii
omnium partes equales. bdellius prius in mu-
cillagine scilicet lini dissoluatur: deinde omnia mi-
sceantur: hoc enim optimum existit.

¶ Ponit curam per vnguentum. et primo qui sentit adu-
stio i ano. et dicitur locus ubi si adu-
stio i ano. Si autem non sentit in eo adu-
stio iungat ex vnguento quod fit ex adipe qui in gib-
bo cameli inuenit. aut perfectio est
hec. scilicet colide ferien. i. adipe de gibbo cameli. R. cere citri-
ne olei sisamini adipis anatis medulle cruris vaccini adi-
pis que est in gibbo camelli. an. omnes partes equales bdellii ubi
dissoluatur prius in mucillagine scilicet lini. deinde autem omnia misce.
¶ Eni optimum est. ca. pmi est. q. pul. ceruse maxie est. soli-
darius et fridus: et quod remouet carnem facientem ragadiam. scilicet
ardore et fissuram. id valet: quod solidat: et tamen si sanies est in
illis ragadys prius pertere mundificatiua: et postea appli-
cet istud vnguentum. Ca. scdi est. si. qm est ardor. valz istud
vnguentum de adipe camelli per viam expressionis inducit fissu-
ram. et per in tpe qui regnat boreas inducit fissuram in labijs et
in manib: quod tunc veniunt calefacientia per frig: et in isto
casu sufficit sola assungia galline recetis quod fiat cum ea vn-
guentum. et si ponerent glutinatum meli: et cum mucil-
lagine se. psily: quod tunc citius sanaret. et loco medicamentis
Rasis: quod non inuenit apud nos adeps gibbi camelli: sed ha-
betur sepum caprinum: et tatus valet.

¶ Si autem eger ragadias in ano habuerit pfun-
das a quibus fetens virus fluxerit medicamen-
tatum quod in ca. de vulnerib: descripsimus eis
supponatur quod eger per duos dies patiat. Et
si in eis aliquid remaneat quod refudet medi-
camentum iterum apponatur quod consuetudine fiat do-
nec locus siccetur et non refudet.

¶ Docet sanare ragadias saniosas. et dicit: si autem eger i ano
ragadias habuerit ex quibus fetens virus fluxerit medicamen-
tatum quod in ca. de vulnerib: diximus eis supponat. quod eger
per duos patiat dies vel per vnu. et si in eis aliquid remanet et
refudet medicamentum iterum apponatur. et tandem fiat donec lo-
cus siccetur. et non refudet si fuerit perfidum. Quare valz istud
mundificatiuum: ca. est: quod est multum corrosiuum: et per viam cor-
rosionis consumit sanie: id valz. Quare tenet istum modum: quod
prius docet applicare istud: et postea quod superius est scriptum
in ca. de polipo narium. et postea cum vnguento de cerusa pro-
lides remota ista sanie. Cerotum. i. vnguentum de cerusa.

¶ Quod si ea que ibi sunt eminentia extra et penden-
tia fuerint intantum ut arefcat et nigrescat buty-
rum tepidum multoties supfundat donec nigre-
do ab eo remoueat. Si autem resudatio reuerfa
fuerit acutus medicamentum iterum ibi apponatur: et
si non resudauerit ex vnguento de cerusa curet.
Est etiam quando eminentes emorroydes extra
current cum ferro cauterizando: log tamen de hoc
plus est quam huius nostri libri modus requirat.

¶ Docet curare emorroydas apparatus putridas. et dicit:
quod si ea que ibi sunt eminentia: postea pendentia fuerint ex
intantum ut putrefiant vel putrescant et nigrescant: tunc butyrum

multoties supponat tepidum donec nigredo ab ea remo-
ueat. Si autem resudatio ab eo reuerfa fuerit medicamen-
tatum iterum apponatur: et si non resudauerit vnguentum de cerusa
applicet. Est etiam qui eminentes emorroydes ex curen-
tibus canterizando cum ferro: log tamen de hoc prius ad alium librum.
¶ Non tamen quod butyrum ubi est sine sale. ca. prius est: quod ratione mol-
lificationis est curatiuum: quare valet acuta: ca. prius est: ad con-
sumendum sanie: et sanie sumpta veniunt vnguentum solidatiuum.
et est vnguentum de cerusa. de isto butyro visus suus frequenter in
pustulis nasci et faciei et statim curant: et quare valet remotio
cum ferro siue cauterio: ca. est: quod medicie acute sunt picu-
lose in illo casu: quod nescimus preparationem ipsorum. id curru-
gici semper debet scire tamen si prius: quod medicatur citius vno
tpe quam alio. ¶ Nota quod loquitur in generali de emorroydibus:
quod prius curari quatuor modis. Uno modo per eam apertione: et
de isto superius dictum est. Secundo modo per fluxum eam restrictione:
ne: et de isto dictum est superius. Tercio modo dolore sedando. et etiam
dictum est. Quarto modo prius curari per incisionem. videlicet quod tota
liter incidant. et quod prius purget corpus et flomem et euacuet:
et spaliter qui sunt nouelle: et qui sunt antiqui debet restrin-
gi sola vna remanente aperta: et potest incidere quatuor modis.

¶ Uno modo si est dolor: et cuius istud cito verucas sic dolores.
accipio filum de serico vel pilum equi: et infundat in aqua
caphora sit dissoluta. et cum isto emorroyde strigant mul-
tis vicibus: quod ratione caphore est stupefactiuum et non sentitur
aliquid a fissura illius filii. Vel sic. fiat filum de corticibus rad.
aureole et ligetur emorroydes totaliter et abscindant. et est
expimentum magistri Arnaldi: et qui sunt parue debet liga-
ri in radice: et qui sunt magne in medio vel ultra radice:
Tercio modo incidant cum forpibus venam incidentibus: et po-
stea ponatur desuper emplastrum factum de vitello oui et oleo ros.
ad sedandum dolorem. et postea ad solidandum cum vnguento
consolidatiuo dicto frequenter anus vngat. et fit ex cerusa
lota aloes loto masticis thuris sang. dra. oleo ros. et cera.
4. modo inciduntur. et est magis periculosus cum medici-
nis cauterizatiuis cum illa medicina Auic. R. viride eris
anacardini pul. 3. i. mellis. 3. ij. misce.

¶ Fistule vero gignuntur in ano velociter: quoniam fi-
gura eius facit esse illud necessarium. Que sunt
vtrinque penetrantes: aut non penetrantes. Qui autem
perforate sunt vtrinque stercus egreditur ex eis et ve-
tositas. Si autem non egreditur stercus neque vetosi-
tas non est penetrans ab utraque parte. Loqui ve-
ro de eius cura perfecte plus est quam hic noster li-
ber expectat: sed quod omnes fere homines semper mari-
mum incurrit errorem in cura eius: unde et maximum
incurrit nocumendum: nos excitabimus eos ad
hoc: quod huic egritudini congruum erit: et ostende-
mus qualiter a predicto errore se custodiant: et
dicimus quod fistula vtrinque perforata cum ab ano
remota fuerit nullo modo ferro tangenda est: i-
ncisione enim ferri stringit stercus inuoluntarie
egredi. Est etiam aliud quare fistula ab utraque per-
forata ferro tangi non debet: quod toto tempore vite eger sic
permanere poterit non magnum faciens no-
cumentum neque prouenit ex ea aliud nisi resu-
datio et fluxus.

¶ Ponit curas fistule ani. et dicit: fistule vero generantur in
ano velociter: quoniam figura eius facit illud esse necessarium.
que autem penetrantes sunt: aut non penetrantes notus est.

De exitu ani ⁊ matricis

cū aut pforate sunt stercus ex eis egreditur ⁊ v̄tositas. si aut stercus nec ventositates egrediantur nō est pene-
trans ab vtraq; parte. loqui tñ de eius cura pfecte plus
est q̄ hic noster liber expetit: s; q̄ fere oēs homines ma-
ximū incurrunt errorem in cura h̄s egritudinis. vnde ma-
ximū insequetur nocumētus plus excitabimus eos ad
hoc q̄ huic egritudini cōgruus est: ⁊ ostēdamus q̄liter a
predicto errore custodiatur. ⁊ dicemus q̄ fistula vtraq;
vel vtrinq; pforata cū ab ano remota fuerit nec ferro ē
tangēda. ex icisione enī ferri cōtingit stercus inuolunta-
rie egredi. ⁊ etiā aliud. q̄re fistula ab vtraq; pte pforata
ferro tangi nō d;: q̄ si toto tēpore vite eger sic permane-
re poterit nō magnum faciēs nocumētus: nec perueniat
ex eo aliqd nisi refudatio ⁊ fluxus. ¶ Nota sicut superi-
us dictū est. fistula est vlcus cōcauū sordidus strictū ex-
terius ⁊ amplū interius cuius callositate in fundo: ex quo
patet cā pris: q̄ per istā fistulā est cura virulētie: ⁊ cā do-
loris. Que est cā quādo est pforata q̄ pōt retineri. causa
est: q̄ totalr est icisus lacertus ei⁹. ⁊ ppter hoc phibēt au-
ctores facere icisiones circa anum: ⁊ per istū lacertū qui
aliquādo est totalr icisus: iō. Rasis ponit curā vt error
istoz medicoz remouetur: q̄ si scinderet esset magnū
periculū q̄ nō est tangēdum cū ferro: vt quidā dicunt. ⁊
credunt. vtrinq; i. ab vtraq; parte.

¶ Si aut qd ab ea fluxerit: acutū fuerit ⁊ mor-
dicatū: ⁊ fetidū habuerit odorē cui⁹ etiam
quātitas quotidie augeat: erit fistula putrida.
⁊ cuius hoc herpestiomeno cui ex medicamine
acuto: ⁊ ex eo q̄ cōpleat oia succurrendū est
anteq; dilatef: ⁊ magnificet. Cuius aut refuda-
uerit nisi par: neq; quātitas quotidie augeat
neq; magnificetur neq; odor ibi augmētatus
fuerit nō est in ea aliqd qd sit timendū nisi re-
sudatio ⁊ fluxus q̄ medicari pōt donec siccet:
⁊ detumescat ⁊ nō refudet p longum tps. Si
aut refudatio redierit medicamē p̄dictū adhi-
beat. Et hoc mō poterit blādiri p totū tps vi-
te egrit: ⁊ nō nocebit. Absodus adhibēdi huic
egritudini medicamē ex collirio qd in. c. de fi-
stula oculi nominamus. sumat ⁊ optime terat
⁊ fistula p̄maf donec quicqd in ea p̄tinet egre-
diat ⁊ si radius eā ingredi poterit inuoluat co-
to: deinde ex p̄dicto medicamine postq; molli-
ficatū fuerit intinct⁹ in fistulā imittat. Si x̄o
in ea minime radius ingredi poterit dissoluat
medicamen in aqua ⁊ subleuet corā egri sup-
posito puluinari ⁊ eo supino iacēte p̄dictū me-
dicamen distillando sup fistulas fundat ⁊ fiat
hoc in mane ⁊ circa noctez per tres dies ⁊ se-
deat in aqua de curcuma ⁊ lauetur ex ea.

¶ Ponit signū fistule putride: ⁊ postea curā. ⁊ dicit: si autē
illd qd ab ea fluxerit fuerit acutū ⁊ mordicatū: ⁊ feti-
dum habuerit odorē: cui⁹ etiam quotidie q̄titas augeatur
fistula putrida tūc erit ⁊ cū herpestiomeno cui ex medi-
camine acuto ⁊ ex eo qd cōplet succurrendū est anteq; di-
latef ⁊ magnificetur. Cum autē refudauerit nisi parum
vt eius quātitas quotidie augeatur nec malus odor ibi
augmētatus fuerit: nec est in eo aliquid qd est timēdum

nisi refudatio ⁊ fluxus quo medicari pōt donec exicet
⁊ detumescat ⁊ nō refudet per magnum tempus. Si aut
refudatio redierit medicamē p̄dictū adhibeat hoc
modo poterit blandiri per totū tempus vite ⁊ nō noce-
bit. Absodus adhibēdi medicamē huic egritudini ⁊ col-
lirio qd i caplo de fistula oculoz nominamus sumat
⁊ optime teratur ⁊ fistula p̄maf donec quicquid in ea
est egrediatur ⁊ si radius eam ingredi poterit inuoluat
coto albo. Deinde ex p̄dicto medicamine postq; molli-
ficatū fuerit iterius in fistula mittat. Si v̄o radius ingredi
minime videat nec poterit dissoluat medicamen in aq̄
⁊ subleuet corā egri supposito puluinari in eo supino
iacente p̄dictū medicamē distillando super fistula fun-
dat: ⁊ fiat hoc in mane ⁊ circa noctē p tres dies ⁊ sedeat
in aqua de curcuma ⁊ lauet ex ea. ¶ Nota herpestiome-
nus fm Auic. 4. c. caui. est vlcus cuius ad tñ iam deuenerit
q̄ mēbz corūpit ⁊ putrefit: ⁊ fit de mā magis subtili q̄
cancer. Que est cā: q̄re cuius dolor existit fistula vocat. cā
est: q̄ dolor causat rōne passue q̄litat māe ⁊ est ibi ma-
gna acuitas māe que est cā corosionis ⁊ cōsumptionis
sube mēbz. Quare in eius curauat medicamē illud. cā
est vt supius dictū est p̄solidatiū ⁊ cōsumptiū māe. re-
sudatio. i. fluxus. radius. i. radiosa res vt tēta de bomba-
ce. ⁊ si tēta nō p̄t int⁹ itrare vt ipse dicit d; eleuari. ⁊ cur-
cuma. i. aq̄ posita i vase: q̄ curcuma ē vas s; synonymū.
¶ De exitu ani ⁊ matricis. Cap. LXXXVI.

¶ Circa rubricam. Nota qd duplex
ē cā exitus ani.
Una cā ē mollificatio siue relaxatio lacerto-
rū retinētū feces. ⁊ h̄ fit ab humore falso. seu
relaxatio: cui⁹ signū ē: q̄ p̄ expulsionē cū digi-
to pōt intrudi seu mitti in anū. Alia cā ē āpa ani seu viti-
me p̄tis itestini iducēs grauitatē in itestinis rōne cuius
descēdit: ⁊ s̄it nō pōt recipi itus cui⁹ signū est q̄ ppter v-
pressionē digiti vel cū manu pōt itrare: ⁊ cū h̄ ē magnus
dolor ⁊ duricies magna. ¶ Sc̄do nō q̄ triplex ē situs i-
nālis m̄icis. Un⁹ est q̄ p̄focatio d; ⁊ cū adest ascensus
matricis ad supiora. Alter vocat dislocatio m̄icis ad la-
tus dextrum vel sinistrum: ⁊ vocatur cōiter p̄cipitatio ⁊
de istis duab⁹. Rasis fecit mētionē de vno explicite: q̄
illud est magis piculosus. Terti⁹ ē situs inālis matricis
⁊ ē descensus matricis ad inferiora: imo aliqñ exire vuluā
⁊ vocat casus matricis: q̄ cadit ad collū ei⁹ ⁊ aliqñ appa-
ret. Et cā casus siue situs inālis matricis ē triplex. p̄ma
est mollificatio siue relaxatio ab hūiditate supflua: q̄re
nō pōt retineri in suo loco nāli: ⁊ sic cadit: sic p̄s in mem-
bro paralitico: ⁊ cadit rōe mollificatiōis: ⁊ rōne hūmi-
ditatis supflue. ita s̄it ⁊ matrix. cā est apostema m̄icis
iducēs grauitatē in matrice: ⁊ per p̄ns descēsum. Tertia
causa sunt supfluitates multe descēdentes ab alijs mē-
bris ad p̄auitatē m̄icis rōne cui⁹ m̄ix descēdit ad infe-
riora rōne gūitatis: ⁊ hec cā differt a p̄ma: q̄ p̄ est hūidi-
tas ibibita in porositatib⁹ ⁊ h̄ sūt in p̄auitate m̄icis.

¶ Cum annus extra egredit carens apo-
stematē ⁊ ita disponit q̄ si impellat
igredit: cernise balaustie gallarū alu-
minis antimoniū oium partes sumā-
tur eq̄les: ⁊ in puluere redigant: ⁊ sup locum
ex oleo ros. calefacto inunctū puluerizentur ⁊
annus intromittat ⁊ p̄stringat: qd tñ fieri cōue-
nit postq̄ eger a sella reuersus fuerit ne cū ei
to ad sellam surgere sit necesse.

C Determinat de vltima passione intestinoꝝ. i. de exitu ani 7 incipit determinare de posofitibus matricis ponendo pmo curā exitus ani cuius est sine apostemate: 7 b p per sinapisma. 7 dicit. cū anus extra egredit apate carens 7 ita disponit q si ipellat egredit. R. ceruse balau stie gallarū aluminis antimonij. añ. oium ptes equales sumant 7 redigant in puluerē 7 sup locū ex oleo rof. ca. lefacto iunctū puluerizetur 7 anus itromittat 7 stringatur: qd tñ fieri uenit cuz eger a sella reuersus fuerit ne cū cito surgere ad sellam sit necesse. cā est: qz iste pul. cuz oleo rof. est stipticus 7 sumit aquositate facietē mol lificationē. 7 ideo: qz ipsum iducit 7 restringit ad suus lo cum. ideo ualet. pmo iungatur anus cuz oleo rof. vt me lius retineatur pul. in intestinis: qz nisi esset inunctio cito caderet: 7 per ista itelligit similia. 7 est iste pul. quo com munitur vtor. R. sinach. 3. f. gallarū anthere nucis cy pressi olibani. añ. 3. i. ex quo sinapizetur itestini iunctuz prius cum oleo rof. añ. 3. y.

C Sumant etiā galle balaustie cupule glandiū folia myrri 7 coquant in aq̄ donec rubea fiat 7 sedeat in ea 7 lauatur ex ea.

C Ponit curam per balnea. 7 dicit: sumant galle 7 balau stie cupule gladiuz 7 folia myrthi 7 decoquantur in aqua donec aqua rubea fiat 7 sedeat in ea 7 lauet ex ea. causa est: qz istud balneuz est stipticu 7 remouet mollificationem ani 7 confortat virtutem retētiū 7 in cura artifi ciali istud balneuz debet precedere. s. pmo balneet 7 po stea inungatur 7 deinde sinapizetur 7 loco istū balnei ra tis ppetit balneuz soluz factū cū aqua decoctiois folioꝝ cypressi: 7 si addatur folia myrthi nō facio vires.

C Qz si anus qui apostemofus est ingredi mi nime potest: eger aquā calidā frequēter ingre diatur 7 in ea sedeat 7 yngat anum ex cera 7 oleo camomillino: aut anetino donec igredia tur. Quz intra missus fuerit ex his que nomi nauimus curetur.

C Ponit curam exitus ani cum apostemate. 7 dicit: q si anus qui apofus est nō pōt ingredi eger aquā calāz fre quēter igrediat 7 in ea sedeat 7 iungat anum ex cera 7 oleo camomille aut anetino donec igrediat. cuz itro missus fuerit. ex his que noi auimus curetur. cā est: qz nō pōt itestini igredi duplici de causa. pmo rōne magni doloris qñ tangit. Scdo rōne duricie cum magnitudine apostematis: 7 qz aqua calida babz sedare dolorem 7 re mouere duriciem apatis: ideo valz. Quare valz iunctio cū oleo camomille 7 anetino: cā est: qz sedat dolorem: 7 duriciem mollificat: ideo valz cuz faciat ad itroductionem itestini 7 postea inungatur cuz oleo 7 sinapizet cuz pul. **C** Secūdo nota q balneuz cōueniēs quādo nō po test igredi pōt esse vt balneuz aque calide simplicis sin gulariter vt balneū reꝝ mollificantius sicut aqua deco ctionis malue bismalie fenugreci 7 se. lini 7 aneti 7 for tius mollificat 7 dolorem sedat qz aqua per se.

C Vulua preterea si egressa fuerit similiter erit medicanda. Est tamen necesse vt fortiter lige tur: 7 vt egra semper supina iaceat: 7 coꝝa su perius eleuetur.

C Ponit curam exitus matricis. 7 dicit: vulua preterea si egressa fuerit similiter est medicāda: est tñ necesse vt for titer ligetur 7 vt egra supina iaceat 7 coꝝe supius eleue tur. cā est: qz eedes sunt cause exitus ani 7 matricis: vt di

ctū est. igitur eodem modo debet curari. s. cum stipticis: qz remouent humiditatem 7 vniunt: 7 itellige materia pur gata: qz alr opatio nihil valeret: qz iste supfluitates face rent descendere iserius. Quare dō iacere supina. cā est: vt matricis retineat 7 eadē de causa eleuent coꝝe vel crura vt matricis melius vadat ad locū suū nālem. Item si ma trix steterit diu dislocata 7 potissime si exierit ad exteri ora de difficili aut nūq̄ curat. hec gordonius. **C** Scdo nota q ad pfectā curā exitus matricis sex per ordinē re quirunt. pmo ventose 7 requirunt due insimul posu te. vna imēdiatē sub vmbilico: quāuis dicat Bal: q vna sub māmilla 7 vna sub quolibz latere sine scarificatione: 7 hoc fit ad attrahendū matricē ad superiora. Scdo reg ritur suffumigatio que debet fieri cū emboto sic: habea tur olla parua cū carbonibus de vite 7 pul. pyciatur su per illos carbonēs 7 ponatur embotus supra: vel ponat in sella perforata mulier 7 cooperiat bene 7 fumus non vadat hincinde discurrere: 7 ponatur in vulua os illi us emboti ita q sit intus in orificio vulue. Et si est meli us embotus cuz ferro circūuoluatur os eius cū pāno in supficie vt non ledatur matricis rōne ferri: 7 pro certo ita facio eis quātūcūq̄ iuuenes 7 pulchre sint: sed caueas cum dictaueris eis talia ne rideas: qz paruz haberes po stea de lucro. Uel facio colluz emboti de cāna 7 est mul tū artificiale. Suffumigiuz potest esse tale. R. tormētī le acatie radices bistorte. añ. 3. iij. psidie balaustie. añ. 3. y. asse fetide. 3. i. mastici olibani galbani. añ. 3. i. 2. f. galā genucis cyssi. folioꝝ myrthi. añ. 3. v. fiat pul. cā ē: qz ē cō positū ex stipticis fetidis: 7 qz matricis est respuēs fetida. iō refugit illa matricis. 7 canēdū ē ne nullo mō vadat va por ad nares mlieris: imo dō hre odorifera ad nares fir as: sic ambra cāphora 7 muscū vel magphiton. 7 valz iste pul. qz vniunt pte mfcis 7 remouent supfluitates q fa ciūt descēsus. 7 iste pul. suffic ad. y. vices: 7 b suffumigiū dō fieri vctosis exiitibz supra vētre. Tertiū qz uenit in casu mfcis ē bal. 7 ē tale. R. rof. ru. qrtl. f. myrthi radi. tapti barbat. añ. 3. y. tormētīlle rad. bistorte anthere mastici olibani. añ. qrtl. i. matricarie lauedule sicce. añ. qrtl. f. asse fetide. qrtl. i. qñsanda qñsent 7 ponant i sac culo 7 bulliat in modico vini stiptici: 7 submergat totū in balneo facto cū aq̄ fabaz. eadē cā ē de bal. qz ē pposi tū ex fetidis. iō refugit mrix 7 mollificationē mfcis re mouet. 4. post istud bal. ppetit yngm cū q dōz iungi ozū ficiū vulue int 7 ex 7 circa renes sic natibz 7 āchis 7 clu nis 7 ē istud yngm. R. olei myrthini: oli de lilio: oli de ma stice. añ. 3. y. assefetide se. radices bistorte tormētīlle. añ. 3. iij. cere qd suffic. fiat yngm. eadē cā ē: qz ex stipticis 7 fe tidis ē ppositū. 5. qd ppetere pōt est suppositoꝝ vel pessariū in dura suba positū i collo mfcis. 7 ē istud. R. as sefetide. 3. i. mastici thuris. se. myrthi galāge nucis cyssi. añ. 3. i. puluerizāda puluerizent. misce oia: malaxādo cū olo myrthino: 7 fiat massa ex q fiat suppositoꝝ: 7 istud ē bonū: qz fetidū ē 7 stipticu. g. uenit istud emplz: 7 dō po ni imēdiatē supra vuluā sub vmbilico: 7 ventrē claudit matricem 7 solidat 7 pseruat in suo loco nālī. Uel istud R. gūmi pini. 3. y. mastici thuris. añ. 3. i. gūmi cyssi. 3. f. liqfiat oia i olla noua cū oleo de mastice: 7 fiat emplz ad qñtitatē vni palme pue in lōgitudine. 7 medie palme i la titudie. Uel istd. R. mastici. qrtl. i. olibani. 3. f. nucis cy pressi gallaz mirtilloꝝ. añ. 3. i. psidie balaust. añ. 3. f. tera bētime. 3. i. puluerizāda puluerizent qñsāda qñsent. mi sce oia cū pistello calo: oia malaxando cū oleo rof. 7 fiat emplm tenue ad qñtitatē vni palme pue in lōgitudine: 7 medie in latitudine. 7 extēdat supra alutā. in cura etiā hui⁹ egritudinis multū valz vomitus.

De superfluitate mēstruorū pstringēda

De superfluitate mēstruorum constringenda.

Capitulum.

LXXXVII.

Irca rubricam.

Nota q̄ triplex est causa imedia supflui fluxus mēstruorū. Una est dispositio mēbri sic q̄n mēbri dī rāz dilatati apertum et relaxati: vel mēbri sit rāz multū accidētaliter q̄ pōt puenire a casu siue a partu difficili. Scda cā ē dispositio humoꝝ: ista erit ex multitudine vel acuitate vel fluxibilitate. multitudine est: q̄n sanguis est multus et calidus q̄ nō pōt retineri in venis et imēdiate vene rūpūf. et ita fit multus fluxus in mulierib⁹ q̄tātib⁹ se et viuētibus reginie multiplicatio sanguis. sū acuitas humoꝝ rū colericoꝝ et subtilitas sanguis in venis: ideo in eis inducit mordicatio et aperiunt vene: vt p̄ in mulierib⁹ calidis. Signū hui⁹ maxie videt: si recipiat in pāno: et postea abluat pānus et aq̄ pfecte exiceet videatis cuius coloris est: et si est citrin⁹ ruber⁹ tūc sanguis est colericus et acutus. et si est albu⁹ sanguis est flegmatic⁹. et si appetit ligiditas q̄n sanguis est aquosus et fluxibilis: cuius signū est: q̄ si mādēfiat pānus et exiceet nō ex toto appetit illi⁹ colo. Tertia cā est dispositio vtrius: q̄ q̄n vtrius retētiua est debilis: et expulsua fortis: et hoc cōtingit: q̄ villi latitudinales sunt fortes per quos expulsua laborat: et villi transversales sunt debiles per quos opaf retētiua: vt dicit Auic. p. can. fen p̄. doc. 6. ca. p̄p̄io. et iō determinat Rasis de superfluitate mēstruorū pstringēda: q̄ fluxus eorū moderatus nō est pstringēdus: q̄ illa est cā pseruatiua vt mulieres sint fecūde et caste: et q̄ ille q̄ habet retentio nē mēstruorū multū appetunt: et si ad hoc p̄p̄erit videbis q̄ adhuc ille sanguis inducit titillationes in mēbris inferiorib⁹. ergo magis appetunt coitum.

Primo superfluis mēstruis constringēdis trocisci de carabe per hebdomadam vnam sunt dandi.

¶ Ponit curā supflui fluxus mēstruorū. primo per trociscos. et dicit: q̄ p supfluis mēstruis restringendis trocisci de carabe per vñā hebdomadā sunt dandi: qui si nō p̄tulerint de scorīa p̄fectio def. cā ē ista quaz dixi in ca. de mictu sanguis et sanici. et q̄ isti trocisci sunt fridi: ideo ingrossant sanguinē: et sunt stiptici clauduntur vie. et sunt aglutinatiui et debēt mīstrari cū aq̄ plātag. et per istos trociscos intelligit trociscos iohā. hebemēsiue de carabe: et illud meli⁹ est vt accipiant. vi. pillē et informent ex eis trocisci et dent in itroitu lecti nulla cena pcedente. et Rasis intelligit oīa alia que pos accipiunt ad restringendū fluxus magnū: et sunt tria spālia: si sanguis sit coleric⁹ tūc poterit potare pul. coralli rub. 3. i. cu3. 3. i. aq̄ plātagi. et bibat bis in die. Scdm est sirupus mirtillo rū lūmpbar cū aq̄ plātagi. et bibat bis in die. Tertiū est pillē facte ex troci. dēis ioh. hebemē. et accipiant in itroitu lecti: vt dēn est: et desup bibat aq̄ plantagi. q̄rit. f.

¶ Qz si nō p̄tulerint cōfectio de scorīa detur.

¶ Ponit curam per electuariū. et dicit: textus clarus: cā quare d̄ dari electuariū de scorīa: q̄ inter oīa mundi est stipticu⁹ et vñit partes mēbroꝝ.

¶ Et fiat m̄inutio ex basilica.

¶ Ponit curā per flobotomiā. et dicit: q̄ fiat m̄inutio de basilica et competit illa flōmīa directe si peccet sanguis sua multitudine: q̄ euacuat mām et distrabit. et si fuerit sanguis aquosus vel colericus inducēs fluxū: tūc p̄petit directe. s. distrabēdo mām ad partē cōtrariam.

¶ Ventose quoq̄ ad māmillas apponantur.

¶ Ponit curam per ventosas. et dicit: ventose q̄q̄ ad māmillas ponant. i. sub māmillis in radice. cā est: q̄ habet colligantiā cū matrice p venas. et p̄pter hoc ex mēstruo tpe partus gnātur lac et valz: q̄ distrahīt sanguinē de cēdentē ad matricē. et sū valent ille ventose posite in dorso recte. Item in parte opposita vmbilico: q̄ distrahuntur ad partes supiores et frequenter feci.

¶ Et in comestione cibis vtatur stipticis. Et hoc medicamē egra sibi subijciat. Quod. R. olibani balaustiarū gallarū antimonij achartie aluminis omniū partes equales. puluis horū optime tritoꝝ cu3 pauca lana subijciat. Femur vero et dorsum et epithimatus que in ca. de fluxu vētris nominauimus epithime tur. Et sedeat in aqua de curcuma.

¶ Ponit curā per nutritiā. et dicit: et in comestione stipticis nutritiis nutritiā. et hoc medicamē egra sibi subijciat: cui⁹ p̄fectio h̄ ē. R. gallarū balaustie antimonij achartie aluminis oīum añ. ptes eq̄les puluis horū optime tritorū cū pauca lana subijciat. femurq̄ et dorsum et epithimatus q̄ in ca. de fluxu vētris. noiauius epithime. et sedeat in aq̄ curcume. Causa p̄mi est: q̄ ista sunt stiptica: iō h̄nt claudere vias et vñire ptes mēbroꝝ: q̄bus vñitis nō pōt sanguis descēdere ad matricē. Aliud est sc. plātaginis aquassatū positu⁹ in pāno mūdo: et postea bulliatur i brodio carniū. q̄re d̄ fieri suppositoꝝ cū balaustiaz. q̄ ē mltū stipticu⁹ et claudit ozificiū vulne et p̄hibz fluxū. et p̄ illd suppositoꝝ intelligit qdēq̄ pessariū ioura suba vel ligda. Et suppositoꝝ in ligda suba pōt eē istud. R. folioꝝ plantag. recentū. M. f. aquassent: et fiat suppositoꝝ. Vel valz istud. R. trociscos de carabe. 3. f. sumitū plantagi. 3. y. misce: et fiat suppositoꝝ: vel illud cōpōtit in ligda suba. R. succi plantagi. lib. f. et mittat in matrice. vel valz inieccio stercoris asinini in vuluā. et est secretū vicularū et faciunt empln de isto stercore et d̄orūz. i. in inguine. et est pars posterior: q̄ ista emplastra: que dam calida sunt: et quedam frigida. vñ si sanguis sit colericus ponitur emplastrum frigidum. si aquosus ponitur emplastrum calm. et per ista intelligit sibi similia: et quādo est colericus potest esse istud emplastrū. R. succi plātaginis lib. i. aque ros. quart. i. aceti. 3. i. coralli rubei carabe lapid. ematitidis boli armenici mirtilloꝝ capisulaz glandiūz olibani. añ. 3. i. terre sigillate vel argille: q̄ sufficit puluerizanda puluerizentur misce omnia. et fiat duo emplastra. vñū ante: et aliud retro. similiter valz emplastrum de stercore asini recente. Causa q̄re valet bal. de curcuma et est radix qua vñuntur tinctozes. et est multum stiptica. et per istud balneū intelligit similia. et sunt duo specialia. Unū ē decoctio folioꝝ mirti cortic. rad. ylini. corticis rad. querci. Scdm et vltimūz in iuuamēto est bal. decoctionis aluminis plume. vt dicit Auic. p̄mo can. fen. scda. cap. de balneo. et sup omnia valet in isto casu purgare corp⁹ cu3 mirabolanis citrinis: imo nihil op̄ratur quādo nō purgatur corpus. ¶ Nota q̄ oīa ista valent in fluxu sang. colericoꝝ mēstruorū sanguie aquoso cōpetūt oīa cala stiptica debent esse in parua q̄ritate vt morosea frida. si addātur non est vis vt tēperēt a ca.

¶ Qz si ista non cōtulerint ex alio pessario acuto fiat imissio et maneat in vulua.

¶ Ponit curā q̄n ista nō sufficiūt. et dicit: q̄ si ista nō p̄tulerint q̄ ex alio pessario acuto fiat imissio et maneat in vul

ua. ¶ Nota qd si ista nō sufficiunt sicut ptingit quāq; ex emorroydib⁹ que nascunt in mīrice vel vlcērib⁹ tūc re- curādū est ad medicīnā dictā in ca. de emorroydib⁹. et vulnerib⁹. vel medicamētū acutū: et forti⁹ est istud qd di- ctū est in ca. de cura emorroydaz. fluētū: et iō. Ras. nō facit mētiōē de emorroydib⁹ matriā: qz curant sicut alie. ¶ Nota qd in oī flūzu mēstruoz cōiter debilitat cor: ergo oī pfortari. R. margaritaz pfortaz. J. f. san- dal. al. et rube. coralli. añ. 3. i. toz mētille. 3. i. 2. f. deuron- ci. 3. f. succari cādi puluerizati. et ille puluis pōt dari cūz brodio vel cū vino albo: et tūc digerat mā cū oximelle et euacuet cū stomaticon laxatiuo. Deinde fiat iunctio cūz oleis stipticis sub vmbilico et pectine cū oleo de nuce i- dica: deinde sinapizet cū puluere folioz quercorū euella- toz cū gallaz nō pfortaz. et bibat potū in q̄ dōctū sit sumach et coriādz: imo coriādz cōctū fac cessare mē- strua. ¶ Nō balneū cū stipticis oī fieri vsq; ad vmbilicū et pūsq; fiat p suppositoziū affellet et teneat suppositoziū in balneo vt qñ exierit a sella tūc nō fiat p̄stipatio.

De puocatiōe mēstruoz. Cap. LXXXVIII.

Intra rubricam. ¶ Nota qd triplex est cā imediata

mēstruoz retētiōis. et itelligit de retentione pter nāz: qz nālis est icurabilis post. liiij. an- nos. vna cā est dispō mēbz: vt qñ mēbz est nālī strictū siue accidētalr a pñ: gñōis: vt rōne balnei vel pot⁹. vel per stiptica accepta per os claudētia et bē- tia os vlue. Cā est dispō hūoz: vt qñ hū. est multo pau- cior q̄ deberet vt in mulierib⁹ et hūicis et stiptis et p̄uale scētib⁹ ab egritudinib⁹ multū lōgis. et de isto nihil bic: qz hūoz est multū grossus et viscosus rōne cui⁹ nō est flux⁹: imo opilationes multe rōne quaz sanguis fluere nō pōt et iēptus est fluxui: et de isto nihil bic. Tertia cā ē dispōtutis retētiue fortis et expulsiue debilis: et hoc qñ vili trāsuersales sunt multū fortes per quos opat⁹ vt re- tētiue et dimitto alias cās: vt est cicatrix vuln⁹ casus que nō sunt bñ curabiles et pnt reduci ad istas tres p̄dictas.

¶ Cum ex retentione mēstruoz ma-

gna sequitur passio: troci. de myrrha

dentur: quod. R. myrrhe. 3. iij. lupi-

nozū optime tritorū. 3. v. foliozū

ruthe mēstastri pulegij ceruini rubee de qua

tingitur asse serapini opponacis: omniū añ.

3. ii. informetur trocisci ponderantes. 3. ii. ex

quibus detur in die vnus cum aqua in qua se-

men iuniperi coctum fuerit. hoc nāq; medica-

men adeo vebemens existit in puocandis mē-

struis: vt etiā fetū excutiat si qua eo sepe vtaf.

¶ Docet curare ras. mēstrua retēta pter nāz. pmo p tro-

ciscos. et dicit. cū retentionē mēstruoz segt passio troci-

sci de myrrha dent: et pfectio hec est. R. myrrhe. 3. iij. lu-

pinoz optime tritorū. 3. v. foliozū ruthe mēstastri pulegy

sauine rubee tinctoz asse feride serapini opponacis

oīuz añ. 3. iij. isozment trocisci pōdere. 3. y. ex qb⁹ detur

yn⁹ in die cū aqua vbi semē iuniperi coctum fuerit. hoc

nāq; medicamēt adeo ē vebemens in puocādis mēstruis

q̄ et fetū eyciat si sepe eis vtaf. cā est: qz isti trocisci sub-

tilatiui sunt et icidūt humores grossos: et sunt multū ca-

lidi et aperitiui iō aperitū vīas: et cū hoc q̄ sunt aperitiui

etiā mordēt cū sint amari et acuti. iō remouēt malā dis-

positiōē humidā: et qz apitiui: iō remouēt malā disposi-

mēstrua de grossitudine humoz. ¶ Scdo nota qd dicie qd eyciūt fetū: vñ fetus oī expelli qñ est mortu⁹ et cogno- scit a trib⁹. p̄rio ex motu diminuto mulieris de latere in latus: et silr mouet ad motū mulieris de latere ad la- tus: signū est qd est mortu⁹: qz nō adheret ligamēto ma- tricis. et h⁹ facim⁹ cōiter. Scdo cognoscit ex fetore anbe- litus qñ mortu⁹ est p duos dies vel p tres anhelit⁹ fetet rōne corruptiōis fetus in matrice. Tertiū signū est ex tactu: vt si barbitosoz vel vetula ponit manū in aq̄ cala- tēperata: et ponat supra ventrē: et iterato alia vice: et sic fi- at multis vicib⁹. et si ptingat qd pp frequētationē apposi- tionis man⁹ fetus moueat signū est qd est viuus: et si nul- lo mō sentiat signū est qd est mortu⁹: et sic feci i villa ista: et fuit curata. fer⁹ vñ nō oī expelli a medico simplr: sed oī iuuare ad partū faciliē isti mulieris. ¶ Nota qd expel- lunt fetū mortuū debēt eē fortioris virtutis q̄ illa que iuuat ad partū faciliōrē faciēdū: et sunt spālia tria. Unū est qd sumit ab intus et sunt. 3. y. de galbano dissoluat in lacte capno. qrt. f. vel. 3. i. et potet et expellit fetū mortuū Scdz est suppositoziū. R. ellebozi nigri staphisagrie ari- stologie rotū. buchoz mariēgranoz laureole pulpe col- logntide armoniaci. añ. 3. y. fellis bouini. 3. i. armoniacū dissoluat i succo arthemisie cū quo alia misceant⁹: et fiat suppositoziū. et hoc est: p̄rio puluerizanda pul. et ē ex istis pōt fieri pessariū in ligda suba: et imitti matri. Tertiū est empl⁹ positiū supra vētrē inferi sub vmbilico: et sunt duo fortia. p̄rimū est. R. galbani lib. f. malaxet cū suc- co arthemisie. et extēdat supra alutā ad quātitatez vñ⁹ digiti in lōgitudine: et duoz digitoz in latitudine. Scdz et est multū forte. R. succi ruthe lib. f. myrrhe pulueriza- te. 3. iij. pulpe collogntide qd sufficit ad icorporādūz mi- sce: et fiat empl⁹ mediocriter ligdū: et extēdat supra pan- nus. et ca. ponat supra ventrē: et dimitto exiri fer⁹ cū istru- mēto: qz spectat ad chirurgiā. et est vltimūz remediū. ¶ Nota qd ista que iuuat ad faciliē partūz sunt duplicia. Quedā sunt que ppetūt ante partū que sūt sine piculo et sunt talia lenia que facio: nec alia libēter facere. p̄rimū est qd ante p. ix. dies vel plus vtant⁹ caricis bñ pignibus in pñ: p̄rādū et cene: qz relaxāt vīas et mollificāt ptes in- feriores. Scdz est frequēter itrare bal. et spālī ex rebz mollificatib⁹ vt malue bisimalue et aq̄ dulcē odoris. Ter- tiū est in ascēdēdo et descēdēdo. facit. n. hoc vt fetus faci- lius descēdat inferi. Et ista que iuuant in actu part⁹ sunt duplicia. Quedā sunt ministrata ab itus: et qdā ab extra ab intus sunt tria magl cōia et expta ab auctorib⁹. Unū est. 3. vi. de corticib⁹ cassie. cū vino al. vel cū brodio cice- ruz rub. Scdz est qd dicit Auic. qd nō est sibi par. R. myr- rhe castorei storacis calamite. añ. 3. f. ciaromī electi sa- uine. añ. 3. f. et icorpozent cū melle. et fiat pille. Sed ista que valēt ab extra sūt duo. Unū est decubū mulieris mult⁹: qz oī decubere: et supra ventrem suū genib⁹ flexis applicatis vmbilico et fortiter se p̄pmere. et si tūc puocāf vomit⁹ vel sternutatio de facili fetus expellit. Alie sunt medicīne et sunt quatuor iter alias. Una est gordony de agrimonīa qd alliget coxe: ita qd radix sit directe versus ptes supiores: et folia versus inferiores ad pedes: s; facto partū statiz remoueat ne matri exeat. Silr exptūz est qd magnes. i. lapis qd attrahit ferrū alligat⁹ coxe: imo so- lū si portet in manu sinistra facit hoc idē. Tertiū est co- rallus rub⁹ alligat⁹ coxe dextre. Quartū est qd croc⁹ cō- quasset: et ex eo fiat sicut nux: et alliget⁹ coxe. Et si ptingat qd post partū remaneret magn⁹ dolor: ita qd nō sunt ause itrare bal. vsq; ad. viij. dies vel. ix. vsq; quo vere sit bene purgata habeo duo remediā ad remouēdū dolorē illaz partū. Unū est sacculus factus ex se. lini et modicum de

De prouocatione menstruorum

florib⁹ camomille aquassent^r et bulliat in aq⁹ p tps: et pannus madefact⁹ p ressus ponat^r supra ventrem vel sponsia ista et exp⁹sa applicet^r m⁹fici: et valz: q⁹ mollificat sanguinem globatū et mitigat dolorē. Scdm est istud et scribit in thesauro pauperū emplm factū ex cepe albo cocto et butyro vaccino sine sale: et misce: et extēdatur supra pannus et applicetur ventri calidum.

Ventose quoq⁹ sub curuatura poplitis sunt ponende et floborhonia ex saphena faciēda est. postremo quoq⁹ ventose femori sunt superponende.

Docet puocare mēstrua per ventosas. et dicit. ventose quoq⁹ sub curuatura poplitis sunt ponēde. et minurio de saphena faciēda est. postremo quoq⁹ vētose supponēde femori. i. corā domesticis: s⁹lōmia de saphena que est in pte anteriori: et ab eodē trūco pcedat saphena et sciatica: tū s⁹lōmia de saphena plus valz i mēstruis q⁹ alia: de sciatica plus in dolore scie: et tū oppo^m v^r: verūtū Auic. b⁹ dīc q⁹ sal. b⁹ vidisset p expiētiā. cā est: q⁹ iste vene hnt colligantia cū venis m⁹fici: et q⁹ trahit sanguinē ad ptes inferiores et deopilat ipsas matricē: id valz multū ad puocādū abozis. Itē vētose valēt pp eādē cāz: q⁹ posite supra genua et coxas distrabūt et aperiūt vias matricis. et dicit Auic. q⁹ in mulierib⁹ rarior mag⁹ pficiūt q⁹ floborhonia.

Nota q⁹ qnq⁹ sunt que valēt in puocationē mēstruorum. Unum est q⁹ accipiat^r p os: et talia sunt multa: vnū pōt eē tale. R. rad. rubee maioris. 3. i. rad. brusci sparagi gramis rad. cipi. añ. qrt. f. arthemisie se. nepite valeriane calamēti pulegy. añ. ad. i. mellisse. ad. y. fiseleos. 3. y. xilobal. se. melonū mūda. añ. 3. i. spicēnar. 3. f. lig. rad. vna: p⁹ passap. añ. 3. i. floz anthos floz sticados. añ. 3. i. aquassent^r: mellis electi lib. f. panis zuccari al. qrt. iij. fiat sirup⁹ clarificat^r ad lib. i. 2. f. et administret^r cū brodio cicep⁹: et silt^r si sit delicata distēperet^r sirup⁹ cū lib. iij. claret electi. coles bis p manicā et reseruet^r in vitro et potet quolibz mane vnū gobellū et sero silt^r: et si indiget purgatione purget^r potato sirupo toro cū bīdicta: et q⁹ cōiter ē neciū. Uel. R. dyaturbith. 3. iij. dyacartami. 3. y. misceatur. et fiat duo boli deaurati q⁹ dentur hora matutina. Scdm ēt qd⁹ puocat mēstrua et est maxie vtutis est aq⁹ rubee maioris distillata lib. i. q⁹ qn mingūt egredit^r purus sanguis et clarus. Tertiū qd⁹ valz p pauperib⁹ ē vsus lōgus conestionis arthemisie quolibz mane ieiuno s⁹lō duos bolos. Quartū est cōe et est vsus trifere magne sine opio accipit^r q⁹libz vice. 3. i. cū vino al. vel cū brodio cicerū rub. Quitū est iste por⁹ et frequēter administret^r post balneū. R. rad. rubee maioris. 3. f. se. fiseleos. 3. iij. se. f. migreci fiseoloz rubeoz: cicep⁹ nigroz. añ. p. f. decoquatur in lib. f. aq⁹ vsq⁹ quo redeat ad qrt. i. et coles et colatur et cū modico zuccaro administret^r vlt^r modico aceti. 2^m p⁹ i⁹ iūas ad puocationē mēstruoz ē balneū istud. R. arthemisie sanie. añ. ad. iij. folioz baucie bifinaluc. se. baucie se. lini. se. fenu. aiscute. se. sinap. se. lanēdule. se. fiseleos. añ. 3. i. se. f. petro. se. fenic. anisi aneti assari dauci añ. 3. f. floz camomille floz sambuci floz anthos vtri usq⁹ sticados. añ. 3. i. aquassent^r: et fiat facculus ad q⁹ritatē vni⁹ palme et medie ex vtraq⁹ pte: in quo sedeat mulier in balneo: et valz illud bal. q⁹ est xpositus ex mollificariis et apitiniis pfortatib⁹ vtutē expulsiuaz et debilitatib⁹ retētina et opilationē aperiūt et icidūt viscositatē et subtiliant hūores grossos et cōiter est error: q⁹ ponim⁹ apitina et nō mollificatiua: imo meli⁹ operant^r cū mollificariis et apitiniis silt^r q⁹ debilitat vtutē retētina. Tertiū pncipale puocās mēstrua est pessariū: pōt esse in suba dura

vel ligda. in dura pōt eē tale: et cōiter vtor: et oīa alia idā cūnt ardorē: imo qnq⁹ excoziationē: s⁹ nō istud. R. rad. gentiane pulegy regalis. añ. 3. y. nigelle. 3. i. carniū ficuū: qd⁹ sufficit ad icorporādū. ille carnes ficuū faciūt q⁹ alie medicine nō faciūt dolorē excoziationē vel mordicatio nē: puluerizāda puluerizent^r. misce oīa malaxādo cū succo mercurialis: et fiat massa et mulier faciat pessariū ad volūtate. et eēt forti⁹ si fieret euz succo cucumeri asinini: et fiat pessariū ad modū gladiū: et exbat^r qn voluerit. U⁹ sic: et est forti⁹. R. gētiane. 3. y. se. staphisagrie colloqnt^r de nigelle. añ. 3. i. 2. f. carniū ficuū: qd⁹ sufficit ad icorporādū. puluerizāda puluerizent^r. misce malaxādo cū succo mercurialis: et fiat massa: et pōt fortificari cū elleboro albo vel euforbio: et nō est aliud fortioris vtutis q⁹ istud pessariū. Qd⁹ valz in ligda suba est duplex: 1^m zūmū ē istud pessariū. R. succi cucumeris asinini. 3. f. succi mercurialis qrt. f. misce: et fiat suppositoriū de bōbace et itingat^r et supponatur. Scd⁹ pessariū iūas ad pceptū et ad purgādū mīce est istud. R. rad. rubee maioris rad. cipi. añ. qrt. f. arthemisie sanie calamēti yfopi pulegy regalis. añ. ad. i. fiseleos. 3. i. nigelle. 3. y. pulpe colloqnt^r. 3. f. mell⁹ olei de lilio. añ. qrt. f. succi arthemisie. 3. i. bndiete. 3. y. fiat pessariū: qd⁹ suffic^r p duob⁹ vicib⁹ et caueat q⁹ nō pōat^r i receptu pessariū: s⁹ dicas fiat colatura et si p⁹ vt mulier nesciat qd⁹ faciat nec apothecari⁹: et q⁹to forti⁹ p⁹ p⁹ciat^r i mīce tāto forti⁹ purgabūt matricē: et p⁹ciat^r p vnū silt^r apitū ad hoc

Quartū pncipale ad puocādū mēstrua est emplm: sunt duo. Primum est in oificio vultue aliud ponit^r sub vmbilico: et illud facio monialib⁹: q⁹ sunt virgines et ponitur in oificio vultue: vt vtus meli⁹ pēntret. R. bndiete qrt. f. turbit gūmosi mūdati itē⁹ et exteri⁹. 3. f. nigelle. 3. i. mellis. 3. y. puluerizāda puluerizent^r. misce oīa: et fiat empl⁹. Scd⁹ supra vētrē ponit^r istud et est ynguētus iūas ad mollificādū ne fiat error cū apitiniis. R. mucilaginis se. lini. mucillagi. se. fenugreci. añ. 3. i. butyri sine sale. 3. y. assungie gallie assungie anatis assungie anseris medulle vituli. añ. 3. f. armoniaci qrt. f. olei fisanini oīi amigdalārū dul. añ. qrt. i. cere modicū et misce: et yngat^r mulier ante et retro: et postea debilitata vtute retētina et vrs dilatatis ponat^r sub vmbilico empl⁹ de galbano: vlt^r illud empl⁹ faciēs ad expulsiōē fetus mortui et mīceaz puocat mēstrua. Nō mirabile pbat^r et exp⁹ti ad mīceaz purgādā et spāl^r cū peccant hūores flegmatici. R. succi apy mercurialis arthemisie. añ. 3. i. mellis. 3. f. farie se. nigelle. 3. i. vel. 3. f. misce oīa: et p⁹nt^r. R. caulū rubeoz et trūcus cū bōbace et forma ide tentā ad modus pessariū et tinge totū in p⁹dicto liquore: et ponat mulier in mīce: et tinget cū filo vt possit extrahi. Itē nota ad idē. R. rad. malue grossam ad modū digiti et aliquātulū lōgioris. radat^r exteri⁹ et supponat^r pri⁹ et yngat^r cū melle.

Quintū pncipale: qd⁹ iuuat ad puocādū mēstrua ē extractio sāguis per s⁹lōmā ex saphena itēriori: et per vētosa: sicut dicit^r est.

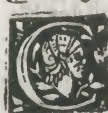
Nota q⁹ purgata matrice cū his que dicta sūt ponenda sunt que faciūt ad retētiōē se. vt fiat pceptus et ad hoc tria in gnāli regunt^r. Primum est delectatio viri et mulieris pōt fieri duob⁹ modis. Uno modo ab i tra cū recept^r. et est. R. pul. dyasatirion. 3. f. sinziberis albi. 3. i. galāge been alb. et rub. seminis baucie: seminis cepe. añ. 3. i. caudaz stincorū: et est piscis quidā qui iuenitur in apotheca. eringoz. 3. f. cōferue anthos: cōferue si cados arabici ceterach citri cōdiri. añ. 3. y. cerebellorū passerū cerebellorū columborū modicaz friroz. añ. 3. i. fisticoz mūda. integroz. 3. y. panis zuccari alb. lib. i. fiat

electuariū de quo comedat vnū bolū ante prādiū z vnū
ante cenam. in muliere pōt addi pul. trifere magne sine
opio. 3. i. z. f. z. addat plus de zuccaro. Vel sic. comedat
gallinas cōditas cū pane zuccari in quo ponitur pul. 33.
z loco istius valet. 33. cōditū. q. calefacit z vērōsitatem
iducit. Ultimū est. R. sparagi cruce. se. baucie. se. cepe.
a. 3. y. testiculoz vulpis seacul. cōditū. i. yringoz cum
pane zuccari macropiperis. a. 3. i. se. feniculi. 3. y. cauda
rum stincoz. 3. i. z. f. been al. z rub. a. 3. i. interioris cina/
momi. 3. f. se. napi. se. sisamini. a. 3. y. als. 3. y. conferue
antbos cōserue sticados arab. a. 3. y. zuccari. qd sufficit
fiat electuariū. vir qñ vadit coire comedat cicera cū ce/
pis frizis z pul. 33. z vidi per experientia istud. qd ab ex/
tra puocat delectationē. Quis sint multa non ponā nisi
vnū experimētū. R. succi satyrionis clarificati lib. i. aro
matizet cū 3. i. musci electi in eo dissoluti cū quo abluan/
tur virilia vtriusq. z pectus z renes. Quartū est pforta/
re virtutē retētiūa matricis. z ad hoc inuāt tria. f. bal.
pul. z suppositoziū bal. vt pma die sequēti post mūdifica/
tionē. q. scā mūdificatiōe mēstruoz dz fieri ipregnatio:
tūc balneet cū aq. decoctiōis furfur. tritici z auene. vt fi/
at matrix aspera. z bene teneat. Scda die balneet i isto
R. summatiz mpyri recētis. M. iij. folioz valeriane ne/
pite mellisse arthemisie. a. 3. i. rof. rub. qrt. i. cōquas/
sentur cū oibus. fiat bal. Istud bal. est stipticū z pfortat
virtutē gignitiūa matricis z in exitu balnei sumatur de
isto pul. 3. i. de fero z de mane. R. testiculoz leporis exic/
centur totālī q. puluerizari possint. se. fiseleos. se. arthe.
se. athanasie. se. mercurialis. a. 3. i. rasure eboris. 3. y. pa/
nis zuccari ad pōdus oīuz. fiat pul. z postea bibat modū
cū de vino odorifero. idē facit si modicū pulueris testi/
culo. leporis nouelli ligni aloes rasure eboris pscian/
tur cū aqua decoctionis cameleonte supponant. z quā/
do voluerit vniri viro remoueat. z istis factis post me/
diaz noctez appropinquet mulieri expulsis supstituti/
bus ipsam primo osculādo. amplexādo. tādēdo eius ma/
millas spālī radices mamillaz. z eleuat eas z pitoneon:
id est locus q. est iter anū z vuluā. z cū mulier est bene ca/
lida. cuius signū est q. incipit log balbutiēdo vniat se to/
taliter ei eā supponēdo fortiter z semine sparso in matri/
ce fortiter iungat se cū ea ne aer possit itrare nō mouen/
do se per aliq. tps post separet se ab ea. z ipsa fortiter cō/
stringat anchas suas. vt labia vulue constringant forti/
ter. z postq. steterit post aliq. tēpus supina voluat se ad la/
tus aliq. z si voluerit habere masculū voluat se ad la/
tus dextrū. si feminā ad latus sinistrū z dozniat. z si cō/
tigerit q. vir haberet nimis virgā longā ponat puluinar/
parū iuxta testiculos. z si bz nimis parūa ponat pului/
nar durū sub anchis mulieris. vel eleuet tibias cū duo/
bus clunīs vt subintret semē z inicto semine post fom/
nuz ponat suppositoziū in collo matricis q. phibeat ex/
pulsionem se. R. galle nō perforate. 3. i. squināti. 3. f. fiat
pul. z ponat in pāno lineo raro. z fiat sacculus oblongus
z iformet z superpōat z remoueat quādo voluerit. oīa
ista presupponūt q. vir habeat satis de semine z q. absti/
neat per tres septimanas vel mēsem. q. si quotidie face/
ret nō valeret semē. ¶ Nota emplastrū ad idēz. sed est
Bordony. R. lapdani purissimi. 3. i. masticias olibani alo/
es. a. 3. f. storacis calamite mediani corticis cinamomi
seis maiorane xilobalsami nucis cypressi rof. rub. a. 3. i.
terebētime modicū puluerizāda puluerizent. z quoslan/
da cōquassent. misce oīa malaxādo cū oleo de lilio. z fi/
at emplastrū ad quātitatē vnus palme cūz diuidia in
longitudine z extēdatur supra alutā z applicetur pecti/
ni. hoc enīz emplastrū matricē fortiter confortat z in ea

se. cōfortat. ¶ Nota bal. restrictiūz colli matricis. R.
folioz querci folioz sorbe folioz nespularū folioz
agrimonie. als. summatiz bedagar folioz cypressi. a. 3.
M. i. summatiz myrti valeriane nepite. a. 3. y. z fiat
sacculus cū sedeat in balneo: prius tñ bulliatur iste sac/
culus. post bal. fiat istud suppositoziū. R. nucis cypressi
gallari nō perforataz gallari querci squināti folioz
cameleonte. a. 3. f. rof. rub. 3. y. piloz leporis. 3. f. fiat
pul. z ponatur in pāno lineo raro ad lōgitudinē vnus
digiti z eius grossitiem z infundatur in vino decoctionis
floz cameleonte capiēdo z in exitu balnei applicet p/
funde. ¶ Nota emplm qd mulieres debent portare aū
z retro qñ volūt cōcipere in pectine. R. masticias lapda/
ni. a. 3. qrt. i. cere rub. qrt. f. colofonie picis naualis. a. 3.
3. f. terebētime. 3. i. z. f. radices bistorte. 3. i. gallari. nucis
cypressi. a. 3. f. nucis mus. berbe. a. 3. f. ligni aloes. san/
dali muscatellini. a. 3. i. rasure eboris. 3. f. coralli rub.
3. y. anthere. 3. f. coriādrī preparati. 3. i. cassielig. 3. i.
z. f. cubebaz. cinamomi electi. a. 3. i. ambre grise. 3. f.
musci fini. 3. f. puluerizāda puluerizent. subtilr z in coe/
porēt. vt decet malaxādo cūz oleo masticias. qd sufficit
z fiant duo emplastra vnus quadratū z aliud rotūdum
extēsa supra scarlatū. z sint ad quātitatē pueniētē z.

De ragadijs vulue inasctib. Cap. LXXXIX.

De ragadijs vulue inasctib.

¶ Nota q. cā ra/
gadie in vulua
est duplex. vna intrinseca z alia extrinseca. Cā
extrinseca pōt ēē frigiditas fortis pprimens
vel caliditas iducēs siccitatē vel alia multū
acuta vel pungitiua vt vnguēta ca. z illa vbi itrat nigel/
la z euforbiū. Alia pōt ēē vt humor nimis calefaciēs ori/
ficiūz iterius iducēs corrosionē z mordicationē in orifi/
cio vt fluxū mēstruoz a sanguine colerico. sicut in dissin/
teria vel ragadia. f. a. n. alia cā est res iducēs vlcus in col/
lum matricis. z istius ragadie est duplex. cā. f. intrinseca z
extrinseca. extrinseca est res acuta remanēs in collo ma/
trici: vt suppositoziū in quo itrat nigella ozobus z si/
milis. intrinseca est humor acutus mordēs magis manēs
in orificio iterius. Alia est ragadia que est in profundo
in substantia matricis itus in cōcauo matricis. z pōt esse
res liquida icitans in cōcauitatez matricis que sunt fa/
cte ex rebus multū calidis vel acutis z possunt esse in li/
quida substantia vt vbi itrat nigella z euforbiū. cā intrin/
seca est humor multū calidus z acutus. vt apostema quā/
do rūpitur. z sic de alijs similibus. z quelibz istaz raga/
diāz vl scissuraz. qd idē est vl est sine sanie. z in pncipio
vel cūz sanie vt cū in pcessu quādoq. humor est multū
calidus z est defectus vtutis z caloris naturalis. hic spe/
cialiter determinat de ragadijs que sunt in pre exteriori
matricis. q. in p caplo ab isto ponit curā apostematis
matricis. z in 3. capitulo de vlcere et cancro.

Curande sunt ex medicamine de ra/
gadijs ani. ¶ Pessarium quoq. ex adi/
pe anatis z yfopo z ceroto z medul/
la cruris cecruini mixtis cum cera dis/
soluta in oleo de lilio aut narciscino subijciat
si neq. febris neq. acuitas affuerint.

¶ Ponit curam ragadiarū matricis pmo quādo nō sen/
titur puctio. z dicit. de curāde sunt ex medicamine ra/
gadiarū ani. Pessarium quoq. ex adipe anatis z yfopo
ceroto z medulla cruris cerui mixtis cū cera. dissolutis
in oleo de lilio aut nasturtio subijciatur q. si neq. fe. ne/
q. acuitas fuerit competit. causa est. q. ragadia. vt dictū

De apostemate in matrice

est. causat a frigidityte per viā cōprehensionis inducētis siccitatez: ideo qz sunt calide & humide cōpetunt rōne frigiditatis & siccitatis que sunt cause illarū: sed presuppono qz ppetunt ante cōsolidationē: & detur illud qd dicitur in parte sequēti: & si sit sanies cōpetunt post mūdificationez fanici & mūdificētur cū ydromelle vel cum vino in quo mel rosa. sit dissolutū. yreos. i. liliū.

C O si illud fuerit cum calore & acuitate olei rof. adhibeatur. Ex vnguento quoqz de cerusa similiter fiat pessarium: si autē calor fuerit vehemētiōr sumatur succus portulace semperuine lactuce aut mucillago psilij: & fiat tabula de plumbo similis marmori in qua teruntur colores habens in circuitu labium paruu & ponatur in ea aliquid de predictis succis & cum pistello plumbeo adeo super ipsam moueatur vt de plumbo predicto liquori multuz misceatur. & inspissetur succus ex quo fiat pessarium postqz oleum rof. ei admixtum fuerit & superponatur. hoc enīz medicamen cancro vulnerato qui est in matrice optimum existit & alijs ei similibus.

C Pōnit curā quando sentit passio. & dicit. qz si se. fuerit cū calore & acuitate olei rof. adhibeat: vncio quoqz de cerusa: filr fiat pessariū. Si autē calor fuerit vehemētiōr sumat succus portulace lactuce aut mucillago psilij: & si at tabula de plūbo filis marmori vbi teruntur colores: et habēs in circuitu labiū paruum & ponat aliqd in eis de predictis & cū pistello calido de plūbo adeo super ipsaz moueat donec d plūbo multū predicto liquori misceat & inspisset succus: & ex eo fiat pessariū postqz oleū rof. admixtū fuerit & supponat. hoc n. medicamen cancro vlcero in matrice optimū existit & alijs etiaz filibus. causa est. de oleo rof. qz est ifrigidatiū & cū hoc p solidatiūz: sed tñ precedere debz mūdificatiū & cū ydromel. vel mel. rof. dissolutū. Quare valet iste sirupus fortiter cōmixtū cū pistello calido: causa est. qz rōne plumbi efficitur cōsolidatiūz. Si autē ragadia sit in collo matricis: tūc fiat cū tēra. & ponat in orificio. Si sit i p acuitate d poci pmo mūdificatiū in ligda substātia: & postea cōsolidatiūz: iter alia mūdificatiua est lac fm auctores si pyciatur itus. vel si sit vlc magnū de cū decoctione absinthij & yfopi cū modico mellis: & inyciatur vel decoctio radicis yreos: qz cōsolidat & mūdificat. Nota istud vnguētū mūdificatiūz. R. dragagati gūmi arab. isusi in aq rof. ceruse lote aloē loti olibani sanguinis draco. añ. 3. i. litargiri. 3. f. olei rof. 3. y. cere qd sufficit puluerizanda pulue. misce oia: & fiat vnguētū p solidatiū in ligda substātia. Ad inyciēduz in matrice sit tale. R. ceruse lote sanguinis draco. boli armenici. añ. 3. y. aquassent & bulliant in qrt. i. z. f. lacē capni vsqz quo redeat ad qrt. i. colet & colatura iyciat. Ad remouēduz ardorē valz suppositoriū de bōbace ifusum in oleo rof. vel aq plātagis: filr valz ablutio cū aq ca. simplici: vel bal. aq decoctiois frigidaz vt myrri rof. & lentium.

C De apate qd fit in mrice.

Cap. CC.

Ira rubricam

Nota qz apostema: qd fit in matrice est duplex: quoddam est qd fit a mā calida: quoddaz a mā frigida: qñ fit a mā calida: tunc est feb. ardētissima & dolor itensuz: & cū

fit mēbruz multū dolorosum frequēter sequitur fincōpis dolor stomachi & cordis rōne colligācie: vplurimum est icurabile: & si ptingat qz sanies fluat laudabilis signū laudabile est: qd raro ptingit. Si autē ex materia frigida est: oia accidētia sunt remissa: imo nō est fe. vt qñ apostema est duruz: sed grauitas sentitur: sed raro cōtingit: qñ ibi fit feb. qz rōne doloris trahuntur calor & spūs ad illū locuz & putrefiunt illi: & tūc illa mā pōt causare ibi feb. & tunc sunt talia signa mēstruo: & retētio: & pa. tenuit regimē multiplicatiū colere vel melancolie. & sic de alijs signis dictis supra. Aliqñ pōt fieri a vētositate & aquositate: & hoc raro & qñ a vētositate tunc est magnū rugitus. Sz si ex aquositate tāgī cū digito & cedit tactui: & ē gurgulatio in mrice: & de istis ras. nō facit curā.

S cum apostematibus istis adest calor & febris flobor homia ex cephalica fiat. Et paties aqua orde nutriatur. Et liniantur renes & femur & illa & fumen ex epithimate apostematis calidi: & infrigidetur locus quantum possibile est.

C Pōnit curā apatis mricis. pmo cū fe. & dicit: si cū apostematibz istis adest calor & feb. flōmia fiat ex basilica. & pa. ex aq orde nutrita. & liniant renes & femur & ylia. et fumen ex epithimate calidi apatis: ita qz ifrigidet locus quātū pōt sit. cā est: qz si fe. est de sanguie pperit flōmia directe: qz distrabit māz faciētē fluxū sanguis ad illū locuz: & phibz augmētū apatis. Si ex alia mā fuerit fe. cōperit flōmia directe: & iō. phibz augmētū apatis. Quare dō ifrigidari loc: qz ista frigida repantiūt māz: vt n flux at ad locū: & qz remouēt discrasia: & iō est itelligēdum in pñ: qz si apostema est in augmēto pperet maturationi. & qz ista dicta sunt in ca. de apate renū & vesice. & illa que ppetūt in apostemate matricis cōpetunt in cura apatis vesice. Verum est qz plures ppetūt iniectiones: & de eis dicte sunt recepte supra.

C Si vero postqz febris & acuitas quicuerit & remaserit ex apostemate calido aliquid ex inunctionibz ligdis curet: & mulier in huiusmodi ligdis sedeat donec mollescat: & maturēt.

C Pōnit curā qñ est sine fe. & p iniectionē. & dicit: si vero postqz feb. & acuitas generit remaserit aliqd ex apate ex iniectionibz ligdis curet & mulier in hō liquidis sedeat donec mollescat & maturet. cā est: qz ista sedat dolozes & mūdificat. Sed quare quādo nō est fe. pperit mollificatiūz: causa est: qz signū est qz illud qd est calidum de mā est resolutū & residuū duratū: pmo ppetūt mollificatiua dicta supra in ca. de apate mricis.

C Pessariūz mollificās dura apostemata matricis: & conferens doloribz in ea factis & paulati ca quiescere faciens. R. adipis anatis medulle cruris cerni vel medulle cruris vaccini bdelij mollis croci vitelli oui assati fecis olei de seminibus: fecis olei de lilio omnium añ. partes equales dissoluantur in vino aut rob & fiat ex eis pessarium. est enim optimum ad sedandū dolorē & mollificadū duritiē mricis.

C Pōnit curā p pessariū mollificatiū apostematis matricis duri et pferēs doloribz in eo factis. et paulatis eos quiescere facies. R. adipis anatis medulle cruris cerni medulle cruris vaccini bdelij mellis croci vitelli oui assati

ti fecis olei de seminib⁹: fecis olei de lilio. oīz añ. ptes
equales. dissoluant in vino aut rob⁹: fiat ex eis pessariū
est enīz optimūz ad sedandum dolorem matricis ⁊ mol
liendum duritiem eius.

Patens preterea sedeat in aqua in qua co
quantur fenugrecū ⁊ camomilla ⁊ melilotūz
⁊ caulūz extremitates sigillatiz aut oīa sil.

Ponit curā per balnea. ⁊ dicit. patēs quoq; sedeat in
aq in q coctū sit fenugrecū ⁊ se. lini ⁊ camomille ⁊ melli
lorū ⁊ caulūz extremitates sigillatiz. cā est. qz bal. mudi
ficat resoluēdo ⁊ dolorē sedat: ⁊ p ista itelligit filia mol
lificatiua. ⁊ si fieret de radice lily magis ppteret: qz in
ter oīa mudi valz ad sedādū dolorē matricis: ⁊ frequen
ter dico pauperib⁹ q babeāt radices lily. ⁊ pistent ⁊ de
coquant cū oleo: ⁊ post extrahant radices ac pprimant
bene vt virtus maneat in oleo ⁊ inungatur locus ⁊ for
tasse plus valet q alia medicina.

De vlcerebus matricis ⁊ canero. **Cap. XC.**

Intra rubricam **Nota q vlcus**
matrici in plus
se bz qz caner: qz in oī canero matricis est vl
cus: sed nō ecōtra. cui⁹ signūz distinctiū est:
qz in canero cū illo vlcere matricis est duri
ties notabilis in matrice: qz fit a mā dura: ⁊ illō qd exit
a matrice est multū feridū ⁊ diuersoz colorz: vñ vbi est
vlcus matricis nō opz qz ibi sit caner: sed vbi est caner
ppter eius malitiaz ibi est vlcus.

Aum a vulua fluxerit sanies spissā:
aut virus tenue: si ex propinquo ma
nat loco: neq; fuerit ibi pfunditas fe
rida: neq; purrida: sumenda sunt alo
es: ⁊ myrrba ⁊ sanguis draconis: ⁊ sarcocol
la atq; olibanum: ⁊ loco superponenda do
nec consolidetur.

Ponit curā vlcerebus matricis ⁊ cācri. pmo qñ est in ex
teriorib⁹. scdo quādo est in interiorib⁹. ⁊ dicit. pmo qz
a vulua fluxerit sanies spissa aut virus tenue. si a ppin
quo loco manet neq; ibi fuerit pfunditas ferida vel pu
trida. sumenda sunt aloes ⁊ myrrba ⁊ sanguis dra. ⁊ sarco
colla atq; olibanū supponēdo donec cōsolidet. cā est: qz
illud est cōsolidatiū: ⁊ itelligit pcedente mundificatio
ne: tamē tenta infusa ⁊ in re mundificante vel vinum in
quo mel ros. est dissolutum.

Si autēz ex loco manauerit remoto: ex pes
sario quod nominauimus in capitulo de san
guine ⁊ sanie fiat proclisma.

Ponit curā qñ est in interioribus. ⁊ dicit. si aut ex loco
manauerit remoto ex pessario qd nominauimus in cap. de
sanguine vel sanie fiat iniectio plixā: qz cōsolidatiū est:
⁊ per ista itelligit alia dicta in cā. de ragadys vulne. vbi
posui plura taz mūdificatiua qz cōsolidatiua.

Si autem quod fluxerit est feridūz: odorem
habens malūz: ex pessario secundo acuto fiat
iniectio postq; locus mūdificatus fuerit ex aq
⁊ melle iniectis per istrumētūz eneli.

Ponit curā vlcerebus saniofi. ⁊ dicit. si aut qd fluxerit est
feridū habens malū odorem: ex pessario secundo acuto
fiat iniectio per istrū postq; locus mūdificat⁹ fuerit
ex aq ⁊ melle iniectis per istrū. cā est: qz signū est q pue
rit a corruptiōe seu corrosiōe mae: ⁊ mūdificatiū ē di
ctū supra cā. d ragadys. vbi posui triplex mūdificatiū.

Si vero cūz hoc quod fuit fuerit punctio ⁊
dolor: est apostema durum qd tactu discerni
tur summopere cauendūz est ne aliquo acuto
medicamine tangatur. Sed fiat iniectio ex cō
fricatione plumbi quā diximus: aut ex vngue
to de cerusa. Et slobotometur ex coleraz nigram
gignunt ex seminibus ⁊ speciebus que pro cō
dimento admiscētur cibis.

Ponit curā caneri matricis. ⁊ dicit. si vō cūz hoc affue
rit pūctio ⁊ dolor. ⁊ apostema durū q tactu discernit sū
mopere cauēdū est ne ex aliq acuto medicamine tāgāt:
sed fiat iniectio ex cōfricatione plūbi quā dixim⁹: aut ex
vnguetō de cerusa. ⁊ slobmetur de basilica: ⁊ custodiatur
ab oībus que co. generāt nigras ⁊ seminib⁹ ⁊ spēb⁹ que p
adimēto admiscēt cibis. cā est. qz cācer nullo modo est
curabilis: iō inuanū poneret cura: sed sufficit cura blan
ditina cū psumptis sanie ⁊ desiccatiuis loci phibēti
bus ne fiat maior adustio: qre d; canere a spēb⁹: qz indu
cunt adustionem. ceroto. i. vnguetō de cerusa.

De suffocatiōe matricis. **Cap. XCII.**

Intra rubricam **Nota q suffoca**
tio matricis est
ascētus matricis ad supiora vsus dyaphragma:
rōne cui⁹ cā difficultas ābelādi ⁊ dolor capi
tis: ⁊ aliquid sincopis: imo qñ plōgat pōxīm⁹
seget mori ⁊ vidī mori vñz sic: qñz causat ex vaporib⁹
eleuatis: ⁊ causat a spermate retēto: vt in viduis que cō
fuerit coire ⁊ nō coeūt: ⁊ in puellis adultis: vel ex san
guine mēstruo vel ab humorib⁹ abūdātib⁹ in matrice ex
qb⁹ eleuant vapores q sunt cā suffocationis mricis. ⁊ dī
suffocatio seu pfocatio. **Nota scdo q matricis mouet**
vel ad lat⁹ dextrū vel ad lat⁹ sinistrū: cui⁹ cā est triplex.
pima est durities orificij interioris matricis: sicut p; in
corrigia: vt qñ vna ps est exiccata cōtrahit aliā. illud cō
tingit in spasmō: ita silt vna ps mricis trahit aliā. Scda
cā est mollificatio mricis: qz matricis rōne mollificatiōis
descēdit. vt p; in mēbro palitico. Tertia cā dicunt hūo
res supflui positi ad alterū lat⁹ mricis rōne quoz descē
dit ad vnū lat⁹: qz ista grauitas humores facit descēde
re: ⁊ curā hui⁹ ras. in fine capli ponit.

Aum menstrua per longūz spaciūz
temporis retenta fuerint: aut mulier
a cōmixtione viri diu abstinerit licz
valde affectauerit ⁊ euenerit graui
tas ⁊ dolor in inferioribus partibus femoris
⁊ senserit quasi aliquod sursum trahā parte
suminis fortasse post ista superuenit ei sincop
pis ⁊ quasi mortua cadet. ppendi quoq; vix
poterit q ipsa attrahat aerem vel habeat pul
sum ⁊ fortitan prefocabitur ⁊ morietur: ⁊ for
tasse sanabitur: laboriose tamē.

Hoc est capl; in quo determinat de suffocatiōe matri
cis. ⁊ dicit. cū mēstrua p longa tēpora retēta fuerint aut
mulier a pūctiōe viri abstinerit: licet valde affectaue
rit ⁊ euenerit grauitas ⁊ dolor in inferiori pte suminis. i.
in pectine: ⁊ senserit q aliquid sic sursum trahit a pte sumi
nis: ⁊ postea fortasse superuenit ei sincopis ⁊ quasi mortua
cadat. ppēdi quoq; vix poterit q ipsa attrahat aerē vel
habeat pullūz: ⁊ fortasse p focabit ⁊ moriet: ⁊ fortasse sa
l

De mola matricis

nabitur laboriose tri. ¶ Nota qd pfocatio differt ab epilepsia: qd in pfocatio matricis tenet manū supra vētrez plicatā: qd ibi est dolor. Uez est qd in suffocatio matricis nō est tāta difficultas anbelandi nec tanta debilitas pulsus velut i epilepsia. Sd differt a litargia: qd in litargia ē se. cū ibi sit apā: s; in suffocatio matricis nulla est se. Cā pmi est: qd ibi est dolor: et vbi est dolor ibi egritudo. q̄rto affo. Quare p̄gūt mala accidētia: quia matricis ascēdit vsus dyafragma: et rōne illi p̄p̄rimis pulmo: et non pōt dilatari nec p̄strigi. et frequēter p̄gūt mores pp̄ suffocatio nem quādo phibetur attractio aeris.

¶ Hec itaqz passio ilico vt euenerit curāda est.

¶ Ponit qdā documētū. et dicit. hec itaqz passio ilico vt euenerit curāda est: qd frequēter iducit mortez: et nō pōt esse diu cor sine attractione et expulsiōe aeris: et iō si plō gatur multuz suffocatur pariens.

¶ Cuius cura est vt pedes fortiter fricentur et ligentur et ventosa magna sumini superponatur et obstetrici quoqz precipiatur: vt digituz oleo bene redolente inungat et in circuitu oris vulue dūz est intus bene cōmoueat. Naribus p̄terea cōdifi insuffletur: et circa aures ipsius voces clamādo proferantur: et nihil quod bene redoleat olfaciat: imo redolentia et algalia remoueantur et pecten et eius inferiora ex eis epithimēt: et naribus malū reddētia odorēz applicent vt stercus castorei et sulfur.

¶ Ponit curā. et dicit. cuius curatio est vt pedes fortiter fricent et ligent. et vētosa magna vmbilico supponat. obstetrici p̄cipiat vt digitū oleo bene redolente inungat: et in circuitu oris vulue dū ē intus bñ cōmoueat: naribz p̄terea cōdifi insufflet. et circa aures ipsi voces clamādo p̄ferat: et nihil qd bñ redoler olfaciat: imo redolētia et algalia remoueat: et pecten et eius inferiora ex eis epithimēt et naribus malū reddētia odorēz applicent: vt stercus castorei sulfur. et cā est: qd ista sūt mordacitina et acuta: et rōne doloris quē iducit faciūt qd supfluitates descēdūt de superioribz ad inferiora q̄ erāt cā ascēsus. Quare valēt ligantur in extremis: cā est eadem: qd ad locū doloris trahunt hūiores. Quare valz vētosa magna: cā est: qd trahit m̄fices: et si sit vētosa de terra habeat ozificiū magnuz: et int' cādela ponat accēsa: vñ vetule bñ sciūt istū modū. Quare valēt alia: cā est: qd distrabit m̄z ad opposituz. Quare valz oleū ad ozificiū: cā est: qd iseri debent poni odorifera vt matricis ibi veniat: et naribz fetida superi: qd matricis fugit fetida. Quare valz sternutatio: cā est: qd ibi est fortis mor: et icitat vtutē expulsiuā oium mēbroz: et cōiter fit suffumigatio de assa fetida: et ei odor multuz ē fetidus: s; suffumigatio cū plumis p̄dicū vñ suffumigatio cū soleis calceoz combustoz: et quibz odorifera sint multa: sunt tñ duo spālia. Unū est muscus puluerizatus positus in pāno lineo qui mittat in collo matricis. Vel iste pul. s; ligni aloes storacis calamite gariofiloz. añ. 3. i. musci ambre. añ. 3. i. fiat pul. et ponatur in pāno lineo et supponatur. et si oia ista deficiāt. Ultimuz remediū est qd ponantur suppositoria acuta dicta in caplo de puocatione mēstruo: et trahētia materiaz ad inferiora que suppositoria ponantur in collo matricis. algalia: id est confectiones bene redolentes.

¶ Cūz autē sanitati restituta fuerit ex hoc medicamie curetur ne egritudo redeat. Qd si hec

egritudo post mēstruo: et venerit restrictio: ne: ea dentur que mēstrua puocāt: et in pedibus fiat minutio et vētose in eis apponant.

¶ Docet p̄seruare qñ puenit a retētiōe. et dicit. cū autē sanitati restituta fuerit ex bñ medicamie curet ne egritudo redeat: qd si hec egritudo venerit post mēstruo: et retētiōe ea dent que mēstrua puocāt. et minutio fiat a pedibus: et vētose apponant in eis. cā est: qd remouēt cām faciētem p̄focatiōē qñ puenit ex retētiōe mēstruorum. pedibus. s; de saphena.

¶ Si autē post longaz viri disfunctionez constringat: ex quo etia sepe accidit incipiat viri cōsuetudinem habere: aut obstetrici iteret illud quod sepe diximus in omni pauco tempore: aut medicamina que minuunt sperma dentur que p̄dixim: et dent troci. de myrrha: quos in capitulo de mēstruis puocādis noiaui.

¶ Docet p̄seruare qñ puenit ex dimisiōe coit. si autē cōtingat pp̄ lōgā viri disfunctionē ex quo fieri accidat: sci piat viri h̄re cōsuetudinē: aut obstetrici cogat cā facit qd p̄dixim. ¶ Medicamina quoqz q spina minuunt dent. et dē tur trocisci de myrrha quos i ca. de mēstruis puocādis noiaui. cā est: qd iste remouēt cām. s; spina: et spāl illa que puocāt mēstrua valēt in hoc casu: sicut rutha q̄ minuit spina: vel cū resolutiuis: sicut ē agn. cast. et rutha et frigida et sūt multa: et fuit qdā mulier q̄ audiuit de agno casto qd valz ad castitatē et p̄tinuauit quolibz die i cibis: ex eo ista fuit mltū luxuriosa. et nō antea. cā bñ fuit: qd erat flatica et agn. castus dissoluebat et calefaciebat cā: sic fuit decepta. ¶ Nota qd ras. nō facit mētiōē de p̄cipitatioe m̄fices: et cura ei stat in duobz vbiis. Si p̄cipitatio m̄fices venerit ex repletiōe: tñ p̄ matricis est purgatio: vt dictū est supra: et postea ponat vētosa maior i v̄lo latere p̄cedēte balneo aq̄ dulcis: postea ponat alia vētosa supra vmbilicū: et cū redacta fuerit ad suū locū cūz fiat suppositoriū ex cera noua lōgū et grossū iunctū cūz oleo de lilio: et sustineat corp' m̄fices: postea pōat empl. stipticū supra matricē: deā est supra si p̄cipitatio fiat ex mollificatiōe. si vō fiat ex duritiē ozificy iterioris m̄fice qd p̄cipit ex tactu: qd tunc cū digito ibi sentit duritiē: et fiat suppositoriū cū tēta ifusa in vngueto mollificatiuo dicto supra: et postea fiat bal. mollificatiū et vnguētū: et duritiē remota fiat istud: qd statiz dictū est.

¶ De mola matricis. Lap.

¶ Circa rubricam. Nō qd mola matricis est duplex. qdā est vā. et qdā nō vā. vā mola m̄fices ē carnositas paulatim aggregata vel gnata in m̄fice: et cū p̄ce augmētata ad silitudinē veri fer: et cā p̄ ut puto: qd nō inuenio aliquē auctore qd hoc dicat: sed est: m̄a dicere Auic. qd multitudie se. mulier! retēta in matrice rōne cui semē fecit mortū ad modū fetus scis viri iducētis vitā in eo feti et hoc addo: qd posito qd se. viri nō h̄ret vtutē sufficiētē ad iducēdū vitā in fetu: s; rōne caloris m̄fices et sp̄matis et mēstrui retēti qñ viuificatur ista massa qd crescit: sicut plāta: tñ in ipsa nō pōt cēvīta: cū ibi nō sit agēs sufficiēs alterās spina mulieris. Si gna distinctina dicent in p̄ p̄te capli. Alia est mola m̄fice nō vā: et est duplex: qdā cā ex ventositare paulatim aggregata m̄fice: rōne cui i stat v̄ter: et si tāgā sonat ad modū tympani silitudinē h̄z cū hydropisi. s; tympanite. Alia causat ex supfluitatibz aquosis retētis et gnatis in

in fice rone cui? matris ista paulatim ac si esset mulier
pignas? signu e mollificatio magna mifci? z cu B dispo
ad ydropisiz:io medicia ppetit i eo: sic i ydropisi asclite.

Mulieribus plerunqz accidit passio ex
qua pregnantium dispositionis simi
litudinem incurrunt: venter naque
crescit z discolorate fiunt z retinen
tur menstrua. motus tame qui est in hac egi
tudine non est vt motus infantis: licet quan
doqz de suo mouetur loco cum duriter tan
gitur. ad vltimum vero cum angustia z dolo
re frustuz carnis in forme ac si pareret emitti
tur. pleriqz vero solimodo ventositas z hu
moruz multitudo emittitur z deinde minui
tur venter z remouentur accidentia.

Determinat de mola mifcis ponedo p signa. z dic. ple
ruqz accidit mulierib? passio quas ex pgnatiois dispo
ne iurrit. venter. n. crescit z discolorate fiunt cu retinetur
menstrua. mor? tui q est in ista egi tudine no est vt motus
infantis: sz qiqz de suo moueat loco cu duriter tagit. Ad
vltimu vo cuz agustia? frustra carnis in forma ac si pare
ret emittit. plerqz solay ventositas z humoruz multitudo
emittit. deinde minuit venter z remouet accidentia. **N**o
q gng sunt signa distinctiua iter pceptu vep z no vep. s.
mola mifci. Primu z multu certu sumit ex motu: qz in
pceptu vo tpe in quo. s. post. lx. dies in masculo coiter est
motus pceptu ad oes positiois pte. s. dextru z sinistru an
z retro sursum z deorsuz: sz tu in mola mifcis no est sic d
se. imo adheret vni loco nisi p violentia moueat cu ma
nu. g dicit Raf. cu difficultate tagit: sz de se no mouet.
Secus signu e mollities pedu z manuu: z spatr peduz: qz
vo est dolor: z rone isti? calor nalis obilitat magis qz in
pceptu vo. Tertiu est qz sumit ex vtute: qz qn mulieres
bit illa mola sut debiles: z spatr vtus motiua: qz no est
apta ad mouedu sicut in pceptu vo. Quartu signu sumi
tur ex duritie vteris. qz in mola veter est durior qz in vo
pceptu: Quito ex tpe deferendi fetu in hoc vtplz est p no
ue menses in vo: sz in mola aliqui stat p tota vita. aliqui p
anus. aliqui p duos: z postea expellit frustu enorme car
nis. vt dicit Raf. Quare crescit veter: ca est: qz auget ista
aquisitas siue caro. Quare ascendit: ca est: qz distrahit
calor nalis z sanguis cu spu vtus mifci. Quare in hoc ca
su no est mor?: ca est: qz ifans pot moueri ad qualz oia
positiois. s. ante z retro zc. sz no mola nisi duriter tagat
z premat. Quare emittit frustuz carnis: ca est: qz istud
qd est in matrice est aliqui vtositas vel aquisitas vt ca
ro fin q est alia z alia spes mole.

Postqz vero tempus preterierit in quo sci
tur puerum debere moueri si adesset: troscici
de myrrha dandi sunt. z apozima de semini
bus z oleumi de resina ad bibendum.

Ponit cura p ista que sumunt p os. z dicit. postqz aut
tps preterierit in quo sci puez debere moueri si adesset
troscici de myrrha dadi sunt: z apozima de seib? z oleuz
de resin est bibedu. resin. i. se. pentadactili. **N**o q ex
pulsio fet? mortui: z puoatio mestruoz z mole mifcis
qui eisde sunt siue sint ab itus siue sint ab ex? z recepte di
cte sunt supra. Sz in hoc differunt: qz in illa mola mifcis
per applicatione ab extra ponit? poti? medicinas mol
lificatiuas qz in puoatioe mestruoz z expulsioue fetus

mortui: z debilitat vtus pteitua mifcis: z tunc illa mola
disponit ad exitu: z illa mollificatiua pnt ee yngueta vt
empla z balnea q dicta sunt supra: ex hoc pz qre ista va
lent: qz puoat mestrua z mollificat z fortificat vtutes
expulsiua. z debilitat retetina: silt oleu valz: quia iducit
abhoiatione z vomitu: z valz multu in isto casu.

Et pessarium ex ruta z mentastro z alia
pessaria predicta in capitulo de allenuatione
partus sunt inmittenda. doses quoqz de pil
lulis fetidis frequenter tribuende sunt: cum
hoc enim cito euadunt.

Ponit cura p pessariu. z dicit. pessariu ex ruta z men
tastro: z alia q faciut ad facile partu sunt inmittenda: z tuc
subdit cura p medicina laxatiua. z dicit. dos. quoqz de
pillis fetidis frequenter est tribuenda. La pmi est: qz inuat
ad expulsioue mole mifcis: silt ad euacuadu z mudifi
candu: z iter alia est ynu fortissimu. sz. ellebozi al. oppo
ponacis. an. 3. y. fellis bouini. 3. i. puluerizada pul. mifce
oia: z fiat suppositoriu in ligda suba. z dosis pillulaz fe
ridaz est a. 3. i. vsqz ad. 3. y. z qz in isto casu sut fortes ifir
mitates: io fortes medicine ppetunt. 4. afforismoz. co
mento illius. ellebozis periculosus.

De ruptura z eminetia.

Lap.

XXIII.

In circa rubricam. **R**uptura: qda in
guinalis. alia testinalis. Inguinalis duplex
est. qda est relaxatio. alia ruptura. z veniunt
adiuice. z differunt. veniunt: qz in vtraqz est
tumor sub vmbilico vtus lar? vel vtus iguina: qz i bernia
causata ex repletioue ipsi? siphac q est paniculus itrisec?
vteris: qz ille tumor egredit ad iterioza. s. vt cum digito
vel rone getis: z post istd qn aliqz retinet anbelinu. **A**
fit bernia sine sono z gurgulatioe: vt dicit lafracus. Sz
bernia ex ruptura cu sono descendit: z gurgulatioe: z faci
lius descendit qnqz tota ruptura qz qn est sola relaxatio
Alia est bernia testiculoz. z hoc sz q dicit. S. fit. vy. mo
dis. z nos pphedim? in sex. Una est aquosa. Alia est ven
tosa. 3. carnosa. 4. puozosa. 5. verucosa. 6. zirbalis
bernia aquosa gnar ex supfluitatib? gnatis in bursa te
sticuloz rone cui? ifant? testiculi cui? signu sumit in ta
ctu: z ibi est mollities z facit? cedit tactui. Bernia veto
sa gnatur ex aquisitate pcedere vtositate ia bursa te
sticuloz: qz signu est lenitas itestinalis z non aliaz ber
nia: z cu hoc audif son? tympani. z audif rugitus. Car
nosa gnatur ex debilitate caloris testiculoz: q iqtu de
biilitatus est ca bernie illi? loci: cui? signu est durities ma
gna testiculoz. z ex hoc seq? q no est ibi apa: qn ibi no
est feb. sed comuniter in omni apostemate est fe. hic au
tem no. Bernia humorosa catut ex descensu multozuz
huoz vtplm flaticoz ad burfaz testiculoz cui? signuz
sumit ex tactu: qz pcipit ad tactu dispo? media iter ber
nia aquosaz z carnosaz. nec catut mollities: sicut i aquo
sa: silt ex apate pot pcipi. Bernia verucosa est iflatio te
sticuloz in bursa cara ex multitudine sanguis multu re
pletis venas burse testiculoz: z apparer? vene ad modu
venaz iuerfaz: z de ista no loq? bic: qz in ca. iferi? de va
ricib? faciet mitione. Bernia zirbalis testiculoz cat ex
descensu itestinoz ad burfaz testiculoz. z pot fieri ex re
laxatioue vel ex ruptura dindim? z est ad modum nerui
grossi: z tuc cadit iter dindimu z iguina. Aliqz ex ruptu
ra sifacis: z qn est in pte iferiori vbi terminat? dyasrag
ma: z illa pz q retinet itestina ne cadat? z rupit? tuc itesti
na ad iferiora descendunt sicut ad iguina: z tunc est rela

De ruptura 7 eminētia

ratio in via. Dic. Ra. determinat de hernia inguinali que fit in relaxatione intestinoz: 7 de aquosa 7 humorali 7 alias dimittit sicut ventosam.

Eum aliquis in mirach ventris habuerit eminētia: que cum supinus iacuerit: 7 cū leuiter digitis locus cōpressus fuerit remouetur: 7 cū sede rit redibit: passio adest que ruptura dicit.

Determinat de hernia siue ruptura ponēs p signa. 7 dīc cū aliq in tunica vētris q̄ est media q̄daz igredi senserit: 7 cū supinus iacuerit 7 locus digitis cōpressus fuerit reuertetur 7 cum cessauerit reuersus fuerit passio adest que ruptura dicitur. Nota q̄ supra intestina sunt. iij. pāniculi. Unus est superior qui dicitur mirach: 7 est superior: ps vētris. Alter est medius: 7 dīc sūpach: 7 q̄n q̄ est laxatio in isto: 7 intestina descēdūt: q̄n est iuxta i. guina dīc hernia inguinalis. Tertiū panniculus dīc zīrb. 7 est ad modū tele araneæ: 7 est ordinat⁹ ad cōseruādū calozē nālē intestinoz ex hoc pz cā. Quare q̄n est in tunica media regredit ad interiora. 7 si est fracta totalis dicit rupture media: vt supple sūpach.

Qui hoc itaqz patitur sibi cauere d3 ne post comestione moueat neqz comedat fabas 7 b pcpue: neqz faseolos neqz lētes neqz olera ne qz aliqne cibū inflatiuū. Studere ē d3 vt eius vēter semp sit mollis. Hoc nāqz regimie posibile est ipsuz euadere dolozes.

Ponit curā rupture inguinalis ostēdēs a qbus est cauēdū. 7 dicit. q̄ hoc pati d3 cauere ne post comestione moueat ire: neqz comedat fabas: 7 b pcpue neqz faseolos neqz lētes neqz olera neqz aliqne cibū inflatiuū. Studere etiā d3 semp vt venter ei sit mollis. hoc nāqz regie pole est ei euadere. cā est: qz fabe sunt inflatiue: 7 causant ventositates: 7 iō faciūt tumore: q̄re vēter d3 esse mollis: qz pp p̄tationē fit p̄ressio 7 doloris augmentatio: qz iō non debet ire nisi venter cingat inferius cingulo lato 7 retentio anhelitus est causa reciduationis.

Loco p̄terea aliq̄ superponēdus est obstaculū. 7 stringēdus 7 p̄pue cū se mouere voluerit. Grosius quoqz si fuerit 7 vētrē habuerit granē nō debz vti motu: nisi vēter pri⁹ sub vmbilico ampla cingat fascia.

Ostendit que p̄tūt supra loco. 7 dicit. loco p̄terea superponēdū ē obstaculū ad p̄stringēdū: 7 p̄cpue cū se mouere voluerit. 7 si fuerit crassus 7 habuerit ventres graues nō d3 vti motu nisi pri⁹ venter sub vmbilico ampla ligat fascia. cā est: ne iste loc⁹ augmētet nec relaxet: 7 si ar cōiter cū brachali supra locū. de homine crasso patet cūz habeat plures superfluitates.

Emplz ad rupturā. R. gallaz cypsi ptes. ij. myrrhe ciperi sansuci gallaz acarie olibani gūmi arabici: oīuz añ. p̄tē vna. gūme pri⁹ in vino soluant 7 aggregent cū eis reliq: 7 sup rupturam egro supino iacēte ponant 7 stringat loc⁹ 7 nō soluat vsqz ad tres vel q̄ttuor dies. postea egro supino iacēte soluat. 7 illo electo de eodē emplastro superponatur: ex hoc eniz prohibetur ampliari.

Ponit curā per p̄fectionē emplastri. 7 dicit. R. gallaz

cypsi ptes. ij. myrrhe ciperi sansuci gallaz acarie olibani gūmi arab. oīuz añ. p̄tē vna: gūmi pri⁹ in vino resoluant Deide alia eis admixta egro iacēte supino supra rupturā ponant 7 stringat loc⁹ 7 nō soluat vsqz ad. iij. dies vt iij. postea egro iacēte supino soluat 7 isto electo de eodē emplō supponat: ex hoc. n. phibet ampliari. Cā ē: qz est stipitiū 7 phibz optione foraminū: iō valz: imo aliq curant p emplm: imo dicit. Lāfrācus qz cū brachali 7 bo no regimie fuit qdā curat: nec ego vidi aliquem curari postqz labia vulnerū sunt idurata. 7 loco isti emplī p̄tē esse alia emplā 7 est emplm Lāfrāci. R. glutinis pisciū 3. y. colofonie. 3. i. f. picis naualis armoniaci. añ. 3. i. 7. f. incidant p frustra 7 infundant p diē 7 noctē in. vi. 3. acceri. 7 y. 3. olei de mastice liquefiāt in patella: 7 colet 7 colant re addat mastice thuris boli armenici mūmie sanguis dra. farie fenugreci subtili puluerizatoz. añ. 3. y. misce oīa agitādo: 7 fiat emplz. C. Aliud emplz. R. rad. trium p̄solidaz rad. fabe iuerse vici q̄rcini. añ. 3. f. mastici olibani aloes. añ. 3. y. boli armenici gallaz nuci cypsi dra. gagati gūmi arabici. añ. 3. i. tele araneæ pfide balastie. añ. 3. f. sanguis dra. 3. f. piloz leporis. 3. y. sepi p̄rcini. 3. i. picis nautalis. 3. y. cere noue. 3. y. puluerizāda pulue. liq. fiēda liqfiāt. misce oīa malaxādo cū oleo ro. 7 fiat cplm 7 ponat in loco rupture 7 p̄tē brachale desup. C. Scō nota qz aliq sunt q̄ accipiunt pos q̄ multū valēt i rupture. Primū est expimētū Lāfrāci in quolz mane bibat paties. 3. f. pul. rad. valeriane cū vino. Scō ē nasturtiū itegru assatū administratū cū lacte coctū 7 administrētur. 3. y. i vna vice. Tertiū est expimētū gordony radie brusci minutiz icia administrata i vino. 4ta est expimētū cui magis adhero pot⁹ vini cū aq decoctiois cypsi: 7 sumat. 3. i. 7 ad idē valz sirup⁹ fact⁹ de nuce cypsi.

In ruptura autem testiculo: um pellis ossi augmentatur qd fit aut propter ventositates: aut propter aquā que ibi p̄gregatur: aut quia intestina descendunt ad locum illum.

Dic determinat de hernia intestinoz ponēs quā dā vñt sione rupture intestinoz. 7 dicit. cū aut in testiculis fit rupture testiculoz pellis auget: qd vel fit pp ventositatē vt pp aq̄ q̄ aggregat: vt qz intestia descēdūt ad locū illū. Nō qz dimittit carnosaz: qz illa magis spectat ad chirurgicos.

Si vero propter intestinozū descensum cōtingat: erit grauis 7 dolorosus 7 sentiet dolo rem cūz tangetur. Taliter itaqz patiens sicut prediximus regendus est 7 emplastrum p̄dictū superponendum est: 7 locus ligatura assidue stringendus est. Ruptura enim cū nō stringitur dilatat 7 augmentatur semper.

Ponit signa descēsus intestinoz ad testiculos. 7 dicit. si vō pp descēsus intestinoz: qz eger sit grauis 7 tristis 7 sentiat dolozē cū tāgit: ita qz patietes sicut p̄dicim⁹ regēdū sūt: 7 emplz p̄dictū supponēdū ē: 7 loc⁹ cū ligatura semp est stringēdus. cā est: qz pp grauitatē descēdit inferi⁹: 7 est passio horribilis 7 dolor itēssim⁹ q̄n multū descēdūt: 7 passio horribilis 7 dolor itēssim⁹ q̄n multū descēdūt: 7 est restringēdus loc⁹: vt nō ampliet: 7 vt emplz nō sufficit illud nisi in p̄ncipio anteqz labia sint idurata: 7 q̄uis curent cūz cauterizātibus: porētalibus tamē. Lāfrācus dicit. qz cūz actualibus.

Si autē causa aque fiat locus apparet lucidus 7 tersus. huic itaqz cōfert c̄pitbimari c̄pitbimate: qd in ca. de ydropisī nominauimus.

Conit signa 7 curā descēsus. 7 dicitur si aut fiat aq̄ cā loc⁹
appet lucidus sperius 7 terius huic cōperit epithimare
ex epithimate; qd̄ in .c. ydropisid dicitur. **C**lō q̄ i ber/
nia aquosa tria regunt p̄ ordinē. p̄mo detractio aq̄ a
bursa testiculorū; sicut in sectionibus positus in bursa te/
sticulorum. Scdo competunt resoluētia aquā q̄ descēnt
dit. Tercio q̄ curet cū stipticis positus in radice testicu/
lorū 7 virge ne vltēri⁹ descēdat aq̄; 7 meli⁹ eēt si ponere/
tur ibi cauterizatiū. extrahit enī aq̄ cū sectionib⁹; vt dī/
ctū ē. Scdō cōsūptiū p̄t eē tale. **R.** ruthe foliorū agnicasti
origani calamiti. añ. **M.** anisi maratri. se. cimi. se. ruthe
se. siseleos. añ. **z. i.** floz camomille melliori. añ. **z. i.** q̄ sē
tur 7 bulliāt in trib⁹ lib. aq̄ quousq̄ ad duas libras rede/
ant. coler. 7 cū colatura fiat fomētatio. scā ei⁹ cūone p̄fe/
cta p̄petit illud emplm̄ stipticū positū in radice testicu/
rū vt itus mā nō fluat: 7 est recepta **L.** anfrāci. **R.** masti/
cis. q̄rtl. **i.** nucel cypsi. **z. i.** dragagati gūmi arabici. añ. **z. i.**
pul. nucis iudayi puluerizent subtilr. aqua sūanda con/
quassent cūz pistello calō misceātur oīa malaxādo cum
oleo ros. 7 fiat emplm̄ perforatū in medio vt possit itra/
re virgā 7 testiculū: ante q̄ ponat̄ emplm̄ stipticūz de/
bent reduci itestina iterius: 7 hoc fit mollificādo cū aq̄
decoctionis malue bismalue fenugreci seīs lini: 7 qñ sic
fuerit mollificatiua itrabūt melius ipso iacēte supino: 7
ponat̄ tūc emplm̄ supra locū 7 ponat̄ bzacale desuper.

Aqua x̄o in hac egritudine plerūq̄ petit in/
feriora 7 fluit inde. vnde eger per aliq̄ tps̄ sa/
nus efficit: s̄ postea redit egritudo. postq̄ er/
go aqua fluxerit curādus est eger ex cauterio
7 medicamie acuto. ex hoc enī p̄orsus cura/
bitur nec redibit egritudo. de hoc tamē loqui/
plus est q̄ hic noster erigat liber.

Docet p̄seruare qñ aq̄ est egressa. aq̄ aut in hac egritu/
dine petit inferiora plerūq̄ 7 fluit inde. vnde eger per ali/
q̄ tps̄ sanus efficit 7 post redit egritudo. postq̄ aq̄ ergo
fluxerit curādus est eger ex coctura 7 medicamie acuto
ex hoc autem curabitur nec egritudo redibit. de hoc lo/
qui plus est q̄ liber requirit.

Cū aut hec egritudo v̄tositatis causa cōtin/
gat: locus fricandus est ex oleo sambucino in
quo castoreū 7 euforbiū dissoluta fuerit in un/
gēdus: 7 ex eodē int⁹ i x̄gā guttati distillādū ē.

Et tūc ponit curā in flatidōis testiculorū ex v̄tositate. 7
dicit: cū aut egritudo cā v̄tositatis cōtingat locus fricā/
dus est ex oleo sambucino in quo castoreū vel euforbiū
dissolutū fuerit iungēdus erit: 7 ex eodē int⁹ i virga gur/
tatiz distillādū. coctura. **i.** cauteriū. **Lā** scdō est: qz est reso/
lutiū v̄tositatis: cū sit multū calz: 7 spāliter qñ inyci/
tur i virgā: 7 loco isti valz fomētatio dicta vel facculus
de fursure 7 cimino bullitus in vino albo fortiter p̄p̄es/
so 7 applicatus testiculis. Vel illud emplz. **R.** succi ebu/
li: vini alb. añ. q̄rtl. **i.** z. f. olei camomille. **z. y.** mellis ros.
colati quart. **f.** farine fabarum: qd̄ sufficit: misce omnia
7 fiat emplastrum mediocriter liquidum.

De podagra sciatica 7 arthetica. **Lap. xcv.**

Irea rubricaz. Nota q̄ qñq̄ sunt
dolorē iūcturarū. **i.** gurtā: podagra: ciragra: ar/
thetica 7 passio sciatica. gurtā significat dolo/
rem exēte in q̄libz iūctura: 7 cā est: qz dolor
iūcturarū cātur per modū stillicidy ad modū gutte ca/
dentis 7 sic est gen⁹ ad q̄tuor. Scdō arthetica p̄pe signifi

cat dolores in iūcturis: vt dī articuloz 7 ista arthetica
est vñū genus ad ciragrā: 7 dī dolor iūcturarū pedū ita
q̄ in plus se hz gutta ad ista. podagra ē dolor pedis. Scdō
ciragra est dolor manus a cyros qd̄ est manus. Scdō sciati/
ca ē dolor anche. vnde scia est passio in qua os rotundūz
voluit: 7 iste dolor hz fieri in ligamēto: qd̄ est ad ligādū
illud os: iō dī passio sciatica: 7 quis in illa passiōe patiā/
tur ligamēta de se nō dolēt tñ ē dolor p̄p̄ colligatiā quā
habēt ligamēta cū nervis. ergo in ista passiōe est magn⁹
dolor. **C** Scdō nota q̄ duplex est cā imediata istarum
passionū dimittendo causas intrinsecas q̄ possunt reduci
ad istas vt lapis. Una est mala p̄plo sine mā vt mala cō/
plexio frida vel ca. cui⁹ signū est puatio gūtaris mēbri.
7 si mala p̄plo sentiat in mēbro ad sensū tact⁹ calitatis
appet: tūc iūuat a fridīs 7 ledit a calis 7 cō. Alia cā ē ma/
la p̄plo cū mā: 7 h̄ duplir: qz cū apate vel sine. si cū apate
tūc in iūctura ē tumor notabilis 7 aliqñ se. si sit sine apo/
stematē aliqñ de sāguie aliqñ de co. aliqñ de flate: rariss/
sime de melia: signū ē q̄ tale apā sit de sāguie: qñ tale
mēbz appet rubeū 7 calz: 7 paties est p̄plonis sāguiee
7 tenuit regimē multiplicatiū sāguis 7 accidit maxie i
vere. si est de co. signū est q̄ tale mēbz ē citrinus 7 calin/
q̄uis rubeū p̄p̄ fluxū sang. 7 rōne doloris: 7 ibi est dolor
intēsus 7 paties ē coleric⁹ a p̄plone: 7 tenuit regimē mul/
tiplicatiū cole: 7 si accidit in estate signū ē q̄ ē de flate:
qd̄ fit vt plm̄ de modica portione co. fluxe: qz tale mēbz
sentit fridū nisi pus fuerit apā sāguineū: 7 ē remissi do/
loris: 7 paties ē p̄plonis flaticē: 7 tenuit regimē mltipli/
catiū flatis 7 fit in hyeme. Si v̄o sit melia signū est q̄
ibi est magna duricies in iūcturis 7 paties est melias a
p̄plone: 7 tenuit regimē mltiplicatiū melie: 7 maxime
affligit in autūno: q̄uis rarissime p̄tingat cū humor sit
grossus descendens ad iūcturas. hic **R.** assis loqur de
podagra 7 sciatica que puenit a colera 7 melacolia.

Qum in iūcturis fuerit dolor 7 apo/
stema: 7 locus cū tangit fuerit tactu
calidus 7 color rube⁹: eger si dolet in
dextro pede ex dextra manu flōmet.

7 si in sinistro ex sinistra est flōboromādus.

Docet ca^m in q̄ determinat de podagra 7 sciatica. 7 dī:
cū iūcturis fuerit dolor 7 apā 7 loc⁹ cū tāgit fuerit actu
calz 7 color egri rube⁹. si dolet i dextro pede a dextra ma/
nu ē flōmandus. 7 si sinistro a sinistra. **C**lō q̄ in poda/
gra nullo dī fieri flōmia nisi i podagra sāguica. cā ē qz
flōmia subtiliat hūores 7 eos p̄ corp⁹ fluere facit: **fz** Anic.
p̄ can. fen 4°. c. z. de flōmia: 7 iō tūc caret maiore fluxū: i
sāguica bñ. 7 h̄ duplici de cā. p̄rio qz eūat hūorē. Scdō
qz distrahīt ad partē p̄trariā: 7 a pte inferiori ad supius: 7
iō p̄z cā p̄tis. Si color sit rube⁹ 7 alia signa sāguis appa/
rēt fiat: i alys at nō nisi tota mā sit fluxa 7 in augmēto.

Et loc⁹ ex hoc medicamie est liniēdus. **Epi/
thima.** **R.** ros. rub. sandali: faufel: sief: memi/
te: boli armenici: opij oīnz partes equales. ex
istis in aqua 7 aceto dissolutis fiat epithima:
psilium quoqz aceto infusum in carta missum
de panno superponatur 7 cum tepuerit mute/
tur 7 loco eius aliud superponatur.

Conit curā p̄ emplm̄. 7 dicit: q̄ loc⁹ ex hoc medicami/
ne liniēdus est 7 est epithima. **R.** ros. ru. sandali: faufel:
sief: memite: boli armenici: opij oīnz añ. p̄l. eq̄les. ex istis
iū. in aceto 7 aq̄ dissolutis fiat epithima. psilium qz aceto
infusum in carta missum de panno superponat: 7 cū tepuerit

De podagra ⁊ sciatica

mutet: ⁊ loco ei⁹ aliud supponat. Nota qd in podagra regitur duplex emplz. Unū est: qd ponit circa circa locū ad pibedū fluxū humoꝝ. aliud qd ponit de directo supra locū: qd ponit circa locū qd esse stipticū ⁊ doloris sedatiuū: s; in fine fluxū mā qd esse resolutiū totāl. emplastrū stipticū qd qd ponit circū qd est istd. R. sumach mirtilloꝝ boli armenici. añ. 3. f. sandal. ⁊ ru. acacie pfi die balauſtie. añ. 3. i. aq. rof. plātis. añ. qrtarl. i. olei ro. qrtl. f. aceti. 3. i. farine lētiū qd suffic. puluerizāda puluerizent misce oia. ⁊ fiat ep̄n mediocriter ligdū. Vel sic. R. sandal. al. ⁊ ru. amigō. ceruse lote. añ. 3. y. se. papauer. al. 3. f. caphoze. 3. i. olei rof. qrtl. i. butyri sine sale mucil. laginis pſily. añ. 3. i. ⁊ f. vitella duoꝝ unoꝝ bñ agitatoꝝ puluerizāda puluerizent misceatur: ⁊ fiat emplz. vel sic facio cōiter. R. olei rof. qrtl. i. aceti. 3. i. agitetur fortiter aduicē ⁊ iungat loc⁹ ⁊ multū mitigat dolorē. vel sic ac. epiātur folia iusgami ⁊ caleſcā supra regulaz calaz sup. ponatur. Ueꝝ est qd ista sedat dolorē: ⁊ p ista dolor nō sedet frice loc⁹ cū aceto calō. s; ltr. valz emplz de hermodactilis cū oleo camomille ⁊ oleū de vitellis unoꝝ opri. mū est de cā ca. in ista passione ad sedādū dolorē resolutiū: ponit statim a rasi pſilliū supple integrum.

Center p̄terea ex apozimate mirabol. ⁊ hermodactil. soluat. Apozima. R. mirabo. citri. 3. xv. pulueris turbith fricati: polipodij ambo rū. añ. 3. iij. sene se. fumiere. añ. 3. iij. hermoda. al. se. endinie. se. apij rof. oiuꝝ. añ. 3. iij. coquantur in tribus libris aque donec ad vnā redeāt: deinde manibus fricentur ⁊ colentur ⁊ bibantur cūz zuccaro tabar. 3. p.

C Ponit curā p medicinā laxatiuā. ⁊ dicit: v̄ter p̄terea ex apozimate mirabol. ⁊ hermodactiloꝝ soluat. ⁊ ē istd R. mirabolanoꝝ citrinioꝝ. 3. xv. pul. turbith fricati polipody al. amboꝝ. añ. 3. iij. se. fumiterre sene amboꝝ. añ. 3. iij. hermodactiloꝝ al. se. endinie. se. apij rof. oiu. añ. 3. y. coquantur in trib⁹ lib. aq. donec ad vnā redeant. Deinde cū manib⁹ fricentur ⁊ colentur ⁊ bibāt cū zuccaro al. ⁊ valet ista colatura qñ peccat colā gſa: qz cūat co. ⁊ flegma. iō in illo casu valent vnde mirabol. euant co. ⁊ trahit flegma: s; añq. admistret de talis sirup⁹ digesti uis. R. endi. 20. iij. rof. ru. qrtl. i. oiuꝝ sanda. 3. f. panis succari lib. i. fiat sir⁹ clarificat⁹ ad qrtl. v. Laxatiuū pōt eē duplex. p̄m ē elariū de succo rof. ⁊ ad B fuit inētū antiquit⁹ ad remouēdū co. vel hūoꝝ faciētē dolorē podagri cū. 2m ē tamaridoꝝ. 3. i. vnaꝝ passaz. 3. v. cortic. mirabolanoꝝ citri. ifusoꝝ p nocte i decoctōe pdcōꝝ. 3. i. fricēt de mane fortiter ⁊ colentur ⁊ colature addāt elariū de succo rof. 3. y. fiat colatura ad qrtl. i. ⁊ detur in auroꝝa.

C Si qd aūt apozima fastidierit pillulas istas sumat que in lecto iacentes surgere ⁊ incedere faciunt ⁊ pedibus ambulare. pill. que nō valēt incedere faciūt surgē. R. aloes. 3. i. scamonee qrt. pte. 3. j. rof. ru. tritaz septā. 3. j. hermodactili al. 3. f. iformēt ex eis pille q erūt doꝝ. j. **C** Ponit curā p medicinas i pillis. ⁊ dicit: figs apozima fastidierit pillas istas sumat q nō valētē surgere incedere faciūt ⁊ pedib⁹ ambulare. R. aloes. 3. i. scamonee qrtā partē. 3. i. hermodactili al. 3. f. iformēt ex eis pille q erunt doꝝ. i. qñ qlibz pillā fec. i. doꝝ. qz sufficiētē laxat. Quare valz: qz peccat. co. gſa ⁊ flā: ⁊ qz euant hūoꝝ vtrūq. qñ a dñio co. ⁊ b opatur magi: qz medicina in ligda suba nō

solū ⁊ petit: s; stiptica vt claudant ⁊ nō fluant hūoꝝa. ⁊ iō tamarindi plus valēt q alia medicamina. idē itelligē. dū ē de mirabol. qz cū b p laxāt claudūt vias: pille iformēt cū sirupo endinie doꝝ istarum est vna pillula.

C Eger vero nutriatur ex cibis frigidis ⁊ stipticis ⁊ abstineat a vino ⁊ confectionibus que ex melle fiunt ⁊ carne.

C Ponit curā p nutriētia. ⁊ dicit: eger vō nutriat ex cibis fridis ⁊ stipticis ⁊ abstineat a cōfectionib⁹ q ex melle fiunt ⁊ vino ⁊ carne. cā ē qz rōne friditatis repmūt: ⁊ rōne stipticitat claudūt vias: vt nllō hūoꝝ fluat. qñ ē cauedū ayio: cā ē qz ē calz ⁊ multiplicat co. ⁊ hūoꝝ magi ſtillat.

C Luz aūt apostematis calor quicuerit ⁊ eius inflāmatio: ex his que calidoꝝ apostematū resoluunt reliquias curetur. Quoꝝ vnū est. R. cerā in olo de lilio resolutā cui admisceat mucillago fenugreci ⁊ se. lini. deinde terant simul donec vniātur: ⁊ fiat ex eis epithima.

C Ponit curā p resolutiā. ⁊ dicit: cū aūt apatis calor generit ⁊ inflāmatio ex his q calor apatiū reliqas resoluūt curet: grū vnū ē. R. cerā in olo de lilio resolutā cui admisceat mucillago fenugr. ⁊ se. lini. deinde terantur s; donec vniātur: ⁊ fiat ex eis epithima. cā ē qz pp duo resoluūt. s. qz bz vtutē diureticā ⁊ loco istius resolutiū pōt ppetere talis fomētatio in calā mā ipaz resoluēs. R. floꝝ camomille melliloti. añ. qrtl. f. rof. rub. 3. i. se. fenugre. se. lini. añ. 3. y. furfuris. p. i. cōſſenēt ⁊ bulliant s; in lib. i. aque dulcis vsqz quo redeat ad qrtl. iij. colēt ⁊ colature addatur aceti albi. 3. f. ⁊ fiat fomentatio.

C In tpe aūt sue incolumitatis ⁊ pprie circa tēpus in quo egritudo euadere pſuenit ⁊ q̄ma time in vere assueſcat floboto mie ⁊ v̄tris solutioni ⁊ ex his que colerā expellunt rub. ⁊ a potu vini abstineat. ⁊ a comestioe eoꝝ que ex melle cōficiunt ⁊ a carne. ⁊ sint ei⁹ cibaria acetosa ⁊ stiptica ⁊ his similia q ifrigidant. Membra aūt que hāc cōſueuerunt incurrere passionē minus solito laborem pati assueſcāt: ⁊ precipue cū tēpus inaffiois timef: ⁊ cū eoꝝ pus fuerit plen⁹: ⁊ vene plene: ⁊ fuerit diu ex quo neqz minutus neqz solutus fuerit.

C Docet pſeruare ab istis passiōibus. ⁊ dicit in tpe aūt sue icolumitat. i. sui dñy ⁊ circa tps i q ē egritudo inuadere pſuenit: ⁊ maxie in vere assueſcat flōmā ⁊ v̄tris solōne ex his q co. expellunt rubeaz: ⁊ a potu vini abstineat ⁊ a comestioe eoꝝ q ex melle pſciunt ⁊ a carne ⁊ sint ei⁹ cibaria acetosa ⁊ stiptica. ⁊ his similia q ifrigidāt. membra q hāc pſueuerūt itrare passionē min⁹ solito laborare assueſcāt ⁊ p̄cipue cū tempus inaffiois timef: ⁊ cū corp⁹ fuerit plen⁹ ⁊ vene plene ⁊ fuerit diu q nec minutus nec solutus fuerit. causa est: qz per ista euacuatur materia que ē in pede: cessante causa cessat effectus.

C Cum autem cum dolore iuncturarum neqz calor neqz rubor in calore fuerit: fueritqz eger frigide complexionis ⁊ locus tactu fenititur frigidus: in principio curationis eius pilule maiores de hermodac. sumantur. pillule de hermodactilis. R. hermodactiloꝝ. 3. f.

turion mehabara oium añ. 3. v. yerapi. 3. r. col
loquintide centau. mi. amborum añ. 3. v. eu
forbij. 3. ij. turbit. 3. r. sectaringi indi. 33. sina
pis piperis castorei oium añ. 3. i. informetur
ex eis pillule ex quibus a duabus. 3. r. f. aut.
ij. sumatur. be nāq pillule valde conferunt.
qz non valētes surgere incedere faciunt. Epi
thima ad podagram frigidā. R. castorei sto
racis ligde euforbij myrrhe aloes acatie om
niz partes equales ex his omnibus vino ve
teri admixtis fiat epithima.

¶ Ponit curā podagre pñēti a mā frida. r. dīc: cū at cū
dolore iūcturaz n3 calor n3 rubor i colore affuerit: fue
ritq eger fride pñon3 r loc3 tactu sentit fridus i pñ: cu
ratiois pille arthetice dāde sūt. R. bermo. fatirio meha
raba. i. rura v3 sticados oiz añ. 3. v. al. xv. yerepig. 3. r.
colloquintide cetauree mi. aboz. añ. 3. v. euforbij. 3. ij. tur
bit. 3. r. sectarigi idi. 33. sinapis pipis castorei oiz añ. 3.
i. informet ex eis pille ex qb3 a. ij. 3. r. f. vsq ad. ij. 3. sumā
tur. be nāq pillule valde pñerit: qz nō valētes surgere ice
dere faciūt. Epithima ad podagrā fridā. R. storacis lig
de castorei euforbij myrrhe aloes acatie oiz añ. ptes
eqles ex his oib3 vino veteri admixto fiat epithima. cā
ē qz cūant mās sticad3: cū B3 qz sūt stiptice post laxatio
nē r claudūt vias: r iō phibēt multū fluxus ad ista loca.
¶ Scōdo nō. qz añq3 ppetat medicia laxatia ppetit siru
pus digestiuis materie. Et nota qz alter sirupus cōpetit
materia existerē in fluxu: r alter materia fluxa qz mate
ria existēte fluxa debet sirupus componi ex calidis r
stipticis: s3 mā i fluxu d3 pponi ex icis iūctis r subriliatiuis:
vt i fluxu sit talis. R. saluie. M. ij. yue pñule ver. añ.
M. ij. pñis zuccari lib. i. fiat sirup3 clarificat3 vsq ad qz.
v. Sirup3 mā pñite g3sa r viscosa d3 eē tal. R. rad. achō
ri rad. gētiane. añ. 3. ij. rad. aristologie rotū. 3. i. ypericon
saluie yue pñule veris arthetice sgllari folioz lauri ca
medreos camepitos. añ. M. i. anisi maratri seīs pñie
añ. 3. i. seīs basiliconis ciamo. añ. 3. f. ligrl. rase vna3 pas
saz. añ. 3. i. yriusq sticados floz anthos. añ. 3. i. ace
ti sgllitici. 3. i. mell. lib. f. panis zuccari. qrt. ij. fiat sirup3
clarificat3 vsq ad lib. i. r. f. ¶ Laxatiū ē duplex. Unū
quo cōiter vtoz. R. turbit bñ gūmofi iteri3 r exterius
mund. 3. f. hermodactiloz electoz. 3. ij. dyagredy. 3. f.
sinzibe. alb. anisi. añ. 3. i. macis panis zuccari. añ. 3. i. fiat
pulus: r admistret mediū cōclar qñ patiēs ē fortis: v3
de3 qnta pars pul. Uel istd. R. pille fetide pille artheti
ce. añ. 3. i. misce. r fiant pille ad qñtitatē cicez r mistrenē
in itroitu lecti zebel vel rura. i. cetera munda. i. capsa
vel fumus terre. ¶ Nō qz in podagra frigida ppetit du
plex empl3. Unū positiū circūcirca locū v3 supra locū do
loris. Primū d3 eē empl3 stipticū ca. Scō3 nullo3 sit sti
pticū s3 doloris sedatiū: qz mā frida nō pōt bñ repcuti.
vñ p3 empl3 pōt eē istd. R. nucis cypsi myrrhe masticl
añ. 3. f. dyagagati: gūmi arab. añ. 3. ij. aq saluie lib. f. aque
ros. 3. i. acet. 3. f. farine nucis cypsi qd sufficit: misce oia
r fiat emplm mediocriter ligdū: r istud empl3 posset po
ni supra locū scā eūone mae demādantis ad iūcturas r
reputiat mā. r ista cōiter facio. idē ca: de paralesti facta
eūone mae empl3 d3 poni supra locū. Empla qz ppetunt
in pñ: podagre fride sūt m3ta r iter alia sūt ista. Primū.
R. mucillagis: se. fenugreci: mucillagis: se. lint. añ. 3. i. bu
tyri sine sale. qrt. f. olei sisamini: olei ro. añ. 3. ij. cinex ra
dicis caulū. 3. f. cere qd sufficit fiat yngm. z3 ē sacculus

fact3 de seie lini aquasato bullit3 in aq r fortiter pñet
sus. 33 ē empl3 scā de stercore vaccino recēti. 43 ē ist.
R. se. fenugreci aquasati lib. f. acet. qrt. i. bulliant diu
sūt r i fine decoctiōis addat mellis. qrt. f. r fiat empl3.
53 ē istud. R. vitellorum ouoz bene agitatoruz pulue
rizatorū quattuor hermoda. 3. f. misce: r valet: qz est par
tim resolutiū r partim stipticū.

¶ Cum itaqz dolor quicuerit succurratur pa
tientī ex distillatione multre aque calide ab al
to r iūctio fiat ex oleo de lilio. Et emplastrū
de bdellio molli r storace ac fenugreco r se
mine lini r armoniaco superponatur. Quod
hoc modo conficiatur. armoniacum r bdel
lium in vino veteri resoluantur r alia omnia
eis admisceantur ex quibus fiat emplastrum
r supponatur. Hec nāq egritudinis species
est que in lapidis duricie3 transit r reddit mē
bra r iuncturas fungis similia.

¶ Ponit curā p resolutiā. r dīc: cūqz dolor geuerit d3 dī
stillari aq ca. ab alto r iūctio fiat ex oleo d lilio: r empl3
de bdellio molli cū storace r fenugre. r seīs lini: r armo
niaco supponat: r B3 mō oficiat. arinōiacū r bdellū i vi
no veteri dissoluant r oia alia eis admisceant ex qb3 fiat
empl3 r supponat. h nāq spēs egritudis aliqñ i duricie
puertit vt lapis: r reddit mēbra r iuncturas fungl silia.
cā est: qz illd est multū mollificatiū: r B3 ppetit in poda
gra frida: qz pōt eē mollificatiū: r postea resolutiū: r
l3 illd sit multū bonū: sunt tñ alia mollificatiua r resolu
tiua q multū valēt. r p3 ē istud. R. empl3 dyaglon. qrt. i.
malaxet cū oleo costino r extrēdat supra alurā. Uel sic.
R. armoniaci opponacis: galbani tēperatoz in aceto
añ. 3. i. picis naualis. qrt. f. misce malaxado cū oleo costi
no: r fiat emplm. Itē alia pter empla ista sūt r vñū est ta
le. f. fomētatio cū aq decoctiōis vulpis integre. Silr val3
oleū viperaz. de q dīc Auic. q sanat pfecte: silr oleū co
stinū. Silr val3 bal. sulphuris. R. silr folioz lauri: maio
rane: ruthe. añ. M. i. camomille: floz anthosytriusq: sti
cados. añ. 3. i. cōquassent r bulliāt i aq: ex q fiat fomēta
tio spāl3 precedēte eūone v3 p vomitū vel p clystere.

¶ Quapropter hāc habens passiōez a fastidio
r ab aqua frigida r a cibis grossis abstineat
r a frequenti ebrietate custodiat.

¶ Ponit curā p dietā. r dīc: qz patiēs caueat a fastidio v3
ab aq frida vel a cibis g3sis r a frequēti ebrietate. causa
est: qz ista multiplicant materiam peccantem.

¶ Si quoqz pñipiēdū vt dū3 san3 ē motu vtaf:
r a coitu abstineat pñipue cū satur fuerit neq3
balneū igrediat neq3 exercitef p3 comesticez.
vinū pterea vetus r purū bibat: eis quoqz dū
san3 est vtaf qz vrinā puocare pñuenerunt.

¶ Docet pñeruare a tali passiōe. r dīc: ei q3 pñipiēdū: vt
dū3 san3 ē motu vtaf r a coitu abstineat pñipue dū satur
fuerit neq3 balneū igrediat neq3 exercitef post come
stionē. vinū pterea vet3 r purū bibat. eis quoqz dum sa
nus est vtatur que vzinam puocare cōstiterunt. cā est:
qz in exercitio supfluo currūt humores ad illū locū. qre
val3 vti vino: cā est qz pfortat digestionem.

¶ Dolor3 pño qui sciatica vocat3 ē qui ab ancha
p cōpā torā vsq ad genu in lōgitudinē pñendi

De gibbositate

tur. qñq; èt in lōgitudie ad virge silitudinē ex-
tēsus: p crus vsq; ad pedē descēdit: tūc si in
p̄plexiōe dñatus fuerit calor t in vīna tinctu-
ra ex basilica manūs eiusdē partis prius minu-
tio faciēda est: deinde ex sciatica.

Cponit curā sciaticę. t dicit: dolor vō q̄ sciatica vocat̄. p-
tendit ab ancha p corā totā vsq; ad genu in lōgitudie t
qñq; ad silitudinē vge vsq; ad pedes descēdit: t tūc si in
p̄plexiōe fuerit calor dñus t vīna ticta fuerit ex basili-
ca eiusdē p̄l man? flōmia fiat. deinde ex sciatica. q̄re do-
lor vsq; ad genu: cā est: rōne colligantie: qz neriū venien-
tes ad pedes oriunt̄ a pte vltima dñsi t illi veniunt ad
corā. iō dolor descēdit vsq; ad pedes. Quare p̄petit flō-
mia: qz signat dñus flōmias: t p̄t fieri de basilica ad eua-
ciādū mās antez. t de sciatica ad euandū mām p̄iuctā.
qz imediati? eiat a p̄tib? illis: qz fm Aliic. p. can. fen. 4.
e. 2. qz si peccet alter hūoz a sūguie nullo? p̄petit flōmia
a p̄n? qz est cā maioris flux? **C** Nō q̄ nō ponit curā scia-
ticę passionis per vnguenta t per alia nisi per flōmias: qz
eadē est cura podagre t sciaticę: qz in podagra nullo mo-
do competit flōbotomia: vt dictum est.

CSi aut egri p̄plo frida fuerit t calor fusc? se-
pe puocādus est vomit? ex apozimate rafani
cum sirupo acetoso. Cora quoq; ac pedes t
crus ex oleo in quo castoreum t euforbiūz t
storax sint resoluta inungantur assidue.

Cponit curā sciaticę passiois qñ puenit a mā frida p̄ p-
vōitū. t dicit: si aut egritudo frida fuerit t calor fusc? sepe
puocādus vomit? ex apozimate rafani. cū sirupo aceto-
so. subdit curā p vñctionē. t dicit corā qñq; t pedes t crus
ex oleo i q̄ castoreū t euforb. t storax sūt resoluta iungā-
tur assidue. Quare valz vōit? cā ē: qz fac duo iuuamēta.
Unū ē: qz dīstrabit mās oppositā. Scōz ē: qz eiat mām
antez. s. hūozē: qz si iret ad locū cāret maiorē dolore: iō
multū iuuat: p̄cipue i passioib? chronicis: t per B̄ itelligit
medicinas alias positas supra: t aliqñ p̄petit fortes: t ali-
qñ debiles: t aliqñ mediocres: vt dicit ē supra B̄ fortitu-
dinē patiētis. Quare valet iunctio. cā ē: qz d̄z itelligi mā
exīte fluxa t nō multū dura: qz in p̄n? stātē i fluxu nō cō-
petit medicīa ca. qz attrahit plus. iō remouet error i B̄.
S̄z i p̄n? p̄petit saltē medicīa debilis dēā i cura podagre
cāte ex mā ffa: s̄z qñ mā ē fluxa p̄t resolui t p̄petit vng^m
Raf. t si mā sit multū ḡssa p̄petit p̄ mollificatiua: t po-
stea resolutiua t sic patiēs cito curat. storax. i. calamita.

CQz si dolor in corā mansiuus fiat: eger ex al-
muri nabati t baurach clysterizetur t ex ene-
mate acuto qd i ca. de appoplexia noiauiū.

Cponit curā doloris māsui p̄ clystere. t dicit. qz si dolor
i corā māsuius fiat eger ex almuri nabati t baurach cly-
sterizet: t ex medicamēto acuto qd i ca. de appoplexia no-
minauim? illd clystere valz: qz ē forte: iō attrahit hūozē
fluētē ad illū locū: qz si remāeret flueret ad āchā: iō iter
oīa mūdi valz in dolorib? t passionib? anche: t ideo da-
tur ibi forte: qz mā est multū grossa t viscosa: ideo debi-
le clystere non posset attrahere.

CColliriū quoq; ex cyclamine t colloqntida
factū supponatur. q̄ eousq; fieri conuenit do-
ne eger excoziationē incurrat: ex ea eniz dum
accidit plerūq; consequitur sanitas.

Cponit curā p̄ suppositoziū. t dicit: colliriū qz cyclamine

t colloqntida factū supponat̄ qusq; eger excoziationē i-
currat ide plerūq; seq̄ sanitas. cā ē: qz dīstrabit mās q̄
currebat ad locū ad p̄tē dñā. t cū B̄ ipsaz eiat. t p̄ intē
dit alia fortia ex gbus accidit dīssinertia.

CSi aut passio inueterauerit: sinapis sumat̄ t
cū simo colūbio eiusdē q̄ritatis terat̄ t ex apo-
zimare ficuū cōficiat̄ ex gbus core emplm̄ su-
perponat̄: qd tādū dīmittat̄ donec i loco ve-
sice plene aq̄ fiat t scindant̄ t fluat aq̄ q̄ in eis
ē t vaporēt loc? cūz aq̄ calā. deinde eger p̄li-
quot dies q̄scē dīmittat̄: t si nodū sanitati re-
stitut? fuerit ad hāc eadē curā redendū est.

Cponit curā p̄ emplm̄. t dicit: si aut passio inueterauerit si-
napis sumat̄ t cū simo colūbino eiusdē q̄ritatis terat̄.
t ex aq̄sitate ficuū p̄ficiat̄ ex gb? core emplm̄ supponat̄
t tādū dīmittat̄ donec i loco vesice plene aq̄ fiat. t sum-
dat̄ t effluat aq̄ q̄ in eis ē t vaporēt loc? cū aq̄. deinde e-
ger p̄ aliquot dies q̄scat̄: t si nodū sanitati restitut? fue-
rit ad hāc curā redendū ē. cā est: qz humozē faciētē volo-
rē euacuat. t per istud emplm̄ itelligit emplastrā causti-
ca: vt supra: t inter alia valz emplm̄ de cantaridib? t in-
fundatur aqua ad sedandū dolorem.

CQz si egritudo valde māsua fuerit: t longi-
tpis t timef̄ ne vertebz resiliat. aut egressum
fuerit. loc? ex istō qd rote affilāt cauterizan-
dus est: t itēdat̄ cūz coctura sup caput anche
apd core p̄cipiū ponēda. hui? idē rei fmoci-
natio isti? nri opis metas trāscēdit. Talr p̄tea
patiēns in tēpore sospitatis vomere p̄suecat
t solnere ventrē t regimē subriliare t a cibis
grossis: t frequēti ebrietate abstinere.

CPōit curā p̄ cauteriū. t dicit: qz si egritudo fuerit valde
māsua t timef̄ ne vertebz resiliat aut egressus fuerit
cauterizādus ē: t itēdat̄ cū coctura caput anche sup p̄n^m
core ponēda ē. s̄z tñ trāscēdit metas nri opis. p̄teea pa-
tiēs tpe sanitatis vomere p̄suecat t vētrē solnere t regi-
mē subriliare: t a ḡssis cibis abstinere. cā ē: qz istud cau-
teriū p̄hibz t remouet fluxū hūoz? curretiū ad locū. 2.
valz: qz hūozes exītes exteriū p̄sumit. excusat se: qz spe-
ciat ad vñū libz de exurgia: vbi d̄terminat de cauterio:
qz in isto libro solū intēdit d̄terminare de cura per me-
dicinas. p̄dicta alia valent: qz mā peccans per illa cua-
tuatur. t abstinēdus est a generatibz flegma.

CDe gibbositate.

Lap.

XCVI.

In rubrica. Nō q̄ gibbositas
fit ad p̄tē anriozē. qdaz ad p̄tes exteriōres vt
cōiter fit. 3. vñs vñū lat? t d̄f̄ p̄ozio ab au-
ctoziū? gibbositas q̄ fit vñs p̄tē iteriōzē. t bz
duas cās. vna ē extrī^a. t p̄t eē casus vñ p̄cussio. vt qñ cūz
lapide pcutit̄ aliqs in dorso ponent̄ spōdiles magis i ite-
riorib?. Cā it̄inseca est apostema exīns in interiorib? tra-
bens ad se ligamēta t neruos. t p̄ p̄ns spōdiles. t de ista
nihil hic: qz inducit mortē per suffocationē. Alia est gib-
bositas q̄ fit vñs p̄tē extrīsecā. t cā huius est duplex.
intrīseca t extrīseca: extrīseca vt casus vñ p̄cussio. intrīse-
ca ē duplex. vna ē hūiditas flātica relaxās ligamēta t
neruos spōdiliū. t qz spāl̄t spōdiles plōgāt: iō veniūt cē
alias p̄tes. Alia cā ē apa exīns i lacert̄ exteriōzib? spōdi-
liū: rōne cui? trabunt̄ ligamēta t neruū vñs apa. t dīssor-
cant̄ spōdilia vñs ex teri? t de ista loquit̄ h̄ Raf? t cau-

fat. a m̄a flā tica ⁊ relaxāte vel ab apate exiūte in lacertis. Alia d̄r p̄torzio v̄sus vni lat⁹. ⁊ istū pōt esse cā spāsmi de repletioe vel de inanitiōe: qz trabuntur nerui v̄sus illas partē. ⁊ tūc p̄tingit dislocatio vel cōtorzio: ⁊ spasmus de inanitione p̄tingat in lacertis ⁊ ligamentis qñ sunt p̄sū. p̄ta: ⁊ de ista nō loq̄tur hic: qz s̄lt̄ est mortalis.

Qum gibbositas fieri incipit pille maiores de hermodactilis dāde sunt: ⁊ oleuz de rasim cuz apozimate de seminib⁹ sepe sumendum.

Ponit curā gibbositatis. ⁊ dicit: cū gibbositas incipit fieri pille maiores de hermodactilis dāde sūt. ⁊ oleū de rasim. i. se. pentad. cū apozimate de seib⁹ sepe dāde sūt: qz ille pille cūant m̄as flāricā a iūcturis. ⁊ p̄ ista itelligit alia vt sunt fetide ⁊ arthetice: qz ex eadē m̄a cāntur vt podagra ⁊ sciatica. p̄r istē valz: qz ē icisū m̄a ⁊ puocatiū vine. iō multū valz: ⁊ p̄ ista itelligit sirupos apitinos.

Locus quoqz ex olo sambucino in quo storax liquida ⁊ castoreum ⁊ euforbiū resoluta sint frequenter inungendus ⁊ a cibis frigidis ⁊ grossis abstinendum.

Ponit curā p̄iunctioez ex oleo sambucino in q̄ storax liquida castoreū ⁊ euforbiū resoluta sūt frequēter est inungendus. a cibis frigidis: ⁊ a ḡssis abstinendus. Lā ē: qz istū vnguentū ē multū resolutiū m̄a: qz ē calim ⁊ p̄fortatiū. ⁊ p̄ istud itelligit alia valētia p̄ podagrā frigidā ⁊ sciaticā. Quare a nutriētib⁹ cauebit: qz ista sunt frigida ⁊ multiplīcant materiam frigidam flegmaticam.

Aqua etiā calida in qua cocta sunt mētastrū ⁊ sanfucus ⁊ sticados arabicus ab alto super locū distillāda est. deinde frequens fricatio ⁊ inunctio ex oleis calidis faciēda est.

Ponit curā p̄embrocatioez ⁊ iunctioez. ⁊ dicit: aq̄ ca. in q̄ coctū sit mētastrū ⁊ sanfucus ab alto supra locū distillāda ē. Deinde frequens fricatio ex iunctioe ex oleis calis cōtinue faciēda ē. cā ē: qz ista embrocatio resolut m̄as fridā ⁊ subleuat. ⁊ dā sūt supra resolutiā in p̄cedētibus.

Si si qui hāc patit̄ egritudinē puer fuerit balneum solummodo ⁊ inunctiones sufficiunt ex his que diximus.

Ponit curā gibbositatis i etate pueritie. ⁊ dicit: qz si q̄s hāc egritudinē patit̄: ⁊ fuerit puer so^m balneū ⁊ inunctiones q̄ p̄dixim⁹ sufficiūt. **N**ō. ⁊ ē cura vni⁹ rustici i tera ista cū q̄ curat oēs rusticos hñtes gibbositatē. ⁊ dicit: qz p̄ p̄petit bal. mollificatiū p. x. dies cū aq̄ decoctionis capitū ⁊ pedū mūtōis: ⁊ i isto fac balneari d̄ mane ⁊ se. ro p. x. dies scā mollificatiōe vt redeat dislocatio nerui ad locū suū ponat empl⁹ stipitiū supra spōdiles. ⁊ istud ē d̄m ⁊ ponat desuper aselle fortiter comprimētes: ⁊ stet supius per aliquos dies donec sit curatus.

Si autē cū gibbositas incipit affuerit febrib⁹ a p̄dicto regimie oīno abstinēdū est: ⁊ apozima ex herbis factū cū cassiā. in potu est tribuendū. **F**lobotomia quoqz ex basilica faciēda est: ⁊ emplā vebemētia loco supponēda sūt.

Ponit curā gibbositatis cū fe. ⁊ dicit: si autē cuz gibbositas incipit affuerit fe. a p̄dicto regimie oīo abstinēdū ē: ⁊ apozima ex herbis factū cū cassiā. in potu tribuat. **F**lobotomia qz ex basilica faciēda ē. ⁊ emplā vebemētia loco supponēda. cā ē: qz ex q̄ ē in p̄n: cū fe. q̄ cātur ex apate

lacertoz exterior⁹. ⁊ qz in apate nō p̄petit h⁹ medicamina ca. iō nō valēt: qz d̄z administrari cassiā. cū fridib⁹. ⁊ eadē die vt v̄ter sit lax⁹. ⁊ postea p̄petit empl⁹ fridū vt repercutiat: ⁊ nō est alia cura apatuz nisi herbis. i. fridib⁹.

De varicibus.

Cap.

XCVII.

In rubricam.

Nota qz varices sūt vene magne q̄ sūt in tibys plene sanguie melico: vt p̄z i itineratib⁹ ⁊ in boib⁹ q̄ stant pedes corā dñis: qz descendunt ibi humores.

Qum vene grosse ⁊ plene ⁊ diuerso mō curuare ⁊ virides in crure apparuerint egritudo q̄ vitis vocat̄ adesse significat. **H**ec autē egritudo frequenter accidit his qui multuz pedibus laborare consueuerunt: ⁊ qui cibaria que colerā nigrā generant sepe sumunt.

Doc ē ca^m in q̄ determinat de varicib⁹ pedū ⁊ tibiarū. ⁊ dicit: cū vene ḡsse ⁊ plene ⁊ diuerso mō curuare ⁊ virides in crure apparuerint egritudo q̄ varix vocat̄ adesse significat. h⁹ egritudo frequēter accidit his q̄ multū pedib⁹ laborare consueuerunt. ⁊ q̄ cibaria co. nigrā gnāntia frequenter sumunt: ⁊ ita fit magl melic⁹: qz ipsi magl abidat i hūozib⁹ ḡssis q̄ descendūt ad pedes: ⁊ iō adimplent sanguine.

In principio itaqz curationis huius passionis basilicam minuire conuenit.

Ponit curā in p̄n: hui⁹ passiōis. ⁊ dicit: in p̄n: itaqz curationis hui⁹ passiōis basilicā flōmare puenit. cā est: qz ista vena spāl̄r cūat ab epe qd̄ est fons gnātiōis ipoz humori vt sanguis melic⁹: ⁊ qz cūat sanguinez q̄ est ap̄ ne ad pedes descendat: ⁊ cū hoc distrahatur: ideo valet.

Et v̄trem ex his que colerā educunt nigras soluere quozū mentionem fecimus in cap. de melacolia. hec autē sepe faciēda sunt.

Ponit curā p̄ medicinā laxatiuā. ⁊ dicit: ⁊ ventrē ex his q̄ co. nigras educūt quozū mētiōe fecim⁹ in ca. melic⁹. **A**t sepe faciēdū ē. soluere p̄petit. cā ē: qz melia ē m̄a hui⁹ passiōis: ⁊ iō recurre ad ca. melic⁹. ⁊ de dolore splenis. q̄ re d̄z fieri istud sepe: cā est: qz nunq̄ in passione cronica vna vice sufficit. imo opz vt frequēter euentetur.

Et ab oibus a quibus meliam patientes custodiunt in hac egritudine abstinenduz.

Ondit a qbus est cauēdū. ⁊ dicit: ⁊ ab oib⁹ a qbus melia patientes custodiunt in hac egritudine abstinēdū est: ⁊ qz est eadē materia vtrobiz: i. vna sit in pedibus: ⁊ alia in capite. tamē est vna in specie.

Postq̄ s̄o b̄ regimē diu adhibiti fuerit ex venis quas in crure appuissē dixim⁹ minutio fiat. a qbus sanguis tādū fluere dimittat̄ donec quicquid in eis est euacuetur. Deinde huiusmodi patiens coleram nigrā expellentibus vtatur ⁊ ex basilica minuatur: ⁊ caueat sibi ab omnibus que coleram nigram generant.

Ondit q̄ post p̄petit. ⁊ dicit: postq̄ s̄o b̄ regimē adhibiti fuerit: ⁊ venis q̄s icurrere dixim⁹ minutio fiat a qbus sanguis fluere dimittat̄ tādū dōec q̄qd̄ in eis ē eueat. Deinde h̄s p̄a. co. nigrā expellentib⁹ vtat̄ ⁊ minuatur ex basilica.

Nō s̄m **L**anfrācu q̄ oib⁹ p̄sideratis meli⁹ est vt n̄ tangant varices nisi solū cūare mām. ⁊ abstinere a reb⁹

De elephantia

melliaz gnātib⁹: s; p; cū illis varicib⁹ pōt viuere ad ter minū nālē: tñ si velleim⁹ multū curare eos: ista cura cō petit eis: q; in vena supiori fiat cauteriū s; m longū: q; ibi vene oēs colligant. s; in radice coxe supi⁹: t; postea pona tur ep̄l; stipticū sup locū vt hūores difficili⁹ fluāt: t; sup alias venas s; sumēdo q; i eis ponim⁹: ē empl; sic fcm ex farina lupinorum: t; ex vino decoctionis tamarisci t; est experimētum Aluicē. vel emplastrum factus ex fimo ca pino. t; istud multum desiccāt t; consumit.

De elephantia.

Lap.

XCVIII.

Arca rubricam. Nota q; elephā tia est duplex. q; dam est large dicta. alia ē pprie dca. large di cta ē q; cūq; inflatio pedū seu manūū ex q; cūq; re causet. sic passio vel fluxus hūoz ad locū vel ex multitudine sanguis vel alyis cāis: t; de ista nō loq; tur hic. Rasis: q; de facili pōt curari. Alia est. ppe dca q; causat ex hūore gilo: vt melico v; multū viscoso vt flati co ibibito in porositatib⁹ pedū: t; de ista loq; tur hic. t; p n cipat⁹ pedū t; psequēter manūū: t; spāliter q; causat ex hu more melancolico vel flegmatico.

Ec passio postq; mansua fuerit in curabilis est. Cū aut incipit: si ei sub ueniat: t; vt d; medicata fuerit aut sanatur aut manet sic: nihil addens.

Lap; in q; determinat de elephantia pedū. t; pnter p eā itelligit inflatiōez manūū. t; dīc. h; passio post q; māsua fuerit icurabilis ē. Cū aut incipit si vis q; cure tur adhibe remediū. Cā pmi ē duplex. Una ē debilitas vtul: q; pedes sūt remoti a fonte calori. t; egro mors ici pit a pedib⁹ s; m. s; z. pnostic. Seda cā ē dispō mae q; est multū grossa t; viscosa ibibita in porositatib⁹ pedus. igitur nō pōt extirpari. Cā scd: q; in pñ: calor adhuc nō est multū debilitat⁹. nec humores sunt imbibiti.

Cū ergo pedis grossicies augeri videt⁹ t; co lor obfuscarī: vene quoq; que varices vocan tur apparere ceperint. eger quotidie cogēdus est vomere t; custodiēdus ab ambulatione t; statione: t; vter vomitu pcedere ex pillis ma iorib⁹ de hermodactil solūēdus ē: deinde ad vo mitū redeūdū: p illd quoq; mltotiēs fieri o;.

Ponit curā. t; dīc: cū igit pedū grossicies augeri videt⁹ t; color obfuscarī. vene q; q; varices vocant appere cepe rint: eger assidue cogēdus est vomere t; custodiēdus ab ambulatione nimia t; statione. t; vter vomitu pcedere ex pil lulis maiorib⁹ de hermodactilis ē soluendus. deinde ad vomitū redeūdū: post illd q; s; multotiēs fieri op;.

Uo mitus fac duo iunamēta. pñio q; distrabit mām ad cō trariā ptē. z; q; euacuat mām antē q; fluere poterat ad illū locū. q; hermodactilis: cā ē: q; euat mās flaticā: t; per istas pillas itelligit alias dictas in ca: de podagra vt pillē arthetice t; fetide. Quare ppetunt frequēter: cā est: q; mā est frida q; d; paulatine euacuari.

Eger pterea a cibis grossis est abstīnēdus. Cū scd: q; q; est canēdū. t; dīc: eger pterea a cibis gros sis ē abstīnēdus: q; ista cibaria multiplicāt humore fleg maticū t; grossū: t; per pñs causam passionis.

Et tibia a calcaneo incipiēdo sursus vsq; ad genu stringēda: ante tñ pstrictionē epithiman da est ex aloē t; myrrha zachatia t; hypoqui stidos t; alumine cū aceto forti dissolutis.

Ponit curā per ligaturā. t; dīc: tibia a calcaneo icipien do vsq; ad genu stringēda: aū tñ pstrictionē epithimāda ē ex aloē t; myrrha t; achatia t; hypoquiltidos t; lumie cuz aceto forti dissolutis. cā est: q; ligatura t; empl; pibent fluxū humoz ad pedes: q; supra pedis inflatiōē non d; fieri s; supra canillā: vbi nō ē inflatio: s; d; poni empl; re solutiūū: s; supra locū stiptica: t; debet eē magis stiptica q;ro magis descēdūt circa canillā t; p illd empl; itelligit oia emplā stiptica supradcā caplo de podagra frigida.

Ex basilica quoq; manus pñe partis minu tio faciēda est: neq; erect⁹ stet nisi pes strict⁹ ligat⁹ fuerit neq; epithima villo modo dimittat. vomitū quoq; frequēter vtatur.

Ponit curā p flōmā recapitulādo pcedentiā. t; dīc: ex basilica q; man⁹ pñe ptis minutio faciēda est: neq; ere ctus stet nisi pes stricte fuerit ligat⁹: neq; epithima villo mō dimittat: t; vomitū frequēter vtat. Cā nō q; dca: Ra sis h; vep si ista inflatio sit cū dñio sanguis. si vō nō: non q; si hūoz sit gilos t; viscosus p flōmā magis icrudaret: q; remoueret illd qd est subtile. Quare nō pus embroca tio: cā ē: q; tē hūores fluēt ad locū. Quare val; vōit⁹: q; distrabit mām vel saltē euat mām antem.

Q; si parū intercesserit spaciū a pcedenti vomitū t; appetit quiescere: vapoza ipm cuz semini b; caulūz t; sticados arabico cinere de vitib⁹ t; lupinis t; mentastro t; stercore capri no t; farina fenugreci: t; liniat etiā ex aq; cine ris per spaciū vnius diei: aut duoz. Ipse enim huius egritudinis maximā resoluūt par tem atq; leniorem reddit.

Ponit curā p suffumigiū t; fomentatiōē. t; dīc: q; si pa rū intercesserit spaciū a pcedēte vomitū t; appetit qesere. vapoza ipm cū semie caulū: sticados arabico: cinere de vitib⁹ t; lupinis t; nitro t; stercore capri no t; farina fenugre ci t; liniat ē: ex aq; cinez per spaciū vni diei aut duoz: ipsa eni h; egritudinis maximā resoluūt ptē aut leniorem reddit. Quare d; pcedere vomitus: cā est: q; mā aū sic euat⁹: q; ei multū resistit: t; nullo ppetit resoluētia ni si corpore mūdificato: q; fluēt magis hūores ad illū locū: t; si mā aū sit purgata: t; ppetit resoluere: t; q; ista sunt resoluētia iō valēt. t; per ista itelligit filia: t; iter alia sunt tria: oleū de costo vel fascia de lilio ad lōgitudinez q;ttuoz digitoz qd supfundat lexuio facto ex vino albo t; cinerib⁹ corticis querci t; ppressa cū ea strigat pes: ma gis tñ stringēdo a pte iteriori vel inferiori. similr val; si pes frequēter teneat in stupha sicca ex reb⁹ resoluētib⁹ facta: sicut sunt ebulus: laurus: rutba: t; similia.

De vlcerib⁹ renū extrinsecis. Lap. XCIX.

Arca rubricaz. Nō q; vlcera re nū sūt duplicia. q; dā itrinseca. qdā extrinseca. itrinseca vt q; sunt in suba renū v; in lacertis eo; a laterib⁹: t; de istis vlcerib⁹ dca est. alia sunt extrinseca: vt q; facta sunt in lacertis exteriorib⁹ q; ad oculūz videri pos sunt t; de istis littera loquitur.

Cū aliquis lōgo tempore supinus super dorsum iacet loca renū plerūq; rubent t; mala ibi sunt vlcera. Determinat de vlcerib⁹ lacerto; extrinsecis: q; ff ex pte renū. t; dīc: cū aliq; lōgo tpe supin⁹ iacue rit loca renū plerūq; rubēt: t; mala fiūt vlcera. cā est: q; si

firatq; mediū inter mēbz et illud nō fiet conquassatio salua reuerētia. Rasis dico q; nō possumus hēre bombacē bī carpinatū: et q; pforē in medio: ita q; nō tangat locū iō remouet illud nocuētū fieri in membro.

Cū ergo loca ista rubere cum augmēto vīsa fuerint miliū siue panicū aut folia salicis sub eo sternenda sunt: et ipse in die multotiens est elenādus. loca quoq; q; rubent aq; rosa. sup nīnem ifrigidata rozanda sunt et flabellanda.

C docet remouere rubedine. et dicit: cū q; ista loca rubea in augmēto vīsa fuerint miliū siue panicū aut folia salicis sup ea ponēda sūt et ppe multotiens i die voluēdus: loca vō q; rubēt aq; ros. in nīue ifrigidata rozāda sūt. cā est: q; aq; ros. repetit et ifrigidat q; cā sunt co. ru. et q; est frigidat et stipica iō. phibet sanguinē ne fluat ad locum.

C si calor persenerauerit imponatur epithima de alubzati qd in. c. de apatib; noiauius.

C docet remouere calozē. et dicit: q; si calor pseuerauerit i ponat epithima q; in ca. de apate noiauius: q; hz ifrigidare: et p. ois calozē pter nām remouere.

C si vesice et vlcera ibi exorta fuerint ex vnguento de cerusa curentur.

C ponit curā q; vlcis. et dicit: si vlcera et vesice ibi exorta fuerint ex vnguento de cerusa curent. cā est: q; solidatiū magis. et intelligit pcedente mūdificatione vlcis. et vnguenta cōsolidatiua dicta sunt.

C De doloribus exterioribus.

Irea rubricam. Nō q; q; dolor i mēbz exteriorib; puenit a mala pplone cū mā: q; cala vel frida: vel a solone pīnuū vel a cā itrinseca vt ayētositate: vel q; mā est acuta. hic aut dēter minar. Rasis. de dolore mēbz exteriorib;.

Eum dolor in manu aut i pede fit: et ger iterrogādus est si ex percussione bocci acciderit: aut si aliqd sup ipsum mēbz ceciderit: aut si sup ipsum diu iacuit: aut si cōtingit ex causa extrinseca.

C ponit curā. et dicit: cū dolor in manu vel pede fuerit et ger iterrogādus est si hoc acciderit ei a percussione aut si ali quid sup ipsum mēbz ceciderit aut si sup ipsuz diu iacuerit aut si cōtingit a causa aliq; extrinseca.

C Si aut ab exteriori cā non ptingerit: locus dolens pīderādus est an sit magis rube; q; reliquū corp;: aut nō. si. n. toto corp; rubicūdior fuerit ex cali apatis medicamie curādus erit.

C Si aut ab extrinseca nō cōtingerit loc; dolēs cōsiderandus est: an sit magis rube; q; reliquū corp;: vel non. Si enī toto corp; rubicūdior fuerit ex cali apatis medicamie curādus est. **C** Nota q; medicū nō pūdebit iterrogare a patiētib;: q; patiēs meli; dicet ifirmitatē suā q; ali;: et tūc medic; hēat sua remedia parata: et si patiēs nō dicat pfecte q; aliā vice donec dicat. Et Hal. dicit in pāsonario suo: quō curas si cāz ignozas. nō ē a deo s; a fortuna. q;re: q; loc; rube; tūc signū ē q; dolor puenit a māca. postq; ille locus rubicūdior est alyz: et iō anteq; plus pedat pparet emplz qd ponit in pñ: apatis calidi et frequēter posui pānos ifusos in albumie oui rosacei.

C Et si mēbz neq; fuerit calim neq; rubus sed laz obfuscat et siccat: aq; cala ab alto sup ipsum

distillanda est et ex oleo et cera resoluta inungendus et dimittendus sic donec dolor sedet.

C ponit curā q; demacera. et dicit: q; si mēbz neq; calidū neq; rub. fuerit: s; iaz quotidie obfuscat et desiccatur aq; cala ab alto sup ipsum distillāda est: et ex oleo et cera resoluta inungēdū est et dimittēdū est donec dolor sedetur. Cā est: q; signū est postq; inuenit inflatio q; cā demacera tiōis est opilo facta i mēbz illo: et nō pōt cib; venire ad mēbz: et ideo ppetunt deopilatū ad aperiendū vias rōne aque calide supra mēbz: et d; fieri frequēter cuz oleo ros. ad mitigandū dolorē.

C Si locus grossior videat et tactu etiā frigidior sentiat frequēter erit fricādus et aqua calida in q; sanfucus et camo. et sticados arabic; cocta fuerint ab alto: vt diximus sup ipsum erit distillāda et ex olo de cheiri citrino inungēdus. Regimen quoq; subtiliandus erit. Ipse vero vtatur exercitio et in balneo sudet.

C ponit curā q; puenit a mā frida. et dicit: q; si loc; quasi grossior videat et tactu fridus sentiat frequēter erit fricādus cū aq; cala cū qua sanfucus et camomilla et sticados arabic; cocta fuerint ab alto: vt diximus erit distillāda et ex oleo de cheiri citrino inungēdus. Regimē quoq; ei; subtiliādū erit. ipe vō multo vtatur exercitio et in balneo sudet. cā est: q; fit ex reb; refrigeratib; mēbz: et q; illū resoluūt mām frigidā faciētē dolorē. igit; et d; pcedere etiā tio vt mā aīis postea nō trahat ad locū: et per illud itelligit sibi filia: vt oleū de lilio et de costo et filia olea et oleus camomille. S; q; nō timemus de attractiōe cū fortiorib;: q; sine attractiōe puenit oleū de lilio: et si fit inflatio in membro: cōperit exercitū in mēbz pstrario: fm Aliu. 4. fen. vt humores fluāt ad partē pstrariā. q;re valet balneū. s; stupha: q; hz psumere superfluitatem.

C Si aut ista nō suffecerint vter ex his soluet que hūiditates educunt. Ab mēbz pterea si tactu sentiat frigidū fricet prius: et deinde inungat ex oleo costino et sambucio et oleo de been tepidis et his similib;. Q; si ista nō suffecerint ex vnguētis que in capitulo de paralyfi nominauimus inungendus erit donec sanetur.

C ponit curā q; ista nō sufficiūt. et dicit: q; ista nō sufficiunt vter ex eis soluat que hūiditates mēbz educūt. pterea si tactu sentiat frigidū fricet prius: et deinde inungat ex oleo costino vel sambucino: et olo de been tepido et de eis similib;. q; si nō suffecerint ex vnguētis q; in cap; de paralyfi noiauius inungat donec sanet. Quare valet ista medicina: cā est: q; euacuat hūiores flāricos facientes dolorē ad minus mām antez et cōiunctā: et aliqliter pōt euacuari. fricatio ppetit: q; calefacit mēbz et resoluūt mām peccantē. Quare valz inūctio: cā est: q; confortat mēbz et resoluūt mām: et si hoc nō sufficiat recurramus ad dicta in capitulo de paralyfi.

C Sinita est practica Herardi de solo sup nono Almansoris: vna cū introductorio inueniū: ac etiā tractatu de gradibus: mecnon et libello de febrib; eiusdem celeberrimi doctozis: ad honozē oipotētis dei: imo et beatissime semper virginis Marie. Et ad restauranda corpora bumana: summo caractere: atq; summo studio elucidato.

C Ego nō credo expōnē hāc eē Herardi: q; ipz aliq; allegat et aliq; repbēdit: et nō ē doctrine pueniēt Herardo.

Tabula

Accipit tabula super capitula libri noni
Almanforis domini Gerardi de
solo quondam study nostri Montispestula/
ni doctoris celebratissimi. Et pmo posuit pro
hemium, vt patebit in pcessu: et est in folio. 13.

Laplin p ^m .	De cepbalea et emigranea.	folio.	14.
2 ^m .	De scotomia et vertigine.		17.
3 ^m .	De frenesi.		19.
4 ^m .	De appoplexia.		21.
5 ^m .	De subeth et litargia.		22.
6 ^m .	De congelatione.		23.
7 ^m .	De paralyfi graui.		23.
8 ^m .	De stupore et tremore.		25.
9 ^m .	De tortura oris vel faciei.		26.
10 ^m .	De spasmo.		27.
11 ^m .	De epilepsia.		28.
12 ^m .	De incubo.		31.
13 ^m .	De melancolia.		31.
	De tertia specie melancolie que amozereos d ^r .		33.
14 ^m .	De catarro.		34.
15 ^m .	De obtalmia.		36.
16 ^m .	De vlceribus oculorum.		38.
17 ^m .	De his que extrinsece cadunt in oculo.		39.
18 ^m .	De albugine oculi.		39.
19 ^m .	De scabie et sebel. i. de venis que in oculo apparēt cum palpebra inuerfatur.		40.
20 ^m .	De lachrymalibus cum puritu.		40.
21 ^m .	De yngula oculorum.		41.
22 ^m .	De macula rubea in oculo.		41.
23 ^m .	De alyis lachrymis oculorum.		41.
24 ^m .	De debilitate visus.		42.
25 ^m .	De tumore palpebrarum.		42.
26 ^m .	De pilis additis in palpebris.		43.
27 ^m .	De catharacta in oculis.		43.
28 ^m .	De his qui post occasum solis nihil vident.		44.
29 ^m .	De dilatatione pupille.		44.
30 ^m .	De fistulis q ⁱ in angulis lachrymalibus fiunt.		45.
31 ^m .	De dolore aurium.		45.
32 ^m .	De sanie in vlcere aurium.		46.
33 ^m .	De tinnitu et sonitu aurium.		47.
34 ^m .	De grauedine auditus.		47.
35 ^m .	De vermibus aurium.		47.
36 ^m .	De his que cadūt in aure.		47.
37 ^m .	De fluxu sanguinis narium.		48.
38 ^m .	De vulneribus q ⁱ fiunt in interiorib ⁹ nariuz.		48.
39 ^m .	De polipo narium et emorroydis.		49.
40 ^m .	De amissione odoratus.		49.
41 ^m .	De fetore oris.		50.
42 ^m .	De dolore dentium.		50.
43 ^m .	De extractione dentium.		51.
44 ^m .	De congelatione dentium.		51.
45 ^m .	De dolore dentium ex re frigida.		51.
46 ^m .	De vlceribus oris et pustulis.		51.
47 ^m .	De fluxu sanguinis gingiuarum.		51.
48 ^m .	De casu vuule.		52.

49 ^m .	De sanguisugis in gutture.	52.
50 ^m .	De solutione illoz que intrant in gutture.	53.
51 ^m .	De grauedine lingue.	53.
52 ^m .	De magnitudine lingue.	53.
53 ^m .	De nodo.	53.
54 ^m .	De pustula lingue.	54.
55 ^m .	De squinantia.	54.
56 ^m .	De tussi.	55.
57 ^m .	De asinate.	56.
58 ^m .	De pleureffi.	57.
59 ^m .	De peripleumonia.	
60 ^m .	De sanguinis proiectione cum sputo sine vomitu vel rascatione.	57.
61 ^m .	De vomitu sanguinis.	58.
62 ^m .	De ptisi.	58.
63 ^m .	De tremore cordis.	59.
64 ^m .	De colerica passione.	59.
65 ^m .	De his que confortant stomachum et ciborum per ficiunt digestionem.	60.
66 ^m .	De dolore et apostemate stomachi.	62.
67 ^m .	De singultu.	63.
68 ^m .	De canino appetitu.	64.
69 ^m .	De dolore epatis.	64.
70 ^m .	De yctericia.	65.
71 ^m .	De ydropissi.	66.
72 ^m .	De dolore splenis.	67.
73 ^m .	De yliaca et colica passione.	68.
74 ^m .	De fluxu ventris.	70.
75 ^m .	De tenasimone.	72.
76 ^m .	De difficultate mingendi.	73.
77 ^m .	De lapide renum et vesice.	74.
78 ^m .	De apostemate renum.	75.
79 ^m .	De ardore vrine.	76.
80 ^m .	De mictu sanguinis et saniei.	77.
81 ^m .	De his qui non possunt retinere vrinam.	78.
82 ^m .	De lumbricis et vermib ⁹ q ⁱ in ventre nascunt.	79.
83 ^m .	De emorroidibus et de fistulis et ragadyz.	80.
84 ^m .	De exitu ani et matricis.	81.
85 ^m .	De superfluitate menstruoꝝ cōstringenda.	82.
86 ^m .	De prouocatione menstruoꝝ.	83.
87 ^m .	De ragadyz vulue innascentibus.	84.
88 ^m .	De apostemate quod fit in matrice.	85.
89 ^m .	De vlceribus matricis et cancro.	86.
90 ^m .	De suffocatione matricis.	87.
91 ^m .	De mola matricis.	88.
92 ^m .	De ruptura et eminentia.	89.
93 ^m .	De podagra et sciatica et arthetica.	90.
94 ^m .	De gibbositate.	91.
95 ^m .	De varicibus.	92.
96 ^m .	De elephantia.	93.
97 ^m .	De vlceribus renum.	94.
98 ^m .	De doloribus exterioribus.	95.
99 ^m .		96.
100 ^m .		97.

¶ Finis tabule super capla noni libri Almanforis Gerardi de solo.

Incipit breuiarius constantini dictum viaticum cum
expositione Herardi bututi medici excellentissimi.
Prohemium Constantini.

Noniam qdez vt in
rhetoricis ait tullius
omne inquit expecte-
dus vel ppter se vel
aliud vt ppter vtrū-
qz expectit. Quidaz
vero medicinam p-
pter sese expectēdam
autumant: vtpote q
pncipaliter expectit
theoricaz. Quidam

etiaz ppter aliud: vt qui artē nō ppter artē:
sed propter seculares dignitates insectantur. A
quibuscūqz studētibus sibi propter vtrūqz in
ea laboramus: vnde ego cōstantinus africa-
nus montis cassianensis monachus cōmuni
vtilitati, i seruicis studui vnicuiqz horz ad velle
sūnz satagere: ppter se enim: et ppter vtrūqz
artē querentibus litterarioribus et pconectio-
ribus liber pātegnia nobis est pposit⁹ in quo
pncipi theoricaz secūdi et practica habeant. ve-
rūctiaz ppter aliud ad pficiūm questus festi-
nantibus: quia in illius magnitudine forsan te
diosus esse videtur hō ppaties quoquo modo
me vix exinanitus formā serui accipiens sim-
plicitatis. Qui tñ si b libro studiose acquieue-
rint nō male succedet eoz exercitiis. Infir-
mitates enim hic primitus diffiniunt. Signa
eoz postmodū adhibentur. Curationes ili-
co subsequuntur. Sapiētia inter perfectos lo-
qui destinauimus: lac etiaz sugentibus fōmē-
cula nō crustaz subministrā⁹. Quez nostrū
labore si quis dente canino corroserit i nugis
suis iueterati torpescere et dormire sunt di-
mittendi. Nostruz autem nomen b opusculo
apponi censui: qz quidā horz alieno emulātes
labori cū in eoz manus labor alienus venerit
sua furtiz: et quasi ex latrocinio supponunt no-
mina. Viaticuz intitulant: et p paruitate sui
neqz laboriosus neqz rediosus ē iuēti. Liber
totus i. vii. libros diuiditur: quoz in pncipio
posui capla: vnicuiqz tñ postea libro pponen-
da: vt cū quis querens aliqua per sui singula
allaboraturus esset volumina: modo in initio
habeat in quo libro inueniatur.

De allopitia. Capl⁹ I. De furfurib⁹ capite. 5.
De pilis cadētib⁹. 2. De pustulis. 6.
De pssura et asperitate ca- 7.
pillorum. 3. De fauis. 8.
De canis et ipsi tigēdis. 4. De pediculis. 9.

De cephalea. 10. De frenesi. 18.
De emigranea. 11. De ebrietate. 19.
De dolore cranei. 12. De amore q hereos dī. 20.
De yrigie et scotomia. 13. De sternutatioe. 21.
De litargia. 14. De epilepsia. 22.
De quasi expergefactione De apoplexia. 23.
a somno. 15. De spasmo et tetano. 24.
De stupore mētis. 16. De tremor et iectigatioe. 25.
De vigilijs. 17. De stupore mēbroz. 26.

Prohemium Herardi.

Am omnia ex quattuor elemē-
tis gnāta quodam
modo sint agnoscēda: hec vō tāqz inutilia
et corruptentia. Illa vero tāqz adiutaria et
necessaria. Quorū dā sicut inutiliū per ac-
cidens cognitio est necessaria: aliquoz si-
cut iuuantiū pprē et per se. Sciēdum tñ q oīum ele-
mentoz cognitio tres habz gradus: elemēta enī cognō-
scuntur fm se nō facta cōparatione ad corpus humanū.
S; fm q ex quattuor elemētis cōponitur ad ipsa resol-
uitur: sicut ad suas causas māles et efficiētes. Quādoqz
vero cōsiderant facta cōparatione ad corpus humanū
et temperamētūz equalē: et sic in via theoricē medicine.
Quādoqz vero facta cōparatioe ad oīa pncipalia sicut
ad locū et ad tempus et ad oīa accidētia superueniētia: et
sic sunt in via practice fm q practica est sciētia directi-
ua et demonstratiua operationūz: que nō mouet et nō ppa-
ratur in applicatiōe istoz ad humanū corpus: nisi sicut
sciētia mouet artificē que prius et que posterius sunt ad-
ministrāda cūz obseruatione particulariūz que possunt
corpori subuenire. Est enim practica operationū spe-
culatiua: sicut theorica est speculatiua rerū naturalium
et nō naturalium: et eoz que sunt cōtra naturā. Illa parti-
cularia nullo modo sunt coartata ad corpus humanū:
simpliciter referēdo: que iam coartata et directa per ac-
cidētia que subueniūt ad practica reduciūt. practica
ergo. sciam operationū distictiua: quidā tradiderūt
cōiter: quidā particulariter: cōiter sicut Gal. in libro de
regimine sanitatis. et Hypo. in regimine acutoz. et Aliic.
in quibusdam alijs locis quosdā ponēdo canones in cu-
ratione apostematūz in solutione cōtinuitatis: et similit^r
in affo. Quedam dicūt cōia in sciētia operatiua: vt est
illud. Ex plenitudine quecūqz egritudines fuerint eua-
cuatio sanat: et eoz et aliorū pparietas. particulariter ve-
ro tradiderūt practica plures alij determinādo quid in
pncipio acute egritudinis sit agēdum. verbi gratia. cau-
sonis synochi facta cōparatione ad cetera particularia.
et ad virtutis fortitudinē. et ad debilitatē ventris cōstipa-
toz in tali etate: et in tali sexu: et sic et alijs: fm autēz istū
modū Cōstātīn⁹. siue ysaac. in viatico. et Alex. et plēs alij
de practica tractauerūt. Istō etiā modo ysaac filius Sa-
lomonis regis arabie adoptiū: vt narrat in viatico de
practica tractat icipiēs de mēbro capitis p ordinē vsqz
ad plantas pedis: morbos: et cās et signa et curas passionū
hūani corporis psequēdo. Licet autē auctor iste val-
de plane in pluribus locis pcedere videatur. Ita vide-
licet vt nulla egeat expositione in superficie intueti. ve-
rū tamē qui exquisitē perscrutari desiderat difficultatē
multā inueniet in causis et signis passionū et curis. Immo
certe ppter nimia breuitatē vt in suo insinuat plogo
multa ptermittēs nō exponit. nisi frequētius ptingen-
tes introducēdis ad hunc modū et qualitatē operādi ape-
riens operanti diligētē. Quis enī negare poterit b cū
Aliicē. Raf. et alij plures ponunt multo plura in exposi-
tione causaz et signoz et curaz in passionibus quas de-

M

Prohemium

scribunt: ppter h magister Bernardus bututus pffioe medicus a focus rogatus Parisius 7 a pdecessorib' qua si neglectus fuerit. supplere dignu duxit salernitanor 7 montipessulanor experimeta preteriens nisi forte pau ca: que per logas experientias rone preambula fuit exper tus. Medicina vero virtutes 7 eleuatiões in suis gra dibus pauca tagens cofusione metues. Sed ab Auicē. Alex. 7 alyis: qd necessariu est pssiderat extrahedo. Qz tñ inuentio humana nihil perfecte pot elaborare precipue cuz adhuc initiu bz: indulgentiam de maledictis postulat: 7 de ptermisiss ppetes supplementu. Cū igitur in pnci pys libroz pssuerit est sic querere: que sit mā: que itēio: que cā itentionis: 7 silia. Itaqz diuulgata pteryt: modū tñ 7 ordinē agēdi breuiter explanādo. Modus vō agē di: maxie est diuisiuus: q magis ptractādo puenit. diffō nes tñ 7 descriptiōes plurius iterserit passionum. Qzdo aut agēdi talis assignat. In pñ tñ premitit pbemiu: in quo beniuolētiā acgrit breuitatē operis determinādo. docilitatē de quo agit dō. attētiōnez 7 cofusionem pra ctice ad artē reducēdo. Principale igit opus in. vii. vo lumina distinguit. In quo pmo agit de passionibus ca pitis supra oculos ex tētib' 7 cipiēs a passionib' capilloz. In scdo aut descriptit morbos faciei: 7 cēpit ab oculis: 7 pcedit vsqz ad epiglōtū. In 3o descriptit morbos spūa liuz mēbroz: cipiēs ab epigloto vsqz ad dyafragma. In 4o descriptit morbos mēbroz cibaliū quantū ad pzi mā digōnez cipiēs ab ysofago: 7 pcedit p stōm ad itesti na ynuersa. In 5o agit de morbis epis 7 epi seruiētium: vt. s. renū 7 vesice. In 6o de morbis mēbroz gnatiōnz. In 7o agit de morbis ynuersalibus 7 de ifectionibus 7 noementis exterius cōtēntis.

In alio codice habetur istud prohemium.

Cum omne elementū 7 ex elntis corp' gnātus in mā cōitātē hēant: satis euīdēs est: qz p modū agēdi 7 patiēdi. sūt i mutuo nata sese ad iuicē imutare. Corpus ergo humanū ex predictis motum 7 mutatiōes nō effugit nō solū fm affectiōes 7 dispōnes plimas quas appetit modor vel maneriez diuersitas: s; ēt fm passiones illas rōne quaz medicus artifex corpus hūa nū pssiderat: vt subz. Cū igitur pdict' arrifex speculetur omne sic imutās illud per modū per quē. s. illud bz sibi subycere: ex necessitate consequit qz oē elm: 7 ex elntis corp' gnātū ab eodē cognoscit: cōsiderari hēant quodā mō: vt in gbus eē subī 7 passionū suaz reperit euīdētē. In omni si qdē arte cāe subī 7 passionū cōicāt. Nō. n. re cre passiones de subo vel cās. ppias per tāta media p barēt. Causas vō passionū 7 subī pueniētias eaz i gñe 7 neitate cognoscit medicus: cū eadē sint pncipia cogno scendi 7 essendi vno modo vel suo modo. Sicut enīz di cit auctoritas Auic. ex eisde vere vnūqzqz cognoscit ex gbus existit: 7 ex gbus pfectionez in essendo bz. Cū igit oium pdictorū cognitio ad medicū quodāmodo perti neat: diffōmter tñ: sed h tāqz necessaria vel iuuatiua. illa vō vt iutilia vlt vt fugiēda tāqz dūa 7 corruptiua. ho rū per se: 7 illoz vō per accidēs speculario siue cognitio subiacerit medicīne. C Sciēduz est tñ qz oium pdictorū cognitio duos bz modos. pmo si qdē modo de vnoquo qz ingratat per se: 7 que sit eius dispō apud nām. ppiaz 7 nō ad aliud pparatū. Sed fm hūc modū oēs res confi derat pphic' seu nālis: videlicet fm quattuor cās nāles. Alius modus est pssiderādi res nāles ad aliud. pparādo Et iste modus itez subdiuidit f3 qz res pparant ad cor pus hoīs rēperatū 7 equalē fm qd ynūqzqz denoiatio nez recipit: vt dicat ea. vel fri. 7 sic de alyis. vel ouz. vel molle: vel graue vel leue: 7 sic de alyis. 7 fm hūc modū pcedit theozica me. Qūqz vero pparatiōe scā ad oia picularia: que circa corp' humanū reperiunt. vt est tps vel locus. pplexio. etas. sex. 7 cetere pdiōes: fm quas pole est tale corpus variari: 7 h modus magis igreditur vias practice me. vel qz practica est scia directiua 7 de monstratiua operationū que nō mouet: 7 operat in appli catione pdictor ad corpus hoīs: nisi sicut scia mouet ar tificē docēdo que pzi sunt administrāda cū obseruatiō ne cōditionum particulariū: que possunt corpori subye nire: est aut practica opatiōnū speculariua: sicut theozica pdictor. i. rez nāliū 7 nō nāliū: 7 corz etiā q sūt cōtra nām. illa particularia nullo modo coartādo: sed ad cor pus humanū simplr referēdo: que aut coartata 7 destru cta siue districta per accidētiā: que supueniūt: ad practi cas reducūt. Practicā ergo siue sciam operationū di rectiua qdā tradiderūt cōiter. qdaz piculariter. cōiter aut tradiderūt: sicut. S. in libro de regimine sanitatis. 7 Hypo. in regimie acutor. 7 Auic. in gbusdā locis ponē do quosdā canones in curatiōe acutor: cōiter yueniētūz Silr in curatiōe apatiū vel solutiōe cōtinuitatis. Et silr in afforiz. qdā dicūt cōia i scia operatiua. vt est illud. ex plenitudine qūqz egritudines fiunt. euacuatio sanat: 7 ex 7 alioz dūetas. Particulariter vero tradiderūt pra cticā plures aly determinādo qd in pñ se acute sit agē dus. verbi grā. Lausonis vel sinochi facta cōparatiōe ad cetere particularia: vt ad virtutis fortitudinē vel debi litatē. vel vētre cōstipato vel nō. etate tali. vel sexu tali. 7 sic de alyis. Scdō aut istū modū cōstantinus vel pfac in yatico: 7 Alex. 7 plures aly: de practica tractauerunt Istō ergo modo piculari 7 fac filius Salomōis regis arabū adoptiuus: vt ab antiqs narrat: in yatico de pra ctica tractauit causas signa 7 curas passionum humani corporis psequēdo. Licet autēz auctor iste valde plane 7 aperte in plurib' locis pcedere videatur: ita videlicet qz nulla penitus idigeat expositione in superficie intuetū verūtū si qz exqstie pscrutari desiderat: difficultatem multā repiet in causis 7 signis 7 curis passionū. Immo certe ppter nimā breuitatē vt insinuat in plogo mul ta ptermittens: nō oio exposuit nisi frequentius operandū aperies diligētē. Quis. n. h denegare poterit: cū Auic. 7 Raf. 7 mlti aly qz plima ponāt i expōne signor 7 cārū 7 curaz in passioib' qz describūt. Ppter h qz magi Bernardus bituricēsis puincie pbiē a focus rogatus pa risius qd a pdecessorib' quasi neglectū fuerat: simplr exponere dignū duxit. salernitanor 7 mōtipessulanorū expimeta preteriens. nisi forte pauca que per longā expe rientia rōne preambula bñ sunt expta. māc: vō virtutes 7 eleuatiōes in suis gradib' pauca tagit: cofusionē me tuens: s; ab Auic. 7 Alex. 7 ab alyis qd eē neciū pssiderat extrahedo. Qz tñ itēio hūana nil pfecte pficere p: pcpue oū ad hūc initiū bz: ob hoc indulgentiā de maledictis postulat: 7 de ptermisiss ppetes supplementu. Cū igit in pnci pys libroz sit pssuerit assignari que sit mā: 7 que sit in tēio. vel cā itentiōis: 7 qz ytilitas: 7 silia: ista qst diuul gata pteryt: verūtū 7 ordinē 7 modū agēdi breuiter ex planādo. Modus agēdi i pte vī diffiniēs p pte maiori fm resolones: qz effectus resoluit i suas cās: 7 illos p. p prias cās declarat. Modus vō agēdi maxie diuisiuus q magis pssit in practicādo: tñ diffōnes 7 descriptiōes plurius iterserit passionū. Qzdo tñ agēdi talis assignat In pñ. n. qdā pmittit pbemiu in quo beniuolētiā acgrit. breuitatē opis determinādo. docilitatē de quo agit

dicendo vel docēdo. attētionem p̄fusionez practice ad
arēz reducēdo. p̄ncipale aut opus in. vii. volumia disti-
guitur: in quoz primo agit de passionibus capitis supra
oculos extētib⁹: 7 incipit a passionib⁹ capilloz 7 p̄cedit ad
passiones cranei 7 vētriculoz cerebri. In secūdo aut de-
scribit morbos faciei: 7 incipit ab oculis 7 p̄cedit vsq; ad
epiglōtū. In 3o vero describit morbos spūaliuz. incipiens
ab epiglōto vsq; ad dyafragma. In q̄rto vero describit
morbos membrorum cibaliū: quo ad primam dige-
stionem incipiens ab ystogoro: p̄cedit per stomacū ad
intestina vniuersa. In q̄nto vero agit de morbis epatis
7 epati seruientium: vt. s. splenis renuz 7 vesice. In sexto
vero agit de morbis mēbroz generatiūoz. In 7o vero
agit auctor de morbis vlib⁹ 7 infectionibus 7 nocimen-
tis extrinsecus concurrentibus.

De allopitia.

Caplm.

I.

Capillus ex grosso fumo 7 calido
nascitur qui ex igneis 7 icensiuus
est humorib⁹ quo crescēte fumo:
crescit capilli: vtpote ab ipso nu-
triti. hunc fumūz qui perdididerint
7 capillos p̄dunt. pro q̄litate ergo fumi erunt
capilli: vtpote in herbis videmus ex terre hu-
more vel siccitate arefcētib⁹ 7 p̄uētib⁹ vlt
augmentatib⁹. Qui fumus si oio non fuerit
perebit oio capilli 7 fiunt calui: quib⁹ qz nulle
medicie pueniūt iā nō amplius come crescere
possunt. Si autēz fumus nō ex toto amitta-
tur: sed solū ex aliquo humore inficiatur: infir-
mitas quedam nascitur que allopitia nomiā-
tur. hic autē morbus: ideo allopitia dicitur: qz
vulpes que grece allopide nūcupantur hoc se-
pe patiūt. Ex colore cutis loci ipsius co-
gnoscere poterimus ex quo humore hec pas-
sio oriatur. Si enīz cutis citrina 7 calida 7 sic-
ca sit nō dubitamus ex colera ortā esse rubea.
Proinde huic humori medicabim⁹ ex subscri-
ptis. s. viol. mirabol. citrin. scamon. absinthio
coctis in aqua: 7 his similib⁹. Si rubei co-
loris ex infectiōe sanguinis esse cognoscimus.
Beinde si etas tēpus vel virtus patiētis per-
miserint venā cephalicā dextri brachiū minui-
mus 7 sanguinē extrahim⁹ fm vires patiētis.
post hoc potiones refrigeratinas damus 7 san-
guinē euacuātes vt sūt hec: māna: oxifenicia:
p̄una: iuniber: violē: sebesten: casia fist. 7 simi-
lia. At si niger locus fuerit 7 velut plūbeas
squāmas emiserit: ex colera nigra ortam esse
credimus. hūc humore expellimus aqua coc-
ta. epythimo pill. stomaticon: hyeraruf. yera.
S. yeralogo. 7 his similib⁹. h oia bibe cuz aq̄
epithimi. Si vero locus erit albus: 7 mol-
lis: 7 ex eo humor velut oleū exierit: cogno-
scimus ex flegmate infecto nasci. cui mededū
est ex subscriptis. aq̄ cocta: agaricō. stomaticō.

yera fortissima. S. theodorico i quo nup̄ mus-
cata sit 7 ceteris similib⁹. S. Sargarismos fa-
ciamus ex oximelle 7 aqua calida puluerē ye-
repigre adiungētes. vomitū puocem⁹ cū ox-
imelle: cui admisceam⁹ aquā cū aneto 7 salgem-
me: 7 similib⁹. his. n. S. pigra p̄desse se ex per-
tuz testat: adlūgens ibi medicamina ad depo-
nēdos malos humores: ex qbus oritur allopī-
tia. Postq̄ humore ablatū p̄picimus ad ex-
cludendā putredinē porris inclusaz allabore-
mus. vnguēta igit lenia adhibeam⁹ 7 radam⁹
caput cū nouacula vel psilotro: diligēter canē-
tes ne per h cutis rūpatur. In primis igit nisi
caput dolet radim⁹. postea illud pānis. ex ter-
gimus nimia asperitate vel mollitie carenti-
bus. S. testat si post fricationez cutis medio-
res citius rubuerit celerius posse sanari. si ve-
ro nō: tardius. Adedicabim⁹ aut sic. si ex ca-
lido sit humore totū caput per loca scarifice-
mus ita qz sanguis exeat: 7 ex anellanarū assa-
tarū 7 castanearū 7 amigdal. testis puluerē
superaspergentes leniter inducamus: ex fumi-
lib⁹: loco prius illinito cū melle: sicut ex pul-
uere caprini stercozis 7 vngulaz caprinorū cū
aceto. Beinde caput cū h reb⁹ lauef qbus
furfura ex calore nascētia purgentur. Si ex
frigido humore patiatur: similr caput radim⁹
7 scarificatur vsq; ad sanguinē fil cū sanguine
7 allio pistato iungimus: quo adhibito eufor-
biū cū oleo laurino vel simplici distēperantes
illinim⁹. Radix quoq; canne vel nasturtiūz in
puluerē redacta 7 oleo mixta p̄sunt vel spu-
ma marina. Quib⁹ qdā admiscēt sal nitru: 7
cū oleo amigdalino amaro: vel sic⁹ folia: pul-
uerizata cū oleo 7 aceto mixta pro vnguento
adhibeamus: vel fumūz colūbinū simul distē-
peratuz. Amigdalas quoq; amaras cū cori-
cibus suis icensas melli admiscemus 7 caput
iungim⁹ pigam. cum aceto vel eius sperma-
elleborū albuū vel nigrū: vel nitruū pulueriza-
tū 7 cū hoz pulueribus locū illuz aspergito:
prius tamē pāno aspero fricato colloquitide
pulpas: staphisagriaz simūz foricum: 7 thus:
quodlibz hozū 7 cū aceto forti mixti pro vn-
guento illiniedūz est. Alij admiscēt elleborū
album. Sinapis quoq; vel nasturtij semen.
añ. 3. i. cuz aceto tēperatis line 7 iunge. Dia-
scorides dixit. castaneaz teste incense: 7 cū vi-
no mixte p̄sunt infantibus vt capita munden-
tur 7 capilli nascantur: neq; allopitia oriatur.
B. testatur supercilijs p̄desse si laudano cum
vino 7 oleo myrtbino distēperato iungant.

M z

De egri. capilloz

Similiter conditi puluerizatus et cum aceto temperatus eisdez supercilijz prodesse videtur. omne fel prodesse isti passioi videtur. idē Hyaseor. testatur. ¶ Super omnia h̄ confidera omnibus supradictis vnguētis propter austeritatem mitigandaz ceraz vel sepum seu aliquod vinctuose humectaturz vel oleuz calidum anetinuꝝ siue laurinum est inungendum et oleuz pentadacti. aut oleuz de camomilla: et vt barbe libere nascatur supradictis est vte dum vnguētuz ad has res. pbatuz. R. cusfor. bñ spume marine. fimi columbini. añ. 3. iij. el. lebozi al. semis ruthe agrestis corticis anell. spicenar. taspie. nasturtij. añ. 3. i. et. f. fac pulnerez et cuz vino coque vel oleo ro. vel anetino: vel cum oleo laurino distempera et caput inunge tota nocte inunctuz dimitte. Sequenti vero die memineris cuz aqua lauanduz vbi fabe vel blere sint cocte vel lauatura furfuris qđ sepius est faciendum.

¶ Premisso ergo. phemio incipit a passionibus capilloz. ruz tāq̄ diligēs auctor: qđ Rasis et Auic. penitus dimitunt. vitia ergo capilloz plurima sunt. et diuersa valde sic canities. caluities. et allopitia. officiasis siue satyrias asperitas fissura siue corrosio capilloz deperditio. colorz mutatio: sicut ē amissio coloris xueniētis: vt ē canities vel icoueniēs nigredo. ¶ De caluitie que est priuatio capilloz nō curat medicus: qm̄ illa curationez nō recipit: cū nō sit de priuatione in habitū regressus. Laure autē caluitiei sunt diminutio siue priuatio nutrimentalis humoris: et precipue ablatio humiditatis capillos nutrētis: vt est in senibus: quoz corpora iā arescant. vt in plantis que ppter vetustatem viroz et folia amittūt nutritiua virtute iam defecta. Allopitia vero siue tyrias officialis: magis puenit ex huius corruptione quozūcūq̄: vnde cadunt capilli et denudata pars capitis deturpatur. Allopitia vero et officialis fere ab eadez causa generantur: et ppter hoc de istis insimul tractat Alex. et Isaac in viatico tyrias siue tyria: alia videtur esse passio que ab auctoribus vocatur furfurida: siue furfurica vel furfures capilloz de qua sequetur inferius spāliter: licet Serapion tyreā et tyneaz et allopitiā dicat eiusdez generis. Dicim⁹ ergo qđ tyrias sūt pro officiali. qđ in causis cōueniunt: licet curatio istoz vitioz sit diuersa: sicut inferius dicitur. Cum ergo officialis et allopitia in causa cōueniant de istis insimul est agēdū. dissentiūt tamē in figura et in lesione quā faciunt: et ppter hoc eis diuersa noia imponuntur. Officialis ergo dicitur ab officio qđ est serpens qđ serpētinās squāmas in superficie capitis representat et habz quosdā cortices latos: vnde ab Alex. officialis appellatur. Tyria vero a Serapione vt dictum est a tyro serpēte: sed Alex. furfurica tyriam appellat. Allopitia vero magis in pfundo circa radices capilloz etiam facit excoziationes. Tyria vero difficilior ad curādum dicitur: siue officialis que fit de mā grossiori et sicciori: licet sit eadem in genere. habent ergo iste due passiones fieri ex corruptione cuiusdā quoz humorū de quibus insimul agit viaticus large sumēs allopitiā. Ita qđ ad officiasim se etiam extendit. Sinito probemio premitrit diff. nitionem materialem capilli dicens. Capillus rē.

¶ Hic ostendit qđ ex defectione materie et corruptione capilli corripuntur. Ex fumo grosso. fumus a corporib⁹ nris quadrupl⁹ resoluitur. quidā est grossus et humidus vnde sudor et dicitur pprie vapor. quidā est sicc⁹ et subtilissimus et expirat insensibiliter. quidā siccus grossissimus: vnde vngues scabies et furfures. quidā mediocriter grossus siccus vnde pili fiunt. calido. i. sicco. pro qualitate ergo fumi et quantitate supple: qđ si fumus ex toto est niger capilli erunt nigri: et sic de alijs. pro quantitate quia si multus fumus et multi capilli: si pauci: et si mediocriter mediocres. vt pote in herbis videmus ex ter re humiditate vel siccitate arescētibus vel pereūtibus vel augmētātib⁹. H̄ est ista intricata. redde singula singulis sic. ex humore renascētibus vel augmētātib⁹. ex siccitate pereūtibus. ex aliquo humore inficiatur. i. fumus quādo consumitur. vel qđ a natura repellitur. Allopitia vero siue tyria et officialis sunt eiusde in spēi: fiuntq̄ ex mā venenosa corrupta cuti capitis superposita: differūt tñ accidēte et nomine: qđ allopitia fit sine squāmis. Sed habet cutis excoziationes in pfundo: qđ Alex. appellat horrida vulnera. Officialis vero squāmis serpētinis cutez cooperit: qđ de mā siccior est. et dicitur ab officio serpēte. est aut tyria capilloz amissio que est ppter defectuz fumi vel cranei. Sed absq̄ mā de qua agit in viatico cōstantin⁹ in. 2. caplo. In principio aut agēs de allopitia dicit. capilli rē. h̄ dicit qđ quidā fum⁹ est humidus et grossus. vnde dicitur sudor. quidā vero est subtilis. i. a debili calore resolutus qui insensibiliter euaporat. quidā vero est grossissimus. vnde fiunt vngues et squamine. quidā grossus et siccus: vnde fiunt capilli. vnde permentiam vel coherentiam non habet in porris. vnde allopitia nascitur vulpes: quia vulpes calefactionem epatis patiuntur in tempore estiuāli. vnde san. incensus veniens ad exteriora corrodēs cutez vlcera: vnde necesse est capillos cadere: sicut est in hominibus ex quolibz qđ Caluz tuoz humorū incēfoz cuti capitis supposito. ¶ Caluz capilloz querunt multi boies in. igne: assellis et ceteri locis occultis. fiat ergo psilotrū. i. depilatoz iā in hūc moduz. Accipe. iij. partes calcis vine et coque in vīna pueri ad spissitudinē pulvis. deinde quartas partē auripigmi appone et parū de cera: et fiat vnguētuz. postea ingreditur stuphā: et frica bene ptes vt aperiant porri. postea inunge cū psilotro: et cū parū steterit leuiter palmas subducas et cadēt pili. Si qđ ardorē passus fuerit auulsis pilis inunge cū oleo ros. et viol. et cū albu. oui et assungā. omīce. nobiliorib⁹ vero addat psilotro. th⁹ croci gariof. et cetera aromatica. Si aut vis ne ampli⁹ renascent iunge sanguine testudinis rane vesperitiliōis: et fac empl⁹ de opio: et de semine insquāmi: mādrag. et cum oleo insquāmi. vel aliter amiliuz aureū calefactū ducas super locum pāno subtilissimo iterposito. ¶ Ubi aut capillos volum⁹ obseruare vel generare fac: que sequūt: que dicit Auic. La pillis vero pditis vel ex qđcūq̄. iij. humorū da decoctionem siue medicinā sibi cōpetentes. Si ergo fuerit co. in cā: qđ cognosces per signa ppria sumpta: a rebus nālib⁹. et nō nālib⁹: et cōtra nām da colagogū: cuius medicinā ponit auctor. Sed nō ordinat. decoque ergo decoquenda. pulueriza puluerizāda. resolve resoluenda. Loquib⁹ lūda. ergo in colago sunt pruna. viol. abfinchiuz semina mūdada et de herbis frigidis quas volueris in tribus libris aque h̄ decoque vsq̄ ad cōsumptiones. et remanēte tertia. In hac colatura ponatur. 3. yij. mirabol. citri. vel reubar. ad pōdus predictoz. fm̄ virtutē accipietis. deinde tota nocte sub diuo supponant mane colectur: et de posita actuali frigiditate offerat. Qđ aut auctor admittēs

scamo. colagogo. itellige medicinā scamoneatā: vt oxy. laxatiuū dyapari. laxatiuū. elium de succo ros. vel dyace rafeos. nūq. n. scamon. cū colagogo cōsulo apponi. San guine vero existēte in cā: qd cognoscit per ppria signa si at emagogū. i. sanguis mūdificatiū nō eductiū. Ma la. n. medicina est sanguis eductiua. Mūdificatiua vō sunt san. oxy. fen. que sunt frigida 7 sicca iuiube sebesten cassia. māna. h. n. lubricādo sanguis supfluitatē siue ar dorē extingunt. Istud aut pōt dari in oib⁹ acutis in pñ cipio 7 augmēto. Quedā aut hor⁹ valēt in mūdificādo psonē ab humozib⁹ grossis siccis: sicut est sebesten. iuiube ligr. ppassiū 7 yop⁹ 7 enula i aqua ozdei cocta. Nōndū aut qd an emagogū faciēda est flōmia de cephalica dex tri brachy: vt sanguis calidior a dextra pte eēba⁹. Jux ta illd. Ver. estas dextas: autū⁹ h yemfqs sinistras. Di minuas venas vt lōgo tēpore viuas. In egris aut si ne cessaria sit flōmia ptermitti debēt medicie laxatiue: qz sanguis auertibilis cito a causis morbi infici⁹. In sanis vero e⁹ nisi nā fortis sufficit filiū suū pseruare. C Si aut p signa videas meliā esse in cā da melagogū: qd. R. th. l. epi. sene. cuscute. an. 3. i. se. fen. petro. carui dauci. an. 3. f. Quassē⁹ paz seia 7 coquatur totum in trib⁹ libris aq donec reducat ad vnā. coletur 7 colature admiscean tur. 3. f. vel. 3. v. mirabol. indop⁹ 7 postea: sicut pdictū est eribebat. C Si mā flatica sit: sit sub eadez forma fiat flagogū q. R. absinth. M. i. polipo. 3. f. vel. 3. i. scis fe/ ni. ani. carui apy. an. 3. i. coquatur sicut prius 7 adde. 3. f. vel. 3. v. de mirabol. chebul. vel turbitb: vt de puluere agarici prout videris expedire: h ē pōt oici y dragoguz apud quosdā in quo solet addi centaurea turbitb pulpa colognide que aquosos humores aut humiditates ge ratas ybicūqz sint in corpore respiciūt. epithimuz in aq coctū melagogū infinat. Sed per epithimū signit cetera purgātia meliaz. Stomaticon nō est in vñ. i. id qd meliā bz laxare. yerarufin. determinata est ad venenosos hu. vl qz piz recipit de elleboro al. 7 ni. in gb⁹ fumositas grossa inducere solet suffocationē. nō deitur per se in solida suba pillulata: qz distēperēt cū aqua decoctiois sene. th. pillulata: 3. v. distēperēt cū aqua decoctiois sene. th. epi. vel polipo. 7 silib⁹. 7 i auroza deitur. yeralogodiō est vebemēs medicina: 7 yera. h. i. de yera fortissima itelli ge cuius receptio in maiori antido. repif. Aqua de agari co. i. aqua decoctiois agarici medicinā infinat purgātes flegma. Stomaticon antiquatū yera fortissima queniēs est ad oēs frigidos humores theodorico. i. eugistō: qd re spicit flā in quo est nux muscata. i. in quo multa aroma tica sint: vel sequēte potu vini in quo cocta sit nux mus. vel mastix. al. macis. vel gariof. 7 h oia vel singula cū h theodorico solet fieri nastale ad puocādā mēstrua. gar garizatur. accedit ad pticulares euacuatiōes que fiūt p gargarismata masticatiōes tyomituz. puluere de pigra id est de yerapigra: 7 melius est de aloē. yerapigra per se sumpta pro aloē in hoc loco sumit: qd cū nimis sit bozri bile tolle pigra 7 accipe puluerē sinapis 7 ellebori alb. 7 ni. 7 piretri: distēpera cūz aceto. coletur colature addat oximel. squil. 7 gargarizet: 7 h valet in frigidis causis ca pitis cū aneto. Anetū ca. 7 sic. in scō subtile est 7 diuifi uū. 7 salgēma. illd tolle: qz timēdū est ne excoziet canna pulmonis: 7 via cibi. Sed magis accipe rotulas rapha ni per. iij. dies in oximel. diur. distēpera. 7 illis ieiū⁹ yta tur trib⁹ diebus ad digonem me⁹. preterea distēpera oximel. cū aqua decoctionis atriplicis rape vel rapha ni apposto succo ellebori 7 sabbuci 7 oleo iste vomit⁹ se curus est. Unguēta lenia fm qz cutis 7 caro mollis est 7 rara vel dura: 7 etiā solida hvariatur. Si post fricatio nes rubeat: si sit de frigido humore 7 cito rubeat. bonus

est: qz sanguis est multus. scōa digestio bona est. Si pas sio sit de sanguie cita rubedo mala: qz signat supfluitas sanguis aquosi accensit. scarificam⁹. i. scaraxamus. vnde verius. Sūma scaraxam⁹. i. sūma scarificam⁹. In ca. n. cā. pūda cutis pforatio dolores generat: vnde reuma ad illū locū dolentē decurrit. Deinde ponit pulueres in ca. cā valēres: si aut ex frigidis hu. hic in pūdo possu mus scarificare: qz in frigida cā nō tātus generat dolor vel reuma. allia pistata vel cepa vel squilla i simplici. f. in oleo cōi oliuaz deponētes. i. illuniētes: spuma marl. f. spuma que est ca. 7 sicca. in 3° nitrū mancries est sal. ca. 7 sic. in fine terty. laxatiuū est vel colatiuū 7 mūdificati uū. 3. ficus folia ca. 7 sic. qd p3 qz succus eius acutus est: 7 valde ficus: sicut p3 per verucas: distillat⁹. n. super eas delet eas. amigdal. amar. ca. 7 sic. in terty: quarū oleū fa cies muliez mūdificat 7 audituz aurii: pigari. i. rutba agrestis ca. 7 sic. in 3° vel eius sperma. i. semē ellebor⁹ al. in cā flatica. nigrū in melica. pulpe cologn. ca. 7 sic. in 2° gradu. h flā attrahit 7 cōsumit. staphisagria. i. herba pe dicularis. ca. 7 sicca in. 4° simū foricū: qd est valde acutū 7 pro scamōea aliqū sumit 7 adisi ca. est 7 sic. in qrtō qdā dicūt qz est crescēs iuxta elleborum. alij dicūt qz est spēs ellebori al. quicqd illud sit sumit pro eo elleborus alb⁹ oē fel: qz psumit valde 7 desiccatiū. 7 ca. 7 sic. in 3°. II. Cap. De capillis cadentibus.

C Apilloz amissio nō eadez passio est que 7 superior: est eniz minor 7 non sic subita: est autēz multiplex: fit eniz aliquādo ppter abstinentiaz cibi cum fumus ad sua loca trāsire nō possit ex quo fur mo capilli dicti sūt vegetari. Aliquādo ppter infectos humores: sicut solet euenire diu pa tientibus infirmis siue leprosis: aliquando fit ex porris clausis ppter soliditatez cutis: aliqū ex eisdez apertis. C Qz si propter abstinentiam cibi eueniat deducendus est ad balnea tempe rata: 7 cibi mediocriter dandi: 7 ab oibus sal sis abstinēdus: cū iniungēdū est vt omnibus vtatur his quibus humor tēperatus radices attrahat piloz. Sepius ergo vngamus oleo laudanino 7 yrino. Si sit ppter porros ex so liditate cutis clausos vngamus oleo ex amig dalis incensis amaris vel ex oleo ex semine ra dici oleo laurino vel camomellino. Si vero ceciderint incessanter: scimus qz propter aper tionez porozuz est. vnde oleo qd stringat vngi mus. f. rosaceo: myrtino: folijs oliue pulueri zatis succoqz folioz eiusdez arboris cūz oleo rosaceo vel myrtino tēperatis. Itē folia myr te incensa tēpera cū oleo rosaceo 7 caput vin ge velociter crescunt capilli 7 stringit porros Aliud. tolle folia de albetalcadra icende 7 pi sta 7 tēpera cūz oleo myrtino 7 vnge caput inde capilli nascuntur 7 crescunt. Itēz succus myrrbe prodest si caput ex eo lauet lini semen cūz radice sua incensuz: 7 sisameleon admix tuz inuat si caput vngatur: similr nigelle vste

De egri. capilloz

et cum aqua mixte perficiunt. Item folia capparis pistentur et cum femineo lacte perficiunt. Item cutis radices cane combustus et cum oleo in vitro temperatus inuat. Jo. dam. q. dicturi sumus. p. desse testatur. R. corticis anellane incense 3. iij. absinthij galle. an. 3. ij. aluminis. fu. folio ruiz canne. siccoz. an. 3. iij. seminis myrtis. 3. v. fac puluerem et tolle. 3. iij. de oleo myrtino coque et unge. Aliud tolle laudanum. absinthium ossa dactilorum: et his omnibus incensis omnibus ossibus equaliter fac puluerem: et in pano leniter colligens impone in oleo per dies. viij. Inde locum sepe inunge supradictum. Aliud radice celsi. ossa dactilorum incensa et puluerizata cum succo myrtis tempera et locum unge.

¶ **H**ic incipit agere de casu capillorum que passio alia est a predictis et in causis et in curis. et autem ista passionis duplex est. una est paucitas vel defectus fumi siccus et est malum capillorum. secunda est inconueniens compositio pororum vel qui porus sunt nimis rari vel nimis densi. vel per raritatem fumus totaliter expirat: vel per nimiam densitatem nequeat penetrare. Defectus siue paucitas fumi causatur a paucitate nutrimenti vel in idigentibus vel carceratis vel ieiunantibus et in acutis morbis: et et in chronicis suo calore aperiente poros. ¶ Raritas pororum puenit ex nimio labore vel ex nimia mala complexionem. et sic naturaliter et accidentali. predicta ergo passionem sunt. propter presentiam humiditatis corrupte coartate in cute et corruptentis magis capillorum. patet ergo diuersitas in causis inter hac passionem et predictas. ¶ Cura sicut diuersificatur: quia in predictis cura est ut remoueatur humiditas corrupta ut non corrumpat maiorem capillorum. In casu capillorum curatio est ut attrahatur cum malis capillorum ab interioribus ad superficiem cutis: et ut porus cutis et cranei ad nates reducantur disponere: ut si nimis sunt rari medio criter coarcentur. Si nimis angustii vel solidi: sicut rarificetur: ad quod multum valz iunctio cum lapdanino vel mastice: no oleo: quoniam huiusmodi olea attrahunt et apertione pororum preparent. similis rectificatio cibarioz et pueniens regimine in dieta et alia que ponit auctor dicens. capillorum amissio non est eadem passio que superius. i. que est alopecia: est enim minor ut si quis absque violentia pertractando capillos eos euellat: et sic pergit in pectinatibus se. est autem multiplex. i. causa eius per infectionem humorum. humor. n. infectus vitio membrorum non transsit in nutrimentum capillorum. sed repudiatur a natura. non. n. decoquitur: unde ab eo non resoluitur fumus. ducendus est ad balneum ut corpus humectetur et generetur fumus qui sit malum capillorum cum per malos humores non exeat nisi fumus venenosus: oleo laudanino: et yris laudanum. et sic. est in si. pmi gra. et huiusmodi Constantinus diuersos habet effectus. i. reumatis frigidus est iterce prius et maturatiui et aperitiui orificioz inficis et maturatiui frigidorum apertus: sit autem de roze celestis: sicut maius. Colligitur autem sic. In partibus grecie trahunt panem al. super herbas in estate: postea madefacti exprimunt primum gutta purior et desiccata transsit in manam: secunda grossa terrestris transsit in laudanum. sit ergo oleum laudaninum ex tribus partibus olei cōis et quarta laudanum. facta decoctione usque ad medietatem illius consumptiones. Inunctio cum oleo laudanino cute coartatur habet rarificare et laxare et fumos attrahere. oleum yris: quoniam fit flos yris oleo cōi ipositis exponitur ad solē per. xxx. dies in vase vitro coopto. yris causa. et sic. est in. 2. gradu. sit autem sicut oleum rosae vel vio.

¶ Coartatio autem cutis et nimia apertio distinguibiles sunt per visum: quia porus videntur aut non videntur. per colorem citrinum et albu. per subtiles capillos et grossos albos vel nigros: et per citatem et tardam alterationem a rebus extrinsecis. oleum rosae vel myrtino. utrumque frigidum est et strictum. folia oliue amaritudine habent cum quadam potestate. folia oliue decoquantur in vino. valz hoc vinum ad modificationem dentium. cancri curat gingiuaz. dentes cotusos et percussos fortiter et sua stipticitate costringit. pro quibus possumus vii folijs myrtis que frigida sunt in primo gradu: sic. in. 2. lini se. causa. est in primo in humiditate: et sic. mediocre: habet incenditur ut siccitas aegraf. sifameleon. i. oleum de se. sifami. sifami nomen est herbe et sibi se. et se. est causa. in primo et huiusmodi. vñ bene etat et remollit et poros nimis amplos coartat. vii capilli subtiliatur cana herba est valde longa. causa. et sic. hic ostendit localia coartationis pororum et apertiois. quidam. n. isti. quidam illi valent. radice celsi. decoctio huiusmodi radice laxat venter. Item succus eius vuluam relaxat costringit. Item ista radix i forti aceto per. iij. dies temperata postea soli expicata et puluerizata et denti corrupto apposta ipsa euellit insensibiliter et sine dolore relaxando lacertos.

¶ De pressura et aspitare capillorum.

Cap. III.

¶ **N**ascitur et alia passio in capillis id est siccitas que iuuenibus calidi corporis propter calidum fumum et siccum caput ascendere conuenit aliquando et ex capillorum negligetia: si non vngatur vel pectinentur. ¶ Unde medicamina frigida que ascendentes fumum reprimere possint adhibeantur ut sunt huiusmodi. aqua cocta de orisencia violae. mirabol. citrini. pruna inuibe: vel aqua de cassia. sif. et similibus. ¶ Si tepus vel etas permiserint venas cephalice icide: aut detur aqua de sirupis frigidis ut extinguat calor: frigidis et optimis et bis pasce. s. cucurbita: portula. attriplice: pulvis galline. predictus vel silius. Calore extirco locum inunge pillo aqua infuso et moto et ad spissitudinem veniat. Inunge oleo violae. aut rosae. aut neuu. far. et suppone loco iducens per vnam noctem pano. postea lava cum aqua cocta: sicut facies ex citoniorum seib: ut persilius: si succo cucurbitae infuderis frigidus erit. Sicut et aqua in qua ordeus per noctem misus fuerit prodest. Sepius quoque oleo rosaceo vel violaceo vngatur et pectinetur: folia sifami viridis pistata et cocta cum aqua caput inde lauatur et pectinetur: aut cum supradicto oleo misce: et caput inde lava. Capilli quoque qui ex fumo colere. ru. scinduntur sic medentur. semen lini. 3. iij. coctum in. iij. lib. aqua quousque ad. ij. lib. redigantur et optime colatum: caputque inde lotum: deinde balneo purgantur et oleo violaceo perunctum pdest.

¶ Hoc capitulum de eodem est: dicitur. n. passione capillorum per mala fumi disponere quod est nimis siccus et ardens: vii legem in capillis nimia aspitata vel fissura et vermes quidam: quod a vulgo dicitur syrones: quod est corrosiuum extremitatum: quod est signum colere aduste: vel ad adustione pate quod idiger euacuatio:

De localia remedia humectatiua apponant: puenit
etiā qz caput nō lauāt nec humectat: vñ a q̄cuqz hūore
fit frigiditati et siccitati fumofoz hūoz attestat (aq̄ co
cta d̄ oxifeni.) pauci libri hñt hāc lras: et sensus i aq̄ de
coctiois ei. ponit mās colagogi (coquant coquēda:) vt
imibezpuna: viole: resoluēda resoluant: vt tamarindi.
pluerizēt pluerizāda. vt mirabol. (aut aq̄ de cassiafi.)
pauci libri hñt h. pōit materiā emagogi. si sit de sanguie
adusto. p̄siliū ē fri. et bu. i. z. exteri. et iteri. f. 3. Anic. ca. est
et adustū. vñ staphisagria loco ipsi. vt mirur. vt se. citōio
rū. lib. i. vel. y. p̄siliy in dolio duoz vel triū modioz pos
tavinū coagulat: ita qz gutta nō exeat. s. postea ponatur
q̄ri. i. vini calidi et discoagulet totū et fluat. de mucilla
gine p̄siliy et citonioz dētib. fricatis cū stupa vel pāno i
fuste ligatis et in mucillagine tinctis dentes et palatuz et
lingua arefacta humectantur.
De canis et ipsi tingēdis.

Cap. III.

Cani ante tēpus nascūt ex flate qd ex
stomaco erit vel capite. Inde phisici
monent. Si canere velis ne nascant
tibi pili cani fla purgantib. vt aris: sic
yerapigra: vera fortissima. S. theodorico p
lulis cochys et pillulis bis. S. pulpe colloqu
tide turbitz: sticados: absinthij aloē: salis gē
me: scamōee pōdus egle: feniculi: se. anisi pe
trofilini: se. ellebori ni. añ. 3. f. 33. piperis nigri
añ. 3. f. 3. i. pulueriza et tēpera cū succo ab
sintb. daqz pōdus. i. solidi: vel theodorico vt
pill. ex aloē: mastice: et silib. cōfice: vomiti p
uoca: frequēter ieiunes frequēter balnea: et silib.
gargarismata valēt de syrupo aceroso et silib.
Si iā nati fuerint subueniem. vnguētis: si
vero nigros facere volueris de alcāne et corti
ce fabe atqz galla puluerē fac et cū succo blete
tēpera. Aliud. tolle galle. 3. v. cū oleo ro. icēse
alcāne. 3. v. eris vsti. 3. ij. salis armoniaci pēsi.
3. i. fac puluerē tēpera cū aqua calida ynge et
folia blete superpone. Aliud pone alcānaz re
centes in aqua calida et post q̄ emollierit mo
ne: vñ aqz sialaz aceti ex vino nigro appone su
per ipsam alcānaz et cū aqua ros. coque per
tridū ynge: aliō pile cypressi et cortices cius
des arboris in vino seu in aceto coquant et ide
caput lauef. Si volueris facere rubeos: lupi
nos. nitruz in puluerē redige et in aqua calida
reponē: et per. v. dies ibi dimitte: et lana caput
inde. Aliud feces vini cocti icēde et gūmi be
dere fac puluerē temperās cū oleo squinātico
et ynge. Si molles et subtiles facere volue
ris ex puluerē nitri et ozobi et spume marie cō
fice et cū aqua calida lana. aut cū succo malne
aut blete: aut cū nitro: aut cum farina cicoris
vel lupini: aut cū apozimate: colloquintide:
aut cū felle taurino vel aloē cū succo myrre
Sed tamē prius lauetur caput cū oleo viola

ceo. Cōfectio valens ad capillos subtiliādos
Accipe cucumeris agrestis vsti et tēperari cū
oleo nigelle vste cum sepo lupino vel vrsino
temperate capillis creditur p̄ficere. **C** Or
si volueris ne pili mali nascantur in capite vel
in alijs locis: yngantur sanguie testudinis aut
ranc vel de ouis fornicaruz cum oleo confe
ctis in quo coctus est beritius yngendi sunt:
similiter cum insquiamo opio: et similibus.
C Aliud ad faciendum crispōs. S. calcis. 3. i.
litargiri emblici: galle. ana. 3. ij. fac puluerem:
et tempera cum succo myrthe. deinde yngan
tur et ligentur cum filo. Deinde plus yngan
tur et tribus diebus dimitte eos. deinde laue
tur cum alcanna.

C Istud caplin est de tingēdis capillis. et incipit a canis q
qbusdā sunt pudori: tāqz senectuti sic attestātes. cā canu
tici in h est p̄siderāda: qz est fla friduz aquosum in sene
cture multiplicatū: qd ē albū. vñ albi fumi et albi capilli.
Ad talē canitiē remouēda p̄pe vtunt. ydragis vt me
dicinis q̄s ponit auctor. In qbusdā eaz ponit icam. q si
cut dicūt qdā est p̄uertibilis nāe. dicim. tñ q vt calidū
tate et subtilitate sua aperit ozificia venaz et grossā mās
subtillat et viscosaz icidit et vt totū sp̄ei attrahat a vtute
elactery (vni solidi) h ē vni. bisanry. h ē. 3. i. at. 3. i. et. f.
et. 3. f. h ē pōdus. iij. nūmoz et oboli (theodorico). i. eu
piston. (vomiti puoca) p̄e: dēte vt purgatiē tāgit me
dicinā p̄ticulārē sūme iunatiuā. (balnea). i. supba. (de
alcanna). cū oleo nuē. mixta denigrat. cū vino rubeo ru
befacit: cū albo citrinos reddit: et sic cū diuersis diuersa
operat. p qua vtuntur balauitia p̄sidia ad denigrādū. f.
(cū oleo nuē.) icense galla et oleū igne debent incendi et
in puluerē redigi. (eris vsti) p̄ sic fit. patelle erec cōfra
cte minutiz in olla rudī ponat in furno calido p. ij. dies
diuinitat. deinde abstrabe puluerizēt. et h ē es vstu (salis
pens). i. fuligis (fol. blete): qz blete ca. est et sic. et succ.
niger p se denigrat. (alcāna recēte). i. radices illi. herbe
viride. (moue). i. remoue (pile) vel fruct. vel poma cy
pressi. Ad denigrādos capillos valz sūme iunctio lactis
asinini. Itē accipe cūminū alcānā et. c. et coq in lixiuio et
laua caput: et h rubificat capillos. Immo et. c. et. o. tol. per
seips potissime denigrat capillos. acatia attrahētū et re
rior cortex nuē. cū aceto distēpata (feces vini cocti). i.
carent vt sape (gūmi hedere) h est melioris adherētie
viscositate sua (oleo sgnātino) h iuuat penetrare tinctu
rā (nitri. et ozobi) spume maris. i. pumicis. Ista fla subtr
liat grossuz. vñ subtiles sūt capilli et molles (colloqu.)
. i. cucurbit. alexādrine q est ca. et sic. i. 2. gradū. hūic ad
dat oleū laur. cū succo insquami: et puluere auripig. et ide
yngant caput et capilli et sicut spissi et pulcri. Slos autē ge
nefte capillos deaurat et slos yngule caballine et raturā
buxi cocta cū rubea ma. in lixiuio vel in aq̄ simplici cū
modico aceto (cucumeris) agrestis. herba est ca. et sic. in
4. vñ de ei. lacte fit elactery. mās laxatiue flis elacte
rides cataputie appellant vt catonidiū que sūt diuersa.
(Or si volueris ne pili nascant) Intendim. q̄ns penit.
remouere capillos sicut in locis oculis: vt sub assillis et
in igne. tūc ytedū est p̄silotris q sunt i trotula: ne po
stea nascant: vtant narcoticis q ponit auctor. vel induc
mebro calositate p fricationē auri vt ferri calefacti (cri
spos) crispare hñt res supflue siccitat q pōit auctor i lra.

De egri. capilloz

De fursurib⁹ in capite nascētib⁹.

Lap. V.

Furfura capilloz⁹ verissima faciūt dāna: ita vt ex capite eos eruāt: sunt aurez albe squāme grani fursurib⁹ simillime: que ex duab⁹ causis fiūt. vna proprie ex cerebro exiit. altera ex fumo cuiuslibet humoris caput ascendentis. Curentur aut sic ex cōtrarijs. Si ex calidis sint dāmus frigida. Si ex frigidis calida. Bei de ex his capita sunt lauanda. s. farina ciceris cuz succo blete z folia sisami pistata tēperata cū succo blete purgant fursura capitis. malue succus cū aceto idē facit. Itē myrra si coquat cū succo blete purgat fursura capitis. B. dicit succo folioz sisami si caput laueris fursura eijs. mollescūt z elōgant capilli. succus malue z blete idē facit: sicut fenugrecū in aqua coctuz inuat si caput inde laues. al. mitte. ij. lib. fursuris in aqua calida per diem z noctē integrāvt fursur tū operiat: z fortiter cū manu mora in manu collige. cuius succus expmēs tātūdez aceti iunges. Beinde coque z lana. al. R. mirabol. citri. corticis. 3. ii. pulueriza. z cū succo solatri tēpera z ide laua. Si paties frigide nature fuerit pulueres lupini z fenugreci accipiant: z hōia silcū aceto pistent: z caput ide laucē. Itē aq lupini z fenugreci cū succo blete tempera: z cū oleo yriuo vnge. Aliud. nitruz fel caprinū z succ⁹ blete cōmixta inuāt. fel arietis v⁹ bouis cū nitro z fel caprinū cū nitro mū difficat caput ex fursure si ex frida fuerit nā.

In hoc caplo agit auctor de fursurib⁹ s. scapione. de tyria vel officia. s. Alex. de fursuriscā: s. Lōstātini q dī serpētina a squāmis serpētis. h morb⁹ uenit cū allopitia i cā: qz sicut illa fit de flātica mā: differūt tū in acumie: qz allopitia cūtez vlcera cū acumie mae corrosiue subtilioris z nimis sicce in actu. tyria vō z officia siūt a mā sicciore z grossiore z min⁹ acuta nō vlcera te z ppor ros exēute z squāmas latas gnānt: neqz cutis excoiat nec vulnerat: sicut in passionib⁹ p dicitis. S. sunt in fursuriscā qdā squāme surgētes in supiori pre capitis v⁹ sit perficie: z ēt toti⁹ corpis sine solone pminutatis i cute. pp hoc differūt in cura quātū ad localia: nō quātū est de v⁹ purgatiōe: in vtroqz. n. sit v⁹ purgatio humorz ppetēs. Sunt igit iste squāme qdā corpa subtilia tenuissima lata sicca valde radices capilloz euellentia z incidentia detruēdo: v⁹ ēt ipsos capillos nasci prohibētia. Sic generat de mā que appet euideret in superficie extra caput sicut sit in tyria z allopitia z in tinea: q oia sunt cuz vlcera: de qb⁹ egredif mala hūiditas virulenta. In fursuriscā aut nō sic. h. n. magis gnānt ex gbusdā vaporib⁹ sic cis venenosis ex flate falso vel ex colā vel ex metā: vel ex sanguie corrupto resolutis. Humores hi s. venenosi z corrupti aut pnt abundare in toto corpore: aut in capite solo. Si aut in toto corpore nēcia est v⁹ purgatio. Si aut in capite solū picularis. In cachochimia s. toti⁹ corpis exhibeat medicia s. exigētā hūoris peccāt. vt si

unicus hūor abūdā: simplex me⁹ illi⁹ hu. de. Si cōpositus pposita me⁹. signa per supradicta sat fiūt manifesta. Si aut in solo capite mā pteat fiāt gargarismata. ponant vētose occipitio cū scarificatione. fiat flōmia de cephalica. Itē sciēdū qz l3 passio qnqz pteat ex sola pphone ca. z sic. sine humoris vitio. vñ humores capitis nutritiui in malos vapores siccos resoluunt: vñ fit fursuriscā: quo casu sola alterātia male pphonis sūt nēcia. z s. istā cām male vt pstantin⁹ curā ordinare. Lōstā nienti ergo cura cōtra cāz hui⁹ passionis ordinata ad lo cūz ifirmū cū localib⁹ redeam⁹. fiāt ergo ablutiōes cum aq decoctiōis malue vel blete: vel cū aq decoctiōis lupi noz vel fenugreci: z radice ligr. cū aceto cū aq decoctiōis nis colloqz. z felle taurino vel attramēto: z fiant cetera que ponit pstantin⁹. Itē de q nō pōit purgatiōes v⁹ qz de illis se expediūt in allopitia. fiat s. l3 l3 de cine re vitis z palea ordeī i quo ordeī z palea ordeī maneat per. ij. dies: z de h fiat frequēs ablutio. h malū est multū suspectū: qz pambulū signū est ad leprā. Cineris ru the z blete illa ca. sūt z sic. z absterfina (sisami) sisam eniz nomē est seīs z herbe ca. in p. bu. in. z virtutē retentiuā pfortat. desiccant. iteri⁹ z exteri⁹ nimis hūectat (fenugrecū) cū aq remollit z abstergit (fursur) ca. z sic. al perū. vñ est absterfina. vñ de colatura fursur mulieres rigida faciūt pepla. Itē faciē z collū lauat z man⁹: vñ ife ctiones abstergunt z cutis albiōz apparet. In eadē colatura ponant vitella ouoz. zuccari cādī. penid. lac amig. qd valz pūptis z extenuat z putredinē pulmōis abster git: z in fursuriscā ponit aceti. Itē puluis mirabol. multū est absterfina: qz dicit Alex. q aq de mola fabroz ap pposito succo blete z aceto z modico vino multū valz. pcedēte tū iunctiōe cū oleo viol. z thure. Itē staphisagria cū oleo mixta multū inuat. Itē remollit fursurib⁹ fiat iunctio cū sūbucoles sale nitro v⁹ aq decoctiōis lupioz.

De pustulis capitis.

Lap.

Pustule in capite nascunt ex nimis calidis hūorib⁹ vel ex insecto flate. Necesse est ergo vt primū humorē eijs ciamus. post raso capite vngueta adhibeam⁹: frōdes cypli z eiusdēz arboris pilas. frōdes tamarisci. bellirici: eblici: de quociqz hoz volueris fac puluerē z tēperans cū oleo z aceto vnge. Aliud. R. litargiri cernse: succi hypoquistidos. ana. 3. iij. zuccari. 3. iij. gallie muscate. 3. i. gūmi arab. dragagati. añ. 3. ii. puluerizata tēpa cū forti aceto postea iuge cera al bā oleū ro. z facynguetū. Aliud. ceruse. 3. vi. litargi. cere al. añ. 3. iij. sulfuris viui z nitri. añ. 3. vii. oleū ro. qstū sufficit. Aliud q aritō affir mauit valere si nascant ex flegmate. R. litargi rū rutaz siccaz vel viridem pulueriza z tempera cuz oleo z vnge. Aliud. B. corricum mali granati. acaria. galla puluerizata temperetur cum aceto z vngatur. Aliud. tolle ramos quocūz frōdes virides: z cum aqua pista quousqz efficiatur: sicut medulla z vnge. Si passio fuerit diuturna vice aque acetz ponē. Si noua aqua loco aceti vtēre. Si fuerint vul nera oleum rosarūz: z albumen oui apponās.

Aliud. tolle amigdalas amaras. mundifica cu3
aqua calida 7 pista vt vnguentu fiat: rasum-
q caput inde inungas.

¶ Apud Alex. morbus iste appellatur fiden vel flective
vel bulle. sunt aut minuta apostemata capitis ad modu
dubez: qd frequenter ptingit pueris ex corruptioe sangui-
nis vel vicio matricis vl ex mordinatione diete. ¶ In
tali ergo passione cognita causa pus digerat materia fri-
gida competeter cu3 oximelle vel cum aliqua decoctio-
ne ad idem valente. postea si sit flegmatica purgetur cu
yerapigra vel yeraruf. Si melancolica fuerit cu3 yerul.
deinde fiant stupbe copetentes. dentur opiata vt aurea
opopira in flegmate. metridatu in melacolia. ¶ Calida
aut materia cu3 oxizaccara digerat 7 sirupo acetofo cu
catartico imperiali purgetur: 7 facta stupba dentur opia-
ta. f. rubea. ¶ Si aut materia sit composita. composita
sint digestiua 7 laxatiua. ¶ Si aut non sit corp' plecto-
ricum fiat particularis purgatio precedente suffumiga-
tione vel purgatione: sequatur gargarismata 7 iunctio-
nes fm q materia exigit. deinde sequatur localia reme-
dia. radat caput. postea fiat vnguentu de pulueribus ab-
sterfius 7 oleo nuciu. 7. cc. 7 aceto. ¶ Aliud accipe litargi-
ru. spuma est argenti 7 est albu. illud temperate est fri-
gidu 7 sic. quasi in principio pini gradus. stipticu 7 conso-
lidatiu mundificatiu. male carnis consumptiu. bo-
ne regeneratiu. Quoddā aut est litargiru qd est ruffu
7 est fer auri. Quoddā est citrinu 7 est fer eris qui ppos
babet effect' cypoquistidos. nomē est fructu. 7 sui suc-
ci. fri. 7 sic. in 3. vlcera consolidat 7 constringit dissoluta.
(ceruse). fri. 7 sic. in 2. mundificatiua est putredinis 7 co-
sumptiua. (Gallie mus). cōfectio est similis laudano a
musco qd recipit denominata. Lōfortatiua est capit. nu-
trimentu depurat 7 fumos attrahit. (ficus frondes 7 ra-
mos virides. ista habet succu acutum 7 consumptiuu.
vñ veruce et dextre exterius delentur cu lacte earu: qd
idē est cu succo. ¶ De fauis. Cap. VII.

¶ Aliud gen' scabiei sustinet cutis ca-
pitis forania habēs minuta vñ lues
egreditur quasi mel: 7 ideo iste mor-
bus appellatur fauis: qz sicut mel ex
fauo ita lues exprimitur. Nasct vero ex flate
salso. ¶ Optimu Aero ē primu humorē pur-
gare cu3 yerapigra: yerafortissima: yeraruffi.
stomatico: thecodoricon: gargarismu ex cali-
dis facies quo flegma depellatur. lanet caput
cu3 aqua in qua cocte sunt lentes. ros. mēta. als.
myrtha. post b vnguetu subueniam. R. litar-
giru vel cartam incensam bombicinā cu3 ace-
to tēpera 7 vnge vel olibanū cu3 aceto pone.
¶ Aliud. R. tartari. i. fecis vini incensi cu3 calcis
viue. 3. ij. 7 cu3 aceto tempera. Nam acetum
forte flegma necat. cap. radat 7 scarificet 7 la-
uetur cu3 aq vbi cocta sit mēta. als. myrta ros.
7 vngatur supradictis vnguentis. subtrahet ci-
bus qd flegma facit. Aliud litargirum: catbi-
niam auri tempera cum aceto.

¶ Aliam ponit passionē: in qua cutis perforat. Sed nul-
lus tumor apper: qz mā subtilis ē 7 liquida putrefacta.
In pustulis tñ mā gñior 7 minus corrosiua. B gad simi-

litudinē p' passiōis digesto euacua. 7 stupbas 7 opiatas
exhibeas: 7 postea remedia apponas. Si g ex calo sit hu-
more caput scaraxa. deinde puluerē yngulaz capraz. te-
staz auellana. cornu cerui: corticis castane supaspge.
In frida mā scarifica. postea cu3 alio pistato puluere na-
sturtu eufor. amigd. amara. sterco. colū. se. rute. sinapis
pce' iunctioe cu3 olo lauri. forti vñ: vl fac illinitioes cu
felle tauri. 7 se. rute. B valz ifantib'. ¶ Itē litargi. 7 cad-
miā cadimīa ē litargi. ruffu vl fer auri: vl cadimīa ē la-
nugo q nascit i loco vbi fudit aux. 3. at of cadimīa. fm
stanti. f. iā dca. lapis ē alb' in india: 7 alibi fuet i litore
maris idie vel arabie. ¶ De tinea. VIII.

¶ Emorim i cute capis scabies vel car-
bunculi nascunt 7 nata immiscen. als.
nimis crescit vel inuiscant. Nascent
aut ex colibus incensis 7 ex putrido
sanguine. fit aut pruritus nō modicus de quo
pruritu quasi squame nō modice sed maiores
nascunt siue delabuntur. hoc sepe euenit infan-
tibus ppter supabundantiā sanguinis 7 mol-
licem cutis. ¶ His vero primu cibos norios
7 calidos subtrahim' 7 humore nociuo subla-
to vnguenta adhibemus. Si lactēs fuerit qui
nō possit recipere medicinā icidimus recto: sum-
auriculis ambas venas 7 ex sāguie subtracto
sic calo yngimus: nutriti xō malos auferim'
cibos: 7 succos scariole 7 feniculi atqz zucca-
ri potandos damus: ifanti quoqz caput radē-
tes tali yngimus ynguetu. R. litargi ceruse.
añ. 3. ij. pulueris sarniēti trocisci: mēmitte: gū-
mi arabi. Galle pōdus equale. pulueriza: 7 cu
oleo ro. 7 aceto tēpera 7 vnge. Itē tolle gal-
le nō perforate. 3. p. amigdalaz amaraz cu3 cor-
ticibus. 3. v. tēpera cu3 aceto 7 vnge. Itē gal-
le nō pertulata. 3. v. vine tauri: aceti. añ. fialaz
.i. fac coquere vsqz quo spissentur 7 facias yn-
guentum 7 inde vnges illuz. Aliud medullaz
semis bombacis pista 7 cu3 aqua ro. tempera
aut cu3 aceto 7 mitte ad solem 7 vnge caput.
Itē largi boli. ceruse. añ. 3. ij. achatie. i. succ'
prunoz imaturoz: sulphuris argenti vini: añ.
3. i. fac puluerē 7 cu3 oleo ro. 7 aceto tempera
7 vnge. postea cu3 aqua calida laua. ¶ Ster-
nutamēta infantib' trib' diebus facies ex oleo
amigdalino amaro binas guttas per vtraque
infundēs. i. aures. nariculas: 7 caput yngam'
cu3 litargi ro. sirico. cineres argētales tempe-
ra cum oleo rosato: 7 vino. huncq puluerem
potanduz dabis. R. spodij: zuccari rosati. añ.
3. ij. gariofil: cardamomi: iniube. añ. 3. i. gallie
muscate. cc. ozieralis carbime argētales: can-
phore. añ. 3. f. fac puluerē: da infantibus pon-
dus. f. 3. als. medij exagij: cu3 aqua frigida vel
cum lacte nutritis.

¶ Hoc caplin est de tinea siue acora apud Alexan. mor

De egritu. capilloz

bis. s. feridus. als. sedus valde sepe contingit: sed serius infantibus. Si tales sint qd possint purgari purgent: fac eis stupham: et dentur eis opiata: et duo tandem fiant cauteria in cornibus occipiti vt purgetur caput: et fiat localia remedia que scripta valde multa inueniunt: sicut est depilatorium de pice naturali calidum appositum cu pel le vel depilatoriu de piscariolis. Si lacres fuerit. qd do cet fieri in lactante tineoso. idem intelligendu est de pu stulis et de fauis: de quibus sunt duo capla. primo dicta. tales aut ipotentes ad medicinas leuissima querunt re media et circa eoz nutrices diligentes mudificatioes et regimen in dicta adhibeantur. auriculas ambas. B non est securum ante tertium vel quartu annuz: sed potius pulueres que sequuntur leniores puluerizent. Galle no pertuse. ille magis sunt pontice et consolidatiue qd galle pertuse: qd galle pertuse ad cinerem sunt redacte et vetu statem. qd h dicit secure fiat in lactanti etate. fiola. i. fio la debet continere. s. i. et. f. seminis bombacis. consumpti uum est venenosoz humoruz. vnde valet in medicinis spiritualia mundificantibus. vnde letificat. sternutatio. i. illinitiones. per ytrasqz aures: vt totu caput calefiat. quicquid auri instillatur tepiduz debet esse. litargiri de sfrico. i. de siria asportato. istud fortiter desiccet. et itelli gendu est de carpinia in litore maris sic reperta. cine rem argenti. cinis argenti talis est terra combusta in for nacevbi coquitur argentu. Spodu. i. os elephatis com bustu. fri. et sic. cor et epar confortat. iste aut puluis nullo modo detur ifanti: s. potius nutriti: vt lac et sang. in ea dem depurentur.

De pediculis et lendinibus.

Lap.

IX.

Eppe pediculi et lendines nascuntur in capite vel in toto corpore ex purgari onibus quas natura efficiens cu sudo re facit inter cutem et carnes. Et si sit in calido corpore B vnguento inunge. argē tum viuu et cinerem filtri cu aceto et oleo tem pera vel litargitum et argentuz vinum cu ace to et oleo tempera sic q inunge. In frigido corpore B vngueto viere. Staphisagria et nitru. auripigmentu ru. cu aceto et oleo tempera et ca put inunge in balneo. Aliud. Elleboru albu: sta phisagria et nitru cum aceto tēpera et caput inungito in balneo. Itē auropigmento ru. ca put inunge cu oleo tēperato in balneo. Silr acetuz cu aqua marina occidit pediculos: et si deest aqua marina sal et aqua cum modico aceto mixta idem facit: et si post ifirmitate na scuntur pediculi fac vnguentu de nitro. i. scis cē. orientalis et quoridie inunge et laua cu aq marina vbi coctē sūt rose et myrthe. Aliud tol le folia pini et tere et succu exprime et vnge.

Et istud capitulu est de lendinibus et pediculis qui gene rantur ex humoribus corruptis: qui duo si longo tempo re perseuerauerint. signa sunt vniuersalis corruptionis membrorum: sicut lepre morphee cu caloris naturalis diminutione significant et caloris extranei ebullitione: qui pediculi fm diuersas materias diuersantur: rubei et grossi sunt de sanguine. crocei et macri de co. albi et mol les et grossi de flegmate. duri et nigri et graciles de melan

colia. Et s. qd miscentur materie et cause componuntur et gnantur animalia. vapores ergo grossi et humidiper poros relaxatos exeunt ad exterius et condensantur in substantiam grossam: que a calore actuali circiferentia liter excitato in eentiam pellicule exterius transiit: que pellicula retinet fumū interius et subit: liat: et in essentia spirite motui transmutatur. vnde aial generat. lendes aut sunt de materia sicciore: que anime vegetabili mi nus est apra. vmes aut pectinis vel ascellaz: qui sunt fixi et immobiles: et adherent de materia sunt melancolica mediocriter iter lendes et pediculos. cinere filtri cal: et sic. yehemeter. (plūbū vstū.) B liqfit et yleri trāsiti ci nerē. (arsenicū.) i. auripigmentu ru. (staphisagria.) pulueri zata cu ar. vi. et cu assugia veteri porcina necat pediculos. Ar. eni vi. ca. est et bu. in 4. g. Itē succo ruthe: et absinth. ipsos necat. Itē bōbey et terbetina idē fac si potest in si nu. Contra vmes pectinis. Accipe nitru cu assugia birci. vel san. vulpis et alumē: et ar. vi. et fiat iunctio. Itē succus abrotani: malue assungia staphisagria. ad oia pēcā valz iunctio in capite et spina doxi: collo et brachys. māz eniz taliū totaliter cōsumit. Staphisagria aut attrahit pedi culos ad se et attractos interficit. vñ of herba pedicula ris: qd pz in ancipitre: qd si accipis staphisagria et vde ris ancipitri vñ granu ad trāsglutiēdu curat. Si egro tat de gutture: qd plebs vocat dlagorze. als. morbu de al gore. Itē decoque lupinos i lixiua et laua caput tuu et ca rebis pediculis. B lendes aut valz nitru cu aceto et assun gia veteri.

De cepheale.

Lap.

Dolor capitis duobus modis proue nit vel ex se proprie vel ex alijs membris: sicut a stōaco. Qui si modo pre sens modo recedēs sit: aliunde proculdubio venit. vnde. S. si dolor est in capite nulla certa causa extrinsecus veniente hūores collecti pregrauant stōacu: et maxie acuti. do lor autē est in sumitate capitis ex regione stōa ci. Qui si sine intermissioe fuerit proprie a capite venit: et ex quolibet hūoru quatuor. Si sit ex sanguine calozē patitur in capite grana tem in fronte: oculozū rubescunt vene cuz to ra facie: et vene faciei sunt plene. vrina rub. et pinguis: et corpus molle: et pulsus mollis. Si ex colera rub. infra nares nimiu habet calozē: et i lingua siccitatē. vigilie et sitis nō desunt: et maior dolor est i dextra parte. Si ex colera ni gra in sinistra parte erit dolor cum frigore: vi gilij et gravitate. Si de flegmate sustinet gra uedine et spiritus grauē retentionē cuz quere la: et dolorē in occipitio. Et in libro institutio nū. Nōsse oportet caput diuidi in quatuor partes. Sanguis in fronte dominatur colera rubea in dextra parte. flegma in occipite. cole ra nigra in sinistra: in quibus modis cognoscē dis medicus operam dabit. Aliquando ra me ex calore solis vel acris dolor est in capite. vñ. S. in libro de accidente et morbo. si caput ex aere friguerit p quasdā vias: qñ cataractas

intrat que frigoris illius sunt cā. frigus per totum propellitur corpus. Si ex calore solis vel aeris patiatur cerebrum humores ad se: sicut ventosa attrahit: postq̄ in vicina mēbra debilia proiecit. **C**iste dolor euenit plurib⁹ ex nimio vini potu: vel capitis occasionibus: sicut vulnere apate: vel percussione vel casu. Opz asit intueri etatē et egrotātis p̄suetudinē et unde dolor natus sit. **C** Si pprie sit ex capite cōsiderādūz est ex quo sit humor. Si ex sanguine vel colā ru. incidatur cephalica: nisi etatis cōtrarietas vel tēporis. cōsuetudis et virtutis occurrat. Si ergo ad flōboromandū nō sufficiat scarificemus plena palma ab vtriusq̄ pedis calcaneo. Que vero prosunt colere ru. p̄ sunt et sanguini. Que vero flegmati et colēni gre proderunt. Singulis tñ per se sua medica menta melius adhibeantur. **C** Colerā ru. medicabimur si plusq̄ sanguis dñetur. Cassiāsi. iunib⁹ prunis: viol. manna: mirabo. citrinis: et silibus. Si vero febris non fuerit catartica de mirabol. citri. danda sunt cū. 3. i. de yerapigra: que ex aloeloto cōficitur. In febribus sirup⁹ violace⁹ vel acetosum et malignanati demus succ⁹: et postq̄ corpus interius mūdicatū esse certificabitur: caput. manus. pedes aqua tepida infundamus: in qua hēat violas: camōillas: orde⁹ decoct⁹ atq̄ rosas. Qz si vigilias patit̄ papauer adiungimus. In cipientē vero infirmitate ole⁹ ros. cūz aceto damus: vel aquā ros. cūz aceto: vel ole⁹ violace⁹ et portul. succ⁹: vel cucurbite succ⁹ sup caput infundamus. vnges prozani capitis cū sandalis albis: rosa. camphora: ordeo: que tēperabis cū succo p̄sillij: et aqua ro. **B.** dixit. Si cūz oleo ros. frontē et tempora vnperis et opio vel papanere simplicē dolore et calore refrigerabis et dormire facis. Itē dicit si folia et capriolos vitis tollas et fortiter pistes et caput vngas. valet ad depellēdos hūiores. Sternutamenta pronocemus cūz succo lactuce et portulace cucur. oleo viol. cūz lacte mulieris mixto quod sugat puella vel cūz succo zuccari. Si vigilias patitur sternutamēta pronocamus cūz oleo viol. opio: vel papaneri oleo: vel violaceo: et silibus. **C** Si dolor capitis cū coriza fuerit nullū cathaplasma vel epithima apponendū erit: neq̄ aqua capiti infundat nisi rosacea vel salicis vel portulace vel cucurbite: q̄d antozat. **B.** in libro cathaplasmatū: nec sternutamēta nec emplastra recipiat nisi hūior p̄i⁹ decidat. cibi sint cucurbita: attripli-

ces portulaca blea. Si non habuit febres pullos comedat colūbarū perdices: et filia. **C** Si ex frigido sit humor dolor. i. ex flegmate vel melācolia prospicimus que iā diximus signa et dam⁹ yerā fortissimā. **B.** et logodion et theodoricon. pill. Joan. Barn. vel stomaticon. pillule de yerapigra: vel faciamus vomitum de radice cum oximelle: et gargarism⁹ cum yerapigra: sinapi: piretro et cum oximelle: et distempera cum aqua vbi maiorana: camomilla: et similia sunt decocta. debet lauare caput cum aqua vbi coct⁹ sit anet⁹: rosmarinus: vbi maiorana: camomilla: et similia sint cocta. vngimus caput melancolicum cūz oleo cheiri: cūz oximelle: amigdalīs amaris: cucurbita amara: flegmatic⁹ vngamus cum oleo sambucino vel nardivo: camomillino vñ muscellino. emplastr⁹ imponimus ex gūmi arabico: euforbio: myrrba. cē. orientali. vbi humores defecerint: sternutamēta pronocemus cū succo canli. blea. camomille: oleo: et silibus. Si post sternutamēta in naribus ardorem sentiat inungimus lacte mulieris puerū lactātis. Si non senserit nitru⁹ naribus imponimus et nigellam fumum anisi aut condisi. **B.** confirmat prodesse capiti. Idē facit menthe succus si nares et tempora vngamus: sepius ad balnea ire cogatur: cibi sint volatilia calida: cicer coct⁹. **C** Hoc modo medicandi sunt qui dolorem capitis ex ventositate grossa incurrunt a parte opposita si mā nondū sit collecta: si sit mā collecta. a parte infirma. **C** In dolore ex percussione vel ruina: vel apostemate cephalicam incide: et fm vires bis vel ter subtrahes si vires negauerint potui damus opificiam. prunas: iunibas: violas: vinas passas: cassiāsi stulā: manna: et similia. de his singulis bibat 3. iij. singulis diebus. Aliud. solatri cocti et colati. cassiāsi stule mundare. añ. 3. iij. cūz yerapigra: vel aloepatico. 3. f. tale cathaplasma capiti imponimus. de sandal. rub. succis solatri. salicis: viol. farina orde: et similib⁹. Sternutamenta damus cum succo solatri et lacte mulieris puellam nutritis. Aliud de saldal. ru. cē. bolo. temperatis cum succo solatri: ad bibendum detur p̄isana cum succo mali granati: in aqua salicis bibenda sirup⁹ violat⁹: vel inlepe: idest sirup⁹ factus de sola aqua et zucaro vel yereleon. immisceas. Si tumor sine plaga ex supradictis euenit aqua cocta yere in qua decocte sunt lentes: rosa: myrrba: lana vnge cum oleo rosato: et albumine ouis

De egritu. capilloz

odorat camphoraz: rosaz: violaz et myrtaci:
bos dam' cucurbitas atriplices: gallinaz pul-
los: vitella ononiz. **C** Si dolor capitis ex stō
sit et ex humorib' ibi collectis sic colligit'. Si
nauseauerit et torturaz in ventre vel p̄cordijs
passus fuerit vomitū puocabis. fieri aut nō p̄t
quin colera vel flegma p̄ficiat. Si vero vomī
tū pro tpe vel ppter dolorē puocare nequine
ris potiōes de yerapigra vel aloes et mastice
insimul dabis vel stomaticon et similia. vnges
stōm ex oleo ros. aq̄ ros. myrtbe succo. **C** Si
ex calore solis vngendum est caput oleo ros.
aqua frigida vel aceto. Si venter vebemēter
dolerit tardoz fuerit vngendus est oleo ro.
portulace succo vel cucurbite vel sempuine.
potus erit illi sirupus viol. maligranati suce'.
in aqua cala pedes iponant. **C** In dolore ex
frigore aeris capiti aqua calida i qua decocta
sint anetū: ros marinus: sanfucus: mellilotuz
per fistulā infundemus vzeoli et caput oleo
nardino inungimus. Sapientis industrie tan-
ta sufficiant. **C** Deinde ordinemus antidota
ad hoc vtilia: vera Joā. Bama. inuat dolorē
capitis qui vel ex flate vel colera nascit. nigra
stōacuz mundificat: epar cōfortat: da fortio-
ribus. 3. v. imbecilliorib'. 3. ij. cū aqua cala. ci-
bi postea sint pulli perdicēs: vinū jene. **C** An-
tidoti. **R.** carpobalsa. cassilignee: cinamomi
alirimi: spice assari: mastice. iuiube: cubebe: ma-
cis: nucis muscate: squinati: gariofili. añ. 3. v.
ēē. 3. ij. aloes epatice lib. j. fac puluerē tēpera
cū melle. **C** Alio antidot. Jo. Bama. fac ven-
tositati grosse. visus obscuritati grauitati toti-
us corporis ppter ventositatē ex flate et cole-
rani. **R.** aloes. 3. xv. epithimi: costi. añ. 3. v. eu-
forbij. ēē. spice camedreos. añ. 3. vj. gariofi. 3.
x. acori: calami: aromatici mastice. añ. 3. xix. cas-
silegnee. 3. viij. pilobal. 3. iij. piperis albi et ni-
griane amomi. añ. 3. ij. aloes: epatic. dyagri-
dij cocti. añ. 3. ij. mellis qđ sufficit. da pensum
iij. sol. cum aqua cala. **C** Pill. S. ad flegma
deponēdū et ad oēs gūe fumū caput ascēdēte.
oculos purgat et stōacuz. **R.** aloes: dyagridij:
colloquintide interioris: absinthij: mastice. añ.
3. iij. tempera cu3 succo solatri: vel scariol. fac
pill. in modū ciceris: dabis. vij. vel. ix. ante ci-
bū vel post. **C** Pill. Joā. Bama. valēt ad mū-
dificationē capitis et stōaci. accipiuntur oī tpe
R. aloes. 3. vij. mastice. 3. iij. turbitz. 3. x. ro-
se. 3. iij. fac pillas in modū ciceris. da. xj. vel
xij. ante sōnum cu3 aqua calida. **C** Stomati-
con mundificans caput et stōacuz valet artbe

rico dolori ex grosso flate. **R.** aloes: turbitz:
mirabolani citrini et indi: et absinthij. añ. 3. ij.
scamonee: colloquintide: bdellij: anisi epithi-
mi: mastice. añ. 3. ij. tēpera cu3 succo marari
fac pillulas in modū pipis. da. 3. ij. cum aqua
calida: et tēpora laxatiu3 celebra. **C** Alio
stomaticuz Joā Bama. purgans coleraz rub.
et nig. et flā sine aliqua molestatione. **R.** yere-
pigre: mirabol. citri. añ. 3. ij. nitri: agarici. añ.
3. ij. turbitz. 3. vj. salis gēme: epithimi: amcos
anisi. añ. 3. ij. scamonee. 3. j. tēpera cum succo
scariolē: et fac pill. q. piperis grana: bibe cū aq̄
calida. **C** Vera. S. de libro decalogi. stomacu
mundat atq; caput: imo totuz corpus etiā de
colera rub. et flate. **R.** ēē. spice viol. absinthij:
squinati: pilocassie: assari: mastice: carpobal.
pilobal. cinamōi: alirimi: pōdus equalē: aloes
quātuz sunt ceterē species: fac pill. cum succo
scariolē: sicut piper. da vt laxatiu3: flatico cu3
dantur colloquintidas: turbitz arabicū appo-
ne equali pondere. **C** Pille anree valētes ad
easde3 infirmitates: sed tñ leuiores. **R.** aloes
3. ij. scamonee. 3. iij. colloquintide minoris aga-
rici: feniculi: petrosilini: mastice: rose. añ. 3. j.
et. f. fac pillulas in modū ciceris.

C Secundum ordinem prosequitur auctor passiones ca-
pitis. primo agens hic de dolore capitis qui ēm alios ce-
phalea vel cephalargia dicitur: que passio plures habet
causas. Dicitur aut dolor capitis vel cephalgia proprie et
inuietatus qñ est per totum caput. emigranea appella-
tur dolor in medietate capitis monopagia dñ dolor i ali-
qua parte quāta capitis. Clauus vō appellat' in quacūq;
pte minima sit dolor capitis fixus. **C** Cephalgia vō recu-
pit diuisiones et subdiuisiones plures. diuidit enī fm lo-
ca et tēpora: et fm suas cās māles siue efficiētes: fm loca
qz quidā est dolor extra cranēz exiis sic in pelliculis et
in carne supra craneum extētibz. aliqñ inter pelliculas
sub craneo vel in medulla cerebri. Itē dolor capitis qñ
qz fit fm viā crisis: et qñq; accēdit febrē vel concomita-
tur vel segtur. Itē dolor capitis qñq; est morbus per se
non cātus ab aliq morbo. qñq; cātus ab alio morbo: qñ
qz ab aliquo humore. Itē dolor capitis qñq; est ex sola
mala complexione cum humoris vicio: quādoq; ex ma-
la complexione sine humoris vicio. Itē dolor capitis:
quādoq; est ex cā exteriori: qñq; ex cā interiori. Itē do-
lor capitis: quādoq; est a cā existēte iuxta caput: sicut de
cā priuata capitis: quādoq; de cā remota in alijs p̄tibz
contenta sicut in stomaco vel epate vel in ceteris parti-
bus. Itē dolor capitis quādoq; est a morbo consimili:
quādoq; est ex officiali. Omnes aut ille cāe et diuisiones
sua habent propria signa. quedam tamē accipiuntur ab
indicio patiētis sicut signa cephalge ex causa exteriori.
vt ex calore aeris vel frigore vel vigilis vel sōno mto
vel ex casu vel ex percussione vcl clamore et vīu cibario:
rum acutoruz: vt est vinum forte. porri vel allia vel nu-
ces et cetera fumosa. quedam autem cephalgia bz signa a
dispositione totius corporis: sic que fit a cā intra: vt que
fit a replone būoz furioz caloz vt q fit a febrē: vcl a

crisi v'l a mala p'plone vel a morbo officiali: vt ē opifol
 p'p'atio: q' de g'f'is hūiorib' nascit' r viscosis. Cepha' aut
 nascēs ex mala p'plone sola tot recipit diuersitates r di
 uisōes: i quot mala p'plo diuidi p't. sic pōt itelligi de ce
 phalea hūiorali. iste autē cepha' maxie discernunt p' vri
 nas r maxie p' circūlū r p' g'nula in sup'ficie v'rine p'tēta.
 Cepha' aut q'dā sūt cū pulsatiōe in timporib' r he vidē
 tur eē ex multa sāguis ebullitiōe vel ex mltavētositate.
 ¶ Itē q'dā cepha' est recēs r h' ē facilis ad dissoluēdus.
 q'dā vō iueterata: r h' appellat' galeata: r h' est pessima ad
 curādū. h'z. n. pessima accit'ia. vñ ocli r nerui coꝝ mltū
 patiunt' r sensus debilitant'. imo p'mixtio rōnis aliqñ i
 de puenit. h'z g' cepha' frequēter incurrit hoies afflicti
 cibis fumosis nā: sic sūt nices porri r res pigues: r hoies
 afflicti multū caput coopire. nō enī tā forte est caput: qñ
 per assuefactionēz nimie coopiture debilitet' cerebrū: r
 fiat tenerius r debilius. q' si aliquis p'luerit h' paulati
 defisit r dissuēcat in tēpato acre. ¶ Cōstātīn' aut pau
 cas cās pōit r paucas diuēdōes vt breuiloqu'. p' g' diuidit
 dolorē capitis in cephales ex p'uata cā capitis r cepha^{am}
 ex remota cā: q'z ponit distinctionēz dicēs: q' si mō p'ns
 mō recedēs fuerit. i. ab alijs mēbris: q'd frequēter p'tigit
 ex stō q' directe iussat in ceruicē. vñ Cōstān. si dolor est
 in capite nulla certe cā extrisec'. i. nō ex cā p'mitiua vt ē
 aervigilia r h'z r n' sit p'mitiua sup'. S'z mō adfit mō abfit:
 hūiores sunt collecti in stō vel in mēbris inferiorib' sup. r
 maxie acuti sup. de nā sui vel p' sui putrefactiōes. Unde
 acutus fumus resoluē: r tūc dolor maxie sentit' cibis in
 stō ebullitib'. S'z stō penit' exite vacuo cibis nō sic af
 fligit' r sentit' iste dolor poti' in sumitate capitis: in qua
 stō' directe iussat: q' dolor ex alijs mēbris poti' respi
 cit alias ptes capitis. Q' si sit sine iternissidē. dolor. n. cō
 tinuus capitis de p'uata cā sup' craneū vel sub craneo cō
 tēnus vt ē morbo officiali r cōis: quas cās auctor iste p'
 termittit tāq' sēfui māifestas: sic p'termittit malā p'plo
 nē absq' hūioris vicio: q' alterātia ad ei' curā sufficiunt.
 In h' g' breuiario breuissime cās describit hūiorales. iij.
 q'ru'z ponit signa r postea curas. Ita q' p' simplices dat i
 telligere p'positas. ¶ Dīc' g' si sit ex sāguis: iste dolor vi
 get r regnat i medio frōtis vbi sūt vene p'line p'texētes
 duas pelliclas: q' duos vētriculos anriozis cōcautatis di
 stinguūt. Si ex colā nū. ponit sig' co. ru. r iste dolor ma
 gis viger in dextera pte pp' epar r pp' venas cistis fellis:
 q' directe illi supponunt'. vñ co. illic ascēdit. Si ex co. ni.
 r ista pp' splenē q' est in sinistra pte facili' ascēdit in sini
 strā pte capitis p' venas directe ascēdentes a splene. vñ
 melicis caput pēdet a sinistra: sic colericis a dextera. als.
 vñ melia caput petit a sinistra pte: sic colā pte dextraz.
 Si de flate. r h' viger in occipitio. Spina. n. r ps posteri
 or sunt sup'loza. r parū sāguis hūia. vñ occipitiū directe
 est oppo' eis pp' h' crudi flatis ē receptiū. h. in li' institu
 tionū: q's sit ille liber ignoro. S'z credo q' sit lib' anatho
 mie vel de iuuamēto mēbroz. nosce opz q' caput in 4.º
 ptes diuidit: sic dēn ē. pmo p'cauitas duas ptes bz disti
 ctas r sepatas apō sensus r mediā r postremā p'cauitatē.
 ¶ Si caput ex aere doluerit. cās tāgit p'mitiuas cepha
 le: sic est aer ca. r fri. r. ex aere frō: per q'ndā vētositatē.
 per q'ndā. q. cataractas. q' si iter meatus. s. frūs aer. catara
 cte vie sunt occulte. h' tñ sumit' p' ozificys manifestis: vt
 sunt aures. nares. os. r ēt. p' poris occultis: sepe tñ catara
 cte dñr vie spūs visibilib'. r itēz op'lo viaruz illaz q' est
 morbo officialis: qñ q's bz oculos claros r nihil videt. q. f.
 cataracte sūt p'strictē: q' frūs aer igredit' p' illas infridas
 cerebz: q' frū ē nātr: r frū est p' totū coꝝ: q' p' neruos
 r venas r arterias fridus vapor penetrat r totū ifridat

Si calore solū. h' h' rō q're fluxus sit magis ad vñā p'tez
 q' ad aliaz: q' quedā pars est fortis r bñ resistit materie
 influenti: quedā autē eē. ¶ Opz aut itueri. In initio cu
 re ituedū est vtrū cepha' sit morbo p' se vel alteri' egritu
 dinis sinthoma. Si at ē alteri' morbi sinthoma. p' subue
 niendū est cāe r curādus est morbo q' ē cā. q' curato cura
 bi' egritudo cephales. si sit morbo p' se p'siderādū ē si sit
 morbo hūioral: r si san. sit i cā: sic dīc' auc. scarificem' p'leo
 palmo. ¶ Dic' q'rit cū talis scarificatio mag' puocet sin
 copim q' flōmia q're iubet fieri scarificationēz. Itē q'rit
 q're p'ls. puocat sin copiz. Ad p' mōm ē q' citi' puocat ad
 sin copiz r cōfortat: q' nihil ex h'it nisi sāguis g'f'us flatic'
 r melic'. ¶ Ad z' dōz q' h' p'tingit pp' spūs reuocatio
 nē r extēsiōes: q' p' sūt cole sup. p'pe co. r directe: r indire
 cte sāguini r eē. r sic de alijs. colaz ru. dolor capis de ca
 lida cā nō solū curat' cū fridis: sed cū illis debet poni ca.
 ad aptiōē poroz vt f'ra possint penetrare. r s'it fit in si
 rupis aliqñ. castiesi. r iuube. ponit mām colagogi: s'z nō
 ordinat. q'd est lenificatiū r sāguis mūdificatiū q'd p't
 fieri i se. Si febris nō fuerit. cū. z. i. de yerapig. q' yerap.
 multū est ca. ex aloē loto. lanet aloē sic. pulueriset r pul
 uis ei' in aq' iussidōis dragagātū v'l gūmi ara. ponat r per
 noctē tēpat. r ibi a sua malicia rep'mit: nec ab effcū laxā
 di nisi paz. Alij ponūt i succo feniculi. Alij i aq' simplici
 f'ra r tñ valz. Incipiente ifirmitate. h' ē ab initio vsq' ad
 statū: q' in statu nihil ē faciendū: cū fortis tūc sit dolor pp'
 crifim iminētē. fiat g' illinitiōes q's dixi in p'n' r in aug'.
 Inter q's sume valz oleū viol. lac mlieris cū pauca cam
 phōa: r opio q'd ē nimis narcoticū r stupefactiū r frū q'
 fugere oz r mādragorā ne forte nimia ifonietas piculū
 iducat. Nūmia. n. narcoticitas nūmia opat' poroz cōstri
 ctionē. vñ hūiores attractos ad modū vētofe oio retiet.
 vñ maior dolor r mors segtur. sternutamēta. i. illinitio
 nes: sic camomileon cū pauco oleo ro. camōilla. n. est pa
 rti ca. r aliq'stūlū stiprica. lacte. m. admixto. q' fugant pu
 elle. h' lac ē frūs r hūidiū. Nisi rosacā vel salicis. q'd ē
 p' Ysaac i li' febriz. ca. de effimera. pp' solū ardorē dīc' q'
 aq' ro. si nō hñt reuma capis illiniēdū ē. si vō hñt reuma
 cauēdū ab aceto r cāphora r oleo: r q'qd dicat auc. h' ra
 ro faciendū est: r vbi nō forte reuma ē aq' ro. vel cāphora
 paz hñt pōticitatis. vel dōm q' talia nō sint capiti ifum
 dēda: s'z fumus istoz p' nares ē odorādus. vñ in li' fe. yf.
 subiūgit. narib' coꝝ iponit fumus. Si vō reūa sit de frā
 cā fiat fomētatio ca. mltā fiet poroz aprio: r hūoz ptur
 batio. Si fomētatio f'ra p'strictio fit r totalis retētio. Si
 enī reūa sit ca. p'z q' talis fomentatio nocet: q' fit maior
 dissolutio si frigida fomentatio fit. segtur idem q' para
 tū ē eūari retiet. vng' camōileō i reūate calo: nihil nocz
 v'l olo ro. v'l euaporationes herbar' frāz: sic testat' ysaac
 i li' fe. ibi. Si pueniat ex calore solis. itēz sal r oia acuta
 i calā cepha': r i calō reūate sunt vitāda. ¶ Si ex frido
 hu. sit dolor h' p'cedat eūo. vñ nōndū q' glutiosus hu. nō
 pōt fortis medicia eūare: s'z mag' debilis r frequē. tales
 enī nō obediūt subite eūoni. vñ me^{na} obediēs r laudabi
 lis educit: theodorico. i. e. iupiston: q'd spāl' fuit iuētū r cās
 m'iel. vōitū. vōit' fit bon' p' hūiores frōs stōi sic. pone ro
 tulas rad. raphani i ori' diuē. dimitte iacere p. iij. dies:
 r 4.º die da. y. ieiuno stō sequēte potu oximellis: r ita ter
 vel q'ter. In 5.º vice rotulis r ori' accept' bibat de aq' sa
 lita ad q'stitarē lib. s. h. n. mās digestaz leuiter educit: r si
 ne picto. In vōitū vō 4.º p'siderāda sunt. mās digō sic in
 far' largitas pectoris: cōsuetudo r potio medicīne als.
 positio mās: sternutamēta. i. illinitiōes in frida cā. cum
 succo caul. r blete r camomil. h' oia ca. sūt r fic. i. i. g'. In
 funde i ytraq' aure vñā guttā si voluerit violēt' agere

De egritudinibus

adde par castor. h. eadē valēt ad mēstrua prouocāda z ad difficultatē pr. ad mortuū fetū z scōinā educēdā si cū vino ca. admisceatur. Ardore senferit. h. ex debilitate cerebri. v. hūorib⁹ ca. attractis. ad balnea. i. stupbas. Et pūssidē vel apate vel ruptura cephalicaz icide. cepha^{ca} ysa. in loco nō solū assignat curā dōloze capitis: s. ad sāguis mūdificatiōez: z ad pūssidē a maiori dōloze. dō. n. in oī vulnere casu z pūssidē sāguis eēbi cito: ne ad locū dōlētē plus debito fluēs magi fiat nocumētū. vnas passas. he hūit subam valde diureticā. vñ optie sunt sple nis z epis cāis. lētes rose z mirre. Ista mām repentiūt a mēbro lesō z pseruāt ne ad locū dōlētē fluāt hūores z fa ciāt apā. phibēt ēt hūores ne inflāment z febrē iducant. Si g vōit. p tpe frido vel pp dōloze spūaliū. potiōes pi gras. i. amaras: qz tūc quertas te ad pūocādū vētrē si vo mit nō hz locū. p pigras itellige oēs yeras. sapiētes idu strie Joā. o. amas. antidota sūt valde laudabilia i cāis ca pitis. cū aq ca. i. seqūte vsu aq ca. carpobalsamuz. qcgd ē de balsamo. ca. z sic. in. y. aliphimi. i. rubei optimi arōa tici. t. hūi epi. sene camedreos lōgo vsu z soluūt qrtanā verā. acori. rad. est cuiusdā herbe. ca. z sic. pēfū. i. soliduz. i. pōdus. z. i. z. f. stōaticū. h. nō ē vsu. fiat at laxatiū cere bri obfūādo dietā z stupbādo z balneādo: z silt i opiat z i flōmia qz p videris expedire. de li. dēalogi. lib ē pri nēs ad practicā. Pille auree. pp suā bonitatē z laudē: qz meliores sūt hz. R. aloes. z. i. mastici. z. f. ros. gariofi. an. z. y. croci. z. y. p. fice d viciū capitis cū succo feni. d viciūz stōi cū succo abfin. caul. z melle. z iste pū accipi de. xv. i. xv. z abundantia flegmatis in capite z in stō ad pondus v. denat. v. l. z. y. sine digōne mē z obseruatiōe dietē.

De emigranea.

Lap.

XI.

Erebruz diuiditur: in longitudine in dextram z in sinistram partes: habet que lineam mediā: qua vētriculi me dij differunt. Si in capite aliquoruz humoz ascendat fumus: z a natura in dextra parte ppellat doloze ibi gñatur. Si in sinistra idē patitur: z emigranea vocat. Quā passio nem sic curare disponimus. videndū est vtrū sit de calidis humozib⁹ vel de frigidis. qd qdē itelligit vt in caplo de cephalea dīrim⁹. Si de ca. sit humore flōmāda est cephalica vena ex ea pte in qua patit: z cū catarrico purgabitur quo acuta colā ru. deponit: sternutatiōes sūt faciende cū oleo ros. vel viol. z lacte mulieris puellā nutrientis. sternutatio infirmāti appo net loco de coriandri succo. vlr purgatio adhi benda est eadē rōne qua dedim⁹ de cephalea. Si de frigidis patiat humozib⁹ cū yera fortis sima. S. yeralogō. theodoricon z silib⁹ pur gabit. Sternutatio fiet cum oleo nardino vel camomil. z de hoc oleo in ipsa aure vbi do loz est parum iacta.

Erebruz hois s. Auic. tres hz ptes. subaz velatā. z me dallas. ventres plenos spiritib⁹. nerui vō non sūt ptes cerebri: s. tanqz rami. pcedentes ab eo. Diuidit aut alio mō in longitudine fm tres vētriculos. vnusqzqz aut vē ter in sua latitudine hz duas ptes: s. aūrior ps ē sensibi lis separatiōis in duas diuidit in dextrā z i sinistā qz se

cit nā ad distinctos odoratus: z ad expulsione supfluita tū cū sternutazione z ad pcutiendū spū vībile siue sen sibile z ad suas opationes. cū igit qūbz pars nata sit ad sui ipsi saluationē mās sibi nociuā nitit expellere. vnde fortior pars mādāt minus forti suas supfluitates. vñ so let i debiliozib⁹ fieri collectio supfluitatū. vñ doloze. Lū igit in capite sit tāta distinctio s. diuersas digōnes. als. distinctiōes cerebri ptingit vnā pte esse fortioze alia. vñ vna ps magis dolet alia nō dolēre: qz vna ps est munda nō infecta. alia e. cū igit in ca: pcedēte de cepha^{ca}. i. de vli repletionē capitis. signa cās curas tradiderit. h. intē dit de priculari pas. capitis: sic de emigranea vel mono pagia vel clauo ad curas istaz passionū tāgendas eadē via z eisdē signis est pcedendū vt in cepha^{ca}. **D**ico g qz pūssidē est vtrū sit a cū exteriori vel interiori per pūa signa. z si ab exteriori vtrū ab acre distempato. vel a casu vel pūssione. Si a cū interiori: cōsiderādū est vtrū fm viam crisi vel fm viam finthomatiz. qz fm viam nāe tūc nihil est faciēdūz. si aut fm viā finthoma tis cōsiderādū est vtrū sit per se morbus vel accis al terius morbi: sic febris vel apatis qū fm h diuersificā da est cura. Si sit accis morbi p curetur cā: z postea de struat accis nisi forte emineat periculū i quo casu per mutē curatio. Si aut sit morb⁹ p se pūssidē est vtrū ei cā sit malicia pponis cū mā. vñ fine mā. si vñ fine mā alteratiōe idiget per oppositionē. Si aut cū mā confide rādūz est vtrū a cā puata vel remota. Si a cā puata con siderādū est vtrū cā sit ca. vel frigida. bu. vel sic. Si a cā remota cōsiderādūz est vtrū remaneat fluxus z de mandatio humoris a remota parte vel non. Si aut per seueret fluxus: z reuma ab alijs pib⁹: tunc flōmia z ena cuatio faciēda est per oppositū. Si aut fluxus cesset oio: tunc per eādē partem. z h gñale est in omni cā reuma tica. Si recens est reuma z corpus existat plectoriciū: qd dico: qz si corpus nō esset plectoriciū: imo magi haberet bu. penurias qz abundatiā tunc per eades pte esset euas ciādū z in reumate recēte: qz qd dabit qd nō hz: verūm quō seī qū cesset flux⁹ vñ reuma vel nō. **D**ico qz sic. si co qnt seīa diuretica i aq i tpe ca. i. vino i tpe frō: z loco pa tiēti supponant z augeat doloze. reūa ē i cursu z corp⁹ est plenu. Si aut doloze minuat nō: tūc fiet p eadē pte flōmia z eūo pferit. h passio sit recēs. **C**ōstātūz g ponēs cap^m de emignea cū hūozis vicio p ponit cerebri anathomā: vt oñdat qz emignea pte ē sic cepha^{ca} diceō. cerebuz diuidit z. s. z lōgitudine: vt pus hitū ē: qz tres vē triclos qz capitis lōgitudine extēdunt: s. nō ē rotūdū: s. sic cera pineata. i. rotūda leuiter ppsa in dextrā z sinistā pte. hz lineā mediā. qz vnusqzqz vēter i latū duas hz ptes. S. vēter aūrior magis māifeste. De calis bu. ps qz itelligit de emignea hūozali ex eades pte. s. cessante reu mate i corpe nō plectorico. i. emignea de remota cā. z cū catarrico. si flōmia nō sufficiat. qz si colā sit i cā. sternuta tiōes. i. illinitiōes. Si de fris breuiter tāgit Auc. curā: qz ps p curā cepha^{ca}. sternutatio i vō sensu: qz in frā cā iuuat mor⁹ violētus ad calozē faciēdū: ad mām exantiēdas. In calo vō nocet. **D**e doloze cranei **Ca. XII.**

Aliquādo cranei cū molestatiōe ma gna doloze patit nūmū vt qū mallea tione quādā ifirmus in capite sentiat. nec vocē nec sonitū aliqū pati possit n3 lumē n3 splendorē. Et ex colā ru. contingit vel ex ventositate grossa. Si caput debilitatū inueniat. si ex colā rub. nūmā pūssione sentit.

calidā si ex grossa ventositate granitate ⁊ the-
tinositatem. **C** Si ex colera ru. eē certificabi-
tur: oportet vt ea purgetur ⁊ caput lauetur cuꝝ
aqua vbi papaueris cortices: viole ordeū psi-
lī frondes ⁊ filia sint cocta. **S**ternutatio fiat
cū oleo violato ⁊ viol. **S**i ex nimīs vigilijs patiat
cū oleo violato ⁊ succo papaueris ⁊ lac. ster-
nutatio cōficiatur. **E**pitima capiti est appo-
nendū. **S**andali quocūqꝝ aqua ros. ⁊ oleo
ro. ⁊ similia. **A**nutriat cum crisolocanna. por-
tulaca: cucurbita: ⁊ similibus. **C** Si dolor sit
ex grossa v̄tositate dam⁹ theodoricon. yera.
S. vel ruffini yera pusidos dabis vnaqꝫ no-
cte. 3. i. ⁊ .f. de yerapigra v̄l. S. pill. vel archi-
ge. yera. danda. añ. 3. j. ⁊ .f. damus sambuce-
leon cum anetino catartico. damus ⁊ pillulas
cochias. caput lauandū est cū aqua vbi camo-
milla: sansucus: mellilora sint cocta. damus ⁊
epitima de aloec: myrrba. eē. ⁊ silibus. **S**ar-
garisina de yerapigra cuꝝ aqua calida ⁊ viol.
fiat. **S**ternutationes de musceleon: anetileo:
camomileon: nardileon: balneū fiat frequen-
ter. a cibis malis abstineat: cinio: aromatib⁹
⁊ aniso vtantur. in potibus vtantur vino odo-
rifero ⁊ veteri.

C Hoc caplin est de monopagia ⁊ emigranea ventosa et
vaporosa que ventositas pōt esse ex co. grossa ⁊ ex quoli-
bet humore. vñ est nimius dolor: qꝫ v̄tūs fortior pene-
trat. malleatio. i. frequēs percussio. nec vocem nec soni-
tum: qꝫ aer interius impulsus iuuat interiorē aerem ad
distēdēdas pelliculas. vnde fortior fit dolor. neqꝫ lumē.
qꝫ disgregat sps. vnde magi est distēso pellicular: ⁊ ad-
ditio in motu. ex co. ru. ttingit. i. vaporosa penetrante p
pelliculas. ⁊ ventositate grossa. aliunde ⁊ de alijs adue-
niētib⁹: quod fit sup. si in capite debilitates inueniat. a
p̄ma creatione v̄l quouis aliquo accidēte. ex col. rub. ni-
mā percussione. i. acutis punctionē. ponit signa quādo
ex co. ⁊ quādo ex alio hu. vel ex accidēte. gūitate. ex fri-
gido hu. vel vapore. thetinositate. i. tremorē vel saltum.
sternutatio talis illinitio que valde pdest cōtra instan-
tiā vigiliā. **A**ccepe oleū ro. vel viol. populeon aqꝫ rosa.
succū papaueris ⁊ lactuce ⁊ lac. m. añ. fac inunctionem
super fronte ⁊ tempora: supra venas pulsatiles in volis
manū ⁊ pedū. h̄ pdest in acutis pas. de co. ⁊ si apposue-
ris parū de camphora melius erit. yera pusidos. p̄p̄ius
nomē est auctoris. pusidos solidos. i. inuentor hui⁹ yere.
Lus anetino catartico. i. mitigatio. ab anesis qd̄ est ve-
ra quies. h̄ enī pōt emplari extrinsecus ⁊ intrinsecus: ⁊
cū succo valente ad idē sicut solet fieri de requie ⁊ de ru-
bea in ca. cā. de aurea v̄l oppopira in frigida. est autē ane-
sinum catartici cuꝝ opiata antiquata.

Vertigo ⁊ scorhomia visus est corru-
ptela ⁊ subito apparent patientibus
oia quasi volubilia nebulosa sentene-
brosa. **C**ausa istoz nimia ē humo-
rū abundantia cuꝝ ventositate mixta: b̄iores

isti cuꝝ ventositate mouētur vel fumo in capi-
te de quolibet mēbro sicut stō ascēdēte. **C** Si
hec passio in solo sit cerebro sentit granitates
in capite ascendentes: ⁊ sonitū in auditu: cor-
ruptionē in odoratu: vertigo ē durabilis neqꝫ
dimittit. **S**i est ex stomaco sentit abhominā-
tionē ⁊ in ore stōaci dolores ad tēpus: scorho-
miam habēt siue vertiginē ad tempus dimittē-
tem. h̄ fit cū fumus a stōaco ascendit: dimittit
cū fumus a stōaco nō ascendit. **V**ertigo p̄-
prie certificata ā cerebro cephalicā innuit de-
bere sloborhomari venā ⁊ sanguinem minui
quātū sufficit. **S**i tñ oberit defectio virtutis
vel frigiditas aeris. cōsiderādū est tempus ⁊
etas. **D**amus bis i cura yerapigrā. S. in qua
duc ptes aloē ⁊ vna aromatica: sicut pillulas
aureas vel que diximus cerebz mūdificantia:
sicut yera. **J**o. **D**am. stōatici. pedes ifirmi in
aqua cal. sunt ponēdi: a vino abstineant: can-
libus: lentibus: lactucis ⁊ silibus. **S**i sit ex sto-
maco scorhomia catartici de agarico dam⁹.
Sirupum de absinthio cum yerapigra ⁊ vo-
mitum pronocamus: a cibis abstineant in sto-
maco inflationem facientibus.

C Iste passiones diuerse sunt: qꝫ tamē in radice est causa
eadē: ⁊ cura: de illis in simul tractat. est autē vertigo quā-
do oia vident v̄l in gyruz: que fit de fumo penetrante
ad partē cerebri anteriorē. vnde spirit⁹ visibilis tur-
batur ⁊ in gyrum a ventositate deferēte voluitur. vnde
aia hanc rotationē ponit interiorē in exterioribus que
non est in exterioribus: que non apprehendit. nisi per
corporeū instrumentū. i. spiritū sic rotatum. **S**corbo-
mia est de grossiori fumo stabili fixo in v̄s spirit⁹ visibi-
lis. vnde perfecte ad pupillā transire non potest. vnde
v̄trobiz est visus corruptela. hui⁹ vapor quādoqꝫ per
causas exteriorē generatur vt in pueris in gyruz vertē-
tibus siue voluentibus se. vnde per motū fit resolutio
⁊ vaporis rotati generatio. fit iterum a mala p̄plexione
diuerfa per continuam actionem distemperatā in suum
oppositū: sicut patet exterius in igne ⁊ aqua. fit iterum
a causa p̄iuata capitis ⁊ a remota. **S**ed differūt quoniā
hui⁹ est interpolatio. illius autē nō. **P**otest autē fieri de
quolibet quatuor humoz in capite vel extra existentū.
Si igit sit de sanguine apparēt corpora rubea ad modū
scintille. **S**i de co. sentit se leuem sicut volantē. ⁊ est ma-
ior punctio. **S**i de flegmate aque plurime apparēt ⁊ cor-
pora albiora. **S**i de melacolia videt se cadere de alto: et
nigre figure apparēt. **C** Si de sanguine slobotomia cō-
petit: ⁊ postea emagogū detur. **S**i de alijs humoribus
p̄p̄ius medicinis purgetur. **I**n omni autē causa si corp⁹
est plectoricū sēp p̄mittitur slobotomia: qꝫ timendū
est de putrefactione humoz p̄pter concalcationē ipso-
ruz: ⁊ vt materie possint melius penetrare per vasa ⁊ ite-
ruz vt natura grauata alleuietur. **I**n capite ascēdente. i.
in anteriori parte se mouente. **E**t sonitū in auditu. i. tin-
nitum. p̄pter fumum cum impetu impellentem tym-
panū auditus. **I**n odoratu. **I**nfecto enī spiritu odorabili
impediū sua opario. pedes in aqꝫ sunt ponēdi: si nō sit cā
reumatica. lentib⁹: caulib⁹. h̄ enī frigida sunt ⁊ fumosa.

De egritudinibus

C De litargia.

Laplin.

XLIII.

Refectio memorie et facilitas recordationis substantialis cerebri pupis stabilitate et eius innuit perfectione. Ecce tra boiez obliuiofus et dure intelligere necesse est faciant. Quod sit euz in pupi cerebri humores nascuntur flegmatici: qui fere nihil horum pretermittunt memorie. Si ex vicino sit tepore cum multa oscitatione et oris apertione: neque meminerint os claudere: ex multa flegmatis frigiditate et humiditate euz in pupi cerebri superat et aiatuz spiritum suffocat. hec infirmitas vocat litargia. Si tamen vocat frigida frenesim que sepius contingit senibus in frigidis et humidis regionibus. Si hanc curare velimus portionem damus caput mundificantem ex frigidis et grossis humoribus: sicut theodoricon. pill. cochias: stotaricon et filia. he quoque pillule sunt filr iuuatine et valentes ad grossos et flegmaticos humores doloris capitis facientes: et ad litargiam. R. aloec. 3. r. agarici: sticados. an. 3. iij. colloquintide: mastice: cassie: spice: ciamo: m: gariofil: squinanti. 33. anisi. 3. i. et f. fac pilulas in modum piperis. da. 3. iij. cum aqua calida. post hanc mundificationem capitis epithima faciendum est in eadem pupi calidum et dissolutum: sicut nardileon: castoreleon et piritrileon: sifamileon: sambuceleon: laurinum: sambucinum: et filia. Silr cathaplasma de sinapi et euforbio temperatis euz succo ruthe: vel de castoreo et cinere humanorum capillorum euz aceto distemperatis: cathaplasma Jo. Baui. valz litargicis mentem acuit. R. sinapis piretri affodilli. an. 3. xv. tepera cum salsuci succo: pupim cerebri sepe vngito inde. Stermutatio euz selithe fiat vel euz codi si vel castoreo. Sargarisinuz cum sinapi: origano: piretro: staphisagria: galanga: et silr cum yrapigra et oximelle squillitico et aqua ca. ppria huius medicina portio est anacardina vnaquodque die 3. i. et f. ieiunus bibat: si solus sit anacardinus. 3. p. accipiat. vtatur dyatrion pipercon: dyagalaga: dyacinum: trisera magna: et filia. Si inneterata fuerit infirmitas de castoreo detur quotidianie. 3. i. euz aqua ca. Inungat pupis capitis. naribus quoque idez castoreum apponat. Stermutatio silr fiat euz castoreo condisi nigella piperis et silibus: mastice thure cum piretro vel origano: staphisagria: vel cortice radicis caparis: accipiat oximel: mellierarum aromaticum: abstineat a scarificatione: et pupi capitis matine: et a fructibus et cibis humidis et frigidis omnibus. Hoc caplin est de litargia quod est aqua flegmaticum facit

in sube meatibus cerebri inter cranium et medullam. raro autem habet fieri in velaminibus: siue in ventriculis: siue in corpore cerebri: quia flava raro penetrat per puniculos. propter suam duritiem: neque in corpore cerebri propter suam viscositatem: siue pleuresis raro fit statica propter suam parvam penetrationem: et difficile inter pelliculam duram et nervosam. possibile tamen est quod fiat litargia de flate in suba cerebri penetrante: et pleuresis in puniculis costarum: id est raro. Nos autem ista egritudo ab accute quod inducit: litargia: et dicitur a lerbis: quod est obliuio: et agos quod est morbus: quod morbus obliuiofus: quod obliuione semper sequitur tale aqua. Hnatur autem litargia ab eo quod humor est staticus gnatur: et a comestione ceparu et a nimia repletionem storum: et a multitudine potus: et a comestione multa fructuum. Signa huius sunt leuis dolor capitis: et febres leuata continua: somnus grauis euz obliuio: pulsus debilis et tardus rarior: et multa oscitatio. In pueris autem adest infirmitas propter sui comitantiam cum storo: et in rursione pigri. vna autem istorum est siue vna asinorum: et aliqui supuenit tremor. fit autem tale aqua quicquid ex melica munda et dolor fortior sit euz rita et alienatione: oculi sunt aperti itutentes in vno loco. Si autem litargia sit in suba cerebri tunc somnus est quior: diffultas motus maior albedo lingue. Item dolor est fortior adhuc si sit in velaminibus: et sepe adest tenuitas vntior: neque illud est causa febrium: quicquid est accis sequens febrem: nunquam autem est sine febre: quod est in mebro nobili. Litargia autem quedam vera. quedam non vera. pueri autem auctor tractat de vera quod fit ex flate. sequitur autem litargia quotidiana continua: et quicquid febres emittit eas. si ergo in febre quotidiana continua apparuerit vntia ruffa vel subruffa per totum turbida: vel si in emittiteo ruffa vel subruffa inferius distincte liuens superius et postea sequitur vntia discolorata sine alio: uariatione patiens timendum est de litargia vera. Considerandum autem vtrum adsint signa mortalia: quod tunc sufficit medicum pronosticare mortem et fugere. Signa autem mortalia in facie et turgia sunt. v. s. liuiditas faciei: sudor frigidus in facie et collo: tremor: et iordinatus motus circa manum: sanguisuga appositae ad frontem non adherent. Si autem huius non apparent precipit auctor ab ipso pueri: flomari. postea administrantur clysteria vel suppositoria acuta vt trahat munda ad inferiora. Item puoca vomitu cum pena. In pueris autem repelle materiam cum oleo ro. et aceto: et post duos dies v. l. iij. admisceant dissolutiua: vt castoreoleo cum sirupo squillitico et deinde fortioribus quod adierit statim est vtendum. ponat autem in loco clarissimo pueris multum pleno vbi sit sonitus multus et clarior. trahat per pilos barbe. pungat euz acu: propter noie appellet. radat caput ab ipso pueri: fricent plantae pedum et vole manuum cum succo ruthe et aceto et sale. Item euz aqua ca. ppinet portio sancti pauli aperto ore euz cuneo. si aliter non possit vel opiata vel aurea. In medio frontis et in sinu mitate nasi apponant sanguisuga ieiune. fiat fumigatio: nes cum cornu capri: et cum capillis humanis adustis. huius multum exiccat. Raso autem capite in fine augmenti vel in statu fiat fricatio cum oleo lauri. ca. succo ruthe admixto: et oleo codi bulliat piper et piperitru et semine laureole: et ex istis fiat fricatio frontis et pul. sinapis supaspargat et vntose cum igne absque scarificatione ponatur: et dicitur Anic. quod quicquid in cistis cum vntosa est inuatiua cum multa et repleto sanguis aqua. Nutriendi sunt cum aqua luporum et ciceris: veteris latus custodiat per suppositoria vel clysteria: sterco columbinum cum melle cathaplasmatum inuat. fricatio cum radice lili et perferle fiat in occipito. vnta exercitio est quod postea. Perfectione memorie ab organi bonitate puenit perfectio operationis et ecounterio pcedit malitia in ope. Primi horum super quod mittunt memorie perfectione operantes. Si ex vicino. id est si recens sit passio et noua. Luz multa oscitatione: quod in pueris

humores dissoluunt i fumos replētes lacertos motiuos
māibulaz cū calor adhuc nō sit submersus: vñ ēr' expt
sua mouet ad eos expellēdos: vñ oscitatio. (Si hāc cu
rare velim' aggredir' curā cū laxatiuis: sic theodoricon
anacardi. S; istud nūq; est dādū in febre: s; itellige de
litargia que est cā febris i in pñ' dū adhuc vñus est for-
tis (cochias) maloz humorū purgatiuas (sticados). i.
arabicū ca. z sic. i. p. (sifameleos) h p se nō valz qz nimis
est humidū z obtusū. alyz igit' admisceat: (cū succo ru-
the) h spālīs est in hoc casu: qñ multū pfortat caput: va-
let ēr' ptra epilepsiā de puata cā capitis cocta cū vino z
emplata z cōtra appoplexiā p clistere iniecta. Itē valet
cōtra venenū. z valz ptra opilationē matricis renū z
vesice: de frigida cā bibito succo vel pessariato vñ cliste-
rizato vñ puluerizato. Itē valz h yliacā z colicā si coquā-
tur cū oleo laurino z vino forti si ponat' supra locū do-
lentē. valz ēr' h lūbricos ei' succus bibat' z aq decoctiōis
eius: z ipa sup locū ei' cataplasme (selite) opiata antiq;
(potio anacardina). i. decoctio facta de ruta lauendula
betonica saluia appositis anacardis. z. i. vñ me' acuta cū
anacardis. si solū sit de anacardis magnū periculū est
dare anacardos (solū). i. sine aliquo pfortatiuo (cappa-
ris) loco ei' pōr poni tamari'sc' vel radix geneste (a sca-
rificationē). i. p fūda icisione ppter dolorē. caraxatio
vero potest fieri. i. inciso in sumo.

De expurgatione a sōno. Cap. XV.

Si patiat' pupis cerebri de flate z de
colera ru. p mirtis reddit' ifirm' qua-
si mortu': oculos tñ hz apertos: aia
nullā molestationē tolerat. Quiescit
cū flā ifrigidē z humectē. expgiscit exsiccita-
te ac acredine colere ru. C Ande. S. intentio
nra in hac ifirmitate medicāda est mundifica-
tio cerebri ex his duob' hūorib' sibi substātia-
liter oppositis: dāda sunt catartica vel qdlibz
aliud hz ea que magis dñari videbunt'. Sed si
sunt eq equaliter fiat medicia: post mūdifica-
tionē pupis cerebri: lauet' caput cū aqua vbi
camomilla: anetū z mellilota: sansuc': z filia
sint decocta: sicut viola rosa: z filia. Anga-
tur pupis capitis vñguēto de tartaro z myrra
facto: aloē: croco rosa. z sandali: memite cū al-
bugine oui: z oleo ro. cū aceto tēperatis: vñ-
gatur ēr' cū camomilcon: nardino: anetino: co-
lto: nigella: z silibus. misceant' his alia genera
olei frigida: sicut oleū ro. viol. z nenufar.

Hic dicit' d litargia nō vera qd est apā ppositū ex hūo-
ribus directe oppositis: vt est flā z colera que p vicinīa
tē sicut dicit' yf. vbiq; pñt aggregari vel ad apā vñ ad fe-
bres: qd piculosū ē. C h aut apatis cā ē multa replo z
gulositas z multitudo comestitionis rez diuersaz: z pci-
pue in eadē mēsa: qd nā nō digerit. vñ hūor idigest' faci-
le ad apā puerit: sñt potius z ebrietas coadiuuāte ocio
z vite suauitate. vñ plima supflua colligunt'. Iti hūo-
res pñt colligi eq ltr vel ic q ltr. Sic eq ltr eq ltra sūt mala ac-
cidētia que sunt mā vel cā maloz humorū vt est suber z
ebuma vel sabara. Si aut vñ vñcat supra reliquz et
occidētia illi' magis sunt manifesta. qz si flā vīcat supra
colera tūc suber. i. dozmatio est maior. Si aut co. supra
flā. tūc tuma. al. ebuma. i. vigilatio ē fortis. Lū. n. flā mo

uetur tūc cerebz ifrigidat: z tūc maxie puat' sensu z mo-
tu: vñ adest somn' grauis. Si mouet' co. tūc excitat' z hz
oculos aptos: eos tñ imobiles sine palpitatiōe. Lofa. n.
opat' ingertudinē z alienationē pnuas z nō pmittit' su-
bet multū pñdanti: si ē mor' flaris subet opat' z clau-
sionē palpebray. In tali apparēt qdā signa mala: sicut i.
ordinatio sermōis. sonit' gutturis. difficultas trāsglutie
di: z distillatio aq a narib': z si adsit retētio egōnis z vñ-
ne peius est: z festina resupinatio si vñt in latūs: h passio
silis est litargie in imobilitate z taciturnitate z sōnolen-
tia. S; differunt qz in litargia rara est aptio oculor'. ibi
mutat' color faciei ad viriditatē vel ad ruborē: z eleuat'
multū palpebra ad supiora. Itē silis est pfocationi mñ-
cis. S; in pfocatione manet facies in sua dispōne. neq;
vñ pferre pōt. hūo mutat' facies z posse est sermōne p-
ferre. pulsus aut in hac passioe velox est frequēs magis:
qz in litargia vñ min' qz in frenesi. C Lōstantin' po-
nit curā breuissimā nō mltū vñlem. tāq; sit paties ppos-
sui z obediēs medico cū dicit' māz digeram' z digestam
euacuem'. S; h hz locuz vtute nō succubēte. Auicē. aut
curā ichoat a flōmia z a clisterib' acut'. embrocis: epñs:
sternutatoriz z ab eñonib' subtilib'. i. a resoluētib': fiat
flōmia de cephalica: q magis ppetit qz i litargia vñ: tra-
haē mā ad iferiora cū clisteri acuto ab ipso pñ: z semp
sit medicia pposita hz ppositionē humorū: z in clisterib'
z in alyz subtrahat' dicta in q tū posse est: seruata tñ vñ-
te: vomit' aut in h casu multū inuat: qz mūdificat flōm
z caput. Alex. aut ab ipso pñ' ordinat oleū ro. ad capitis
pfortationē. deide acetū sglitici: qz multū exicat' z cō-
fortat. acetū aut co. z flā dñruit. postea iubet appōi oleū
sitionū. h est de cucumerib' agrestib'. deide pulegiū: ad
vltimū sinapismos resolonis. Jubs ēr' castoreū narib': i.
sufflari ad obtaricū. i. sternutatoriz: h tñ suspectū est
in coipe plectorico pp nimā discussionē. In plectorico
aut pcpit dare. z. i. dyagridy ad laxādū vētre: qd est val-
de laudabile z facta euacuatiōe multū laudat balneū. i.
stupa. In egritudine molliori z hūidiori. tinā vñ z solū
in egritudine sicciōri: qz multos se dicit sic curasse. Sic
eniz mā dispgit' z resoluē: z ad superficiē trahit'. Dieta
aut hz ipz optia est ex amigdal. cū melle vñ cū pñsana cū
porris vñ cū yfopo si se. nō fuerit fortis: s; in se. nō pcpit
nisi pñsana cū oximelle vel micā panis cū ydromelle.
(Si patiat' pupis). i. apā (qz si mortu'): qz inobilis. ipe-
dit eni sensus z mor' (aia nullā) ablato sensu auferit' do-
lor: (digesta aut) duplici digesti uo fiat digō in tali casu:
z duplici medicia fiat purgatio: z ista sunt eq ltra. Si hūo-
res eq ltr dñent: z si magis alter dñet. augmentent' dige-
stiuā z laxatiuā. de f g ex pte co. oxizachara ex pte flaris
oximel laxatiuū siue catarticiū impiale z ycrapig. silr de
opiat' detur aurea rubea trociscata.

De stupore mētis. Cap. XVI.

Stupor mētis est qñ sōn' oculis clau-
sis qd fit duob' modis: vel. n. ifirm'
nimiū est somniculosus vel paz. Iti-
mia somniculositas trib' modis con-
stat: vel de sola humiditate: sicut ebriosi patiti
tur: vel de sola frigiditate: sicut in ninē vel gla-
cie cadētes sustinēt: vñ de vtroq; sicut in apo-
pleticis videm' z litargicis. Secda pua. i. som-
niculositas nō est sōn': s; qñ pigritatis dozmī-
tio: qd nō zigit' nisi ex defectione z dissolone
virtutis. C hēc ifirmitas vix aut nūq; curat'.
N

De egri. cerebri

utrum aut sit ex frigiditate aut ex humiditate sit cerebri pvideat. Si ex humiditate pedes infirmi in aqua calida iponantur et cum sale fricentur: camomilla: mellilora: rosa: in aqua decocta infirmo apponantur ut per nares fumus eorum ingrediat. pro capitis illa aqua lauetur: et decide cum oleo ro. et aceto vngatur. ¶ Si ex frigiditate sit sola ovis ut pro cerebri calefiat cum aqua ybi camomilla: cetaurea: mellilora: calametum: ruta: et filia sint decocta. Bein cepus vngatur ex muscelino: nardino oleo et filibus. ¶ Si ex frigiditate et humiditate infirmo adiungatur exercitium: sternutatio cum castoreo fiat cum codiso: nigella: et pipe qbus cerebri moueatur et calefiat. Sternutatio alia cum felibe et muscele: et oleo nardino odore castorei et ruta: fumigatio fiat cum lichino bobbacino prius accenso et extricto. Bellicarum aromaticum et optimel dent ad bibendum cum sirupo calametino. Abedica h infirmitas itidem ut liturgia. Si tamen in liturgia pupis et in h morbo pro cerebri curetur. ¶ Si ex defectu et dissolone virtutis cum camomilla: rosa: viola: in aqua coctis vngatur cum fadalis quoque et oleo ro. et aqua ro. an infirmum dulcis sonit fiat de muscorum generibus: sicut capamula rora: et filibus. n. oibus aia delectatur et ex delectatione excitatur. al. confortatur nam.

¶ Hoc capitulum est de diminutione sensus et motus et appellatur stupor: metis insensibilitas et imobilitas: non a putatione: sed a diminutione: quoniam si tenet oculos apertos: et nihil videt neque mouetur: quod contingit propter humiditates aquosas vel per caput dispersas: unde insidunt ventriculi cerebri et tunice sue humectantur et remolliuntur et capita nervorum sensibilibus et motu rui opilantur. Cum enim cerebri in parte creatione sit frius et humidus et aqua sum quod dicat yf. de facili a suo possit ledi. tales igitur frigidi cadunt in apoplexias: ut dicit Galenus. h aquositas agete ocio et sono gnatur: quibus porri clauduntur et opilantur vici: unde phibetur resolo occulta a sensu: unde vapores aqua si retenti in aqua subaz condensantur: sicut pis in balneo et in olla cooperta postea ifrigidat paniculos et nervos in frigidat et remollit cerebri maxie. hec aut passio a. h. in li. de iterioribus congelatio cerebri appellatur. Mala etenim propter frigidam semper aggregat humiditates siue aquositates: sicut i senibus aqua semper parit corrumpit. i. stillicidium aqua a naribus. ¶ In talibus passionibus utile est magis digerere cum elixis confortatiuis: sicut opasene: dyantibus: pliris: dyaciminis: fiat fumigatio ex aromaticis: sicut myrra: gallia mus. laudano: thure: (digesta magis) purgetur si sit malis egritudo. si non calefacientibus et confortantibus et exiccantibus et vtedu. stupor metis. i. defectus vel diminutio apprehensiois (quod sit duobus.) diuidit hac passionem in duas causas: quod ex humiditate aquosa fortior est stupor: quod organum magis grauatur comprimatur. unde dicitur. (nimia sonculositas vel de sola humiditate). i. aquosa cerebri propter humiditatem. (vel de sola frigiditate). i. mortificatione et sic stupore inducere. et de utroque h est causa humoralis. unde maxia digo et euacuatio est necessaria. unde in oibus speciebus his organum grauatur spiritus grossi et ifridat. unde non potest fieri subtilis et lateris: quare virtus annihilatur. (et sonculositas.) iste stupor est minor: quod non est nisi a parte virtutis debilitate.

(pedes infirmi in aqua calida ponantur in qua decocte sint herbe sic ce sic e. rosa. ebulus: sambucus: ruta: ut in vaporosa infirmi trahatur et vapores siccis per eorum penetrant sudando. (camomille mellilora rose.) h sumunt nam rose confortat cerebri. (Si de sola frigida cetaurea). i. minor quod vera h amaritudine: unde fel terre dicitur. et sic. i. 3. gra. succum et pessaria et menstrua retenta puocat ex frigida causa attrahit et expellit (pessarium) istis est ad punctionem in melle. Itē succum et bibulum lubricos interficit. cetaurea super ymbilicum emplata eos occidit (Calametum) si fiat puluis de thimo et epibimo calameto et origano et faciat cum melle dispumato sume pdest in quartana via. in opilone splenis et epatis: meliam enim nāle digerit et paulatim educit. (sternutatio) h est multum suspecta repleto capite (lichino bobbacio) h est multum horribile. horribilia. sunt cerebri admistrada aromaticis ptribus inferioribus: ut magis huiusmodi trahantur: sic i suffocatione inficis (pro capite) h pars: quod capax plus colligit de aqua sitate que per totum cerebri est dispersa.

¶ De vigilis.

Lap.

XVII.

Vigilare est duobus modis. vni nāle et vocatur ex pfectio somni. vnde extra naturā et vigilie vocantur. ¶ Vigilie sunt ex nimio motu cerebri et ex siccitate colere ru. seu ni. vel ex nō temperato calore vel ex falsis humoribus: vel ex his oibus in cerebro nascuntur. ¶ Si ex siccitate sunt vigilie sequuntur angustie et siccitas et mutatio coloris in cure: et inanitio. Si ex colera ru. sic fit color citrinus: quod vigilie colera ru. mouentes in exteriora pellunt corporis. Si ex colera nigra fit color limidus. Si cum calore sit succedit angustie: sollicitudo alienationes: cogitationes. Si ex falso humore flegmatico fit quies et metis inspirationes: vigilie: hec propter agunt ut subalia desiccant membra corporis et perfectionem contrahunt digestione virtutis. Cum autem cibum in corpore non bene coctus permaneat totum vel plurime eius partes malos humores gnantur: unde et eorum palpebre vel facies tumescunt colores mutantur sicut humores cocreantur. ¶oportet ergo festinater medicari has infirmitates: quod magnarum sunt causa passionum. ¶ Conuenit tamen prius cognoscere si ex col. ru. sint vigilie: in his enim caput lauidum est cum aqua ybi papauer lactu. semine viole sint decocte. Sternutatio faciēda est cum oleo viol. vel lactuce succo et oleo insquam: cum succo portul. in fronte eius opium: zuccarum: lactuce se. insquam sunt ponēda que oia debet pistari et cum succo portulace temperari et vngi. ¶ Dulceam super caput eius lac mulieris puellam nutritis. Jo. dam. dicit si supposituras facias ex oleo somni generat: dāda etiā sunt catarrica co. ru. exinguētia dāda sunt etiā semina lactu. papauer. insquam: semen malue: et his similia. in aqua cocta si sunt necessaria. ¶ Si vigilie ex siccitate sunt co. ru. aquas iungat capiti infundi ybi camomil-

la: melliloti: aneti: cortices papaueris: semine
malue cocta sunt: post rasum caput lac mulie-
ris vel pecorini aspergimus: sternutatione fa-
ciamus de lacte mulieris cum oleo de cucurbi-
te semine. **C** Si vigilie sunt de salso flegmate
sternutationes de oleo ros. crocino: anetino:
vel camomellino sunt faciede: lauandū est ca-
put cum aqua ybi camomilla: sansucus: aneti:
sunt cocta. **C** Si vigilie ex calido sunt cibo siue
ca. potione medicabitur. put medico disponē-
dus esse videbitur cum rebus somnū faciētibz:
quarū vna. **R.** opii: castorei. **cc.** in squiamuz:
ellebori nig. mādragozam: papaueris semen
oculos bouis equali pōdere: unde facto pul-
uere cum succo mādragoze debes distēperare:
quibus superponēdū est oleuz sambucini p-
ut sufficiat et missuz intra vas vitreuz in sole p-
dies. **r.** dimittēdū: et cum baculo quotidie mo-
uendū: post colatū opii: quātū sufficit pista-
tū cum supradicto oleo est apponēdū: et iterū
soli per alios. **r.** dies ponēdū: et cum baculo
reuoluēdū: fecce colata: et ita liquori redacta:
per dies. **r.** iterū soli sunt reddēda: postea par-
tim de isto parti de muscellino nares et fron-
tes illinies. **C** Aliud. **R.** opij olei. **an.** 3. **r.** semi-
nis lactuce: tantūdem. in squiamū: mādrago-
re. **an.** 3. **v.** que pistata in libra succi mādrago-
re sunt apponēda: et ita sit iposita cum ipo vase
cum aqua bulliēti sunt ponēda: et ibi excoquen-
da est. Quibz deinde. **c.** 3. olei siricini sunt ad-
iungēde: et rādiū excoquēde quo ad solū oleū
videatur venisse. Unde fronte et caput vnge.
C Aliud. **R.** opij: in squiamū: mādragoze pō-
dus equale. factuz puluerē aque admisce et so-
li per dies. **xy.** ipone et fronte vnge. **C** Troci-
sci sit ad idē valent. **R.** in squiamū lactuce se-
minis. papaueris albi se. **an.** 3. **v.** cucurbite
se. seminis portulace: **an.** 3. **ij.** 2. **f.** opij. **cc.** **an.**
3. **i.** factuz inde puluerē cum succo lactucē. distē-
pera: fac trociscos: vñ qd qz. 3. **i.** patiēti dabis
bibere. **i.** cum ierit dormituz. Similr alterū cū la-
cte femie distēpera inde caput vngi pēpe.

C Quāson est oppositū vigilie. de ipso. et de cā ei: et de cā vi-
gilie vidēdū est. Sōni aut nālis et inālis cāe determina-
te sunt superi. **h.** g rōne opposita de causis vigilie nālis
et inālis vidēdū est. **C** Somnū g fit a qdā vapore grosso
būdo mulcebz a triplici digōne resolutio. q p puenies
ad cerebrū: hūcerat ipz et ei pelliclas remollit: vñ opilat
vie spūz: qd opilatis iā nō pnt spūs sensibiles et moriui
currere p sua organa ad sensū et motū exercēdos. vñ aial
puat sensū et motū: cadit: qsi in epileptesiā: qre **Ap.** in
lib. de sōno et vigilia assimilat somnū epilepti. p vias. **n.**
istā dixit ligari pēculā sensus cōis et p dūt litargia et pa-
ralitici oēs sensus: **h.** g fumo resolutio et pūpto de opilan

tur vie spūz: vñ iā pnt libere spūs trāfire ad sensū et ad
motū: vñ al excitat mouet et surgit: **h.** est vigilia nālis.
talis g somnū et vigilia ad bonū corporis est. et sunt nālis
et reducunt ad vñū genū: nō nāliū: qz sunt talia qbus
ipole est al nō appōximare ad **h.** q diuuiat. **C** S est
alius modus vigilādi sinthomatic. et non est nālis: et dī
instātia vigiliaz de q aut. hic dicit. talis aut passio: qnqz
est morbz p se: qnqz sinthoma alteri morbi: sicut feb. vel
frenesis: vel manie vel fortis doloris. **fm** aut q est mor-
bus p se multas bz cās: qnqz. **n.** fit ex mala pplone sicca:
sine būoris vitio: et qnqz fit ex mala pplone cū būoris vi-
tio. viaticū aut nō ponit hāc diuisione: qz cura vñ est cu-
ra alteri. **h.** excepto q in cā būorali necia est cū: et post
hoc nō restat nisi alteratio: que est cōis vñ qz: pnt tñ vi-
gilie alias cās: sicut me^{lms} laxatiua nimis calidā vt ē eu-
forbiata: vt nimis laxatiua: vñ sequit siccitas: qd est ma-
lū: fuit aut et ex defectu nutrimenti et ex fame: fuit et ex su-
perflua replone: quā sōdus nō tolerat: vñ fumū acetosus
et oxireuma. i. acetosa eructatio per viā idigōnis resol-
uunt: vñ nerui et pellicule cerebri mordicant. fuit etiaz
ex nimia epatis calefactioe. In senibz aut fuit ex multa
calefactioe flatis salis ex quo oia mēbra pāniculosa sti-
mulant: vñ tales pfectā nō hnt getē. **C** Tali g passioni
siue sit p se morbz siue accidēs alteri morbi celeriter est
obuiādū: qz sicut somnū inālis calozē suffocat nāle et ex-
tinguit: sic vigilie ināles calozē dissolūt nāle: vñ fit m-
ta spūz de pēditio: vñ remisso calozē sequit indigō: sic
supfluitatū aggregatio et toti corpis cōsuprio: vñ pñsis:
ethica: melia et mania: senectū et itēpeliua: qz sicut dicit
orati. senes somno idigēt: vt qd restat de vita plogetur.
C Primū pñliū in cura būi passionis: qz si cā sit mālīs
per pētētē porionē euacuet. S3 qz illud nō pōt fieri sp-
ut in febribz acutū ad **h.** sinthōa repmēdū cura ppostera
itendat. **h.** aut fit multis modis. p embrocationes. et p sus-
fumigationes. et illinitioes. et epithiationes. et porioes iteri
receptas: sic dicit ars soporifera. **p.** g pñliū ē vt accipia-
tur malua mercurialis: solatrū: frōdes papaueris lactu-
in squiamū. oia illa bulliāt in aq et recipiat pa. fumū pos et
nares: p aures et p oculos. Si **h.** nō sufficiat lauēt caput
tipora facies: et collū: vel rasuz caput lauet: si non timea-
tur de casu stutis: et sit brachia et manus et pedes: **h.** fiat
singlis diebz. vt fiat tale epithima. mādragoza: in squamū
al. papaueris. vel opii terant et cribellent et conficiant
cū aq tepida: et pauco lacte. **m.** et fiat illinitio: qz ista mul-
tū fortia sunt: a lenioribz soler ichoari: fiat. **n.** illinitio: ex
solo oleo ro. vel viol. mixtis sit: qd paz pdest. De fortio-
ribz est vt accipiat mādragoza et **cc.** et storax: et aliqd de
opio cōterant ista et puluerisent et sup caput patiētis po-
nant et dormiet statiz: et alr mādragoza et opii et auripig.
an. cōteras et capiti aspgge. Si vis vt excitet forte acetuz
naribz istilla: et fac sternutationē cū elso: alicabi tñ iue-
nit scriptū qz butyrū sup linguā pōat. **C** Emplz aut ta-
le soler fieri cōiter. **R.** se. portul. lactu. papaueris al. in-
squami ro. sandal. et paz de mādragoza: **h.** trita cū oleo ro.
vel viol. et pauco aceto pñfiant et modico opio ad pene-
trādū. Talia vō empla sunt sepe renouāda. calefacta. **n.**
plurimū calefaciūt. populeo aut solet apponi: qd penit
est iutile: et nō imittēdū. Suppositoziuz aut fiat de opio
bolo san. draconis: succo ypogisti. **h.** oia resoluē in oleo. **h.**
valz in fluxibz vētris ad somnū puocādū tenore vñutis
piderato. Etia itez pñfunt sicut dyapapaner cū succaro
viol. et breuiter oē qd bz corpū humectare. **C** S3 vigilie
puenietes ex actibz aie magis p muscas ipressioes cor-
rigunt et p delitias corporales. **C** Cōstātinū g diuifim. pce-
dens dicit q vigilie est nālis: et vocat expgefatio vel

De egritudinibus

vigilie) 5 nās. z vult aut. q. vigilā p se iporret vitiūz ex nimio motu: sic ex actib' aie (ex co. ru.) h' tūgit cās hūo- rales (angustie) z coartatōes spūaliū cū sint sicca ma- gis in vigiliis exsicant: vñ pulmo magis angustat' angu- stia aut dolore iducit: z in egritudine. (Si ex co.) pauca ponit signa. Sz pposita itelligam' pōnēda. (Si ex falso flare) fit ges. i. nō tāt' mor'. sicut i cola. Immo ē nō mo- uet corp' a loco suo: sz vigilat (z mētis suspitōes). i. ya- rie mētis cogitatōes pp diuersas nās falsi flatis: vna ē pungitiua a pūb' adustis: vñ ira z alia aggrauatiua vt ti- mor a pūb' agis. vñ timor quos diuersos mor' suspi- tiōis: vel suspitōes dicit colores mutant' (silesq; in di- gestione) qz mali colores siles sunt malis humozib' ex idigōne cōcreatis (vt pp ver.) h' localia in cā mālī nō fiāt nisi facta purgatiōe nisi vbi magis itendim' obuia- re sinthomati qz morbo: tūc. n. papauer albū distēperet cū lacte mulieris z albu. ovi. z sup frōtē liniat: h' est leue z valde vtile. (opii) istud caue nisi i despatis: qz nimia sua narcoticitate claudit poros ppetuo z ppetuā inducē dormitacionē. Si suppositōiū hic tūgit suppositōiūm pūctū (oāda sunt) in emplis sup. vel illinitioib' (ca- momil. mellilo.) h'oz qdā repmūt friditatē melic: qdāz siccitatē: vt papauer: (ex falso flē sternutationes). i. pūit fieri in vō sensu vt cerebrū aggrauatū pcutiat z mouea- tur z alleuicē z hūoz viscosus expellat' (Zniecta vna gut- ta). i. de istis in narib': z nūbilo' fiat illinitio. (Si vigi- lie ex cālo.) ad h' z ad pcedētia valēt pfectiōes q sequē- tur (disponēd.) h' collige: qz nō oīa sunt scripta in aliq' lib' practice. multa. n. reliquunt' idulstrie medicopz: z pp hoc nullus psumat accedere ad practicā nisi pri' p theo- ricā illumiāt' sit (ocli bonis) nobis ignota: sz loco ei' su- mas lactuca: h' multis dieb' decoquēda est ad solē: sicut zucca. rō. vel viol. (fece colata: z itez liquoze reddita:) vt sicut sūt spēs in mīmo diuise cū aliquo liquoze faciat vñū z idē (muscleon) h' fit de musco: z alys spēs' (cuz ipsa aq bulliat: ostēdit quo in duplici vase sit coquēda (olei ferini). i. olei in quo puluis metalli de syria aspo- ratū miscetur fori mixtione.

De frenesi.

Lap.

XVIII.

Frenesis vt absolute diffiniatur ea- lidūz est apā in qbusdā cerebri pelli- culis quaz semp sequuntur vigilie: alienationes: aliquādo ēt apā ē in ce- rebri substātia qd pessimū est z mo- lestissimūz. C' nascitur dnobis modis vel ex icensione co. ru. cerebz ascendētis: vel de san- guinis ebullitione in corde cuius fum' cū ascē- derit cerebrū fit apā: deide vigilie z alienatio- nes comitant' z dolores. Cū autē morb' ang- mentat' z ad statūz pertingat passio: terribilia infirmus accidentia patitur: sicut sitis nimiaz oris siccitatē nigredinē lingue: asperitatē: mo- lestationē: angustiaz nimia defectionez z sin- copiz mutationē cutis natue faciei in nō nati- uaz: siue ruborē si sanguis cordis sit in cā: vel in citrinitatē. si co. ru. C' Ex maria vero parte h' infirmitas solet cōtingere his qui magno z subito exercitant' labore: z quādo est cōplexio calida z sicca: z marie tēpore estiuo. C' Fre- nesis que ex qualibet alia passione nascitur vt

est ex dyasfragmatis apate vel ex stōaci passio- ne: siue ex matrice: ex quorū colligātia per ner- uos cerebrum patitur. Adēbris quoq; his in pristinuū statū redemptibus: z cerebz sanatur z alienatio illa que ex stōaci cōtingit vitio pan- latiz augmētatur postqz quiescit dolor febris extinguitur: morbus tñ nō dimittitur: qz in ce- rebri substātia esse certificāt: vnde eoz flatus debilis est z rarus. C' Alienatio autē illa que in augmēto febris acute est ex fumo est caput ascēdēte acuto z pungēte febre qescēte: z alie- natio quiescit. Si e contrario certificatur apā esse in cerebro vt in ipsi' pelliculis. S. eni igt. alienationez sequunt' acuti hūozes pungitiui preter mania vñ meliaz: que tribus modis est vel in cerebri substātia: vel in stōaco: z sibi p- tinētibus: sicut ypocūdria cum inflātur ex co. eni nī. in fantasmātib': z in alijs accidētib' est diuersa: si tñ in quodā comitatur: vt hypo. in affo. testat'. Si timor alicui imoretur sine cā passio eius est melica: vnde oēs hāc passionē habētes sine cā semper sunt tristes: qui iterro- gati cur tristant' nō habēt qd respōdeant. Alij mortez timent vel quālibz aliāz rez patiuntur irrōnabilez. Alij mortē amant z nimis cādez desiderant. S. in lib. passionū. non est ingt mi- randū si colera nigra in fundamēto rōnabilis aie dñetur vt timorē z tristitiā aut mortis su- spitōnē patiantur: cū in corporib' exteriorib' nihil obscuritate sit timidius: vñ si aliqūd ob- scurū rōnalis aie partez cooperiat: necesse est vt paties timeat: qz secū portat: vñ timeat. C' ergo nos exterius ex obscuritate huiuscemod- i acris patiūtur necesse est vt ex colera nī. cū ad cerebrū veniat melācolici patiātur: vel euz ascēdat eius fumus: sicut in ypocūdriatis vi- demus. C' Sufficit ergo nobis dixisse de fre- nesis cā z mētis alienatiōe nunc ad medicināz trāseamus: o3 ergo ante morbi dñūz flōmari freneticos: vt sanguis extrahatur sz qz virtus patitur. Si nō aliqua nobis eneniet' pūa post minutionē cū catartico est subueniēdū. Sz. opī fenitia: pruna iuiubas: viol. cassiāsi. manna z filia: quotidie digestio est augmētāda icensio co. ru. extingūenda: sicut h' facit catarticiuz. Sz. māne violatū mell. cassicif. añ. 3. v. que colata ieiuno damus in aqua cucurbitina. vespere cū aq maligranati dulcis z acidi: cuz sirupo vio- lato vel zuccaro. nutriendus est cū pūfana zuc- caro vel de pane lanato cuz amigdal. z zucca- ro: mutet autē siue per aquā cuz sirupo viola. vel de prunis vel opizacara. Adittamus oleū

ros. super caput eius cu3 aceto vel portul. suc
co vel sempuue z cucurbite cu3 oleo ros. vel
viol. ponamus super caput eius frōdes saliē.
vel portul. caput yngamus cum succo apij: si
vociferet. Si habeat vigilias yngamus fron-
tes z tempora cū lactuē. z papaueris succo z
oleo viol. sternutatio fiat cū lacte mulieris z
oleo ro. vel viol. ¶ Si siccitas oris crescat z
lingue asperitas: lauetur os cu3 aqua psilij: z
oleo viol. z sili lingua: in domo vbi iacet mit-
tamus frōdes herbarū virides: sicut saliē. myr-
the: rose. ¶ Si portionē bibere si possit quā su-
mus dicitur: clistere mandamus fieri de mal-
ua: viola. vel de ordeo mūdato. iuiub. fursure
in aqua coctis. 3. ij. apponatur de nitro. 3. i. de
oleo viol. zucca. 3. r. z fiat quotidie. ¶ Ab-
lancolicorū cerebri opz de nigra colera mun-
dificari fm suas qualitates cū catartico de epi-
thimo z agarico: z sicut yeralogodion: theo-
doricon. yera. 5. z similibus. Si morbus sit
molestus virtutē leuioribus prius regamus:
postea catarticū damus z abstinētia ei iniun-
gatur de cibarijs coleraz generatibus. ¶ S.
opz inquit in omni morbo cōsiderare que me-
dicina fortior siue debilior in initio debeat da-
ri. Itēz dixit si morbus nō adeo sit molestus
nec suspitio habeatur a debilibus ad fortiora
ascēdat: z ecōtrario prijs. Idē z ypo. sentit.
¶ Frenesis est apa calin in subili pāniculo vlt gressu in-
terdū gnāt i ipsi suba: lz qdā dixerit q i sba cerebri pp
viscositate ei nō gnāt apa: qd sū ē qz ossa apant testāte
h. z Auic. Denoat aut frenes. a frenib. i. a pelliculis ce-
rebrī inuolutib. z pōtētib. vel refrenatib. sicut apud
arabes dī sirsē a sir qd est caput: z sine qd est apa. vlt dī
cerenatu qd est furere. Nō qd apa vlt denoat arabice ca-
rabitus a noie sui accidētis. i. ab alienatione z ex calore
adurētē. frenesis aut in medulla cerebri molestissima z
periculosa est: min⁹ vō in subili pāniculo: z adhuc min⁹
si in grosso. Si. n. i. medulla cerebri fiat: signatur colera
nimis eē multa: z valde furiosa z mēbrū nobile lesuz et
debile in resistēdo. ¶ Frenesis aut qūqz est morb⁹ p se
qūqz p accidens alteri morbi. Morb⁹ p se est ex nimia
colera z san. ebullitiōe in corde vel in epate: vñ ebullies
z subtiliat⁹ ad cerebz rāpī z ibi collectionē gnāt z apa.
z tūc seq⁹ frenesis acuta tāqz accūs qūqz eō pūgit. f. q. ē
accidēs morbi capitis z nō cā: f. h. g. aut erit accūs mor-
bi capitis ipsi: aut accūs morbi alioz mēbroz: aut acci-
dēs morbi capitis ipsi: nec est pp pōtētiā ca. z sic. ipsi cū
bu. ca. vitio: aut pp mania pcedētes: vitio aut alioz mor-
boz sicut pp se. causonē: vlt pp emittitū vel tertianā cō-
tinuā: z ēt pp duplicē tertianā: raro aut pp simplicē fit
frenesis. S. pafrenesis fit sepe. Itē accidit pp apa sōda
ci pulmōis lateris renū vesice z mīcl duab. de causis. f.
pp fortē doloze z pp cōmūtatiā quā hnt mēbra pānicu-
losa cū cerebro. frenesis aut semp pcedit pafrenesis: nō
tū pafrenesis seq⁹ frenesis semp: imo pafrenesis fit qū-
qz vñ ac f. z vñ crisis in statu: mā tū nō plete digesta. ē
a. pafrenesis ex vaporib. ascēdētib. S. frenes. ex būo

re collecto ad apa: qd nūqz ex pte nāc. i. mēbro nobili ē.
S. it aut qūqz frenesis ex co. ci. aliqñ ex colā nig. z ex san-
guine colerico: aliqñ ex col. rub. non adusta: qūqz ex co.
adusta: vñ solet dici q frenesis alia vā alia nō vā: nō vā
fit ex co. ci. cū flate mixta. vā vō ex co. ru. vel adusta q pe-
ior ē. ¶ Sciēdū āt q ois frenesis ex apate iterioz gnā-
ta negoz est exteriori: z signū māz abūdantē z furiosam.
Juxta illud Hypo. in pīpleumonia frenesis malij: h aut
apa qūqz p emoroydas: qūqz p mēstrua euacuat: qūqz
ifrigidat. z i litargiā puerit: z aliqñ pa. ab eo liberat: z
a fe. euadit: z aliqñ frenesis in etbica z in demoniuz. i. in
mania mutat: qz mā oio mouet. at. icinera: z p totū ce-
rebrū dispā demoniū gnāt: qz nā parē māz in pugna su-
perare nō pōt. ¶ Qz tū viaticus in cap. de frenesi. parū
iterferit de mania z melia. iccirco de eoz dīa videam⁹:
qñ cōcāt in alienatiōe: mania aut iterptat demoniū lu-
pinū: ei tū due sunt spēs. vna q dī canina: alia q spāl dī
demoniaca. canina aut pūxtā bz rīxā cu3 tripudīo. est
aut iobediētia cū amicitia: z aliqñ cū rīxā. sicut est vide-
re in naturis canum. Demoniaca vō tota in rīxā z iracū-
dia melia nullū istoz bz: qz magl est i formidine: cōcāt
aut in mā f. z gen⁹: f. differūt in spē: mania aut demonia-
ca fit ex innāli melia gnāta: ex melia nālī q est pessima:
canina vō fit ex melia innālī gnāta d sanguie dulci. De-
lācolia gnāt ex melia nālī. i. multa valde: z ex melia innā-
li gnāta de flate q melia nō est valde iniqua: f. aliqd re-
tinet de nā flatis. f. de būiditate z frigiditate: et sic p. q
talīa differūt in nā. In actiōib. sunt multū diuersa: z nā-
liter in mā. qz melia est cū malitia estimatiōis z corru-
pta cogitatiōe z tiore z gete z solitudie z i occultis locis
habitatiōe. mania vō pīpue demoniaca oio est agitatio
z saltus z bz aspect⁹ nō siles aspectib. hūanis: z magna
audaciā. Nō aut pono dīas in loco iter mania z meliaz
lz qdā dicāt q mania est in āteriori cōcauitate: melia in
media. S. dico mās vbiqz dispās eē p totū cerebrum.
Differūt aut a frenesi: qñ frenes. nūqz est sine fe. acuta:
in mania vō siue melia nō necē est fe. adesse. mania vō
melia nō sunt apata: f. sunt magis ex mā mala dispā in
cerebro z in vētriculis: z oib. pelliculis: vñ totū cerebz
est ifectū: z pp b. error ē i opōne vtut. alalis pp malitū
infir. ¶ Signa aut frenesis sūt alienatio cu3 febre z vi-
gilie zc. que ponit viatic⁹. Signa manie z melie sūt sili
alienatio: f. sine fe. z mutatio mox: z iordinati motus: z
coloris deformitas fm nāz būoz q mouent.

¶ Quia aut frenesis est magis piculosa ad eius curā itē-
dam⁹. frenesis aut pfirmata icurabil ē: quā p. iij. cogno-
scimus. f. p pōtationem vētris z yrine retentionē z te-
nuitatē per istātiā vigiliāz: per aquosam yrinā pcedēte
intēsa yrina: z per spāsmū crurū z tybiarū: vt si extensa
nō duplicet: vel duplicata nō extrēdat: z addit ypo. teste
Auic. Si vesica in pollice oriat signū est certissimū mor-
tis: his aut signis nō appētib. sic icipit auc. curā: flōmēt
p de basilica vsqz ad ppingtatem sin copis. caue tū ne in
ipfz cadat. si aut adhuc sufficiat vtus: fiat flōmia de ve-
na in medio frontis: f. fm Alex. de illa q est in sumitate
nasi: vlt itromissis setis porcoz p nares flux⁹ san. puoce-
tur. Hoc aut facto a pñ. rāfo capite suppone oleū ro. cu3
aceto fortissimo ifrigidato in niue. deinde folia stiptica
supponant: vt sūt folia plātaginis lāeolate: vel ēt caul.
z saliē. ponant in domo obscura picturis vacua: qz pictu-
ras multū diligit itueri: spgant folia salicis myrte. rose:
z oia aromatica frigida p domū odorēt cāphorā. In frō-
te capitis pone opū: si vtus sit fortis. si debilis sit opūz
caue: vtrāqz sirupo papaueris. bibat aquā ozdei cū semie
papaueris al. ¶ Postqz feceris h fiat clistere. R. ablin-
N 3

nota q
frenesis
nō vā fit
ex cole-
ra citrie

nota q
p dīc flō-
ma.

De egritudinibus

psia. m. aluā: herbā viol. scia frigida mūdāta. cū aq̄ deco
ctionis istoz friceē fursur ⁊ colesē. i. colatura ponat. 3. f.
p. p. x. y. u. i. vel oximel. laxatiui. 3. i. falgē. ad q̄stitatez. 3. i.
inficet. ⁊ b̄ fiat sepe. nos aut̄ uenim⁹ in ipso p̄n⁹ fren
sis stupas canabias in succo iouis barbe. plātāgis. sola
tri cū modico aceto itictas frōti supponere. ⁊ p̄sulo q̄ b̄
sit tepidū. ne forte maloz vapor. p̄bibeat respiratio fr̄
cent cū sale ⁊ aceto. vole manuū ⁊ plāte pedū. ⁊ sepe fr̄at
fomētatiōes in decoctione herbaz frigidaz. (C) Lapso
aut̄ spatio. x. i. i. u. h. o. z. a. z. i. ā pōt opinari āpa eē collectum
in pra. ⁊ appropinq̄re ad b̄ q̄ p̄firmet. cū mā sit velocis
mor⁹. ⁊ p̄cipue sit vit vociferatio assidua ⁊ istātia vigiliaz.
⁊ tūc resoluētib⁹ iustiat. vt cū succo apy. ⁊ vt accipiam⁹. car
tulū fīfū ⁊ calū supponam⁹. vel gallū cū iteriozib⁹ suis
p̄ mediū scīfūz. vel pulmonē veruecis cū fruguerit i aq̄
ca. calefiat. ⁊ iter min⁹. p̄sila frōti apponāt. hoc fiat plu
ries. b̄. n. attrahit māz ⁊ attractā cōbibit. talia aut̄ attra
ctiuz in p̄n⁹ caueant. ⁊ magis repensūia vtant. Si āt v̄
fuerit debilis. vt nec clistere nec flōmia possit tolerare
sitis suppositorioz nec vtēdū. p̄ lenitiuz. ⁊ postea mordi
catiuz. Dieta vō si fortis sit v̄r⁹ aut nulla sit. aut tenuis
sima donec videat̄ frenesis remitti ⁊ fe. alleuiari. ⁊ tunc
erit dieta igrossanda. ⁊ post quartū diem. ⁊ ad min⁹ post
vii. vinum exhibeatur.

¶ In cura autē manie pmo fiat sic. flōmīa de cephalca ⁊
vērōfatio iter sparulas: deide vtaf enagogo ⁊ colagogo
de castiaf. tamarind. māna ⁊ mirab. De elys vtaf oya
rodon abbatia vel iuly: dyabozagiato: dyadragato. Ad
māz humectandā venter soluat ſemp in mania ⁊ melia
vel p clifteria vl p decoctōes: in melia vero p būectare
intēd. in ⁊ calefacere ⁊ māz digerere p calidas ⁊ humi
dās potatiōes ⁊ p fricatiōes ⁊ p iunctiōes ⁊ balnea rerū
aromatizaz. Deide lenia laxatiua ppinent: caueamus
a fortibz me^{no} in pñ: gaudiū ⁊ letitia iducam⁹ multas di
uitias pitōidō: sic. n. multi fanati fuerūt. ad loca delecta
bilīa ⁊ iocūda resplēdētia trahatur. Si aut fit iobediēs
me^{no} difficilī iū ē. In cibis ⁊ potib⁹ admisceat puluis
de thimo epi. ſene. calamitō: ſeie boragis zucca. pipe al.
⁊ lō. ⁊ ſilib⁹ q̄ ōia ſunt melic. (ſrenſis vt absolute). i.
gnāl. oē. n. apa capitis calm eſt: (ſrenſis de incēſione
eo. ru.) j⁹ ſignit ſrenſis q̄ ē accūs alteri⁹ morbi. ſ. febris
vel apatis (vel languis ebullitiōe.) t̄agit ſrenſim q̄ eſt
p ſe morbi⁹: ⁊ cā alterius morbi: ⁊ q̄ ſit: aut q̄ rapiūt ſpūs
ſurſus: ⁊ ita paupat cor a ſpiritib⁹: aut qz ſpūs ⁊ fumoſi
tates dū rapiūt oppmūt auriculas cordis ⁊ ſrenſis ex
qualz hīc docet ſrenſis a cā remota pcreat⁹ (morbus
tñ nō dimittet) ſicut cōtingit i litargia: q̄ ſoluto apate
occipity curat: remanet tñ ibidē mala ipreſſio vel pple
zio p lōgū tps: ſit ex directa ſtōi ſuſſulatio in fantaſtica
que recte ſupponit ⁊ iſicif loe⁹ vel remoto vitio ſtōi: re
manet ſectio in pōzi p̄auitate q̄ ſi paraſrenſis: peccat
eniz ymaginatio p lōgū tps: ⁊ ſ magis pp vitii ſtōi: q̄
pp vitii alioz mebroz: qz directe eſt ſuffiat capiti: vl qz
ab apate forti ſit ipreſſio. (Si eſt ſtōi) Si nō geſcat alie
natio neqz ſe. nō eſt ſolū paraſrenſis: ſz apa in cerebro vl
in ſuis pāniculis. (p̄ter mania vl melias) in qz neutra
dico hūores eē acutos ⁊ pūgitiuos: qz ſi cēt apata face
rent ⁊ febz. ſuo. n. acutū eē cerebr⁹ ⁊ pellicula epi⁹ pene
traret. melia. n. inālis nō eſt acuta: qz eſt groſſa: ⁊ terre
ſtris: multo min⁹ nālis. Mania aut vcl melia gnāl trib⁹
modis (vel in cerebro ſuba). i. in medulla que eſt in cere
bro: (vel in ſtōi). i. ex melia ſtōi vel ſibi p̄tinētibus: ſic in
ypocūdris: qz ab illis locis p̄ in fumos ad cerebr⁹
deriuat (cū iſtat). i. cū iſt p̄ſc (in fantaſmatib⁹ ⁊ alysz ac
cidētib⁹ eſt diuerſa) ſup. melia ⁊ mania in his eſt diuer

la a frenesi que nūq̃ est sine fe. fz ista sunt bene sine feb.
z itēz (in fantasia) qz in frenesi fortior est mor⁹ q̃
apphēio. i. mania z melia e^s. Vel dicas q̃ mania est
uerfa a melia; sicut p5 p̃dicta: differūt. n. i. mā z in alijs
accitib⁹. (S3 nū in quoda). i. in aliquo cōicāt: qz in ma
lis accitib⁹. vñ Ypo. i. affo. nō respōdet q̃ dicit (cōicāt)
fz q̃ dixit. (ouerfa est.) h nō ē rñ? z ad h dixit (cōicāt)
sed h q̃ dixit. (est ouerfa: qz in melia est timor ante z
post. in mania nūq̃) (in fundamēto). i. in cerebro in quo
fundat rō que est nobilior opō (ptē). i. in istis cuius q̃ est
opō vñ cerebz. pbat p locū a mioriz q̃ sum⁹ nigre melie
magi timore gnāt p tenebras extēiores. (suffic nob dī
xissē d cā) sic dixi cognit signis morbi nihil fiat: fz morā
pnosticet. S3 si sig⁹ nullū eoz appat ordinē crasie
p̃dciū ē ab auic. iste. n. auctō i bñ ordiat. p. n. fiat flama
seruatis pticularib⁹. deide ponant in pñ: repassuina: cū
cautela tñ: q̃ dicit Aluc. (de gñe malo). i. si āpa appat
extra: ita q̃ apent vene z iflent exteri⁹. tūc nūq̃ ponāt
repassuina: repell. n. hvi nāe malaz mām ad extēiora trās
mittētis z fit: p̃pellētis: z nō debes z opari nec. Immo ge
neralis regla est q̃ nūq̃ repcutiēda est mā vñus mēbz
nobile. fz ip̃ a mēbris nobilib⁹ repcutiēda ē. f. mā (cat
tico est fubueniēd). Imo prius clisterib⁹ z suppositoꝝ.
deide istud catarticū. p̃pinef (vespe z mane aīz aq̃). i.
suce⁹ (maloz gra. cū sirupo) mixt⁹ p̃pinef (vel cū suē:
vel cū ptisana: z suca. sup. in ptisana (mittam). h doo
cet repassuina. lauetur caput in succo apu. h fiat in statu
ad māz per vaporē eadē (vñ de pane loto). i. lauatō
cū amigō. z suca. z nō q̃ nullo mō def ei nisi de amigō
ifridat. (Si vociferet). p⁹ h inuit starū. (sternutatio)
. i. illinitio (melicoz). h cūcipi arā melie: omittit āt cu
rā manie: qz p magna pte eadē ē cū cura frenēf. p̃ p̃ue
ctātia refrigerātia z cūantia meliā d co. gnārā. valēt ad
cūandā co. adustā z nālē z e^s. (vtutē leuiorib⁹). i. me⁹
z oieris itellige. h ingt h inuit regulam gnālē: qz in mor
bus est grauis vel diurnus z appatū me⁹ expectat p̃
a leuiorib⁹ est ichoādū. Sed si non expectat apparatū
medicīne nec concedat inducias medicō. tunc a fortio
ribus inchoādū est.

De ebrietate.

Cap.

xix.

Debet vinū bibentes quantitatē
vel qualitatez canere que eos valeat
inebriare. consideret ergo quilibz sui
corporis qualitates ⁊ mēbra motuz
voluntariuz habētia: memoriā ⁊ rationē suā
Que si videat cito imutari ⁊ debilitari cancat
⁊ pvideat vt vino dominez ⁊ nō vinum sibi.
Si ex grosso ebrietas nascitur fumo ⁊ idigē-
gesto: qui cū cerebrū ascendit ipsum operis si-
cut nebula operimentū est sol. ⁊ interstitium
mētis est ⁊ sue splēdide intentionis: vnde oīa
membra debilitantur ⁊ emolliuntur. Similr
nervi ac sensus ⁊ memoria turbātur ⁊ intelle-
ctus. Incipiātur igīr medicari si ebriosus cali-
denature fuerit mittatur sibi oleuz ro. in capi-
te ⁊ viol. cū succo cucurbite ⁊ portul. cuz aq
viol. detur ad bibēdū mali granati succus cū
sirupo. Ingenitur medicus in somno redū-
cendo vt vini fiat digestio: postea balneuz tē-
peratuz petur: ⁊ cuz aqua ca. pedes fricimus

cuz sale z oleo viol. que fumuz a capite depo-
nant z trahāt inferius: ebziolo vomituz puo-
cemus: deinde bibat absinthiu3 cū aqua frigi-
da vel mentā z absinthiu3 cū sirupo ro. ¶ Si
quis aūt cā ebrietatis dolorem patiatur circa
precordia: vomitū puocet z psiliuz cuz aqua
ro. potet. coitū euiter: z ante saturitatē z potū
z post refocillādus est cū perdicibus: pull. z
porcul. z aceto mali gra. vtaf malis gra. me-
spul. malis citonij3: z silibus. ¶ Si ebriosus
frigide fuerit nature oximel ei def: añ balneū
z post dormiat: pedes fricet cuz sale z aq ca.
optimū ē absinthiu3 ebriosis: si flegmatici sunt:
pprietate. n. sua. dissoluit ebrietas: vnde si añ
vini vel cū vino bibat cōtra ebrietatē certifica-
tur valere: nutriedi sunt cuz frigis z assatis re-
bus. caulibus cū carne crassa vel carnib3 in aq
coctis cū ossomogaro z oleo: est enī ppriuz
caulib3 vt ebrietas p eos remoueat: qz fumuz
vini grossius ascedere nō pmittit ad cerebz.

¶ Qz ebrietas est passio plm silis supradictis passionib3
ideo de illa tractat cū pdictis. Ebrietas g est lesio capit-
cū iectigatōe z neruo3 remollitiōe ex grossa vini fumo-
sitate. pueniēs: ex qua passioe sequunt passionē pdicte
sicut manie melie: apoplexia z palisis: vñ. S. in z pti-
la de morbo z accide: ingt. vini pot3 supflu3 est cā apo-
plexie z epilepsie z palisis: z alioz fridoz morboz: cuz
enī supfluu3 vini replō calore suffocat nālē: grossa fumo-
sitas cerebri petir: z ibi aggregata cōdēfatur z defera in
aqueā subaz puerit: sicut pz in bal. z in olla bulliēte co-
opta: vñ pellicule cerebri z oēs nerui remollunt z rela-
xant: vñ p pago. i. iūctura corpis aialis dissoluit z debi-
litat. Nō. n. due pres tā diuerse colligunt z coartant ni-
si sit p neruos: q3 remollitis seqt relaxatio: et debilitas
aialis: vñ ē ebriosis sepe icurrūt tremorē neruo3. Ebrie-
tas aūt diuersificat s3 diuersitatē pot3: z s3 diuersitate
corpis potū suscipiētis: s3 diuersitatē pot3: qz quāto po-
tus grossior tāto ebrietas gnāt grauior: z tardi3 dissolui-
tur. quāto vō citi3 gnāt ebrietas: tāto citi3 dissoluit: sicut
de subtili vino citi3 q3 de grosso ru. vel de ceruissa: sicut s3
diuersitate corpis suscipiētis: qz si corp3 beat fridū stōm
tardi3 gnāt z tardi3 soluit. Si stōz beat calin citi3 gnāt z
citi3 soluit. Supflu3 at vini pot3 gbusdā solū gnāt capit-
dolore gbusdā ebrietatē: z h dupl3: qz in gbusdā ebrieta-
te sōniculosas: in gbusdā ebrietatē vigilatiuā: qz vix pnt
dormire: pot3 g capitis dolore gnāns vñ attestari stō fri-
gido z cerebro vbi fum3 acetosus pelliculas sensibiles
pingēs z mordicās magis gnāt dolore q3 somnū. potus
aūt gnāns sōnū designat stōm in quo calor excellens re-
presus a potu supfluo tēpatur: vñ fum3 dulcis suauis z
mulcebris gnāt: vñ sōn3. S3 pot3 vigilatiu3 supflu3 ce-
rebri z stōi attestat caliditātē z siccitatē: vñ vinum in su-
mos igneos resoluitur: sicut oleuz vel adeps. piccta in
igne istāmat. ¶ Quia ergo h passio via est ad priores
succurratur sic. Succus trifoli: vel etiā herba comesta
multū valz. Itē iuuat comedere crassa z vinctuosa: qz ta-
lia supnatāt z phibēt ascedū fumos igrossando z opi-
lando vias stōaci. Itēz sūme iuuat fomētare cū aceto in
viro genitalia vel māmillas in muliere: qd valet contra
fluxū sanguinis a narib3: valz etiā succus mēte: qz stri-

git cōfortat z consumit: simil3 succus absinthij: z caul. z
oia psilia: bonū z optimū est in pncipio vomitū puoca-
re. (Op3 qualitatē z quāritatē). i. vtrū sit multū vl pau-
cum. (z iterstitium mētis): qz fum3 grossius iterponitur
tāq3 nebula aie z eius organo: imo magis organus aie. i.
spūs obscurat trāsiens in cētiā nebule cū fumo: vnde
aia remanet ceca. mētis nomē cōc est ad apprehensionē
oleū ros. B vñ esse falsum: qz talia opilat poros: vnde si
mi retinētur: z dico in multū carnosus: nō valz s3 in exte-
nuato. ardore spūm tēperat z phibet ne trāseat in effi-
merā: z postea in putridam: dolor etiāz mitigat. (postea
balneū) ad educationē fumositatū post somnū ebrietate
cessante. dū enī adest ebrietas fricari debēt vole manūū
z plate pedū cū aqua ca. z sale z absinthio: coiter z absti-
neant a coitu: qz nimia fieret humoz z vaporuz dissolu-
tio. (oximel) vt calefiat stōacis frigidus terat absin-
thiu3: z mēta: z postea thus z mastix z panis tostus: h oia
bulliāt cū melle z stomacho supponātur ad sfortādā di-
gestionē. Si at vis sfortare retētiā s3 anarcophā appo-
ne de sandalis ro. z cū aceto z aq ro.

¶ De amore qui dicit hercos. Cap. XX.

Amor qui dicit hercos morbo est cere-
bro cōtiguus. est aūt magnuz deside-
riuz cū magna pcupiscētia z afflictio-
ne cogitationū: vnde qdaz pbi dicit:
hercos enīz est nomē magne dilectiōis. al. de-
lectatiōis designatiū: sicut. n. fidelitas est di-
lectionis vltimitas: ita z hercos dilectiōis. al.
delectationis est quedā extremitas. Aliquan-
do huius amoris cā nimia nāc est necessitas in
multa humoz superfluitate expellenda: vnde
ruffus: coitus ingt valere videt qbus ni. colā
z mania. al. melia dñant eis z sensus reddif
z molestatio hercosis tollit si cū dilectis loqn-
tur. al. locat: aliqui etiā hercos causa pulchra
est formositas pñderata. Quā si i sibi forma-
eroi similis cōspiciat quasi isanit aia ei3 in ea ad-
volūtātē expleat adipiscētiā: vt cū h infir-
mitas fortiora aie subsequētia habeat. i. cogi-
tationes nimias: sunt eoz oculi semp cōcanti
cito mobiles ppter aie cogitationes: sollicitu-
dines ad inueniēda z habēda ea que desiderāt.
palpebre eoz graues: citrini sunt ipsoz colo-
res: h est caloriz sit motu q ex vigilijs cōsequi-
tur: pulsus iduratus: neq3 nāliter dilatat: ne-
q3 sua percussio fm q oz custoditur. Si in co-
gitationibus pfundatur actio aie z corporis
corrūpitur: qz corpus aiaz in sua actione cōse-
quitur aia corpus in sua passione comitat. S.
aie ingt virtus cōplōne sequit corporis: vñ si
nō hercosis succurrat: vt cogitatio eius ause-
ratur z aia leuiget in passionē melācolicā ne-
cesse est vt icidant: z sicut ex nimio labore cor-
poris in passionē laboriosas incidit hoies: vt
in etbicā: ita ex labore aie i melācolicā. Quid
melius hercosos adiuvat ne in cogitationes

De egritudinibus

profundentur nimias: vinum temperatum et odoriferum dandum est: et audire genera musicorum: colloqui dilectis amicis: versus recitare: luciferos videre ortos: odoriferos et fructiferos: currentes habentes aquas et claram spatari: seu deducere cum femina seu maribus: pulchre persone. C. Ruffus vinum inquit: est medicina fortis tristibus et timidis et hercosis. C. Gal. quicquid primo vinum est molitus ducere de vitibus inter sapientissimos est putandus. Se non dicit: sicut lupinorum amaritudo tollitur si in aqua infundantur sic animi asperitas ebibito vino in dulcedine est murata. Item ruffus non solum modo vinum temperare bibitur auferit tristitiam: sed et alia quidem sibi similia: si aut balneum temperatum: vbi sit vt cum quidam balneum ingrediant ad catadunaiant. Quidam vero philosophi dicunt sonitum esse quasi spiritus: vinum quasi corpus: quorum alterum ab altero adiunatur. Dicunt alij: quod Diphæus dixit. Imperatores me inuitat ad conuiuia: vt ex me se delectent: et ego quidem condelector ex ipsis: cum quo velim animos eorum flectere possim: sicut de ira ad mansuetudinem: de tristitia ad letitiam: de auaritia ad largitatem: de timore ad audaciam: hoc est ordinatio organorum musicorum atque vini circa sanitatem anime. Quid perfectissimum sibi esse dignoscitur: si boni consortij aggregetur: qui et in pulchritudinem valent scientia et moribus: dicunt quod hoc est: quia enim hoc est maxima delectatio: scilicet vt vinum bibatur: et colloqui cum sapientibus. S. colloqui inquit sapientibus se amantibus labores elicit ex membris interioribus: quod si fiat in ortis lucet odoriferis seu fructiferis optimum et iocundissimum fit: sin autem eorum caminata vbi sessuri sunt munda sit et lucida apponantur rosa et myrra: salices baculi: et similia: ab ebrietate caneant et cum oporteat dormiant: post somnum vero in balneum delectentur cum aqua et acre temperato et lucido: neque eis accedat quid animus abhorreat. Interrogatus autem quidam philosophus quare horribilis homo eis grauior esset quam quodlibet pondus: taliter respondisse fertur: homo inquit horribilis pondus est solius animi: alia vero pondosa corporis et anime sunt corpora: hoc est via medicine circa hercosos et cetera.

¶ Dec passio dicitur apud auctores sollicitudo melica. est. n. plurimum filis melie: quia tota cogitatio vel intentio fixa est in pulchritudine alicuius forme et figure desiderio coadiuvante. Que sit causa huiusmodi passio: qua virtutes impediunt difficile est videre. ergo causa huiusmodi passionis error est virtutis estimatiue: que iudicatur per intentiones sensatas ad apprehendenda accidentia sensata que forte non sunt in persona: unde credit aliquando esse meliora: et magis appetenda alijs oibus: quod id est: quia aliquando sensatum aliquando occurrit anime valde gratum et acceptabile: unde estimat cetera sensata non esse consilia: unde si qua sunt sensata: tamen puenientia occultantur a sensatis intentionibus anime vehementer infixis. estimatiua ergo que nobilior est iudex iter apprehensionis ex parte anime sensibilis: imperat ymaginatiui vt fixum habeat intuitum in tali persona. ymaginatiua vero concupiscit: vbi concupiscibilis hoc folius concupiscit: quia sicut concupiscibilis ymaginatiue obedit: ita ymaginatiua estimatiue: ad cuius imperium cetera inclinantur ad personam quam estimatiua predicat esse conuenientem: sed non sit. Sed ymaginatiua virtus ifigitur circa illud propter malam pplexionem frigidam et siccam: que est in suo organo: quod ad mediam pcauitatem: vbi est estimatiua: trahitur spiritus et calor inatus: vt estimatiua fortiter operetur: unde prior concupiscit ifrigidat et excruciat: unde remanet melancholica dispositio et sollicitudo: vbi autem virtus concupiscibilis sit sita non determino. C. Signa autem huiusmodi passio: quedam sumuntur a parte anime: quedam a parte corporis: a parte anime sunt p funde cogitationes et sollicitudines: vt si quis loquatur de aliquo vix intelligit. Si autem de eodem statim mouetur. Ex parte vero corporis sunt signa p fundatio oculorum: quia spiritus sunt concurrere ad locum estimatiue. Item siccitas oculorum vel priuatio lachrymarum nisi adueniat fletus ex parte rei desiderate. motus adest continuus palpebrarum: unde etiam de facili ridet: unde de facili mouetur de fletu in risum. Sed tamen cum audit amoris cantilenas: et precipue si fiat mentio de repudio et de separatione reipsum dilectarum: omnia eius membra ardescunt: pulsus est inordinatus: quia aliquando frequens et velocis res consilium rei dilecte pme morant. C. Moribus istis perfecte non curatur finis. nisi per coniunctionem et permissionem legis et fidei: tunc enim redeunt virtutes et corpus ad naturalem dispositionem. Antequam ergo confirmetur considera an sit humoris adustio: quod si est euacua. deinde administral somnum longum et humectationem et nutrimentum laudabile et balnea aque dulcis. fac eos esse itetos circa res diuersas: vt ab eo quod diligunt diuertantur. ad huiusmodi multum valz consilium vetularum: vt narrent vituperationes multas et fetidas dispositiones rei desiderate. valet etiam consilium puellarum: plurimum concubitus ipsarum et permutatio diuersarum. pdest autem venatio et diuerse species ludorum. C. Amor quoque hercosos hercos dicunt viri nobiles: quia p p dinitias vite mollitie tali potius laborant passionem (cerebro frigida). i. assiduam p cerebri occupationem assiduam circa illud: et a cerebro nocumetum ad omnia corporis membra transferret (fidelitas). q. n. itime diligit alium omnia secreta sibi reuelat (dilectionis vltimitas) quia cum in alijs delectantur: in nullo tamen potissime et extreme. (aliqui huiusmodi amoris). amoris non vix huiusmodi tagit quod non est nisi ad deponendas superfluitates. (Aliqui et hercosos) huiusmodi tagit magis causa amoris veritatis. C. In consilio: quia cum videt consilium rei desiderate mouetur et illa nit. corpore anime se actores tagit istum ad artificem (aia corpore) quia huiusmodi diuersas p plones naturales vel accidentales: anima mouetur ad diuersas operationes: dicit autem philosophus quod inat anime amor vegetandi corpora: vbi gaudet in his quod pfluat ea in corpore: et tristatur ab his: quod a corpore separantur: sicut sunt superuenientes passionis. C. I. q. vt anime. opo virtutis (pplone se) et. quia huiusmodi pplone cor mouetur anima ad operationem naturalem dico: quod si aliter est huiusmodi mores acquitos a philosophia vel consilio victu vel usu: quia huiusmodi pplone calzas colicas mouetur ad iram: sic de alijs (sonitum esse quasi spiritus) sonitum organorum musicorum anime pparat: quia in eis maxime anima delectatur: vbi ad corpore transferat: quia corpori valde amica: quia in amore ledit tam corpore anime: id docet vtrique causa remedia (vinum bibat) vinum. n. temperate superius corporum pducatur.

hendenda accidentia sensata que forte non sunt in persona: unde credit aliquando esse meliora: et magis appetenda alijs oibus: quod id est: quia aliquando sensatum aliquando occurrit anime valde gratum et acceptabile: unde estimat cetera sensata non esse consilia: unde si qua sunt sensata: tamen puenientia occultantur a sensatis intentionibus anime vehementer infixis. estimatiua ergo que nobilior est iudex iter apprehensionis ex parte anime sensibilis: imperat ymaginatiui vt fixum habeat intuitum in tali persona. ymaginatiua vero concupiscit: vbi concupiscibilis hoc folius concupiscit: quia sicut concupiscibilis ymaginatiue obedit: ita ymaginatiua estimatiue: ad cuius imperium cetera inclinantur ad personam quam estimatiua predicat esse conuenientem: sed non sit. Sed ymaginatiua virtus ifigitur circa illud propter malam pplexionem frigidam et siccam: que est in suo organo: quod ad mediam pcauitatem: vbi est estimatiua: trahitur spiritus et calor inatus: vt estimatiua fortiter operetur: unde prior concupiscit ifrigidat et excruciat: unde remanet melancholica dispositio et sollicitudo: vbi autem virtus concupiscibilis sit sita non determino. C. Signa autem huiusmodi passio: quedam sumuntur a parte anime: quedam a parte corporis: a parte anime sunt p funde cogitationes et sollicitudines: vt si quis loquatur de aliquo vix intelligit. Si autem de eodem statim mouetur. Ex parte vero corporis sunt signa p fundatio oculorum: quia spiritus sunt concurrere ad locum estimatiue. Item siccitas oculorum vel priuatio lachrymarum nisi adueniat fletus ex parte rei desiderate. motus adest continuus palpebrarum: unde etiam de facili ridet: unde de facili mouetur de fletu in risum. Sed tamen cum audit amoris cantilenas: et precipue si fiat mentio de repudio et de separatione reipsum dilectarum: omnia eius membra ardescunt: pulsus est inordinatus: quia aliquando frequens et velocis res consilium rei dilecte pme morant. C. Moribus istis perfecte non curatur finis. nisi per coniunctionem et permissionem legis et fidei: tunc enim redeunt virtutes et corpus ad naturalem dispositionem. Antequam ergo confirmetur considera an sit humoris adustio: quod si est euacua. deinde administral somnum longum et humectationem et nutrimentum laudabile et balnea aque dulcis. fac eos esse itetos circa res diuersas: vt ab eo quod diligunt diuertantur. ad huiusmodi multum valz consilium vetularum: vt narrent vituperationes multas et fetidas dispositiones rei desiderate. valet etiam consilium puellarum: plurimum concubitus ipsarum et permutatio diuersarum. pdest autem venatio et diuerse species ludorum. C. Amor quoque hercosos hercos dicunt viri nobiles: quia p p dinitias vite mollitie tali potius laborant passionem (cerebro frigida). i. assiduam p cerebri occupationem assiduam circa illud: et a cerebro nocumetum ad omnia corporis membra transferret (fidelitas). q. n. itime diligit alium omnia secreta sibi reuelat (dilectionis vltimitas) quia cum in alijs delectantur: in nullo tamen potissime et extreme. (aliqui huiusmodi amoris). amoris non vix huiusmodi tagit quod non est nisi ad deponendas superfluitates. (Aliqui et hercosos) huiusmodi tagit magis causa amoris veritatis. C. In consilio: quia cum videt consilium rei desiderate mouetur et illa nit. corpore anime se actores tagit istum ad artificem (aia corpore) quia huiusmodi diuersas p plones naturales vel accidentales: anima mouetur ad diuersas operationes: dicit autem philosophus quod inat anime amor vegetandi corpora: vbi gaudet in his quod pfluat ea in corpore: et tristatur ab his: quod a corpore separantur: sicut sunt superuenientes passionis. C. I. q. vt anime. opo virtutis (pplone se) et. quia huiusmodi pplone cor mouetur anima ad operationem naturalem dico: quod si aliter est huiusmodi mores acquitos a philosophia vel consilio victu vel usu: quia huiusmodi pplone calzas colicas mouetur ad iram: sic de alijs (sonitum esse quasi spiritus) sonitum organorum musicorum anime pparat: quia in eis maxime anima delectatur: vbi ad corpore transferat: quia corpori valde amica: quia in amore ledit tam corpore anime: id docet vtrique causa remedia (vinum bibat) vinum. n. temperate superius corporum pducatur.

De sternutatione.

Lap.

XXI.

Sternutatio de diuersis nascitur: humoribus. aliquando enim natura operatur cum humores adunatos siue fumos expellere satagit a cerebro qui iam vel sunt morbi vel sunt causa futuri vitij. humorum enim cerebrum humidius est cerebri ceterorum aiantium. unde humores adunant qui cooperante natura expellunt cum sternutationibus. aliquando enim fit sternutatio morbi: non naturae expulsiōne: sicut in coriza videtur et in peripneumonia. aliquando quoque magis fit aliunde quod ex quibus infirmitate. canales enim narium humanarum curte sunt. unde cito extrinsecus nocituna ad cerebrum veniunt: sicut puluis: frigiditas aeris: splendor solis: et silia. Quae cum ad cerebrum veniunt: a cerebro motu suo expellunt continuo: et inde fit sternutatio. Quae si diu permaneat postquam cerebrum expulsa sit superfluitas succurratur lauacione capitis cum aqua ubi camomilla rosa ordei mundum submersum et silia cocta sunt: opponat narium basilici succus cuius proprietate sternutatio auferretur. Si sternutatio caput cale fuerit nature cum oleo ro. viol. et aqua ro. vngat. Si frigide oleum yrcos et nigelle: cameleo et familia capiti appone.

Sternutatio est violenta cerebri commotio cum fortitudine expulsiue virtutis et debilitate retentive. quod cerebrum nititur expellere superfluitates ipsius deprimere. ex quibus cum fiat magna superfluitas veniens ad deuitatem anterioris partis capitis virtute expulsiuam stimulat: quod magna expulsa cum violenta fermentatione dum venit sonat: quoniam exitus est per angustiam. hoc facit aliqui vi febriomatibus. aliqui vi nae. aliqui vi morbi: ut in peripneumonia pleureti et apate stodi: quod est malum signum: quod signat magnam exuberantiam: unde superius ascendens inferius postea reflexa descendit reumatizans. unde dicitur sternutatio cum reumate spiritum malum si fiat sine reumate: siue sit fe. siue non. bonum est signum. Signat enim narium in expulsiōne confortari. propterea fit sternutatio a causa exteriori: sicut ab ingressu pulueris vel fumum: vel a disgregatione facta per introitum radiorum solarium: quod spiritus mouetur et rarefacti opprimunt cerebrum. Cura huiusmodi patitur per euaporatiua eius quod est ibi collectum et per confortatiua et per stringentia quae impediant adfluendum: ut est fumigatio in causa cum accito calore: vel accipiatur hedera terrestris: ros. absinthius et bulliant in olla cooperta. Deinde fumus per os et nares recipiatur. bibat etiam aqua calida. cibum omnem atque potum sit actualiter calidus tam in causa quam in frigida. In calida vero causa bonum est admiscere parum vini in fumigatione. In causa vero frigida valet multum suffumigatio laudant: nigelle: pomi: ambre: thuris: mastice: et storacis calide.

Cerebri humidius. Huiusmodi ratio quare homo in odoratu deficiat: quod medium illius sensus sensati est sic: cum: quod anima omnino humiditate impeditur ne penetret suum sensatum in deferendo. (curti sunt) unde cito penetrat nocumentum. (succurratur lauacione.) si autem adsit reuma: quia in causa reumatis plus valz odoratus quam fumigatio. (basilicon.) ea est et sic in tertio. spiritus reiparat: superflua sumit: restringendo dissoluta confortat.

De epilepsia.

Lap.

XXII.

Epilepsia qua subito homines cadunt antiqui habuerunt et pessimi morbi vocauerunt. vulgus vero dicit acubatus et ira dei esse: unde opus ut diffusi subiungat et diuisio et medicina sui ex auctoritate. Sed hec inquit passio quae epilepsia vocatur humor est frigidus humidus quo ventriculi cerebri non perfecte opilantur: prohibens autem ad declarandam actionem quoad natura vias cerebri ex illo humore expoliauerit. Est autem epilepsia: appoplexie vicina. locus enim est idem: et materia unde nascuntur frida est et grossa. Sed tamen appoplexia totius virtutis per membra discurreret ablatina est. Epilepsia vero cum motu est disturbatio unde medici epilepsiam vocant appoplexiam parua. Quae tribus ex causis est: vel ex flatibus humoribus: vel melicis nascetibus in praecerebri: vel ex vetustate frida et grossa durante cerebro: vel ex humoribus cuius alij membris durante: sicut stodi. cum enim humor alius nascitur in his membris fumus eius per nervos ascendit ad cerebrum: grossitudine cuius vie opilant spiritus aialis: unde caducus morbus coequeatur sine ullis accitibus antecedentibus et ore spumant. Epilepsiam ex humoribus in proza cerebri fit. timor et grauitas capitis praecedunt et pigrificatio atque tenebrositas in oculis. Alacritas vltima sensus ablatina et voluntarij motus sunt huiusmodi. mens cito corrumpitur: et patiens spasmat: hoc tamen cito sanat. Aliquando et egestio et pollutio hanc passionem comitantur et vixina praeter voluntate emittit. Hec passio semper teporibus venit determinatis: unde epilepsia quae crescente luna venit suam materiam signat humidam. Omne enim humidum luna crescente habet incrementum. Quae vero venit deficere luna frigidissima quid est: hoc pars humida. Cum ergo magna huiusmodi generis: vel accidit itelligantur: opus ut taliter medicentur. Incipiendum vero a calefactorijs dissolutiuis et purgantibus humores cerebri: cum vera. Sed theodoricon: yeralogodion: et silib. Stomaticon in quo sunt colloquintide et quae cerebrum a grossis humoribus purgant. Sargarisinum faciemus cum calidis potionibus vel yrapigra. sternutationem cum calidis oleis: caput lauandum cum eisde quae in litargia diximus. Cum purgati esse caput perfectissime certificabit: cum sulphurea vel salsa aqua balneetur. nimia exercitatione utatur. bibat vinum. postquam exierit balneum dormiat. post somnum vero in balneo delectetur cum aqua tepida et acre lucido: neque eis accedat quod animus abhorreat. Si clysterizare oportuerit faciendum est cum camo-

De egritudinibus

¶ Quid sit epistola? qd̃ ei⁹ qd̃ a signa ei⁹ cōia vel spālia ⁊ q̃
cura ei⁹ videam⁹. ¶ Epistola autē ē egritudo phibens mē
bia aiata ab opōne sensus ⁊ mor⁹ ⁊ ex retētiōe itēgra. h̃
qd̃ est pp opōnē dītingētē ⁊ spāsius vllis est accis ei⁹
nocumētō veniētē vētrico cerebri anīorū. Typo. in 5^a
picula epīd. gb^o epīlie an pubertatē zc. h. sup. h. cū em̃
mā epīlie grōssā sit. f. z. b. curatio eius est ī mutatio cta.

signa specialia. ⁊ sciendū qd si sit in mēbris nobis
bus congruos meatus ad purgationez non cognoscitur
nisi per indicium pa. Signa cōmunia in omni epilepsia

co lunt: citrinitas in lingua: ⁊ grauitas in capite declinās
ad albedinem: ⁊ viriditas in venis que sub lingua sūt: ⁊
grauitas in capite aſcendit epilāz: ⁊ ſſonia mala ⁊ clamor
⁊ obliuio ⁊ murmur in ſomno ⁊ iectigatio. ¶ Deinceps
vō de cāis p̄miciūis vidēdus eſt q̄ ſunt plures. vna p̄mici
tatio aeris. ſcda eſt ſubit⁹ calor diſſoluēs ⁊ ſubit⁹ frigus
coarctās eūōnes: ⁊ corytus plurim⁹ p̄cipue poſt replonē
⁊ v̄tē aūſtrales ex ea pte qua cōmouēt humores cere
bri replentes ⁊ ſeptētrionales retinētes eūōnes: ⁊ ſpecu
laris de alto: ⁊ lōga mora in balneo ⁊ cibi⁹ vel potus ſum
ptus in bal. ⁊ inſpectio aquaz ⁊ cor⁹ in circuitu volen
tū ⁊ frequēs vſus pinguedis ⁊ vinctuoſi cibi ſlici ⁊ vſus
fructuū ⁊ herbaz: ⁊ p̄cipue apy cui⁹ eſt mouere epilāz: ⁊
accitā animi v̄t ira timor ⁊ oīa ſenſata excellētia: ſic tō
nitruū ⁊ h̄s ⁊ inſpectio luminis ⁊ lucidoz cor⁹ ⁊ delitie ⁊ vi
te ſuauitas: ⁊ gnālīter oīa que gnānt mām p̄ſiles: ⁊ com
monēt gnātā ⁊ iducit humore: ⁊ ad ipm hoīez pparant
⁊ ſuffumigatio de galbano. cornu capri: ⁊ comestio epa
tis hirci ⁊ ei⁹ olſatus ⁊ inſiſſio ipſi⁹ in nares eius. ¶ Cu
ra vō eſt v̄t mā digerat: ⁊ v̄t digerat per p̄petētē medicā
naz cūctur. elaria vō in cā ſlarica ⁊ melica cōpetentia ⁊
cōforantia ſunt dyafene: pliris: dyamargariton: cimina
ta alexādrina. In cā vō ſanguiea vel colica venenofa: ro
ſata nouella. Dyarodon iuly ⁊ abbatīs aīz dyanthos: ſe
quēte potu digeſtino. Medicie laxatiue in cā capis fla
rica ſunt oēs iere. ⁊ ſi ſit in alijs locis: theodoricon: eupi
ſton vel bñdicta. In cā vō melica yeraruffi. yerai. ⁊ ana
cardini. Sciēd⁹ aut⁹ q̄ ſine fit mā cētanda ſine nō plu
rimū p̄fert ad p̄ſeruatiōē. tyrica minor vel magna cu
ius frequēs vſus curat epilāz de q̄cūq; ſit cā. loco ei⁹ cō
uenit mercuriatū vel porio ſci pauli. In cā vō ſlarica mul
tis aquoſa cōuenit oppopira. Itē puluis factus de oppo
pira: caſtor. ⁊ ſanguie dia. ⁊ antimonio curat epilām. Itē
antimoniū aīz caſtor. Itē oua cozi bībita ad h̄ valent.
Itē ſuccus rutbe agreſtis valz. Itē valz balfamus ſi cūz
oī nares lingua ⁊ oēs ⁊ labia iungant. Itē cerebz ⁊ caro
paſſeris. Itē cerebz camelī ⁊ muſtelle ⁊ ſanguis teſtudi
nis ad h̄ valent. Suffumigatio de blāca biſancica valz ⁊
gentiana. ¶ Paſſiōē qua ſubito h̄ paſſio multas bēt
ſignificatiōes vel denoatiōnes. dr. n. morbus caducus: pe
dicō ab inordinata pedū cōmotiōē. a pueris poſitis ſub
pedagogis dr̄ ieraxonon. q̄ſi nocēs ſacris p̄ribus. ſ. capi
tū. dr̄ morbz cōmitalis: qz inter comēſiones frequēter cōſi
git. dr̄ epilā ab epi qd̄ eſt ſupra ⁊ leſio. epilā. n. eſt ex re
plētiōē ⁊ opilone in meatib⁹ oīuz neruoꝝ. nō aut̄ in p̄nci
palibus vētriculis cerebri ſic eſt appoppia. vñ magis eſt
mozbz officialis (q̄ in vētriculis cerebri) nō vētriculos
p̄n¹⁰⁰. vētriculos. n. h̄ appellat cōcūitates quaſdā in ozi
gine neruoꝝ: vbi regeſcant ſpūs. nō aut̄ cāuitates cere
bri. (ad declarandū.) H̄ eſt ad rectificādi. (loc⁹. n. idē.)
pro pte itellige. appoppia. n. ⁊ hūc locū occupat ⁊ plures
alios (in p̄a cerebri: qz maxie ſenſus ipediunt. nerui
enſ ſenſibiles molles ⁊ debiles ⁊ facili⁹ ſupant (vel aſta
vētoſitate.) h̄ tāgit epilām de cā p̄uata. (gſſitie cui⁹.) i.
fumi (ſine alijs accitib⁹.) h̄ tangit epilām de puata cā
quā nō aſcendunt accitia p̄ q̄ p̄ſentat. vel ſi vis ad totū
trāſſere dicās poſtq; ex hūoz vel vapore eſt ſac⁹ ſpaſ
mus vt roplo ſtatī eſt caſus. mā. n. opilās cā eſt cōiuncta
iter qz ⁊ inozbū n̄ ē accis aliqd̄ mediūz. (ore ſpumāt)
qz mā bñozalis eſt de cā p̄uata expelli⁹ p̄ ſpumā. (epilā
ingr. h̄. qz crefcente luna. vñ eſſe h̄iuz p̄bholomeo in cen
tiloquio: qui dīc. qz p̄a quadra lune auger hūiditatē. ſcda
minuit. Solo p̄a q̄dra cōparat veri⁹ eſtati. In p̄a q̄dra
fit cremētū ſin partū additiōē. In z⁹ vō ſit diminutiō
ſin nūez. Sz cremētū ſantaſtici ppter rarefactionez

vt est in olla bulliente: qz tunc fit dissolutio p radios lu
ne penetrâtes ad fundû oceani ⁊ pauca cōsumunt. Jste
aut segtur sensu ⁊ ptholomeus vepz. fridissîma: qz 3° q^o
dra lunc cōparat autûno. ab Aristo. in lib^o de aialib^o. 4°
vō hyemi: vbi omne fridû augmētâ ē. (cū igit oib^o) epi
lepsia est mozb^o ihonestus qz aliqñ icipit: f3 nō pfeuerat
qñ in palisiz vel melicia terminat f3 appropia: qñz dē terz
minari siue mutari. S3 si muret f3 in aliû mozbû. cura dē
multis modis imitari. als. variari. quicqd trî ⁊ingat dē
cūt gda3 qz si i pñ: casus due gutte vel tres sanguis a sū
mitate nasci vel a pollice dextri pedis extrahant: nunq̃
postea cader. meli^o trî est qz a pñ: mā digerât. qua dige
sta cūctur: f3 dīc viaticus. deide emplastris ⁊ localib^o ⁊
empericis ē vtēdû. In mā g^o flica pcedere oxil^o exhibea
tur yerapigra: vel aliq̃ dē blancis. In melicia filr oximel
le pcedere cū decoctōe boragis: lingue auis camedreos:
⁊ zucca. ⁊ pipere lon. detur theodoricon anacarō. stomā
ticon nō ē in vlu. (In balneû) i. in stupbaz in cā flatica.
vel balneû aq̃ dulcis cū decoctione herbaz calaz in cā
melicia: vt mā remolliat ⁊ vtus pfortet: dyatēstārō. i. de
4° spēb^o aromaticis: de qb^o p^o fuit oppositio: f3 postea q̃
dā alia fuerūt addita: vt in antidota. habet. Sic est ana
cardiniû: nō itelligas de theodorico: f3 de quodā alio cō
fortatiuo: q̃b habet in antidota. maioriz. (coagulû lepo
ris.) boc est empericum. vel dicat qz mām suaz coartat
frigiditate ne ebullies epiliām faciat. (asfinum epar.)
illa oia credo ēē emperica (capnû epar.) qz. i. meliaz ex
citat latente. pellis capz recenter excoziat induta silr.
epar eniz capnû meli^o est. Si eni pice lon. succa. ⁊ 33.
farciaf vel si ista minutim infigant. vel isumigentur:
postea asetur liquor distillans clarificat vifuz ⁊ catarra
cras curat: ⁊ pcpue si postea comedat epar (piretrû.) h
satis dissoluit ⁊ sumit (suspeû collo) aerē imutat qz at
tractus per nares in cerebro fla sumit. (cerebz ceruî
nû.) h empicû ē (cū aq̃ meli^o) arōaticâ. aq̃ in q̃ mel de
coctû spēb^o arōaticis admixtû fuerit. (Sipuerio) in ta
lib^o dicta ozdiēt ⁊ nutrit purget ⁊ regimie regat zueniē
ti. (epilic^o.) tales. n. sanant in pueritia vel adolefcentia
pp mutatiōes sue pphonis: f3 dīc Hypp. (peonia) vēr^o i pe
onia nō mō tāta reperit. peonia. n. f3 dīc Aluic. a tota spē
operatur: ⁊ per hoc patet qz que operantur a tota specie
opant p mutatiōes medi: sic ēa qz opant a tota pphone.
Si aut per oia h nō possit curari tūc fiant cautela in oc
cinitio. i. in cōmissura capitis ⁊ circa aures.

De appoplexia.

Lap.

xxiii.

Simnes ventriculi cerebri impleantur
miditate soli? sanguis sine flatibus: seu
mixtorum cum alijs humoribus? et ex hac ma
opulent ventriculi cerebri totius corpo
ris sensus atque motus auferuntur et est quasi non intelli
gēs: non vidēs nec audiēs: et quasi exanimatus: oēs
enim sensus aie corrumpunt nisi solus motus thora
cis in anhelitu qui si auferatur efficit infirmitas mo
lestior et peior: hanc infirmitatem vocat philosophi appo
plexiam magnam: et magnitudo sine puritas ex qua
tate anhelitus est intelligenda. Si. n. appoplectici cum
maiori angustia: et quasi cum impossibilitate suspi
rant. morbum quidem esse gravissimum autumant. Cum
vero sine angustia: sed tamen sine ordinatione suspi
rant: et aliqui quiescunt morbus? quidem fortis est sed
tamen non est prioris similis. Si suspiria sunt ordina

De egritudinibus

ta et non angustiosa parua est infirmitas. unde in affo. Hyppo. Appoplexia si sit fortis impossibile est curari. In pua vero non facilis est cura. **C** Si autem humores descendentes a capite veniant in quilibet parte dextram seu sinistram. appoplexiam minorem vocant: et hoc locus ubi est sit cut in ore vel lingua sibi nomen datur: et si costipatio illa in vno tamen descendat nervum: fit mollicies in illo membro cui nervus ille servit. Si opilatio in nervis spindilis est in initio auferit sensus et voluntarius motus a cerebro venientes: et omnia spindilia supposita sunt sensui et motui carentia: facies vero sana. Si faciei tortura vel mollicies in toto corpore vel aliqua parte fuerit: necesse est intelligi cerebrum opilatum esse. huiusmodi appoplexia aliquando est lenis. aliquando est dura. Dura sermonem auferit et virtutem et voluntarium motum totius illius lateris: et maxime si in dextro latere sit. Sinister. alio. lenis quidem habet sermonem et virtutem parvam sensus quibusdam membris immo et toti lateri illi auferit et lenis intelligit et maxime si sensus et motus in pedes descendat post dies. iij. vel. iij. in manus post dies. x. seu in loca vicina in eodem nervo. **C** Cum huiusmodi morbus ex humoribus grossis seu viscosis nascitur preperunt anicesfores nostri autem omnia a purgationibus huiusmodi incipi cum maioribus antidotis et catarticiis: sicut theodoricus: yera. B. yeralog. yerapig. blanca: et silibus. Item taspie cum pill. de taspia seu pill. eufozbiij: pill. fetidis cum intervallo: cum nullus antidotum dabitur: tyriacum vel suegenam dabimus et antidotum anacardium: et similia. Si oporteat clysterizari cum rebus fiat calidis. Sargarismum cum sinapi vel melle cum piretro: staphisagria: yerapigra et orimelle fiat. In capite faciamus epithima de anatideis: de oleo castorei: vel eufozbiij: et silibus. lauandum est caput collum: et spindilia si morbus in illis est cum aqua ubi cocta sint camomilla: anethum: mellilotum: sanfucus: semen iuniperi: epithima ponamus in loca non sentientia et in locis calis. Sternutantes dande sunt sicut ut cerebrum moueat. Tibi corpus sint calidissimi. vinum forte et verum. post. xij. die balneum: et post balneum vinum det. Si ex nostra medicina infirmus febre incidat: febris ipsa sit sibi perfecta medicina: quia cum corpus calefacit dissoluit humores. Si virtus custodiat et plenitudo videat est sanatus. Si in etate magna et frute defecta caneda est sanatio: sufficit enim alia medicina. **C** Pill. fetide valentes appopleticis: epilepticis: palepticis: arthericis: podagricis: grosse vetositarum: ylij dolori: nefreticis: nervorum dolori et molli-

cies: menstrua prouocant. **R.** aloes: bdellij: colloquintide: serapini: arimoiaci: oppoponacis: manecicute scis. an. 3. j. et f. fiat idem pulvis pilule cum succo porri. denf. 3. ij. et f. cum aqua calida. **C** Si plus volueris calefacere et desiccari iungendum est eufozbiij et castoreum. **C** Taspie. pille filij valent. **R.** aloes. 3. j. mirabolani citrini. 3. v. taspie: calami aromatici. 33. sinap. an. 3. j. et f. piperis ni. et lon. cologni. penid. an. 3. ij. teparum cum succo porri: et da ut supra. **C** Alii pill. **Jo. Dam.** **R.** yerapig. 3. xv. 33. piretri. sinap. an. 3. j. et f. salis gemme. 3. j. et f. piperis ni. et lo. an. 3. ij. taspie: calami aromatici. an. 3. j. et f. salis indici. 3. j. et f. penidij. 3. iij. teparum cum succo bdellij. et fac pill. dans. 3. ij. **C** Alii pill. eufozbiice. **R.** eufozbiij. colloquint. scamonee: bdellij. an. 3. ij. amoniaci: serapini: oppoponacis: turbitib. ana. 3. j. castorei: sarcocolle: aloes: anisi: masticiis: apij seminis: cicute scis. an. 3. f. cum succo apij vel porri teparum dabis. 3. ij. **C** Yera. **Jo. Dam.** valz ad mundificandum caput de flegmate et appoplexia: flatu: generaliter paralitici: mollicies: passionibus oculorum: catarractis. **R.** turbitib. 3. x. camedreos: sticados: elii nig. an. 3. iij. aloes: colloquint. an. 3. iij. et f. piperis: piretri: mandragore: squinati. 33. an. 3. iij. et f. cinamomi: spice: polij: petrosilini. ec. eufozbiij. an. 3. ij. piperis alb. et nig. et lon. cardamomi: mac. an. 3. iij. agarici: polipodij: epithimi. an. 3. iij. et f. absinthij. 3. xv. penidij. 3. vj. nigelle: castorei. an. 3. iij. aristolice longe et rotund. de. an. 3. iij. fac puluerem adiungens mellis quod sufficit. Bande sunt. 3. ij. ieiunio cum aqua calida. **C** Aliud. **R.** turbitib. 3. vj. scamonee: taspie: masticiis. 33. galage: spice: cinamomi: aristol. lon. an. 3. iij. assari: carpobalsami: xilobalsa. costi. myrre. ec. squinanti: nucis musca. an. 3. ij. mellis quod sufficit: da ut supra. **C** Puluis valens filij. **R.** turbitib: serapini: hermod. titimali: colloquintide: scis cicute: apij: anisi: sticados: acozi: dyagridij. 33. an. 3. j. et f. fac puluerem teparum cum amigdaleon: da. 3. ij. cum aqua calida. **C** Oleum. **Jo. Dam.** valz paliticiis: appopleticis: epilepticis: si fiat inde vnguentum vel sternutatio. **R.** nigelle. 3. ij. super laterem assate et pistate sic medulle. deinde accipe aquam ubi infusus fuerit fennugrecum per noctem et die: atque cola: postea calefac mittes nigellam fac bullire. B. at deum deponens a foco pmitte gesece quousque oleum super aquam appareat: postea accipies vasculum. Deinde repone castoreum: et galangam in aquam. fac coquere et cola et mitte. 3. xv.

De egritudinibus

pellat a radice ad ramos expellat: et sic i paralisis terminabitur. de cuius palisis cura suo loco determinabitur. ¶ Si oēs vetriculi principales ex hac mā (opilenē). i. repleantur. (ex q̄ritate anhelit). q̄ dfectio anhelit signat maiorē appoplexiaz. in ordiat mediā. ordinat minorē. Sz cū diminiuit. vii sequitur (magis angustia). h̄ describit maiorē in q̄ ē nec son⁹ nec anhelit⁹ sensu p̄cipit nisi appositō cypho pleno aq̄ sup̄ pect⁹: et flosclo lane ad nares. (Cū vō sine angustia). h̄ ponit mediā si sine ordinatiōe suspiciat gete iterempro (et aliqui gescit). i. nā fatigata. si suspicio. h̄ p̄ ē icurabilis: vt ponit Hyp. alie due vō curant sz in paralisis mutant. Media tñ cū debili v̄tute iterficat sp̄. pp̄ h̄ ḡanc. tan q̄ breuiloqu⁹: et q̄ si iufficiēs appopleie curā oimittit. Sz statim agit de cura et cā palisis dicēs. (Si aut hūores veniāt i q̄s p̄tes) nihilomin⁹ cura appopleie ab Auic. et Serap. et ab alijs pōit vt nā qdāmō allenia ta cit⁹ mēbz nobile expellat et ad min⁹ nobile mēbz expellat māz. (Minor appopleia vocat⁹). i. palisis. dicit enī Auic. q̄ antiq̄ medici palisis vocauerūt maiorē appoplexiā. et atr̄ exponit. appopleia vocat illa mior q̄ māz sic expellit q̄ dicit ad dōiaz ei⁹ q̄ iterficat. (et fm̄ locū). q̄ si ē in lingua dī palisis ligue. Si mā expellat ad pedē dī paralisis pedis et sic de alijs. (mollicies). i. palisis. (in initio). i. in p̄ spōdili qd̄ est supius in collo. oia enī supposita paraliticant. sz facies remanet sana: q̄ mā ē a capite expulsa. (Si faciei tortura vlt̄ mollicies in toto corpore). medietas corpis duob⁹ modis p̄siderat: aut sz lōgū: aut sz trāuersū et latū et his dīob⁹ mōis p̄t fieri palisis vltis sz latū vlt̄ trāuersus: id dicit sz lōgū: et pōit regulā. si facies torqueat tūc medietas tota palitica ab appopleia. et medietas neruoz cerebri opilat. (si mollicies sit i toto corpore). remanet appopleia. (vel in aliq̄ pte). h̄ dicit q̄m ad torturā faciei (cerebro opilato). sup̄. q̄tuz ad mollicie i toto corpore (vel in pte) sup̄. q̄tuz ad torturā faciei. (si minor appopleia). i. palisis. (aliqui est leuis). i. de leui et pauca mā. (leuis qd̄ q̄tuz ad finonē: q̄ mor⁹ lingue nō ipedit. (sz puā v̄tute). i. puā fortitudine i motu: motus si qd̄ difficult⁹ auferit q̄ sensus debilitat. q̄ sz nō auferit mor⁹: sz sensus oīo auferit. vnde sequitur. (sensus rē). (si qd̄ toti illi p̄ti). i. toti illi lateri. (sensus ē mor⁹). maxie auferit sensus et mor⁹ pedū si nō recuperet in. 3. vel. 4. die. si fuerit remollitio i manu maxie auferit sensus: et motus si nō repat p. 20. dies. Mōz ē qd̄ dicit. citi⁹. n. d̄s dēscēdere mor⁹ et sensus ad man⁹ q̄ ad pedes: q̄ p̄pingores sūt cordi et fonti calozis: et dicit h̄iū. Solu⁹. p̄cedo q̄ si mā paliticas manū vel pedē sit eadē palisis citi⁹ soluit i manu q̄ i pede fm̄ nām. Sz oz q̄ mā paliticas manū multo maior sit q̄ paliticas pedē. sz tñ nō ē magis despandū de sanatiōe palisis man⁹ vsq̄ ad p̄mū prodū vltis. i. vsq̄ ad. 20. dies: q̄ p̄pinq̄ ē valde v̄tuti vitali. Sz si nā deficiet in solone palisis pedis in p̄pyodo p̄ticlari. i. in. 4. dieb⁹. p̄sentit mā eē mltā. vii pes icipit ifridari et v̄t⁹ ei⁹ debilitari: q̄re cūz p̄us nō soluere cū nā eēt fortis iā nō soluif cū ē debilis sine b̄nificio medicine. v̄t⁹. n. man⁹ vix supat in eodē nuō. s. 4. diez. sz b̄n supat i nuō. 20. diez. ¶ Cū igit̄ morb⁹). i. palisis: q̄ ad curā palisis necia ē cognitio cāz ei⁹ de palisi: et de ei⁹ cā vel cāis vidēdū ē. palisis enī sic deā absolute signat lesionē p̄tis. i. medietatē toti⁹ cor poris: sic p̄s absolute noie dicit medietatē toti⁹ cuiuslq̄: sic cū dī palisis man⁹ vlt̄ pedis sic coartat ad p̄ticlarē palisis. i. ad lesionē q̄ ē i pte p̄tis siue medietatis. man⁹ enī vel pes nō sūt p̄tes corpis. sz p̄tes p̄tis corporis. Inde p̄z q̄ palisis dī qdā vltis. i. vltis lesio partis siue medietatis. alia ē p̄ticlari. i. lesio i pte capis. palisis at̄ sit duob⁹ modis: vel pp̄ phibitiōe penetratiōis spūs ad mēbra in q̄

penetrat: vel q̄ penetrat: sz nō opat pp̄ maliciā p̄plonia in mēbro reptā. Si enī p̄plo nō sit p̄portionalis opōni sensus et mor⁹: n̄s sentiet n̄s opabit mēbz. et h̄ sit 4. mor⁹ dis: sz 4. malas p̄plones accitales. penetratio at̄ spūs phibet vel pp̄ p̄strictiōes aut pp̄ opilonē aut apā: aut i cisionē: pp̄ p̄strictiōes. aut q̄ mēbz fuerit ligatū cū vin culis: aut p̄pressum aut p̄cussioe aut casu vel dislocatiōe et p̄pressiōe spōdiliuz. apā itez spūs penetratiōes ipedit. et sic phibet neruū p̄primēdo de opilone p̄s. Incisio pōt fieri ex transuerso et sic phibet penetratio p̄petuo. Incisio vō in lōgū nō phibet. Querit aut cū neru⁹ opilat⁹ in vno loco sit cā palisis mēbz suppositi: q̄re siliter nucca opilata in alio loco nō sit cā opilonis oīus p̄tius suppositi: et dicit Auic. q̄ nucca filis ē cerebro i suis diuisiōib⁹: sic enī medulla cerebri sz lōgū diuisa ē in duos: sic nucca q̄ ipole est q̄ nucca nō sit filis cerebro cū ab eo oriāt. ¶ Et sciēdū itez q̄ in palisis terminant p̄les morbi sic dicit de appopleia. Si filis epilia colica p̄focato m̄ricū et p̄les febres m̄ales fm̄ p̄mitā crisis. Sz colica magis p̄uat sensus q̄ sua mā magis expellit ad neruos sensibiles q̄ ad motuos: qd̄ p̄rigit: q̄ itestina magis viget in sensu q̄ i motu: q̄ p̄aniculi sūt de genere neruoz: vii p̄cipit p̄les neruos sensibiles q̄ motuos: vt sup̄fluitas cito sentiat et expellat. ¶ De signis curabilis et nō curabilis palisis ē vidēdū. Si ḡ palisis cito accidat et nō p̄fert ei regi mē. signatur vlt̄ q̄n ē ab icisioe sz trāuersus vel a ruptu ra nerui: vel a p̄strictiōe: vel a tortuositate spōdiliū que oēs sūt icurabiles. Sz si paulatim veniat: et ei regimē q̄tū cūq̄ ē p̄ferat: tūc cura possibilis signatur. vna itez ru bea multū malā palisis signat et difficilē. de nā. n. palisis est q̄ v̄ia d̄s eē alba vel aq̄a. sit tñ q̄nq̄ rubea pp̄ debilitatē renū in sequestrādo sanguine ab aq̄ sitate: qd̄ ē malū: q̄nq̄ v̄ia sit rubea pp̄ fortē dolorē: et aliqui pp̄ egritudines p̄tingēt. ¶ Cura aut deiceps sic ordinat. In palisi ex p̄cussione et casu in p̄n: p̄uenit s̄lōm̄iat v̄tūguis flu x⁹ a loco eēbat et statim imitigatiua et rep̄cussiuā sūt appo nēda. In oī at̄ palisi subtili diēta ē v̄tēdū ad corpis exicationē: sic aq̄ oz. et aq̄ mell. et p̄ 4. diē v̄tāz auib⁹ capē strīb⁹. studeat pari famē et siti sz p̄statiā v̄tuel. v̄tāz cibis fectis. a v̄io at̄ p̄tē abstineat vsq̄ ad. 20. dies. v̄tū at̄ p̄netrare fac et sepe p̄uertit et acetū: qd̄ maxie ledit neruos. p̄. 20. dies bibat forte vinū ad dissolōnē m̄. palisis vō q̄ ex dislocatiōe ossiū corrigi mēbro redeūte ad suū locū. In palisi at̄ ex apate curet apā. In palisi vō ex rep̄lo ne vel opilone a p̄n: fiat clystere. deinde digerat mā. dige sta eūctur paulatim p̄ pill. fetidas vel p̄ alia q̄ dicent. p̄stea vō cū iunctiōib⁹ emplis et fricatiōib⁹ ifistat. positio tñ m̄āz supra mēbz paliticatū paz. p̄dest. magis at̄ p̄dest talia ponere sup̄ originē neruozū q̄ necē ē cōgsecere: sic supra spōdilia colli vel spine: sic docet. Sz in de iteriorib⁹ de illo q̄ cecidit de mula et lesus supra p̄m spōdile in currit palisis minoris digiti: et cū medicū supra illū locū empla poneret nihil pfuerūt: q̄b⁹ tadē expulsi. Sz supra lesus spōdile epla posuit et curauit. fricet itez origo neruoz cū radice lili: cū sglla: et cū allys: cū cepe vsq̄ ad rubificatiōes et calefiat loc⁹ cū v̄tōsis cū igne appositi abs q̄ icisioe: et sugat fortiter et laboriose: et s̄bito tollat. appo nāt gūmi pini ellī al. et ni. lauef loc⁹ cū aq̄ marina vlt̄ sal. sa. puocef sternutatio cū castoreo et ello. asla at̄ fetida i teri⁹ cū pipe sumpta multū. p̄dest. bibita vel trāsglucita multū. p̄dest: exteri⁹ vō illinita vlt̄ epla valz. s̄itr tyria ca meridatū. iniūganē exercitiaz: et filia q̄ calozē excite naturalē. (deē blanca maior). hanc caueas q̄ nimis est violenta: q̄ se. recipit oia laxatiua. (anacardum antido tū). nō itelligas de theodorico. Sz de quadā p̄fectiōe q̄

est in maiori atidotario. (lauent deide balneent) .i. stu-
phent. (Sic. sentiat) nō l3 sc. puocare nisi effimera. si
per se veniat bonū est 7 pēpue effimera. (fetide pille.)
q sic dñr pp gūmas q̄s recipiunt fetidas. grossos humo-
res attrahūt v̄tositatē attenuāt. mēstua. puocat de fri-
giditate retēta. (cicute scis.) nō de nra itelligē. s3 de ori-
entali q̄ ca. est 7 sic. in 3. (euforbiū.) gūmi ē ca. 7 sic. in fi-
fine 4. si h admiscueris non exhibeas pill. nisi mā dī-
gesta. vñ postea sumat. (Opatrion tapsia.) herba est ca.
7 sic. i. 4. alio noie dñr herba tū utānoꝝ de qua trutāni so-
lēt facies suas abstergere vt leprosis assimilent: vt etiā
boies mouerent. S3 postea cū succo maratri 7 aceto to-
ta delet in sectio. (figie.) .i. stozacis ligde tres sunt spēs.
vna q̄ appellat calamita: 7 h ē purior. scda figia dñr. i. sto-
rap ligda. 3. vō dicitur ofita siue thimiam: 7 h est impu-
rior ceteris q̄ ē ca. in p. sic. in 2. (thuris masculi.) tria sūt
genera thuris. vñ ē qd est subtile: 7 dñr masculus. aliud
est qd est grossius: 7 dñr olibanū. tertiu vō qd dicit carpo-
rim: 7 illud est grossius 7 impurius: nō val3 nisi emplis.
oia sunt gūmi cedri ca. 7 sic. in scdo.

De spasmo 7 thetano. Cap. XXIII.

Spasinus 7 thetanus sunt nō volūta-
rii motus quos mēbra voluntarium
motū habētia patiunt pp̄ repletiōez
nervoz vel inanitiōē eoz. est aut tri-
plex: vel eniz spasmus est anterior: vel poste-
rior: vel tñ thetan: q3 spasmus thetanus. S.
thetan⁹ a spasmo specificat: h tñ in mēbris nō
appet spasmus: q3 an 7 retro equalr nervi cō-
stringunt: vñ h nomen pprie sortit. T Por
tet aut vt itelligamus q si sano hōi subito eue-
nerit spasmus ex plenitudine necē est q̄ efficia-
tur. Si post acutā febrē fiat labor 7 vigilie 7
fūia. antecedat ex inanitiōē eē itelligimus hāc
spēm spasmi post acutissimā febrē nascētē sci-
to eē incurabile: q3 nervi vbi post lōguz tēpus
nō curant: neq3 acutus morb⁹ tūc tēporis etiā
euz dimittit: q3 virt⁹ dissoluit. S3 si cū febriz
vel in febriz fit initiz spasmus ē curabilis. ca-
lore enim febriz dissolunt hūiores vñ spasm⁹
fieret 7 per mēbra dissipat eos. Si spasm⁹ vel
thetan⁹ sit sine febriz maxie tñ si febres succe-
dunt quoquo mō curant. febriz eniz ois hūior
dissoluit 7 a corpore expellit. vñ Hyp. in affo.
thetanū vel spasmū si qs habuerit 7 p⁹ febris
venerit quoquo mō morb⁹ ille pōt dissolui ma-
xime itelligamus spasmū post febrē eē icurabi-
lē. cū febriz dubiz est: h sine febribus curat.
Cū ergo spasmū sine febriz viderimus 7
hoiez sanguines eē itelleximus de media ve-
na sōmandus erit. si nihil frict. Si ex alijs sit
fris hūiorib⁹ tñ cū verapig. theodoricon: vera
B. stozatic⁹: 7 silib⁹. Clysterizari vngi 7 bal-
neari o3 7 sternutiōes fieri vel gargarismos
sic in appopleria dignus nutriendus est cibus
subtilib⁹. T Si ex inanitiōē sit spasmus capiti

infirmit lac asininū mulgeamus: qm plurimū
humectat 7 ouinū 7 mulieris puellā nutritis:
lauādū ē caput cū aq̄ vbi viole: malue: ordeū:
sint cocte 7 sterc⁹ caprinū. post iungamus olō
viol. infirmit medicina ac cib⁹ dent: vñ hūiecta-
tio pficiat: 7 sic febricitans infirmus regat. In
aq̄ tepida 7 dulci ponat. aliqui pueri spasmuz
pantiū ex nervoz p̄rigēte defectiōē. vñ ex q3
leni occasione patietes facile curantur.

Spasimus est egritudo nervoz in q̄ mouent nervi ad
suā originē: 7 sic nō sūt obediētes dilataciōi 7 extēsiōi.
aliqui aut talis dispō durat 7 remanēt nervi sic tracti: 7
h3 h ppe dñr spasm⁹. aliqui nō remanēt: s3 soluit 7 redeūt
lacerti ad debitā dilataciōē: vt est in ofcitatiōē 7 singul-
tu. Cū aut egritudis aut est nālis aut nō: vt qñ est ma-
la p̄plo ca. 7 sic. hūiditatis lacertoz cōsumptiua. vñ ner-
uus p̄bitur 7 minorat: 7 qñq3 friditas est ispissans lacer-
tū 7 hūens. vnde phibet mor⁹ volūtarius: 7 aliqui fortis
dolor i quo vtus p̄gregat ad expellendā cāz doloris. vñ
spūs 7 lacerti vtutē sequit: 7 ide lacerti corugant 7 spaf
manē. cā vō mālīs ē hūiozosa: aut v̄tositas gñā. humoza
lis vō aut ē s̄guica aut flatica aut melica aut apa i lacer-
tis. est aut dñā iter hūozalē 7 apofaz: q3 cā spasmū hūozā-
lis p totū lacertū distēdit: 7 ipm replet fm totū. vñ ner-
uus crescit h3 latū 7 decrescit h3 longū. In spasmō vō ex
apate ē mā p̄phensa in vno loco que locū ceterē ptes se-
quunt. vñ fit hctio 7 spasm⁹. Spasm⁹ itez gnāt i egrit⁹
icōplete crisi h3 pmutatiōez m⁹ vt in sinochis 7 pleure-
si: 7 i dolore capis mālī qm m⁹ expellunt a venis v arte-
rys vel mēbris nobilibus ad lacertos ex v̄tositatē gñā
efficiat spasm⁹: vt dñr de ofcitatiōē 7 de singlit: qñ vō
fit spasm⁹ de vapore venenoso a mā venenosa resolutio:
vñ puctura scorpiōis: vel cuiusl3 alteri aialis venēosi.
vñ cerebz mouet ad se nervos hūēs 7 lacertos ad notū
mū expellēdū vñ fit spasm⁹. Aliquī pp vmes i stō 7 in i-
testinis: sic 7 epilīa. Cū aut dñā iter spasmū de ianiti-
one 7 de replone: q3 spasmus de replone subito venit. de
ianitiōē paulatiz. Itē in spasmō de replone crescit lacer-
tus fm latū: in spasmō de ianitiōē decrescit lacert⁹ h3 la-
tū 7 fm lōgū: sic p3 i corigia vel in carta tracta soli vel
igni apposita. Cū dñā est iter spasmū 7 epilīaz: q3 epi-
leptia ē paf. siue spasm⁹ tot⁹ corporis: spasm⁹ vō nō tot⁹.
Itē epilīa mltoties velociter resoluit. spasm⁹ vō nō. Itē
epilīa venit fm peryodos: spasmus vō nō. Itē dñā ē iter
spasmū 7 palisiz: q3 in palisi sp mēbz elōgat i spasmō vō
sp curat. Itē palisi est opilo i via vñ i nervo: i spasmō vō
replō vel arefactio vel hctio sine opilone. In spasmō vō
pulsus est extēsus dur⁹ rigide pcedēs: sic sagitta pcedēs
ab arcu. Cū i spasmō ē dolor cū ē d replone: sic accūs
In alys at nō ē dolor: aut si ē ē sic ex spasmō: aut frequēter
p̄igit distia. i. difficultas anhelādī. spasmatoꝝ vñna fre-
quēter ē rubea tenuis. Aliquī tñ discolorat pp resolonez
vtut. Cū Deiceps de cura ē vidēdū. sciēdū tñ q ois spaf-
mus scqns vuln⁹ ē mortal: sic dñr Hyp. spasm⁹ vō cū ē de
ianitiōē raro curat. si. n. accidat durate fe. 7 vtut debili-
tate ipole ē curari. S3 si fiat cessare fe. 7 vtute adhuc for-
ti: vt si fiat sine fe. sic ieiunio. dolore labore carceris erū-
nis curat cū hūectatiōē vehemēti cerebri nervoz lacer-
toꝝ 7 i domo fra. fiat g balneū ex ags in gb decocta sine
folia salici: viole: ordeū fractū: mēnar. citrulli melōes:
7 silia. fiat inunctio cū oleis fridis 7 humidis. detur in
potu lac asininum recēter mulctus: aqua ordeī 7 melo-
nis. detur ad potanduz sirupus iulep: 7 accidētia anime

De egritu. nervoz

temperent. Si aut submergat totus corpus in oleo oli-
uaru tepido melius est. si videat confortari dent carnes
fride r hūide aialius minoz. Si aut fuerit pp dolorē il-
lū mitiga: r ei cāz remouet: sic ē remouēda. ¶ Dolor sic
mitiga. In oleo ro. r viol. vitella ouoz in aq ro. tepefa-
ctis imponant stupe canabine r superponant. vel panis
triticeus calissim⁹ a furno extractus in optimo vino ma-
defact⁹ forti dolori spasmatico r arthetice superponat:
sz Anic. fiat embrocatio ex ordeo fracto camomill. mal-
ua: farina ordeis: farina fenugreci. ¶ Si aut adsit pūcti-
ra acis vel ferri cura difficilior est. p gponant resoluē-
tia: sicut fursur triticeus torrefactum cū sale. Itē accipe
filatum crudū in cinerib⁹ bullitū r supponat. Si aut h
nō sufficiat cū rasorio loc⁹ apiat vt sanies exeat. Deinde
scq̄tur curatio sic curat spasmus ex vulnerib⁹ vel vlce-
rib⁹. In spasmo aut ex frigidityte facili⁹ est cura per ca-
lescentia vel per alteratia. ¶ In spasmo aut ex mā vl
vapore venenoso: valz tyriaca metridati: r silia q̄ vene-
nū habēt dissoluere: sic gentiana sanina r ytraq̄ aristol.
bacee lauri. diptamus: r silia. ¶ Si aut spasm⁹ sit ex re-
pletioe: siue illa repleo sit sz m⁹ permutationē vt in sino-
cha: pleuresi r dolore capitis cū mā: vel alio mō attendē
dū est ytri sit in parua etate: r si h sit de facili aduenit r
de facili curat: sicut in lactatibus r infantibus vbi sunt
nerui molles r debiles. In qbus si adsit ventris astipa-
tio r vigilie r multitudo fletus. humores mouent mul-
ti: sz nō sumunt. vñ currunt ad lacertos r spasmant: sz
tñ de facili curat: qz hūores isti de facili resoluunt: p in-
unctiones oleoz resoluētiū: vt est nardinū: costinū: mu-
scell. r per somētatiōes diureticoz r obseruatiōe in die-
ta: vel ex parte nutritis: vel ex parte patiētis. Si aut sit
in etate iam puecta difficilior curat: tñ curat cū digesti-
uis p r postea cū laxatiuis. Si sit de flate vel melia cuz
clysterib⁹ acutis: r vomitib⁹ frequētib⁹ r tenui dieta: sic
docet nos viaticus. Si aut sit pp abundantia sanguinis
statis fiat flōmatio cū scarificatiōe: tñ nō tñ de sanguie
extrahas q nō multū remaneat nāe ad resistendū mor-
bo. deinde sequatur cōia localia ceteris spasmis de reple-
tiōe: sic sūt pdicta r sic est balneatio in aqz salis r ama-
ris r sulphureis r fortis inolutio in calis pellib⁹ lupozū
recēter excoziatoz r in pellibus vulpiuz: adeps etiā vul-
piū r lupozū multuz pdest. si iungatur. oleuz de lilio r
laurinū valz. Itē accipiat abrotanuz: folia lauri: calam⁹
aromaticus: cētaurea. his oib⁹ decoctis in vino fiat sus-
fumigatio r multū pdest. Itē fiat emplm de stozace liq-
da: thure: pice euforbio: castoreo: mēta. r cera rubicūdio-
re r cetera gūme cale emplare multuz p sunt inter quas
plus valz assafetida ad q̄titatez nucis interius accepta
cū melle r exterius illinita vel cathaplasinata: castoreū
aut piretrū aut costū aut masticaleō distēperata multuz
p sunt. ¶ Spasmus aut ex apate curat sm artē de apa-
tib⁹ traditā vel tradendā. ¶ Epilia r spasm⁹ de verni-
bus sic curat. terat cētaurea vel centonica distēperat
cū lacte r exhibeatur. fiat et troscilci de cētonica: cornu
ceruino r melle: r distēperata cū vino dent: vel emplm
fiat de cētaurea. absinthio cētonica. aloē: r succo persica-
rie r vmbilico apponat. ¶ Thetan⁹ ē morb⁹ officialis
phibens vtutē motiū sz anteriora r posteriora: cuius
eadē est cura que est spasmī. Sz si sit thetanus ex reple-
tione yfus vētosari supra spondilia colli r spine r in an-
teriorib⁹ prib⁹ multū pdest: r ppue fiat cuz scarificatio-
ne r puocatio sudoris ylis r ifusio cū oleis r epithima-
tione cū lana ifusa in eisde r inunctiones cū adipe leonis
r visci: r castoreo: r piretro: r sic de alijs. ¶ Spasm⁹ r the-
tanus rē. diuidit spēm a genere. thetan⁹ aut est species

spasmī. vñ spasm⁹ coartat ad alias spēs. (mor⁹). i. Actio
r reductio vsqz ad suā originē nō voluntariā. ppter ple-
nitudinē vel inanitionē. hec due cāe frequētius pcurrit.
Sz alie plures sūt: vt habitū est supra. (est aut triplex.)
diuidit spasmus sm suas spēs. (specificat). i. separar: qz
apud vulgus morb⁹ nō videt eē: cū figura recta boi de-
bita retineat. (Si post acutā fe. fīat labor r vigilie. vt
in acutis fe. sup. (scito tūc incurabilē). vñ dicit si vtutis
adsit debilitas r fe. nō terminet. sz si eē. possibilis est cu-
ra. p̄cipue si spasmus sit ex ianitiōe r a febrib⁹ nō causetur:
sz a ieiunio vel labore: r silib⁹. (neqz acut⁹ morb⁹).
.i. spasm⁹ qui est acutus morb⁹ sine fe. (qz vtus). i. vñ ē
(In febrili inity). tūc enī nō est spasmus ex inanitiōe.
Sz magis ex fe. hūores multos dissoluēt r nō cōsumēt.
te. vñ sit spasmus de repletiōe: qz fe. curat per p̄cessus cō-
poris humores psumētis. Itē pōt esse spasmus ex inani-
tione: in initio fe. ex ieiunio r labore pcedēt r talis nūm
qz curat: sm hoc vltimū in lra dz eē icurabilis: sm p̄mū
curabilis. (Si de alijs humozib⁹). p̄ si multa sit reple-
tiō pcedat flōmia vt vtus alleniet. postea sequant digestio
r euacuatio. (Si aut ex ianitiōe). talis enī curat aliqñ
vt dictū est supra: r ppter h supponit curā. (post vinū h
valde) ifusiuū r humectatiuū. ista oia pferūt febrī et h-
ce. (Nec capnū. Istud tolle qz nimis exiccat. auc. tñ pa-
rū itelligit poni ad maiore hūmidozum p̄centrationem
que in se est obtusa.

¶ De tremore r iectigatione.

Cap. XXV.

Tremor r iectigatio sunt accidentia
ex morbis r natura pposita: qui duo
morbī sic sūt sibi oppositi vt vñ sur-
sus r alius deorsum. Superiorē na-
tura operat inferiorē morb⁹: sicqz iectigatio r
tremor cōcreant. Sz cā tremoris incipientis
defectio ē vtutis lacertos mouētis q̄ isemet
ipsa deficit cā male pponis: vel ex accitibus
aie sic timore vel ex mor⁹ voluntarij granitate
vel ex granitate ponderis vtutē vincētis.

¶ Segtur de tremore. igit tremor morb⁹ officialis ve-
niens pp defectū vtutis motiue r in lacertis motiua ē
aut tremor nocumētū vtutis motiue: sic stupor r dozm-
ratio est lesio vel nocumētus vtutis sensibilis. Tremor
aut pponit ex motu vtutis regitiue mēbrū eleuātis r ex
motu morbi mēbrz reprīmētis r mortificantis. ¶ Be-
nerat aut tremor aliqñ pp nocumētus soli⁹ vtutis moti-
ue: r qñqz pp nocumētū qd est in instro motus tñ: r qñ-
qz pp vtutē. pp virtutē motiua tñ: sic est in aspectu rei
terribilis: aut ex alto loco: aut ex ambulatiōe sup trabē
in alto positā: aut ex iracūdia: aut ex accitib⁹ aie: sic est
angustia: timor: tribulatio: gaudiuz. In his aut oib⁹: aut
spūs resoluūt: aut retrahit: aut diuersat motus ei⁹ r va-
cillat ppter dubitationē. ex nimio coytu idē ptingit. Tre-
mor aut ppter instm solū accidit ex mollificatiōe lacer-
ti vel ex ei⁹ mala cōplone sic paralisis: r ex multitudine
potus r ebrietate: aut nimia repletiōe: r exercitū dimissi-
one. lz enī spūs penetret ad lacertū: ipm tñ iuenit obuiā-
tem opationi sue. h enī ptingit ppter nimū frigus: aut
pp malā mām pungiūā per lacertos penetrāt. ¶ Cu-
ra aut hui⁹ passionis sm diuersas cās diuersificat: qñ si
est ppter nocumētū vtutis pfortet vtus per aromatica.
accitua aie moderent: r cāe exteriorez remoueantur: si
sit ppter nocumētū organi exiccet r calefiat: fricet r si
cecur. balnea fiant in aqz salsa nitrosa vel sulphurea. fiat

vaporatōes cū herbis ca. et illinitio cū sinapi et castoreo
et cū oleo canabino. ponant vtrose sine scarificatione sup
sp̄diles supiores tremor i senectute vlt senio vir curat
(Tremor et iectigatio) iter h̄ est dīa: qz tremor fit cōti
nue. Iectigatio vō interpolat: est. n. iectigatio q̄si sale in
mēbro. vñ sicut se h̄z iectigatio ad tremorem sic tremor
ad palis: qz sic palis fit a v̄tute supata. sic iectigatio in
p̄n: lesiois et tremor in medio. (Si cū tremore: h̄ rāgit
defectū ex pte v̄tutis vlt ex motu volūtarij grauitate) h̄
rāgit nocuētū ex pte organi vlt grauitate pōderis: h̄
rāgit nocuētū v̄tutisqz venies (dormitatio) stupor: qd
est p̄n̄ insensibilitatis: cū nā nō adhuc penit̄ ē victa: nec
v̄t neqz morbo adhuc p̄it̄ ē p̄firmat̄. Neqz ē vna. gnā
lis reḡ ē qz tremor et stupor s̄t leuiōres ad curādū qz pa
lis: qz palis v̄t p̄tēte itelligit supata. In tremore vlt
stupore adhuc vigore h̄z nā p̄ quē morbo repugnat.

De stupore mēbroz. Cap. XXVI.

Dormitatio mēbroz p̄posita est inter
nāz et morbu cū q̄ ca ē frigiditas subz
nerno coagulās ifrigidās et p̄stipās
ne v̄t sensibilibs cā penetrare possit.

Quoz oīuz medicina est vna: dem̄ q̄ calefa
ciat dissoluat et supfluitatē minuāt: sicut t̄beo
dorico: yeralog. et silia: olea vlt vnguēta supio
rib̄ fiāt silia. et de dissolutiōis: h̄ oīa fiant post
balnea sulphurea et vitrea. multe fiāt fricatio
nes cibos demus faciliōres: et malas non ha
bentes qualitates.

Seḡ d̄ stupore dormitatio mēbroz. i. stupor est no
cūctū adueniēs in v̄tute sensibilibs: sic in sensu tact̄: et
via ad palis: i. ad p̄uationē sensus tact̄: imo ēt medici
stupore palis q̄qz appellant: sic n. palis ē destructio
sensus et mor̄: sic stupor ē dimiutio sensus tact̄: et tremor
est dimiutio mor̄ nālis. Est aut̄ stupor q̄qz ex pte v̄tutis
tact̄ solū: q̄qz ex pte organi: q̄qz ex pte v̄tutisqz ex
p̄t v̄tutis solū sic est in se. acuta ducēte ad mortē vlt ex
p̄t op̄lōnis in nervo sensibili nō cōplete: fit itē q̄qz
p̄t friḡ: aut p̄t venenū iteri sumptū: ex pte organi solū
q̄qz organi est male p̄lōnis vlt op̄lōnis et p̄lōnis. fit aut̄
p̄t ligaturas et p̄lōis sup aliq̄d mēbro: stupor aut̄ si fit
vltis cū debili v̄tute malū est: qz nūciat mortē vlt palisim
vltis op̄lō aut̄ creās stupores p̄t cē qz ex q̄qz. iij. hūoz.
Cura eadē est cū tremore: qz si sit mālīs et si sit s̄gūi
nea fiat flōmia. Si d̄ alio hūoze fiat clister et cū q̄ citi
potest fiat dimiutio i cibo: et ea q̄ d̄cā sūt sup̄ faciam̄ h̄.

De obtrahia. Capl̄. I. 14
De albugine siue pannis 15
in oculis. cap. 2.
De sanguine i oculis. 3.
De lachrymis. 4.
De amittētibz visum ab 5.
occlu solis.
De defectiōe visus. 6.
De audit̄ dimiutio. 7.
De aurii tinnitū. 8.
De dolore auriz et muta 9.
tione p̄lōnis.
De sanie aurii. 10.
De sanguine aurii. 11.
De oī re cadēte i aure. 12.
De nariū fetore. 13.

De coriza. 14
De fluxu sanguinis a na 15
ribus.
De fissuris labioz. 16.
De grauitate ligue. 17.
De dolore dētiū. 18.
De ruptura dētiū. 19.
De dētibz p̄motis. 20.
De dētibz putridis. 21.
De dētibz fricadīs. 22.
De egritudinibz gingi 23.
narum.
De fetore oris. 24.
De passioibz oris. 25.
De lēgimibz faciei. 26
De pustulis faciei. 27.

Incipit secundus liber.

De egritudinibus membrorum faciei.
prohemium.

Superior particula capitis et cere
bri cōtinuit ifirmitates et curas.
cōsequēs est morbos in mēbris fa
ciei factos nō esse p̄mittendos.
Incipiam̄ ergo ab oculis q̄ di
gnior est ps faciei: deinde quoqz morbos bre
uiter destinauimus tangere frequentiores et
sepius in oculis contingentes.

De obtrahia. Capl̄. I.

Obrahia est calidū a p̄a nascens sup
pelliculas albuginis oculo: cui ca
terior est vlt exterior. exterior est ma
ior vel minor: cā. n. eius est fumus:

calor solis: siue puluis. Interior est ex humo
ribus ad p̄unctinā tunicā cōfluentibus: vnde
oculi patiunt a p̄a: sicut et cetera corporis mē
bra. Causa est defectio recipientiū mēbro
rū. i. oculo et abundantia hūoz a capite ma
nātiū. Differētia hūoz duoz est ex causa exte
riori: qz a p̄a exterioris discedēte sua cā remanet
salus oculo: alteri cōtra. exterior duas spe
cies habz: maiorē. i. et minorē: minor differt a
maiori: quia nullas similitudines apostematis vi
detur habere in tumore et duritia: s̄ altera du
ra est et tumet. Interior tumet et dolet. dura
est et lachrymola et plenitudine habz venaz.

Signatio humoz per venas ad p̄unctinā
descēdentiū talis est. Si sanguinolenta sit mā
oculo nimia est grauitas. Rubent oculi et fi
unt tumidi et calent liquoz emissiui: grauiatur
frons. lachryme sunt nimie. si fit ex colera rub
sentit̄ quasi acubus pungerēt̄: rubent et ca
lent. asperitate sentiunt. Si ex frigidis sit hūo
ribus vel grossis vel ex v̄tositatibus tetinosti
tas sentitur in oculis: nimius sine multo labo
re grauiantur. in nocte iuscantur. humores ni
mij effluunt. ipsi sunt viscosi. Hanc obtrah
miaz cū curare disponimus. si ex causa sit qua
discedente sanitas remaneat videamus. tunc
tādes infirmo p̄cipiamus vt se non moueat
et vt alto capite dormiat. luminis splendores
fugiat. nec vocē emittat: cibis detur frigidus
et facile digestiū. porus sit aqua ca. neqz fir
mo: neqz pulueri appropinquet sine soli. S̄
vtatur balneis aeris et aqua dulci tēperatis:
his obseruatis nō oportz aliter medicari. S̄
si contigit ex hūozibus a capite descēdētibz:
si sanguis abundet videamus: et cephalicaz ve
naz vel mediā slobotomemus. Si tamē etas

De egritudinibus

tēpus et cōsuetudo et virtus patiātur. Si non
scarificem^r i occipitio vi sub mento cū vērōsa.
¶ Qz si hūiores sint colerici et rubei detur in-
firmo catarticus de mirabol. citri. viol. orife-
nitia: absinthio: cassiafil. manna: et silibus: co-
ler. et rubei purgantibus: precipiatur quiesce-
re nō mouere et in obscuro loco morari: mari-
me pedes in aqua ca. ponant. caueat a coitu.
paruo cibo vratur. Sepe post purgationē cū
floboromia seu catartica balneetur: in oculis
albus colliriū cū aqua ros. mittamus: rosenz
vero colliriū cū lacte asinino seu feminino
apponēdū est in initio. postea alie res appo-
nantur a quibus hūior dissoluatur et excoqua-
tur. Sed tñ prius purgetur corp^s: vide ypo-
in affozis. Dolores oculorū vinū purū pota-
tū: floboromia: farmacia: et balneū curant.
¶ Inrentio Ypoc. talis fuit. vinū flegmaticis:
floboromia valz sanguinolentis et colericis:
balneū melacolicis: farmacia his qui hūiorib⁹
mixtis pleni sunt. ¶ Postea oportz iquiri an
infirmitas proprie illius loci sit: an aliūde ve-
nerit. Si aliūde medicādū est prius mēbrūz
mandans: et postea illud cui mādatur: et inci-
piendū est a medicina oculorū cōfortatiua et
hūiorū constrictiua. In declinatione dissoluē-
do. In augmento sine statu mediocriter inter
cōfortatiua et dissolutiua agatur. ¶ In do-
lore forti infundēdi sunt oculi cū aqua vbi co-
era sint mellilorū: fenugre. Si dolor adeo sit
magnus vt pati nequeat infirmus dolori repu-
gnatiua dare cogimur: sicut fomentationez
opij et corticis papaneris cocti et silinū: acci-
pianus scariolā pistata et oleo ros. mixta et
oculis apponamus hāc. Si dolor sit nimius
farina ordeī misceatur. Silr potū. cū oleo
ros. p silū quoqz in aqua ros. oculis superpo-
ne: vitellūz oui: oleū ros. atqz. cē. oculis iposi-
ta valent. ¶ Ad ipsorū apata accipiatur rosa
viridis et lenticula inatans aqua pondere eq̃-
li pistata oculis superpone. ¶ Si calor oculo-
rū fuerit nimius cū mundo bōbacino: oleo
ro. et albugine oui infuso oculis iposito refri-
geremus et cū dōis collirijs medicenē. ¶ Col-
liriūz albi valens obtalmie cal. Si sit cūz do-
lore. R. gūmi arabici dragaganti. añ. 3. iij. ce-
ruse. 3. vi. opij. 3. i. fac pulneres distēpera cūz
albugine oui faciens colliriū in modū pipe-
ris al. et fiant pillule et resolue vñ in aqua plu-
uiali rosata et mitte in oculis. ¶ Aliud. R. sar-
cocolle temperate in lacte asinino. 3. viij. ami-
di. 3. vi. gūmi arabici: dragagati. añ. 3. vi. cati-

mie argētee. 3. iij. ceruse. 3. vi. thuris opij. añ.
3. ij. tēpera cūz albugine oui. ¶ Aliud valens
pustulis et vulneribus. R. sarcocolle tēpera-
te cūz lacte asinino: dragagati opij. añ. 3. i. ce-
ruse. 3. viij. gūmi arabici. 3. iij. thuris. 3. i. et f.
tempera cūz aqua pluuiali. ¶ Aliud similiter
valens ad opus vnius diei: hec autē sanctus
Paulus dixit. R. dragagati cragiū. i. cē. cra-
gia. ij. sarcocolle. cragia. iij. memithe: cragia.
viij. tēpera cūz aqua. ¶ Aliud valens in aug-
mento obtalmie ad expellēdūz dolores. R. ce-
ruse. 3. ij. sarcocolle. 3. ij. cathimie cragia. ij. tu-
tie: dragagati. gūmi arabici: amidi. añ. 3. i. aca-
tie: opij. añ. 3. f. cū aqua pluuiali solue. ¶ Ali-
ud rosenz in augmento dādūz. R. cathimie: ro-
se: gūmi. añ. cragia. iij. ceruse cost. añ. cragia
ij. opij: crag. f. tēpera cū aqua pluuiali. ¶ Ali-
ud rosenz. R. rose. cragia. iij. costi. cragia. ii.
acatia: crag. i. opij: cragiū. i. tempera cū aqua
pluuiali. ¶ Puluis cal. obtalmie valens. R.
memite. 3. i. sarcocolle. 3. ij. fac pulnerem et in
oculos mitte refrigerans cum albugine oui.
¶ Aliud. R. sarcocolle tēperate cūz lacte as-
inino. 3. v. amidi. 3. ij. spume marine: zuccari.
añ. 3. ij. costi. 3. i. et f. fac pulneres et in oculos
mitte. ¶ Aliud. R. sarcocolle. 3. v. opij: costi.
añ. 3. i. fac pulneres. ¶ Aliud valens cale ob-
talmie et ventositati. R. sarcocolle. 3. vi. zucca-
ri ceruse: amidi: ana. 3. iij. costi: opij: ana. 3. i.
¶ Aliud. R. sarcocolle tēperate cū asinino la-
cte. 3. vi. amidi. 3. iij. zuccari. 3. ij. fac pulneres.
¶ Virtus visibilis et mā spūs visibilis penetrat ad pupil-
lā oculi p viā duoz neruoz: deauoz qui dñr optici. Cūz
igit spūs ad pupillā venerit pupilla calefit et cōfortat et
dilatatur ex ipsi⁹ motu: et precipue si altero oculo clauso
spūs illi⁹ ad reliquū pfluat: sic. n. duplicatus in illo spūs
valde pupillā dilatat et in sua operatōe efficit fortiores.
dū autē adhuc sic se hz oculus q libere recipit in fluxū et
spūs visibilis sanus est: et bene dispositus fm pplones et
pōnem suā. Si autē ab his adhuc imutet ppo vel ppo
variatur. ¶ Signa dispōnis oculi pueniētis vel discon-
ueniētis ex. viij. cognoscūtur canonib⁹ ex tactu. et ex eius
venis: ex figura: et operationibus sibi ppris: ex colore: et
quātitate: et ex his que ab eo exēit et ex passionibus: et ex
reb⁹ exteri⁹ occurrētib⁹: et ex tactu: quēadmo^m si cala vt
frigida sentiunt: ex venis si qdē que si sunt apparibiles
ex hūiore ebullire replent. aliogn nō. aut si sint grosse
et āple: ex figura qdē: qz figura dñz eē rotūda et in circuitu
et in superficie plana: qz si nō sit malū est: ex opōnibus: qz
oculi cito mobiles calidi cognoscūtur. aliogn nō. vel ēē
ex visu vel opōne vidēdi: qdā. n. oculi fm nām rez ppe
positā maiore vident. lōge autē positā miore. pterea qdā
vidēt de ppe: qdā de lōge. qdā ēē. de ppe vidētēs spūm
parū hnt: sanū tñ et clarū: qui nō sufficit se exēdere ad
lōginquū: q vo de lōge vidēt spūs hnt multū: s nō su bñ
lez: sed pūbatū grossū et humidū: vñ lōgo idiger iter-
uallo ad sui depurationē: vt grossi vapores ab eo sepe nē

De quantitate autē et calore et ceteris in tegni. **S.** habetur
sufficiēter. ¶ Ut ergo nālis dūpō oculi seruetur opz ca
ueri a fumo et puluere et ab aere g egrediē cōlitate ex p
te calidi frigidit: et a vētis et a vaporibz venenosis. neqz af
fictū rē vnicā itueri. caueat a fletu ab inspectiōe sūarū
subtiliū: a coitu nimio et a ieiunio nimio et a dormitatio
ne sup: a frōte: vel sup collū. ab ebrietate et supflua reple
tione et a cibis fumosis: vt est porrus et allia et legumina
duriora. ex singulis. n. istoz vel oibz nō obseruat diuer
se in oculo supueniūt passiōes sū diuerfa loca: aut. n. in
coniunctiua: aut in cornea: aut in vnea tunica: aut inter
vnea tunica et cristallinū hūozes: aut in angulis oculoꝝ:
aut in venis: aut in palpebris: aut i neruis sensibilibz vl
motiuis. passiōes q sunt diuerse: vt obthalmia: scabies:
prurit: rubor: mordicatio: palpebray: inuersio: tumor:
dolor: relap: pān: macula et vnguis siue cataracta. ¶ In
ter ista q p agūt viatic de obthalmia. obthalmia vō qdā vā:
qdāz nō vā: s; est filis ei. et appellat prurbario oculi. cale
faciē. n. oculū et hūiditate replet: sicut obthalmia vā. S. nā
tur autē a causis exterioribz pmitiuis supradictis: vt est
pulis fum: vel aer itēperat: vel vētis. pcellosus: siue
violētus vl pculsiō siue violēta cōmotio q aliqñ letis ē
et siue cāe pmitiue cōiuncta: et iō remouet sua cā remota:
pole tñ est q p fortē ipressiōe in obthalmia verā pmu
retur: sic effimera mutat in putridas et alie egritudines
in alias puerunt. cū ergo pmutat in obthalmiaz veram
arabice alfares siue alfiē nūcupatur. h est g obthalmia
vera. aliqñ in sola cōiunctiua: aliqñ penetrat ad cornea: et
qñqz totū cooperiēs oculū pupillā occultat: fit aut de sū
guine vel de co. melia vel de flate et de ventositate: sicut
cetera apata. Itē gnāt obthalmia aliqñ s; vā reumatis
pp hūozes a capite ad oculos descēdētes: aliqñ vō ex hu
moribz a mēbris inferioribz: vl a sūo: vel a ceteris mēbris
ad oculos ascēdētibz. Itē qdā obthalmia porximos hz et
ei gnō ē s; pyodosis: cessat. n. postea redit: qd ē raro et ex
violētia. violētia aut in obthalmia est sū dolor: aut pp
humore mordicātē: aut corrodēte: aut extēdēte: aut pp
pculsiōe et malleationē. Mordicatio aut attestat hūo
ri corrupto. corrosio vō attestat colere. extēsiō mltō hū
mori fumoso in sūo. malleatio et pculsiō attestant vētosi
tati. ¶ Sciēdū aut q obthalmia in regiōe meridionali
multiplicat: et in tpe siliū: post balnea ca. s; tñ talis ob
thalmia veloci curat: qz hūoz signat raritatē et mobilita
tes. In regione vō septētrionali et pribz siliū tardē eue
nit et tāto difficili curat: vt oñ est de spāmo iuuenū et
pueroꝝ. Ex h p; q obthalmia cū multa effusione lachry
maz velocius curat q ea q est pstricta et q nihil effluit.
Pstricta v; qdē et pstricta signat hūozes idigēstos et du
ros et pfectos quos o; p resoluū in subtile et fluidos hū
mores. deide vō coagulari et ipissari. Lūz. n. in effusione
lachrymaz vl hūoz ab oculo multa est ligditas adhuc
durat pñ obthalmie: s; dū icipiūt ipissari est augmētuz.
ipissari vō et coagulari signat status. et nō restat nisi decli
natio vt oculi mudificent. ¶ Itē g fluxus ad oculos est
aliqñ p velamē extrinsecū: qd est supra craneū: et aliqñ p
intrinsecū et a venis q sunt sub craneo. Fluxus g et reuma a
velamē supiori et a venis supra craneū signat venaz ex
terior: extēsiō et plenitudo et grauitas palpebray rube
do in frōte et pulsatio. hū aut cura faciliō est: et in h so
lo p sunt strictoria supra frōte. fluxus aut a velamē intrin
seco signat stermutatio et prurit in naso et in palato iteri.
Itē. n. fluxus magis latet et cura ipsi valde difficilis est.
¶ Deiceps g veniam ad signa hūoz obthalmia faciētū.
diferetiū. Si g ad sit sanguis ista q ponit viatic eligat
In curatiōe aut istū passiōis in pñ attēdēdū est vtrū sit

a cā exteriori pmitiua: et si h sit sufficit cause abscissio ad
qd multū pdest sedatio mor: et distillatio lactis mulier
cū albumie oui. Si aut sit ex pculsiōe istillet sanguis co
lūbin vel yridinis ad sanguis collecti resolone: et qñqz
sufficit euaporatio euz spōgia vel lana succida oleo ros.
tepido itincta. ¶ Si aut sit ex multo frigore balneū si
ue stupha. pdest vl vinū subtile: vel decoctio fenugreci
vel camomille. ¶ Colliriū aut gnāle p arsurā oculoꝝ et
pūctiōes et mordicatiōes et inuersiōes palpebray: R. thu
ris mastiē. dragagā. al. gūmi ara. amidi tutie ros. an. sub
tilissime puluerizent: et cū aq ros. et lacte mulier et succo
lactuce distēperent: et cū iuerit dormitū due gutte in an
gulis oculoꝝ distillent. ¶ Itē aliud colliriū qd valz in
cā pili et vulnere oculoꝝ. R. ematitidis amidi tutie: cora
li al. et ru. sandal. al. et ru. dragagāti gūmi ara. ista subtilis
sime terant puluerizent distēperent cum aq ro. et lacte
mulieris: deide bōbace itincto oculis supponat. ¶ Itē
ad clarificādū visus in oī cā de opilōne vel de cooptura
pupille valz illud. R. myrrhe: aloē: olibanus: mastiē. sar
cocolle castorei. cē. yreos. an. ista puluerizata in vino al.
distēperent. deide angulis oculoꝝ distillent. ¶ Itē in
cura obthalmie vō ab initio attēdēdū est vtrū sit pprio
vitio mēbz vel vitio alterius. Si autē ppo vitio mēbz
sufficit itēdere ad curā illi. Si aut a vitio alteri mēbz
mādātis p subueniēdū est mādāt: et postea illi cui man
dat: et h est gnāle i oibz s; gnāle opōne et rectitudinē ar
tis. Deide vō p siderādus est hūoz: vñ sit obthalmia et pñ
nāz illi hūozis ab ipso pñ: ponēda sunt repculsiua: dein
de sequat euacuatio pueniēs hūoz. mā iterdūz digesta
lenia ponat repculsiua: sicut albu colliriū vl roseū. q po
nit auc. s; albu magis pñ in pñ: roseū in augmēto. Item
accipiat succē plātagis cū aq ro. et leniter istillet vel p
liū istusuz in aq ro. vel rose cocte desup ponant vl lētigo
aq cū farina ordeci. ¶ Itē sciēdū q licz gnālis cura apo
stematū pmo repculsiua: et postea dissolutiua exigar: et
postea maturatiua. In apate tñ oculoꝝ maturatiua nō de
bent apponi ne temera suba oculi putrefiat vl corrupat
fortia aut repculsiua nō apponant ne pp violētiā hūoz
ad concanitates neruoꝝ repulsiū generet cataractas: et
pāpue in cā colerica que velociter et iordinate mouet.
purgato vō corpe fiat colliriū gnāle: qd potēter oculum
vna die mudificat: qd asserit pstantin¹ i lib. oculoꝝ. R.
antimōy. vel armoniaci: acatie amomi. dragaganti. an.
grana. cathimie. 3. viij. eris vlti loti. 3. xy. ceruse. 3. xy.
myrrhe. 3. vi. nardi. 3. y. lity: calamenti attramenti. 3. iij.
conficiant cū aq ro. et albu. oui. h valz p pānū et maculā.
¶ Querit cū obthalmia sit de hūoze frigido: sicut de cali
do: qre magis dī apā calz q; frigidū: solet dici q de calo
hūoze frequēti ptingit: et pp h calo apati oculoꝝ coartat
Dico tñ q qñ hūoz frigidus in oculo calim apā gnāt: cū
iter pelliculas oculi coartet: vnde fortē generat dolore.
vnde loc² calefit ppvehemētē motū spūz: vnde etiā se
quitur hūozis putrefactio: et p putrefactū vel putridūz
est calefactū vel calim: sicut dicit. S. sup affoz. et pellicu
las. i. vūcā vel cornea tunicam: qz aliqñ apā se ad illas
extēdit: et aliqñ vltēri ad pupillā (ei cā iterior vel exte
rior). i. obthalmia. alia est vā. alia nō vā. Nō vera aut est
a cā exteriori. vera ab iteriori (cā est defectio). vt dicit
Jo. v. sunt cāe. s. fluxus humorū fortitudo mēbz ipelle
ris: debilitas mēbz recipiētis multitudo humorū largi
tas viariū rē. (apatis exterioris). i. apatis a cā exteriori
tale enī apā sua cā remota multoties remouet nisi i ve
raz obthalmia pmutet: et intellige remota cā et dolore ab
illa pueniēte mitigato: qd fit post getē rē. que sequunt.
(exterior) duas hz spēs: qz sū intēsiōe et remissionem.

De egritudinibus

cāe exterioris: duo sūt circa oculū. s. dolor fortis et calin
ap̄: vlt q̄ abusiue dī obthalmia (aliqñ dolet et tūmet): qz
pp̄ violētā cāe exterioris hūiditas oculi rarefacta vel
calefacta oculū tūmefacit: et h̄ de facili remouet: si aliū
de nō adueniat tumor: (que interior) h̄ ponit signa obthal
mie. (In nocte iūscāt) qz frigidī hūores magi de no
cte mouent et mori liq̄ sūt: qz in humore viscosum adhe
rent: sicut melia: alij in hūore viscosus lubricitātē: sicut
fla. (Tūc tādē ifirmo) h̄ icipit cura obthalmie nō vere
(vocē nō emittāt) ne cerebrū moueat: et fiat pmutatio
in verā obthalmiā (cib⁹ de fridus). s. po⁹ vt est gruellus
ordei vel auene vel folia de lactucis spinargus (aq̄ calū
da) que de sui nā neruos pfortat: et arsurā: et puncturā tē
perat (sirup⁹ ro. vlt viol. vel de papauere albo cū aq̄ ca.
plm valz: qz alterat cōstringit et sonnū iducit. (balneis
acreis). i. stupbis: sicut repletis (aq̄ dulcis) extenuatis
si nō adsit reuma. vel fiat suffumigatio cū aq̄ decoctiōis
ro. mirte absinthij. (S. si p̄tigat) h̄ icipit cura obthal
mie. vlt h̄ a pñ. apponant colliria leuiter repercutiua: et
statiz fiat euacuatio. (In aq̄ calida pedes) sup. cessante
reumate: qz sic mā auertit. Sciēdū aut q̄ si yentosatio
in occipitio pdest in obthalmia vā: et precipue si sit de san
guine. (In oculis albū colliriūz). ab ipso pñ. duas gur
tas isti colliriū in angulis oculorū imitte ad pfortandū.
(rosēū quoqz) h̄ fiat frequētē in fine pncipij et i augmē
to. (apponēdū est) in initio sup. (vtrūqz istorū colliriū
rū) s. tū p̄z p̄z et posteri⁹ (post alie res) sic colliria disso
lutiūz quoz vñū est de li⁹ oculorū superi⁹ est positiū. S. z
tū p̄z (purget corp⁹). s. sufficiētē: qd̄ ē scit qñ fomēta
tio et dissolutiua supposita nō augmētāt dolorem. Si. n.
appō taliū dolozē augmētēt et non diminiat corp⁹ adhuc
signat repletū: vñ adhuc euacuādū est: (vñ ppo). per h̄
firmat oīa q̄ dicit de purgatōe et dissolutiuis (qb⁹ bu
mores mixti supabūdāt: si sit ibi rē. plana est lra. i. in
qb⁹ hūores rē. in corp⁹ ib⁹. n. nisi oīus hūorū. iij. est su
per abūdantia (semp d̄z p̄mēti flōmia) et seg farmacia.
(Si aut nō sit h̄) ibi fiat resolo: sicut i alyis mēbris vbi
est repleo (melicis) melia. n. fere oīus hūorū s. magi san
guinis: vñ vbi abūdāt melia q̄ est fer videt ibi abūdare
sanguis et alij hūores: vñ cōperit flōmia et farmacia post
(p̄mo hūorū strictiua). i. repercutiua (fomētatores opy)
opij semp tolle: qz oculos mortificat (scariolā) siue edi
uā. hec terant et in aq̄ decocta oculis supponāt. alterāt
enī mitigāt et repercutiūt. (Si calidior bōbax) vlt stuppa
vel pānus bōbicin⁹ in eis q̄ ponit auc. intingat: et postea
cū fascia sup oculos liget (vitellū oui.) cū oleo ro. et cē.
hoc emplm gnāle est in oī rubore dolore tumore oculo
rum. vel aliter faria ordeī cū vitellū oui cū aq̄ ro. miscea
tur: et fiat emplm: (colliriū albū) h̄ describit colliriūz q̄
p̄mo vtēdū est: (opy) pap̄ vel nihil apponat (carbimie
argētee) lapis qdā alb⁹ q̄ in litore maris indie reperit
(opy) istud tolle (ceruse) de h̄ pariz pone (exag). h̄ est
z. i. et f. (pulueres) iste pulueres in āgulis oculorū ponā
tur cū albu. oui vel aq̄ ro. distēpata vlt cū lacte mulieris
vlt asinino. (Sciēdū aut q̄ in nulla passiōe oculorū fa
ciēdū ē balneū vlt stupha nisi cessante reumate et pcedē
te vlt purgatōe dū corp⁹ nece bz eūari: et tūc cauēdū ē ne
balnea sint nimis cala: vlt post replonē: vñ dīc Aui. qz cū
corp⁹ est pfecte mūdificatū: et ppe in fine obthalmie bal
neatio valz ad subtiliādū mām.

De albugie siue de pānis i oculi. La. II.
Anni in oculis et albugines sunt ex
vulneribus vel pustulis: quoz vtrū
qz est curabilis. (Sunt autē ex hu

moribus inter vneaz et cristallinuz se locant
bus et coagulātibus qui si sint subriles: succ⁹
papaneris ruffi sufficit ad medicādūz. Sed si
grossus fortior medicia est necia. Puluis va
lens. R. zuccari. z. i. spume marie. z. ij. fac pul
uerem. (Alius. R. zuccari. z. i. amidi. z. ij.
(Aliud. corticis oui spume marie pondus
equale. (Aliud valens obscuritati oculorūz
vngulis: et pānis vngulas cōstantibus. R. cō
culaz marinaz incensam et siccataz. Similiter
valet veteribus pannis et prorigini limatura
eris temperata cūz aceto et post. vij. dies soli
apposita postqz desiccata. (Colliriūz valēs
pannis oculorū. R. cathimie auree incense
et cū aq̄ pluniali trib⁹ diebus lotē. ana. crag. ij.
calcecumenon: piperis lon. spume marine
aloes myrrhe: oculi licij: opij. an. z. f. tempera
cūz aq̄ ros. vbi costus fuerit incisus: fac pillu
las in modūz lentis: dissolue in lacte mulieris
puellaz nutritis et impone in oculis. (Ali⁹
puluis. R. amidi. z. iij. ceruse cathimie: ārimo
ni. an. z. i. (Aliud colliriū. R. ceruse. z. iij.
sarcocolle temperate. z. ij. dragaganti gummi
zuccari camphore. an. z. f. spume marine. z. i.
gēme non perforate. an. z. f. tempera cūz albumi
ne oui. (Dicunt etiaz philosophi quidā san
guinez yrundinuz calidū tantūz valere et san
guinez vpupe et cerebrum eiusdem siccatis.
(Aliud. R. vitrum rubē cum oleo laurino
similiter valet.

Cūz plurime accidāt in oculis passiōes. Stātinus tñ
in h̄ breuiario nō describit nisi frequētiores: de qb⁹ solū
ad p̄is itēdamus. per pānos q̄ in h̄ caplo itelligunt oēs
oculi coopture: sicut est tela: macula: pānus: vngula. p. al
bugines vō itēdit quoscūqz hūores grossos iter tunicas
oculorū inuiscatos. (Sunt autē ista oīa ex reumate ad
oculos vñcūqz veniente vel ex imutatiua oculi vel nu
tritiua in sua opatione deficere. albugo ergo est de fleg
mate grosso viscoso mūdo in essentia crustulle. al. macu
le coagulato. alia vero. iij. ex cuticula iaz indurata: siue
autē ista aliquādo ex reumate: nulla alia passiōe super
ueniente vel iterueniente: sicut ex reumate imediare pōt
fieri pannus vel albugo vel vñūqzqz aliorū: qñqz vero
obthalmia pcedēte mediāte. vnde aliquādo est talia. p.
cessus. ex reumate male curato surgit obthalmia. et ex ob
thalmia male curata surgit tela vel albugo. ex tela idura
ta pānus. ex pāno indurato vel cōdensato vnguis vlt vn
gula. Talia q̄ quot sunt. p̄fundiora: et magis ad hūorē
cristallinuz accidētia tāto difficili⁹ sunt curabilia: quan
to vero magis in sūmo posita tanto leuius curantur: vñ
que sunt in sola cōiunctiua facile curant. quāto vero ad
alias tunicas se extendunt: tāto sunt deteriora. Itē quā
to sunt recentiora: tāto leuius: quāto vetustiora tāto dif
filius curantur. Itē iter ipsa est ordo: quoniā albugo
facilius curatur q̄ macula. macula facilius q̄ tela: et sic
de alijs per ordinē: etas etiā et virtus sunt attendēda: qz
in pueris et iuuenibus et humidis vñūqzqz facili⁹ curat

in seniozibus difficilis vel nūq̃: vt dictū est: superi de
obralmia cū particularib⁹ caliditatis ⁊ hūiditatis ⁊ de ob-
ralmia cū particularib⁹. Sūys. ¶ Dec oia qđdā hnt cōe
in curādo: qm̃ ab initio in oib⁹ reple si adest per euacua-
tionē est diminuēda ⁊ caput sufficienter mūdificādū.
Itēz istud locale oibus est cōe: qm̃ quodlibet eoz est re-
molluēdū ⁊ maturādū ⁊ digerēdū cūz balneis ⁊ euapo-
rationibus aquaz calidaz. Loquātū ergo in aqua me-
lilotū camomilla ⁊ folia caulis: ⁊ apertis oculis fumus
recipiat: vel sic. palea ordeī: bleta: ligritia yfopus ⁊ deco-
quant: ⁊ idēz fiat. h cōe vniuersis sit. ¶ In albugine vō
dū est recēs ⁊ subtilis sufficit istillare succū cētaurēe mi-
noris vel floz papaueris ruffi: vel terat coxex bugie et
distēperet cū succo vbenē: postea colet ⁊ in oculis distil-
let. In albugine vō grossiore p̃ fiant ista. deinde superpo-
nat puluis ru. cū. vel zuccare ⁊ salis gēne vlt puluis teste
nāi cōbuste: q̃ ē valz fluxū sanguinis a narib⁹ si insuf-
flet aut supponat puluis iste. R. sarcocolle nitri. aristo-
lo. ro. spume maris. aī. ¶ Ad maculā vō ⁊ ad cetera que
sunt duriora post euaporaciones iā dictas istillet lac fe-
mine cū decoctione fenugreci: qđ valde remollit: ⁊ itiga-
tur stupa canabina in p̃dicta decoctōe calā ⁊ clausis pal-
pebris sup oculū liget vel lana succida: ⁊ studeam⁹ ad re-
molluēdū. decoctio saxifragie ⁊ pipinelle ad h̃ valet: post
remollitionē pulueribus ⁊ colliris icissuis: absterfuis:
dissolutiuis: ⁊ p̃sumptiuis est agendū. Inter que p̃cipue
balsam⁹ istillatus valet. vlt pauperib⁹ fel auiū de rapina
vūentū: sicut aquile falconis: ancipitris ⁊ h̃s. ¶ Item
fiat talis pluis vtilissim⁹ ad supradicta. R. spu. nitri. spu-
me marine stercoz lacerte minoris nitri. ⁊ succa. aī. p̃-
tes equales. ista aspergant cūz aqua in qua decocta sint
acorus ⁊ celidonia ⁊ sepe ad ymbzā exiccent: ⁊ iterū as-
pergant cū eadem aqua: h̃ facto qñquies vel series oia
terant: ⁊ puluis iste super telā: maculā vel pannū ponat:
⁊ supra quēcūq̃ sanguinē exiccatū: h̃ si qđez dolorē non
generat ⁊ mirabiliter cōsumit. Itē ad hoc valent cornu
ceruinū cōbustū. cōbustura san. yrundinis atramentū: h̃
si quidē sunt securiora: fiant ēt que dicit stantīn⁹. caue-
dū tñ ne localia iterponas aliqua nisi sufficiēter reuma-
te restricto: qm̃ talia magis reuma augmētant: restringi
tur etiā reuma cū euaporatione sola aceti. vel aliter. de-
coquantur edera terrestris ro. absinthij ⁊ paruz thuris
cūz aqua ⁊ aceto in olla fortiter constipata ⁊ fumus reci-
piatur. In frigido reumate plurimū cōfert embrocatio
nigelle rarefacte ⁊ laudani ⁊ pomi ambre vel pul. thuri
vel thuris decoctū in pomo cōcauo strictozū supra frōtē
nō pretermittatur apponēdūz. ¶ Panni in oculis rē.
humores si sint in p̃fundo vix curant. (Albugines) q̃
dā subtilis: quedā grossa subtilis facile curat grossa dif-
ficile: vtrazq̃ tñ facili⁹ q̃ pannus (vulnerib⁹) sup. vel ex
reumate vel ex obralmia: vel ex humore superfluo vel
elamozē: vel quocūq̃ alio: vnde humoz ad oculos attra-
hitur. qm̃. n. talia nō curātū fm̃ q̃ opz humoz ibi rema-
nens iduratur ⁊ trāsīt in albuginē vel in pannū (caira-
bilis). i. difficilis ad curādū. (Inter yueā ⁊ cristallinū)
sup. in p̃fundo: qđ est valde malum. Minus aut malū si
sit supra corneā: vel in superficie (papauer ru. h̃ est silue-
stre: qđ est magis siccu. distēpera cū lacte femine: vel cū
succo fen. vel verbene (spume maris). i. spōgia. ca. ⁊ sic.
est i. 3. (zuccari amidi). h̃ est magis ad maturādū. (Alii
ud. R. corneis oui. spume maris) nimis est h̃ violentuz
cūz (yngula cōcomitib⁹). i. sequētibus vel si legat.
(fomētationib⁹) legat fomētādū siue maturādū extin-
cta in aceto sup. vt magi sit p̃sumptiua (limatura eris):
illud tolle q̃ nimis est violētū q̃ corozosū (carbinie)

h̃ est purgatoriu auri. (aqua pluuiāli: h̃ est subtilior q̃
alia aq̃ (lore). i. tēperate vlt reparate (calucecumēnē)
idest esvstū h̃ tolle semp (oculi lity). i. oculi lucidi. luci
di oculi ab effectu: q̃z vltz clarificat: sit aut ex solys ca-
pifoly: ⁊ de ei⁹ fructu: vt si q̃rta yna floz ⁊ yna fructū
coquat in dimidio sexterno aq̃ vsq̃ ad p̃sumptionē me-
dietatis. Deinde colet ⁊ postea recoquat vsq̃ ad spissitu-
dinez vltimo apponant. 3. y. aloē cicotrinī: ⁊ duo fellici-
la auiū vūentū de rapina: (Antimony) vena terre silis
plūbo. plūbū tñ frigidū est ⁊ hu. h̃ est ca. ⁊ sic. in. 3. gradu
(carnis supflue) corozosū mūdificatiūz ⁊ p̃sumptiūm
(gēne nō p̃forate) h̃ est grossior q̃ p̃forata: vñ fortiorē
facit ipressionē. (sanguinē yrundinis vel colūbe) sangui-
nes isti acuti sunt ⁊ dissolutiui. de dextra ala debent at-
trahi ⁊ statiz actu calim sup oculū poni. cū tñ sit gnāle: q̃z
frigida actu olea alia sint iponēda. (oleo laurio) omne
oleū: q̃z grosse est sube est opilatūū. oleū laurinū cūz ni-
tro tñ dissoluit: p̃sumit: mūdificat. ¶ De yngula vero
sciēdū est q̃ eius cura melior est cū ferro chirurgico siue
cū acu recurua si eleuet ⁊ postea scindat: vel ciminū ma-
sticatū cū sale distillet. Si adsit mordicatio vitellū oui
cū oleo ro. emplastretur: verūtamē yngula vetus ⁊ mul-
tuz p̃funda nūq̃ recipit curationez.

¶ De sanguine in oculis.

Cap.

III.

Crustula est sanguis qui ad cōiuncti-
ua a suis descendit arterijs cūz ipse
crepuerint: sit autēz duob⁹ modis. s.
ex oculi percussione ⁊ fissura cōiun-
ctine vel ex apostemate in cōiunctiua ⁊ nō ex
sui fissura. ¶ Abedicina est lac muliebre cali-
dūz cū puluere thuris iniectuz oculis: vel san-
guis turturis siue pulli colūbini cū calidus sit
fac stoboromari sub alis ⁊ istū calidūz sangui-
nez pone oculis. ¶ Aliud. aqua fenugreci va-
let similr. ¶ Aliud. vitelluz oui in aqua coctū
⁊ cūz vino temperatū oculis iposituz valet ⁊
lana succida oleo ros. infusa. ¶ Itēz yfopum
in aqua coctuz ⁊ pāno lineo aspersum pdesse
fertur vel acetuz calidū spongie infusum oculi-
lis iposito. ¶ Ad dolozes oculoz ⁊ sanguinē
in eis coagulatū thbus: mastix: subtilissime tri-
ta cū succo apij ⁊ albumine oui temperata iu-
uant si superponatur. ¶ Si sanguis in oculis
fuerit ex percussura cūminuz pistatuz cūz cera
sepi⁹ calefac ad ignez ⁊ pone super oculos do-
nec sanguis fugiat. ¶ Aliud. caseus mollis si-
ne sale melle cōmixtus ad idēz valet.

¶ Ad hoc capl⁹ p̃nt reduci multe alie passionēs in cā vlt
in cura oculoz p̃rim cōueniētes vt sunt vlcera oculozū:
ruptura pelliculaz. p̃ictus sanguinis ru. vel nigri ⁊ alte-
rius coloris. Ruboz ⁊ crustula que est sanguis circa con-
iunctiua aggregat⁹. vlcera sunt. vy. genēz apud Serap.
⁊ Aui. iij. i. superficie corne: q̃z p̃ est filis fumo que est
de pigui ṽtositate. 2. est nebulosa. 3. est coronalis. 4. ē
lanosa vt flosculus lane tres sunt. p̃fundiores ⁊ vñe tu-
nice. p̃pingozes: ruptura corne a p̃cussioe fit: vlt casu:
vel repletōe sanguis vlt acumie: vñ corrodīt tunica ocu-
loz. P̃ict⁹ sanguis est q̃ si gutta hūozis in aliq̃ pte oculi
apparetis: ⁊ puenit ex apate male curato vel motu vel

○ 3

De egritudinibus

et amore vel sanguis feruore vel pūsside. Rubor ē san-
guis subtilis p oculū dīspū. ¶ Ista cōicāt in diēta: qz
cib⁹ et pot⁹ debet mīorari et digestibilia exhiberi. Itē pa-
ruz cōicāt in medicamē: qz replo vls vel pīcularis est
semp dīminuēda p cūonē hūori pueniēte. pueniunt autē
in qbusdā localib⁹: sicut in euaporatiōe aqz calaz. sim-
pliciu vlt ppositaz. vt si in aq decoquat absinthiu vlt fe-
niculus vel camomilla vlt melilotū vlt folia caulis cum
palea ordeī vlt auene. Itē in vctosatiōe colli vlt saphene.
h oia credo eē cōia i passiōib⁹ pdictis. Itē cōicāt i abster-
siuis: mūdificatiuis: dissolutiuis et repūssiuis supfluita-
tū oculis iherētū. ¶ In vlcere g spāle ē vt nō dormiat
supra oculū in quo est dolor vel vlc⁹: si est vlc⁹ in dextro
dormiat in sinistro. vel eē absterfui vlcis est lac mu-
lieris cū melle et cū aq mellis: vel decoctio fenugre. vlt li-
ni vlt meliloti cū myrta mūdificata supfluitate apponā-
tur solidatiū et mūdificatiū: vt est plūbū vltū oliba-
nuz: amidū et cerusa. ¶ In ruptura vō tunicarū stīptica
iunāt emplaz: sicut lentes decocte et citonia cū melle vel
mal⁹ grana. decoctum cū aceto et succo agreste vel cro-
cus i cerusa amid. draga. distēpata cū albu. ouī recentis
¶ In cura vō puncti. pdest sanguis turturis vel colūbe
istillat⁹. vlt in sui recētia fiat repūssio cū chimolea et ter-
ra armēica. In statu vō dissolutiua et mūdificatiua sup-
ponant⁹: sicut est tbus cū aq salia: vel salgēma cum lacte
mulieris. ¶ Rubor oculorū vel est a cā itriseca vlt extri-
seca. a cā itriseca plm pferit flōmia et vctosatio in occip-
tio. quo facto in vtroz casu pferit suppa in albu. ouī in-
tincta: vel in aq frida: et h valz in oī vulnere et pūssione
ab ipso pñ? Itē mucillago pīly apposita. Itē rose in aq
cocte et trite: et quāto calidiores pnt tolerari supposite:
et q multū pferit in oī dolore oculorū: et oī pñ? obtalmie
¶ Rubori vō diuturno plm valz aloē cicotrinū cum vino
al. pfectū vel cū vino malorū gra. Itē puluis cūmini cum
cera ad ignē malaxata calā frequēter apposita valz. Itē
sanguis anguille exiccat⁹ et pstric⁹ et succ⁹ vlt bene: vlt cum
succo bugie valz. ¶ Seg⁹ de crustula h sicut dictū est:
a casu vel pūssione fit si qz fortiter pautat in oculo: vñ
pueniat flux⁹ hūorū statiz fiat repūssiū cū stupis in al-
bumine ouī vlt in aq frida itinctis. deide fiat emplm mi-
tigatiū de vitello ouī crudo et subtili et farina tritici: et
succo malue. Tercio fiat empl⁹ pīz dissolutiū et pīz
repūssiū et mitigatiū: sicut est albu. ouī. croco: malua
apio: myrra. vltio mūdificatiū et solidatiū de succo
apy: feni. vino al. lacte mulieris: et puluere croci: aloes li-
ty: myrte. h est optimū in crustula oculi. ad triplicē pan-
nū illud colē: et fiat alia q dicit pstatin⁹. ¶ Crustula est
sanguis a suis arterijs. s. a rete cerebri ad pūctiū desti-
natis. per arterias illas q ad pūctiū deriuant⁹ fit iste
flux⁹ (oleū ro.) istud tolle: s. loco ei⁹ aq ro. ponat. oleū
tū tale cū sua grossa suba opīlonē iducit. (ysop⁹ in aq co-
ct⁹) h sic. itelligas q ysop⁹ coct⁹ i aq p ad nimie siccitatē
repūssionē. deide in vīo tēpere vt vini arōaticitas opet⁹
et aq obtusitas tollat. postea vō pān⁹ line⁹ intingat⁹ et ocu-
lis supponat. sic nō itelligēdū est ysopū aspi cū vlt pfo-
pi et vini per pānū intinctū oculis iponat.

De lachrymis.

Cap.

III.

Lachryme causaz exteriorē nō haben-
tes ex humorib⁹ a capite descēdētib⁹
ad oculos esse itelligunt bi humores
per venas cranci descēdētes subterio-
res siue superiores qui cū sint sup craneā infir-
mus patitur retinōsitatē in frōtis venis et tim-

porū. Si ex venis sint subteriorib⁹ sūt lachry-
me cūz sternutationib⁹. ¶ Si vero videat q
sint ex venis cranci superiorib⁹: vene in timpo-
ribus vel post auriculas icidantur et super frō-
tē desiccatiū cataplasma apponam⁹. Si a ve-
nis sit subtilioribus pill. de yerapig. damusyl
pill. cochias vel aureas: vel maiora antidota
sicut theodorico: et similia. In capite tale qd
sit cōfortatiū est ponēdū: vnde humectatio-
nes desiccantur. In oculis h colliriū ipona-
mus. h. ceruse dragagāri folij rose pōdus cā-
le. tempera cū aqua plu. ¶ Aliud desiccā la-
chrymas valens obscuritati: pruriginē: ardori
h. ematitris calithcos. al. calchideas. añ. 3. ij.
memite galange. cathimie. ana. 3. i. cocti opij:
aloe spice: añ. 3. f. factū puluere cūz succo ma-
ratri distēpa. ¶ Alio. h. gūmī thuris ceruse.
añ. 3. ij. amidi opij: añ. 3. f. dragag. 3. f. tēpa cū
aq plu. ¶ Aliud. h. aca. 3. r. opij. 3. i. et f. ema-
titris. 3. ij. et f. myrrhe aloes. añ. exag. i. fac pul-
uerē: cū succo maratri distēpera. ¶ Aliud. h.
cocalas icēfās gēme nō pūssate. añ. 3. ij. ani-
di ārimo. añ. 3. i. turie idice. 3. iij. cāphore. 3. f.
¶ Ad hoc caplm pnt reduci lippitudo et oīs oculi supflui-
tas hūoralis. In lippitudine. n. nullū apponas repūssi-
uū: s. magis māz inues in expellēdo yngendo lacte mu-
lieris puellā nutrietis. Itē fomētatio cū aq simplici mel-
liloti et sup locū ponēdo empl⁹ factū de olibano et semie
fen. et sepo arietino euacuādo caput si sit repletum p flō-
miā vel medicinā. ¶ In aquositate vero oculi et lachry-
mis fiat colliriū tale. h. salis gēme. 3. i. mēte cuscute. añ.
3. f. h in vino al. subtili distēperent⁹ et colent⁹. et vna gutta
in oculo istillel vel oburat⁹ yua acerba in olla rudicui⁹
pulis triconizet cū pāno lineo subtili: h. n. puluis oculis
i ponat lachrymā strigē: ruborē tollit: vlt alr fiat ynguē-
tū lachrymaz cōstrictiū cum succo melliloti: feni. rute
viol. vīna pueri: et cū pauco aloē. h decoq ad mellis spī-
situdinē: et valz ad oculorū passionē. Sciēdum autē q la-
chryme iste pnt eē a casu vel a fumo: vlt a puluere vlt gau-
dio vlt dolore. vñ nō est curādū. ¶ Itē pnt eē a cā iterio-
ri duob⁹ modis vlt in egritudine vlt in sanitate: si fiat egrī-
tudine vehemētia ipsi⁹ est signū mortale: vt dicit bypo-
lachryma signat mortificationē vntis regitiue in ocu-
lis: vlt aq oculorū cerebri: qñqz sūt i sanitate. h. qz dā
sunt natiue: qdā accitales: natiue aut sunt pp nālē capi-
tis et oculorū debilitatē: vlt icisionē: vlt ppetuā lesionem.
Accitales aut qdā sūt de venis q sūt supra craneū: qdā d
venis q sūt sub craneo. Natiue aut vix aut nūqz curant⁹.
¶ Que aut sunt de venis supra craneū curant⁹ cūz reb⁹
restrictiuis supra frōtē positis et tipora de mastice thure
bolo. rosis: et h cū albu. ouī et cū regie diēte ppetētis. La-
chryme atq sūt d venis subtiliorib⁹ difficilr bñt curari.
In p cura sic ordināda est: p purget caput cū yerapig.
et alys. deide fiat colliriū de mastice. ematite litio: myr-
ra aloē: turia distēpata cū succo saluie vlt rute. Itē radā-
tur caput. deide cū aceto tepido lauet⁹: postea cūz melle
iungatur: et postea synapizet puluere saluie: rute sinā-
pis. his vō nō pficiētib⁹ fiant cauteria sub radice auris.

De egritudinibus

cito et deficit: si multum et grossus est: quia videt longinquam rem et non propinquam: quia visus est ad rem videndam subtiliter et depurat in via si videamur et mittentes. Si si videamur inter suscipientes dicamur quia res a remotis subtiliter spiritus visibilis nimis grossus est multo aere intermedio. Item si idem contingit quia res una videatur maior et minor quam sit. Item tres per malam dispositionem tunicarum accidit vel per tunicarum vlcera vel per rupturam earum vel per vlcera vel per crystallinum humorum vel propter punctum sanguinis vel aliorum humorum vel per oblatiniam diuturnam: vel per malam positionem eorum cum in aere vel sine materia. Eadem causa potest assignari in humoribus oculorum per malam positionem nervi vel nervi vel si nervi vel replentur vel opileantur vel fiat in ipso oculo vel ruptura. De autem causa per hanc signa per malam dispositionem capitis vel totius corporis: vel si ibi sit aliquid malarum positionum cum materia vel sine materia. signa autem eius istorum per medicum prudenter satis facile cognoscuntur. Causis igitur cognitis per sua signa sic ordinetur cura. Si ad sit repletio visus vel pruritus laris eius procedat veniens. deinde si ad sit mala positio capitis et sic humectatio admittitur vel est aqua rosae et aqua casei et illini- tio lactis super totum caput: et olea humida vel est oleum nenupharinum et violae et cibum humectans: et si somnus potius moderatur: et si filia. Si autem sit in ea flegma vel humiditas superflua post evacuationem sequantur localia vel est gargarizatio: masti- catio: sternutamentum et vomitus sine labore: et fiant collu- ria de lacte et felliculis animalium calidorum terrestrium et aereorum. Item ex pulvis mirabolis in aqua rose temperato vel duabus nucibus: et ex per nucleis mirabolis citri et pipe- ris ista terantur: fiat collirium ex alooe et pipere longi. sale ar- mo. haec omnia possunt temperari in succo feniculi vel eufragie. verbene et fragarie vel celidonic vel rute: vel his omnibus similibus. Iunat iterum visus tyriace et comestio carnis ser- pentine et instillatio balsami: et cauere a coitu et ebrietate. et a nimia repletionem: et ab acutis et falsis et acetosis et leguminibus ventosis et acris bus vel est porrus et cepe: et ab inspectione rerum subtilium et corporum splendorum. potest et cedere picula vel ipsam ponere in olla rudi et co- burere et puluerem illi in oculis spargere. hoc etiam valet contra cardiacas tremores et dysozeticas: et contra ficiem et fistulas insusculatas. valent etiam posita ab auctore di- cente visus defectio ex mala complexionem super cum materia vel sine materia (pillule cochie) plus valet theodoricon ana- cardinum (cephalicam) de comparatione medicine ad flo- boromias satis dictum est. (in angulis oculorum) idest la- chrymalibus: colliria que sequuntur sunt valde bona (cum mirabolis citri et aqua rose) tere mirabolis et dimitte pul- uerem per .iiij. dies in aqua rose. postea cola et coprime deide pone puluerem tutie et antimonij: postea puluerem aliarum specierum que sequuntur (aceti succi) idest succum acetosum maligra. (aromaticus fuerit) idest pulvis calami aromati- ci fuerit temperatus: cetera sunt plana.

De ablatione auditus.

Lap.

VII.

Aditum obscurari ex maiori parte est mentem auferri: unde quidam per hanc auditum potius mentis vocauerunt: passio vero au- ditus triplex esse videtur: vel enim ex toto auferit et surditas vocatur: vel et pars auferit: et auditus fit grauitas: vel fit extra naturam sicut cum auditus moleddini sonus: siue cuiuslibet rei sibilus. Quod multis de causis contingit. Nec autem pas- sio aliquam sentit: aliquam non: unde ex toto vel primi- opus patiens auriculas soli opponi: et in die lu- cido vitro aspici: unde si videamur aqua seu pulstu-

las vel verrucas: seu eas muscidas vel res exi- riores aliquas: sicut puluerem aqua lapidearum seu vermem aliquem intelligendum est esse causam passionis: et sicut dicitur medicandum. Quod si foramina vi- deantur sana esse nec aliquid horum haberi: itelli- gitur: quia nervus audibilis patitur: et si sit ex grossis humoribus frigidis viscosis: vel ex ventositate grossa seu per frigidum aqua patiens verba ex au- ditus grauitate non sunt intelligibilia: aliqui obli- uione habent. opus ergo cum medicina subuenire ca- put mudificante: sicut stomaricon et yerapig- fumiganda sunt capita cum aqua calida. ubi herbe cali- de et diuretice sunt cocte: sternutantes et gar- garismata ex calidis et diureticis facienda sunt olea calida sunt ponenda in auriculas: sic ane- tileon: camomileon: amigdaleo amara et filia. Aliud accipiat elzebori al. et castorei. an. .iij. i. neri. .iij. i. et .f. in bono vino fortiter coquantur et in auriculas iniiciantur vel de radice elzebori fi- at subtilissimum pulvis in aceto repara auriculam cum licinio infuso mittatur: nam opus medicina diu mora- ri intra auriculam cum sit nervosa: nam diu tolerare. aliqui auricula ex voce patitur aspera magna quous- seu velocissima: unde. S. vbi cumq; haec tria puenisse necesse est ut auferat auditum sicut et tonitruum.

Inter passionem membrorum faciei agit auris de passioni- bus auris sub facie comprehensarum. passionem autem plu- res accidunt auribus aut in auditu aut in sibilu aut in tin- nitu: aut in dolore: aut in sanie: aut in qualibet parte pre- ter naturam ibidem contentam: ut apostemate vel solutione continuitatis. Item autem passiones causas habent proprias in aure: aut in cerebro aut in toto corpore. Adest ergo nocu- mentum in auribus: vel ex passione: vel ex compassione. Si ergo fiat ex compassione: ut si causa in cerebro sit vel in toto corpore significatur ex nocumeto aliorum sensuum et mortui et ex mala complexionem vel dispositionem corporis et grauedine capitis et dolore. Si autem sit ex ipsa auris pas- sione: non opus quod in alijs apprehensum et motum aliquid sit nocu- mentum: sed circa aures coitum est pnotandum. Inter passiones passio primo agit de passio auris que triplex est: quia vel dimi- nuitur vel alteratur vel ex toto destruitur: ut dicitur auris ge- neratur est vel per nocumetu quod est in vntate vel in nervo vel in foramine auris. In vntate accidit nocumetu vel ex mala positione ipsi sine materia vel cum materia: vel ex mala dispo- sitione spiritus ferentis vntatem ex nocumeto nervi: vel in apate vel so- lutione continuitatis: vel ex mala positione ipsi: ex nocumeto in foramine per opilationem. Si ergo vntus audibilis debilitetur propter aliquam malam positionem sine materia sola alteratio sunt fieri ad medicandum: si cum materia purgatio et alteratio sunt necessaria. Si ex spiritus mala dispo- sitione de cur dicta laudabi- lis chimia gnatiua. Si autem passio accidat per aqua nervi maturatiua et dissolutiua adhibeantur ex oleis et emplis convenientibus. Si ex mala complexionem nervi et eius ipu- ritate consideretur si ad sit caliditas superflua: tunc infus- tur succus maligra cum oleo rose aut succus solatri vel lactu- ce cum modico thure et aceto. quod est valde i solone xianat. Sed quia nocumetu frequenter in auditu est de frigi- da causa de his diligentius videatur. Si ergo ad sit materia frigida per

digerat: et digesta euacuet: sicut dicit auc. deinde veniendum est ad localia: fiat g. euaporationes de herbis calis: sicut est laueda salua: saturegia: betonica: et absinthii: de sunt magis spales: deinde fiat inunctioes vel distillationes de balsamo si sit diues: vel de oleo costino vel amig. amar. vel de felle tauri: vel de ei⁹ yzina et mirra. ¶ Vel fiat tale colliriū. R. ytriusq. cetaree succū et succū porri et cepe et forte acetū ana. in his decoquant oua formicaz lūbici terre admixti. par. de sanguine anguille: et de h. tepido instilla in aure: q. d. n. in aurez vertit tepidū et eē nō friduz neq. multū ca. Itē multū iunat oleū muscelinū vel q. libz fel volatiliū vinētuz de rapina si instillet. v. cōcauet cepa et intus coquat succus porri: cepe et absinthii cū oleo muscelino et lacte mlieris: postea ablatis tunicis exterioribz residuū p. p. nū fortiter exprimat et de h. gutta. i. instillet: deinde cū bōbace bñ aures obturent: post. 7. vel. 8. horas totū remoueat: et auris bene mūdificet et iteruz fiat post parua morā et h. sepe fiat. h. credo eē valde bona. Canēdū tñ ne in passioibz fm viā crisis aliqd fiat ne nā ipediatur: expulsa siqdem supfluitate passio aurinū cessabit. ¶ Auditus absurdari ex magna pre. qz aliq. sensus aliqd p. ficiū (mēt). i. apphēsiue interiori: mētēz. n. h. appellat ymaginationē et rōnē et memoriāz q. nihil accipiūt nisi a sensibz (portā mētis) iste sensus plimū valz ad doctrinas: vñ pbs aīalia q. sonū nō audiunt: nō sunt disciplinabilia: sensata qdē alioz sensuū qdāmō per auditus mētē cōmēdāt: sed nō eē. (grauitas). i. debilitas et paucitas: (sic tñ auditus rē). (h. aut pas). i. cura hui⁹ pas. (aliqñ sentit). i. visu vel tactu cognoscit: (vba ex auditus grauitate pōt eē sensus. vba a paucitate non discernitur ex auditus debilitate: vel alr nerui audibiles patientiū cōpulsant vel cōpatiunt ex bu. diffusione qui mouent i loquēdo: vñ dolor gnātuz: qz p. aerē ipul sus mouent nerui et cerebriū: et ita augez dolor. vñ demissus loquētes credūt alte loq. vñ alr. ipse patiens q. timet aures dolere alte timet loq. ne altitudine vocis dolor augeatur: ideo vba nō sūt audibilia (diu morari): qz de vitus auris est mūdificāda ne teneritas nerui et sensibilitas p. lōgāz morā corūpanz (aliqñ aut) h. tangit nocumētuz auditus ex nimia spūs siccitate et dēstare: qz tñ raro p. git: hic. n. parua vox vñ ei magna nimia: vñ dicit (ybiciū q. h. tria). i. nimia spūs siccitas: magnitudo vocis: et subtilitas: velocitas: per h. omnia patent alia.

De tinitu aurium.

Lap.

VIII.

Si apate vel alijs supradictis carcant auriculae tñ sonitū videant retinere in telligēdū est ex grossa eē ventositate: vel ex viscosis hūioribz vñ ex auditus defectio: vñ q. libz alia re intercedente: aliqñ et patiunt ex acumine sui sensus. ¶ Si ex grossa sit ventositate p. tinnū erit: si ex grossis sit hūioribus vñ viscosis grauitas i. firmo gignit: non tñ tā grauis sic p. rior. ¶ Ex ventositate vñ grossis hūioribz itidez vt furditas medicabit cum stomatico. yerapig. gargarismis et sternutationibus: ponētur intra auriclas oleū ro. cū aceto: et castoreuz eodē mō: mirra et nitru cū oleo ro. distēperata que cū pēna i. fusa bis vel ter infundant in auriculas. ¶ Succus radice cū oleo ro. valz. ¶ Succ⁹ folioz porri cū lacte mlieris et oleo ro. valz. ¶ Castoreū valz cum olis alijs

calis. ¶ Si ex defectioe nerui acetū calz cū succo absinthii p. ficit oleū rafani cū olo ro. p. ficit. ¶ Fel onū cū succo porri p. dēst: oia etiam h. cala i auriclas ponēda sunt. Spēs nō pure vel sole: h. optime sint colate. ¶ Unguentū valēs ad grauitatē audit⁹ cū sonitu et vocibz ex ventositate grossa sine dolore vñ friditate veniētibz: est aures Jo. dani. R. ellī al. castorei. costi. an. 3. i. rute. mirre. nitri. pipis. lō. an. 3. ij. eufor. 3. i. fac puluerē et mirre. 3. iij. succi rute modicuz. et amigdaleo vñ anatileo. nardileon. camomileon. 3. iij. q. libz horum coquantur quo ad solū oleū remaneat: colent et in auriculis ponant.

¶ Caplū istud est de sibilo et tinitu aurinū: cuius opatio. al. cōparatio est sicut ymaginationis opatio et coruscationis que vñ fieri a cā exteriori. ¶ Sit g. tinitus in auribz: aut pp. nimia subtilitate aut acuitate sensus: aut pp. debilitate virtutis nālis: aut pp. incidentē vaporē et ventositatē. Acuitas aut sensus ē ex nimia spūs siccitate: debilitas virtutis nālis ē ex mala p. plone: vnde de facili virtus audibilis patit vel imutat a quolz exteri⁹ vel interioris imutante: ventositas aut vel vapor inūdans pōt eē a p. uata capis cā vel remota: sic a stō: vel ēt ventositas p. test eē a cā primitiua vñ a cā aīcedēte. ¶ Cause p. mītiue sunt casus et p. cussio vel vomitus plimus: vel agitatio vñ mor⁹ inordinatus: vel fames supflua: vñ hūiores inordinate mouent: vel nimia frigus vñ calitas: vñ vñus. Ad otus ligna fames vomitus p. cussio casus. Et calor et frigus tinituz causat in aure. ¶ Causa vñ aīe supflua replō capitis vel totius corporis: vñ humores fumosi. Interius at extis vel caloris debilitas nālis vel fames vel opilo.

¶ Sibilus aut pp. acuitatez sensus p. remotionē replōnis: vel caruz ventositatis et totius corporis siccitate et qz sibilus maior est post iciniū q. an. Sibilus aut p. pter debilitate virtutis: p. lāgores precedentes et etiones nāles et accitales. Qui aut sit a causis p. mītiuis p. idiciū patiens signat. Qui aut d. replone sat p. 3. ¶ In cura cū instz tinitus p. mū ē cauere a balneo et a sole et a q. libz luminū nimia disgregare: et clamore et a nimia replone: et curādū est vt vter laxus et mollis p. tinue habeat: h. est cōde: deinde vñ cā sibili est i. uestigāda que si sit nimia sensus acuitas oleū ro. cū aceto instillet: vel castoreuz: vñ inst. quāmus cū oleo ro. vel p. terant grana pini et castorei: et cū paruo aceto in oleo ro. instillet. Si aut sit a virtutē debilitate p. uenies attribuat diēta et regimē p. fortatium. deinde instillet colliriū h. R. gariof. seminis porri. an. 3. i. musci. 3. i. cū vino et cuz succo maiorane: vel rute et pini et fiat aurinū ablutio. Si aut sit a cāis p. mītiuis illis cessantibz: vt dēū est vñus p. forte. Si aut a cā antecedēte: vt a grossis hūioribz vel ventositate grossa quā calor defect⁹ neq. subtiliare instillet colliriū. R. ellī al. 3. i. cē. 3. i. nitri. 3. x. distēperet cū vino vel cū succo rute: p. dēst et sepe auris lauatio cū vino optimo tepido. si at fluxus fuerit creticus nihil fiat. ¶ Si ex apostemate vel alijs. i. cāis surditatis vel passionibus supradictis (et auditus defectio ne). i. debilitate: (vel ex qualibet alia cā rē). p. h. tangit causas p. mītiuas superius memoratas. (si ex acumie). i. a subtilitate que a nimia siccitate spūs p. dedit. (si ex grossa). Incipit agere de cura (cōtinne erit) (Si sit de p. uata cā capitis). si. n. ascendat a stō ad caput non erit p. tinnū. Sed dū accipitur cibus cessabit: et cum inchoet ebullitū incipiet tinitus (grauitas). i. capitis (nō tñ ab

De egritudinibus

humore: qz vëtositas non cā est grauis: sicut prior. vult dicere qz grauior est passio a vëtositate qz ab humore: qz ventositas magis ad totū penetrat qz humor: vnde tñtus est grauior: pōt tamē queri qūo grossius humor tñtus faciat sine ventositate: vel qūo ventositas sine grosso humore sit: vtrūqz vero ponit reliquū: sed necesse est qz intelligat. vbi est maior vëtositas qz humor ibi dicat ex sola vëtositate fieri. vbi e. s. d. fieri. vbi est paucus humor ibi nō est necia medicina: sed solū pueniēs regiō in diēta: vbi e. s. medicina exhibeat. (ponatur zc.) h ordinat localia. olo ro. ad mitig. cū aceto ad penetrādū. (castoreū) ad resoluēdū z sumēdū. sic exponat de pñtibz: h. n. localia nō multū valent. Sciēdūz qz ventositas cū dyaphoreticis curat: humor vero cum laxatiuis. (succus radicis) multū est icisius: (Spēs nō pure). i. sine pñxtione alicuius liquoris: semper enī debet distemperari cū aliquo succo ad idē valēte. Sciēdū autēz est qz tñtū cretico nō est obuiādūz qui frequēter accidit instāte crisi. In omni alio tñtū vtile est vtr in optio vino decoquat yfopus folia pini: z lauri z bacce lauri: z fiat subfūmigatio: postea cū codē fortiter aures abluantur. Itē accipiat cepa al. z pœuēt z repleatur optimo vino: decoquat ad cineres: remotis tunicis exterioribz residuūz exprimat: z calm auribz istillet. Vel aliter repleat cepa al. cōcauata aceto optimo: alias oleo muscel. cūz succo bedegar. z ponat pul. thuris z mirre. decoquat totū ad pñnas z faciat sicut dictum est.

De dolore aurii ex pñonis mutatione. Cap. IX.

Aliqñ auricule ex pñonis patitur mutationē i friditate: sine calore vel d rebz interioribus nascitur sic hñozibz: vel de exterioribz: sic aeris friditate vlcaltate. ex calore sentit ardore nimis: z refrigerat frigore aeris: z ecōtrario in frido. Si g sit ex calitate oleū ros. cū albugine ouī misce. vel oleū ro. cū lacte mulieris sine cū succo cucurbitę vlceto vel oleo vīo. si dolor sit nimis opū cū oleo ro. vlceto. iponat. vel opū cū amigdaleon mirra. cē. amigdaleo amar. nardīn. rutacei. aliqñ bouinaz vzinā admisce. Si aures doluerint ex friditate: seu apate: seu vëtositate: oleū laurīnū: anetīnū. cameleō. amigdaleō. amax nardīnū: rutaceū z similia. cala appone olā. Aliqñ fel bouinū: vel ouinūz vel bouinā seu ouinam vzinā admisce.

Caplin istud est de dolore aurii qui frequenter accidit absqz passioibus predictis. Dolor autē iste aliquādo catur a causis primitiuis: vtr casu fortī vel pñssioe vel ab aere distēperato: vel ab aliquo pñter nām recepto vtr est lapillus: qñqz vō a causa interiori vtr a mala pñxtione cū materia vel sine materia: vel apate: vel solutio ne pñt. Si ergo dolor sit a causis primitiuis fin nām cāe remediū est apponēdū: vtr si adsit opilo tollat sic inferius dicit: apā vero calm maturet: deinde sanies mūdificet: mala vero pñlo sine mā alteret. Si vero sit cum materia fiat euacuatio: deinde localia apponant. In cā ca. decoquat ablin. z malua in aqua z superponat. In cā vero frigida decoctio fiat in vino. Itē multum sferat lactuca cocta in aqua z auribz cathaplasmata cala. Itēz albumē fractū in stupis canabinis vel cū aq solatri cū lacte mulieris vel coquat lūbrici terrestres i oleo ro. z fiat

instillatio cū oleo ro. vel cū aceto. Si autē dolor sit vëbemens narcoticū aliqñ apponat: si autē fuerit d frigida cā oleo calido instillentur vtr est musceleon rutaceleon vel nardileon: vel decoquant in oleo comuni castoreus pig euforbiū. Iunat etiaz aliqñ bibere vinū forte purūz vel lauare aures in eodē: sicut dictū est in caplo de tñtur: vtr coquant in aqua herbe ca. z fiat subfūmigatio vtr rutaceatrotanū yfopus z similia z fiant que dicit auc. Aliqñ auricule: Caplin totum planūz est.

De sanie aurium.

Cap.

X.

Aliqñ auricule patiunt ex sanie. si autē doluerit nimis: a medicamibz icipiat dolore extinguit: qd faciat opū. oleūz ro. z cera solatri succo cū olo ro. z viol. z ouī albugie coct qz chibino auricle fundat. Extricto dolore tale qd apponatur vñ sanies mūdificet sic ē nitrū mirra mel z alumen mīxta z i aceto cocta z sal cū lacte mulieris filr fel ouinū vlc bouinū. h oia filr cūz licinio iponēda sunt. Alio. R. castorei. 3. ij. thuris. mirre. alūinis. costi. añ. 3. ij. fac puluere. tēpera cū vino al. Aliud. R. opū. memite: nitrū cū melle tēperatū. absintibz succū bibat. Si sit calidus corticis radicis succo cū omfaceleon coct z i auricla imissus iunat. filr rutaceū succus. mirra z opū z castoreum equaliter puluerizata z cūz aceto mīxta auribusqz cum lici nio imposita iunat.

Caplin istud est de sanie aurii. Sanies ista ex apate teriori vel exteriori gnatur: vel ex humoribz iterius pñtre factis: vel ex defectu nutritiue cerebri vel totius capitis sicut dñ est d lippitudine oculi: vel ex solone pñt. Signa autē distinctina talis carūz satis sunt manifestā: debilitas virtutis nutritiue pñter corpis extenuationē z alioz sensuū debilitatē: apā vō interior valde ē periculosus: illud. n. iunenes cito interficit pñ dolore in tolerabile: senes vero tardius. Lōis autē cura in oibz talibus in pñt est rectificatio diete admistrent cibi subtilis z pauci z bonoz gnatiui humor. Si g dolor sit vberemeter interior: prius dolor mitiget: ne virtus dissoluat. Deinde ad mūdificationē aurii peruenire oportet: abluant ergo aures cū aceto z aqua in cā ca. z cū opū melle z aqua vel vino in cā frigida. Itē si intingat lichīniūz in felle taurino vel canino quādo sanies multiplicat: deinde instillet vzinā pueror. Itēz valde mūdificatū est aqua in qua pisces salsi sunt cocti: lichinia vō cōtinue itromittant intincta cū melle vel puluere thuris vel mirre vlc mastiē. z phibeat infirmo iacere sup latūs oppositū: ne sanies declinet ad iteriora: applicet frequēter auris terre valde calē: calidū. n. attractiū est: fiat autēz que dicit auc. que sunt valde bona. Aliquādo autē auricle patiūtur dolore suple cū sanie (succus solatri) scz coctus depuratus (cū albumine ouī) z bene agitato oia ista sunt stupefactoria. Alio. R. castoreum pulueres isti distēperati cum vino z cūz licinio iponat. Alio. R. opū. Illud filr mitigat z mūdificat z intelligas similiter i pñtibz. In dolore autē ex pñssioe vel cū vltimo re valz mica panis tritici ca. cū vino z succo ablin. itera cataplasmet: qd valz in pñctura nertū z in arthriticade frida cā: vel vinūz ca. qz multū mitigat z dissoluit: in f

stula in aure instillet: fellicula auiuz vel bonis: h. n. hñt
multum mundificare vbiq; sit fistula.

De sanguine aurium.

Cap.

XI.

Sanguis subito et sine dolore ab au-
ribus exeat: nec aliqd aliud extrinsec?
siue intrinsecus antecedit: itelligit cā
esse in capite: quā nā laborat expelle-
re. **P**ortet igit auriculas mūdificare ne re-
manente sanguine nō mundificent: fiat autem
ablutio cū succo porri et aceto. galla similr cū
aceto cocta corticib? mali granati cū aceto co-
ctis succi raurini cū aceto et galla cocto. **S**i
sanguis ex percussura vel vulneribus et similib?
exeat: renes bouini sunt apponēdi cū aqua et
sale cocti et parū assati quorū humiditas est
in auriculas apponēda. si dolor ex percussura
sit exteriori thūs imponatur cū licimo bōbici-
no. anisuz pistatur et cū oleo ro. coctum. si do-
lor sit ex percussione vulnerosa interiori. fel bo-
uinū pistatur et cū oleo nardino mixtur au-
ribus imponas.

Caplin est de sanguis exitu ab aure vel cuiuslibz apa-
tis vel aquositas. **M**anat ergo san. ab aure fm viā cri-
sis: in quo casu nihil est faciendū: nisi forte mensurā ex-
cedat: quādoq; ppter superfluas replōne sanguis: vnde
vene distense aperiuntur vel rūpūt. Aliquādo vero ex
nimio sanguis acumine: et aliquādo a causis primitiuis:
vt a casu vel percussioe. **I**n fluxu g sanguis. ppter ni-
mias replōne statim fiat flōmia de cepha? particulari-
bus uenietib?. **S**i non ueniant: ventose super spatu-
las vel occipitiū apponant: deinde aures bene mūdifi-
cetur: de eo q; ibi remanet. ne forte via auditus opilef:
p̄r vero cū restrictiuis insilant: sicut stiptica et infri^{ma} et
vias apertas claudētia et indurantia: vt est ablutio cum
decoctione gallaz p̄sidie: balaustie in aqua et aceto: aut
cū vino grosso pontico et aceto: et postea insuffletur pul-
ueris. vel thuris. **I**tez multū prodest infundere succū so-
latri cū aceto et succū virge p̄asto. **I**tez ponat coagulū
leporis cū aceto: et instilletur: et succus porri cū aceto.
eadem localia valent in fluxu sanguinis a causis primi-
tiuis. **S**i autem aquositas ab aure exeat vel sordes
aliqua: terantur attramentuz: et sal nitrū et puluis insuf-
flet. **I**tez intingatur lichiniū in felle capzino: ponatur et
auris sup terrā valde calidā: h. n. vehementer trahit ad
exteriora. **I**tez iuuat infundere oleū de amigda. amaf.
Itez oleū de scorpiōib? maxime ē aurii mūdificatiū.
et maxie exp̄ū est: qm̄ ipm curat surditatē. **I**tez iuuat li-
chiniū intinctū in melle vel itinctum in succo nasturtij
cū sale et nitro. **H** aurib? iponaf: et ibi per. i. diē pmaneat.
deinde subito extrahatur et sanies plurima egredietur.
Si sanguis subito et. i. sine cā primitiua: et sine do-
lore. i. sine apate et sine solōne cōtinuitatis manifesta:
cū succo porri: **H** enī mūdificatiū ē: qz sumit et ex-
siccat. (galle sifr). **H** maxie est restrictiuus. (Si sanguis
ex percussura) ponit causas p̄mitiuas. (renes bouis) **H**
credo ē empiriū. **A**uic. iubet parū apponi de adipe bo-
uis falso. sed cōsulo q; prius fiat decoctio parua in aqua
et post assef sicut dicit Cōstā. (Si dolor ex percussione). **H**
addif dolor supra sanguis fluxum: vñ ponit mitigatiua
doloris: vt ē thūs et anisuz cū olo ro. **S**z notate q; aliqui

recipiūt thūs cū olibano: qd idē est nisi q; thūs sumit pro
grossior: qd est ipurius: olibanū vō pro minore thure qd
est purius et maius et est magis aromaticus: est. n. vtrūq;
gūma cedri que ē in libano mōte: s; sicut in storace repi-
tur q; quedā ē ipuriore alia purior: sic ē in thure (cū tēta
bōbicina). i. tēta de bōbace itincta in oleo ro. et puluis
thuris aspsus iponaf. (Si dolor sit ex percussioe vel vulne-
re) **H** addit dolorē et vulnus ifinuās necessaria esse miti-
gatiua et mūdificatiua et solidatiua. qualia sunt q; dicta
sūt ex p̄dictis et alia q; sequunt inferius in littera.

De omni re cadente in aure.

Cap.

XII.

Si dolor sit in auriculis pp aliquid qd
ibi ceciderit: siue lapis: siue puluis:
oportet auriculaz apponi soli vt vi-
deas qd intus habeat. si infirmus ali-
quid sentiat: qd a sursum descēdat ad visuz si-
gnat: qz ibi se aqua coadunat quā oportet de-
siccare prout valeas. **S**i humor tātus sit vt
non possit desiccari: accipiat arido: et auricu-
le imponaf: cuius caput oleo vinctuz extrinse-
cus foco accēdatur: vt sic saltez humor ille de-
siccet: vel cū lana oleo calido infusa et auri-
culae imposita. vel qdlibz bōbicinuz inuolutū
qd rotundū sit et subtilissimuz: ita vt sit in sum-
mo posita terebentina paulatim auriculis ipo-
nas. **I**lle enī interior humor inuisibilis illi ro-
tundo inuoluto: q; si pp b non exeat sternuta-
tio naribus opilatis iniiciēda est. **S**i reptile
inciderit in auribus frondiu p̄ficarū succus
calidus iniiciat. **S**i xō ex vermibus ibidez
nascentibus dolor sit in auribus canula subri-
lis imponatur et suggatur: si neq; sic exeat vi-
nū i quo absinthiū vel absinthij succus cocta
sint: similiter oleū perfici vel succus calamē-
ti siue radices infundatur.

Istud capitulus est de opilatione aurium: opilatur ergo
aures vel propter lapidem: vel ppter puluerem in ea
cadentes vel descēdentes: vel propter nucleū: vel pro-
pter aliud vt est pulex vel vermis: aut ppter humorem
viscosus: vel ppter verucas: vel carnem additaz: vel p-
pter sordes: vel forte propter timpanū auditus qd est ni-
mis spissus et densus. **O**pilatio ergo que ē ppter veru-
cas vel additaz carne: vel timpani spissitudinem curaf
cū corosiuis: vel cum acuto ferro incisio ignito: sicut
curant emoroydes: facta tamē aspersioe cū puluere au-
ripig. vel attramēti ne sanguis supflu? egrediat. **S**i
autē aial ingressum fuerit instilletur oleū nardinum:
vel de lilio: vel de libano cum puluere nitri: cum succo
centauree. aut instilletur fel taurinum vel porciniū cū
succo blete: vel succo se. canabi. succus ē nasturtij cū sa-
le valz i oib? p̄dictis et i vulnē vñ mūdificatioe saniet: la-
uē sepe aures cū sale et aceto: frāt iteri? q; diē auc. **S**i
dolor i auri. et vñ opilo sup. vñ audit? diminiuit (siue la-
pis) ista p visuz coq̄sunt (q; aq; ibi vel sanies) suple ac-
cipiat cāna. itēdī dicere q; calam? ibi itigat: et q; caput
supius inunctum incendatur igne: sic fumus inde reci-
piat et calores: vnde aures exsiccentur: et fiat subsumiga-
tio cū aqua vel vino decoctionis absinthij. feni. rute: et
anisi (vel qdlibet bōbicinuz). i. tēta de bōbace bñ inuo-

De egritudinibus

luta: vel carpia de pino lineo abrafa terbentina: h. mltū est dīcca¹¹. loco ei¹² pōt poni mel cū plūere castorei: vltē foribz: sternutatio cū euforbio vlt castoreo fiat clauso ore z naribus: notus violētus expellit p̄rentum. (Si rep̄le) ad h. multū valz oleū amigda. camara. succus p̄sica rie vel cētaurec: vel qōlz fel. vel decoctio aloes apposi to p̄mo aromatico circa aures: oia vero injecta in aure ca. sint. (In aurib⁹ calamus) aliqua villis persona sic su gat (sine radic). Succus eius ca. z sic. in. 3. acutus dissolu tis: aurem semper teneas inclinātā ne talia profunden tur. s. superfluitates.

De fetore nariū z pustulis z carne supflua. Cap. XIII

Aliquādo homines fetores in narib⁹ patiūtur horredos qui multipliciter esse vidēt: vel enī ex hīoribus sal sis z fetidis a capite descēdētib⁹: seu ex alijs nō salis hīoribus: ex vulnerib⁹ pustulis: seu ap̄atibus ex t̄tib⁹ fetētib⁹ generant. In narib⁹ aut p̄siderantes nīqz hōz ibi vi dentes p̄pēdimus q̄ a capite egrediat: caput ergo mūdificemus cū yerapig. yeralog. theo dorico z silibus: capite vero mūdificato ad nares est redēdūz in quibus si calidi sunt hu mores designātur: qz nares sentiuntur arden tes z p̄gentes: erit ergo ponendūz aliqd vñ nares refrigerētur: sternutatiōes cūz oleo ro. sunt faciēde z cūz violato. In capite ponēda est aqua in qua mirta. viola. ro. z cortices pa paneris: sint cocta. Si ex pustulis vel vul neribus sint: cephalicā venaz incidemus nisi quid contrarium sentiamus. Si flōmare ne queamus scarificemus: z a sūmitate narium minuiamus: neqz digitis: neqz manibus pustu lam attracemus seu fricemus. Si pustula sit nīmium humida vel liquida oleo mirtino vel ro. est pungenda. h. vnguentūz est iungendūz. R. litargif. cernise. cathinie argenteae. añ. 3. ij. acatie. galle. sandali. rose. gūme arabice. añ. 3. p. fac vnguentūz cūz oleo rosa. z viol. z cera. Si pustule sint sicce cū oīo viol. et alijs visco sis sicut semine citonij. psilio. dragagā. cera z similibus humectande sunt. Unguentum Zo. dama. vulneribus nariūz vel pustulis la biorūz carnibus superfluis valet z maxie sic cis. R. cere albe. 3. iij. medulle bonie. 3. ij. dra gagā. gummi arabici. añ. 3. p. olei viol. sisani. amigda. quantū sufficit: z semen citonij z psilij: vnde vngende sunt interius z exterius h vnguento. Pustulis calamenti naribus in sufflatus succurrit fetentib⁹ pustulis si sint hu mide: vel ex fle: similr iunat alumen cūz melle distemperatum: vnde licinium vinctum est na ribus apponendū. Si naribus pustule. po ri. vel caro superflua nascantur: perfectior me

dicina est vt incidantur. Deinde mirte alumi nis añ. 3. i. mittamus corticem coloquint. 3. i. nitr. 3. p. fac pulueres inde z licinium accro u fundens naribus imposito puluerem super spargens. Qz si opilatio quelibz in naribus innascatur: oculi lutij. nigelle. cōdisi. costi. añ. 3. i. omnia in sanfuci succo distēperentur z cūz oleo viola. sternutatio conficiatur.

Hic incipit agere de passioibz nasi que plurime sunt z multiplices. Sciēdūz q̄ qz nasus vocat organū olphatū: q̄ ex. 4. cōponit. s. ex gbusdaz carūculis nervosis a proza capitis descēdentib⁹: que sunt siles capitibus mī millay: z he caruncule p̄nci¹² z p̄p̄riūz sunt organum ol phatus. sedz est os p̄cauū per cuius p̄cauitates ingredit aer ferens odorē: tertiūz est cartilagines colligētes z cō seruātes illū aerē cū odore: quartū est lacertus p̄ que at trahit z insufflat z exsufflat aer. cartilagines aut appel lantur nares: hōz aut. iij. collectio dicit nasus. Nasī ergo plures sunt passioes: notū tū in olphatu p̄ma est. sedā est fluxus sanguis supfluis: tertia est fetor. quarta est catarrus z coriza. gnta est vlcus vel ap̄a. sexta est pas sio emoroy. z alie depēdentie nasi. septima p̄strictio nasi est: octaua est supflua sternutatio. In h. p̄mo cap. intēdit aut. insill agere de emoroydib⁹ nasi: de vlceribus: de fe tore: z de nocumētis olphatus: z ap̄atib⁹ z ceteris exere scētis: vt ē polippus z verruca: vñ nares opilant. No cumētū ḡ in olphatu: aut est qz corrumpitur oīo z nihil odorat: aut qm̄ debilitat: aut quonā in p̄riū mutat: aut qm̄ oīa sentit fetida: sicut bēmus i regni manifestū. h. āt p̄oueniūt aut pp̄ mala p̄ponem cerebri: aut pp̄ humo res corruptos in proza capitis p̄tentos: aut in ipso naso: aut pp̄ opilatiōes factā ex humore vel ap̄ate vel v̄tosi tate grossa. Sciēdū ḡ qz si exitus supfluitatūz phibeat: vel inspiratiō: tūc in nocumēto olphatus cā ē opilo. Si aut ista phibeant: tūc est mala p̄plo aut nocumētū aliō aut in proza cerebri. Causa aut fetoris nasi sunt vapores putridi ascēdentes a stō ad nasū: vel a pectore: vel a pul mōe: aut humor putridus in osse nasi z circa carūculaz: aut in proza cerebri: aut pp̄ emoroy. nasi: z polipū. p̄mū ergo videamus de cā que fit in nocumēto olphatus: q̄b ē vel qz nihil odorat. vlt qz male odorat: p̄ ergo videamus que fit cā corruptiōis olphatus: aut mala cōplo: aut na riū opilo: aut debilitas virtutis: aut vlcus. Si autē in cā sit mala p̄plo in proza cerebri: h. non est absqz debilitate alioz sensū. Mala p̄plo sine mā alterat cūz enapo ratiōib⁹: sternutatiōib⁹ odorat¹¹ z v̄ueniētī dicta. Si aut sit cūz mā detur me¹¹ cōpetens capiti: aut torius corpis purgatiua: deinde sequant localia z alteratiua: z fiat ca putpurgū. Insillēt oleūz muscellinūz z nardinū repi in frida cōplone: vel dissoluāt euforbū: castoreū z mu scus in oleo costino vel nardino: z insillēt fiat garga¹¹ dissolutiua z sugat i flādo calis vapor naribus z odorēt: calefiat totū caput cū emplis z gumis calis: Si adest ca lida p̄plo fiat flōmia vene cephalice p̄ib⁹ v̄ueniētibus: qz tñ cum raro p̄: fiat alteratiua calitatis. Si autem adest opilo attrahant a narib⁹ vapores: odorēt piper et cetera ca. dissolutiua: fiat garga¹¹ dissolutiua. Tres tēper rei nigella cū aceto forti: deinde cōterat: z postea puluis insufflet valde p̄funde: z distēperet cū ipso aceto z iny ciat z erit bonū caputpurgū. Itē teratur auripigū. ru. z metastruz z pluis tēperet cū vrina pueri vlt tauri z por stea exciet ad solē: z deinde terat z iny ciat vlt insillatur. Itē fiat caputpurgū cū oleo amig. amara. Tres insufflat

tio fiat. Item pul. castorei. euforby. multum prodest.
 ¶ Si aut adfit polipus vel aqua interius curet sic emor-
 roides nasi. incisione. s. r. cauterizatio de cu istro aureo. ico-
 fio fiat cu rasorio. ¶ In fetore vo nasi purget nasus cuz
 tetis merhis r illinitis in pul. alo. aut caput purgys suc-
 coz dissolutiuz. vt est succus apy r fenicali. fiat ablu-
 tio freques cu calo vino. in quo decocta sint gariofil. 33.
 calamus aro. r. insusile pul. piretri r synapis pcedente
 stupba herbaz calaz vt rute absinthij. r h. s. r alia q di-
 auc. que sut valde bona. ¶ Aliqñ hoies auc. in h caplo
 valde pfuse tractat de passionib' pdcis. p agēs de fetore
 nariū diuerfas ponēs cās: caput igr mundificet. suple si
 sit repletū aliqñ nō oz si de pustulis r vulnerib'. omnia
 ista pdicta possunt eē cā fetoris: vel possunt olphatū ipe
 dire: (a sumit' nasi) h flōmia in multis cās est necessa-
 ria: valz ē cōtra ardorē nariū r cōtra pūctiōēz oculoꝝ.
 r cōtra dolorē frōtis: r ptra polipū r emoroyd. icipiētes.
 Itē cōtra infectiōēz vlez (nec digitis) ne pp fricationē
 mā attrahat. & litargi. vena terre. est fri. r sic. tēperate
 tñ carnē supflūā psumit: cerusa fri. r sic. in. z. cadinie. la-
 pis ē gda mundificatiūis. Nō q h mitigatiūis vel vn-
 guētū valde psumptiū ē supflue humorositatis. ¶ Si
 nariū pustule vel porri. h tūgit de polipo. r de emoroy.
 nasi icidant: deide cū istro aureo cauterizetur. (Deinde
 mirre) h multū valz ē fistulā r cācrū nariū (ocul' lity)
 fiat teta r in melle intingat: r puluerib' istis aspersa im-
 ponat: p3 g ex pdictis q in pdicto cap. 3. passiōes nariūz
 tagit. s. noci' i olphatu. fetore nasi: siue sit ab hūorib' pu-
 tridis: siue ab vlcere nasi vel pustul. tertia passiō ē opilo-
 siue sit a carne supflua siue a yuca siue ab hūore opilate.

De coriza. Cap. XIII.
Coriza est humiditas preter nam de-
 scendēs a pra capitis p nares q sp fri-
 gore vel calore augmetat. sed multo
 magis ex frigore. ¶ Causa cuius est
 mutatio acris assidua: qz aīr aer est in autūno
 mutabilior r coriza est in h tēpore frequētiōr
 si h sit ex calis humorib' r acutis infirmus ca-
 lorē r asperitatez in nariū sentit quasi fumus
 ignis. si ex frigiditate econtrario erit. ¶ Si g
 videamus stillā p nares exētrez ligdā nimius
 vel acutissimā: ppēdit in initio morbi hūiores
 esse indigestos: si spissari incipiētes r ab acu-
 mine suo desistētes morbi dant intelligi aug-
 metari r icipiētē digerit: cū augmetari desistat
 neqz declinari icipiat statim medicus ppēdeat.
 si hūiditas dimittat morbi declinatio est itelli-
 genda: r tūc medicina est incipiēda: tñ intelli-
 gat vnde sit morbus. ¶ Si sit ex calore medi-
 cabit cū frigiditate: sicut sup aquā iclinari vbi
 camomilla. rosa. mirra. sint cocta: filr sup lapi-
 dez calidū acetō ifusuz: subfumiget cū zucca.
 r carta bōbicina caput coopiat vt cerebrū p-
 forer fumus: filr cū furfure ordeaceo acetō cum
 fuso est fumigādus. Epithima in capite cum
 oleo ro. camomileon iponat: in nariū cāpho-
 ra oleuz ro. r aq ro. sunt odorāda. lanādnz est
 caput cū aqua vbi mirra. balaustie rose sunt co-

cte. picipiēdn ne temere hūiores a nariū aude-
 at extrahere: timēdn. n. ne in pulmone a guttu-
 re descēdant: r cā peioris morbi fiat: neqz su-
 pini h in laterib' iaceant: balneū in aere seu in
 aqua tēperatū babeant: cibū lenē r facile dige-
 stibile comedāt. ¶ Si coriza sit ex frigore cu-
 ra cala r subtilis est adhibēda sicut iclinari su-
 per aquā: vbi camomilla. niellilotū: anetū: san-
 fucus sint cocta: fumigāda sūt cū thure: ligno-
 alo. caput studiosissime coopiat: neqz nimio
 somno vta: somnus. n. catarras aperit: vn-
 gat caput cū anatileon. camel. rutaceo. pigano
 costileon: r mittat in nariū nigellā: balneum
 intret. aquā capiti nō aspgat: si ex coriza sternu-
 tatio fiat: nigellā assam r subtilissimā cū oleo
 in aures mittat: cibum calidum comedat: ple-
 nitudinem caueat.

¶ Caplū istud est de coriza r catarro. Solet autē dici q
 h nomina catarrus r coriza r reuma sūt genera ad oēs
 species reumatis: sicut ad corizā: tussim: bronchos: r ali-
 os descēsus humorū ad interiora: tñ dico q h solū nomē
 reuma est genus. Catarrus vo appropriat ad omnes de-
 scēsus humorū ad interiora: coriza vero ad omnes de-
 scēsum ad exteriora: sicut per nares: sic enīz videt vel-
 le. h. r. Auic. possz autēz queri. quare tātūz ponat corizā
 r non alias spēs reumatis: r dico q qd dicit de coriza
 pōt intelligi de alijs: r ad alias spēs adaptari: r ppter h
 ponit hanc speciē reumatis que magis est euidēs pre ce-
 teris specieb'. ¶ Sciēduz ergo q reumatū multe sunt
 spēs: quoniā quādoqz descēdit ad palatū: deinde ad pul-
 monē r facit tussiz: sicut gutta canās lapidē: quādoqz ad
 stomacū r inducit fastidiūz: si sit ca. vel caninū appetitū
 si sit frigidus: quādoqz ad nēros r ad partes lōgicas
 faciēs arteticas: quādoqz ad fauces faciēs bronchos:
 quādoqz ad guttur faciēs squinātiāz: quādoqz ad inte-
 stina faciēs fluxuz ventris r vlcerationē: quādoqz ad
 latera r facit pleuresim: h omnia generalr catarrus ap-
 pellatur: quādoqz autēz ad nares descēdit r sit coriza i-
 pediens suas operatiōes. s. olphatū r anbelitūz. Nares
 ergo r lingua sunt organa duaz virtutū. s. moriue r sen-
 sibilis. ¶ Causat autēz reuma quādoqz a causa pmiti-
 ua solū: quādoqz ab aīcedente: a cā pmitiua catur: sicut
 a sole r ventis: vt ab austro dissoluere r seprētrione com-
 primere: vel a frigido aere: vel ab olphatu medicinarūz
 calidarūz dissolutiūaz: vt est muscus. cepa: r allū vel a
 balneo sit: vel a flōmia: vnde sanguis mouet r currit: a
 causa antecedēte talia causant: vt a calida cōplexiōe p-
 pria vel frigida. Qui autēz citius incurrit reuma a cau-
 sa pmitiua sunt hūtes calidas cōplexiones: habētes au-
 tez fridum cerebrum citius incurrit reuma a cā antee-
 dēte. ¶ Reuma aut in senib' vix curat. Itē notādūz q
 reuma de frigida cā sepius cōtingit qz de cala. Itē in au-
 tūno sepius rigit qz in alijs tēpibz: licz aut reuma sit cā
 multoz apatuz: nō tñ est cā spleneticē pas. cui at cūenit
 catarrus raro incidit in splenē. Reuma aut quādoqz est
 subtile: quādoqz ligdū: quādoqz est grossūz viscosūz: aut
 salū: aut acetosūz: aut calz: aut acutū: aut fridūz. ¶ Si
 gna autē reumatis calidi sunt: oculoꝝ rubedo r faciē r
 pūctio r mordicatio locoꝝ p que trāsit: r calitas i tactu:
 r qñqz febris r sitis r citrinitas coloris: r qñqz nausea r

De egritudinibus

fastidii. Frigiditas autem reumatis tria sunt signa. albedo faciei et mollicies: et fridus reuma inuatur a febre supueniente. Reumatismum autem quod sunt eiones per viles eiones: et quod a localia. Si ergo sit calidus reuma per fiat flomina pricium: et uenientibus et deinde clistere per me: laxatiua facit si sit neccia: deinde sequatur localia. Si autem frido reumate si caput sit repletus enacutis cum pillis cochyis: per apig. vel paulino: vel chrisite ri. deinde sequatur localia. In cura autem reumatismum quod sunt coia in caliditate et frido reumate: gnathum. n. ois reumaticus caueat a supflua replone cibi et potus: imo studeat fame et sitis pari in quibus poterit: vigils quibus poterit vigilare: h. n. sumat materiam. Item fugiat exercitium. et vetricis fugiat constipationes: et laxus venter et mollis custodiat. Item de balneo et fomentatio nocet et sonus diuturnus et statim facit post replone. Localia autem spalia in ca. reumate si post eione sirupi fridi et elaria frida et odores fridi quod dicitur valere. De frigiditate sirupus papauere: et aqua ordei data ad bibendum caliditate: vaporis cum de coctioe mirre rose: et folio: buxi cum pauca camo. et cum de coctioe rose edere terrestres ab sinthy: ut peneret odor ad cerebrum fiat sic pomum ambre cofectione malaxado cum pul. ro. sandal. capho. se. lactuce. papaueris. iusgami: et cum oleo ro. officinarum et odor per os et nares recipiat. Item papauer viole. ordecum. camo. decoquantur: et vapor per nares et os recipiat. aqua et caliditate ieiunio sibi bibat. Inungant testiculis oleo ro. viol. De caliditate spalia sunt ut caput fortiter calefiat: et inuoluat cum panis calefactis ad pumas donec calor ad cerebrum attrigat: vel cum sacellatode sal et milium torrefactum: h. n. mltum valz: vel fiat enapozatio cum herbis caliditate et inunctio testium cum oleis caliditate. ut nardileo. costileo et silisia. inungant cum eis de annis et spina dorsum. Item post eionez illiniant caput cum sinapi et costo. et pecc: vel accipiat stercus colubinum et sinapis: et metastruz: et se. rute: et capi supponat. Item olfaciat pomum ambre et muscu vel laudanum frequenter impleat auris vel nasus lana infusa oleo nardino vel costino: ipso. n. calefacto potest uti garga. Item fiat suffumigatio cum storace croco. thure. vel cum gallia mus. vel cum nigella torrefacta in pano ligata. vel coqueat pomum vel piz: vel coctanuz et impleat thure: et ad ignem sic coquat: et postea ad caput dormientis apponat: h. et potest fieri de quibusdam aromaticis calis postea supra carbonem: utat sirupo de passio et yso po et elario orapassio vel orantos vel pliris vel quibus alio caliditate. sternum puocare potest. coram mundificatio: et est venter se habeat laxus: quod comedat totum sit caliditate actum. quod totum autem min: poterit comedat bibat et dormiat. Item tria garna thuris al. si singulis noctibus trahat glugiat iuuat. Ad totum non se exponat vel aeri frido. Item pomum de caueat et thure impleat et ponat ad ignem ut thus dissoluat: et postea odor et multum valz reuma de frida ca. Coriza et. Coriza denotat a cartilaginibus narium sic deis apud grecos (humiditas et. malis est descriptio. In autumno in quod dicitur si humores moti caput ascendunt et postea descendunt. Si ex calis. ponit signa. Si ergo videam? intendit distinguere reuma per. iij. tpa. per. augmentum statum et declinationem (nimis ligatum) quod ad frum (vel acutissimum): quod ad caliditate idigonis adhuc durat per. alia tpa satis patet. Si ex calore permittit curam caliditate reumatismum: imperfecte tamen ipas ponit: eio. n. pcedat sic deum: si sit neccia camomilla h. sua subtilitate inuatur alia penetrare: (zucca. et hobicina carta) h. oia ponatur super lapidem vel regulam vel ferream. vel acetum solum si aliud non heat et fumus recipiat et caput coopiat. epithima cum oleo ro. (camomileo). h. ponit ad penetrandum (lanaduz). i. vaporandum. non lauet caput nisi forte in declinatione reumatismum (ne temere) h. dicitur nimia vox violenta turbat humorem. h. non fiat nisi cessante reumate (si declinatione). h. ordinat curam contra reuma frigidum. (vngatur cap.)

h. fiat in declinatione. et balneum similiter.

De fluxu sanguinis a naribus. Cap. xv.

Sanguis fluxus a naribus: aliqui est vitiosus: aliqui non vitiosus. ut in causone. et frenesi pergit et in mestruiis et catarris calidis. et motu nate et sanguis: non bonus est fluxus. Si ex nimio calore in corpore iteriori quod cum bulliat fumum ascendere facit ad caput superiora et implet venas crepat et eas currere facit: aliqui in venis per se crepatis fluxus sit sanguis. Si autem sanguis in cursu augmentet cephalicam venam minuiamus. si sanguis ex dextris sit naribus a dextris est minuendum: si a sinistris ide est florbomatus. liget extremitas corporis cum panis lincis. quod si oib' his sanguis non strigat: constipationis et sit pricis reb' est medicandum: cortices ouicelas naribus insufflemus: vel licinium icaustro infusum. galla non perisat et aceto infusum. Item capbora cum galla puluis ide facit: cum licinio naribus imponat. stercutatio fiat cum capbora. oleo rose. cum succo ypoqstidos. In fronte ponam? creta cum aceto distemperata. catapla de sandal faciam? rosa. ordei farina mixta cum succo portul. aqua. ro. et acetum tepata. infirmus iaceat supinus et in faciem mittam? aqua frida cum aceto mixta: quidam dicit quod stercus asininum aceto infusum: vel stercus porcinum et naribus odoratum sanguinem strigit: si non strigat: man? a simonovsqz ad extrema ligem? a per naris effluetis videret sine scarificationibus.

Circa fluxum sanguinis a naribus. per. considerandum est a qua causa fiat. scdo a quod mēbro. et quod sint signa distinctiua carnis et loci: deinde quod fluxus fiat per cursum nate: et quod per via accit. deinde cure sunt ordinande. Fluxus sanguinis a capite exteriori quod quod: ut a casu vel percussioe: vel a quibus alia motioe: quod sit a nimio feruore sanguinis et ebullitione: quod sit ex aperture venarum et arteriarum quod sunt in rete cerebri: quod sit a nimio capitis dolore: sit autem a nimia vetositate sanguinis per bāte et sursum eleuante: loca vero sic denotant: quod aliqui sit a cerebro: aliqui ab epate: aliqui a splene: aliqui a toto corpore et quod quod a matrice in caritibus mestruiis. Signa autem locorum sunt per dolorem loci et punctioes: quod si sit a solo capite in solo cerebro sentit dolor et punctio. si sit ab epate sentit dolor in dextro ypocondrio et ascensum vaporis in dextro latere. Si sit a splene in sinistro latere. Si sit a matrice inferius: circa umbilicum: cae vero permittit ab idicio patiens accipit unum: cae vero antea signant per dolorem et calorem totius corporis vel peris et dolorem locorum et vetositatem ambulantium.

Docet notato quod si fiat ab aperture venarum vel arteriarum quod sunt in rete cerebri: vix autem nunquam curat talis fluxus: si sit: vix nu? et valde velociter se est malus. Alii fluxus perit esse ad bonum per nate et per via crissis: quod cognoscit ex allentatione patiens et corporis et caloris melioratione: possunt iterum necesse ad malum per via accitis cum alijs multis malis sit mis. Item fluxus sanguinis ad bonum sit paulatim et cum quadam diuturnitate: fluxus vero malus velociter est et in diebus octiditico: et sine mac digone. Item fluxus talis quod sit per producus: et quod non sed est inordinatus: fluxus autem sanguinis maximus inuametus perstat in acutis egritudinibus in ma

De egritudinibus

pustulis mūdificandis: virtutes. n. h3 mūdificādi superflua z replēdi carniū cōcavitates: z cicatrizandi. (ceru-
sa) frigi. z sic. (litargiriū) gummi est carnis generatiū z
curat pustulas. h3 enīz solū cū oleo ro. admixtū valz ptra
oīa pdicta: cadūma argētea h3 multū valz ca. z sic. est
aut quidā lapis al. subtilis qui auferet de india: consum-
ptuam habz nām z mūdificatiūam: emathites h3 con-
stringit z consolidat.

De grauedine lingue.

Lap.

XVII.

Inguā aliqñ motū pdit. vñ z sensuz
annitit sermonis. cuius cā est ex dfe-
ctione virtutis morine a cerebro ve-
niētis. vel ex nerno per quā xpus ipa
transit constipato ex apate. vel qualibz alia in-
re. vel pprie vicia in ipa lingue suba sunt. sicut
cōplo mala ex calore. sen ex frigore: hūiditate:
siccitate: vel apā tumor z filia. ¶ Qz si lingua
niminuz videat rubea: niminuz calozē significat.
alba friditate. Si mollis hūiditate: si sicca z
ptracta siccitate: si sunt apata vel vulnera. pu-
stule sine tumores apte intelligim? qz his ser-
mo ipeditur. ¶ Si lingua sit sana nullas hñs
maculas. loq̄la tñ sit ablata: z alia quedā cor-
poris mēbra laxata de cerebro erit infirmitas.
Si sermo auferat nullis alijs mēbris patien-
tib? ex nerno est cōstipatiōibus: aliqñ perdi-
tio loquele est ex perdita mēre. ¶ Que oīa cū
disponamus curare in corpis vli plenitudine:
mediā vel cephalicā venaz debemus minnere
nisi qd videamus prius obuiare: est aut faciē-
dus h3 virtutes patiētis: qz hūiores sunt mixti
cū sanguine. post tñ hūioribus dñantib? insur-
gendū est medicaminib?. Si morbz ē ex cere-
bro vel nerno per quē trāsīt virtus: dandū est
vnde cerebro mūdificetur: sicut vera foris-
ma. S. yeralog. mēphiton. theodorico. cupi-
ston. vera archigen. yerap. z iternallis purge-
tur. cū gargarisimis. z sternutationib? calis z
odoriferis. fumigē caput euz aqua vbi camo-
milla. anetū. mellilori. z filia sint cocta: vnga-
mus post caput vnguētis calis z dissolutiuis.
¶ Si sit in lingua cōplo mala z calida: flōmā
de sunt ambe vene sub lingua. purganduz est
corpus cū mirabo. citri. z cassia. ¶ In apate
calo gargarisimuz faciamus cū succo solat. bo-
raginis. portul. corian. succo malig. cū aceto.
Silt gargarizāda est aq. vbi rose. ligricia. oz-
deuz. lētes sint cocta. si dura sint apata garga-
risimus cum lacte fiat z sapa z aqua vbi ficus
sicca z marafr. sint cocta. ¶ In frigiditate z
hūiditate apostematīs qd mollicies pñdit z
albedo. demus verā quā dixim? z tyriacā ma-
iores fricemus linguā cū succugene. philonio
sepe balneandus est calido aere sine aqua. gar-

garisimus fiat cū sinapi z melle. ¶ Aliud. gar-
garisimus Jo. dama. qui dissoluēs flegma lin-
gue valz ad dolorē capis z palisim. S. origani
piret. 33. pipis nig. z al. z lon. cinamo. yfopi:
nigelle. sanctuci. costi. pōdus equale. fac pulue-
rez z tēpera cū sapa. facies gargarisimū cū opi-
melle. ¶ Si pustule vel vulnera sint in lingua.
precipiat vt succus celsi sub lingua teneat vel
arnoglossē z solatri cū qbus sandali admisce-
antur ru. vel aqua vbi summac: balanstia. lētes
mirta z rosa sint decocta: qbus est medicadū
vtpote de bucca dicēdū est. si vulnera sint sub
lingua farina lentū. oleuz ros. ēē. omi albugi-
nez. indicamus supponēda. h3 conficientur: z
vnguētum Jo. dama. fiat.

¶ Dic agit de passione lingue: lingua. n. insit est veloz
ganū duaz virtutuz. s. sensibilis z moriue. Aduenit ergo
aliqñ nocumētus in opōne virtutis vtriusq: aliqñ noci-
mentū in solo motu: vñ corripit sermo. aliqñ etiā sensu:
vnde corripit tactus z gustus: qd oqz vō in vtroq: vt
quādo virtus sensibilis z mor? debilitatur: debilitatio
aut cadit potius supra motuā qz supra sensibilem: sicut
vult. S. in lib. de morbo z accite: qz ad motū plura sunt
necia qz ad sensuz. que aut plib? indiget facilius ipedit.
¶ Lingua aut ipedit in opōnib? suis: aut pp egritudi-
nez suis: aut cerebz: aut stōis: aut alioz mēbroz: h3
aut est pp ppriaz pas. aut ppassionē: pp ppriaz passioē:
aut pp sui ipsi? malā ppassionē: aut pp morbz officialē: aut
pp solonem ptnuitatis. Silt patit. ppter cerebz tanqz
ppter radicem in quo aligs trium morbz reperit. p.
pter stōm vero: qz stōs quotidie sufflat in antrōz partē
capitis: vñ lingua plurimū pōt ipediti sic pz in ebriosis.
¶ Si g lingua sana z bene disposita videat ex alio pue-
nit egritudo: sic ex cerebro vel ex stō: si aut nocumētū sit
in ipsa lingua vñ pōt discerni ore apto cū sit mēbus sa-
ris manifestū. Cōsideret ergo mala pplo vtz sit mā vel
sine materia: qd cognoscit p replonē vtes vel particu-
rez: vel per corpis extenuatiōes: calida g mala pplo euz
mā vel sine mā cognoscit p ruborē ardorē z pūctionem
z ips z etatē: z alia picularia: frigida vero per albedinē
z lingue grauitates z insensibilitates: hūida vero per
habūdātiā saluē z nimā mollicies: sicca vero per priaz
hec signa simpliciu componas z hēbis pplonē malā cō-
positā. ¶ Morbz officialē lingue cognoscitur visu: qz
lingua videt nimis pua: vel nimis magna vel male for-
mata: vel apata possunt eē ex calido vel frido: vel d sim-
plici hūore vel de pposito: qñ si nullū pdictoz in lingua
cognoscat vel discernat: z tñ opatio intus z sensus impe-
diat opilatio inest neruo sensibili vel moriūo vñ vtro-
qz: vñ lingua paralitica vel si nerui illi totali replentur
erit spasmus: solo ptnuitatis cognoscat per vulnera v-
cera in lingua vel palato exstia. Lingua g cōparitur ce-
rebro. pprie patienti: vt in epilia vel appoplia vel spēs
diuersis alienatiōis: que satis manifestat per suaz p-
plonēz lesionē. ¶ Cognitis g passioibus z causis passionuz
per sua signa cura sic ordinet. Iste g curatiōes qdas sūt
per cōfiones: qdas per alteratiōes malaz cōplonuz: p gar-
garizatiōes: masticatiōes: fricatiōes: euaporatiōes: fumi-
gatiōes: z per empla ad exteriora. p pillas retētas in ore.
per pueniēs regimē in dieta. Si ergo lingua ipedit p-
pter nocumētuz cerebz z stōis: istis pibz principalit

subueniendū p curatiōes eiusdeꝝ p^{ri}o determinatas: vel determinandas. Si autē sit ppter nocumētū solius lingue: tunc illi soli subueniendū est. ¶ Mala g^o p^{ro}lo lingue si ad sit sine m^a facit per alteratiua curat: si cū m^a euacuatio aīcedat. si g^o ad sit m^a ca. fiat flōmia p^o de cephalica: postea de venis sub lingua que alcotides appellat: et virides appent: dicit si g^o de Auic. q^o in omni egritudine ca. est vtilis flōmia: siue sit mala p^{ro}lo: siue sit morbus officialis: v^l cōis dūmō ad sit caliditas: postea vero sequat medicina laxatiua: et tunc si necesse sit iteret flōborhomia. ¶ Si autē morbus lingue fridus et m^alis eē cognoscit: p^{ro}sidere v^l v^l v^l corpus sit plectoricū: q^o si sit particularib^{us} pueniētibus sūl^l fiat flōmia: postea digeratur m^a et digesta euacuet: si autē nō sit plectoricū nō fiat flōborhomia. Sed digō m^ae et euacuatio. ista quidē gnālia sunt in oib^{us} morbis lingue. post h^o vero ad localia redeamus vel attendamus. ¶ In morbis igit calidis fiat gargarismus cū succo endiuie: lactuce: solatri: et aqua ro. vel cū aqua in qua decoctē sint rose: virga pasto. et se. portul. fricet lingua cum carne citrul. vel cucumeris vel p^{ro}ficis maturis. In morbis autē frigidis q^o sepius cōtingunt fiat gargarismus cū oximelle squill. vel vino decoctiōis y^lso p^{ro}izani p^{ro}icet. fiat sternutatio cum pul. staphisagrie et sinap. caput radat et empla. ca. supponant. In opilatione nerui motui lingue ponat cimplin in occipitio v^lq^o ad collū: qm^o nerui motui lingue ab occipitio oriuntur. In opilatione vero nerui sensibilib^{us} lingue ponatur supra p^{ro}raz: q^o illi humores ex p^{ro}ia oriunt. ¶ In apostematib^{us} vero maturatiua gargarizent. decoquant g^o p^{ro}ima. violē ligritia sic^o v^lue passe sebestē iniube in vino vel aqua colent et in colatura resoluat in cā ca. cassie. sed in frigida cā apponat mel et frequēter gargarizet: h^o n. ap^{ro} linque nō solū maturat et erupit: imo toti^o oris et corporis. ¶ In vulncrib^{us} vero mūdicandis valz seru capnus. ad cōsolidādū vero puluis thuris valz sarcocolle litargir. Auic. aut bonā ordinat curā dices (lingua aliqū mortum perdit). h^o frequēti^o puenit ex opilatione nerui motui: (vnde sensus). i. vsum loquēdi (cū cā) h^o enumerat qnq^o cās p^{ro}dicte passionis (p^{ro}mo est ex defectiōe v^ltutis) hanc defectiōē itelligit ex defectiōe spūus vel malaz ei^o p^{ro}disponēs in lacertis (vel ex neruo) h^o ponit cās sedas ex opilatione cōstipato. i. opilato (vel ex apate) h^o est tertia cā que est morbus p^{ro}posit^o (vel ex q^o alia re). h^o ponit quartā cām sicut nimia lingue puitatē vel magnitudinez: (vel p^{ro} p^{ro}ia vitia) h^o ponit qntā cās que est mala p^{ro}plexio ipsius lingue q^o (si lingua nimia). h^o ponit si gna satis plana. (Aliqū p^{ro}ditio) si nullū maluz in lingua appareat: et tū in aliq^o p^{ro}te faciei malū sit accidēs p^{ro}sumit q^o a cerebro fluat m^a que lingua impedit et alijs mēbris nocet. (est autē f^o vires pa. faciēdū). i. flōmia: q^o (cū sanguine hūiores sunt mixti). itē dicit dicere q^o si corp^o sit plectoricū fiat flōmia: hūiores sint fridi: q^o cū sanguine sūt mixti: vel cū sanguine exeūt et toti^o corp^o alleniūt. post autē humores tē (Si durū sit ap^{ro}). i. melicū (cum lacte et sap^o). i. vino cocto. h^o dicit q^o frido et sicco duro melico cū calidis et humidis est obuiādū. In subita autē amissione loquēle sūme pdest fricatio cū tyriaca distēpata cū succo leuistici vel portione sancti pauli: et teneat castoreus in ore: vel terat et distēperet cū vino et fricet lingua. Sz si sit diues acuat pill. vna cū. z. i. balsami et teneat in ore v^l fricet lingua. ¶ De dolore dentū. Cap. XVIII.

Dentium magnum est inuamentum: et cum inuamento magnum ornamentum ipsorum qui non patiuntur: quia

in patientibus actio corrumpitur: quoz si passio est diuersa: cuius diuersitatis pars palam est visui: sicut putredines fetores rupture p^{ro}forationes motiones limositates: et similia: est et alia visui non apparens. sicut cū dolores nimis sentiūt: et tū dētes sani apparēt. Causa est nimij hu. a capite descēdētes seu a stō ascēdētes: vel hūiores acuti p^{ro}gitiui mordificatiui in gingiuis vel paruitas cibi ex acutis hūioribus dolores nimij et pulsus sentiunt p^{ro}acre dīnē hūior. ex paruitate cibi dentes sunt sicci: gingiue quales videmus in decrepita etate. s. rugose. ¶ Signantur dētes causa capitis dolere quia granitas est in capite: rubor et calor in facie. quibus itelligantur esse cause sanguis et colera descēdētes a capite ex stomacho: quia calor et fumus ascendentes ab eo: vel bucce amaritudo: portendunt morbus esse certuz a stomacho. In dolore non adeo magno facie inflata capite granato humores flegmatici seu melancolici a capite designatur egredi: dolor in stomacho et acida ructatio certificant morbus esse ex frigidis humoribus in eo. ¶ Ex calore solis vel frigore si dentes patientur: non tamen tantuz dolent sicut ex hūioribus. ¶ Aliquando dolent ex cibo siue potu actualiter calidis siue frigidis. ¶ Si ergo dolent propter humores quales sunt oz iquirere: quia si a stō vel capite veniētes: si humores calidi a capite et etiaz acuti descenderint: flōboromanda cephalica erit nisi aliquid obuiet cōtrariuz sicut virtus et etas. Que si contraria sunt minuentur ambe vene sub lingua. danduz est catarticiuz: yerapigr. cassiasitu. Si sint ex stomacho et calidi pill. de stomaticon: et antee sunt dandē catarticiuz de mirabol. et oxifenitia et vomitus iniungatur. ¶ Dolores dentium ex grossis humoribus a capite descendētib^{us} cum theodoricon: et similib^{us} purgari volunt: et similiter dolores ex stomacho venientes gargarismos faciamus et sternutatiōes grossos humores capitis purgantes. ¶ Purgatis humoribus capitis siue stomachi redeunduz est ad dentes curandos cum stipticis dentes confortantibus et humori repugnantibus curentur. Calori in bucca existenti succus solatri: portulac. scariole est apponendus vel myrra cum aceto cocta. In dolore proneniente ex frigore dentes fricemus cum zinzibere: et melle. In frigiditate et humectatione p^{ro}itrum staphisagriam et y^lsopum puluerizatus et aceto temperatum: acetum et sal in bucca

De egritudinibus

ponito cappari radices et colloquintide cum aceto staphisagria: piteri. yfopuz ellebo. nigruz puluerizata: et cuz aceto sine melle teperaata super dentes ponito. Aliud valens ad dentium dolores ppter frigiditatez et grossas venositatez. R. piteri. yfopi ellebori radices calametri cucumeris siluestris radi. cappari. an. 3. i. coque cuz oleo et aceto tadin quo ad solu oleuz remaneat: unde fomentato dentes dolentes: partez tametollens cuz oleo ro. mixta ex parte dentium dolentium mitte in auricula. Si inde dolor non mitigetur pbilonius super dentes ponam? vel succigena vel tyriaca maiores. Si nec dolor sic quiescit res aliqua ponatur mitigatiua: sicut opiuus iusquiamuz et similia. Si dolor ex friditate sit radix cucumeris siluestris elleborum euforb. super dentes poneda sunt. Quod in principio morbi vel in statu est obseruandum.

¶ Dentes sunt membra iuuamentu prestata et non oporem fin q operatio sumit ab auic. et a. h. Iuuamentuz enim est preparatio mae ad nobilez oponez ppiuz et neiam in vita. Iuuat. n. dentes i masticado cibuz et sermonis for mado. vtru aut sint membra pilia vel officialia pot dubitari. Sed dicim? q si tñ bea respect? ad subaz ossa sunt pilia. Si aut ad subam illa vt ad lacertos et carnes qb? circūligant: tñc sūt officialia: et fz b sūt sensibilia et acuti sensus valde pp nervos ad eos venientes qb? firmiter ligant. ¶ Patiuntur ergo dentes dolore acutu quibz molificatione. vel comotione. vel fissura vel corosione. vel putrefactione. vel fractura: vel stupore. vel pp defectu in masticado: vel scabiositate: vel limositate: vel mutatione coloris incouentis vel apata vel pustulas et alias infectioes. Constanti aut qsdā istaz pas. ponēs ptermittit de dolore qui aliqui sit a passione vel casu. et quibz catur a sola mala coplone sine ma sicut ex nimio frigore vel calore. vel nimia siccitate. Causat aut a ma qcuqz huorosa vel a vetustate. qre pncipiū pot ee vel a sto. vel a capite: vel ab ytroq. q me? deccurtes ad nervos vel lacertos dentium faciūt ibi distensionē et dolore. vel apa. aut pforationē suo acumie: qd i fortib? sepe ptingit reumatib? et p. pzie cor? exite plectorico. ¶ Istaz aut eaz signa ptiū ab indicio patiens: ptiū a visu accipiunt. vel a tactu. et si cōfiteat nimiu frigus vel calorē vel reuma se sustinuit se. Inspiciēduz est aut vtru circa dentes sit apa vel corosio aliqua: qd si sit doloris erit ca. Si vo nō. nō. Sed si totuz in circuitu videat esse sanum et dolor in pundo sentiatur mā vetosa vel humida est in ca. Signa aut vtrose mae sunt fortis pulsatio et malleatio: signa aut humoroze est grauitas vel fixio vel tumor cū coloris pmutatione: quoqz humo? signa distinctiua sunt coloris et doloris diuersitas cū alijs particularib? circa patiēte attendendis. cōsideretur ergo vtru talis mā a stoaco. pcedat vel a capite vel ab ytroq. signa autē particularia a stoaco creditur mādari: cū sunt mala stoici accidētia: sicut grauitas eructatio acetosa vel fumosa. in stoaco ē cū capitis sanitate. Si aut ē accidit. f. q i capite sint mala accētia sto sano a capite deriuat ca. Si aut in ytroqz mala sentiant accētia. ca est i ytroq. ¶ Cognita g ca p sua signa cura sic ordinē. Apn? g si corp? sit plectoricu? vliis fiat

purgatio. In oī g ca. p fiat flōmia picularib? pueniētibz de cephalica p. deide de venis sub lingua: h. n. multuz valz in dolore dentium de ca. ca. et in apate et tumore lingue et palati et gingiuar: et p puritiū oculor: et nariū. Itē dapa vuule colicu et nimia relaxatione eiusde: et spēs ignātie: et rancedine de ca. ca. et passionē capitis: et bz a pte supiori venientes: et ad ipsas gingiuas descendentes: valz ē et morbos dentium vetustatio sub mēto cū scari ficatioe. In ca vo sanguica de sanguie acuto de? emago guz post flōmia. In ca vo ca. pcedēte flōmia in corpe colerico plectorico sequat colagogū. Si aut nō sit plectoricu? icipiat a colagogū. ¶ Si vo pas. dentium sit de friditate ca corpe valde plectorico fiat sistr flōmia: postea sequat me? laxatiua: sic yerapig. aliogn a me? laxatiua icipiat. et b sit gnale q? sp mēbru mādā: sicut caput siue stōac? pmo mūdificet. deide pueniat ad mēbru cui mādatur apponēdo localia: sicut sunt ablutōes gargarismata masticatioes empla euaporatioes et fricatioes. vngūeta ad ministrēte resolutiua et epithimata. Optimū locale doloris mitigatiuuz fiat tale. Loquant edere grana vel folia eius in vino. illud vinū diu teneat in ore cū ipso granis Itē spoliū serpentis decoctū in aceto multū inuat vt acutuz teneat in ore et spoliū supemplet. Itē acutū in quo decocta est colloquintida diu retētū in ore sūmū est remediū. Colloquintida ē supra faciē emplata valz. bec valēt in oī ca: si tñ cā sit fortiter frida meli? est vt in vino fiat decoctio. Itē decoquant in aceto et aq aristol. et piteri. et ide bñ os abluat vel assa se. et sinapis et mētrastrū et poliu moranū. origanū: vel folia lauri. Itē fiat sacculus de pul. staphisagrie et iter dentes teneat vel pul. piteri. et staphisagrie cū cera molli incozpet et vn? magdaleo in ore teneatur vel cortex sambuci cuz sale trita in ore teneat. sal ē tostū in sacculo vel lana succida dolor mitigat et tumore tollit: si dolor sit pulsiu? teneat in ore acutū in quo decoctae sint galle. Itē serapiniū ē inuat. Item cornu cerui adustū et thus cū aceto squillitico coctū multuz inuat si in ore teneatur. In omnib? his cauendū est ne aliqd ad stomacuz descēdat. gargarismata fiant et oris ablutioes cuz aqua decoctionis vuarum passerū vel ex predictis decoctionibus. salina fluens semper permittatur abire In causa frigida laudanuz teneatur in ore vel stoaz piteri. piper alb. mentastruz et myrrba et ruta conficiantur cum carne vuarum passerum: et fiant troscici: de quibus vnus singulis diebus masticetur et resoluitur pte et mel et idem fiat vel fumantur nuclei persicoruz et de pipere simul: et cum pice misceantur et masticentur: b vbiqz valet. Similiter nigella cum oleo trita. vaporatio autem valet facta de milio et sale imponantur b supra faucem in sacculo: vel fiat euaporatio. Dentes sic sana porroz collige grana. Nec careas thure cū iusquiamo sim? vre Atqz per embotum fumum cape dente remoti. vel q melius est suffumigetur cum vngula asini vel cuz semine cepe: vel sinapi aut menta: aut rutha: que etiam autem valent ptra vermem. Item distillatio fiat in aure ex parte dentis dolentis cum succo rute aut cucumeris agrestis. si adsit reuma strictozium ponatur super brachiu tez. Itē due dosse de allio cōtrite ponant super brachiu b trahit ad se dolorem. Si b omnia nō profunt narcotica apponantur aut dens extrahatur. ¶ Dentius magnū iuuamentum est in masticando et in loquendo (dolor rem sentiunt) qd est propter neruū existentē in ipso dēte: qui ozitur a pelliculis ipsius crebri anterioribus: et tunc fit dolor intolerabilis: et quasi fremitus in toto corpore (nimy huores): scilicet ex repletionē. paruitas cibi quod operatur inanitionem: unde corpus arefcit

constringitur et contrahitur nervus et inde dolor: (quod dolor et furus). furus acutus a stomacho resolutus in suo transitu mordicat membra et pungit (ex calore solis). ex calore vel frigore humores reumatizant: (vnde dolor) dolor tamē iste levis curatur. quod qui fit ex humoribus: quoniam per solam alteratiam (quod si contraria). s. virtus et etas (quod adus est) melius est dare. al. opapumis cum reubarba. vel electuario de succo rosae. vel fructu coconis in causa ea. In causa vero frigida yerapig. vel yeralog datur stomaticus illud est antiquatum gargarizationes que possunt fieri de piretro pipere euforbio castoreo et similibus (sternutationes) fiat senta de paulino in naribus que humores in profundo existentes extrahit: (dentes confortantibus). sicut est laudanum pul. gariofi. et ro. ponatur in sacculo: et supra dentem dolentes teneatur. propter frigiditatem et grossam ventositatem. decoquantur folia edere in vino: et postea in ore teneatur vel origanum quod speciale est in dolore dentium hoc supra regulam calidum ponatur. et fumus per embotum recipiatur (filonius) loco eius potest poni aurea (alexandrina) (opius) insquamum hoc inducit stuporem vnde dolor repimatur hoc autem nunquam debet fieri si dolor aliter mitigari possit.

De ruptura dentium.

Lap. XIX.

Dentes aliqui perforant: aliqui rumpuntur aliqui in colore citrinus ex humoribus vel in colore viridem seu nigri mutant. Que omnia ex humiditate putredinis nascuntur pessima. Que ex malis cibis intra stomacum generata per venas et per nervos currit ad ligamenta dentium. Quod cum medicari volumus cor pus infirmi consideremus: ut abundantes humores purgemus: et post cum recomfortativa et mundificativa ad dentes curandos redeamus. Si corpus habundantia careat a dentibus incipiat medicina. In dentium radicibus si perforatio vel comestio esse videatur: gallam non perforatam pulverizemus: et cum oculo liti vel terebentina distemperemus: et dentibus supponamus. Si periret. vel mentum et nigrum cum melle temperata valent: nigella assata et cum aceto repara. Similiter lac ficum cum panoli neo et picula videtur ponamus cum aceto misceamus: et buccam inde lavemus: sicut potest videntur. Si dentes sunt perforati et dolores nimij vermes huius sunt intelligendi: vnde myrrha storace impleantur foramina. Si per pipere piretro vel philonio: vel opio: radicibus cologntide et seie et infirmus suffumigetur: os habeat apertum vel cum sinapiusquam: vel cum dente canino vel caballino. huiusmodi dolore mitigat vermes expellit. Aliud hoc insquamum se. rose. se. porri: repara cum picula et dentium imple foramina. Aliud. R. arsenici: la et dentium imple foramina. Aliud. an. 3. i. spume sardarace. an. exag. i. alius gallice. an. 3. i. spume marine: piretri myrrhe. an. 3. f. oculi liti gummi. an. 3. f. repara cum vino et mitte in eadem foramina. Si per huiusmodi dolores non mitigas opus est dentes extrahantur ferro: quos si ex aliquo

serio exherere nequeamus ferro incidamus radices dentium et mittamus medicamentum. R. farine de frumento. 3. i. repara cum lacte titimali et ipone dolori dentium. Que si denti circumponant sine ferro eradicant: sicut fecerit olei cum melle coctas et in spissum mel redactas ipone: et idem facit radix cologntide cum aceto repara. Idem faciunt radicibus celsi cortices et piretri equaliter potest repara cum aceto et sale faciunt his filia. hec non tangantur a sanis dentibus.

Perforatio dentium et corrosio ex humore acuto fit aut ex vermibus: aut apostemate quod est in ossa substantia dentis: omne enim membrum quod nutritur potest apostemari. Si ergo corpus sit plectoricum purgetur vnde postea fiat localia. s. illinitiones fumigationes vaporizationes. Si vero nulla adsit repletio a localibus incipiat. Inter que valet origanum si pulverizetur et in dente recipiatur vel si comburatur et fumus inde recipiatur. Ites male medicie circa dentes existentes mundificantur: que autem parte sunt fluere diuertantur per fistulas et ventosas. deinde cum assa ferida locus perforatus impleatur et totus dens emplastretur. Ites piretri. tritu cum melle distemperetur imponatur nigella distemperata cum melle vermes ibidem existentes occidit. Idem facit etiam interius assumpta vel exterius cataplasmata: vtilia etiam sunt que dicitur auc. in hoc capitulo ubi multa ponuntur de perforatione dentium et mutatione coloris. Rumpuntur. id est franguntur (mutantur) humore diuerso: hu. corruptiones intra stomachum vel a capite descendunt (galla non pertusa tam. de galla viridi alibi reperitur cum oculo liti) hoc debet teri cum galla predicta: et postea in loco corrosio ponatur. (tere bentina) ista valde est mundificativa (picula) id est pice (liquidum). i. resina: que. s. a pino distillat sine combustione (dolores nimij) si dolor sit cum corrosione vel fractura decoquatur calamentum vel origanum in vino cum quo os sepius abluatur. ablutio cum vino simplici ca. bene mundificat dentes (storachia). i. storace calamita (opio) illud tollatur (dente canino) posito sit per prunas. empericum est. Aliud. R. arsenici. i. auripig. ci. (sandarachie). i. auripig. ru. (exag. i.) pondus. 3. i. et f. (calumen) de pluma illud valde desiccatur et consumit mās in profundo cum apponitur non attingat dentes sanos: (quod si aliquo contrario) id est pro contrario: ut est nimia debilitas vel nimij dolores vel reumatismis augmentati incidentur. i. excarnentur vel extrahuntur. valde bene ponit auc. (radix. celsi) hoc ponatur in aceto forti et maneat sub sole pluribus diebus. hoc acetum denti imponas pulverem vero factum de alysa leso denti applices in cassula cum cera ne alios sanos attingat.

De dentibus comotis.

Lap.

XX.

Dentes aliquando mouentur et causa motus sunt humores in dentium radicibus descendentes: qui si sint acuti necesse est in dentibus foramina et putredines effici. Quod si non sit erit contrarium. Si humoribus his infirmus sit plenus purgandus est et mundificandus: et post cum repletiua et desiccatiua ad dentes curandos redeamus. In acutis vero humoribus cephalica venaminiatur: aut in cervice scarificetur: deinde

P z

De egritudinibus

acaria accipiatur et dentibus imponatur gal-
laz cum aceto coctas gargariza cortices mali-
grana. et sumach: balaustia stringit dentes cum
aceto cocte: libra galle in aceto posita et exicca-
ta atque puluerizata super dentes est ponenda
Aliud. R. galle aluminis caraputic: cortices
mali grana. equale pondus tempera puluerem
mittens interius et exterius. ¶ Quod si dentium
morus sit ex flegmaticis humoribus: aluminis
3. iij. salis. 3. iij. puluerem factum super dentes
ponamus cum alumine dentes suffumigemus.
Aliud alumen incensum cineres tamarisci sa-
les equali pondere puluerizabis. et super den-
tes pones. in auriculas projicienda olea ca. de-
tes sunt fricandi de his que sumus dicturi.

¶ Hic agit de dentium relaxatione siue de motione que
quandoque provenit a causa exteriori: ut a casu vel percus-
sione vel a ceruicis: vel alijs illitionibus: quandoque a cau-
sa interiori ut ab humore remolliente nervos: radicem de-
ntium remollientes vel constringentes. et quandoque ab
humoribus acutis dissolventibus et corrodentibus ori-
ginem dentium: et aliquando propter vermes et aliquan-
do propter siccitates vel defectus nutrimenti unde dentes
minuuntur et extenuantur sicut accidit in coalescentibus
quarum causarum signa satis sunt manifesta. ¶ In cura
ergo prius consilium est: ut dens nullo modo excutatur vel
removeatur vel masticando vel manu vel lingua tan-
gendo. Deinde cognita causa unde fiat si sit materia
evacuanda: digeratur materia: et postea evacuetur. Si
sit calida et acuta caratico imperiali. deinde sequente
opiata. R. rubea tro. In frigida vero purgetur cum vera-
pig. sequatur opiata ayrea alexandrina. deinde vero in
causa ca. fiat flobotomia. In humorosa vero frigida po-
nantur sub mento ventose vel in occipitio. deinde sequan-
tur localia. ¶ Datagetur ergo laudandum cum pulvere thuri-
ris et malicis et superponatur. illud consolidat nervos et
confortat. Item decoquantur in aceto myrra ro. psidia
apposita cum aqua h. gargarizetur in ore teneatur et si-
napizetur frequenter pulvis thuris et malicis. vel pul. gal-
le diu in aceto temperate et postea exiccate et trite. Item
alumen incorporatum cum melle superponatur. H. dentes
confortat sanguinem fluentem ab ore constringit putre-
dinem consumit: carnem corrosam regenerat: et a cancro
et fistula conservat et mundificat: postea etiam mortifi-
cat. ¶ Si autem comotio dentium non sit ab humidi-
tate: sed magis a defectu nutrimenti insistatur cum re-
plentibus laudabilis nutrimenti et cum vino rub. pon-
tico os frequenter lauet. ¶ Si autem adsint vermes te-
rantur semina porri cum cornu cervi adusto imponan-
tur. vel myrra cum sale et melle per predicta patet illud
capitulum totum (cum re stiptica). In omni causa hu-
moralis os abluendum est cum liquoribus stipticis (ce-
phalica vena: vel fiat flobotomia de venis sub lingua
(libra galle in aceto). et apponatur medietas aque (ca-
raputic) grana sunt herbe esule ca. et sic et mundificati-
ua. (In auriculis) hoc dicit ad confortationem nervo-
rum: quia virtus penetrat ad cerebrum: quod tale fit propter
infusionem calidorum. (dentes sunt fricandi) cum ta-
libus supple que humiditatem superfluam consumunt
(unde fricandi) id est desiccandi sunt.

¶ De dentibus putridis.

Lap.

XXI.

¶ Dentes patiuntur ex ciborum acrimini-
bus: in quibus pro medicina posui-
lace succus cepe vel nuces vel nuclea
vel amigdale sunt masticande.

¶ Hic de supore dentium. siue congelatione que prove-
nit propter masticationem ponticorum et stipticorum: et
etiam propter fumum acetosum a stomacho elevatum: aut ali-
quis estimat acriminam: et consimilia masticasse. huius autem
cura precipue est casus affatus calidus superpositus: vel
vinum calidum in ore diu teneatur. Immo generaliter
omne calidum actus illa que ponit aut salnitru super-
positum valet.

¶ De dentibus fricandis.

Lap. XXXII.

¶ Dentium colores aliquando propter
dentium mutatur putredines et limo-
sitates. ¶ Quos oportet ut fricemus.
R. sulfuris combusti: spume marine
an. 3. xv. salis gemme 3. xxx. facto pulvere inde
fricatio dentes. ¶ Aliud. dentes confortans
et mundificans. R. ordei farine et sales: que
posita in carta bombicina cum melle prius di-
stēperata et cum carta combusta distēpera cum
sapa et cum sale exiccate dentibus frica. ¶ Ali-
ud dentes albiscentes: et sanguine gingivarum
constringens bonum odorem faciens. R. gallie
muscate spume marine salis incensi cornu cer-
vini similiter incensi. an. 3. iij. aluminis niri
corticis mali gra. galle: balaustie. an. 3. ij. spo-
dij: spice costi: cardamomi: ligni aloec. an. 3. i.
fac pulverem. ¶ Aliud mundificans dentes
et bonum odorem faciens vna cadentes leuat
dolores gule oris et dentium alleniat. R. cornu
cervini incensi. 3. xij. ciperi piperis albi. ana. 3.
ij. myrre exag. i. aluminis. 3. i. salis armonia-
ci. 3. i. fac pulveres cum sapa tēpera. super car-
bones assa: post iterum pulueriza. ¶ Aliud
R. ordei farine et salis cum melle tēperati et i-
cessi. an. 3. xi. coclee marine icese spume marie
an. 3. viij. spodij niri cineris boli marmoris al-
bi lateris veteris et albi. ana. 3. iij. sandal. rub.
gallie musca. sc. ro. spic. an. exag. i. fac pulverem
¶ Aliud. R. vngule caprine: ossium dactilo-
rum: cornu capriui: coclee marine ossium mi-
rabol. pondus equale. h. omnia profunt incen-
sa spuma marina: gallia muscata equali pon-
dere pulueriza et impone.

¶ Hic agit autem de diversis infectionibus dentium. natu-
ralis ergo color dentium debet esse albus qui quandoque
pmutat in alios colores vel per aliquas limositates: vel
illitiones in superficie dentium: quibus vero propter malam
humorosa vel fumosa in ipsis substantia den-
tium penetrantem. et h. diversificatur f. m. diversitatem
causarum cum quibus nutriuntur: cum enim dentes nutriantur
sicut cetera ossa: imitatur h. diversitate ipsi nutrimentum
ut siue supfluitatis: fumositatis et diversis resoluunt
ab humoribus collectis in ore vel supra ipsos dentes vel

in stomaco vel superfluitates ab ipso cerebro fluentes: unde dentes ificiunt: vñ supra substantia osseā grossa carnositas: et scabies fetida colligitur: que omnia pringunt ex negligētia mundificandi os et totus corpus vel ppter vñm frequētem ciboru dentes corrumpentium: vt est lac et pisces falsi vel nimis parui: vñ sicut sunt viscofe acetose: vñ frigide agelatiue: vel etia sicut porri q ppetate oib⁹ nocent dentibus vt dicit Auic. ¶ Infectio autē talis sic curetur considerentur vtrum mā sit in capite vel in stomaco et si sit: purgetur cōueniēter. Color enim sedus mān indicat si sit niger siue liuidus melācoliaz: si alb⁹ obscurus flegma: si croceus coleraz: si rufus sanguines. purgato vero corpore fiant localia et dentium fricātia q optima ponit auc. Acc. marmoz. al. corall. al. salgemma: th⁹ et masti. pulueriza postea pone in sacculo lino et cū isto frica dentes. post lana os cū vino aromatico deide fortiter terge cū pāno de scarleta granata. ¶ Dētiuz colozes h etia quādoqz signat totius corporis corruptio. nes. (R. sulphur. terra ē ca. et sic. i. 4.º gra. sulphur iterpretat sol et pir. i. terra ignita. auc. ponit valde bona dētifrica: ex orde farina oia ista in carta bōbicina iuoluta cōburant. postea (cū sapa) .i. cū vino cocto cū sale distēperentur: et de dentes fricētur (gallie) pfectio est de rebus aromaticis (cornu cerni). illud valet ad fricāduz dentes. valet etia cōtra cardiacaz vel arthetica. ponitur etia et in alyis cibis et pulueribus. valet etia cōtra fluxuz ventris. (Alumen) ca. est et sic. in. 4.º vena est terre fin. Constantinū (vitiū cineris) vites cinerē hnt exter sua. (Aliud. R. yngule capne. h vltimū dētifricū dētes clarificat cōsolidat et cōfortat.

¶ De egritudinibus gingiuaz. Cap. XXXIII.

Gingiuā aliquando patitur multiformiter ex putredine et mollitie: ex pustulis ex vulneribus ex apostematibus gingiuā patiente et corpus parit necesse est: patiuntur ex hñoribus corruptis et putrescentibus et maluz odorē facientibus. ¶ Mollities sanguinis facit fluxuz. apostēa ex calidis humoribus dolores nimius et pulsus ex frigidis neqz dolores neqz pulsus facit: minorationes carnis et eius decisionē frustratis ex acutis hñoribus dicit esse. Gal. ¶ Sunt autē quattuor modi: vel enī ex toto cadit caro: vel interior vicina dētib⁹: vel extremitas vel inter dentes pculcata. ¶ In mollitie curāda cephalica minuitur: h si contrariū nō permittat fieri colluz scarificanduz esse sciat. deinde bucca lauanda est cū re humiditatis constrictrina: sicut cū succo arnoglose sumac mirte balaustie simul vel separatim coctoz in aq Itē lauanduz est os cū aqua rosa. vel puro aceto. ¶ In apostēate calido oportet scarificari et catarticus de cassia fistu. dari buccaz cū succo solarri lauari: vel coriandri vel cū aceto vel arnoglose succo myrra vel lacte acido vel usquiamo in aceto cocto. ¶ In apostemate frigido si sit ex plenitudine buccam lauemus cū aqua vbi coquatur mastix: vel cum aceto

vbi cocta sit squilla vñ vino in quo sumach vñ aqua calida cū melle vel oliuaruz iure. ¶ In pustulis et vulneribus aqua ros. bucca lauetur: vel cū aceto vbi rosa sit cocta vel balaustia. In vulneribus vel pustulis ex siccitate aq rosa. cū psilio vel semine citonij videtur prodesse. ¶ Si ex diminutiōe sit carnis dēti medicina solidatina et carnis completina: sicut sanguis dracōis th⁹ farina orobi: myrra: mel: acetuz squillitici aristol. ro. et similia.

¶ Sicut dicunt auctores dentes sunt. xxxij. fm naturaz in maxilla superiori. xvi. in inferiori totidem. horuz autem omniuz triplex est ordo et triplex iuuamētus: et propter hoc triplex est denominatio. anteriores enim lati sunt et acuti ad incisiones apti: vnde incisui dicuntur. Collaterales vero sunt acutiores et in sumo et in radice sunt lati: et appellantur canini: quia ad dura cibaria magis apti. illi vero qui sunt omnino interius in fine vtri usqz maxille vel gingiue dicuntur molares vel maxillares et sunt bifurcati: grossi et fortes vt molendo cibum et masticando operationi stomaci cōuenientes illum redant. ¶ Videntes multas incurrunt passionē a causa exteriori: vt ciboz putredine: et ab alia re vulnerante. vel ab humore ibidem existente: vel a capite: vel a stōa: cōueniente: qd etia est cōmune omnibus radicibus dētiuz. ¶ In primo si corpus sit plectozici fiat vñ purgatio. si nō saltez fiat particularis: sicut caput. s. per ventositas vel per particulares flobotomias. et inde fiant localia: sicut flobotomia sub lingua in hoc casu multuz valz in causa ca. et frigida. In causa vero ca. sarcocolle puluis cū melle incorporatur: et super gingiuas ponatur. In causa vero frigida puluis aloes cum melle multuz prodest. h enim dissoluit et mundificat humores putredines: postea vero puluis thuris et masti. superponatur. h valent in corruptione gingiuarum vulneribus et fissuris. valēt etiam infusiones cū oleis calidis vel cū oximelle galitico: vel decoquantur folia oliuarum in vino. et inde fiat ablutio. ¶ Si adsit fistula vel profunda corrosio puluis attramenti al. superponatur. deinde puluis cal. R. ossium mirabol. ro. fructus tamarisci. añ. 3. i. et. f. capbo. re. 5. i. ¶ Si autem adsit apostema decoquatur in aqua vñ paste ficus sicce. dactili: postea resoluatur cassia fist. illud dimittatur in ore: quoniam maturat et rumpit apostema rupto apostemate superpone puluerem aloes vel aristolo. ro. vel puluis thuris et masti. sarcocolle fiant que dicit auc. (ex putredine) id est ex humoribus corruptis: si militer patiuntur nimium fluxum sang. vel cancrum vel fistulam vel additionem carnis superflue vel diminutionem: que singula singulis indigent remedijs que prosequi nimis esset longum (necesse est corpus pati). h dicit propter nimias sensibilitates: vel quia patiente gingiuā cib⁹ nō bene masticatur: vnde mali humores generantur (mollities sanguinis). h intendit ponere signa predictarum pas. vel suarum causarum naturalium. ¶ Primo autem inuestigandum est vtrum ex vitio stomaci vel capitis vel totius corporis. Si ergo ex capite signatur per grauedinem capitis et per coloris alterationem in facie. Si ex stomaco sunt mala accidentia in stomaco. Si a toto corpore: signat h vñ repletio. signa autē me⁹ frigide vel calide vel ventose vñ reumatis p predicta colligas: (ex acutis humoribus). i. ex co. vel salso flegmate. (In mollitie curanda.) attendit ad curam

De egritudinibus

(vel puro aceto:) quia nimium acumen est suspectum. (apponatur aqua.) acetum enim inimicum est nervis: (cuz aceto in quo squilla) idest squillitico. henz dissoluit et consumit et desiccatur grossos humores flegmaticos (aristol. ro.) carnis est regeneratiua. Si vero super gingiuas caro crescat. frica fortiter cum puluere salis tosti et piperis et cum terra furni combusta vel cuz puluere tegule: et expuat sanguinem distillantes vel cuz attramen- ro et myrra. Item contra corrosiones dentium et gingiuarum terantur ossa dactil. et mirabol. cit. et cuz cera incor- porentur et superponantur vel locus lauetur cum succo plantaginis vel quinqz neruie.

De fetore oris.

Lap. XXXIII.

Et or in ore ex putredine nascitur gi-
giue et dentium. Si infirmus admotis
digitis et in his duobus nihil fetoris
inuenit intelligi poterit quia ex pu-
tredine fit flegmatis in stomaco. Si
autem inuenit esse de gingiuis datur medici-
na humores desiccans et carne comedens pu-
tridaz: carneqz sanaz reuocans bucca lauetur
cuz aceto vbi myrrha coquatur et balaustia.
Studeat dentes lauare et gingiuas ne quid ci-
bi ibi remaneat. fricationibus vtatur superio-
ribus: cibuz humiduz caueat: maxie lac et ex
lacte. facta medicina vtatur qua bucca prout
dicimus odorificetur. Si non de gingiuis:
sed de putredinibus est flegmatis mundifica-
tus est inde stomacus: h sepe cuz vomitu: et
pill. de hyperapigra: et cochis et aureis: et Ro-
matico maiori: abstineant ab omni genere pi-
sciu: grossis carnibus herbis flegma genera-
tibus: gingiuas et os mundet cuz panno aspe-
ro: et cuz vino lauet odorifero: masticeet corti-
ces citri. vtatur pill. Jo. dami. odorado valen-
tibus ori. R. gariofil. nuc. muscate. cinamomi
macis. an. 3. viij. sandali rose. an. 3. r. cubebe. 3.
vij. cardamomi. 3. vi. ligni alo. 3. i. gallie. 3. v. fac
puluere: tepera cuz succo malor. et aqua ro.
postea pill. in moduz ciceris et sub lingua. i. vl
ij. teneas. Aliud eiusdem simul. R. ciperi ci-
namomi: aluminis: cardamomi maioris: ga-
riofil. an. 3. ij. galle non pertusate gumi arabi-
ci galle musca. spice: nucis musca. rose. an. 3. i.
yperapigra. 3. iij. fac puluere: et cuz succo apij
tepera faciens pill. da cuz aqua ros. Aliud
R. cinamomi alitimi: gariofil. nucis musca.
masti. ligni aloes: squinanti: rose: an. et ag. i.
sandali alb. spice cubebe: cardamomi galle ca-
phoze. an. 3. i. fac puluere: tempera cuz vino
odorifero: et fac pill. et cas in bucca teneas os
lauetur cuz aqua vbi anisuz: mel myrra succus
et vinuz odoriferuz commisceantur.

Setor aliquando egreditur a naribus: aliquando ab ore: si
eniz bñ clauso ore sentiat ambelitus fetere egrediens per

nares: a naribus exit. Si autem e. s. f. costrictis naribus fetor
sentiat: ab ore egreditur. Iste ergo fetor oris cari pot
vel pprio vitio oris: vt pp gingiuaz mollificationes vel
putrefactione in radicibus dentium: vel ppter limositates
et humores putridos in ore existentes: et ppter malitia co-
plexiois oris et cutis circumsistis: vt in extinctioe caloris
inati ppter nimium coitu. Si ergo adsit ex pprio vitio
oris. pmo lauet cum aceto et aqua. deinde masticeet et teneat
in ore spes aromaticas: vt est lignum aloes: foliu gariof.
masti. nuc. mus. cortices pomi ci. puluis myrra. et aloes
ponat in ore: et postqz ibi diu permanserit aceto squillitico
abluatur. debes etia abluere os cum vino decoctiois ani.
vel gariofil. Si autem adsit mollities et humiditas nimia
pdest masticatio staphisagrie: et plurima saline emissio:
vel fiant troscisci ex attrameto radice lily: et croco confe-
cto cuz melle. et disteperent cum aceto et os ide abluat. p
sunt etia cosectiones aromaticae: vt est alipta vel galla
muscata. zucca. et q. Si dens sit putrefact. totaliter
vel extrahatur vel disteperent per. vij. dies cortices ra-
dicis mori et piper. in aceto fortissimo: et postea terantur
et sub sole ponant donec fiat sicut mel. cum h radix dentis
extrahedi illiniat et cadet: vel de parte illius cosectiois
fiat puluis: et post illinitione superaspargatur: dentes tri-
sant cum cera vestiant. Si autem fetor sit vitio stomaci pur-
getur stocacus: vt dicit Constantinus. Idem fiat si sit a ca-
pite et fiant gargarismata. Si autem a vitio spualiu: viz aut
nunc curatur. dent tri elia: sicut dyasypus: dyaris: (q
ex putrefactione flegmatis in stocaco) huus signum est
q post cibum parum vel nihil de fetore sentitur: sit etia ali-
quando ex co. putrefacta in ore stomaci: et tunc inuatur frigi-
da et humida: sicut persica: melones et citruli. Si autem fiat
ex flegmate purgetur cum yerapig. et vomitu et dicta leui
(det me^{na}). i. localis: vt est pul. ro. et aloes (carne come-
dens) sicut pul. aristol. ro. vel pul. thuris et auripigmeti.
vel qd est valde vile: fiat puluis de acatia auripigmeto
citri calce: et alumine cuz aceto et melle. deinde distepe-
retur cum aqua mellis et os abluatur fricationibus. i. den-
tifricis: vel fricet dentes cum pano blauo et scarleto (a la-
cre factuz) seru tamē multu. pdest: qz est mundificatiuz
(piscius falsoz) h plus dissolunt humores qz sumunt
vnde operatur putrefactione (vtantur pill. Jo. dama-
Iste pill. in causis frigidis multu iuuat in calidis neqz
qua. (vel duas teneat). i. resoluendo transglutiat (carda-
momi ma.). i. ortulani qd e maius et grossius qz ozietu
le (yerapig.). i. aloes (caphoze) fri. et sic. in 3^a gra. multu
est aromaticus. Ite masticatio sileris motani et petrosil.
macedo. multu pdest. Ite mastix pdest in oi putredine
oris: qm desiccatur: abstergit: mundificatur: et pfortat: et reuma
destruit piper. aut est suspectu pp nimia dissolentem.

De passionibus oris.

Lap. XXXV.

Saliquando infirmus nullis alijs me-
bris sibi vicinis infirmatibus. paritur
autem pustulas vulnera: et similia que
sequuntur ex corruptis humoribus
aliunde ad buccas defluentibus. Si rubeat
q nigredinez fere attineat: caleat: doleat: et ar-
deat. Sanguis erit in causa vel co. ru. Si au-
rez parum doleat: caleat: ardeat: intelligitur esse
flegma. Si in multaz nigredinez transducitur:
tanto est molestius et timidiuz ne ad farsum
deueniat. Aliquando vlcera in ore nascun-
tur: quibus oleuz ro. cum aqua ca. gargariza-

tum iuuat. Succus quoq; plantaginis eiusq; folia in vino cocta si in ore teneantur: et radix sua si masticeretur: ozis vlcerata: et similiter cancrus iuuat: et etiaz stercus caprinus cum vino veteri ad idem prodest. ¶ Sunt autē vulnera in labris siue in lingua intima maxime lactantibus euenientia de acumine lactis: qđ salubre est eis: cum stiptica autē medicina in paruo tēpore sanantur. In perfecta crate si nascantur pessimū est: quoniam de pessimis nascuntur humoribus: huiusmodi vulnera si lingue innascantur pessima sunt. Si pars magna lingue auferatur. Inde enī omnes homines periclitantur. ¶ Intellectis ozis infirmitatibus medicina repugnans humoribus incipiat. Qđ in principijs maxime debz fieri in medio repugnatiua: et etiaz desiccatiua: neq; dissolutiua iungamus: vbi ex ordine oportet ergo prout videbitur humores catartico vel flobotomia dissolui. ¶ Medicina repugnatiua in initio talis est danda. Sapa ex moris confecta. Sapa ex vino et aqua vbi coctus sit sumach: myrra: balaustia: vel solati. hūoribus minui incipientibus: sed non ex toto se dissoluentibus supradictis: myrra: et crocus admisceantur. ¶ In ozis apostemate nō ex corporis humore in primis danda est causa dissolutiua: neq; curandus est de repugnatiua. Si in solo ore sint vulnera vel pustule toto corpore plenitudine carente. lauetur bucca cum succo solatri coriandri sandali rub. et croci. et hz qđ dictum est in gignis medicemur. ¶ Hoc medicamentum Jo. dam. est dandus valens pustulis ozis vulneribus: et vlcerationibus. R. lentinus mī datarus boli. añ. 3. v. coriandri memite: sandali. añ. 3. iij. spodij. se. rose. se. portul. boraginis añ. 3. iij. cē. balaustie: nitri: arnoglose. ana. 3. i. fac puluerem et superpone: et cum aqua ros. laua: vel cum succo mali grana. vel cum succo coriandri. ¶ Aliud valens calori: pustulis: in gignis et palato: vniue et maxie in pueris et corpore delicatis. R. amidi. 3. vi. spodij memite. ana. 3. ij. seminis rose. 3. iij. croci. 3. ij. zuccari. 3. iij. cardamomi. 3. f. camphore. 3. f. fac sicut de prioribus Jo. dam. diximus. ¶ Aliud eiusdem Jo. dam. valet silt. R. se. rose liquiritie: amidi. spice: ciperi nucis muscate: cinamomi: alitimi: añ. 3. i. erag. i. camphore aluminis croci ortulani. añ. 3. ij. folij. 3. i. deinde fac puluerem: sicut de alijs. ¶ Aliud valens similiter. R. zuccari amidi sem. portul. se. rose. añ. 3. i. erag. i. galle non pertusate: se. borag. se.

cucumeris viridis: lentis mīde. añ. 3. i. capbore croci: spodij. ana. 3. i. al. 3. i. fac puluerem cum aqua ros. et succo maligrana. ablue: sicut superius. ¶ Si vlcerationes lactantibus eueniant: mater eius lentes et micaz panis accipiat super vlcerationes ponat amīd. cum aqua rosa. temperatus. croci. se. rose. detur ad manducandū res tñ stiptica: sicut mala: pira citōia.

¶ Istud caplin est de morbis ozis: ita qđ pos itelligatur palatū. lingua labia: et maxille. In his aliqui oriuntur corrosiones cācri: fistula vel nolimetāgere. et alia que ponit auc. Si igitur sit per malos humores corruptos toti corpus precedat purgatio vltis. Si de sanguine flōmia. Si de colera purgetur cū colagogo: postea fiat mīutio de venis sub lingua. deinde fiat localia. ¶ Si ad sit noli me tāgere vel cancer et pūdēt ad mēbra radicalia vix curant. ¶ In fistula vō fiat illinitio cū vnguento fusco. et desup ponat puluis corrosiuus: sicut d attramēto vltis: et auripig. In cācro os abluat cū succo apy: vel cū vino decoctōis agrimonie camedreos. pipinelle et supōatur puluis rasure cornu ceruini. ¶ In corrosionibz vō colericis vt nolime tangere: vel in carbūculo regatur pa. vt in febre acuta: lauet os cū aqua decoctōis coriādi solatri: plantaginis semperuine vel succo eaz. ad alias pas. fiant que dicit auc. Si tamē hz infectiones in lactate fiant etate. deē nutri ci regimē pueniēs vt lac gñet tēpatū. pustule tñ et variole in ista etate sunt laudabiles: qđ sic mundificant pueri a supfluitate mēstruo: vñ pseruāt ab infectione. ¶ Os aliqui ifirmat. i. labia et cetera dca (nullis alijs mēbris) id est dentibz et alijs mēbris faciei. qđ si sit nulla purgatio vñ esse necia. Si totū corp' residuū bñ se beat sol localia videntur sufficere (que psequēt). i. qđ fuit: et in nigredine: qđ signat adustionem (ne ad farsū). i. ad cancerū. vel noli me tāgere (qđ salubre est): qđ pseruant ab infectione: vt dictū est: et tūc nutrici dāda sūt elia alteratiua: et sirupi et dicta pueniēs. (Si ps magis: qđ tūc infectio est psum data ad mēbra radicalia (repugnans hūor). i. repussiuus: vt si in aceto et aq decoquant rose et mirtili et in ore teneant illud repetit: strigit: alterat: et confortat (desiccatiua). i. desuptiua: vt si adiungant balaustie: et se. plantaginis vel bolus: (neq; dissolutiua) ne nimis ifluat (nisi ex ordine) post mae psumptiones (catartico): qñ colā est in cā (vel flōmia) qñ sanguis (sapa ex moris). i. dyamozon qđ est duplex. vñ est de moris imaturis tā rubi qđ celsi. idē valz in pñ? Ignatiā: et d apayvule et lingue: qđ gargarizādo repetit cū decoctōe psidie balaustie rose. in aceto. Aliud fit de moris maturis: qđ valz ad maturādū et rūpēdū apa: et si nō bēas dyamozon. vtaris succo morozū fm modū pdictū (sapa ex vino). i. vinū coctus: sapa p se supra signat vinū coctū. Sz cū alio signat succū illi? spēi cui adiungit. (In pueris dāda). i. fiat flōmia in casu tali (dissolutiua) nōn qđ nō fieri repussio nisi qñ mā fluat ab ymo mēbro ad aliud: imo statiz dissolutiua apponatur. (coriādrū) herba est hñs amaritudinē cū pauca potestate et declinat ad caliditātē (lentinū) legumen est frigidū et sic. (sandali) fri. et sic. valēt multū d calefactionē epatis. cardiacā: et yctericiā (memite) fride et sic. vt celi donia: qđ gda dicit qđ celidōia ea. et sic. est in 3. gra. (gal le nō ptusate) imo pap tēgate (croci). croc' ē triplex vñ est cāpestris et laxat ventrē. alius ortulan' et vomitus p uocat. terti' vero d' ozietalis et hz sanguinē mūdificare: et dare ei bonū colorem.

¶ De lentiginibus in facie.

Lap. XXXVI.

P 4

De egritudinibus

Lentigines in facie nascitur maxime: et tñ quādoq3 apparēt in toto corpore. Sed tñ plus in facie: siue sana sit siue ifirma. **C** Aliquando he lentigines ppter solis eueniūt ardore. Aliquando puellis eneniunt cū menstrua melica non per locuz sinz erunt. Sed cū egridiūt per totū corpus se dispergunt: he solis vnguentis possunt sanari. Sed que masculis subito eueniūt: vel causa morbi difficiles sunt curari: cū eniz ex colera nigra oriantur ea nō putrescere qualitates cutis mutātur. **C** Si autē in sola facie videātur cephalica vena minuitur. **S**z si totū corpus aspergitur de mediā floboro metur. **Q**z si minuire nequeam? humores cū catarticiis et farinaciis dissoluamus: deide ad vnguentā redeamus. s. amigdalas amaras bene pistatas et cis iponamus semē eruce: silt fa rinaz orobi cū melle distēperataz: vel cū succo mali citrini acidi farinā lupinoz i aqua coctā. lac ficuuz. myrte fructū pistatū: foricū stercus ver? cū aqua distemperetur. **D**yscorides semē melonū cū carne ipsoz ad h laudat. **C** Aliud **Jo. dam.** **R.** farinā lupini et frumēti amig. amara. mūda. zuccari. añ. exag. i. liquir. gūmi arō. añ. 3. ij. myrre: nitri costi. añ. exag. i. tēpera cū lacte et frica facies. **C** Aliud. **Jo. dama.** **R.** farinā fabarū et frumēti. añ. 3. ij. ēē. 3. i. rempera cū aqua vbi fenugre. sit coctuz. **C** Aliud pauli. **R.** lib. x. risi libani. 3. ix. nitri. lib. j. masti. 3. iij. albugines ouoz. xx. cū corticibus corz carnis melonū quātuz sufficit. **C** Aliud mundi ficans facies. **R.** lupinoz fabe. se. melonis eq. li pondere: lentū medietatē. fac pulueres: vnge cū lacte mulieris vel asine. **C** Aliud. **R.** farine lupini fabarū lētuz amidi amigdale amare. añ. 3. iij. semē michonis. al. melonis: cucumeris: risti: dragagati. añ. exag. i. mellilore pdi si. ēē. costi. añ. exag. x. fac puluerē tēperās cūz albugie. vngat aut in nocte. in die lanet.

C In supficie faciei qdā puiffime pustule et fordes gnantur: que dñr lentigines a lētibz: qz eis sunt siles in q̄titate vel colore subrufo. **C** Siunt aut qñq3 a cā exteriori: vt a calore solis vel aeris attrahēte sanguinez: et facit eū ebullire: qz plus dissoluit q̄ cōsumit. Si eni attrahit et cōsumit quātū dissoluit vel amplī facies denigrat vt macule in cute generant: sūt aut aliqñ a cā iteriori: vt a nā supfluitates bu. ad exteriora expellēte: sicut. n. mare fordes ad litora expellit: ita nā ad exteriora corporis: si cut pz in scabie: morphea vel lepra. hō g infectiones in viris sūt et mulieribz. In viris consuetis ad emorroydas: vel ad aliq̄s purgationes pp idebitā eaz retētionēz. In mulieribz vō pp idebitā mēstruoz retētionem et pp p̄similia. sūt aut de diuersis hūozibz quoz signa hñr p colores et p diuersas figuras et cōplonem et alia p̄cularia.

C Si g fiat de sanguie fiat flōmia de cephalica. Si aut de cola fiat colagogū. Si aut de alyz hūozibz corpe exi te plectorico: fiat purgatio q̄z cām. pdest ventosatio sub mēto. Itē in oī cā multū pdest scarificatio in anrioz rib? ybiāz. **R.** n. pdest ad mūdificationē faciei. deide se quā localia. Puluis g baccarū lauri cū melle dispumato bñ p̄miceat. cū h facies iungat: pcedēte tñ stupba cū decoctōe abinthij: vt palea ordei vt auene. mane vō facies lauet cū colatura furfuris. **C** Trotula vō mltā ponit ad ornamētū faciei. Dicit. n. q̄ distēpent bozaz et furina fabaz cū aq̄ lumiosa. al. limonū apposita aqua ro. et paz de musco: et ex h illiniā facies sero et mane: silt abluat. Itē aliud ponit qd. **R.** entale: dentale: bozaz. sarco col. marmoz. al. coralloz al. cristallū al. eq̄lr. farinam ruboz ciceroz et fabarū: et de seie canabi: h oia distēpent cū aq̄ lupinoz vt fabaz: et apponat aq̄ ro. et paz de musco defecent in ymbza facti ide trocisci: q p̄t seruari p multos ānos: et qñ necē fuerit distēpet vñ in vola man? et in sero facies illiniā in mane abluat: h supra oia facies mūdificat et tollit lētigies in facie vt in q̄cūq3 pre corpis (siue sang.) siue careat alyz pat. siue nō (for vngin?) al. vnguentis: imo certe supfluitates p sūt exhibēde (vif. ficile) qz corz signat pessimis hūozibz eē repletū (ea nō putrescere). i. q̄uis nō putrescat. Si. n. putresceret magis febrē vt a pa corrosiū gnaret: qz si minuire nequeamus miz vt dicere: qz flōmia ē min? suspecta q̄ farinaciā: sūt aliqñ testat. **S**z ipe itelligit catarticū et farinaciā q̄z vtrū solōne leue p sirupos laxatiuos: vt q̄z leues decoctōes (foric. sterc.) dissoluit p̄sūt et attrahit se tñ nūq3 ponat: qz facies corroderet semē melonū abster sūt ē. si terat carnes melōis apposita ordei faria et mel le iuuabit mltū. trocisci et ide facti p. iij. ānos p̄t suari.

C De pustulis in facie.

Lap.

XXVII.

Si in facie pustule nascuntur dure sicce atq3 parne alumē gūmi lētes: puluerizent: et inde facies lauetur. Similr gūmi arabicū et nitri cū aceto tēpera facies de re omni mūdificat. Aliud. **R.** cathibie argētee. exag. i. chimolee boli terre armenice. añ. 3. i. sandarace. 3. ij. tempera cūz aqua ros. et lini faciem.

C Dic agit de gutta ro. q̄ fit de sanguie vt de cola adusta vt melia ināli. h at mā sp ē grossa dura et sicca: vñ remolitiuis idiget et dissolutiuis vt digestiuis: postea oz sequi eū mae peccātis pueniēter: pcedēte tñ flōmia vt vēto: sa sub mēto si videris expedire. deide sequat localia ali quātulū cala: qz frida nō dissoluit. **C** Siāt g troci. tales **R.** bozaz. 3. iij. farie cicez ru. 3. ij. farie fabaz. 3. i. cāphoz. re. 3. i. h oia trita cū succo cepe distēpent: et cū melle rub: dispūato trocisci iformēt et defecent i ymbza et cū op? fuerit cū eodē succo distēpent vel cū melle: et ide facies vngat. deide mō p̄dicto abluat (chimolea). i. terra sub mola fabri: vel terre hyspanie quā sup? appellauit cretā (sandarace). i. auripigmeti rubei.

De ignātia.	Lap.	1.	De creatu sanguis ppter	9.
De apate in gula.		2.	yrudines.	10.
De apate in uule.		3.	De empiciis.	11.
De raucedine.		4.	De anhelitu.	12.
De vocis aspiate vel ei?		5.	De pleureff.	13.
ablatione.		6.	De cardiāciis.	14.
De ruffi.		7.	De sincopi.	15.
De ptiffi.		8.	De apatib? māmilla.	16.
De reiectiōe sanguis.			De ascellaz feroze.	

Incipit liber tertius. de squinantia. Caplm. I.

In duobus libris pcedentibus tunc dictum est de infirmitatibus capiti et faciei accitibus: nunc dicantur morbi in eorum ministratibus cordi: cor. n. lucerna est corporis: dicatur ergo morbi et eorum cause et significationes subligant et medicine. et incipiedum est a molestioribus et suspectioribus: ut est squinaria: vñ. S. qualiscumque inquit morbus in gula venerit et inflatioe sua spiritum tenuerit: squinaria. i. suffocatio vocanda erit: sed tñ h morbus a se invicem diversat. C Squinantia. n. passio aliqui est ex humoribus a capite ad guttur descendentes. ali quando eadem die mortificas: vel seba: vñ tertia: qz. n. est pacuta et mortifera ideo homines subito mortificat et suffocat. Inde squinaria e vocata: qz angustat flatu: ut infirmus neque cibum possit: neque potum recipere: vel si recipiat parvissimus est humores autem descendentes sanguinolenti sunt vel colerici: vel flatuici: vel salsi: vel viscosi. ex melia. n. nñqz hapa fit: qz h morbus cito prevalet cum sit pacatissimus. Sed melia p longius tps operat: unde impossibile est e de nigra colera. C Flatu squinaticorum ppe est locus: ca sue longitudinis est strictura gutturis. Qz cum quantu sibi sufficiat acre in impetu trahere sibi non valeat: longo spacio necesse est ut expleat: anhelitus ergo brevis laudabile signu est squinaticis: vñ p. S. i cometo sup pnostr. ypocritas: pessimu est genus squinatie qd infirmu ad orthomia insequitur: neque nimiu dolore vel angustia fecisse vñ exterius. In gula siue in collo tumor: non appet neque rubor: minor i pessimitate est. al. si non anhelitu hz angustuz. illa q non anhelitu hz angustu. Si cum tumore et rubore i gula et collo facit dolore nimiu: minor est in gradu tertio: cui non nimiu dolor neque flatus angustiosus: h ergo non i gutture: sed in collo: vel in gula vel in utroque. C Opz ergo ut si gna humoru dicant: vñ. s. h morbus cocreatur: si sit ex sanguine infirmus appet plenus corpe. rubet i facie: vene faciei sunt plene sanguine: plenus pulsus: tumor calidus et rubens: monstrat eger quasi vinum in gula saporem. Dieta sua multi sanguis fuit generatina. C Ex cola ru. est fortis dolor. angustia nimia. calor atqz sitis maxima. fumositas in gula. pulsus vacuus et fortis. C Ex viscoso flegmate dolor: non est nimius. neque predicta signa in eo vident: tumet lingua et mollescit. dolet pax. C Ex salso flegmate sapozat amarū. sale sentit in gula: vox eius sicca

tulor parvorum. C In h medicandis pergren di sunt humores. In sanguine vena cephalica est minuenda. ypocritas in epidimis inquit in squinaria vel orthomia opz incidere venas. S. sp incidere pcepit vena fm q oporteat. i. qm virtus pati valeat: dat autem intelligi duobus debere incidi fm magnitudine morbi vñ quantitate virtutis. Squinaria autem est de maioribus morbis. C Si sanguis cum colera ru. esse mixtus perperditur ventre humectare debemus cum catarrico de cassia. oxifenitia in iuba. viola. et semine malve. canomileon. in iuba. prunis. viol. et similibus. extincto acumine colere ru. et egrediente cum colerica egestionem. cephalica flobothomez ut exeat sanguis a colera ru. incensus post flobothomiaz et purgatione redetiduz est ad membra ubi marie morbus regnat. C In principio morbi medicemur cum his que repugnant humoribus: ad guttur descendentes et ipsum guttur confortantibus: sicut sapa de moris: cum succo solatri vñ arnoglose. Detur deinde gargarismus: fursur quoque ordeci aceto infusus et colatum et aqua ubi balanstia: sumac. galla. rosa sint cocta. leres. solatri succus. siue psilij: omnia sunt stiprica et repugnata. Que cum fecerimus et extenuaverimus ad humores dissoluedos in infirmis mēbris clausos redeamus cum gargarismis de sapa mori. et sapa vini comitta et pauca mirra: vel prisana cum zuccaro vel lacte caprino siue asinino cum zuccaro et pauco croco. vel cassia. et sapa in aqua cali. vel cum succo portul. Quocumque horum innuerimus: inde infirmo fiat gargarismus: qz ex his hiores dissolvitur. C Cibis parvissimu denus qui sit solubilis: sicut in cellu aliquod vel succus detur mundari seminis melonuz atqz cucumeruz vel medulla pistata. amidu. dragaga. cum amigdaleo. de his omnibus ius coficiatur ieiuno detur: vel amido. cum lacte et penith. et amigdaleo. nutriendus est cum crisolocana. blitris. portul. que cum amigdaleo parata sunt. C Si apostema sit flegmaticu: qd ex predictis signis intelligenduz est cum catarrico flegmatis depositino erit purganduz. Similiter cum clisteri et gargarismis: in morbi principio: fiet autem de sapa nucis cum aneto: vel inenite: vel ubi cortices nucuz sunt: vel ubi mora vel succus solatri: vel oculo litij vel aloce: humoribus his dissolutis ad membra curanda redeam ubi mali humores includuntur: gargarismus faciemus cum sapa nucuz appposito picro: vel so-

De egritudinibus

la sapa: vel oximelle: vñ sapa mirtina: vñ aqua vbi ficus sicce sint cocte: vel cum caprino lacte: et stercus canis albi pista subtiliter: et cum melle distēpera: his omnibus vngamus oris interiora cum pēnis. **S.** dicit hō oīa esse vtilia: accipiamus iterū caninū stercus et puluerizati in os pñciatur euz felle taurino: melle buccaz vngamus. gargarismuz faciamus. **Itē. S.** fel inqt taurinū suffocationi vne cadētis ē adiutoriu: silr fel ouinū: cineres radices cauliu: euz melle faciamus gargarismū. **Similr** succus radiē. iuuat cum oximelle. **¶ Alius** gargarismus valens squinatīco flegmatico. **R.** liquiricie. 3. iij. piretri. cassie. squinatī. cicute seminis. añ. 3. ij. fenugre. mirre. añ. exagi. i. ēē. piperis. spice. sanfuci. añ. 3. i. fac pulueres. distēpera cū melle. et in modū auellane accipiat: et cū aqua vbi cortex mali gra. sit coctus: tempera euz vino odorifero forti: vel euz oximelle. **¶ Aliud** valens silr. **R.** rose. 3. ij. stercoris canini. ēē. añ. exagi. i. tēpera cum melle. **Inde** os vnge et fac gargarizari. **¶ Aliud.** **R.** rose liquif. añ. exagi. i. cinamomi. aliptimi. piperis lō. ēē. añ. 3. i. aluminis scissi. cardamomi. mirre. synapis. 33. costi. añ. 3. ij. fac puluerē. adde mel. qđ scz accipe in modū auella. vel cū sapa: vel aq vbi cocta sit galla: vel cum succo solatri. vñ cū oximelle et aqua calida.

¶ In hoc tertio lib. post morbos oris et faciei itē dicit auc. tractare de causis morborū et signis et curis que accidunt membris spūalibus incipiēs a gutture et cōtinue ab epigloto procedit a pulmone et a corde et a mēbris eis deferuentibus vsq; ad dyasfragma. **¶ Guttur** vero dicit spaciū supius cāne pulmonis que ē via anhelit: supra quā dependet vuula de qua postea dicitur. **In radice** eni lingue duo sunt foramina: vnus est via cibi et dñ meri: siue ysofagus: et aliud qđ est via anhelitus: et dicitur epiglōtū siue guttur. **In h** ergo loco quādoq; ingredit. vel aggregat cibū: vnde segtur strangulatio. quādoq; infigit spina vel arista: vel os: vel aliqd p simile: vel sanguisuga: et aliqd ibi apostema generat vel cōpressio: vel coartatio: vnde impedit vox: vel destruitur: vel paties suffocatur: h oīa cōia sūt gutturi et ysofago: qz guttur deferuit mēbris spūalibus: sicut ysofagus vel meri mēbris nutritiuus: pmo agit **Constā.** de passionib' gutturis: qz in h tertio lib: nō intendit agere nisi de nocumētis membroru spūaliū. **¶ Inter** ergo pas. gutturis pmo agit de prohibitione anhelitus in qua pbibetur aer intrare ad pulmone: que aliquādo accidit. ppter medicinas venenosas pulmone cōprimētes: aliquādo ppter nimia frigiditate cōstringētes: et aliquādo ppter apā quod est in gutture vel ysofago: vel ppter nimiaz siccitatez laceratorū patif. vnde via aeris opilat: vel pp dislocationem spondiliū colli: vnde via aeris et cibi coartatur: operatio vero gutturis potest impediti ppter apā quod opilat meatu gutturis: aliqñ ppter cōpressionē et dislocationē spondiliū colli: aliqñ ppter malā cōplexionē sic. et bu. vnde debilitat virtus motiua lacertorū. **¶ Cōstā.**

tinus ergo in h caplo primo terty lib. intendit de apate vias aeris opilante: h autē apā quadripartitū est: aut enī est in lacertis exteriōribus gutturis et lōge ab orificio superiori cāne. vnde apparet rubor. magnus vñ peccus: aut est in lacertis superiorib' gutturis: versus orificiū superius: vnde apparet rubor et tumor in ore: aut ē in lacertis intrinsecis meri qbus cibū deglutitur: vnde coartat vias aeris pp viciniatez: vel in illa distātia que est inter illa duo foramina: et h est omnibus magis periculosa: quoniaz opilat vtrāq; viam: h duo vltima sensui non apparēt. **¶ Si** autē ista apata: aut ex sanguine: aut ex co. aut ex flegmate: rarissime vero ex melia: qz euz sit grossa raro penetrat ad neruos et lacertos: h flegmate vñ non est multū violēta nec periculosa: h autē apata aut interficiūt prefocando: aut trāseunt in sanie que primo depurat. aut pinuat ad aliud mēbru nobile: et sūctes ad cānaz pulmonis faciunt pipileu: aut suffocāt: aut pmutant ad cor et interficiūt: aut ad stom: et puocant vomituz: h apata cōi noie squinatia appellant. **¶ Illa** aut squinatia in qua os tenet apertuz: et lingua manet extensa magis est piculosa et interficit quādoq; in pma die et raro durat vsq; ad quartū: et dicit canina et nō recipit curas. **Omnes** aut squinatie frēntius accit in vere et maxime si pñ veris sit frigidū. **Omnis** aut squinatia in se. acuta est magis periculosa: qz impedit euentatio. quādoq; magis est necessaria. **Itē** omnis squinantia superueniens in die critica est periculosa. **¶ Potest** aut queri quō pōt cognosci squinatia que non apparet interius in ore: nec exteri: in collo: et dicim' qz per cōstrictionē anbelitus. vel quādo bibif aqua redūdat ad nares et p tumorē et ruborez oculorū: et per rigitudinez lingue: et per distitultatez motus eius: et qz vox exire per nares et est gracilis vox similis voci catulorū: et colluz est rigidum. **¶ Si** in squinatia exeat spuma per os mortalis est: vel si anguli oculorū fiant nigri vel virides: si pulsus occultet et frigeant extrema eadez die morit: vel si sub ascellis fridus sudor sentiat. **¶ Signa** cāe mālīs squinatie sumunt a colore a sapore et forma doloris. **Sz** si sit acutissimus dolor. colera est in ea. flegma aut inter omnes minores facit dolores. **¶ Cura** aut cōis in omni squinatia ē: vt cū auctur mā cū solutione ventris et flōmia et cū attractiōne mē ad oppositū et diuersū: vt appositioe ventosarū sub māmillis: et in cruribus et in ligatiōe forti: et dolorosa extremorū: et per localia stiptica de quibus flant gargarismata repcutientia mām ad exteriōra: sicut est succus mororū imaturoz in principio vel cū decoctioe galle. ba laustie. psidie i aceto. et cū dissolutiuis. attractiuis: et cuporatiuis exteriū appositis: ab initio g fiat clistere fortiter attractiui: deinde fiat flōmia de vena cephalica si cōueniant particularia: deinde fiat flōmia de venis sub lingua fm vires patietis: prodest vefosa posita sub mento cū scarificatiōe. **Itē** ligetur modicu spōgie cū fortissimo filo et in melle intingat: deinde pciat trāsglutinā. trāsglutinum vero fortiter extrahat: h. n. rumpit apostema et mām a loco remouet. **Itē** idē liberat a periculo suffocationis: qñ vel os: vel frustuz ligni: vel aliqd cōsimile in gula est fixuz. **Itē** idē facit frustū carnis aliquid pinguis fortiter ligatū et extractuz. **Itē** dicit **Aliq.** qz multuz flōmia pdest sapbenaruz: et vefosatio cruruz: et intelligendus est in ea sanguinea vel colerica post gargarizatiōe re et stipticaruz. **Inuolua** locus cū lana succida infusa in decoctioe ysofi. appposito oleo oliuaruz vel camomileon. **Itē** in ea frigida bulliatur in vino fortiter agrippa. marciatō: dialtea. postea stupe ibidē intincte circa collū inuoluant. istud resoluit et dyasorez: ope

ratur et sedat dolores. Itz locus inungat cum melle in quo decocti sint anacardi. gargarismus fiat in fine augmeti et in statu cum dissolutis: ut est opimell. synapis: calthori et colli. Itz administrant ea que a tota spe operant: ut sunt fila de quibus fit purpura intincta et cum illis vipera straguletur: et ex eis collum circūliget. Simile operatur stercus canis al. ossa comedētis si gargarizetur: vel exterius illināt. Stercus similiter bois et prope infantis operatur idēz. Itz pulvis yrudinum cōbultariz insuffletur. Sufficit vero talibus pro cibo ydromel vsqz ad tertium diez ut mā apatis trahat ad extrinsecus. Ita cura exterius sufficiat. ¶ In duobus libris precedētibus vti trāsitu sese cōtinuas (ministratū cordi.) ministrat aut cor dia sūmitate gule vsqz ad dyasfragma (cor. n. 2c.) cor positus ē in medio aialis et vicē obtinet sol in medio stellaruz ceteraz exstētis (diuersat.) i. diuersas habet spēs. (eadem die mortis.) h fit quādo ex toto interius ē cum se. acuta: corpe exte plectozio. (ex melia) imo f3 Aui. et fm Raf. aliqñ: sed raro valde: qz grossus bu. raro ascēdit: et si ascēdit vix lacertos penetrat per angustū locum: (statu) suple paulatim mutatur: qz in taz breui tpe nō possit perfici ppter angustiaz vicē (longus.) i. lōgo tēpo: refit (ad orthomiā insequit.) i. ad difficultates inspirādi et expirādi perducit patietes: diuine. n. siue anbelitus iij. sunt spēs: vna est in attrahēdo euz difficultate: et dicitur sanfugius: alia in expirādo: et dicitur anbelitus: et alia in vtroqz et dicit orthomia (nec nimium dolo) h ē qz mā re mota est a neruis qui sunt exterius: in gubūdā est fortis sensus: sicut i ysmō inclusa qd est cartilaginofus et pauci sensus: vnde paucus dolor: et h est pma spēs squinātie. (Sed tumor non apparet) qz mā est tota intus. (minoz in pessimitate) h ponit sedam spēm (minoz in gradu) h ponit tertiaz spēs (in gutture) guttur est supior ps cāne pulmonis in radice lingue: gula ē illa pars trachee arterie que est in medio colli. colluz vero appellat quālz pte colli preter locum gule vel gutturis: cetera sunt plana. (Medulla eaz pūstata) i. lac ab eis mūdatis extractū. (amigda.) i. lac amigda. (catartico) Sitr h ē magnum periculū dare farmaciā in tali casu: euz etiā os vix possit aperiri: melius est ergo vt p clistere inyciat aliqd acutū et pūgitiuū: fiat gargarismus de sapa que sic fit: decoque nuces in aceto cū suis testis colet et erit sapa: vt sic et melius: corticē nucleī exteriorē extrahē. ptere et exprime succū et h erit sapa. hic. n. gargarismus mān suauiter dissoluit. Sed valz decoctio ficū: reos. dactil. et vne passe: exterius fiat inunctio cū butiro et dialtea: (stercus canis) h dciū est supra: sicut est stercus lupi i colica: et ylia: na est sūmū remediū: si supra dolorē ponatur: et sitr in squinātia stercus canis valz sicut supra dictuz est: similiter stercus porci in aceto infusus in fluxu sanguis a naribus sūme valz a tota spē (succus radicis) hoc dissolutiū ē et incisiuus: os vnge exterius. i. supra apostema.

Cap. De apostemate in gula.

Lap.

II.

Am apostema decoctum esse intelligimus in gula et coadunatas sanicem in ea: oportet vt cū facilibus aperire illud moliamur: non. n. incipiēdū est a fortib⁹ medicinis: fiat ergo gargarismus cū lacte caprino: vel asinino: vel psilio. vt cū yreos: vel cū fermēto et oleo vio. vel butiro calido cū farina. ¶ Alia confectio. R. semē citonior: viscus malue et frumētū: lac caprinū egli

pondere: deinde liquif. acē. radicem: et radicē. malue. vnde facto puluere cū alijs oibus cōfice et da bibere vt gargarizet. ¶ Aliud Zoā. dama. valet ad apā facile aperiendū in gula. R. dragagā. 3. iij. amigdaleon. dul. olei viol. quātū sufficit. aqua vbi ordeuz coctuz sit: ligritia. et malua. omnia in aqua cocta: succusqz cucur. arnoglo. equali pōdere: aqua vbi cassia. sit cocta. omnia sint cōmixta et bene cōfecta et infirmo dentur gargarizanda colata et cala.

¶ Si infirmus sit fortis et cito velimus aperire fiat gargarismus cū aqua vbi ficus sint cocti et misceatur cū farina. vel stercore canino: et cū lacte asinino. ¶ Fisso apostemate opz ei dare vitelluz oui non coctuz cū amigda. et dragagan. et oleo viola. vel cum succo se. citonior et arnogl. vel aqua vbi ordeuz et liquiri. sint cocta. sitr ficus sicce cassia. oleuz vio. sint apposita. ¶ Nutriēdus est cum in re facto de fursure et amigō. oleo viol. penid. vel cū malua. crisolocāna. bliri. cucur. ¶ Angamus gulam exterius cū cera: vel cum oleo viol. dragagā. et crudi oui vitello. et h vnguentuz valz ad aperiendū gule apostema facite. ¶ Aliud. R. cere al. olei viol. añ. 3. xv. butiri. 3. viij. dragagan. 3. iij. se. lini. 3. vij. fac pistari in pul. subtilissime et cōmiscēs fac vnguentum.

¶ De eodem est caplo: intendit. n. h agere de ruptura apostematis et sanie mūdificāda: cū superius egerit de repcisiuis de maturatiuis et de dissolutiuis. Sanicem ergo generatā iā intelligimus ex loci mollitie et colore et diminutioe: et qz fm Ypo. in gnatione saniei dolor et febris magis tē. Incipiēdū gā leuiozib⁹: nō a violentis: neqz dolor inducat: et fluxus iteret. ponēda sunt qā sua: viter rūpunt apā: decoquas ergo i melle vel multa viuas pas. dactilos: ficus siccas: radicez yreos: simū caprinum. deide coles et da ad gargarizandū. exterius inunge cum oleo vio. ca. butiro et dialtea: fiat cathaplasma de frumēto: hoc. n. inaturat et rūpit apā et mūdificat: talia. n. festināda sūt: qz aliquādo apostema tale pueritur in scliro. sim. nō nūqz in fistulam que vix vel nūqz curatur. Aliqz do per se rūpitur apostema et fluit sanies interius ad cānas pulmonis: qd est summū periculū (viscum malue) i. radicez bisinalue da bibere. absit: sed gargariza et exterius cathaplasma (nutriēdus est) fursur ponat in aqua feruenti per noctē: et in mane fricet et coletur spissus decoquat cum lacte amigda. penid. candi. sucra. cū vitellis ouoz: (cere al.) si vis magis violēter fiat emplastr: de pice ligda d medullis anacardi et galbano.

Cap. De apostemate vniue.

Lap.

III.

Liquando inflatio vel apostema nascitur in partibus gule: vt in viula vt in partibus gule intra vt extra que fit ex humoribus capitis illuc descendētib⁹ vel a fumo a stō ascendēte: vnde nimium dolores patiuntur cū cibis transglutitur: ali-

De egritudinibus

quādo non glutunt salinas nisi cū magno dolore. ¶ **Q**uod potest ergo ut perquiramus si adsit rubor calor. venarū plenitudo pulsus nimius et plenus: unde sanguis certificat eē in causa. **D**e cephalica minuiamus quātūz patiētis virtus patiat. ¶ **S**i ardor nimius sit et siccitas et nimia sitis. co. ru. erit purgāda cūz cassia. mā. na. viol. oxifenitā et silia. ¶ **I**n dolore vero molli siue ardore et siccitate atq; siti intelligit morbus esse de flegmate: deinde p̄cipiamus ut flegma purgetur et medicina repugnatiua et dissolutiua est danda: sicut galla cūz aceto: vngatur intus cūz digito vel cūz pēna. **I**dem faciūt et cortex mali grana. balausti. rosa. mirra. ¶ **S**i hāc salutes infirmi non sufficiūt de vuula est videndū. Vuula si sit subtilis in fundo et in extremitatib⁹ sit grossa et tumida: et q̄ si habēs sanies alba cūz ferro siue acuto medicamine erit icidēda. ¶ **Y**po. in tertia. p̄nost. particula. vuula si sit rubea et magna ad incidēdū ē molestissima quā sequūtur apostemata et fluxus sanguis: unde nimium est studendū ut ad superius subtilizet et extrema ingrossentur et lueant: et tunc tandem incidet: vtilius tamen est nō incidere ante purgationē ventris si tempus expectet: et si suffocatione non timeas: h̄ autē ex auctoritate yppocratis recepta eē inuēt qualiter tumida vuula sit medicanda. Quicūz parū locutus fuerit: auctoritatē tamē maximā inde dedit: opz ergo ut incidat: et si dolor nimius subsequat iunctur ne apostema calidū succedat et fluxus nimius. ¶ **A**liquādo quoq; cū est rubea incidit eā squinatē inde oritur: sed precipiendū est infirmo uti medicamine isto. **R**. cinerez palme et cāne que tempera fortiter cūz aqua postea cola: deinde accipe gallaz. alumē. sumac. et pul. fac. quib⁹ cūz supiori aqua mixtis gargarismuz. faciat. ¶ **A**liud ad vuule casuz valz. **R**. mirre. armoniaci sal. piperis ni. et lon. equaliter inde pul. i gula insuffletur. ¶ **S**i gule glādes aliquas habuerint: et coadunationes gargarismuz dandus est cū aqua vbi ficus: daacili. fenugreci. et similia sint cocta. **D**einde vnguētis dissolutiuis exteri⁹ vngamus: sicut nitro. sal. armo. succo caulino et cētaurea cū melle tēpera oīa. ¶ **D**ic agit de passionib⁹ vuule: vuula est corpus quoddā rotundū et oblongū de palato depēdēs super epyglotū quasi simile vne grano maioris vne: cuius tria sūt iuuamēta: ut dicit Constan. vnus est q̄ puluerem et fumū p̄bibet subintrare guttur. scōm est: q̄ temperat aera ne nimis frigidus pulmōne ingrediat. tertium est q̄ vocem reddit meliorē. ¶ **I**n hac ergo diuersa apata ex catar

ris gnāntur. Aliquādo sine apostemate remollit et relaxatur: unde cadit super epyglotū: sunt autē apata diuersa in mandibul. i. in quibūsdā carnibus glandulosis que sunt in radice lingue: quarum etiā causam tangit. ¶ **D**iuerfant ergo apostemata vuule sū diuersas cās: s̄z q̄ diuerfant cure: et nōn q̄ cū in ceteris apostematib⁹ materia exigitur multa: in h̄ apate sufficit vna gutta v̄one de quacūq; sit mā ad faciendū apata: tale autē apostema magnū facit dolores: et p̄cipue si sit de mā ca. quando autē remollit remollita relaxat et cadit supra epyglotū ita q̄ claudat guttur: yfophag. et sic operat aliqui subita suffocatione: nec ēt cibus nec salua potest transgutrī propter angustia meatus: h̄ autē cōiter habet fieri et p̄ apostema et p̄pter relaxationē. ¶ **I**n apate autē vuule fere valent eadē que valent in squinatia: remollitio indiget desiccationis et pulueribus p̄strictiuis: signa autem materierū apostematuz auc. ponit satis elegāter. **I**n cura ergo taliz semp in p̄ncipio vtendū est repercussiu. **I**n augmēto et in statu dissolutiuis flōmā tamē de venis sub lingua ab initio fiat: deinde euacuatio v̄lis si corp⁹ sit plectozicū. et h̄ sū nāz mā dominat. **S**i ergo apostema de ca. sit cā ab initio succus solatri cūz aqua ro. gargarizet: vel in aqua ro. decoquat dragagantuz gūmi arab. sareocolle apposito succo solatri. et fiat gargarism⁹: h̄ bene repercutit et in frigidat: vel acetuz in quo sit camphora modicus. ¶ **I**n apate vero frigido decoquat pontica cūz pauco alumine in aceto: sicut balausti. pfidia. galla. et gargarizet: postea insufflet cū calamo feni. ro. b. n. v̄let vbiq; q̄ autē restringit vuulaz et repercutit est succus mali grana. p̄trici cūz toto cortice suo apposita sexta parte mell. si cūz pēna intincta ibi tota vuula illiniatur. Dissolutiua vero sunt decoctio radic. lily cū pul. cē. et op̄ melle et melle. vel decoctio apy vel cipi vel prassij cum pulnere croci et mirte: et i oximelle ponat alumē. et amib. et paruz de sale armoniaco. vel succo caul cū melle et sale nitro. vel centaurea. **S**i gargarizet: et circa collū fiat cathaplasma. h̄ enī maturat. rūpit et dissoluit apata vuule. gule. et collū. **U**el alr. extrahat succ⁹ de agrimonia. vberina et caulibus: decoque cū oleo nuc. v̄l laur. et apposita in ungat: si vero nec dissolutiua nec repercussiuā profuit: sicut aliquando contingit: consideretur vtrūz sanies ibi generet: q̄ si fiat cūz flōmō inferius incidatur ut sanies sic extrahat. **S**z anteq; h̄ fiat expectetur sanies generatio: q̄ cognoscit p̄ album colorem ipsius vuule: et per doloris mitigationē. **D**e incisioe vero vuule postea tāget. ¶ **A**liquando inflatio vel apostema: vel. i. subinectiue (in angulis). i. in mādibulis (intus vel extra). i. superius: vel inferius (cūz cassia). mām ponit colagogi: sed non ordinat qualr (flegma purgetur). ante oīa v̄ile est fieri flōmā de venis sub lingua (galla cū aceto) cōstilo q̄ de aqua apponat (vidēdū cuius forme sit in exterioribus). i. in capite super epyglotū (in fundamento). i. in palato (sanie alba) h̄ est signū maturatiōis cū ferro vel cūz cānula intromissa: tñ ita intromittatur quin aliquātulus remaneat cōpressa lingua inferius vel cum acuta medicina: sicut ē alumē cū assa fetida que p̄tinue super radices lingue vel vuule apponat: vel sicut est attramētuz et assa fe. et sal armoniac. ¶ **N**ota q̄ incidere vuulaz magnū est periculū nisi cū instrumēto aureo cādente cōburat et cōbusta a palato separet: q̄ tūc cauterizetur in sūmo: unde nō sequit nimius sanguis fluxus p̄pter calositates ibides factam: q̄ autē auruz candēs non feruz mitti. vel intromitti. per cānula. ne loca circūstantia adurant: ferruz calefactuz nō apponat: q̄ nimius ledet

ret. corpus. n. vultu nimis delicatum et tenerum et forte non sustinet fieri unpfione. Itē cauterizatio cū auro in summo facta sine aliqua incisioe in nimia mollitie et relaxatioe filr prodest. (¶ A summo dico). i. a capite inferius. Ad qd valz filr ouis coctū sup caput in vertice positz quanto calidius possit sustineri. (¶ In suffocationez expectando) quasi dicat: anteqz incidatur opz qz pcedat vls purgatio. ne ppter dolorem nimius fiat fluxus humorū: s; si tūet de suffocatione neqz digestio. neqz purgatio est expectada (cinerez palme) ista sunt restrictiua fortiter retinētium sanguinez paratū fluere. (¶ Ad vultu casū). i. relaxationez sicut dictum est valz cauterizatio in capite euz auro inferius. (¶ Si gule glandes) hic tangit de apostemate mandibulariz: amigd. cuius fere eadem est cura vt in squinantia.

De raucedine et vocis amissione. Cap. III.

Raucitas est ex humiditate instrumentiz vocis infundente: h autez humiditas: vel est flegmatica vel sanguinea: que cū a capite descēderit et instrumentiz vocis infuderit: planitate aufert loquēdi: et aliquādo voces oīno extinguit. (¶ Si ex sanguine appeat esse qz rubor ostendit et plenitudo in facie. cephalicā venaz incide. et quātum virtus patiens expetir minue purget euz casias. māna. viol. orisēn. et silia. has pillulas ponamus sub lingua. R. gūmi arabi. dragaga. liquiri. amigd. se. cucumeris cucur. portul. añ. 3. iij. ēē. 3. i. penid. 3. ij. fac pillulas quas sub lingua teneat. Nutriat euz iure ex farina fco euz amigdalco. ouis mollibus et silibus. (¶ In humoribus flegmaticis gargarismuz euz yerapi gra et melle vel mulsā est dandū. clin. R. suc. euz cauliz. mel bene coctū et sit bene spissū. Aliud valz filr. R. liquir. dragagan. pipis al. pilocal. mirre. gūmi. thuris. añ. 3. ij. spice exag. i. penid et sapa et mel. quātuz sufficit. Aliud valz filr. R. se. lini. assati. amigd. mūde dulces et amare. añ. 3. x. penid. 3. xviij. ēē. cinamomi. piperis. añ. exagi. i. fac pul. adiuuge mel. qz. s. da euz aqua vbi liquiri. sit cocta. Aliud itidez valet. R. ficus siccas. calamētū par dragaga. coquātur in spissitudine mellis. Aliud electua ruz. R. fenugreci. amigda. dulces et amaras añ. 3. iij. se. lini ass. 3. viij. amigd. dragagā. ligritic. pyncea añ. 3. ij. tēpera cū sapa.

¶ Due sunt cause pprie vocis. s. mālīs et efficiens: mālīs est aer in quo fit vox. cā efficiens est duplex. remota. s. et propinqua. remota sicut virtus mouēs lacertos pulmonis. ppinqua vero sicut lacertus epiglotti. et ipsū epiglottū euz expellitur quidē aer vsqz ad epiglottū: epiglottū vero cū mensura cōstringit: et dilatatur mediāte suo lacerto: ynde aer repercutit ex qua repercussione cū modera ta dilatatione et cōstrictione: vox in aere format tāqz in sua mā. Itē ergo due cāe si prout opz cōueniāt: vox pnt opz efficiē. Si autem in altera vel in vtraqz fiat nocumētū mō dilatare ad epiglottū: vel pp nocumētū in cā efficiēte. Nocumētum autē in voce triplex est: qm aut oīno destruit: aut diminuit: aut alterat: vt qdō fit rauca: aut grauis: aut acuta: aut tremula: aut retinosa: et sic de alijs. (¶ Cause autē istoz nocumētōz: aut sunt pmitiue: aut antecedētes. pmitiue vt percussio et casus in gutture: vel in spōdilibz colli: aut nimia vociferatio. vñ accidit laxitudo et dolor: aut catarrus: aut forte accidit apa: aut nimia relaxatio vel remollitio ppter humiditatem fluentē: aut supflue vigilie: vel somnus aut fumus: vel puluis et silia: cause vero antecedentes: vel sunt mala pplexio sine mā vel cū materia que est in ipsis instrumētis vocis: aut in ipso pncipio remoto vt est cerebrū: aut in ipso pncipio ppinquo vt sunt spōdilia colli vel dozi: aut in ipsis lacertis pulmonis: aut est cā antecedēs solutio cōtinuū: vt est incisio vultu: vel amigd. vñ alicuius rei interius in gula: aut apa: aut quilibz catarrus a capite descēdens: caliditas aut voces augmentat: frigiditas vero eā diminuit et acuit: siccitas reddit asperam vt sit voces graues: hūiditas vero ingrossat et rauū facit. Solutio vero contrā vultu et amigd. filr facit vocē rauas. incisio vñ lacertoz diminuit vel destruit: et filr dislocatio spōdiliuz ex percussioe vel casu. (¶ Sciēdū tamē qz raucedo in senibus nō curat. Raucedo multiplicat magis in tpe humido: et precipue si pcedat septētrionale. (¶ Signa autē istaz caruz parti accipiunt ab indicio pmitiue: sicut cāe pmitiue: et quedā illaz accipiunt a cōplexioe etate et tēpore: et ab eo qd pcessit de dieta vel regimine. (¶ In cura autē sciēdū est qz omnis raucus canere d; ab omni aceto et aspero: fidere autē vtruz sit a mala cōplexione sola. qd si sit sola alteratiua sufficit. Si aut sit euz mā euacuet. Si ad sit catarrus: curet p catarrus per restrictiua et maturatiua: festinet autē curatio raucedis anqz fortis fiat: vix. n. aut nūqz est curatio: euz sit diuturna. det ergo decoctio sisami euz vitellis ouoz eliparis et lacte peccorino: multū pdest si ter vel quater i ebdomada sumat: vel accipiat. Itē decoquat malū grana. dulce sub cinere ea. et remoto cortice residuū exprimatur et sorbeat appposito zuccaro. exterius vero circa collū initio et epibimatio cū rebz ad idē valētibz. Si aut nimia sit humiditas psumt ficus sicce: et decoctio calamētū cū gūmi arabi. Itēz prodest mirra et crocus cū careno. vel vino cocto: vel cū succo vne passe: ficus aut sicce in cā sicca valēt. In omni forti vō raucedine fiat pillule de assa fe. cū melle decocta et teneant sub lingua. Itē extrahat succus de caulibz et coquat cū melle. deinde ponat assa feri da fenugre. et ozobus et fiat emplastrū vel electuariuz: h eniz valz in raucedine de frida cā. Item de raucedine et hu. valz. 33. coctum euz lacte ouino addito pul. pipis lō. ēē. et amidi fortiter cōtriti. (¶ Raucedini de nimio calore et vigilis et qualibz lassitē cōfert bal. et oua forbilis et forbitōes et iura de maluis et attriplicibus: et alia lenitiua: et pfectio de semi. lini. et fari. fabaz. (¶ Raucedini ex apate valet vinū dulce et alia maturatiua sicut decoctio tritici cū lacte et oleo viol. et vinū coctū: et decoctio ficuū et vne passe. (¶ Raucedini vero ex siccitate q cognoscit ex paruitate vocis asperitate et acuitate: pferit oleū viol. et decoctio viol. euz zucca. vñ mucillago psily et lenitiua. (¶ In omni autē raucedine cōferūt i cibis pedes et extremitates: et pprie pedes bouz et vne passe: et amigd. sic et grana pini: et fabe fracte et decocte. fenugreci. et semi. lini psily. dactil et in oibus cibis zuccarū apponat. Item lac et vitellis ouoz et zucca. cōditum. penid. et similia dulcia multū iuuāt. (¶ Raucitas et mūrum est qz auc. nō facit mētionē de causis raucedinis vbi de valde paucis cū b

mentū mō dilatare ad epiglottū: vel pp nocumētū in cā efficiēte. Nocumētum autē in voce triplex est: qm aut oīno destruit: aut diminuit: aut alterat: vt qdō fit rauca: aut grauis: aut acuta: aut tremula: aut retinosa: et sic de alijs. (¶ Cause autē istoz nocumētōz: aut sunt pmitiue: aut antecedētes. pmitiue vt percussio et casus in gutture: vel in spōdilibz colli: aut nimia vociferatio. vñ accidit laxitudo et dolor: aut catarrus: aut forte accidit apa: aut nimia relaxatio vel remollitio ppter humiditatem fluentē: aut supflue vigilie: vel somnus aut fumus: vel puluis et silia: cause vero antecedentes: vel sunt mala pplexio sine mā vel cū materia que est in ipsis instrumētis vocis: aut in ipso pncipio remoto vt est cerebrū: aut in ipso pncipio ppinquo vt sunt spōdilia colli vel dozi: aut in ipsis lacertis pulmonis: aut est cā antecedēs solutio cōtinuū: vt est incisio vultu: vel amigd. vñ alicuius rei interius in gula: aut apa: aut quilibz catarrus a capite descēdens: caliditas aut voces augmentat: frigiditas vero eā diminuit et acuit: siccitas reddit asperam vt sit voces graues: hūiditas vero ingrossat et rauū facit. Solutio vero contrā vultu et amigd. filr facit vocē rauas. incisio vñ lacertoz diminuit vel destruit: et filr dislocatio spōdiliuz ex percussioe vel casu. (¶ Sciēdū tamē qz raucedo in senibus nō curat. Raucedo multiplicat magis in tpe humido: et precipue si pcedat septētrionale. (¶ Signa autē istaz caruz parti accipiunt ab indicio pmitiue: sicut cāe pmitiue: et quedā illaz accipiunt a cōplexioe etate et tēpore: et ab eo qd pcessit de dieta vel regimine. (¶ In cura autē sciēdū est qz omnis raucus canere d; ab omni aceto et aspero: fidere autē vtruz sit a mala cōplexione sola. qd si sit sola alteratiua sufficit. Si aut sit euz mā euacuet. Si ad sit catarrus: curet p catarrus per restrictiua et maturatiua: festinet autē curatio raucedis anqz fortis fiat: vix. n. aut nūqz est curatio: euz sit diuturna. det ergo decoctio sisami euz vitellis ouoz eliparis et lacte peccorino: multū pdest si ter vel quater i ebdomada sumat: vel accipiat. Itē decoquat malū grana. dulce sub cinere ea. et remoto cortice residuū exprimatur et sorbeat appposito zuccaro. exterius vero circa collū initio et epibimatio cū rebz ad idē valētibz. Si aut nimia sit humiditas psumt ficus sicce: et decoctio calamētū cū gūmi arabi. Itēz prodest mirra et crocus cū careno. vel vino cocto: vel cū succo vne passe: ficus aut sicce in cā sicca valēt. In omni forti vō raucedine fiat pillule de assa fe. cū melle decocta et teneant sub lingua. Itē extrahat succus de caulibz et coquat cū melle. deinde ponat assa feri da fenugre. et ozobus et fiat emplastrū vel electuariuz: h eniz valz in raucedine de frida cā. Item de raucedine et hu. valz. 33. coctum euz lacte ouino addito pul. pipis lō. ēē. et amidi fortiter cōtriti. (¶ Raucedini de nimio calore et vigilis et qualibz lassitē cōfert bal. et oua forbilis et forbitōes et iura de maluis et attriplicibus: et alia lenitiua: et pfectio de semi. lini. et fari. fabaz. (¶ Raucedini ex apate valet vinū dulce et alia maturatiua sicut decoctio tritici cū lacte et oleo viol. et vinū coctū: et decoctio ficuū et vne passe. (¶ Raucedini vero ex siccitate q cognoscit ex paruitate vocis asperitate et acuitate: pferit oleū viol. et decoctio viol. euz zucca. vñ mucillago psily et lenitiua. (¶ In omni autē raucedine cōferūt i cibis pedes et extremitates: et pprie pedes bouz et vne passe: et amigd. sic et grana pini: et fabe fracte et decocte. fenugreci. et semi. lini psily. dactil et in oibus cibis zuccarū apponat. Item lac et vitellis ouoz et zucca. cōditum. penid. et similia dulcia multū iuuāt. (¶ Raucitas et mūrum est qz auc. nō facit mētionē de causis raucedinis vbi de valde paucis cū b

De egritudinibus

pas. p̄dictas h̄z cās: et s̄it defectus virtutis aialis: et etia3 casu n̄ vultu et eius ap̄a vel amiḡo. casus aut̄ vultu multum opatur raudedine. squinācia3 difficultatē transglutiedī. nauseas et abhominatōe. in qbus oibus passionibus lingua iferius cōpressa vultus op̄s considerare (cephalicam). h̄ est p̄tra vulgus qui dicit q̄ in raudedie nō flōmā d̄. qd̄ quidez verus est in omni causa excepta. ca. et humi. cetera sunt plana.

De asperitate vocis vel eius ablatione Cap. V.

Instrūti vocis siccitatem patiat: necesse est vt vox asperet̄ v̄l auferatur. Siccitas aut̄ vel nascit̄ ex frigiditate: vel ex puluere: vel aeris siccitate: vel cibi et potus aspirate. Diffinitio huius siccitatis diuersa est i corpore leni. i. est in equalitas in corpore leni. medicādus ē in aqua ca. et dulci sepe balneet̄: sub lingua semen citonij. liquiri. citrolij. psilij. dragagā. sunt ponenda. Bemus sirup. vio. cū amiḡo. aqua cucur. et iulubimuz accipiat semel in scula de fursure cu3 amigda. et cū penid̄. Electuarium Jo. dani. valēs gule asperitari et raucitari. R. dragagā. 3. v. gummi. amigdal. dulciū. amidi. se. cu. an. 3. iij. se. citonij. liquiri. se. citruli. an. 3. ij. penid̄. 3. xxx. mel. q. sufficit. Similiter electuaria in tussi dñda danda sunt.

Itud caplin est de arteriacis: agit. n. h̄ d̄ vicio spūaliū proueniente ex siccitate. Siccitas. n. imoderata exasperat cānas pulmonis et p̄sumēdo humidū qd̄ replebat in terualla: vñ segtur angustia anbelādi ex desiccatiōe pulmonis et p̄strictione: vel arthetica. al. arteriaca passio appellat̄ (vel nascit̄ ex frigiditate). S̄it̄ posset eē cū caliditate qd̄ satis inuit l̄sa sequens (diffinitio aut̄ huius siccitatis diuersa). q. d̄et h̄ siccitas diuersa. i. reddit diuersus h̄ corpus asperū a se ipso leni. sicut sor. senex differt a seipso puero: vñ diffinitio huius siccitatis. i. essentia huius siccitatis diuersa est i corpore qd̄ prius erat lenē (de fursure den̄) pulces d̄ colatura fursuris cū lacte amig. succa. candi. penid̄. vitel. onoxim̄ dentur: dentur elaria que in sicca tussi sunt danda.

De tussi.

Cap.

VI.

Tussis est motus aiate virtutis et naturalis iūctus p̄hi cursuz nāc circa instrumēta spūs opantis ad expellēdū superflua sibi nocētia: virtus. n. naturalis cā sui nocumēti instrumēta spūs mouere incipit. Qz cū per se expellere nō possit a virtute aiate adiuari expectit̄: qz cartilages pulmonis et cānales et lacerti pectoris inobedientes sunt virtuti nālī. Si a virtute aiate mori la certi pulmonis cōstrictiū aerem expellendo a pulmone cogunt̄ expellere que naturali virtuti videbantur nocere et obuiare. Nascit̄ tussis ex omni passione pectoris: vñ tam̄ ex mala cōplexione calida et frigida que instrumentis spūs dñatur: vel ex m̄a mala que itusē vel extra. Interiora a fursuz descēdēs: sicut a capite

reuma in pectore: vel ab vno ascēdēs supius sicut humor supfluitas a gibbo epatis ad superiora pectoris. Aliqñ h̄ materia. p̄prie per spūs spargit̄ instrumēta: sicut in peripneumoniis et plenreticis videmus. Itēz h̄ materia est calida et sanguinolēta. colerica. vñ flegmatica. vel si sol futuruz sit ap̄a. exterior qz aer quē accepimus cū sumo vel puluere cōmiscet̄: vñ cū subito frigidus aer trahit̄. Segtur aut̄ tussis dolor pectoris cuius cā est tussis. Aliquādo tñ dolor pectoris est sine tussi qz duob̄ fit modis: vel ex v̄tositate grossa pectoris suspē sua: vel cōstipatione pellicular̄ de posteriorib̄ costis: que si opilent̄ nō necesse est vt tussis sequat̄. Qp̄s autem intelligi: qz a capite descēdēs tussis: vela vulnerib̄ in spūs instrumētis: vel ab ap̄atibus: vel a pectoris coadunationibus. peior est oibus alijs passioib̄ tussis: nō molesta ex instrumētis spūs p̄plone mala vel gutturis et canalium pulmonis aspirate. Abala tussis non est sine scream. Tussis sicca que nich̄ screat est triplex. vel. n. est ex asperitate gutturis: vel est ex mala cōplexione in spūs instrumētis: vñ ex incōueniēti m̄a quā elaborat expellere nā. que aut grossa est aut viscosa vñ a canalib̄ pulmonis seungi nequeat: vel multa liquida vñ an̄q̄ coagulet̄ et coaduncet̄ se dissoluat. Cuz ergo tussis incipimus medicari. vñ fiat necesse est pergrere. si ex calore sit et signū eius s̄it̄ cū asperitate pectoris dolore nimia. s̄it̄. et ifirmus in frigido aere trahēdo delectet̄. basilica vena minuat̄ si nobis tepus. etas. p̄suetudo pueniat. Qz si nō: scarifice mus loca vicina morbo. deinde dāda s̄it̄ ylorpus iuiub. sirupus vio. post tres horas dentur prisana cū amigdaleo. et penid̄. cū melle viol. Itēz det̄ cucur. succus marat̄. cu3 melle viol. et succa. vel maligna. succus vel sirupus: vñ semē citonij. et succus malue cu3 succa. penid̄. et dragagā. Jura etiā sunt dāda. sicut prisana de fursure. et de amido. cibi eius sint malua. bliti. et crisolocāna cucur. oia dentur cum amigdaleo. Si comedant pullos cu3 quibuslibet p̄dictis herbis condiant̄. pectus a foris vnge cu3 cera alba et oleo viola. et ordci farina. succo porri. et cucur. Aliquādo oia cataractico d̄ cassia. purgemus: h̄ electuaria ad h̄ s̄it̄ vtilia. dyapapaner. Electuarium ad doloze pectoris nimius bonuz. R. succi liquiri. dragagan. gummi arab. an. 3. x. se. papaneris al. penid̄. an. 3. x. amig. dul. et mū. 3. x. amidi. semis cy-

to. se. portul. añ. 3. xv. se. cucu. melo. citruli. cu-
cur. lactuce. malue. añ. 3. vij. fac pul. tēpera cū
syrupo viol. vel cūz sapa. **C** Pill. Joā. dam.
valētes tussi. **R.** se. citonij. cucur. amigd. dul.
fabe se. malue. añ. 3. vi. tēpera cūz succo psilij.
fac pillulas in modum fabe.

C Si infirmus tussit ex vigilijs patit̃ his pillul
utatur se. lactuce. papaveris iugam⁹. añ. 3. v.
C Aliud pillu. ligue supponēde. **R.** gūmi. dra-
gagā. se. portul. citonior. añ. 3. v. se. cucu. mū-
dati. 3. v. amidi. 3. iij. amigdalorum mundata-
rum. 3. vi. fabe munde dragagā. añ. 3. ij. tēpera
cūz succo malue. fac pillu. **C** Syrupus iuiubi
nus valet sili. **R.** iuiub. 3. f. liquiri. 3. xx. capil.
veneris. viol. se. malue. añ. 3. x. citonij se. me-
lonis. papaveris. lactucē. dragagā. ordeī mun-
di. amid. añ. 3. vi. aqua. lib. x. penid. vel zucca.
vel sapa. lib. iij. fac syrūp. **C** Syrupus d' yso-
po ad tussis. colicaz. dolorēz. laterūz. z anbe-
litus. **R.** radiē. maratri. apij. liquiri. añ. 3. x. yso-
pi. capil. vene. se. cito. se. malue. dragagā. añ.
3. iij. ordeī mund. 3. v. iuiube. 3. xxx. vne passe
albe z mūde. 3. i. ficus. iij. coque i sex lib. aque
vsquequo in. ij. redigant. deide lib. i. penid po-
ne z confice syrūpuz. **C** Oleū Jo. da. ad ca-
lidaz tussis. **R.** se. mal. viol. ligri. vne passe. añ.
3. xv. succi mali gra. dul. 3. cl. fac pistari. z olei
viol. appone. 3. lxxx. z fac oleum.

C Si quis tussit ex dolore pectoris z ex frigidi-
tate z humiditate: cuius rei est signūz parui-
tas sitis. z leuitas dol. z infirmus manifestat
res calidaz sibi prodesse. mel ro. dandū est cūz
aqua prassij. apij. maratri. bene cocta z cola-
ta. Jura danda sunt ex frumēto. cū amigd. pi-
neas: ficus amigd. demus comedenda. melli-
cratum bibant cū aromatis: ius cicēz cum
vna passa comedant: pectus yngamus cū ce-
ra sambuceleō. fenugreci coctuz cūz ficibus:
dactili cūz melle valent. **C** Balsor. dixit. fi-
cus cocta cūz yso po mūdat pul. z ad frigidaz
valz tussis: Itēz mirraz in modūz fabe frigide
vērōsitati z veteri tussi dixit. pdesse. **C** S. sy-
gia ieiuno data valet frigide tussi z corize. sili
se. lini coctū z pistatuz cum melle: qd. s. valet.
C Electuariūz qd valz frigide tussi. vērōsita-
ti pectoris z anbelitui. **R.** liquiriē. se. lini assī.
amigd. dul. pinee. añ. 3. i. penid. 3. x. aneti. ma-
ratri. yso pi. capil. ve. prassij. añ. 3. vi. cē. 33. ca-
lamēti. añ. 3. iij. fac pul. z adde mel. q. sufficit
da. 3. ij. **C** Aliud. **R.** spodij. 3. vij. boli. cragi.
i. nuē. musca. cragi. i. piper. lon. 3. iij. zucca. 3.
xxx. mel z buti. qd sufficit. vni coele. valz sic

ce tussi. **C** Pillul. valentes frigiditati. vērōsi-
tati. z anbelitui in flegmaticis. **R.** ligri. amigd.
dul. z amara. se. lini. añ. 3. iij. aneti. maratri. fa-
rine fabe. pinee. añ. 3. iij. mirre. olibani. cē. ci-
namomi. alituz. añ. exagi. i. tēpera cū sapa. fac
pillu. in modū fabe ponens sub lingua vnam.
C Syrupus de prassio valet frigide tussi. de
flegmate z vērōsitate z fastidio. z omni pas-
sioni pectoris senū. **R.** prassij. 3. xx. liquiri. 3. x.
apij. rad. z maratri. aneti: calamēti: yso pi: ca-
pil. vene. añ. 3. vi. fenugre. se. lini. añ. 3. iij. vne
passe z munde. 3. c. ficus. 3. xx. penit. 3. vi. mel.
quod sufficit fac syrūp.

C Si tussis ex humorib⁹ a capite vel alijs mē-
bris veniētibus sit. opz vt festinemus q būo-
res digerant: q si nō fecerimus in orthomiaz
labūtur: deinde humorz collectiōes pergran-
tur: qui si sint ligdi vel grossi. aquosi vī viscosi
colerici sen flegmatici. Si pectus infirmi. calz
sit z quasi fumū senserit: z asperitatez nimiaz
senserit z sitis z pax sreat. color eius lividus
sit vel citrinus: sapor salis. calidā z subtilem
intelligimus materiaz esse. laborādū tunc ē vt
ingrossetur: si prout manifestat nullū horum
sentiat: sed friduz nocere. calidū vero adiuvā-
re fateat. intelligimus frigidā z viscosam esse
materiaz: est ergo subtiliāda vt mediocris sit.
Si sit multuz ligda vel multuz spissa in exitu ē
molesta atq parua cūz tussi multa. si sit calā z
liquida vādus est syrūpus viol. iuiub. Et siru-
pus papaveris. **R.** papaveris al. 3. xi. liquir. 3.
xx. capil. vene. malue se. citon. cucu. añ. 3. vi. iui-
ub. 3. xi. coquant in aqua. lib. viij. quoad redi-
gant i tertiā. cola. z postea penid. zucca. sapa
pone. qd. s. vna f. die. se. papaver. cū zucca. 3.
ij. tribue. Jus de amido de cūz penid. amig-
daleō. sili de fursure z penid. nutriendus ē in-
firmus cūz amigdaleon. portul. blito. malua.
atripli. z similib⁹: yngatur exterius i pectore
cūz cera al. oleo viola.

C Si ex flegmate grosso z viscoso sit: subtiliē
cūz syrupo de prassio. syrupo de radice fenicu-
li z similituz. de aniso electuario de spodio ty-
riaca magna. triferā maiore. thūs pistatuz cū
melle viola. pinea sili. Succus maratri bñ co-
latus z coctus cū amigdaleo. dentur phasia-
ni. plices cūz cimino. pipe. ruta. porris. amig-
daleo amaro. yngamus caput cū calidis z cō-
fortatinis z humorib⁹ repugnatinis: **C** Hoc
eliuz recipiat. **R.** se. lini assī. amigdal. dulces.
pinee. añ. 3. x. liquir. 3. x. maratri. yso pi. 33. añ.
3. iij. piper. lon. calamē. thuris. cē. cinamomi.

De egritudinibus

añ. 3. iij. equaliter fac pul. z mitte mellis qđ súf-
ficat. ¶ Aliquando suffumigandus est infir-
mus vt dissoluatur flegma viscosus in pecto-
re cum cala. aro. solo. vel terbentina. vel auri
pigmento cuz sepo renū caprinorū: vel butiro.

¶ Tussis est motus fm quē natura intēdit depellere su-
perfluas: vť quascūq; res nociuas: qđ aut est sternutatio
in cerebro tussis est in pulmone: z fz istū auc. catur a du-
plici virtute. scā nāli z ab aiali sentiente suū nocumētum
quodā sensu nāli nō aiali: expulsio. n. nālis nitiť expel-
lere superfluitates circa spūalia extētes: z cū per se non pōt
moueri motū aiale que adunat eā dilatādo z pstringē-
do lacertos vt cōpleat expulsio. lz qñq; nich expellat:
vt cū lesio nō est in via: vel cū nō est bñ disposita: aer ta-
mē impetuosus exiēs semp sonitū facit. ¶ Sit aut tussis
propter cām ipsius pulmonis. ppriaz: qñq; pp cōpassio-
nez z alterius mēbz vicinitatē: vel ppter passionē stōi.
vel ppter apā epatis: vel matricis: vel ppter nocumētū
laterū vel dyafragmatis: vel aliorū pāniculorū. vť pp no-
cumētū cerebz nimīū repleti: vnde reumatizat p̄tinue
humiditas ad cānaz pulmonis. ¶ Tussis vero qñq; fit
pp nocumētū arteriaz: aut pp nocumētū pulmonis:
aut pp causas primitiuas: aut pūctas: aut antecedētes:
cause p̄mitiue sunt: aut puluis siccus: aut siccitas aeris:
aut cibus acetosus salus acutus: aut pōticus: aut qz ali-
quid cadit de cibo vť potu i via aeris. f. in arteria: qđ pp
negligētiā vel sermōnis occupatōez fit. Cause aut pū-
cte sunt quēcūq; mala cōplexio in pulmone cū mā vť si-
ne mā: vel humiditas a supioribz ifusa sup cānā pulmo-
nis sine sanies ibides retēta: cause aut antecedētes sunt
replō totius corporis: qđ sibi supfluū est ad plmonē ex-
pellētis. ¶ Sciendū tñ q in tussi aliqñ eycit lapis silis
ciceri vť fabe q gnatur d hūiditate grossa vť calore adu-
rente: fit aut tussis frequēter a corrosioni bus vlceribus
z apatibus pulmonis. ¶ Signa aut pp cōitatez alteri-
mēbz signant mala accidētia illi: sicut tussis pp passio-
nē stōi signatur p mala accētia ipsius stōi. Similr intel-
lige de capite: epate z alyz mēbz patiētibz. Signa aut
tussis facit a causis p̄mitiuis maxie accipiūt ab indi-
cio patiētis z a regimine pcedēte. ¶ Tussis aut a frigū-
ditate: siue a mala p̄plone frigida cū mā vť sine mā sim-
plici vel cōposita intelligit per iuuātia z nocētia. Si ca-
lida iuuat z frigida nocēat: signatur frigiditas cē cā tuf-
sis: z silr intellige de alyz cōplonibus: coadiuuat etiam
ad hoc res nāles z nō nāles z que sūt ptra nāz. ¶ Tuf-
sis ex corrosioni bz pulmonis z vlceribz signat per sanie
proiectā: z ēt qz aliqñ partes pulmonis educūt. ¶ Tuf-
sis aut si fit cū se. maxime cām bz malā cōplonē ca. z sic.
vel vapores grossos cānas pulmonis replentes: vel apā
pulmonis vť lacertos: febris aut pestil. vir aut nūq; est
sine tussi pp vapores venenosos cānas pulmonis replē-
tes inclusos. ¶ Quia vō ex frigida cā tussis sepius cōti-
git qđ ex alia: z tēcirco ab ea curā incipiamus. In tussi au-
tez frigida plurimū prodest retētio anhelitus: qñ h v-
hemēter calefacit pulmonē: z totū corpus vel pectus. Itē
profiunt pillule facit de storace mirra cū melle si diu te-
neant sub lingua: z postea trāslutiant: vel pill. de tere-
bēti. z pice ligda: vel trāslutiat sulphur p̄ritus cū onis
forbilibus: p̄sunt elaria ca. vt dyasopos. diayris. p̄sunt
inunctiones de oleis calidis vt est oleū d lilio cū cera ru.
costinū nardīnus comedant ficus sicce: valz etiaz deco-
ctio frumenti cū fenugreco z butiro z porri cū amigda.
prodest etiā caro arietum: pulloz z galloz z nucez z vť

nuz aromaticū antiquūz. mellicratum. ¶ Cura aut tuf-
sis ex cā ca. est cū frigidis: vtile. n. est laxare ventres z il-
limitiones z inunctiones facere: z electuaria frida: vt opā
papauer. vt dyadragagan. in aqua ordei cum zucca. z si-
rupus viol. z mucillago p̄sily: z lac frigidorū seminū cuz
lacte amigd. vel triticū cum codē. ¶ In tussi aut ex bu-
mida p̄plexione valēt deficcatiua z absterfua: vt deco-
ctio calamēti. p̄sopi. cinamomi. z yreos. z dyasop. dyaca-
lamētuz z similia. ¶ Itē in tussi d siccitate prodest lac
asininū z caprinuz: aqua ordei bal. z cetera humectatiua:
z inunctio istius vnguēt: qđ valz in p̄tis. z in etbica. R.
assungie galline. anser. anatis. porci. medulle bouie. olei
viol. butiri recētis. añ. liquefiāt oia in patella. z misceat
cera al. ad spissitudinē vnguēt: z apponatur parum de
pul. gumi arabi. dragagā. z ex h vngat tota spina dorsū z
pectus z torax: que aut dicit cōstan. bona sunt. ¶ Tuf-
sis est motus ex h vť qz tussis sit tremor qui silr ē mor-
bus cōpositus. Sed dī q tremor est motus morbi z na-
ture: tussis motus virtutis aialis necnō z aiate. ¶ Inobe-
dientes sunt virtus nālis debilis necnō z aiate. ¶ Inobe-
dientior est multo (nascitur z tussis) h incipit ponere cās
tj paucas ponit: recurrendū ad predicta q interior ē. f.
cā antecedēs: vel extra si est cā magis p̄mitiua. ¶ Inter-
rior aut effi. cā. f. antecedēs descēdēs ad inferius pericu-
losa est magis: qz pleuresim z p̄pleumonias vel p̄sim:
q̄noproicaz paf. vel suffocationē sepe iducit (exterior).
i. cā p̄mitiua (necesse est tussis efficiatur) quedā liter-
ra hz nō efficiatur: z sic dōz q quātuz est de illa mā que
non pōt penetrare ad spūalia ppter spissitudinē pānicu-
lorū: tussis nō efficiat (mala tussis ē sine sreatu). Silr
solet h esse cū nō. z sine nō. si sine nō. melior est lra. mala
tussis est sine sreatu. qz est de mā grossa viscosa inobedi-
ente. Si sit ibi nō: intelligenda est mēac supfluitas cōpi-
mens pulmonē: pma lra melior est (coadunātibz). i. bu-
moribz ibides collectis (cū ergo tussis) h incipit curaz:
(basilicas) z postea vene sub lingua (p̄sana detur) in
qua posita sint zucca. candi. z penidi z deni pultes p̄ci-
dicti de colatura furfuris: electuaria sequētia sunt val-
de bona. Silr dragagāti friduz: dyapenid. zucca. viol. h
omnia. pbabilia sunt in calida z sicca tussi (fabe fracte)
ventres laxat z mūdificat intestina cū oleo viol. z cum
assungia recētis: sed fabe cuz cortice male sūt. ¶ In iūb.
ca. z bu. tēperate. (vel fapa) qđ est p̄pice vinū coctū vīg
ad tertiā partē: vel vīg ad cōsumptionē partis. loco tñ
huius melius apponi ē succū boraginis: aut decoctionē
herbarū fridaz (mellicratuz) de melle z vino: z ceteris
spēbus: qđ est p̄gmetū vť claretū (figia) spēs est storac.
(vt bu. digerant). f. per suffumigatiōes z electuaria cō-
fortatiua. Si ingrosset: nō q nimis ligdū d̄z ingrosari z
eō. h est digeri. qz liquid. subterfugit expulsionē spū pel-
lente z euanesceat. sp̄sa est indissolubile. i. importēs mo-
ueri a spū impellētē (thus pistatū). i. trituz ad pōdus. y.
denarioz vel. v. in ouo forbili pōt dari. h multū valz cō-
tra tussis frigidaz z ptra reuma qđ a capite descēdit. idē
faciūt. iij. grana thuris al. vť iij. in sero trāslutita. ¶ An-
ripig. i. debilibz vel extenuatis nūq; fiat suffumigatio
de auripig. vel sulphure qz p̄pctuz incurrit rauedine
vel p̄sim propter imoderatam siccitatem.

¶ De p̄tis z peripleumonia.

Cap.

VII.

P̄tis est consumptio humectatiōis
corporis z mutatio augmentationis
in diminutionē: nascit. n. multis mo-
dis: vlex consumptione pulmonis:
z b est certa p̄tis que fit tribz modis: vel ex

humoribus colericis a capite descendentibus
siue flegmaticis et nitrosis et falsis in substan-
tia pulmonis existentibus vulnerantibus euz
et putrefaciētibz. Secundus modus est ex
quibusdā passionibus in substantia pulmo-
nis nascentibus: hū genus antecedit sanguinis
screatus ex venis aliquorū instrumentorū ru-
ptis in pulmone in qua fissura nascuntur vul-
nera empica et prīsis postea. Tertius modus
est ex humoribus ad pulmone aliūde q̄ a ca-
pite currētibz. qd̄ duobus modis cōtingit:
vel ex mutatione vicinorū locorū: sicut in pleu-
resi squinātia vel ex alijs locis nō vicinis: sicut
epate corde: et similibz: humores hī si calidi
et acuti sint patitur infirmus rubores in maxillis
stricturā iſtā itē febres quiescit in traben-
do aerē frigidiorē. Si apostema peripleumo-
nie sit de flegmate falso: strictus et angust⁹ est
anbelitus cū gravitate neq; dolorē sentit: pul-
mo enī nō habz neruū: vnde perfectū habeat
sensuz: sed tamē tūssim cū paruitate anbelitus
screat in tūssi euz apostema seruperit: et tunc
tādēz a p̄a certificatur et febris adest: et et cor-
pus minuitur vngues inclinantur maxille ru-
bent. Que oīa pulmonis vulnera designant:
vnde prīsis est. C. S. inquit prīsis que ex vul-
neribus est pulmonis pessima est duobus mo-
dis: vnus modus est pessimus: qz ad p̄mēdū
est velocissim⁹. Alius tardior quia lenior: p̄-
mus cito mortificās: qz pessimus nullū signū
curationis ostendit in screatibus: et si aliquid
videatur paru⁹ erit screatus cū angustia et du-
ritia. Si lenior sit: humores in pulmone mo-
rādo ex quo quid et leniter emittit. C. Disco-
dantur medici in vulneribus pulmonis. Alij
incurabilia fatent. S. tamē sic testatur. Si qd̄
peripleumōicis vult succurrere succurrat an-
teq; apostema marcescat et putrescat. et sana-
bitur apostema. Si quis taz diu negligat quo
ad saniez putridā vulnera colligant sunt incur-
rabilia: oē enīz vultus difficiliter curatur nisi
mundetur: mūdari non potest nisi per tūssim:
tūssis inimica est solidādo vulneri: dilatat enī
et aperit: vnde magis putredines colligit: euz
enīz partiz purgat et partim colligat insanabi-
le reddit apostema: duz ita circinat. Constat
igitur si peripleumōie succurratur anteq; apo-
stema marcescat. p̄mūz curabitur: si nō ecō-
trario. C. Medicina sic erit incipiēda: perq-
renduz est: vnde fiat. Si ex caliditate floboro-
manda erit basilica vel vena que inter auricu-
larez et medicuz cōstat: sanguis minuatur p-

ut virtus patietur: euz sanguis infirmi quanti-
tas intelligitur: si parua sit nutriendus erit ci-
bis bonis generantibus bonū sanguinez post
flobotomāduz et iteruz nutriendus. Si tertia
minuēdi videatur vtilitas: et hū maxime si san-
guis turbidus et grossus sit iteruz minuire in-
cipias. Si ab initio morbi multa inuenit quā-
titas sanguinis ab initio est minuendū et ause-
rendū quātum videatur nobis. nutriendus est
dieta que refrigerat et solidat: et cito sit dige-
renda: sicut prīana perfecta que cum cancriis
flumincis sit cocta: a quibus exteriora sint p-
iecta et interiora mundificata bis vel ter cum
cinere et dulci aqua. deinde pistata et euz pri-
ana bene cocta. Que oīa dum colata fuerint
circiter tertiāz partes libze. dentur sepe et quo-
tidie. Si infirmus febricitet cū. 3. i. succi mali-
grana. dulcis dentur et nutriantur euz cucur-
bita: et bliti: citru. vel cū amigdaleo: et que ab
eo bibitur aqua euz sirupo viol. vel psilij siru-
po misceatur. In sero psilijz misceatur: et gū-
miar. detur etiāz dragagā. boluz cū succo ar-
noglose: boluz etiam valet p̄ticitis: humecta-
tiones enim desiccant vulnerū pulmonis et car-
nez reducūt. dentur autē frigida caloris febris
desiccatiua. C. Si screare nō possit detur yso-
pus euz melle viol. coctus: vel electuariū ist⁹
℞. iuuibe. 3. xl. vne passe munde. 3. xxx. semis
malue. 3. iij. cancri fluminei. 3. xx. capilloz ve-
virge pastoris amoglose. 3. v. liquir. 3. i. oīa co-
quantur in tribus libris aque vsq; in. iij. partē
redigantur. Sape. iij. pars libze adiungatur:
zuccare. ij. partes excoquantur vsq; ad spissi-
tudinez mellis. deinde gūmi accipe dragagā.
seminis citoniorū. añ. 3. viij. amidi seic porcul.
añ. 3. vj. seminis papaueris. 3. v. fac puluerez
tempera euz supradictis. Da tunc euz stoma-
cus nō sit plenus cibis. C. Si patitur cōstipa-
tiones infirmus: natura eius: nō tñ euz impe-
tu in mollitiez mutetur cū sirupis et clisteribz
mollientibus pectus cū oleo viol. et ro. vnga-
tur quātuz magis possumus: et ne venter sol-
uatur multuz studeamus: p̄tifici enīz et empi-
ci si ad solutionez deueniunt cito moriuntur.
Qz si euenerit detur succus ordei et milijassa-
toruz: deinde bene decoctorū cui adiungatur
gūmi arab. et mica panis et amigdaleon et zuc-
ca. omnibus assatis in aqua: quam bibunt po-
namus gummi arabi. bolū spodiū. Si per-
scueret solutio pul. istuz dato. ℞. gūmi arabi.
boli. se. myrte: omniuz assatorū. añ. 3. iij. ami-
di arsi. cancri incensi. se. porcul. añ. 3. ij. spodij

De egritudinibus

se. malue arsi. añ. exag. i. omnia h puluerizen-
tur et cum oleo ro. fricentur. dentur cum sirupo
myrtino et aqua frigida quantum sufficit. **C** Si
screatus fetores horribiles habeat cum super-
ponatur carbonibus mors denunciatur. Si ca-
pilli cadunt ad mores appropinquant. abla-
tione enim portendunt nutrimenti. **C** Aliquan-
do etiam corruptiones humoris et apostema
pulmonis ex humoribus flegmaticis fieri in-
telligimus: unde in initio morbi danda est ma-
turativa medicina: sicut liquir. capill. ven. fe-
nugre. lini se. vel cicer. ec. ficus: vne passe: oia
cocta. Dandum est etiam dyanimum dyapinea
dyafenugre. dyaprasium. Si apostema ma-
turerit aut crepuerit ysofus coctus cum mel-
le ros. dandus erit. Si infirmus screare non
possit: quia apostema induraverit dentur ca-
lesfactiva sanguinis et saniem mundificantia
et tussim adducuntia sicut ozobi farina et ari-
stolo. rotun. atq. long. piper lon. cinamomus
alutimus acorus: cassialig. spica: et simi-
lia. **C** Quod si ineteraverit apostema vel pulmo
indurescat quod ex parte substantie pulmonis mo-
strabitur cum screatu proiecta: desiccativa de-
tur atq. subriliantia que desiccant atq. subtili-
ent vulneris humectatione: sicut tyriaca atba-
nasia: omorossa: metridatus et similia: odo-
feros flores adhibeant naribus: et sepe cum ae-
re et aqua temperatis balneentur. cibentur cibis
chimos laudabiles generantibus. mellicratu
bibant: omnes medicinas cum melle mixtas et
mundificatiuam demus. Si securi fuerimus
quod humectatio apostematis desiccetur et ma-
ferat. deinde vulneris desiccativa et mundifi-
cative demus: sicut ro. balauisti. acatia gummi
dragaga. masti. cacabre. bolus. sanguinez dra-
co. ematit: myrte se. armoglosaz et similia. **S.**
inquit. Si peripleumonici ad febres deueni-
ant: vel ab initio eas habeant: eos impossibile est
curari posse: sed tamen si superiores sequantur
institutiones aliquandiu vivere possunt: huius
medicina desiccet et indurat ut diu permane-
at. **C** Troscisci Joan. dam. ad h sunt proficui
si vene in pectore vel pulmone rupte fuerint
solidantur. **R.** boli amib. añ. 3. iij. charabe se.
myrrbe coralli spodij ematit. ana. 3. v. gummi
ara. liquir. succi. añ. 3. p. fac pul. tempera cum suc-
co cucu. et portul. **C** Aliud. **R.** ec. 3. iij. myr-
te cinamomi gummi lentisci: spice cassialig. dra-
gagan. thuris carabe. añ. exag. i. omnibus pul-

uerizatis mel sufficienter adungatur et in mo-
duz ossis dactili pill. fiant et sub lingua ponan-
tur. **C** Alie valentes pustulis pulmonis et vul-
neribus mundificantes et solidantes. **R.** balau-
stie ro. añ. 3. iij. sang. draco. amidi thuris. añ. 3.
i. charabe ec. añ. 3. p. tempera cum succo citoni-
ruz: et fac trosciscos. exag. i. da. bibere cum aqua
frigida. **C** Aliud. **R.** gummi dragagan. masti.
añ. exag. i. acatie myrte: sang. drac. añ. 3. p. fac
puluerem tempera cum succo myrte et fac trosciscos.

C In hoc ca: itendit auc. de prisi ponens ei diffone descri-
bit ea large: quod probedit oem psumptiones vel diminutione
corpis: siue sit ex vlcere plimonia: siue sit ex solu fe. erica:
siue sit diminutio de frigida causa que appellatur nalia.
vt in senio ex defectu nutrimentis tñ ita large pscatur
eius curam: vt tñ ponere curaz prisi ex vlcere pulmo-
nis iterserendo de cura peripleumonia: quod ex peripleumonia
sepe puenit prisi: et ideo agit de cura eius. peripleu-
monia enim conersa in sanie corrodit pulmone et vlcera-
eius. **C** In pncipio ergo ponit quasda causas prisi que
multe sunt et diuersae: quandoq. enim fit ex calore substan-
tiam pulmonis dissoluere: unde sequitur fissura: vt vide-
mus in estate in terra arefacta. Idem etiam fit aliquando
ex frigidityte vel siccitate pulmonis: vel totius corporis:
numia enim costrictio per accidens rumpit partes et dis-
continuat: vt dicit ysaac de pont. et sipt. Item aliquando
vlceraur pulmo ex reumaticis salis vel amaris vel acu-
tis que a capite ad ipsum descendunt. vel etiam ex stillicidio
et ex diuturna percussioe vt videmus exterius in lapide:
de quo gutta canat lapidem non bis: sed sepe cadendo. Item
aliquando fit ex retentione mestrui vel emorroyd. unde
malus sanguis corrosius vel putrefactus ad pulmo-
nem mandatur: unde pulmo vlceraur: nūq. enim est ve-
ra prisi nisi pulmo vlceraur. h idem etiam fit ex apo-
stematibus pulmonis. vel lateris vel alterius male discuti-
onis. vel etiam a squinaria male sanata. sanies enim in
his generata si ad pulmonez mandetur et longos mores
ibi faciat sui acuminis pulmonez vlceraur. ex causis etiam
primitiuis exterioribus prisi aliquando causatur: vt
est percussio casus malus aer: fumus vel puluis acutus
cum acre attractus: vt contingit quod metallorum fusores.
et liquefactores vel fossores argenti prisi incurrunt et
palidum colorem. **C** Qui autem velociter incurrunt prisi
sunt homines extenuati acutos habentes humeros ac si
essent alati longa habentes colla et gracilia: et guttura as-
pera et eminētia: habentes autem lenes et suaves et subal-
bidam et sepius prouenit. a. xvij. anno vsq. ad. xxxv.

C Signa autem prisi sunt paulatina corporis extenua-
tio et se. lenta inseparabilis cum proiectione sanici feretis
et vnguium gibbositas et color plumbeus et cum citrini-
tate frontis et genarum et cum pustulis in tybis: et salina
salia et amara. casus capillorum et rugitus ventris et tussis.
Item dicit Auic. quod si apparet pustula super spatulas ei
ad modum fabae moritur post. xl. dies. Similiter sunt si-
gna que ponit auc.

C Quod prisi est psumptio quod ex vlcere pulmonis cum icterico
de eius cura est p videndum: h prenotato quod in vlcere pul-
monis medicando medici dissentiant. Quidam enim di-
xerunt quod vlcera pulmonis impossibile est curari: quia in-
curatione indigent consolidatione. consolidationem vero
quies ante impossibile est in pulmone. Salicenus vero
distinguit dicens quod si in pulmone nulla sit discorinuitas

absq; corosione vel substantie deperditione: q; ps pul-
monis mund. conuerſa ſit in ſanie: tunc poſſibile eſt cu-
rari. Sed ſi vlcus ſit ſanioſum nō eſt poſſibile vt ſaneſc.
Sciendūz tamē q; vlcera pectoris vel pulmonis in par-
tibus carnoſis bene poſſunt ſanari: licz facta fuerint ſa-
nioſa. In vlcere pulmonis mūd. ſanioſo poſſibilis eſt cu-
ra. In vlcere vero ſanioſo ad preſeruatiōē. De cura vō
priſis curabilis ſatis tractat Coſtantiūz premitteſ dif-
ſinitionez z cauſas z ſigna. deinde ponit curam dicens:
(Priſis eſt cōſumptio) Sciendū eſt q; ex quo ſit priſis
in quacūq; etate vel cōplexione nūq; poſtea fiet debita
augmētatio vel reſtauratio corporis (naſciſ) ponit cau-
ſas deſcendentibus laz reumatismis cauſis talis eſt or-
do: aliquādo primo eſt reuma ad ſpiritualia. ſecundo ex
reumate tuſſis. ex tuſſi autē ruptura vene: z tertio. q; r-
to ex ruptura vene emoproſca paſ. empima ex quo ma-
le curato ad vltimū ſit priſis vera z mors ſequit. (Se-
cundus modus ex quibusdāz) ſicut ex ruptura vene vō
apoteſmate vel quocūq; tali. (rubor eſt in maxillis) re-
ſolutus ſum? a mā linealiter ad ſuperiora aſcendit a ſuo
colore colorat faciez. pulmo enīz nō habet neruū: vnde
panci ſenſus eſt vō nullius (apoteſma certificatur z fe.)
In aliquibus libris nō habetur abeſt. ſz adeſt. Si ergo
abeſt intellige de feb. putrida que ceſſat rupto apoteſ-
teſi ſi ſibi adeſt de feb. ethica: pulmōe iaz vlcerato: h. n.
vlcus ſemper cōcomitatur ethica. poſtq; enīz pulmo nō
poſteſt libere dilatari nō depurat cor ab acuta ſumofita-
te: vnde cor incenditur z arterie per totūz corpus diſſi-
ſe: vnde ſolida mēbra diſtemperant. (inclinantur in ex-
tremis) ſed in ſumo ſunt gibboſi (duob; modis) intel-
ligit ſm maiores z minoz malitiā: priſis enīz que in cor-
pore colerico vel melācolico eſt cito iterficir. Sed que
eſt in corpore ſlegmatico vel ſanguineo diu durat: q; p
exānos. (nullū ſignūz) q; ppter debilitatez caloriz ſa-
nies exir ferens z unpura: ſed leuior: ſicut in ipſa eſt que
cadit in pinguez z carnoſum. (Si quis peripleumoni-
cus) pptermitteſ curā priſis ponit curāz peripleumo-
nie: q; ex peripleumonia ſequitur priſis incurabilis: cui
doct obuiare per ablatiōez coz ex quibus ſequit. Sz
interponit cauſam primo quare vlcus ſanioſum ſit ſcoz
ruptibile medicina ſit ita cognita peripleumonia per ſua
ſigna: ſicut per dolore ſpatulaz z ruborez genaz cū gra-
uedine dextri lateris per ſe. putridaz acutaz: z per calo-
rez volariū: z pulſum inequalez z inordinatū ſtatim fiat
cliſtere. deinde ſtoboromia: vt dicit auc. Auicēn. refert q;
h. vidit in ſomnis q; arteria que eſt inter policez z indi-
cem multū pdeſt peripleumonici. dicit etiam confert
ſtōmia de ſaphenis. h ſco ſequantur localia: ſicut inun-
ctiones z emplaſtra exteriūz (cū cācris ſumis) nō ma-
rinis. decoquant. decocti lauentur: ſicut poſtea dicit: po-
ſtea piſtentur z cū priſana diſtemperant poſtea in ſcellū
inde factūz detur. (Si infirmus febricitet) intellige p-
pter rupturaz apoteſmatis: qd eſt malū ſignūz. nō enīz
eſt dubiūz quin ppter rupturaz febricitet. (Si ſcreare
nō poſſit) ſ. ppter rupturā. detur ſirupus de yſopo cū
melle z ceteris vne paſſe mūde: que ſic mundantur. ſun-
dantur in aqua ca. diuſita q; reſoluantur in aqua z ſepa-
rētur cortices z arilli. aqua illa nigerrima exir. talis aq;
ponatur ſape. Sapa de vino h ſuſpecta. Sed ſi nō ad ſit
feb. putrida multū iuuat exterare. ſi ad ſolutionem flu-
jus ventris eſt cauſa z ſignūz mortis propinquūz in tali
bus morbis. (maturatiua) de his poſteſt fieri emplaſt-
poſt rupturā apoteſmatis (oramulci) h q; tuoz electua-
ria ca. ſunt. vnde feb. exiſtente nō dentur: ſed rupto apo-
teſmate dyapraſſium dyar. ontur ad mundificandū

ſanem (dyapeniō. dyafenigr.) ad consolidandūz feb.
ceſſante (omozuſia) interpretatur amor ſubſtantie. (et
balneetur) feb. putrida ceſſante. ſicut ro. bal. qd eſt ele-
ctuarium qd debet confici cuz melle: z habz conſumere
deſiccare z consolidare (adueniente feb.) putrida ſup.
z intelligitur de febribus reuertentibus poſt rupturam
apoteſmatis has dicit incurabiles cuz prior ruptura nō
fuerit vi nature: ſed vi ſintdomatis. ſz ex abundantia
male medicine ſequitur (inſtitutionē). ſ. regimē in die-
ta predictū lētiſci eſt arbor ca. z ſic. z ſolidatiua.

De reiectione ſanguinis.

Lap.

VIII.

Sanguinis reiectio duobus modis ef-
ficitur cuz tuſſi z cuz raſcatione cum
tuſſi a pectore exir z ſibi adiacentib;
mēbris cum raſcatione ex gutture z
ex adiacentibus mēbris vūne. (Screare
ſanguinez eſt vel ex vulneribus pectoris ſue
pulmonis: ſue dyafragmatis vel ex apertioe
venarūz pectoris ſue mēbrozū ſui. Sanguis
ex venarū apertione ſit tripliciter: vel ex ſui cō-
ſumptione venarūz z dicitur dyambroſis vō
ex oris earūz apertioe z anastoſiſis dicitur
vel ex incifione z rixis appellatur. Conſum-
prio eſt ex humoribus acutis z colericis vel
ſaliſis vel ſlegmaticis: in hoc genere parum
exir de ſanguine. Apertio oris earūz ex nimio
eſt motu virtutis expulſiue: vel ex defectione
virtutis contentiue in venarūz ore vel ex hu-
morūz nimia quantitate: virtus expulſiua ni-
mūz mouetur ex acutis bñoribus z pungen-
tibus: vel ex ſaliſis z putreſcentibus. Defectio
contentiue in venarū ore ex nimia eſt humidi-
tatis emolliſione. humorūz enīz quantitas ve-
narū inſequitur ora: vt ea coacta periar: ſicut
videmus muſtus facere feruidūz: qd exir cuz
apertūz vas inuenit: vel clauſum vi aperit vt
ebulliat. In hoc genere nullus videtur eē do-
lor: z tamen multū videtur exire: venarūz in-
ciſio vel iterioz ſit vel exterior. exterior ex vul-
neribus vel earūz extenſionibus: vulnera ſunt
ex percuffione: vel ex caſu ſuccedente: diſten-
ſio vel ex ſaltu vel ex nimis clamoribus. Inte-
rior ex quantitate humorūz eſt ſicut diximus
in quo gñe multo ceteris peioze ſanguis mul-
tus exir ſepiſſime z cuz nimio dolore: multus
enīz ſanguis ex vena incifa egreditur. (Ab-
dicando ſanguinez ſcreanti oportet quietē in-
ingi: neq; multūz flatūz emittat. Qz ſi ſit vir-
tuofus z téperatūz ſit tépus etas conueniens
baſilica erit incidenda z bis vel ter erit minūē-
dus ſanguis quo ad totāz ſuperfluitatez exiſſe
cōperiamus: z in latere illo niſi erit dolor de
vena que inter auricularez z medicūz eſt mi-
nuatur: z de eiſdē lateris baſilica. Extraccio

Q z

De egritudinibus

antez sanguis sit quātur sufficiat. Si infirmus caleat: sed tamē fortiter valeat digestio emolliatur euz cassia fistu. māna iuiub. prunis: 7 similibus: vt acūmē sanguinis minuat 7 subilicetur: deinde medicina detur cōueniens infirmitati. h̄ faciamus si freatur ex venaruz cōsumptione presenserimus medicināz viscosas demus: sicut portul. mal. prisanā. euz cancriis flumīs dragag. pullos perdicēs: fāsianos euz portul. 7 amigdaleo coctos: aqua quāz bibit euz sirupo viol. 7 iuiub. mixta sit. C Si sit ex apertione oris venaruz detur stiprica medicina: sicut balauft. flores maligna. sumach: cortices maligna. hypoquisti. sanguis draco. flores celsi 7 similia. Cibis sit granuz coctuz cū extremitatibus animalūz tri. vel oua: prisa de succo ordeī vel de ordeo asfo euz amido: gūmi arab. 7 amigdal. In aqua quāz bibit sapā myrtina ponatur euz gūmi arab. 7 spodio. C Si ex venaruz sit incisione detur medicina paruz stiprica: 7 multuz consolidariū: sicut boluz ar. amiduz spodiū cacabze. al. charabe concula incensa: sem. citonior: 7 similia. Muatriatur euz tri. 7 euz animalūz extremitatibus ouoruz vitellis assatis vel in aqua coctis. in aq mittamus gūmi arabic. dragagan. spodiūz vt bibant. C A medicina detur confecta que sibi valeat: sicut trocisci screantibus sanguinez valentes 7 consolidantes: quos Sal. in antidotario suo andromac. fecisse testatur. R. acatie 3. iij. rose balauft. añ. 3. ij. gūmi arab. 3. ij. dragagan. 3. i. tēpera euz aqua pluuiāli. C Aliud similiter valens. R. gūmi arab. dragagan. se. portul. añ. 3. v. boli chimo. terre ariue. añ. 3. vi. hypoquist. acatie: cornu ceruini icensi: balustie enpula 7 celsi. añ. 3. iij. cacabze. al. charabe. se. rose myrte. añ. 3. iij. ematitīs loti. 3. iij. papaue. se. 3. iij. cancri incensi. 3. xv. coriandri assi. 3. vij. fac pul. 7 euz succo ro. vel aqua ro. vel arnoglo. tēpera. da bibere euz succo arnoglo. vel cū aq ro. C Aliud pauli. trocisci solidātes 7 mitigātes. R. hypoquist. acatie: balan. floruz mali gra. añ. 3. pii. galle. 3. ij. opij. ēē. añ. 3. vi. tēpera euz aqua pluuiāli: 7 da bibere euz aqua frigida. C Alij confortariū 7 desiccariū. R. gūmi arab. bolidragagā. se. portul. spodiū cancroruz incensoz. añ. 3. iij. cornu ceruini: concule marine coralli rub. h̄ omnia incensa confice. C Aliud. R. acatie. balauft. amid. assi. ematitīs se. myrte. gna. 3. ij. se. accid. se. citonioruz. se. arnoglo. cucurbi. cucu. añ. exag. i. psilij assi. 3. v. tēpera cū succo arnoglo. fac tro

ciscos. C Alij similiter valētes. R. rose gūmi arab. añ. 3. iij. amid. papaueris. se. balauft. añ. 3. ij. spodiū. ēē. añ. 3. f. succi. liquiri. succi arnoglo. añ. 3. ij. tēpera cū aqua pluuiāli. C Aliud valens sreatui sanguinis fisturis venaruz pectoris 7 eparis. R. spodiū. 3. iij. se. citruli: portul. cucurbi. boli. cacabze. al. charabe. añ. 3. iij. tēpera euz aqua virge pastoris. C Aliud. R. gūmi dragagan. acatie: se. citon. añ. 3. iij. boli 3. v. cancri incensi. 3. vi. amid. concule marine añ. 3. iij. cornu ceruini incensi spodiū. añ. 3. ij. fac pul. da. 3. iij. euz sirupo myrtino. C Puluis ad idēz. R. concule marine cornu ceruini. añ. 3. x. cacabze. al. karabe. coralli: añ. 3. x. boli. 3. xv. psilij assi. 3. xx. fac pul. 7 da. 3. iij. C Idēz faciunt floris vitis. 3. i. cum aqua frigida mane 7 meridie. Similiter succus ros. vel succus hypoquisti. Itēz se. arnoglo. 3. ij. Itēz aqua semperniue 7 virge pastoris: vbi sandali rose apponantur. 3. ij. camphore. 3. f. omnia cōmisce 7 panno lineo infuso pectori superpone. Si milr aqua agrestium vuaruz valer: deinde super pectus pone cortices malignana. C Ectuariū mundificās pectus de sanguine coagulato. R. amid. 3. v. farine fabarum. 3. vij. se. melonum: maluc. añ. 3. vi. ordeī mundari. 3. f. gūmi dragg. añ. 3. iij. boli. se. citon. bozagi. añ. 3. v. fac pul. adde mellis quātur sufficit. C In hoc capitulo intendit de emoptoꝝa passione. i. de sreatui sanguinis per os: 7 puenire habet a causis antecedentibus 7 pūmūtiis: a pūmūtiis: vt a percussione: casu vel saltu. vel nimio clamore: 7 rixa: aut ex vomitu laborioso: vnde rumpitur vena. aut ex frequēti vñ. acutōz vel acriminiuz: vt sunt cepe 7 allia. Causē antecede tes sunt nimia hūoruz repletio: aut eoz acuitas: et subtilitas nimia: aut reddit sanguis ad supiora: vt est in coctis ad emorroydas vel in mēstruis vñ mutilitatis multuz se replentibus. C Sanguis ergo iste a diuersis pōt procedere regionibus corporis: sicut a capite: 7 a membris sibi vicinātibus: 7 tunc debet fieri cum rascatione. Item potest egredi a pulmone vel a pectore 7 a suis vel laminibus: 7 tunc debet egredi cum tussē: quandoqz vero fit a meri. vel ab ipso stomaco: 7 tunc dēz exire euz vomitur: vel quādoqz ab epate vel a membris alijs sanguinem superfluus ad stomachū mandantibus: 7 tunc dicitur exire cum vomitu. Item aliquando fit propter vlcera vel apostemata in predictis generata: vnde etiam ali quando prouenit mors subita: vt quādo circa cor multus sanguis taliter erūpit vñ decūqz veniat. C Signa autē horuz distinctiua sunt valde salutis difficilia. h̄ tamē sit generale qd quanto citius exit 7 facilius: tanto est a propinquiori loco: 7 contrariū in p̄trario. i. quanto a remotiori tanto difficilius exit: 7 magis ledit. Itē sanguis spumofus sine dolore signatur esse a pulmone: 7 precipue si sit subtilis cum plurima spuma. Sanguis grossius 7 coagulatus paruz spumofus 7 euz dolore a pectore exit: vel a suis pāniculis. multus autēz infimul veniens euz sibi to vomitu ex stomacho signatur cū motione 7 grauedine

ipſius loci ⁊ dolore iuxta illud. vbi dolor ibi morbus vlt
cauſa morbi: precipue ſi ſit virio ſtomaci. Si autem ſit
illud vltio aliorū membrorum: vt ab opilatione ſplenis nō
porētis recipere ſuperfluum ſanguinis ab epate: h̄ ſignat
opilatio cuꝝ grauedine dextri hypochondrii. talis enī ſan-
guis egreditur aliquādo per egeſtiones: aliquando per
vrinā: aliquādo mutilatione: ſicut dictū eſt: ⁊ ſimiliter
intelligendū eſt: de mēbris interioribus. Si autē ſan-
guis exeat a capite: tunc eſt cuꝝ grauedine ipſius capitis
⁊ cū colore extraneo faciei. Si autē eſt ab vuula ē cū titil-
latione quadā ⁊ difficultate tranſglutendi. ſit ⁊ cū nau-
ſea ac ſi eſſet a ſtomaco. Cura autē iſtius paſ. debet eē
cū ſuperiorū membrorum iſtigatione moderata ⁊ cū hūo-
ritatē ad inferiora detractio: vt ſi corpus ſit repletū intē-
datur ad ſolutionē: ſim ergo doctrinā auctoris iūducetur
ſanguis ad partē inferiorē cū ſcobotomia ſapientie: de in
de cū ſtōmia baſilice. In mulieribus. puocent mēſtrua
⁊ in viris aſſuetis ad emorroydas prouocent emorroy-
de. In oībus emittetur ſaltus ⁊ clamor ⁊ rixā: ⁊ coitus ni-
mius: ⁊ plurima locutio: ⁊ nimius motus. ⁊ iſpectio reꝝ
ra. vniū plurimū: ⁊ bal. aerū ⁊ aqueū calidū lumē ⁊ me-
dicine ſiue electuaria calida ⁊ diſolutiua ⁊ oīs caſe ſal-
ſus: ⁊ precipue ver. vētre ſtipato fiat cliſtere: vt trabā
tur penitus ad inferiora. oīs cibus viſcoſus opilatiū con-
glutinatiū: ſolidatiū eſt eis vitilis: ꝑcipue ſi ſit a capi-
te inferioris: vt eſt lac fortiter decoctū ⁊ caſeus recens ſine
ſale ⁊ ſucco plātaginis cū pauco aceto ⁊ cū puluere emā-
titis bibitis: vel mucillago pſily bibita cū aceto. Inuāt
etiaꝝ ligatio fortis extremitatū. Si ad ſit catarrus cure-
tur. tyriaca vero recē cū multo opio in his omnibꝝ paſ-
ſionibus multū valz: qꝫ cōstringit: ⁊ bene facit dormire.
quies enī ⁊ tranquillitas multuz ꝑdeſt. Si autē co. ⁊ ſan-
guis colericus ſit in cā feſtinetur cū cura cū colagogo ⁊
iſtigationi. Si aꝑa cuꝝ maturatiuis ⁊ ſtōmia ⁊ euapo-
ratiuis: oīs autē fluxus ſanguinis a pulmōe magis eſt ſu-
ſpectus ⁊ piculoſus: imo ex corroſiōe pulmonis vix aut
nūqꝫ curatur. Si qua tñ poſſunt curare fluxū ſanguinis
ex pulmōe: ex quacūqꝫ cā h̄ ſunt thūs ⁊ myrra. ſang.
drae. ſe. portul. malue. cacabre. al. karabe terra ſigillata
cū modico opio gūmi ara. dragg. ⁊ cetera ꝑglutinatiua.
C Sanguis reiectio. i. lexēs (quobꝝ modis) per ſupe-
riora vltꝑer os qđ dicitur anagoge vel abroſis ſiue emo-
ptoye (cuꝝ tuſſi) quādo a mēbris eſt que ſunt ſub collo
(cū rſcatione) qñ a collo vlt. ſ. (cū tuſſi) ſcipit agere de
ꝑmo mēbro diuiſionis donꝫ verſus fines iſtius capituli
vbi ꝑaꝝ ponit de ſecūdo mēbro. ſ. rſcatione. (Screare
ſanguinē). i. in tuſſi ſanguinē exire. h̄ ꝑmū mēbrū ſub-
diuidit ꝑtermittēdo vomitū ſanguinis qui ſit a ſtōia:
co (ex vlcēribus). ſ. que ſunt a cauſis exterioribꝝ: vel ē
ab humoribꝝ acutis iterius (vel ex aptiōe). h̄ eſt ſz mē-
brū diuiſionis. ꝑmū. n. eſt vulnꝫ. ſedꝫ apertio vene (ſan-
guis ex venaz apertione ſit ⁊) h̄ diuidit ⁊ mēbrū ſub-
diuiſionis in tria mēbra. ſ. in oreꝝ qđ eſt rupturā vene:
vel inciſio vel i dyabroſis qđ eſt ꝑſumptio: vel emopto-
ſim: qđ eſt apertio eaz. rixis. n. dicitur quedā rupturā:
vnde rupturā formata dyabroſis. i. corroſio. anathoma-
ſis. i. oriſicioꝝ apertio: vnde verſus. Dyabroſis venas
corrodit. rixis eaſdē findit. anathomaſis has aperire fa-
cit (cōſumptio). i. corroſio vene. h̄ eſt ꝑmū mēbrum de
tribus mēbris ſubdiuiſionis (apertio oriſicioꝝ) h̄ eſt ⁊ mē-
brū (nimia quātitate) vel ꝑpter abundantiā qñqꝫ co-
gitur caput vene aperiri (humiditatis mollitiē) humi-
ditas enīz mollitēdo aperit: ꝑcipue cū humores in vaſis
per nimias cōcuſſionē accidētālē accipiūt calozē ⁊ ebul-
litionē ⁊ ebullietes aperiūt oriſicia venaz (ſit venarū

inciſio). h̄ ponit tertiu mēbrum ſubdiuiſionis. C Me-
dicando ſanguinē. h̄ ponit curā exitus ſanguinis a ꝑe-
ctore: ⁊ de cōtentis in eo: nullā de vomitū faciēs mētio-
nem. (Si infirmus caleat). i. ꝑ ſtōmiā nō ceſſet calor
⁊ ebullitio ꝑſumēdū eſt de nimietate ſanguinis ⁊ incē-
ſione: vnde leue colagogū exhibeat. (cū cancriſ flumi-
neis). cancriſ flumiales decoque ſub cineribus. poſtea
teſtas remoue oīo. deide carnē decoque in priſana cum
dragag. h̄ bñ mūdificat ſpūalia. C Si ex aptione hūc
vſqꝫ egit de cura ꝑſumptionis. h̄ ſcipit de cura aptionis
in qua multū valz ſirupꝫ de iuinb. dragg. gūmi ara. viol.
roſa plantago: cōſolida ma. ro. ⁊ mēta cū aqua pluuiali.
C Si ex venaz inciſione. h̄ ponit curāz tertij mēbri in
quo ꝑſunt oīa ꝑſolidatiua: nō tñ multū iſtigationis: quia
frigida nervis ſunt inimica: talia ſunt cōſolide oēs mu-
mie ſpodii ematit. amigd. ⁊ ſe. citōioꝝ (cū thure vlt rizi)
cū aialii extremitatibꝝ qꝫ viſcoſa ſunt ⁊ viſcoſitate ſua cō-
ſolidant: ſicut pedes aures ⁊ labia aializ: talia. n. ꝑ ꝑre-
extergunt: ⁊ ꝑ ꝑte ꝑſolidat: ſicut trociſci valde lauda-
biles ſunt iſti trociſci in emoptoyca paſ. virtutē autē me-
dicinaz ſimpliciu: h̄ non ponimꝫ: qꝫ in ꝑmo libro ꝑſima
talitā expoſita ſunt ⁊ in circa iſtās repiunt niſi qđā pau-
ca (cornu ceruinū) h̄ frigidū ⁊ ſic. vntes bz ꝑſolidatū ⁊
reſtringēdi: vnde puluis eius mixꝫ in puluibꝫ de farina
triticea multū valz in oībus fluxibus vētris (cupulaz
celſi) i celſo nulle ſunt cupule: ſz h̄ appellat cupulas flo-
res celſi depēdētes aū mori gnōnez (cancricenſi). i. in
cineribꝫ cocti qui ſpālē hnt virtutē in priſi: ⁊ in oī vulne-
re ſpūalīz ⁊ in empimate: ⁊ in dyabroſi: oēs receptiōes
ſequētes optime ſunt (aq virge paſtoꝝis) h̄ aq in capſu-
la cardi recepta poſt pluuiā: que ſi nō iueniat: decoquat
in aqua valde diu cardi: h̄ aqua cū aq ro. bullita multū
valz. Silr ⁊ ſuccus plātag. cū zucca. reſeſactus multuz
cōſolidat vulnera in ſpūalibꝫ in ſtōaco ⁊ iſtēſinis ſi ma-
ne bibatur quātū teſta oui capit: qđ multū valz in oī flu-
xu colerico: ⁊ ſic de folijs eius fiat porreta de lancēolis
⁊ gnqueruia cū ſepo arietino: ſi nō adſit feb. (floꝝis vi-
tis ſucco). h̄ nihil eſt. Sz decoquant flores vitis cuꝝ aq
ro. ⁊ exhibeat. cetera ſunt plana.

C De rſcatione ſanguinis.

Cap.

IX.

Sanguinem cum rſcatione de vuula
⁊ gutture diximꝫ exire: qđ aliquādo
contingit fieri ex ſanguisugis in aqua
tranſglutitis: que ſanguinē remanen-
tes in gutture faciunt expuere. Aliquādo mul-
tuz: aliquādo paſi: vnde decipiuntur multo-
tiens medici: qui cuꝝ de ſanguisugis certifica-
uerint eſſe: opponant infirmuz ſoli: ⁊ os eius
aperiatur. Si eas in palato vel in vicinis par-
tibus: trahant eas cum forcibꝫ. Si nō vide-
rint dent hanc medicinā: gargarizimuz cū ace-
to ⁊ ſale vinuz allii ⁊ aceti datur ad mandu-
candū. ꝑhibeatur aquā bibere. mittamus va-
ſa vitrea in ſole aqua plena. moueamꝫ ante os
ifirmi. dragag. pul. inſufflemus ori. carbonēs
nigelle aſſe vel abſinthiuz: fiat ex ſapa ⁊ aceto
gargarizimus ſulphur ⁊ yſopus puluerizatus
mittamus gule: vel yſopus ⁊ ſal cuꝝ vrina ca-
prina miſceamus poſtqꝫ exierint ſi ſanguis ſu-
perabundauerit cū medicina quā diximus in

De egritudinibus

relectione sanguinis solidandus et restringen-
dus erit et curandus.

Hoc est idem cum alio precedenti capitulo. H. ponit curam secun-
di membri prime divisionis principalis. rascatio. n. est aspera
spuri expulso: que fit a collo et a membris supra collum et se-
quitur plane (gargarism. cum aceto) melius est ut distillet
una gutta vini supra caput sanguisuge: et statim cadet mor-
tua: vbi cumq; adheret (nigelle). H. valet H. et ad lubricos
occidendos. solet dici q. faba fissa per medium loco suppo-
sita sanguinem stringit acetum tepidum cum aqua gargarizati
sanguinis fluxum intercipit et ab vniuersa et gutture et a venis
sub lingua flomatibus et a qualibet parte qua tangit. Sciendum
autem q. quod emoptoyca pass. fit per frigiditatem et siccitatem:
et per catarrhos factos non oportet ut fiat floma: sed magis cu-
retur cum reperaturis vel frigidis (cum tussi) a membris spua-
libus (siue cum vomitu) a stomaco (siue cum rascatione) a
partibus superioribus. rascatio enim est cum rasura et
asperitate educio spuri.

De sreatu saniei.

Lap.

X.

Sanies sreatur pluribus modis: vel
ex apostemate in spuis instrumentis cum
crepuerit sanies a pulmone effluit:
vel ex humoribus in vacuitate pecto-
ris et pulmone collectis: vel post sreatum san-
guinis illa sanies subsequitur: sed tamen non
omnes sreatus sanguinis. Quod si subsequatur
sreatus precessit molestissimus: unde hypo-
si post sanguinem sequatur sanies pessimum est.
Festinetur ergo ut sanies pectoris munda-
ficetur ne coagulet et spisset et vias spuis opilet
et mors subsequatur. Inuat electuarium Jo-
dann. in veteri tussi et sreatu saniei. R. pice-
ri. amigd. amar. lauri. ra. pondus equale fac pul-
uerem. mellis quantum sufficit. da in modum auel-
lane mane et sero. Aliud. R. fenugre. pinee
an. 3. ij. se. lini ass. amigdal. dul. an. 3. i. piperis
3. p. fac pul. adde mellis quantum sufficit. Ali-
ud. R. prassij ozobi. an. 3. iij. ec. myrrhe. zinz-
beris yfopi piperis lo. anisi. an. crag. i. fac pul.
adde mellis quantum sufficit. Aliud. R. liq-
ri. 3. i. pinee se. lini ass. amigdal. dul. et amara
se. bombicis an. 3. vij. fac pul. vnas pass. mun-
das speciebus alijs duplas: et sic medullas pi-
stas adiuuge penith. quantum omnes species
aliter deinde sapa quantum sufficit. Aliud. R.
se. lini. ass. amigdal. dul. pinee dragag. zinzib.
an. 3. r. piperis longi. liquirit. costi terebenti-
ne reubar. zinzib. an. 3. iij. mellis quod sufficit.

Hic agit de empimate. i. de spuito sanioso: sicut ergo lar-
ge sumit ptisis consumptio corporis cum se sine sanie. empi-
ma enim dicitur large quia saniei eiectione siue sit sine infe-
ctione pulmonis siue cum eius infectione. stricte vero et p. ppe
dicitur empima: unde empicus sreat spuitum saniosum ex
pulmonis infectione. Ut ergo ab initio ichoetur propter spu-
tus sanguinis de quo dictum est: aliqui expulsi ab inferiori
parte flegma grossum viscosum coagulatum. aliqui sanies:
quod utrumque potest contingere propter catarrhos ad inferiora desce-

descentes: aut propter malas in pectore moras tentam: siue a me-
bris alijs inferioribus ad spualia madant. Inter grossum
flegma et sanie per spiritum ducta dicitur est: quia sanies est fe-
tida et virulenta. posita super aqua descendit ad fundum: et pos-
ta in igne fortiter feret. flegma vero natans super aqua non
feret siue in igne siue extra ignem. neque cum corporis consum-
ptione est: sicut sanies. Sanies vero sine infectione pulmo-
nis et lesione et corrosione eius: aliqui est propter vlcera pe-
ctoris et dyaphragmatis et aliorum paniculorum vel lacertorum:
vel pleuresium: vel peripneumonia que in sanie sunt cons-
uerfa. Si autem propter vlcera sit pectoris minus malum est: quia sunt
in partibus carnosis: cito consolidantur. In paniculosis vero
partibus molestiora sunt. In pulmone vero vlcera valde
mala. Sciendum autem quod sanies vbi cumq; sit in membris
spualibus si pauca sit cito cum spuito educitur: propterque sive
tus sit fortis. Si autem multa sit: et maxime cum virtute debili
aliqui declinat ad stomachum: et euomitur vel euacuat per in-
feriora. Aliqui declinat ad epa per venam profundam: et si vlti-
mum exit per vnam: et aliqui per aliam membra: aliqui figit
in pectore et ibidem moratur: et conuersa ad pulmone ipsum cor-
rodit et putrefacit: et ptisis inducit cum se. acuta vel ethica vel
minuta: quoniam in infirmo non est virtus ad expellendum. Signum
autem quod ad pulmone corrodetur sanies: se conuertit est tre-
mor qui accidit in tussiendo cum rubedine maxillarum propter
vapores calidos sursum eleuatos et calefactio digitorum cum
lenta se. et pustulis pedum que semper contingunt. Si sa-
nies infra spatium. x. dies non euacuetur in empima transit
ut dicitur ypo. p. p. h. g. festinandum est: ut fortiter nam ad sanie
mudificanda siue gnata sit de peripneumonia siue alio modo:
quod fit cum empiis et euaporationibus electuarijs et sirupis
vel decoctionibus ad hoc conuenientibus: coterant ergo ficus
sicce cum melle et farina ordeii: et fiat emplastrum: vel cum farina
frumenti vel radicis malue vel balauft. cum fumo colubino.
nitro et melle: prassius et yfopus decoquantur: et fiat euapo-
ratio: et ipsa decocta coterantur cum ficibus siccis et farina fru-
menti: et fiat emplastrum vel cum farina fenugre. et puluere lau-
ri baccarum et melle. Si multa adsit caliditas bibat aqua
ordeii cum melle. Si autem non adsit multa caliditas fiat de-
coctio yfopi prassij et ficium addito melle vel cum radicibus
lily. uti potest vniuersa pass. et ficibus. electuaria conuenientia sunt
dyapris dyaprop. dyaprasij cum coniunctione dyagag. fridi
vel dyapenid. Item decoquatur radix yreos vne pass. liq. et
ficus et dactyl. cum pauco succo liq. et apponatur sapa. istud
gargarizet et modicum de transglutina. emplastrum autem vel va-
porationes fiat supra preter illam vbi creditur esse sanies.
Aliqui enim causa est in vtraque parte pectoris. aliquan-
do in altera tamen: quod sciri potest per vniuersa: per vna vel alteri distilio-
nes et calefactiones et granedines. Si. n. iaceat supra alre-
latus: et in superiori podus malus sentiat ibi est sanies.
Si autem in vtroque sanies est in vtroque. Item tingatur filum se-
ricum in rubeo colore latera inuoluatur vbi citi desiccatur ibi
erit sanies. Sanies sreatur. Sciendum autem quod si post
spuitum sanguis sanies sreatur valde malum est: iuxta illud
ypo. In spuito sanguis saniei spuitum malum: vnde sequi (vel post
sreatum sanguis etc.) saniei spuitum malum: quoniam magis est multa
et vias spuis opilas: sic. n. sequi suffocatio et mors subita quoniam
magis est multa et canas ingreditur pulmonis (se. lini ass. ad
maiores siccitates assatur: ut magis sit absterfium (ozob)
genus est leguminis ea. et sic. (seme bobacis) absterfium
est (sape) id est vini dulcis.

De malitia anbelius.

Lap.

XI.

Portet intelligi cor nullatenus posse
pati carentiam trahendi aeris. Si enim
vno momento quiescat aer et trahere

extinguitur a calore: quia ebullitione sui caloris necesse est et terra veniente aere refrigerari et expellere ardore prioris aeris. unde motus duos habuit contrarios. scilicet dilatandi et constrin- gendi: dilatando aerem frigidum trahit: constrin- gendo aere calidum expellit. Sanis ergo spi- ritus instrumentis: et reperiata virtute sui anbe- litus secundum cursum nature fit patiente eorum quolibet patitur anbelitus: et cursum nature egre- ditur quantitas passionis. secundum quantitates fit patientis instrumenti. id est extra naturales cur- sus exit anbelitus. ¶ Impossibile est pati anbe- litum sine dolore quolibet instrumentorum: dolor enim coram vel est ex parte sui: vel ex con- iunctis membris. Si doleat stomachus vel meri vel gibbus epatis: vel caput splenis: vel si sub dya- fragmate apostema vel dolor sit: anbelitus par- uus et spissus fit: vniuersaliter est cum aliquod membrum patitur vitium spiritus instrumentis cuius motu ipsius instrumentum moueatur: vel si apostema instrumentum comprimatur his duobus erit anbelitus paruus et spissus: anbelitu alto cogitur infirmus spisse mouere totum pectus: qui motus orthomia vocatur: fit autem mo- dus triplex: vel ex necessitate nimia anbelandi sicut in sanis nimis exercitiis: vel ex angusto spa- tio pectoris: sicut in apostematibus et in pecto- re vulneratis: vel ex angustia in capite viarum spiritus: sicut patiuntur qui in lacertis gutturis apostemantur que ex terra sunt pessima. hanc speciem ypo. orthomiaz vocant: quia homini in sanitate sua pectoris tantum mouentur infe- riora. patienti alterutrum horum trium mouetur superiora et inferiora: et versus ad spatulas. potest aliter intelligi et orthomia vocari. Qui enim eas patiuntur erigi et stare coguntur cum infir- mus anbelosus totum pectus versus ad spatulas et a spatulis versus ad cubitos moueat: et cubiti in motu laxentur tribus ex causis intelligitur: si- cut testatur. B. vel ex defectu virtutis lacer- tos pectoris mouentis: et in infirmitate sui vel ex constipatione instrumentorum spiritus: vel ex calore nimio cordis et pulmonum dominante. Be- sectio virtutis lacertos pectoris mouentis ex mala complexionem calidam vel frigidam solet fieri. Constipatio instrumentorum spiritus ex gros- sis et viscosis humoribus est: vel ex grossa ve- lositate vias anbelitus opilante: vel ex aposte- mate in dyafragmate que aliquando omnia in vno loco adunantur: aliquando duo insimul raro euadunt: qui hanc omnia coadunata incur- runt. ¶ De portis atque medicamentis vt studio-

se discernamus si infirmus cum angustia et la- bore anbelauerit: et anbelitus debilis et rarus fuerit: extremitates narum graciles erunt: et qui ad inferiora contracti sunt: ex defectione virtu- tis est lacertos pectoris mouentis: si aer ex ma- gno desiderio appetatur et spisse pectus in- fletur: constipatio instrumentorum spiritus in- telligitur. Si sit ex apostemate cum tussi et screa- tu erit: siue screauerit timendum erit. Si consti- patione ex humoribus fit orthomia sit et inflatio pectoris: appetitus maior spiritus emittendi quam attrahendi. Si anbelitus velox et cum maio- ri inflatione sit et magis trahere quam emittere ve- lit: esse intelligimus cum magno calore et cum icensione: maxime si eius tactus sit calidus: vel ericatio et sitis lingue habeatur: et caput ince- datur. Qui anbelitus velox et paruus calorem alienum signat: qui virtute suffocat et extinguit. anbelitus paruus et tardus calorem cito extin- guat: iste ex necessitate semper est frigidus: vn- de certum signum mortis est. Sufficit nobis di- xisse de signis anbelitus nunc a medicina inci- piamus. ¶ Si passio sit ex membris instrumen- tis spiritus vicinis membra incipiamus medica- ri: unde infirmitas oritur: et post anbelitus cu- retur. si ex defectu sit virtutis lacertos pecto- ris mouentis: et ex humoribus sit calidis refri- geremus. Si ex frigidityate calefaciamus: p- ut dicturi sumus. Si ex constipatione instrumen- torum spiritus sit: et hoc ex grossis humoribus: medicina dissolutiua et subtiliatiua detur siue desiccationibus: sicut oximel cum squilla: vel sol. oximel. vel ysope cum melle coctum vel syrupus prassicus semper vinum subtile et clarum bibat. Ele- ctuarii semper accipiant nisi sit ysope yreosart stol. ro. ozob. calamitum: cassia radix cetera ree mi. cost. spica: et filia: peccum anathicon vnga- men camomilla et silib. ¶ Si sit ex apostemate vel vulneribus putia diximus medicent. ¶ Si ex co- plexione sit calida et infirma sit firmitas: atque tempus pueniens basilicam minuat: et si tempus fuerit triu- scariole et maratri succum cum melle viol. coctus des: et cum aqua cucurbit. syrupus viol. et cum succo ma- ligra. succum. Cum huius rebus matriedus est: sicut pri- sano: pull. p. dicibus portul. bliti: vngam. peccum cum oleo viol. cucurbit. et portul. succo. In he- vel autumno purget cum cassia. viol. liq. se. mal- ne: iunib. manna et silib. ¶ Si p. p. pectoris frigida sit et humida dem. succurgentia cum aqua cali- da: vel maior et yriaca: mellierati cum aromati- bus aqua maratri et apij bene cocta cum melle sim- plici vel melleo. Silir mel ros. cum ysope in aqua

De egritudinibus

cocto nutriendus est cū cibis calidis: sicut iusculis calidis: et vngatur pectus euz camomileo et anetileon: dent etia syrapi anbelitui tussi et vulnerib⁹ in renib⁹ vel vesica valētes. sunt aut Jo. dam. R. sicceas lib. i. iunib. c. aq. lib. ix. coq. vsq. ad tercia. cola. adde sape. lib. f. zucca. lib. i. Aliud. R. ficuū lib. i. aq. quatū sufficit capil. ve. basilico. añ. 3. viij. ruthe prassij ligri. añ. 3. iij. sape qd. f. fac sirupū. Aliud valz tussi anbelitui: et mudat pect⁹ et plinonē de grossis hūorib⁹. R. maratri rad. et apij. añ. 3. r. ligri. 3. vi. amigd. dul. et amar. añ. 3. iij. maratri yfopi anisi. sc. malue. añ. 3. iij. iunib. xxx. ficus. vi. coq. in. vi. lib. aque: et ad tercia redige et da bibere. Aliud pauli. R. saue. 3. i. butyri. 3. iij. melis. 3. ij. da bibere. Aliud eiusdē. R. ēē. myrrhe apij. añ. 3. iij. euforb. spice insgami: añ. 3. v. bol: cassie. añ. 3. iij. carni. xvij. 3. sulphuris corticis mādrag. añ. 3. iij. pipis. 3. v. fac pill. in modū orobi: da. iij. Aliud valz silr. R. thuris dragag. añ. 3. ij. sarcocol. 3. i. pone in aq. vbi se dissoluant cola. et cū zucca. sine melle da bibere. Silr iuuat pluis vulpin⁹: pulmo sicce⁹ pistar⁹ i pul. da etrag. i. cū aq. silr. et culaz flumi nariū itiora icēsa cū melle et pipe valēt mlti.

¶ Hoc caplin est de malitia anbelit⁹ que multiplex est et diuersa sicut et difficultas anbeladi cōstricō anbelitus duplicatio eiusdem et iterisio: et illa passio asma sine diffinia appellat. h. oia accidit: aut pp malā pōnē in spūalibus cū mā vel sine mā: aut pp fortē opilationē: aut pp passionē mēbroz vicinātiū: aut pp iflationē stōaci: aut apā epatis vel alioz mēbroz: vel pp fortes dolores: vel pp vlcera itiora vel pp casuz vntis lacertos pulmōis nō mouētis: cōtingit et malitia anbelit⁹ in febrib⁹ pestilentialib⁹ et in venenis affūptis. ois aut malitia anbelit⁹ in h. cōicat q. plus grauat supinos iacentes. leui⁹ aut q. iacet supra ventrē vel stādo. medio mō affligit q. iacet supra latus. Difficilius aut anbelit⁹ est sicut in exercitatis et laboriosis. Cōstrict⁹ aut anbelit⁹ est q. in pre supio ri vltus epiglotū angustia est ex opilationē vel apate: sicut est in pfocatis. anbelit⁹ diuersus est: sicut est in pulsi diuersitas: vel eq̄litas vel eq̄litas: vel ordinatio vel iordi natio: qd. ptingit ex mala dispōne org. in i vel vntis. asma vero vel diffinia est anbelit⁹ nimis frequēs et veloc: vt est in fatigatis: q. oplo vna vice nō pōt dilatari reiterat vel lociter et frequēter. anbelit⁹ vō duplicat⁹ vel iterisus fit in pueris plozantib⁹ et in amātib⁹ cū quodā suspitio: cū vir tus motiua pulmōis pp dolores vel desiderū si possit vel nō itēdat trahere vna vice de acre q̄tus sufficiat ad pulmōnē. Diuersificat aut anbelit⁹ pp res nāles et nō nāles: sicut pulsus: aut pp balneii: ieiunū: repletionem: impregnationē: etatē: pōnē: rēpora āni: et p̄silia. h. intēdit de mutatione tñ fin q. est cā morbi vel morbus vel accidens morbi. Quia g. oēs dispōnes anbelit⁹ p̄ nāz quodā nō ad asma et ad diffiniā reducunt. ideo de asma te prio videam: cuius. iij. spēs distinguunt. f. sanfugūz: orthomia. anbelosus. noie ergo spāl dī fāfugūz difficultas expiradi: quod est: q. cā nāles pulmōis iteri⁹ sūt val

de repleti: vñ nō pōt cōstringi. anbelit⁹ vō dī q. pulmo exteri⁹ est cōpessus: vñ est difficultas ispiradi. i. intus spiradi: vel aera attrahēdi: q. pulmo nō pōt dilatari (or thomia vō) q. iterius et exteri⁹ pulmo est p̄pessus: vñ nō pōt dilatari nec p̄stringi: et iō pariter ipeditur ispiratio et expiratio: cū ptingit raritatē pulmōis totali ibibi et repleti. h. aut passio in senib⁹ nō curat: q. est i miorib⁹ et fortib⁹ vix curat. ¶ Ista aut passio gnāt pp catarrhos a capite descendētes: et q̄q. pp malas mās in spūalib⁹ collectas: et q̄q. pp nocumētū alioz mēbroz: sicut stōaci vel epatis vel splenis vel dyafragmatis p̄mētum vel malas mās mā dātū: vel pp dislocationē spōdiliū: vel pp vctositatē plimā. vñ pp puitatē pectoris nimias vñ pp malas p̄piones spūalūz vt est friditas vel siccitas imoderata. ¶ Signa aut ist⁹ pas. sumunt a nocumētō mēbroz patientiū: et a signis reumatū: q. passio si sit cū mā erit i p̄n: grauitas spūedi. Si aut sit sol. nocumētū in spūalib⁹ adē pulsus tremulosus et tremor cordis. Si aut cā sit ex spūritualia nō adest tussis. Si aut sit ex apatib⁹ satis signat per dolore loci. Si sit ex aspitare et siccitate adest sitis: et nihil expuit. Si sit a vctositate cognoscit p̄ iflationē loci et eructationes. Si a friditate pulsus est debilis: tardus et rarus. ¶ In cura aut bui⁹ pas. cā p. p̄pā signa p̄mō ē dī scernēda. Si g. videat esse ex hūiditate supflua mēbroz rū spūaliū. Si sit subtilis ad ip̄as p̄mētū est itendendū. Si aut sit grossa et viscosa op̄ ip̄as subtiliari et digeriri et maturari cū sirupo scō de eupatorio absint h. mib. marioz aristol. polipod. cū oximel. sgllitico. digesta vō mā enacnet per vomitū vel per ventrē cū cerapig. vel theodoricon emperistion: fiat fricatio circa pect⁹. det ad bibēdū decoctio galli veteris ellebor⁹ al. valz cū pulpa collogi. Spālā laxatiua sunt in h. casu: puocet vomit⁹ cū decoctioe se. ēē. ortulani: blete aneti: raffani. se. attritū: et modico de sglla. Jte in aq. ordet valde diu decoquant paruz de euforbio: et epithimo. istud laxat ventrē et puocat vomitūz in modico melle appositū. (Comedat.) ficus siccas: yuas pas. et panem coctum et bene fermentatum cū puluere anisi. carnes vulpis tal. bus sunt viles: et p̄cipue pulmo. pulmo enim vulpis in tali casu est specialis in deficcando et consumendo humiditates superfluas mēbroz spūalūz: et pulmōis: et simili h. yrcinus pulmo. Jura galloz decrepitoz. Jtem aues canipestres. Jtem lingua arctis valde vtilis est omnib⁹ patientibus asma de causa hūorosa. bibāt vna subtilia aromatica: in parua tamē quatitate. dūz vō comederint parū vel nihil bibant. Sz tūc quādo aderit sitis. balneum semper euitent et somnū diurnum. Sed neq. stas post cibum dormiāt. fugiant oia grossa viscosa et flegmatica. ¶ Si autē passio ista pueniat ex catarris: istos opz curari cōfortando caput per euaporationes et maturationes et cōsumptiones reumatuz et mundificationē capil. Sciendū tamē q. catarrus ex debilitate cerebri nūq. curatur. Jte studeas vt hūor descendens attrahatur ad opposituz et diuersum. Dis expletis veniēdū est ad p̄sumēdūz humores spūalūz. ¶ Si aut passio ista sit pp spon diliūz dislocationē vix aut nūq. curat: apponatur tamē super locuz emplū de pice et pil. leporis: qd. etia valet in colta fracta. ¶ Si aut sit pp opilationem nervoz apponant emplāstra dissolutiua: et iunctiones. Si sit ex p̄plexionis malitia necia est alteratio in oppositū et talia que virtutem motiūz lacertoz confortant: sicut dicit auc. ¶ Oportet intelligi: ponit causam finalem (quozilū ber instrumentozum). anbelitus instrumēta sunt cā nāles et fistule pulmōis: et ipse pulmo et arterie (doloz eoruz) pulmo talis est diffio. asma aliud adest ex p̄pā pas.

fiōne spūalium: aliud est ex passione membrorum vicinā-
tium: deinde sequit̃r subdiuisio. asma ex passione aliud
propter membra superiora: aliud ppter inferiora: et itez
vtrūq; multas recipit subdiuisiones. Scias autem qd i
flatio stomaci vel apostema vel cōpassio aliorum mem-
brorum vicinantiuz comprimunt spūalia: et ideo non pos-
sunt sufficēter dilatare: vnde difficultas est anhelandi:
vnde fit anhelitus paruus spissus: paruus qz pulmo par-
dilatur: spissus vero vt recuperet per frequētiā qd am-
fit in quātitate. Idem faciunt vlcera pectoris vel pāni-
culorum: qz natura non audet illū pulmonez cōfricare:
neq; allidere ppter dolorem (alto anhelitu). i. recto: qz
tunc minus male se habet qz supini iacentes vt parebit
inferius (fit autē tribus modis) h inuitur alterius mē-
bri diuisio: qm asma vlt fit a cāteriori vlt exteriori: ab i-
teriori: vel a nāli dispositione vel ab inaturali: a nāli: vt
si pectus hēat naturāl angustū: ab inaturali vt a causis
supradictis: vñ dicit̃ (ex angusto spacio pectoris) suple a
prima creatiōe: (fit in apātib⁹). i. siue ex apātib⁹ et. vlt
potest legi de angusto spacio pectoris ex apātib⁹ sicut le-
git̃: qd vt velle lra. Sed tūc aliter superius est dōs. (que
vtrag⁹). i. angustia pectoris: et angustia viāz. i. gutturis:
vel cānaliuz (pectoris tñ mouētur ad inferiora: itēdit
dicere qd in hoīe bene se habēt pectus tñ mouet in pre-
inferiori vbi est cōcauitas in qua clauditur aer suffici-
ens reprimere calozes cordis et tñ inferius dilataf. pul-
mo: illa vero cōcauitas inferior minorat: et comprimit i
predictis causis: vnde iāz nō potest aer ibi sufficiens p-
neri: nec in ea pulmo bñ dilatur: et ideo opz totum pe-
ctus moueri: ppter h erectus oportet ipsū manere nō
cōpressus: vnde talis dispositio appellatur orthomia ab
orthos qd est rectus: h etiā potest cōtingere in sanis in ni-
mio exercitio vbi calor fit imoderatus: ppter h aer in-
ferioris cōcauitatis nō sufficit: neq; tñ pulmo inferius
dilataf: sed superius et inferius et similiter totum pectus
mouet. cū ergo ita fit anhelitus paruus et spissus: et sic fit
orthomia a causis primitiuis: vt in canibus et equis cur-
rentibus: (potest aliāde) h ponit aliā cām denominationi-
nis orthomie: cum infirmus ponit diuisionem ortho-
mā causa interiori (ex defectiōe virtutis moriue) puenit
qz lacerti pectoris non bene dilataf: neq; constringit̃r
et ita fit grauis anhelitus: vel p. i. infirmitate. vel ex
cōstipatione cānaliuz: suple vnde non possunt spūs mo-
tū transire ad mēbrum ad bene mouendū ipsū: vnde
grauis anhelitus (ex mala cōplexione totius corporis et
lacertorum cōstipatione) h facit aut humor grossus:
aut ventositas: aut apā (que aliquādo omnia tria). f. di-
cta ventositas: humor. apostema. (h tria pueniētia vix
curantur) tertiū membrum diuisionis. f. ex nimio calo-
re ponetur inferius. (Si non excreauerit timēdū erit.)
Si enīz eadē materia presens nec aliqd expellatur p-
mitur de virtutis defectu: et ita de subita suffocatione.
(Sed magis attrahere.) qz fit in dilataōe: humores. n.
absentes nō generant fumositates multas: vnde cor op-
primatur: vnde non indiget multa constrictiōe ad ex-
pellendos fumos: sed magis indiget dilataōe ad aera
attrahendū vel per qd signatur mala complexio calida
sine humoris vitio: vnde per h totū inuit aut. tertiū
mēbrū diuisionis vbi dicit̃. (Si anhelitus veloci alienū.)
i. innaturales: paruus: h signatur qd calor naturalis exti-
guitur: tardus h signat naturā defectam. (Si passio ex
membris.) Regula est generalis qd mēbrum mandās
prius est curandū qd illud cui mandatur: nisi forte malū
accidens plus timeamus siue desiccantibus: semper ca-
uendū est ne materia ingrossetur per partiū subtiliūz

consumptionē. Si enīz indurata sit nō potest postea re-
cipere curaz. similr nimia dissolutio timēda est ppter ti-
morez suffocationis (medicef prout diximus: intelli-
ge sicut supius in cura peripleumonie et empimatis. (fi
ex cōplexione ea.) In h casu partibus pueniētibus fiat
flōmia: deinde digeratur mā cum oxizacca. deinde eua-
cuetur cum catartico impiali: et postea sequatur stupha
cum herbis frigidis: et detur opiata sicut est rubea troci-
scata: fiat etiam gargarismus cum decoctione radic. liq-
ri. iuuibe. et sebestē et viol. vel prunis. (Si complexio sit
frigida.) In hoc casu nō fiat flōmia nisi corpus sit val-
de plectoricū: sed primo digeratur materia cū decoctiōe
saturegie lenistici. yreos. prassij. yfopi. liquif. et enule cā-
pane. digesta mā purget̃ cū yerap. cetera parēt p pdcā.

De pleurefi.

Lap.

XII.

Sanguis augmentatus et cū interiori ca-
lore corporis feruidus capiti ascēde-
tem fumū mittit: q cuz inueniat clau-
suram capitis et poros opilatos non
permittitur exire. deinde calefit morās i capite
cū cerebri calore dissolutus redit ad inferiora
corporis sicut videm⁹ i humectatiōe fumi bal-
nei. q fumus cū recta penetrare nequeat redit
ad iferiora. **C** Si aq a capite distillat ad dya-
fragma caliduz apā gnāt et ideo fit pleuresis ve-
ra. si i lacertos veniat vel carnes q sunt iter co-
stas pleuresis nō vera dī. **C** Pleuresis vera
h3. ppria signa. sicut febris duritiē: eiusdē p-
tinationē pūcturā in latere pibentē de latere
in latūs se mouere: tussis pūnuā et anhelit⁹ or-
thomiā quā facit pleureticus pp nimīū dolo-
rez lateris et morbi cordis vicinitas duritiē fe-
bris cām facit orthomiā. i. lōgāz respirationez
facit pleureticus pp nimīūz dolore lateris. pū-
cturā lateris: qz mēbrū nervosus subtilē h3 sen-
sus pp colligāriaz cerebri ad nervos: continui-
tas tussis: qz mā apātis ē in trabētib⁹ spūs mē-
bris cū aliqd opilat vias spūs: adinuat se natu-
ra vt euz tussī qd impedit expellat. Magnitu-
do anhelitus est sibi: qz instrumētū spūale di-
gnius. i. dyafragma. morb⁹ occupauit. **C** Se-
pe pleuresis inuadit hoies calide et hūide pple-
riōis: i vere nāliter: i hyeme accitāl. **C** Pleu-
resis nō vera hec h3 signa. grauitatē lateris si-
ne tussī: nullū sereatū emittit: qz morbus extra
spūs instrumētū existit. locus exterior manu ta-
ct⁹ dolore parit ifirmo. Aliqñ extra appet tu-
mor. **C** Plurima pleuresis ex puritate nascit̃
sanguis. Aliqñ ex sanguie calo et colerico. ali-
qñ grosso et mellico. aliqñ hūido et flātico. ali-
qñ ex oib⁹. aliqñ ex qbusdā hūiorib⁹. **C** Intel-
ligit̃ ex colore sereat⁹ ex quo hūiore sit morb⁹.
si sit rube⁹ signat sāguis. si citrinus signat. co-
rubea q sanguini dñat. si niger sanguis in cen-
sioēs vel co. ru. signat pcrematioēs: et in cole-

De egritudinibus

ram nigram cōmutationes. si albus signatur esse flegmaticus: alijs adhuc modis h̄ pos-
sit discerni: si materia sit solus sanguis: corp⁹
plenus erit: humide tussit. parū sitit. Si mate-
ria sit colerica corpus erit maciduz: tussis sic-
ca sitis nimia. si melācolica corpus asperū. pul-
sus subtilis et tardus: vrina plūbea. si flegmati-
ca est tussis humida: parū sitit. si cōposita erit:
screatus erit coloratus fm̄ cōpositiones suas
et sit infirmi qualitates erūt melācolice: et lau-
dabilior est color subrubens. i. sanguineus in
screatu. sanguis enī esse signat: sanguis enim
dignior est oībus et amabilior nature oīibus
alijs hūoribus: obediētiōr enī est sue actiōi:
et ad digerēdum faciliōr. aliquādo screatus in
initio morbi est sicut die. iij. vel. iij. vel. vij. et le-
uitas materie signat: facile morbus dissoluit:
maxime si screatus sit parvus et levis et iūct⁹:
cito exiens. in vna tussi vel duabus. Aliquādo
screare moratur ex grossitudine materie: et sua
durtia inobediēte nature: vnde morb⁹ desi-
gnatur gravis: et eiusdē diuturnitas. Or si hu-
iusmodi screatus qualitas est multa tussi ere-
at et angustia et fortiter infirmus tussierit: de-
fectio virtutis signat et pigritia sui. Neq̄ sum⁹
incerti qz morbū virtus infirmi pati non pos-
sit. sufficiunt ergo signa pleuresis: opz medici-
nam subsequē. ¶ Si ergo videamus q̄ aposte-
ma dyasfragmatis sit sanguineus si sequantur
t̄ps: etas: cōsuetudo: et virtus infirmi festine-
mus vt de basilica vena minuiamus de latere
vbi infirmus patit ante qz augmētetur: maxie
si dolor ascēdat vsqz ad fureculas: qd̄ i picono-
reon precipit hypo. cum loca superiora lateri
doloroso sunt colligata basilica vena incidēda
erit: si inferiora loca doloroso lateri in dolore
sunt colligata farmacia est dāda: si infirmus sit
virtuosus non est cura alia adhibenda q̄ que
in flōmia precepimus obseruanda. sed flobō-
tomandus est maxie si sit sanguinea morbi spe-
cies: vnde si virtus d̄fecerit nō oportet flōma-
ri: sed quāto magis possumus virtutez custo-
diri: flōmia enī est molestissima cū defectiōe
virtutis: oportet ergo epithimata queri et ca-
thaplasinata acuinē sanguis mitigantia et dis-
soluentia: sicut sunt malue. viole radicē. ordeū
mundū in aqua coctum et colatum cum oleo
viol. mirtuz: deinde pāni linei subtiles infun-
dātur et loco dolenti superponantur frigidi si
t̄ps caliduz sit: tepidi si t̄pus frigiduz sit. Si
febris nō adeo sit fortis parū est admiscendū
camomileo. cūz ptisana nutriendus est: et cum

zucca. si febris sit fortis et dura egestio cūz sy-
rupō viol. si febris mollis sit et tussis fortis sit:
dande sunt iuiube. liquir. se. cito. cocti. In fine
diei demus micas panis lotas i aqua cū amig-
daleo et zucca. si infirmus in consuetudine ha-
buerit multum comedere dū sanus fuerit: ne-
qz hec diēta ei suffecerit: dentur sibi cucurbite
malue. crisolocāna cum amigdaleo: et si dies
sit prenunciata omnia cibaria sunt retrahenda
preter ptisana: et micā panis danda t̄m. si tussis
sit fortis detur syrupus iuiubinus: et pill.
quas in tussi ca. diximus sunt dande. Si sit sit-
prieus eius natura est humectanda cum mā-
na. cassia. et similibus. si materia sit acutissi-
ma et colerica cathaplasinata frida mollia pa-
rum dissolutiua sunt faciēda: sicut de radice
mal. vio. sandali al. ordeī farina: corticibus cir-
cur. omnibus pistatis et cum succo semperui-
ue distemperatis. vel cūz succo portul. et oleo
viol. si sit stipticus mollificanda natura est cū
succo cucur. māna. melle viol. cassia. multuz
cauenda est mollicies nature in h̄ morbo: nisi
cum multum sit necesse: hunc enim morbum
solet sequi semper solutio ventris que vir po-
test constringi. ¶ Si tussis sit cum constipa-
tione ventris: viola danda est et manna cum
aqua vbi iuiube sunt cocti et syrupus viol. que
dicturi sumus. si egestio temperata fuerit ma-
ne demus psillium cūz succo maligrana. dul.
et syrupo viol. et parum olei viol. post. ij. ho-
ras ptisanā cum amigdaleo et zucca. In fine
demus vuas et malagrana. fugenda. vngat
locus cum oleo viol. ro. cera al. dragagan. si
militer faciēda sunt cathaplasinata de psilio
et portul. et oleo viola. ¶ Syrupus viol. va-
let pleureticis: et calori pectoris: tussibus sic-
cis: et in initijs ptificis. R. viol. dragagan. se.
citoni: ordeī mundi. se. mal. cucur. cucu. añ. 3.
vi. iuiube. 3. xx. omnia in. iij. lib. aque cucurbi-
tine vsqz dum redigātur ad medium: cola po-
ne succari lib. i. et fac syrupum. ¶ Si materia
morbi sit ex sanguine humido et flegmatico vt
grosso et melancolico oportet superponi loco
h̄ cathaplasinata. R. se. lini. 3. iij. malue radi.
3. iij. fenugre. ordeī mundi. añ. 3. ij. fortiter co-
quantur atqz colentur: et post camomileo ap-
ponatur et spongia ibi infusa dolenti loco su-
perponatur: et milium et sal assum superpo-
natur in saculo vel camomileon. anctum. mel-
lilorum. se. lini. fenugre. malua. ordenz oīa pi-
sta. cathaplasina facito cum camomileo. san-
sucleo. ¶ Si tussis sit fortis detur yfopus cū

melle ro. vel pafficus fup⁹. dent elaria 7 me
dicia i frida tuffi data. ¶ Si morb⁹ in declina
tione fit fapā demus 7 mellicratū: vngat cuz ca
momileo. anctileo. dānilco. Hurriedus est cū
ciceris iure 7 amigdaleo.

¶ Cap⁹ istud est de pleurefi qd est apostema in costis su
pra dyafragma. vel sub dyafragmate dextrozus v⁹ fini
strozus: vnde pleurefis quedā est vera: quedā est nō ve
ra. dicit autē pleurefis vera apa in dyafragmate fupius
vel vbi dyafragma costis cōiungit: hēniz est in lacertis
costarū superiozū: siue sit a dextris: siue sit a sinistris.
Pleurefis nō vera dicit apostema in lacertis costarū in
feriozū vel in loco vbi dyafragma costis inferiorib⁹ cō
iungit: corpus. n. cōponitur ex. xliij. costis. xij. sūt fup⁹
dyafragma. vnde dicit metafrenū. x. xij. inferius. Dicit
tur aut pleurefis nō vera: quādo nō totaliter est interi⁹.
sed declinat ad partes cutis: ita tamē qd sit sub dyafra
mate a dextris siue a sinistris: sicut dicitur est. ¶ Signa
autē pleurefis vere sunt. v. p⁹imū est febris acuta fortis.
scōm est dolor lateris pūgitius in costis fupiozibus in
terius. tertiū est cōstrictio anhelitus: vel difficultas. 4^m
est tuffis. quīū est pulsus ferinus diuersus durus. ppter
extēfionem pāniculi. Sed in pleurefi nō vera febris nō
est ita fortis: qz apa remotus est a corde: pulsus non est
durus s; magis mollis neq; ferinus: dolor lateris nō est
pūgitius: sed magis grauis vel extēfius: neq; tuffis
adeft: que si adfit nihil expuit: pteca si tangat locus sen
tiet exterius dolor 7 apa: 7 ptecipue si declinet ad partes
cutis: ita tñ qd sit sub dyafragmate. ¶ Sciedū autē qd
aliquādo dolor est circa costas interius vel exterius in
febzib⁹ ex sola v⁹ofitate absq; apa: 7 frequenter pp h
opz vt recurratur ad signa pleurefis. ¶ Itē sciedū ē qd
inter apostema epatis 7 pleurefis magna est similitudo
7 ppter h inter illa assignāda est differētia. p⁹mū ergo si
gnus distinctiū est: quoniam in pleurefi pulsus est durus.
In apate epatis mollis. 2^m est qd in pleurefi est dolor pū
gitius: in apate vero epatis magi aggrauatius. tertiū
qd in pleurefi tuffis est humidā: in apostemate vero epa
tis sicca. quartus est qd si apostema sit a pte fime epatis
egēfides sunt sanguinolēte vel quasi loture carnis. Si
a parte gibbi sentit acuitas ad modū lime nouacularis.
In pleurefi nullū istozū est. Signus etiā est in vrina.
In apate epatis est valde turbida. spissa. sanguinolenta.
In pleurefi vero nō: vltimū aut signum est: qd apostema
epatis est cū fedo colore faciei 7 plurima corporis exte
nuatiōe. ppter defectū nutrimentū: in pleurefi autē nō.
¶ Differt autē pleurefis a peripleumonia: qd in pipleu
monia maior est cōstrictio anhelitus 7 dolor aggraua
tius in dextro latere nulla adeft pūctio: qd pulmo non
est mēbzūz sensibile. Itē in peripleumonia dolor sentit
in dorso 7 inter duas spatulas: in pleurefi nō. Itēz adeft
rubedo vel citrinitas in maxill in pipleumonia. in pleu
refi nō. Itēz in peripleumonia leuius iacet fup⁹ dext⁹
latus vbi est apostema: in pleurefi vero e⁹. pōt iacere su
pra latus apatū. In peripleumonia etiā lingua rubescit
multū in principio: sed postea nigrescit. ¶ Pleurefis qd
daz est de sanguine: quedaz de colera. raro de flegmate.
rarissime de melia. qd grossus humor raro spissitudines
pāniculi penetrat. Juxta illd. Acide eructates nō valde
pleurefici fiūt: peripleumonia e⁹ magis fit de flegmate
vel melia. qd pulmo est mēbzū valde rariū: spongiosus 7
porosus: 7 iō magis penetrat ab humore grosso siue fit
flegmaticus: siue melicus. Sed dyafragma 7 panniculi
ipsius duri sunt 7 bene cōiuncti: 7 ideo nō potest subin

trare grossus humor: s; rarus 7 subtil: vt colericus 7 san
guineus. Itē pleurefis mutat frequēter in peripleumonia:
nā: pipleumonia i pleurefis raro. Itē pleurefis sinistre
partis deterior est qd pleurefis dextre partis. Itē pleu
resis sinistre partis multoties i pipleumonia mutat. peri
pleumonia in pleurefis nisi raro. Itē pleurefis accidit in
vere frido 7 sicco: 7 pp potū aque fride: 7 pp multā reple
tionē hūozū. ¶ Cū g omne apa qd curat: aut resolutur
mā diffusa: aut idurat: aut maturat 7 in sanie puerit. cū
pleurefis sit apa: sequēs ē vt aliquo istozū modoz termi
net. Si g mā sit obediēs 7 virtus sit fortis pleurefis dis
soluet 7 mā disperget 7 trāfbit i sudorē vel vaporē: vel
per fluxū sanguis: 7 maxie 7 pleurefi vere i. 4. die. v⁹l. 6.
vel. i. 4. si nō sit iterficiēs. Induratio vō v⁹l sanie cōuer
fio maxie 7 pleurefi nō vere. Illa g puerit i sanie. v⁹l in
zo. vel in. 40. vel i. 60. dieb⁹: sicut h⁹ ab Dyppo. in p⁹osti.
vbi dicit qd si sanies p⁹monis i pleurefi non plene mūdif
cat i. 40. dieb⁹ ab initio spūi saniofi: corrodit p⁹monē 7
puertit i p⁹stis. ¶ Cure at istozū apatū optie dētermina
tur ab Dyppo. i regi. acutoz. vbi docet fieri flōmā v⁹l da
re me⁹ laxariū: v⁹l euapo⁹: cognita g pleurefi siue vā
siue nō vera: ab initio fiat euaporatio: qz mā pauca forte
resoluet 7 mā sicca colerica: fiat euaporatio de reb⁹ hu
midis: 7 i alyf f⁹m d⁹riū: qd si nō sufficiat: sequit cūo sic in
pleurefi vera p flōmā: que cognoscit p ascēsum doloris
ad firculas: qz illa maxie ē de mā colica. In pleurefi vō
nō vera p farmaciā s; mādatū Dyppo. istud tñ antiquo
rūz: qz corpora moderna molliora 7 resolubilia sūt:
tūc⁹ est qd fiat clistere euacuatiū. v⁹l ē flōmā: s; dolor
nō ascēdat: s; descēdat magis. Si g flōmā fieri debeat:
fiat i p⁹n⁹ in pte oppo⁹ lateri vbi ē apa. Jnde. ij. die v⁹l. ij.
anteq; pfirmatū sit apa. Sic. n. diffgit mā apatis. Sed
pfirmato apate magis fiat ex eadē pte: qz tūc opz mām
ab eodē loco extrahi: ab exteriori vō fiat inunctiones 7
empla māz resoluētia: dū ad huc ē in p⁹n⁹ v⁹l augmēto: sic
de canomilla 7 abfinth. aneto 7 alyf diure⁹ cuz melle:
Inunctio fiat cū oleo canomileo. Inuētiōes tñ sunt su
specte: qz opillatū sūt poroz. In statu vō ponant matu
ratiua: sic empln de fe. lini. fenugre. farina frumti. v⁹l ra
dice altee. diēta vō sit vt docet Dyppo. 7 Lōstā. ¶ San
guis augmētat⁹. Itē dicit dicere qd plurim⁹ sanguis ebulli
liēs perit fupiozā. Postea p modū reumatis dscēdēs ite
rius collectōes faciēs apa: deide pleurefis. Sūt at mte
alie cāe apatis qd sanguis ascēdēs vel descēdens postea.
(Si i lacert) docet pleurefis diuersificari s; diuersita
tē locoz: vbi colligit⁹: qd si sit sub dyafrag⁹ v⁹l i carne iter
cutē 7 costas pleurefis ē nō vā. Si fup dyafragma 7 i pā
niculis pleurefis ē vā. ex eadē mā diuersa i spē gnāntur
apata. Ira p pdicta satis pz (pleurefis nō vā bz signa) qz
mā nō p⁹inet i spūa⁹ v⁹l sub dyafragmate: v⁹l p vētrez:
v⁹l p vrinā bz magis purgari (melior 7 laudabilior). S; z
cōtra: vt dicit Dyppo. i p⁹osti. rubeū spūū oino molestus.
Solo Dyppo. intelligit i peripleumonia. h logē in pleurefi:
U⁹l alr. hypo. itelligit de ruptura vene v⁹l corrodīe i pul
mōe. h vō ex sola nāe expulsiōe (ō latere vbi ifirm⁹ S; z
ptra. h sanguis v⁹l trahi ad illā pte. qd meli⁹ eēt ad opp⁹
vt mā collectōis spargeret sic solet fieri i ceteris apati
b⁹ exceptis excipiedis. Solo h logē fluxu cessāte 7 apa
te iā pfirmato: qd ē i fine augmēti 7 i statu. In p⁹n⁹ tñ 7 in
augmēto s; opp⁹ erit faciēda flōmā (farmacia ē dāda.)
h respicit qd d⁹ i regi. acutoz. p. istd tñ antiquū ē: neq; aliq
mō d⁹ fieri. S; solū clistere v⁹l flōmā si sit pa. fort⁹ opz
ergo epithi. i. inuētiōes: v⁹l emplatiōes (cattha⁹) In sta
tu tale empl⁹ ad maturādū pleurefis 7 i pipleumonia. B.
ficus sicca dactil. yuas passas. ista bene cocta pistētur.

De egritudinibus

Deinde cum assungia porcina veteri: farina tritici. se. li. ni. fenugre. misceant. illud mitigat dolorem et maturat apostema. In pleuresi vero ponat supra latus. In pipleumonia supra pectus et super spatulas: alio loco huius ponunt pastam de farina tritici cum pulvere baccarum lauri: dade sunt iuuib. De his fiat sirupus (prenuciatus) .i. indicatus ne signa digestionis impediatur (quas in ea. tussi diximus). s. pillul. sub lingua teneatur. Et manna decoquantur viole et pruna colentur: in colatura illa resoluat manna. h. n. infundit irrigat intestina: multum valz in omni fe. de ma. ca. (cum melle) melius est cum zucca. (maligra. dulcis) non acetosi. qm. omne acetosum in pleuresi et in peripleumonia malum est (parum olei viol.). h. non deuteriterius: s. exteri? fiat illinitio. (amig.). i. lacte amig. (cum oleo viol.). cum oleo liquefac ceram al. deinde appone puluerem dragagam. gummi arabi. et facto vnguento vngue cum melle ro. melius est zucca. ro. sed h. dicit ad sanandam mudificandam. vel prassu syrupus. illud non fiat quando nimis est calidus. sed emplastra mudificatus et abster sua supra pectus et latus ponant (sapa). i. vinum dulce h. fiat in dulcedine rupto apostemate: h. n. iuuat sanandem exteriari vt docetur in regimine acutozum.

De tremore cordis.

Lap.

XIII.

In Remor cordis ex humiditate est coadunata in circundantibus cor pelliculis. h. morbus fit sanis et infirmis subito cum hec humiditas infuit cordi. Si humiditas sanguinea vel colerica sit fit cum tremore cordis et calor et sitis et altus anhelitus inest. Si ex grosso sanguine et melancolico fit timor et tristitia et pigritia sine siti: alio quando fit cardiacus morbus cum necessaria cordi minuantur: sicut sanguis subtilis et clarus ab epate egrediens: qd. intelligimus in epate: vel in locis vicinis infirmantibus sicut in stomacho. Aliquando humores coadunantur in stomacho acuti. pigrescentes fortiter: unde morbus cardiacus nascitur. Cor di ergo medicemur cum h. membrum sit dignius: consideretur ex quibus sit humoribus. si sit ex sanguine vel co. basilica vena est incidenda. si tempus. etas. consuetudo conueniant etc. Si non: scarificemus vicina loca. demus catarticum ex cassia. iuuib. prunis. oxifenitia. viol. et similibus: detur boraginis succus. scariol. maligra. In aquam bibendam syrupus iuleb. ponamus sapam maligra. oxizaccaram. Nutriamus cum cibis bonarum qualitatibus: sicut edulorum. pullozum cum malisgra. zucca. aceto. aqua ro. cum camphora et similia. Si cardiacus sit ex malis humoribus melancolicis. electuaria purgantia demus: quibus sanguis purificetur sicut yera. S. fortissima. stomachico maius: catarticum epidimari. Sepe dentur epithimata et antidota odorifera. s. scilicet muscate. B. yamargariton. socurgene. et similia. vinum odoriferum. mellicratum aromaticum. sepe temperato balneo vtantur. postea tyriaca maior detur vel muscata. vngatur pectus cum calidis et odoriferis oleis vel vnguentis volatilia calida et ad digerendum facilia dentur cum aromatis cocta. Si cardiacus ex diminutione sit nutriti ab epate cordi venientis et epas inueniatur infirmus epas prius est medicandus: vt in priorem redigat sanitatem et virtutem. Sed si ex stomacho sit. purgandus est stomachus ex acutis humoribus cum vomitu et catartico. s. de alo. vel absinthio mirabol. citri. vel succi vuarum agrestium cum mirabol. vel succi maligra. cum mirabol. A foris vngamus cum sandalis: farina ordei. cinere ferrarij. corticibus cucurbitae. aqua ro. et similia. Puluis Jo. dam. valz cardiacus. R. floris orni. i. lingue oscelli. 3. xv. alumis scissi. 3. v. cacabze. al. carabe. coralli. gēme. petre armenie. añ. 3. v. coriandri ass. 3. v. spodij. ro. gallie. añ. 3. iij. ligni aloes. 3. vij. fac pul. dās exagii. i. cum odorifero vino. vel oxizaccara. Alio. R. boragi. se. portul. añ. 3. vij. coralli. cacabze. vel carabe. añ. 3. ij. gemme. alumis. ciperi. añ. exagii. i. se. basilic. sandali al. et ru. gallie muscae. terre armenice. serici puri et crudi. añ. 3. ij. et seminis tantumdem zuccari. quante sunt et alie species. fac pul. et da. 3. ij. cum succo maligra. vel odorifero vino: vel oxizaccara. Aliud. R. rose spodij. añ. 3. v. se. portula. 3. x. ameos. succi bedegar. zedoarie. dozoonice. serici. masti. gēme. cacabze. vel carabe. coralli. añ. 3. iij. musci. quadrantez. i. zucca. quantum omnes alie species: fac puluerem et da exagii. i. cum aqua frigida. valz in initio melancolie et cor confortat. Alio. R. berberis. ro. spodij. se. portul. boragi. añ. 3. iij. terre armenice. se. basilic. añ. 3. ij. ligni aloes. gariof. añ. 3. i. olei ro. quod sufficit. zucca. quantum omnes alie species: fac pul. da. 3. iij. cum succo maligra. accidi. Syrupus valet cardiacus cum caliditate et siccitate. R. succi prunorum maligra. accidi. mali citonij accidi. añ. lib. i. oxifenitie. lib. p. fac syrup. Alio valz cardiacus. timido. spleneticis propter stomachum et cor. R. spice. cinamomi. alithei. zodoar. et deronice. añ. 3. ij. cortic. pomi citri. 3. p. aneti. se. exagii. i. fac pul. da. 3. i. cum vino. vbi boragines fuerint posite. per mensem vnum bibat.

Laplum istud est de cardiacis passionibus. Sciendum ergo quod humiditas frigida vel grossa vetustas quique colligitur circa cor. quorum collectio ad cordis constrictionem sua frigiditate operatur: cor vero sua caliditate aptionem intrat et dilatationem: ex his contrariis ergo causis fiunt contrarii morbi.

Sciendum ergo quod humiditas frigida vel grossa vetustas quique colligitur circa cor. quorum collectio ad cordis constrictionem sua frigiditate operatur: cor vero sua caliditate aptionem intrat et dilatationem: ex his contrariis ergo causis fiunt contrarii morbi.

tus et tremor: unde si apponatur manus supra regiones
cordis: sentit tremor cordis cum saltu: propter hoc appel-
latur cardiaca tremor. Item aliquando colligitur circa
cor humiditas calida colerica: vel fumus acutus: unde
resoluitur humiditas circūquaq; et fit sudor continuus
in fircula et in pectore: et circa collum: et h̄ appellatur car-
diaca dyasē: ex h̄. n. segtur defectio pati^o et nimia ex-
tenuatio: sic ergo fit quedā passio cardiaca d̄ frigida cā.
quedā de calida: vtrūq; tñ istoz bz fieri a causis pri-
mitiuis antecētibz: vt a causis remotis. (Causē p̄-
mitiue sunt accētia anime fortia et dolores et potus ve-
nenosus: morbus serpentis et alie permutatōes exteriores
per quas humiditas supflua aut frigiditas cor attingat.
Causē vero antecētes sunt morbus consimilis cū mā
vel sine mā: vel officialis v̄l cōis que sunt in solo corde:
vel in regiōe solius cordis: vel in toto corpore: vel i mē-
bris circūstantibus: sicut in stō vel epate: vel splene vel
matrice. Morbus ergo sillis cordis et alioz mēbroz cō-
similiuz sine mā: aut erit caliditas: aut frigiditas et sic d̄
alijs. Cum mā vero aut erit sanguinea: aut colerica: aut
flegmatica: aut mellica: aut ex his oibz mixtis: h̄ autēz
passio frequēter in febribz pestilētibz reperit. (Si
gna huius pas. sunt diuersitas in pulsū: et inordinatio. que
pas. si sit a caliditate: pulsus adest durus frequēs: et inflā-
matio et sitis: et cetera signa caliditatis. Si aut a frigido
vel siccō aderit tristitia et sollicitudo et similis pulsus du-
rus. Si ab humiditate pulsus leuis et mollis: et totius cor-
poris habitudo humida. Causē primitiue ab indicio pa-
tiētis vel assistentiuz sunt manifeste. Si fiat a toto cor-
pore mala accētia satis manifestat. Si autēz fiat a pul-
mone per malitiā anhelitus signat. si a stomaco per nau-
seas vel abhominatōē: si ab epate per mala accidētia
ipsius: et sic de alijs mēbris. (In cura autem istius pas-
sionis diligēter est operādū: qz si continet et non cōfor-
tetur cadit in sincopiz: et deinde in mortē. Si ergo sit ex
mala p̄plexione absq; materia: qd satis cognoscitur per
habitudinem extenuatam et sintēsis: sicut accidit i pri-
sicijs. In ista cum alteratiuis et confortatiuis. In frigida
vero cōplexione offerrātur aromata calida: vt ambra.
crocus. cassia. lignuz aloes et silia: et elaria: vt diamarga-
riton. dyantos. pliris. et inunctiōes oleozum calidorum
aromaticoz circa pectus. In cā vero ca. offerantur aro-
matica frigida: vt sūt sandal. ro. viol. cāphora. Inunctio
fiat cūz oleo ro. circa pectus et volas. viol. et rose ponant
in aqua ro. calida. deinde collecta mucillagine fiat illi-
nitio circa pectus et supra cor. (In cā vero humoralis i-
nitio cū euacuatione. sicut docet viaticus: facta vero
euacuatione fiant alteratiua sūm modos p̄dictos princi-
paliter inspiciēdo mēbruz illud a quo cā habz oriū. pro-
bat autēz Auiē. qz multis prodest potare in tremore cor-
dis de succo amoglose in nocte quādo vadit dormituz.
Silt̄ valet cūz lacte dulci sumere puluerem gariof. silt̄
valet puluis sambuci si cūz aqua frigida cōtra calidam.
cūz vino cōtra frigidaz: et h̄ fiat multis diebz: sēp vtaf
aromaticis spēbus cōtrarijs cause unde fit morbus: et sy-
rupis electuarijs et dieta pueniēte. (In ca. calida vta-
tur pane recēte infuso in aqua ro. et in aqua apponat pa-
rus de vino aromatico. Silt̄ iuuant poma et pira et olea
de cucurbita. bliti. et spinarchia. Si sit sine feb. comedat
pulos et aues minores et de extremitatibz aialium et lac
acetosus: emplastra etiā facta de sandal. et ro. spodio ra-
sura eboris. viol. nenuf. et cāphora et silibz multū pdest.
(In causa vero frigida cōuenientia laxatiua sunt ex
mirab. indis: et kebul. et epithimo lapide armenico. For-
tatiuz vero precipuuz est lignū aloes et ambra: et elaria

supradicta: et cōfectiones aromaticę: vt est gallia musca-
ta et similia: dicta vero vinuz bonuz aromaticum: deco-
ctio cicerū: pulli colūbini et aues campestris et extremi-
tates animalū et lac acetosus. (Tremor cordis) ex hu-
miditate vel ventositate (subito fit.) humiditates. n. in
spūalibus existētes cito perueniūt ad cor: aliquādo car-
diacus fit morbus) cū necia. i. nutrimentū: qz sanguis nō
generatur in epate: vel propter fortem opilationem in ve-
na profunda que est inter epar et cor. (qz intelligimus)
.i. causas cuius morbi intelligimus esse ab epate. s. defe-
ctuz coctiōis. vel aliter pōt legi (qz intelligimus in epa-
te). i. quez sanguinez intelligimus ab epate: cūz deberet
ad cor trāsmitti: qd est propter opilationē (circa loca vici-
na). i. sub māmilk. vel ponatur vētofa retro inter spatu-
las (oxifenitia) māz ponit colagogi (catarticiuz epith.)
.i. de epithimo. (selit̄) opiata est s; nō ē in vsu (cū mu-
scata). s. gallia (vinuz odoriferum) h̄ purgant meliam.
(mellicratū) h̄ est pignētuz (balneuz) ad infusionē me-
lancolie (tyriacaz) h̄ est cōtra venenū et destruit meliaz.
(cū calidis oleis) sicut muceleon. (epar prius rē. cum
est mēbrum mandans (cum vomitu) de mediana corti-
ce sambuci vel ebuli. (absinth.) qz mundificat stōm a
ca. et frigidis humoribz. (cinere ferroz). i. batitura ferri
vel limatura (lingue ofcelli). i. lingue anis. herba ē flo-
ris orni. quedā dependentie sunt ad modū cupularū
nuc. vel castanee. (alumis assi) illud tollat sēp (bede-
gar). pomū est asperuz. hi sunt fructus cuiusdam fructi-
cis (betōice) radi. cuiusdā herbe rotūde et dulcis qua ca-
remus. loco eius ponat acorus. (petre armenice). i. ter-
re armenice: vel boli. (De sincopi. Cap. XIII.

Sincopis est absolute defectio cordis
et coadunatio totius sue virtutis i se.
atq; ablatio fumi sui expellendi. Im-
possibile. n. est cē sincopiz sine passio-
ne cordis. (Fit ḡ diuersis modis. s. ex pleni-
tudine nimia: vel multa inanitōe: vel subita ca-
loris mutatione in frigidū: vel frigidi in nimia
caloris mutatiōe. plenitudo. n. fit v̄l ex hu-
moribus totius corporis vel solius stōi. vel inte-
stinor v̄l matricis. Si sit ex toto corpore mō-
stratur ex fatigatione: grauitate per omnia mē-
bra corporis. Si de stomaco cum diuturna
ymaginatione est ante oculos. ructatio. vom-
itus. dolor in proza capitis. Si de intestinis sit.
grauitas et inflatio melancolicis. dolor et pū-
ctura colericis: grauitas sine inflatiōe flegma-
ticis. Inanitio est ex nimia ventris solutione:
vel fluxu sanguis e naribus: vel vomitu: v̄l su-
dore. Abulicibus autēz a mēstruis: vel emo-
roydis. Quecūq; harū nimia est et fortis. cor-
pus dissoluit. mēbra aggrauat. calor natura-
lis extinguit. splēdor deficit: vñ necesse ē vt cor-
patiaf. Adutatio subita caloris i friditate po-
ros opilat. fumuz in interiori corpore claudit:
et calores naturales suffocat: unde cor patitur
et sincopis cōcreaf. Adutatio subita frigoris
in calidū corp⁹ rarificat: calorem nālē dissoluit:
vñ calor cōdis minuit et d̄ficat. (Aliqñ sincop-

De egritudinibus

pis ex anime accidētibus est: sicut subito timore vel gaudio. plurimū h̄ patiuntur decrepiti vel defecti: multi enīz horū cū subito timeant vel gaudeant in sincopim tendunt. Cor. n. eorūz cūz timeat nimis constringitur: et calor suus naturalis coadunatur et non dilatat: vñ patitur et deficiunt. In letitia dilatat cor subito et aperitur et calor naturalis suus in exteriora erit corporis: et ita deficit dūz refrigeratur. ¶ Aliquando dolor nimis sincopim sequitur: maxime si in membris sit sensibilibus: sicut in yleos videmus: he sunt sincopis cause et signatōes sue. cuius vnaqueq species suas medicinas habere videt. vñ sua medicina raliū erit faciēda. sed vnde fiat morbus in prius videatur: quo viso itēdū quid facere debeamus. ¶ Si sit ex plenitudine mitigādo sincopim aquam mittimus frigidam in facie infirmi. Stomachus perfricet: nares teneamus: crura ligemus: pēnam vel digitū in os mittamus: vt vomitus prouocetur. Cum defectio finierit h̄ modo medendū erit. Si plenitudo in corpore sit catarticus dandū erit: et pill. et omne qd̄ habundantiā illaz sentiat depone re. Dabit opimel et mellicratūz. opimel laxatiū. tyriaca. selite. socugene cum succo aneti et apij. Tibi dādi leuiōres sicut inra ciceris cū aneto. vinum subtile et clarum et purum. Si plenitudo sit in stomaco: dandus est vomitus dyatrion pipereon. et dyaciminū. si ex calidis sit humoribus refrigeremus cū sirupo et succis refrigerantibus. si plenitudo sit in intestinis maxime in inferioribus clistere faciamus sepe. ¶ Si sincopis ex inanitione sit. aqua refrigeretur in facie nares teneantur: stomachus perfricemus: manus et pedes ligemus. Si ex superioribus sit membris: sicut ex sanguine et naribus et vomitu. inferiora mēbra plus erūt ligāda: sicut crura. si in inferioribus sicut mēstrua et emorroydes. superiora mēbra ligent: sicut manus: deinde vinūz subtile detur et clarūz cūz aqua frigida mixtūz: vnde. S. omne defectiōnez ex inanitione mitigat vinū aque frigide mixtū maxime si ex acutis sit humoribus a stomaco et a sui pertinentia descendētibz. si infirmus doleat caput vel nimiaz febres habeat: vel calidū sit apostema i visceribus: vel mens sua alienetur. vinūz nullatenus detur: multūz enīz nocet. Item sincopis ex inanitione iuuat odorifera in naribus habere: sicut ro. mirra. mala cironia. vinūz mixtūz cūz sandal. et aqua ro. Sincopi transiente et iur-

mo in vigore pristinus redeunte causam sincopis laborem curare. Adedicabimur ergo medicaminibus que suo loco quibuscūq iam dedimus et quibuscūq iaz dabimus suo loco. Precipiendus est ex inanitione sanguinis nō balneari. similiter et in sudore. Intētio nostra est poros cōstipari et opilari et non rarificari. et mollificari. moliciendū est in loco vbi iacent stipticus et frigidus aerem curare vel attrahere: vt in domo aspergātur salices. mirre. vitū extremities. rose. et filia. yngamus cum oleo mirrino. ro. precipiatur quiescere i pace. Bil horūz iuuat hos omnes quibus in stō acuticurrunt hūores: augmentatur corūz dissolutio. quāto magis corūz claudimus poros. In huiusmodi dispōne sincopi subueniendū est ex inanitione. ¶ Sincopis si ex calore sit nimio. vel ex mora in balneo. vel ex aere itercluso: aq̄ frigida ponenda est in facie. Sunt etiaz iniube dande in aqua frigida. vinūz leue et subtile cūz aqua cadēz facies euoluenda in parte illa: vnde ventus fiat. ante facie eius cūz flabello faciamus ventūz. frigida et odorifera odorētur. demus mala gra. et medullas cucumeris. Dyascor. odores inq̄ cucumerz sincopi vili sumi sūt. ¶ Si ex nimio sit frigore oportet calefacere quātū plus possumus: cū vino muscatūz demus. tyriacā maiore: demus et mellicratūz aro. balnea odorifera et calida et aromatica adbibeamus. ¶ Si sincopis ex accētibus anie sit odorifera sibi faciamus odorare. cām morbi ingeniemur auferre et mētē et intētiōnez suaz in balneis occupare atq̄ in vinis odoriferis: et musicis instrumentis et similibus.

¶ Diffinitionem essentialem huius passionis ponamus sicut dicit Auiē. Sincopis est defectio virtutis morine et sensibilis sū maiorē sui partes. ¶ Vnius aut passio nis cā propinqua et imediata cordis est debilitatio: vel propter causam priuatam in ipso corde existentem: vel propter causam aliunde venientēz. ex h̄ p̄ q̄ sincopis aliquādo est a cā antecedēte vel primitiua a causa primitiua sicut a for̄ anime accidētibz: vt a gaudio supfluo et tristitia et dolore: et ab horribili fetore: sicut a cadaueribus mortuorūz et lacrimis: vel a loco et pestilentia aeris et similibus. Cause antecedētes sunt opilatio et ea que ponit viaticus: et vermes ad stomachū ascendentes: et subita mutatio de loco ad locūz materie: vt in squinantia pleurisi. et peripleumonia: quādo mē transferunt circa cor. Item ppter repletiōē cerebri: vt in appoplexia. Item propter superflūā repletiōem ciborum vel potuum: vel propter superflūā euacuationem: vel propter puncturam et morbum venenosorum animalium. Sed talia magis ad causam primitiuam sicut timor in flobothomia. vel aspectus rei terribilis. ¶ Quibus autem facilius accidit sincopis sunt infantes et decrepiti et cōuale. ¶ Sincopis aut pfirmata curari nō pōt: q̄ signat viri faciei

et conuersio et distorsio: quanto aut diutius perseverat sin-
copis tanto deterior est et magis perniciosa: imo talis sinco-
pis proprie est mors: quia mors nihil aliud est quam sincopis per-
petua. Dicitur autem sincopis a sin quod est corpus et copos quod est sci-
entia: quasi consensio vite. Tremor autem cordis de quo di-
ctus est et sincopis in crisi frequenter accidit: propter resolu-
tionem humorum et inane dispersionem: unde si virtus naturalis sit
fortis non est timendum. alioquin non est sine periculo. Signa
autem tremoris et sincopis eadem sunt in genere. In sincope
autem multo fortiora: quia tremor cum fortificatur sincopis fa-
cit. Sincopis autem diuturna mortem infert. Sciendum au-
tem quod sincopis sine causa primitiva: vel antecedente cum tre-
more cordis existens ex causa primitiva est cordis: et precipue si
in stomacho vel in alijs membris nullum precipuum fuerit no-
tum. Sincopis vero cum nausea et abominatioe et pu-
tatione in ore stetit ex stomacho generatur. Sincopis autem
aliquando paulatim advenit et aliquando repente. In paula-
tina vero paulatim minuitur pulsus et paulatim infrigidatur
extrema. In repentina vero repente. Sincopis autem
alia curabilis alia incurabilis: incurabilis est illa que est
fortis. diuturna. perseverabilis: cuius causa est malitia corporis
vitiis. Cura autem curabilis persequamur: tales autem pa-
tientes aut sunt sine sincope in actu: aut sunt in sincope in
actu. Alii autem sunt in media dispositione existentes: aut in dispo-
sitione ipsius sincopis in effectu: non est possibile ut con-
tra causas sincopis curas recipiant: sed sufficit quod contra acciden-
tia laborent: fiat ergo tunc frictio extremitatum et fortis liga-
tio cubitorum et assellarum et sonitus et clamor coram ipso et
apponantur diverse res aromaticae: ut earum ordinatio vir-
tus fortiter: aromatica autem naribus sunt apponenda semper
preterquam in sincope perveniente vitio matricis. In suffoca-
tione ergo illius res fetide naribus apponantur: aromati-
ce vero inferius circa os matricis. Ante autem adven-
tum sincopis contra eius causam est laborandum. Si sit ex repletio-
ne evacuando et est. Si sit ex mala proportionem alterando: et h-
omnia fiat moderate et non repente. Et sciendum quod in pluri-
ma sincopi necessaria est pororum contractio: et spirituum per-
uatio: sicut vbi quicquid nimia sit dissolutio: et evasio: vbi tunc
est frigus vehemens: aut superflua ventris solacio: istud
fiat: cum magis humores et spiritus sint spargendi ad exteri-
ora. Adiones ergo talium sunt in loco frigido: sicut habentes
ethicam vbi sincopis sit ex causa frigida vel ex superflua ven-
tris solacio. In sincope autem ex nimia inanitione exhibe-
antur iura carniui ad potandum: et aqua plima cum pauco
vino: vinum autem in talibus rationem permiscet et spasmus
generat: et apponantur odores aromatici rosales: sicut in
sincope ex superflua calefactione. In sincope autem ex su-
perfluo motu: vel vomitu: vel clisteri: vel stomia: calefi-
ant extremitates et fricentur et inungantur cum oleis calidis
aromaticis et ligentur extremitates. In sincope autem
propter sudorem predestinatus odor mirtillo et pulvis terre ar-
menice et chinolee et cortex granatorum super pectus et
furcellas empletur. In sincope autem ex fame paucus
detur cibis: et exercitius bene: et lenis frictio membrorum
et caue ipsos a repletionem nimiam. ne calor naturalis suffocetur.
In sincope autem ex opilatione fricanda sunt crura et d-
dus est oximel diureticum et vinum subtile et aromatica ca-
In sincope ab accitibus aie perferunt odores boni et co-
fortatio virtutis animalis et vitalis: et vomitus et frictio
extremitatum. Et sicut in sincope ex dolore. In sin-
copi autem ex stomia detur ante stomia aliquis syrupus
fortatius: ut syrupus ro. cum aqua frigida: aut cum aqua
ro. aut syrupus de absinthio. ro. sicut satis per predicta.
Sincopis absolute ista est descriptio per causas efficiere.
habetur. causa efficiens corruptionis motus virtutis quod pro-

prie est sincopis: sit autem huiusmodi ponere divisionem et causas
antecedentes: licet alie multe videri esse cause: (melicis) de
melica materia patitur (grauitas sine inflatione flegmatis.)
huiusmodi esse falsum cum ex flegmate multa inflatio generetur. quia
cum inflatio est de subtili humore et cito consumptibili. ideo
dicitur sine inflatione: re. s. mae melice vbi fumositas est
valde grossa. Aliqui sincopis ex accitibus aie huiusmodi videtur
addere causas primitivas. (Si sit ex plenitudine) huiusmodi inci-
pit cura contra sinthodum. et non contra causam. (Si plenitudo.) huiusmodi
est cura contra causam: (de oximel) precipue si sit opilatio.
(Ex inanitione) ias vitium multiplex est: et ideo eius cura
erit multiplex sicut per predicta et sequentia patet.

De apostematibus mamillarum. Cap. XV

In mamillis aliquando nascuntur apo-
stemata sine tumoribus que diuersis sunt
modis: vel ex corrupto et putrefacto
sanguine: vel ex quolibet alio humo-
re: vel ex lactis coagulatione et eius putredine.
Ex colore saniei unde fit apostema potest
intelligi. si enim albus est et limidus ex coagula-
tione lactis fit: cum oportet subuenire cum me-
dicina ne sanies se ibi colligat. Si ex sangui-
ne sit. vel co. locus rubet et calet. tunc fortiter
gallia muscata. gal. tunc frons galle vel quercus
pistata. cum oleo ro. desuper est ponenda: vel
fabe cum albugine oui diu pistate: vel cum suc-
co solatri: vel memire: vel bolus et succus co-
riandri et oleus ro. Si ex frigidityte sit: mi-
ca panis supponatur cum apij fronde vel ster-
cus bonis: vel fenugre. et mellilotus cum sifa-
milcon: vel crocus cum lacte mulieris. Si
durum sit apostema feces aceti superpone vel
feces ferramentorum molendini. Si ex coa-
gulatione lactis. lentres. et seminis lini farinas
et oleus ro. et cetera superponas atque oua cum cor-
ticibus suis in oleo ro. insimul pistata et cimi-
num cum melle pistatum et teporatum. caulium
radices: menta. fabarum farina. huiusmodi apostemata
dissolunt et lac constringunt. sicut facit sal et fa-
ba. Itaque oportet in desiccando lacte sine extra
bendo allaborare. spongia africana vel mari-
na infusa in aqua et aceto contra omnia valet
vitia. Aliud. dolorem vel tumorem mamil-
larum sanat. emule folia superligata prius pa-
rum confusa. Aliud. farina fabarum cribrata
et oui vitello comixta omnes dolores et tumo-
res omnium locorum superimposita mitigat.
Aliud. album marubium cum assungia vete-
ri tritum dolorem sedat superimpositum. Aliud.
stercus columbinum cum melle et cera resolu-
tum et tritum dolorem mamillarum et inflatio-
nem dissoluit: et quod ille non crescant idem facit.
Aliud. marathrum tritum cum assungia veteri et cum
lintheo suppositum lactis coagulationem dissoluit

De fetoze affellaz

Alti patiunt in calore vñ coytu as-
cellari fetore: vnde humores in co-
pore significantur putridi esse. Cō-

De egritudinibus

valde laudabilia.			
De difficultate trāsgluti-		De inflatione sōi.	iz.
endi in gutture. Cap.I.		De tortura siue obnoli-	
De defectiōe appetit ^o .	z.	tione intestinozum.	iz.
De canino appetitu.	3.	De licentia.	iz.
De irrōnabili appet ^u .	4.	De disinteria.	iz.
De defectu appetendi po-		De yliaci passionē.	iz.
tum.	5.	De colici passionē.	iz.
De siti.	6.	De lumbicis & ascaridib ^{us}	iz.
De eructuatione.	7.	bus intestinis.	iz.
De singultu.	8.	De emozōd. & apate & anig	iz.
De fastidio.	9.	vulnere.	iz.
De abhominatiōe.	10.	De molitie & exitu anig	iz.
De vomitu.	ii.	dicitur paralysa.	iz.
C Incipit quartus liber de difficultate trāsglutiendi in			
gutturē.		Caplin.	

Aloniam in tertio libro superiori morbos ⁊ medicinas dixim⁹ me-
bros⁹ ⁊ suicientiū spiritui. psequēs
ordo expetit tractare de mbris at
tinctibus cibarijs: ⁊ corū medici-
nis. ¶ **Incipiam⁹** ergo a meri qđ ab ore cibi
ad stōm ducit: est autēz totus liber iste. p. ca-
pitulorū. Istud meri magnū iuuamentū est
corporis cū portet cibuz ad stōm ⁊ potum. h
autēz patī tribus modis: vel ex mutatione cō-
plexionis: vel ex apace: vel vulnere: vnde eius
actio mutatur ⁊ trāsglutiendi vsus aufertur.
¶ Si ex mutatione contingat complexiōis
paulari⁹ ⁊ cū mora aliq trāsglurit. ⁊ h cūz la-
bore: cūz nec grauef: nec clausuz sit. Si ex ca-
lida cōplexione sit. sitim ⁊ asperitatem patitur
cūz fumositare. Si ex frigiditate: neq sitit: ne-
q est aspera. Si apace sit causa apace loco do-
lor sentitur ⁊ angustia cūz cibum trāsglurit.
¶ In apostemare cūz dolore sit trāsglutio cibi
sed cū transferit dolor ⁊ angustia quiescit. Si
apostema sit caliduz cū dolore sit ⁊ calores

sentit nimius. Si frigidū grauitatez et sine pul-
satione et siti sentit dolores. ¶ Si in gula sint
vulnera puncturaz cum dolore sentit: et ma-
xime si salsa et acida comederit: quapropter i-
tellecta causa: opz vt subsequatur cito medici-
na. ¶ Si ex mutatione cōplexionis sit cuz so-
lo dolore vel calore et siccitate opz medicum
intelligere: post solutio est procurāda et cum
frigida causa: sicut cuz sirupo viol. prunorūz
sirupo. cucurb. succo. cū zucca. et amigdaleo
Nutriatur cuz portul. cucur. crisolocana bli-
ti: lactūc. et similibus. Vnde sunt pillule ad
h̄ valentes dolores et siccitatem in meri et pe-
ctore mitigantes. R. gūmi arab. dragagan. se.
portul. et malue. se. citoniorūz. añ. 3. r. liquiri.
succ. erag. i. se. lactūc. gummi cerasorūz. añ.
3. f. fac pul. et cuz sirupo viol. tempera in mo-
duz fabe faciens pill. et sub lingua ponat que
cuz dissoluuntur transglutiendi: troiscos cam-
phoratos et troiscos valentes cōtra calorem
stomaci in libro stomaci iuenies. ¶ Si impe-
dimentūz transglutiēdi sit ex frigore et frigidi-
tate cōplexionis dētur succi scariole et apij be-
ne cocti cū melle ro. dētur etiā dyanisūz et pill.
quas in frigida tussi diximus. Nutriatur cum
calidis et mollescētibus siue carne siue alia re.
dētur iura cicerina bene cōdita. ¶ Si aposte-
ma transglutiēdi moraz fecerit an calidūz sit
videamus: et si sit calidū tunc cassiā sit. et mā-
naz cuz oleo viol. demus et succū solari bene
coctūz et colatum. demus etiāz pill. quas sub
lingua diximus tenēdas. Nutriamus cuz cuz
lingua diximus tenēdas. Nutriamus cuz cuz
iulculis et refrigerātibus: sicut cuz prifano cu-
cub. portul. crisolocana cū amigdaleo. ¶ Si
ex frigido sit apostemate demus yfopum co-
ctūz cū melle prassich syrupūz: et pill. quas fe-
cimur in frigida tussi. si crepuerint interi apo-
stemata et infirmus febrat dētur prifana cuz
amigdaleo et zucca. si cibūz medicinales que-
rimus calamentū prifane cuz zuccaro demus
et amigdaleo: si virtus deficiat dētur lac capri-
nūz in quo petra iniñtiatur calidissima. ¶ Si
apostema sit exterius et calidū eē videatur ca-
thaplasina de psilio faciamus: et lini se. cuz la-
te caprino temperato: et si nō sit ex calore fe-
nugrecūz et se. bōbicinūz demus. ¶ Si sit ex
vulneribus demus quibus vulnera solidētur:
sicut succūz arnoglo. cuz bolo et terebentinaz
cuz melle: et maxie si vulnera sint vetera. Nu-
triamus cuz scariola et mica panis. si sit sine fe-
bribus mellicratūz demus. si sit cuz febribus
prifana demus: et vulnera meri medicentur

et cannaliūz pulmonis atqz gutturis. ¶ Que
cūqz in his membris nascitur infirmitas nō su-
bito: s; paulatiz dāda est medicina: non. n. his
dam' vt maneat: sed vt trāseundo subueniat.
¶ Scdm ordinez pretaxatū ab initio in h. 4. lib. icipit
auc. agere de causis et signis et curis passionūz in mēbris
nutritiuis frequēter accidētū: nō tamē multū exgite et
subtiliz: s; ad modū breuiary: vt in libris supradictis. In
cipiēs gā pre supiori stōi: que dī meri pcedit pti' ad pte
iferiorē q dī an' p m q stōi pnuat. ¶ Dicim' g q stōis
diuisus est in duas pres. p' dī os stōi. i. meri siue yfopag'.
scda vō est iferior ei' pcauitas. he aut pres differūt inter
se. i. in suba et actiōe: in suba qm stōi os. i. suba meri magi
est lacertosūz et neruosūz. pcauitas vō stōi est magis car-
nosa et min' neruosa. h̄ sic intellige: qz in meri min' est de
carne et plus de neruo et ligamento ex qb' est lacert'. In
pcauitate vō stōi min' est de ligamētis et neruis: et plus d
carne: et qto plus dīcedit tāto plus caro augmētā pp dī
gestionē. In actiōe aut differūt: qz qūis vtraqz ps digō-
nez efficiat et appetitū. ps vō supior plus h̄ de appetitū
et min' de digōne. pcauitas eē. ¶ Sciēdū aut qm lacer-
ti q mouēt meri ad attrahēdū ortū hnt a pimis spondili-
bus colli et dīr lōgitudinales: qz p eos fit attractio et actio
trāsglutiēdi que est nālis actio ipsi' stōi. vomit' aut non
est actio nālis: imo fit p quosdā lacertos q nō sunt intra
subaz meri: s; sunt in qda pellicula exteri' ipz iuolente
et dīr latitudinales: p illos. n. fit expulsio supflui illuc de-
currētis. ¶ Cū g vtraqz ps stōi diuerfas passiones iaur-
rat. p. psequimur passionē meri: qz ipsa p' est in ordie loca-
li et aptiōe seu opōne. Incurrit g meri morbos pīles et
officiales et cōes: sicut oia gnā apatū et opillones: qm coar-
tat a spōdilib' colli dislocatis: sicut dixim' in squinātia:
aut pp apa mēbz circūstātis: aut pp supfluum fluxū san-
guinis. h. n. oia ipediūt offm trāsglutiēdi. et isup nocumē-
tū accidit in lacertis latitudinalib'. q ēt adiunāt illā cā-
dē opōne ex eo q lōgitudinales attrahūt sup'. latitudi-
nales vō iferi' ppmūt. ¶ Vap igit passioūz cāe p sua si-
gna iueſtigant. Signa aut morboz pīliū p se patēt pp
accētia malaz pponū. Apata vō tactū v' visu cognoscū-
tur: v' p sua signa q ponit pstatin'. Coartatio aut ppter
dislocationē spōdiliū p dolore colli māifestat: et p h̄ ite-
rū q pstrictio et dolor augmētā duz patiēs iacet supin'.
¶ Si g mala ppo sit cā passiois ifistat cuz alteratiuis.
In calā g et sicca pplone illinias frido et hūido sup spatū-
las et pīlia empla ponas. Sorbeat lacacetosūz et buty-
recēs cū succis fridis et hūidis. In pplone frida et hūida
apponant pīa: sicut emplz rafaninūz muscellinūz: colli-
nū: fiat gargarismata calā dissolutiua et pīpūia et i apa-
tib' apponant maturatiua. et fiant que dicat auc. ¶ Qm
in 3. li. trāstū vti' seips pīnuas. spūi. i. anbelitui. (at-
tinētib' mēbz in qb' cibaria digerunt: et p q trāseunt
sicut h̄ de qb' itēdit: et cū mora trāsglutiēdi) fac. n. mo-
rā eq̄l in q̄lz pre cū q̄lz ps moueat et patiat eq̄l. (h̄ cū
labore. qz multū est debilitatū. cū nā grauet) cū. n. in
eo hūiores nō sint nō grauant pp coartationē nō multū
dolet (nec clausū sit). i. nō opilat. (s; ex calā pplone) h̄
valz sirup' de psilio cū dragg. et gūmi ara. talia. n. sua vis
coſitate alterāt malā pplonē et pīolidāt vlcera cū cibis:
qz cū tāgīf a cibario pīmitur et ex pīpressionē fit dolor
(et angustia quiescit): qz tūc nō cōpīmitur. (R. gūmi
arab. pill. iste valēt in h̄ casu et in passione spūaliū. et in
ca. et sic. cā. (Si apa trāf. in hoc casu fiat emplū cuz ra-
dice malue bismalue. ſenerion. decoctōis appōſita faria
frumentī. facta autēz prius inunctione cum oleo viol. et

De egritudinibus

butyro receti in cā ca. vel apponatur faria ordeī: qđ me-
lius est. In frigida vero cā. fiat iunctio cūz oleo laurino
Si ex frigido apate h fiat gargarism' cū decoctione yso
piprasij: ficus ligri. se. lini: 7 psiliuz. id. n. remollit māz
7 generat sanie si fiat pluries in die. In oi autē apate: an
oia debz fieri clistere si sit neēuz. (De psilio) qz psiliū
est nimis frigiduz: apponat se. lini: 7 lac vt sic tepere: qz
in oi apate d3 fieri clistere si sit neēuz. (Si sit ex yulne-
ribus) vuln' si sit ver' semp est cū sanie: pp hoc nō pter
mirēda sunt mūdificatiua cūz aqua decoctionis herbe
roberti apij: yfopi cū melle (terebērina) liquoz ē cuius-
daz arboris mūdificatiua est (mellicratum) de melle 7
aqua. mūdificatiū est (nō. n. bis dam' vt maneat) sup.
qz ibi nō pōt manere: 7 pp h in bis q danē in passionib'
mēbroz supioz nō d3 seg pot': qz vtus medicine per po-
tuz extinguit: 7 totalr trahit ad iferiora. Adeli' g'crityt
per longuz transitū: 7 paulatim trāsglutiatur: 7 ideo dic
nō damus vt maneat in ore stomachi: qz nō pōt fieri: sed
in suo trāfitu succurrat patiēti trāsglutiēdo.

C De defectione appetitus.

Lap.

II.

Essiderium cibi 7 potus esse intelli-
mus sensum stomachi exinaniti in ve-
nis recepta suggestentibus. C Corru-
ptio desiderij fit trib' modis. Ex hu-
moribus crudis: vel colericis ori stomachi do-
minantibus vel ex ablatione virtutis deside-
rabilis 7 sensibilis mortificatione sui vel ex cor-
ruptione mentis appetitus nullius cibi neces-
sarius intelligētis. C Si ex crudis sit humori-
bus acida ructuatio sequitur 7 stomachus sine
siti inflatur 7 parum digerit: si ex colericis sit
humoribus fumositate sentit ructuationis
cum ardore stomachi 7 siti: 7 cum velocitate
grossum cibuz digerēdi 7 difficultate subtilēz
cibū emittendi. al. immutandi. si ex defectione
desiderabilis virtutis sit 7 mortificatione sui
infirmus cibum prius appetituz 7 amari ab-
horret saporanduz: neqz vult accipere eum: 7
qđ peius est nullum cibozū habet desideriu.
C Ablatio enim desiderij cibozū in omnibus
morbis diuturnis pessima est: maxime in dis-
senterijs. C Qz si sit ex corruptione mentis pa-
lam fit visui cuius medicina mentis tātuz mo-
do erit cura. C Si ex humorib' sit crudis opz
cum vomitu 7 solutione purgare. si nō humo-
res mali in bonas qualitates mutādi sunt. dā-
dus est cibus 7 potus quibus humores clau-
si purificentur. C Trifera. S. stomachuz con-
fortans digestionem 7 appetitum adiunans
ventositatem dissolvens colorē maluz. ppter
frigiditatem stomachi siue emoroydarii existē-
tem emendās. R. mirab. ci. chebul. indo. em-
bli. belli. añ. 3. x. fac pul. cū amigdaleo frican-
dū: deinde mixtis pulueribus zinzib. masticeis
cinamomi ciperi gariof. añ. 3. vi. galange: apij
maratri anisi ameos assari: spice. cc. añ. 3. vii.

costi piperis nig. 7 lon. taspic. ana. 3. iij. macis
musca. macis penid. cardamomi: tantidē ad-
datur mel qđ sufficit. in modū anellane detur
ieiunis cum aqua ca. C Aliud valens ad idēz
R. mirabol. ido. belli. embli. añ. 3. 6. b. trita cū
amigdaleo fricabis. deinde puluerizatis anisi
cimini: cinamomi gariof. galange carui masti-
cis zinzib. añ. 3. iij. absinth. myrte. se. ro. añ. 3.
iij. calamēti orig. folij amidi. añ. 3. iij. acori: sti-
gui. i. morelle: yringozum radiē. aristol. ro. sti-
cados. cc. añ. 3. ij. mel. quātum sufficit. in mo-
dū anell. vel castanee cum aqua cal. ieiunis
detur. C Trifera magna dēt his qui defectuz
patiuntur 7 incēdium siue calorem in stomā-
co. R. mirabo. ci. 3. x. chebul. embli. añ. 3. v. b.
puluerizata cum aqua ro. tepentur. deinde
puluerizatis ro. spodij. añ. 3. iij. sandali albi 7
rub. se. myrte. se. portul. galle liquir. ana. 3. ij.
croci mastice. cacabre. al. karabe caphoze añ. 3.
j. piori confectioni admisce. 3. iij. cum sirupo
ro. detur. C Si ex defectione sit virtutis dya-
trion pip. valet ad dissoluendum humiditātē
stomaci flegma calefacit 7 desiccāt: 7 omnes
frigidas pas. viscerū curat. R. piperis al. ni. 7
lon. zinzib. cimini maratri apij. cc. gariofi. co-
sti masti. añ. 3. iij. assari. 3. i. gilobalsami carpo-
bal. cassie spice amomi. añ. 3. 6. mellis quantū
sufficit. C Valet etiam oleum lēticinum ad
punctionē 7 caliditātē stomachi: 7 incensionē
que fit de colera rubea. R. rosarū sandali albi
7 rub. añ. 3. iij. spodij: gallarū mastice. añ. 3. i.
oia ista trita coq i lib. i. succi solatri vsq ad me-
diatatem: quo colato mitte. 3. iij. olei ro. Itēz
coquātur quousqz solum oleū remaneat: de-
inde stomachū vnge. C R. rodostomatis. i. aq
ro. succi solatri vne agrestis: succi myrthe. añ.
3. i. olei ro. violati. añ. 3. ij. sandali alb. gall. añ.
erag. i. omnia coque dōec solū remaneat oleū.
C Si ex colericis sit humoribus res frigida 7
stiptica detur 7 acida postqz purgabit: omne
enim refrigerans confortat appetitum. calefa-
ciens cōtra: qz frigiditas adiunat 7 ptes san-
guinis dispersas per stomachum: 7 venas coa-
gulat 7 inanit loca ātea plena: que duz natura
implere querat appetitum generat replentiūz
cibozum. calor enim facit econtra: cum enim
calefaciat 7 dispergendo calefacta loca impleat
exinanita necesse est vt fastidium faciat. Itēz
frigor pungit stomachū dum ericeat eum sicut
superius dictum est. C Si sit ex defectiōe vir-
tutis appetitiue queramus ex qua sit comple-
tione membro appetitiuo 7 deficiente domi-

nante: q̄ ex contrarijs medicari contingit: ois eniz defectio virtutis n̄alis ex mala est p̄plone mēbz cui⁹ virt⁹ est oñante ⁊ superante ipsuz.

¶ Istud caplm nō est de fastidio: sed de corruptione desiderij. i. defectu appetitus sensibilis: qui est in ore stōaci.

¶ Passiones aut meri siue oris stōi vt habemus a Constatino in p̄tegni ⁊ in libro stomaci: multe sunt ⁊ diuerse. p̄⁹ est defectio trāsglutiēdi de qua dictū est. de alijs at p̄sequitur que sunt corruptio appetit⁹ v̄l desiderij: canin⁹ appetit⁹. bolism⁹. ablatio appetitus. vel irrōnalis: dolor p̄cordij: sitis: singult⁹. vomit⁹. eructatio. natatio cibi in ore stōaci. appellatur ḡ corruptio desiderij: qñ adhuc est modici desiderium in ore stōaci: s; cibi desiderati in stōaco p̄p recepti bñ digerūt. fastidiū. n̄ alia est passio inferi⁹ oia. ¶ Corruptio v̄o desiderij. i. imoratio vel imoratio appetit⁹. Aliqñ est ex sola mala p̄plone. aliqñ ex cā mālī: aliqñ p̄p aḡa ⁊ tumorem p̄ternām. aliqñ fit in mulierib⁹ p̄cipitib⁹. ⁊ aliqñ p̄p vulnera supueniētia: v̄l p̄p fumos meri inficiētes: ⁊ p̄p passionē neruoz: sic p̄rigit q̄ capite dolēte cetera mēbra dolēt. i. si cōpatiāt vt tot⁹ stōus pellicule: ⁊ oēs nerui. Ista ḡ diminitio desiderij frequēt⁹ accidit ex caliditate: quā cām designāt sua accidētia. i. sitis oris amaritudo appetit⁹ frigidit⁹. v̄l plima in eis delectatio. ¶ Si aut m̄ sit colica vomit⁹ erit colic⁹ rīcus: ⁊ p̄uctio cuius replone stōaci colica. Si aut ad sit cā frida stōi p̄plo que sensus diminuat. pua erit sitis. calida inuabūt. Et scias q̄ frigiditas raro d̄bilitat appetitū. qd si cōingat valde malū est: q̄ signat mortificationē. Itē se. pestilētiā d̄bilitat appetitū. Itē flux⁹ catarrī a capite descendētes. Itē fluxus vētris qñ virtus incipit p̄p̄ sterni: ⁊ nō añ. Itē paucitas sanguis laudabilis d̄bilitat appetitū. Itē plima repletio cū paucitate resolutionis: q̄ cib⁹ nō ē nisi ad restaurādū: ⁊ si nihil resoluat nihil restatur: vnde mēbra nihil appetunt. Itē opilatio viayz impedit ne exflatur ⁊ retrahatur a stomaco v̄l ab epate. Itē ablatio mellie acris que solet appetitū excitare in stomaco. Itē mortificatio virtutis sensibilis. Itē ascensio vermīū. Itē expō ad calozē superflūū acris: vnde caloz inatus resoluuntur ⁊ humores currunt ad loca vacua replentes: s; facit superflua frigiditas acris: vnde stupefunt mēbra: ⁊ virtus sensibilis: ⁊ mēbra stupefacta retrahūt. Itē accidētia aie: sicut timor: ira: tristitia: sollicitudo: ⁊ cetera occupatiōes. Itē exercitiū: vnde caloz superflūus excitat: vel quādo humores plm mouentur vel spargunt anteq̄ resoluant⁹ ⁊ cōsumant⁹: q̄ tunc segē fortis appetit⁹. h̄ aut est in p̄n⁹ fortis exercitij q̄ mouet: sed nō resoluūt. oēs autē iste cāe duz sunt debiles adhuc d̄bilitat appetitū. duz autē sunt fortes ⁊ vltimate. de struūt vel auferunt oio. vnde p̄z q̄ eedez sunt cāe in spē d̄bilitates ⁊ auferētes. ¶ Et scias q̄ aliquis in p̄n⁹ p̄rādy nō esurit: sed quādo incipit comedere excitatur appetit⁹ cui⁹ cā duplex est. vna est q̄z cibus excitat virtutes attractiū. Altera vero est q̄z cibus receptus actu min⁹ calidus alterat stomacū calidiorē actu: p̄pter vapores: vel p̄p aliud. Itē q̄ aliqis appetat p̄ ⁊ post nō appetat cū bo nō accepto: cōtingit p̄pter vapores vel hūiores aliū de attractos stomacū inficiētes. ¶ Signa autē cāz p̄rimitiū: per indicia patiētis possunt haberi: vt est ip̄gnatio ascensus vermīū. subita alteratio a caloze vel frigiditate vel accidētia anie. Signa aut cōplexionis superius sunt prelibata. Signa autē paucē resolutionis sunt spissitudo cutis: quies: oculū: tranquillitas: ⁊ q̄ post exercitiū appetitus cōfortat. Signa aut vlcera in meri sūt dolez ⁊ mordicatio in trāsitu acerosi vel acuti humoris v̄l

cibary. ⁊ aliquādo excreatur sputū saniosum. Signa at corruptoz humoz sunt nausea ⁊ fetor oris aliquando. Signa autē ablationis mellie acris vel absentis sunt: qñ durities splenis ⁊ reditus appetitus p̄pter vsum aceto: forū ⁊ ponticoz. Signa aut paucitatis sanguinis sumuntur a morbis p̄cedētibus. Signa corruptionis virtutis sensibilis sumunt per remotionē alioz signoz: ⁊ quia acuta acetosa ⁊ amara p̄p sentiunt. ¶ In curatione ḡ causa per sua signa inuestiget. Si ergo debilitet vel destruat appetitus p̄pter caliditatez solā sine m̄a vel cū m̄a: multū inuat potus aque frigidissime in parua q̄titate. Itē inuant oēs succi acetosi ⁊ malagra. Item vltus istius cōfectionis inuat. R. ro. 3. x. sumach. 3. y. cardamo mi. 3. i. fiant trocisci: vel sumatur pondus. y. 3. cum aqua frigida vel cū succo granatoz vel acedule. Si aut ad sit colera ⁊ humor ca. sumat sirupus acetosus ⁊ euacuetur cū mirab. ⁊ raubar. ⁊ nō scamonea: q̄ nō valz in hac passione. Itē puocet vomitus. humorib⁹ purgatis fiat emulstra frigida: ⁊ fiat cura iā dicta in caliditate. ¶ Si at deficiat appetitus p̄pter frigiditatem sine m̄a inuat oya: trion pipereon. oyacalamentū. tyriaca: gariofil. cinamomū: ⁊ cōsimilia: vel melius cū gariofilata ⁊ silia. Si aut ad sunt humores frigidi viscosi oximel ⁊ mel inuat ⁊ vomitus. m̄a vero incisa ⁊ diuisa per comestionez raphani ⁊ rad. educatur. Si autē sit p̄pter nocumētū a cerebro veniens cerebrū cōfortetur per elia. per iunctiones: p̄ curationes catarroz. ¶ Si aut ad sit p̄pter p̄uatiōē resolutionis rarificet cutis cū balneo exercitio: fricatio: puocatione sudoris. ¶ Sed p̄pter p̄uatiōē acris mel: lācolie: ⁊ cā sit in splene. curet splen per oyacostū ⁊ oyacapparis: per vaporatiōes ⁊ iunctiones. aperiat via que ducit melliaz ad os stomaci. per epithimū ⁊ sirupū acetosum. ¶ Si aut sit p̄pter ip̄regnationēz iungat exercitiū reperiātū. bibat vinū vetus odoriferū. ¶ Si sit p̄pter aie accidētia remoueat per suūz cōtrariū. ¶ Si sit p̄pter debilitatē vtutis ⁊ mortificationē studeatur in re: cificatione cōplexionis. Desideriūz cibi ⁊c.)

¶ Tractaturus aut. de malitia appetit⁹ premitit de ei⁹ diminutione ⁊ debilitate in hoc capitulo. ois eniz operatio aut debilitat: aut oio destruitur: aut in oppositū mutatur. de destructione ⁊ mutatione in oppositū iseri⁹ dicitur. h̄ ergo agit de diminutiōe. ⁊ p̄mittit de bono ⁊ laudabili dicens (desideriū cibi) vt per cōtrariū mell⁹ paretiat appetit⁹ a bonitate dimiūt⁹ vel illaudabilis (stōi sensus) oris stōi vbi v̄t⁹ est fortis (corruptio desiderij). i. debilitatio (trib⁹ modis) trib⁹ causis. iste cedē cāe fortes sunt: valde appetit⁹ destitutiue. (ex ablatiōe). i. debilitate (v̄l corruptiōe mēt⁹) desipiētia (acida eructatio) signū est digōnis (ablatio desiderij) sup. i. pte v̄l in toto (pessima) Si. n. corp⁹ resoluat⁹ ⁊ nihil restituat cito p̄t. (ex dissolone). i. solone. s. medicā laxatiua. Nota q̄ humores icorrigibiles sunt euacuādi: s; corrigibiles (mutādi sunt). i. corrigēdi. (trifera) antidot. est hūiores p̄p̄ctos euacuās ⁊ p̄sumēs vtutē p̄fortans. In cā multū ca. nihil p̄fert: s; in causis fridis v̄l ad friditatem declinātib⁹ (cū amigō). i. cū oleo amigō. nō itelligas q̄ oleū sit ap̄ponēduz: s; pul. mirab. cū oleo sunt fricādi: vt eoꝝ asp̄tas ⁊ horribilitas remoueat (adde mel) h̄ p̄fectione moze ely p̄t dari ad q̄titate castanee sequēte ponū vini odoriferi (strigni). i. solatri cū aq̄ ca. imo cū vino si sit sine fe. ⁊ acida. i. appetitū excitat q̄z p̄dicta.

¶ De bolismo. Cap. III.

Rigiditatem stomaci maiorez habere appetitū q̄ calozes intelligit qbusz

R z

De egritudinibus

qñ rem discernens: sicut enī iā dixim⁹ cū dī-
persa per stomachū in vnum ex frigiditate co-
adunantur: loca autē plena euacuātur: et ita ap-
petitus efficitur: que frigiditas cuq; augmenta-
ta naturalēz modū excedat: vltimitatem appe-
tendi necesse est vt faciat: vnde nō suo nomīe
appellata vocatur appetitio canina. **Q**uod trib⁹
modis fit: vel ex frigida complexiōe oris stōa-
ci domināte: vel ex acidis humoribus ibidez
coadunantib⁹: vel ex vltimitate erinaniēdi quā
patitur vis corporis ex frigida complexiōe de
aliquo acido humore nimiaz sequi solutiōem
est videre: vnde corpus debilitatur: et plusq;
digerat māducatur: omnis enī digestio ex ca-
lore fit temperato vel nimio: cuq; ergo aliquis
hac laborat infirmitate: quia caret calore: plus-
q; digerat potest māducare. Cum enī ex de-
fectione cōtingit virtutis cōtētiue qd māduca-
tur in stomacho nō digeritur. Sed fere sicut i-
trat cruduz et idigestum iridē emittitur per se-
cessum. **E**t cuq; ergo certificatur vnde h infir-
mitas oriatur: tunc tādeq; allaborādum est: vt
medicetur. Si sit ex complexione frigida: vel
ex acido humore stomachi infirmo precipien-
dus est bibere vinū purū et forte et multis vi-
cibus et multuz: vnde h dypo. vinūz iquit ebi-
bituz et malum famis est expulsūz. oportz
autem vinū esse rubicū dissimūz: q in hac infir-
mitate magis est iuuariūz caueat ab acerbis.
Si voluntas appetat comedere: vinctuosa p-
deset eis dare. In h est elaborādum vt quic-
qd comederit sit vinctuosum. post cibuz dan-
dus est qd precipimus vinūz: neq; in cibo vel
potu acida vel pontica denius. medicamina ca-
lida sunt danda: sicut dyaniūm dyazinib⁹
dyagalanga: dyatrion pipereon: maior trife-
ra et similia: et cocleraz naturalē ad digerēdūz
iuuariua: et a malis humoribus stomachūz mū-
dificariua. **S**i h passio est ex defectione cō-
tētiue virtutis vinctuosa videntur nocere: o-
z ergo medicinas dare odoriferam sicut cyto-
niatum. dyamilon: dyabasillon electuariū
malozgra. et alia pontica et cōfortatiua.
Et hoc caplin est de canino appetitu: qd ab alexandro dī-
cinodorus. a cinos qd ē canis: et doxos gula. qz canes i ap-
petitu nimis gloriāz: imoderate. n. appetūt et nimios ci-
bos psumūt: s; illos assūptos cuq; digerere et retinere ne-
queant euomūt per supiora: aut p inferiora expellūt. alr
enīz viscera eoz rūperent pre nimia cibi quātitate. post
secessus itez alios appetūt: et itez ad vomitū reuertunt
et sic fit circulus: vñ merito cinodorus appellat. **E**t est
aut passio valde sitis huic q appellat bolism⁹ siue fames
vaccina. de qua viatic⁹ nullā facit mētiōē: qd est valde
mirādū. p igit p cās p signa et p curas de canina fame p-

sequamur: postea de vaccina fame pauca tāgam⁹. **E**t la-
nina g fames siue canin⁹ appetitus accidit pp nimia cor-
poris resolōne: que fit a morbis plixis: et a supfluis ena-
cuationib⁹: aut pp caliditate stōi supflua resolūte: et cō-
tinue restauratiōe pparentē. qre os stōi semp est fame-
licū. h qd ē fit a calore aeris supfluo: vnde nutrimentalis
corpis hūditas resoluit et dissipat: fit aut a supflua iph⁹
corpis vl aeris exterioris friditate vl pp hūore acetosū
stōi: et meliaz: vñ hūores ipsiūz hūent et pstrigunt: fit
aut aliqñ pp nimios labores: vt in peregrinātib⁹. Jte se-
pe cās a supfluis vigilijs: vñ corp⁹ resoluit. Causat aut et
a vermib⁹ serpētib⁹ qui totū corpus nutrimentū expugāt.
vñ recitat Alex⁹. se vidisse mulierē que post acceptā re-
rāpigrā vñū serpēte euomuit. q bebat lōgitudinē. xy. di-
gitoz. puenit at aliqñ passio ista ex catarro a capite de-
scēdēte: s; raro tñ. **S**igna aut istius passiois sic collū-
gas. Si. n. sit a nimia resolōne: satis signat p se. vl p aliaz
euacuatiōes pcedētes q sunt cās. Si aut sit a calore aeris
vel corporis aderit sitis et nō erit vomit⁹ acetosus et color
citrinitas. Si aut sit ex debilitate virtutis retētiue. ege-
stiones erūt crude vl flarice sanguini crudo admixte: qd
ptingit qñ hūditas supflua cū mā vel sine mā abūdat:
et tunc nulla adest sitis vel pauca valde: sed acetosa eru-
ctuatio. Jte friditas aeris circūstantis et labores imode-
rati satis se manifestāt. vermes autē patēt p signa in suo
cap⁹: oda. et sili intellige de catarro. **S**i nimia resolo
sit in cā pp se. vl cūones aliqz cibet cū carnib⁹ vinctuo-
sis: vt sunt pingues carnes: vt oleū bonū et oua indurata
et galline veteres et anseres. dentur etiā pisces hites car-
nes duras: vt sunt sepie. ostrea. murena: et pisces marini
bestiales. Sili dentur legumina faseoli faba. poma pira.
Jde ēt fiat in resolōne que fit a calore supfluo interiore:
taliū igit sint frida viscosa cibaria: sicut panis asim⁹. La-
ueant oia calefactiua et resolūtiua. vngat cū oleis fridis
vt oleo myrtino. Sili regant oia corpa nimis calefacta
et rarefacta. Si aut sit a friditate cū mā enacuent humo-
res frigidi. postea sequat calefactio. vinū bibat optimū
fugiat pōtica et acetosa et oia frida. **S**i aut fiat de ver-
mibus fiat cura s; curā vermū iseri⁹ dicēdā in suo cap⁹.
Si aut adsit debilitas retētiue pforetur per aromatica
odorez muscus laudanū datur tyriaca pyices et fiat bal-
nea cōfortatiua cū herbis calidis aromaticis vel in aqua
salis. vtatur modico exercitio.
Quia aut fames canina multoties est cā vaccine. i. bo-
lism⁹. bolism⁹ est cā sincopis et mori: et itez moris. scō
de bolismo videam⁹. Est aut magna pueniētia iter has
duas fames in h q i ytraq; est vehemēs appetit⁹ come-
dendi. differunt tñ qz in fame canina multū comedit et
appetit et nūq; satiat. In fame vō vaccina siue bolismo
multū appetit: s; par comedit. In fame canina fortis ē
vñus stōaci: et oīz mēbroz. In fame vō vaccina vñ stōi
est debilis. mēbra aut oīa sūt ianita et a stōi s; pstruitatē
et hēria et exigētia. vñ stōus vehemētē appetit: qz cum
vñus est defecta bolus cibi sibi sufficit: vñ merito dī bor-
lism⁹. vñ dīc Aliū. qz h passio est fames mēbroz: cū stōi
satietate. Alex⁹. dicit q est fames valida toti⁹ corpus cū
stōi debilitate: et ē pp nimium calorem mēbroz subaz dissol-
uentē. et eoz vñut. Serap. dīc q i fame canina vñ est sp-
sana et mēbra sunt repleta. In fame vero vaccina econ-
uerfo mēbra sunt inanita et virtus stomachi debilis: vnde
respuit plurimūz cibum: licet ab omnibus mēbris cō-
tinua fiat attractio. **E**t lāc aut istius passio fere eadē sunt
cuq; causis cinodorus. Sed he magis intente: vnde vñu-
tem sunt prosternezes: et similiter signa causarū sunt ca-
dem. **E**t lura autem istius passio magis est cū aromaticis

optimi odoris. deſ aut panis inſuſus in vino aromatico optimo: vñ ſi caliditas ſit in cauſa adhibeat parū de cāphora. Si aut frigiditas lignū aloes muſc^o et ambra admiſtrent^r: et cōfectiones aromaticæ pedes et man^o forti ter fricent^r et ligen^t extremitates et pungan^t vt doleant et cū ynquib^o ſtringant^r et ynques pcutiant^r vt doleant: et de ſono pbibeant^r. Si aut in cā ſit caliditas res aromatiæ ſtiprice adminiſtrent^r: ſic aq̄ ro. cū cāphora vel decoctio myrtilloz cū muſco et croco adminiſtrent^r. Si autē ſupuerit ſin copis aq̄ frigida facies irroret^r: et per capillos et barbā trahat^r et cū pane iſuſo in vino aromatico reſocilletur. pſunt et ea que dicta ſunt i canino appetitu.

C Frigiditas ſtōi ſenſus eſt q̄ frigiditas ſtōi bz maior rem appetitum q̄ calor illius. itellige frigiditates ex parte illius ſubi. maiorē appetitū ex parte p̄dicari. (ſicut ias) reddit cāz ſupradici. (vñ nō ſuo) q̄ a carne (q̄ trib^o modis). i. trib^o de cauſis (tēpato vel nimio) Sic expone tēperato abſolute vel nimio relatiue c^o hz colericū. ſ. tēperatū relationē (cū ex defectiōe) ſicut dicit Alexan. plus comedat q̄ poſſit cōtinere: q̄ poſtea totū euomit: et itez eſurit: et ſic in ſinitū. (cū q̄ certificetur) h̄ incipit curas. (vinū enim) ſimile eſt huic. facilius eſt repleri potu q̄ cibo. cetera ſunt plana.

C De irrationabili appetitu.

Lap. III.

Aliquando quidam homines appetunt irrationabiliter: ſicut cretam: lateres carbonēs: et ſimilia corpus nō adinuātia. h̄ ſepi^o fiūt in mulierib^o frigide nature: et pregnantibus: maxime q̄ ſit ex malis et putridis humoribus ſtomacuz inuſcantibus: vel ex alijs mēbris ad ipſuz cōfluentibus: ſicut mēſtrua in mulieribus: que dū cōcipiunt ipſarū mēſtrua ad ſtomacuz veniunt.

C Diuerſitas huius appetitus ſz qualitates humoruz in ſtomaco ſe coadunātuz conſideratur. Qz cūz medicari velimus anetum cum melle coctuz demus: vt ſine labore enomāt piſces recētes ſine ſale dentur: et plures manducant radices coctas in oximelle: et poſt cibum vinum bonū bibant. Nutriantur cum bono pane et volatiliū inſcell^t. Si cretaz appetāt cicer dem^o et fabas et grana aſſata: vtiliter his medicabimur ſi humores nociuos expellere laborem^o ſine labore et anguſtia cūz ſuauis vomitu yerapig. et pillulis aureis: et ſtomacū ex terius epithimate confortemus cūz maſtice: ſpica: ro. abſinthio oleo nardino. maſticet animum et maſticet: et ameos ciminū mentaz ante cibuz et poſt cibum de hac cōfectione oportet eū accipere. R. cardamomuz mairis et minis cub. equali pondere zucca. quantuz ſunt oēs alie ſpēs. fac pul. et da quātum pati poſſit.

C Iſtud caplū eſt de corruptione appetitus: ſine de irrationabili appetitu: qd eſt deſideriū comedēdi lutū. carbonēs et cretā: et fruſta vaſoz ſiciliūz: et ceteras res cōneas qd viris et mulierib^o ſolet ptingere. frequēt^r tū mulieribus pregnantib^o. a p̄ mēſe p̄ceptiōis vſq̄ ad q̄rtū mēſem p̄p̄ retentionē mēſtruoz q̄ ſupfluūt nutrimento embrio-

nis cui propter ſui corporis paruitatez adhuc modicum ſufficit nutrimentū. viris aut p̄p̄ hūiores corruptos et putridos in ore ſtōi abūdantes: et h̄ eſt ſcda ſpēs malitiei appetitus. ſ. puerſio in id qd eſt p̄ter nāz. dicit tū qd auct. q̄ h̄ p̄p̄ ſimilitudinē hūoris os ſtōi iſficiētez: vñ os ſtōi appetit ſilia ſue diſpōni. Auic. dicit q̄ eſt ſm̄ diētatē. nā eniz ſtōi appetit h̄ia male diſpōni que per diētatē curatur et remoueat. cui vñ p̄ſentire hali dicēs q̄ mala cōplexio nālis appetit ſilia: ſz mala p̄p̄o innālis h̄ia. illud idē h̄ in tegni. Cura aut iſti^o paſ. h̄ p̄ euacuatiua elia. p̄fortatiua: et empla ſup os ſtōi poſita. Ad h̄ multū valz yerapig. et pille an̄ cibū de aloē et maſtice et alijs p̄fortatiuis. Cōfert et puocatio vomit^o. In pregnantib^o vñ talia piculoſa ſunt. ſed cū diēta talib^o ſupueniētib^o. denē etia piſces ſalſi et ſaliti. vinū vetus. ciminū: maſturtiū ozula: nūz ciceres et fabe. Exhibeat aliqui raphanū in oximelle iſuſuz: vel radix. humores. n. viſcoſos icidit et digerit. deſ etia de iſta p̄fectione. R. cardamomi maioris et minoris cubebe. an̄. zuccari albiſſimi ad duplū: et de alijs ad ſubduplū. vñ fiat tale medicamē. R. cimini anifi carui ameos: zucca. eq̄l^r. illō exhibeat^r ieiuno ſtō. Aliquū ſegē irrōnabilr. qd illud qd eſt h̄ nām. (ſide nāc. vñ calor aderit purificas: iuſcatis) in iuſcatis (piſces recētes ſine ſale) h̄ ſua hūiditate iſundunt os ſtōi: et relap̄: vñ vomit^o facili^o puocat. cetera ſunt plana.

C De defectu appetēdi potū.

Lap. V.

Aliquando rursus bibēdi auferitur appetitus: qd ſit tribus modis effici^t: vñ ex nimijs et hūidis humoribus ſtomaco dominātibus: vel ex defectiōe virtutis ſenſibilis: vel ex corruptione mentis.

C Cum velimus medicari oportet cōſiderari hūiores ſi hūiores ſint nimij in ore ſtōaci cūz vomitū vel ſolutione ſunt purgandi et cū medicina cibi et potus dandi ſunt qui maloz humoruz ſunt mundificatiui: et malariū qualitatum in bonas mutatiui. Si ex frigiditate ſint que dominantur ori ſtomaci calefaciēdus eſt ſtomacus cum calidis medicaminibus et antidoris odoriferis et ſimilibus cibis. Si ſit ex mortificatione ſenſibilis virtutis in ſtomaco peſſimū eſt et mortis deſignatiū.

C Iſtud caplū eſt de abhoſatiōe pot^o vel eius defectu: ſz autē potus ſm̄ ſe nō iducat de p̄ditoz reſtauratiōe. magnū tū p̄ſtat iuuamētū cū per ipm̄ groſſities cibi ad imēlas corpis p̄tes deſerat. facit. n. penetrare nutriēs p̄ agū ſtos viāz porros: tū voluntas et appetit^o deſicit et abhorret ipz h̄o aliqui vñ eius iuuamētū toti corpori denegat: qd trib^o cauſis ptingit: ſicut dicit Cōſtātīn^o. vel p̄p̄ abūdantiā humorū ligdoz. aut p̄p̄ mortificationem virtutis. aut p̄p̄ deſipientiā. p̄d^r. n. contingere ex ſola ſtōi frigiditate vel ex catarro humoris ſtāci a capite deſcēdētis: vñ a ſomno diuturno et gete et multa trāgllitate vniuerſuz caput iſundente. Signa cauſaz ſatis ſunt manifeſta Ingratur. n. de cauſis p̄mitiuis. Cauſe vero anteceden-tes ex repletiōe corporis et mēbroz molliōe: et ex alijs diſpōnibus ſatis declarant^r. His ḡ cognitis cāe p̄mitiue in h̄iuz aduertant^r: vt de ſomno ſuperfluū ad vigiliās. de gete ad exercitiū p̄mutet. In cauſis vñ antecēdē- bus ſi ad ſit repletiō ſequat^r in anitio: ſicut dicit auct. vñ dicit. (Si humores ſint nimij). ſ. ex frigiditate virtutē

R 3

De egritudinibus

senfibilem mortificat. frigiditas enī sensum bz minue-
re. q. si cōtingat in sanis lapsis: de facili curat. cu3 calefa-
cientibus: vt habet in lra. Sed si in egris pessimum si-
gnū est: q. mortificationē signat virtutē: vnde sequitur
mors. (Si sit ex mortificationē.) h. n. ē signū mortale qū
in febrib' sitū pcedere vebemēti sine crisi cessat sitis.

¶ De siti.

Lap.

VI.

Aliquando sitis augmētatur ex com-
plexione calidoz humorūz mēbrozū
pectoris dominatūna vel epatis: sine
ex apostēarib' calidis in eis. ¶ Qui
autem sitim habent esse ex mēbris pectoris
plus adiuuantur in attrahendo frigiditatez ac-
ris q. si aquā biberint. ¶ Oz si ex epate sentit
dolorez in dextro latere. post aquā ebibitam:
maxime si ambulent. ¶ Plurimuz desiderū
potus inter mēbra est a stomacho. Sitis sto-
machi duobus modis augmentatur secunduz
qualitatem si pariatur ebullitionem et ardore
sicut videmus in febricitantibus et cibuz et po-
tus potestatiue caliduz accipientibus vel fecū-
duz quantitatem vapore si stomachus multos
humores colericos habuit vel flegma saluz.
¶ Si mutatio stomachi ex solo calore sit bibē-
do aquaz frigidaz extinguitur sitis. Si ex co-
lerib' interclusis sitimus in bucca sentit ama-
ritudinem aqua ebibita et fumū gulam incen-
dentem aqua ebibita cito calefit in stomacho.
¶ Si ex falso flegmate sentit falsedinem in sa-
pore. si aqua calida bibatur sitis extinguitur.
¶ Cu3 ergo aliquē videamus sitientes vltra
quantitatez naturalem oportet vt inquiratur
si ex sola complexionē calida sit. dabitur infir-
mo res refrigeratiua: sicut succ' cucurbite cu3
zuca. et psiliuz et sirup' viol'. Nutriamus cū
prisana et portul. cucur. lactu. bliti: def par-
nus cibuz labor dimittatur. quies et taciurni-
tas ore clauso obseruetur. frigiditas aeris tra-
batur. cathaplasma de foris pōatur de cucur-
bita corticibus et portul. et similib'. Sub lin-
gua teneant trociscos bz valentes ad sitim et
calori febris: et viatoribus in estate euntibus
per loca vbi nō inuenitur aqua. R. portul. se.
dragag. añ. 3. iij. se. melos. cucur. lactu. añ. 3. ij.
sandali gūmi arab. añ. 3. ij. psilij. 3. ij. cucu. 3. iij.
viol. 3. ij. fac pul. et tempera cū aqua ro. in mo-
duz fabe: et sub lingua pone. ¶ Si sitis fuerit
ex colera ru. stomacho inclusa purgetur cū fa-
riacia vomitu prisano: et opizac. detur cu3 suc-
co maligna. vel sirupo viol. sirupus ad eadēz
sitim: et ad extinguentuz calorem digestionez
humectans et sitim extinguens. R. viol. 3. xx.
prunoz iunib. opifeni. añ. 3. c. spodij. 3. ij. oia

coquantur in .ij. lib. aque quousq. deueniant
ad teriaz colemur: deinde succus malignana.
dul. accipiat lib. i. zuccar. lib. ij. fac sirupuz
dans. 3. i. cu3 aqua frigida. ¶ Apozima valēs
ad eadēz. R. rose sicce. 3. v. opifeni. 3. ij. cassief.
3. iij. se. citonij. dragagan. añ. 3. ij. maratri. 3. i.
oia ponatur in .ij. lib. aque calidissime vna die
et nocte postea cola: da ieiuno bibere lib. f.
¶ Aliud. R. lactuce. 3. j. lentisci rose sic. añ. 3.
iij. opifeni. 3. ij. omnia ponantur in .i. lib. aque
ca. die ac nocte. cola et da bibere. ¶ In siti ex
falso flegmate in stomacho existente vomitus
vel farinacia erit purgatio: deinde succus ma-
ratri apij coctus et colatus: vel mellicratū cu3
aqua ca. vel opimel. vel apozima vbi maratz
et anisum coquantur. Sola aqua ca. valet si-
militer vinum album et subtile. nutriatur cibis
colatiuis et mundificatiuis.

¶ Istud capl' est de siti imoderata. vebemēs sitis aliqū
est a causa punitiua et exterior: aliqū a causa antecedere
et interior. Causa punitiua est sicut nimius labor vlti-
mor aeris: vel punctura viperaz vel serpentū calidoz: vt
potus veneni calidi. Causa aut antecede ē est vel ex pre-
soli' stōi vel ex pte alioz mēbroz vel toti' corpis. ex pre-
soli' stōi. vel pp vebemētiā caloris que est in ore stōi: qd
pungit in febrib' adurētib': qū eger nō cessat bibere qd
nec moriat. ptingit pp potus vini calidi veteris: vlti stōis
et caput epicanē: et qū ppetuas inducit vigilias: vt ex po-
tu aquaz salaz: q sitis vix aut nunq. curat: et qūq. sitis
fit pp cibos et pot' actu vel po' calidiores. Itē res grosse
et viscosē ori stōi adherētes fortē faciūt sitē qū eis cali-
ditas supuenit et nea. Itē si sit sitis pp fla salū vlti dūce
in stō. vt pp colaz ibi epitē. h oia sē ex pte stōi. Ex cōita-
te vlti alioz mēbroz gnāt sitis vt in dyabete pp renū ca-
lificationē. Itē pp epaz calefactum. Itē pp forēz opilo-
nez meseraica: qū ipedit attractio a stō ad epaz: et pp bz
oia mēbra puata nutrimento exsugūt ab ore stōi p mul-
ta intermedia. h idē ptingit qūq. pp frigiditatem epatis
attractiua et debilitatē. Itē sitis gnāt pp malā comple-
xiōē spūaliū et pulmonis: et ē itestinoz. deinde ad signa
coz veniam. ¶ Signa aut malaz pponū bz ex colo-
re faciei patientis: et sapore oris falso vel amaro vt ex pti-
ctione in ore stōi. Signū at opilationū meseraica: erit
vētris mollities. Signū aut calefactionis renū est imo-
derata vrina. Signū aut sitis i epate est dolor in dextro
ypocōdrio et calor et vrine tinctura. Signum aut sitis ex
spūalib' est lōga ispiratio et respiratio: et q. multuz iuuat
ex aere frido. ¶ Cure aut bz diuersitate cāp. diuersifica-
tur: sitis aut pp venenosa iuuat p vomitū: et per alia que
veneni sunt curatiua. Sitis ex labore et calore p somnū
curat: et p gerē. Sitis ex cala pstone stōi curat p altera-
tiua frida: sicut sitis ex spūalib' ex attractiōe fridi aeris
et sugendo aquā paulatim. Itē gargizare aquā cū aceto
in talib' multū valz: sitis aut q est pp euacuatiōes et me-
dicinas laxatiuas tolerari dz vsq. q virtus regitiua et vi-
gestio cōfortet: tū caueat a potu frigidō ne calor inatus
debilis extinguat: sed bibat aquaz tepidā vel vinū dūm
aqua tepida vel calida. In siti vlti ex febrib' adultis sitim
gatur pānus vel stupa in succo barbe iouis et pauco acer-
to: et supra furcellā extēdat: et circa gulā et sub mento gar-

garizet aqua frigida vel tepida. teneat in ore dragagan. frigidū et pil. sub lingua. vta malisgra. exsugēdo. Item sugat carnē vel pulpā citruloz et cucumerū cum mucilla gine citonioz et psily. dētes paulatim et tota lingua hūme tenet et illiniant: postea totū abluat cū aq decoctiois so latri vel lactuce frida. Itē mozent in aere frido. fricet caput cū oleo viol. v. ro. v. aceto: et filib⁹ que dicitur auc. Itē semē lactu. portul. maluc. dragag. scia frida et hūida terā tur cū mucillagine psily distēperent: et fiat pille: et in ore teneant. Et per h³ totū caput. (Aliquā sitis) iordia: te ponit auc. causas: s³ tu pcedē diuidēdo et subdividen: do: vt dictū est. (plimū desiderū) inter h³ mēbra. ac si di: catur magis est itensuz desiderū qū est pp cām ppriaz stōi: q³ si sit aliūde. (fm qualitatē). i. s³ p³lone calidam et sicca solū. (vel fm q³ritatē) sup. rōnālē. ac si dicat sitis aut est pp p³lone malā solā cū mā: aut pp p³lone malaz sine mā. Si ex colerico hūore. h³ pdest magis aqua ca. q³ frigida. q³ cala digerit. innāles hūores alterat. lanat for: ditē stōi: q³ ex actuali caliditate subtiliat penetrat et dis: soluit et sic adducit. Et potētiā vō frigore calidos hu: mores repmit et eos augmētari nō pmitit. frigiditas vō obfuscas h³ q³ritates actu et nō pō. In h³ aut loco nōndū q³ valde sitientib⁹ gbuscūq³ multis pot³ aque frigide ni: miū est nociuus: cū mēbra dissoluta calore recipiāt repē te aquā frigidā in multa quantitate: q³ per h³ calor inat³ extincui appropinquat: cū subito multū pcutiat. mag³ aut oib⁹ infirmis illud nocet: cū calor in eis sit debiliōz q³ in sanis (Cathaplasma de foris) istud est iaz melius di: ctuz (apozima). i. decoctio de reb⁹ sequētib⁹ (lētisc.) de folijs itellige. arbor est ca. et sic. h³ tū ponitur hac de ca: de alia inuet meli³ penetrare. Mellicratū. i. mulsam. VII.

De eructatione. Lap.

Eructuatio si sit extra temperamen: tuz nature nocet cibarijs intra stōa: cū euz phibeat ad digerēduz: cuius causa vētositas inflatua est: quā per os expellit natura. vētositas h³ est ex stomaci defectione. h³ stomaci defectio est ex mala complexionē: vel quorūda³ humoz do: minatione: si humores sunt calidi fumose ru: ctuabit. si fridi acide. (Acida ructuatio. iiii.) ex causis est. ex frigiditate stomaci: vel ex adu: natiōe cibi: et multitudine sui: vel ex natura fri: gidissima: vniuersalr causa ructuadi est ex de: fectione caloris in stomaco: ne cibo dominef et digestionē sicut videm³ in paruo foco si mul: ta ligna et viridia apponamus. (Ande cum: vltra modū ructuare videmus si sit ex calida cōplexione inquiramus: q³ refrigerandus erit stomacus cū frigidis sirupis: sicut sirupo ro. viol. Si ex cacochimis sit: purgāndus est cum apozimate absinthij: et aloe vel orifen. sero ca: primo sirupo acetoso cum orizaca. seu prisana cum succo maligna. et similia. (Si ex frigida sit complexionē sine materia calefaciamus cū calidis rebus: sicut cum corticibus pomi citri ni pipere gariofil. mastice carui: cinamomo alitb. tyriaca magna: dyaniſo: dyacimio: dya:

trion pipereon: dyagal. socrugene: et similib⁹ Si ex frigidis sit humoribus: demus ycrāpi: grā. yerā Gal. oximel. mellicratū: dyazinib. dyagal. dyaspermaton: gariofilatuz: dyacal. dyacarui. si stomachus infirmi ista ventositate impleat: neq³ eructuatio fiat: denf vñ cūo fiat: sicut mastice. ciminū leuist. anisuz sgnantū. 33. carui: piper longum: et similia.

Egit auctor de passionib⁹ supioris ptis stōi: mō incipit agere de curis passionū ptis inferioris eiusdē. Incipiēdo ergo de eructuatiōe que incipit a pre inferiori vbi cib³ cōti: net. Eructuatio est vētositas inflatua a stō euacuata. est eniz ita eructuatio a stō: sic stermutatio a cerebzo. (Se: neratur aut in stō grossa vētositas aut pp cibū receptuz qui grossus est et inflatū: aut ex debilitate stōi et mala cō: plexione ipsius: aut ex mā hūozali in eo cōtēta. Libi vē: tositatis gnātūi sūt oēs cibi grossi male cocti. et sic vñus fabaz: castaneaz: fascolorz: ciboz melicor pp malā cō: plexione stōi: vt si sit infrigidat³ a cā exteriori vel iterio: ri. A cā hūozali generat vētositas: vt est hūoz viscosus melicus statūa forti calore resolut³: de q³ iseri³ pleni³ dicit. in cap³ de stōi inflatione. Luz g vñus stōi expulsua cōfortat illa grossa vētositas euacuatur. et sic eructuatio efficit³: que si sit moderata modū nō excedēs. neq³ digē: stione ipediēs nālis est. nec sibi obuiādū erit. moderata eniz eructuatio vtilis est et iuuatiua: vt vētositas cruda euacuet³: sicut hūozes supnatāres vomitu opz euacuari. (Si ergo supfluat digōne corrūpit: q³ cibos facit sup: natate: et pp h³ supflua eructuationem necesse est curari cū reb⁹ subtilib⁹ et dissolubilib⁹: vt est dyatrion pipereon cū vino an cibū: silr fruct³ coriādi cū vino optimo: et silr elia que ponit auc. iuuat et empla et illimitiōes sup stōm si sit eructuatio acida: de calce et stercore galli et colum: bino. Si vō eructuatio sit fumosa valz succ³ absinthij ie iuno stō sumpt³. Si at ex mala p³lone stōi fiat eructua: tio reducat ad tēperamētū cū tēperatis appositis. re: bus. (Eructuatio si sit ex³). i. si sit supflua vētositas. di: uidit cām vētositatis in duo mēbra tertū mēbrū pter: mittens: q³ est ex pte ciboz ventoso: vel dicte ventose (Acida eructuatio) vult auctor q³ acida eructuatio sem: per fiat ex frigore. Alex. tñ dicit h³ eructuationē esse ex calore: sicut ex lignis viridib⁹ ignis fortis fumuz eleuat acutū et acetosum: et sicut amaritudo ozis ex humoribus frigidis gnātur: et abūdāria saluē ex forti calore in icu: nātib⁹. et sicut ignis cōburēs ligna spūnā humorosam ab eis resolut. Sz dicam³ q³ sic est aliquā ex pte cāe effi: cientis: caloris videlz fortis māz frigidā et humidaz re: soluētis: vñ semp aderit frigor ex pte cāe efficientis vel mālīs vel vtriusq³ (defectiōe caloris) nālis. h³ vñ esse ē Alex. q³ ex pte nāe deficit. vel deficit calor in pñ: qñ di: gerebat. (Si ex cala sit p³lone: sic est fumosa eructua: tio. (Si sit ex frigida: sicut acetosa. (Sed in stomaco frigido. h³ docet eructuationem puocari. Si vētositas in stomaco iclusa nō valet expirare.

De singultu. Lap.

VIII.

Singultus est malus motus virtutis desiderantis expellere rem nociuaz: qui multis modis fit. De repletionē de inanitione. De corruptione cibi i: fra stomachum et sui permutatione in pungiti: uas qualitates. de frigiditate ozis stomaci: de

R 4

De egritudinibus

ventositate inflata stomaci ex repletionem vel ex multis humoribus humidis vel ex multitudine potus et cibi. ¶ In singultu de repletionem grauitas sentitur in stomacho: corporis repletio: digestione virtutis defectio: plurimum huius patiuntur seniores et quieti et humidis cibis nutriti. Qui singultus ex inanitione efficiuntur: vel ex nimio vomitu: vel ex indigestione: vel ex febre acuta: et huiusmodi patiuntur iuuenes et laborantes in acuta febre. si ex frigida te sit oris stomaci: nihil horum sentitur que dicitur: ex ventositate inflatur stomachus et venter extenditur. singultus autem difficile et dure medetur: sicut quod ex inanitione concreatur. Sed hoc est rarus. ¶ Qui cum medicabitur videat si ex plenitudine sit: et unde plurimum venerit: purgetur repletio cum farinacia vel vomitu si vir tus et tempus conuenierint. sin autem: demus rem dissoluentem atque calefacientem: sicutque melleficantem os stomaci: castorei da. 3. s. cum succo mente vel castor. et mastice. ana. 3. s. cum aqua ubi cocta sunt carni et ruta: ruta detur cum vino veteri: vel aqua ubi cocta sit ruta et pauco melle: ex composita medicina omnes dentur tyriace et odorifera antidota: sicut gariof. dyagal. dyazinib. dyacinum: dyacastorei dyapiretri dyanisum dyatrion pipereon quodcumque horum inuenias da cum aqua ca. Calefaciamus a foris stomachum cum aqua cal. ubi cocta sunt abrotanum organum sansuchi et similia: omnia huiusmodi in aqua pluviali cocta calefaciunt. Epithima imponamus cum oleo castorei: laprino camomill. et similibus. In repletionem ex sanguine detur aqua ca. cum cassia fistu. vel succo solatri: vel maligrana. vel malorum succo galliaque muscata. ¶ Si vero sit ex inanitione cum acumine et calore timendum est et suspiciosum. danda est aqua frigida: rodostomaci cum rodoleon: dem? pisan. cum oleo viol. catha plasma apponatur frigidus stomacho: et similiter epithima. ¶ In solutione ventris nutritum cum lentibus et aceto agrestium vuarum et alijs huiusmodi similibus. ¶ In singultu ex corruptione cibi in stomacho et mutatione sui in malas qualitates: utilior est medicina. s. vomit: quo singultus aufertur. ¶ In frigida oris stomaci vel ventositate detur calefacientia: sicut vinum ubi cocta sunt vel nitru cum melle vel seapij: cinum: anisum: calametum: abrotanum mastice: cinamomum: alib. reubarbar. carni zinzib. coditum vel aliquod antidotum: in singultu ex repletionem dictorum. Absenta in singultu

ex frigida innat. ¶ Succus maligra. qui muscidus est: acrimie maliciei. innat singultus ex co. ru. epithima supponatur oleum anisum anetinum laur. et myrtinum. ¶ In singultu ex cibis calidis et siccis incenditibus et nimiam siccitatem in stomacho facientibus aqua frigida damus demus et amigdaleon cum aqua frigida oleo ro. cum aceto opizaca. cum aqua frigida syrupo viol. p. minorum. ¶ Extinguitur omne genus singultuum: si isirino timeda vel anxia muciatur: natura enim ex cogitatione singultum impedit. sternutationes fiat cum gariof. rosa: pipere calameto codisi. sternutatio. n. mouet stomachum et expellit ventositatem. Item innatur singultus manuum: pedumque cubito: ligamentionibus. Innat tenere statum ad singultum et oscitationem. anhelitus enim si stringitur: et longo tempore pectori includatur dissoluitur: quod ex necessitate calefit: deinde perforans strictas vias in quibus si inueniat ventositatem expellit et eijcit. ¶ Singultus est violentus motus stomaci tendens ad superiora ut rem fugiat nocuam. Non est autem singultus spasmus proprie: sicut dicitur. h. in vltima particula de morbo et accidente: quod in lacertis solet spasmus euenire et ei soli pertinet. Sed neque stomachus neque nervi est laceratus. Sed est motus filis motui spasmu. h. n. infirmat in affor. super illud locum. Spasmus ex inanitione: et singultus. ¶ Cause singultus plurime sunt et diuerse. prima causa singultus est mordicatio ab hore malo in ore stomachi existente. secunda est retentio vomitus. i. eius per quod vomit? debebat exire. tertia est nimia sensibilitas oris stomachi. quarta frigiditas immoderata a causa interiori vel exteriori. alia causa est acuta fumositas in febribus adurentibus resoluta. Item causa singultus est assumptio ciborum exasperantium: vel est sinapis dyatrion pipereon: sequente potu vini: vel effuso colere ad os stomachi et nimia repletio et superflua inanitione faciunt singultum. Item apostema stomachi vel epatis sunt cause singultus. Item apostema in velaminibus cerebri et fortis percussio penetrans ad cerebrum. oia ista faciunt singultum. ¶ Signa autem sic sunt sumenda. si puocetur vomitus et sedatur singultus. per huiusmodi signatur quod repletio erat in causa vel quecumque res mortificatiua. Singultus autem a siccitate vel inanitione signatur per febre precedere vel per morbos chronicos. vel per ieiunium. vel per quacumque euacuationem. singultus autem cuius causa est mala propter frigida signatur per rugitum et per ventositatem: et per alia signa frigoris. Si autem fiat per aqua: signa res aliud aqua manifestant. ¶ Curatio autem singultus ex repletione et quacumque magna purgatiua vel aqua mordicante propter vomitum et per alias euacuationes: ut dicitur est. detur oximel diureticum et mastice raphanus cum decoctionis solis aneti: et postea puocetur vomitum. si magna contineat in parte superiore stomachi. Si autem in inferiore detur yrapigr. Si singultus sit ex frigida. detur effusa calida: ut dyazinib. ciniaata alexan. fiant super stomachum calide inunctiones et emplastra: si fiat a ventositate imponentur ventose super os stomachi sine unctione. In omnibus his causis innat motus corporis laboriosus: et subiecta mutatio accidentium anime: ut est tremor ira timor gaudium subitum et clamor. Item coferunt opiate: ut est

tyriaca. metridatus. filonius. Iuuat etiā sumere. Si. ca. florei cū vino deco. mastice. et cinamomi. vel calamenti. vel abrotani. vel galage. Itē iuuat nitrū sumptum cum aqua mellis ca. Si aut sit ex inanitione timorosus est valde et de aqua orde. lac amig. dulcius res humectātes et replētēs. plōget somnus. fiant balnea cū aq̄ dulci. dent sorbitiōes lenes et suauēs. vt colatura fursuris tritici. cū succaro candi et vitel. ouoz. lac amig. iura carniū. fiat inunctiōes exterius cū oleo de semie cucurb. et viol. et ro. de amig. dul. odore nō res bñ redolentes. In singultu at epatis iuuat flōmia basilice et appositio emplastroz. pueniētū et cetera que solent fieri circa apa calm. et fiat cura quā ponit Lōstā. que valde bona est. Sin. gultus et. nō est spasmus. Sed est mor. valde silis tū. si que sit ex replōne. (malus motus). qz subitus et violētus. (de replētiōe. Sex ponit cās. prima de replōne. scda de inanitione. tertia de cibi corruptiōe. 4. de mutatiōe. quinta de frigiditate. 6. ex vōsitate. ex replōne) h. p. nūtur itez subdiuisio et sic de alijs. (Si ex plenitudine) h. incipit curā. totū planus est vsqz buc (rodostina). i. aq̄ ro. (cuz rodolo). i. oleo ro. viol. nō. Sed cuz syrūp. viol. In frigiditate. vel vōsitate. h. multus valz emplm de calce vitu. stercoze galline. (In singultu ex replētiōe) h. similr iuuat multū vomitus si vomere pficiunt. (sternutationes) h. pōt legi duob. modis vt fiat sternutatio in vō sensu. si cā fuerit ventositas. vel quecūqz friditas. qz per motū cerebri totū corpus calefit. (v. sternutatio. nes). i. illinitiones. sed f3 h. p. iuuat qd dicit auc. neqz in ca. causa. neqz in frigida. sicut p3 p. receptiōes. Saedū aut qz in singultu ex inanitiōe neutra sternutatio aliqd pōdest. imo nocet. Sicut nocet timēda vel anxia si nū. ciētū. qz talia magis inaniūt (iuuat tenere statū) spūs retētus in viscerib. suo. pprio calore dissoluit. et pūnit. iuuat etiā si iponant digitū i vtraqz aure. et fortiter obtu. lētur aures. h. eniz multū remouet singultū. vel fiat due tente de laudano et naribus imponantur.

De fastidio.

Lap.

IX.

Quicūqz continuam vult custodire sanitatē. stomacū custodiat: ne cū sibi necessarium sit cibū prohibeat: neqz plus det qz digerere valeat. Quē situm eniz fuit a Sal. quare paruz manducaret. Respondit. intendo eniz māducare vt viuat: alij intendunt viuere vt manducant. dicit Porphyrius. differētia inter me et vos est in vita huius mūdi. Ego. n. non comedo nisi vt vinam: vos viuere mūdo amatis vt comedatis. Interrogauit iternz Sal. quidam que me dicina est perfecta. Respondit. abstinētia. Pla to dixit. Abstinētia est duobus modis: vel eni est vniuersalis: v. particularis. vniuersalis vt nō māducetur nisi cuz vehemens et magnus fuerit appetitus. particularis. vt consideratis elemētis tibi dominātibus vtraris sibi oppositis cōuenientibus. Antiqui parum comedere preceperūt vt calor naturalis dominef sue digestiōi. Si eniz comedamus h. que calor naturalis nequeat digerere: fastidiuz generatur: fastidiuz magnum est nocumētū ad sangui

nez corrupendū et morbus generanduz. Qz si sit ex malis cibis grossis generantib. chimos grossos: morbi duri et diuturni generantur.

Aborbi nascētes ex fastidio. iij. modis fiūt: vel ex magnitudine fastidiōis: vel ex mutatiōe quā in corpe faciunt: vel ex natura fastidiētū: vel ex virtutibus singulorūz membrorū: ex magnitudine fastidiōis multa fiēt acēntia molestatiōis: si parua sunt econtrario. Diuersantur i mutatiōe. Si cibi vnde fastidiuz sit in flegma mutētur: opiremiām faciunt siue gignūt: si in coleraz: fūmōsa eructuatio efficiunt. Ex naturis fastidientūz: qz qui non bñ sensibilem habēt stomacū: nō pñcturam neqz dolores sentiūt: neqz multam solutionem: vel cordis tremorez: neqz capitis dolorem. si stomacus sit sensibilissimus omnia predicta sentit et patitur ex membrorum corporis virtutibus: qz debilioza membra de fastidio sentiunt dolorem. verbi. g. si caput est debile sentit dolorem. grauitatem. vigilas. alienationez mentis. Idem patitur singula membra debilia. si totum corpus debile sit magnaz febrūm et rigoris passiōes habebit. Unde oportet fastidiosos: et qui sanitates custodire volunt vt caueant fastidiū: et cuz sentiunt festinēt ad vomitūz ante qz corrupatur et mutetur cibus. Si vomere nequeunt studeamus facere solutiōz ventris in cibo mutato et corrupto optima est aqua calida: et vt omnes cibos corruptos euomat. Qz si nec cū aqua calida euomuerint de potio vomica. Certificati stomacū corruptis esse cibarijs mūd atum: demus citoniat. dyamilon. Epithima superponatur stomaco cuz oleo nardino: vel masticeleo. Si vomitus nō possit dari: fiat clistere. et similiter de potu ficit et de cibo indicamus.

Istud caplm est de regimine fastidiosorum siue habētūz fastidiū. Est autē fastidiū ablatio appetitus in cibo: vel potu: quādo. s. appetitus ex toto auferit. Scien. dū aut qz appetitus et debilitas et diminutio et omnino. da eius ablatio ex eisdē cās fiūt in spē. s3 differūt in intensiōe et remissiōe: qz cāe diminutiōis appetit. sunt debiles. Cause vō fastidiū siue ablonis appetit. sunt fortes: h. eni passio qz Alex. anorexia appellat: ab a qd est sine et orexis qd ē appetit. qz sine appetitu. Lōstātinus at in pāregni. videt velle qz fastidiū siue fastidiositas sit corruptio et omnimoda ablatio digōis: vīc. n. qz si digō diminuat mala digō appellat. Si ex toto corrupat ex cā valde forti fastidiositas nūcupat: erit g3 h. caplm istud de regimie fastidiōis. i. d. regimie patiētū corruptōez digōis: siue ablonē: siue at b. dicat: siue illd in idēz tēdit: corruptio aut digōis cā est qz appetitus tollat: cuz natura sibi oīno inde corrupat siue tollat. Dec aut passio cāri pōt a cā iteriori v. exteriori. A cā exteriori sic nimia friditas aeris mortificas vtute: v. nūm. calor resol

De egritudinibus

uens calorem innatus: vel vulnera: vel percussio vel ca-
sus. Lasc interiores sūt sicut mala p̄lo stomaci v̄l apo-
stema vel solutio p̄tinitatis ab humore acuto vlcerate
interius: mala aut cōplo aut erit pura sine mā: aut cum
mā: v̄trog aut modo: aut erit mala cōplexio calida: aut
frigida. ¶ Mala aut p̄lo calida cognoscit̄ ex siti et eru-
tuatōe fumosa et ex faldie spūi cūz grossitie et ex ma-
lo odore ad modū piscium recentū ex colore imutato et
vomitu colerico si sit cū mā. Signa frigide cōplonis ex
p̄trarys itelligūtur. Itē p̄ iunātia et nocētia signa hñtur:
qz in calida p̄plone frigida iunā: in frigida ēs. Itē cause
humorales possunt bñ distingui a p̄plone sua per vom-
ituz et per nausēā: qz si cā sit humoralis: vix vel nunq̄ erit
sine nausēā: vel vomitu. In causa aut p̄plonali sola fuit
alteratiua sicut opz: vomitus aut signat humores in pte
supiori stomaci. Nausēā v̄o signat illos in fundo stoma-
ci eē inuiscatos. ¶ Lāe vero fastidū ab epate vel p̄tiniui-
tatis solone per tumore et dolore se manifestāt. ¶ Co-
gnitōis ḡ causis p̄ signa facit̄ erit cura. si sit fastidū ex ma-
licia cōplonis: cura est p̄ alteratiā. Si aut adsit cā humo-
ral: considerandū est v̄trū humor sit calidus: vel frigidus:
et v̄trū sit in pte supiori stomaci vel in inferiori: si in parte
supiori et nō sit inuiscatus: bonū est. puocare vomituz: si
ue sit calidus siue frigidus. Si vero sit inuiscatus in p̄-
buis inferioribz stomaci necesse est qz si sit frigidus eua-
cuet̄ per aliq̄ dyuretica: vel per pillas de aloē: mūdifica-
to v̄o stomaco dentur electuaria p̄fortatiā et male p̄ple-
xiōis alteratiua: sicut in frigida p̄plone. 33. cōdituz. dy-
trion pipeon. dyaciminū. mirabol. p̄diti. In cā aut calī-
da valent dyareub. triasandal. et filia. Si autem aufera-
tur appetitus p̄ corruptionē virtutis sensibilis p̄fortet̄
cerebrū et origo neruoz et dent̄ elaria p̄fortatiua. Si v̄o
passio fiat p̄pter apā vt solutionē cōtinuitatis fiat cura-
tio: per artē tradit̄. ¶ Quicūqz vult. videat qz intēdat
de custodia sanitatis: qd fastus est. Sed itē dicit cauere ab
illis dñi est sanitas ex qbus puenit fastidium: vel corrup-
tio cibi et de eoz cura p̄ncipalr tractat vt patet in l̄ra
(Porphyrus) auctoritas ista bona est in abstinentia ob-
seruāda. In quibuscūqz libris inferit̄ Dyogenes interro-
gatus qualis eēt et modus comedēdi. dicit sic. quibz ad-
sint cibaria: comedāt tñ q̄tus desiderū hñt. qui v̄o ci-
barys carēt: comedūt cū ea hñe poterūt. Ad regēdū sa-
nitates in diēta: sciēdū qz digestio per desiderū multū
iunat̄: vnde ad nām confortādā et sanitatem: plus valet
cibus desideratus licz nō sit bonus qz fastiditus: licz sit
bonus (Plato dicit). H̄ auctoritas valz in p̄seruatiōe sa-
nitatis et reductiōe eiusdē (v̄lis) non coartata p̄ singula-
ria nisi ex parte appetit̄ sol. (particularis) dñ qui coar-
tatur p̄ eratē p̄plonē: et sic de alyis oibz (elementis). i.
partibz (cōtrarys). i. dietis (de mutatione appetitus). i.
quātuz in corpore faciūt. i. in accitibus acquisitis (nō per
pūcturā. nec per dolore). Sciēdū qz qui stomacū habēt
debile citius sentiunt in eo lesionē cū suas supfluitates
non expellat. Sed potius ab alyis recipiat. Si autē stōs
fortis sit a se magis expellit: vñ segtur dolor i alyis: v̄l in
capite: v̄l i q̄cūqz mēbro obili. (dyameleō) nō ē i vñ. sit
aut vt solet dici d̄ succo maligna. aromaticoz. sic leticia.
Hal. Sciēdū at qz h̄z Aut. sani melius debēt comedere
circa noctē qz i mane: qz circa noctē calō nālis claudīt: et
circa viscera aggregat̄: flegmatici v̄o et multum fridi: qz
paucio indiget exercitio ad calozē excitādū de die debēt
comedere: et post suauē exercitiū gescere. Sciēdū qz ap-
petitus siue fames: aliqñ est mendosa: vt in ebryis: qbus
nō sp̄ est satisfaciēdū: aliqñ sitis siue fames ē verax. qbz
statiz subueniēdū est: et si tardet̄: maximus est nocuissimū.

De abhominacione.

Cap.

X.

Cum homo anteq̄ cibuz accipiat ab
abhominacione pariat̄: mali chini in
stomaco eē intelligitur: qui si sint in
spaciositatez stomaci facile cū vom-
itu possunt expelli. Si conclusi in suis pellicu-
lis: abhominatio fit inde: neqz vomituz facit̄:
qz humores illi inclusi sunt et inuiscati ori stōi.
si sint calidi generāt sitim et fumose faciunt ru-
ctuari. si sint frigidi appetit̄ nūmū fit sine siti.
¶ Abedicina hoz in stomaco inclusorū tri-
plex est: vna coctio humorū. secūda tempera-
mentuz eozum. tertia purgatio eoz. Coctio ē
flegmaticorū proprie et crudorū quā adiuuat
taciturnitas somnus: quies. abstinentia. et vari-
rem subtiliatiūz conuenit et dissolutiūz: hu-
mores colerici: vel flegmatici. vel melacolicū:
quos natura nō potest imutare in sanguinēz.
si subtiles sint neqz multuz in stomaco viscosi
solo vomitu possunt emitti. cum p̄risano. mel-
licrate. aliquando cum aqua ca. si sint grossi et
substātie stomaci nimium inuiscati: abhomi-
nationem faciunt nimiaz: vnde oportet eos re-
incidentem et subtiliantem dari: sicut radiē. et
opimel et filia. postq̄a pelliculis stomaci hu-
mores extrahētur cum yrapigra purgabūtur
que tertiā partem habeat. et duas aloes. pille
antree valent. ¶ Si stomachus de malis hūo-
ribus sit plenus purgab. deinde suaz comple-
tionem reficiamus et cōfortemus cum masti-
ce. mētra corticibus sistici. gallia. gariof. spica.
cardamomo. et similibz aromaticis et cōfor-
tatiuis: demus similr trociscos confortantes.
sicut trociscos rosā. campboratos: de spodio.
de sandal. cūz syrūp. similiter cōfortatiuis: si-
cut ro. syrūpo melleo. syrūpo de malis siue
citonijs. de malisgra. cūz menta facto: ex oibz
que in vomitu dicent̄ abhoiatio inuatur.

¶ Post fastidū agit auc. de abhominatiōe. dico ergo qz
istud caplm est de abhominatiōe et nausēā et anime sub-
uersione. ¶ Est autē abhominatio ciboz appositioz
indignatio: qd sit sic dicit Serap. cū bō dicit se cibū de-
siderare: et quādo sibi apponitur ips̄ refutat et fastidit: si
mo excitat: et qualr tremore vel horripilationē patit̄: qz
soluz enī visu fastidit et abhorret anq̄ degustet: et si v̄o
ster nausēā patit̄ et nimia subuersionē: est. n. nausēā volū-
tas vomēdi sine effectū: subuersionē aīe dñ nausēā p̄tinua
et inepabil. vñ n̄ differt nausēā a subuersionē: nisi i t̄pis diu-
turnitate: qz nausēā ē breuioris t̄pis: subuersionē logioris:
d̄ vomitu i sequēti ca: dicit̄: vomit̄ at ē aliō a p̄dicti: oēs
aut iste passioes fastidū p̄comitant̄. et fere eedez sūt cāe
et cure fastidū: et abhoiatiōis: nausēā et aīe subuersionē: ab-
hoiatio tñ difficilior dñ ad curādū: qz nūc res magl vñ
eē i p̄fundo. Nūq̄ aut est abhoiatio sine mala mā in p̄-
fundo stomaci v̄l in eius poris inuiscata: v̄l ex mala bu-

miditate replere: que necesse est purgari per supiora vel inferiora. Nausea et subuersio similis sunt ex humoribus viscosis vehementer adherentibus: quare stōs mouetur ad vomitum: sed nihil vomere potest: sunt autē ista propter vehementias et fortitudines virtutis retentive et debilitate expulsiue: que mouet: sed motus non perficit: vel propter malitias complexionis: et propter humoris inherētia: sunt autē ista ex humore flegmatico: vel melancolico: raro autē ex colerico: nisi forte sit ex colera vitellina. ¶ Patet ergo quod humores primo per diuretica sunt extenuandi et incidendi: ut postea facilius educantur: sic oximel diureticum et postea squilicium et postea alia de yerapig. sunt administranda. Si autē sit saluus: aut quicquid colera grossa in causa fuerit: potest aqua. Et Alex. multum iuuat: postea catarticum impiale. vel decoctio mirabo. postea de fenelaria stōi mudificatiua: sic dyamilō: quod sit de succo maligna. citoniorum: sicut de cinē in Alex. aut et antidot. maioris repit: de ut dyacitonitē: stomaticō et confortatiua. ¶ Cum hoc tē. Sic de cinē: de illis tribus passioibus intēdit in hō capiti: quod oēs sunt humorales: quod per hō dicit (mali chimi in stō calidi) ut flegma saluus: vel colera grossa: quod colera subtili nūq̄ hō facit: subtiles sunt. isti faciunt per dictas passioes: et magis vomitum: ut statim inuit sequens ista (grossi) isti p̄tinēt ad nauseas (et abboiatōes nimias) deinde seguitur cura in fastidio et in singultu dēterminata (fisti) et fructus sunt hōnes nucleū. ca. et sic. inūgat stomacum. et empla calefacientia et confortantia superponantur.

¶ De vomitu.

Lap.

¶ XI.

Num est corpori si vomitus non necessarius sibi sit: et si necesse habeat ut per crism fiat. ¶ Est autem vomitus cum os stomaci moueatur in expellendis eum grauantibus vel pungentibus cibis: siue humoribus: aliquādo fit vomitus ex stomaci defectionibus: cum retinere cibos vel humores non valeat: quos natura sursum eleuat cum pars stomaci inferior ore sit fortior: vel inferius natura deprimat cum os stomaci sit fortius parte inferiori. In vomitu sine multorum vel malorum ciborum acceptionibus malos humores esse pungitinos intelligimus in ore stomaci. Quorum significationes perpenduntur in his que euomuntur. si ex co. sicut cum calore inuenit in illius cibi digestionē: si ex flegmate et frigiditate inueniatur cibus non coctus et crudus. Si colera inquit facit abhominatorem et appetitiue virtutis defectionem: sicut in flegmate falso abhominatorem faciente et sitis defectionem. ¶ Si sanguinem euomat rupturam alicuius vene in ysofago vel in stomaco signat: vel incisionē: vel sui putrefactiones. Quod vel ex causa primitiua fit vel antecedente: si sanguis sine dolore et vomitu creat apertam venam in meri vel in stomaco signat. Quod si exit cum dolore et colore rubeo vel claro: ostēdit in meri incisionem vene vel in stomaco. qui preterito iam dolore egreditur et difficilis est in exitu: et color suus niger est: vulnera signat ve-

nam corrodentia et putrefacientia: aliquando sanguis euomitur: qui ab alijs mēbris ad stomachum cōfluit: et est malum signum: hō autem erit mixtus cum quibusdam humoribus stōi.

¶ Si medicari velimus vomitum an ex causa sit os stomaci grauantē et pungente perquiramus: unde non oportet vomitum constringi: neque prohiberi ipsius: nisi postquam stomachus de malis humoribus mudificatur: qui cum vomitu egrediuntur: sed si timeamus ut vomitus augmētetur et deficiat infirmus: oportet ut digestionem inquiramus: que si sit mollis denique sapam citoniorum: syrupum mirtinum. syrupum malorum graui. syrupum pomorum. pirozum. cum spodio. vel trociscos de balauistia: dentur etiam galla. spodium cum syrupo stiptico: mespil. denique ius milij. ordei. cum amigda. omnia autē assentur: ponantur in aqua quam bibant. spodium cortices fistici. ponatur super stomachum cathaplasma stipticum et odoriferum: si sint stiptici. denique cassia. pruna. syrup. de prunis. Clistere faciamus lene et suauē. ¶ Si de colera rubra sit vomitus et virtus custodiat: cum oxifeni. et absinthio et viol. et similibus purgemus. si virtus. etas. consuetudo. tempus. nos adiunget: floborhemus basilicaz de dextra manu. ¶ Si de flegmate yerapig. denique et apozima calameti. ryriace. 3. i. cum succo mēte. denique mentaz. lignum aloes. mastice. galliam. ¶ Si vomitus de colera nigra fuerit: floborhemus basilicaz. si virtus. etas. consuetudo. tempus nos adiunget: si non possumus: venterosas in ambo latera ponamus: clistere faciamus de camomilla. ēc. se. succo aneti. firfure. melle. obsomogaro. sisameleo. et similibus: denique oximel. ¶ Si vomitus sit ex sanguine floborhemus basilicaz: si non aliquid contrariū impediat. si aliquid impeditur: venterosas in utroque ponamus crure. medicina illaz ponamus. vel faciamus quam in sanguis creatum diximus. qui de pectore egreditur. Sal. cui inquit in stomacho cibus non remanet: sed semper vomit: accipiat sumac. cimini. que insimul pistata cum aqua ro. bibat: multum enim iuuat. ¶ Si vomitus ex defectione stomaci sit: neque cibum conuenientem retinere possit: accipiat omne stipticum et odoriferum medicamentum seu cibum. Iuuat menta pistata cum oleo ro. temperata: vñ inungatur et os et nares.

¶ Premisit tractatum de abhominatōe: nausea: et aīe subuersione: et quoniam in signis et causis et curis cōicāt: et quoniam huiusmodi passioes vomitum antecedunt: sicut

De egritudinibus

tremor labij inferioris: extensio ypodidrioz: h̄ caplm̄ se-
quēs ē de vomitu: et anastrophā et colica passiōe: has pas-
siones ad modū breuiari breuiter in h̄ capitulo cōpre-
hendit. ¶ Vomitus appellari potest simpliciter cuius-
libet rei expulsio a stomacho per superius orificium eius:
siue sit humor: siue sanguis: siue sanies: siue cib⁹: siue po-
tus: vel quodlibet aliud. anastrophā dicit: quasi sursum
stomaci cōuersio: quādo. s. debilitata parte superiori sto-
machi cibi assumpti nō descendunt inferius: sed statim p
superiora educuntur: et sic per vomitū eiciunt cibī: vel
humores prauī ad stomachū veniētes: catastrophā ē pas-
sio huic cōtraria: quādo. ppter debilitatem fundi et prius
inferioris recepta cito per inferiora emittuntur: de qua
passione fit mēto in lientēri a. colerica vero passio sicut
dicit Alex. est imoderata stomaci perturbatio: quādo
cū molestia et perturbatiōe cōtēta in stomacho per supe-
riora et inferiora eius orificia educuntur: ynde dicit q. h̄
passio fit ex habūdantiā colere sursum vel deorsum exē-
tis: et dicitur q. hec passio a colera non denominatur: sed
a colidis. Antiqui. n. colidas intestina appellabant: h̄ au-
tem passio acutissima et cito sincopis est inducens: vom-
itus autem quādoq. est necessarius et valde iuuatiuus: et
quādoq. malus et nociuus: anastrophā et colerica passio
semp sunt mala: vomitus autē iuuatiuus est sicut creti-
cus: et vomitus factus in equalitate: vñ stomachus mun-
dificatur: ynde iubet Dypo. estate singulis mēsis ser-
mel vomitus puocare: et exit per vomitū aliquādo san-
guis: et aliquādo humores alij: et siue h̄ siue illud: aliquā-
do bonum est: aliquādo malum. Sciendū autē q. vo-
mitus frequentia nimia: siue sanguinis: siue alterius rei
mala est: q. stomachū debilitat: et facit ad ipsum fluere ce-
teras superfluitates: sicut ad lacunas. ¶ De vomitu au-
tem ceterozum humorū primo videamus: postea de vo-
mitu sanguinis. euomūt ergo humores vel cibi: aliqñ
vi nature: aliquādo vi synthomatis vel accidētis: vi na-
ture: sicut in die cretico: aut in febrib⁹ nā existēte forti-
tudo in epilepsia: aut in sanis ex nimia repletiōe stom-
aci: ynde humores vel cibos assumptos euz superfluitate
nequēr retinere. Itē vomitus fit aliquādo a causa in-
teriori: aliquādo a causa exteriori: cā exteriori: vt a vo-
mica medicina: vel a lesione cranei: vel a violento motu
et percussione et a casu q. valde malus. A causa interiori a
natura vt dicitur est: vel a morbo: vel a causa morbi: vt a
multitudine acutozū humorū: vel a debilitate cōple-
xionis stomachi et ppter dolores fortes: vel ppter nimia
debilitatem oris stomachi: talis autem vomitus si ē sim-
plex malus est: siue sit colericus: siue flegmaticus: et de-
terior: si fuerit niger: vel sicut succus porri et flos cris. Si
autē fuerit cōpositus ex humoribus fortiter cōmixtis:
minus est malus. Itē plures homines quādoq. vehe-
mēter appetūt et statim repleti euomūt cibos assumptos:
et h̄ precipue in anastrophā. Itē alij qui statim euomūt
si irascātur et multū loquātur: et plurimo motu corporeo
vel anīmi vtātur: qd totū est a debilitate oris stomachi: et
ad anastrophā reducātur. ¶ Et deinceps de vomitu san-
guinis est vidēdū. ¶ Omnis autem vomitus sangui-
nis pessimus est factus in fe. et ex malitia febriz. In sa-
nis autē aliquādo bonus est: q. signat nature fortitudi-
nem expellētis sanguinis superfluitatē que ad stoma-
chū aliud delegatur: sicut ab epate: aut carnositate fun-
di stomachi. Aliquādo. ppter rupturāz vene aut fissurā:
aut incisionē: aut etiā a meri post vomitū plurimum:
vomitū autē sanguinis est quādo crepatur apostema
non maturū: aut quādo descēdit sanguis ab epate: aut
ex alijs membris: et aliquādo ppter mēbzū multatū:

aut ppter exercitiūz diuīsiūz: qd fuerat consuetū: vel p-
pter sanguifugas in meri suspensāz: aut ppter indebitas
retentiones humorū: qdaz: vel menstruozum: vel quādo
splē suas superfluitates fundit ad stomachū. Sed tūc est
niger et turbidus. ¶ Est autē generale q. quādo post vo-
mitū sanguinis vel alterius rei: maior sequitur tranquil-
litas et corpis leuitas: q. h̄ est a forti nā: et dūz est in con-
trariis: verūtamē nō pp hoc vomitus multus est assue-
faciendus: neq. vomitus sanguinis. ppter: s. magis diuer-
tendus: vt discat alias vias tenere. ¶ Alio aut loco san-
guis derinet ad stomachū signat per caliditates loci: vel
tumores et colores sanguinis: vel per cās pmitinas: vt p
sanguifugas suspēsas et p mutilatiōes et alia. ¶ Cura autē
istius passiōis est lenis: et si aliquādo iuuatiuus sit vom-
itus in passiōib⁹ pedū et renū. et oīz inferiorū passiōū
vel partiū: q. humores auertūtur: nihilominus si super-
fluat ne virtus debilitet festinet cura. Si ergo sit a mar-
lis cibis rectificet dicta. Si aut a multis et superfluis oi-
minuat cibis. Si aut malitia cōplexionis soli defecta-
te virtute cōtētiua: rectificet cōplexio et postea confor-
tet per aromatica: et bene etiā redolētia: per inunctiōes
et empla. Si aut ad sit supfluitas humorū: festinet mūdi-
ficatio: postea sequitur humorū adequatio. et virtutis sfo-
ratio. Si aut ad sit ppter debilitatē oris stōi: fiat elidere
acutus: vt declinet mā ad inferiora: et oīz stōi emplastrū
apponat cōfortatiūz. Si supuenerit sincopis res boni
odoris naribus applicētur. Itē fricatio extremitatū et
calectatio et fortis pstrictio manūz et pedū cōtra multū
vomitū psumt: scz q. sic attrahūt humores ad extre-
ma. Itē iuuat comedere fabas cū cortice et lentes deco-
ctas in aceto. Itē iuuat sumere pontica post cibū assu-
ptum: vt sunt pira et coctana et mēspila: et electaria oris
stomaci sfortatiua: vt dyacitonitē. stomaticū. Itē iuuat
prolongare somnū: et sudare multū in somno. In cibis suis
ponant coziandru. et bus mastix lignū aloes: cortices po-
mi citri. ponat vērō foris siue incisione supra stomachū
in anastrophā sub vmbilico vomitu supfluo. In colica
vero passiōe sup ypodidria a dextris: et aliquādo super
vmbilicū: illinat vētri euz succo absinthij et rute agre-
stis cū castoreo. Si vomitus sit ppter caliditatē multū
iuuat sumac: et ro. et sc. iusquamī al. cū succo citoniorū:
Itē succus maligrana. acetosus. super suos cibos ponat
pul. sumac: et de glādi et thure: et post cibos vtatur pul-
illo. et spodiū eis confert et syrumpus acetosus: vel oxizae-
cara: vel rosaceus: et post cibos mastice: mirabol. condū-
tos: et si post h̄ nō cessat sup stōm apponatur de iusquamī:
mo et mādragora cū appōne cōfortatiūz: sicut thuris:
et mastice. et castorei. ¶ Vomitus autē melie nō refrigat
dūz erit possibile tolerare. In vomitu autē de sanguie si
sit de replōne: vel inanitione: vel cū siliis sūme cōfert
flōmia: si ex vlcere: vel incisione. vel ruptura pferūt cōfo-
lidatiua. In oib⁹ pfer ligatio extremitatū. Itē i vom-
itu sanguis pferit syrūp⁹ acetosus et ro. cū niue infriatū.
Itē pferit bibere succū plātaginis: vñ fiat syrūp⁹ et semie
ro. acacia. terra sigill. balaustia. pap. de opio. sc. iusquamī
al. gumū ara. cū succo plātaginis: et virge pastoris et pauco:
h̄ est. n. sūmūz iuuatū. ¶ Bonū ē corpi si facit sit vo-
mit⁹ et sine labore: et raro sic semel in mēse. purgant inde
mēbra supiora (cū ps oīz sit fortis) sic i anastrophā (i
feri) nā deprimit sic in catastrophā. Si aut vtrūq. ps i
ferior. s. supior sit defecta: tūc euz alexādrio dico cē ex
colica passiōe: quāz et gā stomaticā passiōē appellat:
yl: qd yliacā si dico. Inferi. n. d. hac ager oclēti. Cole-
ru. reddi dfectio appetitiue abboatiūo vo nōmī qñ ē
grossa et yscosa: q. est cā. s. vomit⁹ sanguinis aliquādo sit

a causa iteriori. aliquando ab exteriori. et dicitur emogosis: siue emagoge: vel anabrosis. i. reiectio sanguinis per vomitum. Incisa enim vena: vel putrefacta. signa ponit Cōstā. satis elegit inter: vñ hic non est imozandū (sapam). i. pōtica seipm dētur in fine (tyriace. 3. i.) h̄ valet in omni vomitu ex frigida cā. siue sit cū materia: siue sine materia (vētositas) ad vertendū sanguine: que etiam valent inter spatulas (in sanguis screatu). i. in emoptoica pafione (si vomitus sit ex defectione stomaci) h̄ tangit colericā passionē in qua stomachus totaliter deficit: ad qd valet multū inunctio cum oleo ro. cum sanguine draco: nis: et bolo. Item emplastrū de sandal. ro. mēta. absinthio. balaniti. psidia. pane tosto. succo mente et aceto cōfectum extēdatur supra totū stomacū ad ipm pfortādū.

De inflatione stomaci. Lap. XII.

Inflatio stomaci est aer nō coctus frigidus et grossus nascens pprie in stomacho de inordinata dieta. Aliquādo in capite sit ventositas: qz vēti motio naturaliter petit superiora: nascitur et tunc in toto corpore: maxime in ydropicis. Est autem inflatio vel de humoribus crudis: vel melancolicis: sed differūt adinuicē: qz de crudis humoribus mollis et humida: de melancolicis sicca et dura. Hec inflatio cū veniat oportet ut sibi succurratur cum medicina ventositatis ventris dissolutiva: sicut cum ciminio in oleo cocto inunge os stomaci. similiter maratrum: apium. danē. petrosil. anisum valent: si stomachus fuerit infrigidatus cum oleo vbi coctus est ciminū: qd faciūmus de. se. rute. et bacis lauri. ynginus: vel damnilleo. masticeleo. oleo nardino. oleo nigelle. cicura pistata cum melle temperata detur ad bibendum in modū ciceris cū succo apij. castorei. 3. f. similiter valet: demus etiam carui cum aqua ca. vel cum vino cocto: dem? antidotū. dyacim. dyaspermaton dyanisum. socurgene. dyalaca. Itē polij montani. calamēti. añ. 3. v. fac coquere in iij. lib. aque: vel cum vino. et ad vnam redige cola et da bibere tertiam partem lib. cū oleo nardino. succus maratri cum cassia. similiter valet succus mente et sisimbrium. calamēti. camedreos simplex seu compositus coctus et colatus cum amigdaleo valet inflationi ypodidrice et ventositati melancolice: ventosaz in medio ventris ponamus: circundemus vmbilicum sine scarificatione multis videtur iuuare. Iuuat iterum somnus et balneū. Epi thima valens ad inflationem stomaci. ypocidrie et ventositati frigide. R. anisi. maratri. cimini. añ. 3. vi. aristol. lon. squinanti. carpobal. añ. 3. iij. calamē. ameos. spice. polij. añ. 3. ij. cc. mastice. gariof. añ. 3. i. omnia pistentur: et i. iij. lib. succi maratri ponantur et ad i. lib. coquan

tur. deinde accipe amigdaleo. lib. i. omnia coque quousqz ad oleum redigantur. da bibere 3. iij. in succis herbarum supradictarum.

Inflatio istud est de rugitu stomaci et inflatione. Inflatio autem tāqz a causa efficiēti et imediata est a calore debili facta cōparatione ad mām: quando calor est maior qz qui eū moueat. i. qz si nō resolveret minor. vel qz qz mōtū cōpleat: sicut calor qui pōt mām resolvere in grossū fumū. Sed subtiliare non potest: neqz psumere: ex h̄ p3 qz si domine omnino caliditas supra mām nulla fiet vētositas: similis si assit multa frigiditas: vel calor debilis mām nō dissoluit: qz calor talis nullo modo mouet: s3 calor superas mām cōsumit et subtiliat. Tuius ergo inflatio aliquādo est a causa remota: sicut materia cōtenta in splene vel epate: vnde hydropisis generatur. Aliquādo cōtinetur in matrice vel in alijs mēbris: h̄ solū intendit de inflatione que est ex parte stōi ppter mām ibi cōtentā: vel ppter calorem mē debilem: qz subtiliare nō potest: mā duplex est: qm aut est cib? vētosus terrestris inflatus: vt sunt lentes fabę: panis azimū et pisa. et similia: aut est mā flegmatica vel melica. viscosa. vel dura calori repugnās resolūti: ne subtilietur: quādoqz aut ex parte caloris qui est valde debilis: licet cibus nō sit in se inflatus: quādoqz aut ex parte caloris valde fortis cui nō obicitur mā nimis multa aquosa: vel terrestris: vnde calor licet superfluat ex parte deficit vltentescit: cā autē aliquādo pōt esse nimia vacuitas vētris humoris crudos ab alijs mēbris recipiētis. S3 in id idē redit cū primis. Rugitus autē est inflatio a frigida causa: vel a frigida cōplexione stōi signatur per extremiā. Si autem sit a forti calore mouet inde acetosus facit fumū. Si ergo cibus inflatus sit in cā. cura erit ipm pmo dimittere et ad aliū se trāsferre. Si autē cibus sua nimia quantitate h̄ fecerit minores. Si autem frigiditas stomaci hoc fecerit: op3 vt debilis calor cōfortet: ponatur ergo supra stomacū paluinar calefactū: inunga stomacū cū oleo laurino: et emplastre emplastris calidis: vt est ceroneū: dyacerascos: vinū perum bibat: partū tñ. vñ electuarius dyacitonitē: dyacalamēto: dyagal. et psumilib? si autē sit calida mālīs si sit valde pauca ad eaz psumēdas sufficit exercitiū: somnus moderatus et abstinentia: et alia pdicta. Si autē materia sit pauca: necessaria erit euacuatio cū pil. fetidis sicut yrapig. deinde mā euacuata cōplexio stomaci reducat ad tēperantiā: qz sic habebit cura sufficiens: vnde dicit. Inflatio est aer. i. vētositas (pprie stōi). qz de illa pprie intēdit pcpue ad presens. aliquādo in capite: illa tñ ortū habz a stōi: non cōtingit in crapula et gulosia nimis se replentibus in toto corpore: h̄ maxime ortū habz ab epate (ventositas vētris solutina) h̄ maxime sit cū clisteri: (dānilcon). i. oleus dāni vel lauri: (cicuta). nō intelligat de nostra: qz est mortifera: sed de quadā alia que in hyspania repitur: que est ca. et sic. in. 3? et subtilis sube. socurgena interpretat saluatrix: nāc antidotū est qd nō est in vtu. cū oleo nardino nequaquā oleus bibat. Sed cū decoctioe spice nardi (sisimbry). i. mētastr. (acetosaz maratri. de hac cōfectione inunctio fiat: vel epithima.

De obnolitione intestinozum. Lap. XIII.

Inturam sepe patitur intestinum: vel ex grossis cibis inuiscatis: vel colericis quādam faciētibus egritudine: sicut patiuntur qui sepe porris vtuntur et siliibus: ex grossis cibis esse itelligimus ex

De egritudinibus

magno dolore i intestinis sentiēte: vel ibi pma-
nēte cū granitate: si ex būozib⁹ colericis sit do-
lor nimius sentiē cū calore z siti. si ex vētositate
grossa mutat dolor de loco ad locū. gurgula-
tio est in inferioribus ventris: aliquando tor-
tura cum digestionē est: aliquādo non. ¶ Si
ex grossis sit cbimis: qd ex significatiōibus in-
telligitur dictis: danduz est carpobal. z nemi-
cha. añ. exagi. i. pistentur z demus. 3. ij. cuz aq̃
calida. similiter socrugene. 3. ij. cuz apozima
te dauci z centauree. añ. exagi. i. cum sapa. si-
militer valet. ¶ Si ex colera sit rubea: de cpsi-
lium lotuz cum se. portula. oleo ro. aqua frigi-
da. se. citruli z malue cuz syrupo al. z oleo ro.
z aqua frigida. ¶ Si ex ventositatē sit grossa
demus sem. nasturtij assatum. si solubilis sit
non assatum. si stipticus: similiter. apij. se. anis.
cū aqua ca. ¶ Medicina valens inflatue vē-
tositati intestinoz z emozoyd. R. anisi. acor-
ri carui equale pondus: fac pulcrem. frica cū
oleo amigdaleo. dans exagi. i. ieiuno. ¶ Tro-
cisci valētes. colerice passioni. torture. z infla-
tioni. vomitui. angustie siti. R. apij. anisi. añ.
3. iij. absinthij. 3. vi. mirre. 3. iij. fac pul. tempe-
ra cuz aqua faciens trociscos. da bibere cū vi-
no. ¶ Apozima valens molliciei stomaci. z
ventositati. torture. dolori. R. frondium lau-
ri. 3. i. pipis lon. 3. i. carpobal. carui. añ. 3. i. ren-
bar. 3. p. fac cog in aqua z da bibere. ¶ Alio.
siliter valens molliciei stomaci vētositati. do-
lori laterum. torture. frigiditati renum. R. car-
pobal. carui. añ. exagi. i. 33. galange. ciperi. añ.
3. i. omnia pistentur. z coquātur in. i. lib. aque.
colentur. z cum trociscis bibere dentur de ab-
sintbio vñ aniso. vel laē. ¶ Si tortura sit cum
passione colerica. medicabitur: sicut in passio-
ne colerica dicitur: z si cū pondere: z solutio
medicabitur sicut in dissinteria dicitur.

¶ Capitū istud est de stomatica passiōe que est angustia
stomaci z nimia anxietas: que apud alexādrū cardiaca
passio appellatur: qz cor per compassionē ledit: licz car-
diaca passio aliter sumatur vt habituz est prius. In hac
ergo passione infirmus cōturbat cōtristat: de figura in
figura z permutat: z quādoqz fumus maliciosus petens
cor facit tremorem cordis: vel vertiginē: vel scotomiaz:
color alterat z aliquādo fit nausea. ¶ Hec passio aliqū
occultaz habz cām: generatur aut aliquādo ex humore
venenoso: vnde fit morib⁹ pestil. vel ex frequēti vñ fru-
ctuuz: vel ex corrupta dicta: vel ex grossa ventositatē vi-
ta z disrumpēte: vel ex humozib⁹ calidis vel fridis. Itēz
generat ex lūbzicis: qui doziuz existerēs ad sursum ascē-
dunt ad intestina z stomachū mordicāt: h aut p^o illis qui
stomacū habēt subriles z sensibiles valde: hī tamē repē-
te moriūtur. ¶ Signa aut carum valde difficilia sunt.
Causa aut ventosa per rugitus z deambulationē deter-

minat: humoralis vero per egestionē: per vīnaz: z pba-
bitudinē: z per alia: vētositas vero per tps qualitatem:
z per regionē: z per h qz in vīna vel pulsu parua sit mu-
tatio. ¶ In omni cā credo qz cōferat clistere pueniens
māe attrabende. In materia vero venenosa prodest ty-
riaca: vel potio sancti pauli z appositio rez aromatica-
ruz bene redolētū. Si aut materia sit ventosa remedia
precedētis capli applicētur. Si humorosa frigida dētur
syrupi puenientes z purget. Si autē materia calida sit
in cā dētur aq̃ mellis: fiat emplastrū de sandal. cāphora.
rosis. dētur ad bibēduz aqua ordeī cum succo mali gra-
acetosi: dētur syrupus refrigeratiuus: panis in aqua istu-
sus. Si aut sit ex lūbzicis: qd cognoscit per signa lūbzico-
ruz: curet vt inferius dicit: ptingit autēz h anxietas z an-
gustia in stomacho quādoqz ex medicina laxatiua q̃ mul-
tuz attrahit: z de attracti nihil expellit: vt recitat Ysaac
in dietis in via experimēti de rebore: quo casu dñr va-
lere pōtica mās attractas deozuz pprimētia: securius ē
tamen sicut vidi sepins vt dētur aque ordeī tepide ma-
gnus haustus ad bibēduz vel saltez fac ei cito clistere.
¶ Torturaz sepe parit. videt qz intendit de yliaca qd
nō est verū: quoniaz de hac inferius ager. Sz agit de sto-
matica passiōe que sit ab intestinis ad stomachū puer-
sa: vnde stomachus z intestina torquētur: est passio val-
de similis ppozōdriace passiōi: de qua in quinto lib^o tū-
gi d3 (intestinū). i. portenariū. i. inferior porta stomaci
cōiunctuz cū duodeno. vnde per trinitatem stomachi
z intestina cōturbant (grossitudinē). i. duritiem: sicut ē
in cā būozosa (intestinis). i. supioribus stomacho pzinis.
(cū digestiōe). i. cuz egestionē. i. quādo adest lūbzicitas
intestinoz z defectus pteitue: mā tamen nō euacuat: qz
inniscata adheret: z ppter h non sentitur dolor: (Si ex
grossis) curā ponit in frigida cā: vt valet opimel diure-
ticuz exagi. i. z. f. vl. 3. i. z. f. (cuz sapa). sapa ē pprie vīnū
coctuz: h tamē ponit pro decoctōe radicū diureticaruz:
(trocisci valēt colerice passioni). siuple si colerica passio
z stomatica sint de cā frida. (R. apij.) hoc apozima pōt
dari in causa calida duz nō multuz excedat: cū passio sit
colerica: sic legas non colericaz: z qz passionem colericā
in capitulo de vomitu comprehendit.

¶ De lienteria.

Cap.

XIII.

Enteria est epire comesta vel bibita
in eadem qualitate qua sunt accepta.
Sal. hanc passionem diffiniuit bre-
uissime dicens. Lienteria est digestio-
nis ablatio cum cibis in stomacho nullatenus
mutetur in liquore: nec in colore: nec in odo-
rem. ¶ Hec passio nascitur ex defectione vir-
tutis contentiue in stomacho vel ex vulnerib⁹
in superficie stomaci z intestinoz. Defec-
tio contentiue est ex mala complexionē sto-
maco dominante: vel intestinis: hec comple-
xio sic est perfecta z firmata vt epire nequeat:
aliquando inter stomachuz z intestina humoz
proprius vnde nascitur est flegma. paritur in-
firmus semper oxiremiati. i. inseparabile ac-
cidens: exit cibis ilico cuz ingreditur sine vl-
la digestiōe vel expressiōe virtutis: vulnera in
supficie stōi vel intestinoz cāz hñt: humozes
acutos calidos pungituios insequentes con-

tentiam virtutem velociter anteq̃ digerere
incipiat: h̃ modo infirmus sentit p̃cturam ⁊
ardore: ⁊ nisi festinemus medicinam in dissin-
teriam mutatur: h̃ species lienterie non habet
op̃remiaz in principio: que si quādoq̃ appa-
reat cibū morari in stō tādiū ibi esse signat
donec natura aliquātulum mutar: vnde nām
intelligimus in suaz actionez reuerſaz. **C** Si
cum videatur infirmus nihil tenere intra stō-
macū: vnde hoc fiat inquirendū est: aut enim
est ex defectione virtutis contentive in stoma-
co: vel intestinis: vel ex vulneribus. si ex defe-
ctione virtutis contentive: videndū est vnde
defectio sit: aut ex mala cōplexione sibi domi-
nante: aut de materia ibi adunata. si sit ex ma-
teria ibi coadunata: mundificandi sunt humo-
res euz medicina que cum exp̃essione depo-
nat. si ex mala p̃plexiōe sit sola: interrogemus
infirmum vtrū ardorem sentiat intra stoma-
cum ⁊ sitim ⁊ fumosam eructationem: ex his
enī intelligimus: q̃ ex incensione caloris sit:
si non senserint ⁊ multum comederint ⁊ pa-
rū digesserint perpendimus q̃ ex frigore sit:
deinde medicanda sunt contraria contrariis.
C Si ex calore sit demus se. citoniorū: ⁊ pi-
rorū. syrupū ro. mercuriū. vel de mal. vel
nespil. Quēcūq̃ horū vulneris danda est. 3.
i. cū spodio. vel trociscis de sandal. vel de ro.
dyamileō. dyacitonitē. Cathaplasinata pona-
mus frigida ⁊ odorifera. sicut sandal. ro. cā-
phora. ⁊ similia. Nutriamus cum pull. p̃dic.
fastanis. onorū vitell. que omnia conficiant
cum aceto vuarū agrestium: vel acidarū:
cum maligrana. acidi succo. vel aceto vel suc-
co pomi citri. si h̃ omnia habueris coquantur
vt sumac ⁊ fit inuantiō medicina. sedeat infir-
mus in aqua vbi cocta sunt ypoq̃stid. celsi cor-
tices. castanee flores. maligrana. cortices co-
rū: ⁊ similia. **C** Si ex frigidityte sit detur in-
firmo succus maligrana. euz menta. dyacosiz.
dyamastitē. cathaplasma stomacho. oleo masti-
mus. cum laudano. oleo nardino. oleo masti-
cino. cibaria demus stiptica ⁊ aromaticā sto-
maci confortatiua. **C** Si solutionē contenti-
ue virtutis ex defectione ex vulnerib⁹ habue-
rit: oportet dari infirmo mundificatiua putre-
dinis. comestina male carnis: de vulneribus:
sicut tyriacam. mellicratum ⁊ similia. Cū ve-
ro certificetur: q̃ vulnera sunt mūdificata. ⁊
materia eorum purgata: dentur deinde stipti-
ca ⁊ subiliatiua: sicut ro. amidū. vel bolus ar-
menius. dragagan. mastix. sanguis draconis

succus arnoglo. crocus: spodiū ⁊ similia. In-
fero demus psilium cum oleo ro. ⁊ aqua fri-
gida. Nutriamus eos cum perdicibus: star-
nis: turturibus. Lauceamus de cibis duris ad
digerendū. **C** Completis que volumus de
curanda lienteria fm curaz medicinalē: ⁊ ar-
tificialem cognitionem: oportet h̃ medicinam
dici cōpositam inuantiem omnimode gen⁹ so-
lutionis: ⁊ intestinorū lenitatis: ⁊ defectiōis
stomaci que recipit retinere non valētis. Bice-
mus autē aliam medicinam cōpositam valen-
tem ad vomitū ⁊ abhominacionem: huic. n.
loco pertinet. **C** Trocisci valentes ad omnes
solutionem ventris: lienterie: ⁊ lenitati intesti-
norū. **R.** ro. spodij. añ. 3. iij. berberis. se. ber-
be acide. añ. 3. vi. ypoquist. gumi. thuris. se.
mirre. coriandri. infusi aceto die ⁊ nocte: oia
assa ⁊ fac puluerem: tēpera cū succo cytonio-
rum: fac inde trociscos: da bibere euz syropo
citoniorū. **C** Alij quos similiter paulus di-
xit valere. **R.** cortic. maligran. galle. añ. 3. viij.
se. mirre. 3. iij. sumac. 3. xiiij. fac inde puluerē
tempera cum vino acido: fac trociscos p̃san-
tes. 3. ij. ⁊ da cū aqua frigida. **C** Alij valentes
ad colericā passionē ⁊ stōi defectiōez: ⁊ ad vo-
mitū p̃tinuū. **R.** ro. se. herbe acide. añ. 3. iij. spo-
dij balauſtie. añ. 3. ij. se. porul. boli. annid. gu-
mi. ara. mirre. se. añ. 3. ij. spodij eragi. i. oia co-
quantur euz sumac. ec. añ. 3. ij. fac pul. tempe-
ra cum succo citonior. fac trociscos p̃santes.
3. f. **C** Aliud. **R.** gumi. boli. coriandri assati. añ.
3. i. tempera cum succo mirre fac trociscos. 3.
i. da. i. cum syropo stiptico. **C** Puluis. Joan.
dama. valet fluxui sanguinis ⁊ defectioni stōi
de frigidityte. **R.** mastitē. cube. gariof. añ. 3. v.
ligni aloes puri. 3. xx. gallie. 3. iij. zuccaf. 3. xl.
fiat pul. dentur ad bibendum. 3. iij. cum odori-
feris syrupis. **C** Aliud. valet ad solutionez ni-
miam ⁊ vomitū. stomachi confortat. **R.** ossiū
staphide. 3. i. vne pas. assare. sumac. añ. 3. x. cel-
si. castanee. ypoquist. añ. 3. vij. coriandri sicci.
cimini. al. infusi in aceto ⁊ desiccati. atq̃ cocti
psilij cocti. añ. 3. iij. se. acide. spodij. se. mirre.
cocte. gallie. añ. 3. iij. maligrana. acidi cocti. 3.
xv. fac pul. ⁊ da bibere. 3. iij. cum aqua frigida
vel cum quibsdam syrupis stipticis: vel suc-
cis. **C** Alius syrupus valens ad defectionem
stomaci: ⁊ debilitatem appetitive virtutis: ad
vomitum: ⁊ ad defectionem virtutis digesti-
ue que est euz fortitudine sensus stomachi: bis
etiam valz qui patiuntur aliqd post farmaciā:
vl ebrietatē: vl igniuiā. **R.** rose. spodij. masti.

De egritudinibus

CAb hoc loco incipit Constan. agere de fluxu ventris duplici: scilicet de lienteria ⁊ dissenteria: vt enim superius tacuiz est: fluxus ventris sunt multiplices ⁊ in causis ⁊ in accidentibus: ⁊ ideo multipliciter noian. ¶ Quidā enīz fluxus ventris dicīz ꝑ liacia passio cū assidua solutiōe siue effusione cuz siti ⁊ fastidio ciborū ⁊ debilitate virtutis: ⁊ dicīz ab ylion qd est venter qd fere ides est cum cathalrophia que est anastrophie cōtraria sicut dictuz est. ¶ Itēz est aliuz fluxus ventris qui dicīz colica passio qd semp est cū vomitu ⁊ cū moridicatione ⁊ dolore ⁊ in stomaco ⁊ in intestinis multa debilitate yficez: ynde euacuatur coēcta per supius ⁊ inferius: ⁊ his de causis in hac passione cōiuncte sunt be de passionē que dñr cathalrophia ⁊ anastrophia: de his superius tractati est et de curis caruz: qm curari debēt cuz euacuacione cāe antecedētis: si in eis sit cā antecedens: ⁊ postea cuz impla-

Curetur autem
derata et cum visu electuariozom vt dyagalaga. cimina
tu3 et similia3: cura vtro lenterie ex malitia xplonie lo

Curetur autem
derata et cum visu electuariozom vt dyagalaga. cimina
tu3 et similia; cura vero lenterie ex malitia xplonia lo

luc curetur cū alteratiōis: vt sunt p̄dicta elia: puluis de
sp̄s aromaticis: vt de calamo aromatico cū pero masti.
cubebē cardamomi gariof. cinamōi: 2 silib: 2 p̄ iunctio.
nes. 2 emplā p̄fortatiua: 2 per optimā dietā. lienteria vō
ex viscoso flate curet cū icisiuis 2 diureticis cū oximel.
le sglitico: 2 comestione rassani 2 radiē. sacra vō icisiōe
medicīne viscosē puocet vomit: q̄ si fieri nō pōt saltē
per inferiora euacuet. deide vō sequant cōstrictiua. dein
de opiate calefactiue subtiliatiue: sicut tyriaca 2 metri.
datū cū pauco vino antiquo aromatico: fiat emplm de
laudano: mastiē. 2 thure: 2 alyis arōaticis. Si aut lienteria
sit ex vulnerib: intrinsecis stōi. deē succ: vne acerbe: succ:
citōioꝝ. p̄ioꝝ. maloz gra. denē troscisci facti de spodio
ro. sandal. ro. se. portul. plātag. acedule 2 psilium. Come.
dat milū in aq̄ ordeī coctū. deē lac vaccīnuz butyro ex.
tracto. fiat emplz de reb: redolentib: 2 fiat filia: que dīc
Lōstantin. C Lienteria lienteron grece itestīnū lati.
ne: vñ lienteria q̄ si leniēs itestina. h̄ expō lienterie facta
ab elenis nō cōmēdat a. h̄ in cōmēto affo. q̄ nō p̄oi liē
terie: sicut illi que fit p̄ p̄clera itestīnoꝝ (in eadē q̄lita
te). i. p̄p̄ iunctata (nullaten: imutet). sup. de quo sit cu
radū (h̄ p̄lo si sit p̄fecta) 2 cōfirmata vbi exire (neq̄at)
sup. est cura lienterie (aliq̄ in stō) hic ponit lienteria ex
mala p̄lone. vel vitio hūioꝝ viscosi in stō oxiremiā. si
lienteria sit ex flate viscoso oxiremia semp est mala: 2 in
p̄n: 2 in medio 2 in fine. Si aut sit p̄ vulnera stōi: 2 p̄i:
non exstat laudabile est. vñ seq̄ (h̄ sp̄s lienterie) rē. (si
sit de mā rē. h̄ icipit curā: (sicut mirab.) h̄ est p̄p̄ia ei
mea. (Si ex mala p̄lone) h̄ ponit signa distinctiua in
ter lienteria ex icensione colere 2 illā q̄ fit solū ex mala
p̄lone frida (pyamilon) elius est antiquatū. p̄ficiebat
aut cū succo p̄ioꝝ citōioꝝ 2 maloz p̄oricoꝝ (vitell)
scz affatis. (Si ex friditate) cura isti p̄ p̄dicta (pya
cosim) h̄ elium nō est in vsu. of aut a casim q̄ est v̄ter
q̄ v̄tri appropat (pyamastiē). a mastice dictū est. nō ē
in vsu. (corrosiua male carnis tyriaca quoz venenū 2
carnes venenosas h̄ p̄sumere (mellieratū). de melle 2
aq̄ valde mūdificatiuū (cōpleris que volum) h̄ ponit
antidor. nōi 2 itestīnoꝝ: 2 oēs fluxū v̄tris valde iuuā
tiuū: q̄ n. p̄misit sp̄ale est in lienteria. cōfectiones autē se
q̄ntes sūt gnāles 2 eaz satl p̄z p̄mēdatio 2 v̄tutes eaz sa
tis patet q̄ i his repiūt (assata). i. assa sup regulā calām
v̄l patellā. p̄ce: tñ ifusiōe cū aceto p̄ diē 2 noctē. (cū v̄io
acido). i. stiptico v̄l p̄orico (ossū staphis). i. arilloꝝ v̄ue
acerbe. (cupule celsi) itellige d̄ illo flore q̄ p̄cedit morā
celsi (coriād). mltā h̄z stip: cū arōaticis (cū aq̄ frida)
h̄ tñ suspecta est i fluxū v̄tris si sit cū calore magno 2
aq̄ sit multū desiderata (R. ro. spod. galle mastiē. rece:
ptio ista valz in p̄laciis 2 colice pas. aliud valz filr ad sin
gul. de frido humore siue ca. anq̄: hec cōfectio deē p̄ce:
dat mūdificatio sufficiēs per medicinas cōpressiuas: vt
sunt mirab. 2 lapis lazuli 2 armeniacis. si asr fieret ma
gnū sequeret nocumētū. (sape). i. succo pomoz v̄l cito
ioꝝ. In cā tñ frida pōt poni sapa p̄p̄ie. i. vinū coctum
(ne aer introeat) aer. n. calidus succos 2 liquores in ace
rositate solet mutare (da bibere) h̄ non fiat: s̄z exteri: so
lū fiat iunctio (succ: frond). h̄ nihil cēt. s̄z itellige de de
coctione: vel extrabe succū a capfol. 2 extremitatib: v̄i
tis. oleū aut sic factū valde ponticiū est (muscidū) q̄ flo
res vitis duob: dieb: exicent ad ymbraz: vt fiant mar
cidi. tertio die in oleo ponantur.

De dissinteria. Lap. XV.
Dissinteria est egestio sanguinis cum
excoꝛiatiōe v̄l vulneratiōe sui. C Lā

eius vel iterioꝝ est vel exterior. Interior sicut
digestio. al. egestio colica. acuta phlogitua quā
patitur infirmus cū per itestina colera acuta
trāseat perforās 2 excoꝛiās: vel ex suo acumi
ne vulnerās: vel ex salis flegmatis acumine: 2
sua salugine idē in itestino faciēte: sicut vide
mus in vitri actione vel in vitreo flegmate v̄l
aquosa humiditate. Exterior sicut de farma
cia que ex virtute sua 2 acumine facit simile.
Lū. n. intestīnuz ineniat defectū 2 discoop
tuz excoꝛiat velociter ipsuz. C Aliis significa
tio dissinterie est tortura 2 angustia: 2 dige
stio sanguinolēra. mixta cū colera ru. vel cum
re alia coagulata alba 2 viscosa in iterioꝝ q̄ si
vestimentū itestini. C Particularis signatio
dissinterie est cū h̄ apparent in digōne. si enim
est colerica intelligimus esse ex colera rub. Si
flegmatica cognoscitur esse ex flegmate salso.
si exterior sit causa ex iquistrīde infirmi est itel
ligenda. C Cum ergo dissinteria sit in inferiori
intestino. medio vel in supremo necesse est
vt intelligat signatio: vnde a se inuicem diffe
rant: q̄d itelligimus ex loco doloroso: 2 ex q̄
litate rei p̄mixte digestioni: 2 multitudine cō
mitionis: idest si sentit infirmus dolorem in
superiori stomaco ibi morbum esse intelli
gimus. Egestio in h̄ infirmo mixta est cū sub
tili sanguine cū quadam rasura abhominabi
lis odoris: si in medio sit itestino sit dolor in
superiori ymbilico. egestio mixta est cum illa
re que dissinterie est causa. si in inferiori sit in
testino: quasi sanguis vel rasura exit in initio
cū pondere 2 tortura: 2 incisura. dolor sen
titur in inferiori ymbilico: 2 postea sterc: san
guineuz a rasura mūdificatū egredif. C Qz
antē festinemus vt dissinterie medicemur: ne
forte ineteretur: 2 in vulnera mutetur sanies
q̄ eijciatur: 2 intestīnuz findatur 2 mors se
quatur. Cum autem medicari disposuimus:
vnde 2 vbi sit perquiramus. si sit in itestino
superiori: demus medicinas bibendam: sit. n.
ex propinquitate itestini ad stomacuz 2 col
ligantia sui ad ipsuz: si i inferiori sit itestino me
dicanduz est cum clisteri p̄pter vicinitatem
huius itestini ad anū. si in medio itestino
medicabitur cū medicina 2 cum clisteri. si in
superiori perpenditur itestino: perquirēduz
est vnde fuerit: siue de colericis humoribus:
siue de flegmaticis. C Qz si sit d̄ colericis acu
tis: demus omni mane infirmo. 3. iij. de gūmi
arab. cum sirupo myrtino 2 aqua frigida vel
3. iij. psilij assati. 2. 3. f. de oleo ro. cum aq̄ frida
S

De egritudinibus

z succo portul. z arnoglose: cū quolibet bo-
rum volueris da bibere. 3. i. succi citoniorū gū-
mi arab. cū lacte caprino. 3. f. accipe lac capri-
nū z rizi equali pondere: z fac coqui ad me-
diatatem lactis. In aqua quā sunt bibiturī po-
ne gūmi arab. assatūz bolum z spodium z da
bibere cum sirupo de myrra vel ro. z similib⁹
demus micaz panis assi: z parūz gūmi arabi.
z amigd. assatas demus iura de rizi: z amido
asso vel oua in aqua coctayl acciālam amīd.
z micam panis assataz faciamus inde iura ad
bibendum danda: si febres non habent pullos
perdices starnos comedant fastianos: z simi-
lia. Puluis valens ad excoziationem z vlce-
rationem intestinozū ex colera rub. z acuta
z ad digestionem sanguinis z dolores z pō-
dus z torturam. R. boli. 3. vi. gūmi se. por-
tul. se. myrr. añ. 3. iij. z. f. z omnia assata sunt
spodij se. acide amidi assi. añ. 3. iij. se. malue af-
fiacatie. añ. 3. i. z. f. fac pul. fricans cum oleo
ro. deinde mitte. 3. iij. z. f. psilij assati. z da bi-
bere. 3. ij. cum sirupo myrrino vel citonio. si-
cut cum aqua frigida.

C Si dissinteria sit de grossis hīozib⁹: z fleg-
maticis: dem⁹. 3. ij. nasturtij assati cūz aq̄ cala
vel castaneaz. 3. iij. cum aqua frigida. masti.
3. i. z. f. cum aqua frigida vel acidozūz staphi-
de assatozūz. 3. iij. cum aqua ca. **C** Puluis va-
lens ad dissinteriam de salso flegmate. R. na-
sturtij assati. 3. vi. boli. 3. v. celsi. gūmi ara. ami-
di. se. basilicōis. añ. 3. iij. omnia assata. cē. san-
guinis draco. balauit. añ. 3. i. fac pul. z da bi-
bere. 3. iij. cum sirupo myrrino vel citonio. ve-
spere z mane. **C** Trocisci valētes similiter ad
sanguinis fluxum a superiori: sicut a pectore
pulmone: z ad fluxum menstruozūz. R. boli
se. portul. añ. 3. iij. spodij. se. acide ro. balauit.
myrr. coriandri assi amidi añ. 3. iij. acatie: hy-
poquist. coralliru. assati. añ. 3. iij. sumach. 3. iij.
z. f. dragagan. carabe: se. malue vtriusq̄ assi.
añ. 3. i. fac pul. tempera cum succo arnoglose
faciens trociscos. 3. i. z. f. da bibere vnum cū
succo citoniorū: vel sirupo aliquo stipticorūz.
C Aliud valet similiter. R. galle balauit. cor-
tiē. maligra. añ. 3. i. z. f. rose cubebe gallie. añ.
3. ij. gūmi opij. cē. añ. f. fac puluerēz tempera
cum succo myrr. fac trociscos. 3. f. da bibere
vnu cum quibusdam sirupis. **C** Adiclete va-
let ad dissinteriam dyaria pondus renasimon
excoziationem intestinozūz vulnera z confor-
tationem stomaci. R. mirabol. chebul. indo-
rum. añ. 3. vi. bellirici emblici. añ. 3. iij. fac oia

frangi z cum oleo ro. frica deinde assa. postea
accipe nasturtiūz assūz. 3. i. cūmini maratri ani-
si amcos carui. ana. 3. ij. omnia infunde aceto
prij. horis. deinde frica z assa misceasq̄ cum
prijozibus: fac pul. deinde accipe spodij balan-
stie mastiē. boli sumach gūmi. añ. 3. i. z. f. fac
pulue. mitte omnia priozā z pista: z cūz oleo
rosa. fricans tempera cum sirupo citoniorū
dans bibere. 3. iij. cum sirupo myrrē.

C Si vulnera z excozatio in inferiori intesti-
no sine videndum erit: unde sunt. si enim ex ma-
teria colerica sunt z acuta clistere est eis opri-
ma medicina propter propinquitatem loci. B
in initio clistere est eis faciendus. apozima de
rosis vitellis ouozū oleo ro. de his fac clistere
z rānum appone portul. ordemū mundatūz
omnia coque in. ij. lib. aque deinde accipe lib.
f. z mitte oui vitell. olei rosa. 3. i. fac clistere.
C Aliud. R. succi portul. succi acide: succi vir-
ge pastozis succi arnoglose. añ. lib. i. olei ro. 3.
v. vitell. vnius oui terre sigillare. 3. i. omnibus
appatis fac clistere. **C** Aliud. R. ordeci mīdi
lentium. ana. 3. vi. omnia assentur balauit. ro.
coriē. malig. añ. 3. iij. rizi lauati. 3. r. sepi d re-
nibus caprinis. 3. vi. omnia coquantur in trib⁹
libris aque quousq̄ veniat ad vnam. cola z ac-
cipe bolum gūmi arab. acatiaz cerusaz omnia
pulueriza: deinde sume vitell. oni. z. f. olei ro.
z fac clistere. **C** Aliud inuans vulnera intesti-
ni. R. ordeci rizi lauati. añ. 3. i. balauit. se. ro. añ.
3. v. cupularūz glandium. 3. iij. arnoglose. bo-
li gūmi añ. 3. ij. omnia coquantur in trib⁹ libris
aque quousq̄ ad. i. veniant. deinde mitte vitel-
lū oui: olei ro. 3. f. coralli acatie. añ. 3. f. omni-
bus assatis clistere facito. **C** Muriantur pul-
perdicibus starnis: omnia coque cūz sumach
demus milium rizi: z similia.

C Si excozatio intestinozūz vel vulnera ex bu-
moribus sunt flegmaticis precipiam⁹ clistere
fieri cum rizo loto bōbicino vsto: alumine vi-
tellis ouozū assatis oleo nardino vino z silib⁹.
C Si tenasimon habeat: faciamus lauani anū
cūz re stiptica: sicut sunt trocisci. maligra. cupu-
le glādiūz rosa galla in aqua cocta: z anus ide
lauetur: yngamus āre anūz cum olco ro. po-
namus cathaplasma de cōcula marina assata
litargiro cerusa oleo ro. z silia. **C** Si ex pēs de
vulnerib⁹ intestini grossū z albū sit: vl grossa sa-
nies cū sanguine: o3 bñ perquiri. Si. n. isfīm⁹
neq̄ febres habeat neq̄ sitiz neq̄ defectionē
virtutis neq̄ appetitus mīozā: faciam⁹ cliste-
re cum trociscis arsenici quos dictūri sum⁹ in

fine huius capli. Si virtus defecerit et febris fortis fuerit et appetitus aufertur: maxime si vsq; in sui substantiam intestini perforatum patiat: et qd erit est quasi corrigia subtilis siue pili: opz maxime caucri trociscos arsenici. Clistere istud erit vtile. R. rizi lauati balan stie rose myrte cupularz glā. añ. 3. f. oia coquā tur in. iij. lib. aque. et ad. i. redige. colētur et au fer. 3. v. deinde accipe de trociscis arsenici. 3. i. et f. vel. ij. scdm qd virtus infirmi pati poterit et scdm albedine exēris rei. si qd erit sanguis fuerit et necesse fuerit clistere fieri. Jungam? succi arnoglose. 3. iij. si augmentetur putredo vulneris et sanies opz. 3. iij. arsenici accipi. et 3. ij. rizi vitell. i. oui. 3. i. olei ro. medietatem de sapa: et faciamus clistere. Si medicina exierit mūdificatio vlcere de sanie festinemus subue nire cum altero supradictoz clisterium. Si vero vulnus mūdificatum nō fuerit cum hō medicamine opz aliud clistere fieri cum obso mogaro et melle statim sine mora. Abundifi catio autem vulnere qd citius possumus cliste re molle faciamus: qd supra iā diximus ante qd sanies illa i vulnere itestini aduenit. Tro cisci arsenici quos preposuim? R. arsenici san darace. añ. 3. i. et f. calcis vine. 3. iij. carte bom bicine assate acatie. añ. 3. i. fac pul. tempera cū succo arnoglose faciēs inde trociscos. Aliud. R. arsenici sādarae fecis acceti: assate aca tie: gummi. ana. 3. i. et f. fac pul. calē. vine. carte bobicie icēse. añ. 3. ij. aluiis opij. añ. 3. ij. et f. fac pul. tēpera cū vino ru. fac ide trociscos.

Utiā dicitur est superius ois flux? ventris aut fit a ci bis aut ab acre nos cōtinēte: aut fit ex mēbris. flux? aut fac? ex mēbris: aut est pp malitiā dispōnis mēbraicaz aut epatis: aut splenis: aut capitis: aut stōi: aut itestinoꝝ aut toti? corpis. cū qd dissinteria sit flux? fac? ex mēbris necesse est qd fiat pp malā pphonē alic? supradictoz. Uideam? qd de dissinteria scā ex mēbraicis. v. ex epate. et nō solū de dissinteria ex his tñ mō scā: s. de oī fluxu vē tris facto pp malā dispōnē istoz duoz mēbroz. i. mēse raicaz et epatis. pp vitiiū qd istoz fit aliqñ flux? vētri aq? sus et aliqñ chilosus: vel ablutiu? et qñq; coleric? v. viru lenē? et qñq; niger subtilis: et qñq; fit sicut fex nigra gila vel melica: et qñq; ē fetidus: et qñq; non fetidus: et qñq; ē sic purus sanguis: et qñq; ē sicut suba carnis putrefacta.

Cā vō egōnis chilosus est qñq; debilitas attractiue qd est in epate aut pp opilonē v. apata qd sunt in sima epati vel in mēbraicis: vñ nō pōt chilos penetrare ad epat vt fluat chim? Cā vō aquose egōnis vel ablutine v. la natie est debilitas digestiue: vel retētiue. Cā vō co lerice egōnis est multa colā cū forti expulsiua. Cā vō virulēte egōnis est fortis adustio humoz et corruptio et qñq; ruptura apatis: et iste flux? aliqñ ē plodie. Cēgō vō nigra vel grossa vel subtilis est pp rupturā apatis ve neno si: aut corrosiones v. vlcera: aut sanguis adustione circa epat v. in vasis. Cēgō melica est a splene: qñ v.

delic? opilo apit. Cēgō vō sanguis puri fit pp solonez punitatis. Ego vō sicut suba carnis cā est massa sangui nis coagulati et condēsati.

Deinde de dissinteria splenis videam? flux? vētris ex splene est trib? modis: aut pp debiles splenis attractōez cū sanguis in epate a supfluitate melica nō mūdificat: aut pp splenis duritiē: aut pp apā splēis qd rūpit: v. pp ei? opilonē qd apit: sic fit frequēter i solone qrtac et melie.

Flux? aut dissinteric? fac? a capite appellat terebella ris: fit aut pp catarrū descēdēte a cerebro ad stōm et ite stina: vñ corrupit cib? et descēdit cū hūore reumatizate. vel lubricitante ad inferiora.

Flux? aut fac? a stō ex toto nō est digest? et cā ei? est de bilitas vtutis retētiue stōi v. adberētia medicie laxati ue in suis poris: vñ segt abrasio villoz stōi et itestinoꝝ aut vtofitas ipediēs digōnē stōi et ei? retētiua.

Flux? aut vētris fac? ab itestinis aut erit colic? aut sa niosus: aut feculētus: aut virulēt? aut ex sanguine puro: sicut epaticū. min? tñ piculosus est qd epatic? cum g. vi. sint itestina. iij. supiora gracilia et iij. iferiora grossa: mul to deterior est flux? a supiorib? gracilib? qd ab iferiorib? grossis: et ppe si sit ex icuino pessim? est: qd icuinnū est ppi quū epati. vel qd medicia ptrasies nō facit ibi mozas.

Flux? aut a toto corpe qñq; fit ad bonū: qñq; ad malū qd flux? a toto corpe dissinteric? v. alterius modi. aliqñ fit p viā crisis et fortitudinez vtutis expulsiue: aut fit p pter virtutis retētiue defectionē vt in ptilicis et in ydro piciis in fine quādo mors appropinquat.

Signus aut epatice dissinterie siue flux? epatici est qñ flux? est sine dolore: neq; est ptiū. imo plus viger d no cie qd de die. pperea i fluxu epatico pcedit ego pura: po stea segt mixtio sanguis. Flux? aut ab itestinis fit cū ratiōne et dolore. punctione: et pti? et plus in die qd in nocte: et in hō differt ab illo. Itē signus flux? stōi est digō incōpleta: qd stōus qd suū erat nō ppleuit. Itē granitas stōi: vel puctio in ptiū supiorib? et est nocumētū qd nō p in epatico: qd pp epaticū in stō et in itestinis nullū est nocumētū.

Signū aut fluxus ppter mēbraicas est qd i stō et in itestinis nullū sentit nocumētū: et vñ appa ret laudabilis et neq; in epate sentit dolor. neq; in alijs mēbris: neq; in alijs ptiū corpis: ois. n. flux? virulentus fetidus hō fieri ab vlcere: vel a corrosiōe epis v. mēfai caz v. locoz adiacētū. Si ab epate magis ē tendēs ad rubedinē. Flux? autē pp apā ex dolore et timore satis se manifestat. Flux? aut ab itestinis supiorib? signat per dolozē: et qñ ea qd resoluunt ab itestinis subtilia sūt: et fortis est cōmixtio egōnū: qd pp lōgā morā fortiter cō miscēt sanguis et egōnes. Si fiat a grossis itestinis gros sior appet resolo: et debilis ē cōmixtio sanguis cū egōne et dolor est in ptiū iferiorib?.

Signus aut flux? a toto corpe est corpis lenitas. Si est ad bonū et fortitudo vtutis et ablatio maloz accidētū. Si aut est ad maluz acci dit e. et erit fortis fames: et casus vtutis et febris occulte et nausea: et rugit? et frig? extremitatū. Flux? aut exye nis signat p pcedēte sanguis effusione. Dis aut flux? cū fastidio et forti siti est piculosus. Itē in oī fluxu. iij. attendunt tēpa: sicut in ceteris morbis. dum. n. egredit aliqd de. iij. hūozib? manifeste et cū stercore signum est qd egritudo est in viā additiōis et augmēti. Si aut egre diatur aquositas subtilis siue stercoreis cōmixtionis su gnificat qd cā flux? est ablata: licz pfeueret excoziatio i testina: vñ sciēdū qd quādo patiens egerit diuerfas spe cies hūoz: siue cū spuma: siue cū pinguedie v. cū diuer sis colorib? et pp hoc nō debilete vtus: nō opz restringi.

Itē scias qd flux? terebellaris peior ē post lōgū sōnū:

De egritudinibus

et fit fin porisimos: et pyodosis: et sunt cum eo signa catarrhi et debilitas sicut que non contingunt in fluxu sicut nec in intestinali. epaticus vero et terribellus fuit et per yodosis. alij vero non. Et sic sciedum quod fluxum alij curabilis. alij incurabilis. ois. n. fluxus cuius initium est a colica adusta. vel melia: quod cadens super terram ebullit ut acetum incurabilis est iudicandum. Itaque fluxus cuius pulsus formicatus vel ymiculoso: quoniam non confortatur patiens per cibos assuptos est incurabilis. Et ois fluxus venetris veniens post egritudinem subito egritudine perseverare ut ante: signat mortem prope. Et in ydropisi ego sanguinolenta que non potest restringi est mortalis. Et fluxus cuius vomitus et singultus et ronis punctione mortalis. Et in dissenteria si post auriculam sinistra appareat pustula siliis ozobo et ad hunc fortis sitis morietur in .xx. die: ut dicit auic. et hypo. Et cum retentio supfluitatis est gravis et molesta et ei solo non accipit tranquillitatem est mortalis. Et ois fluxus in senibus post longas egritudines est mortalis. Et regula est quod fluxus aggrauatus et turbatus magis est ab epico quam ab alijs medicamentis. ois autem fluxus sicut ystestioz cuius vomitus et nausea malus.

Curatio dissenterie difficilis est et multis indiget medicamentis. curatur. n. per medicinas laxativas. per opiatas: per pulueres: per siropos a parte interiori. a parte exteriori curantur huiusmodi per clisteria modificativa et solidativa. per suppositoia. et per epithimata et punctiones. et per emplastrum: et per uenientes regimine in dicta. ut autem hec omnia putat ordinem. videatur que dissenteria curabilis sit et que non. Incurabilis vero est sicut species predictae creduntur esse incurabiles: et iteque tertia species dissenterie est incurabilis. diuiditur. n. dissenteria triplex et effectus: et loci: et etiam. et effectus autem diuiditur in tres species. In prima quod apparet egones: sicut loture carnis pauco sanguini admixte: et huiusmodi curatur. In secunda quod apparet quasi rasure per amoni: quod est ex abrasione villorum. huiusmodi difficiili curatur. In tertia vero videntur intestina exire frustula. huiusmodi species nunquam curatur: quia vtriusque tunica intestinoz destruitur. et hoc loco cum diuisio fit: quia quidam dissenteria dicitur fieri in superioribus intestinis. vel in stomacho. quidam autem in medio super vmbilico: quidam in inferioribus sub vmbilico. quod dolor et torsio manifestat: quoniam ibi narrat egritudinem: ut dicit ypo. huiusmodi diuisio et manifestationes intelligitur: quod potest manifestari sursum vel deorsum vel in medio: quod sicut dictum est. ab oibus membris potest ichori huiusmodi egritudo. et magis vero diuiditur dissenteria multiplex: quidam vero fit de colica: quidam de flatu salso: quidam de adustis humoribus: quidam ex flatu vitreo: vel acetoso: vnde pungunt corpora et putrefiunt intestina. In dissenteria ichorata quod druplex videtur esse vitium. prima est humorum multitudo. et est malitia vel acume. et fluxus venteris super fluxum. et est solo punctionis: vnde quadruplici vitio quadruplex remedium debet. scilicet. et acutis: et punctionis: et solidatio. Si ergo medicamentum ab initio nodum viderit sanitionem nimiam esse. vel vitia debilitata non presumat dare strictiua: nisi prius fecerit etione cetera ante dedita.

Si autem sit calida et acuta punctionis et punctionis fiat stomia: ut sic feruor sanguinis et humoris acuti repmatur. postea vero fiat etio cum decoctione mirab. citri. vel idoz vel ytroz. digito. n. mae in tali casu non est expectanda. mae enim satis habilis est ad mouendum: et cum per .y. dies vel .iij. oxizaca. cum siropo ro. def. bonum est si tunc possit expectare. facta autem sufficenter modificatione vel etione fiat balneum de psidia balaustr. platag. fol. pruni: galla vel cortice quere. In exitu a balneo def. reges: vel ru. trociscat. postea vero cum tepore aderit repetet stomia: et fiat iunctiones et emplastrum strictiua.

Si autem frida sit mae vel flatu acetosus: vel vitreus: vel et flatu nale putrefaciens intestina. bonum est quod a prima decoctione diureticis. ut mae digeratur: quia digesta potest dari bidentia cum chebulacuata: vel decoctione kebuloz cum pauco succo polipo. vel aniso his diligenter expletis venieduz

est ad localia quod ponit Lohstater et alij auc. Si autem medicus non fuerit ab initio vocatus presumendus est de nimia inanitione: et vitium debilitate: et precipue si dissenteria fuerit inueterata. tunc erga localia est ichor adu. est autem optimus restrictiui clistere in dissenteria. et acacie psidia balaustr. ad libitum. Studeat ergo medicus loca vulnerata mudificare facta iniectione per clistere de sero caprino et aqua orde vel cum decoctione cicere citruli: et pauca trifiera saracena ca distepara. deinde fiat clistere solidatiui cum succo platagis portul. et cum decoctione gummi ara. dragg. sumach. et vitell. ouoz. Si multa ad sit caliditas studeas infundere. Si autem mae sit frida et vitium debilis: maxie sit necesse lefacietia stiprica quod magis trahit ad superficiem. Et in vtriusque casu perducit puocatio sudoris. balnea constructiua et frictio extremorum: ut mae fluens trahatur ad extrema. Et multum valz in ois fluxibus: siue sit cum excoziatione siue non: appropinquat magis super venteris sine scarificatione. Et coagulum edimulatum valz: super oia perducit coagulum leporis distepari cum succo platag. et ro. et sumach. super oia valz. Et si super de co platag. ro. sumach. multum valz super oia. vel fiat oleum platag. fiat iunctio cum sang. draco. et bolo armenico. Si fluxus non sit de opilone epico: vel meseraicaz. Si autem fluxus dens opilatus et dissipatus stari interfici potest. In huiusmodi casu magis itedias in aptioe opilonis dandis modis. pal. pigues in aqua orde: et si sit sine febre dando minores. aues et pullos: et quantum poterit fugiat panem tritici. Et fluxus autem sicut de mae flatu et intestinoz intestina necesse excoziationis valz frictio cum oleis calidis: ut oleum anicini vel masticaleo. Et iuuat tyriaca et vinum subtile vel perperuz. et vomitum aliquod puluis thuris. et mastic. et emplastrum mastic. mirtill. ro. se. lini et alia. iuuat et clistere mudificatiui.

Si autem ulcerata sint intestina per modum punctionis et cionis admixtrent stiprica confortatiua: ut est mastic. thuris. sorbeat aquas carnis in qua sumach thuris et mastic. sint decocta. sferunt dyaciminum et puluis nasturtij adu. et cinini: et aliqui vtratur vomitu: aliqui et per masticaleo. stoz coferit cum lacte acetoso et spodio. fiat clisteria solidatiua.

Si autem fluxus venteris sit a splene confortatiua et euacua melia cum thimo epithimo et pauca al. mirab. idis. postea iuciat per clistere ferz capnu calefactum. dissenteria autem terbellari opz quod quanto minus poterit remanet. excitat vero a sono statim. puoca vomitum vel humoris fluere a capite ad stoz euacuet. exhibeant remedia catarroz. caput rasus cum emplastris calidis emplet. fiat ceterum in occipitio: non restringat venter nisi cum ante euacuat. vel per superiora vel per inferiora. fiat frictio extremorum sicut in fluxu opilonis. parz bibat. i. ois fluxus patiens cibos pcat. i. non multum se repleat vna vice: et precipue in fluxu opilonis: in quo maxie confert tyriaca: et vomitum per clistere fortis attractiuis. De cura vero colice pal. super dictum est.

In fluxu autem ex excoziatione intestinoz magna diligentia est adhibenda: in quo multum valz facit glofe. et siropus ro. cum pul. gladu afflatum terra sigillata. def. in potu post vlcera modificatione valz. vel iungatur cum clisteris: sicut succus portul. succus maloz: non maturoz: nec cus gnaqneruie vel pedis corui bibit vel clisteris amarus precipue cum coagulo leporis semper studeas in modificatione vlcera in prima. Si autem fluxus non cessauerit: neque patiens ex mire poterit fiat suppositoia de myrra croco: et per co platag. vel de oleo ro. et croco: et thure. talia. n. suppositoia somnu. puocat: et stringunt venter: def. lac decoctum lapidibus fluuiatilibus. detur paucus cibus. et multum iuuat. vel confortatiuus: sicut est epaz galline et panis

simula tritici aliquantulus azimutis et vitella ouoꝝ affata
et aqua rizi torrefacti cum lacte butyro extracto et vini ni
gru stipticu cum aqua frigida et pedes et aures porcoꝝ. h
eniz multu nutrit et solidant. ¶ Dissinteria dicitur qd de
siccat intestina (vel nitri actio) salnitru pungit et mordit
cat (vel aquosa humiditate putrefaciēte). i. intestina (vltis
significatio coia signa picularis signo). i. signa specia
lia spēz māliū diffictiua (si ex cā intestinoꝝ) qd si nō ac
ceperit farnaciā et silia a cā iterioꝝ erit vlt ab anceden
te (vlt ex loco cāe dolorose). i. fin locū i quo sentit dolor
qñ vbi dolor ibi narrat egritudo (hoc ex qñlitate) qñ cū
egōib⁹ mā albi coloris egrediat. psumet silia cē in cā. si
mā crocea vel citrina cola. (vlt ex multitudine). i. mae
admixte egōi. Si n. intestina supiora sunt vlcera ma
ior est conuictio sanguis cū egestionē: qñ in descendendo
fortius cōmiscetur: qñ longa est via. Si media intestina
sunt vlcera tū minoz est admixtio sanguinis: et adhuc mi
nus si inferius intestinu: immo non est cōmixtio. Sed
est diuisio qñ sanguis purus est a digestionē separatus.
Item vlcera superioꝝ plus emittit de sanguine et vlt
cera medioꝝ minus. adhuc minus vlcera inferiorū.
(In superioꝝ vmbilico). i. circa vmbilicu qui est supi⁹
(In inferiori vmbilico). i. circa pectinē qd est inferi⁹ mū
dificati: qñ stercus an se expellit sanguinē et cogit puris
exire per cōpressionē donec intestina mūdificent cū san
guine. (vlt ratura). i. a ratura vlt sanguine pus exire de
mus ifirno oi mane. ¶ fiat post purgationē cāe antecē
dentis: si tñ patiēs tñ possit expectare: cū lacte caprio
sup. affato. h ad stringēduz valz et solidādum (amigda
lari). vlt lubricitatem amittat et stipticitatem acgrat
(rizi) spēs est tritici quādā bz falsedine: et prius dñ lana
ri et fricari cū aqua calida bñ (pulos) et cōnduz est qñ
quāto virtus est debilior tāto cibus dādus est subtilior
(fricas cū oleo ro). vlt asperitatem amittat: et fortius allu
ciatur a mēbris (nasturtiu affatu) qñ affat et strigit: sed
qñ nō laxat (aq castaneaz vel glā). i. decoctione (cum
aq frida). i. ro. nasturtiu datur cū his aquis (mastl). sto
macū cōfortat (acinaz affataz). i. acinū est id qd a torcu
lari cōpressus ab yua efficitur (staphide). i. yue acerbe
vult ergo dicere qd decoquat et decoctio hui⁹ facta cū
masticē exhibeat (celsi corticē). i. magne mozi (citōio)
siropus citonioꝝ fiat de succo citonioꝝ vel aqua deco
ctionis eoz. oia que autē enūerat fortiter cōstringunt: et
nō debet administrari nisi post euacuationē causē ante
cedētis (cū qbusdā siropis) sup. ad idē valētibus (Mi
cete valēs) oēs iste receptiōes satis plane sunt (frica)
huius fricationis causa est assignata: s modo nō fit in i
ferioꝝ. h tñ expositū est (apozima) h est mūdificatiū
(rānu) arbor ca. et sic mūdificatiua et abstersiua: qñ gñe
est sube (Aliud. R. succi) h est solidatiuum et alia que
sequunt (affato). i. affa. In h loco sciēduz qd cū quis bz
fluxus vetris: yua que pri⁹ fuit pauca augmentatur val
de bonū est signū: qñ signat qd fluxus dñ diminui. Item
sciēduz qd colofonia trita et super carbones posita valet
cōtra omne fluxū. si humus per inferiora recipiatur: silr
cōtra hypogst. vel fabe cū cortice in aceto coctē. Si re
facit hypogst. vel fabe cū cortice in aceto coctē. Si re
nasmon habeant tenasmon est ex humoribus viscosis
intestino recto: tra qd multū valz de fursure triticeo sa
cellatio quāto calidius possit sustineri supra anuz: vlt de
celdeo. vel de auena cōtritis vel de cinio aniso cōtritis
se. feni. et fenugr. et se. lini: et si timemus de nimio calore.
vt in se. apponamus psillium: et ro. et viol. istas facellatio
nes sepius calefactas ponamus supra anū lūbos. et piro
nion: et pectinē. Itē pparet clistere mūdificatiū qd inu
ciatur. Sed caueat a frigore: qñ hoc valde nocet in h ca

su purgata mā admistrent stiptica que dicit auc. (cum
trosciscis arsenici). Arseniū. est aurip. isti troscisci in calu
da causa nūq dentur. Sed in causis flegmaticis vel me
lācolicis multū iuuat: qñ saniez cōsumunt et mūdificant
et vlcera cōsolidat: sed h clistere fac in ca. et sic. cā. (sz al
bedinez). i. saniez vel flegmaticā mās: (troscisci arseni
ci) de his dictū est. (sandarace). i. anripigmentū ru. isti
troscisci multū sunt difficiles ad tolerādū nisi fortis vir
tutis sit: et materia declinet ad frigiditatem et grossitiem
et qñ alia nō possunt iuuare. In mā aut subtili ca. colerū
ca solēt dari troscisci qñuoz magioꝝ: que oia dñr pericu
losa. flux⁹ aut per medicias acutas curetur per puoca
tionē sudoris. et per fortē euaporationē super totū vētrē
factā cū decoctione myrtilloꝝ balauistie. iticis pannis
calidissimis: et per balnea: et per fomētationes manū et
pedū in aqua valde calida: et cū potu multe aque valde
calide que abluit et enervat virtutes medicie laxatiue: et
per somnū et silia. ¶ De dolore ply. Cap. XVI.

Ileos est dolor intestinoꝝ pibens
stercus exire ab inferiori parte: et ali
quando cogens manere: cuius cau
sa est bifaria vel de calido apostemia
te in subtili intestino nascente vel de humori
bus frigidis grossis et crudis immiscatis accide
tia sua inseparabilia sunt vomitus spissus: oia
que bibite euomit: dolor est nimius. tortura in
ventre superiori. ¶ Ileos de apostemate ha
bet tumorem in ventre extensionem febrem et
sitim: qui de humoribus frigidis est neqz tu
morem: neqz extensionem: neqz sitim habet:
neqz febrem: sed accidentia post succedentia
sunt frigiditas extremitatum corporis angu
stia vigilie instabilitas: vniuersaliter hic mor
bus est pestiferus et mortalis aliquando in se
cunda die interficiens: aliqui in tertia. raro sa
nantur. ¶ Cum patiētem curare velimus an
ex apostemate calido sit perquiram⁹ et dem⁹
catarticum: et cassiā fistul. et mānam cum. 3. i.
et. 5. de yerapigr. facta cum aloē loto: et oleo
viol. 3. i. vel demus succum solatri vel scario
le: bene coctum et colatum cassiā fistu. manna
cum. 3. i. de yerapig. Si alicuius sit virtutis et
tempus temperatum fuerit: et etas iuuenilis:
flobotometur de basilica vena: quantum suf
ficat: deinde dem⁹ apozima cū viol. cassiā: mā
na. Clisterizet cum malua ordeo lini se. viol.
et silib⁹. ¶ Aliud. R. succi cucur. cū amigda
leo et succo camomille post yngamus vētrē
cum oleis dissolutiuis: si de humoribus cru
dis sit et frigidis demus potionem qñ enlogo
menon vocant vel dyasentiam vel ad apoz
ima de sagapino vel pill. de yerapig. dissoluti
uas Sal. dicit cū solo vino se medicasse. Li
stere fiat de aniso camomill. fenugre. sambu
celeo. ¶ Alio clistere de sisameleo fenugreco

De egritudinibus

camomill. calamentoz et similibus: demustro
ciscos valentes ad yleon de frigido humore
R. absinthij apij. se. anisi cumini cassiei. añ. 3.
ij. myrte castor. spice. añ. 3. i. z. f. piperis lon
gi opij. cc. añ. 3. i. fac pul. et temperans fac tro
ciscos: da. 3. i. z. f. ¶ Si hec passio contingat
puero qui potionein bibere nõ valet fel tauri
cum vino distemperatum et vinbillico appo
situm. bñ egritudinein soluit: faciamus epithi
ma et cathaplasma clistere et similia.

¶ Secundū ordinē agit de passionibus corūdes: quoniā
primo agit de yleo que est passio superiorū intestīnorum
postea agit de colica que est passio inferiorū. ponit autēz
yliaze passiois. y. causas tātus. 1. apostema factū in supe
riori intestīno de frigida mā aut calida: aut de humori
bus grossis ibides inulcatis: qđ est mirū. quoniā Auic.
dicit qđ yleos accidit ex omnibz causis ex qbz accidit co
lica passio. colica aut multas alias habet causas. Sz di
cimus qđ iste solū intendit de yleos que fit pprie ppter
passionē. ppter:z ppria causaz intestīnorum graciliū supio
rum. ¶ Itē ergo de hac passionē perfectius videamz di
cimus qđ yleos est quādoq; a causa primitiua: qñq; a cā
antecedēte. a causa primitiua z extrīfica vt est aqua fri
gida subito multū bibita: aut aliqua spēs venenosa inte
rius assumpta: aut alia res que dicitur in colica: vñ vtus
superiorū corūripitur intestīno: aut fit a causa antecedē
te. Causa vero antecedēs yleos subindiditur: quoniā qđ
dā est a ppria causa ipsoz intestīno: quedā remota: que
de alijs superuenit mēbris. Causa vero ppria yleos: aut
est apostema humorosus calidū vel frigidū: aut vētosus
aut stercibide ifigum z retētū. Causa vō remota z aliū
de adueniēs sunt oēs cāe colice: quoniā colica pōt puer
ti in yliaz: passionē. vt dicit Auic. vt quādo lūbrici ab
ozobo ascēdunt ad superiora gracilia itēstina: aut sgbā
la idurata: aut vētositas grossa: aut cū malitia cōplexio
nis facta a colon: vel ab iferioribus itēstinis ad superio
res se extrēdit: vnde itēstina redduntz sensibilia: inde est
qđ expulsīua deficit: z retētū nimium cōfortatur. Itēz
yleos est ex apostemate vicini mēbz z forti cōpressionē
z gracilia itēstina: aut ppter apā renū z iflationē vefice
z cōsimiliū. ¶ Itē yliaz a colica pā. szles eē videtur:
est tñ iter eas differētia: quoniā yliaz passio ē decambu
latina: qđ aliquādo in dextro: aliqui i sinistro ppcūdrō
fenturali: alii sub ymbilico z super ymbilicū magis: qđ
gracilia itēstina per multos anfractz tortuose iferi: eua
gantur. Colica vero magis est immobilis z sub ymbilico:
versus anchas. nihil est adeo vehemēter dolorosū: nec
ē tā cito iterficiēs vt yleos: qđ gracilia itēstina sunt mul
tus plus sensibilia. Itē in yleos clistere nō est multus iu
uatiū: sicut in colica: qñ yliaz passio est in mēbris ma
gnis pfundis. Itēz in yleos nihil pōt inferius exire: aut
ab iferiori: sed fex vomitus per supiora exire z ymes: z fe
ter os patētis: z totū corpus. pti stercora cuomunt. pas
sio est timorosa. Itēz vomitū est z nausea z tristitie z an
gustie z vigilie z tremor cordis z sincopis z frigus extre
mitatū sunt magis ppria in yliaz qđ in colica. Itē in
yriq; iflantur oculi. Si aut yleos sit ex venenis corū
pitur color corporalis. ¶ Cileos aut quedā icurabilis ē
vt illa in qua est spasmus vomitus cōtinuus singultus z
permixtio rōnis. Itē yleos in qua vrina exire auz dilla
tione mortalis est in. vy. die nisi soluat per fe. supueni
tes: Itē yleos in qua est iferior vētositas multū fetida

mala est. peior autē est illa in qua eructuatio est feridatū
in qua anhelitus est feridus. Illa est pessima iter oēs in
qua sterc⁹ fetidū exiit per supioza. ¶ Cura autē yleos cu
rabilis multū est difficilis. fit ergo per iunctiones. epibū
mata. per flobotomū. et per fricationē extremītan⁹. et p
medicinas laxatiuas. et per sirupos. et per clisteria. et palia
que comeduntur et bibuntur. Est autē cura colice et yleos
paf. cōsimilis. sicut morbi cōsimiles sunt. ita et que bibū
tur et per supioza sumunt⁹ magis sunt. ppria in ylica
clistere. ita tñ qd post assūpta per os mouētia māz clister
re adhibeat. inā. n. prius mora facilius cō clisteri educi
tur. dentur ergo sirupi in cā ca. oximel in frigida. cuz ad
multus ca. postea fiat clistere. Itēz aqua valde ca. per le
bibita. vel exterius per vesicā encaz applicata multū p
let. Itē in cā ca. yleon multū pferit flōmia ab initio. Itēz
in frigida multū pferit yerapig. Itē pñunt iunctiones et
oleis calidis. In yerosa autē yleon fiat euapozatio cuz ter
minib⁹ diuit. et emplis. Itē pdest in frida cā aliqñ sumu
re tyriacā. fiat emplm in frida yleon humozoz cū assu
gia et butyro vetustissimo radice apy fenugreco et frumē
to cocto. In calido vō apate fiat emplz cū oleo viol. bu
tyro recēte vitell. onoz et senatiōe radiē. et in alue et alio
farina tritici et zordi. Yleos est dolor. .vi. sunt itēstina
ylios. supioza sunt gracilia. p. duodeni. .z. ieiuniū. .z. gra
cile inuolutū. que oia dñr cōiter ylia: vnde ypo. cōfurgus
a lōis et plus. i. gracilib⁹ itēstina: et cetera alia intēstina
a lōis. (stercus vomere.) qm est b pessima. curā
tñ duas ponit cās rōne pdicta. (In subtili.) i. gracilib⁹
a carne et pinguedine est discōopri: vñ multus sensibile
vñ dolor est nimius (tumozes) ex collectione mēte (ne
tumozē: nec itentionē) sup. si fit de mā tñ iustificata: vnde
alr nō hz tumozē in frido apate: qz a mā frida ppatat nō
bil resoluif qd facit tumozē et extēsiōē nec fetozes. Itē
p febzēs et sitis sunt de vaporib⁹ malitiosis. In B autē
apate valde paz resoluif. vñ febris ē valde lenta et sitis
pauca (raro sanant⁹) nisi cū diligētia magna subueniat.
denē cataractū) in B pus est meli⁹ flōmia pñb⁹ cōne
ciērib⁹ (de pig.). i. yerapig. Itē qd dare yerapigra ē mu
tis periculofum in hoc casu. vñ pñlo qd non fiat nisi for
tis valde: et tñ cū sola aqua tep. distēperet. (de yerap.)
illud est timēdū vel cauedū (euleramēn) B est bñdū
termo. i. benedicta. qd dicit de yerapig. itēligēdiū est de
bñdicta yerobrig: qd hoc est timēdū (vī ofagēni) nō est
n. vñ. antidotū est laxatiuū (apozima d. ofagapino) B est
timēdū (cū solo vino). f. yerosaz yleon vel frigida: tro
fisci. B. abstinēy paz valēt (opius) sicut tñ ponit ad
nitigādū dolorē (cuz niero) qd B ponit multus valz
libricos si supra vmbilicū iponatur.

C De colica passione. Cap. XV
Solicam passionem multi pariuntur
 est autem passio nascens in quinto
 testino qd vocatur colon z interpe-
 tatur concauuz: locus eius in dextra
 parte est inferioris ventris circumscribens: sicut
 zonamq; in partem sinistram. h intestinum est
 vniū de grossis. **C**ausa huius passiōis est
 septiformis. Prima est cum augmentatur ea
 lor igneus z colericus super stercus: vnde z
 humiditas stercoris desiccatur: z induratur:
 ideoq; non egreditur. **C**Secunda cuz cibis
 in sua essentia est siccus z stipticus egestionē
 exire phibens. **C**Tertia est cuz stagna visco

sum intra illud augmentatur intestinum et in-
niscatur: ut opiler vias eius et prohibeat exire
stercus. **Quarta** cum grossa ventositas in
intestino inniscatur vel causa frigide cōple-
tionis vel ex defectione stomachi ad digeren-
dum vel epatis vel ex cibo in sua essentia ven-
toso et inflatio. **Quarta** si inueniat intestinum de-
fectum et ad hanc passionem paratum gene-
rat colicam passionem propter constrictionē
ventositate in egestionē stercoris. **Quin-**
ta cum nascitur apostema in hoc intestino p-
hibens exire stercus. **Sexta** cum augmen-
tantur in ventre lumbrici et ascarides qui in-
niscati et intorti stercora non permittunt exire
vnde in colicam incidunt passionem. **Se-**
ptima cum sensus intestini deficit neque nocumē-
tum stercoris sentit: vnde stercus in intestino
remanens non exit. **Abulti** antiquorum di-
ferunt hanc passionem esse ex defectione in in-
testino expulsiue virtutis: vel ex defectione
sensus intestini: quia si expulsiua ad expellen-
dum digestionem ab inferiori parte deficiat q̄-
libet ex causa vel sensus intestinorum lacerto-
rum immatus exire non permittat: neque ex vtro-
q̄ latere intestinum opprimat: ut ad inferiora
deponat necesse est. put diximus in yleon de-
tuenat. **Hec** passio et vniuersalia et particu-
laria accidētia h3. vniuersalia sunt vomit⁹. ab-
ominations. nimius dolor. tortura magnā
partem ventris tenens: hic dolor aliquando
augmentatur in vtroq̄ latere et in vtriusq̄ an-
chis: et constipatio ventris fit vsq̄ ad tertium
diem passionis trāseuntis adeo magna: ut ne-
q̄ sursum neq̄ deorsus exeat penitus aliquid
Iterum propria habet accidentia: vnde a me-
dicis sigillatim species diuiditur vel discerni-
tur. **Si** sit ex colera rub. sitis erit continua:
vomit⁹ colericus: acumen et magnitudo do-
loris: ut sentiat vērem quasi acui pungi. tem-
pus morbi breue: sed molestissim⁹ erit: si in-
firmus sit inuenis et tempus estatis. **Si** ex
duritie et stercoris siccitate fit dolor in intesti-
no inferiori et grauatur: ac si gravis res compri-
meret intestinum: et ipsius finderet anum. **Ab-**
nifestatio fit ex calido cibo quem comedit an-
teq̄ h passio euenerit. **Si** sit ex flegmate vi-
scoso sitis aufertur. pulsus tardus. morbi diu-
turnus. lenis dolor. Si tamen nimiam habet
grauitatem dolor et grauitas de loco vno non
mouetur. Aliquādo in egestionē eorum humo-
res apparent flegmatici vitrei. **Que** passio
cum ex grossa vērositate fit intelligitur de dolo-

re de loco ad locum mutato cum gurgulatio-
ne et vēris inflatione: et alijs signis pertinenti-
bus flegmati. **Si** sit ex apostemate ex tactu
est intelligere: et apparet extrinsecus in vēris ife-
rioribus. **Quia** si in tactu est calidū et color rube⁹
et sitis adsit cum febre et asperitas in lingua cum
magno dolore: apostema calidū et icēsum
cōstat esse. si tactu frigidum sit: neque sitim vel
febrem vel magnū dolorem habeat ex frigi-
ditate apostema itelligēdum est esse. **Si** ex
lumbricis vel ascaridibus infirmus dolorem
vel torturam: et abhominatiōem sentit: et ali-
quādo eos per os enomit. **Si** ex ablatione
sensus intestini: oportet inquiri an vni⁹ egestio-
nem vltra tempus tenuerit: vel aliquid fecerit
q̄ intestini pertineat defectioni. **Errant** ali-
quādo medici in colica passiōe et renū dolo-
re propter suorum accidētium cōmunionem
putātes esse eadē: et medicātur renibus cum
medicia colice passiōi attinēt: vnde peccatur
icurrūt. **Sal.** tamē iter colicam veracez et re-
nū dolorem differētiā facit: dicēs dolor colic-
us in latera vēris mutatur deorsum fini-
strosum: aſi et retro. dolor renū nūq̄ muta-
tur: sed eodez loco permanēs et guttatim vri-
nam faciēs: et vomitus dolorem mitigat. In
colica vero passiōe vrine nulla passio est: neque
vomit⁹ videtur pdesse: h sunt signa colico-
rum et cause quas a phisicis canōibus et phy-
sics mōstrauimus auctoritatibus.

Item nūc incipiamus curas: necesse est enim
omni volēti curare aliquam passiōem ut iten-
dat auferre materiaz morbi et expellere: si ta-
mē accidētia morbi sunt molesta et timorosa et
suspiciosa: necesse est: ut in ārea a regimēto il-
lorum magnorum accidētium incipiat mitigā-
do refrigerādo: et ut quiescāt exiguēdo. de-
inde reuertatur ad mūdificādū corpus. **Cū**
autem aliqua passio maxima habeat accidētia
et nimium dolorem: sicq̄ fiat timorosa: prius
est medicādū ut cause doloris mitigent. dissol-
uātur et destruātur infusiōe aque dulcis et tepi-
de balneis temperatis et calefactiōe cum ca-
monill. aneto melliloto malua viol. fursure
ordeo et similibus. **Si** sit ex causa ca. post epi-
thimata yngamus dissolutorio et liquefacto-
rio: sicut anetileo et yreleo ydroleo cameme-
leo: et dāneleo castoreleo: et similibus: h regi-
mēta faciamus vsq̄ ad tertiu⁹ diem: quia hoc
est minus tēpus in acuta egritudine. si his me-
dicamentis molestatio non mitigetur et tertia
die trāscēte in quartam igreditur oportet: vñ

De egritudinibus

passio sit inquiri. **C** Si ex co. ru. minuat in
dextra parte de basilica: et maxime si nimis ca-
lidus sit epas: ut ex basilice flobotomia dolor
auferatur veniens ad intestina: demus yerapig.
factam cum loro aloet: et catarticus de casti-
fia fist. **R.** prunas iunib. an. 3. iij. vne pas. m.
de mane. an. 3. r. cassia fist. viol. an. 3. v. omnia
in. ij. lib. aque coque ad medietatem: cola et po-
ne. 3. i. t. f. de yerap. **C** Si infirmus virtutez
babeat iungamus. 3. i. scamonee assate: et si
demus cum. 3. r. h. olei melius valebit. **R.** se.
citronioz se. cucurb. ec. ortul. an. 3. r. viol. 3. r.
psilij. 3. i. omnia ponantur in. ij. lib. aque cal-
de ac nocte: postea fricans et colans accipe. 3.
viij. sisameleon et coque cum suavi foco vsq.
quo deficiat aqua et oleum remaneat. deinde
sicut diximus dona. **C** Item demus scariole
succus cum. 3. r. cassia fist. et cum oleo miscem.
aqua quam biberit cum sirupo ro. viol. et simi-
libus: demus seruus capzini lactis cum aloet lo-
ro et scamonea assata: faciamus suppositoia
de viol. sale coi melle et scamonea: h. ordine p-
dest ventres solui. **C** Si non: clistere faciam.
R. viol. malue ordei mundi. liquir. pruno. iun-
ib. camomill. ficus sic. podus equale oia co-
que in aqua et cocta: cola tolle ide. 3. iij. et mit-
te. 3. i. succi ficule: viol. ana. 3. f. salis cois. 3. ij.
C Nutriatur cum prisana crisolocana blito:
et malua cum amigdaleo omnia coque. fedeat
infirmus in aqua ubi cocta sint viol. malua: or-
dei farina camomilla et similia. **C** In passione
colica frigida vel ventosa: vel stercorosa for-
tior eis detur medicina flegmaticorum humo-
rum purgatiua et grosse ventositatis dissolu-
tiua: sicut pill. de serap. pill. de assa fetid. pill.
de spermatibus. i. seninibus diuretic. pill. de
squinato: pill. de masti. et aloet: de his da exag.
j. vel. ij. secundum virtutem infirmi. tribus die-
bus demus de yerapig. 3. iij. cum aqua ca. 25.
dicit se sanasse hanc passionem cum sola yera-
pig. si necesse est yeralogodion detur: tam ra-
ro. si aliqd passionis remansisse in corpore du-
bitamus sepe catarticus detur de yerapig. de-
tur cum sirupo de absinthio. **O** si non valeat
detur catarticum cum theod. et sambuceleo cum
apozimate rad. diurec. demus quoq. de anti-
doto q. factus est de stercore lupino. Accipe
stercus lupi da bibere cum vino: Benim ster-
cus maxime habet proprietatem circa hanc
passionem siue bibitum: siue fiat vnguentum
in loco doloroso cum yreleo vel musceleleo. i.
firmiter venter vngatur cum oleo nardino ancti-

leo camomeleo: his oleis vngamus cum sederit
in aqua ubi cocta sint camomilla anctum fro-
des lauri abrotan. et similia: demus ad bibe-
dum apozima de galaga de spermatibus. de-
mus tyriacam philonium culogememz miscea-
mus aquam bibendam cum sirupo yreos siue
mellieratum cum sirupo calamenti et aroma-
tibus. Nutriamus cum perdicibus in cicere co-
ctis et aneto pull. columbinis gall. veteribus
plenis aneto ciminio ruta salegema menta sifa-
meleo. demus iterum spuma sinapis fracte cum
amigdaleo aceto squillitico. ponamus in ciba-
rijs eorum medullas. se. ec. ortul. bibant pas-
sinz septies vel obsomogari. si necesse sit post
h. omnia clistere fac vel suppositoia stercus
emittentia et dissoluetia faciamus. **C** Hoc cli-
stere valet ad colicaz frigidam: et ex grossa ve-
tositate: et ad omnem frigidam passionem que in
coctathenariode corporis est. **R.** camomille ane-
ti. an. 3. r. centauree liquiri. se. lini. fenugre. an.
3. r. apij calameti. se. ec. ortul. ameos. an. 3. iij.
et. vij. ficus siccas omnia coquantur in. iij. lib.
aque vsq. ad tertiam partem. cola et accipe de
illa aqua lib. ij. mittens mel et obsomogarium
oline. an. 3. v. sambuceleo lentisceleleo. an. 3. f.
nitri. 3. f. omnia conficiant et clistere fiat. si ve-
ter a prima vice non moneatur fac secunda et ter-
tia. **C** Aliud valens ad strangur. et frigidam co-
licam et ventosaz. **R.** succi apij. 3. iij. apozima-
ris d. semine. ec. ortul. 3. iij. mellis et succa sifa-
melei obsomogari. an. 3. i. sagapini. 3. iij. nitri
colloquint. salis geme: litij. an. 3. i. t. f. fac ide
clistere. **O** si proficiat et ventrem infirmum
ueat et dolorem quiescere faciat et ventosita-
tem dissoluat adiunat. sin autem et infirmus
fortis fuerit iungamus his clisteribus: sagap-
pini. oppoponac. amoniae. litij. fel taurinus
sisameleon: si h. non sufficiant iungamus cologn.
elacterium scamonea castor. de his iungatur
vel minuat secundum q. fortitudinem vel de-
bilitatem viderit infirmorum medicus. **C** Fiat
h. suppositoia. **R.** litij. 3. iij. nitri. 3. i. bdelij. 3.
j. colloqui. scamonee. an. 3. f. mellis quantu-
sufficit. **C** Aliud. **R.** litij sagapini fellis tauri. an.
3. i. t. f. bdelij nitri sarcocolle. an. 3. ij. colloqui-
rid. scamonee salis geme. an. 3. f. mellis quan-
tu sufficit. **C** Cataplasma valens ad colicaz pas-
sionem fridam et ventosam. **R.** elacterium scamonea
fel tauri equi podere cere et olei qd. f. **C** Aliud
vnguentum unde vngantur nates: et monea-
tur venter. **R.** staphisag. nitri. fel tauri. equa-
liter mellis quod sufficit. **C** Si de apozima-

te ca. colica fuerit passio sicut diximus. et si sit de colera ru. flobothometur de vena basilica. Et de sanguine multotiens paulatim trabat: semper tamen augendo quantitatem: demus ad bibendum solatri succum bene coctum et colatum: et cum cassia. oleo viol. vel amigdaleo. faciamus clistere molliciatum sicut illud quod in colica calida diximus. Cathaplasma faciamus refrigeratum et molliciatum. Pullos demus ad manducandum cum solatro. pristanum quoque demus: aquas quam bibunt misceamus cum syrupo viol. Et si sit apostema frigidum: demus apozima de radicibus cum sambuceo. syrupo. absinth. cum amigdaleo et mellicrate aromatico. Nutriamus cum pullis columb. cum scla coctis. Clistere faciamus calidum et dissolutum: tamen temperatum. De lumbricis si passio sit sicut diximus demus medicinas lumbricos occidentes et a ventre efficiant quia dicturi sumus. Si aliqua accidentia euenierint de colica passione: sicut vomitus nimius: tortura. sitis. stranguria. the nasmus et similia: oportet medicari accidentia secundum medicinam suo loco illis datam. ablatis illis accensibus ad colicam passionem redeamus. Colon vel colus est intestinum grossum. s. ex grossis. primus enim grossior est orbus. secundum vero colus. vel colon. tertius vero dicitur rectum intestinum: cuius caput est longum. est colus quatuor a primo subtilium. secundus a primo grossiorum. unde dicitur colica passio: passio istius quatuor intestini uno respectu vel alio re dicitur. Autem iste curas et causas istius passionis optime persequitur: et propter non multa extrinsecus sunt dicenda. Prima autem causa est ex nimia siccitate: et caliditate siccitatis et intestinozum. Secunda vero causa est ex eibis siccis natura et stipticis. Tertia est ex flegmatis viscositate: vel cuiuslibet humoris grossioris. Quarta est ex grossa ventositate inclusa. Quinta ex apate ibi generato. Sexta ex lumbricis in colon generatis. vel adunatis et prentis. Septima est causa paralisis coli intestini. scilicet deficit sensus in lacertis intestinozum: qui lacerti sunt instrumenta expulsiue: que causa ceteris est peior: prohibetur. Auicenna vero addit alias causas: sicut distorsione et ruptura: et positionem rei narcotice stupefacientis intestina. Item pluvium coctus: aut supflua exercitia: aut nimia attractio meseraica: ad epar: vel nimius sudor. Et omne illud per quod humiditas in intestino et feces contenta unpediuntur euacuari: causa est colice. Similiter aeris pestilentia. Et mutatio de regione ad regionem. Et superflua emissio urine cause possunt esse colice vel yliae passionis: quando autem in orbo: vel sacco. vel monoculo: quod idem est debilitatur expulsiua virtus: non est in corpore firma sanitas: et cito est lapsus in colicam vel yliacam. Colica autem frequenter mutat in paralyticam: vel yliacam: vel sciaticam: vel epilepticam quod est malum. Et quandoque corrumendo epar est causa ydropisis. Colica autem frequenter accidit in regionibus frigidis: et sicca: et quandoque perducit ad sudorem frigidum et sincopis. Est autem plurima aduenientia inter nefresim et colicam: quod sunt circa eundem locum et dolor est vehementer acutus.

Differunt quod nefresis habet dolorem stabilem: et in eodem loco fixus: et vomitus multum iuuat: in colica vero e contra vomitus enim ibi est causa mali et signum mali: et instabilis est et vagabundus. Colice autem quedam sunt signa communia: quedam specialia. communia autem vel absoluta signa sunt spiritus. nausea. subuersio animi. defectio appetitus: constipatio ventris. abhominatio dulcium et vinctuosorum. debilitas digestiois. pruritus: et dolor intestinozum in dorso et in cruribus. Desiderium acetosorum. et aque plurime potande: tremor genuum et vomitus: aliqui rerum abhominabilium appetitus: et rubea videtur vrina. propter fortem dolorem et colere retentiones: et opilationem illius: quod ad intestina curere peruenit. Colica vero quedam est mala et desperata sicut illa in qua est vomitus continuus: sudor frigidus: et frigiditas extremitatum: et multus singultus: et spasmus: et permixtio rationis: et omnia ventris constipatio. haec omnia sunt mortalia. Item si appareat pustula nigra sicut faba super ventrem sequenti die moritur. Signatio vero bona. dolor mutabilis et euacuatio per ventrem aliquanta: et alacritas post suppositoria vel clisteria. et priuatio signorum malorum prenoiatorum. Signa specialia diuersarum specierum colice partim sumuntur ab indicio patientis: sicut ab eo quod precessit ad regimen: et iter a rebus naturalibus: et non naturalibus: et eorum quod sunt contra naturam: quod signa satis et eleganter ponit auicenna. Cura autem istius passionis frequenter posteratur et permutatur propter vehementiam doloris. cura enim recta et ordinata in colica debet inchoari a remotione cause antecedentis: per suppositoria: vel clisteria: et per medicinas laxativas ab interiori sumptas. In hac tamen casu aliquando compellimur inchoare ab accensibus morbi: et non a causa mitigando nimium dolorem per saccellationes embrocationes. epithimata. et quandoque per narcotica: sicut dicit auicenna. Colica passio. haec passio denominatur a membro colon. quod est quintus intestinum a primo subtilium computando: et de colon: quasi circumcingens. incuruatus enim facit circulum: sicut zona a sinistra parte procedens ad dextram. Et passio huius incipit satis aperte causas determinare (per contractionem ventositatis). id est per retentionem ventositatis in terclutione: ventositatis. nam sepius mouet egones: et impellit eas et prohibet descendere. et egestiones impediunt ventositates ascendere: et ita ex tali contradictione fit dolor colicus (qualibet ex causa). id est si sensus deficiat in lacertis comprimantibus intestina. (Intestinozum vel lacertorum). id est sensus lacertorum qui sunt in intestinis. Intestina. nam non habent sensum nisi a lacertis (a natibus). id est ad nates exire permittunt. (que in natibus). id est cum natibus: et erit si planior: lacerti. nam in intestina natibus coniungunt (in yleon) potest queri quod ponat de yleon cum agat de colica et dicimus quod colica transit in yleon quando ista sunt quod dicit auicenna. vel dicat quod yleon sumitur per colica per idempitates (vsque ad diez tertium. passum. tractum). id est tractum seutis diez tertium (Si ex lumbricis) signa lumbricorum in suo caplo inferius dicent. (aliqui emittit) ponit signa que superius diximus. Nefresis et colice) que partim superius diximus. Item dicimus quod vrina nefreticorum aliqui sanguinolenta est: aliqui sanguinolenta: quod in colica non patitur. Sit autem nefresis aliqui propter lapidem contentum in renibus: aliqui propter nefresis autem sit: nefresis differt a colica propter dolorem differetias: quod in colica dolor est latior propter plures comprimendos: in nefresi vero non. Item colica dolor extendit se a dextro latere in sinistrum: et ad superiora: quandoque versus pectinem. In nefresi vero sit: quod magis fixus est in posterioribus cum ca dorsum. Item in nefresi quandoque est tumor vel tremor. in colica autem nunquam. Item clisteria multum iuuat colicam: nefresim autem non. Item in colica retinentur egestiones: in nefresi vero non. Deinceps autem videamus

De egritudinibus

de cura: si autem colica sit in principio accideribus timo-
rosi nōdū apparent b^o. tūc sic cura potest ordinari. In-
tendamus ad mūdificationem mae: et diminutiones ci-
bi et potus: digeratur ergo mā prius cum syrupo vel ori-
melle: si causa sit frigida: et pinūctiones: et emplastrā: et
per euaporationes et suaves fricātes. detur medicina p-
os. In causa frigida benedicta. vltio polipod. aut tur-
bit. aut anisi. se. croci ortulani. pulpe cologntide. se. apy-
centauree. Item sorbeat ius galli veteris cū polipodio.
fiat clistere mūdificatiuū: fugiat narcotica in omni cau-
sa frigida: qz materias reddunt cōpactiores et si ad pēns
sint iuuatiua: tamē morbus postea faciunt nequiores: iu-
uat post purgatiōem potus tyriace. In colica frigida cō-
fert metridatuz cū vino ca. Item multum valent em-
plastrā resolutiua de synapi et de seminibus diureticis. et
melle. Item iuuat balnea in aqua salsa et fricatio vētris.
Et suppositoria de salegēma et melle: et fel tauri cum ster-
core muris: et scām. et pulp. coloquintid. ¶ In colica ve-
ro de ventositatē cibis omnino phibeatur qstū possibi-
le est virtutē: materiā vō ventositatis oīno psumere opz
cum clisteribus: et suppositorijs et emplastris resolutiuis
et fricationibus et appōne ventosarum sine scarificatio-
ne: et somni prolongatione: euaporationes fiant cū pau-
co milio et sale. ¶ Cura vero colice ppter retentionē fe-
cis fiat cum lubricationibus lenitiuis: sicut sapa cū iu-
re galli veteris repleti polip. sale et aneto: et clisteribus le-
nitiuis frigidis: ex malua. viol. prunis. se. fridis. iuuib. se
best. cassia. cum appōne. dyaprunis laxatiui in causa ca.
¶ In frigida vō melā colica grossa dura fiat clistere: de
yuis passis. prunis. penid. sebestē. thimo. epibio. polip.
et potest acui cum lap lazuli. vel cū benedicta. ¶ Coli-
ca vero de apostemate calido curet cū flobothomia ba-
silice si particularia pueniāt: postea fiat flobothomia de
saphena. Et fiat decoctio seminum frigidorum: papaueris.
lactuce. mucillagine psilly fiat inūctio cū oleo ro. ¶ In
causa vō colica fiat euacuatio colere cū yerapig. et scām.
et fiat clistere sicut dictuz est in causa ca. ¶ In colica ve-
ro cū apostemate frigidus fiat inūctio de oleo lauī. et adi-
pe anseris: fiat emplastruz de abrotano. squinato. aneto.
et aspalto. si reperiat. ¶ Cura vero colice propter debi-
litate expulsiue curet per confortantia: sicut metrida-
tuz: et tyriaca. et per reductionem male pplexionis: vnde
debilitas expulsiue pcessit dando electuaria calida aro-
matica. s. dyanthos cū musco: pliris ciminata cum dya-
margā. si sit diues: et puenientes dietam. si indigeat eua-
cuatione detur yerapig. ¶ Cura vero colice passiois pp
paralysim et insensibilitatem cōpletur dando vinuz for-
te purum clisterizādo fricādo et inungendo ventrem
cum oleo de costo. vel mastice. Cura autē colice propter
lumbricos sit per emplastruz positum super vmbilicuz:
et per alia que dicuntur loco suo. ¶ Cura autē colice p-
pter rupturam intestino: et distorsionē sic perficitur
per reductiones membrorum que exierunt a loco suo.
¶ Necessariuz autem est omni volenti quod intendit
dicere qz necessitate cogente cōpellimur dimittere curā
ordinatam et naturalem ordinē: et precipue B in casu vbi
est intolerabilis dolor. ¶ Cum autem colica passio. ¶ H
docet qūo sit cōtra sinthomata operand. (cūz camomi-
leon. ¶ melius est si herbe iste in sacello bullire permitt-
tant et ponātur postea super locum dolorosum: qz mul-
tum valet contra sinthoma colice frigide. ¶ Sed con-
tra sinthoma colice calide possūt poni narcotica ad acu-
minis repressionē (B regimenta). i. dolores alleuiantia
vsqz ad diem tertius suple infistatur cum alleuiatib^o do-
lorē (qz B ē minus tēpus). i. breuior perodus: B. n. pri-

mo perodus: docet vel oportet nos esse intentos cōtra
accētia (vnde opz 27.) predicto n. iēporis spatio pte-
rito decet curā ordinari incipiendo a cura colice calide
docendo fieri pmo flobothomiam: postea purgationem
(scām. assatas). i. cocā. scamonea multum est violēta in
hoc casu. (cūz. 3. i. huius olei) docet cōfectionem eūde
olei: qd meli^o est inyci per clistere qz per os recipi. (scā-
mon. assa). i. cocā. h patet qz mētiūt illi qui dicūt scā-
monē nō ēē assandaz (clistere faciamus). In omni co-
lica passione clistere est sūmūz remediuz (et aqua in qua
cocā sit). h valz cōtra morbū et morbi accētia. ¶ In
colica passione. ¶ H incipit ponere curam cōtra alias pas-
siones colice (ventosa). i. de ventositatē. h sūmūz reme-
diuz est ponere ventosaz loco dolenti sine scarificatiōe.
cure huius initiuz debz ēē a clisteri. yerapig. f. simplici.
(cū stercore lupino) istud est empiricū: sicut sterco-
nis valz in squinata: sic sterco-
passione: si supra locum emplastrē: vel cum vino deur
ad bibendum. (philo. Jopiatā est calida et attractiua
(eulegemeno). i. benedicta. et dicitur quasi cōferriā lo-
quelaz deficientem. ab eo qd est bonum et logos sermo. s.
mene defectus: antidotuz ē qd nō est in vlti: (cū cicere)
ius est laxatiuū eius (spuma sinap. ¶ Si coquantur sinap.
contrita cū oleo amig. dicitur sinapis spuma: vel id qd
supernatat superius quādo molliē et distemperatur: de
inde ponit aut. satis apertas cōfectiones clisterioz: et sup-
positorioz: et inunctionz que in hac pas. pueniunt (et
roxie). i. scariole. loco ei^o pot poni endiua. cetera patet.
¶ De ascaridibus et lumbicis. Cap. XVIII.

Ascarides et lumbici solent nasci in
intestinis qui vniuersaliter ad rez ex-
tra naturam pertinent: vnde expelli
oportet. ¶ Causa eorum est saturita-
tis multitudo: et indigestibilium ciborum ac-
ceptio: de quibus in intestinis crudia adunantur
chimi: quibus cū calor dominetur excoque-
tur: et inde animalia illa generantur. ¶ Sunt
qui dominantur in subili intestino superiori:
bi vocantur lumbici: qz longi sunt: et quidaz
nascuntur in grosso intestino qd est subymbi-
lico: et ascarides vocantur et cucurbitini. ¶ H
banc habent speciem multum comedunt: et si
non comedant sentiūt puncturam et incisionē
sub vmbilico et in ventre. ¶ Sunt quidaz na-
scētes in inferiori intestino qd vicinū est ano.
bi sunt vermes minuti qui si ibi remaneant et
crescant paritur infirmus molestationem ce-
teris prioribus maiorē sicut ablationem: se-
siderij cibi: stuporem: mētis alienationem: fe-
brem: et aliquando stridores detuz in somno.
maxime si nō saturentur cibo: aliquando do-
mientes garrunt: et cum excitantur tremētes
surgunt: plurimi linguam emittunt ab ore: et
quasi masticant cum nībil in ore habeant.
¶ Oportet ergo vt festinemus ad eos emi-
tendos: qz si in viscerib^o remaneāt corpus pla-
nist mēbra emolliūt: neqz expellent nisi prius
interficiantur. Dum enim viui inuiscari sunt

In intestinis non exeunt: sed mortui cum ege-
stione emittuntur: aliquando tamen viui exe-
unt cū inebriant: et quasi mortui efficiunt: oc-
ciduntur aut cū omni re amara: sicut absinthio
et silib⁹: ascaridib⁹ fortior medicina ē necessa-
ria sicut abrotanuz et absinth. sichen armenicu
menta. lupinum amarum. Gal. dixit propriū
est maligna. cortex quicūq; vino coctus occi-
dit libricos et ascarides. Alij dicūt q; dyasco-
rides dixit. Quod calcaneitauri cōbusti et pista-
ti dati cū melle occidit libricos et ascarides.
Alij dicūt amicos cū melle facere similiter. S.
dixit succū frōdiuz perfici similiter facere. Huc
ris medicandū de lumbricis et ascaridibus cū
succo abrotani: vel siche armenico cū pauco
sucaro. cetonica etiam valet precipue blita.
Confectio valēs similiter libricos et ascar-
idib⁹ vermib⁹ vbiq; sint. R. lupinamari tur-
bith. i. alio. añ. 3. iij. siche ar. añ. 3. i. salis niri. co-
stamari. calamiti. polij. añ. 3. i. fac pul. et da. 3.
iij. cum lacte. C. Aliud. R. turb. costi. añ. 3. iij.
abrotani: lupini: absinth. añ. 3. ij. nigelle. emu-
le. anisi. añ. 3. i. et. 8. fac pul. da bibere cū lacte.
C. Aliud. R. absinth. siche armeni. calamenti.
añ. 3. iij. polij. prassij. mēte. añ. 3. i. opij. se. ani-
si. maratri. aloec. añ. 3. ij. fac pul. da bibere. 3. ij.
cum lacris. 3. iij. vel cum aceto: vel cum apo-
simato de sticados: vel campepitheos vel ca-
medreos: hanc medicinā simplicem et cōpo-
sitā si operatus sis fin q; oportet multuz va-
let: et si aqua coquatur et detur bibere similiter
facit. si de aqua illa clistere facias cum nitro et
melle similiter valet. Hunc medicie si misceas
fel taurinum et yngatur subtus vmbilicū occi-
dunt lumbrici et ascarides et vermes.

Quedā reptilia generantur ex materia que ex toto nō
est conueniens generationi mēbrozum animalis perfecti:
nec ex toto est straria: sicut materia putrida corruptiua
que non est digna decorari aliqua spē anime sensibilis: qz
primo generatur ex materia media neutra complexionē
que nō tolerat formas et figuras imperfecti animalis. Se-
cūduz vias istam generatur vermes in hoibus: patet er-
go q; nō generatur ex omni materia: nō. n. ex colera ru-
bea ppter superflua caliditatem: neq; ex colera nigra:
q; in se est frigida et sicca vite animalis straria: neq; ex san-
guine qui ex toto est pueniens mēbris animalis perfecti:
relinquitur ergo. q; de flegmate tāq; de materia media
non habēte ex toto puenientes qualitates mēbris hu-
manis: neq; ex toto cōtrarias: tale autē est flegma natu-
rale et flegma dulce: vel insipidū. est enim citra sanguinis
laudabilitatem: et citra vtriusq; colere vituperium: sunt
autem. iij. modi vermium: quidā sunt longi rotūdi: qui-
dam lati et breues: quidam parui valde et multum rotū-
di. h. autē diuersitas accidit: vel ppter diuersitatē mae
ex qua generatur: vel ppter locorum diuersitatem in q;
bus generatur: generatur autē in intestinis nunq; i. sto-

maco. Si in intestinis supiorib⁹ et multa sit materia sunt
magni et longi et rotūdi. Si autē de materia cōtenta in
ultimo intestino vel penultimo erūt parui et multi et bre-
ues: et aliquando rotūdi. Si autē in sacco monoculo erūt
curti et lati et dicūtur ascarides. i. cucurbitini: qz similes
sunt seminibus cucurbitę: licet fin quosdā omnes vi-
cātur generari in monoculo et in colō. generantur ex ni-
mio vsu fructuuz olerū: herbarū: et ciborū viscosorū et
flegmaticorū: et ex inordinata dieta: vel ex superfluo coy-
tu post nimiaz repletionē. Vermes autē aliquando
ascēdunt et exeunt per vomitū: imo repertū est aliquā-
do q; exeunt per nares vtrasq; longi et rotūdi: vbi autē
illi vermes generētur qui per nares egrediuntur: nō inue-
nitur determinatu: vermes autē in febre si viui egre-
diantur: bonū signū est. S. si mortui maluz: qz signant
malitiā complexionis corrupte. Ex vermibus autē mul-
ta accidunt mala: sicut colica et dolor ventris et tortio. epi-
lepsia: et inanitas: et fames canina: et bolismus: et tremor cor-
dis. Signa autē oīum videamus. Unuz ergo signū
habūdantia saline humide in nocte: minoratio in die et
siccatio labiorum: qz vermes cōsumunt eam de die cūz
cibus tardatur. Itē in somno rixa et iracūdia et mali mo-
res et sermo inordinatus et horribilis: et aliquādo aliena-
tio ppter vapores malos caput ascēdentes. Itē stridor
dentū de nocte: et quasi aliquid masticeret: et agitatio lin-
gue: et clamor et saltus in somno. et garilus quasi aligs se-
cū loquatur: spūmaz emittit ex ore. In illa hora nausea
adest: tristitia et ira si excitatus fuerit: et sitis et cōstipatio
vētris: et ad vltimū casus appetitus et diuersitas coloris
et inflatio in oculis et extēsiō ventris: sicut ydropicoz: et
sudor frigidus: et fetor et cōmorio et mordicatio oris sto-
maci et punctio: et tussis sicca: et pigritia et pruritus in ano
vel in naso: et malus aspectus et oculi palpitatio et obscu-
ratio: si vermes inferius sint fortis sit pruritus in ano: et
quādoq; dolor. In curatione autē vermū necesse
est primo mūdificare intestina a flegmate: deinde curē-
tur cūz potationibus medicinarū: inunctionib⁹ et em-
plastris super vmbilicū: et cūz suppositoriis et clisteribus
educātur. Interficiunt autē cū reb⁹ amaris: et admixtio-
ne rerū dulciū: sicut cūz electuario qd fit de cetonica et
cornu ceruino et melle. Itēz aloec. absinthi. prassij. lupini
amaris: costiis amaris: calamētū. epithima. scin. croci or-
tulani. ciminū. gēciana. germandrea. cēraurea. pullegiū
alluū: omnia ista interficiunt libricos lōgos et vermes
qui sunt in supiorib⁹: siue syrūp. siue emplastra: siue ele-
ctuaria inde cōfecta: vermes vero parui qui sunt in infe-
rioribus partib⁹ magis interficit suppositoriuz qd fit de
sale gēna: et clisterizatio de aquis salis vel amaris: vel
proprie de centaurea. ruta. et absinth. yfopo rubeo. colo-
quinti. aut medulla perficoz: sine nucleis. Itēz ad illos
paruos vermes prodest suppositoriū de carne salsa: et re-
tentio per vñā horā cum attractione subita. Ascar-
ides vero et vermes qui sunt in medio maxime interficit
et educit succus enule bibitus recens: vel decoctio cērau-
ree et lac acetosum cūz se. coriādrī. et succus fol. perfici bi-
bitus. Si autē vermes sint in fluxu vētris valde pro-
dest succus plātaginis bibitus: vel ipsa plantago bibita
vel comesta. vel decoctio sumac. vel ypoquist. vel terre
sigillate: vel endinia: vel apiuz coctus cum aceto: vel sy-
rupus persicus: vel syrupus acetosus. Deinde vidē-
mus emplastra. Solia ergo porri cōtusa i aceto et oleo fri-
xa si vmbilico et vētri superponātur multuz valent. Itē
pulpa colognitid. aloec cū felle taurino fortissimū emplā-
st est. Itē leni⁹ d pice nauali. aloec. et absci. cū succo pfica. vt
diptami qd dī cost. Itē terant nigella y pulpā colognit.

De egritudinibus

cōfecta cū melle illiniat. ¶ *Ascarides*. i. vmes lati magni et longi: hi generantur in sacco (lumbici). i. longioribus habentes mensuram. hi generantur in gracilibus intestinis: et non rememoratur paruos et breues qui generantur in extremis: (in grosso intestino). i. in sacco (punctura) qz deficiente nutrimento vermes mordicant intestina. sunt quidam qui commemorant vermes extremos (molestationes). i. magnos primo. in secundo. i. monoculo. qz illud intestinum est minus sensibile sicut carne denudatus: vnde cōpatuntur omnia intestina et cerebrum (mortui). ¶ Nota qz interfectis vermibus festinādus est ad educationem: ne putrefacti puerantur in venenū (cum inebriantur). i. aliquo succo amaro bibito (abrotanū). i. domesticū armenicū pro quo ponitur centonica. (psicaria) herba est cōis ca. et sic amara. (sichen armenicū) spēs est abrotanti: sicut dictum est pro quo ponitur centonica. (Camedreos). i. germandrea.

¶ De emoroydibus.

Cap.

XXX

Emoroydē est apertio oris illius venę que est i ano: vnde sanguis effluit: sicut videmus in multis sanis temporibus interpolatis. ¶ Causa huius humoris sunt grossi et viscosi in intestinis: quos virtus expulsiva expellit et a natibus eiecit: sic qz fit emoroydē apostema et vulnera. Aliquādo emoroydē est propter acutos et pungitios humores de potione acuta et forti malos humores ad nates trahenti: et has passiones efficiēti. ¶ Emoroydē semper sequunt ista accidentia: mutatio coloris in citrinitates: et maxime si inueterascant: angustia in p̄cordijs: dolor dorsū. grauitas in corpore et in cruribus: inflatio in lateribus. Que si sunt ex grossis humoribus et viscosis: nimiaz gurgulationes: et inflationem in ventre habent: si ex acutis humoribus sit: puritudo in natibus: et dolor. tenasmus: putat infirmus se debere egerere cuius nihil habeat. ¶ Animer saliter ad medicandū hec infirmitas dura est: sed incipiamus a purgatione materiei et corporis mundificatione: si videamus infirmum fortem purgemus cuius medicina que cum expressione purgat: vt sunt mirabol. citri. et indi. chebuli. bell. emblici. et similia. videamus ne acutam medicinā demus. sicut aloē. scam. coloquinē. Bemus triferam maiorem et minorem. antidotū cum ferrugine factum vel apozima similiter: pill. de nucemus. dyacosim. dyatapsiaz. dyagal. et similia. Si de humoribus acutis sit: oportet eorū acumen restringi: flobotomia de basilica: vnde de vtroqz cure. Interiora medicantes ad exteriora vertamur cū medicina desiccatiua: sicut rubigine ferri: plumbo vsto. fac pul. et superpone. si os eius dimittere velimus cū oleo yreos yngamus. Itē si constringere velimus.

acatie. 3. iij. ceruse. 3. ij. dragagā. 3. i. fac pul. et pera cum aqua mirte in panum ponēs super nates. coriē. quoz maligra. acidi fac pul. et pera cum aceto similiter: si emoroydē sit interior fac de his: lichinū intus pone. assidue hac medietina cōposita vtatur. ¶ Pill. de bdellio vnde lētes ad emoroydas. R. chebuli. bellirici. emblici. añ. 3. ij. bdellij. 3. vi. tēpera cuius succo porri faciens pillul. in modū piperis. et da. 3. iij. quidam tamen iungunt. 3. i. de se. apij. alij. 3. i. et. f. de acoro dantes ei bibere cum aqua ca. ¶ Trifera valet ad emoroydē. stomacū confortās. R. chebuli. bell. embli. pondus equale. fac pul. fricta cuius butiro bouino. adde mell. qd sufficit. dans. 3. iij. vel. v. si velis perfectam medicinam ad emoroydē iunge partē bdellij: et si velis vt valeat ad fluxū sanguinis: gumi arab. assūz et se. mirte iunge. si velis vsto macūz debiles adiunct. adde rosam masticā. añ. partes. i. anisi. gariof. añ. partem. f. si propter cardiacam mitte partes ligni aloes. si propter melacoliāz partem epithimi. ¶ Antidotū valet ad emoroydē interiores de re frigida. R. carui. 3. i. ameos. anisi. añ. 3. vi. costi. cinamomi. galange. 33. añ. 3. v. polipod. acori. añ. 3. iij. fac pul. adde. ¶ qd sufficit. dans in modū auell. nuē. ¶ Aliud. valet ad ventositatem inflatūz intestinoz et emoroydē. R. acori. carui. añ. 3. iij. vel. vj. polij. aristol. lō. et ro. añ. 3. iij. fac pul. fricans cum amigdalco et mell. quod sufficit da. 3. iij. vel. iij. cū aqua ca. Quidāz medietia iungunt gallaz. 33. ēē. zucca. añ. 3. i. dant bibere: alij iungunt bdellium. ¶ Itē accipe coque i cados. 3. v. prassij. 3. iij. ficus. p. omnia coque i vino vel aqua vsqz ad medietatem. ¶ Aliud. R. stica. 3. p. calamētū. 3. v. taspic. 3. iij. ylopi. prassij. añ. 3. i. et. f. ficus. p. ¶ Oportet vt eliste re faciamus de succo porri de butiro bonis damlecos: post vicem tertiam fumigemus de bderonica. al. betonica. bdellio costo. cappar. ris radice. ¶ Si medicina prout dictum est proficit: sed facti sunt attrici: intelligēdū est esse incurabiles: nisi cum cirurgia: si infirmus in tali loco fuerit vbi nō fuerit magister chirurgicus: acutam medicinam et incensinam quā si ferruz ponamus. Sal. attrici sunt: quasi canes ne canales apertorum intus et extra habēcos neqz sanantur nisi chirurgico ferro: oportet ne hanc medicinā acutam extra locum patientē ponam: qz si fecerimus pburit et icēdit et maiorē morbū qz antea fuerit adduc. Itē oz accipe sarcocollā: et colofoniā: et puluere facere rēpā.

cum aqua: iungens circūquaq; emoroydib⁹.
C Si in natibus alia passio q̄ emoroy⁹ na
 scitur: oportet quid z vnde sit intelligamus:
 si sit apostema ibi mittamus b̄ cathaplasma.
 B̄. lentes. ro. tempera cum succo solatri. oleo
 ro. z inde fiat cathaplasma. **C** Si apostema
 sit forte z incendens: vitellum oui assum cum
 syrupo ro. qz statim extinguit dolor. **C** Alio.
 B̄. frondes iusquiami. portul. micā panis vi
 tell' oui. fac cathaplasma z pone desup. **C** Si
 in natibus habeat fissurā z arsuram nitre vi
 scum de semine citoniorum. dragagan. assun
 gam. galline anatis. oleum viol. ceram alba.
 medullam vituli. oleum ro. z albumen oui: si
 dolor sit nimius: datur ad bibendum psilium
 cum syrupo ro. z oleo ro. **C** Si vulnera sint
 sine apostemate in natibus medicinam desic
 catinam faciamus de carta bōbicina assata. z
 alumie: z eqloquinf. Similiter si humiditas
 sit nimia ponamus aloz cuz emarite pistato.
 si concanitas affuerit ponamus libanum: si sit
 corrosura ponamus lentes. balanst. acatiam.
 sandal. ro. **C** Si in natibus sit dolor sine vul
 nere vel apostemate vngamus cum b̄ vngue
 to. B̄. cereal. 3. v. amigdaleos. 3. ff. medul. bo
 uine. 3. ij. olei ro. 3. f. ceruse. 3. ij. **C** Aliud. B̄. li
 targi. ceruse. añ. 3. v. cē. 3. f. olei ro. qd̄ sufficit.
C Aliud. B̄. cerusam. plumbuz incensuz. vi
 telluz oui iunat emoroyd. vbiq; habeantur
 z vulnera z apostemata in natibus. **C** Alio.
 B̄. acatiaz. litargi. cerusam: petiaz. i. de cucur
 bi. veteribus z viuarijs incensis: omnia pista
 ta in mortario plumbino cum oleo ro. vt fiat
 quasi mel z vngatur. **C** Si sanguinis fluxus
 de emoroyd. augmentatur medicemur sicut
 de dissintericis z fluxu sanguinis diximus.

C In his duob⁹ capitulis vltimis agit auc. de morbis lō
 gaonis siue ani: longao est extrema pars vltimi intesti
 ni: z dicit rectum intestinum. Docet ergo causas: signa z
 curas passionū taliū que multe sūt z diuerse: sicut emo
 roys: apostemata calida: vel frigida: ragadie siue fissure.
 mollificatio ani. vel paralisis: vi egrēdit anus z descē
 dit. Itēz fistule ani. vlcera z puritus. **C** Dec autem
 passio q̄ tuor nominibus solet designari. s. emoroy⁹. cōdi
 lonata. ficus attrici. **C** Dicunt autēz p̄dilonata q̄cuq;
 durities ani apostemose: ficus vero dicitur quedam ex
 crescentie illi fructui similes cū exterius sint rubee. In
 terius vero habent grana subalbida: attrici autēz dicitur
 quedāz foramina que circa caput longaois oriunt
 ad modū canal fistule. **C** Quia ergo emoroydes magis
 sunt cōes z magis nocentes z apparētes: de illis p̄mo di
 cenduz est. Sciēdum ergo p̄mo q̄ b̄ nomen emoroy⁹
 equiuocū est ad. v. ramos kilis vene que terminātur in
 ano z ad passiones illarū venarū: verūtāme nota q̄ se
 pe estimat aliqs habere emoroydes ppter sanguis exitū

ab ano z non habet: sed habz vlcera in recto intestino in
 terius: vel exterius: vel in illis venis que sunt supra ips:
 qd̄ diligēter opz considerari. **C** Emoroydarū tres sūt
 species: quedāz. n. sunt longe z apibus similes: vel veru
 cis oblongis: vnde ab Aulic. dicitur verucales: z iste sūt
 omnibus alyis deteriores: alie sunt similes vuis: z dicitur
 vne. z sunt ceteris leniores: alie sunt moris siles z dī
 cūtur morales. Itēz emoroydarū quedā sunt p̄ofunde:
 quedā non profunde: p̄funde deteriores sunt. Itēz emo
 roydarū quedāz sunt anteriores ex parte testiculorū:
 que quidē sunt valde male: quedā posteriores que sunt
 minus male. Itēz emoroydarū quedāz sunt fluentes: q̄
 dāz non: que dicitur cece surde de quibus nihil fluit.
C Generatur autē omnes emoroydes de sanguine me
 lācolico: z raro de flegmate frigido: v̄l calido adusto. In
 veru calibus autē magis dominatur melia: in morali
 autēz sanguis. In vuis flegma. **C** Abūdat autem hec
 passio magis in regione calida z humida z tēpore consi
 mili. cuz ergo inflātur capita illarū. v. venarū in modū
 quellane: vel amplius z nihil fluit adest dolor intolera
 bilis. **C** Siunt autē emoroyde quandoq; vi nāe: quan
 doq; vi sūthomatiz. Si autē vi nāe sūm p̄periodos vt de
 mēse in mēsez: quādoq; semel in mēse: quādoq; semel
 in anno: z maxime in autūno: qz tūc multum de melāco
 lico sanguine generat: quādoq; sua grauitate descendit
 ad illas venas inferius: que si nō aperiātur dolor fit ma
 gnus: z si aperiātur qd̄ superflūū est sine dolore egredit.
C Si ergo aperiātur z fluant: non opz q̄ remoueat san
 guis fluens nisi timeatur de debilitate virtutis: vel nisi
 sanguis mutet de nigro grosso in rubenz claruz. In hac
 autēz passione fit angustia pectoris z constrictio: qz cum
 kilis vena extendatur per medius spine a sumo spondili
 ad inferius earū descendendo. laterali spargēdo ramos
 dextro: sūz z sinistro: sūz: quedāz. n. veniūt ad thoracem
 z pectus: vnde cuz fluunt vene cōtinue z familiares: opz
 q̄ partes predictę exsiccent z coartentur: ex eadē causa ē
 dolor in dorso z grauitas in coxis: z debilitas z inflatio in
 lateribus ppter idigestionē que inde sequitur: vnde ge
 nerat ventositas latera extēdens: z quādoq; aquositas
 viscera replēs: vnde ex hac passione quādoq; ydropisis
 generat: signa autē z per visū z per tactum sunt manife
 sta. **C** Sciēdūz q̄ egritudines ani difficiles sunt ad cu
 randū: z precipue emoroy⁹: qz locus eius est nimis sensi
 bilis: vnde multus dolor attrahit: z qz anus positus ē
 in inferiori: v̄l facile descēdit ibi supfluitas: z qz a fecib⁹
 mouet frequenter. Itēz qz medicina laxatina ibi diu ne
 quit morari. **C** In p̄ncipio ergo cura est vt v̄ter soluat
 z corpus a grosso sanguine euacuetur per flōmiaz factas
 de saphena que est circa canillaz a parte interiori z exte
 riori vt discat p̄iores alias vias tenere: pdest itēz mū
 dificatio splenis z epatis a sanguie grosso. melico semp
 teneat v̄ter laxus: exhibeanur pill. de. v. generib⁹ mi
 rab. vel theodorico anacardiu: vel decoctio mirab. fa
 cta ergo sic corporis mūdificatōe: studeamus restringe
 re emoroydas: doceamus humores aliam viam tenere
 per flōmiaz: z alias euacuationes: z fiat ventosatio inter
 spatulas vt sanguis ad oppositū trahatur. Sciēdū autēz
 q̄ recentes emoroyde omnes possunt restringi simul: i
 ueterate autē nō. Sed vna semp remaneat: aliter. n. cēt
 periculus ydropisis: vt dicit Hippo. in. vi. particula affor.
 Si autēz emoroyde sint surde z cece: faciamus vt inde
 currat sanguis multus donec color p̄mutet: q̄ si nō pos
 sumus facere in cidamus eas: z postea desudemus adu
 rendo: nisi ē sanguis mult⁹ egrediat timēdū ē d̄ herpe
 stomeno, berisipilla, mania. melia. cācro. epilīa. scabie.

De egritudinibus

lepra. pleuresi. pipleumonia. nefresi. al. frenesi. ydropisi. prissi. et corruptione et corosione totius corporis. aperia- mus vero surdas et cecas inungendo cum oleo de persicio. vel amigdo. amaf. et cum medulla cervi et bdellio: vel cum succo cepe rui. vel cum stercore colubino et staphisagria. vel cum folijs rute. extrahatur succus a ruta: et apponatur galbanum et aspalcum: et erit optimus aperituum: et fiat stomia de saphena. Si autem dolor sit fortis cum ardore ponatur emplastrum factum de oleo ro. vitell. ouorum. et ci- mino cōtrito. Alij faciunt de vitell. ouorum. croco. et opio. Alij inungunt cum adipe anseris: vel adipe renu caprarum et cera alba. Item teratur crocus. mellilotum cum oleo ca- momileon et superponant: fiant embroce et subfumiga- tiones: et multa alia que dicit auc. ¶ Emoroyz et. emo- roys dicitur ab emai quod est sanguis et roys fluxus (a natib) .i. ab ano. (apata et vlcera sunt). suple ex mā eadem ex qua emoroyz et vlcera intestini. et plures alij morbi ex ea oriuntur (propter humores acutos). i. adustos melacoli- cos (mutatio caloris) in fluxu pp sanguinis de pāitōez in surdis: et nō fluētibus. propter fortem dolorem (in citri nitates). propter vapores superius ascēdētes (videamus ne medicinaz demus acuta) predice medicine possunt dari in mā grossa: melica frigida: sed in pauca quatitate et sine acumine. (dyacosis) nō ē in vfu. nominat a cūsis quod est stōs dyacasia non est in vfu. (Si de acutis) Incipiendū est a stomia. (plūbo incenso) plūbum incē- sum sic fit: plūbum liquefit in olla exsiccat in incidit et mollitur sic fit puluis nimis restringens: silr facit pul- uis attramēti et thuris: et san. draco. et balausti. et tele ara- nec: et pil. leporis cum albumine oui: ista omnia emoroy- das stringūt: et efficiant et psumūt māz: et bona sunt que ponit auc. quidā tū inungūt in solo succo porri emoroy- das: et statim fluxus cessat et dolor sedat (Si sit interior) sez in intestinis quibus sit vena apta. licinius inungatur et inungat: et inunctus intromittatur restringet et desicca- bit emoroyd. sit ita ut asperitas tollat. (Si propter car- dia) de melia coartante cor. (Si propter melias). i. pp morbu capitis: istud ergo antidotū valebit ad meliam: (emoroy. interior) h antidotū mān psumit flegma- ticas yscosaz: unde fuit emoroyd. et eaz partes sensibiles euacuant. (Si medicina. put diximus) q sepe cōtingit q eas fluentes restringere nō valemus (attrici). i. for- mina in ano forde emittētia: sicut fistula (acutam medi- cinaz) sicut attramētūz cōbustum et auripigmentūz: vel calceaz viuiam cum succo porri: vel cū cyrurgico istrumē- to: sicut auro candente (locus vlceraus) cauterizet ut mā desiccet et locus pfortetur et callosus fiat ne materiā recipiat influentes: facta autē cōbustione ignis depona- tur cum succo porri et rasura lardi: postea ponatur pulue- res desiccati. cōsolidati. carnis regeneratiui: ut pul- uis ro. fabaz. thuris. masti. h superponatur facta prius ablutiōe cū aceto tepido: vel aqua ro. vñ dicti pulueres incorporent cū vitell. ouorum: et aqua ro. et oleo ro. et h sup- ponat: qm mitgat. desiccet et cicatrizat. Ista cura valet in incisione lōgaz emoroydaz. et ficuuz: et ceteraz excre- scentiāz: sicut attrici et similia (extra locū passionis) nō ponamus pulueres corosiuos intēsiuos nisi supra locū passionis: qz bonaz carnez coroderēt. et ita nocuētū p- starent: et si in natib) h rāgit curā berisipile et aliaz in- fectionū colericaz (Si vulnera sint sine apate) hic tan- git d cancro in ano: qd appellat vulnus sine apate. (Si humiditas sit nimia). h rāgit curaz de fistula. (Si in na- tib) sit dolor) h tangit ragadias ani et vlcera: pruritus et corosioes. (Si sanguinis fluxus) h valēt balnea cōstri- etiuā et emplastra. ¶ De exitu ani. Cap. XX.

Passiones ani sicut emoroyz. aposte- ma vulnera et fissura nocent et dolo- rem faciunt: mates infirmū expri- me cogentes quasi ex quadaz infirmitate: unde erit anus: aliquādo quoqz egredit et mobilis mollitie lacerti volūtarij. Ideoqz ster- cus infirmū sine volūtate erit. ¶ Oporet ergo ut videatur unde nascat. Si ex de pssioe sunt dolores nimis faciunt. Infirmitas ergo sedeat in aqua vbi cocta sunt stiptica. galla. balausti. cortex. maligra. sumac. glādes. ypoquist. et si- milia. demus infirmo dyacosis. ematire micle- te. dyapilocaracta. dyacitonitē. triferam maio- rem et minores. pill. de bdellio. accipe viscuz. malue et oleum: vnge inde manus. redde anū intra. similiter cum vitello oui et visco psili. q postqz intus erit fomentemus cum re stiptica iam dicta. Beinde accipe galle. cōcule marine incense. añ. 3. i. et. f. nuē. cypressi. balausti. cor- tices maligra. acatie. ypoquist. añ. 3. i. fac pnl. pone super anūz: boza vna post aliam bozaz: fomentemus cum re stiptica iam dicta. accipe. cortices arboris lētisci. 3. iij. nuē. cypressi. 3. ij. ceruse. fac puluerem super anū mittens: bi omnes pulueres quos diximus et omnes spe- cies post ani reuersiones: sine puluerizare sint. siue epithimate: siue fomētatoes in multis valēt.

¶ Hic spāliter agit de mollificatione ani et eius paralisi: unde egredit anus volūtariē siue insensibiliter: sit qm qz propter casus supra dōsus: et propter percussiones: vñ la- certi rupiuntur vel desiccantur: quādoqz vero ex nimia hu- miditate relaxate: sit etiā ex retētiōe superfluitatū: vñ longaon paralitica et sit insensibilis: sit etiā propter ni- miaz retētiōes vrine: quādoqz sit ex nimia cōpressionē et nimio conatu et appetitu egerendi: unde pp nimia cō- pressionē erit anus: pōt etiaz fieri. propter apa: unde anus expellitur ad exteriora: vel ex continia sessione super la- pides: et sup sedes frigidaz valde: vñ de cūqz aut cōtingit exitus ani et nimia relaxatio passio est dolorosa. ¶ E- autē et signa satis facile per indicia patiēti: vel per vi- suz: vel per tactū possunt assignari: qz locus satis agnus est et manifestus. palisiz vñ lōgaōis signat spāliter egredi- sio stercoris inuolūtaria: sicut paralysim vidimoz: egredi- sio spermatiz inuolūtaria sine delectatione: vel egredi- sio vrine sine delectatiōe: ex paralisi vesice. h ergo relaxa- tio ani: vel mollificatio aliqñ fit de humiditate declina- te ad caliditatez: frequētius tū fit de humiditate vñ hu- more frigido: sicut de flegmate grosso: vñ vitreo vñ ace- toso. Si autē de humore calido sentitur ardor et pūctio et mordicatio in lōgaone: stimulas ad egerēdū. Si autē sit de humore frigido: graue pondus sentitur in inferiori- bus cum frigiditate. ¶ In thenasino vero pruritū: vel exitu ani de causa ca. confert stomia de saphena interiori: et clistere mollificatiui: deinde mundificatiuz de se- ro capno et trifera sarracēica: fiant inunctiones cū oleo lini. colatura fursuris cum perapigra vel bñdicta. Si autē adsit repletio fiat stomia de saphena: in ytraqz miz cum

De egritudinibus

lati bene coctum et colatum: Demus trociscos compositos epatis refrigeratios quos in hac particula sumus dicturi cum frigidis syrups demus suavia et lenia catarrica sicut istud quod. R. succi cucurbitae. maligra. an. 3. ij. zucca. mane. an. 3. vi. spodio. dragagan. sc. citoniorii. an. 3. iij. oia pistata ponantur in succo illo die ac nocte: postea frica et cola das ei bibere. Li-
bet crisolocana. lactuc. blitis. portul. solatro. cucurbi. Si febre non habeat demus h cocta cum pull. perdicibus. fastanis. custodiat se de lacte et factis ab eo. melle. et de omnibus grossis carnibus. In aqua bibenda misceatur syrupus frigidus. Cathaplasma faciamus ponendo supra epar calorem extinguens: sicut portul. cucurbi. solatrum. psiliuz. lentigines. lactucaz. malua. violam. omnia pistentur cum oleo ro. et cathaplasma fiat. ¶ Si epar in frigiditatem mutetur: demus infirmo dyareubarb. et trociscos ide factos. dyalacca cum suis trocisc. dyacurcumam maiores et minores. omozis. atanasiaz. dyacostii. quodcumque horum inueniat medicus. detur. 3. i. et p. cum succo diureticarum herbarum. sicut apij. maratri. cocto et colato cum oximelle. syrupo absinthij. syrupo radic. vel apozima calamenti cum apozimate de aniso. maratro. apio. mastice. spica. folio squinanto. Si medicus inuenerit simplex vel compositum. detur cum amigdaleo. Demus dyagal. dyaciminius. dyanis. dyaroma. De trociscis demus quos dicturi sumus. trociscos de aniso. maratro. apio. mastice. spica. folio squinanto. vel de absinthio. et silibus. Cathaplasma superponamus epari quo calefiat. Similiter epithima sicut oleum nardinuz. anetileo. et similia. obseruet se de duris cibis ad digerendum. Nutriatur cum subtili et leui dieta cum calidis aromatibus preparata. manducet vias pas. habent. n. proprium iuuare epatis defectio ne ubique sit: similiter fisti. bibi. quod valet frigidum epari. Caueat sibi ab omni dulcedine quod nocet epari et spleni faciens opilationem. amara bibant maxime si sunt coposita et pontica: ut est absinthium tamariscus et scolopendria. ¶ Si epari humiditas et frigiditas: vel caliditas et humiditas dominetur cum frigidis medicemur refrigerantibus vel calefacientibus: nos in hac particula dicemus de medicinis quatuor sufficiat. ¶ In hoc quinto lib: incipit auctor ordinare signa. causas. et curas epatis renu et vesice: primo de passione epatis tam dignioris membrum: morbos epatis diuidit primo in morbum generatum in ipsa essentia epatis: et in morbum alium de proueniētem: quasi diceret. morborum epatis quida sunt

a causa propria: quida a propria posside ipsius epatis: quida a copassione. Morbus p. ueniens a proprio a causa diuidit in tria. in morbos communiles officiales et ceteros: p. agit de morbo communi: quia refert ad membra communia que sunt materia officialium: primo de morbo simili epatis calido. ¶ Talis ergo mala complexio calida: aut est cum materia: aut sine materia: mala complexio calida: siue sit materia: siue non sit: generat ardorem et siccitatem in lingua: et cetera que ponit auctor. Sed si adest materia segitur nausea vel vomitus: si vero non. Item cum materia vrina est magis citrina: et magis turbata et sepe adest febris: et dextrum hypochondrium sentit calidius. ¶ Si in frigiditate sit mutata. ¶ In his sua propria signa nimias famem: quod est: quia frigiditas copimit cibaria ad fundum stomachi. et ita fit inanitio in ore stomachi: et ita famem et appetitum non repleat: hac sequitur sepe dysuria pituitaria: quia deficit attractio in epate et digestio: sanguis minuitur: quia minuitur digestio. h. non febris: sed magis via ad ydropisim nisi forte post longum tempus quando ingrossatus est coarctatur: unde putrescit et facit febrem: (possumus circūdas) siccitas habet pelliculas et lacertos: unde sentit durities: et extensio: unde premittit epar: et si appellat spasmum (subtilis est vrina) quia liquidus sumit in humore: et ingrossat humorem: et non exiit. nisi quia liquidus materia vrine sine humore contraria signa cum in morbo epatis humido. ¶ Si autem male complexionem componant accitua et mala et signa erunt coposita. distinctio habet per res naturales et non naturales et contra naturam: per res naturales: unde dicit (etate) et similiter per res non naturales: unde dicit (ipe et dicta) per res contra naturas: sicut per accitua mala predicta. ¶ Opz festinare quia membrum valde nobile est: et natus sibi et toti corpori: unde est ad esse. (Bak. in li. 2.) ostendit auctore. h. quia membrum quedam sunt ad esse indidui sicut cerebrum. cor. epar. quedam ad bene esse sicut oculi. nares. quedam ad esse spiritus. sicut membra generatua: si sic generatua tale nobile per mala complexionem indurecat: et sic incurabile efficiat: opz festinare: epar. n. scilicet oricatum non est curandum per dissoluta fortia dissolutaria: quia prius curare tenerat eius dissoluerent vel putrefacerent: quia scilicet sim curarent. ¶ Si ergo sit ex calore. ¶ In causa sanguinis et colerica peccat stomachus: siue sit materialis siue non: Si tamen particularia ueniant: et non habeat penuriam humorum: ut nimia adsit siccitas: et consumptio. facta stomachi de tur syrupus nenusarinus: vel acetosus: vinum malorum gra. scolopendria aut endivia. In hac distemperantia multum valent: si stomachum non possumus: nihilominus predicta exhibeantur cum eis que ponit auctor. vel exhibeat seruum caprim cum zucca. et succus malorum grana. acetosorum. In causa materiali dent trocisci de sandali. et herbis. In omni distemperantia calida epatis precellunt ro. sandali. et absinthium. sicut in omni distemperantia frigida precellunt eupatorii. spicanar. squinanthus. et absinthium: quod valet in vtraque causa. fiat ergo in omni calida distemperantia epatis emplastrum de omnibus sandali. spodio. rasura eboris. absinthio. iouis barbe. et aceto. si autem hoc habere non poteris: in succo calaginis. i. iniquiam panum vel stupas itinge et aliquantulum expressa suppone: (q. R.) receptio quia ponit purum non inuenit: sed sophistica ex melle et laudano: si vis plus valebit: custodiat se a lacte: preterquam a sero. vel oxizac: cara cum aceto mixta: et talia sunt opilativa: et in flammata: siue in flatu. Sciendum autem quod epari distemperato leuius catarrica sunt danda: quia fortia ipsum dissolunt et per-

bilitat: maxie in cā ca. Si aut sit sine fe. comedat de edu-
lis. pull. coctis in aceto vel agresta vñ lactica vel solatro
(Si epar in frigiditate) in cā mālī exhibeat oximel cū
decoctione maratri apij: et filius (peute dyalacca) elius
denoiatū est a lacea qđ est gūmi ca. et sic. in. y. gradu cu3
subtili suba (dyareubar. et trociscos inde factos: mirus
est qđ dicit auc. qđ reubar. solet dari i calidis causis: s3 tñ
calescit et pfortat epar et dissoluit humores et euacuat p
vñā dyacurcuma antiquatū est: et denoiatur: sicut qđā
dicit a quodā vase cucurina noiato in quo pficiebat: vñ
dicat qđ denoiat a cucumerib3 siluestribus: quoz succū
recipit. vñ aliqd loco ipsi: qđ est ca. et sic. sicut opiate dñr
ab opio qđ recipiūt. vel aliqd loco ipsi (omozusia). ali
quātulū qđ vñ sube cū hūana nā: vel qđ si amans vñā. i.
subam (arbanasia) h opiatā que pstringit qre h ponitur
ad sumēdū aquoias supfluitates et pstringēdū et pfortā
dū epar: vt expmēdo expellat nociū cōtētus (deū cum
amigō. amar. .i. cū succo eaz: qm multus est deopilati-
onis mūdificatiū et calefactiū) dyagalāga. h cōfirmat
et pfortat pñā digōnē. (dyaroma) antidotū est de spēb3
arōtatis pfectū cathaplasma po. nūq3 sup epar appo-
nendū est empl3 nisi facta pri3 sufficiētī cūone: et iniata
pma digōne: qm. n. ponūt emplā supā repletionē cibos
idnāt et ifrigidāt si fuerit frida. Si autē sunt cala attra-
ctionē festināt an tps a stō (vvas pas. i. ste hñt penetra-
re et subtiliare: vñ valēt in ytraq3 cā. s3 in cala in aq3 fri-
gida debēt ifridari (fistici) fruct3 sūt hñtes nucleos ca.
et sic. in. et gra. (amara bibāt) ista pp pñones calefaciūt
et dissolunt ppter ponticitatem cōprimunt et expellunt
atq3 confortant.

De opilone epatis.

Lap.

II.

Epar opilat multis modis vñ ex gros-
so sanguine ab epate ad membra cur-
rente cum nō debet currere: vnde cū
nō pōt exire remanet clausus in vñs
epatis et cū venis opilatis claudit eas et gros-
sificat suas: vel ex humoribus grossis et viscosis
in venarum extremitatibus inuiscatis que de
maiori vena egrediuntur: et ibi generatur opi-
latio. Item epar opilatur de quorūda3 mem-
brorum incisione. si enim manus vel pes inci-
datur permanet sanguis ille in epate solēs mē-
brum illud nutrire: et ita epar opilatur: simili-
ter opilatio in muliere nascitur cum menstrua
sua ante tempus auferantur: sanguis enim so-
lens exire cum menstruis opilatur in eius vñs
et venis: vnde epar constipationez patitur: cū
succus cibi secidum qđ oportet ab eo non re-
cipiatur: vnde infirmus gravitatez nimia sub
hypocundrijs a parte dextra sentit. Si su-
mus in epate adunetur: neq3 exire possit nō so-
lum gravitas sentitur: sed extensio et tetinatio
et dolor sentitur inter fureulas et epar et cum
ambulant vel saliant: maxime post aquaz ebi-
bitam sentiunt puncturam: dolorem: gravita-
tem: furecule semper mouentur: neq3 a pulso-
ne quiescunt. vñna eorum subtilis et clara citri-
na vel glauca: si opilatio sit ex calore incensa:

vel nigra vel alba: si ex frigiditate: et si opila-
tio sit ex menstruis ablati vel membris icicis
palam sit visui. In opilatione epatis ex ca-
lore basilicam in dextra manu minue: vel ve-
nam inter pollicem et indicē: et auferamus se-
cundum virtutis possibilitatem: si inq3 temp-
etas: consuetudo nos adiuvet: si nō: leue de-
mus catarricū: sicut est istud. R. mirabol. ci-
tri. viole cuscute absinth. sumiterre. ana. 3. xx.
capill. ven. rose sicce succi rad. apij: maratri:
endiue. añ. 3. x. se. scariolē maratri anisi spice.
mastic. sichen. añ. 3. iiii. p. uno. i. iiii. añ. 3. xx.
omnia coque in. vij. lib. aque vsq3 ad tertiam
partem et cola: deinde accipe mane. 3. xx. cas-
siefist. 3. x. quas iterum cola et mitte lib. ij. zuc-
ca. coque foco suavi vsq3 quo fiat sirupus da
3. iij. vel. iiii. cum amigō. 3. i. dyagridij. 3. p. se.
cunduz virtutem infirmi: si infirmus fuerit de-
bilis: vt sirupum istum bibere non possit: nec
alia tātisidē valentia: sicut apozima de absin-
thio vel de fumoterre vel de radice et similib3:
precipiamus vt assuefaciat succuz endiue sca-
riole et maratricoctum et colatum. 3. vj. cū ori-
zaca. omni die. Qz si sit fortis bibat priorez si-
rupum cum intermissione. Item si debilis sit
demus succum maligna. cum orizaca. et succū
solatri: et quingneruie cum zucca. Bem3 dy-
arodon trociscos de berberis. Nutriatur cum
cibis lenibus et subtilibus: sicut pullis perdi-
cibus fassianis et similibus. pñsanam demus vbi ra-
tro blito: et similibus. pñsanam demus vbi ra-
dices maratri et apij cocte sint cum orizacca.
Si opilatio sit de humoribus grossis et vi-
scosis: detur ifirmo yerapig. yeral. theod. sto-
maticum et similia grossos humores purgan-
tia: maxime si sint in concauitate et profunditate
epatis ppter illius loci vicinitatem ad vē-
trez: si humores sint in superiori parte epatis
demus infirmo diuretica vñnaz purgātia ape-
rientia epatis superiozem opilationem: vene-
enim superiores epatis inuncte sunt vñs vine.
Diuretica autē sunt absinth. squinantū assar.
spica costuz ameos: et similia: horū simplicia
siue compositorū da infirmo. 3. i. et. f. cu3 ori-
melle et succo maratri apij ysopi absinthij q-
leciq3 horū vel simplex vel compositū dabis
cum oximel vel cum amigdal. si fuerit neces-
se plus aperiri et calefieri: quia nimis est frigi-
dum: demus socrugene philoniū: arbanasia:
omozusiam: tyriacam: dyareubar. dyacostū
et similia. Apozimata demus de calamēto de
yreo de spermatibus cū amigdal. vel sambu-
T

De egritudinibus

celeo vel oleo nardino trociscos dem^o de lac-
ca z similia. **M**utrium cum sparagis: sicla
z caribus volatilium. **S**i opilio epatis
fit ex ablatio mēstruis flobotomemus ambas
venas in cruribus z balneemus: succos her-
bar coctos z colatos cum amigdaleo demus
z aposima de calamento z de radicibus de
dyamarte z similibus. **S**i ex incisione ali-
quorum mēbrozuz corporis fit precipiamus
flobotomari z dem^o diuretica iā dicta.

Hic agit auc. de morbis officialib⁹ sicut de opilonib⁹
epatis. opilo g^o q^oq^o fit de sanguie: q^oq^o de colla: q^oq^o de
flate: q^oq^o de melia: vel de sanguie grosso clauso in vēis
subtilib⁹ epatis: q^oq^o de flate viscoso: v^o ex melia grossa
in eisde venis. v^o venaz extremitatib⁹. i. in venis ra-
mificatis ex pre vene cōcaue que orit in gibbo vel ex p^o
te syme. (v^o epar cōstipationē pariat: q^o sanguis redit
ad epar. ex nimia grauitate circa epar mult^o būoz colle-
ctus non valēs fluere graue reddit dextrū ypodūriuz
honeratū. fit aut opilo ex vētositatē: s^o hāc signat (ex-
tensio). i. flatio (z tenuatio). i. mor^o ablatiū z mallea-
tio: (maxie post aquā bibitā) de sua friditate subaz epa-
tis cōstringit: v^o sicut pōriē. pūcturā gnāt z dolorē: z p^o
pue iter furculas z epar cū sit exit^o violētus p^oatit cōis
neru^o per que epar furculis z dyasfragmati alligat. pau-
ca ponit signa cāe faciētis opilonē. (subtilis: q^o nō exit
nisi q^o subtili^o ē. citrina si sit cā ca. glauca vel alba: sicut
in cā frida. **I**n opilone scipit curā ordinare (vena q^o
est iter medicū z auricularē: s^o hāc bōa est: q^o sanguis
grossior ide ē hūit: sicut fit in q^ortana: v^o in morbis croni-
cis: que ē spleni appropriat. (vel venā que est iter pol-
licē z idicē. z h^o directe sanguinē recipit ab epate per ra-
mū vene p^ounde trāsies per dyasfragma ad lat^o z ad cu-
bitos: z ide per rachetā vsq^o ad illū locū. de hac supponi-
tur ē. s^o sicut recitat Auic. q^o fortis est in exbendis sup-
fluitatib⁹ ab epate. Si flōmie nō ueniat p^oicularia de-
tur catarricū z teneat vēter laxus: v^o supfluitates puer-
tant ad itestia z epar mūdificet ex parte syme. (si opilo
sit i pte anteriori. **R**. mirab⁹. ponit receptionē que mul-
ta recipit diuretica (sieben). i. abrotanū agreste ca. in 2°
sic. in 3° diureticū diuisiū z penetratiū est: q^odā recipit
laxatiua sicut mirab⁹. cassiā. mānā: z fiat sirup^o laxatiū^o
da. 3. iij. in auroza (cū amigdaleo). i. cū oleo amigda-
li no amaro cū sirupo distēperatis dyagridy. 3. iij. pōd. iij.
denarioz totū. **S**irup^o ad miscet^o (Si i firm^o sit fort^o)
aliog^o nō. sirup^o ille euacuat p^o vētrē: z p^o vzinā. p^o vētrēz
dar^o frigidus magis. per vzināz datus mult^o calidus: z h^o
valz in recēti opilone: sili mō triferā cuz reubar. acuata:
sili valz ista i ydropisī d cā ca. ex recēti opilone. si aut cā
sit ineterata: talia paz p^ount. magis pdest elium de suc-
co ro. v^o catarricū. mā. n. fortiter iniscata nō ē hūit nisi p^o
forte extractionē: sicut est medicā scamoneata: sili me-
dicā reubar. (Si fuerit debilis) h^o docet solū v^o diure-
ticis nō laxatiuis v^o spica nardi cū sero capno q^o spālis ē.
lōgus. n. v^oius ē oēm soluit opilonē (cuscute aut fumus
terre) opilonē de cā ca. sup oia dissoluit z sanguinē mū-
dificat. talib⁹ debiles secure v^orant (dem^o succū malig^o).
h^o oia locuz hūit in opilonib⁹ epatis de cā ca. **S**i opilo
fit ex būozib⁹ grossis melicis z viscosis. i. flaticis p^oce-
dat v^oius oximell. diu^o z postea sglit. z digesta mā denē
laxatiua que ponit auc. z precipue si mā sit ex pte syme.
(Si būozes sint in inferiozi pte rē). i. i gibbo (absinth^o).

squinatū. **S**z nōn^o q^o q^odā sunt diu^o. rōne sube sicut acc-
tuz: q^odā rōne q^olitatis vt absin. q^o est grossus i suba q^odāz
rōne v^oriusq^o vt sgnāt. assarū (da i firmo. 3. i. 2. f.) de sic
co absin. itelligit dari: vel de plurib⁹ alioz diu^o. rōne cō-
plexionis (3. i. 2. f. distēperatis cū oximellē v^o succo ma-
ratri). i. decoctione maratri z alioz. v^o simplex vel p^oo
sitū. vel vnū vel plura istoz (cū amigdalco). i. euz oleo
amigdalio amaro: q^o meli^o ē (socrugene) saluatit nāe
iterptat (philoniū). i. nou^o amic^o nāe (arbanasia) inter-
pretat imortalis (v^o arbanasia). i. magis cala q^o frigida
nō eni itelligēdū est de illa quā ponit nichola^o i amido.
s^o d q^odā que repit in alexād. (ambas ne in plurib⁹) me-
li^o ē cēt apire saphenā circa canillā pedis (succos herbar
diu^o. (sup. balneam^o vt extrahat inā ad exteriora: (pa-
marte) multū est aperitiū. denotat a marte iucto: v^o
a marte deo bellico. q^o repugnat z morbos. alicubi autē
dyasce repit amaris: q^o est flos nucis maseate.
De apostemate in epate. III. Cap.

Apostemata in epate nascētia duob⁹
modis sunt: vel de causa exteriori: sicut
per percussione vel collisione z simi-
libus: quib⁹ sanguis in loco suo clau-
ditur: z apostema efficitur: vel de interiori: sicut
si in epate quidam humores includuntur.
z de ipsis putrefactis generantur apostemata.
Qui si fuerint sanguinolēti generant aposte-
mata que flegmones appellant: si calidi sint z
colerici generant berisipillas: si melacolicū ge-
nerant dura apostemata que in cancr. mutan-
tur. Si flegmatici apostemata faciunt tumi-
da z mollia. Aliquando etiā apostema in epa-
te nascitur ex grossa ventositatē que ibi clau-
ditur: neq^o inde epire potest: cuius causa est
comestio nimia: z digestio parua. **A**poste-
ma nascitur in epate duob⁹ locis. s. in superio-
ri parte: vel inferiori: si sit in superiori cum na-
ctu sentitur: maxime si sit magnus: si in inferio-
ri intelligitur ex suis accidentibus. Accidētia
quibus considerant in parte superiori epatis
apostemata: talia sunt. infirmus sentit grana-
tem nimiam in dextro latere: z dolorēz nimium
inter epar z furculas cum suspiret vel iugeat.
vel cum cibum z potum recipiat: vel ex itine-
ris festinaria: z patitur in anbelitu angustia:
epatis enim superiora cum dyasfragmate sunt
iuncta rursū sine sreatu: quia materia sitapo-
stema cū his significacionibus febris iungatur
propter nimiam vicinitatem cordis ad superio-
ra epatis. augmētatur sitis in initio passionis.
lingua infirmi subrubicūda est z post in nigre-
dinem vertit. In initio co. rub. emittitur: que
post in viriditatem z eruginem mutat. **S**i
sit apostema frigidum non sentit dolorēz ni-
mium: neq^o sitim. febris eozuz est leuis. **S**i

apostema sit in inferiori parte epatis sentit gra-
uiterem cibi et parum digerit. dolor quem sen-
tit cum suspirauerit minor est quam hic quem sen-
tit in parte superiori. digestio est sicca et dura.
abominatio est multa: odor eius abomi-
nabilis. Quod si apostema fuerit ex vicositate gra-
uiterem sub hypochondrijs a dextra parte sentit
et constrictionem: cum epas sit fundamentum
sanguinis necesse est ut cum defecerit a mun-
dificando sanguine secundum quod oportet propter
apostema: vel propter opilationes vel malas
complexiones sanguis perdat colorem. scilicet sple-
dozem et suam pulchritudinem: unde color fa-
ciei in citrinitate mutatur: et limiditate. **C** Si
autem epatis apostemata disponamus medi-
canda: oportet unde sint perquiramus. Si. n.
ex calis humoribus basilica est incidenda in ma-
nu dextra: et secundum plenitudinem corporis
trahendus est sanguis: quia omne apostema
in quolibet membro nascens est ex collectioe
sanguinis solentis ad mebru illud defluere. Quod
si sanguini minuendo aliqd obuiauerit medi-
cabimur ab initio apostematis usque ad statum
sui cum causa repugnatiua et stiptica: siue bi-
benda siue extra ponenda: ut epati prohibeat
ne materiam illam accipiat unde fit apostema
Cum apostema ad statum peruenierit oportet
parum commisceri huic medicine rei dissolutiue
et mitigatiue: et sic faciamus sepius ut rem re-
frigerantem et repugnantem minuiamus. dis-
soluentem et mitigantem augeamus: et cum ad
finem passionis peruenierimus: medicamina
nostra ab illis que fuerint in initio desiderant.
Sic enim precepit qui hanc artem nobis ma-
nifestauit. S. magister noster in libro illo. p. p.
tulas continente. scilicet in megaf. hanc auctorita-
tem et fundamentum nobis et similitudinem
in medicando omni apostemate dedit. Adedi-
cina refrigeratiua et repugnatiua in primis est
danda: b. scilicet succus solatri endinie arnoglose:
virge pasto. coriandri ramorum vitis. quodcumque
horum inuenieris dabis bene coctum et colatum
cum quo miscenda est res aliqua epatis confor-
tatiua: sicut spodium sandali rose. oleum ros.
et similia cum re dissolutiua erit incipienda mi-
sceamur stiptica et repugnatiua. In primis da-
da sunt causam epatis dissoluentia: sicut cassia
fistu. manna mel viol. redozac. et similia: sicut
fortitudo passionis videbitur et qualitas infir-
mi: et similiter misceamus de composito me-
dicamine calido apostemati valere: sicut sunt
troscisci de berberis: et de camphora: de viol.

et de sandal. et similia: Si calor augmentetur
succus maligna. acetosi demus cum zucca. ori-
fenitia manna: et succum cucurbit. sirupus viol.
cum amigdaleo et coriandro. precipiatur infir-
mo ut obfuset se a melle et a melle factis et car-
ne: vino: et ab omni re calida: si in initio catha-
plasmate indigenius rem refrigerantes demus
sicut portul. corrices cucur. letigines aque vir-
gam pastoris farinam ordei solatri. psilium: et
similia: postea cathaplasmata apponamus odo-
riferam confortatiua et dissolutiua: sicut de san-
dal. R. rose. 3. v. cc. sandalial. et rub. an. 3. iij.
camphore 3. f. quidam medici sulphur: et mal-
uas iungunt cereal. 3. iij. olei ro. quantum sufficit
Epithima faciamus quod. R. oleum myrrinum.
citoni. mast. et similia: h sunt vtilia ad curandum
apostema cal. epatis secundum canones artificia-
les. **C** Si apostema sit ex frigore demus apo-
zima de radicibus calamentis yfopi cum amig-
daleo sambuceleo antidori dyagal. dyalacca
dyareubarb. dyacimini qualecumque inuenieris
3. i. et. f. dabis cum succo solatri maratri vel apij
cocto et colato: vel apozimare de rad. vel siru-
po de squinato de absinthio vel oximelle. Si
autem videmus in vrina ypostasim intelligi-
tur apostema esse maturatum: deinde demus
rem opilationum aperitiuam et lauiuiam oris
venarum. **C** Si apostema in superiori gib-
bo epatis sit demus diuretica et vrine prouo-
cantiua: sicut spicam apium anisum maratrum
absinth. reubar. squinatus yfopum et similia.
C Si apostema in inferiori parte epatis sit: pur-
gemus corpus cum apozimate de agarico ye-
rapig. **C** Si inueterata sint apostemata et in-
durata et tumida: de his. S. in libro ad glauc.
ingit dura apostemata in epate si inueterata sunt
eandem potui curare: neque alios facere vidi.
Omnes enim huiusmodi patiens est futurus ydropi-
cus: et plurimi licet longum tempus: post tamen
inde moriuntur: vidi enim multos in breui te-
pore: qui. scilicet breuem et nimiam habuerunt ven-
tris solutionem. sed tamen oportet eos dicere
curationes. Durities epatis veterem inuariat oem
aperiende: sicut spica eupatorij: lauri rad. suc-
cus apij: maratri endinie et similia: spice. 3. ij.
cum succo maratri inuant: agarici. 3. i. et. f. si-
militer epas lupi siccum cum vino inuat: simi-
liter costum: similiter dyalacca: dyacucumer
dyacostus philonij tyriaca et similia. De simi-
plici medicina omne quod parum est ponticum in-
uat cum amaritudine sua duritiam epatis sto-
maci splenis: siue cocta sit in aqua et bibita si-

T z

De egritudinibus

ne cum vino. epibima faciamus cum oleo nar-
di: yreleo: castoreleo: masticeleo et similia. La-
thi plasma et absinthio: spica: camomilla et si-
milibus. Nutriamus cum leui cibo custodia-
mus a grauib. ¶ Si apostema sit de vete-
ritate grossa et fumosa epatimelusa dem? suc-
cum scariole maratriapij: cum amigdaleo et
orizaca. trocisco de absinthio sirupo de squa-
to apozimate de radic. ¶ Si apostema sit de
percussione vel casu vel collisione detur reu-
barb. 3. ij. cum vino vel lacte vel herba rubea
an. 3. i. et f. cum vino vel aristol. lon. 3. i. cum
aqua cal. Si infirmus cum apostemate pati-
tur in epate calorem: demus balauisti. bolum
armen. cum aqua arnoglose vel solatri succo.
Puluis valēs ad percussione epatis vel ca-
sum. R. balauisti. rosa. viola. boli amidi. ana. 3.
iiij. sanguinis dracoñ. reubar. lacce myrte. an.
3. i. et f. fac pul. da. 3. i. cum apozimate de ro.
mastice. et arnoglose.

¶ Apostemata que fiunt in epate: quedā fiunt a pte gib-
bi in lacertis et in pāniculis ipm epar pprimetibus: qdā
fiunt ex pte syme in pāniculis syma cooperietibus. Quis
autē istoz qdā ca. qdā frida. istoz apatū qdā sunt signa
cōia: qdā ppria siue spālia. ¶ Signa cōia in oib? apati-
bus epatis sunt ista. grauitas in dextro ypocondrio tussis
et dolor: sed vel magis et minus. nausea. vomit? singult?
motus et titillatio in dextro latere toto: et feb. acuta. B est
accidēs inseparabile apatis epatis q? est in mēbro nobili
¶ Signa autē apatis calidi sunt fe. acuta. sitis. vīna rī-
bicūda. turbata superi? liuēs manifeste. effusio sanguis
aliqui per vīnā. multa difficultas ispiradi. Si est ex pte
gibbi: nullo modo iacet super dextrū latus. dolor est per
totā spinā dorsū. in tactu vīsu pprehēdit rotūdū. Si est
in carne: sicut cornua lune. Si in lacertis vel pāniculis
oīa accidētia cōmemorata itensiora sunt q? si sint ex pte
syme. Signa autē ex pte syme sunt vomit? singultus for-
tiores et dolor circa vmbilicū et pectinem et partes infe-
riores: et rugit? et torsio in anteriorib?. oīum autē apatum
calidoz signa itensiora sunt quā apatum frigidoz: et itez
oīa accidētia apostematū et si sint in gibbo epatis inten-
siora sunt q? ex pte syme facta cōparatione apatis ca. ad
frigidū: vel frigidū in pāniculis ad carnes: q? caro epatis
insensibilis est. caro pāniculi vel lacerti acutissimi sensus
est: et nota q? in oī apate calido nāl? vel pter nām si vīus
sit fortis vīter pspat: et nō exēit ab itestinis nisi sga-
la dura. Sed si vīr? sit debilis vel frigidū epar vel infri-
gidatū est eē. ¶ Item oīa apata epatis sicut oīum alio-
ruz mēbroz. iij. habent spēs terminatiōis: aut. n. ex toto
resolunt? et per vaporē expirāt et cessat fe. et sint homata
evanescent. aut dispergiū humoz et diuidiū ad oīa mēbra
aut sic est q? digerit mā: et puerit in faniē: aut q? est pei?
subtile resoluit: et residuū igrossat et puerit in sclerosi:
vel sit tāq? caro mortua: sicut dicit. B. in 5. sup. pnost. p^m
est optimū. 2^m est bonum. 3^m est min? bonū. 4^m pessimū.
Ne ergo apata epatis ad quartaz veniāt dispōnem: et q?
est mēbrū valde nobile festinādum est medicari: in pñ?
ergo duz apata sunt recētia vtēdū est apitiuis sine mor-
dicatiōe. Morzdicatiua. n. in pñ? mēbrū stimulat et aug-
mentāt apā: sunt autē resoluētia sine morzdicatiōe: sicut

est aqua ordei vel mulsa: fit. n. mulsa ex. viij. partib? ag.
nona mell. ista nō morzdicant. Morzdicato autē apate for-
tiora sunt exhibēda: vt sunt spica petroselinū assatū ab-
sintū. In declinatione autē dādū est colagogū: vt trife-
ra reubar. in calido apate recēti. In frigido autē turbidū
agar. aloē et similia. Inueteratis aposteatib? calidis san-
de sunt scamoneate: vt est electuariū de succo ro. et catar-
ticū imperiale. In frigidis autē inueteratis bñdica-
vel yeralog. mā. n. inueterata sine forti medicamine nō sol-
uitur: oīs. n. medicina scamoneata in quacūq? recēti
passione epatis est suspecta. in inueterata autē est necia.
¶ In calido apostemate pmo exhibeat oxī. vt sirupus
acerosus. vel fiat sirup? ex seib?. iij. frigidis. f. uel oī. co-
cur. cucumeris citruli: que dñr semina mūdāta. poltrici
adyanthos scolopēdria epatica capill. yēñ. vmbilic. ye.
cuz pauco cinamomo et modico aceto. supponat emplm
predictum quotidie exhibeat trifeza saracēnica reubar.
barata vel oximell. vel dyapunnis vel dyantos simplic.
digesta mā exhibeam? colagogum et trifeza reubar. po-
stea sequatur lauacrum ex herbis istis viol. mercur. ligna
auis lactuē. solatr. tertia die sequatur flobotomia de bo-
silica vena dextri brachij. In exitu a balneo de reubar.
ad pōdus. v. denarioz: vel fiatunctio cū oleo ro. et viol.
et pauca capbora. Ista valēt dū recens est apostema calu-
dum. ¶ In apate vero frigido cū oximelle et alijs dyu-
est operadū. B pnotato q? in apatibus ex pte syme vī-
duz est attenuatiuis super intestina et laxatiuis. in apate
in gibbo epatis magis diu. et vīnā puocāribus. f. uel
assatū spica apū signatū absintū. reubar. et mirab. in deco-
ctione calidiorē in medicina remissa capbora apponāt.
¶ Cōstantinus pmo apata diuidit per causas pminuas
et antecedētes dicēs. apata sunt duob? modis vel ex cā-
extrinseca: sicut ex percussione. vel ex cā iterioz. f. de aīe
cedēte: vel ex grossa vōsitate. ecce duplex cā aīis. f. bu-
mor vel vōsitas grauitatē nimia? et sus spinā itelligit
(cū suspirēt) ispirado et expirado. agitāt gibb? et trahit
iferi? supiora. vñ per ppressionē et collisionē spīc? dolor
fit maior vñ lugeat. i. lugēdo sit mor? subit? et vōlente
collisio (tussis sine screatu) gibb? epatis dyafragmati p
cōiunctionē laterū: quo apate dyafragma patit? vel p
mitur: et ppressus pulmone cōprimi: unde tussis causat?
et nihil excreat: q? mā cōtēta est extra pulmonis vñ: sic
cōtingit in pleuresi que est sub dyafragmate: que valde
difficilis est ad curadū: q? lōge est a loco coctionis vel a
fonte caloris: et q? mā per spūm nō pōt educi (pp vīcū-
tates) per lacertū cōem epari et spūalib? fortius co: itā-
matur (in nigredinē) pp maiore calore adurēt? cū spu-
rauerit: q? syma non sic vicina dyafragmati: sicut gib-
bus (S? cibi grauitatē). i. a cibo: q? cū epar sua pcamia
te nōi fundū pphēdat: necesse est vt per tactū et cōpē-
sionē dolor generet a cibo aggrauate (digō est sica) pp
ca. feb. ligdas partes pūmērez (In citrinitate) si sit ex
mā calida. (in liuiditate) si sit ex mā frigida. ex colle-
ctione sanguinis sola. i. sanguinee masse sola non exelu-
dit: vel si excludat excludit solā vōsitate: q? si sangui-
minuat minuetur tūc per iteriora et exteriora apocritū
ca administrantur per iteriora sicut sirupi frigidū et es-
frigida: vt zucca. ro. triasandalī. dyarodō abbaris seque-
tibz sirupis pdictis. Quā apā ad statū veniat. i. apate
iij. sunt attēdēda tēpora. f. stat? initiū augmētū et vōlū-
natio. Initiū est cū sentit dolor grauitas pūcio et vōlū-
fluit. augmētū vero est cū puerat fluxus et augmētū
predicta. stat? vero est duz cessat fluxus et sint homata ma-
nent vñiformia. Declinatio. n. duz remittunt. p. B. n. iij.
tēpora diuersitates medicaminum applicat? exceptis

Epatis

excipiendis. Si vero fluxus fiat ad mēbrū nobile: h̄ est generale: quoniam in principio competunt solum reper-
cussiva: et sic dicitur auc. Si in alijs membris ignobilibus
colligatur apostema: considerandum est si fiat s̄m viam
crisis: et vtrū sit valde magnū et spatiosus: et vtrum de ve-
nosa mā: et vtrum fiat per paulatinam adunationem:
et vtrum mā sit valde frigida: et compacta: et vtrūz habe-
at vias directas ad mēbrū nobile. In nullo enim isto-
rum casuum est repercussuum apponendus a principio.
bis causis exceptis: sed in initio solū vt̄ere repercussiuū
ne aliqd īfluat. In augmēto vero repercussiuū vt̄ere et dis-
solutiuū paulatim augmētando dissolutiuū et minuēdo
repercussiuū: sed in statu fluxu cessante penit' vt̄ere dis-
solutiuū: nō enī opus est tunc apocrusticis saniei et ab-
stergiuū: et hoc est generale (redo sacē). i. zuē. ro. per se.
apocrustica: sed cum succo maratri et amigdaleo leuiter
est dissolutiuū (troc. de berberis et camphora) isti troci.
in antidot. epatis īferius describuntur (cū amigdaleo)
id est oleum de floribus amig. factum (coriadrū) ou-
plicitas virtutis est. exterius enim est ca. vnde subtrahit et
dissoluit: interius frigidum: vnde refrigerat et constrin-
git: sicut ecōuerso in phlio in quo iteriores pres sunt cau-
terizantes. exteriores vero congelantes: (si inueterata:
sint apostemata). h̄ large sumit apostemata p omni du-
ritie epatis: sicut ex opilationibus: siue ex apostematib⁹
in g̃b moliendis in epate et in splene sūme valz ferus ca-
prinum facta exterius inunctione: et interius apponas q̃
omnes asperitatem soluunt facta admixtione remolli-
tiorum: qui (breuem vel nimias) regula est q̃ in omni
egritudine cronica si superueniat fluxus ventris cū de-
bilitate virtutis: signum est pessimum in h̄ casu: ideo q̃
in omni apostemate siue sit fluxus ventris propter opi-
lationem meseraicarum. vnde dyaria: ptisanaria: vel p-
pt̄er virtutem digestiuam secundam debilitatam (lauri
radix) radix lauri capiti dormientis supposita facit som-
nia vera apparere: sicut habetur in libro incantationis:
(epar lupi) tempericum est. tamen ca. est et sicca: quia si
plus sit amarū et calidum dissoluit et aperit. ponticu con-
pūmit et expellit. h̄ sūt sūme necessaria. Si apostema sit
de percussione: semper precedat flobotomia: ab ipso pū-
cipio et festina: q̃ quāto mēbrum est mollius: tanto ci-
tius putrefit (rubea). i. maior id est garentia que sup oīa
penetrat: vnde succus eius cum vino subtili ca. sūme p-
nocat mēstrua et vrinam (pul. ad percussione) hec omnia
epar confortant et constringunt et p̄hibent ne aliquid de
influentibus intra se recipiat.

Cap. III.

Sanguinis flux⁹ multis modis fit ab
epate: sed sanguis exit diuersiformi-
ter quanti ad causas: vel enī ex sepa-
ratione iuncture: sicut cum substantia
sua est vulnerata: vel ex venarum apertioni-
bus que duo inter se differūt: quia sanguis de
venis apertis purus est et rubicundus. De vul-
neribus niger grossius putrefactus exit vterq̃
in intestinis: neq̃ puncturam: neq̃ torturam
facit. est et alia species. vñ sanguis purus ema-
nat. verbi gratia. si de corpore manus vel pes
incaisa fuerint: sanguis vnde nutrita fuerant ad
epar redit quem epar deficiens emittit: simili-
ter si nimia sint soliti habere exercitia: et post

quietem longam fiat dissolutio longa sangui-
nez ex nimijs collectis exercitijs ad naturā epa-
tis transmittit: que collectum emittit: et cum
egestione eijcit: h̄ species: sicut dixit. S. inter-
polatim venit: sicut epilepsia et febris peryo-
dicus. est et alia species que a medicis dissinte-
ria vocatur epatica. In qua dissintēria cum di-
gestione nimius exit sanguis: et quasi lanatu-
ra carnis recentis. Causa est defectio digesti-
ue virtutis que mutare debet in epate succum
cibi in sanguinem. C Est et alia species epiciens
ab epate cum digestione: in qua sanguis est ni-
ger et liuidus. hec autem est cum epar in per-
fectum sanguinem cibum mutet: Sed tamen
contrarium habet vt̄ cum ad mēbra reijciat
sicut cum sibi obuiant opilationes et constipa-
tiones. Sanguis enim permanens in epate lō-
go tempore: neq̃ diuisus per mēbra necesse
est vt̄ calore epatis incendatur et corumpatur
Quem postea virtus expulsua epatis ad in-
testina expellit: et cūz egestione emittit. C Cū
ergo intellexerimus cuiusmodi fuerit fluxus
sanguinis secundum suam oportunitatem erit
medicandus: si ex apertione sit venarum: de-
mus q̃d sanguinez stringat: epar confortet: si-
cut balaust. ro. spodium acatiam bolus arne-
terram sigillatam charabe gūmi ypoquisti. et
similia: quodcumq̃ horum inueneris. 3. i. et p.
demus cum succo amoglose vel vitis frōdiuz
medicemur prout in sanguinis fluxu de epate
diximus. In bibenda aqua misceamus sirupū
myrte sapā citron. maligran. sirup. de compo-
sita medicina. demus hos troci. R. spodij ro.
boli. añ. 3. v. sang. draco. balaust. sumach con-
che marine incense cupularum glandis. añ. 3.
iij. charabe gūmi coralli incensi acatie renbā.
añ. 3. ij. cc. spice camphore ypoquisti. ana. 3. i.
fac pul. tempera cum succo amoglose fac tro-
ciscos inde. 3. i. da bibere cum aqua frigida.

C Si fluxus sanguinis sit ex mutatione et de-
fectioe mutabilis virtutis in epate: et defectio
ex corruptione sue complexionis videam⁹ cū
si infirmus nimiam suum habeat: et ablationē
virtutis appetitiue et colorum citrinum et vri-
nam rubeam: de quibus intelligit q̃ defectio
sit ex calore: oportet ergo causam refrigeran-
di dare et stiptica: vnde calor extinguit et epar
confortet: et maxime si sint odorifera: sicut est
ro. sandali al. et rub. balausti. spod. et similia:
similiter sapa de viol. et malgra. mixta cū tro-
ciscis de spodio. Cathaplasma faciamus de
sandal. rosa. balaust. myrra succo solatri rodo

T 3

De egritudinibus

stoma et similia. ¶ Si egestio erit quasi lanatu-
ra carnis sine tortura et dolore aliquo visceru
infirmi et color eius in albedinem mutetur vel
in liquiditatem intelligenda est epari dominari
frigiditas: et quod virtus eius sanguine facies de-
ficiat: unde medicadus est confortativus et pa-
rum habentibus caloris: sicut gallia mas. ma-
cis spic. reubarb. lacca gariof. ligno aloes car-
damomo et similibus: h simplicia demus seu
composita cum aqua ubi cortices fistici sint po-
siti vel ubi aliqua harum specierum cocta fuerit va-
let huic speciei digestionis. Item inuani anisi
3. ij. et 8. paraffat: et cum succo apij. Epithi-
ma faciamus epari. 8. masticeleon nardileo.
¶ Nutriantur cum perdicibus starnis turdis fa-
stianis pullis cum aromatibus paratis. Custo-
diantur ab omni cibo ad digerendum duro:
nocet enim multum si egestio sanguinis sit de
crepatura apostematis: vel de maturatiōe vul-
neris et sanguis crispus sit turbidus et saniosus:
quod intelligere possumus? quod apostema habuerit.
oportet ergo darique de suis putredinibus mu-
dificent vulnera et confortent epar: sicut ros.
balauft. sanguis draco. masti. charabe bolum
ec. amoglose: et similia: h si simpla vel compo-
sita sint da. 3. ij. cum succo citoniorum vel ar-
noglose: quia mudificant vulnera de putredine
sua et solidant ea et confortant ea et epar. ¶ Nu-
triantur cum iure amidi rizi: et vitellis oui: lentibus
amoglosa cocta.

¶ Fluxus sanguinis quandoque fit per superiora et inferiora:
et si fiat per os dicitur emoptotica passio: de qua superius
se expedivit auctor. si autem fiat per inferiora potest
fieri per vesicam et per urinam et per meseraicam: per in-
testina. si per intestina: et tunc largo modo appellatur dis-
senteria epatica: quia constituitur magis coartata: sicut per in-
ferius. Sanguinis autem fluxus ab epate per meseraicas
et intestina: sicut per secessum plures habet causas: sicut
ponit constitutus. prima est ulceratio: sicut corrosio vena-
rum ex parte syme. secunda est propter rupturam caridē
tertia est propter mutilationem. quarta est propter digesti-
uam debilem vel attractiuam: vel nutritiuam in alijs me-
bris debilitatam. quinta est propter opilationes. sexta est pro-
pter delicias vite et tranquillitatem que longa exercitia
et labores consequuntur. ¶ Alexander autem istas causas
sub tribus comprehendit. scilicet per dyarismum: per dyabrosismum: et
per anabrosismum. Dyarismus est idem quod ruptura vene vel scissu-
ra: quod propter repletionem: que est in foramine. Reple-
tio autem secundum auctores duobus modis constat. scilicet secundum vir-
tutem: et secundum foramina. id est secundum vasa: quando humores ineq-
litate boni existunt: sed in quantitate superflui: unde va-
sa rupuntur: et est alia repletio secundum virtutem quando hu-
mores vasa non aggrauant vel distendunt. In qualitate
tamen mali sunt: et a virtute corrigi non possunt. Dyabrosismus
est corrosio vel ulceratio ex apostemate: sicut ex acuminie
humoris. anabrosismus vero est venarum extenuatio et por-
torum nimia relaxatio per multa balnea: et per dietas hu-

midiores. Sed per has species multas alias species potest
comprehendere: sicut pars. species vero sexta causatur
dicte satis exponunt in littera. (Sed sanguis diversimodo
de exit.) Intellige secundum diversitatem locorum et causarum: vel
ex venarum superius. meseraicarum: quod si veniat a profunda vel a
venis capillaribus fiat fluxus sanguinis per urinam: et non
per secessum (est et alia species) h est tertia species. id est muti-
lio: (sicut alia) h est quarta species. id est dimissio exercitiorum: (ad
nam mittit epatis etc.) id est ad loca nostrum receptacula sangui-
nis. (est et alia species quod medici) id est ego h tunc quanta spem
qua stricto nomine dissenteria epatica appellatur: que si pro-
uenit ex debili digestiva: vel ex debili segregativa. (est
et alia species) h tunc septem species factas propter opilationem.
cum enim sanguis ad membra non possit penetrare manens
in epate actuali ingrossatur in parte liquidiore sumptus
unde exit tunc frustum carnis: videtur epar frustum
exire: quod est impossibile: sed tamen contraria. scilicet sue interio-
ni: ut ad membra cum eiciat (si ex aperture) scilicet facta ex re-
pletionem secundum vasa fiat flobotomia. deinde sequitur loca
lia: sicut est sirupus myrtinus cum aqua pluviali: vel ros.
preuentibus antidotis. scilicet triasandal. dyarodō abbas que
caro ro. vel dyacitōion: vel fiat sirupus cum his que po-
nit auctor. (terras sigillatas) id est trociscata: et trociscata
tam ab hypania (karabe) est vernix fri. et sic in primo.
sua viscositate adheret vehementer consolidat et coarctat
git. est autem succus herbe que supponit pictor coloribus
suis ut fortiter adherent (ypoquistō). fungus est fri. et
sic in primo: valz contra heresipillā et contra omnes fluxus ven-
tris. exterius suffumigata vel interius recepta: sicut est
in sirupis resoluta (salam) id est succum (trociscos) ad
predictis succis distemperatos. (acule) de sancto Jaco-
bo (reubar) h ponit ad epatis mudificationem (sanguis
fluxus) si fluxus sanguinis ex defectio: quod potest esse per fluxum
sua caliditates et frigiditatem: et per huius succurrit per
epatis confortantia. In hoc casu valde valz absinthium me-
ta coriandrum que duplicem habet virtutem alterantem et
confortantiam. si egestio exigit. h ponit defectum digesti-
ue propter frigiditatem. ubi locum habet dyamargariton
dyamaron: pliris dyalacca que multum valet contra fri-
giditatem epatis: et contra dydropisum de frigida causa
tera que ponit auctor. (et simplicia) sed pulcrem amulge-
istorum cum vino ca. (vel composita) vel in sirupo vel
electuario: vel cum aqua: (ubi cortices fistici) h autem mu-
dificat et alterat (carobia xilocaracta) fructus sunt quos
ignoro fri. et sic temperate confortationi epatis atque superius
cantes epar vel (ubi) id est in aqua etc. valent huic. predictis
cta (quod si digestio sanguinis) h ultimo ponit curam con-
tra causam primo ordinatam: id est contra ulcerationem.
In hoc casu primo oportet mundificari: deinde confortari
tia epar et consolidatiua administrari.

¶ De dydropisi.

Lap.

Dropisis est errare virtutes in epate
naturales: virtus enim digestiva epatis
cum mutare cibi succos in sanguinem
involentos humores deserit: cum quibus
et tres humores alij sunt: cum in quibus h virtus plu-
grescat in complenda actione sua necesse est san-
guinem corrumpat: qui indigestus corpus ma-
le nutrit: unde fit ut totum corpus tumescat. dydro-
pisis ergo ex sola defectio virtutis est mutatio
virtutis. ¶ Nos autem in principio huius libri digi-

mus passiones epatis que ab ipso solo sunt: vt ex fortitudine alteri mebris: sicut stōi splenis intestinoz ren. vel matricis. Itē dixim⁹ q passiones pprie epatis nō exiunt tria gnā morboz: quos dicit medici oīa mebra pati corporis. i. malā pplonē officiales morbos: isicure separationē. S. dicit. ipole est ydropisiz sine passioe epatis eē. Itō. n. nascit nisi ex debilitate virtutis digestiue et sanguis gnātiue: qd ppriz est epatis. S. tñ non qñcūq epar in sua pprictate deficit: vel in alioz mebroz vicinitate deficit hū virtus: et nō cessat a plemēto sue actōis. Epar. n. aliqn patit: et tñ hec virt⁹ actionē suā nālē nō ptergredit: augmētata tñ ipst⁹ passioe et marie dñante necesse est hāc deficere. Itēq succū cibi mutat vt sanguinē inde faciat. Qui cū sit crudus et idigestus pmanebit ydropisiz faciet. C Si hūor ille aliqs virtutes aliqs inuenit i digestiua virtute aliquātūlū mutat. S. tñ nō icorruptissimū sit: vnde qdā gen⁹ ydropisiz cōcreat. qd et yposarcha vocat: cuius timor eque per totū corp⁹ diffunditur: hec spēs facilis est ad curādū. Cā sue facilitatis est materiei benignitas: et diuisio sua p oīa corporis mebra: vnde vniq⁹ qd mebrū tāq vīz hz quāta eidē sufficere possit. C Sed si humor digestiua virtutem iuenerit pigerrimā in mutādo sanguinē gnāt humiditas citrina salsa atq mala. Que cū grauet epar vt diuidere eā nequeat neq mūdificet: neq mādēt alijs mebris: necesse est vt calor epatis tadē se dissoluat et fumū faciat quē post ad vētris pelliculas eiciat: vt pelliculā circūdatē ventrē et testina quā vocat si-phach vbi collecta supfluitas in humiditatem aquosāz vertit: vnde spatia iter itestina et pelliculaz que si-phach dī iplent. C Si hūiditas hui⁹ sumi maior qz ventositas sit gnāt spēs q ydropisiz vocat. Infirmitas p mouet et aq illa vētris mouetur: sicut aqua vtre iclusa h spēs frigidior est ceteris. C Si hūiditas minor sit vōsitate et fumo gnātur spēs illa que vocat sicca pp siccitatē sue vōsitaris: et dī tympanites. Si. n. vētrē ifirmi pcutias quasi tympanus sonat: pole est. n. hanc spēm ydropisiz de minori frigiditate nasci: qz humiditas grossa: nō pōt fieri aerea. C Si multa sit frigiditas h spēs ad curādū dura est et lōga ad sanādū. S. tñ opz vt duob⁹ modis itendā ad curādū ydropisim: sicut dicit. S. vna est intentio nra in virtute digestiua confortanda: vt auferant sibi nocitura. Altera mae illius purgatio et ab

ipso corporis mundificatio. Si calor sit causa vnde digestiua deficiat itelligitur ex siti ifirmi febrisqz velocitate pulsus: et citrinitate coloris corporis sui. picipiēdū est: vt bibat qd calozē corporis refrigeret: sicut troscisci de cāphora de spodio de berberi cū succo solatri endiuie: et maratri et cassiesi. purgem⁹ humiditatē cū succo cucurb. vel succo fumiterre: vel succo herbe memite arborē circūdatīs. Si frigo sit in cā vnde virtus eadez deficiat: qd ex liuiditate coloris ifirmi certificat: et sitis puitate: et febris ablatione: pulsus ablate velocitate: medicinā demus calidā: sicut dyareub. dyacurcuma dyalacca dyacostū dyarodon tyriacā maiorez: trosciscos de eupatorio: trosciscos de aniso: de absinthio athanasia syf. de squanto yreos et absinthio d rad. et similia. C Si aqua et humiditas dominet et multiplicet et apparet virtutē grauet nō in virtute confortanda ipediatur: sed ad purgādū illā aquā festinem⁹: purgat h aqua modis. iij. vel diureticis eaz p vrinaz expellentib⁹: sicut spica cassialig. assaro costoreub. aristol. long. et ro. squinato. cē. aniso maratro apio myrrha dauco et similibus: de simpliciter medicina: de compositis demus dyalacca dyacurcuma dyacostū athanasia omorustiam trosciscos de aniso absinthio et similia. Secunda medicina citrinaz aquā purgans cū sudore et dissolutione eicit: qd cū balneis et suffumigationibus: sicut camomill. Accipiamus anetuz mellilotū abrotanū sanctuicoccta in aqua cū quibus ventrē infirmi suffumigemus: aliquādo sufficit aqua sursurea vel marina. Tertia que hāc eadez aquam purgat est lac camelinū: vna eoz et ser. h aquam istā que est humida ex similitudine et fortitudine sua expellunt: vt h aqua que est cēnea: que est humida et fluida obuiet aque que similis est fluida et humida et cōpellat secū exire ex quadā sui similitudine que purgat cum virtute trabēdi: similiter: vt est citimall. cum lacte suo et succus cotid. serapini stercus palibini rad. elacterij: calchitheos yreos euforhij colloquintid. scamoni. et similia. Quarta medicina est cum incisione vmbilici: et perforatione sui: h autem est cum implet: et aqua augmentat: nec oportet temere de hac medicina se itromittere nisi cū maiore suspitioe: et in illo genere solo q vocatur ydrops. C Incensio non valet nisi soli yposarche: et aliquando ydropi: flobotomia nulli generi ydropisiz conuenit nisi tātū mu

De egritudinibus

lieribus habentibus: quia menstrua auferi-
tur hanc habentibus passionem propter san-
guinis ablationem qui de eorum corporibus
solet egredi: vel cum morbo yd. vel narium emi-
sione minuuntur: neque tamen semper nisi cum
virtus nodi defecerit. **Byascor.** dicit. vna ca-
pina vnaquaque die in aqua calida cum spica dissol-
uit yposarcha cum vna et egestione. Alij dicunt
vina pecudis ruffe vel nigre cum spica cocta ad
spissitudinem: similiter facere.

¶ Quia ydropisis sequitur fluxum sanguinis. Ideo con-
tinuatur hoc capitulum prior: unde videndum est quod
sit ydropisis et quot sint eius species: et que sint illi? cau-
se. **¶** Ydropisis autem ab Alexandro sic diffinitur: hy-
drops est passio cronica ex frigiditye epatis gnata: quia
virtus epatis cibos non coquit: nec in sanguinis substan-
tiam conuertit. ab Auicenna autem sic describitur. hy-
drops est egritudo materialis. cuius causa est materia fri-
gida exuberans et ingrediens per membra: unde crescit
et inflantur membra manifeste. omnia autem loco par-
tium interiorum sunt vacua. In hoc ergo conueniunt
omnes auctores quod causa ydropisis est proprie materia-
lis frigida: licet aliquando calor superfluo potest esse cau-
sa remota. **¶** In inferius dicit. ydrops autem finis est apo-
stema aquosum vlt sicut vult Auicenna. in cap. de aposte-
mate. licet alicubi dicatur ydrops mala complexio: sed
hoc est impossibile. **¶** Ydropisis tres sunt species finis
Auicenna. et finis vix. dicit enim Alexander quod ydropisis
tria sunt genera. vnum est quod ex tenui humore: et ex ven-
tositate generatur et vocatur aschlitis: aut ex ventosita-
te spiritus: et dicitur tympanites. tertium est de flegma-
tico sanguine superfluo in toto sanguine: et dicitur hypo-
sarcha: siue leucoflegmantia: cum quo 2° Auicenna. serap. et
Ysa. in textu huius libri si littera bene intelligat. ydropis
autem distrahatur in species per causas remotas: et sic infinite sunt: aut per
causam proximam et directam: et sic vnum erunt in specie: quod est causa proxima
est frigidior: ut dicit Alexander. et est Auicenna. quod materia frigida semper causa
frigida immediate generatur: ut causa materia humida: sicut cetera
apara: et sic cum frigore epatis non possit generare nisi autem san-
guine aquosus quod est in latitudine humoris: aut aquositate:
aut ventositate: neque plura ipse est plures esse causas: et ita neque
plures esse ydropises: neque quantum ad passionem: neque su-
perfluum antiquorum sunt attendere. Cae ergo ydropisis due sunt
in genere: aut per proximam passionem epatis: aut per passionem:
per passionem per tria modis: aut per suos passiones mor-
bos: vel officiales: vel causas: per malitiam passionis per malas
passiones. iij. modis. 3. iij. malas passionis: per malas passio-
nes dispositas: et males: quod calor superfluo operatur ad innati ca-
loris epatis resolutionem: et corrumpit naturam: vnde epas spiriti-
bus resolutus et calore innato resolutus et frigidatur. de fridita-
te epas satis per se siue sit iuncta sicco: siue humido: vnde per quod
ydropisis generatur est morbus aquosus: licet quicquid fuerit causa
loze: quod est: quod calor innatus operatur ad actionem pororum et cor-
ruptionem caloris naturalis: quod cum debilis sit cito resoluitur: vnde
corpus frigidatur: et ita generatur humor aquosus: et ydropisis: et est
intentio nois satis manifestat. de n. ab ydrops quod est aqua
Ite morbi officiales epatis sunt: sicut opilones vel apo-
stemata eius quod debilitat materiam: vel digestiuam. calidus enim
apud ad resolutionem caloris innati operatur. opilo sicut strigendo
humiditates: vnde calor innatus suffocatur. dupli. n. strigit corruptu-
ri calorem naturalem iteriorum: sicut exteriorum per viam resolutionis et

pressionis et adfectionis: sicut per ignem non coopto. mor-
bus cois: siue solo continuatione epatis: sicut icilio vel coro-
sio operatur eadem. **¶** Per passionem autem generatur ydropisis quod
operatur epas sicut autem itestinis spleni: vel matrici vel reni-
bus vel pulmone: vel dyasfragnati: vel spine dorsum: et vnde
in oibus membris errore debilitatur: et vnde epatis: vnde deficiat
in decoctione chimorum: sicut per in apertibus cuiusque nobi-
lis membris: vnde sit se. quod apud ad se trahit ipsum: et calorem innat-
um: sicut veteros: vnde frigidatur epas: vel et ex sola se. acuta
cum fortis calor est: resoluitur et corrumpit calorem naturalem.
Iuxta illud. ois ydrops in acuta egritudine malus. ydro-
pism autem factus per apud sicut: vel mescraicaz vel itestino-
rum vel lumborum signat diuturna veteris solo: quod chilis in sicut
vel in itestinis non potest generari: quod cibus non tamen retinet in
his membris lesis per apud vel solone continuationis: vel si opi-
lent mescraice chilis non penetrat ad epas: et per 3° est co-
tinu fluxus chilis: materia ydropisis non euacuata: vnde non defici-
cit calor et tunc. **¶** 3° ydropisis per apud epatis signat per
mescraicaz: quod vnde nunc expellere non cum: sed deficiat
Ite adest difficultas egerendi: et quod egreditur cum angustia
epit: quod fortis calor epatis ad se trahit sicut et itestino: sicut
constat. residuum vero iduratur et transit in squaba. Ite minu-
ta sunt apata que cito recedunt: quod materia subtilis est et vapo-
rosa: sicut statim redeunt: quod materia nimis multa. **¶** Sciedum autem
quod accides coe in ois ydropisi est tumor pedum et inflatio. 3°
quod pedes remori sunt a fonte caloris: et per 3° nutrimentum
non auertit. et quod ibi remanet non auertit tumor facit
a via per suppositionem pedum ipsorum ad alia membra. plima
per supfluitatum iuniorum declinat. Ite mutatio caloris naturalis
in non naturalem signum est cacochimie et ydropisis: tumor vero
vel particularis et squaliditas et prurit per vaporem corru-
ptum ad exteriora propere. **¶** Signa autem disticta sunt
hec: quicquid in yposarcha est tumor equis per totum corpus: quod
epas vnde fortis expellit a se: et membra attrahit: quod incedit
se nutrire: et materia non est eis proportionalis non auertit eas.
In tympanite vero et aschlitie manebat collus et caput
graciliter: quod ad ea nihil attrahit nec materiam ad epas
defecto. color mutatur: ita hinc limiditatem. Differt autem
aschlitis a tympanite: quod aschlitis veteris comoto sonat
sicut vter semper aqua. In tympanite sonat ad modum
tympani. et multum iuniorum per ofcitationes et eructationes
et non 2° in alyis. Aschlitis vero magis per sudorem et aquositas
ris resolutiones iuniorum. **¶** Cae autem remote ydropisis sunt
valde timorose: sicut nimius fluxus veteris vel maris
vel nimia retentio superfluitatum vel nimius potus ad
frigidum: et precipue in ieiunio vel subita colectionis mu-
tatio vel debilitas totius corporis suas superfluitates
ad epas resudantis: quas omnes difficile est transcurrere.
¶ Ad curam ergo accedamus. Sciendum autem quod
facilior est ad curandum yposarcha. Alie due difficultes
omnes tamen sunt curabiles in principio si virtus sit for-
tis et necessaria exterius applicentur: sicut ergo quedam
accidentia sunt communia omnibus speciebus quedam
propria. Sic ergo curationes quedam proprie quedam
communes. **¶** Communis ergo cura est vniuersalis resolu-
tio aquositas: sicut stare ad solem et calidam arenam
vel in stuphis vel in suffumigationibus: et semel in die
sobrie comedere et res cito auertibiles: neque bibat cum
coedunt: sicut post prandium. sicut toleret quod plus potest. Ite ois
vomitus in principio iuniorum et clisteria suppositoria si veni-
tres habeant confictos: valet etiam in omni ydropisi
succus vel aqua decoctionis rubee maioris. Iuniorum iterum
brodium galli veteris polipodio repleti: vel pauco aniso.
vel polipodii coctus cum gallina et alia carne: vnde etiam

multus serum camelinū: vel saltez caprinū coctū cū spi-
ca in eo resoluta. māna vel cassia. ¶ Valz iterūz asarū cuz
plena testa oui de succo medie corticis sambuci: b. n. la-
pat per vomitūz z secessūz z per vīnā: maxime iuuat vo-
mitus omnes ydropicos z precipue in pncipio. ¶ Itēz de
coctio spice nardi. cuscute. z fumi terre: z omne qd mūdū
ficat omnes h̄s aquositates. Per exteriora autem mul-
ta emplastra sunt cōia: sicut est stercus bouinū calidum
ventri suppositus. valz iterūz stercus colūbinūz pulueri
satum z in melle resolutūz: valz etiam succus sambuci z
ebuli cuz melle z farina ordei ad spissitudinē decoctus:
z vētri suppositus. Non cōsulo tamē qd h̄s emplastra po-
nant super epar in ydropisi de cā calida. sed sup vmbili-
cuz z ventrem: vult. n. auiē. qd in ydropisi de causa ca. po-
nēdūz est emplastrū frigidū super epar: z calidū sup ven-
trem: vt emplastrū frigidū ponitur super epar confortat
eūz: calidū vero super ventrem ponitur vt cōsumat hu-
miditatem. ¶ Speciales autēz cure sic determinātur:
sicut dicit Alexā. Asclites z tympanites curari habent
per solas catarticas purgationes: yposarcha vero inter-
dūz curatur per flōmiā. Vīc querit ab initio quomō ca-
tartica purgatio in ydropisi de cā ca. habz fieri. cum ca-
tartica calida epar dissolutūz magis dissoluant. ¶ Se-
cundo querit quō yposarche competit floborhonia: cuz
viaticus dicat qd nulli ydropisi cōueniat nisi mulieri-
bus h̄ntibus colicā passioēz ppter retētiōē mēstruoz.
¶ Ad p̄mū dico qd in asclite z tympanite expectet me-
dicus ad euasionez: instet cum purgatione catartica cō-
fortatiua: sicut est trisera reubarb. vel mirab. vel tamaf.
vel aloē lotū. vbi. n. non lauaf aloē non consulo dare in
epate egrotāte ex cā ca. partes. n. ignee dissolute p ablu-
tionez separam. Sed in yposarcha bñ possunt dari cōes
medicē. ¶ Ad 2^m dico qd flōmiā competit yposarche
que fit ex mutilatione: vel quocūqz humore in tēperata
replone: qz sublata plenitudie natura leuior efficit: que
parata erat suffocari sub mala mā: sicut exinguit ignis
sub multis lignis viridibus. Qz aūt dicit Lōstan. intelli-
gendūz est in pncipio: cuz nodum est nimia repletio.
¶ In ydropisi autēz solent fieri incisiones z intentiones:
sicut cauteria ad nodulos vel setones. Incisio solet fieri
tribus digitis sub vmbilico z imponebat tenta bōbicū
na singulis dieb: vel de tertio in tertius parūz de aquo-
sitate trahēbat: hic tñ multa iminent picula: qz multūz
exalātūz spūs: vt calor innatus per cauteriū: tamē ad no-
dūz z setonez multū liberātūz: est gnālis cura in omi
ydropisi: ruptura autēz sub vmbilico valde solz pdesse.
¶ In ydropisi autēz de cā ca. que sic ab alijs dignoscit
per maiores intensiōes mae: per vomitūz colericūz: ci-
trinitatem faciei z ruborez venaz: amaritudinem z ni-
mias intensiōes sitis valde pdest syrupus talis. R. ci-
toze. endiuie. añ. manipulū. i. seminis petrosi. z feniculi
añ. 3. i. spice nardi. z celtice. añ. 3. y. z. f. scolopendrie. poli-
trici. añ. 20. f. z si apposueris. parum de cuscute: vel de
radice celsi bonū erit. ¶ Puluis autēz fiat valens cōtra
ydropisiz z splenez: z cōtra discoloratiōez ex vitio epa-
tis. R. cinamomi. 3. liij. fenic. anisi cimini añ. salisgē. añ.
3. i. mastiē. rozis marini. storac. nucisfust. añ. 3. i. vl. 3. f. vl
3. f. magnetis. 3. y. ferruginis bene loti ad quātitatē oīūz
puluis iste in ovo sorbili vel in nebula accipiatur ieiuno
stō singulis diebus ad pōdus vniūz solidi. ¶ In yposar-
cha digeraf mā cuz oximelle diuī. de radice petrosil. fe-
niculi apy danciameos. spica nardi. z similib. Digesta
autem mā detur theodoricon: episteros. benedicta. ber-
modactil. vel flegmagoga pfert cōiter: sicut i ceteris pas-

tionib. Sciēdūz tamē qd si virtus sit valde fortis in re-
cipiēda medicina: z qd virtus regitiua corpis nō sit defe-
cta: qd cognoscit p mae intensiōē z multaz insipisatiōez:
z tūc ēt pfirmatur ydropisiz z morb^o durat z non effi-
cūbit: qd oqz h̄s trigit in frigida cā. In frigida vō hydro-
pisi quādoqz appet vīna rubea z spissa: z fm vīa istā nō
h̄z distingui p vīnam ydropisiz: sed per accitiā supra-
dicta. ¶ Ydropisiz zc. ¶ hec descriptio sumit a cā effi-
ciēte: tumor ēt talis est cā aquositates z ydropisiz (san-
guicos chimos) h̄s stricte sumit p sanguie solo (nos autē
in initio). h̄s intēdit diuidere cās ydropisiz remotas f̄z
ppriaz passioē epatis z ei^o cōpassioē. (Itē dicimus.)
hic intēdit diuidere cās pprē passiois: quecūqz tamē sit
causa remota ydropisiz imediata est nocumētū scōe
digestiōis (sed tñ si qñqz) nō enīz fit ydropisiz nisi ex
magno nocumēto forti z permāsiuo: siue sit epatis: siue
aliūde adueniēs (Indigestus remanebit z idē facit). h̄s
intēdit specificare ydropisiz diffiniēs ydropisiz z ypo-
sarchaz. fm mās nō adeo corruptā: sicut in ceteris: vl f̄z
virtutē epatis minus defectā (S̄z si humor h̄s nō dē-
minat spēm ydropisiz: f̄z mās ponit gnālez ad duas spe-
cies seqntes. i. aquositate valde remotā a naturis hūoz:
que distigui h̄z z specificari ad tympanitē p vētositates:
suphabūdātez sup humiditātē z distrahāt ad asclitēz:
eōz p humiditātē suphabūdātez vētositati: sicut p̄s per
inferiora si bñ exponat lfa. (hūiditas citrina) a sanguie
adulto aq̄sitati admixto citrinescit hūiditas z sallescit
supflu^o calor q̄ resolonē opat caloriz nālis in epate plu-
rimas p̄tulas hūozis sanguinci adurēdo aquose hūidi-
tati zmiscuit: vñ calor z supoz sunt mutati (qd cū grauet
epar) ondit cās q̄re fit tumor circa nutritiua solū. (neqz
mūdificat). i. mūdificādo euacuat: nec expellit (dissol-
uit eā z sumū fac). p h̄s p̄z hic nullaz spēm ydropisiz
determinat: cū illā nō nomiet: f̄z magis mām cōez ad du-
as sequētes dētermiat: quaz vtrāqz fumus ē z f̄z magi-
z min^o (vñ spātia iplent) suple q̄ sunt iter intestina z si-
phach. i. i spacio qd ē iter dyasfragma z siphac. vbi p̄tine-
tur itestina. siphach ē pellicula diuidēs nutritiua a gnā-
tūis: sic dyasfragma diuidit spūalia a nutritiuis. (Si at
humiditas h̄s). h̄s incipit distrahēre materiā cōmuni-
ter dictam in speciez ydropisiz secūdam: sicut patet in
lfa. h̄s autēz spēs secūda est asclites. (Si vero humidi-
tas) h̄s ponit tertiā spēs: quādo. i. egritudo eōz contigit. i.
maior est humiditate ventositas: h̄s etiam est tertiā spēs
scz tipania: p̄s q̄ mētium mifi nō itelligētes lfas ysaac
q̄ ponit. iij. spēs ydropisiz z oēs auc. z rōnē d̄ miori
friditate tympania hūozē h̄z min^o fridū z min^o grossūz:
z ideo magis resolubile (qz hūiditas grossa) suple q̄ est i
asclite (si multa sit frigiditas h̄s species de hac aq̄sita-
te) intellige quantum ad duas vltimo dictas (duobus
modis) quos explanat statim: quorum p̄mūz est inoz-
dinate operationis materie superflue mūdificatio z sen-
sus est virtutis confortatio per male cōplexiōis rectifi-
cationem vel equationēz. (Si calor est) ponit signa hy-
dropisiz de causa ca. (ex siti) suple habita ab ipso pnci-
pio. In statu enīz omnis ydropisiz sitit ppter spiritua-
lium compressiōez: pulmo etiaz compressus non attra-
hit aera ad superfuitatis caloriz naturalis innati miti-
gationēz: vnde cuz non mitigetur paulatiz intensus ca-
lescit spūalia: deide os stōi tāq̄ initū expiccat: vñ fit si-
tis. (troscisci) h̄s describit inferi^o: talia. n. in p̄n: calorē su-
perfluūz temperant: vñ phibēt caloriz innati cor: ruptōez
z sic ydropisiz confirmari (cuscute) de fumo terre. ista
determinantur ad humores notbos z salios: z colerant

De egritudinibus

adustam: aut succus herbe memite. Id est volubilis minoris cuius succus succo cuscute assimilatur: et aqua decoctionis cuscute: de athanasia. nec intelligas de illa que est in minori antidoto. et est ventris constrictiva. Sed de alia que est in antidoto arabico reperta que dissolutiva et consumptiva est humiditatis. (Si autem aqua et humiditas.) Hec corrigit et ordinat quod superius moderavit posuerat (purgatio vero etc.) Hec totum planum est usque ad hunc locum (hec eadem purgat virtutes attrahendi.) videtur isti auctori quod virtus attractiva a tota specie similis est virtuti seri. et ceterorum liquorum ita lubricantium et fluentium: dicimus quod est similitudo in substantia et accidentibus: prima similitudo est accidentalis propter fluiditatem et liquiditatem: nam serus est liquidus et subtile aperit orificia vasorum et lubricat: aquositas vero consequitur eodem modo in lubricatione et suba et subtilitate. Similitudo vero substantialis est citinalli et scamonee ad humores: et hoc est etiam spiritum camepithecis siue calceum cum eno. id est visum quod est corrosivum. Cyreos. Sed nunc quid ista attrahunt a tota specie: solo. non. Sed inanius: unde sequitur attractio.

De antidotis epatis.

Lap.

VI.

Dictis passionibus quas epas patitur. et earum causis: et quomodo finem regulas artificiales curant: placuit ut medicinam compositam posterius epatis passiones inuicem diceremus. et sibi conuincantium sicut stomachi et viscerum: et curationes non taceamus. Quorum passiones in hac particula. et in quarta dicimus. Iterum quod hec sunt maxime necessaria vulgo et maioribus propter coniunctiones inuicem in visis omnibus epatis et viscerum passionibus. Sunt autem in artificio diuersa: quedam enim sunt electuaria: quedam troisci: quedam pillule: quedam pulueres. Alia vero apozimata: unde oportet nos vniuersumque artificium proprio attribueret capitulo. Cyareubarb. valet defectioni epatis et sine opilationi et ventositati viscerum: et indigestibilitati. R. etc. costi. cinamomi spice. an. 3. i. reubar. 3. iij. cassie affari myrrhe. squinanti aristol. lon. et ro. an. 3. f. fac puluerem: adde. Al. quod sufficit. dans. 3. ij. vel. iij. et f. cum apozimate de aniso vel de radicibus. Cyacurcuma valet ad epatis passionem cum frigitudine splenis et epatis: stomachi adaperiens et mundificans ventositatem. R. etc. spice cinamomi affari cassie. an. 3. iij. costi. squinanti. myrrhe. an. 3. i. et f. fac pul. adde mellis quod sufficit dans. 3. i. vel. i. et f. finem virtutem patientis cum succo herbarum et orizacca. Cyalacca valet ad opilationem epatis de frigiditate et duritie et apostemate in stomacho: vel epate: et ad dolorem splenis: et omnes suspirationes hydropisis: et ad ventositatem hypochondrie. R. lacce. 3. xv. costi spice carpobal. pilobal. cassie.

affari: cinamomi. etc. squinanti reubarba. maritima. aristol. ro. et lon. an. 3. i. x. myrrhe gentiane maratri anisi apij polij gariof. cinimi cupatorij absinthij nucis mus. cardamomi cube. an. 3. iij. fac pul. adde mellis. quod sufficit: dans. 3. i. vel. i. et f. cum succo herbarum vel apozimate de radi. Cyarodon valet dolori epatis et stomachi puncture colere ru. et febribus. corruptioni digestibilis virtutis. R. spice. etc. affari cassie costi. squinanti cinamomi spodij. masti. equal pondus: rose quantus alie species. fac pul. confice cum syrupo: da ad modum anellane cum mellicrate. Cyantidotum valens dolori epatis de frigitudine complexionis: et ventris inflationi in initio hydropisis: et contra venenosis. R. myrrhe. 3. vij. cinamomi. 3. iij. et f. piperis albi. 3. ij. thuris costi. an. 3. i. et f. fac pul. tempera cum melle quod sufficit dans in modum anellane cum mellicrate. Cyaliud antidotum opomodosij ad dolorem epatis probatum cum melle costi cassie. squinanti. 33. an. 3. ij. carpobal. etc. an. 3. i. opij. 3. iij. mellis quod sufficit. da cum aqua ca. Cyaliud valet grosse ventositati in stomacho et in visceribus: dolori epatis et splenis: et est. R. cassie amomi spice nar. diapij maratri anisi affari castorei aristol. lo. et rotun. thuris aneti. se. carni. cinimi. an. 3. i. cardamomi minoris et maioris: cinamomi gariofi. 33. piperis alb. et nig. et lon. an. 3. i. Al. quod sufficit. dans. 3. i. et f. cum puro vino. Cyachunenon. Gal. in libro complexionis. valet ad omnem dolorem ventris qui ex frigidityte est: stomachum sanat. digerit cibum: opilationem epatis aperit: totum corpus calefacit: inuat ad dol. splenis qui est de ventositate grossa et flegmatica. R. cinimi. 3. xxx. infusi in aceto die ac nocte: et post deficcari et affari. etc. galage. spice. amomi. affari. 33. gariof. piperis lon. cinamomi. mac. masti. nucis mus. cardamomi: ameos cassie maratri apij carui. carpobal. folij. an. 3. vij. et f. fac pul. Al. bell. quod sufficit. da in modum auella. Cyafidel. Jo. da. valet ad dolorem stomachi de flegmate ad ventositatem grossam: opilationem epatis aperit. ens. da. 3. i. et f. R. 33. piperis al. et nig. et lon. spice cassie. carpobal. pice tri. folij cardamomi maioris gariof. masti. ameos. an. 3. ij. apij anisi si mere. an. 3. iij. mel. quod sufficit. Cyacrisa valz opiloni epatis. splenis. picture epatis in initio hydropisis: et vlti dolori viscerum et frigiditate. R. etc. cinamomi: spice: affari: squinanti.

añ. 3. vi. costi. aristolog. ro. 7 lon. cassie folij.
 mastiç. cinamomi maratri se. apij scariole: gē/
 tiane carpobal. lacee añ. 3. iij. calami. aro. 7 ga/
 riosi. cardamomi maioris 7 minoris. maç. añ.
 3. iij. fac pul. mell. quod sufficit. ¶ Aliud sumi
 liter antidot. Sal. qđ vocatur dyatrion pipe/
 reon valz ad vitrenz flegma in stomaco dissol/
 uendū: vomitum flegmaticuz aufert: stoma/
 cum frigidum 7 non digerētem confortat: cō/
 uenit epificis podagricis de flegmate. senibus
 7 putredines in corpore habentibus collectā.
 R. piperis al. 7 ni. 7 lon. 33. spice pilobal. apij
 petrosi. anisi ameos: maratri. añ. 3. i. amomi. li/
 quiri. absinthij cassie. añ. 3. vij. cardamomi ga/
 riosi. cinamomi. cē. cyperi. añ. 3. v. anisi fusile/
 os aristolo. lon. 7 rorū. assari: mastiç. añ. 3. iij.
 costi maç. añ. 3. ij. mel. quod sufficit. ¶ Bya/
 roma valet ad grossitudinem flegmatis: sto/
 macum indigestum cōfortat: inflationem au/
 fert: clarificat colorem: mentem acuit: ventro/
 sitatem laterum tollit: ante cibum 7 post cibū
 da. R. spice: cassie: mastiç. gariofi. cinamomi:
 assari. añ. 3. i. cardamomi maioris 7 minoris.
 cē. sandal. citri. cubebe costi maç. gallicumusc.
 33. maratri anisi. añ. 3. f. nucis musc. ligni aloē.
 calami. aroma. añ. 3. iij. fac pul. accipiens mel
 despumatū: mitte tantūdem citoniorū: vel
 malorum mizorum coque ad spissitudinem
 mell. tempera cum his spēs alias.

¶ Dic incipit auc. antidot. epatis: 7 etiā ponit descriptio/
 nem plurimaz cōfectionū: quas in tertia vel in quarta
 terigerat: sed nō determinauerat. (Dyareub.) plus valz
 in frigida cā qđ in calida. Sed tamē si admisceat dyaro/
 don. dyapapauer. dyaprunis i calida potest administra/
 ri. (vel de radicibus.) s. diure. (dyacurma.) h̄ dicitur a
 cucurb. vel a cucumere vel occulta est denominatio. va/
 let aut in frigida causa. valde autē est deopilatiū. nō
 autē est in vsu. (dyalacca.) lacca est quedā gūma. cal. 7
 sic. 7 subtilis substantie multum est diūf. 7 est deopilati/
 na. valet etiam contra venenum. (dyarodon) illud non
 est in vsu modo. (antidotuz.) neq; est illud in vsu. deno/
 minatur ab inuente. (Amomi.) semen herbe ca. 7 sic.
 in. ij. gra. 7 subtilis est substantie. (Cardamomi.) semē
 herbe est. magis crescit citra mare. vltra min⁹. (Lordu/
 meni.) semē est naturcy aquatici. (cimini) infusi in ace/
 ro. iste etiā magis subtiliat 7 exicat 7 cōsumit viscosus
 flegma 7 viscositatē. (dyasindedon.) qđ findit grossos
 būozes (ameos) ca. 7 sic. in. iij. gra. 7 semen est speciale
 cōtra causas matricis frigidas. (dyacrisis) qđ ad crisiz
 celebrandam valz: sic denominatur. quidam libri hēnt
 dyacrisim a nobis qđ est ventuz: qđ multuz valet contra
 frigidas causas stomaci: (gentiana) ca. 7 sic. in. ij. gra. h̄
 specialis est cōtra meliam (dyatrion pipercon) h̄ nō est
 illud qđ ponitur in antido. (dyaroma.) h̄ est electuariū
 valde preciosus: multum. n. cōfortat virtutem 7 mundi/
 ficat: spiritus letificat. loco huius modo ponit letitia. h̄.
 (vel plis aromatic.) denominatur a spēbus aromati

cis quas recipit (cubebe) grana sunt cuiusdā fructici sū/
 milia piperi: tantā tamē nō hnt minorē caliditatem:
 7 sic. in scdo. os reddunt aromaticū (gallie musca.) que/
 dam cōfectio est que reperit in antidot. (mel despuma/
 tum) melius pficitur cum syrupo ro. vel maç. gra. s. du/
 ciuz aromaticoz. in cōfectione mel 7 zucca. nō fm arbi/
 trium: sed fm pportiones sunt ponenda. In libra specie/
 ruz requiritur. iij. lib. mell. vel tres zuccari in electua/
 ruz cōficiēdis. In medicinis ēt pillulandis necesse ē ali/
 quātuluz ponere vt sint duriores: licz tamē diebus istis
 magis querimus delectationē qđ iuuamētuz: vnde cō/
 ficiunt electuaria sicciōra: antidotoz autē talū quedā
 danda sunt ante cibū: sicut pillule ante cibū: que per di/
 midiam horaz debēt dari ante cibū: vel sicut zucca. ro/
 satuz ad cōstringendū: quedam vero in ipso cibo ad con/
 fortadū 7 digestiōē 7 appetituz: vt sal marcelli 7 sal sa/
 cerdotale: quedaz post intervallū modicuz: vt ziniber
 condituz: ad cōfortandū digestiōē: vel dyacitonitē ad
 retentionem cibi confortadā: si. n. assumpto cibo statū
 assumatur cōfusa cibarys: 7 dispersa virtutes suā pdr.
 VII.
 Cap.

Trocisci de lacca valēt ad epatis 7 sple/
 nis passionem de calore 7 apostema/
 te. R. lacce: spodiij ro. absinthij. zucca.
 eupatorij. succi. añ. 3. iij. reubarba. 3.
 iij. squinanti. 3. ij. tempera cum succo maratri
 vel endinie: fac trociscos. 3. i. 7 f. da bibere cū
 succo predictarum herbarum 7 orizaccara.
 ¶ Trociscus de reubar. valet ad constipatio/
 nem epatis: splenis: stomacum confortat. R.
 ro. absinth. reubar. añ. 3. iij. spodi. spice squina/
 ti lacce eupatorij succi. añ. 3. i. sandal. citri. cē.
 cassie dragagan. mastiç. añ. 3. ij. tempera cum
 succo maratri. fac trociscos. 3. i. da cum succo
 herbarum predictarum 7 orizacca. ¶ Tro/
 cisci de aniso valent ad frigiditatem splenis:
 epatis: stomaci: 7 ventositati ypocūdrie. R.
 anisi ro. maratri. añ. 3. vij. liquiri. 3. vi. succi li/
 quiri. squinanti: lacce: masti. spice. añ. 3. vij. eu/
 patorij. 3. iij. costi. cassie: assari: absinthij. spod.
 añ. 3. ij. tempera cum succo apij: fac trocif. 3. i.
 7 f. da cum succo herbarum. ¶ Trocisci de
 absinthio valent ad dolorem epatis 7 stoma/
 ci opilationem solvunt. Iuuant febrē flegma/
 ticā. R. absinthij. maratri. anisi rose. annigō.
 amar. añ. 3. iij. assari. spice squinanti apij sem.
 añ. 3. ij. reubarba. succi eupatorij. añ. 3. i. tem/
 pera cum succo endinie: 7 fac trociscos. 3. i. 7
 da cum succo herbarum. ¶ Trocif. de eupa/
 to. valent ad stomacum: epatis opilationem
 aperiant: rigorem flegmaticē febris mitigant.
 R. absinthij squinanti succi eupatorij. rose ma/
 ratri. masti. añ. 3. iij. anisi. dragagā. sandali. cit.
 spodij. añ. 3. i. 7 f. tēpera cū succo endinie: fac
 trocif. 3. i. 7 f. da cū succo endinie: 7 orizacca.
 ¶ Trocisci de rosis confortant epar 7 stoma:

De egritudinibus

cum. R. rosarum. 3. r. liquiri. 3. vi. squinati. spi
ce maratri. spodij. dragagan. añ. 3. ij. tēpera cū
succo endivie. trocif. fac. 3. i. da bibere cūz suc
co herb. irum. vel malignana. ¶ Trocif. de
spodio valent febribus acutis de calore epa
tis: et ad continuam sitis. R. rose. 3. vi. spodij.
se. portul. succi liquiri. añ. 3. ij. dragagan. ami
di. añ. 3. i. zucca. 3. iij. tempera cum succo psi
lij. fac trocif. 3. i. da bibere cum succo maligna.
¶ Alij trocif. d. spodio laratini. i. aperitini va
lent ad veras tertianas: sitim: calorem epatis
et stomaci: et sunt Joan. Dam. et sunt in libro
quez intitulanit properatum. R. spodij. rose.
ēē. añ. 3. iij. amidi. dragagan. gumi arab. scario
le. sem. citruli. cucurbi. cucumeris mellonis:
omnium mandatorum se. portul. añ. 3. i. et. f.
tempera cum succo citoniorum. et aqua ros.
fac trocif. 3. i. et. f. ¶ Trocif. de cāphora re
frigerant incensionem epatis: calorem acuta
rum febrium. R. rose. 3. iij. gumi arabi. draga
ganti spodij. añ. 3. iij. sem. cucumeris: citruli:
portul. et liquir. añ. 3. viij. ēē. ligni aloes: cam
phore. añ. 3. i. tempera cum succo psilij facto
cum aqua ro. fac trocif. 3. i. ¶ Trocif. de ber
beris valent ad constipationem splenis: epa
tis in initio ydropisis cūz calore. R. berberis.
3. viij. rose et spodi. lacce. ēē. añ. 3. v. sulphuris.
spice. gariofil. squinanti. añ. 3. iij. renbarbar.
maratri: sandal. añ. 3. iij. cuscute 3. v. fac troci.
3. i. da bibere cum succo maratri et endivie cū
orizacca. ¶ Alij similiter valent febribus acu
tis: sitis: apostematibus epatis et stōi. R. ber
beris. 3. iij. rose. 3. r. ij. māne liquiri. se. cucume
ris spodij spice masti. eupatorij. succi. añ. 3. ij.
renbarba. lacce. ēē. añ. 3. i. tempera cum visco
psilij. fac trocif. 3. i. da bibere cum succo mara
tri. ¶ Trocif. de viol. mitigantes incensio
nem de colera rub. ut neq. epar: neq. stoma
cum pungat: solvunt calidissimam naturam:
et qui abhominati sunt medicinam. R. viole.
3. iij. rose. 3. zucca. añ. 3. ij. spodi. succi liquir.
se. portul. sandal. citri. añ. 3. i. et. f. dragagan.
se. cucumeris. masti. scamōee. añ. 3. ij. fac tro
cif. da bibere cum syrupo prunorum: vel apo
zimate de māna cassia. vel oxifenitia. ¶ Tro
cif. de sandalis valent febribus et sitis: nimio
calore epatis. et stomaci: lingue siccitati. R. ro
se spodij. zuccare. añ. 3. iij. sandal. citri. al. et ru.
se. portul. succi liquir. se. cucumeris. citruli. cā
phore. dragagan. añ. 3. i. et. f. tempera cūz vi
sco psilij fac trocif. cum aqua ro. da bibere cūz
succo malignana. vel cucumeris: vel apozima

te oxifenitie: vel cassie. et māne. Qui sunt ca
lidissimi et ventres eorum propter calores sti
pri: accipe medietatem huius confectionis et
iunge scamonee assate. 3. f. dans bibere cum
succo penorum vel viol. ¶ Alij trocif. laxa
tivi valent ad dolorem epatis et ycteritie: acv
mini colere ru. incēsiōi nūmie: apostemari san
guinolento. R. rose spodij sandali citri. absur
thij. añ. 3. v. renbarba. squinanti: spice. añ. 3. ij.
scamōee: succi eupatorij: succi liquiri. añ. 3. ij.
tempera cum succo maratri: fac trocif. dans
bibere. i. cum succo herbarum et orizacca. et b
de trociscis sufficiant.

¶ Trocos dicitur rotūdū: inde trocisci: vel q. rotūda cō
fectio: talia nūq. debent dari in grossa substantia. sed av
stemperari debet cūz herbaz: decoctioe valētū ad idē
vel cūz vino sic aliquādo debet exhiberi: h. aures cōse
ctioes exsiccare debet ad ymbra: et non sub sole: ne vir
tutes earū dissoluat. denotatur autē quilibz ab eo: cuius
virtus denominat (ad cōstipationes) cōstipatio est op
latio ozificioz (singli trocisci) nō debet habere nisi q.
tū ponit auc. (trocisci de eupato.) Isti valent ad cōsu
mendū yētoitates: vnde destruant tipum si dēt ante
actionē. talia tamē nō cōsulo dari nisi materia appropi
quāte ad digestionē: q. liquidioribz cōsumptis partibz
residū indurat. Si tamē materia digesta totū resolu
tur (trocisci de absinthio.) Isti sunt valde calidi. vñ nō
est tutū dare eos i se. Sed si sit sine fe. bonū est cūz succo
psilij: succus siue mucillago psilij in aqua ca. posita statim
coagulabitur (trocisci de spodio.) Isti sunt valde debi
les in causis quas ponit trocisci de cāphora siles sunt
predictis (cūz aqua ro.) si psilium ponat in aqua ro. sua
mucillago maxime cōfortat (sulfur.) herba est ignota.
loco eius ponit rasura eboris (trocisci de viol.) Istos ē
tutius exhibere mā digesta: quoniam laxant et mltū ifrigi
dāt: loco scamonee ponit reubar. in duplo. q. scamonea
in calidis causis epatis est valde timēda (trocisci d. san
dal.) iuge scamonea prius coctam (et scamōee assate.) h.
est cōtra illos qui dñt scamonea assari cōtra artem: et ge
neraliter omnia laxativa non ppinentur: nisi signis ap
parentibus digestiuis.

De pillulis.

Cap.

Pillule de aromatibus Joan. Dam.
valent ad dolores stomaci de flegma
te: mundificant stomachi de hūoribz
grossis putridis a cerebro ad ipz de
scendentibus da. 3. ij. ieiuno cum aqua ca. R.
calami aromatici. cinami: cubeb. nucis musca.
mac. cinamomi spice carpobal. squinanti. ma
sti. asari. gariofil. añ. 3. i. ēē. 3. iij. et. f. fac coque
re omnes illas species in. r. ij. libris aque vsq. ad
tertiam partem: cola supaddens. xxvij. 3. alo
es. et. vi. 3. myrrbe: omnia pulveriza et ad so
les dimitte: semper q. moue donec possint for
mari pillule. ¶ Alie eiusdem valentes ad do
lorem epatis: et ad ydropisum. R. ycrapig.
succu eupatorij: mirabolano. citrino. añ. 3. ij.
turbith. 3. iij. lacce. 3. ij. reubarbar. carpobal.

spice. añ. 3. i. 7. f. anisi. apij. squinanti. añ. 3. i. tempera cum succo solatri. da. 3. ij. cum aqua cali. **C** Alie valent yctericiis 7 ejiciende pitre dmi de stomaco 7 epate: constipationem sple nis aperiunt: caput mundificant. **R.** yerepi gre. 3. vij. absinthij. 3. v. reubarba. 3. iij. squi nanti. 3. iij. spice: scamonee. añ. 3. ij. cum suc co apij tempera dans. 3. ij. cū aqua ca. iciumo. **C** Alie de libro perfectiōis. Joan. Bani. va lent diuturnis febribus de diversis materijs: dolozi epatis in initio ydropisis. **R.** succi absin thij. mirabol. citri. succi eupatorij. aloē. cē. ma stic. reubarba. lacce. anisi. fumi terre yerepig. equale pondus: tempera cūz succo solatri. da 3. i. de nocte. **C** Alie de enforbio valēt ad pur gationē aque citrine: 7 omni mēe ydropisis: 7 ad doloze dorsi 7 podagrami que de frigi da sit materia. **R.** euforbij. 3. ij. fustis titimalli. 3. i. armoniaci. serapini. opoponac. bdellij. apij. se. petrosili. meu. spice. cassie. anisi. masti. añ. 3. i. fac pulcrem. 7 frica cum amigdaleo. ten pera cum succo solatri. vel maratri. daqz. 3. i. **C** Pillule de serapino purgantes aquaz citri nam. valent ad dol. stomaci. dorsi. ventosita tem intestinozum. ylijqz doloze de frigore. **R.** serapini. turbit. fustis titimali. añ. 3. ij. apij bdellij. anisi. maratri. chebuli. añ. 3. i. alio. 3. ij. armoniaci. opoponac. ase. cinamomi. añ. 3. i. tempera cum succo calamenti faciēs pillulas da. 3. i. 7. f. vel. iij.

C Pillule 7 omnia data in solida suba a partibus remo tis attrahūt 7 fortiores faciunt impressiones: unde cum maiori cautela sunt exhibēda: unde semp addibēda est consideratio ad virtutē: be ergo pillule quas ponit auc. valde sunt laudabiles in causis frigidis epatis: cōfectio tamē vel modus cōficiēdi paruz valz: qz melius est vt cūz succo maratri: vel absinthij cōficiatur: qz dimissio spe ciez subtilius ad solē resoluit virtutes. (Alie eiusdes valētie ierapig.) i. puluis illius d quo cōficiūt yerapigra. (Alie d lilio.) i. iste pillule in causa ca. possunt dari tem perate cū succo solatri: 7 oximelle distēperato cūz succo maratri. vel absinthio. Et sciēdum q nulluz laxativum est apponēdus vbi in fine decoctiōis. (alie de euforbi.) Iste sunt valde vtilis in arthetica 7 podagra de frigida eā. (aque citrine.) hec est aquositas que est in ydropicis que est infesta a tribus quibsdā sanguinis 7 colere ad mictis: nō ppter hoc est calida: sicut nec multuz aque si parū croci admisceat (fustis titimalli.) i. cortices esu le qui puluerizētur in istis pillulis qui vero si integre p se cum polipodio in ventre galli: vel galline posite deco quatur suavius laxant (amoniāc. ca. in. ij. sic. i. y. gum i est resolutivus: valz cōtra podagraz 7 contra splenē: qz si emplastrū ex ea supra duruz epar: vel splenē ponat ma xime durities curat. Itēz valet cōtra lūbricos: 7 ad mē struozus puocationes (serapiuz siue sagapiū ca. 7 sic. in ij. viscosum flegma dissolvit 7 purgat: opoponaci. ab opos qd ē succus 7 panax: quasi succus panacis. ca. 7 sic.

in. ij. valz cōtra frigidās passionēs mēbrozūz iūcturaliū (bdellij) ca. est in. y. bu. in. p. cūz grossa suba: unde valz contra dissintheriā de acuta mē: si de eo bibat. 3. i. vel. f. cūz aqua mellitatis fluxuz vētris post scamoneam con stringit: scamoneaz etiā ligat 7 imobilizat. (cicute) non intelligas de cicuta nostra: sed orientali que est ca. 7 sic. in. ij. que etiam vocatur armill.

C De pulueribus.

Alus purgans aquam citrinaz. apo stemata dissolvens: epar confor tans. R. absinthij. turbit. serapini. añ. 3. v. apij. sem. petrosili. maratri. anisi. yrcos. añ. 3. ij. scamonee. titimalli fustis. masti. squanti. cinamomi. añ. 3. i. fac pul. dās cum succo maratri. **C** Alius valens ad frigi tudinem epatis. emoroydes. corruptionē sto maci: 7 ad mutationem coloris. **R.** masti. ga riof. cassie. rose. asari. añ. 3. ij. cimini. maratri. anisi. absinthij. añ. 3. ij. cardamomi. cinamomi mēne. squinanti. se. basiliconis. añ. 3. i. 7. f. fac pulcrem frica cum amigdaleo. 7 zucca. quā tum omnes alie species. da. 3. ij. cum aqua ca. iciumo. **C** Alius purgans aquam citrinam: 7 valens humide nāe passioni colice de viscoso flegmate 7 ventositati. **R.** serapini. titimalli fustis. apij se. equale pondus: fac pulcrez: 7 da. 3. ij. vel. iij. cum aqua cal. **C** Alius valens ad frigiditatem stomaci: 7 indigestibilitatez fastidium. oxiremiā: inflationem vētris: opi lationem epatis 7 splenis aperit. **R.** 33. 3. ij. organi. masti. thuris. carui. cimini. piperis. añ. 3. iij. maratri. apij. anisi. danci. amicos. añ. 3. i. 7. f. fac pulcrem. frica cum sisameleo. 7 zucca. quantum alie species. da. 3. iij. cum aq ca. vel mellisate. **C** Puluis cōfortans epar. opilationē epatis aperiēs: valet in initio ydro pisis. **R.** mirre. costi. cassie. spice. asari. carpo bal. equale pondus maratri. apij. scariole. se. aneri. dupl. de pulvere da. 3. i. 7. f. cū aqua ca. Si velis propter ycteritiam iunge. p. partes d yerapigra. da. 3. ij. cūz aqua calida 7 opizacca. Si velis propter aquā citrinam iunge. v. par tes serapini.

C Pulveres sumātur in ovo sorbili vel in nebula: inuo luti vel super cibaria aspergat: dūz tamē laxativus non admisceat: q si aliquod laxativū exhibeat: longo tēpo re ante cibū accipiat: sicut est iste pulvis qui in primo ponit (ac al valens ad frigorez epatis) isti possunt sumi ante cibū: 7 post frica cū amigdaleo (fricatio ista fit ad repressionē siccitatis 7 venenositatis 7 acuminis ad ac quiredūz maiores dulcedines: vt a membris n. elius at tractuz meliores faciat impressiōes: h tū modo nō est in vsu. dupluz aut dimidiuz duo ex istis: aut vñ h ē sepi fā riaz pportionē (Si velis ppter ycteritiam) h itelligas de nilachon nunqz yerapig. valet in causa ca.

C De apozimate.

Lap.

IX.

De egritudinibus

Apozima de radicibus cōforādo valet epari spleni ⁊ renib⁹. splenis ⁊ epatis opilationem soluit: ⁊ renū hūmores grossos liquefacit. ℞. cortic. rad. apij. 3. r. radicū endiuic ⁊ maratri. añ. 3. vi. cuscute. 3. v. viol. sicbē. absinthij. liquiri. capilli. vene. añ. 3. iij. maratri. se. anisi. apij. spice. eupatorij. añ. 3. i. omnia pistata coque in. iij. lib. aque ad medietatem. cola. deinde mitte māne 3. r. cassie. 3. r. v. Item coque ad tertiam partē cū. 3. iij. succi absinthij. deide addito amigdal. 3. iij. cola ⁊ da. iij. dieb⁹ prinuis. **A**lius de radicibus valet frigidū epari: opilationem ipsius aperit: ⁊ splenis hūores grossos cū vena eijscit. cōtra quartanas inuat. ℞. apij. radiē. maratri. añ. 3. r. absinthij. squinanti. añ. 3. viij. reubar. ysopi. calamēti. añ. 3. iij. maratri. anisi. asari. cassie. añ. 3. iij. coq. i. iij. lib. aq. vsq. ad. ij. ⁊ f. da. iij. 3. ⁊ f. cū qbusdā trocif. ⁊ amigdaleo. **A**pozima d. radicib⁹ ⁊ ab apos qd ē decoctio ⁊ seo qd est ferueo. i. decoctio feruens (sicbe siue sicbē). i. abrotanū agreste ca. ⁊ sic. i. iij. valz ē ⁊ viscosos hūores (tertiā pte). 3. ij. v. duas pres. 3. f. (cū. 3. iij. succi absinthij) qd est ca. ⁊ sic. i. scdo (amigdaleo). 3. iij. hoc def ab lubricā. **C** De syrups.

Syrrupus de squinanto valet opilationē eparis. splenis. ventositati ypocōndrice in initio ydropisis. ℞. squā. absinth. cuscute. añ. 3. r. maratri. anisi. apij. añ. 3. r. omnia coque in. viij. lib. aque vsq. ad. iij. deinde cola. ⁊ post feces suam mitte in viij. lib. aque ⁊ vsq. ad tertiaz coque. ⁊ postea cola ⁊ aduna vtraq. calamēta: ⁊ pone tantūdez zuccare coquens ad perfectionēz syrapi. da. 3. ij. cūz succo endiuic ⁊ maratri bene cocto ⁊ colato. **A**lius de orizacca. valet ad calā corpora ⁊ febres sanguinolentas: atq. colericas: prodest eparicis. splenetē. de calore. ℞. maratri radi. ⁊ endiuic. añ. 3. r. ematbitis. ro. maratri. se. anisi. añ. 3. r. spice. apij. añ. 3. v. coque omnia in. v. lib. accti. ⁊. iij. aque. ad medietatez. post cola mittens tantūdez zuccare. ⁊ coque ad pfectionem. da. 3. i. cūz aqua frigida. **C**umel valet ad frigiditātē eparis: stomaci. diuturnas febres. tumores splenis: ⁊ durities viscerū. grossos chimos incidit: putredinē antiquā mundificat. ℞. rad. maratri. squināti. añ. 3. ij. se. anisi. apij. añ. 3. i. spice. mastiē. asari. cassie. calamēti agrestis ⁊ domestici. petrosil. dauci. añ. 3. v. gariof. cardamomi. 33. añ. 3. iij. omnia in. ix. lib. accti. ⁊. r. aque coque ad medietatez. cola ⁊ pone tantūde mel. cocti ⁊ de spumati. coque vsq. ad perfectionem syrapi.

Syrrupus de absinthio valet eparicis. stomacis. grossitudini splenis. ycteritie de calore. colice. similiter opilationem aperit. ℞. absinthij. 3. r. cuscute. viol. liquiri. añ. 3. r. capil. vs. squināti. prassij. maratri. anisi. añ. 3. v. spice eupatorij. cassie. costi. apij. se. folij. calamēti. añ. 3. iij. coque omnia in. viij. lib. aque vsq. ad q. tuor. cola ⁊ mitte feces in. viij. lib. aque vsq. ad iij. aduna ambo colamenta mittens in. iij. lib. zucca. ⁊. iij. de sapa. deide coque. accipe in initio coctionis. cardamomi. cē. mastiē. cinamomi. asari. fac pul. de omnibus ⁊ mitte in rariū pānū: pone intra vt coquantur vsq. ad perfectionem. da bibere. 3. i. cum aqua calida. **C**ul vult laxariū accipiat. 3. iij. scam. ⁊ ponat fin qd oportet da bibere laxariū. **S**yrrupus de fumo terre valz incēstioni colere ru. scabiet pustul. opilationē eparis aperiende. yctericos inuat. colorem clarificat. ℞. mirab. citri. viol. absinthij. cuscute. añ. 3. ij. omnia coque in. viij. lib. aque vsq. ad. iij. deinde cola ⁊ accipe. si mi terre bene colati. zuccari. quātum colature aque fuerint: ⁊ itez coque vsq. ad pfectionem dans. 3. ij. vel. iij. vt laxariū sit. si vis adde. 3. i. scamonce ab igne cūz amigdaleo. **S**yrrupus de yreos valet ad frigiditātē eparis. splenis: ydropisis: ⁊ ad apostema. ventositatē nūmiaz dissoluit. ℞. yreos. 3. r. r. squināti. liquiri. calamēti. prassij. añ. 3. r. v. spodij. tamarisci. maratri. anisi. apij. petrosil. añ. 3. viij. dauci. amos. eupatorij. asari. spice. añ. 3. iij. omnia coque in. r. lib. aque vsq. ad mediaz ⁊ cola. ⁊ omnia colamēta aduna: deide pone sapa. lib. r. mel. v. mitte in prima coctione. mastiē. pipis lon. cinamomi. gariof. añ. 3. i. ⁊. f. omnia pulueriza subtilissime in pāno raro pone: vsq. ad pfectionem coque dans post bibere. 3. i. cūz aqua ca. **S**yrrupus de calamēto valet splenetē. stomacis ⁊ vlr habentibus viscera frigida. ℞. calamēti agrestis ⁊ domestici. añ. 3. r. maratri. apij. anisi. petrosil. capparis. radiē. dauci. polij. prassij. squinanti. añ. 3. viij. omnia coque in. r. lib. aque vsq. ad med. cola ⁊ pone feces in. v. lib. aque. coque vsq. ad medium. colamenta vtraq. coaduna ponēs tantūde mel. ⁊ in initio coquēdi mitte spice. cassie. asari. gariof. cinamomi. 33. mastiē. cē. añ. 3. i. omnia subtiliter puluerizata in pānūz rariū pone: ⁊ vsq. ad perfectionem coque. da. 3. i. cū aqua ca. **S**yrrupus acetosus pdest calidā corpi⁹ ⁊ febricitantib⁹ de sanguine vlr colera. stipitantes stomaci ⁊ eparis aperit. ℞. corticis ⁊ adic. se.

niculi. apij. 7 scariole. añ. 3. xx. floruz rose. 7 sc.
feniculi. añ. 3. p. spice. squinati. se. apij. añ. 3. v.
omnia confusa in. vi. lib. aceri. 7. iij. aque dul
cis biduo maneat: deinde lento igne coquā
tur ad mediū: 7 per sacū guttatiz colent ite
rum ad focū cum zuccaro eiusde quantita
tis reuertatur: 7 sufficienter coquatur: sed vt
frigidius fiat vice aque mitte aquā cucurbiti
naz: aquā granatoruz acetosorum: vel aquaz
melonis. q. si. 3. ij. vel. iij. dyagridij puluerizati
in pāno ligaueris: 7 in syrupum bullientē de
posueris: colerā ru. putridosq; ab epate 7 sto
maco eijciet humores. ¶ Aliud mellieratum
de aromatis valēs ad frigidā 7 humidaz cō
pletionem: 7 quibus flegma dominatur: 7 fri
giditē temporibus vel regionibus stomacum
confortat. calorem naturalez excitat: vōsita
tem expellit: frigiditatem renuz 7 visceruz ca
lescit. R. mell' perfecte cocti. lib. x. aque. xxx.
coque cuz suauifoco 7 dispuma. mitte in ini
tio coctionis. masti. ēc. spice. cinamomi. 33. ga
lange. cassie. gariof. cardamomi. costi. asari. pi
peris lon. añ. 3. i. 7. f. omnibus simul pistatis
pone in subtili pāno. 7 coquens ad perfectio
nem ad vltimū mittes. D. i. vel. ij. de musco. d.
quo da bibere. 3. i. vel. ij. cum aqua. ¶ Apoz
ma. Jo. Dam. valet epaticis. R. folij culcure.
absinthij. squinati. capil. vena. añ. 3. ij. prassij. 3.
ij. camedreos ameos. añ. 3. i. 7. f. omnia coque
in aqua. 7 colata da bibere. ¶ Aliud valet in
flationi corporis. ydropic. frigiditati epatis 7
ei' dolori. R. camedreos. 3. iij. prassij. 3. f. suc
citrimalli. 3. i. 7. f. coccomi d. filr sumi terre. 3.
i. 7. f. oia coquant 7 colata bibere dentur.

¶ Isti syrupi in vtraq; cā solent dari: tñ melius in cā fri
gida valent. Oximel ab oxī qd est acutus 7 mel. est etiaz
potus ex aceto 7 melle factus 7 oximel appellat: 7 si to
co mellis zucca. apponatur dicitur syrupus: siue mel: siue
aqua adiugatur. Sciendū autē qd oximel cum aceto et
melle solo nō est laudabile nisi aliq; pars aque apponat:
qd nimis desiccatur: sicut pz de aceto multe acetositas (ca
lamēti agrestis) qd est illud qd crescit in locis altis: vel
domestici qd crescit in loco pingui: 7 aliquādo occulto.
(7 mitte feces i aqua.) Nota qd in omni apozimate: siue
sit syrupus: siue oximel decoctio est faciēda vsq; ad con
sumptionē medietatis liquoris: vel duaz partiu: ita qd
remaneat tertia ps: aliter enī nō valerēt. Itē nota qd sy
rupus mūdificari debz 7 clarificari cum albumine oui.
oximel vero nūq; Itē nota qd ois puluis in pāno debet
coqui in syrupo iā clarificato. In oximelle vero non: qz
nūq; clarificatur. Sed ab initio coctionis puluis in pā
no ligatus apponat: nūq; puluis spēruz debz apponi nisi
in pāno ligemus (de sapa) Sapa enī per se sumpta vinū
coctū signat: sed cū adiuncto succū illius cū adiūgitur
(scamonea. 3. ij.) nūmiz est nisi decoquat 7 ponat qd do
ab igne deponitur syrupus. (Syrupus de fumo terre.)

multo melius receptio dz fieri quādo dponunt mirab.
omnes cassia. māna. tamarind. 7 tunc multū valz lepro
sis (cuz zucca.) i. scamonea. 7 da bibere cum pōdere de
nar. scamonee (amigdaleo) i. cuz oleo amigd. ad lubri
candū (aut de mellierato) medicinale est: mellieratum
dicit pigmentū pprie siue claretuz. h tamē large sumit
pro quacūq; cōfectione de melle 7 feminib' aromaticis.
7 spēbus. ¶ Trosciscus omnis est rotūda cōfectio: nō dz
exhiberi in solida suba: sed semp distēperetur cuz succo.
vel decoctioe herbaz: vel spēruz facientiu ad egritudi
nem. Et nota qd troscisci debēt in ymbra desiccari: ne ex
calore solis virtus eoz auferatur: debēt aut dari in ma
ne 7 in sero: sicut elaria in eisde tēpibus syrupi quos po
nit auc. qui boni sunt 7 probati: tñ peccant aliquando si
cut in cōmēdationibus: 7 exhibitionib' aliquoz in lo
cis suis dicemus. Succus liquor hz fieri ex decoctione
radicis liquir. recentis decocte in aqua ad spissitudinē.
postea iteruz decoquit ad soles: 7 fiunt troscisci: vñ qto
nigrioris 7 solidioris sube tāto meliores. Silr fit litum
de succo folioz vel floruz capisfolij in vino albo 7 aqua.
simul coctis: 7 postea ad soles expositis 7 explicatis.

¶ De ycteritia.

Cap.

X.

¶ Nomen ycteritica fili sumptum est a
volucris. i. aurei vl' crocci coloris: que
media estate solet esse in colore descen
da. sed distinctio ycteritice proprijs cō
stans differentijs a sui cēntia sumptis: 7 a cō
plementis sue actionis talis erit. ¶ Ycteritia ē
cōmixtio colere 7 sanguinis diffundēs se per
oia mēbra corporis cū sanguine 7 apparēs in
corporis superficie. Est aut duobus modis: aut
de causa presenti 7 exteriori: aut de pterita 7
interiori: de presenti cā quando corpus patit
exterior: sicut reptiliuz terre venenosoz mor
sus. venenosa potio. cōsuetudo cibi 7 potus
calidissimi sanguinem incēdentis 7 colericuz
faciētis. Intelligimus hec ex inquisitione infir
mi 7 manifestatione sui. ¶ Pterita cā mul
tipliciter diuiditur: quedaz fit a natura quādo
cōfortatur: 7 in subtilibus fecib' colericis dis
fundit: 7 in superficie corporis expellitur: vñ
generat ycteritia: in febribus acutis nūciatiua
salutis: 7 liberationis morbi: nisi cuz añ septē
dies enenerit: tunc. n. apparitio sui nō ex actio
ne est naturalis virtutis: sed potius de acumi
ne morbi. 7 de pzenalitudine eius nature qstū
persecutus est morbus vt res nūciatiua nō in
suo tēpoze ostēdatnr: vnde Hypo. in afforiz.
ycteritia q in febrib' acutis añ. vij. dies appuit
tūmore portēdit: q post. vij. dies salutē. ¶ Itē
ycteritia ex alia est cā. i. de pplone epatis cor
rupta pp quēlibz sui morbi in hac ptecula iam
dēni. vñ ei' vtutes d' ficiūt nāles i ppledis actio
nib' suis supradictis f3 q oz. Jo necesse est vt
pars colerica a sanguine diuisa 7 ad fel nō missa
pmanet in epate clausa: ibiq; multiplicata tigit

De egritudinibus

epar ut colericum faciat: h species ycteritie p-
mittit aliquā causam sui nunciātinā: siue cor-
ruptionez acridis naturalis epatis: matiei cor-
poris: dolorem et granitatem lateris dextri. Est
et alia species in qua patitur fellis suba et sua
virtus deficiat solens ab epate co. ru. trahere.
sicq; in ipso colera remaneat: vñ sanguis tin-
gitur. ¶ Alia est de opilatione ppter aposte-
ma in vijs per quas colera transit ad fel. vnde
fit ut ad epar redeat: et inde per totum corpus
euz sanguis se diffundat. Qz si inferior via opi-
lata sit ascendit ad superiorē viā: que ad sto-
macuz tendit: vnde citrinitas faciei fit et ama-
ritudo oris: saline siccitas. in stomacho calor et
sitis: vrine color albescit: et digestionis ppter
ablationē colere eas tingentis: si opilatio in su-
periori viā sit que ad stomachuz tendit augmē-
tatur cursus ad intestina colericus. vrina et di-
gestio tinguntur: apparet in vrina lutum rus-
sum: vel quasi cinabizuz: et spuma superius ci-
trina: et egestio corrupta et plurima: ycteritia
ex passione fellis est subita: neq; plus coleram
corripit q̄uis citrinus sit: neq; epar ab actio-
ne sua contrahitur. ¶ Tercia quarta est ycteri-
tia que ex cōplexione venarum est corrupta cū
vltra quantitatem naturalem calefiant. Inde
eius incenditur sanguis qui ab epate ad ipsas
tendit: et colericus fit: et sic ycteritiam gignit.
¶ Aliquando ycteritia in corpore apparet ni-
gra que causa defectionis splenis euenit in tra-
henda fece sanguinis: et turbulentia sui. ¶ Vi-
dentes ycteritiam et eius intelligentes causas
vidēdū est si habeat febres: quas si habuerit.
et ycteritia añ. vij. dies appuerit: et anteq̄ emi-
neat signum decoctionis et digestionis morbi
pessima est: et timores mortis nunciat neq; in-
tromittendum est de curatione sua: et si in die
cretica appareat: sicut. vij. vel. ix. vel. xi. vel. xiiij.
et post apparitionez signum erit decoctionis:
et leuitas morbi: laudabilis est et salutem nū-
ciat. ¶ Hec ycteritia oportet ut medicetur cū
mitigantibus coleraz et refrigerantibus: sicut
sunt apozimata de prunis. opiseñ. mal. grana.
succo cucurbi. et similia. Cū morbus autem
incipit declinare et acumen febris extinguitur:
coleram ru. purgemus euz succo cuscute. vel
solatri. vel cassief. et māna. demus prisanū euz
opizacca. ¶ Nutriamus eum cucurbi. lentibus:
bliti. et similibus: cathaplasma ponamus sup
epar de sandal. ros. ordei farina. cathaplasma
temperamus euz succo solatri. portul. febriz
cessantibus: et in corpore ycteritia permanen-

te: demus infirmo succuz solatri. maratri. cul-
cute cū opizacca. Troiscos de camphora. de
spod. et sandal. de rosis. de lacca. ¶ Nutriamus
perdicibus. fasianis. pullis. omnia cum aceto
coquātur: et zucca. lauemus oculos eum ace-
to et succo coriādri. vel aceto et lacte mulier.
si febriz careat basilica minuat in dextera ma-
nu quātuz sufficit: adiuuantibus etate: et con-
suetudine: deinde coleram purgemus cū cas-
siaf. mirabol. citri. viol. cuscute. absinthio. pti-
nis. iniub. opiseñ. et similibus: et cum syrupis.
antidotis colere purgatiuis. si aliqd floborbo-
mie obuiauerit. ppter virtutis defectionē: vel
frigiditatem vel etatem: demus succum solat-
tri. cuscute et endiuie: atq; maratri bene cocti
et colati cum opizacca. ¶ Itē demus succos ber-
barū cū troiscis de lacca. de absinth. de cupa-
torio. si calor sit nimis demus trocis. et spod.
de camphora euz opizacca. ¶ Nutriamus eum
crisolocāna portul. bliti. cum amigdaleo. de-
mus prisan. pisces recentes: pullos euz aceto
et zucca. ¶ Troisci valent ad ycteritiam. opi-
lationē epatis. splenis. ¶ Ycrepigre. absinthij.
eupatorij succi. añ. 3. ij. rose. spod. signan. alari
folij. añ. 3. i. et f. lacce. reubar. añ. 3. i. croci. sca-
monee. añ. 3. f. tempera euz succo endiuie. fac
trocis. 3. i. et f. et da. i. cum succo endiuie et opi-
zacca. ¶ Alij trocis. valent ycteritie. coleram
naturalem purgātes. ¶ Rose. absinthij. spod.
anisi. 3. iij. lacce. reub. succi eupatorij. maratri.
añ. portul. se. squinā. añ. 3. i. et f. scamonea. dra-
gagā. añ. 3. ij. croci. 3. f. māne. 3. ij. tempera euz
succo solatri. fac troiscos. 3. i. et f. dās cū suc-
co endiuie et opizacca. et succo maratri bñ co-
cto et colato. ¶ Defectio Jo. Bañ. similiter
valz. ¶ Rose. spod. añ. 3. ij. croci. 3. i. reubar.
quarta partem. i. f. cāpho. 3. f. omnia pulueri-
za dans bibere cum apozimate de prunis: vel
opiseñ. si ycteritia cessz et corpore citrinare in
oculis remanente. sternutationē faciamus cū
succo ficie. vel cum nigella: vel cum lacte mu-
lieris. aceto. vel oleo ro. et similibus.

¶ Constatinus agens de ycteritia rōnem appellatōis af-
signat: deinde causas et curas subiūgit. ycteritia vero de-
scribitur sic: ycteritia est cutis defecatio vltis. ppter hu-
mores innaturales in exterioribus corporis dispersum.
¶ Differt autē a morphea. qz morphea est maculosa nō
continua. Itē ycteritia fit ppter viciuz in scda digōne:
morphea aut. ppter viciuz in tertia digestionē: qz deficiat
virtus assimilatiua. ¶ Ycteritia autē quādoq; generat
a rebus exterioribus: quādoq; ab interioribus: ab exte-
rioribus: sicut a morfu scorpionis et reptiliuz vel a vene-
no interius sumpto: et sic et ceteris sanguinē corrupten-
tibus: quādoq; causat a cā interiori: et b dupl: ut aliquā

do vi nāe: aliquādo vi ſynthomatīs: vi nāe quādo natu-
ra cōfortat ad expellēdū feces in die. vii. vel in alia die
cretica ſibi ad β. pportionata. Et β ycteritia eſt bonū ſi
gnū. vi aut morbi ſicut ex abūdātia māe in die nō creti-
ca ad exteriora exēte et pūpēte: et pūpue ſi fiat i febre
an. vii. dies. talis aut ſemp eſt mala: qz morē et morbi p-
liritate ſignat. Itē ycteritia aliqñ ſit cū febre aliqñ ſine
febre: et ſm β eſt regimē ei⁹ diuerſificādū. ¶ Ycteritia
aut facta vi morbi trib⁹ modis hz fieri: aut de mala com-
plexiōe venaz cala: vii ſanguis itendit et itēſus deſedat
exteriora: aut de mala epīſe pſione: aut de mala diſpōne
fellis. Itēz de mala diſpōne fellis trib⁹ modis: qz aut ex
apate fellis: aut de opilōne: aut de mala pſione: de apa-
te. vt qñ ſel apat ſanguinē a colera nō pōt mūdificāre: q
cum ſanguine clauſa ad exteri⁹ ad ſupficiē trahit et autē
deſedat: ſilr de opilōne ſi opileſ furculus ſupior ad ſtōz
direct⁹ vel ſi opileſ furculus iſerior: q ad iſtina dirigi-
tur: vii colera nō valēs penetrare ad loca ſibi determinā-
ta redit ad epar: et ſanguini cōmixta idē opat. De mala
plexione fellis ſit ycteritia: qz cum ei⁹ pſo ſit calida: et
ſic. epar diſtēperat: et ſanguinē gnāt corruptū. Itēz ſi ſel
iſrigideſ et deſicceſ nimis. virt⁹. n. attractiua deſicit: vii
nō mūdificat epar a colera: et idē ſit ycteritia. ¶ Ycteri-
tia aut pp malā pſionē epatis. v. modis ſit: aut pp malā
pſionē epatis ca. et ſic. vii epar nō gnāt niſi colericus ſan-
guinē: q attract⁹ ad exteriora idē opat. Scd⁹ modus eſt
ex epatis frigiditate: vii vīus digeſtiua deſicit vii gnāt
ſanguinē laudabilē: nō pōt diſtendere a ſanguine colera
flegma et melia. diuiſio vō et ſegregatio ſit pp calidita-
tē. oia g iſta ad exteriora cōfuſa attracta idē operantur.
¶ Tertio modus eſt pp deſectionē vītutis expulſiue epatis
vi colā vel melia remanēt in epate nō expulſa et rema-
nens cū ſanguine exteriora corruptit et deſedat. Quartus
eſt apā epatis calin. Quintus vō et vltim⁹ eſt opilo fortis
iter epar et ſel facta et iter epar et ſplē. ¶ Ycteritia aut
diuidit in. iij. ſpēs. ſ. in aureā. in agriatā pegaleantoz: et
in melāchirō. Aurea ſit de colera mala: nō tñ aduſta: vii
in melāchirō. Aurea ſit de colera mala: nō tñ aduſta: vii
retinet. ppriū colorē. ſ. ruſſus vel ſubrūſſum: vii denotat
ab auro: tales. n. ycterici ſiles ſunt auro. Agriatā pegale-
ſcātōz noiat a pſitaco habēte viridē colorē: q pſitacus
dī: ab agriatā qd eſt agreſte et pegaleſcātōz qd pſitac⁹: ta-
les. n. ſunt virides: qz colera aduſta exteri⁹ eos ſic depin-
git. Melāchirō vō dī a melā qd eſt nigrus et chim⁹: qz ſit
de chimo nigro melico cutē exteri⁹ denigrāt. ¶ Lac at
ycteritie p. ppria ſigna cognoscunt: que in viatico et in li-
bro febriūz optime determinant. ¶ In cura aut iſtius
paſſionis neccia eſt cognitio cāe que per ppa ſigna eſt co-
gnoscēda: h tñ ab initio ſciēdūz qz ycteritia ex fe. an. vii.
diē gnāta a medico eſt relinquēda. rarīſſime. n. iſta cura
ſit niſi ſit cū fortīſſima virtute. pōt aut gnārī in fe. et ſine
fe. Sz in fe. nō eſt ex eadē cāe ex qua gnātur ſine febr. In
ycteritia vō curāda ſiue curabilī pmo vidēdū eſt vītutis
ſit cū fe. aut ſine fe. Si ſit cū fe. pmo fe. ſubueniēdum eſt
māz digerēdo: et ei⁹ malitiā reprimēdo. Leſſante fe. attē-
dendū eſt vītū mā remaneat euacuāda: et ſi h in declina-
tione fe. acute digerāt: et ſilr expellāt. ſi ſit ycteritia ſi-
ne fe. mala mā exiis in corpe digerēda et euacuāda eſt et
corp⁹ pfecte mūdificādū: ſi ſi in corpe poſtea iſectio re-
maneat cū diſſolutiū eſt iſſidēdū. ¶ Si g ycteritia ſit
ex mala epatis pſione vel venaz: iſſitāt cūz alteratiūis
corpe mūdificatio. ¶ Si fiat ex apate fiat mūdificatio
sz cāz apatis et epatis. ¶ Si aut ſit ex opilōne vītū eſt
de opilatiūis que ponit auc. valde bona. ¶ Contra infe-
ctionē in corpe remanētē ſic. pprie operādū eſt. ſingulis
dieb⁹. q. bibant de ſucco lactuſcelle: loco ei⁹ pōit lactu-

ca. Itēz fiat ſupha vt porri cutis relaxent. poſtea vō la-
uerur facies cūz ſucco maligra. et forti aceto. et due gutte
ſucci maligra. oculis iſtillent. Itē alr. fiat puluis de ipo-
dio raſura eboris ſandal. ro. mirab. citri. et reubar. et illo
pulvere vtaſ ſingulis dieb⁹ cū ſucco endiuie et cūz vino
tepido albo et ſubtili. Itē accipiat caro bouina ver⁹ et fru-
ſtatim icidat: poſtea coquat fortiter in olla cooperta ſu-
muz iſtū recipiat paties per os et nares et faciē ſuā bñ ſuſ-
ſumiger. Itē idnat camiliā de pāno canabino crudo nō
candidato: et igrediat ſuphā idur⁹ camiliāz illā fortiter
pſtrictā: et fortiter friceſ. vt exeat hūor intercutaneus. In
ycteritia vō de cā ca. fiat empl⁹ de oyaprunis et aqua ro.
ſicut etiā iſrigidat interi⁹ ſic et exteri⁹ cathapla^{ms}. ¶ Lō-
tingit aut epar eſſe calefactū: et ex β ycteritia gnātur. ſtō
vō exiſte frido: ei⁹ cura ē valde difficilior: qz ſi exibeant
tur frida frigidus ſtōus nō cōuertet. Si calida epar de-
ſtruet. pus g ſtōus exteri⁹ ſungat reb⁹ calidis et emplēſ
ſilr vt ei⁹ friditas corrigat. exhibeant iteri⁹ cōmixtiōes
elior⁹ calidoz et frigidoz: vt calida ſtōm calefaciāt et fri-
gida iſrigidēt epar: et ſicut eſt cōmixtio dyantos et roſate
nouelle vel pliris vel triaſandalis. Dicta vero exhibeat
tēpata declinās ad frigiditatē. Itē ad ſanādā ycteritiāz
vtaſ quoridie ſcariola cū cibis et potib⁹. Experimentum
valde in ycteritia eſt vt coquantur cortex fabaz in aceto
et mixta palea ordei ſiat ſuffumigatio: et ſi vis admisce pa-
ruſ de abſinthio. ¶ La vero capli plana eſt. ¶ Nomen
ycteritie eſt. vii non aſſignat niſi a pte colere. h ēt fre-
quenti cōtingit: ſz in fine tāgit de melāchirō. (de cā pte
ſenti et exteriori). i. de cā pmitiua: iter quā et morbi nō ē
neceſſe cadere morbi: vii dī pſis. i. cū morbo exiis (pre-
terita cā). i. hūor in corpe ſeneſcēs a pterito tpe gnāt
h diuidit in cāz ex pte nāe et in cām ex pte morbi. Ex p-
te nāe ycteritia ſit qñ mā reſultat exteri⁹ per forte expul-
ſiua: niſi venerit an. vii. dies. Si aut venerit an. vii. dies
timēda eſt. qñ aut pōt qre fe. acuta an. vii. diem pōt ter-
minari p ſudores et nō p ycteritiā: nō eſt ſilr: qz nō ſit ſu-
dor niſi de mā ſubtili. Sz ycteritia ſit dī mā dura valde.
vi iſta an. vii. diē pōt digeri et expelli. (Itē ycteritia ex
alia cā). ſ. a pdictis. h eſt qñ cā et bñ pōt aſſignari ſine
fe. (maciē corpis) Si ēt pſo ca. et ſic. epar aduri et reli-
quis inebriis ſubtrahit nocumētum. In tali g cā et in oī
calefactiōe epatis multū pdeſt ſi tēta viua itēgra ſuppo-
natur epari. et h frequēter. h etiā vebemēter iſrigidat: i-
mo magis a nā occultata attrahit māz: h tñ pſulo qz nō
fiat niſi cū fortitudine vītutis. (eſt et alia ſpēs: h tāgit
gnā ſpēm que puenit ex paſſione cūſtis fellis: vt ſi apat
vel ſua pſo corrupatur: vt fiat calidior: vnde epar adu-
ratur: vel iſrigideſ vſſicetur: vii attractiua deſiciat)
h cōprehēdit tres cās p poſitas ab yſaac in libro febriū:
(alia eſt de opilōne) h eſt ſexta cā ſm qz ordinez viatici
pp apā gnātā in vīs: vſ pp quācūqz opilōnem de groſſo
hūore: licz nullū faciat apā. hāc aut ſextā cāz diuidit viā-
ticus in opilationē furculi ſuperioris porrecti ad ſtoma-
cū et in opilationē furculi iſerioris porrecti ad iſteſtina.
(Itē qdā eſt ycteritia q ex opilōne venaz: h tāgit ſepti-
maz ſpēm que eſt ex mala pſione ca et ſic. totius corpis.
(Aliquando ycteritia) h ponit. viij. ſpeciem. ſ. melāchi-
ron que eſt ex paſſione ſplenis vel ex opilatione que eſt
inter ſplē et epar: vii epar a colera nigra nō mūdificat
et ideo remanet in ſanguine: et cū ſanguine attracta totum
corp⁹ denigrat cū mitigātib⁹ co. rub. vt ſi ycteritia ſit de
colera nigra. (cui⁹ morbi⁹). ſ. ſe. tertiane: cetera ſunt pla-
na. ycteritia aliqñ eſt accūs fe. poſt fe. declinātē ad ſuūz
accidēs eſt veniēdū. cathaplaſinata aut emplāſtrent fri-
gida: et ſi ycteritia ſit de cauſa cala que ponit ſepiſſime

De egritudinibus

debet renouari: q̄z q̄i a caliditate actuali corporis talia
calefiūt fortiter calefiūt. in emplis aut talibꝫ ꝑꝑulo ꝑꝑa
rium de camphora apponāt. ¶ Nutriat q̄i p̄dicibꝫ. s. re
mota fe. coriās. succo dissoluiū est. (vel aceto) B. ve
bemeter ifrigidat ⁊ cōsumit (lacte mulieris) B. mās ol
gerit ⁊ remollit (si fe. careat) .i. si ycteritia sit sine fe. q̄d
sepe cōtingit (cufcute) B. h̄z ad purgandū hūores ad
stos. (B. perap.) .i. puluis receptiois yerapig. isti troci
sci valēt in ca calida. dū mō non excedat in multis modis.
¶ Silr in frida sirupꝫ iste valēt ad ꝑparationē medici
ne. B. se. cufcute mell rasure ebouis sene sandak. al. r. ri
anti. pꝑui. berberis polipōb. anisi. se. petrosilini ⁊ feni
culi aristol. long. linguam auis viol. ros. scolopendrie: ⁊
epaticam ⁊ adyantos polliiri. ⁊ tassi bar. ⁊ lapatium acu
tum: ⁊ ipericon ⁊ ē. humiterre. pꝑui no tundantur: ⁊ postea
temperantur in aqua per. viij. dies. ¶ Sirupus aliꝫ. B.
pꝑui. viol. ro. polipōb. mirabol. sandak. alb. ⁊ rub. spōb. ⁊
scolopend. adyanthos ⁊ polliiri ⁊ epatica.

¶ De passionibus splenis. Cap. XI.

Passio splenis multis assimilatur passioni epatis. patitur autem ex tribus morborum generibus: sicut diximus et alia membra corporis pati. id est ex mala complexionis morbo officiali iuncture separatione plurima. **S**plenis passio durities est sui que in pparulo est sensui: quod facili potest tangi: unde fit ut non alia significatio necessaria sit: et cum splen magis magnificatur: multo plus corpus macerat. Aliquando spleneticus vomunt sanguinem: colere nigre pertinentem: et aliquando emittit cum egestione: quandoque eorum appetitus ad comestionem augmentatur: et aliquando pigritia totius corporis cum tristitia et risus paruitate contingit ex sanguinis corruptione et paruitate eius in eorum corporibus: unde fediens alexandrinus. Splen inquit est instrumentum risus cuius actio est turbulentiam sanguinis trahere sibi. Cum autem virtus deficit in turbulentia trahendo sanguinis remanet in sanguine clausa: et obscuritatem cum nigredine prestat: unde per totum corpus obscurus vadit et melancolicus et ideo color naturalis imutatur et niger efficitur. Cum autem splen trahat sanguinis turbulentiam: et feces clarificet sui subiecti necesse est ut sit clarus et temperatus et per totum corpus dispergatur sanguis: cum huius temperamenti sit atque clarificationis animam non sollicitas et gaudentem reddit. quod fediens intellexit cum splenem esse instrumentum risus dixit. **C**um splenis passio certificetur antequam confortior et durior sit: facili fit in curatione et obediens in medicamine. Si neglexeris donec in opilationem et apostemia idurauerit durus est ad curandum et longus ad sanandum: et cum splen habet duritiem medicari oportet cum

cataplasmate: ⁊ epithimate: ⁊ eplastris no-
soluz exterius: sed fortis ad bibendum deurt:
quia splenis medicinam accipit epate fortiores
⁊ grossiorem. **¶** portet ergo cum curare ince-
perimus dolorem splenis perquiramus: si si-
gnificatio caloris ibi videatur: tunc in sinistra
manu venam basilicam flobotomemus: vel
venam illam que inter medicus ⁊ auricularis
continetur. si tamen etate tempore ⁊ c. admu-
mur: demus succuz solatri maratris tamarisci
bene cocti ⁊ colati cu ⁊ trocisc. cupatorij vel de
acca cum opizac. si nobis significatio frigide
complexionis apparuerit: sicut **¶** Gal. dicit: qd
plurima passio splenis fit de frigiditate ⁊ hu-
moribus grossis oportet forte medicinam dare
⁊ diureticam: sicut epithimus agaricus sti-
cados camepirbeos camecreos prassium po-
lium centaurea ⁊ cappari. rad. absinth. ⁊ simi-
liter apozima fac: ⁊ infirmo sim virtutem da-
demus oximel cum succis herbarij mentre ta-
marisci rad. myrte salic. apij: petrosilini ⁊ lini
lia: demus etiam sirupuz de yreos calamito
antidor. dyareub. dyalaceam dyapysca: dyar-
costum dyamorphiaz. **¶** Trocisci de cappari.
valent ad durities splenis. **¶** R. cappari. rad. co-
sti: lacee spice polij reipontici aristol. longez
ro. cassie squinanti yerepig. añ. 3. iij. tempera
succo apij vel aceto fac trocisc. 3. i. ⁊ f. da. i. cu
succo abrotani vel oximellis. **¶** Alij similiter
R. rubee polij capparis rad. spermaris rad.
squinanti nastur. sinap. yreos equale pondus
tempera cum succo tamarisci. **¶** Alij ad dolo-
rem ⁊ durities splenis. R. cappari. rad. absin-
thij assari aristol. ro. polij reipontici calamen-
ti spice costi anisi tamarisci succi eupatorij. cē.
scolopendrie lacee squinanti apij prassij cassie
mastic. añ. 3. i. ⁊ f. tempera cum succo tama-
risci. **¶** Epithima 3o. dami. ⁊ est oleum. valy
ad splenis corruptionem ⁊ sui durities ⁊ hu-
mor. grossitudinem aperit opilationes epatis
siue bibendum siue inunctum. R. cappari. radie
3. ff. coridueni cinamomi. añ. 3. xv. carui ra-
marisci. añ. 3. p. aque. 3. xxx. sambuceleon. 3. ff.
coque ad suauem focuz donec remaneat olei
⁊ cola. **¶** Beinde accipe amoniaci. 3. iij. ⁊ f. ⁊
mitte in forti aceto die ⁊ nocte. post mitte in
moztario moue ⁊ qz quo fiat. q. mcdulla ⁊ mi-
sce cum supradicto oleo: ⁊ ibi mitte amonia-
cum coquens ad suauem focum donec admi-
scantur bibatur vel vnguentum fiat. **¶** 3re
valer ad dolorem splenis succus tamarisci cu
aceto ⁊ oximelle: ⁊ si coquatur in aqua ⁊ mi-

isceatur cum vino valet similiter: vel accipe. 3. j. 7. f. de rad. 7 spermatibus cum aceto 7 da bibere: facit similiter aqua vbi ferruz calidum infundatur. da eam bibere siue solam: siue cu vino per. vij. dies: quidam medici dicunt splenetici si accipiant cifum tamarisci seu scutellā ad bibēdū vel ad comedendū per. lx. dies splenis durities soluitur. Item dicunt si lac caprim per. lx. dies in huius vase biberint vel comederint nil habebunt splenis Dyasco. dicit. farina de fenugreco 7 vitro 7 aceto in cathaplasmate valet ad splenis duritiem. Iterum dicit. cinis ramoz vitis cum oleo ro. 7 aceto 7 rutha valet ad calidū apostema splenis. Electuarium valens ad splenez: 7 ad grossos humores ventositatem 7 emorroyd. viscerum frigiditatem arteriarum ventositates 7. 3. j. zib. cappas. rad. rapsie polipodij pipe ris long. liquir. anisi. ana. 3. vij. galange assari mastice. cinamomi acori squinanti costi cimini ana. 3. iij. fac puluerem adde mellis quantum sufficit. Emplastrum valens ad duritiem splenis. R. bdelij amoiaci. an. 3. x. pone in forti aceto: vt emolliatur. Deinde accipe sisame leon. 3. iij. cere colate. 3. i. myrrhe. ec. ana. 3. v. omnia cōmisce 7 emplastrum fiat. Si acceperis de amoniaco bdelio thure myrrhe. an. 3. i. 7 posueris in forti aceto: deinde miscebis cu fenugreco 7 sinapi farinam ordeī 7 facies emplastrum valet similiter.

¶ Splen est mēbrū oblongū spongiosum porrosum ca uernosum in sinistra parte collocatus a media parte stomaci vsq ad sinistram pelliculā epatis porrectus. partē autē splen cōes egritudines cōplexionis 7 ppositionis 7 cōtinuitatis. Egrotat tamē a cōplexione ca. 7 sic. frigida 7 humida. Simpliciter vel cōiuncti. Egrotat autē fm cōsimiles morbos vel officiales vel cōes: sicut p apata. per opilones: solutionē cōtinuitatis per oēm diuersitatem. Sciedū aut q ad magnitudinē splenis seqt extenuatio corporis. magnitudo enī splenis nō est nisi ex abudātia mellie que superabūdans virtutē epatis corrūpit ppter diētatē. vnde sanguis malus generat nō attrahitur a mēbris: vnde mēbra non nutrita arescunt 7 attenuant: nō enī crescit splen: nisi qz multū de melia generatur in epate: que tādeū rediens supra ipm corrūpit. e splenis extenuatio 7 eius paruitas humorū signat bonitatem: sicut diūz eius. s. magnitudo malitiaz humorū. ex magnitudine vero splenis multarū egritudinū fit generatio: sicut ydropisis pritis: 7 oīz febriūz cōpositarū. ¶ Egritudines vō multū sūt pestilētiales que ex venenosa melia. pceant: vnde licz splenetica pas. in se nō sit mortifera: tñ per cōsequēs scit mortē. e vō multe egritudines terminant in splenetica passionē: 7 pcipue aurinales: vt qrtane 7 silita. nā ē nō valens malos hūores euacuare pp frigiditātē exteriorēz porros sensibiles 7 insensibiles opilatē eos ad mēbrū ignobile cauernosū porrosum spogiosūz paucissimū sensus expellit. qui expulsi

opilationē iducit vel apā. Splenetici aut pūnuū patiūtur dolorē in sinistro latere. mēsticiāz multoties patiuntur pp vapores mellicos vētriculos cordis igredientes. crassi vō vī replēti maiorē dolorē sentiūt pp splenis repletionē. ¶ Splenetici aut vī colorē hūt sedū qz vel citrinū ad liuiditātē pūnentē: vel palidū. aut nigr. granedi nē patiunt in tybis pp descēsus mellie. ascēsus montis eos grauat: qz statiz icurrūt anhelituz. Appetit aut in qbusdā pfortat: in qbusdā corrūpit pp diuersitatez mae calide corrūpētis appetitū vī fride pfortātis. ¶ Splenetici aut multoties cōtingit vomitū 7 enormit coleraz qd est signū splenē egrotare de cā ca. vel euomūt meliā acetosam que cadēs sup terrā ebullit: sicut acetū. Spleneticoz aut vīa quāto subtilior tāto deterior: qz signat hūorē pūctū. quāto aut itensior 7 magis subtiliata tāto melior: qz signat malas splenis hūiditates cum vīa currere: 7 malas splenis habitudines. per talē aut vīa splenis frequēter soluit egritudo. Signa aut passionū fm diuersitatez causaz diuersant. passio autē splenis ca. mālīs vel sine māl sinistrū latus inflamat: sitim gnāt. lingue ariditatez 7 coloris citrinitatē. casum appetitus pp caliditatez replētē sōm. frigiditas vō diā pseqt: 7 addit multū ruginē 7 acetosam eructuationē. In sicca vō passione multa est durities: 7 sanguis grossus 7 vīa est subtilis. passio vō hūida molle vel lene efficit lar sinistrū: 7 humidū colorē cū paruitate sitis abudātia saluē. ¶ In curatiōe aut splenis vī eligēda sunt que facilioz sunt penetratiōis 7 fortis virtutis. Splen. n. possit i obliquo ē: vī a me trāscūt: cito nō imutat. Sciedū aut q splen fortiori idiget medicina: qz epaz 7 pp sui remotionem a vīs medicinar: 7 pp sui imobilitatē. epaz etiāz est nobile mēbrū: qz sube tenerioris. hōmia aut de basilica multū valet in cā mālī ca. 7 hōmia de saphenis in frida passio: ne splenis. 7 in calida de saluatella. he aut cōes cure sunt in opiliatōe vel apate. apata aut gnāt de. iij. humoribus simplr: vel de eoz cōmixtiōe. Raro aut de mālā flārica gnāt. gnāt ibi apata ca. quoz apatū signa iā pcefferūt. Inter has passiones splenis opiliatio est frequētiōz. Est aut oīa iter opilationē 7 apā: qz in opilone oēs cauerne 7 porri sunt replēti absq molesta extensione et pūnitatis solone. In apate vō māl est i vno loco aggregata violēta. violēta distēsiōne 7 solutionē pūnitatis facies que apata splenis: qñq sunt rotūda: qñq oblioga: qñq torturā hūia vel formā triāgulare que vīst: p pūne tactu discernit: 7 signa mae p pūdicta cognoscuntur. ¶ Malitia aut pūlonis splenis absq māl solū idiget al terariis. S; si sit cū māl fere idiget oī medicamie: sicut iunctionib: infusionib: euaporatiōib: fricationib: 7 emplastris digestiuis euacuatiuis vōstis scarificatiōe flor botomia cauterijs. In passiōe ca. frigidis idiget adiutorijs: 7 e de quacūq cā sit apā vel opilo remolliuitis idiget adiutorijs exteri: postq iduratu est. Si siccu est mellis bouina assungia anatina gallinacea butyrū recēs oleū oliuaz vī viol. Si magis vis ifrigidare ista oīa resoluant in patella 7 admixta cera fiat vnguētū 7 fricandō yngat locū 7 stupa in eodē itincta supponat. Itē accipiat amoniacū cū stercore ouino 7 aceto: 7 facto emplō supponat ab iteriori dentē digestiua: vt cappas. scolopen dria prassū tamarisc radice geneste salic. rubee: vel median cōter ipoz vel fraxin. coquant in aq fabaz: 7 cū zucē. fiat sirup vel cū melle oximel. B valz in oī opilone splenis 7 duritie. Itē valz aq lupinoz nigelle rute cum aceto cōposita 7 bibita. digesta māl que cognoscitur per subtiliationē vīne: de in cā ca. adusta catarticiū spiale In frigida de theodoricon anacard. peralog. dulcis aq

De egritudinibus

balnea multū pſunt in mollitiōe ſplenis. aqua decoctio-
nis lupinorū ⁊ nigella trita ⁊ cū aceto reimpata ⁊ bibita:
filtr opimel ſq̄litiū. empica q̄dā pōit auc. dicit. qm̄ epar
vulpis ⁊ pulmo comēſta multū valēt. Itē ſplen pulli eg
⁊ aſini ſilueſtris curat ſplenē. Itē. viij. veſpertiōes pin-
gues exiccant ⁊ poſt in aceto poſt ſubmergant. poſt h̄ in
furno coquant ⁊ pluerizent. ⁊ deſ de puluere iſtoꝝ ſingu-
lis diebꝫ coclear vnū. h̄ aut experimētū dicit Auic. vale-
re in oī cā. facit aut euaporaciones cū aceto bullito mul-
tū pſunt. Itē itingat filtrū cū lana ſuccida in aceto tepi-
do ⁊ ſupponat: ſi h̄ oīa nō pſunt ſupra regionem ſplenis
vetoſa ponat cū ſcarificatiōe: vel ſiāt cauteria. v. ſuppo-
ne ad nodulū vel. i. ad citonē. ¶ Paſſio ſplenis) ſplen
⁊ epar eadē gnā paſſionū ſuſtinet ⁊ ab eiſdē cauſis in ge-
nere. Impoſſe. n. eſt vnū diu pati qn̄ patiāt reliquū: qz
ſunt colligata quodā mō. vterqꝫ aut iſtoꝝ pauci vel nul-
lius eſt ſenſus: vñ lōgo tpe pnt ſuſtinere paſſiones iſtoꝝ
anqꝫ moꝝ ſequat. (plurima paſſio). i. frequētiōꝝ ppter
groſſūz humorē q ab alio attrahit. vñ raro laborat a cā
ſtatica vñ a colerica ſubtili: in pparatio. i. pcul pētia ſi-
ne moleſtatiōe vomitūz: qñ imoderata eſt repleo (appe-
titus): qñ eſt de mā frida paſ. (ſplen eſt inſtrū). i. ſenſus
ſup. (remotiſſimū cui⁹). i. illi⁹ iſtrumēti quo ſanguis lau-
dabilis mūdificat. vñ directe ſeq̄ rīſus: ſicut eſt ſplenis
ipo⁹ in mūdificādo cā eſt triſtie (aiam ſollicitam) ſup.
modo gaudentem poſtea triſtātem. ſ. (ſplenis paſſio.)
viatic⁹ multas paſſiones p̄mittit: ſicut ſolutionē cōti-
nuitatis. apā ſtatici: vel ſanguineū vel de ventofitate q
raro contingunt. Sed opilatio vel apā de groſſa mā fre-
quēter niſi pcedant remollicina ⁊ cetera que neēia ſunt
(Si q̄ caliditatis) h̄ bz locū in oī corpore plectorico de
quacūqꝫ cā ſit paſſio: pueniētibꝫ alijs p̄cularibꝫ (deide
ſuccū ſolatri). h̄ bz locū in cā ca. ſuccū ſolatri. i. capilli ve-
neris in h̄ caſu multūz pſunt: filtr de ſe. potul. denf. 3. ij.
cū aceto ⁊ puluere arnoglo. exiccate. talia. n. h̄nt oēm ou-
ritiem ſplenis ⁊ epatis curare: (qz plurima paſſio). i. fre-
quentiōꝝ ſplenetici ēt ſiūt frequentius qui in locis palu-
doſis pmanēt: ⁊ qui aquā bibūt turbatam flumineā. ad
quā curādā rudis medicina ⁊ groſſa eſt neēia: vt epithi-
mum. agaricū ⁊ cētaur. ſumittere ca. ⁊ ſic. in 2. (fac apo-
ſima). i. decoctionē: vel p ſe: vel cū opimelle vel cū ſiru-
po ad id valēte. da iſſimo. 3. i. vl. 3. i. ⁊. f. vl. apli⁹ f3 vñatē
patiētis (ſaliē). i. rihee (opareub). h̄ calefac māz ⁊ di-
gerit (opalacea) h̄ diſſoluit. (opaspica). h̄ penetrat ⁊ di-
uidit (homoniſia). i. būanaz ſubaz amās (cordumēni)
earū agreſte valde ē diuſ. (ſambuceleō). i. oleū de floꝝ
bus ſambuci (de rad. ⁊ ſpinatē). i. de ſe. illi⁹ radiē. que 3
ſtōi friditatē ⁊ vñtōſitatē ſolet ſumi. h̄ aut multū pdeſt
cōtra paſſiones ſplenis de friditate vñ vñtōſitate. (ſaria
de ſenugre. doloꝝē mitigaꝝ remollit ⁊ maturat acetum
ſubtiliat ⁊ nitrū ſubtiliat ⁊ diſſoluit qd eſt ca. ⁊ ſic. in. ij.
(cinis ramoꝝ vitis). iſta caliditate accidentalī aperit:
frigiditate naturali alterat emplaſtra que ſequunt ſunt
valde neceſſaria.

¶ De paſſionibus renū.

Lap. XII.

Renes tripliciter patiunt ſicut ⁊ alia
membra corporis de mala comple-
xione ⁊ morbo officiali iuncture ſe-
paratione: quecūqꝫ horū patiunt
doloꝝem nimium ſentit infirmus: ſicut ylium
prop̄ ſotietatem ſiphach circūdantem ven-
trem. ¶ Differentia eſt inter ylium ⁊ renū
doloꝝem. doloꝝ renū ſtabilis eſt: neqꝫ ab vno

loco ſe mouet. ylij vero doloꝝ per ventres va-
gatur. Iterum qui doloꝝes habent in renibus
ſentiunt dormitationem pedis ſuppoſiti do-
lenti reni prop̄ ſotietatem doloꝝis renis ⁊ pe-
dis ex pulſibus ⁊ venis ſupra doꝝſūz poſitis.
¶ Si doloꝝ renū ⁊ defectio eorum ex ma-
la complexionē ſit videat ſi ſit de calore. In-
de enim incenſio ſit ſp̄matis ⁊ ſubtilitas ſui ⁊
conſumptio in renibus craſſitiei: vrina rubea
vel citrina: vnde oportet infirmo dari lac aſi-
ninum vel caprinum cum dragagan. ſimiliter
deſ ⁊ ſez. Muſtriā cum cucurb. potul. mā-
ua. Liſtere faciamus cum ſucco cucurb. pot-
tul. ozdei pſilio viol. liquif. vel cum qualicum-
qꝫ horū volueris cum oleo viol. ſiſameleo
amigdaleo. ¶ Si corruptio ſit ex frigidi-
tate ſequitur ablatio concupiſcentie libidinis defe-
ctio doꝝſi: femoꝝum coꝝaz ſicut in ſenioribus
vrina alba eſt. Quz calidis ergo cathaplaſma-
tibus: ⁊ epithimatis medicemur ⁊ diſſolu-
tiuis ⁊ clyſteribus: maxime cum oleis: ſicut
amigdaleo anetileo canomileo: ⁊ ſimilit̄
butyro bouino: ⁊ herbarū ſuccis ſicut colan-
ti maratri apij camōille. Galien⁹ ſuper epidē-
miaz: doloꝝ enim renūz inquit facillime curat̄
exercitijs ⁊ abſtinentia abundantium ciboz
⁊ acceptione diureticoꝝ. Qd vniuerſale eſt
doloꝝi renū. ſi contingat iuuenibus prop̄ia
eſt ſtoboromia de cruribus: ⁊ etiaꝝ ſortis me-
dicina. Qui morbus cum iuuēter aſcat nō de-
bemus vti ſtoboromia. exercitia a Gal. in iun-
cta ſufficiant. purgant enim humorū ſuper-
fluitatem ⁊ ſlegmaticam digerunt humidita-
tem ⁊ inēbra confortant diuretica bibita ſies
ina viſcoſum purgant de renibus: vnde ypo-
in affoꝝis. doloꝝem renū poſt. l. annos pati-
tes niſqꝫ curantur: quia diuturne paſſiones ſe-
nibus cōtingentes cū ipſis diu permancbunt.

¶ In viatico paſſiones renū paſſionibus ſplenis cōti-
nuātur: lz ſecus apud aliquos auctores apud quos poſt
ſplenem ſequitur epar meſerica ⁊ inteſtina ⁊ talis pal-
ſionum. Renū autēz paſſiones triplicis ſunt generis
ſed ſpecies diuerſificantur: qz propter hoc qd ſit meſe-
in renibus ex mala complexionē cum mā vel ſine mā ⁊
ſolutio cōtinuitatis: ſit in eis etiam officialis morbus ſe-
re ⁊ ſm omnes ſui ſpecies. opilātur enim renes ex lapu-
de vel humiditate. Magnificātur autem aliquādo vel
cōſtringūtur vel paruificantur. In poſitione etiā poſſunt
diuerſificari: poteſt enim in renibus fieri coꝝroſio. vñ
vuln⁹ ⁊ collectio ſaniei ⁊ ſcabies ⁊ nimia amplitudo in-
vys vel cōſtrictio: vel virtutis coꝝruptio: vt in dyabete
vnde ſm h̄ diuerſa capitula a Serap. ⁊ ab Auic. conſu-
tuuntur. in viatico autēz ſm ordinem naturalē. initium
habetur a cōplexione mala ipſoꝝ renū cū mā viſine
ſine materia. Ad ala ergo cōplexio renū cū mā viſine

materia in renibus accidit vel locis adiacentibus renibus. Renes si qdē pua sunt corpora rotūda rubea pluri ma pinguedine inoluta in fine spine circa caudā z super lūbos posita. in renib⁹ g adeo pūis accidit mala p̄plo z statiz extēdit se ad lūbos. Sūt. n. lūbi carnes ille maculose que spine adiacēt a dextris z a sinistris valde tener rine z passibiles. vñ auc. in viatico large sumit renes p cōtinēre. i. pzo lūbis z renib⁹ p̄tētos. (Primo g attēde dūz est vtrū mala p̄plo sit cuz mā vel sine mā: qd cognoscitur ex corporis habitudine: z per id qd p̄cessit de re gūmine z dolor d̄rias: qz mālīs dolor gravis est z p̄de rolosus: z magis ex motu cōfortat: z alteratiua p̄posita parū vel nihil valēt. In dolore igit sine mā sola sufficiunt alteratiua iteri⁹ z exteri⁹ appōsta. exteri⁹ aut in cā ca. valde pdest lamina plūbea minutiz p̄forata: z renib⁹ apponatur: qd faciūt qui volūt abstīnētes eē a luxuria. epi thima ē fit d succis frigidiorib⁹: sicut succo lactuce: portul. iusqami. z cetera que ponunt in viatico. Ab iteriori vō sumant decoctiōes z sirupi p̄tra malā p̄plexiōē valentes: z elia z antidota diuersa sūm q̄ exigit egritudo et diēta p̄tēs. Itē valēt ad malā p̄plexiōē corrigendā que est sine mā: z hāc curā ifinuat viatic⁹ in p̄ caplo. In fine vō bui capli t̄git malā p̄plexiōē cuz mā: vbi de flōmia z samacia fecit mētionem. fiat g flōmia in hoc casu de sapbena: que est sub cauilla pedis. vel de ea que est in interiori p̄te sub genu: facta forti ligatiōe in corā supiori: qz pars illa p̄ximior est renib⁹. B valz in vtrāqz cā corpore exīte p̄lectorico. Deide vō residuū māe cū p̄tēti digestiuo digerat. postea euacuet. digerat mā ca. cū opizac. z frigida cū oximelle squillitico. Calida vō mā euacuet cū catarrico impiali. vel elio de succo ro. frigida vō cum benedicta vel hermodactil. z pill. artethic. postea exhibeat opiate: sicut aurea in cā flatica metridati in caumelica. Si autē h nō sufficiāt ad curaz: ponant ventose supra renes cū scarificatiōe: postea iungant renes z illi niant cū mucillagine psilly oleo viol. ro. in cā cal. In frigida vō cā resoluat ambra cuz oleo nardino vel costino z iungat. (Renes triplr. p̄mo diuidit passiōes renūz z post icipit a malā cōplone: sicut p̄leon. i. sicut yliaca passio que in pluribus est similis passiōib⁹ renū: z in pluribus differt. Similis est in fortitudine z acumine z loco (pp societate) itellige q̄ sicut in yliaca passiōe fort est dolor pp p̄tinuitate cū siphach. i. pellicula vētrem z itestina circūdat: sicut fit dolor renū pp eādē cōtinuitatez. siphach. n. est pellicula sensibilis z dolorosa (ōria ē) planū est. Scias tñ q̄ p̄leos ē itestini penultimū a dextera ad sinistra p̄cedēs z i circuitur sic dolor ē facit circuitare. dolor aut renū fixus est super spinaz (dormitatio nem). i. isensibilitatē: qz a renibus vene z arterie ad iferiora dirigunt: z simili modo nerui sensibiles z motiui: quib⁹ oibus patiētibus z male dispositis impeditur transitus nutriti z caloris ifluētis ad iferiora: vnde fit dormitatio (ex pulsibus). i. ex venis pulsantib⁹ z venis gētis. i. istis cōpaginib⁹ cōpariuntur nerui ortia spina dor. si regētis iferiora: vñ dormitatio (subtilitas sui). i. paucitas sp̄matis vel ei⁹ annihilationis: licet subtilitatē in sp̄mate quāqz dicat aquositate (cōsūptio). i. dissolutio (lac asu ninū) butyro extracto cū ferro cādēte vel lapide flumina li. z appōne aq̄ sicut docz ysa. (sisameleo. h nō habem⁹) (solū g epithimatis). vñ dicit. in cā nō mālī (butyro bouino) h est ca. z bu. z laxat multū (exercitū) si dolor fuerit recēs z patiēs iuuenis tūc per exercitiū facile curat: sicut splenetica passio z ydropis (abundātia ciborū) h accedit ad curā male p̄plexiōis nāl ad quā valz abstīnētia z flōmia (de crurib⁹) xrus hic appellat p̄m ty

bic sub genit: que si nō iueniatur fiat ab ea vena flōmia sub talo: que ibi saphena appellat (z forti farmacia: qz locus est a vīs medicine valde remotus: vnde parit de medicina venit ad renes (cū iucterascat). i. cū ad senectutē veniat. tūc. n. vñs declinat p̄plo ifrigidat z exiccatur: z exiccant humores z igrossant. qui aut nō curatur in iuētute iam amplius nō curatur in senectute. (exercitūz). B remedium p̄stat corpori: mām diminuēdo per consumptionē z opilationem dissoluēdo p̄plexiōē calefaciēdo: nūqz tñ ad plenum curādo.

De apostemate renum.

Cap.

XIII.

Apostemata in renibus fiunt ex bño ribus ad ipsos descendētib⁹: vnde dolor in anchis sentitur z rigor cum febris. Jaceat ergo infirmus sup sinistrum latus si doleat in dextro z econuerso. Si quis suspensos z graues sentit renes ex apostemate est. si nimium grauatur sanies ibi colligitur: z cito aperitur: sanies z sanguis cū vrina egrediunt. (Si apostema sit ex colericis humoribus nimia sitis z dolores maximi sequunt: vria rubea: febris acuta. si ex frigidis humoribus paruus dolor est in renibus: z febris leuis: z vrina alba. (Ande vīs causis z significationibus in renibus apostematum ad medicandum festinemus: quia renes duri sunt ad sanandum: neqz virtus medicine nisi defecta ad ipsos venit propter longam viā. videam⁹ ergo si apostema sit ex calore: z tunc demus psillum cum oleo ro. z iuinb. z succē. se. cucumeris. mānaz. demus etiam succuz solatri. endimie maratri coctum z colatum cum cassia fist. z amigdaleo. si ventrem constrictū habuerint iuuat facere clystere cum viol. ozdeo malua oleo ro. z similibus. Nutriamus cum diēta humida: z que cito digeri habeat: sicut p̄tisana. a coytu abstīneant: ab equitatione z labore. a calidis cibis: sicut mel z similibus. A venter ifirmi solutus sit plusqz oportz: dem⁹ psillū. se. papaueris. 3. i. z. p. cuz syrupo ro. vel de myrra. Demus hos teociscos q̄ valent in statu apostematum. B. dragagā. papaueris cucumeris citrūl. melonis cucurb. portul. se. añ. 3. iij. amidi malue. se. boli. ana. 3. i. z. p. ēē. 3. i. tempera cuz succo maratri. fac troci. 3. i. da bibere cum aqua rosa. Cathaplasinata mollitiua pone exteri⁹ super apostemata. (O si de humoribus frigidis fuerint: dem⁹ amigdaleo cum apozimate fenugre. vel de ficibus siccis cum medicina digestibili z dissolubili. Cathaplasina exteri⁹ de fenugr. frondibus caul. z similibus. (Si aptum sit apā z sanies inde fluxerit. opz festinare in solidatione vulneris. demus ergo trocis. tam supra

V 3

De egritudinibus

dictos solidatiuos vulneris cum lacte asinino
Calefaciamus de foris cum spongia vel ca-
thaplasimare de ordeo et ficibus cum sapa: qz
ista semper maturant apostemata et saniem
eiciunt. si vulnus sit pessimum clysterizetur
cum ordeo lacte oleo rosa. Sedeat infirmus in
aqua ubi cocta sunt malua et ordeus: quia ista
medicina saniem subtiliat et currere facit: si sa-
nies nimium sit grossa demus succum absin-
thij: maratri bene coctum et colamiz: post de-
tur lac asininum et iumentum: qz habent in se vt
mundificent. Sanie lora et vulnere mundifica-
to pmanete arsurum in vzia. demus lac vaccini
quia multum ad hoc valet: siue vulnus sit in-
terius siue exterius. Putriatur cum amido:
gumi arab. vel cum rizi iure: si saniem ablataz
videris et vulnus mundificatum: qd intelliges
ex febrisz mitigationibus et ablationibus: vzi-
ne albedine: et eius lenitate et sui pndoris abla-
tione: oportet infirmum nutrire cum cibis faci-
le digestilibus: sicut lacte: et iure facto de la-
cte et farina et amido: atqz iuribus grossarum
gallarum cum herbis maluis acida portul-
blita cucurb. cucumer. citrul. melle lactis. oi-
bus coctis. h cibaria ardorem vrine mitigant
plagas solidant. Cum febris tota ablata fue-
rit: nutriatur cum carne arietis: eduliori pul-
loru piscibus fluuiatibus et petrosus abstineat
a labore et assuetaz quiete faciant.

C Apostema in renibus fortior efficit dolore: qz opera-
tionem punitatis et malum complexionis que sunt
due cause doloris. Sed mala ppo est vna sola causa doloris.
apa aut qnqz colligitur in ipsa suba renu: et tunc est maior
grauitas pderositate: qz renes sunt pui sensus: et qnqz e-
apa in pniculo continere renes: et dolor est tunc acut: et cla-
mat infirmus: nec pot stare in vno loco: sed ad aliu se tras-
fert iuoluntarie: et magis gescit in resupinatōe: qz mebro-
ru apostemato p non est quies. s. qn sunt suspesa: qn vo fit
apa in pcuritate ipsoz renu: tunc est fortis dolor filis pre-
cederi. Sed non adeo fortis. qnqz sit apa in vys vrine su-
pra renes et est dolor filis pcederi. Itē qnqz apa dexter
ren: et tunc extēdit dolor vsqz ad epas: qz dexter ren aliqui
eleuat et epati appropinquat: qnqz sinister apa et tunc decli-
nat dolor ad vesica et vgas et circa anchas cu difficultate
vrine: qnqz vo vtrūqz: et hz hoc est sup renes dolor furfus
et deorsus. **C** Apostema etiā vesice forte dolorem efficit
circa renes et pectine et circa anchas cu difficultate vrine.
C In vtroqz aut apate adest frigiditas extremitatuz: et
pprie crurū et pedum. vzia in pn? subtilis est et aquosa
sz in fine tingit et rubet: qz nocumētū extēdit ad epas in
statu apatis: vñ corrūpit digestio in epate. **C** Istoz aut
mebroz apata sequitur febris et dolor capitl. vigilie rubor
faciei et oculo p sitis vehemens: et difficultas anheladi: qz
mebra pniculosa ad inferiora trahunt. frig? manū et pe-
dū. In apate aut vesice fortior existit dolor: qz mebrum
sensibilissimū est: et nervosum fortis sensus: et est debilis
comixtio hūoz egrediens cu vzia: et facilius est coruz

segregatio et sepe exiit resolones furfuree et dolor tot
morio pectinis: sicut dolor ptiurietis. Contraria signa sunt
in apate renū. **C** Ista aut apata plegantur et iduunt et
non recipiunt curationē. liquefaciunt. n. coruz et extremis
et subtiliant anebe et spasmant et debilitant crura: et tan-
de veniunt in defectionē et mortē. **C** In pn? istoz apatus
curabiliū pderem? cam: et si de ea ca. puenientib? ego
particularib? rōnem? sapientia in causis renus et vesice.
qz si ad euacuationē me? non sufficiat leuia euacuatina
administrem? phibētes medicinas fortis dissolutionis et p-
uocates vzinā. talia. n. sunt nociua in apatis? calidis et in
vicerib? renum et vesice. In statu vo cu maturatiuis so-
stamus. deinde cu mundificatiuis et mundificata sanie cu
solidatiuis. h tū sciēdū qd rōnia nō d? fieri vtre p-
paromē multū solubili et laxo. Si ergo sapate colerico
sit vter ptiat? ab initio fiat clystere laxatiū de viol.
maluis absinthio et aqz ordei. et oleo viol. colatura furfu-
ris: et hz. Si vter sit nimū fluxibilis istam? cu p-
tius. de cura vo froz dicit postea (Apostema et). In
ceat ergo infirmus. In mebrū. n. apostemofus dū pderma-
gnū facit dolore: qz si sit in dextro iaceat sup dextrum la-
tus et nodū dolebit. si in sinistro sup sinistru iaceat. Si
in vtroqz iaceat supinus. sicut docet Serap. qz multū so-
iacere supin? Si nimū granatur h signat apa esse in ves-
tu (et cito apit). i. rūpit: qn circa gnōne saniei magis e-
dolor qz facta sanie. (Si ex frigiditate) adest fe: s. lena-
(vzia alba). i. grossa in flegmate et subtilis in melanco-
lia. (Renes duri sunt) difficiles ad sanādū: qz sunt lon-
ge a vys me? et iterū qz mebra ignobilia superfluitates
alioz sunt recipiētia: vñ apa in eis cito gnātur nisi a p-
eis succurrat. (Si ex calore sit apa) incipit curam apatis
calidi. In hac passione magis vñ clysteri qz medicinz
qz de ppinquiori renes respicit. medicina vero resolu-
anteqz veniat ad renes. de hoc ergo a pncipio subueni-
dum est (a coruz). ois motus est eis h? (qz si de h. fr-
gidis). In hoc casu pueniēdus est de clysteri. Si ven-
ter nō fuerit multū solubilis: si coruz est plectorici fiat
florotomia sicut prius. ordinetur dicta cu lacte amigda-
leo: et cum decoctione fenugre. et cum eis que ponit ante
h fiat in pncipio apostematis vt mā auertatur: quom-
in statu maturatiuis: et postea dissolutionis a parte interio-
ri: et exteriori est vrendus et tade in declinatione conso-
lidatiuis. maturatio a parte interiori est oximelcus de
coctione liquir. iuiub. sebesten et ficus: et iterū vñ pol-
cu capillis veneris ab anteriori vero fiant emplastrā de
fenugre. se. lini et frondibus caulū multo melius est
de succo. frondes tamē caulū et folia ponit: vt sua solidi-
tate caliditate teneat et poros coarcent: et nihilomin? op-
lore succi operantur maturatōes. completa maturatiōe
dentur mundificatiua ab interiori: sicut radij lily. p-
ytopus liquoritia cocta in aqua mellis vel in sero vel in
aqua ordei: h tamē aliquādo sola sufficiunt. vbi sanies e-
paucā et subtilis: sanie mundificata sequatur consolidā-
tina que ponit viaticus: que etiā ponitur in capitulo de
ptisi cōia vlcernz mebrozū iteriorum. Demus ergo tro-
ciscos) supradictos in pmo dictos in causa ea. (cu lo-
cte asinino ebutyrato) ex parte casei consolidat ex par-
te feri mundificat et lauat (calefaciamus de foris) h est
maturatiūz bonum ab exteriori. (Si vulnus sit pes-
mu clysterizetur) h a ppinquiori respicit. vnde magis
me lauat et saniem mundificat. (Si sanies grossa) apu-
mūndificat et cetera que sequit (iumentū) h lauat et
solidat et abstracta vinctuositate (arsure) ad h multum
valet lac vaccinum cu sirupo viol. et oleo per interioza et
exteriora illinitum iterius. i. renibus (exterius) id est in

lumbis (nutrimenta cum amido) inter redit ad dietam confortatam: et est cois in vtracque causa (lenitate). i. cum puritate et lenitate (vinctuose). i. absente (pudore). i. fetore (acidum). i. acedula. h. renes confortat et solidat: et quod subtilis penetrativa est alia trahens secum porrecta nisi de his verbis in mala complexionem calida multum predest in ardore urinae: quia semper a calido quoquo modo est generata.

De vulneribus renum.

Cap.

XIII.

Aliquando humores calidi tacuti descendunt ad renes et inuiscantur in eis facientes vulnera ex acuminibus suis. Idem faciunt humores ad vesicam descendentes: medicina eorum est equalis et dieta similis: sed tamen discernenda sunt vulnera in renibus vel vesica nascentia: quia in renibus dolor sentitur in femoribus urina cum sanguine grossa est commixta: aliquando cum ea exeat minima frustula carnis et facile urina erit. In vulneribus de vesica sentitur dolor in pectine et pironcon: et angustia in urina. post horam urina residet in vase urinario: et in urina quasi squame et cortices sunt: et urina est mali odoris. Sic intelligitur de vulneribus in vijs urinae inter vesicam et penes: sicut de vulneribus illis que in renibus et vesica. **P**ortet festinanter medicemur vulnera in renibus. Quod si inuenerint non amplius poterunt curari. Renes enim sunt tenere substantie in quibus si sanies inuiscatur medicina non recipitur: quare medicinam incipere debemus de spongia aqua calida et oleo infuso: post fiat cathaplasma. R. rosas lentes myrtas pul. molendi in oleum ro. et similia. Bemus se. cucumeris bolus cum lacte asinino vniuersaliter omne lac habet passionem iuuat. Bemus se. melonis cucumeris citruli cucurb. citonij malue. Quodcumque horum inueneris dabis coctum cum iuvibus in prafano vel in lacte asinino. Betur et hoc composita medicina. R. se. lini dragaga. an. 3. lij. amidi. 3. vi. boli gummi arabi. an. 3. i. et p. fac trociscos. Alij trocisci de papauere valent ad caloris incensionem et vulnera in renibus vel vesica. R. se. papaueris lini cucumeris dragg. medulle tritici pondus equale: fac trociscos. Alij valent ad vulnera renum vel vesice. R. se. citruli cucumeris cucurb. melonis portul. amidi boli. an. 3. ij. lactuc. se. papaueris iusquamidi boli. an. 3. i. et p. dragaga. gummi arabi. spodiij myrte se. citonij malue. an. 3. i. et p. Au-triantrum cum amido amigdaleo prafano tri. ri. 3i: et similibus. **S**i in vesica sunt vulnera aqua mittamus et lac et mel et se. citruli cum albumi

ne oui et visco. se. citonij: psillum iuuat: similiter si in ergaliam cum oleo viol. et cum lacte mulieris vel asini vel albumine oui: epithima faciamus cum cera alba. et oleo ro. vel viol. dragaga. se. malue et assungia vulturis. Alio. R. cere albe: picis butyri: assungie anseris sicbe: pondus equale.

Et istud capitulum est de vlcibus renum et corrosione corporis: talia frequenter post aperta male curata fiunt: vel quia ex sanie corrosiva sine aperte. vel ex humoribus acutis colericis ad eos venientibus. **S**ignificatio autem talium vlcum est dolor cum granitate et micis sanguinis saniosi cum forti commixtione: quod ab vlcibus vesice erit sanguis et sanies non fortiter commixta: sed quasi separata. Item in sanie renum non est multus fetor: sicut in sanie vesice: et preterea dolor in vesica acutior est magis descendens ad inferiora: sicut circa pectinem et peritoneum. **I**n curatio vero vlcum renum et vesice. p. ordine tur dieta. de cibis digestibilis in pas. laudabilis sanguinis generati: ut sunt aues capeltes miores pisces aspartiles. de oleribus blitis attriti. lactuc. cucurb. et portul. vitella ouo puli galli. lac asininum: et egnum vel vaccinum vel ouinum. In cibis eorum misceant drag. gummi arabi. amidi: et cetera que solidant. loco aqua vel vini bibat lac. pira comedat vel citonia: et quicquid auellanas vel fisticos et grana pinee: sed fugiat vias pas. pp lac corrosiuum quod in eis latet fugiat o. saluum amari acutum: et acetosum. talia. n. augmen-tant vlcera: quanto minus poterit bibat ut necessitas min-gendi miores. fugiat coctum et oem motum: quod ois motus impedit vlcum curationem. In mordicatione autem fiat stomia de basilica si pericularia veniant suauiter soluant veteres medicinas dissolutiuas fugiat. In curatio vero vlcum mebroz inferiorum vomitum est multum iuuat. quia mundificat et euacuat humores et trahit ad se: quia ad superiora et fiat vomitum post cibum: precedere tamen vni melonis cum vino dulci ut suauiter fiat. Si autem adsit fortis dolor p. artedam ad doloris mitigationem si necesse sit empla de narcoticis facientes: ut est iusquamidi. al. ru. papauer. ru. et ni. m. dragore et pap. de opio. dolore mitigato ad sanie mundificationem: itedam cum aqua mellis. aqua ordeii in qua sit cocta radix liquir. prassiu yreos et farina ordeii: vel cum amido et sirupo viol. et capill. vene. et succu fenugre. et se. lini et fenugre. In sanie vero grossiori prodest decoctio se. lini. polipod. in aqua mellis. lactuca vero cum dragaga. et amido exhibita carne regenerat et mundificat. Sanie quod mundificata occupat si in solidatione ut amplius non veniat corrosio. ad quod valet terra sigillata cum acatia et cum succo barbe hyrcine siue quicquid neruie: valent et tria grana pini: vel accipiat se. melonem citruli. cucumeris et cucurb. et acaria et exhibeat. Item sanguis drac. terra sigillata se. meloni. castor. cucurb. succus tigr. grana pini amigda. papauer. al. iusquamidi. al. aristol. lon. in potu equit exhibeantur cum succo vire acerbe et amigda. dactili carnos. multum psunt sumpti per clysteria: itez per interiora accepti vel per exteriora cathaplasmati. affectio facit de ro. sic. letibus et melle et myrtill. oia autem que dant ad consolidationem ieiuno debent dari: vel etiam ad mundificationem fiat iunctio cum oleo de alcana et masticeleo: et cum oleo de citony cum admixtione storac. vel assungia anatis. **E**adem autem est cura in scabie renum. Sciendum autem quod si fistulentur renes difficillima erit cura ad quam necessaria est fortis exiccatio corporis: et prohibito corrosione: et sanguinis aquosi. exiccatio vero fortis fit cum assidua euacuatione corporis et abstinentia ciborum et potuum. (Aliquando acuti humores) per putrefactiones

De egritudinibus

vel ingrossatione (iustificatur). H videtur esse contrarius quoniam acutus nūq̃ viscosum est (dicamus ergo q̃ coartantur: sed tamē discernenda) ponit signa distinctionis et inter vlcera renium et vesice: que satis patent per B et per predicta. (mali enim odoris: q̃ calor est in vesica que debilis est: et non valens fumos corruptos subtiliare: unde sanies est grossior et vapor inde resoluitur grossior: sicut de vvis: hic enim vesice p̃pinque sunt cuius naturam retinet: et similiter intellige de vvis que sunt p̃pinque renibus nō amplius: q̃d est propter p̃tinuū fluxum vvine: et q̃ medicina in parua quantitate ad illam venit (spongia) ca. est et sic. in. 3. virtutem olei innat p̃netrare (cum oleo). s. cōi. B sedat dolorem et mūdificat. post fiat cathaplasma. anteq̃ B fiat necesse est sanies p̃fecte mūdificari: q̃d mani festat ṽrie mūdificatio: dolor se. sedatio (pul. molēdini). i. subtilissima farina que euolat et adheret parietibus: h. n. sua viscositate multum cōsolidat (omne lac) cōsulo vt butyrum extrahatur: vt dictū est. Item cōsulo anteq̃ B fiant q̃ precedat vniuersalis corporis purgatio. postea autem exhibeantur trocisci quos determinat auc. Michēe quid sit incertum est: q̃dam dicūt q̃ est radix endiue. Alij dicūt q̃ est keyalēs. Alij dicunt q̃ est vermis similis scorpion. melius credo q̃ sit herba a qua colligitur illa lanugo que vocatur bōbar: que viscositatem habet: unde consolidat mūdificat et exicat. (suthēe). i. suten q̃d est abioranum agreste de quo dicunt quidam q̃ sit endiua.

De mictu sanguinis.

Lap.

XV.

Sanguinis egressio cum vrina q̃tuor modis fit: vel de apertione vene epatis rupte: vel de apertione epatis soluz: vel de incisione venarum in renibus: vel de incisione venarum iter renes et vesicaz. C Si sanguis sine dolore erit intelliges q̃ de epate fit. si rubens fuerit et cito exierit et sine causa precedente intendas q̃ de renibus vene vesice sunt rupte: vel ex forti saltu vel ca su vel percussione: vel ex sanguinis multitudine et suo acumine cum erit purus et rubens: sicut diximus: sed venarum ora cum aperiantur non erit subito: maxime si parua sit earum apertio parua et subtilis erit: et vrina apparet quasi cum sanguine mixta. Aliquando sanguis egreditur lapidem in renibus habentibus: cum enim lapis transeat per vias inter renes et vesicam excoiat eas: unde sanguis emanat maxime si lapis sit asper: aliquando de venis grossis erit vesice: sed tamen antecedit signum vulneris in vesica. dolet enim vesica et sanguis quiescit. Aliquando exiunt frustra de vesice substantia. C Que cum medicari volueris videntum est si ex epate sit. incidendum est de basilica in manu dextra: demus subtilem dietam: precipiamus euzā labore canere et coytur: medicina dāda est in sanguinis fluxu ab epate iā dicta: si sit de venis in renibus incisis: vel de vvis inter renes et vesicam: vel de apertione ve-

ne: similiter de basilica vena est mimitudus: adiuvantibus tempore cōsuetudine et. p̃cipienda est quies. phibēda sunt exercitia motus et coytus. Regatur cibarijs et dicta quas diximus in sanguis fluxu ab epate: dandū sunt isti trocisci qui valent ad sanguinis micturam et saniei. R. citruli se. melōis cucumeris portul. spod. succi liquif. añ. 3. vi. se. lactuce et malue gūmi arab. ro. amidi dragagan. se. papaveris. añ. 3. iij. sicche. al. michēe ṽl edimic. se. cico. niozum et acide. añ. 3. ij. boli acarie. añ. 3. i. et f. cē. 3. ij. pulueriza tempera cum succo arnoglossi bibere. C Alij valēt similiter. R. medulle tritici balust. añ. 3. ij. aluminis. 3. ij. dragagan. se. cucumeris. añ. 3. r. fac pul. tempera cum aq̃ ro. C Antidotum valens ad sanguinis micturam et ad vulnera in renibus vel vesica. R. se. cucu. portul. cucur. añ. 3. r. papau. 3. xv. dragagan. boli gūmi se. malue. añ. 3. r. apij. cē. añ. 3. iij. pulueriza. et cum syrupo viol. tempera dans in modum uucis. C Trocisci. S. liquefaciunt sanguinem coagulatum de incisione venarum epatis et renium qui fluit in vesice spatium et vrine prohibet exitum: et ad sanguinem intra stomacum coagulatum qui descendit de fluxu sanguinis narium. R. abstrubij rad. māratri. se. apij. danci michēe sparagi melonis se. frondium rāni pondus equale: factroscicos dans bibere cum lacte asini et apozimare de radicibus vel cicere.

C Exitus sanguinis aliquando fit a sumā et per intestina et egestionem: et de tali exitu sanguinis expeditur se auc. superius in capitulo illo. fluxus sanguinis ab epate et. In hoc autem capitulo intendit de exitu sanguinis cum vrina: quoniam etiam ex eisdem causis procedere potest ex quibus puenit fluxus sang. cū egestionem: et in superius causis alijs: quas ibi ponit auc. nec differunt nisi loco: si cause sint ex parte sume tunc exit sang. cum egestionem. Si autē ex parte gibbi cū vrina. C In causis autē alijs quas h̃ determinat cōsiderādū sicut dicit Serap. vtrū sit ex aliqua egritudine pcedere. q̃d si est: signat aliqd esse in vvis vrine de herpete estio meno vel de cōsistitētiā q̃ materia putrefacta illuc expulsa vlcera locum et corrodit. Item fluxus sanguinis cum vrina: aut fit subito aut paulatim si subito et sine sanie significat corollationem et impetuosiū fluxum sanguinis propter rupturam: vel ne ex transuerso. Si autem fiat paulatim: vt aliquid p̃creat. signat magis apertionem: id est p̃m longā solutionem. exit autem sanguis aliquādo cum sanie p̃pter collectionem saniei in partibus inferioribus: vel superioribus: sed h̃ signat per fortes et debilem cōmixturem: erit cōmixtus saniei cum vrina: q̃ si a superioribus fortior erit cōmixtus: et si ab inferioribus debilior. Item exit sanguis et fluxus absq̃ vrina: tunc signatur q̃ vlcus sit p̃pinquum cannali virge: aut in ipsa virga: aut in ipsa vesica. Sed h̃ discernitur per locum dolentem et per modum dolendi. Et nota q̃ si est in vesica multum dolet: et si in parte con-

hosa minus. ¶ Sciendum q^d passiones in vesica difficili-
lioribus sūt curatiōis q^m i renib⁹: q^d est pp aquositate saliaz
acq^uitas cōtinue effluētē: et pp paucitatem carnis et san. In
renib⁹ vō nō est aquositas adeo acutata pp san. cōmixtio
nē: iterū q^d plus ē in eis de sanguie et carne. In pⁿ: ergo
huius pas. cōsiderādū est vtrū sit recens vel antiq^u. Si sit
recens fiat flōmia vt san. ad supiora trahat. Deinde re-
ctificet diēta fm subtilitatem in q^ulitate et q^uantitate: po-
stea sequatur cōsolidatiua dicta in pⁿdicto cap^o que sunt:
spod. bolus. ro. psidia. balauit. sandal. acatia et filia: ista cū
succo plātaginis vel syrupo ro. pficiantur: et fiat troscisci.
Si vero vetus sit passio silt fiat flōmia si corp^u est plecto-
ricum et alia pueniāt particularia: que si nō pueniāt: post
exhibeātur mūdificatiua et abstersiua: postea sequantur
cōsolidatiua: sicut est in ca^o pⁿdicto determinati. ¶ San.
egressio. per h^o distiguit h^o cap^u a pcedenti. iij. mōis. i.
a. iij. locis: vel ex. iij. generib⁹ soloniū (de aprione epa-
tis). i. de solone continuitatis in venis ipsius fm lōguz:
et talis exitus nō est multum: vel de suis venis ruptis vt
de solutiōe pⁿuitatis ex transuerso. h^o notādū q^d vter-
q^u illorū exitus pōt fieri ex causa extrinseca vel intrin-
seca: (sicut exitus sequētes san.) (vel de incisioe vene.)
h^o sumit large incisioē p rupturā: vel apⁿione venarum
in renib⁹: eisdē. n. modis pōt exire sanguis a renib⁹: sicut
ab epate: (vel de ruptura venarū) illud eodē mō pōt ex-
poni sicut pⁿdicta. Inter renes. n. et vesicaz longū est spa-
tius: et plures vene (si sanguis siue) h^o accidit q^d epaⁿ nul-
lius est sensus: vel pauci. (Si rubens). i. cū dolore per h^o
discernit fluxus a renib⁹ vel ab epate. Sed q^d dicit auc.
cito: per h^o notat vie breuitatē: et ppter angustia loci non
pōt diu pⁿinci qⁿ exeat: et ideo cito dicit (ex forti saltu.)
cā pⁿitiua idē in epate pōt opari. Sed frequētius circa
renes ppter fortē motū lacertoz qui oriunt a cauda: et p
renes trāsēunt ad organa moris (ex multitudie sangui-
nis). h^o eadē cā circa epaⁿ pōt frequētius cōtingere sicut
pⁿma: sed frequētius circa renes (Si venaz oza). h^o po-
nit fluxus sanguinis paulatim ex parua solone cōtinuita-
tis in lōgum: q^d locus angustior est: parus et subtilis san-
guine emittit: aliqui lapidem: h^o magis cōtingit ex corro-
sione venarum: lapis. n. generatus in renib⁹ sepe ad vesicā
eaz trāsēns loca vlcera et corrodit: vñ sanguis emanat:
(aliquādo aut vesicē) h^o tāgit exitum sanguis cū sanie q^d
exit ab vlcere corosiuo. Sz tñ aīcedit vñlus suple
cuius signū pⁿessit p puri sanguinis effusionem (aliqui h^o
pⁿtingit) q^d vlcus pfundat in his duob⁹ casibus sanguis
exit semp saniosus (q^d cū medicari tē). curatio pⁿ p pⁿ-
dicta: et per ea q^d determinat auc. sanguine trahēdo ad su-
periora: replonē diminuēdo: dietā rectificādo. cōsolidā-
tiua pⁿuitatis solonis administrādo. In sanguie. n. fa-
nioso eadē sūt faciēda: et isup locū saniosus mūdificādo.
lauādo abstergēdo p aquā mell ozdei. vñ aq^u in qb⁹ exter-
sine herbe: vt yfop^u: pⁿassū sint d^o coctē et tūc deide seq^u
pⁿolidatio: pⁿolidatio vō pōt fieri pⁿteriora vñ exteriora:
ra: sūt pⁿdicta: et ē pⁿ injectiōes clisterioz: vt sūt micete.
athanasia. dyacitonion distēperēt cū succo plātagis: vñ
lanceolate ducto sup lapidē marinoz cū lapide ema-
thitis: vñ cū vino: istd idē valz in fluxu vētris: et valent in
fluxu mēstruoz: injecta pⁿessariū p exteriora vñ succur-
ri pⁿ vt p balnea pⁿstrictiua inuēctōes et c^omplō: talia. n. va-
lēt i oib⁹ fluxib⁹ vētris: micetē. i. herbe bōbacis i cui⁹ fo-
licul crescit bōbax. Troscisci. Sal. isti liq^u faciūt sāguē: et
valēt ad san. coagulati i q^ulibz pre corp^u: qⁿ i qⁿ q^d dis-
soluūt et subtiliāt et exēnt: et sic locuz extinguit: vñ ēt h^oit
paucē pⁿolidatiōis micetē pⁿ pⁿolidatiōis micetē et ramni.
¶ De lapide in renibus et in vesica. Lap. XVI.

Eneratur lapis in renibus vel vesica duob⁹ modis vt si coquatur hūo-
res grossi et viscosi ex calore igneo in
renib⁹ in calore extra nām exstribus
vel si in renib⁹ nascant vulnera. vñ sanies effi-
ciat: neq^u purget: sz remanēs in renib⁹ coagu-
latur: lapisq^u efficiat. ¶ Plurimū inuenib⁹ la-
pides nascuntur in renib⁹: pueris in vesica: cui⁹
collū in eis strictus est: pⁿhibens māz exire: vñ
lapis pⁿcreat: et itē vesica corū calidior ē. Alia-
ior cā lapidū in pueris est grossities vñ nāl-
ter grosse et ex grossitie viscosē: q^d calor corū
nālīs bñ digerit et excoquit. Res autē viscosa
coagulat magis et cōglutināt. In mulieribus
vero raro nascit: q^d mā vñde lapis pⁿcreat non
adunat multis ex causis in mulierib⁹: q^d collū
vesicē eaz curtus est et foramina sunt larga et
nō multuz tortuosa sunt: et minus bibūt aquā
q^m pueri: lapis. n. maxie nascit: q^d aqua diuersa
et turbida bibūt: ex qua humores grossi et visco-
si ad cōcreandū lapidē coadunant. ¶ Quē h^o
accidētia inseparabilia sequent. i. febris et angu-
stia vrine: dolor pⁿimus: si in renibus et in an-
chis qⁿ pⁿitura acis itolerabilis sentit: cui⁹
certa signo in vrina ipsius lapidis visio. Si in
vesica sit sentit dolor in pectine: pⁿurigo i vir-
garia vt puer eaz scalpe cogat et tenere in ma-
nib⁹ q^d facere dolorē cogit: et semp virga cri-
gitur. ¶ Si lapidē medicamur: aut in vesica:
aut in renib⁹ sit pⁿquiramus: et an corpora ac-
tis habūdēt hūioribus: q^d pⁿimū sunt purgā-
di: et postea infirmo balnea assidue faciēda: oī
die bis vel ter: egrediētib⁹ a balneo apozima
de aniso vel apio: vel scariola demus: et d^o la-
pide qⁿ intra spōgiaz est. Rufus etiā dicit lapi-
des qⁿ intra spōgia inuenit puluerizari debere.
et cū vino dari vel cū aq^u qui lapidē frangit. Be-
mus etiā pⁿassū cum vino: vel apozimare de
rāno: et calamētū cū capis radic. q^d cūq^u horū
inueniat cum vino vel aq^u detur: dent et oīia
diuretica: sicut acorū. spica. calamus aro. apij
se. petrosil. cassie. xilobal. carpobal. calamit-
tuz. ciperū. assarū et similia cōposita vel sim-
plicia cū succo feniculi apij. vel apozimate ci-
ceris nigri scorpionis combusti. 3. i. et. f. cum
vino prodest. ¶ Antidotū Sal. ad idē valz.
R. danci. carpobal. spice assari. petrosil. anisi.
cē. cinamomi cassie amomi. cūmini. pōdus cō-
le. fac pul. adde mell q^d sufficit: abstineat se a
grossis cibarijs: saturitate et multa comestio-
ne: assuefaciat post cenaz vomere et corp^u mū-
dificare: et cū syrupo de absinthio: oīa cōsue-

De egritudinibus

scat diuretica: vini nō bibat nisi subtile: saporatus, ⁊ claz: tyriacaz maiorē raro demus: cōfuescat temperata exercitia: neq; ea negligat.

CSi dolor permaneat neq; cesset calefacia-
mus cū aqua ca. ⁊ vino ybi coquant camomil-
la. ruta. pultes faciamus cūz farina ⁊ vino co-
ctas: ⁊ ponantur super ancas ⁊ dorsus ⁊ pe-
ctinē: clistere faciamus de malua. camomilla
furfure. fenugre. oleo violi. camomileo ⁊ lini
libus. Sedeat in aqua ca. sulphurea. **C**Si in
vesica sit lapis: sicut ⁊ de renib⁹ dñz medicari:
q; si adeo sit magnus vt vina exire phibearē
stinemus lapides illuz de loco illo remouere:
nec sanabūtur nisi cyrurgica incisione: ⁊ lapi-
dis eiectiōe: sicut Sal. in lib. megaregni ait. la-
pis auferre de via cūz enea argalia siue argē-
tea satage que mittat per virgas ad auferēduz
de loco suo petra. Si in ore sit vesice oportet
infirmuz supinuz iacere: ⁊ pedes sursum eri-
gere: ⁊ illos huc illucq; mouere: vñ lapis de
ore vesice remoueatnr.

¶ Vesica ⁊ renes cōlicant in lapidis gnatione: nō autem in istis foliis: sꝫ in pulmone ⁊ in q̄libz corpis concantitate generat lapis: sicut dicit Gal. in interioribz: qꝫ fatetur se aliquē vidisse a pulmone lapidez ecyctētes: vñ excreantē. ¶ Generat aut lapis ex duobꝫ. s. ex mā patiētē: ⁊ cā agēte cooperante dispōne loci: mā aut est viscosa filis: vel flā: ti vel sanguini. saniosa grossa vel viscosa flatia inhe vel sanguis saniosus: qđ est raro sꝫ Aut. angustia meatuū ad b opat. Causa it agēs ē caliditas cressa ab equitate: mā vero talia. i. grossa viscosa ex cibis gñat: vt piscis: caseus: carnes veterē aialius aues fluuiales: caro vaccina ⁊ capā in omni etate: pisces grossi ⁊ veteres: fritture ⁊ assaturē ⁊ panis azimuz repleo supflua: motus inordinatus post repleōē: pira coctana potus aquaz turbidaz pisa: fabe: ⁊ similia. Itēz iuuat ad p̄creationē lapid. debilitas virtutū expulsiue in renibꝫ ⁊ fortitudo retēre rētmēdo supfluitates cū aquositate: expulsiua. n. a forti caliditate debilitat: vñ retentiua ⁊ fortitudo iste eedez cāe pueniūt i vesica. Differūt tñ lapides renū ⁊ vesicę: qꝫ lapis renū est lenior ⁊ minor: ⁊ ad rubedinē vel citrinitatez declinās. In vesica vero maior ⁊ molestior: ⁊ ad albedinē: vel citrinitatez declinās: vtrobiz aut p diuretica est frāgēdū. ¶ Sciēdū aut qꝫ in renibꝫ frequētior generat lap. apud pingues apud extenuatos vō frequētius in vesica: ⁊ b ē pp largitate viāz. Itē in senibꝫ frequētius in renibꝫ. In pueris vero frequētius i vesica: ⁊ b iō qꝫ in pueris ⁊ extenuatis virtus expulsiua ē fortior: ⁊ subtiliores sūt supfluitates: vñ fluunt a renibꝫ ad vesicā q̄tum possunt. In pinguibꝫ vō maior ē grossities ⁊ viscositas ⁊ maior meatuū angustia. vñ magis debilitat expulsiua. Itē in pueris fortē ap petitus: ⁊ sup repleōē mor: cā sunt lapides: multis super fluitatibꝫ a foris motu ad vesicā defēdētibꝫ. In senibus vero maior cā ē lapidis idigō: quoz aut vñne sūt grosse turbide: ⁊ plimuz de hiozibꝫ grossis ⁊ viscosis retinent: vñ dignius est vt lapis in eis generet. Itē pueri ventres hñt cōstipatos ⁊ stōs calidos: ideo digniores sūt i lapidis gnōne: ꝑcipue si sit caliditas epatica q̄ velociter attrahit ab istis in tota succositatē cū q̄ multuz penetrat de supfluo. qđ tādē ad renes veniēs lapidē creat: tales. n. i.

ueniunt nāliter cōspicari:qz nībil īn īteſtīnis remanere
humido:qđ nō ab epore trahat:qz aut hīc vīas arenofas
raro collīgūt lapides:qz apđ tales nō eſt mō coartata:
ſi contingat lapis durior ceteris gnatur. In talib' vīx
ſcīpēt cōmīctīōnez:z tūc ceſſat total' eſſuſio harenaz:z
vīna ſit clara tenuis z ſubril'. ¶ De lapidib' hītib' ſunt
qdaz qz p peryodos affligitur:qz īn eis hī pyodos gene
rat:z hī pyodos mīgīt:z cū eſt gnātus paritū vt īn co
lica doloze: tādeſ vō exīt cū vīna z dolor ſedat: tales n.
pyodicāt p̄z annos: alīqī p̄z qđras annū: ſic tardi: vīx
tūis hī dīſpōnē cāruſ. ¶ Signa aut dīſtīctīa īter lapi
des renū z veſice ſunt fatīs manīfeſta: qm̄ vbi dolor ī
mozib' aſſīdūitas qđ doloris z īngertudo z nulla trāglūras
lapidib' ſignat ī renib':z pūctio z mōrdicatio a pre poſte
riori ad modū aculei dū mouet z ambulat magīs affligi
tur. Itē ſi vīna ſit a pñ: groſſa: z poſtea ſeqūt renūis ve
hemeter. Itē qđto vīna clarior tāto ſignat lapidē ī reni
bus magīs pfirmatū. Itē repletio cibi z p̄cipue dū dīſce
dit ad īteſtīna: z trāſitus p ea plus pfortat doloze ī reni
bus:z expulſis ſupfluitatib' dolor renū: alīqī ſedat. In
lapide aut veſice talia nō appent: ſz ē dolor maior ī p̄ce
cūz puritū virge: ad tps totaſ retinet vīna. ¶ Cura
tīōes at lapid. renū z veſice: qđ ſit cōes renib' z veſice
qđā appropata vni: qđā alteri: cōes at curatīōes vtrūſqz
ſūt īſuſīōes z remollitīōes vī fiat vīa: dilatatio, cibi z
potus rectīficatio. reptonis dīminutīō: ſupfluitatū ab īn
feriorib' eīū. de p̄p̄y vō īferius dīcēt. Inſuſio vō z re
mollitio p̄tū īferioz ſiāt p euapo^{ne} z emboccatīōes aſ
rūz decoctīōis malue: bīſmalue: līgue quīs: bozagīs: z
mīlīū. Inſūctīōes ſiāt cū oleis: vī ē cōe: vel vīol: vī ſīſami
nū emplm̄ fiat ſupā pectīne: ſup ſpīna doſi: cū aſſīgia
dragag. gūmī arab. cera. balneū ſiāt. z encatīſma. ī luxa
locū emplatīo cū herbīs remollitūis ī aq̄ dulci decoctū
¶ Vñ dīc' Serapio. nō p̄ſumam' lapidē exēbere nec: mūdā
ficiatū p̄pinare: vī p̄uocatīa vīna: vī lapid' frangētiā
nīſi p̄līllīnam' z mūdīficem' coꝝp' cū p̄dictis aliqñ ei'
vīrtus diſſoluet p̄re doloze z dīſciet enacuando vī expe
bēdo. Tibi at rectīficario: z dīetā ſubſtituere ī q̄litate z q̄
titate: z exhibere ſrīa cibīs lapidē gnātū. r̄ptonis vō
dīminutīo ſiāt p dīſſertia diſſolutīa z attractīa. poſtea
p medicīnas leuit̄ enacuatiuas: z vīne. p̄uocatiuas: z
adſit fortīs dolor ne vīrtus diſſoluat. ſiāt emplm̄ d' p̄p̄y
uere z iuſgamo mād̄ragora z modico opio z ſuperpona
mus. Uomīt' at p̄deſt multus z paſſīōes īferioz p̄tū
ſicut clīſtere valz ī paſſīōib' ſupioz: qz īnāe adducenr
ad p̄tes oppoſitas: exercitū moderatū prodeſt: qz mātē
rīa coartata deſcēdēt z labitur aliqñ. ¶ Quidā antiqui
rūz lapidē renū: ſicut lapidē veſice p īncīſīōē docuerūt
curare: ſz h' aſſerit Auic. contra ratiōez eē: quonīas val
de tīmoſum eſt īn lapide veſice. Et p̄cipue īn īuueni
bus īn quibus eſt ſanguis ebulliēſ: z aliquādo egredī
vſqz ad ſīncopīz: vel ad mozteīn: vel ad apoſtema calidū
puertitur: vnde dolor ītolerabilis. In puerīs vero mī
nus periculofum vſqz ad annos. xx. īn quīs mēbroſū
mollitīs citius zgūtinaſ: nec ī ſenectute tātū dolor
rez patiūnt. ppter raritatez partū. ¶ Melius tñ eſt vī
ad frāgendū lapidē venīamus: ad quā qđdam ſunt cōp̄
renib' z veſice: qđam alterūz reſpīcūt. In tūz ergo cōp̄
buſtūz z puluerizatū valere dīcīt: valz etiā cōp̄a groſ
ſos humores ī renibus cum vīno al. tepido. z īn veſica.
ſimīlī cētūz grana piperis exhibita. Sīlī lapis quī mīn
gī valz. Dīcīt. n. Auic. qz ſi accīpīant. lxx. grana piperis
z optime trant: ſiāt ex eis troſcīſi. vī. cū melle: z omī
die detur vnus troſcīſus ī potū mirabīlī liquefactū
pīdē: z deſcēdīt. lz vīdēt cōtra nām: qđ Serap. z Auic.

prohibet mās vepemēter calidas in curatōe lapidis. qz
subtile psumere: et residuus ingrossare. Itē pellis lepo-
ris decolat et cōbusti in olla multū valz. Itē lūbrici ter-
restres desiccati multū valēt. Itē vitruū cōbustus forti-
ter tritū idē facit. Itē san. bircinus desiccatur: et ille bircus
est melior qui decolat: quādo vna incipit colari. Lape. n.
ollaz nouam et fortiter eaz abluē: vt terrestres abluat:
vel ollam lapideam et decola bircū. iij. annoz sup ollaz
illā: et dimitte p̄mū sanguinē fluere. et vltimū: mediū au-
tem collige et dimitte coagulari: deinde incide ip̄s in pua
frustra. facqz inde trocisc. quos ponas sup rete vt melius
exsiccat sup̄a et infra: et pone sub diuo ad solem: postea
exsiccat referua: et cū eis vt volueris da coclear vnum
cuz aceto et pauco vino in hora in qua erit minor dolor:
aut cū aqua apy siluestris: et videbis rez mirabilē. Et pel-
lis etiā erit cū spinis suis multū valz. Itē puluis testaz
ouorum a pull euacuatoz sume prodest. Aus que vo-
catu calidos. al. crucalidos q̄ semp garrit et mouet cau-
daz et viriditatez habz in pēnis mediū inter citrinū et vi-
rides. Itēz finus galli et colūbi cum aqua decoctionis ci-
ceris ni. multuz prodest. Itēz computrescat scorpion in
oleo cōi: vel ex eo fiat inunctio circa pectinē in lapide ve-
sicā: vel sup̄a spinā in lapide renū: valz etiā inunctio ista
in moru scorpionis. Itud est forte medicamē: qd se testa-
tur Aui. expam. B. cineris vitis. cineris caul. nabati. i.
oriental. i. illius in quo poma aliqui reperiunt. pulueris
leporis: et cinerū scorpionis: cineris teste oui a q̄ pullus no-
uiter ē egressus: lapid. spōgic. lapidis iduci. vt iudasci san-
guis birci exsiccati et tritū. nuē. acori. anisi petro. danci.
pulegi. gūmi arabi. se. altee. ana. tātidē. oficiat cū melle
et fiat elariuz: dosis eius est vsqz ad duos aurcos: et def cū
aqua tribuloz decocto: eaz ciceribus nigris: B extra-
bit ab omni loco. ¶ Notādus aut q̄ lapis iudascis re-
nibus appropriat. Cūis autēz scorpionis respicit p̄prie
vesicaz: sedario renēs. Silt ruta et apy siluestre magis
respiciūt vesicā q̄ renēs: et semē canabi et rad. lauri silr.
¶ Generat lapis B pat. est cōis renū et vesice: ideo nō
ex eis agit cōiter. (humores grossi). i. melacolicū (visco-
si). i. flegmaticū (vnde sanies) B raro accidit: sicut dicit
Aui. q̄ de sanie lapis generet (Iuuenibus) B expositio
supius p̄z (vesica quoz). i. iuuenū calidior est caliditate
cōsumptiua et dissolutiua: vñ mā ad lapidem raro in eis
colligit: vel aliter (vesica quoz). i. pueroz (calidior ē)
caliditate grossa vaporosa coagulabili et in lapidē conso-
lidatiua (grossities est vīne) qz ex multitudie humoz
cuz vīna cōcurrētuz (calor eozum nālis). B calor apud
Bal. et Hyp. appellat subm māle calidum et humidū hu-
miditate aerea. In medio caloris nō naturalis: nō enī ē
inrētio abstracta (et minus bibūt) qz minus mouent: vñ
minus calefiunt (que accitā) B sunt signa cōia lapidis
quādo est cōfirmatus: tūc. n. corrodit: et adheret meatibz
vīne solonez faciēs cōtinuitatis: vnde dolor et estuatio
est ex impetuoso motu spūuz ppter dolorem (Si in re-
nibz) B coartat et ponit signa distinctiua lapidū renū cum
quibus adest dormitatio pedis suppositi patiēti reni: (et
infrigidatio). qz trāsitū spūs ipedit ppter colligatiā.
(Si in vesica) B ponit signa spālia vesice (scalpe) B ac-
cidētia fiūt ex humis resoluti ex dolore: et ex p̄tibz exteri-
retētis. ¶ Si lapid. curare B determinat curā in p̄n. dā.
di cū syrupo diuī. mediocris calitatis. Res. n. excellētis
calitatis i talibz dari nō debent: qz p talia fit mediocris
dissolutio: ita qdā digō. et postea sequat me^{na} hūoz iuēni-
ens vt bñdicta i cā flatica. yeraf. i cā melica: et catarictuz
in aduētōe. Elaria vō et an me^{na} et post possunt dari. Ele-
ctuariū ducis iustitū phylogantropos dentur B lapid. vel

cōmixtio hoz (balnea et.) facta vli euacuatiōe tūc exte-
rioribz ē iustitū: vt sūt bal. fricatiōes. stuphe inuctiōes:
ca. n. q̄ dant B lapid. i balneo plus p̄fuit: qz fit maior aper-
tio poroz: et dissolutio et euaporatio: tūc. n. dicimus q̄ se-
quant valde p̄funt (nuchee) B ponatur: qz ca. ē et sic. licz
suba nō sit subtilis q̄ sua grossitie abstergit q̄ alia dissol-
uūt: et p̄te rea subtiliū refrenat acūm (tyriaca magna). B
opiata semel i. x. dieb⁹ exhibeat. et suffic. (exercitia) vt
lapis lubricus descēdat (in aq̄ furfuris) B oīa fiant post
corpis mūdificatiōem (cū enea) plus valz aurea: aurea
enī argalia suauiter efficit et magis p̄seruat i cācro. (Si
in ore sit) vñ totat vīna denegatur sepe et p̄p h a collo
ad spaciositatem vesice conueniendo lap expellatur.

De passione dyabetica. Lape. XVIII.

Rationem dyabeticaz habent renes
ex defectu contentiue virtutis: vnde
semp sitiunt infirmi: neqz aqua pos-
sunt saturari: quā et quātā bibunt. si-
militer eam mingūt: sicut videmus in canino
appetitū: q̄qd. n. comeditur cuz ferre neque-
at mouet natura et eijcit foras: similr cum cō-
tentiua in renibus deficiat nō potest retineri:
quaz hz aquosa humiditas: necesse ē ergo ad
vesicam effluat. Renes enī cum humiditate
exinanīūtur et mouētur: et aquosa humiditas
de venis sibi attrahitur: sanguis in venis de-
siccat: humiditas ab epate cū appetitina tra-
bitur hūte: et epar similr fugit a stomaco: sic-
qz pars a parte sibi sumit donec perueniat ad
os stomachi vbi inde generat sitis: cum aquam
biberit vene exeuntes epar a stomaco sibi eaz
appetit: et sic vicina a vicinis quousqz perue-
nerit ad renes: qui ex calore sui cito trahit sibi
et ex defectione sue cōtentiue expellunt eaz ad
vesicam: et inde exiit cū vīna: vnde fit vt aqua
nequeat satiari: neqz cesset sitis. ¶ Sed si ad
medicandū hanc passionē non festinetur: in-
firmus nimis maceratur et corpore cōsumit:
et venter constipat: cito piclatur: oz ergo da-
re rez frigidaz et stipticaz renes confortantem
et calores extinguēt: sicut ptisanuz cum sa-
pamirtina: vel sapacitoniozū: et cum p̄silio
loto in aqua frigida: et oleo ro. cuz oxifenicia:
demus trocisc. refrigeratiuos d sandal. d spo-
dio. de cāphora. de ro. cū syrupo frigido et sti-
ptico. Nutriamus cuz frigida dicta: sicut por-
tul. ordeo. mēspil. carne cōnlia piris. Studea-
mus vt sudet: ponamus cathaplasma super
renes de solatro: frōde vitis: oleo ro. et simili-
bus: vel laminam plumbeam minutissime p-
foratam superponamus.

¶ Die iteruz alias passiones renum ponit. que tria habz
nomina apud Serapionē. dicitur enī dyatos. i. sitire fa-
ciēs: picitur dyabetez qd interpretatur penetratio. dicitur
samida. i. perforatio hoc autēz prouenit ex debili ta-
te virtutis retentiue in renibus. est enī virtus attracti-

De egritudinibus

ua: attrahit humiditates a toto corpore ad ipsos renes: aggrauatur retentiva ex multitudine eius: qd attrahit: nō figitur ergo: sed succūbit ppter pondus attractor: vnde v incit super illas expulsiva: et expellit ad vesicas a renibus totus illud: vñ renes exsiccat et ex siccitate renus calor magis intēditur: calor enī renus magis efficiēs ē. mala cōplexio renus: aut est absq materia: aut est cū materia que retētiā debilitat et attractiāz cōfortat pñmo loco: et inde expulsive fortitudo sequitur: vnde humiditates corporis liquefiūt: de autē passiones lubricitatis intestinoz cōparantur in velocitate euacuatiōis: et desiderij intensiōe: qz caninus appetitus dicitur: sicut enī cibi accepti velociter egrediūtur per intestina retētiā et digestiua supatis: sic est h: qz qd aliūde bibitur audī? attrahitur: et attractū euacuatur: neqz h neqz ibi accepta imutatur: oīa est tamē in h qz caninus appetitus est ex passione vētris et totius corporis: dyaberes vero ex sola renū passione. Itē appetitus caninus attrahit cibos tātūz: sed dyaberes nō desiderat nisi potūz. Itē in canino appetitū adest lubricitas intestinoz: hic autē est lubricitas vesice per vīnā. Cuz ergo h passio fiat ex mala cōplexione renus solliciti simus in illius male cōplexionis cōtrarietate in frigidādo renes et pfortādo eos. pñmus ergo cōsiliū est vt dicit Serapion qz demus eis potū: demus plus solita quātitate: et vt nō dimittamus eos sitire. et demus ex cibis illis q difficile est vt subtilientur a caliditate et calefiāt et cōburant: epar enī et stomachus in hoc casu calida sunt: qdaz caliditate acuta et sicca vehemēter: et ppter h cibi grossi dentur: vt remaneāt in stomacho vt est cādārus ex tritico et farina ordeī satis spīsa potul. meloñ. cucurbi. citrul. bibāt aut aquam cucurbitināz in furno decoctāz cum succo maligna. et citonioz: cuz aqua ordeī vel macianoz: vel succūz agreste cuz aqua coctūz. Itē serū caprinū vel vaccinū vel asininūz aqua coctūz: citrulloz in qua resoluātur troscisci. de acatīa. ro. balaust. dragagā. gūmi arab. cuz mucillag. psily. et cum aqua frigida dentur. C Si autē sit dyaberes ex mācolerica vel sanguinea adusta circa renes fiat vniuersalis purgatio. balneū. stupē. flōmē. vt sic vapores calidi euacuētur et expirēt: et acutūz calorū interius repmā. deinde fiat exterius localia sup renes. s. frigida epithimata inunctiōes: emplastratiōes: lamina plūbea minutiz pforata deferat supra renes: qd ad pñtētiā valz. Itē exhibeat zucca. vel p se vel cuz admixtiōe dyapui. sequente syrupo mirtino vel ros. dyabeticus supra culcitraz nō iaceat de pluma: neqz supinus: sed supra latera vel pñus. Si inungatur bombax in succo acedule et acetō: vel in succo solatri et lactuē. multum prodest: vel teratur cāphora cum aqua ro. distempere: et superponatur: littera plana est.

C De distillatōe vīne: siue guttatiz emissiōe. La. XIX.

Passio vesice in expellendā vīna ante q multa coadunetur quātitas appellatur guttata vīna: qd duob? fit modis: vel qz vesica qualitatem vīne nō potuit pati: que acuta et pungitiua: vel qz defecta sit vt grauetur ante q vīna coadunetur: s. que ex acumine qualitatis contingit vīne: subsequit ardor nimius: punctura vesice qd duobus modis fit: vel de passione renū. vel fincrisim in quā natura expellit materiāz morbi: vnde morbus fuerat et trāsit per renes et vesicam.

cam. C Quez morbi medicari perquiramus si ex acumine sit qualitaris: et demus frigida: sicut psilium cum oleo ros. et aqua frigida: vel dragagā. et se. cucumeris. añ. 3. i. cum oleo ro. et aqua frigida: vel spo. 3. i. et f. cum aqua frigida. et syrupo ro. In virgāz mittamus oleū ro. cum lacte mulieris: similr energaliāz cum oleo ro. et albugine oui. Confectio valz ad calorem vesice et ardorem vīne atq guttatōe. R. dragagan. potul. se. cucumeris. meloñ. lactuce: cucurb. añ. 3. iij. fac pul. cum oleo ro. fricans. dans. 3. ij. vel. iij. cuz syrupo ro. Ituria mus cum cucurb. potul. lactuē. psilano. et similibus. C Si vīne guttatō ex deflectione sit vesice: vel ex cōplexione humiditate: demus tyriacam maiorē athanasiaz. dyaroma. et silia. epithimā superponamus pectini. R. oleū nardini: castoroleo et silia. Absceamus cuz pñdys suis aromaticas spēs: vinum bibant forte et odoriferū. C Antidotū valēs ad lubricitatem vīnam. R. gallic. gariof. cubebe. asari. mastichuris galage. añ. 3. ij. cinamomi. cassie. ciperi. ro. cardamomi maioris et minoris: pipis lon. 33. spice. cordumēt. pigre. pondus equale. tēpera cum succo citonioz: et da. 3. ij. vel. iij. C Aliud similr. R. mirabol. indo. 3. r. bellie. papaueris al. emblici. añ. 3. r. cipi. sanine. ros. succi ypoquisti. opij. thuris masculi. bdellij. añ. 3. v. fac pul. accipe ferrū iudaicum et calefac. qd i aqua extinguas in qua fac coquere localaracta vsq ad consumptionē: deinde colocoquens vsq ad mell spissitudinē: et cuz ipso tempera spēs dans. 3. v. cum aqua vbi infusus fuerit illud ferrū. C Aliud. R. interioris corticē yecoris galline. thuris. ciperi. balaust. glādul. añ. 3. v. nuc. 3. iij. pulueriza. et cū oleo ro. frica. et da bibere.

C Per ordinem aggredif aut. passiones vesice que sunt valde multe: que aut valde paucas tangit: vt frequētiū cōcurrentes: licz p eas sufficiens cognitio non possit hē. C Patitur g vesica ex malitia pñonis cuiuslibz cū mō vel sine mō. patif ē morbos cōdes: sicut vlcera et corozioes et vulnera: solonez cōtinuitatis fm oēm diuisione. Inueniūtur et in ea egritudines officiales fm qritatē in magnitudine: vel paucitate: in forma: qz cū debeat ēē i forma: aliqñ nimis ē rotūda et in situ: qz cū debeat ēē i finē do vsus spinā: aliqñ nimis exposita ē vsus pectinē: ex cuius pñsiōe mēbra nobilia patiunt frequēter sicut cerebri: qd vesice cōicat pp colligatiā neruoz. Itē in vesice accidit apata dolorosa: et lapides et opiliones de proprio hūore et lapides: vel per cōpassiōe: quādo apostemant mēbra vicina: vel qñ coartat vesica in colica: vel in ylia: ca passione et a causis pñitiuis sic a casu: a percussione aduenit vesice nocumentum sepins. C Vesice autēz creatio fuit: vt per cū humoz aquositas recipetur et recepta exterius reduceretur: in h ergo operatio impeditur per

quāz p̄dictaz passionū: quas passiones omnes licz via-
ticus non determinet: huius tñ operatiōis duo nocumē-
ta ponuntur: nocumētūz primū est inuolūtaria vrine emis-
sio. Scdm̄ est inuolūtaria vrine retentio. Inuolūta-
ria vrine emissio est duplex: qz quandoqz vrina emitti-
tur in maiori quantitate q̄z nā possit tolerare: qñ. s. hu-
miditas corpis egredit̄ cū vrina: vñ corpus desiccatur: vt i
dyabete: et de hac sp̄e inuolūtaria motus vrine p̄cessit ca-
pitulū illud: (passionem dyabete) alia sp̄s inuolūtarie
emissionis vrine: qz mensuram nō excedit: neqz corpus
sumit: sed vrina inordinate egredit̄: et de h̄ ponunt̄ duo
capla. vnū est: quādo p̄ter volūtatem vrina exit paulatiz
et guttatiz: qz nō potest retineri sine multa difficultate: l3
pariens laborē et intēdat eā retinere: et de h̄ est caplm̄ il-
lud (passio vesice et c.) cuius d3 esse talis titulus. h̄ capl3
est de distillatiōe vrine: siue inuolūtaria emissione et gut-
tatiz. Scdm̄ aut̄ motus inordinati exitus vrine est i doz/
miētibus: qñ vrina egredit̄ p̄pter mollitiē vesice patie-
te nō intendente ipsam retinere: qz si itēderet retineret:
et de h̄ caplm̄ illud: (q̄daz ignorāter) et titulus est. ca-
pitulū de dyamne: siue de dimissione vrine. De retēti-
one aut̄ vrine in toto vel in parte: sequitur caplm̄ (h̄ vrina
impedit̄) in q̄ agit de dysuria. suria. stranguria: in quaz
qualibz vrine exit̄ impedit̄. ¶ Agens ḡ de inuolūtaria
emissioe vrine dicit q̄ duob3 modis fit: aut ex pte vrine:
qz nimis est acuta in se. aut ex pte mēbz qd̄ deficit in re-
tinēdo. p̄m3 mēbz qd̄ est ex pte acuminis vrine subdi-
uidit in tria mēbz: p̄m3 est qz vrina in se est acuta: (vñ
de passione renū) vbi. s. recipit aliqd̄ acumē: qd̄ prius nō
habebat (aut fm̄ crism̄) qñ. s. acutaz coleraz nā expellit̄
per vrinas. ¶ Causa aut̄ cognita ordinemur curam. Si
egritudo fit ex acumine vrine euacuet̄ humor colericus
postea rectificet̄ diēta per frigidū et hu. ponatur frigida
sup̄ pectinē: balneentur i aqua dulci: ponant̄ v̄eto sup̄
spatulas que multū cole reprimit̄ ardorē. Si aut̄ fit f3
eniz nā bene inchoat. S3 multitudie m̄ae aggrauata fi-
ne3 debitu operi nō imponit. Si aut̄ sit ex defectiōe ve-
sice: si multa sit m̄a videamus: qz si est: oximel diureticū
ppinemus: postea digestaz m̄az purgemus euz cōueniē-
tia particulariuz: demus ergo bñdictam vel yerak. si sit
fortis paties. Si aut̄ m̄a sit parua subtilis et aquea ad cō-
sumendū sufficit opiatā: locale vō tale optimū: accipe
cupillas gladiū: mētas myrtbaz taphum barbasum. ro.
coque in aq̄: et de hac fiat encatisma: et herbas coctas sup̄
pectinē et collū vesice emplastrems. ¶ (passio vesice)
h̄ agit de guttatim emissionē vrine que appellat̄ strāgu-
ria: strāguria tamē sumit̄ h̄ stricte p̄ inuolūtaria reten-
tione: et fm̄ h̄ tñ tres habet causas: q̄s h̄ ponit. s. fm̄ acu-
men vrine vel casuz: et paralyfis vesice. Scdm̄ qz large su-
mit̄ h̄ appellat̄ stranguria emissio vrine guttatiz et diffi-
cilis p̄pter opilationē et cōpressionē: siue coartatōēz nō
cōpletaz: et de h̄ agit in cap3 de suria: qz h̄ passio non dis-
fert ā suria: nisi fm̄ perfectā opilationem et imperfectā: et
in hoc capitulo de inuolūtaria emissionē vrine tātūz
agit dicēs (anteqz multa m̄a coadunet̄) qz defecta ē ve-
sica in retinēdo (q̄ duobus) h̄ est ex pte vrine: vñ ex pte
vesice: vñ sequitur (vel defecta). s. vesica (et duobus mo-
dis) subdit̄ p̄m3 mēbz: qz vrina pōt eē acuta (De pas-
sione renū) suple calefactoz: vñ vrina ibi fit acuta: (vñ
fm̄ crism̄) fm̄ q̄ m̄a acuta ad vesicaz a toto corpe ex-
pellit̄ (que morbi) p̄mittit̄ vrina acutaz f3 crisiz ex-
pulsaz: et eius curā: qz nā corpus inūdicant nullus d3
obuiare nisi forte modū excedat: docet curā contra acu-
men vrine: vel de passione: vel de calefactione renū: vñ

aliorum membrorum: vnde dicit (demus psilium). i. mi-
cillaginez psily cum oleo ro. melius est cū aqua ro. (aca-
tiz) h̄ multum valet cōtra lapidē in cānali virge: vel h̄
arenulas vel saniez: vel contra ylcera vel ardorem et ge-
neraliter ea dētur per iteriora et exteriora que colere re-
primunt ardore3. ¶ Si vrine guttatio ex defectu h̄ in-
cipit de scdo mēbro prime diuisionis: mēbz istud non
subdiuidit: vnde insufficiēter agit. palyfis. n. vesice mul-
tas pōt habere causas: sicut dcm̄ est de causis p̄mitiuis:
vt est casus et p̄cussio: et vt est mala cōplexio: vel vt ē mala
humiditas remolliens: vel vt est solutio cōtinuitatis q̄
est incurabilis: iste tamē non tāgit h̄ defectiōē vrine vel
vesice nisi ex mala cōplexione humida lacerti collū ve-
sice circūdantis: vel totius vesice: vñ dicit: (ex defectio-
ne). s. lacerti paralyticati: vel ex cōplexiōe humidita-
tis. i. ex cōplexione totius vesice humida nimis remolli-
te. Et hoc qd̄ dico sit vey p3 p̄ medicālia desiccatiua de
quib3 deinde loq̄tur dicēs: demus tyriacā. h̄ nūq̄ fiat in
miori etate vt i pueris (athanasiaz) opiatā est que dicit̄
imortal. (trifera magna) h̄ calefacit dissoluit et desiccāt
in retētiōe mēstruoz de frida cā nascali facto (plurimū
val3) psilo ne iste opiate dent̄ nisi vñ purgatione prece-
dere si sit necessaria (ad lubricā vrina). i. inuolūtaria ei3
emissionē. ¶ (B. gallic. defectio est de sp̄ibus aromaticis.
multū val3 in reumate de frida cā. in capell regus fit in-
de subsumigatio: matix inde incēsa mūdificat̄ et ad xce-
ptionē p̄parat̄ (cubebē) fructus sunt cal. et sic. in. y. (Cor-
dumene. i. carui agreste: alias val3 (santina. arbor est.
in causis frigidis mulieruz multū val3 (thuris mascu-
li). i. grossioris (in aqua extingue) h̄c aquam p̄ se refer-
ua (xilocaracta) dūz est recens est dulcis: et in aqua reso-
lubil. loco eius decoque dactilos: vel mirab. vel sebestē.
cum pauco thure (aliud interioris iccoris). i. interioris
pell iccoris que est coloris pallidi et videt̄ eē empicum.
¶ De cōmingentibus in lecto. Cap. XXX.

Eidam ignoranter lectos cōmingūt
non sentientes: qd̄ pueri plurimūz pa-
tiuntur p̄pter granitatē somni et mul-
titudinem humiditatis: aliquando in
maiori etate contingit cum cōplexio sit humi-
da: maxime senioribus: qz vesice eozū molles
sunt p̄pter humiditatem corporū. ¶ Et cum
medicemur: tyriacā maiore demus cū mēta et
mirra in odorifero vino: silr ruta agrestis i vi-
no cocta et bibita iuuat. Slandes. mirra. thbus
equali pōdere in vino coquātur: et vinum euz
oleo mirtino def. vesica apri vel tauri incensa
dētur bibere cum aceto et aqua cū ad dormiē-
dū venerit. de terra chimolea accipiat: quā cū
felle taurino tēperet: et virgā inūgat. asinefaci-
at electuaria calida et odorifera.

¶ De passione dyamnes dicit̄ et inuolūtaria emissio vrine:
vnde nō differt h̄ passio a priore nisi in remissione carū:
vnde oīum istarū cōsimilis est cura. Incōtinētia. n. vri-
ne in vigiliis et in somnis est ex paralyfi vesice cōfirma-
ta. Sed ipsius inuolūtaria emissio in somno: non ē nisi
ex humiditate lubricante neruos et lacertos relaxante
vnde h̄ non est paralyfis: sed via ad paralyfim: vñ dīspo-
sitio sibi similis. In vigilia enim confortat̄ per motū ca-
lor: et i somno succūbit ab hūido submersus: vñ fit dīspo-
sitis paralyfi q̄ d̄ dyamnes: fit aut̄ palyfis vesice ex vñ

De egritudinibus

balneozum frigidor: ⁊ ex longa sessione in loco frigido:
⁊ ex spontanea retentione urine: ynde paraliticatur: ita
q: postea urina exit sine voluntate: sicut contingit in pa-
ralysi longa omie: vñ dindimoz qui emittit sperma sine
voluntate ⁊ delectatione. hec oīa contingunt in maiori etate:
vñ in iuuenib: ⁊ senioib: (pyrraci⁹) istud vñ deū est nō
fiat in minor etate: q: nimias facit dissolutionem: ynde
grauē sint homa. s: i maiori etate. Et sciēdū q: caro heri-
ty salua in b: calu multuz valz: detur vesica apri in cen-
sa super regulaz vñ laminā enē: per b: videt q: mēbra
animaliū cōsimilia sint mēbris humanis cū in eo: cōse-
rant passioibz (Chimolēa) i. terra hispanica: loco eius
tam pōit terra que inuenit fūb mola sabzi cū tellerau-
ri: qd est ca. ⁊ sic. in. ii. yel in. y. gra.

¶ De exitu vrine.

Cañ.

xxi

Vesica aliquando impedit epiſe de veſica vel renibus: ſi in iuuenibus plurimuꝝ de renibꝝ ꝑpter calozem cõplexiõis ſue: pueris xpo de veſica et inordinata dieta. Qz ſi ſit de veſica vlex toto auferet ſe minoratur vrina: totaꝝ auferri et moꝝtificatione eſt expulſiue virtutis in veſica intelligitur: qz neqꝫ dolor: neqꝫ morbuꝝ alius in veſica ſentitur: vel ex conſtrictione vie vineꝝ vnde epiꝝ: vel ex vtroqꝫ ſicut paſſitur conſtringetes vrinaz aliquãdo diu de cauſa aliqua ꝫ poſtea mingere nõ poſſunt. **S**trictio vie vnde vrina epiꝝ de veſica ex opilatione eſt lapidis. ſanguiniſue coagulat: vlex groſſi humoris: vel ſanieꝝ: vel cuiuſlibz in renibus naſcentis: ſicut verruce: vel carnis ſuperflue. vel ꝑpter cõſtrictiõez in veſica ex apoſtemate. Qz ſi in collo ſit veſice grauatir ꝫ dolet infirmus in illo loco habz febrem incendentes: vigilias nimias: vrine ſtraguriaꝝ: durities ſuper veſicaz cuꝝ maiori dolore ꝫ pulſatione. h cito moꝝtificat niſi ſuccurrerint medici. ¶ **S**i ex via ſit opilata nihil horuꝝ eſt que ſunt dicta intelligitur ex ꝑterito dolore in renibus vel veſica. verbi gra. ſi ſanguineꝝ vel ſanieꝝ infirmus mizerit vel ſcabiem in veſica habuerit: ꝫ poſtea vrina ſtricta fuerit ſtel ligimus ſanguineꝝ vel ſanieꝝ coagulanuꝝ opilaſſe loca illa ablationis vrine minozate eadeꝫ cauſa qua ꝫ totius. Sed tamẽ h minozatur: illa ex toto auferitur: de qua vidẽduꝝ eſt vnde naſcatur. ¶ **S**i ex defectione expulſiue virtutis in veſica inſundatur in aqua ca. ꝫ recte ſedat vt colluꝝ veſice in inferiora tendat: ꝑcipiatur ſibi vt ſup pectinez manu fricat: poſtea dentur ſibi calida ꝫ odoꝝifera: ſicut ſpica. caſſia. cinamomuꝝ: acoꝝus. macis ꝫ ſimilia. **D**e compoſitis triari ca maior. athanaſia. dyalacca ꝫ ſimilia. balneuꝝ aſſueſcaciẽ vbi ſuadet: ꝑectinez vngat ꝫ doꝝuꝝ cuꝝ oleo nardino: cameleo. muſceleo. caleſiat de ſpica: ſquinanto. ca.

momill. aneto. ⁊ similibus. ¶ Si stranguria
ex sanguine coagulato sit. vel sanie. vel pusul.
medicanda sunt renium vulnera: sicut dictum
est: sedeat in aq̃ ea. dissoluiunt oleis se vingar.
Clisteriset in virga cuz lacte mulieris ⁊ oleo
viol. Si ex apostemate sit in initio basillica mi
nuat: succus solatri. endiuie. ⁊ castie datur. ca
lesiat cum aqua cali. vbi cocta sint camomilla.
malua. viol. ⁊ similia. catbaplasma fiat de so
larro. oleo ro. farina ordei. Intelligit locus ex
apostematis dolore grauitate istui qui ex ra
ctu sentit. Si passio in fortitudine sit op̃s venā
calcanco vicinam floboromur: calefaciamur
cuz spongia aqua infusa: vbi cocta sint camo
milla. anetuz ⁊ similia: clistere facimus in vir
ga eum lacte mulieris: aq̃ ordei: assungia an
ris: oleo ro. epirbima faciamus ⁊ cera. ysofo.
oleo nardino. aut de malua: ⁊ oleo ro. ⁊ assun
gia anseris ⁊ galline: sedeat in aqua calida vbi
mingat temperate: vesicam comprimat. apo
stema cuz crepuerit datur ad bibend. dragag.
se. melon. cucumeris. medicetur sicut vulne
ra renuz ⁊ apostemata: nec negligat aquaz ca
lidam vel epirbima. Si ex lapide sit prout di
cimus debet medicari.

Concrementum in emissione yvine: vt patet ex pñdictis: aliquādo fit ex superfluitate sui exitus: vt i spabere: ali- quādo ex inordinato exitu: i inuolutario: vt in pñcedenti caplo dictū est. aliquādo ex totali retentione: vel eius di- minutione: nō tamē omnis diminutio est nociua: qđ aliqđ diminuit yvina p̄s cursu: nāc: vt in nūmo fluxu yvērre: vel in sudore copioso: vt dicit Ysa. in yvinis: qđ yvina no- cuatio aliūz diminuit: vnde Hypo. in afforiz. Yvina no- cre facta multū modicū secessu: zē. In b̄ ergo sequenti ca: de ablatōe yvine agit: vel de ei⁹ diminutiōe p̄er na- turam: z sic agit de diſſuria: strāguria. ſuria. ¶ Ibi ergo passionē aliquādo ſiunt a cā exteriori: aliquādo a cā interiori: a cauſa exteriori: vt a cauſa vel a ſtatu ſēptōri- nis: vñ a balneo aque frigide vt collū vefice coarctat: aut ſicut p̄cuſſio vel caſus: vel colliſio in cerebro: vel in ſinci- piſ ueruoꝝ que in ſnuca oziū: vel in ipſo lacerto qđ collū vefice dirigūt a cauda. Iā poſtrema parte ſpine co- ſit: vnde ſequit ſpāſmus z inaniro z curuatio in lacertis: ſit: vnde diſtractio ſenſus in veſica: vnde yvina replēs nō ſen- tit: a cauſa vero interiori h̄ operatio ipedit: aut pp̄ cau- ſaz in ipſa vefica: aut in eius collo. aut i mēbris yvicinis: aut pp̄ cām mēbrū alicuius yvinā mitterēt ad veficam: vt ſunt renes z epar. Cauſa aut in ipſa vefica eſt coſicta yvine retentio: vñ vefica dilatat z ſic vebemeter reple- ta nō habz in ſe viꝝ dep̄zimētū: qđ virtus z fundit: itēz concauo repleto vefice in collū cōſtringit: vnde qđā po- ſtea yvinā nō inſundūt. Itēz impeditur h̄ opatio pp̄ op̄i- lationē cuiuſlibz humoris: vel ſaniet: vel lapidia in vefi- ca exiſtis. Itē pp̄ malā p̄lonē vefice: vt pp̄ p̄ziā frigi- ditatē collū eius reſtringēt: vel pp̄ ſiccitatē. Itēm p̄pter apā qđ eſt i vefica vñ in mēbris yvicinis: vnde coarctat collū vefice. Itēz propter ſpāſmū z remolliſſionem ner- uorum z lacertorum ad collū vefice dēſcendit: aut

propter apostema testiculorum: aut propter nocummentum
quod in ipsa virga est vel caro: vel veruca. vel aliqd pter
nam ibi epistoles: aut pp apostema quod est in collo mris: aut
in colica pas. aut ylica. oibus istis coparitur vesica.
vnde eius cessat opatio: vt in suria: vel minuitur: vt in
straguria: vel diffuria. Item impedit ex ventositate: vel
propter stercoz retetioes: quod sic patet: quia diu stercoza sunt in
colon intestino collu vesice copresum non libere emit-
tit vrinaz quibus egredientibus statim exit copiose. Item
impedit ex parte mebroz mittentiu ad ipsam: aut pp
debilitate renu in attractioe. vel pp debilitatem epatis
in sequestrado aquositatez ab humore: vñ sepe fit: caco-
chymia et hydropisis. **S**igna aut istarum passionu qda
sumuntur ab indicio patientis: vt sunt cæ pumitione: qda
cognoscuntur per tumore et per apæ: per drias dolor: vt
opilationes ex diuersis hiozibus: vulnera vero vel vice-
ra signantur per sanie effluentes: vt per puncturas et mor-
dicatioes: lapis vero cognoscit: vel p sedime arenosum
quod precessit: vt p vrinâ spissaz sequente vrina valde tenui
et clara: cura pz p dicta in cap: precedere: et ea que po-
nuntur in viatico. **U**rina impedit in h ca: agit simul
de suria: diffuria: et stranguria. Istarum aut passionu cæ
supi assignate sunt: vt omni qd fuit a cæis iteriozib: vt ex-
teriorib: Cognita g cæ p sua signa vtile e qd fiat minutio
de sapbena. Item inusta enea in omni difficultate mingedi
vt valere. **A**gnâ. n. circa vesicam operatur dissolutio
nes. Insanie vo vel sanguine coagulato plurimuz valet
sursur triticeu cum oleo nucis coctuz et lactellatu. Item
contra opilatione et frigiditate et siccitatem que vias co-
artat et contra oem humore et arenas inuclat: et p sirin-
gam oleum musceleon et nardileon. Item fiat inunctio cir-
ca pitoneon et pectinez. Item valet encatisina in aqua de
coctois feniculi. petro. apy. nasturty. leuistici. herbe mi-
ly fol. saxifragie. ypericon. et cõsimiliuz diu. Item celido-
nia in h casu multu valz. Item psicaria cocta i vino et em-
plastrata: et maxime pcedere inuclioe cum oleo lau. loco
illius ponit leuisticu. vel apy: cum nices at p virga virile
itromisse cito vrinare facit: loco quoqz ponit pediculi.
Item adeps caprei et adeps cirogilli multu valet. Item inu-
ctio cu sanguine cicada: forte opat opilatione. Item iter-
oia tñ si corpus est plectorici ab initio det opimel diu.
et postea squillitici et iustinu et litotripo. et fiat inuclio cu
oleo laurino sup pectine et emplastrus de saxifrag. et di-
stere: et tade benedicta exhibeat hermodactil. hec. n. fa-
ciunt mingere barenâ et lapides. de sanie et omni hu. coa-
dunato vesicâ mudificat: ista plana est. **S**i d iunemib:
propter sue coplexionis calore. i. propter apa calidû: vel pp
malitia coplonis calide: vñ destrui vtus expulsua: vel
q aquositas tota ibi sumit p calores (vel minozat). i.
ad tps denegat quatum ad diffuriam: (vel nō libere.)
Sed guttatiz exit: qtu ad straguria. **S**i ex opilatione
nō cople. totum auferri: h aut aliqñ erigit in morienti-
bus duobus vel trib: dieb: an mortez. Sed tunc non ap-
pellat suria: aliqñ ex mortificatione virtutis expulsi-
ue: qd est ex malitia coplonis: vnde vtus sensibilis cor-
rupit: et cu nō sentiat nocumetu replonis cessat expulsi-
ua: intelligitur: qz vbi deficit sensus et dolor deficit mæ-
lis: h causa vt coicare cu causis pmitiuis capituli de iuo-
luntaria emissionem vrine. vbi d passio vesice: vel ex con-
strictioe et strigete vrinâ: et vesicam dilatât fin latu: et fin
lõguz ascurat: vñ porus coartat. cõcano. n. dilatato col-
li. coartat (veruce carnis supflue) h nūqz vel vix cura-
tur: credo tñ q freques vsus diu. ad h valeat: sicut spi-
ca nardicius vsus frequens facit mingere sanguinem:
(q si apa) si sit in mebro multum sensibili sequit vigi-

lie et febres (stranguria). i. guttatâ vrine emissionem ex
opilatione nō completa (h cito) vrina sua liquiditate re-
dit ad epæ et ab epate ad mebra nobilia: qm impeditur
eius exitus (opilatib) opilatio non facit dolorem qua-
tus est de se. nisi quatus est de supfluitate reteta intelli-
gat suple mæ: vñ fit apa vt opilatio (vrine miorate). i. in
suo exitu impeditur: qtu ad straguria: vel ex toto dene-
gate: qtu ad suriaz vel diffuriam.

Incipit liber sextus.

De paucitate coy. Ca. I.	De suffocatione matri- cis. ii.
De multa erectioe virge que satyrios dicit. z.	De apate matricis. iz.
De gomozica. 3.	De vulnere matricis. iz.
De spermatis effusione in somno. 4.	De exitu matricis de loco suo. 14.
De vulnere in virga. 5.	De ordinanda dieta pre- gnantium. 15.
De apostemate in testicu- lis. 6.	De difficultate parien- di. 16.
De vulnere i testiculis. 7.	De exitu secundine. 17.
De nitrocellis. 8.	De sciaticis et gentiuz do- lore. 18.
De retentione menstruo- rum. 9.	De podagra. 19.
De fluxu menstruo. 10.	

De paucitate coyus. Cap. I.

Eus ad animalium genera cõda
creauit membra: vnde essent procre-
anda: quibus proprie virtutem indi-
dit naturales ex qua multum delecta-
ri possent: et operari i ipsis mebris. Animalib:
etiam amabile fecit cum maxima concupiscen-
tia et desiderijs et in coytu admirabilez dedit
delectatione et inseparabilem vt genus coruz
repararetur: ne forte abhominacione coyus
ab animalib: generatio amitteret. **Q**u cu fiat
necesse est duo coyre aialia: masculos. s. et fe-
minas: quib: deus h aptauit mebra: vt alter
sperma emitteret: alter recipere: taliter enim
formata sunt vt ad opus suu: neqz meliora pos-
sent esse: neqz pfectiora. h aliquado diuersa pa-
tiuntur vt coy actiones imutent: vnde in hac
particula passioes coy cause et signatioes sunt
dicende. **I**ncipiamus ergo de coytu defe-
cto: cuius virtus posita fuit in veretro nâlis et
propria actio qua et alia hnt mebra corpis fm
naturâ sui. **C**u ergo hō coyre cogitet: vel yma-
ginet: subito venit ad ventrem vtus ppulsus
qui sibi a corde iungit et p quēdā neruuz itrat
cōcanuz q inflat et erigit vt actionē suâ exple-
re possit: q erigere sibi venit a corde. cor enim
mādat toti corpori vtum spūalem. veretrum
recipit sperma a cerebro: desiderium ab epa-
te. **I**nnuuntur etiam homines multu ven-
tuz habetes: vñ fit vt sepe erigantur: neqz tam
sperma emittat. **I**nnuunt et multâ humidi-
tatez hntes: siue inflatiuz vtositate: a qbus
sperma effluit sine volūate et erectioe. **R**epe-
riunt etiam nūmā hntes concupiscenciam qui

De egritudinibus

nec eriguntur: nec sperma ab eis emittitur.

Quomodo autem a cerebro progrediuntur virtus sensibilis et motus voluntarius per nervos: et a corde virtus pulsativa et vitalis per arterias. Similiter de testiculis ad totum corpus exit virtus que in masculis est causa masculinitatis: et in feminis feminationis movens ab ipsis minimum calorem toti corpori: et propter hoc castrati non habent barbas: neque in multis locis pilos et vene corum sunt sicut vene femine: neque concupiscentias habent ad coitum: quia testiculi minimum calorem et virtutem prestant corpori: et sunt cause generationis permanentis: quos Gal. de principalibus dixit esse medicos: quia sperma ibi adunatur et mutatur: et inde ad virgam emittitur: virtus vero coitus non est temperata: nisi cum complexio eorum sit calida et humida. Si temperamenta: quia cum calore augmentatur concupiscentia: et cum humiditate sperma. Si complexio testiculorum mutetur maxime virtus coitus non fit perfecta. Si calor et siccitas eius dominantur: parvum sperma et magnam concupiscentiam habent: si frigiditas et siccitas prevalerint fiet parvum sperma et defecta concupiscentia: si dominantur frigiditas et humiditas multum habet spermam: sed parva est concupiscentia. Arist. dixit quod si multos habent pilos viri in corpore: vel multas penas volucres: quecumque sint animalia habent multum coitum: quia multitudo pilorum est ex nimio calore: et multa humiditate: ex quibus duobus necesse est ut exerceat coitum. Tertium est quod sua actio impleatur: scilicet inflatus ventus: unde antiqui medici dixerunt: ubi cumque tria adunantur: siue in cibo: siue in potu: siue in medicina sperma generant: coitum augmentant. scilicet calor: humiditas: et ventositas: quia si non omnia: sed tantum duo adunentur melius est quam si unum solum habeatur. Qui vero horum virtutes agnouerit bene ex duabus siue tribus rebus componere poterit quibus sperma augeretur et coitus confortetur. si cut est cicer in quo tria adunantur: quia calidum est et humidum et ventositatis generativum: et multi nutrimenti: cui non necesse est aliud ad hoc opus commisceri: similiter frumentum coctum maxime cum medulla ossium: et similiter rape. faba ventositatem faciunt multum nutrimentum. Si tamen frigiditati pertinet eorum nutrimentum. Qui perfectus vult esse hoc officio mittat cum ipsis calida frigiditate corum temperantia: causa que sperma generat est cibus: sicut re-

gens caro. cerebella. ouorum vitella. ficus: prunee et talia. Ad medicina sperma generans est satirion: stincus. 33. galaga. ben. album et rufum. costus. et nasturtium: vitice semen. anisum: lini semine. Est etiam quoddam et cibus et medicina ad hoc valens: sicut rapa. sparagi. cruce. semine. pastinaca baucia et talia: ex his simplicibus medicina tantumde valens componitur. Angustum ad eos qui spermare indigent. Baccap. lauri. se. eruce. stercoris columbi. piperis. satirion. et terberine. an. 3. i. olei. lib. ij. omnia commisce. libos et inqueis punge. Tercio piperis satirionis stinci. se. eruce ex equo trita et cum vino potata valde iuuat ante cibum. Elecmarium Jo. Bani. ad fortius coitum. B. 33. piperis lon. an. 3. viij. se. cepari. dauci. eruce. se. vitice. se. anisi. lingue auis. ocelli. an. 3. viij. salis stinci et vmbilici eius. satirion. an. 3. xv. pinee. 3. xvi. fac pul. mellis addens quod sufficit. Aliud valz similiter et ad frigiditatem remedium et hemoroidas. B. 33. galange. yringi. rad. c. namomi: piperis long. se. lini. an. 3. xv. penith. amigod. dulc. an. 3. xx. cruce. se. dauci. anisi. an. 3. vi. cardamomi. et gariof. pipis piretri. nucis mus. mac. an. 3. iij. fac pul. adde. Mell. quod sufficit. da ante cibum et post cibum in modum anellane. Aliud valet similiter. B. cinamomiconi. spice. et maratri. 33. mente. origani. calamiti. cassie. an. 3. viij. polij. piperis lon. et ni. et albi assari vitice. semine carui gariof. galage et yringi. rad. piretri. cardamomi. spmaris rad. et rapulaz. an. 3. iij. sisami. rad. nucis fistici. amigod. pinee. misdatoz. penith. an. 3. xv. mell. quod sufficit. Tunc iterum lac bonum et confectio tundo bibendi ipsum cum cinamo. gariof. galang. et similibus. Aliud valz similiter. B. se. lini. anisi. penith. sisami. anisi amigod. an. 3. i. yringi. galang. calamenti. an. 3. f. fac pul. adde. mellis quantum sufficit. Syrupus valz similiter. B. maratri. anisi cruce. se. dauci. cretici. mente. calamiti. origani. an. 3. xx. vne pas. c. 3. omnia coque in. xx. lib. aque vsque ad medietatem: deinde cola mitte tantumde zuccari vel mellis: et fac similiter in initio coctionis: mitte. et. 3. 7. galange. gariof. piperis lon. cinamomi yringi. cardamomi. costi. inac. an. 3. i. et omnia puluerizata in pano ligentur. Si coitus propter calorem et siccitatem auferat prohibeat medicina oleis et dieta supradicta et precipiat: ut accipiat lac vaccinum: pisces recetes. blitis. crisolocana. cucurbi. et talia. clistere cum fridis et hu. oleis succo cucurb. ut bisceat siccitas: et calor refrigeret.

In h^o sexto cap^o agit auc. de passioe mēbroz gnatiuoꝝ in vtroq; sexu: de causis & curis eoz. In p^{ri}mo igitur agit de eis que accidunt circa virilia. 2° agit de femia & passioe circa illa loca. In fine v^o agit de passione iserior^o mēbroz: sicut de sciatica passione & podagra. ¶ In mēbris igitur viroꝝ gnatiuis multe accidunt passiones. s. paucitas coꝝtis vel defect^o. vel imoderat^o appetitus. vel effusio seīs sine delectatione & sensu. p^{ri}mo agit de defectu coꝝtis qui appropinqueron solet dici. h^o ergo passionis causa est in virga aut in mēbris spermatis: aut in mēbris pncipalibus vel generatiuis: vel iseriorib^{us}: v^l ppter iflationis paruitates in toto corpore. vel circa mēbra gnatiua. Cā vero facta in virga: aut est malitia sue cōplexionis: aut superflua eius mollificatio. Item cā facta circa testicul^{os}: aut est coꝝtis siccitas imoderata: aut est frigus & gelās humiditates: quare nō calefit sperma neq; subtiliaf. Cā autē mēbroz pncipaliter: aut est a parte cordis: qz benegatur calor testiculis aut vapor aeris: aut ex parte epa^{tis}: qz nō mādāf mā spermatis generāda: aut a parte cerebri: qz spūs sensibilis & motiuus nō pōt penetrare: aut ppter impedimētus: qd est in via: aut p id qd est in cerebro: aut p causas exteriores: vt quādo leditur caput ca^u su vel percussione vel consimilib^{us}. Itē causa est quādo mēbra vicina nobilib^{us}: vt ppter nocumētū: qd est in stomaco: aut in renibus: aut in oꝝafragmate: sicut qñ corū pūtur pma digestio: aut ppter passiones renū supradictas. Causa vero que est in iseriorib^{us}: accidit: sicut in forti dolore anī: vel ppter emorroydas: vel ppter cōcussio^{em}: nem: vel ppter strictionē in inferiori parte spine: vnde mēbra spermatis cōpatiuntur. vērōfitas vero in flatuū qñq; toti corpori aufertur: & qñq; mēbris iserioribus soluz: sicut ppter frigus: aut fortez calore: quoz vtrūq; vapoꝝ in flatuū oꝝtriat. alterū in cōsumēdo & resoluēdo: reliquū gnōnē vaporis abstīnēdo. Itē accidētia aie boꝝ ribilia virtutē coeūdi debilitāt: sicut est dolor: sollicitudo. ibonestas coeūdi. verēcūdia: cōuersio anī ad intellectum: & fit obliuio gnādi spma: sicut obliuiscitur nā generare lac in mamillis femine remouētis filiū a lacte: vt dicit Auic. ¶ Itē aut causaz signa accipiuntur ex magna parte ab indicio patiētis: & partim a dispōne mēbroz: qz si sit ppter impedimētus virge mala ei^o complexio sentitur tactu: & eius molliēs: qz manifeste videtur diminuta & cōtracta. Causa autē testiculoz ex nimia coꝝporis extenuatione cognoscitur. & frigiditate cōstringēte. & corrugate. Si autē causa sit ex parte cordis: vel epa^{tis} adest fedus color: & coꝝpis extenuatio. paucitas carnis & sanguis: calor debilis: & pulsus paruus. Si vero ex parte cerebri stupor vel tremor: vel spasmus cōcomitantur. Si aut sit ppter renes. signa manifesta in renib^{us} manifestant. si aut sit ppter emorroydas satis p^{er}. ¶ Istius passionis cure quedā sunt ppter quedā cōes. Ad cōfortāduz ergo coꝝtū iuuāt ista. diminutio sudoris balneatiois & vērōfap: & flōmie: & generalr dimissio occulte euacuatiois: vel manifeste: vt ea que sic cōsueta sunt euacuari per coꝝtū euacuent. Itēz pfortat coꝝtū iunctio pedum cū oleis calidis: & calefactio cōtinua. h. n. cōfortant vasa spermatis & renes. Caueat ab his que coꝝtum habēt debilitare: sicut est potus aque frigide: & oia resoluētia vērōfates: sicut est ruta basilicon ciminū sansucus agnus castus. Item caueat narcotica cōgelatiua: sicut est iusqumus camphora opius mādraz. & lactū. opz autē vt enī tectur oio coꝝtus vetule mēstruate & imūde: & illius que nōdum venit ad annos: & virginis. dicit enīz Auicē. qz cū tali coꝝtū in perpetuū manet ipse sterilis: & est vltio dei & eius que raro coit: & ad speciales causas speciales cure

sunt cōtemplande. ¶ Si ergo sit ppter virge causam: vt propter malā complexionē in virga curetur mala cōplexio alteratiua. Si sit ppter mollificationem curetur per ea que dicta sunt in paralisi yesice. Causa autēz ppter vasa spermatis per nutriētia ca. & bu. curetur per similia. ad qd multū valz electuariū tale. R. se. eruce rape pastinace piperis alb. & lon. 33. aii. 3. i. nuc. idice. 3. y. satyrionis. 3. i. & f. caude & ymbilici stinci nuc. mus. ligni aloes. aii. 3. i. & f. cē. y. 3. conficiātur cum melle vel succo malozum dulcium & optimo vino facto inde sirupo. ¶ Si autem sit propter debilitatem cordis vel epa^{tis} vel propter eozum frigiditatem metridatum proprie est medicina. Similiter oꝝacurcuma tyriaca homorusia. Dymiscus vero pꝛecipu^{us} est in causa cerebri & odorare odoramenta multum valet. cibis vtatur in flatuū: sicut faba fascoli cicer cepa cum sale. frumentum coctum cum zinzibere pipere lon. multum valet. Item oia forbilia multuz valent. Item recitare carmina delitiosa de amoribus valz. valet et ad epa^{tem} pꝛecinus: scilicet ad inunctionē circa inferiora zinzib. alexan. vel conditum. Item fiat puluis de se. eruce zinzibere pipere lon. nucē indica stinco: & inde fiat salamentum comedat dactil^{us}. & ficus & fenugre. caueat a rebus superflue calidis & siccis. Accipe lacertas virides q̄ sunt in dumis & abscessis capite & cauda impleantur ventres earum sale: & isto sale vtatur. h̄ appellatur sal lacerte qui multum valet in eis salamentis. similiter appellatur sal stinconis. fiat inunctio circa spinam & genitalia oleo sambucino & assa fetida. Itēz accipe ter in hebdomada de assa fetida confecta cum melle ad quantitatem. 3. i. & f. vel aur. vtat de testiculis. vulpium & testiculis arietum. Item fiant suppositoria in iniectiones ex adipe asini multuz valent. Item suppositorium ex adipe anatis & oleo de nucē indica: & granis cor. ti. idest bombacis & piretr. mirabile est. Item fiant balnea in aqua vbi coquantur capita arietum & pedes. Itēz fiat clystere de eadem aqua admixtis vitell. ouozum. & iure in quo decocti sint pulli columbarum. fiat fricatio & suauis calefactio circa nates. ¶ Deus ad anialū. Mirtera pater (quibus proprie) idest appropriate (indidit) idest instituit (virtutem naturalem) idest generatiuaz que in his est propria & appropriata. h̄ enim est pars virtutis naturalis. virtutis enim naturalis due sunt partes vna est fixa in epate. & h̄ operatur ad cōseruationem & diuidū. alia in testiculis: & h̄ operatur ad cōseruationem speciei (admirabilem delectationem). h̄ pronenit a fortis sensu. in mēbris. n. fortis sensus ē fortis delectatio per applicationem gratuitoꝝ: & fortis dolor sine tristitia p applicationem ledentium (vt alteruz sperma) sperma fm antiquos fit de sanguine puriori: sed fm modernos fit de posteriori. & de tertia humiditate que euadit a tertia vel quarta digestionē: vnde est aromaticus: nō enim fit fetus de sorde: sed de purissima humiditate. pma actio. idest spermatis emissio (cogitet) idest coꝝtus est appetitus ex fantastica cogitatione oꝝtus. nā. n. imperio aie monetur ad iseriora & secū trāffert spūs & hūozes ad ppleđā operationē (neruū cōcauū). i. vindiūm. desiderū ab epate: qz seip epar desiderat nutrimentū sibi superflū ad alia loca destinare vt leui^{us} fiat: delectatio tri vērō nit ide. nū sensus venit a cerebro (multā vērōfitates) vt in satyriasi: (sine iflatiua vērōfitate) vt i gonozrea (reperiunt &c). de h̄ describit de apꝛoximero de cui^{us} causa & cura intendit in h̄ capitulo: (quō autē a cerebro). h̄ fz ypo. spma a cerebro ad testiculos descendit: sicut vt iensi bilis vel motiua. volūt. n. qdā qz ab oib^{us} mēbris nobilib^{us} aliqd de nā abscondatur: vnde si deficiat decissio ab

De egritu. mēbroz

aliquo membro nobili ipeditur generatio. Ypo. vero h nō
negat. Sed itendit qz in cerebro icoatur motus in quo
omnia radicalia materialiter tāq; a sua radice oriuntur
(Cā masculinitatis.) h est fortis calor z siccitas respecu
feminaz (mouēs) i. origines (ab ipsis) per moduz refle
xiōis (nimiū calozē) sicut dicit Aꝛ. radz solis circa terrā
q̄si frigi plus calefacit per modū reflexionis z redupli
cationis: qz totalr agitatur radz solis sup terrā tremen
tes ad terrā. vel ad pietē: z nō duplicat dolor. sic intelli
ge de corde qz est q̄si sol alyz splēdoꝛē tribuēs: z testiculū q̄
si terra recipiēs (nō est tepata) qz excedit vyl deficit (ma
gnā scupificatiā) x̄p̄tēatū. i. macies. colica sup oia coy tū
appetit (pignosoꝛ z carnosū) paz coēctū (militudo pilu
rū) circa v̄gā z labia (q̄i baz v̄tutes) i. mediciaz vel
medicaminū (been) al. z ru. herba est ca. z sic. in trāsmā
rinis p̄tib/ subtilis subē (cepaꝛ) ca. z sic. habēt tū buni
ditatem grossam admixtam (salis stinconis.) idest sa
lis positi in ventre stinconis. satyrionis cat. sunt z sic. in
scdo gradu. nucleum habētes rufum.

Cap.

II.

S arterie et nervi virge impleant v̄-
tositate necesse est virgam erigere et
erectam diu permanere: quod si diu per-
maneat: neque resideat: sine tamen vo-
luntate et concupiscētia coitus: passio est que
porzefimus vocatur: cuius causa est ventosi-
tas inflatur et grossa humiditas viscosa et
calor moderatus. ¶ Salic. omnis inquit medi-
cina vel dicta que coitum augmētat huic pas-
sioni est nocitiua: cui medicandū est dando cō-
traria ventositatem mitigantia et refrigeraria:
ungamus dorsum et virgam et anum et testi-
culos succo solatri portul. lētiginis aque sem-
perniue iusqamo lactuca oleo ro. cernisa aca-
tia et similibus. cingulum plumbeum renibus
superponatur. Accipe semētre lactuce por-
tul. cum succo coziandri et parum campboze
agni casti sperma facit. Similiter assuefaciat
semper sedere et dormire super frigidam cul-
citram. ¶ Sal. dixit. quod mulieres arbenienses
in festis suis ponunt vbi sedent et dormiunt
agnum herbam propter castitatem: quia no-
men illius herbe denominatum est a castitate
Jaceant in latere et non supini. dorsum enim
cum calefiat arterie et nervi necesse est calefiat
et calor ad virgam veniat: et ex desiderio co-
itus eam moneat. Itē opium iuuat et capbo-
ra cum oleo ro. temperata et virga idē vincta.
¶ Sic agit de papsimo: et in fine capli agit de satyriasi: quod
iste due passionē in h̄ ueniūt: quod vtraque opatur imode-
rata v̄ge erectiōis. differūt tūc: quod in papsimo non est con-
cupiscētia coitus: et nō per coitum mitigat. In satyriasi est
concupiscētia coitus: et per coitum sedat. priapism̄ v̄o est pas-
sio difficilior ad curandū: et pringit sibi pp. multitudinem
grosse v̄etositatis: que in mēbris spermaticis est clusa: v̄l
supuētiē et arterijs et sup̄fuso et aquoso sanguine reple-
tis: que ad integritatē v̄ge ueniūt. virga. n. ponit ex ex-
tremitatib⁹ neruoz et ligamētōz que a spina dorſi oriū

cur: et a venis et arterijs: in gbus est multa vefofitas: que
diffoluta: grolia ad vindinos deriuatur: quos repleb et
hemeter et spasmas ad virgas procedit et in ipsa operat
exrefione et rigiditate ad modu choroe exte. ¶ Priu
pifini ca mals e huiditas grolia vefofa. ca effices pan
ca caliditas que fufficit ad diffoluenduz: fed no ad conflu
mendu. Cu igit talis vefofitas paulatim multiplicat vir
gas diffedit: gnatqz papifimus: quz fignat huiditas val
de grolia vefofa: et valde multa reficu caliditatis. Eae
aut inuantes ad gnone illi: paffiois funt pellis vge nimia
fifficudo fue toti corpis. phibed expiracione vt mul
titudo coytus. vti plurimi huozes ad iferiora defcendunt
calore corporis per coytu diminuto: et ita pauca: est calor
potes plumer illa huiditate: vel diuiffio coytus q mo
derate folebat exerceri: qz huozes mouent ad iferu: cur
fu cofueto ozificijs vafoz dilatatis qui in vapozes adunat
mos et grollos refoluit vga erigit et diffidit. adiuuat au
cae pmitte: vt cibi iflatui cu aliquantu acumie: vt est
eruca cepa. vinu dulce et panis afim: et carnes grolle ma
le cocte. Adiuuant figure difcibendi: vt est iacere fupra
dorsum, ficut enis totu corp calefacit: vti humiditas in
fperma pueredo refoluit in vapozes grollos nernos ad
fledere. Itē vebemes coftrictio anchaz qz ligaturis for
tib: qz per hoc ad partes iferioroz huoz occurrut plim
qui deniq in vapoz refoluit: idē facit: vti n. cae ille coy
foztant et pmanet gnatuz priapifm. ¶ Satisfactio aut
magis gnat et amozoe illi pnone defiderate: et circa qua
et diu fuerit fixa iterio materias mouet ad vafa fperma
tis que per eafde vias querut euacuari: vel etia humidita
tis fpermatice multa colleccio ex quaciqz ca. ¶ H gatu
za diu pueniat vafa fpermatiz pducit ad fpaflm et teficu
nuz vel apata calida et venenofa et iterficat ad vitiu
¶ Signa ergo paffionis p maxima pte funt ad abid
co patiētis. loe aut cae ancederis fic habet. fi n. m. et
neat in vafis fpermatiz adest fali tremor ictigatio. fali
in toto coze talib: caret vga. ¶ Cura aut vti paffionis
talis est. p fiat flomia. deide vomit: puocer: fed euacua
tio p fecumum oio dimittat ne huozes ad iferiora curru
re pletcat: fz magis trahi ad fupiora puocent. fic gco
pote mūdificatio fiat localia remedia: que pont vtiat
cus. lania cozea vel plūbea minutim pfiorata renib: opi
ponat. Regime vo totū fz cibū et medicinā ad frigida
te fit declinās: (ti sine xcupifecia et vtolimante. ¶ p bil
fert a pteria riali: vti mltā adest xcupifecia (pozeimoz)
ideft ptnua erectio (cāphozē pap) fiat erotuz cu oleo
ro. et cāphozā et cera liquefacta in aqua frigida ifufa plu
ries: qm fic ifrigidat. et dealbat. talis cera cu oleo ro. au
mifceat addita cāphozā. tale ceroti poftco renib: appo
natur. Et sciendum qz fi corpus fit plectrotoicū: pmo per
medicinas vomica vel florotomiaz est euacuandū. deim
de vero in locoybi manferit folia falicia. vermicularia
et rofarū folatri nenupharis funt afpergenda. tunc cibis et
potibus frigidis vtatur bliti attriplice portul. vinum bi
bat limpharum. omnibus vtatur diffolutionē grolloz
potis impediētibus. (Accipe se. rute. ¶ H pont quēdaz
fubtiliariua ventofitates: vt est ruta: et quedam tamē
tia diffolutionez: vt est lactuca portul. Sciendū tamē
qz nunqz calidis cibis talis debet vti nifi et qz plus cibū
mant qz diffoluant: vt fuper omnia ficcioza funt qz calū
da: vel amplius vt est ruta. agnūs caftus pulegium origa
num. Sciendum tamen qz in fine tangit fatisfactum: idē virgi
de dicit qz ex defiderio coytus cōmoneat: difcē virgi
in quo cafu coytus valde fequente poftco aliquid refrige
ratio ipediret ne plus diffoluat: ne mā currat ad ifero
ra vt fup opū cāphozā cū oleo ro.

De gomozes.

Cap.

III.

Sperma sine voluntate et concupiscencia vel delectatione exiens ex defectu ne sit virtutis continentie que in vasis est spermatis: et hinc erectio fit vel ex passione vasorum spermatis: sicut spasmus quo virtus expulsiua monetur ut sperma foras eiciatur: sicut in epilepticis videmus quod cum erectione efficitur. Iterum vel est ex spermatis quantitate: vel ex eius qualitate. ex quantitate si multiplicatum vel augmentatum vasa impleat. ex qualitate si in calore quantitate mutetur et in liquiditatem et aquositate. In medicanda huiusmodi passione cum frigida nutriamus dicta: sicut lactuca portul. cri solocanna bliti cucurbit. citrulis cucumeribus melonibus et omnibus frigidis et humidis vel frigidis et siccis: ut sumach aceto et c. vngam? dorsum et virgam frigidis rebus: sicut succo solatri iusquiamo oleo ro. portul. litargiro ce rusa. culcitra semper sit frigida. herbe frigide in domo ponende. Accipe farine glandium cum acerbo vino omni die: similiter lactuce se. cum succo portul. accipiat. Allind. R. se. balau stie se. portul. se. lactuce. an. 3. iij. aneri se. rute. se. arnoglose. an. 3. i. et f. fac pulnerez da bibe re ieiunio cum aqua frigida. ruta et iusquia nus cum syrupo de myrra et aceto et agni ca sti spermatis rute. an. 3. ij. balau stie. 3. i. da bi bere cum aqua. aqua semper infundatur frigi da. f. super virgam et super pendenda et a cibis et potibus calidis sibi caueat.

Hic agit auc. de gomozes passione que plures habet cau sas. fit. n. ex abundantia humiditatis spermaticae nam aggra uatis et debilitatis: vbi nihil potest retinere. aliquando. n. ex spasmus diuidimus et vasa spermatis replere: unde sit ag grauat. n. aliqui sit ex paralitici lacertorum et paralitici a ca iteriori. vel a mala complexionem. vel opilationem. vel a ca exteriori. vel a casu vel a percussione: aliqui vero ab actu mine spermatis: vel nimia subtilitate: aliqui aut sua nimia liquiditate. Signa autem dispoñe corporis accipiunt: quia cum corpus sit repletum spermatis et humoris superflui tas vel spasmus de repleione signat. Si corpus est colericum valde acum est mae. Si aut sit flatu cum virge molli tie. palis a ca iteriori et exteriori signat. Si g sit de multa repleione flomua suffic vel vtrifolia. si ex defectu pten tione. i. palis eade erit cura q in palis vesice: aut longao nis. Si ex passione sup. vasa repletur: ut in spasmus p corp. mudificet: et postea pticularia resolueta suppo nanf. Auc. iste directio no pot cur nisi defectu vtrifolia pte tione. vel ex calore et acumie. p hoc tñ satis pot itelligi cura aliaz. p bas. n. qd ponit talis gnō mae phibet et ge neratu spissu relingit: qd p p sumach et elia de succo ro. que ifrigidat et desiccant: vbi valde paucū et spissu gnā nū trimētū (v. expulsiua nece): qd stimulat: et stimula ta expellit nocumētū (sicut in epilepsia) vapor grossus pe tes cerebri: ca est imediata morbi: q bullies et maiore lo

cū replēs. loca ista spasmat: vñ ad vltimū māz ipsam nā expellit p spermatis expulsiōe: sic si mā pñeat in testu nis p secessus. si in vñs vñalibus p vñā. si in capite p spūmā. et sic de alijs. epilepsia autē est spasmus totius corporis ipediēs sensus et motū in eo qd est morbus: s. qd est de ca ante ebulliente spasmū iducit. in aliq pre. vñ error spermatis qñtitate. h. tñgit supabūdātia quā p posuit. (vñ ex qñtita te) istud statim subdiuidit: sic sumac et acetū istud tria facit. alterat et strigit et ispiat: vñ gnātr valet p oem cua cuationē sensibile et occultā: et nō qd h ponit spāltr p defe ctus vesice paraliticare. (R. farinā gladiū.) h vebemē ter strigit et exiccat (cū vñ acerbo). i. pōtico. ad euacuā dū. n. libidinē plimū valz vñs talis pulueris Lōstātinī. R. sumac. se. lactu. portul. pap. cāphore: et fiat puluis po ne in salfamētis et sup cibaria vtire.

De effusione spermatis in somno. Cap. III.

Peri non patiuntur pollutione: quia vene eorum sunt stricte et humiditate plene: neque calor est perfectus: sed cum veniunt ad etatem generat materia spermatis: quia perfectior et augmentatior est calor eorum: venaeque largiores: unde mouetur natura: ut materiam augmentatam expellat: et eam cum pollutione in somno emit tat: sed tamen h pollutio que venit ex abundā tia spermatis non est similis ei que ex concupiscentia amoris. pcedit: in ea. n. que ex concupiscentia ymaginatur animam personam amatā quā si sit vicina: unde ad coynz monetur natura ut pollutionem faciat. Aliquando vero homo videt mulierem et concupiscit eam: quā cum dormiat ymaginatur sibi quāsi cum ea dormiat: et inde pollutio venit: quia ymaginatio anime nō est nisi ex completionem corporis: multa. n. in somnis vident homines cum in corporibus eorum multiplicentur humores quasi in collo suo porretur graues. si humoribus sint exina niti videtur sibi volitare vel ambulare et c. pollutio vero non est aliud nisi quā cum somnus elongetur et corpora sudent. Pollutiones sepe habentes cum frigida medicina sine cibariis siue vnguentis: sicut diximus in sepe erigentibus curentur.

Istud capitulum est de pollutione nocturna que. iij. habet causas vel nimia ciborum repletionem: ut crapula: vel amoris nimium et otinua delectationem supra personam mulieris dilectam: vel decubitu longu supra spinam dorsum: que gdem tria sunt cause pmitiue: vel nimia humorum supabūdātia que est ca asis. Lāe pmitiue ab idicio patientis cognoscunt. In eorum cura facile est regimine fin opōnez et cognitiō nem suā auerte ad penitē diuersa. hūoz vñ supabūdātia per pperētē enacuationē debes curare: (q ymago aie) idest ex diuersa corporis pplone segt diuersitas in ymaginatione. ppo vñ corporis aiam post se ad diuersa pñderā da extrahit: et h pbat et c. pollutio vbi dicit Lōstātinus. (Mltā. n. i sōno et c. pollutio nihil aliud ē qd sōnū supflū) idest sic sōnū opat disolōne sudoris sic et opat emissionē spermatis. pollutio. n. fit in somno longo: sicut sudor.

X

De egritu. mebroz

C De apostemate virge.

Lap.

V.

Apostemata et vulnera virge seu pustule sunt ex humoribus a corpore descendentibus: quod palam est sensui. cum hoc membrum in propatulo sit intellegendum unde nascatur: quoniam ex infirmorum complexionibus. Si vulnera sunt sine apostemate medicemur cum cerusa. litargio. an. 3. iij. cuncurb. pulueris memithe. ana. 3. i. et cum oleo ros. si humida sunt vulnera mitamus cortices cypressi combustos et emathitē sed si virga puriat mitamus. cē. et camphoram ex quo faciamus clystere in virga. Et si ibi apostema videamus cum hoc vnguento medicemur. R. catinie argēte ceruse litargio. memithe. an. 3. i. et .ss. cē. acatie balanst. an. 3. iij. fac puluerem et confice cum oleo ros. et cera. Aliud. R. cineris frondium vitis. thuris. an. 3. i. ceruse. 3. iij. tempera cum aqua: et inde se vngat: et postea lauet cum aqua myrtina vel marina. Aliud. R. albumen oui oleum ros. cē. myrtam fac vnguentum. Aliud. R. nitrum cineres frondium vitis. tempera cum aqua et inde vngatur.

Virga sicut alia membra aliquando patitur a causa interiori. aliquando a causa exteriori. sicut a casu percussione solutione contumitatis: unde contingit ea fortiter apostemari vel vulnerari: istas causas primitivas non ponit auctor in ista causa iteriori ut ab humoribus acutis a toto corpore confluentibus: unde virga vlcera: et ab humoribus grossis. unde apostemata. patitur iteque virga a coitu cum mulieribus non minus dispermate corrupto vel ex humiditate venenosa exstente in collo mris: unde virga ificis: et aliquid torum corpus. quod iste auctor non ponit. Passiones autem virge sunt diuerse: vel scilicet cancer aperiens vel purit: et cetera aperta supradicta. Alipostemata. n. sin. buozes diuersos diuersimode medicant. In B. in conueniunt oēs: quoniam in p. vtridū est repulsiuis emplastris: siue vnguentis: et postea dissolutiuis cum repulsiuis. In statu solū dissolutiuis: si ordinat vtiat in sine isti capli. apate autem exstite in statu magis vtridū est maturatiuis: ut per sanie mā educatur posita teta de bōbace vel stupa in canali yge ne via optulerur: si libera exeat sanies cum vna. Si g. apa sit calz iungam in aq. coct: et postea trit: cum assungia multū valz vel terat se. lūm coctū in aq. cum assungia receti admisceatur et supponat. oleū cō tepidū suppositum multū valz. Itē radix altee cum senecione cocta in aq. et postea trita et carbaplasinata multū valz. Itē ad apa durū vel frigidū maturadū radix lapaty acuti cocta in aq. et cōtrita cum assungia porcia veteri et supposita. Itē folia porroz cocta in aq. multū valz: et silt trita cum assungia multum psumt. Item radix lily silt cocta et oleo eōi friza multū tūat. h. eniz apata maturat oia et ad sanie adducit. Cōiter ēt foliet fieri emplm de radice malue bisimalue senecione. se. lini et fenugreci suppositi. Cōtra casum et percussione multū valz si fiat embrocationes et epithimata de ruta salua et arthemisia cimino oib. tritis et in aq. coctis. Si aut fortis adsit dolor epithimetur cum oleo ros. lacte mulieris yitell. ouoz croco admixto pauco opio. h. n. in q.

cūq. pte corpus mitigat dolorē. h. aut cura est oparum in virga et scilicet: verum si corpus sit plectorici ista parū psumt nisi pcedere cūone: et papue si castus vel passio sit in ea. Aliata vō vel scilicet: vel ēt vulnera aliquid conringūt in cancerū pmutari: quod signat multa loci vlcera viriditas vel nigredo. In cura autē cāeri attendat si in sola corrosio loci: vel plurime carnis mortue accumulatio. In sola aut corrosio ponat puluis factus de arsenico et pino lanceo blano cum stercore yridinis. al. biunano in olla rudi obustis. B. n. cāri mortificat. v. alr. aloē cicotam ptritū cum melle icopozet et cum succo rute. al. mēre. et supponat. v. alr. fiat puluis de alumie rubeo et auripigmentothure croco admisceat et supaspasat. vel quod leni est et v. le multū. puluis cortic. maligra. cum nitro supponat. h. oia cāri mortificat: quo mortificato: quod apperit p carne rubea quotidie fiat ablutio et sequat inunctio cum vnguento albo p aspasat puluis de centinodio pipinella et pauca cerusa. Si vō plima caro mortua sit stas super ipsa fiat vnguentū ruptozius tale. R. pul. affodilo. calcis vitre ponis saraceni et gallici. san. caponis. an. 3. i. ita distemperentur simul cum equali portione capitelli fortissimi succi apy et flāmule. succus etiā apy ranz ad remouendam carnem mortuam valet. Itē tartar. coctus sub cineribus: et postea tritus cum capitulo multum valet distemperatum. Est autem capitellū lexiua que pmo distillat a cinere fabarū. Item fuligo que radiat a fundo patule veteris: vel cabaci corrosiua est. Item attramentum combustum et cum melle distemperatum carnem mortuam corrodit: h. oia carnem mortuam cadere faciunt. valent etiam contra fistulam si puluis eozus ad profundum fistule exuffetur: vel si tenta intincta in tromitatur. Et sciendus quod anteq. intendamus cancerū curare si corpus sit plectorici studere euacuare cum theodolicon anacard. et pauca admixtione peraruff. sequente stupha de fumo terre scabiosa lappatio ebula absinthio. et similibus. deinde sequatur inunctio super locum cum assungia vlpina: et postea fiant ea que dixi contra cancerum et contra vulnera virge et cetera vulnera et vlcera apponatur puluis de cinamomo san. draco. et bolo. Item mirum xum sanguis ssumt et loca mundificant. Item mirum cum colofonia sanat vlcera virge et saniem mundificat idem facit litargius cum cerusa. loca enim vacua bona carne replet mundificat et consolidat. Itē puluis thuris et sarcocolle et puluis lignoz pueridozum mundificat saniem et carnem regenerant. Idem facit alcanma cum puluere plumbi ysti: et etiam a cancro preferat: et etiam cancerū mortificat dum est recēs. Si sanguis at imoderate superponatur puluis lapidis emathitis diutius teste ouozum. sang. draco. et thuris cum pil. leporis tritis fortiter superponatur. Si autē immoderata sit puritūs edera terrestris et absinthii et ro. in aq. decocta superponatur. Alipostemata et vulnera: immo inflatio est aliquando sine apostemate. cōtra quā valz per columbinus in aqua coctus. vel surfur cum cimino in aq. bulliant vel in vino pōtico: quod melius est. quidam tamen apponūt folia salicis vel sambuci in aqua decocta (sine pustule) recurrere superius ad maturatiua (intelligantur) quia si complexio sit calida apostema et vulnera supponatur esse de causa calida de frigida. de frigida (cum cerusa litargio). h. valet etiam ad vlcera solidanda ad apostemata parum prodest nisi forte in principio ad repercutiendum (cypressi) ad consumendum humiditates (cypressi). i. siringa. (cadinie argēte). lapis est quidā subtile albū in idia reptus. h. vnguentū valz ad consolidandū et ad generadū et ad mundificadū sanguine in ylecto: in

apostematibus: valet in principio ad percipiendum.
(Aliud. R. frondes) istud pro parte dissolvit et p pte co-
sumit et solidat et repercutit. (Al. R. albumen oui.) B mi-
rigatiu est magis. (Aliud. R. nitrū.) B vltimū est mun-
dificatiuū et dissolutiuū. i. emplm cōtra autem.
C De apostemate testiculorum. Cap. VI.

Amores a corpore ad testiculos de-
scendētes apostema ibi facere solent
qui si sint acuti vel calidi color rubeus vel
citrinus inde erit cum ardore dolore
et pulsatione: si materia sit frigida color apo-
stematis sit talis: qualis ē color corporis et si-
ne dolore. Si vero ex percussione vel scissura
fuerit infirmus bene manifestabit. C In me-
dicando apostema ex calore minuitur de ve-
na basilica vel saphena: et in dorso scarificetur
et postea humores calidos cum farmacia pur-
gemus. deinde ad apostema redeamur: cum epi-
thimatis et cathaplasmatibus pulueres de
fronde rāni fac cum oleo ro. apostemati impo-
natur vel chimolea cum succo solatri et .cc. vi
farina ordeī cocta cum melle et aqua: vel etiā
fabe cum vino cocte. C Cathaplasma valens
ad apostema calidū in testiculis. R. rose vīo-
le sandali rubei et albi. an. 3. iij. malue radicē. et
eius sentinis. 3. v. memithe. 3. iij. tempera cum
succo solatri et oleo ro. C Si ex frigore sit apo-
stema ponamus vnam passam mundatam: et
cinnamū et fabas coctas vel mellilotum cum
sapa cocta: vitellum oui farinam tritici. C Ca-
thaplasma valens similiter. R. balaustie fabe
farinate et ciceris camomille. ana. 3. vi. thuris
ēē. myrrhe acacie cimini. an. 3. i. et assungie re-
num caprioli cere sisameleos medulle bouine
vitellum oui: fac vnguentum. farinam ordeā
eam in melle coctam superpone. C Si autē
rubeant nimum testiculi chimolea cum aqua
ro. liniantur: qui cum desiccari fuerint abluan-
tur cum aqua calida: et fiat emplastrum de ab-
sintio et ficubus tritis infusum et in panno su-
perpositis. valet ad hūa passa: cum cinnamū et
melle. et farina fabe trita et super lintebesi indu-
ta testiculorum tumorē in pueris marie sanat.

C De agere de apate testiculorum: vt ergo habet in pāregni
apa aliqui colligit in suba testiculorum: aliqui inter pellicu-
las et carne et eorum subam. aliqui istant vene eorum et arterie
plimo sanguine replere et distēdere. aliqui in cute exteriori
ri. In suba g testiculorum aliqui colligitur de mā frida: ali-
qui de ea. que p accidētia cognoscuntur sequētia: si sit de
cā ea. adest rubor calor fortis pulsatio: et feb. adest pp col-
ligatiā ipsorum cum corde: et qz sūt mēbra nobiliora toti cor-
pori aliqd attribuentia. Si de frida cā adest loc⁹ alb⁹ vel
linēs: vel ex mēta vel ex flate cū pauco dolore. C Si ē
iter pelliculas et suba ipsorum testiculorum adest tumor et ti-
dillatio et multa mollities tanqz sub tactu appeat aq. In

tali. n. loco frequēti? sit apa de aquositate. C Si aut sit
apa iter cutē et pelliculas est maior tumor: qz loc⁹ magis
extēsisibilis tumor appet carnosus: qz impressio digiti retē-
netur. C Si in cute exteriori sint pustule vel vulnera et
purigo satis ps. C In cura aut talium pas. si corp⁹ sit ple-
toriciū vltis precedat purgatio et exigitā māe dñantis.
qz si hūor ca. sit in cā fiat sōmia de basilica: que si nō suf-
ficiat fiat purgatio cū medicina laxatiua. Ad vltimū fi-
at minutio de saphena: et pprie respicit mēbra genitalia:
pripue de saphena iteriori. bis pactis fiant localia. deco-
quatur ergo malua arthemisia absinthiū iusgam? et car-
les veteres in cā ca. in vino veteri in frida cā. et cum deco-
ctione tali fomētent testiculi bis in die. deinde herbe pi-
stentur: et itez paz cū melle bulliant: et in modis emplī
supponant testiculis. In cā frida furfur tritice? i vino co-
ctus et supposit? cū actuali caliditate multum valz. In cā
frida farina ordeī cū melle multū pdest. Itē ad idē vna
passa ab arill. mūdara cū cinnamū et melle et fabaz? farina
supposita cū pāno vel in pelle extēsa multū pdest. Item
lanedula herba palisio. i. pmula veris cū aq? et sale cocta
multū valz pcedēte fomētatiōe cū aqua decoctōis eius
dē: silt dico de lilifago et de pitaria. loco eius pōit salvia
agrestis et puenta. al. puinca. Itē spoliū serpentis frigi in
oleo cōi multū pdest cōtra oēs passiones testiculorum
mire pdest. Sabe autē veteres cocte in aceto in pñ? po-
nuntur ad percipiēdiū. In augmento aut coquatur in
vino ad dissoluēdū et cōsumēdū. C Itē sciēdū qz si
passio testiculorum sit vehemētis calor. ab ipso principio
fiat illinitio ex chimolea in aqua ro. distemperata. de in-
de ficus et absinthius decoquatur in aqua et cum aqua fi-
at ablutio et cum ficubus et absinthio epastratio. C Itē
sciēdū qz vltis apostema testiculorum vel cōuersum in
felitrosim maxime curat cū ceroneo facto sub osco pē-
dente remollitiōe cū dyaltea butyro et oleo cōi. C Ad-
sitas vero in testiculis collecta magis per resolutiā cu-
ratur: sicut est ablutio cum aqua falsa: et supba paritica-
la. et emplastratio de gūmis resolutiuis: vt cera assa se-
tida opponant. C In vasis vero repletis et distēsis: vñ
spasmus sit particularis: quā Cōstantin⁹ ramices appel-
lat: patet cura per sctobotomias et per euacuationes alias
et per tenuem dietam in quātitate et qualitate. C Pustu-
le in extremitatibus per maturatiua curantur et in sanie
reduncuntur. C Vulnera vero si sint recentia sicut ex ca-
su vel percussione: et timeatur nimius sanguinis fluxus:
restringatur cum puluere de testis ouorum combustis:
et sang. draco. et bolo et albumine oui distemperatas. Si
vero fluxus san. nō timeatur puluerizentur thbus sarco-
colla et superaspargantur. B enim mundificat et carni
regenerat. Similiter facit puluis de litargir. ro. sandal.
C Si vero adsint vlcera cum mundificatiuis: et carnis
regeneratiuis est insistentium: sicut puluis thuris mast.
sarcocolle caditiue argenteae aristol. longa et caries ligno-
rum. C Si vero adsit puritus folia salicis et rose in aq?
cocte superponantur: vt edera terrestris et absinthiū: vt
pdictū est. littera pmi capituli plana est.

C De vulneribus testiculorum. Cap. VII.

Vulnera in testiculis deueniētia si sunt
calida sic sunt medicāda. Accipiat
chimolea cū aq? et acatia cerusa cū olo-
ro. litargir. catinia argentea oleus ro.
et superponantur. C Anguentum valens ad
puriginem in testiculis ex colera ru. et sangui-
ne adusto. R. medulle bouine. 3. f. olei rosari.

De ruptura

3. i. ceruse. 3. vi. sulphuris extincti. 3. i. cere. 3. ij. acacie. se. rosaz. añ. 3. ij. fiat vnguentum. Aliud valens similiter. R. ceruse. 3. vi. sulphuris viui. 3. ij. opij. 3. i. tempera cum aceto. C Site sticuli ex sudore sunt vulnerati fac vnguentum de alumine et galla et desuper inijce. C Si fissura habuerit accipe thuris minut. rami cum oleo ro. et oui vitello et fac vnguentum.

C Istud caput pro pre expositum est. (acacia cerusa) ista repercutiunt et sanguine stringunt et multum ifrigidant. Li targit. Istud loca decaua replet cadimia argentea. lapis est albus multum mudificat. (vnguentum valz.) in hoc casu semper precedat corporis mudificatio cum catartico ipiali: vel decoctione mirab. emag. h. n. san. adustus mudificat siue fumus terre et abinth. cum sero caprino: si. n. istoz sit vna frequens: et precipue tepore vernali. h. n. ad puriginem toti corpus de salso flate vel colera adusta psumt. syrupus de fumo terre simplex vel compositus. dicit. n. istatinus qd lucus sumi terre crudus melior est qd coctus: tñ non ita horribilis. deinde fiat inunctio cum vnguento: qd sequitur fiat ablutio cum aqua salsa. opij sufficit. 3. i.

C De ruptura siphach. Cap. VIII.

Adnis crepatura in pelliculis veteris et testiculorum existens circumscriptionis est ex motu fortis: sicut si post saturationem graue tollatur pondus: vel fortiter tussiat: seu alte vociferetur: vel post saturationem eoeat seu luctetur: vel propter lubricam humiditatem: unde et membrum lubricum fit: et sic locum suum dimittens: et alium non suum accipiens: unde et pellicula illius loci est fissura: scilicet ita qd si nervus creperit non solidatur. C Sed tamen quedam crepatura est leuior altera que cum incensione curatur: et ad dilationem retardatur propter colligantiam extremi nervi seu pellicule: qd maxime contingit in pueris plusq in alijs etatibus. Item precipue dum est ne saturant se neq coeant vel laborer seu se moueant: et super illam crepaturam plurimum concauum cum acacia semper apponant et ligent cum plumbo bombicino pleno. subtus plumbum vngamus vnguentis dissolutiuis et expulsiuis ventositatis sicut aloem myrrhabinum litio acacia succo hypoquistidis. bdelio vel talib. C Si vero magnificetur crepatura: et aliquod vitium illuc descendat erit molestissima adeo vt infirmus a motu et granitate: retrahatur etiam si sit ad medicandum dura: ita qd aliquid non possint perficere medici nisi cum solutione ventris et dissolutione sue ventositatis: sicut sunt pillule de serapino vel bdelio vel dyaromate dyacimino succigene. triferia maiore: vnguenta fiant stiptica. abstineant se a grossis cibarijs et ventositatem facientibus. Cathaplasma valens ad idem. R. mastice

thuris nucem mus. cypressi frondem titimal. miram sarcocollam equali pondere semper aceto. C Aliud. R. acacie balauisti. nuc. mus. cypressi titimali equali pondere mastice. thuris myrrhe. cc. sarcocolle dragagan. san. draco. añ. 3. f. tempera cum oleo ro. et aceto.

C Hoc caput est de berniosis: et soler titulari d. niterilis: siue de nitrocella nitro qd est testinum: vt titillon qd est veter: unde ciliaca passio. C De autem passio puenit ex parte interiori ex eo qd nervi et pellicule siue a siphach ore et inuolutes testiculos rumpunt vel relaxant. puenit autem h passio ex eo qd siphach vel pellicule ore a siphach inuolutes testiculos relaxat. et tunc hernia iguaria appellatur. qd si in igne tior magnus ad modum gladii. Si autem rumpat siphach: tunc vix ad osseu descendit testina: et appellatur hernia ossea. Itē pot relaxari nervus ille magnus qd osseu descendit ad testiculos in fine sui coeant: et est osseu et est dindim: siue dindimi coeantitas appellatur: et si relaxantitas humiditas in spina pueritda recipit: et si relaxetur: vt dictum est vel rumpat semper hernia ossea appellatur: qd necesse est osseu dilatari et relaxari et ad testiculos descendere. hernia autem facta per vitium illi: nervi distinguit in h qd totum osseu non itat: et magis descendit: et elongat qd in rupturam vel relaxationem siphach. Itē tunc ille mollior est: et in testiculis illis nulla sentit remolliitio vel rugit: cum in situ suo adhuc teneat. In relaxatione autem siphach osseu non multum ledit. Si igne magis appet tior: et grauior aut siphach tior est i osseo maior qd est possit. dolor et grauitas et difficultas ad motum et testis rugit plim. C Relaxatio autem siphach siue nervi de facili curatur per ea que supflua humiditate hnt consumere: vt sunt euonco sensibiles et occulte: vt medicine solutine si corp sit plethoricum cum medicina dyasoretica: vt sudores plimi. Diete attentio plus salis acutoz acetosoz stuppe fortes foras neque: et empla calida et elia ca. plimū resolutentia: vt dyasoreos asia fetidat: et serapii. C In hernia autem per rupturam siphach: vel dindimi considerandum est vtrum sit recessus: aut inueterata. Inueterata autem vix aut nunq curatur: sed magis insistendum opz testina vel testiculos per brachalia sustineri. et h p passia subleuari. Si autem sit recessus: sit in siphach valde magna: sicut vix curatur. Si autem sit recessus et sit ruptura ybicūq sit curari pot: et precipue in tenera etate in pueritia. vel in adulescentia. In iuuentute sicut. In senectute vix aut nunq curatur: qd non est tutum in tali etate taliter operari. In pñ: est attendendum vtrum sit nervi ruptura vel pellicule que dicit siphach: et h per propria signa attendamus. Si ergo sit nervi magis et in circūgia curatur facta i cisione sub osseo: et postea extrahatur nervus et testiculus abscondatur: et pyciatur nervus. caput autem nervi fortiter obduratur: vt corruget et breuiet: et secū ad inferiorem inguine siphach: et testina sibi colligata: sit itez icisio in inguine donec ille nervus valeat attractari et coburi. Abscisio sicut fiat testiculorum. Sed h cura est formidolosa propter fortē dolorem et sanguinis plurimam emissionem. Solent etiam in inguine duo cauteria fieri in hoc casu vel plura itebol do a paruo nodulo et semper ingrossando donec fiat equatatem parue nuc. et quando locus fuerit fortiter excisus diuinuat et p. pcessum augmenti precedentia: h tñ cura multum est longa: neq tñ est certa. C Ruptura siphach magis curatur p potionez empla brachalia et balnea consolidatina: et qd istud frequenter puenit in huiusmodi cura taliter pcedatur. Si ruptura siphach sit recentior et in etate cure pueniēti singulis diebus per parietis ieiunium

succis iacee nigre quantum testa oui capit. statim vero
 ingrediatur balneum eiusde herbe et ovis soliday siue
 consolidario: sicut sunt prunoz. cortic. querc. visci: et co-
 similii pstricciroz. exenti a balneo dent plures gngz
 neruie mumie nasturty piscis nigri in ovo sorbili vtile e
 et talis fiat sirup? R. ovis soliday iacee nigre visci q-
 cini corrigiole platag. gngz neruie. an. 20. i. ro. thurl. ma-
 stic. mumie san. ora. ematitris boli. an. 3. i. myrtilli sumac
 an. 3. i. r. f. nasturty. 3. y. galle. 3. y. decoquant in aq. plu-
 uiali: et in illa aqua sirupet cu zuccaro. h. sirupo vtat bis
 vel ter in die sto inanito: et si admiscueris pulueres lepo-
 ris in olla rudi cobusti et modicu nasturty pulueris me-
 lius opabit qz alios pulueres pstricciroz: postea vo vn-
 guet et emplis pstricciroz vtadu est: et postea facienda sit
 balnea pstricciua. ¶ Anguetu vales ad h. R. oleu mir-
 tani in quo ponant pulueres thurl. mastic. boli san. ora.
 mumie ematitris myrrhe se. nasturty coq et omisce ceraz
 rubea donec fiat vnguetu. ¶ Facta tali iunctioe sequa-
 tur emplm. R. picis naualis aloes. ana. 3. y. colofonie. 3.
 y. litargif. boli thuris mastic. an. 3. y. san. ora. ematitris
 myrte mumie aristol. lon. et ro. visci qrcini galle. an. 3. y.
 solide maioris et minoris. an. 3. i. terbetine galbani amo-
 niaci cere ru. an. 3. y. sanguis huius recetis lib. f. et de al-
 bumine oui bene agitati qrtā prem lib. ¶ Itē multum
 valz eptz de succ. ro. dyacitonitē dyapapauere. an. lib. f.
 miclete arbanasie. an. lib. i. apposito plimo puluere na-
 sturty. ¶ Itē emplm forte. R. picis naualis aloes. an. 3.
 y. masti. thuris. an. 3. y. boli san. ora. an. 3. y. y. litargif. co-
 lofonie amoiaci galbani. an. 3. y. cere ru. 3. y. galle visci
 quercini gipfi. an. 3. y. vtriusqz aristol. 3. y. myrrhe tere-
 bentine ematitris. an. 3. y. san. ora. balaust. psidia. an. 3. i.
 acarie. 3. y. sepi byrcini. lib. i. r. f. oium polidari. an. 3. y.
 galle et san. hoi recetis. an. lib. i. r. f. oia ista disteperent
 in aqua in qua pellis arietina cu tora lana per decoctio-
 nem sit liquefacta. per decoctionem eniz pili leporis co-
 triti in multa quantitate apponantur. gume vero pmo re-
 soluant et cera postea agitando cu spatula pulueres ico-
 porantur. deinde emplm plinu iunctis manibz cuz oleo
 myrtino et ro. fornetur et superponatur rupture. deinde
 cu bracali quo iustina sustetetur liget. h. etia valz ad car-
 nis consolidacione et ad oes rupturas. ¶ Denz aut in ci-
 bis pili leporis cu farina frumeti et melle itromittatur i-
 testina ab osceo vel iugine in suo loco. deinde cum predi-
 ctis fascietur. bonuz etiam est si in vino q bibut sint ap-
 posita sarcocolla thbis mastix balaustia psidia ro. cortex
 nigroz prunoz mespili sorbi genesti. h. enim vinum val-
 de pstringit cetera q ponit auc. ¶ Dis crepatura) auc.
 non facit mentionem in littera nisi de pellicularum cre-
 patura continentium ventrem et testiculos. i. de ruptura
 siphach que sustentat intestina et pelliculas ortas a siphac
 que circundantes sustentant testiculos. h. enim ruptura
 frequentius contingit. prouenit eniz ex causa primitiua
 sicut patet in littera: et propter humiditatem h. tangit
 relaxationem: vnde idest a qua ruptura: no intelligit
 q ruptura fiat ab humiditate que cum incisione. h. tan-
 git chirurgiam que magis habet locum in ruptura nerui:
 sicut dixi. (concauum plumbeum) tali cura modo non
 vtitur (cum plumaceo) idest plumaceolo pleno bom-
 bace (acaria stante) idest cu predictis emplastroz restri-
 ctiis. h. enim tangit vsum bracalium et emplastroz con-
 stricciroz. (ex motu forti) idest ex motu graui: quia
 viscera dependentia ponderantur et grauant infirmos et
 valde volent. tunc enim nuqz aut vix curatur. (nisi co-
 lidatione) idest cum multa viscerum sustentatione per
 bracalia et bz que sequuntur adhibeatur.

De retentione mēstruoz.

Cap.

IX.

Enstrua mulieribus eueniunt cum
 etatem. ruij. annoz subeunt: sed ra-
 men si festinauerint menstrua in. pij.
 h. faciet natura: que sic ptingunt mu-
 lieribus: sicut pollutio masculis: causa eorum
 est: quia corpora mulieruz frigida et humida
 sunt: vnde multos humores colligunt qui cu
 ad inferiora descendunt cum menstruis exeunt
 sicut in arboribus sepe videmus quarum hu-
 mores cum gummis egrediuntur. Cum exeunt
 menstrua fm q oporet in quantitate et tem-
 pore purgantur humoruz superfluitates: q si
 fiat cōtra in quantitate siue tempore: vel si au-
 ferantur diuersitates passionum generantur.
 Eorum ablatio aut ē naturalis: aut non na-
 turalis que mulieribus post. l. annos cōtingit.
 alijs in. xl. alijs in. xxxv. maxime multū pingui-
 bus et carnosus. ablatio accidentalis est vel ex
 virtute: vel ex organis vel ex materia: ex virtu-
 te: vt si membris dominentur alique comple-
 xiones male. s. naturaliter vel accidentaliter:
 ex organis propter substantiam vulue vel ve-
 naruz suaz ex substantia vulue vt si sit spissa et
 viscosa naturaliter vel accidentaliter ex vena-
 rum substantia si sint stricte sicut pinguibz eue-
 nit quibus venaz ora sunt constricta naturali-
 ter vel accidentaliter: sicut ex opilatione que
 nascitur eis ex humoribus grossis et viscosis
 De materia fm quantitatem vel qualitatem vl
 ex motu suo. de quantitate si sit parua que par-
 uitas vel est ex subtili dieta vel ex magnis exer-
 citijs. Rursus mulieres se exercētes et nimis
 mouentes non multū habent mēstrua: sz que
 quiescunt et multuz comedunt et suauiter vi-
 uunt multa indigent purgatione mēstruoz
 ex qualitate materie vel ex grossitudine et vi-
 scositate vel de frigiditate et siccitate: sanguis
 enim ingrossatus claudit vias: neqz facili erit:
 similiter in frigidatus vel epicatus non currit
 per venas facile ex motu materie in alia men-
 bra se mouentis: sicut et in anū et dicitur emor-
 roys. vel in nares: et dicitur fluxus sanguinis.
 Rursus si quedā mulieres multū fluxū sangui-
 nis habuerit: et qdā ab emorroydibz vl de pe-
 ctore vel de venis que creperit multū emise-
 rint. he oēs et files mēstrua descēdētia non ha-
 bent. Itē mēstrua auferunt et corrumpunt ex
 cōtinua tristitia motu gemitu timore ira: et ali-
 js talibz aie passionibz. ¶ Cū vero ablatio mē-
 struoz ab eis diu elōget passionē in sto patum
 tur vtpote defectionem appetitiue virtutis et

X 4

De egritudinib⁹ mēbroꝝ

abominationem malum appetitū: sicut pul-
ueris terre carbonum laterum ⁊ similitū. Alia
adhuc passio sequitur maior: sicut colli dorsi
capitis: ⁊ oculoꝝ dolor: patiuntur etiam
acutis febres. vñna earum pertinet nigredini
vel rubori. Aliquando est sicut lanatū car-
nis recentis: vñneraliter enim earum corpo-
ra morbis maximis sunt apparata: sicut pristi:
ydropsi: manic morphee ⁊ talibus: floboto-
memus in vena media donec causa menstruo-
rum ablata erit maior. ¶ Rursus si medicus
bene intelligat causam menstruoꝝ ablatōꝝ
facilior erit curatio. oportet ergo vt nos medi-
cemur auferendo res illas: vñde ablatio veni-
re solebat: ⁊ incipiendus est a curis. fiat ergo
flobotomia de vena saphena. s̄ autem in die
tertia vel quarta anteq̄ veniant menstrua: ⁊
scarificari calcaneum valet similiter. cum flo-
botomemur vel scarificemus parum sangui-
nis auferatur: ⁊ in alio die fiat similiter de alio
pede. s̄ in epidimia. Femina cui per. vii. mē-
ses ablata sunt menstrua facta multū macida:
⁊ appetitū iam perdidit quā cum vidisset
tribus diebus sanguinem purgari. in die pri-
ma abstraxi lib. i. ⁊. s̄. in secunda lib. i. in tertia
viij. 3. q̄ cum fecerim paulo post figura redijt
prout fuerat. Similiter menstruis multū va-
let calamentum agreste ⁊ domesticum cum
aqua mellis de qua aq̄ da bibere post balneū.
assuesciant balneare: ⁊ postea accipiant. 3. ij.
de dyateseron ⁊ de castoreo. 3. i. cum aq̄ mel-
lis. Aliquando dare prodest yeraḡ. maxime
qđ confectum est cū cinamomo alitimo. Be-
mus etiam ea que vñnam prouocēt: sicut ma-
raturum anisum ciminum apium anetū cassiā
spicam squinantum ⁊ talia. demus apozima
de absinthio: ⁊ de radicibus vñ apozimara de
fascelo. 3. iij. olei nardini. 3. i. galbani. 3. s̄. vel
demus dyamante. 3. i. cum apozimate de sanī-
na: ⁊ de aniso. ¶ Apozima valens ad men-
strua puocanda. s̄. calamētū sticados petro-
silini fauine prassij camedreos camepitheos:
polij. ana. 3. iij. maratri anisi apij ameos dauci
squinantici cūscute. añ. 3. ij. arthemisie yfopi ne-
phite turie. añ. 3. ij. cassie aristol. lon. gentiane
bacce lauri reupontici. añ. 3. i. ⁊. s̄. omnia coq̄
in aqua ⁊ da bibere. 3. iij. ¶ Aliud apozima
valz similiter. s̄. rubee maioris. 3. vi. maratri
radiē. apij. ana. 3. xv. anisi. 3. v. dauci. 3. viij. fa-
scoli rubei. 3. xv. mast. 3. v. calamenti ameos.
añ. 3. v. omnia coque i. v. lib. aque vsq̄ ad vñā
da bibere. 3. iij. cū amigdaleo amaro. ¶ Pul-

uis valet similiter. s̄. fauine apij. añ. 3. x. cū
monialitimi. 3. v. cassie spice absinthij. ana. 3.
iij. squinanti maratri anisi. añ. 3. i. ⁊. s̄. turbib:
quantum omnes alie species: fac pulueres cū
amigdaleo amaro da bibere. 3. iij. ⁊. s̄. cū apo-
zimare de calamēro. ¶ Pillule valent simili-
ter. s̄. serapini. 3. iij. absinthij. turbib. añ. 3. iij.
scamonee arimōiaci opoponacis seraphinos
bdelij. ana. 3. i. ⁊. s̄. cassie fauine maratri anisi
apij calamenti squinanti. añ. 3. s̄. distēpera cū
succo apij faciens pillulas da bibere. 3. iij. cū
apozimate de calamento. ¶ Mascule faciam⁹
de calamento centaurea gentiana ⁊ talib⁹. alia
men myrrham tempera cum yreleo: similiter
valet nitrum absinthium yfopus lac ficum
oui vitellum yreleon: similiter facit clacterū:
myrrha nigella calamentum cum melle simi-
liter facit: oportet vt mulier vñgat vultū inie-
riora cum oleo ro. vel yreleo: ne fortitudo me-
dicine generet apostema vel vulnera. ¶ Cale-
factio vero non minus est inuamentum de ca-
momilla sansuco melliloto cassia anero cala-
mo aromatico yreos calamento rutba ⁊ simi-
libus compositis siue simplicibus: fac coque
re in aqua in qua spongia infusa sit. calefactio
cum ipsa. silr inuat si his coctis in vase mulie-
ri totus medicine fum⁹ itroeat vultū iteriora.

¶ Hic incipit auc. de morbis mulieribus spāliter accidit
tribus ppter matricis passionem. Matrici ergo accidit
complexionales passiones instrumentales ⁊ coes ⁊ acci-
dunt egritudines impregnati: ⁊ vt nō impregnentur: aut
impregnentur: sed statim faciat abortum: aut nō faciat abor-
tum: sed piat cum magna difficultate: aut vt etias fetus
debilitetur: aut moriatur. accidit etias egritudines cū
mēstruoꝝ: vt retineātur ppter naturā vt rariū debito
exeat. aliquādo nō tempore congruo: aut etias supnat
in suo exitu. Item accidit mulieribus suffocatio matris
cis: vt quando matris ppter vaporem distensa. vel su-
perius eleuata comprimūt dyasfragma. Item accidit eis
precipitatio. s̄ vt descendat plusq̄ debeat vt in vñna in-
testina. ¶ Vñiusmodi autē egritudines accidūt quan-
doq̄ ex ppio vitio matricis: quāq̄ vitio alioꝝ mēbroꝝ
qbus matris cōparitur inter quos morbos. pmo autē de
retēione mēstruoꝝ ppter naturā: qz s̄m naturā retinen-
tur vsq̄ ad. xij. ānos. vel. xiiij. vel post. l. vltēius: ⁊ aliq̄
citius s̄m nām mulieris. In tēpore at itē medio fame sit
tur ppter naturā. aliq̄ languore. exercitio plurimo fame sit
⁊ accidētib⁹ aie: vbi nō valet calefactio aromati. qz mē-
strua cōsumunt iterius per predicta. Itē in tēpore itē
medio retinētur itē s̄m nāz: vt in pgnatibus: qđ me-
dicus hz cōsiderare: ne tūc puocās mēstrua fiat homi-
da vel cā aborū: nec semp credat feminā nō esse impre-
gnatam: sed mēstrua cūttat: licet h̄ in paucis accidat:
sicut in valde fortib⁹: que sunt replete habitudinis ⁊ cō-
plexiōis in quibus plurimus sanguis est generatus qui
totus nō est necē ad fer⁹ nutrimentū: necq̄ ē tūc tps ille
sanguis puenit a mifice cū sit vehemētē clausa. s̄ a ve-
nis exteriorib⁹ orificij exterioris: qđ sp̄ ē apert⁹. ¶ Reti-

nenf itez mēstrua pp alias cās sicut p sanguis grossu-
dinez: vel ppter opilationez factam in yenis: vel ppter
constrictionez que accidit in vys z orificijs earū: fm plu-
rimas frigiditatez: vel viscositatez: vel ppter apostema
scā ibi vel in locis vicinis: vnde segtur fortis cōstrictio.
vel ex pinguedine supflua: vel ex panniculo ēt denso qui
generat in orificijs venaz aliquādo: vñ phibentur mē-
strua currere. In oib⁹ his prodest aromatu calefactio.
Retinētur ēt ppter alias causas: sicut ppter debilitatē
virtutis: qz sanguis ad alia loca deriuat. ¶ Ad puoca-
tionē ergo mēstruoz que retinent ppter nimia humidi-
tatez: vel grossitiez vel viscositatez: vel ēt pphionez: vel p-
pter coarctationez: vel angustiaz vasoꝝ z corrugationem
multaz valent remedia: sicut est dyatesarō. cū 3. i. casto-
rei. Itēz valz arthemisia trita: z sup vmbilicū posita z li-
gata. Itēz folia lauri. vel 33. vel sauiua sup carbonē po-
nātur z fumus per emborū in matrice recipiā: valz etiā
trifera magna sine opio pessarijata: succus rubee maio-
ris cū vino tepido subtili potatus valz. Itē accipiatur sa-
tregia. sauiua. rubea maior y sopus: arthemisia: coquā-
tur in vino z fumus inferius recipiā vel coquant in aq
in qua mulier balneet: apponatur ebulus i balneo z mu-
lier teneat in balneo nascale de paulino. perapig. vel ye-
ral. Itēz fiat fomentatio in aqua ca. vbi tales gūnie deco-
quantur galbanū. serap. assa fetida: oppoponā. Itē lana
succida vel bōbay in succo rubee maioris: z cū 3. i. eufoꝝ
by supponat. Itēz radix mercuriat supposita multū va-
let: z maxime si intingat in felle taurino: sicut stipes cau-
lis excorticati. Itēz mulieri que cuz difficultate hz men-
strua fiat puluis de diu. z aromatic. vel. 8. spice nardi.
maratri. ameos. gariof. xilobal. carpobal. calami aroma-
tici. añ. 3. f. galāge. cinamomi. cubebe. añ. 3. i. z si sit diues
apponatur aliquātulus musci de ligno aloes. 3. f. hoc san-
guinez subtiliat: z orificia vasozū aperit: virtutez cōfoz-
tat. ¶ Sciēdum aut q ista remedia debēt administra-
ri tēpore mēstruozū fm diuersitatez: qz cū nā mouet
tūc magis adiuvanda est. Diuersificat autēz tēpus men-
struozū fm diuersitatez cōplexionis z etatis. In adole-
scētibus autē magis fluunt mēstrua in ipsa prima etate
lune. In iuuenib⁹ in scda. In senib⁹ in tertia: z quādoqz i
quarta: in masculis etiā d3 diuersificari flobotomia fm
predicta. ¶ Mēstrua mulierib⁹ mēstrua a vulgo dñr
flores: qz anteqz veniant nō pōt mulier concipere: sed ex
quo veniūt pōt. Sicut arbor ante tps flozum non potest
fructificare: s3 post. Si in. xij. sicut in multis calidis z hu-
midis: in alijs tardat vsqz ad. xiiij. z pueniūt in etate lu-
ne z ueniente etati mulierū (pollo mascul.) tunc pōt si-
militer masculus generare: (quādo exeunt mēstrua fm
q opz) in ceteris animalib⁹ exeunt supfluitates per pi-
los: per cornua. p plumas: in piscib⁹ p squamas: in serpen-
tib⁹ per pellē z annuatiz deponūt z vocat spoliū serpen-
tis. In hac autē spē maior fit nutrimenti copia: z maxime
humidi porz pauci z dñs qui cōueniunt ad exitum men-
struozū in quātitate debita: si fluant vltra. iij. dies. vel
minus q. y. nō est fm tēpus quantitas debita: diuersita-
tes passiois vt hydrophis: stigo. scotomia zc. ¶ Abla-
tio accitialis) h ē retētio pter naturā quā vlr reducit ad
triplicez cām (male cōplexionis nāliter). i. a prima crea-
tione vt que multū in excessu sunt distemperate ex opila-
tione: aut de apate (ex motib⁹ mae) vt si per alia loca eua-
cuet (ex tristitia) i. causa est alia a predictis: pōt tñ redu-
ci ad virtutez ppter malitiaz cōplexionis accitialis (sic
puluis terre) fumus a mēstrua retētis resolutus fm na-
turaz mulieris disponit os stomachi: vnde virtus appeti-
tiua ad appetēdū stimulat s3 imutationes diuersas (vzi-

na eaz pertinet quasi nigredini) qz cū mēstrua non pos-
sunt exire redeūt ad vesicaz z yrinam imutant: z contin-
git multoties cū vesica sit mēbruz sensibile valde ledit
z patit: z silt mēbra adiacētia ppter aliqū hū. acutum:
admixtū in sanguine illo putrido: z ppter infectioez quā
facit ppter sui corruptioez (fōmeinus de vena media.)
cōtra rōnem videt dicere cū magis ad inferiora sit tra-
hendus sanguis: nā. n. docēda est sequi viāz nālem: nam
ea que debēt euacuari per intestina inferius ad itestina
sunt trahēda: a sili h z nō e3. Sed sciēdum q h dicit ad
euacuandaz cām antecēdētes predictē passiois: vt pter-
uatur mulier ab instātia alioꝝ morboꝝ: quātūz vero ē
de cā cōiuncta. fōmia est faciēda de saphena sub cauilla
interiori: qd est particularis euacuatio: z cuilibet patz q
ylis euacuatio debita ex antecēdēti precedit particula-
rem cause cōiuncte: z pēcipue in habitudine repleta: qz in
tali loqur (donec cā mēstruoz) ac si dicat donec cā an-
tecedēs pro toto vel p parte sit ablata (icipiēdū nobis)
h intēdit de euacuatioe cause cōiuncte in cuius pncipio
faciēda est fōmia qd dicit auc. z postea alia que dīc val-
de bona. ¶ De fluxu mēstruoz supfluo. Cap. X.

Luxus sanguinis epiens cū mēstruis
plusqz oportet: vel de organis erit. vl
apertis venis vulue. f. creparis: z tūc
sanguis subito z velociter exit rube⁹
z clarus: vel ex materia cum augmētetur sua
quantitas ppter multaz suauitatem z nimiaz
comestionez: vel ppter q̄litatez: vt si sit acuta
colerica. vel salsa flegmatica: vel ex acuminē sa-
guinis: quem vulua retinere non potest z festi-
nat vt expellat. ¶ Si materia sit colica: color
eius citrinus sit: si flegmatica albus: si sangui-
nea rubens: h fit cum totius corporis corrup-
pitur sanguis z descendens ad vuluaz effluit
qd non possunt compari membra corporis p-
pter corruptionem sui: z malignitatē sue qua-
litatez. ¶ Si augmētetur fluxus iste: neqz ces-
set patistur mulieres coloriz mutationes: fa-
stidia: macilentiaz: hydrophis: qz epar ppter
h necesse est refrigerat z actio sua deficiat: vñ
oportet vt si augmētetur: z enim extinguere ve-
linus: mulieres in supiorib⁹ flobotomemur
vt nā ad superiora trahat: h fit si sanguis cau-
sa fuerit. Si colera rubea sit danduz est catar-
ticuz z anti d. qd eam purgare debeat: z simili-
ter in flegmate: vel i colera nigra: faciamus ca-
tartica z antidota sibi cōuenientia. Deinde re-
deamus ad medicinaz stringentes sanguinez:
sicut acatiam. corall. gūmi. mirte se. balauit. se.
portul. boluz. cornu cerni. cōculam marinam:
z similia: vlr est itidem medicandum: sicut in
fluxu sanguinis de pectore: vel de alijs mem-
bris: cibos demus sicut perdicēs fashanos z si-
milia: mulier sedeat i aqua vbi cocta sint tama-
risens: cortex malignana. galla. mirra. ro. z si-
milia: vērōsam ponamus mamill. z sugamus

De egritudinib⁹ mēbroꝝ

et scarificatione. **C** Mascale faciamus de gal-
la: alumine: thure. gallia. equali pondere: re-
pera cum aceto. **C** Aliud. R. acatiaz. ypoquist.
thus. 33. acetuz. **C** Troisci valēt similiter. R.
balauft. cōcule marine. acatie. añ. 3. iij. san. dza.
sumac. cupularuz. gland. viol. boli. gūmi. alu-
minis. añ. 3. i. 7. p. succi ypoquist. 3. i. cāphore.
canabi. añ. 3. p. fac trocif. cum succo virge pa-
sto. da bibere. 7. similiter fac nascale. **C** Pul-
uis valens silr. R. concule marine. coru cer-
ui. añ. 3. vi. balauft. charabe. coralli. spodi. ro-
se. añ. 3. iij. facias puluerez 7. da bibere.

C Mulieres aliquādo patiuntur nimius fluxū menstru-
ru: qd plurimū appellat matricis: h aut aliqñ fit: qz ori-
ficia venarū matricis nimis aperiunt: 7. sanguine neque-
unt retinere: aliquando fit qz ipse vene rūpunt ex saltu.
casu. percussione: aliquādo vero ex nimio cibo 7. potu: 7. as-
sidua quiete: aliquādo vō ppter aborsus: aliqñ ex acuita-
te sanguinis 7. nimia subtilitate: aliquādo vō ppter diffi-
cultates partus: aliquādo ppter emoroydas in collo ma-
trici: vñ pgnātes aliqñ mingunt sanguine: aliqñ vero
ex ragadijs vel vlcēib⁹ malis antiqz matricis: aliqñ
do vero ex dñio mali hu. in corpore nālis vel innālis: sic
quādo habūdāt sanguis adustus 7. sanguis crudus: aquo-
sus flegmaticus. **C** Signa aut humoris pphabundantis
proprio colore dignoscuntur: intingāt pñus in mēstruis
7. postea leuiter laueat 7. modicū efficeat humoris fluen-
tis colorē representat. Si fluxus sanguis sit ppter habū-
dātiā humoris corpus plus cōfortat qz debilitat p flux-
uz: color mulieris clarificat: neqz tūc laborādus est i re-
tentione: nisi videat virtus debilitari: fluxus aut qui fit
ppter apertione orificij guttatiz fluit 7. paulatim 7. est ma-
gis inordinatus. Qui aut fit ppter rupturā subitus est: 7.
sanguis exstit clarus 7. rubens: 7. indicat et per causas p-
mituas iā dictas. Qui aut fit ppter aborsum: vel ppter
difficultatē partus: satis manifestat per suas manifestas
causas: vt ē dolor 7. angustia: si aut fit ppter acuitatē san-
guinis 7. subtilitatē p debilitatē corporis signatur: 7. al-
terationē: 7. ppter plurimas corosiones. Qui aut fit p-
pter emoroydas exteriores peryodicis ē sicut mēstrua
7. emoroyde consue. Si ppter ragadias 7. vulnera san-
guis exit saniosus. **C** In cura aut fluxus ex apertione 7.
ruptura facta cū solidatiuis est iustendū ab inferioꝝ 7. su-
perioꝝ: sicut p micete vel athanasia cū succo plātaginis
distēperata 7. p pessariuz iniecta: 7. per empla constricti-
ua. Si aut ppter nimius potuz 7. cibū: diēta restringatur
7. fiat flōmia de basilica: 7. silr fiat si sit ex habūdātia hu-
moz 7. cognoscat sequi debilitas 7. ponant et vērōse ad
radices mamillaz. In cā predicta vñ cibis stipticis 7.
abstineat a vino 7. fiat balnea cōstrictina cū aqua tepida
ad frigiditatz declināte: eadez erit cura in nimio fluxu
ex acumine sanguis ppter acuitatē: h excepto qd flōmia
nō cōfert cū sit nimia debilitas. Administrēt 7. cibi sti-
ptici pōtici 7. acetosi sanguine grossuz generātes: vt sunt
citonia. lētes agrestes: panis azimus succus panis: coqua-
tur sumac in eoz cibis. Silr fiat in fluxu sanguis sequē-
te partū difficilez: qz d3 sanguis ingrossari. troisci dētur
cōstrictiui. de ro. de spod. de carabe. In fluxu autē san. q
fit ppter colli matricis emoroyd. fiat flōmia de basilica.
7. cōstrictiua per inferioꝝa inyciant. Si aut fiat ex raga-
dijs matricis vel vlcēib⁹ pcedāt mūdificatiua sanici:
vt aqua mellis: seru caprinū: 7. postea sequant solidati-

ua. Si aut fiat ex saltu: casu vel percussione fiat flōmia de
basilica: 7. postea dent troisci cōsolidatiui. constrictiui.
Solēt aut quedā fieri empirica: sicut est empiriū de ster-
core bidētiū supra pectine 7. supra renes. Itē puluis ouo-
ruz: vñ pulli exierint cū aqua frigida bibitus multū cō-
fert. Itē fiat ouo emplastra de marrubio trito cū assu-
gia porcina: 7. vñ liget supra vētem: alre: supra renes.
Itē multū valz emplm de farina frūitici 7. lacte 7. melle:
lana etiā succida in succo plātaginis inticta multuz con-
fert: valz ē multum balneuz de folijs albi pruni: vel fo-
lijs viridibus vñmi vel in tanto solo vel cortices vñmi 7.
quercus veteris coquātur in aq 7. ibi balneet: caue tūc ne
balnea sint multū ca. Ita aut balnea solū vsq ad vñbi-
licū fiāt: valz ē electuariū Rasis de scoriza ferri. 7. mi-
rabol. emblic. indi. añ. 3. v. spice nardi. squināri. ciperi. 33.
piperis lōgi. ameos. olibani. añ. 3. y. scoriz ferri i forti ac-
to infuse per vñā ebdomadā: postea toste. 3. y. cōficiant
omnia cū melle despumato: qd fuerit coctū cū apozimar-
te emblico: 7. valz ptra fluxū emoroydaz: 7. vētris flu-
uz diuturnum. **C** Littera b⁹ capitiū plana est: nisi qz
pauca ponit causas 7. curas. (Si inā sit colerica. pponit
signa humorū supius dicta in supioꝝibus flōmiz: vt tra-
batur sanguis ad supioꝝa: 7. aliā viam affuscat: qz mē-
res sicut patietes statiz cadūt in ptisiz: 7. de ptisiz in mē-
Coādu est cataricū) intellige si fluxus sit ex habūdātia
humoris: ille d3 pino euacuari p medicinā cōpētente:
(deinde redeamus). Iad localia veniamus (cōcula ma-
rina) frigida 7. sic. in. iij. gra. castula est vbi habitāt picea
(sedat in aq) hic sufficit puluis d cortice quercus vērō-
ris vel cortice vñmi: si alia nō possunt bfi (nascale). I. per
sariū: talia. n. cōstrictina distēperata cū succo plātaginis
per pessariū inyciātur (cupulaz gland. 7. silr) sunt valde
pōtice: loco plicie 7. balaufti. vbi cūqz possunt poni. cū
succo virge pastoris). i. card. agrestis: intellie cū aq de
coctionis eius: vel cū aqua que in suis castulis inuenit
(cacabre) vel carabe vernicis in classe idem est.

C De suffocatione matricis.

Lap.

Aliquando mulieres patiuntur suffoca-
tionez matricis: vnde caruz appetit⁹
deficit 7. corpus refrigerat: sepe mu-
lieres inde deficiunt 7. subtilian: pul-
sus eaz parvissimus 7. debilissimus. Aliquā-
do ex toto auferit: aliquādo mulieres adeo co-
artant vt earum capita genibus implicent: vñ
Sal. vidi mulierem h⁹ patientez que 7. flatus
perdiderat fere 7. pulsus. quasi mortua cēne:
qz distulit a mortua: nisi qz par erat in medio
corporis calida: multi medicorū eam mortuā
esse putabāt. Qd certificare volentes lanā car-
pinatā rarissime accipiunt 7. naribus appone-
runt: de cuius motu eam vinere certificat: qz
flatus habebat: 7. omne aial flatus habens vi-
uit. **C** Causa cuius passiois multitudo ē sper-
matis vel corruptio sui: h contingit qz diu re-
mote fuerunt a virozū coniunctione: vnde
necesse est vt augmentet sperma 7. corrum-
patur: 7. quasi venenūz efficiatur: h plurimū vi-
due patiunt maxime prius maritate 7. parturi-
entes sepiissime. Simili puelle patiuntur eaz

ad etatem veniunt: neq; cohabitent cum masculis. sperma eni coadunatur in ipsis: qd expellere: sicut et masculis necesse est: huius nature actio expetit: cuius mulier habere masculus non valeat adunatur in ea sperma: et ab ipso fcs fumus ascendit ad dyafragma: qz dyafragma et vulua cōiuncta sunt: qz vero dyafragma cōiunctum est cu3 gula et instrumentis vocis: suffocatio h inde contingit. Iterum h morbus est ex mēstruorum ablationib: naz si mēstrua auferantur et sperma augmentet multo plus peiorat et marie in autūno et hyeme. Pri- ma eni medicina huic morbo est machinanda ut manus et pedes mulieris fricemus: tam moderatius est cum dānileo naribus apponamus abhominabilem odorem: sicut castorei: galbani. picule. lane cōbuste. licini extincti. pilorum sumi et similia. Inferius fumigemus cum odoriferis fumigationibus: sicut aloë ligno. musco. costo. et similibus: odorifera olea ponamus in vulua: sicut yreleon. musceleon. camelcon. nardileon. ut sperma trahatur ad inferiora vētosas in pectine ponamus et in inguine: vngamus os vulue cu3 oleis odoriferis intrinsecus et extrinsecus: demus dyaciminus: cu3 apij succo calamēti syrū. yerapigra cum succo absinthij: demus. 3. i. de agarico cu3 vino odorifero: lauemus vuluā de absinthio. ca momilla. sansuco. aneto. calamēto. Itē valēt ad suffocationē matricis. 3. ij. de succo insquiamini. castorei. pipis albi. costi. myrrhe. opij. añ. 3. i. et. 8. repera cum vino dulci et da bibere.

Suffocatio matricis est passio piculosa et nominatur a suo effectu: qz mulieres inde sepe suffocantur: et est quādo matrix de suo loco mouet et ad superiora eleuat: vnde cōprimi dyafragma: quo cōpresso spūalia comprimunt et coarctantur: vnde non pōt dilatari: siue pulmoneq; aera attrahere: neq; fumosos vapores expellere: vñ mulier quasi mortua vñ et suffocata: est aut passio similis epile. apoplexie. sincopis: et litargie. Sed distiguit ab his: ita qz in hac passioe mulier qñ inclinata cadet et tenet manus sup vētres sensu nāe itēdētis ascēsus matricis impedire: mulier caret sensu et motu. in alijs nō sic est. In epilepsia cadit spiritus ex ore: neq; auferit motus pulsus vel anhelitus: sicut in suffocatioe. Causa autem istius passionis est pluri- ma spermatis aggregatio circa testiculos mulier: ut cōtingit in puellis adultis vel viduis cōtinētib: cū nō vñ- tur cōsuetu coitu. Idē ergo sperma corruptum nō valet exire: inde vapor plurimus malus natus mīscē eleuat ad superiora. Itē puenit ex retētiōe mēstruoz: que cū in matrice aggregatur et nō euacuatur in vaporē resolu- ta idem operant. Similr puenit ex quocūq; humore in matrice preter nām collecto. Cessante g cordis motu vel pulmonis per talē cōpressionē mulier pōt iudicari nisi de vita atq; pulsū: et ab oībus mortua pōt iudicari nisi de vita certifice per lanaz carpinatā naribus et ori appositā: vel per pleni3 ciph u3 aque possum super fureulas pectoris

quorū motu tremulo vita cognoscit. Est ergo pma medicina ut pedes fortiter fricentur et tibie similr: et ven- tosa magna pectini supponatur. Itē optimū est ut muli- er aliqua imponat digitū suū oleo aromatico inunctus in circuitū oris vulue: et dūz est bene intus cōmoueat: ut per nimiam delectationem matris redeat: ut vapor venosus euaporetur. Item fiat sternutatio cu3 puluere castorei: vel euforby: vel cūmini. Item apponantur male redolentia naribus: ut est sulphur: castoreum stercus: et ori matricis aromatica apponatur: ut est muscus: am- bza. landanū. thus. lignus aloes. gallia mus. Itē semina diuī. sacellata in vino cocta sup fureulas pectoris calida ponantur de absinthio. aneto. filere mōtano. mēta. et simi- libus: vel aena calēfacta sup vētres liget: h. n. ventosi- tates resoluit. Itē vociferet in aure ipsius: vel pprio no- mine appellet. Cessante autem suffocatioe et remotis malis accitibus de causa suffocationis videat: et si sit de retētiōe mēstruoz mēstrua prouocetur: et fiat minutio sub cauilla pedū de saphena: et ibidez ventose apponantur cu3 scarificatioe. Si aut acciderit ppter ptiētiaz et coy- dimissiones: si habeat maritū vñ eo. et si sit puella ma- riteretur: aut dent mē que sperma minuit: dent troscisci: de mirta ad psumendū. Jaceat supra agnus castū. rutaz: pullegiuz: et hō emplastra infrigidaria ponant supra re- nes. Si aut ex alijs hu. sit corpus mulieris inficiētē corpus frigescit: qz rota nā trahitur ad interiora: vel ppter defectū nutrimenti (deficiat). i. sincopisat (subtrahit- antur). i. extenuant (pulsus rē). qz calor extinguit cessante motu cordis: (aliquādo ex toto rē). h. n. est fm qz passio magis vel minus augmētatur (h enim nāe actio). i. virtutis expulsiue: et virtutis regitiue (expetit). i. appetit. Dyafragma et vulua cōiungunt vulua a dyafragmate dependet: dyafragmati vero pulmo colligat: pulmo vo- gule. i. trachee arterie ab eodez ore. omnia ppariuntur. (Si mēstrua auferant). i. retineatur et sperma augmen- tet: h est qz duplicata cā grauiorē reddit passionē: maxi- me autūno vel hyeme: tūc. n. supfluo3 fortior est reten- tio. frigiditate exteriori orificijs coartatis (licinū extin- cti). i. sepo byrcino imbuti: ut magis fereat (demus dy- aciminū) h qz dicit aut possumus sincopiz facere: in statu vero nūq; (Similr yerapigra). h ē cū purgare velimus terminata accessioe: tūc. n. cām antecēdētē remouere te- nemur. Itē valz rē. potius iste vltimus pseruare habz a suffocatione: qz succus insquiamini matricē constringit et repercutit (castoreuz) h habz nervos et mēbra pāniculo- sa cōfortare (piperis al). calozet nālem habz confortare et augmentare (costi myrrhe opy) ista cōsumūt materiā et vapores. De apate matricis. Cap. XII.

Aliquando apostemata nascuntur in vulua multiformia. Si ergo adsit co- lera ru. caliduz generat apostema. qd tamen fit de vētositate grossa: vel de percussione: vel de mēstruorum ablatione. Si eni3 apostema in vulue sit proza sequit dolor cu3 strāguria: si in ore vulue vmbilici et natiuz aderit dolor: si in eius pupa sequit do- lor dozi: constipatio digestionis: dolorq; sub ypocōdrijs. Si apostema sit colericuz: vel sanguineuz febres habz acutas: sitis et dolorē. Si de humoribus sit grossis: tumor et duriti- es et granitas in anchis et corpore: vnde oportet

De egritudinib⁹ mēbroz

succurri. ¶ Si apostema in vulua sit perquirendum est unde sit: q³ si ex calore basilica vel mediana erit incidenda et sanguināda s^m virtutem patientis nisi aliquid sit contrariuz. mulieri in vulua apostema haberi. Gal. venā peduz conuenit minuire: melius enī inuac hic q³ si in alio loco fiat. Item dicit. in vulue passioe necesse est super manus minuire. Adenstrua enī stringit sanguis detractus ad supiora cor poris. Si mulier fortis sit bis i die attrahatur sanguis. Si debilis semel: postea danda ē medicina que in acuto apostemate valz: sicut succus solatri. cassia. māna. mel ro. et similia. cathaplasma in primis cu³ repugnātib⁹ calorū. et membra illius cōfortātib⁹: sicut portul. folatro. sempuina. psilio. arnoglo. endiuia. oleo ro. et similib⁹: postea dissolutiua ponamus: sicut endiuia: olenz viol. caules. se. lini. maluā. se. fenugre. assungiam anseris. gallie. mellilotū albumē oui et similia: de omnib⁹ nascarizem⁹ siue simplicibus: siue compositis. Byascoli. dicit: spica nardicoca in aqua valz si in ea sedeat mulier. ¶ Nascale pauli valz ad calidaz vuluam et durities suaz: et innersationem suā et inflationem et ventositates: accipe assungiam anseris: medullaz vituli: medullam cerni. añ. 3. vi. anseris gallie. cē. añ. 3. iiii. mast. mell. añ. 3. ij. ysopi. 3. ij. et p. tempera cum lacte mulieris et oleo ro. ¶ Si apostema sit frigidum et grossuz q³ dissoluā erit faciēdū: sicut fenugre. mellilotū: se. lini. menta. sanfucus. et silia sunt apponenda. epithima faciamus et nascale filr. decimus apozima de radicibus diu⁹. ad bibendum. de squina. et pill. de serapino: balnea assidue et epithimata lenia. dāda sūt cibaria grossa hūorez non generantia. ¶ Si certificemur saniez ibi esse collectam ponenda sunt cathaplasmata maturatiua et aperitiua: sicut de fenugre. se. lini. farina tritici: farina ordeit: sicub⁹ cu³ fumo columbino coctis. Si crepuerit apostema et sanies inde effluerit in encas vesicaz detur lac asini et capre. se. cucumeris et melonis. Clisterizemus cu³ priso et melle in vulua: confectio vnguenti et nascalis. R. assungie anseris et galline. vituli. cerc. añ. 3. p. vitell. oui. assi. 3. v. bdellij. myrrhe. añ. 3. i. cē. 3. p. yreleos et olei nardi. quod sufficit.

¶ Apostemata in vulua generantur vel a cā primitiua: vel a cā antecedente: a cā primitiua: sicut in casti vel percussione: vel a frigore vehemēti: q³ locus inspissatur: et induribilis resoluū. Sed inde apatur vel ingrossat. Item apatur matrix de nimia coitus supfluitate: aut ē p³ viuz obstetricis quādo nescit mulieri in partu subueni.

re. A causa vero aīcedēte apatur matrix: sicut ex retentione mēstruoz: aut ex vēositate inflatiua: aut difficultate piendi: aut aborsu: aut ex supfluis humorib⁹ peccantibus q³litate et quantitate: sicut generant cetera apostemata. Apata aut matrix plurima sequūtur mala accitua que medico sunt signa. ¶ Signa ergo calidi apatis sunt h. se. acuta. fortis. dolor capitis: lingue nigredo: tremor dolor in oculis: neruoz rigiditas: et dolor colli. et in regione vulue sentit percussio in illa parte matrix vbi est apostema et dolor: et si apostema sit in parte posteriori matrix sentit dolor in dorso: et ppter coartationem est retentio fecus. Si aposteme sit in parte anteriori sentitur dolor circa vmbilicū: et antius. Si autē aposteme sit in lateribus dolor est plus in vlyz a dextra vel a sinistra q³ apostema est: et si sit in pte interiori adest stricctio veline et difficultas vrine: q³ coartat colluz vesice. Si aut sit in cōcanitate dolor est directe sub vmbilico. Si aut sit in collo exteriori visu cognoscit et tactu: et dolor in partibus inferiorib⁹: quādo autē tāgitur sentitur ozificum matrix duz lapideū: et est dolor in inguine et in gemb⁹: adest ozipilo. partus pulsus: et retētiō frequēz vēositatū stercoz et vrine et frequenter ex vehemētia occitium sit scitrosus et sinopsis accidit. ¶ Apostemata vō frigida sequunt febris lenta: et synthomatū predictoz remissio et dolor in ano. adest discoloratio et difficultas egestionis et vrine minutio: neq³ vēositas minor appareat: tamen tu mor est maior in pectine vel in loco vbi est apostema. ¶ In cura apatis qd est ex percussioe vel casti: vel ex repletionē humorū: vel ex retentione mēstruoz: vel ppter difficultates partus: vel quocūq³ apatis calidus ruz oium illoz in quā medicamentozum pncipium est flōmia de basilica: si particularia cōueniant: vt est viretas: et similia: vel trahat mā ad superiora: deide vero si sufficiat virtus nālis et remaneat mā aperiat de sapena sub calo: et si adhuc residū fuerit de mā: et vire sit fortis: detur medicamē solutiū: vena aut quā docet agri est saphena: deide ad localia redcamus. In pncipio ergo apatis matrix per pessariuz inuiciatur matrix confortatiua et stiptica: vt est decoctio ro. leniuz excoctiua: arnogl. vitis. solatri. endiuie. virge pastoris: psilio psidie balauit. et similia. ab exteriori parte post ponti emplastrum de farina ordeit: de succo portul. sempitue: vel solatri: vel rasura cucurbit. In augmento vero istius resolutiua ponamus: vt sūt camomill. mellilotū. et similia. In statu vero ponat puluis molendini. cē. et aneti. radix alce et similia. In declinatione vero calidiorib⁹ est vtendum: vt est amoniacus. galbanus. storax et pinguedines et medulle resolutiue cum oleis calidis liquefacte per pessarium inuiciatur: mūdificatiua vero inuiciant: vt est aqua rubra. vel aqua ordeit in qua decoctus sit ysopus et sanina rubra. artbemisia. saturegia. et similia. ¶ Itē in apostematibus frigidis et duris difficilis est curatio. ista in quā in cancris cito quertūtur et scitrosi: vnde a corporis mūdificatione est incipiēdus s^m habūdantiaz humoris dominantis pueniētib⁹ particularib⁹: exterius ponatur emplastrum de storace. bdellio. amoniaco. fenugreco. se. lini. coctice cu³ oleis calidis resolutiuis: vt est anetileon. camomilleo. oleo de lilio. costo. et similib⁹: per pessariuz inuiciatur. ¶ In apostematib⁹ vero duris valēt omnia remollientia et lenitiua: vt pinguedo anseris. gallie et adeps: et subitū valz si in istis resolutiuis intingat lana succida et subiciat pinguedo anseris. anatis. vitell. ouoz: olenz nardileon in talib⁹ multum valz: talibus. n. liquefactis: vt in ruz per pessarium: et per interiora: vel ab exteriori: vt in vnguentis et emplastris est vtendū. ¶ Apostemata mū.

uiformia. i. a multis causis primitiuis et antecedentibus et co-
iunctis. (Causa ca.) hinc iste oēs ponit causas. (Si apata)
h ponit signa (nec dolor nāe). i. vulue (matricis colli)
vel exterioris. (Si in ore). i. interiori ppter colligatiaz
doler ymbilicus et nates (Si in puppi). i. in parte poste-
riori a parte dorsi: proa aut appellat prima pars matri-
cis ex parte inguinis: vii puppis appellat posterior ps a
parte dorsi (basilica vena) h flōmet ad causas precedē-
tes antecedētē euacuādam (san. tractus) et istud bis i
die. si quātitate pauca: cetera parēt (Si apostema frigi-
dus et grossus) h nō cōsulo poni repaustina stiptica: ne in
cancerum vel scilofosum pueratur: sed magis a purgatione
est inchoandū. postea dande sunt leues decoctiōes cali-
de dissoluitue per pessariū inyciatur: sicut de melliloto
fenugreco et silibus: et ablutis exterioribus: de eisdem epi-
thima fiat. i. illinitio vliisus (nascāle). i. iniectio p pes-
sariū si sit in pfundo et si sit exterior: et iuxta portā sup-
pone cūz lana succida: vel bombace: sicut dixi supius de
nascāli pauli cōtra durities vulue (et inuersiones). In
cancerū vel scilofosū fundus: siue pars inferior solū supe-
rius eleuat: qd de relaxatōe vel descēsu dicit iserius: vt
quādo ad dextrū latus declinat: licz qdam dicant inuer-
sationem. i. relaxatōe quādo descēdit relaxatis neruis
(deinde apozima) h valz in pncipio cure ad digerendū
mām (pill. de serapino). he digerūt dissoluit et cōsumūt
et mūdificāt (assuefaciāt balneum). i. co: pōze mūdifi-
cato de his apostematibus frequenter sanies generatur
que purgari hz cūz sero caprino et melle et pñana data p
os: vel iniecta i inferiōza per pessariū in vuluaz: vel alga-
ria in vesticā si forte sanies adsit curat (co: fectio ynguē-
ti) h pfectio valet ab exteriori inuncta. ab interiori per
pessariū nascāle iniecta.

De vulnere matricis.

Lap.

XIII.

Vulnera in vulua generantur de acu-
tis apostematibus: et aliquādo de acu-
tis medicaminibus vel de aborsu: que
certificātur ex sanie inde effluenti. et
ex dolore et ex pulsatōe in matrice. Si sit putre-
facta sanies sit ex colera nigra cum putredine
horribili et ardore nimio: vnde mulieri est pre-
cipiendū: vt in vuluam ponat illa quib⁹ vul-
nera mūdificentur: et calor exstinguatur et do-
lor mitigetur sicut succus solatri. arnoglo. oleū
ro. cū albumine oui: lacte mulieris: succo por-
tul. et similia. Bemus mulieri ad bibendūz ca-
tarticum de iuiub. se. papaueris. liquif. et simi-
lia. Nutriamus cum cucurb. portul. et simi-
lia. Seducat i aqua vbi cocta sint mirra. rose.
femgre. balanst. lētes: cortices maligra. Si
vene sint corrose dem⁹ san. dra. myrrbā. thūs
bolum. cē. aristol. lon. de quibus omnibus cli-
stere faciāmus vel nascāle. Siliter valz lituz.
acatia. vnde nascāle fiat. valet ad pruriginem
vulue. cē. campho. litargi. bacca laur. albumē
oui. oleū ro. seu clistere. seu nascāle fiat. Jo.
Bam. dixit. farina femgre. cum sanguine an-
seris valet ad dolorem matricis: valz etiaz lac-
ticum cum vitello oui si facias inde nascāle.

Vulnera in matrice sunt vel a causa exteriori: sicut p-
cussione vel casu: vel ab interiori: vt a labore parturiēdi
vel a nimio conatu: vel assellādi: vel extractiōe secūdie
vel fetus mortui: vt de crepatura apatis: aut pelliculaz:
aut de hūoribus colericis corrodētibus: aut de quacūqz
putredine corrosiua ibidem collecta: vel aliūde venien-
te: aut p acutas medicinas interius per os receptas: aut p
pessariū iniectas. Varuz aut carū signa partis ac-
cipiūtur ab indicio patētis: sicut casu vel percussione: vt
sunt cause pmitiue: partim a dolore et qualitate exētiūz
in colore: qz dolor acutus pūgitiūz cū multo ardore co-
leram: vel sanguinē colericūz signat: dolor vero grau-
tūz et diuturnus et mām frigidāz et grossam ostendit:
grauē esse cām ostendit: que dispositionēz exētiūm si-
gnat: qz cum sanguis exiit rubens. p tendit venarum ru-
ptura. Si aut vt fex vini vel olei cancer signatur vt can-
cri corrosio. Si aut tāqz sanies aliquantulum alba cre-
patura pustule vt apostematis indicat. Si aut exiit tā-
qz carnis lotura de mēstruis diu retentis signat corro-
dere vel de secūdina. vel de fetu mortuo per violentiā ex-
presso. Si aut viridis sit: colera eruginosa corrosiua esse
declaratur. Si nigra melia. Si alba. grossum flegma: hz
autē vlcera quādoqz sunt p pūqua collo matricis: quā-
doqz sunt in fundo: qd manifestat per apertione exteriori
oris orificiū: qd si sanuz reperia ē tūc in fundo interiori cē
cognoscit. Item per algiaz et pessariū que supposita:
si in illa dolore faciūt vulnera sunt in pfundo: similiter
per dolorem: qz vbi dolor ibi morbus. In cura huius
morbi cōsiderē habitudo corpis que si sit repleta et cō-
ueniant particularia. pmo purgetur corpus: post matricē
mūdificetur ab humiditate corrupta et venenosa. In cā-
ca. cū sero caprino solo vel aqua ozdet: in aqua cassia. sit
resoluta et tamarind. deinde mitiget ardor matricis cūz
aqua decoctiōis morelle. arnoglose. albumine oui. oleo
ro. lacte mulieris: bis cōpletis in ruptura venarum vta-
tur cōsolidatiuis ab exteriori: sicut sunt balnea: in quib⁹
decocte sunt rose pñō balanst. myrrba. plantago. consoli-
de. folia quercus vel cortex querci: vel pūni. ab interiori
ri inyciatur per pessariū aliqua opiata cōsolidatiua cō-
strictiua vt est athangia: miclete cūz succo plātaginis di-
stēperata: vel inyciat succus plātaginis ductus sup lap-
idem marmoreūz cū emathite. Si aut sit corrosio vel
plurima vlcera cūz putredine ferulēta: sicut in cāris
corrodētibus vel herisipilis corpore plene mūdificato:
dieta tenuis iniūgat: leuis digestibilis fridi sanguinis et
puri generatiua: matricē plene mūdificet cūz iniectioni-
bus in quib⁹ decoquātur herbe valentes ptra infectio-
nes: sicut est in cācro herba sancti Joānis: et herba rober-
ti: pimpinella. pilosella. acus muscata. In herisipillis
vero valz lētigo aque sempuina: solatri portul. et h iquā
in aqua decoquātur. s. simplici: vel q melius in aqua oz-
dei: vel in sero caprino: ocide inyciatur decoctio carnis
generatiua et cōsolidatiua de thure. myrrba. aristol. cro-
co. sarcocolla. bolo. san. dra. Itē ab exteriori fiat inūctio
cum oleo ro. vel mirtino. Vulnera etiaz et: de acu-
tis passionibus. i. de humozibus vel apostematibus (crepa-
tis de aborsu) h ppter nimium conatūz solent vene rūpi
sicut in exitu fetus mortui: vel exitu secūdine: similr in-
tellige de quacūqz violentia interiori vel exteriori. In
sanie influēte que si sit horribilis odoris suspectus est:
qz signatur ibi cācer: vel herisipil. vel fistula: si sit alba si-
ne malo odore non est timēda: (si putrefacta sanies) sit
ex colera nigra. suple icēsa que collecta est in cācro: h. n.
vix aut nūqz curat: sed per succūz herbaz ad cancerū va-
lentius remediāt (mulier precipiēdi est corpore) suple

De egritudinib⁹ mēbroz.

mundificato & sanle a matrice educta: vñ secure demus mulieri ad bibēdū catarrica. h̄ tamē porio debz fieri de mirab. iunib. liquif. h̄. n. sanguines mundificant de humi ditate venenosa (sedeat in aqua) h̄ fiat q̄rto loco. i. post purgationē & matricis mūdificationē: & dolois mitiga tionez. (Si vene sint corrose) ista sunt plana (clistere) .i. pessariuz: si sit in pfundo (nascale) .i. suppositoium si sit in fūmo. (h̄ litium) h̄ intelligit de simplici succo caprifol. q̄z lituz: quādoq; dicit medicinas cōpositam la paratam ex tali succo & aloē. & felliculis auiuz de pda vi uentuz que me⁹ valz contra telaz & maculam oculoꝝ si ponatur in ipsis de eisdē vel de eadē cōfectione q̄ idē est (valz ad puriginē) que fit de salso fleginate vel d co lera adusta (lac ficuuz) istd tolle q̄z acutū & corrosiū ē.

De mollitie matricis.

Lap.

XIII.

Aliua aliquādo paritur mollitiem ppter humiditatem nimiaz vel in loco frigido multaz sessione: seu aque fri gide infusione: his. n. cinollit & a suo loco egreditur: aliquādo egreditur ppter ni miam expressionē in partu. Cūde in medi cando ypoquist. & balanst. in vulna sunt po nenda. Sedeat in aqua vbi cocta sint stiptica. epithima fiat cum oleo ro. & mirtino. cōman detur obsterici vt matricē reponat in interio ra. Deinde faciamus pulnere de rebus sti pcticis: & desuper ponamus: sternutatiōes fa ciamus: q̄z aliquādo reddit vulnuz in interio ribus. Byascozi. merda bonina valz ad vulnū egressam si inde fumigaretur mulier: eadez me dicina prodest que & ano exerciti profuit.

De passio precipitatio matricis solet dici: & h̄z cau sas diuersas: aliquando fit a frigore subintrāte. Item fit aliquādo a lōga sessione super lapidez frigidū. Itē fit ex assiduīs balneis. Itēz a casu vel a saltu: vel a nimio cona tu luctādi vel grauiā honera leuādi. Itē fit a causa ante cedēte interiori: sicut paralyti lacertoz: vel a nimia hu miditate remolliēte ppter expressionē in partu. Cūde se pmitiue magis ab idicatioe patiētis accipiunt. Cū se aīcedētes ab humiditate corporis vñ mollitie carnis intelligitur. Cūso etiā vnde infirmitas sit autem: Si sit a nimia superfluitate humida corporis: vel para lyti lacertoz: corpus per ieiuniū vel per purgationē de ficietur: deinde sequit cura cōis que talis est: apponant naribus mulieris aromatica. orificio matricis inferius res fetide. Itē lana succida in forti vino bullita & expres sa calida vmbilico apponā. Itēz distēperetur āmonia: cuius succo absinthij: & inde totus venter illinā. Itēz furfur torrefactū & saccellatū superponatur. Item deco quatur ruta. arthemisia. satyreia. cum vino & superponā tur. Cū autē matricis foris egrediatur: obsterici manu sua inuncta oleo mirtino ipsaz interius reponat: deinde festinetur balneuz de ro. p̄sid. gland. balanst. gallia. mir till & similibus. suffumiget cum reb⁹ stiptic. vt est diptar muz coctuz in aqua & aceto: vel colosofi. vel ypoquist. po sitis super carbones. Item puluis de cornu cerui & folijs lauri. an. z. i. mirtilloz. z. i. istud distēperetur: & detur ad bibēdum statiz matricis redit ad locum suum. Cū conti nū iteruz matricem declinare ad dextraz vel ad sinistra partes: qd̄ scitur per grauitatem illius partis: quādoq; a parte anteriori cōprimat stomachū: qd̄ iteruz contingit p

pter repletionē humorū vel ppter ventositates illam sic attrahētem post se. Si sit ppter ventositatem: later co lidus suppositus intinctus in aceto calido. Si sit de hu more grosso & duro: vñ locus sentiat durus decoquatur. se. lini. & fenugre. deinde colentur in colatura resoluant oleū oliuarū: butirū assungia anseris: medulla cerui per pessariū inuclat. In omni autē dislocatione matri cis multuz pdest si magna ventosa in prem opposita ap ponat cū igne sine scarificatione: & p̄ ps caplin istud.

De dieta pregnantium.

Lap.

XV.

Rout Sal. in multis suis libris pro fitur: ligatio fetus in matrice est si cut ligatio fructus in arborē: fructus eniz in arborē cum generatur: primū debilis esse approbatur: vnde facile labitur: si arbor quolibz vento moueat: vel quibuscūq; alijs similibus: cum autē iaz in arborē firma tur: vt iam tēpus suūz medietur: ligatur firmi ter: & a timore cadendi remouet: cum autem iam ad maturitatem compleat cadit sine vilo motu: & ab arborē separat. Similiter in vul ua fetus cum sperma in vulnūz incidit ligatio eiusdem debilis est: vnde si mulier patit in sal m vel in lubricatione: vel farnacia: vel flobo tomia vel venarum fluxu in emoroyd. siuc in collo: vel nimio corporis motu seu anime: li gatio fetus dissoluitur: & de vulna facile labi tur: similiter cum perfecte iam completur tē poze horūz medio fortior & solidior est eius li gatio: vnde que granidatur sine nocumēto fe tus aliquo modo mouetur. Cū ppter ergo vt in principio pceptus nullus femine ad me moriaz rednat cibaria que in illo tempore in ueniri nequeant: ne forte desiderati & non in uenienti causa sit abortiendi: si desideret inue nienda que vis ad eaz dicenda festinemus. Cū Regatur aīst stomachis grauide expriscent cum rebus confortatiuis: sicut oleo nardino: masticeleo. absintheleon & odoriferis carboni plasmatibus maxime in principio pceptus: cū autēz appropinquat partui assuefaciat balneis: & vngat se mollitiūis oleis & nutritiūis cibis molliibus. Cū inflatio pedūz supuenit: oleo nardino: masticeleo. ro. vngatur & aceto: si migentur crura cuius aqua: postea cbimolea cū aceto tēperata est superponenda: pedes fimbri gemus cuius apozimate de canlib⁹: vel de abro tano. Cū habeat appetitūz incomperentē: iniungatur moderatūz exercitiūz: odoriferis bibat vinum: tēperata sit dieta: post cibūz ac cipiāt malagra. citronia. pira. si lūuz vel carbo nez quiescit: dentur cicer. fabe asse. epithima ra & cathaplasmata odorifera & aromatica si apponēda pectori vel stomacho. Cū hūma

res furiosi grauant pectus opz farmacia dari post q̄ fer. iij. mēses expleuerit: z vsq ad. viij. puenit: b. n. tps est mediu iter tēpora p̄cipiendi: fetus etiā cū fortiter z p̄fecte in vulua ligatur tūc medicus in farmacia danda non sit temerarius. Quā si dederit leuē z securaz dari oportet. C Si grauide vētositatem stomaci patiātur siue vulue: oportet festinari ad solutionē ventositatis: ne causa sit abortiēdi. Erit autē ad b̄ puluis iste vtilis: qz valz ad ventositatem matricis. R. zedoar. betonice. se. apij. añ. 3. ij. casto. 3. i. ameos. 3. iij. zucca. 3. ff. pulueriza. z da. 3. i. C Antidot. valens ad dolorem matricis z ventositatem sui z grauitatem stomaci: grauidarum enīz abortum aufert. R. se. apij. maratri. ameos. 33. añ. 3. iij. masti. gariof. cardamomi. affari. añ. 3. i. z. f. cinamomi. n. cissinus. casto. zedoar. doronice. acozi. añ. 3. ij. zucca. 3. vi. pulueriza. z adde mell. qd̄ sufficit da. 3. i. cum vino. C Aliud valens ad durities partus. qd̄ Sal. ad morsuz aranee. scorpionis. q̄que sunt venenosa dixit valere. R. pipis al. grañ. xxx. myrrhe. castorei. storac. añ. 3. i. z. f. opij. 3. iij. galbani. se. apij. ameos. anisi. sisameleos. añ. 3. iij. z. f. fac pulnerē tempera cūz vino. da bibere. 3. i. z. f. cum. ix. 3. vini.

C Hoc caplm est de regimine pregnātūz fm̄ medicinas z dietas: quādo. n. incipiūt pregnari depit de facili fetus si in caruz regimine erret: ppter b̄ signa impgnationis sunt p̄sideranda: z cause abortus ingrende vt enitētur. C Signa pregnatiōis sunt multa: vnū est qz post coitū non currit sperma: neqz exit a matrice. Sed ambo spermatiterius retinent: qd̄ soli mulieri est notuz. Alio qz virga viri fortiter exsugat z exsiccat in hora coitus: b̄ satis pōt vir cognoscere per cōpressionē z desiccatiōēz. Itē aliō signū. parua horripilatio in hora coitus: qd̄ fenit mulier in inferioribz p̄tibz: qd̄ fit ppter coadunationēz innati caloris circa matricēz: z in tēpore sequēti sentitur dolor i ferius: z quasi motus deambulatorius circa vmbilicū exterioris: z et collū matricis est exsiccatū z coadunatus in se z collectū absqz duritia tñ apostemosa: vñ si supponat aliqd̄ interius nihil poterit intrare. Itēz dicit R. af qz coitus statiz nō desiderant: z qz mēstrua nō currunt fm̄ horaz cōsuetaz. Itēz signum est qz color naturalis mamillarū mutat in liuiditates: z elenāt aliqz tulus: z pruriunt in summo. Itē alba oculorū mutātur de colore naturali in colores innālez: qz rubificātur vel liuescūt: z frequenter accidunt lētigines in facie z mamillis z mutat appetitus: z aduenit nausea: z subuersio ai. qd̄ totuz cōtingit: qz san. mēstruus redit ad supior: cum totus embriōi p̄no nō fuerit necessarius: qz quāto plus magnificat: tāto magis indiget sanguine ad vsuz nutriti: ideo destruitur talia accidētia. Itēz dicit Pyp. in affozis. qz post somnus in nocte detur aqua mell. crudi ventre repleto cibo: tūc. n. ventositas inde resoluta negens exire per irestina expulsa ad matricē generat tortionēz. Itēz signa sumpta ab vīna debilia sunt: tamē anc. pōnit qz vīna pregnātūz babz quāsdā atpomasas resolu-

lutiones admoduz cōti carpinati semp per vīnā exprefas. Itēz vētris tumor signum est pgnationis: licz debile qz b̄ fit in cachochimia: hydropisi i mola m̄ricis que est falsa ipregnatio. C In mola qdem matricis magnificat sicut in pregnatiōe z mēstrua retinētur: z prolōgātur eorum tēpora: ita vt videat vera impgnatio. Differētia ē qz mola matricis magnificat vētres magis: z quasi repēte z nō ordinatez nō adest motus fm̄ pyodos. Itē adest mollities mamillarū z gracilitas cūz tumore vētris: vt in illis que patiunt abortus: z non mouet: sicut embrio mouet motu nālī: sed per fortes cōpressionem mouetur mola a loco suo: z post morā redit: deinde post lōgum tēpus: z quasi in fine anni emittit frustū carnis informis: velegredit multa vētositas cum plurima humiditate: z tūc residet tumor z quiescūt accētia: puenit autē istō cum mulier habūdat in spermate nimis: vñ sperma viri qd̄ est artifex in ipsuz nō potest operari. vel fm̄ Sal. b̄ puenit ex retentione mēstruorūz. C Mola autē debz curari per fortes medicinas mēstruorūz prouocatiuas: vt per tyriacam dyatesarō z per aquā ciceris z rute: z si ne cesse fuerit pillule feride exhibeāt. C Impregnatio seruari d̄z vt prohibeāt abortus: abortit. n. mulier in tribz primis mētribz ppter ventositates: vincula embriōis adhuc debilia euellētes: sicut ventus fortis in tēpore vñ nali flores ab arboze euellit. Item fit abortus in. iij. mēdy mētribz ppter humores aggrauantes z fetū lubricum faciētes. In. iij. postremis mētibz postērius fit abortus ppter frigiditatem fetus mortificantem. Item fit abortus ppter alias causas: sicut ppter fortes egritudines. Itē ppter fluxuz ventris imoderatum: vt est dyaria: disinteria: z ppter fluxuz san. vel ventris a superior: vel inferior: vel ppter caluz: vel percussione: z ppter motus corporis imoderatos: z ppter vociferationem: z propter fortes motus aiales: vt est timor z desideria reruz que nō possunt haberi: vñ inueniri. Si ergo plurima adsit vētositas fiat inūctio cū oleo nardino: detur cūminata alexadrina: vel dyanifum: fiat emplastrū de rebus aromaticis: vt est anetuz: siler mōtanuz: bacce lauri: z similia. Si adsit humiditas supflua leuiter purget in mētribz intermedys: in alijs vtatur moderata dieta declināte ad siccitates: vtatur exercitio z puluere sileris aromaticarūz: vt est cinamomū. galāga. gariof. cassialig. calamus aromaticus z similia: z fiat ea que dicit viaticus: a ceteris causis p̄mitiuis leue est p̄seruari ipsam: qz si sit ex frigiditate exteriori i aere temperato maneat. Si ab interiori dētur calefaciētia. C Ligatio fetus) fet) ligatur cūz vmbilico matricis: z per eūdem locuz recipit nutrimentuz vuz est in matrice z nō per os: vmbilicus. n. suus vmbilico matricis cōtinuatur (siue d̄ collo vulue) collū vulue porta exterior est que semp manet a parte q̄ est in natura feminea dicit a Sal. cōmuniuz a vulgo (cū appropinquat partui) per. xv. dies ante partuz debet fieri balnea z inunctiones remolliuue. vt inferiora dilantur (Si inflatio ped.) cōtra inflationēz talem multū valet stercus bouinū: cum succo rute: z puluere sileris mōtani: z aneto in simul coctis (ro. cum aceto.) h̄ confortāt: subtiliant z sumunt. acetuz. n. multuz exsiccat z loca cōfortat (chimozea). i. terra hispanica: vel terra q̄ sub mola fabri inuenit: multuz cōsumit z cōstringit ne aliqd̄ de extraneo recipiat (malagra. citonia.) h̄ faciunt cibū de scēdere ad fundū stomaci (lntuz vel carbonēs) tales appetitus fiunt ex infectiōibus oris stomaci ex vaporibus corruptis qz a mēstruis venenosis resoluūt (sabe assate) h̄ cōsumunt fridos humores. (irrationabile appetituz) prouocātes vel dicatur qz talia sunt filia rebus desiderata

De egritudinibus

tis: vñ excipitur appetit⁹ cathaplas⁹ h⁹ p⁹fortat os sto-
maci (farmacias) leuez: vt est māna cassia: deronice ra-
di⁹ est rubea que ex india afferit: loco cuius potest poni
achorus duplicat⁹. Itē aliud valet ad durities part⁹.
R. piperis al. h⁹ vltimū antidotū nequaquā cōsulo dari:
recipit. n. res nimis calidas z dissolutas.

De difficultate partus.

Cap.

XVI.

Cum mulier tēpus naturale piendi ex-
pleuerit mouetur fetus motu fortio-
ri: vnde vuluam necesse est dilatari z
virtute sua expulsua fetus de secun-
dina emitti. Sed aliquādo grauitur pūnt:
neq; etia; parere possunt: qđ multis sit causis
vel ex calore subito z extraneo ledente mulie-
res: vel ex angustijs viarum vulue: vel ex ni-
mia mulierum pinguedine: vel si sit fetus mor-
tuus: neq; se ad exiundū inuerit: aliquādo si
conciat aliqua que adhuc sit paruula: z si in
hyeme sit: acris. n. nimia frigiditas vulue vias
constringit: si in estate cōtigerit calor acris vē-
trem dissoluit qui fetus solet adiunare egredi.
Portet ergo si viderimus mulierē in par-
tu laborātes precipiamus eā balneari in aqua
vbi fenugre. mal. se. lini. ordenz mundum co-
cta sint: yngamus coxas z ventris inferiora cū
olo z dissolutio epithimate. fricem⁹ latera z se-
mora cū oleis dissolutis: demus orizacca-
ram ad bibēdū z capil. ven. mentaz z absin-
thi. de quibus puluere facto detur cū vino. 3.
i. sternutationes faciamus cum thure: ambu-
let per decliua loca suauiter.

Itud capl. n. est de difficultate piendi: difficultas ergo
partus quādoq; est ex parte matricis: aliquādo ex parte
fetus: difficultas autē ex parte fetus ē: qz nimis magn⁹.
vel nimis grossus: aut qz nimis est parvus z debilis: vñ
matrē eūz vilipendit emittit: aut qz caput nimis ē ma-
gnū: aut quoniam est mortuus: aut qz formas habz mon-
struosas z grossas: nā: vt si habeat duo capita. Ex par-
te matricis est difficultas partus: aut ppter nimias ma-
tricis paruitates: aut angustias orificij inferioris: aut qz
ipsa mulier nimis est timorosa: aut qz ipsa non est assue-
ta dolori: aut ppter apostema qđ est in matrice: aut i me-
bro sibi vicino: aut ē qđ antecedit partus horaz sibi de-
bit⁹: qz egredit ante tēpus sibi determinatū. Itē fit dif-
ficultas partus ex parte secūdine: aut qz ipsa nō rumpit⁹
neq; separat a matrice. ppter grossities retinaculorum:
aut qz rumpitur ante tēpus. ppter subtilitates corp⁹: aut
qz plurime mae grosse ibidem collecte coartando viam
exitus impediāt: aut interficitur partus propter causas
duas primitiuas: vt sunt dolor timor: aut ppter nimiam
frigiditatem restringentem: aut ppter nimias caliditates
dissoluentem. Signa aut istarum causarū habet su-
mi partz ab indicio patietis a virtute matricis z habitu-
dine: z partz ab accidentib⁹ mortui fetus signatibus.
Si aut mulier sit fortis z moderate sit habitudinis diffi-
cilis partus signat⁹ ex parte secūdine. Si aut e⁹ magis
signatur ex parte matricis. Si autem sit propter fetum
mortuū est dolor plurimus circa vmbilicū: febris cūz lē-
to tamē calore: discoloratio faciei: diminutio appetitus

instantia vigiliā: fetor oris: ppter cadauer: qđ in vtero
mortuus existit: imobilitas fetus cōtinue z plurim⁹ va-
por horribilis exit ab ore. Si g⁹ ad sit difficultas par-
tus ppter opilones z angustias z coartationes partis in-
ferioris: aut ppter debilitatē secūdine siue fetus: studeo
mus mollificare partes inferiores cū balneis: vel fomē-
tationib⁹ decoctionis aque malue: bisualue mercurial.
aut cum aqua in qua decoctum sit semen lini: aut cum
aqua decoctionis camomille. semis lini. cantium. In-
ungentes etiā partes cū oleo sissamino. oleo viol. tepido:
vl species aromaticę decoquātur: z inde suffumiget. Si
autē sit timorosa teneat z cōfortetur. Si aut parere non
cōsuerit z angustius sit collū matricis teneat vehemē-
ter anhelitū suū z cum expellat vehemēter ad inferior-
ra. Si aut sit nimis pinguis: z ppter superfluum pingue-
dinez opile⁹ inferius: tūc iaceat prona sup ventrem z fa-
ciem suā z genua cōducāt: z cōtrahat cōduplicādo ven-
tus coxas: vt sic matrē aperiat: qz sic cōprimē⁹ ad infer-
riora. Si vter sit constipatus intestina euacuent⁹ cū cli-
steri. Si ad sit egritudo in mebro aliquo vel in toto eam
curare festinemus. Si sit ppter duritiem secūdine diffi-
cile erit subuenire: aliquādo tamē mulier supponat ma-
nū in circuitu z attēptet retinacula separare. Si mor-
tuus sit fetus balnea ex herbis calidis: z fomentationes
speciez aromaticę: z sternutatio fortis: sicut in retēio-
ne secūdine fiat: fricent⁹ etiā partes inferiores cum oleis
calidis: z vnguentā calida z emplastrā superponātur: na-
scalia aut z pessaria vidētur in talibus reb⁹ valere d⁹ re-
bus aromaticis cōfortatiuis. Impedimētūz cārum pū-
mitiūz de facili remouet. Itē sciēdū qđ ex parte
fet⁹ aliquo mō impediē⁹ partus exire. vt si nō exeat mo-
do pueniēti: aut si etiam fetus ples sunt vno. Nālis enīz
egressio est vt primū egrediatur caput: deinde collū z hy-
meri z sint manus extēse super coxas: z recte egrediat⁹:
nec magis declinās ad vnam partēz qđ ad alias. Itē mo-
dus nālis est: z multotiens diuersificatur: qm pmo ex-
eunt pedes: z aliquando exit duplicatus: z multi alij sunt
modi. Si ergo exeat modo nō debito reducamus ipsos
si possumus ad figurā nālem supponēdo manū z impel-
lendo eū ad interiora si possumus. Si autē duo vel tres
sint fetus: vnus post alius extrahamus: aliquādo etiā cū
ferro est subueniēdū locū dilatando: aut cum forti na-
scalia: aut cū pessario facto de myrrha z oleo nigro z felle
tauri: z similib⁹ per predicta patet caplin.

De exitu secūdine.

Cap.

XVII.

Postquā mulier peperit si secūdina re-
manet in ea expellēda oportet festi-
nare cūz sternutatione tenendo os z
nares. cinerez quoq; aqua infusus: z
postea colatum cum. 3. i. puluerizati. se. mal-
ue demus ad bibendū cum aqua ca. z post
vomere faciamus: similiter. ēē. puluerizatum
demus cūz aqua ca. z vomere cogatur. Item
valent ad emittendū secūdinam z sanguinem
a partu remanētes fumigationes vulue cum
oculis salsonz pisciūz: vel vngulis equozum:
vel stercore canino: siue cūz cicuta: siue sinapi.
Si sanguis post partum non exierit medi-
cetur cum medicina prouocare menstrua.

Itud caplin est de retēione secūdine: egressio. n. fetu
a matrice secūdina retinetur: aliquādo per se solā: aliqđ

vero ppter plurimuz sanguinez menstruofuz non edu-
cum quem educi oportz: aliquando cum pecude quod
apud lombardos arpia vocatur. pecus enim illud apud
quasda gentes generatur in matrice ⁊ nutritur cum em-
brione: sicut apud illas que fructibus ⁊ herbis ⁊ radici-
bus nutriuntur: vt sunt lombardi. est autem pecus h si-
mile bufoni: ⁊ appellatur pecus h frater lombardorum:
semper enim gemelli nascuntur. ad educationem autem
talium que dicta sunt valent predictozuz plurima: sicut
sternutatio. Iuxta affozis. qui dicit. ad matrici precipita-
tionem obtalmici apponens apprehendere os ⁊ nares.
Item valet ad idem succus porri tepofactus ⁊ bibitus.
ad idem etiam valet si suffumigatio fiat cum nigella ab-
inferioz. Item ad hoc valz herba perforata. idest herba
sancti Joannis. Item ad idem valet suffumigatio stercor-
is bouini incensi ⁊ cum thure. Item tingatur cum pelle
serpentis: vnde serpens exierit dum se renouat. Item q-
dam dicunt q- si teratur rutha ⁊ absinthium ⁊ arthem-
isia ⁊ ligentur ad coxas mulierum q- ab omnibus libera-
bitur. h similiter valent ad fetum mortuum educendu:
sicut ⁊ precipit Viaticus. Item cantarides trite cuz se-
po hyrcio ⁊ emplastro factor: ipso ligato super coxas in
aliqua parte sinistra vel dextra. h etiam solet secundina
educere ⁊ fetum mortuum hac de causa: quia illud em-
plastruz ea. est ⁊ sic. ⁊ ideo calor circudatur circa partes
inferi oves: ⁊ confortat expulsioz. per pdicta pz caplm.
De sciatica passione. Cap. XVIII.

Passio sciatica nascitur ex humoribus
in neruum illum grossum descenden-
tibus qui scia vocatur. hec inter la-
teros est core. C Fit autem pluri-
mum ex humoribus flegmaticis ⁊ viscosis in
concauitate core se adunantibus: aliquando
ex humoribus sanguineis cum colera rubea
mixtis ⁊ ibidem collectis: vnde patiuntur do-
lorem in corpore: aliquando descendit dolor vs-
q- ad crura ⁊ calcaneum: ⁊ vsq- ad paruum
pedis digitum: aliquando est in vna parte: ali-
quando in vtraq-: si autem sit in sinistra peior
⁊ molestior est q- in dextra. C Si ex humori-
bus sanguinolentis ⁊ colericis sequitur nimie-
tas doloris ⁊ continuatio pulsationis ⁊ ardor
⁊ incensio: qd maxime contingit iuuenibus.
C Si ex calidis certifice esse humoribus ve-
na minuiatur que saphena vocat de calcaneo
si passio sit in vtraq- parte flobotomen vtre-
q- vene. S. dixit. tantu valet h flobotomia vt
vna die infirmus euadat: aliquando etiam ve-
na in medio brachio est flobotomada de par-
te infirma: ⁊ maxime in initio h fiat: si nos adiu-
uerint tempus etas: consuetudo: ⁊ regio: po-
stea danda est farmacia que coleram rub. pur-
gat: similiter clistere faciamus: nutriamus est
dieta caloris extinctina sepe balneetur in aqua
dulci: demus pillulas de mastice ⁊ alo. vnga-
mus epithimatis frigidis. C Si de humo-
ribus frigidis sit ⁊ viscosis. demus farmacias

chimos illos malos purgantem: sicut pillule
de hermodactil. de taspia vel fetidas: vel de-
mus de stomacico pillule de colloquintid. theo-
doricon: ⁊ similia: frigidos ⁊ viscosos humo-
res purgata: clystere faciamus de centaurea:
se. lini fenugre. colloquintid. ⁊ similibus. Au-
triamus cuz cibis bonoz chimoz generationis
caueant a plenitudine cibi ⁊ potus: maxime si
grossi sint cibi: ⁊ ad digerendum duri: cautissi-
me coytum vitent: maxime post cibuz. cu pur-
gabatur farmacia: clysteri balneis: ⁊ corpus
mundificatur de materia morbi interioris cer-
ti fuerimus redendum est ad epithimata exte-
riora ⁊ cathaplasinata: vnde costus filius lu-
ce dixit. in lib. que de iectigatioe fecit: vbicuzq-
ingit epithimata: emplastra seu cathaplasina-
ta alicui morbo superponenda sunt: vnde me-
brum percipitur esse calefacienduz: vel mate-
ria grossa de illo dissoluenda: oportz precessis-
se purgationes totius corporis cum farmacia
⁊ flobotomia: certificato vero corpore ⁊ mis-
tificato ⁊ passione remanente in vno solo me-
bro ppter humores in ipso clausos. si ma alia
no fuerit que eos aliunde effluens augmentaue-
rit: tunc tui apponatur epithimata ⁊ alia sitia.
sed si corpus pleni sit humoribus opz vt ca-
ueant: q- multo magis attrahit ad mebruz in-
firmuz q- dissoluerit. C S. dixit. h passio si in-
ueterauerit opz venas incidi: ⁊ post incendi.
C Byasco. dixit. vidi multoties incendi cum
stercore pecuduz ⁊ multum pfuit. Iterum si
calefaciamus locuz infirmuz cum merda bo-
uina valet: medicina calida danda est infirmo
⁊ dissolutina: sicut tyriaca philoniuz socruge-
ne dyatrion pipereon ⁊ similia. fumigem? cu
aqua calida vbi calamentum ancti camomil-
la origanuz mellilotum sansucus frondes lan-
ri: ⁊ similia sint cocta. C Pillule valentes ad
arthetici dolores ex frigidis humoribus gros-
sis ⁊ viscosis: ⁊ ad sciaticos podagricos ⁊ ad
ventositatem neruozuz. R. armoniaci serapi-
ni bdelij oppoponacis alo sarcocolle assse se-
cicute apij anisi. an. 3. i. colloquintid. 3. ij. tur-
bith. 3. iij. scamonce acozi. an. 3. ij. tempera cu
succo porri: ⁊ factis pillis. da. 3. i. ⁊. p. vl. ij. vl
iij. fm vires patietis. C Pillule de serapino va-
lent filr. R. serap. turbith. an. 3. v. bdelij apij:
se. acozi. an. 3. ij. sansuci calameti cicute. an. 3. j.
scamonce castor. spice taspie. an. 3. p. tepera cu
succo apij: ⁊ da bibere. C Pillule alie valet filr
R. sene. 3. v. bdelij. 3. iij. serap. sarcocol. armio.
an. 3. ij. mastice. acozi colloquintid. scamonce.

De egritudinib⁹

ana. 3. i. z. f. calamenti apij: seminis anisi ma-
ratri cicute spice sticados salis armoniaci. añ.
3. j. z. f. tempera cum succo apij: z da. 3. iij.
cum apozimate de nigro cicere. C Epithima
Jo. dam. valet ad sciaticos podagricos de fri-
giditate vel flegmate. R. colloquiritide. 3. lxxv.
euforb. 3. lxx. lactis tirimali. 3. xxxv. omnia te-
rantur. z in. iij. lib. aque ponantur per tridunz
z in. iij. die olei veteris libz. i. mitte z suauiter
coque donec. ij. partes aque remaneant. dein
de cola z mitte ad focum coquens quoad so-
lum remaneat oleum: postea pone. 3. iij. cere
liquefacte z mitte euforbium bene pistatuz z
lac tirimali z tempera fortiter. deinde ynge i-
firma loca calcanei. f. z plantas peduz. C Si
fortius operari volueris: da infirmo fero. 3. i.
de serap. in mane iunge. C Suppositoria de-
ponentia flegma viscosum valent ad dolores
dorsū: z ad colericam passionem de frigidita-
te. R. serap. 3. ij. bdelij sarcocolle colloquiriti.
scamonee nitri litij fellis taurini myrrbe añ. 3.
j. tempera cum melle cocto: z fac in modum
gland. suppone vna: z postq̄ exierit pone al-
terā vsq̄ ad tertiam. C Stomaticon valet ad
dolorem arthetice membra frigida calefacit:
similiter vesicam z renes z dura apostema-
ta destruit. R. sisameleon caulium. añ. 3. i. sto-
racis. 3. iij. coque suauiter vt dissoluatur sto-
rax: deinde cola z ynge. C Calida epithima-
ta ventositatem dissolunt in membris adu-
natam. humores grossos digerit z dissoluit:
membra calida faciunt frigida. fortius epit-
hima est elacterion: post costileon: dammileon:
cicuteleon: sambuceleon: anetileon: yrelcon:
pyganeleon: oleum de balsamita: z similia.
C Si aliqua velis ad dissoluendum grossos
humores z ventositatem fortiora coque pire-
truz in quocūq̄ volueris horum anacarō. ca-
stor. euforbii cicutam storacem costum cala-
mentum z similia: quantitas horum ponen-
dorum in his oleis. 3. ij. vel. i. z. f. neq̄ frequē-
ter faciendū sunt ista. cauenda enim post mū-
dificationem interioris corporis ne passio pe-
ioretur z augmētur. C Sed si ex sola sit fri-
giditate vel membris inclusa ventositate z sine
materia valent q̄q̄ epithimata ibi iposita.
C Sciatica passio spēs est guttē. gutta autē passio ex reu-
matismo pueniēs ad iūcturas. z bz. iij. spēs ciragrā po-
dagrā sciaticā. C Primo agendū est de sciatica que de-
notat a scia. i. ab illo osse cōcauo in quo vertebz verti-
in anchis ab ytraq̄ pte: z gnātur ab hūore reumatizan-
te ad illā iūcturā z ibibere ligamētū per qd illa duo ossa
cōtinuant. B g reuma siue decessus hūoris ad istā iūctū

rā multis modis cā: qz tot modis: quot gnāt apara et
plurib⁹. gnāt ergo sciatica passio ex supfluitate hūor: et
debilitate iūcture sus: ipiētis que debilitas: q̄q̄: cū a p-
creatiōe: z q̄q̄ ab alio euetū vt casu p̄cussione. Itē cau-
sat a largitate venaz. al. viaz: z q̄q̄ per raritātē iūctū-
re z capacitātē: q̄q̄ pp supflūā attractionē: ibi factā a
calido acq̄sito per motū z fricationē: z itēz qz iūcture ce-
teris mēbris sunt subiecte. mēbra. n. supposita subiectis
mēbris supfluitates frequēter expellūt. fit et q̄q̄: dolor
in iūctura: vñ pl̄ sit attractio. Rūpī etia q̄q̄: ligamē-
tuz. Sz tūc nō est curabile: z aliqui laxatur z lubricat: q̄n
resilit vertebz a scia: z bñ curat. Cāc iste sunt aīcedētes
corpales. C Cāc autē p̄mitiue plures sunt sicut nimia su-
tietas z paucitas vel malitia digōnis: z lōga trāglitas:
z ociositas assidua z coy⁹ imoderat⁹ z ebrietas: z crapla
z p̄suetaz euacuationū dimissio: z emoroydaz p̄suetā-
riū retētio. oīa. n. ista caliditatē diminuunt inatā: sicut li-
gna plima pū ignē: vñ seq̄ supfluitatum aggregatio: z
marie frida p̄plone iūctū istas causas. Cā iterū p̄miti-
ua gutta est mor⁹ post cibū vel comestio in balneo z po-
tus ē vini puri añ cibū sup oīa gnāt guttas: qz illius nō
est penetrare ad totū. añ q̄ etia digeratur si vias repiar
apertas. Itē ipuritas sp̄matis z sanguinis has accelerat
passiones: vñ noīant hereditarie a p̄rib⁹ vñ ab auis: sicut
lepra. labor itēz imoderat⁹ z eūones attrahētes humo-
res ad inferiora cāc sunt guttarū: nā. n. superflua expellit
ad viā illā ad quā p̄suerūt declinare. Itē fuit iste pas-
siones per solā z simplicē qualitates absq̄ hūoris vitio:
sicut dicit Alex. vt per malā p̄plonē calidā z fri. sic. z bu.
Sed h per alteratiā de facili curat. C Cāc autē p̄mūte
humorales aliqui sunt sanguine. aliqui flatic. aliqui co-
lerice. aliqui melice. aliqui ex duabus. aliqui ex plurib⁹ sit
p̄pō. Sic ḡ descripsim⁹ causas p̄mitiuas z aīcedētes z
p̄iūctas: qz p̄iūcta appellat hūor replens. C Passiones
aut guttolas z eaz causas iūctari añ oīa oz p̄p̄ia su-
gna: qz. n. aliqui cāc nō cognoscunt passio nō curat: vnde
dicit Alex. h passio ab artificib⁹ medicine nō pōt curari:
qz ei⁹ ignorant natiuitates. Si qz. n. bñ natiuitates co-
gnosceret facili⁹ alyis infirmitatib⁹ posset curari. vel salte
plimū medicari. C Signa autē eaz p̄mitiūaz facile nō
hñr nisi ab idicio patiētis vel assistētū. Cāc autē p̄mūte
cognoscunt per vīsum: sicut p̄ habitudinē patiētis: z per
tumore z per calore. z per d̄rias doloz: z p̄ tactū z p̄ puri-
tiē. z per mollitiē. z per dispōnē vrine: vt si sint arthomo-
se resolones. z itēz p̄ res nāles z nō nāles z d̄nām: sicut
ceteri morbi: sicut etates p̄plones regiones: z tēpora an-
ni: bz signa debilitate ponit magistri. al. nō ponit magi.
C Cura autē istaz pas. aliqui ponitur cōiter: vt p̄tinet ad
cās z oēs spēs: aliqui p̄culariter: sicut cuidaz passioni: z
cāc sue p̄p̄ie q̄q̄: ponit sua p̄p̄ia cura: z aly alia. vñ
ergo curā ordinem⁹ p̄. In p̄n⁹ ḡ curatiōis p̄atredēdū est
vtrū reuma z flux⁹ hūor: adhuc sit in cursu ad iūcturas:
vel vtrū flux⁹ cessauerit passione remanēte. Deide cōsi-
dere qz hūor effundat ad iūcturā: z vnde effundat. i.
qd sit mēbz mādās. nā si mād sit in cursu adhuc corpore
repleto exite: tūc est ordināda cura fm duos modos: qz
rū vnus est p̄hibitio flux⁹ hūor. z retētio hūoris: z alter
est p̄fortatio mēbz cui mādāt: p̄m⁹ vñ sit cū diminutione
hūor: z paucitate cibi z abstinentia por⁹: z cū eūone hūo-
ris superflui qui est in mēbro mādante: sicut cū floboto-
mia in cā sanguinea: cū colagogo in colera. In flegmatica
z mēlica cum alyis laxatiuis. Item confortatio membz
fit euz emplastris vel epithimatib⁹ frigidis temperatis
z cauendū est ne in p̄ncipio aliqua ponantur calida bur-
mida fri. z sic. immoderate: quia calida materiā petrifi-

cant: et sicca sili. Frigida vero mortificat membra: et humida grossant iuncturas. cum talia sunt in suis excellentis. verumtamen corpore perfecte mundificato: et iunctura euacuata et resoluta quod erat in ligamento: tunc non est tunc dū ap- ponere fortissimas medicinas stupefacientes: ut est man- dragora iusquamia et opius: ut raritas membrorum et laxitas pforata nihil aliud recipiat. Item ad resoluendum illud quod est in iunctura semper moderate calidis est videntur quo- usque mās sit digesta. Si autem fortis adsit dolor ut contingit in cā ca. videntur est medicinis sedantibus dolore et fluxus quiescere facientibus. Si autem cōe est oibus egritudinibus apud vehemētiā doloris anteq̃ ifirmū perueniat ad sin- copim: et ad timorem perditionis: tunc enī in pñ? videntur est frigidis cum excellētiā: ut sunt narcotica: et sic natura- liter ordo curatiōis peruenitur: ut in colica vel yliaca et gutta vehemēter acuta. Sedato autem dolore tunc loc⁹ est mundificandus cum ca. et bu. qualis est dyaltea calastica quā pōit Alex. vlt saltē cū dyaltea cōi et siliib⁹. Itē si adsit fe. curetur p tātq̃ accidēs magis periculosum: iunctura tñ patiēte nō neglecta. cū gescit fe. ordinē curatiōis passiois Si ergo cā passionis sit simplex: simplices sint medicie et ab interiori et ab exteriori. Si autem mās sit posita: opz ut pō sit medicinarum: qz si ppositio sit equalis. equalis sint medicie: si ineq̃lis: ineq̃les. Si. n. in ppositione sanguis dñari videat sit me^{na} min⁹ humectās. magis autē in frigi- dāns. Si colica e⁹. si melica sit vincēs sit me^{na} plus bu- mectās min⁹ calefaciēs. si fla e⁹. Si medicamur scia et scie dolores. si sanguis sit in cā in his passionib⁹ cū cor- poris repletiōe vtile est basilicā flōmare pp cām anice: deinde saphenā circa talū pp cās pūctā: et si adhuc supfluat sequat me^{na}. si sanguis sit flatie flatis laxatiua deē me^{na} siue purgatiua. si sanguis sit colic⁹ deē me^{na} co- lere laxatiua. si melic⁹ melie. Si autem vñs sit debilis cō- forte: et postea fiat ei⁹. purgato autē corpe tennis dieta est exhibēda. abstinentia. n. multum iuuat ad cōsumēdas materias in pfundo. Si autem colera sit in cā multū pfert elius de succo ro. et frigida dieta. si melia vel fla deēt pil- lule fetide et bñdicta hermodactil. tyriaca duplicatis: et alia q̃ ponūt auctores. Hoc semper tenēdū ē certissime qd in talib⁹ passionib⁹ nō subito est euacuandū: qz nō est pole- re supfluitates grosse vlt viscosē repēte eēbant. s. aliqd post aliqd et paulatim. Itē vomit⁹ et clistere mltū iuuat in his passionib⁹: et maxie in scia: de q̃cūq̃ sit cā. vomit⁹ enī materias trahit ad supiora. clistere vō respicit mās a p- pinquo: et picipue respicit: si fiat patiēte iacere supra prez ifirmā. et d3 fieri p leue: et postea forti: sicut de centaurea maiore et minore. polipod. aniso collognti. sulphure bde lio cimino: et melle et oleo nuc. Lanteriū nūq̃ fiat nisi in corpore pleno et pfecte mūdificato. et tūc ē raro: qd iuctu- ras nimis desiccant. magis autē deputat cauterium ad lu- bricitatē iucturaliū qū refilit vertebriū a scia: sicut dixit affoz. qbuscūq̃ sciaticis molestatis et. ibi. n. iproprie dñ scia iucture lubricitas. In scia. n. ppiū est ligamentū ri- gidū repletū ut resolutū: vel relaxatū: sed magis indura- tū. tūc. n. fiat cauteriū triplicatū: ut duo foramina sint su- perius ad itericipiēdū humorē lubricū ifluētē. vñū ad tollendū qd ifluit iferi⁹. et fiant ea que precipit auctor. C Passio sciatica. certissimū signū huius passionis: qz tales nūq̃ possunt ascendere gradus nec ambulare per loca declinā pp rigiditatē ligamēti. sumit autē large scia- ticā pas. et pro scia et pro dolore scie: et pro apostemate ibi- des facto. qz eadē est cura (in neruius) id est ligamētum (que scia) dicitur scia proprie pxis in qua est vertebriū. h tamē ipsum ligamentū sciaz vocat. (B iter lacertos) id est innolutus est a lacertis (patiunt dolores.) In scia

enīz ppe descendit dolor vsq̃ ad calcaneū siue vsq̃ ad ge- nua (sine tumore) qm dolor cū tumore in scia est pprie vel qm dolor in scia pprie sciatica passio appellat. Sed spēs arthetice. sicut nec podagra cū tumore pprie poda- gra nō est: s. arthetica (aliqū est in vna) si sit in vna pre- fiat flōmia et emplz. (S3 si ab vtraq̃ fiat.) Ista ab vtro- qz. (Sepe bal. i aq̃ dulci) abstrit: imo aq̃ falsa post purga- tiōne vlt stupbet: et B cessante fluxu nisi forte cā passiois: sit multū sicca: (vñ costa fili⁹ luce) iuctib⁹. pbat qd loca- lia remedia corpe repleto nocent. S3 post ianitionē iur- uant. localia q̃ in frida cā sunt h. fiant empla de stercore colubino gallinaz et bouis: tñ fiat pus fomētatiōes. post vnguēta. post empla. Itē rasura cornu ceruini in multa q̃ritate cocta cū vino valet in frida cā. cocta in aq̃ valet in cā ca. (venas icidi: et postea icidēdi.) Intendit qd post icissionem fiat cauterizatio exteriora fiat callosa: et sic ni- bil apli⁹ fluat ad iucturā de nutrimento: sic fiat de venis anche: sic solet fieri in reumatismo et fluxu sup oculos in frōte. Sciēdū autē in h loco qd illi q̃ raros poros hnt fa- cili⁹ curant: qz ab eis sit facili⁹ resolo et corporis extenua- tiō et psumptio. Sed q̃ strictos hnt poros vix cūz empla- et localib⁹ adiuvant. cetera sunt plana.

Cap. XIX.

Podagra est dolor calcanei: et plante pedis cum distensione nervi et pulsa- tione sui nascens ex malis humorib⁹ ad calcaneum descendētib⁹. Qui si calidi sint et acuti dolor nimis erit et pulsa- tio continua incidens calcaneum. si sint frigi- di et grossi sit grauitas nimia et extensio et sine dolore acuto et pulsatiōe nō ē tumor. Apo- stemata autem podagrice et arthetice passio- nis nō sunt tumentia: quia tumor in solis mē- bris carnosus nascitur: et multuz sanguinis ha- bentibus. horuz membrorum humiditas vi- scosa et frigida est nutrimentum. Iterum quia sunt carne nuda non sunt tumentia. Pluri- mum nascitur h passio suauiter et quicte vñ- tibus et exercitiis negligentibus vel purgatio- nes et mundificationes corporis nolentibus: maxie cū multū comedant atqz bibant. he. n. res in corpore creant humores. Si autem materia. al. natura pedes inenerit debiles de- scendent ad eos humores: membra vero cūz sint debilia: non possunt eos expellere ex defe- ctione sua: vnde h passio venit maxime princi- pibus et suauiter vñentibus et corpora humi- da habentibus: maxime si multo coytu vtun- tur: et cibis nimis impleantur. concatenatio membrorum calefit cum motus ad coytuz sit et calor humores sibi attrahit. Item alluefa- ctione coytus nervi laxantur et rumpuntur. Plante pedū et calcaneum membra nervosa esse videntur: vnde fit ut quia non cocunt cu- nuchi non patiuntur hunc morbum: et si ha- buerint tamen raro: qd fit eis ex multitudine

Y z

De egritudinib⁹

humorum propter inordinationem diete. Si-
cut etiam pueri nō sunt podagrici nisi ex inor-
dinatione diete ⁊ ciborum multitudine. Mu-
lieres vero nō sunt podagrice: q̄ nō laborāt
in coitu: sicut masculi: ⁊ omni mense purgan-
tur menstruis: quicquid diximus de podagri-
cis illud intelligendum est de arthriticis. Gal.
podagra inquit est passio incipiens in vere ⁊
in estate sanatur in .lxx. diebus vel antea. Si in
autumno ⁊ vsq̄ ad hyemes durauerit durus
est eam curari: ⁊ qñ oportet nos eam curare
flobotomemus eos si multum sanguinem ha-
buerint: ⁊ maxime super manum si in eis san-
guinis abundantia vel colera sit causa: q̄ si
humores sunt flegmatici farmacia flegmatis
purgatiua sunt purgadi sicut pill. de tapfia vi-
bermodactil. vel de serap. cum certificetur q̄
materia sit expulsa reuertamur ad pedes cuꝝ
catbaplasmate ⁊ epithimate cum suffumiga-
tione ⁊ incipiendum est cum rebus repugna-
tiuis ⁊ illos humores a pede expellentibus. Si
calidi sint humores psilium denus cum oleo
ro. succuꝝ solatri portul. farina ordeci lentigi-
nes aque cortices cucurbi. succum coriandri
albumen oui: sandal. ro. camphora ⁊ similia
sunt superponenda. Si frigidi sint succ⁹ canl.
cicute origani: talia cataplasmata sunt super-
ponenda que adhuc sunt dicēda calida dem⁹
antidora. sicut sirupum socrug. dyaciminum
dyarrion pipereon philonium ⁊ similia. An-
triamus cum leui dieta ⁊ temperata iniunga-
mus exercitia. ⁊ de hac medicina denus quā
experti sum⁹. Catulle de bermodactil. va-
lent ad arthriticum dolorem ⁊ podagricuꝝ de
frigidityte. R. aloē bermodactil. mirabol. ci-
tri. colloquintid. turbit bdelij serapini. añ. 3.
iij. sarcocolle castor. cusoꝝb. opoponac. cicute
se. apij. añ. 3. i. ⁊ .f. ec. 3. i. tēpera cuꝝ succo ma-
ratri. fac pill. Catulle. R. bermodac. mirabol.
citri. añ. 3. iij. turbit. 3. i. ⁊ .f. aloē. 3. vi. tempe-
ra cum succo porri. Catulle. R. sisameleos anisi
piperis al. ⁊ lon. tapfie. zinziberis. añ. 3. i. ⁊ .f.
agari. 3. iij. mastiē. 3. vi. bermodactil. 3. x. tē-
pera cum vino ⁊ fac pill. Catulle. R. aloē zuc.
añ. 3. x. serap. mirabol. citri. bellirici bermod.
añ. 3. v. piperis ni. ⁊ lon. añ. 3. ij. ⁊ .f. asse opo-
ponac. añ. 3. i. senecij. 3. ij. tapfie. 3. ij. tēpa cuꝝ
succo porri. Catulle. R. mirab. citri. bellirici ⁊
emblici zinzib. ana. 3. vi. origani. 3. xi. tapfie. 3.
iij. bermodactil. 3. xxiij. penith. 3. x. bdelij. 3.
xij. tēpera cuꝝ succo solatri fac pill. Catulle. R.
bermodactil. yerepig. mirab. citri. turbit eq̄

le pondus tempera cum succo solatri. Catulle
R. colloquintid. aloē sarcocolle serap. bdelij
cusoꝝb. scamonee turbit mastiē. frond. bafi-
licon anisi. ana. 3. iij. tempera cum succo canl.
⁊ fac pill. de omnibus his da. 3. i. ⁊ .f. vel. ij.
vi. iij. f. virtutem patientis cum aqua calida.
Catulle. R. cathaplasma valēs podagris de calida
causa. si vngantur manus ⁊ pedes atq̄ genua
⁊ vbicūq̄ sit podagra. R. farine ordeci. 3. x. san-
dal. ru. 3. v. acatie. 3. iij. myrrhe. ec. apij. añ. 3.
j. tempera cum succo solatri. Catulle. R. aliud valēs
sanguinolētis apostematibus ⁊ calide podar-
gre. R. malue farine ordeci psilij. omnia pulue-
rizontur cum succo porri. ⁊ oleo ro. tempe-
rentur. Catulle. R. citonia cum aceto cocta
farinam ordeci. Catulle. R. yascorides dixit. opij ⁊
croci parum cuꝝ lacte tempera: quia mitigāt
dolores calide podagrice apostematū. Catulle.
ud. R. sandal. al. ⁊ ru. mentibē farine ordeci
añ. 3. iij. opij acatie. ec. farine lentius. añ. 3. i. tē-
pera cum succo solatri vel coriandri. Catulle. R. frigi-
dis podagris valet scordeon cum aceto tem-
peratum vne passe mundate ⁊ rucha infusum
pistata ⁊ cōmixta valent assungia vulturis cū
stercore pecud. valet similiter ⁊ assungia ca-
prina radix elacterij aceto coctavalz: ⁊ omnia
epithimate ⁊ vnguenta calida valent simili-
ter vt predicta.

In iuncturalibus membris diuerse nascuntur passio-
nes: sicut sciatica ⁊ arthetica apostema spasmus ciragra
podagra. Catulle. R. apostema vero fit de materia coartata in
membro carnosio. dolor enim fit ex humiditate vel ven-
tositate in vno loco coartata ad apostema. Spasmus fit
ex nervorum repletionē contrahente membris ⁊ abbre-
uiante. Sciatica vero ciragra. podagra: que tria genera
linomine appellātur gutta: magis fiunt ex humiditate
replente ligamētum ipsum. arthetica vero fit ex humo-
re eodē ad exteriora se extendente: vnde fit cum tumor
re: vt habetur in pantegni. Arthetica est dolor ⁊ tumor
qui in cōcatenatione. al. in cōcauitate. mēbroruꝝ est de-
scendens: aliquādo a scia vsq̄ ad genu. vel ad calcaneuꝝ
vel ad oēs digitos pedū. In scia vero vel podagra non
est tumor: sicut dicit Gal. super illū affor. Podagrice egrit-
tudines in .xl. diebus ec. dicit quādo tumores fiunt po-
dagricis ex humoribus descendētib⁹ ad calcaneum.
bos enim in primis lacertosa loca. i. ligamenta recipiūt
que cum impleātur humiditate illa humiditas exteri⁹
corrodit nervos. nervi ⁊ chorde in podagris nō tumor
sunt. per h p̄ q̄ aliqui pmo fit podagrie ⁊ post artheti-
cus cū a ligamēto hūiditas spgat: qd̄ pleni⁹ dicit sup affor.
illū. Eunuchi neq̄ podagrizant neq̄ calui fiunt: habet
eniz in cōmēto. Quicūq̄ dicta sunt de podagra itelligē-
da sunt de arthetica cū podagrici fiāt ⁊ post arthetica
nō tñ ipedit qñ aliqui fiat ec: vt p. s. fiat dolor ⁊ tumor in
iunctura: ⁊ postea materia in ligamētū pfundet: fiat
podagra. Catulle. R. scias q̄ est spatio podagre ad artheti-
eodē pōt esse sciaticē ⁊ ciragre ad podagrā. De podagra
aut ponit yiatric⁹ tñ p qd̄ de ciragra ⁊ arthetica sit iten

dit. idē. n. est regimē & cura in his passionib⁹. ¶ Podagra aut dicitur egritudo pedū: & s. Alexā. aliqñ sit ex sola di-
stemperātia pīmaz qualitatis absq; humore: & qñq; sit
ex vīrositate: qd tñ raro ptingit: & q; s. m. h. leuissima est
cura. viatic⁹ nō pōit nisi humoralē per reumatismū ge-
neratā. podagra tres hz spēs: quaz pīma est efficiēs: sicut
calor debilis. q; pīn dissoluit: sed nībil cōsumit: q; licz sit
fortis in dissoluēdo. debilis tñ est in psumēdo. Secūda
est mālīs: sicut humor ad ligamētū reumatizās. Tertia
cā est in strālīs: sicut raritas: vel laxitas iūcture: podagra
aut solet diuidi in exteriorē & interiorē. Interior dicitur qñ
mā est in ipso ligamēto iūcture: & h appellat tñ nodosa
in qua nullus est tumor: & talis dicitur iurabilis. exterior vō
dicitur qñ mā ptingit in lacertis carnosīs: & sub cute: & in tali
est tumor: & talis dicitur iurabilis. hāc aut distinctionē dico
esse nullā. dā aut h distinctio s. illos q; credunt q; poda-
gra sit spēs arthetice: qd falsū est. sed magis diuersē sūt
spēs passionū: si q; itelligit dicta auc. & plus ē dicim⁹ q;
nulla podagra iurabilis est s. m. nām: sed s. potētiā ar-
tis. tñ est aliq; in iurabilis: q; nō est facile vel posse obser-
uare oīa que necessaria sunt ad curā vel ad ei⁹ regimen.
Si qñ iurabilis est s. nām h est illa sola que hbit ex
parietela: qd nō credo vep. eē. ¶ Generalr at ista passio
est vel ex causis pmitiuis vel antecedētib⁹ vel pūctis:
vt dictū est in scia. Cāe pmitiue sunt suauitas vite. labor
imoderatus error in quātitatib⁹ ciboz & qūtatib⁹ eoz: &
error in horis vtēdi & mō & ordinē: & cōuersatio circa ali-
qd qd dissoluit & relaxat: sicut ars fabrilis & piscatoria. Itē
supfluitas somni & coitus supra mēsurā & aīe accidētia
corpus liquefaciētia & pterētia vnde humores mouent
iordinatē: & egritudines diuturne que debilitant iunctu-
ras: & alie cāe pmitiue in scia superi⁹ nūerate. Cāe aut an-
tecedētes cognoscunt per res corporales. i. res in corpo-
re exātes: sicut humores reumatizās: vel mēbz opo:
vt est raritas mēbz corporis: vel oplo mēbz: vt est calz
& frigidū. Cā pūcta est ipse humor replens. ¶ Signoz
vero cognitio in causis pmitiuis nō est pōis s. m. artē vt
credo. Cāe vero antecedētes cognoscunt per res nāles:
vt est per psonem colorē habitudinē & per res non nā-
les. vt est rēpus regio diēta: & per res cōtra nām: vt sunt
dific doloris & coloris & tumoris & alioz accidētium pte-
ter nām. ¶ Licet aut videat esse eadē cura scie & poda-
gre: h in sumā pauca repetam⁹. Dico igitur q; cura poda-
gre est per digestiua & per laxatiua suauiter & p resoluē-
tia eius: qd est in iūctura imbibitū: & per ppletā mundifi-
cationē: & per pfortātia iūcturas: & s. lra loca vicina ne re-
cipiant amplius reumatismū: qualia sunt frigida & sicca
vel frigida cū pauca humiditate: vt si colera acuta sit in
causa. & scias q; vltimo loco ad pfortādū mēbz mortifi-
catus pōit talib⁹ mūdificatiuis cū excellētis. In pnci-
pīs cōfortationib⁹ talibus est vtendū aliqñ: vt qñ hūoz
est in fluxu. vel qñ acutissim⁹ est dolor & ad dolorē miti-
gandū: sed sic nō debet esse fortia: sed qñtūq; pōt debi-
lia ne humor idigestus iduref. Itē sciēdū q; h patten-
tes in abstinentia viuere debēt: vti pncis cibis: & dige-
stibilib⁹ in frigida cā. In cā vero cā. grossior: possunt vti
diēta: sicut carne bouina & vtribus arietum: sicut dicit
Alexan. quia ex his humor generatus cū sit grossus nō
penetrat ad iūcturā: & colera vīcens nō puerit diēta
grossā in colera adurēdo: vnde sic causa antecedens
vel cōiuncta nō generatur. Itē patientes de causa cā.
nūq; debent vti vino. q; si pati nō possunt in hyeme pa-
rum bibant vinum cum plurima aqua. In vere vel esta-
te nullo modo. Itē in frigida causa parum prodest vi-
num: q; subtilitate sua cito penetrat depōtans secūz hu-

mores. minus tamen vinum ledit tales. Itē tales acer-
tosa semper fugiant: q; eoz est ppietas percutere ner-
uos & iūcturas penetrare. In colerica vero podagra cor-
pus plus humectetur cum digestiuis: & completa dige-
stione paulatim colera euacuetur cum colagogo de mi-
rab. citri. vel cum electuario de succo ro. aut cum catar-
tico alexandrino. q; s. h. tria. s. succū rosā: & scamoni. co-
ctaz in coctano & mel. vel dyacitonitē laxatiuū ex scam-
cocta. purgata colera festinādū est in cā. podagra iun-
cturas in frigidare ne nimio calore humores nimis reu-
matizent. calor enim attrahit. primū ergo fiat illinitio
cum oleo ro. & vitell. ouoz agitatis & iringantur stupe
in illo. & superponatur. caueant diētam colere generati-
ua. vt atur lactucis portul. blitis spinachis crisolocan-
na. de volatilib⁹ comedat perdicēs pullos fasianos car-
nem bouinam intestina arietum. bibant pisanaz gruel-
luz ordei. de fructibus comedat poma pira pruna damar-
scena. Caueant a nucibus & ab auellanis: & corpore bene
mūdificato fiat balneum de aqua dulci: in cā tamē paz-
moretur. Si autē ppter appositionem emplastroz do-
lorem mitigātūz loca frigida sint & stupida. fiat iunctio
cum oleo camonille: vel cū aliqua dyaltea. ¶ Si aut
sanguis sit in causa fiat flobotomia de basilica si virtus
& etas cōueniant: postea sequatur laxatiua: sicut dictum
est in scia: & fiant emplastra & illinitiones magis ifrigidā-
tes q; humectantes. Si vero fiat de flegmate digeratur
mā cū oximelle simplici. deinde diuretico. postea detur
flegmagogū vel pillē fetide. vt bñdicta hermodactilata
fiant localia calefaciētia & siccatia temperate. ad resol-
uendū id qd in iūctura est fugiat diētam flegmatis ge-
neratiua. ¶ In melācolica vero fiat oximel vel sirupus
de thimo & epithimo sene lingua auis boragine liquiri.
germādre radicebus apy fenī. cum h digeratur. mā di-
gesta euacuetur cū melagogo: & pillis fetidis & alijs que
ponit viaticus. detur quoddaz antidot. semel in sempi-
mana: qd valet in frigida causa ad digerēdū & euacuādū
suauiter. R. coralloz. s. vi. myrrhe optie peonie aristol-
lon. & ro. an. s. i. garioz. s. v. reupōtic. s. iij. folij. s. iij. spice-
nardi. s. iij. h semper obseruādū ne fortis exhibeat me-
dicina: sicut dictum est in scia: q; humores grossi subito
nec possunt extrahi nec euelli: q; fortis medicina ad hu-
mores laudabiles se conuertit: cum illos subito mouere
nō possit. localia vero fiāt remedia ad caliditatē & humi-
ditatem plurimū declinātia. sic ordinetur cura in passio-
nibus de causa simplici. ¶ In causa vero composita de
mus digestiua composita laxatiua localia & oīa adiuto-
ria s. m. modū & qualitatez cōpositionis & complexionis:
sicut dictum est in scia. ¶ Podagra cū dolore. i. canil-
le & plante peduz: q; in ligamētis iūcturaz: totius pedis
diffundit & extēdit h passio (cū extēsiōe nerui). s. iteri⁹
(& pulsatiōe sui) p dolorē & vīrositatē. pulsatio. n. ē sp a
vīrositate (apata at podagrice & arthe passionis argm⁹
est q; arthe & podagra nō sūt idē. nō sūt tumētia. Cōtra.
in pātegni h q; arthetice dolor ē cū tumore. podagra vō
sine tumore dolor. Solo. dicit q; nō sūt tumētia. i. p tumore
exteri⁹ nō mltū sūt appētia: q; mā nō ē coartata exteri⁹ i
carne: s. i ligamēto vī pcanitate iūcture pphēsa: vñ segē
(q; tumor tē). i. q; ieqūlitas quā tūoz fac i pte ē extēsiō
lis & carnosā: vñ nō q; arthe & podagra ipsoe appellat
apata: cū apā sit sp cū tūore. In his aut morbis magl ap-
parz rigiditas & durities i iūctura (cū mltō coitu cū mo-
tus in coitu sit) p motū calefit loc⁹: calor aut attrahit
hūozes fluūt ad inferi⁹. mēbz relaxatū recipit eos: (vñ
fit vt eunuchi. Isti nūq; sūt podagrici nisi in regimine
suo errēt: q; nerui & ligamēta talium itēgra sūt & solida

De febribus

non relaxata (sic est in pueris) isti hnt meatus strictos per quos hiores de facili nō descendunt. (q̄qd dixi de podagra) Idem hī a. s. sup hunc affor. eunuchi podagri ei nō fuit. per h iterū habet q̄ arthetica z podagra non sunt idē. (S. aut podagrici.) Nō q̄ in. xl. dieb' maturari habent apata flatica ad plus: sūt mā in his passionibus hz resoluti in tāto tpe si fiat regimē fm q̄ opz. mā. n. cole rica z sanguinea i tepore breuiorū. de melia vō raro fit po dagra. rarius aut q̄ pleuresis: qz nerui angustissimi sunt z mā valde grossa raro valde subitrat: que si subitret fa cilior est: vnde seqt' mor' flatis: qz tumores inferiores in his passionib' nāz sequunt' apatus: Si. n. mā grossa has passiones gnāt ad. xl. dies extēdēt z esset in loco frigi do mā grossa vt habet in cōmēto. pnosticoz sup locum istū. apatū h in. xx. h in. xl. h in. lx. dieb' rupturā differūt. H est gnāle. h 2tingit in autūno. h 2tingit q̄ in regimie errat: qz terminū nālē trāsgredīt: sicut dīc' Auic. de q̄rta na flōmem' eos. H est gnāle si sanguis sit in cā: z etiā aly hiores multa repletioe exite grā repletionis superflue Si aut nō sit repletio multa cuz sola purgatione morbi cāe appropriata est istū dū: z per h soluit' dietas apud Alexā. dicit. n. Alexā. q̄ in causa colerica non pōt flobor to nare. intellige quantum est de colerica causa morbi: sed quantum est de repletionē nimia pōt (sup manus) vt sanguis trahat ad supiora (z incipiedū est a reb'). i. cū reb' repugnātib'. Nota q̄ h faciēdū: est in pñ. aliqñ ad doloze mitigādū z ad fluxuz reprimēdū q̄ est adhuc z tūc leuiozib' est vtēdū. Sed in fine corpore z iūctura bñ mūdificatis eisdē fortiorib' repugnātis est vtēdū vt ha bitū est supra: sicut est sumach balauit. spodium cocta in aceto in cā ca. (Si frigidū sint hiores succis caulius) h faciēdū est in frigido humore ad dissoluendū: qz dissolu to humore z iūctura plene mūdificata repugnātis frigi dis est vtēdū ad cōstringēdū locuz relaxatū: nō tñ ita frigidis: vt in causa ca. sicut est farina ordeī z frumē ti cū succo endiute vel aceto. (que adhuc sunt dicenda) sez in fine capli (tyriaci zc.) h oia que ponit frequenter ifrigidata valēt (pille d' hermodactil.) nō possūt melio res repiri h podagrā frigidā (cicuta) nō itelligē de nra cicuta que est venenosa frigida: sed de quadam alia que est frigida z sicca in. 3. z h d' armēica: qz in armenia cre scit. loco hui' ponit cardamomuz. da. 5. y. vel. iij. vel. iij. fm virtutē patiēns. (pille. z alooe.) Nota q̄ alooe z her modactili spālia sunt laxatiua in his passionib' de frida cā: qñ hnt quādā pōticitatē cū virtute attractiua: vnde postq̄ attraxerint locū sfortāt (oppanos). i. succ' pa naciis. panax. n. frutex est fenaty. i. nasturtij aquatici fm quoidā. credo tñ q̄ itelligit de cardo bñdicto q̄ modera te est calidus z sic' z diuretic'. taphie. radix est ca. z sic. in. 3. (carbaplasma) h soluit qd pmissit. totū ē planū: frigi dis podagrici valz (scordeo). i. alleū agreste ca. ē z sic. oia valent in frida cā ad mae dissolutionē.

Incipit septimus liber.

De febre effimera.	ca. 1.	apum.	iz.
De caufonide.	2.	De morfu canis rabidi.	13.
De tertiana febre.	3.	De labore z dolore.	14.
De sincho.	4.	De apate.	15.
De q̄rtana.	5.	De porris z yerucis.	16.
De amphimerina.	6.	De elephātia z lepra.	17.
De nimio sudore.	7.	De morphea.	18.
De variolis.	8.	De impetigine.	19.
De venenis.	9.	De serpigine.	20.
De morfu serpētis.	10.	De scabie z purigie.	21.
De morfu scorpiōis.	11.	De carbūculis.	22.
De morfibz vesp̄arum z		De vulnerib' corpis.	23.

De sudatione.	24.	De albugie z aspitare.	28.
De scrophulis.	25.	De icēdio ignis.	29.
De ruptura z distictione		De vulneribus propter	
mēbroz.	26.	ocreas.	30.
De sanguie fluēte ab aliq		De fissuris peduz vel ma	
mēbro sciso.	27.	num.	31.

C Prohemium.

Pluris in superiori particula mē broz interiorz passionibus: z eozz expōsitis curationibus fm antiquozz nostroz canones: p ut sufficiens experebat breuiariū.

2sequitur vt in hac septima particula: que finē nostroz libello est impositura: dicam' quid ex terius corpus patitur: z quid appareat sensib' bus. Item q̄ cum sit exterius. acūmē tñ nocet interioribus: subsequēt' curationes eozz fm auctoritatē h̄ypo. z s. q̄ fundatores exite runt huius artis. Incipiedū est autē a febr' bus effimēris. S. dicit. molestiores esse oib' alijs passionib': qz idē iteriora z exteriora pa tiuntur: z nocent spiritibus z animatis virtutibus z naturalibus actiōibz. Igitur incipia mus ab effimēris febribz que innascent' spi ritibus: he enīz febres ex p̄rnis nascunt' cau sis: z aliquādo aliaz sunt cāe febriuz: z nulle alie sunt cause ipsaz: vt dicemus.

De effimera.

Caplm.

Effimera ergo febris ex calore nasci tur simplici sine materia: z spiritus sine materia vlt putredine calefacit: vñ fit vt nō durer nisi vna die. Spi ritus bi sunt. i. v̄ralis sp̄s qui fun danienti est: z mā calozis nālis. aialis qui fun damētū est sensus z volūtarij mor'. nālis autē sp̄s qui fundamētū est. iij. virtutū nālis: que sunt appetitiua retentiua digestiua expulsiua.

Hec febris duob' modis diuidit: vel enim ipsa est morbz vel accidens morbi. i. tale q̄ ex alio morbo consequitur: si apostema est mor bus fit ex causis tribus: vna est qua corp' pa titur extrinsecus: sicut calozem solis estini z venenum z frigus nimium z balnea aquarū exteriora corporis viribus suis desiccantiū z opilantiū: sicut vitrea aqua z aluminosa vlt sulphurea. Secunda est motus nimis cor poris: sicut labor z exercitiū z ambulatio ni mia z similia. vel motus animatus: sicut ira: cogitatiōes: tristitia: angustia: z similia. Ter tia est consuetudo ciborum z potuum cali dorum sanguinem calefacientium. Effimera febris que accidens est morbi alterius est fe bris apostema sequens iuguinis z affellaruz

De febribus

superponas epati de portul. lēgine aque pſi
lio cortice cucurb. farina ordci olco ro. z ſimi
libus. Nutriamus cum portul. endiua crifo
locanna: miſceatur aqua cum ſitient cum ſiru
po de pſilio vel malograſi. ¶ Si de labore ſit
corporeis oz vt ſtudeam⁹ eius quieti z ſuaui
ti. fricemus cum ſuauiſſimo cum oleo ro. z viol.
balneetur cum temperato balneo: z cum exie
rit. vngatur cuſ oleo ro. vel viol. Nutriamus
cum humidis cibarijs: ſicut pull. edul. piſicu
lis. ¶ Si febris ſit ex animato motu cōtrarijs
repugnetur: vt anima mitigetur z deleceetur
cum ſermonibus z actionibus z diuerſorum
muſicorum generibus z videndis diuerſis re
bus z odoriferis z pulchris formis. Studea
mus in humectatione corporeis cuſ tempera
tis balneis. vngamus poſtq̄ balneum exierit
cum oleo ro. vel viol. neq̄ moretur in balneo
neq̄ appropiuet coytui. Nutriat cū priſana
crifolocanna portul. cucurbi. bliri. febre defi
ciente vel diſcedente: demus perdicēs pul
los ſtarnos faſianos vinum temperatuſ. odo
rent ſandaſ. campho. ro. viol. vniuerſaliter ca
ueant a deſicatijs: z humectarijs vratur ſz
eratē z conſuetudinez ſui ani z tempora z ſi
milia. ¶ Si febris ſit ex apoſtemate inguinis
vel cuiuſlibet alterius loci: ſtudeamus in me
dicandis apatibus que cauſe febris eē vidēſ.
¶ In hac vltima pſicula agit auc. de morbis exterius ap
parētib⁹ vt ſunt iſecciones in ſupficie apparētes ſeu ex
ſtentes: vt eſt lepra variola morbilli: z ſolo pſinuitatis q̄
pertinet ad chirurgiā. pmitit tñ de q̄buſdaſ febrib⁹ que
morbi ſunt vles exteri⁹ z iteri⁹ apparentes. pmitit etiaſ
de ethica z de emittitib⁹: z de alijs febrib⁹ apoſitis z po
nit de ſimplicib⁹: z magis notis breuiter d talib⁹ tractās
ſicut dixit ab initio ad modū breuiarij pcedēs grauiora
z difficiliora. puectis relinqueſ ingreda. ¶ Cū ergo de
febrib⁹ pmo agat dico q̄ corpora magis pata ad febres
ethicas z effimeras ſunt corpora ſicca z calida. deide ca
lida tñ. deide ſicca tñ. Ad febres vero putridas magis
parata ſūt corpora calida z hūida. z pſcipue humida: cor
pora autē frigida z ſicca: vel frigida z hūida raro febres
icurrūt. Sz magis ydropiſis z cacochimias cōſequunt⁹.
¶ Dic autē attēdēduſ eſt vt regimē attēdaſ ſiue cogno
ſcatur. Ante ceteras autē febres agit de effimera: z q̄ cito
aduenit z cito recedit: z q̄ ſimplicior eſt ceteris: z q̄ ipa
eſt cā ceteraz. cetera at nūq̄ ſunt cāe febris effimere: ſic
iferi⁹ expōet. ppter h⁹ neceſſe eſt videre qd ſit effimera:
z qualr ab alijs febrib⁹ diſtinguit⁹: z que ſunt eius ſigna:
z que cāe. deide curatiōes ei⁹ ponēde ſunt. ¶ Effimera
eſt febris. pueniēs ex diſtēperācia ſpūum ſm ſe nō ex
dens ſpatū vni⁹ diei: vñ d⁹ effimera: q̄ſi vni⁹ diei ſeruo
ex parte tñ corpis hñtis porros vehemēter opilatos: vñ
ppter erroē in regimie tertii vel q̄rtū die: q̄nq̄ attigit.
diſtinguit ab alijs ſz alia ſigna. ppria aut hui⁹ ſigna ſūt
vt dicit Raſ. z Auic. q̄ nō icipit cū tremore: neq̄ cū hor
ripilatiōe: z q̄ ipſam nō aſcendit aliqua cā pmitiua: ſicut
aliqua mutatio in alis extrinſecus vel intrinſec⁹. Item co

gnoscitur per pulſum z per vrinā: z per calores. ppriū ſe
bris. q̄n enim eius calor nō eſt acut⁹. vel moridicans vel
pūgitius: z pulſus nō eſt multū diſtēperatus neq̄ vrina
multū tincta: nec alijs pceſſit tipus certus eſt ſignū effi
mere: z pſcipue quādo ſubito aduenit repletionē imo
derata in corpore nō exiſtēte: qd dicimus: qz ethica a lō
go tempore cauſatur: z putrida ex humoribus qualita
te z quātitate peccantibus. Reperitur aliquādo tamen
in effimera vrina multū tincta z acuta. ſ. quando cauſa
a cibis z potibus calidiſſimis. calor tamē nō eſt multus
diſtemperatus et moridicans et pulſus non eſt multum
excedēs. Et cauſa pſimitina ſatis eſt manifeſta z ipſa ef
fimera. ppter ſubitū aduētū citius ſe manifeſtat. h
ſigna medicus a pſicipio febrū diligenter attēdat. pau
ci tamē ſunt qui effimeraz ab alijs febribus diſtinguere
curent: vnde cum errant de regimine: de ipſa breui lon
ga efficitur: quia de effimera ethica vel putrida genera
tur. Cum autem effimera minuitur: z incipit declinatio
eius: tunc apparet ſudor exteri⁹ in cute z humectatio vt
reſudatio parua. h autē eſt in fine ſpaciei diei naturaliſ
aut circiter. z h certū ſignū eſt febre effimeram pce
ceſſiſſe. deinde ſi nō adſit erro: perfecte ſanatur. Effime
ra autē nūq̄ eſt a cauſis antecedentibus. ſed a pſimiti
uis ſoluſ. Cauſas ergo pſimitiuis oēs que ſunt effimere
reducit Coſtantine in pātegni ad. iij. genera. pſimum
eſt omne illud qd extrinſecus adueniēs corpori corpus
calefacit. aut inſrigidat imoderate actu vel potētia: z q̄
actualiter: vel potēcialiter operatur opilatōes poroz: vt
cutis denſitatem. talia autem ſunt multa valde: ſicut ca
lor ſolis vel aeris: quodcūq̄ balneum vel ſtupha vel pū
ria vel ſoliū valde calidū qd actu calefacit: z ſicut aqua
ſalſa: vel ſulphurea vel vitrea: licet enim h actu frigida
ſint. potēſtate tamē calefaciētia ſunt. Item aer frigidus
z quodcūq̄ frigidū adueniēs corpori extrinſecus actu
vel potētia. ad hoc genus reducitur. Secūduſ gen⁹ cau
ſarū pſimitiuarū. vt cibus potus z medicine calidiores
vt eſt vinum forte. piperata alliata. cepe z porri nō pſue
ta. vel ſicut medicina: vt euſorbiū z elleborus vel yeraſ.
vel blanca. Tertium genus eſt oia exercitia corporis: et
animata imoderata. ſicut eſt ābulare laborare lapides
portare equitare: vel ſimilia. vel accidētia anime vt gau
dium: triſtitia: ira: anguſtia: dolor corporalis: vel anima
lis. Quartū genus eſt apoſtema in collo vel in inguinib⁹
bus: vel in gutture: vt a cauſis pſimitiuis generata. Sz
ſicut eſt a percuffione vel a caſu. ylcere vt vulnere facto
in mēbro nobiliori. multū ſenſibili lacertoſo: vt ſunt ma
nus brachia pedes. Auic. vero z Daly. mltas ponūt cau
ſas que ad h. iij. genera poſſunt reduci: vt eſt fluxus ven
tris imoderatus. vel quēcūq̄ alia euacuatio modū ex
cedens: vt eſt ſincopis fames: ſitis ſomnus z vigilia iun
ctiones coyruſ faſtidium: z abominatio: quozū ciborū
nimia repletio fortes reumatismi: ſicut dicit Raſ.
quibus tamē diligenter conſideratis quodlibz iſtoz ad
aliquod. iij. generum de ſacili reducitur. ¶ Cure autē
iſtarū paſſionum ſm diuerſitatem cauſarū pſimitiua
ruſ diuerſificantur: z propter hoc nō ſufficit ſoluſ conſi
derare ſigna cōia per que effimera ab alijs febribus di
ſtinguitur. Sed opz cōſiderare. ppria ſigna per que vna
effimera ab alia effimera diſtinguat⁹ z diſcernatur: que
ppria ſigna ab yſa. in lib. feb. z in viatico determinant⁹:
z ſciēduſ qd oēs effimere in curatiōe ſua cōicāt in mltis:
z in quibuſdam differunt. Lōis aut curatio oīum eſt: qd
nūq̄ cib⁹ exhibeat aſ ſtatū: neq̄ in ſtatū: ſz q̄ ſam incu
piunt declinare: ſicut dicit de balneis. In febre autē cau
ſata a ieiunio z a fame. virtutib⁹ plus videt⁹ ſubuenire.

dicit Ysaac. qd in statu huius febris oportet nullum cibū dare: licet tamē maloz gra. aut melonis palestini accipere possunt. Sed si fames plurima perseueret instate declinatione: danda est mica panis. Sed prius lota. deinde dāda est ptisana: et opz postea balneari: deinde inungi cum oleo viol. vt per inunctionez humiditas corpis coferuet: vltimo loco cibis subtilibus dietet. Itē cōe in cura effimeraz est qd semp ad insitēdum est cum administratione cōtrary cōtra causam primitiuaz: vt si effimera causet a gaudio: ad futurā recurrere calamitatez: et si a tristitia est. et sic de alijs. Luras autē pprias nimis ē plicū enarrare. S3 qd dicit Viaticus exponamus. ¶ Expletis inferiori iunc. vti transitu determinās qd sit diuturnus (qd cuz sit exterius acumen). i. apā exterius et cetera infectiōes nocent interioribus. Interiora. n. cōpatiuntur: sicut est. (peiores has ēē) vel fm aliam litterā (moliōres). i. molestiores: hī idē dicit Ysaac in lib. se. in pncipio. vbi dicit solas fe. morbos esse vles subito se extendētes ad corpus: qd in nullo alio morbo contingit: licz enīz quilibz alius morbus fundet in aliqua parte corpis: nūqz tñ se ad totū corp exēdit: vt lepra et hydropisis (oibz qui patiunt) cōtra. appoplexia squinātia citius accidit: ergo accommodata est diffinitio: vel melius nō citius accidit ex fortitudine affectiōis: sed a loci positiōe: et alia ruz quādoqz sunt cause fe. nō ēē istud sic itelligē: qz effimera recedēs pōt relinquere alias febres: alie vero recedētes nūqz relinquūt effimeraz: qz illud qd est grossum et solidū reducūt ad tēperantiaz: malitiam cōplexionis dō ponēdo: multo fortius illū qd est rax et subtile (vñ fit vt duret) qz mā sua rara est et spūs subtilis (hī febris tē). hī diuisio cadit sup oēs fe. cōiter: imo ppria ē que cadit sup pma morbū absolute (Si apostema est morbus) diuidit effimeram in effimera que est morbus et in effimeram qd est accēs alterius morbi (effimera fe. que ē accēs) hī pōt est qri: qre pleuresis et peripleumonia nō sint cause effimere: sicut apostemata assellarum: vel inguinum. sic dicit qd apostemata assellarum et inguinum non causant effimera nisi sint de sanguine laudabili non putrefacto: tracto tñ ad alia loca: vt subueniat mēbro exterius pericūso et vulnerato. Si. n. tale apostema generat p se ipm absqz cā primitiua faciet putridaz iuxta illud. In bubo nūqz oēs fe. male exceptis effimeris: peripleumonia et pleuresis hac via nō generant. Sed a causis antecēdētibz tñ: et ab humore malo: bubo aut ex sanguine puro et laudabili generat: causat effimeraz et nō putridā: sicut sanguis laudabilis in quātitate peccās aut qualitate generat sinobaz inflatiū: quā et Auic. et Daly reducūt ad effimeraz: vñ dico qd sinocha inflatiua cū effimera et bubone eiusdē est nāe (necesse est vt calefiat et putrescat) hī videt velle qd sanguis in bubone sit putridus: et si hī generat putridaz: qd putrefactio large dī a nāli cōmēsuratiōe exire fm qd nos dicimus qd omnis humor calidior et humidior grossior vel subtilior qd exigit nā putrescit: et est in via ad putredinē et putrefactionē: licz nō sit in termino: et sic est sanguis in bubone putrefactus (opz tē) i. cipit ponere curā effimere. Dec doctrina signoz tota ē prolata (de significationes angustie). i. angustiam et tristitiam signātes (cū ergo medicus) incipit curā effimere docere: si humores sint in capite talis. n. hī reuma vel dispositus est ad ipm (nō dī balneari) qz bal. facit būo res currere: sumus ergo tñ naribus applicet et si ab accēto resoluat bonū erit (balneemus). Si in ingressu balnei horripilationē sentiat malus est valde: qz signat cōuersionē effimere in putridaz: statiz aut a balneo extrahat: (in soleo). i. in balneo aque dulcis: stupha. n. appeli-

latur balneus aeris (piria) balneus igneū (piscina) balneus aq frigide (sambuē). Arbor est que quolibz mēse fert fructū: et cre scit in idia. Lura ponamus in aquā vt trahat fumus inferius (caueat vnguēta) inunctiones in febribus sunt multū suspitiose: qz sua grossitie poros opilant: vnde euacuationē corporis sunt phibētes (catbaplasma supra epar). hī catbaplasma valz in calefactione epatis. (Si fe. illa sit de apostemate) medicatio apatis talis de sanguine laudabili est vt mā repellatur: et venotofaz vel flōmiaz in parte opposita factaz extrahat: bonus est in hoc casu: vt dolor vulneris vel percussionis in manu vel pede mitiget. ¶ De causone. Cap. II.

Causon est febris magnuz corpori pstant incendium: cuius signa sunt hī. sirs nimia et continua: dolor incensius et molestissimus: nāe repugnantiū: et ab initio corruptius ppter acumen materie vnde generatur: materia. n. acuta est et ignea et colerica in cōcauitate venarum que cordi vicine sunt adunata maxie in venis oris stomaci: et cōcanitate epatis et pulmonis. Accidentia hanc febrem concomitantia sunt: calor nimius: sirs continua. ¶ Causa fortitudinis caloris in hac febre est colera rubea itra venas: durities febris et continuas ex plurima sunt colera in venis cordi vicinis collecta. que hī generatiua est febris: cum sit venarum oris stomaci et cōtinuitatis epatis propria. necesse est sirs confortetur et continuetur. ¶ Hec autem febris duobus modis diuiditur: vnus est purus et molestissimus: alius nō purus: et minus molestus: purus et molestissimus est de colera rubea et incensua: pura et acuta: nascitur vt plurimum in iuuenibus: quozum cōplexio naturalr ca. et sic est: et maxime in estiuo tempore: estiuuz enīz tempus hanc cōfortat naturaliter et augmētat. Alius modus nō purus: neqz adeo molestus ex colera ru. citrina cum humiditate flegmatica mixta et fumo colerico nascitur: que moderata sunt vtraz. ¶ Cum hanc febrem molestissimaz timor cōmitat: oportet ab initio non negligatur. Sed studeat medicus vt. iij. tēpora sua perfecte itelligat: et in vnoquoqz operetur fm qd oportet. Si viderit in initio morbi qd natura indigeat vt purgez et remoueat materia morbi: purgez morbus cū orifenitia: prunis. iuiub. casias. māna. viol. et similibus: et si quid hī contrarij: sicut defectionez virtutis et cruditatem et viscositatez mēe: caueat quanto plus valeat ne in augmēto morbi faciat qd disturber naturā et impediāt a regimēto morbi. S3 oportet noticiam morbi et motus in initio nō fugere euz vt adiuet naturā in regimento sue vir-

De febribus

tutis euz dicta facili ad digerenduz: et in sub-
stantia laudabili: sicut ptisano cocto perfecte:
panis mica cum aqua frigida bis vel ter lota.
¶ Sal. in lib. picris eos. innuit quomodo in acu-
ta egritudine infirmus debeat nutrir. In nu-
triendo inquit infirmo intentio nostra triplex
est in acuta egritudine: vel eniz consideranda
est virtutis quantitas infirmi: vel tempus infir-
mitatis: vel etiaz qualitas morbi: quantitas vir-
tutis necessaria est sciri: vt bene custodiatur:
virtus eni repugnatiua est morbi: vnde aliqui
plurimus de cibis euz defectio virtutis am-
bigitur: neq; aliquando tempus morbi conside-
ratur. Tempus morbi consideratur vt fin vici-
nitates status cibum ordinemus. verbi gra. si
sit vicinus dicta subtilissima: et aliquando nul-
la dabitur. si remotus grossior cibis detur et
paulatim fm ordinem vsq; in statum subtilia-
bitur. Qualitas morbi est scienda: qz omnis fe-
bricitans liquida indiget dicta. ¶ Qui febres
habet corporis consumptiuam querit habere
quantitatem plurimaz ciborum: et aliquando in
tempore accessionis. Qz si febris nullaz quie-
tem habuerit: et infirmu nutrire necesse sit: eli-
genda est hora in qua sanus comedere solebat.
et conueniens tempus diei est frigidus vrpote
auroza in qua natura est excitata: aer subtilis
et clarus: febris mitigata. Nua frigida auro-
ra calide febrim repugnat: hi sunt sermões Sal.
in dicta infirmi ordinanda cum acuta egritu-
do fuerit: et hic apponitur cause sue actionis:
qz vero ab initio vsq; in finem est causon peri-
culosa: qz famulari huic diete subtili ptisano:
et mica panis in aqua lota bis vel ter detur: vl
quater et cum zucca. ¶ Si febries sitiat aqua
detur cum zuccaro sacra vel mulsu. fugat ma-
la gra. vnas hyemales mollities cucumeris vl
citruli: vel syrups. ros. et viol. et similia. In ve-
spere da. 3. ij. psilij cum aqua frigida loti. et 3.
i. seminis portul. Si autem cibum oportuerit
dare mica panis loti danda erit in vespere euz
malis gra. et h fiat cu mitigetur febris. ¶ Cu
studiat autem quanto plus potuerimus ne
cibus detur euz febris augmentatur nisi cum
magna necessitate cogamur. Si digestio sit
stiptica cum succo cucurb. molliatur. et cum
mana. viol. cassia. syrupo viola. et similibus.
Qz si non valeat: suppositoium fiat de viol.
nitro. scamonea. litio. et similibus: et si h non
valeat: clistere faciamus de succo blitis. surfu-
re. herba circudare arboris: sicut hedera. viol.
malua. et similia. ¶ Et in augmento febris stu-

deamus ad inanitionem stomachi quantum po-
terimus nisi aliqd impediat: sicut suspitio de-
fectus virtutis in repugnatione morbi: tuc. n.
aliquantulus recreandus erit cum dicta subtri-
li: sic ptisano: et mica panis lota. et demus pa-
rum quantum sufficiat virtuti sustentande et no
plus. ¶ Si dolor capitis supernemiar: oleum
ro. cum aceto dandū est: et succus portul. vn-
gatur bis frons et tempora. sternutationes fa-
ciamus cum oleo viol. calcaneus et crura in-
fundantur aqua tepida et dulci: postq; vngat-
tur plante peduz cum oleo viol. ligentur cru-
ra cu mollior panis: cathaplasma bibetur frons
et tempora euz sandal. ro. ordeii farina: euz aq
ro. temperata cum succo cucurb. vel portul.
¶ Vigilijs infirmo ingruentibus iungenduz
est h cathaplasma. se. lactu. papaveris que te-
peranda sunt euz succo lactuce. ¶ Si siccitas
sit in ore et asperitas in lingua: lauentur vitraq;
cum psilio. et se. citonij. oleo vio. ¶ Si autem
cor tremat psilium demus euz succo cucume-
ris: et syrups. de iuleb. vel de vnis agrestibus:
vel de aceto: vel de pomo citrino: cathaplas-
metur de sandalis farina ordeii: et succo cucur-
bi. vel aqua ro. temperatis qd supponedi est
stomaco inanita. Nutriendus est cu cucurbi.
portul. lentibus misclatis. h omnia coquantur
cum aceto vuaruz agrestium: amigdal. et si-
milis. Apponatur sibi frondes mirre. salicis:
et similia. ¶ Hanc febres patientes plurimuz
incidunt in frenesim que medicanda est: sicut
in prima pticula diximus. ¶ Similiter et m-
sim siccitaz patiuntur: et sintesim: et yctericiam
que sunt medicanda: sicut diximus per sua lo-
ca singula abundanter.

¶ Post effimeram agit auc. de causone: qz causon videt
contenire cum effimera: qz magis nocet vehementia cu-
loris et sitis qz horripilatione putredinis: vnde in libro
febriz de causone febre agit ante febres putridas: et sta-
tim post effimeras etibiaz et post causone cotinuat sin-
chaz inflatiuam: per qd signatur qz causon queda est de
superaccessione colere: sicut finocha de superaccessione
sanguinis: qd et per denominationes intelligitur. qz de
nominatur ab incendio et non a putredine mactenibil eni
impedit aliqua causone esse de putredine colere: sic ali-
qua fe. de putredie san. Sed ille exiunt pntiose. ¶ Di-
citur autem causon fe. incessiva insultum et impetum ma-
gnum facies fm naturaz: qz fit de colera ignea acutissi-
ma pura in venis cordi ppinquis contenta. Dissert au-
tem a tertiana cotinua: qz tertiana cotinua generatur s
colera in venis a corde remotis putrefacta. Causon aut
de materia ppinqua cordi: naz caliditas ipsius loci ince-
dit valde augmentat: et causat nocumētum: fit aut cau-
son duob; modis: qz fit aliquando de colera in predictis
locis inflamata: et h pprie causon seu cauma vl incendiu
appellat. Itz aliquando fit de colera citrina: vel de fleg-

mate falso que acuta nomine absoluto magis habet dici.
 ¶ Daber autem h̄ febris quedaz accidētia inseparabi-
 lia z ppria per que ab alijs febribus distinguūt. habet z
 accidētia alia contingentia sibi z alijs febribus pertinē-
 tia. ppria autem z inseparabilia sunt accidētia vebemē-
 tia acuminis in calore: fortitudo z duritia itolerabilis:
 adustio corporis: z nimia sitis que in statu vebemētissi-
 me sunt intensa. accidētia vero inseparabilia ei z alijs fe-
 bribus cōia duobus modis sunt: aut sūt signa signatiua
 salutis: aut timoris: aut deperditionis: aut desperationis:
 que Ysa. in lib. fe. continuat ordinare. Signa autem salu-
 tis his versib⁹ comprehenduntur.

Viz. leuitas. sensus. mens. somnus. spiritus. ictus.

Appetit. z calor est equalis coctio. fluxus.

¶ Accidētia vero timoris signatiua sunt duob⁹ modis:
 quedaz enī solū timorē signant: quedaz vero perditionē
 manī. Signa solū timorē signantia his versib⁹ pūt nōi.

Et uat atq; sitit: uigilat: stupet: est febris ingens.

Et calor est varius: vomitus fer ignea crudus.

Est liquor: z limus in dentibus: z eror exiit.

Infant: sudat: febris acior: z sitis inflat.

¶ Signa vero perditionis h̄ sunt.

Virtus pulmonis: cordis: stomaci. cadit. heret.

Anxius: infans: sudor: erore fluente

Naribus absq; crisi: riget: ycteris: alget: z absens

Est sitis: osq; sonat: plorat: decoctio cessat.

Liuor in extremis apparet: fronte citrina.

Est urina minor: egellio cruda limescit.

¶ Virtus pulmonis. i. anhelio? cordis. i. pulsus (stōi)

i. appetit? cadit heret anxius: qz stupidus ē z nō p̄t ma-

nere in codē loco (Infans) ppter frenesiz (sudore cruo-

re zc.) regula est gnālis qz omnis euacuatio absq; crisi.

i. in die nō critica neq; precedere digestionē mortalis ē

in acuta fe. (riget) i. habet mēbra rigida non flexibilia.

(ycteris) qz ante. vii. diez incurrit ycteritiaz (alget) qz

antez manus z pedes sūmitas nasci: auricule frigescent:

(absens est sitis) sciēdū qz si fortis p̄cessit sitis: z postea

cesset febre remanere signat os stomaci esse mortificatū

(os sonat) vt in officio qd est preco mortis (plorat) qz

liquefecit humiditas cerebri (decoctio cessat) qz remitti

tur urina (fronte citri. qz citrinitas faciei in omni feb.

Et acuta fortis signat inflammationē: z ē valde malū. (Et

scias qz si omnia bona signa pueniūt in tertio vel in q̄r-

to die liberabit: vt dicit Hypo. in p̄ncipio tertie p̄cūle

pronosticoz. Si aut mala signa pueniūt in tertio die: vt

in quarto vel ante mortē: vnde dicit ibidē. In qbus cū

era mala signa pueniūt in quarto: vel ante mortē obi-

būt. Si autē ad sint quedā signa mortalia: z quedā vita-

lia: considera que sūt plura z fortiora: z si mortalia fuerint

fortiora debemus mortē p̄noscari z statim fugere: z si

vitalia ē. Si autē fuerit paria dubie insta donec certifi-

ceris: z si videris plura signa vitalia: tūc curam ordines

cū festinatione: tales. n. morbi inducias nō expectant.

¶ Cū autē in omni cura morbi. iiii. sint necessaria que

ponit Hypo. in p̄ncipio. maxime ergo in acutis z pa-

cutis: que. iiii. sunt h̄. primus est obediētia patientis z cō-

fidentia: Scōs est diligētia medici z prudētia. Tertium

est assistētia diuersus obsequiuz. Quartū est exterioriuz

puerientia: vnde illud: opz nō solū seipz prebere que oz

facientes zc. medicus ergo a p̄ncipio diligens z prudens

tēpora morbi cōtempletur: que in p̄cutis difficilia sunt

ad cognoscēdū z distinguēdū: qz quādoq; primus z se-

cūdus paroxysmus p̄ncipio augmentuz statim z declinatio

nez cōprehendunt. Imo quādoq; vnicus paroxysmus: qz

p̄ncipius paroxysmi est p̄ncipio morbi: z declinatio vt babe-

tur in lib⁹ de crisi. In p̄ncipio ergo si medicus viderit qz
 opus sit de clisteri vel suppositoio vel flōmia: vel far-
 macia: statim h̄ faciat iuxta illud. medicari in valde acu-
 tis si expedit: eadez die: differre enī in talibus malis ē
 cōsideret ergo statim ad quā p̄tez mā declinet: z per illā
 extrahat si possit puenienter. In causone autē est mate-
 ria leuis: z subtilis: z de loco ad locū: velociter mouet:
 ad superiora enī intelligit mouere per dolorē capitis z
 per apparitionē corporis rubroz: vt lampadū: z corru-
 scationē ante oculos: tūc puocet fluxū sanguinis a na-
 ribus cū setis porcinis fixis in narib⁹. Si ad sit nausea z
 abominatio mā declinat ad stomacū: puocet ergo tūc
 leuiter vomitus cū semine atriplicia: vel succo eiusdē z
 orizaccara z aqua tepida z cū modico sale. Si ad sit ru-
 gitus z corrosio in intestinis mā declinat ad inferiora: se-
 stinetur ergo cū clisteri: z resoluatur cassia. māna. tama-
 riindī in sero caprino: vel aqua oz dei addito syrupo vio-
 propinetur: vel fiat decoctio cū vino: vel iuuib. p̄unis
 nisi p̄dicta resoluantur. Si virtus egri sit fortis z mā sit
 leuis z valde mobilis. apponat de mirab. citrinis. y. vi. liq.
 vel. iiii. 3. fm tenorez virtutis: h̄ fiat in principio. In p̄ncipio
 enī nūq; expectes sudores ad bonū. Sed si in augmen-
 to vel in statu adest sudor: quādoq; est ad bonū: quādo-
 qz ad malū: vnde nā vincit materiaz. Sed in statu vel
 augmēto canēdū est ne administretur laxatiuū. Si enī
 nā per se nō expulerit mā: natura afflicta z debilis p̄
 me⁹ nūq; expelleret bene vel cōpetenter. Si aut in p̄ncipio
 perperditur mā grossa z cruda ē: vt est in causone
 de colera citri. vel de flegmate falso. de laxatiuo dādo te
 non intromittas: qz si faceres illud laxatiuū mā morbi
 relictā indigesta: ad euacuādū subleues humiditates cor-
 poris se cōuerteret: vnde patiens p̄iret: z tū si ventrem
 habeat cōstipatus suppositoioz vel clisterie facile face-
 re possumus. ¶ De me⁹ hec p̄misimus. Sz qz h̄ contin-
 git in valde acutis in p̄ma die z ante oia opz p̄ordinā-
 re dicam: z h̄ fm remotionē z z propinquitates status.
 Si. n. in quarta die fe. terminetur z virtus fuerit fortis
 sufficit tenuissima. i. nulla diega: vel saltem ius maloz
 gra. vel aqua in qua panis infusus fuerit: vel syrupus iu-
 lep. vel syrupus albus. Si autē ad. vii. diez extēdat: tūc
 cū istis p̄isana colata admisceat. Si autē vltimū ex-
 tendat de ipsa p̄isana non colata de: vel ē p̄isana co-
 cta: nō illā quā facit vulgus: s̄ illā quā p̄cepit Rasis z
 Ysaac dari. micaz panis multoties administramus lotā
 in aqua: z cucurbitaz cū amigdaleo. vel blitas spinachi-
 as: lactucas: maluas coquinatas cū amigdaleo qd credo
 esse suspectū. non sentit Hypo. talia enī generant san-
 guines corruptibilem z cōuertibilem: alij vero cōsunt
 dari fruct⁹: sicut pira. poma cocta. qd plane assero ē cō-
 tra artes. In statu autē omnino diēta sit subtrahenda.
 Si autē in. vii. crisis expectetur in. vii. vel in. vi. penitus
 nulla diēta: vel nihil de: vt nā in. vii. reperiat corp⁹ ina-
 nituz ne ab aliquo natura crisis facies impediāt: nisi for-
 te solus potus vel succus granatoz z h̄s. In paroxysmis
 aut nihil penitus detur. ¶ Qd autē h̄s febres aliquādo
 plus nocēt malis accidētibus que eas sequuntur qz seipis
 de h̄s sint hominib⁹ videamus. Sequuntur aut quādoq;
 h̄s febres frenesis: sincopis: ycteritiaz. fluxus vētris imo
 deratus vel sanguinis: dolor capitis intolerabilis: instā-
 tia vigiliari: tremor cordis. vebemēs ardor stomaci: in-
 epate dolor z p̄ctio capitis: z grauitas. stupor. ¶ Grene-
 sis vero adest ppter leuē coleram que ad caput ppter
 euaporationē eleuat: cui occurrēt cū fricatione extre-
 mitatuz: aut suppositoio: aut clisteri: vt qz supius ascen-
 debat retrahat. Itēz capite raso supra fronte: succus io-

De febribus

uis barbe illiniatur et stupa in eodem intincta supponatur: vel saltez oleum ro. vel acetuz: si autem fiat in pn? Sed frenesi confirmata vt m̃a per vapores exeat laborem? Supponatur ergo gallus calidus fiffus: vel catulus filr. vel pulmo venieci calidus: vel in aqua calida calefact? et semp a leniorib? inchoetur. ¶ Sincopis aut in hac fe. fit: qz spūs rarefiūt et dissoluūtur per aduētū subituz tāti caloris: cui subuenit cūz infusioe aque prifane et cū odo ramentis frigidis: vt sunt rose viole. sandali. salices: h. n. ab initio morbi circa patietez debēt apponi: apponatur et vasa argillosa aqua repleta: a qbus guttatim aqua distillet. ¶ De ptericia vero si supuenit añ. vii. diez te nō intromittas. Sed in. vii. vel post. vii. nām adiunes in expellēdo coleraz cūz rasura eboris et spō. vel pauca ferrugine: dādo ad bibēduz cū succo malouiz gra. et cum syrupo acetoso. ¶ Si luxu imoderato obuianduz est cūz syrupo mirtino vel ro. dādo ad comedendum lentes coctas cum sumacis: si precessit fluxus fm vias crissis. ¶ In dolore capitis humectāde sunt nares cum oleo viol. ne nufarino. fomētenuz crura et plātas pedis cum aqua decoctis folioz salicis. et vitis. Si vero adsit reuma fri cent extremitates moderate cū oleis frigidis: cathaplas mem? frōrē et tipora de sandal rub. et al. succo cucurb. distēpat: et z. s. cāphore. ¶ Si vter sit astipat? fiat suppositoziū de succo mercuria. et cū melle et z. i. scamo. cocte. Si sit debilis tolle scamōeā. ¶ Vel i dolore capis vlt frōtis: illinat? frōrē et timpora cū suc. ionis barbe et solatro. ¶ Vigilijs nimis obuiet cū olo d papauē. et fiat fomētatio cūz succo extracto de frondib? papaueris et lactuce: et teratur ista: et distemperetur cum oleo papauerino: et fronti cathaplasinetur: et multo fortius erūt si paruz d mādrazo vel de iusquiamo apponatur: h. autē est cōis fomētatio in dolore capitis et vigilijs. ¶ Ro. viol. camomillaz ordeuz mūdatur: lactucaz: papauerē: folia vitis et salic. Lanēdum est ne aliqua fomētatio fiat in statu: neqz in iūctio circa caput: neqz in stupore: neqz in grauitate. In statu. n. natura impeditur in stupore vel grauitate capis. Caput itelligit plenū vaporib? grossis et humidis: vñ per h causā materialis augmētatur. In iūctio eniz prohibet euapozationez sua viscositate. In hoc casu melius est vt fiat fricatio fortis extremitatum manibus vel pāno aspero: vel cum sale et aceto: et ligentur crura inferius: h. n. materias deponunt ad inferiora: vñ reddit calor ad vīnaz: et ad membra nutritiua. Si caput sit leue et apertos habz oculos: et moueantur huc et illuc: neqz fomētationes predicte profunt: neqz in iūctioes. ¶ Ardozi stomaci obuietur cūz succo granatorum et psill. et citrull. et cucu. comestis: aut per plagellaz vel stupas canabis intictas in succo solatri: vel iouis barbe: et pauco acetoz: et superpositas fursule. h. multū valet contra sitim imoderataz: et contra pūctiones stomaci et ardorem et calefactionem epatis: de grauitate etiaz supra dictum est: et de stupore. ¶ Contra adustionē oris et lingue denigrationez: et sitis fiat gargarismus cūz aqua in qua decoctus sit sumac: vel cūz succo cucurbi. vel cucumeris: fiat fricatio cūz succo psilly: vel succo citonioruz supra linguam et palatum: et circa dentes: et sequat? ablutio cum succis supradictis: vel cum aqua ordeī tepida. ¶ Causon est febris sitis nimia: qz materia ca. et sic. est ppinqua ori stomaci: vnde illud exsiccat et calefit: ab initio corrumpentur. i. materia corrumpens celeriter: ppter suam fortitudinem: et incēssionem (hac fe. cōicantur). i. propria accidentia ab initio egritudinis prodeūtia. per que h feb. ab alijs pōt distingui (h fe. diuidit) h diuisio est accidētis in subiecta: diuiditūz. n. m̃a per se. qz fe. fortissima colerā indicat: minus fortis colerā citrinā: vel flegma saluz: vel colerā vitellinā (vt plurimū accidit in iuuenib?) qz raro accidit senib?: pueris scdario. iuuenibus frequēter. In senibus vero est mortāl. qz fortis est ignis qui ardet in aqua. plurimū est furiosa m̃a que in tali etate sic ebullit (alter modus) h est scd? membrū diuisio nis. (S; studeat medicus in. iij. tēpora) In morbis pcutis: humana ratio vix pōt hoc discernere (Si videris ab initio) h totuz expositum est (Sed opz notitiā et mortis inituz nō effugere. Expone sic (notitiā). i. feb. et mortis). i. tēporum: qz Hypo. in affozis. vocat consistētias: vnde dicit. paroxysmus et consistētia declarat egritudines (initio). i. ab initio anteqz sint aliter est possibile (sic euz). i. medicus cauere ab errore regimis: vt habemus in lib? de crisi (nō effugere imo). i. appropinquare ad bonū cognitionē: ad quā vix sufficit ratio hūana. (in pcutis) totuz est planum vsqz buc. (qui fe. hz consumpti uaz) notādum qz corpora colerica: et qui sensum habent acutū: et sunt macri. et os stomaci habēt debile: et qui vlt sunt cibus pauci nutrimentū nequaqz possunt ieiunius polerare: vt dicit Hypo. in regimine acutoz: et Sal. optime explanat in cōmento (nā excitata). i. fortata (mica panis lota. panis aut calidus est quātum est de farina: qz per mollitionez: et per confectionem: et per cōfricationez qd melius est: et ppter decoctionez calefit: sicut calefit calx a rogo: et etiā panis quātum est de grano tritici qd ē calidū (hyemales vīnas) has dico nō multum valere in colera multuz incēssā: sunt n. dulces: et inflāmabiles (de mus psilly lori). 3. y. in aqua frigida. (se. portul. 3. y. h est mucilagines distemperatas in aqua frigida cocta vlt cū aliquo syrupo: dico qz h nūqz debes facere nisi materia sit fortissima et furiosa et puenientibus partibus oib? hz ca. et sic. h. n. materias cōgelant et indurant (cū mitigatur fe. i. in declinatione pōssim: ipsius fe. et in tpe vere declinatōis (cū fe. augmētatur). i. in iūctioe proximā: (nisi cūz magna necessi. i. scū peccatū fuerit i dīcte subtilitate (suppositoziuz litium) et scamonea non apponatur nisi virtus fuerit fortis (herba circidans) que appellat? yorubilis (sternutationes). i. illinitiones: hz localia nūqz debent fieri in statu ne virtus in crisi impediatur (oleum viol. h aut ynguentum ponit in ore. plus valz syrups viol. (Si aut cor tremat) de cardiaca tremēte habitum est supra: tra quā epibūna siue cathaplasma de reb? i frigidatibus ori stomaci est superponēduz (stomaco nō inanita). i. a cibus vacuo (lentib?) he nūqz dentur: qz nimis sunt grosse et substantia vie a calore debili non digerentur: nec ē in morbi declinatione cetera patent.

leram indicat: minus fortis colerā citrinā: vel flegma saluz: vel colerā vitellinā (vt plurimū accidit in iuuenib?) qz raro accidit senib?: pueris scdario. iuuenibus frequēter. In senibus vero est mortāl. qz fortis est ignis qui ardet in aqua. plurimū est furiosa m̃a que in tali etate sic ebullit (alter modus) h est scd? membrū diuisio nis. (S; studeat medicus in. iij. tēpora) In morbis pcutis: humana ratio vix pōt hoc discernere (Si videris ab initio) h totuz expositum est (Sed opz notitiā et mortis inituz nō effugere. Expone sic (notitiā). i. feb. et mortis). i. tēporum: qz Hypo. in affozis. vocat consistētias: vnde dicit. paroxysmus et consistētia declarat egritudines (initio). i. ab initio anteqz sint aliter est possibile (sic euz). i. medicus cauere ab errore regimis: vt habemus in lib? de crisi (nō effugere imo). i. appropinquare ad bonū cognitionē: ad quā vix sufficit ratio hūana. (in pcutis) totuz est planum vsqz buc. (qui fe. hz consumpti uaz) notādum qz corpora colerica: et qui sensum habent acutū: et sunt macri. et os stomaci habēt debile: et qui vlt sunt cibus pauci nutrimentū nequaqz possunt ieiunius polerare: vt dicit Hypo. in regimine acutoz: et Sal. optime explanat in cōmento (nā excitata). i. fortata (mica panis lota. panis aut calidus est quātum est de farina: qz per mollitionez: et per confectionem: et per cōfricationez qd melius est: et ppter decoctionez calefit: sicut calefit calx a rogo: et etiā panis quātum est de grano tritici qd ē calidū (hyemales vīnas) has dico nō multum valere in colera multuz incēssā: sunt n. dulces: et inflāmabiles (de mus psilly lori). 3. y. in aqua frigida. (se. portul. 3. y. h est mucilagines distemperatas in aqua frigida cocta vlt cū aliquo syrupo: dico qz h nūqz debes facere nisi materia sit fortissima et furiosa et puenientibus partibus oib? hz ca. et sic. h. n. materias cōgelant et indurant (cū mitigatur fe. i. in declinatione pōssim: ipsius fe. et in tpe vere declinatōis (cū fe. augmētatur). i. in iūctioe proximā: (nisi cūz magna necessi. i. scū peccatū fuerit i dīcte subtilitate (suppositoziuz litium) et scamonea non apponatur nisi virtus fuerit fortis (herba circidans) que appellat? yorubilis (sternutationes). i. illinitiones: hz localia nūqz debent fieri in statu ne virtus in crisi impediatur (oleum viol. h aut ynguentum ponit in ore. plus valz syrups viol. (Si aut cor tremat) de cardiaca tremēte habitum est supra: tra quā epibūna siue cathaplasma de reb? i frigidatibus ori stomaci est superponēduz (stomaco nō inanita). i. a cibus vacuo (lentib?) he nūqz dentur: qz nimis sunt grosse et substantia vie a calore debili non digerentur: nec ē in morbi declinatione cetera patent.

De tertiana febre.

Lap.

Tertiana febris quā greci triticon vocat: nascit ex ebimis colicis imutatis et putrefactis. Si tamen putredo sit extra venas et arterias generatur tertiana interpolata cum rigore et tremore. Quod si putredo sit intra venas et arterias concreatur tertiana continua: vel causon. ¶ Respondetur tamē a quibusdam obijciētibus nobis. vñ inquiri: tertiana vel causon cōueniunt vel differit: quibus respōdebitur qz cōueniunt in h qz materia est vna. i. colerici humores: et itra venas et arterias concrescit: differit fm locū vbi humores non cōueniunt. Incēssiones au-

tem causon proprie in venis sunt vicinis cor-
di: maxime in venis oris stomachi: epatis: atq;
pulmonis spalius q̄ in alijs locis corporis. In-
cessiones autem tertiane continue in omnib⁹
venis totius corporis equales sunt. ¶ Intelli-
guntur autem tertiane continue esse tribus mo-
dis: vel de re naturali: vel de non naturali: vel
de re extra naturam: de re naturali. verbi gra.
q̄ q̄ plurimuz in estate nascuntur: maxime si
aer calidior sit: et siccior: et complones et regio-
nes sint similes et exercitia infirmoz si dum sa-
ni sunt in labore nimio: siue fatigatione: vel d̄
re naturali: q̄ plurimuz innascitur illis quibus
complones calidissime et siccissime dominan-
tur: maxime si in corpore sint macilenti potius ra-
ri. etate. xxy. annoz: vsq; ad. xxxvi. vel de re
extra naturam. i. de accidentibus infirmo: et si-
gnonibus medico. ¶ Cum autem h̄ febris de
humoribus nascatur acutis et colericis neces-
se est semper vt sequatur rigor nimius: quasi
punctura spine siue acus: acuta eniz illa mate-
ria sensibilibus membris est vicina. Quia cuz ef-
fluat et membra pungat sensibilia: acumine sui
picturam et tremorem generat: cum in vsu nō
habeat sic effluere. Quod si h̄ materia extra ve-
nas et arterias sit: proprius autem est huic fe-
bris vomitus colericus: egestio tincta: maxime
in tertio piodo: vel in quarto: vana eozuz ruf-
sa vel ignea subtili. Sepe tamen febrem acutā
inde habent: et in epate picturam propter co-
leram rubeam et sanguinis mixturam. Quia si sit
vera. xij. tenet horis et dimittit. xxxvi. et in pio-
do finit. vij. i. in die. xiiij. Quia si. xij. excesserit ho-
ras: neq; die. xiiij. finiatur: intelligit esse nō ve-
ram: h̄ ergo cum nō sit vera: et cuz alia sit mixta
transit terminuz predicti et diutius durat: ali-
quando in autumo incipiens et in vere finiens.
Et in febre hac molestissimum est genus pu-
tredinis: vnde oportet cauere ne detur res ca-
lide: ne forte colera rubea cuz acumine suo ce-
lebruz ascēdat et apostema ibi faciat: et inde i-
firmus frenesim incurrat. Que febris timidi-
or est et molestior: q̄ co. ru. ex mobilitate et ve-
locitate sua cum acumine suo nō patitur pec-
care infirmum nec errare medicū: vnde oportet
medicūz preuidere morbi initium: vt si vir-
tus infirmi sit ydonea: humores furiosi et mo-
biles: detur pharmacia d̄ prunis: orisfenitaviol.
mirabo. citri. cassiā. māna. et similia. in die in-
terpolationis demus: et h̄m virtutem et tra-
tem: et succus mali grañ. et quedam catartica
in libro nostro iaz predicta que colere ru. sunt

purgatiua. Cauendum autem est ne in die ac-
cessionis dentur ne forte natura impediatur in
morbi repugnationibus. Detur ergo in die ac-
cessionis succus mali gra. cum syrupo viol. v̄
ro. vel psilio. vitetur ergo cibus in accessionis
temporibus: vitetur in die accessiois cibus re-
peratis: neq; etiā detur tribus horis precedē-
tibus: sed sustentetur cum syrupo ro. vel viol.
vsq; ad declinationem vel discessum febris: de-
inde detur ptisanuz in vespere: et panis cū zuc-
ca. lotus. si sint stipitici: neq; catartica possint
ab initio dari: sicut diximus cum quedā nos
impediāt: vtpote corruptio aeris: vel defectio
virtutum. Deinus in die interpolationis orisfe-
nitiam: mānaz: cassiā. syrū. viol. Si autem
digestio non humectetur suppositoria confi-
ciantur cuz memite. viol. scamonea. nitro. li-
tio. sili et clistere faciamus de prunis. iunib.
viol. surfure. ordeo mūdato. ¶ Custodiam⁹
dies. vi. precedentes diez afflictionis tāq; di-
es accessionis: vt inueniantur die. vij. corpora
mūdificata et preparata ad obediendum natu-
re in morbi repugnatione: neq; impediatur ci-
bo vel medicamine aliquo. ¶ Si autem infir-
mus in augmēto se. murmuret d̄ siti: et de sic-
catione labioruz et palati. demus psiliuz in aq̄
cucumeris cuz syrupo viol. Similiter succus
de malis gra. misceatur. aqua bibenda miscea-
tur cuz syrupo et similibus. ¶ Cessante autem
febris incensione: et febris mitigato acumine.
si murmuret de punctura stōi danda est mica
panis ter lota cū zucca. Nutriendus est crisolo-
cāna. portul. malua. portul. cucurb. lactuca. q̄
omnia coquant cū amigdaleo. Ista tñ sunt fa-
ciēda cū febris cessare incipiat. ¶ Si caput do-
leat supra frontē et tempora ponamus oleum
ro. temperatū cū aceto: nares humectāde sūt
cuз oleo ro. ¶ Si vero capite desiccato frene-
sim inciderit: sternutatio fiat cum oleo ro. vel
viol. cuз lacte mulieris pueri nutritio: capiti
vero raso imponamus lac et aquā tepidā: vbi
papaner et lactuce sint cocte et viole: pedes et
crura impones in aqua tepida et dulci: deinde
cuз oleo viol. calcanei et plāte peduz vngant.
¶ Si vero. vij. die vomit⁹ monef vel egestio
supervenerit spōre: vel ex actione nāc non erit
stringenda: sed dimittēda q̄dū virtus infirmi
id pati valeat: dāda sunt mitigantia et calores
et sitim extinguētia: sicut syrupus mali gra. v̄
ro. vel orizacca. ponēdum est in aqua bibēda
spōd. sandal. se. por. ml. et filia. ¶ Si vero ege-
stio augmētetur et defectio virtutis dubite-

De febribus

finis: ad stringendū festinamus cū sapa vel citronica. trocif. de spodio: sicut diximus in dyaria et dissinteria: similiter si in yctericiāz incidere medicabimur: sicut in suo caplo diximus. Jungat autem medicus siue minuat fin qd ex necessitate cogetur.

Tertiana febris de putredine humorū colericorū generatur: oīm aut putredinez causat calor inālis motus humorū vel obens quos tertio digestio mēbris nō potest assilare: qz peccat in qualitate vel in q̄titate: vñ in vtroqz: humores. n. laudabiles plerūqz quertunt i malos humores: cū nā eos regere nō possit: vnde fiūt mā fe. putrida. gnāntur ēr humores mali ex illa pre ciborū et potū que potestatiūz similitudinē nō hnt cū mēbris: et cum reperi nō possit cibis intus ex toto qui mēbris assilēt: h ergo in corpe paulatine adunet trāsit debilis et pigra. in corporis mudificatiōe p̄cipit caloz extraneū: qui oū illic manet perturbās humores facit elemētuz et mām fe. putrida. **P**ater qz fe. putride duobus modis sūt: vñ de bonis humoribus quersis in malos et putridos: vel ex eo qd de cibis et potibz generant nō hntibz potestatiūz similitudinē cū mēbris: ex his. n. duobus elementū habet et p̄ncipiū māle fe. putrida. h ergo elemētum colericū si fuerit generat fe. tertianas. Si sanguineus sinochas putridas: si flegmaticū quortidianas. si melicū quartanas scz. iij. humores: vel si duo istoz insunt: vel plura cōponant. gnāntur febres cōposite s. n. q̄titates et qualitates p̄pōnis. **U**aticus tñ febres cōpositas pretermittit: et etiā de istis simplicibz dicit pauca: et p̄mo de colerica quā tertiana appellat. **T**ertiana alia vera. Alia nō vera. vera dicitur que fit de colera pura: alij humorū nō p̄mixta: et p̄cipue si cetera p̄cula s. m. ca. et s. m. sic. cōcurrant. tertiana nō vera de colera flegmaticū p̄mixta gnāntur: et talis dicitur de colera citri. vel vitellina. Sed d. prassina vel eruginosa fe. nō fiūt: qz sicut dicit ysa. tanto tēpore in corpe nō morant donec febres inde generent: qz aut natura destruit et p̄mūt: aut e. natura eos expellit: aut in aliquo loco coartat: et nō sicut qd dñt qd nō sit in eis humiditas: siue humiō. qd in vaporem fe. possit conueri. **H** ergo colera que est elemētū fe. aut habūdat in toto corpore: aut i parte tūc gnāntur apostema qd dicitur berisipila. Si aut in toto corpore: aut itra vasa: aut e. vasa. Si intra vasa tertiana facit p̄tinuāz sine rigore. Si extra vasa tertiana facit interpolatā cū rigore: siue rigore sit cōtinua: qz fit de mā intra vasa coartata nō valēte exterius ad mēbra penetrare sensibilia: et iterūz qz caloz iniformis assidue est in toto corpore. Incipit tñ cum rigore ista p̄tinua ppter vapores exterius exētes. Sz po stea rigor nō sentit cūz eisdē nā fiat assueta. Non est ista p̄tiā a p̄tiā putrefactione: sed a p̄tinuitate calozis: vnde dicit Hippo. qz fe. p̄tiā in die dimissionis sue nō quiescit: nō tamē tātus est feruor quātus in die p̄tissimū: vñ peritus medicus istā interpolationēz hñ denotare pōt: tertiana autēz p̄tinua differt a caufone: qz caufon fit de mā colere multa in circuitu cordis supaccēsa. Sed tertiana i. venis fit totius corpis equalit. et iterum caufon magis ledit vebemētia sui calozis: tertiana vō sua horribili venenositate. Caufon enīz nō est de mā adeo horribili et putrefacta: sed magis iāmata. **L**ogicū aut tertiana tribus generibz rerum. s. re nālī: nō nālī: et p̄tra nām: re nālī vt est etas: complexio habitudo: re nālī: vt regio. tps. aer. et diēta p̄cedēs: re cōtra nām: vt cūz rigore accessiōis: q̄titate siue duratiōe: et differētijs pulsus: et yzine. De nativ

ralibz p̄mo videamus. De pulsu et yzina: pulsus si qd in p̄ncipio accessiōis est parvus: debilis: et subtilis: et q̄si subitō fit magnus. velox: et frequens: calidus acut. **U**rina vero est acuta: ignea: subtilis: citrinissima. et maxie hñ tēdunt si sit tertiana vera. **I**te rigore cognoscit qd in tertiana interpolata sentit rigor fortis: sicut spina vel acus penetrans p lacertos. Rigor. n. est continuitatis solo de mā acuta pūgente membra sensibilia. p̄cedēs: qz pūgit generat tremorē: qz virtus expulsiua impetuoze mouet vt expellat mām nocuāz: et a tali motu fit tremor: ad est rigor: qz caloz nālī submergit cū sanguine in p̄funduz et retrahit ad mēbra nobilia. In tertiana fortior est rigor: qz mā est acutior: mēbra enīz nō assuefacta fortiter mouent donec mām et calozēz fortiter assueuerint: et donec vtraqz facta fuerit vnū mēbra. s. mala cōplexio: tūc. cessat rigor cū mā et caloz extraneū oīno ad exterius fuerint dispersa. **D**uratiōe vō accessiōis cognoscit tertiana: qz si fuerit vera nūqz trāsit. vñ. horas: qz si diutius durat cognoscit eē notba. et nō vera. Aliqñ terminat eā accessiōi vñ. horis: aliqñ in. viij. **I**te si sit vera nūqz trāsit. vñ. diē. Si est p̄tiā aut. vñ. p̄tiā. i. xij. dico: si est interpolata s. m. hanc regulā. Que ē p̄portio diez in p̄tinuis eadēz est p̄portio pyrodoz in interpolatis eiusdē mae. Si aut trāsit at. vñ. diē. vel. vñ. pyrodo. iaz scit eē notba et nō vera: de tali dicit qz incipit in autūno. et terminat in vere: et p̄cipue si sit de cola vitellina. **Q**uia qz febris tertiana plimū ē molesta et febris caufon vicina. In p̄tiā cure p̄sideremus verū sit d. cola igni mixta: leui et subtili: sit d. cola p̄mixta: sit d. citria: vñ vitellina. Si qz sit tertiana vñ et sit d. cola vñ mōbili subtili leui plurimū ca. caueat medicus ne det aliqz re calidā vel faciētē caliditatem: ne saliat mā ad caput et faciat frenesiz: vel ad cor et faciat sincopez: nō. n. feb. talis patit ignozātiāz medicū: et patiētis stulticiāz: sicut qd dñt est in caufone p̄sideret ad quā p̄tem corporis mā oculū net. Si ad stomacū in p̄tiā vomitus puocet. Si ad inferiora et vñ sit fortis statiz de catartici colam rubeā purgās et eius feruorē mitigās: sicut op̄fēn. pūnas: viol. mā nā. et si bñ virtuti p̄fidimus de mirab. citria admisceam: et si vter nō laxet fiat suppositoziū de succo mercurialis melle et pauco sale. vel apponas. **S**. i. et. f. scamonee. qz si nō sufficiat fiat clistere de malua. viol. ordeo mundatoblita et aqua salta pisciū. **S** i aut sit fe. notba et nō vñ de colera citrina vel vitellina: catartico in p̄mis abstineas. Si tñ est cōstipatus fiat suppositoziū: vel clistere. In p̄mis qz digerāt mā cum op̄izacca. et cū decoctiōe haruz radicu. maratri. apy. scolopēdrie. adiātos. an. fac talē syrūp. R. brusci. spagi. an. s. y. se. lactuce. scariolē. aslari. an. s. iij. polip. s. f. aneti. feniculi. se. an. s. iij. radiē. feniculi. apy. petrosilini. an. s. f. absinthij. cicoree. vel arboris endiue. scolopēdrie. adyantōs. an. s. f. h decoquātur in q̄tra et dimidia aque ad cōsumptiōēz duaz partiū colēf et colature admisceat lib. f. zuccari. purgetur. in fine decoctionis apponatur lib. f. acetū. mā digesta s. m. tenorem vñtis et habitudinē catartici exhibeat: h attrahēdū est qz i tertiana p̄tinua exhibēdū est catartici in declinatiōe fe. In augmēto: vel in statu nō p̄sulo exhiberi. In interpolata vero hñ pōt exhiberi digesta mā in statu. i. in die in interpolatiōis: nūqz autēz in die accessiōis: Si aut in notba catartici sit p̄positus et digestiūz s. m. mae componet. **D**einde de diēta pauca dicemus. Si autem sit tertiana vera de cola pura: colaturā p̄fane exhibeamus: sicut cūz maloz gra. et si viri indigeat confortari inica panis multoties lotā in aq: vel ēd grosso p̄fano: et aliqd admisceas subtili vt vñs debilis regat: hñ aut s. m. remotionēz stat: vel p̄pingat: vel s. m. habitudinē et virtutēz: et

in consuetudinē et psonē: qz colericus ieiuniū tolerat cū
difficultate. In. vi. aut die si virtus toleret nibil nisi sy-
rupū exhibeas: vt. vii. dies iueniat corpus vacuus et ma-
teriā liberā et expeditā. Idē dicimus de talib⁹ in quol⁹
die crisi immediate pcedente. Interpolata vō de cola ru-
bea pura et vā i dieb⁹ interpolatiōis largius dietem⁹: sic
de portul. lactu. maluis spinachys: blitis: et de portul. cuz
lacte amigdaleo cū gruello ozdei vā auene: vel cū grossa
ptisana. poma pira nō p̄sulo dare. In die vō accessiōis ni-
bil nisi syrupus i mane exhibeat: post accessiōē vō solū
ptisanū vel mica panis in aq̄ lota det. in tertianis vō no-
tis et nō veris a p̄n⁹ vberius ē reficiendū: cū stat⁹ in tali-
bus sit remotior. Cōtinue tñ istaz acute dñr noīe abso-
luto: et credunt ad. xiiij. dies vel amplius: vñ in talibus
grossa ptisana exhibeat et panis lotus cū amigdal. In in-
terpolatis vō talius aliqui deni p̄sces: sicut cāci fluitia-
les. et aspatiles. s. squamosi p̄sces: et aliqui carnes minozū
autuz p̄dic. starnaz. fasnioz in dieb⁹ interpolatis tā tū.
C In his itē febrib⁹ eadē supueniūt que dicta sunt in
causione accitiā q̄b⁹ eisdē remedijs ē obuiā dū: granitas
enī et stupor in his febrib⁹ frequēter accidere solēt: et i B
casti circa caput nibil ē faciendū. Sed magis circa extre-
ma fricatiōes: fomentatiōes d camomill. absinthio. mal-
ua: herba viol. ro. et filia. Dic gnāl sciendū est q̄ statu in-
stare nullā medicinā: nullū locale interi⁹ vel exteri⁹ ad-
hibendū ē: ne nā ab icepta opatione retrahat. In talibus
enī frequēti⁹ peccat. Itē sciendū q̄ gda deceptores ad tē-
pus febres cessare faciūt: sed postea redeunt neq̄ozes: q̄b⁹
fit qm mā indigesta vā aliq̄ opata: vt reges vel rubea
troscata cū succo aristol. vel cū decoctiōe mandra. vel
cū aliquo taliū narcoticor⁹: vñ et ligāt circa brachia et cir-
ca tybias herbā sabariā contritā vel crassulā q̄b⁹ idē est:
et sic mā indurat: et ad tps prohibet motus putrefactio-
nis: sed tādē grauior insurgit: talia g nō sunt faciēda nisi
mā digesta: et p toto vel p parte euacuata. Ad istaz de in-
de redeam⁹. C Tertianā febri⁹ h febri⁹ sic appellat a
putrefactiōe tertia die repetita (reprehēdimur). h totū
est explanatū (differūt) hz locū vñ fm mās (hūiores cō-
ueniūt). i. fm loca que sunt intra vasa i vtraq̄ se. qz hūi-
daz sunt putrefacti: qz magis inflamati. vt i causione: et cer-
tū est: qz i causione sūt i circuitu cordis. In tertiana vō in
venis remotis a corde: aut i locis remotis: (vel in venis
vbi hūiores pueniūt) qz hūiores tertiane et causion i loco
nō pueniūt: sic ipse dicit postea (intelligit) et. Incipit po-
nere signa distinctiua tertiane et aliaz febriū: sic expositiū
est (rigor minus) in p̄mis dieb⁹ dū mā indigesta ē rigor
est vehemētior: qm. n. mā cōplere sit digesta a suo acumi-
ne et malitia expoliata paucus vel nullus sentit rigor (i
interpo.). frigus aut in ista fe. nō est nisi pp. pfundatiōez
caloris nālis ad iteriora. sensibilib⁹ mēbris: in exteriori-
bus fortius viget sensus q̄b⁹ in iteriorib⁹ (cū nō in vsu ba-
beant). i. cū nō p̄suerit. extra pulsus et arterias. i. extra pul-
siles arterias: vomit⁹. Nōn⁹ q̄ si mā valde sit subtilis
habili⁹ ē educi p sudorē. Si grossa p egōnez. Si medio-
cris p vomitū: et aliq̄ p vrinā. (in. iij. prodo. vñ. iij. qz.)
tūc est status in tertiana vera: molest⁹ pp nimā durabi-
litate (in lib. nro) sic causionis cap⁹ (philus) mucillago
psily: h nūq̄ det nisi in syrupis ponatur: nisi mā sit leuis
mobilis furiosa (trib⁹) horis. Inno. vi. vel plib⁹: (neq̄ ca-
tartica). i. cū nō possint dari mirab. neq̄ fr̄i copbonis:
aut d yapuris vel oxilaxatiuum: h. n. appellat catartica
cetera satis patēt. Si caput doleat sup frōtē et timpora
Itō q̄ dicit supius de stupore et capis grauitate cū catar-
ris et coriza fuerint in acutis vel tussis: vel capitis graui-
tas vel stupor et extēsiō: multitudo signat grossoz vapo-

ruz et humoz caput replētū: vñ cayēdū est ne sup caput
aq̄ ifundat: neq̄ aligs liquor: nec fiat inūctio: q̄ si fiat: h
mala accitiā augmētant. et isup illa mā ad iferiora: q̄re
timēdū est de collectiōe apatis in pulmōe: aut i gutture
aut in latere. Melius est g q̄ in statu paties vapore ace-
ti: vel aque cale soluz pos per nares recipiat: et p clistere
mā trahat ad inferi⁹: vel fiat fricatiōes vel ligatiōes in
extremis: sicut dixi. Sed si facies sit rubea: et caput heat
leue et nullū adsit reuma neq̄ tussis embrocatiōes. p̄sit
in dolore cuz lacte semineo. oleo viol. nenufarino et filia
(frenesim) recurre ad remedia in causion (dicta sternu-
tatio). i. illinitio: cetera sunt plana.

C De syncho et synocha putrida.

Cap. IIII.

Sia sanguis est oībus humoribus
nāliter tēperatio: et saporosior atq̄
vicinior humane cōploni inde et nāe
familiarior existit quem fecit natura
materiā nutrimenti totius corpori: sed tñ si aug-
mentetur q̄ritatiue et qualitatiue mutetur di-
mittit a nā neq̄ regit negans sibi attingere enz
sicut pater sibi filiū: remanet ergo crudus et i-
digestus exiensq̄ tēperamentus: necesse ē er-
go vt putrefiat et generet febris que sinochus
vocat et est p̄tinua: qz sanguis naturalr itra ve-
nas et arterias est semper q̄ sunt vic sibi ad oīa
mēbra corporis. C Gal. in lib. de febrib⁹ dimidit
febres putridā duplir: altera. n. est putrida itra
venas et arterias: altera vero extra. Dixit ergo
de p̄ioris q̄ ex necessitate cōtinua sit. que extra
venas erit interpolata. C Nasci itē febris cō-
tinua de puro sanguine cū intra vasa: nō tñ pu-
trescēs calefiat: huic febri p̄p̄iū est inflare: qz
sicut diximus de puro sanguine nasci: cuius in
corde et pulmōe plurima est virt⁹: vñ calor in-
flatus ista febris ab antiq̄ vocatur: qz calor
pectoris siue pulmonis ē causa sue inflatiōis.
C Differt autē de eiusdē ebullitiōe: qz p̄ioris fe-
bris fetet vrina: pulsus est diuersus: qz cōstri-
gi se vult magis et sepius q̄ dilatari pp festinā-
tiaz nature in expellendā supfluitatē vel fumo-
saz putredinē. Altera nulla hz h⁹ accitiā: qz si
gna preueniūt eā futuraz p̄nsiciatiua anteq̄ ap-
pareat. s. fatigatio. grauitas mēbrozuz. plenitu-
do eoz: rubor coloris: calor superficie corporis:
h aut signa sequunt eā: dolor capitis: ince-
ssio. grauitas sui. tumor timpoz. egressio oculo-
z paruitas sitis: et stupor assiduus. ymagia-
tio ruffa añ oculos: pulsus veloc⁹ et fortis: vri-
na rubicūda: vel vermiliofa: plurimuz hāc se-
quunt variolē. C Que cū sunt opz ante statuz
morbi de virtute ifirmi perquiri. et etate: atq̄
cōplone: tpe. aere. p̄suetudine: que si pueniāt:
et virtus: maxie flōmandus est ifirmus: d san-

De febribus

guie quātuz sufficit auferat. Si autē morbi intus ppter nimiz sit cibū quez comederat isir mus z ad huc i ventre sit coadunatus opz vt i die scda vel altera suspēdaē flōmia quatenus i digerēdo cibo cōfortetur natura z a vētre excludat: q si nō fiat naturā faciamus artificia liter. si autē nulla horū piculariū pueniāt signa nisi virt⁹ sola: scarificemus z non flōmēmus: omnibus xō alijs cōgruentibus: sola tñ virtute dissonāte: neqz flōmari: neqz scarificari est necesse: qz virtus sola semper morbo repu gnat: vñ semp est inestigāda z obseruāda. cōfortanda quoqz: z coadiunāda pro posse no stro. **C** Si vero obuiet flōmie qbusdā ex cau sis quas debemus dicere: cancat maxie in sta tur: vel in augmētatione z si virtus videat con gnere. In bis. n. duob⁹ tēporibus virtuti nō cōfidimus adeo laboranti in morbi repugna tionibus: opz ergo extingere calozes z acimē sanguinis cū pñlio: succo mali gra. syrūp. vio. syrūp. de pūnis: q si egestio obuiet erit hu mectāda cū orisfenitia. cassia. viol. māna. z si milibus. **C** Si in pectore habeant antiquā tuf siz vel febre supueniēte passionē nonellam de mus iunbas. vio. se. portul. z filia. Nutriam⁹ cibis lenib⁹ digestiōi in substātia laudabilib⁹. sicut pñsano z panis mica. **C** Si autē sanguis nō sit colericus vel nimis acutus: vterab ini tio humectet: sicut añ iam diximus: si h nō p sit suppositozius fiat z clisterizemus. **C** Capi ti dolore supueniēte: olenz ro. apponat cñ ace to: nares humectent cñ oleo viol. pedes atqz crura in aqua ponantur tepida: vbi camomil. viol. sint cocti: z filia: Ligen⁹ etiā crura mol lib⁹ pānis dolore capitis nō cessante: z catar ro vel tussi carēte pectore: lac mulieris vl as ne capiti infundamus: laneturqz euz aqua vbi viol. ordenz z camomil. sint cocta: sternuta tio fiat cñ oleo viol. **C** Angustia xō vel incen sione supueniētib⁹: pñliuz demus z succū ma li gra. z syrūp. viol. z filia. **C** Si mēte stupe at z oculos apire non valeat: cessandū est a su pñdicta capitis medicina: z pedes pñdicta aq infundere sufficiat. Nutriēdus est cum malis gra. z paneloto. **C** Si autē cardiaz incidērit. cathaplasma stomaco dz supponi de sandal. farina orde. ro. cāphora. z aqua ro. **C** San guine de narib⁹ effluēte supponatur timpori bus z frōti cathaplasmata in cardiaca dicta. **C** Si autē necesse sit in fine huius febris extin guere qd remanet incēsiōis demus hoc elariū qd pbauimus. R. spod. sandal. citri. se. portu.

succi ligri. añ. z. iij. se. cucumeris. mel. cucurb. mūdare. añ. z. iij. dragagan. gūmī arab. amomi. amidi. añ. z. i. cub. canipbo. añ. z. iij. candi. z. vi. fac pul. tēpa cū succo ro. dans. z. iij. mltū valz. **C** De sanguie fm plures medicoz due gnāntur febres: vna que sinocha inflatiua appellat: alia dñ sinochus putridus. Sinocha inflatiua: de sanguis generatur in cēsiōe absqz eo q putrefiat. i. cū augmētat⁹ peccat in q̄titate z nō in q̄litate: tūc. n. aggrauat nām sua nimia q̄titate: cū nō euentat neqz depurat: plurimū g vapores dissoluti z nō educti ipm calefaciūt: z spūs vitales z nāles in venis z arterijs cōtētos: que g cadit calefactio supflua in spi ritib⁹: z in vapore calido z humido q est sustētamētū vi te ad effimera est redacta: z itez q eius curatio est filis cure effimere: qz sicut effimera vno die vel duob⁹ cura tur: sic ista fe. si bñ regat: sed si regat nō vt opz. i. si a pñ nō extrahat plurimus sanguis p flobotomia: vel nisi p nares exeat in magna q̄titate: vl nisi cū reb⁹ refrigeratib⁹ tēperet statim puerit in sinochū putridum: qz san guis ppter nimia pculatōez calefit: z postea putrefcit: sic putrida generat de sanguie putrefacto. **C** Contingit etiā sinochū de sanguine generari nō pcedente sinocha inflatiua: qz sanguis putrefieri pōt alijs de causis: vt p aeris corruptionē vlem vel particulare: vt in febre pesti lētiā. Sal. et nō negat sinochas inflatiua de sanguie ca lefacto gnāri: dixit. n. in lib⁹ de crisi q quādo caloz extra neus tādū in sanguie opat vt cū supcalefaciat ipm re soluit in duo. i. melias. i. z in colerā: qz de grossitie sangui nis asserit melias gnāri. Sed de subtilitate z ei⁹ vncio sitate colerā p pñuā calozis extranei operationē. **C** Quā tamē fortiter cōtra ipm opponit: dicit. n. ante terminus mot⁹. i. ante q sit resolutus in ista duo erat in aliq dīspō ne q nō erat nālis: qz sanguis erat egressus a nāli dīspō tiōe: vñ iter initū mot⁹ z finē cū sanguis sit extra dīspō nez humoris nālis nihil ipedit de eo febre putridā gene rari: sic de alijs. iij. humorib⁹: ipossibile. n. est d humorē dū est nālis febre putridā generari. **C** Sed cum est in via z motu ad id qd ē pter nām. Tenētes g inias Ysa. z Daly. z alioz auc. plurimoz dicimus san. dū mouet motu putre factorio z nōdus ē i termino febre gnare putridā. **C** Dec ergo se. i. sinochus putridus de sanguie differt a sinocha inflatiua: qz calozē hz intensiōez: z afflictibiliōez pp hori bilitatē: vñ hz fetētez z pturbatā: z aliq supius liuē tez: pulsū dñeruz inordinatū: cuius maior ē pñctio qz dilatatio: p pñctiōē. n. fumositates putride expel lunt a corpe: z dilatatiōez euētatur cor: z qz in sinocha maior peccatū ē in corruptiōe qz in flāmatione e contra rio in sinocha. Ideo in sinocha maior est pñctio ad ex pellēdus fumositates putridas: qz dilatatio q est ad euē tatiōez cordis in flāmationē: cōtrario est i sinocha: sinocha vero inflatiua nullū istoz accitūz hz. **C** Differt iterum h febris pñua ab oib⁹ alijs pñuis: qz nulla alia pñ re perit: quin habeat aliquā iterpolatiōem: vñ dñ Hypo. q in qlibz alia pñ pitus medicus z bonus pñcipet iter polatiōē que est iter duos porisimos. In hac vero feb. nulla ē declinatio vel iterpolatio: ac si tota vnus cēt pa roisimus. In mane tñ pp aeris tēperamentū aliquā pñ tiēs sentit remissionem vt habet in passionario. **C** Di uidit aut h fe. i. sinochus putridus i tres spēs: in augma sticā: epaugmasticā: omorbenam: siue in febre adden tē: siue diminuentem: siue vnus tenozis. Epaugmastica est valde salubris. Augmastica est valde mortā. Omor thena medio mō se hz: h aut diuersitas puenit pp diuer siz modū putrefaciēdi: z ppter diuersitatez resolutiōis

dū ē cū refrigeratiuis ⁊ dissolutiuis. In pñ^o g^o taliū dispo
sanguis est arte dēda vtrū sit acutissim^o coleric^o aut gra
uiss^o flatic^o aut medio mō. si g^o vebemēter sit calidus acu
tus de^o succ^o maloz gra. pñliū oxifen. ⁊ h^o cū succo grana
toz ⁊ aq^o resoluant^o ⁊ exhibeant^o. vl^o stirup^o viol. vl^o nenuf.
vel cū cassia. māna resolutis. dem^o aquā ordei. si aut^o san
guis sit grauis flatic^o resoluam^o cassia^o. mānā cum aqua
decoctionis absinth^o. endiuie maratri pūnis viol. si me
dio mō se hēat coquant^o iuuib. se. mūdarta edūne ⁊ resolu
uā^o cassie. ⁊. f. māne. ⁊. i. ⁊. f. exhibeant^o. si aut^o p^o vēter
nō laxat^o fiat suppositoziū de succo mercurial^o. melle ⁊ si
le. ⁊. ⁊. f. scamonee. si aut^o nec sic laxat^o fiat clystere cuz re
frigeratib^o ⁊ humectatib^o. vt sit pūna viol. mercurial^o
ordei cū mūdaru lotura fursuris. In istoꝝ decoctiōe pōv
tur mel ⁊ oleū viol. cū modico fale ⁊ inyciat^o. ¶ Si ad
sit dolor capitis p̄dicte fiat illimitis ⁊ fomentatiōes ⁊
cathaplasinata de sandal. ro. ⁊ oleo viol. si tñ stupor ⁊ ca
tarrus sint absentes. ¶ Si vero ad sit vigilia raso capite
būectet^o caput cuz aq^o decoctiōis papaueris lactuē. viol.
absentib^o catarro ⁊ stupore. ¶ Si ad sit punctio in stō ac
cipiat succū cucu. vel cucur. cuz succo maloz gra. ¶ Si
cardiacā tremētē patiant^o sup os stōi ponant^o cathaplas
mata de sandal. ro. malua farina ordei de cinerib^o fozna
cis faboz ⁊ pauca cāphora. h^o distēperent^o cū succo poz
tul^o. sempuine arnogl^o. ⁊ aceto. ¶ In supfluo fluxu sāgu
nis p^o nares argillā cū aceto distēperatā sup totā fronte
⁊ faciē ponant^o. ¶ Si aut^o apata corrosiua incurrat^o ven
tre laxato. sicut posuim^o super apata ponant^o puluē de
sandal. ro. ⁊ malua. folatro. ⁊ paz de croco. Nudemus g^o
refrigerare si calor sit forti cū refrigeratib^o subtilis sube
dissolutiuis ⁊ attenuatiuis. ¶ Si variolas iocurrat^o fiat
cura variolaz que iseri^o dicet^o. ¶ Dec tñ añ oia ⁊ in p
ncipio cure isti puidcant^o. qz si in talib^o sit sōn^o laboriosus
⁊ a sōno surgētēs grauiōres fiāt ⁊ stupidi sint buz ⁊ illuc
se mouētēs iordinat^o cū magna angustia. de ei^o cura nō
est itromitredū. talia. n. mortē denūciant^o. ⁊ adhuc peius
si iflatiōe ⁊ sonitū q̄si tonitruum in viscerib^o fentiāt^o. h
facit sum^o pestilētiālis. pessimū aut^o est ⁊ ppinquū signū
mortis. ¶ Si exteri apparuerit pustule nigre de talib^o
mortis. ¶ Si exteri apparuerit pustule nigre de talib^o
nō itromitredū. s. mortē p̄dicēs fugias. sic docz. B. ¶ Qz
sanguis ⁊ ē. elis. i. humozib^o. qz elta pticularia ab dypro.
appellant^o. (putrefiat. h^o inuit ac. fe. de putrede san.
gnari. S. in lib. de febrib^o.) h^o diuifio fin Bat. nō cadit
sup fe. de san. vt p^o per p̄dicta. Jte tñ illā ponit vt osten
dit qz putrefactio itra vasa facit pūna (inflatū) h^o t̄gē
synochā iflatiūā que ad effimēā reducit^o (iflatiuis) h^o bā
ex multa san. humiditate in vaporē plimū resoluta (ei^o)
in corde. i. puri sanguis. hz. n. san. in corde depurari. vñ
in arterijs purior est san. q̄s in venis. ⁊ cā iflatiōis) foz
tis calor pl^o sanguinē resoluit i vaporē (differt) p̄oit si
gna difficiēia que iā patē (stupor assiduis). h^o est p̄p̄a
vires grossos grauitēs caput. cetera sunt plana (⁊ si vñ
videat^o ggruere. h^o nūqz in statu vel in augmentō san. est
extrahēdus. licz Anic. alr videat^o vellet qz iubet fozmā
seruari vsqz ad diez. xij. tūti. n. est qd dicit^o iste (cū pñliū.
h^o fiat si san. sit calidus vebemēter. alr nūqz pñliū vt ox
feni. tribuat^o. (Si hz in pectore aliqz antiqz passiōe) in
tendit dicere qz si tūssim hēat vel reuma vt angustia pec
toris ⁊ debilitatē nō dent acetosa. vt est oxifen. s. loco
eius ponant^o iuuib. (ligent crura) h^o trahit iseri^o grossos
humozes (lauet caput) cessante reumate cessandū est a
p̄dicta capitis medicia. i. nihil ligdū hūidū sup caput po
natur (pedes p̄dicte aque) habem^o auctoritatē qz in stu
pore vel reumate possumus lauare pedes cuz p̄dictis
⁊ cum simplici aqua aliquādo.

De febribus

De quartana febre.

Cap.

V.

Febbris quartana de putrida colera nigra nascitur: que si sit intravasa generatur sine rigore quartana que vocatur continua. si extra vasa generatur interpolata. **Q**uarta autem quartana. xliij. horis tenet: et intermittit. xlvij. que ex signis tribus: sicut tertiana intelligitur: id est re naturalis: et non naturalis: atque extra naturam. De re naturali: quia plurimum hanc patiuntur qui complexionem habent frigidam: et siccas etate. scilicet senes maxime frigidi siccis macri: et subriles humiles venas atque vacuas. alii. et canas ex defectu carnositatis. De re non naturali sicut de temporibus anni. si sit autumnus et aer frigidus et siccus tunc fuerit: et regiones siccæ. De re extra naturam ut in initio accessionis cum materia incipit putrefieri. minus erit rigor laboriosus corporis et frangitius ossium corporis. colera enim nigra quod febbris est materia propter suam frigiditatem et grossitatem super sensibilia membra effluens granat fatigat et frangit ea. Color febriculis lundus est. cutis sicca. huic febri durities et dolor splenis propria sunt: vix in principio febris alba et aquosa: et in declinatione et cessatione et materie digestionem fit nigra. **Q**uedam quartana de pura nascitur colera nigra que frigida est et sicca: iterum alia est de colera nigra que de incensionibus est aliorum humorum: sicut san. et colere rub. et flegmatis: oportet vero suis proprietatibus unquamque discerni: ut medicina sua singulis ordinetur. **B**yscorides dixit. si significationes dicte de pura colera nigra dabant intelligere: regatur infirmus digestilibus et cibis diureticis: sicut succo scariole maratri apij: que omnia coquantur et colentur cum opimelle aromatico et melle rosa. Apozima detur de rad. cum sirupo de absinthio purgetur materia cum vomitu paulatim incitetur sudor cum camomileo anetileo calamentileo non purgetur corpus in principio cum virtuosus in declinatione febris et apparentibus signis coctionis eius: coleram nigram oportet purgari cum farmacia et clystere propriis huic humori convenienti. Deinde demus trociscos de eupatorio reubarb. vel aniso: sicut in v. particula dixit: cum sirupo de squinanto vel calamento vel cum apozimate de radicibus. Aliquando autem in fine febris: demus tyriacam ma. dyaciminu. Caueamus tamen hanc in estate et calida regione et iuvenili etate. In hyeme ergo danda est et regione frigida.

etate vetula. complexionis frigida: vitanda sunt refrigerantia: quia materia crudificatur et prohibetur digerenda: unde sit causa diuturni morbi. **Q**uaz quartanam si tertiana antecedit: et infirmus iuuenis existat macer et colericus complexionis: cum vix sit ruffa vel ignea: sitis et nimie vigilie tempore anni estate natura aeris calida et sicca: intelligitur febris esse de incensione colere rubec: unde in primis medicabitur cum refrigerantibus: sicut succo maligra. et orizac. si sit stipticus cum prunis manna viol. et similibus humectetur venter: que si non sufficiant clystere faciendum est. si autem materia digeri incipiat: demus catartici colere ru. incense purgantibus: sicut pruna orisemi. et similia. Demus malagra. vinas pas. portul. bli. crisolacan. balneum in aqua tepida cessante febre: et aqua ubi cocta sunt camomill. viol. mellilorum et similia. toti corpori post balneum epibimam faciamus cum vino et oleo viol. **S**i hanc febrem morbus sanguinolentus precesserit: et complexio infirmi similis sit. et vix ruffa et grossa: vix quod plene sunt: sapor in ore dulcis sit: somnus multus tepus vernale: intelligendum est febre esse de incensione sanguinis: danda ergo sunt digestiva et materia sine calefactione excoquenda: sicut orizac. prisanu. rodoz. mel viol. succ. scariole. Infirmi pedes et crura ponantur in aqua ca. ubi camomill. viol. sunt cocta vomitus moueat in principio accessionis cum rigere ceperit: demus malagra. et excocta aqua bibenda cum orizac. manna digesta et excocta slobotomem de basilica vena vel mediana: ut sanguis grossus et icen sus creat: sicut et farina est danda sanguis subtiliatus et sue incensionis extractus. si autem h. febris. xx. dies transierit abstinentum est infirmo de cibis omni die accessionis: in alio vero die parum comedat. **S**i hac febrem flatu morbi precesserint: et infirmus senior pulcherrimus frigidus et humida sit: tempus hyemis pulcherrimus tardus: vix cruda et grossa vel alba: sitis parua: intelligitur esse febris ex incensione flatu: dandus est in initio succ. scariole maratri apij: que omnia coquantur et colentur. de autem lib. mediana. cum. p. 3. mell. ro. vel viol. Si autem sint stiptici moueat cum farmacia sine clysteribus de positis flatibus. Incitetur sudor cum calido epibimate et diuretico: abstineat a cibis in die accessionis nisi cum virtute defecerit: neque pati possit. Deinde parum comedat vinum subtile bibat albu et claz: et in colore reteratur: de volatilibus comedat que carnes teneras et ad digerendum facillimas habeat. manna.

¶ Scēbis q̄rtana gnāf ex būore melico nālī v̄l nālī putrefactor: s̄ sic ceterē putride diuīdūt ī p̄ti⁹⁵ ⁊ interpolatā: sic ⁊ ista: s̄ interpolata frēq̄ntī accīdīt q̄ p̄ti⁹: sic dīc Aluī. q̄ raro talīs humozis habitatio sūe retētiō est ītra vasa pp̄ diffīlītudīne sūi ad nām. De causīs autē ei⁹ ⁊ s̄gnīs ⁊ curīs s̄z ordīne videam⁹. ¶ Lāc autē ei⁹ s̄unt p̄ia que humozes melicū gnāt: ⁊ itē ea que putrefactiōne ei⁹ operant. est. n. qdā melia que est fex sanguis ⁊ resīdētia ei⁹: ⁊ hec est melia nālīs. est autē alia īnālīs de aduistiōe aliorū būoz gnāra: sicut illa que gnātur de aduistiōe flatis ⁊ appellat melia flatica. Est autē alia que gnātur de aduistiōe sanguis: illa appellat melia sanguinea: ⁊ sic de alijs. Adurīt itup melia nālīs. ⁊ generatur melācolia melācolica: tamē qdā negauerūt: sicut autē plures spēs flatis sūt: sic plures melie p̄nt de eo gnārī per aduistiōe: ⁊ sūt dīcī mē de spēs colere. sanguis autē nō est pōle p̄tes eē spēs: ⁊ ideo de ipso p̄ aduistiōe nō gnāt nīst vna melia: sed dīcīm⁹ de melia nālī: que cūz sūt vna spēs vnicā melie spēs de ipsa gnāt. Ex his iā p̄z q̄ multe spēs q̄rtane p̄nt eē de spēs flatis aduisti: ⁊ p̄tes spēs de specieb⁹ colere aduiste. ¶ Inter oēs quartanas sanioz. i. salubzioz est illa que ē ab s̄q̄ apate ⁊ ab s̄q̄ opilōne plenīs ⁊ epatis: ⁊ ēt de colere ⁊ de sanguie. q̄rtana v̄o de flate ⁊ colā nigra seu melia valde ē negro: ⁊ plizioz: ⁊ p̄cipue sī est cū opilōne plenīs ⁊ epatis: v̄l cū apate. talis. n. q̄rtana frēq̄uētīs dīcīt ad ydropisum ⁊ raro plene termiāt ad bonū. Sciendū ḡ q̄ q̄rtana feḡ motū solis: sicut acuta feḡ motū lune: sicut dīcīt Sal. ī lib. de c̄reticis dieb⁹: ⁊ cum b̄ sit. oīs q̄rtana h̄s termiātī ītra ānū s̄z nām: q̄ tāto tpe termiāt mor⁹ solis: b̄ ēt dīcīt Aluī. sī feḡat s̄z q̄ oz: verūtīn p̄tingit eas p̄lōgari aliq̄ v̄sq̄ ad ānos. iij. s̄z errores ī regīnie plus res̄ v̄l paucioz: q̄z s̄z q̄ error est maior maḡ elōgātur. p̄m q̄ mīoz min⁹. ¶ Signa autē q̄rtane q̄dam sūmunt a reb⁹ nālīb⁹: vt a p̄lone etate habitūdīne: qdā a reb⁹ nālīb⁹: vt a regione dieta tpe: q̄ autūm⁹: p̄p̄tū est tps q̄rtanis: ⁊ itē p̄ sūmunt a reb⁹ nāz: vt a febrib⁹ p̄cedētib⁹. ¶ Sī. n. fe. p̄cesserint ī estate: a qb⁹ corpa ī p̄fecte mundī fecit: trāsēūt ī q̄rtanas ī autūno: sicut sī p̄cesserit morbus sanguine signū est q̄ q̄rtana sī fiat ī autūno erit sā guinea. Sī p̄cedit morbus colic⁹ q̄rtana feq̄ues erit colica. Idē itelligas dē morbo s̄lico ⁊ melico: qdā iā explanatū ē: sic. n. b̄ir signa cōia ⁊ spālīa. signuz autē cōe est q̄ q̄rtana īcipit cū frigore puo: ⁊ postea paulatīm augmētāt: ⁊ ī statū paroxysmī paulatīz declinat: nūq̄ tñ h̄s calozes vehe- mētēz īcētus: sic h̄s colica v̄l sanguinea. acutioz tñ est ī ea calozes ī flatica pp̄ siccitatē: s̄z adest foetū hōzripilatio ⁊ mebroz p̄ cūssio ⁊ p̄sfractio ac sī bacculis beat⁹ p̄sfracta. adest ēt debilitas vīsus pp̄ grossos vapores spūī vīsbīlī admīstos: plūs pū⁹ est ⁊ frēq̄ues ⁊ tardus ⁊ valde dīuer- sus ⁊ dīmīssus gracilis ⁊ subrilis: s̄z addit ī velocitatē ⁊ frēq̄uatā dū appropīquat stat⁹ p̄oxysmī: yma ī p̄n⁹ sta- tas est alba v̄l alona ⁊ subrlīa ⁊ cruda. In q̄rtana yero

nō: s; paulatī addit in suba z cōiter: ita q; pleta digōne
fiat nigra. In qrtana v; flaticayria est grossior: z pulsus
mollior: z porisimi lōgiores. In qrtana sanguinea vria in
pn^o est ruffa cū qdas grossitie sube. In qrtana v; colica
vria est citrina z tenuis in pn^o porisimi pulsus frequen
tior z velocior q; in ceteris qrtanis. adest cū forti tremo
re horripilatio z frigore z sitis z sudore: z qnq; ira et furo
r i qetudo z segf fortis in flāmatio. ¶ Cōis aut cura ois
qrtane est fm. iij. canones quos ponit v; in lib. se. pm^o
est vt nō denē res nimis calefactorie vl calefactiue exic
tatiue ne calefiat mā: z plōgef qrtana: vel ne de vna fi
ant due. vel ne de interpolata fiat pri^o. Secūds modus
est ne denē res ifrigidatiue nimis: ne mā coagulata idu
ref z digō ipediat. Terti^o modus est ne vtu debilitet p
supflua abstinetiā z diete subtilitātē: ne forte patiens in
erbu cadat vl in ptifis. Quar^o modus est ne corp^o vfu
dat qz farmacy in pn^o aūq; mā plene sit digesta. 3sti
tū canones. iij. assignati moderari debēt z diuersificari
s; diuersitate qrtana: qz in qrtana colica z sanguinea
debēt dari moderate ifrigidatiua. In qrtana flatica vel
melica moderate calefactiua. studeat g medicus vt det
rez maturatē digerētēz subtilitātēz mās z cyeiētē cū v
mitu z sudore. In pn^o cū modico icuinio z caueat in pn^o
a fortib; catarticiis: s; cū debilib; z paulatini mā in dige
rat z eā diminuat donec mā plete sit digesta. tūcautez
fortiori farmacia pōt vti: studeat g in pfortatiōe splenis
z epatis: vt epae generet sanguine laudabilē: z splen sibi
deseruiat mūdificādo sanguinez a melica supfluitate. h
cōiter 2° in oī qrtana. ¶ In spāi aut cura p; sideretur
an sit qrtana sanguinea vl colica vl flatica: qz si ppo pa
tiētis fuerit ca. z bu. z vne plene sit digesta. tūcautez
vria grossa colorata spoz in ore dulcis scias qrtanā eē
sanguineā: vñ digōne facta cū orizacc. statim flōmia de
basilica fiat: vl ēt si sanguis nō sit nimis grossus z reple
multa addit ad flōmādū nō expectes digōne. s; extrabe
de sanguie sufficiētē: z si h nō sufficiat sequat emagogū
quod. 8. pūñ. viol. scolopend. iuiui. sebellē. In colatu
ra hoz; resolue cassiā. mānam tamarind. deide appone
mirabol. citri. z idos. bec possiū facere frequētē p in
ternalla donec morb^o icipiat declinare. ¶ Si aut ppo
sit ca. z sic. z patiēs sit macilentus z iunenis: z pulsus ve
lox ca. acutus vria subtilis ignea sitis nimia z vigilia:
pcedat morb^o colic^o i tpus z aer sint mō sili. scias qrtā
nā eē colica. buic igit cū frigidis z bu. tēpate ifistēdū est
vt eē orizacc. cū pauco sirupo viol. z cū prifana. Itē de
coquat viol. pūñ. sefa mūd. se. lactuē. z cū hac decoctio
ne orizacc. exhibeat. Itē porreta de lactuē. maluis blit
spinachys z amigdaleō z mā icipiētē digeri. deē colago
pūñ. 8. serū cuz mirab. citri. z ind. vl str decoquant viol.
pūñ. se. lactuē. berberis absinth. endiuia vl adpanthos
vel capif. vne. in colatura ponant mirabol. citri. z indi.
oxifēñ. Si sit cōstipar^o clystere fiat post. y. vel. iij. purga
tiones paz extrahat de sanguie de basilica vel mediana
si fortis fuerit v; . Laueas aut ne ista facias nisi mā inci
piat digeri manifeste lauent extremitates cū aq; ca. in q
decocte sint camomil. viol. z malue absinth. z i declina
tione se. balneef. Cōtra dolorē capitis cū oleo ro. vl vio.
iunganē timpora. Cōtra vigiliās fiat sometiatio cū deco
ctione papaueris lactuē. herbe violarie. ¶ Itēz si qrtā
na sit de flate icenso. deē oximel diuretic. cū orizacc. sit.
vl fiat sirup^o g. 8. radicē marari apy scolopē. eupatory
absinth. cuscute cū modico polipod. z aniso. decoctio ber
bap sumaf. z cū h mā digerat. mā incipiētē digeri ephi
beatur flegmagogum de polipod. z aniso rad. marari: z
mirab. kebul. z ind. Si sit cōstipar^o fiat clystere. h fiant si

De febribus

q̄rtana sit flatica: q̄d p̄t sciri si morb⁹ flatic⁹ precesserit: et p̄lo patietis frigida sit et hūida. aer regio. tps et p̄silia. pulsus tardus et lat⁹ mollis v̄ria grossa et cruda sitis pua: et maxie si ipse fuerit ger⁹ senex vel puer. Item si q̄rtana fuerit melica: q̄d cognoscit p̄lone frida et sicca: habitu dine macra extenuata aere tpe regione frida et sicca: pul si quo debili sicco duro. de q̄ oximel diuis. cū decoctione boragis lingue anis. ligr. sticados: v̄l fiat sirup⁹ b̄. R. ca lameti origani sticados germādre scolopēdrie eupato ry. añ. ʒ. ʒ. rad. apy: maratri cortic. geneste fraxini. añ. ʒ. ʒ. i. vna q̄rtā succi boragis dispumati t̄bimi epithimi sene. añ. ʒ. ʒ. h̄ decoquant colent sirupent: et cūz b̄ mā di gerat. mā incipiente digeri de melagogu vel dentur pille sticaco et paulinū q̄d multū valz ad digonē mae grosse vel dent pille de perap. yeralog. b̄dicta. añ. ʒ. i. si tñ for tis sit paties et mā b̄ digesta. ¶ Itē in q̄rtanis singulis elia appropriata dent: sicut in colerica et sanguinea zūc. ros. et viol. sil mixta cū dyabor. in melica dya margariton. v̄l letitia. h̄. cūz dyaboraginato. h̄ elia dent ante sirupū et statim sirupus. ¶ In declinatione aut mor bi et mā euacuata p toto. v̄l p maiori pte fiat balnea v̄l stupbe: vel iunctioes et dent opiate mae p̄tentēs: sicut tyriaca cū meridato in melica vel flatica mā. In coleri ca vel sanguinea rubea troscata cū modico paulino v̄l cū potione sancti Pauli. rubea tñ exhibeatur ad dupluz alterius. ¶ De dicta vero quartana sic ordināduz: qz in quartana ca. sicut est colerica vel sanguinea abstinere opz ab oi genere carniū vsqz ad. xx. dies: et si mā sit tūc di gesta: et virtus sit fortis itez abstinat se ab oi genere car niū: et cū subtili dieta nutriatur donec mā sit euacuata. et morbus sit in declinatione: tūc eniz frequēter est stat⁹ in talibus quartanis. si tñ virtus sit debilis neqz mā ad: buc digesta debem⁹ in cibis addere nō in defectione vir tutis: sicut dicit ypo. in reginēto acuroz. tūc dentur car nes pulloz p̄dic. itamoz in dieb⁹ interpolationis cū vino multū mixto aqz et porreta de frigidis herbis: sicut dictū est. In q̄rtanis autē de frigida cā abstinat ab oi genere carniū vsqz ad. xl. dies: si tñ virtus sit fortis: ita vt possit tolerare. sed post. xl. dies: si tñ virtus sit debilis et pa. nō possit tolerare. dent carnes facile digestibiles. oēs q̄rtā nary caueāt a carib⁹ grossis viscosis bibāt vinū subtile mixtū cūz aqua nō valde calidum in die interpolationis. ¶ In die vero accessiois nullus quartanarius aliqd co medat: si tñ virtus possit tolerare aliqñ comedat. vi. ho ris ante accessione: et sit illud parū subtile actu calidū: qz illa die d̄z cauere ab aqz frigida: et ab oi eo qz est vinctuo sum grossus viscosus. Instate autē accessioe bibat sirupū cūz aqua ca. plurima. deide post aliquātulaz morā pena vel digitis in ore positus vomitus puocetur. bonū etiaz est si pedes in aqua calida ponāt in accessione: cum quar tana plus noceat sui typo et horripilatione qz calore sequē te. Solet etiaz fieri iunctio supra spinā dorſi cum his yn guentis: aragon marciaton oleo laurino cum succo gen tiane apposito de acumie. de euforb. et castoreū in quar tana de mā frigida: sed si de calida sit mā fiat iunctio de opaltea vel butyro et cera liquefactis cū succo apy petro silini et fenic. valde etiā pdest qz emplastretur stōus cūz emplastris cōfortatiuis et bonis: et p̄seruent splen et epar ne idurent cū reb⁹ calidis humidis tēperate. Itē cauē duz est ne tyriaca. vel aliqua opiata exhibeat ante mae digestionē et corporis mūdificationem: sed his cōpletis multū pdest tyriaca cū succo absinth. Itēz fumus terre cum eupatorio vel ypericō spālia sunt in quartana fleg matica et melācolica. In quartana vero colerica vel san

guinea spāle est oxizacē. cum decoctione iuiubariz pau noruz viol. oxifen. In melācolica vero est spālis gentia na sene. et sticados. ¶ Febris quartana l̄sa plana est v̄l qz buc (color febriētis limidus) qd est pp fumos grossos tenebrosos inter cutē et mēbranū. (v̄rina sit nigra) b̄ ra ro cōtingit qz colera nigra exeat cum v̄rina: vnde v̄rina denigretur. (Itēz colera nigra sup. que de icenſioe rē.) h̄ dicit qz colera rubea et melācolia et sanguis aduruntur et nō dicit h̄ de melācolia que aduritur q̄qz sicut p̄dicit humores: vt asserit Auic. (Dico autē rē.) qd am libribit drascorides dicit sil. ʒ. de b̄ nō est curādū (qz significa tiones dicte). s. de re nālī: et nō nālī: et nām. (regat rē.) h̄ incipit curā quartane vere. et notādū qz nō facit mēio nem de petrosilino: qd ideo est sicut credo: qz petrosil. ni mis est sicci et facit adustionem. In hac febre plurimuz porreta valet de petrosil. et boragine et pauco maratro v̄l sicla (icitef sudor) b̄ non fiat donec mā incipiat digeri. (quādo quartana h̄c ordinat curam quartane colerice. (v̄rina sit ruffa idest citrinissima (v̄nas) nōnduz qz v̄ue p̄se possunt dari in quartana colerica. magis tñ cō petunt in flegmatica et melācolica (cum vino ad mūv dificationem et expulsiōem (et oleo viol. ad humecta tionem (si hanc fe. b̄ ordinat curam ad quartanam san guineam sine calefactione epicecatia: qz in hac febre p̄ sunt magis sicca qz calida: vt tēperetur sanguis humi ditas que ipsum disponit ad putrefactionē: sicut est oxizacē. (materia digesta et excocta flobotomandum est.) Notādū qz h̄ dicit ad flobotomiaz mae necessariā esse digestionē sanguinis: de quo Auic. nullam fecit mentio nem: et tu itelligit qz si multa adsit repletio nulla est expe ctāda digestio: et si nō multum malus sanguis abūdet: et paucus bon⁹. iste multū malus p̄ est digerēdus. et postea euacuādus. aliqñ exiret bon⁹ et remāeret malus: vt ali bi h̄ (de basilica) sup. si pectus debile beāt (vel de me diana) si valde sit fortis. In hac febre minuitur sanguis dū fluit turbidus niger adust⁹. (donec nigredo puerit in aliuz colorēz) si v̄rus toleret tñ. si aut ab initio exeat sanguis purus et clarus p̄sulo qz resringat. b̄ n. signat qz bon⁹ exeat remanēte idigesto. (si aut b̄ fe. xx. dies. In fe. colica et sanguinea digō solet fieri in tāto tpe: qz statuz aderit in p̄nti: qz si sic est: v̄t sit fortis subtilis dieta deē et añ et post: nec oz aliqz carnes dari añ nec post. ʒ. subtili dietari: et in b̄ casu auc. nō loqz: verū tñ si mā nō sit diger sta tūc stat⁹ remouet. et tūc oz grossi dietari et aliqua ma nerie carniū exhiberi. Itē si v̄t sit debilis. statū ēt p̄pin quo: v̄t p̄forēz vegetādo p carniū exhibitionem post xx. dies. v̄l ēt añ. xx. dies: si v̄t sit debilis. (si hac febre morbi flatici.) b̄ ordinat regimē fe. q̄rtane flegmatice: (deē aut lib. f. illi) decoctiois (cūz. y. ʒ. mell. ro. v̄l iij.) huiusmodi mel si nō sit detur loco eius oximel diuretic. digesta mā fiat euacuatio mae cūz flegmagogo: sicut ba bitum est supra. digestio mae cognoscitur in omnib⁹ his quartanis si typ⁹ remittitur: ipse tñ calor quātuscūqz est plōgetur: v̄rina tñ ispisse et colozetur. (De volatilib⁹) sup. post. ʒ. xl. dies transierint in flegmatica vel melan colica quartana: et incipiat a leuoribus et digestibilib⁹: sicut sunt pulli perdices oua sorbilia. deinde accedatur ad carnes. s. ad gallinas edulos: et ad agnū anulē et filia. VI.

De febre amphimerina. Lap.

Febis que quotidiana dicitur de pu tredine humorum flegmaticorum na scitur: anriqui vero concordant oēm materiam flegmaticam colericā siue melancolicaz putrescere et ebullire et inde fe

breui et calorem causari. Ideo facit et flegma: si enim putrescat et sit intra vasa continuas generat amphimerinam sine rigore: et si extrava sa sit fit amphimerina interpolata. xviii. tenes horas et. vi. dimittens. ¶ Que tribus signis intelligitur: sicut et cetera. de re naturali: et non naturali: et de re que est extra naturam: ex re naturali: quia plurimum nascitur complexio nem frigidam et humidam habentibus: et etate senioribus vel pueris de dominatione fleg matis: senioribus naturaliter: pueris acciden dentaliter. de re non naturali: quia plurimum in hyeme fit et in regione: et in aere naturaliter fri gidis et humidis: maxime si in quiete et in sani tate sua quieverit et suauiter vixerit. De re ex tra naturam: quia hanc febrem semper nimius sequitur rigor: ut totum corpus congeletur: maxime extremitates. putrescente autem fleg mate calor sentitur paulatim ascendere et febrem lentam facere: sed tamen diuturnam. ¶ Hec feb. semper familiat dolozi stomaci: quia fleg ma plurimum in stomaco regnat: maxime in ore stomaci: unde et humores flegmatici cuo muntur: et infirmus subtiliatur: facies tumet co lor plumbinus vel liuidus est: os humidum ha bet et non sitit. ¶ Unde oportet medicum inue stigare naturam flegmatis: unde fit ista febris. Quoddam enim flegma veraciter frigidum est et humidum: que species naturaliter al. natu ralis est nascens de colamento sanguis. Quid dam est frigidius et grossius: sed humidius mi nus: sicut acetosum: quod est nascens ex do minantia frigoris in colamento sanguinis. Alia species leuior et calidior: sicut salsus fleg ma nascens ex dominatia caloris in colamen to sanguinis. ¶ Unde si quis videat egrotan tem sitim patientem et siccum os habentem: de falso flegmate intelligitur esse. Banda est ergo orizacc. cum aqua cal. in hora accessionis pe des eorum et crura ponantur in aqua ca. vbi ca momilli. viol. anetum sint cocta. fricemus pla tas pedum cum sale et oleo viol. Si vomitus ve nerit spontaneus in initio morbi leuitate et sub tilitatem materie portendit. Et si non veniat non artificialiter fiat: quia morari in initio mor bi vomitum grossitatem materie significat et coa gulationem et ad digerendum tarditatem. Ba da est orizacc. cum aqua ca. qz valz multum in fe. ista: quia dissoluit materias et subtiliat: postea dandum est prisanum cum orizacc. ut digesti bilis venter fiat artificialiter: vel cum farinacia vel cum elypteri: si de inflatione intestinorum

et gurgulatione murmuret infirmus: et de sto maci abhominacionibus materiam dissolutam et subtiliatam ad excundum intelligimus: unde de natura cum leni catarrico siue pillis est ad iuuanda in expellenda illa materia. In stoma ci abhominacionibus vomitus cum lenibus est incitandus: ut sit cum semine rape attriplicis radic. vsual. que decoquantur in aqua et cole tur et succus inde expressus detur. si autem in firmus pro debili virtute catarricti non possit suscipere: laboradus est leuiter in subtilianda materia: et ista facienda sunt fin materie natu ram: et membrum ibi illa materia regnat: ut si sit illa materia salsa flegmatica et circa epar de f medicina purgando epari propria: que cum vrina superfluitatem expellat: sicut trocisci de spod. de camphora de sandal. cum orizacc. ¶ Si flegma sit acetosum dentur trocisci de ro. de berberis: de aniso cum scariol. maratri et apij succo: et cum oximelle. sic medicandus est per vnam septimanam. si autem febris diu turnior fiat dandus est apozima de radicibus: sirupus de squinant. et sirupus de absinth. Si materia sit in stomaco de flegmate acetoso de tur in morbi initio mellieratum aromaticum vel oximel cum aqua calida. Curriatur cum pri sano cum corticibus maratri et apij coctis cum oximelle. In hora accessionis cum iam rigor inceperit icitetur vomitus cum oximelle et aqua calida vbi anetum et radic. sint cocte. pedes im ponendi sunt in aqua vbi cocta sint camomill. anetum mellilotum sansucum abrotanum: et similia. Demus mel ros. cum aqua ca. et ma teria iam digestionem vicinante: demus apozima de aloec et de hyerapigra de absinth. siue de pill. aureis. Et si virtus infirmi pati nequeat dentur trociscicum eupatorio de absinth. de reubarb. cum apozimate de radic. et oximel. Incitetur vomitus in initio accessionis: neqz comedat nisi febris molesta qeseat: neqz subtilius dietetur: ne virtus infirmi molestetur. Apparente autem signo decoctionis in vrina calefaciamus et vngamus stomacum cum rebus calidis. sicut oleo nardino masticeleo anetileo: absinthileo: et similibus: fumigemus cum aqua cal. vbi cocta sit camomill. spica: mastix. absinth. et similia. cathaplasmata sunt super stomacum ponenda ca. moderata et odorifera. aquam bibendam miscemus cum odorifero vino et mellierate aromatico. Demus stoma cum confortantia siue cibum siue potus. b. n. febris propria est ori stomaci.

De febribus

Febbris flegmatica sicut cetera putride diuiditur in cōtinuā et interpolatā. Et pōne mae itra vasa vel extra vasa. et distinguitur ab alijs putridis febribus tribus generibus. re. nali. vt est p̄lo etas habitudo. si ille pueniant in frigiditate et humiditate. re nō nali. vt est aer et artificium. si in mi cib⁹ por⁹ form⁹ et vigilia. vt si piscator vel in ocio vel in diuitijs sit. Re contra nam: qz in principio accessionis adest frigus vehemens quasi glacies totū corpus in frigiditas vsqz ad extremitates se extendēs et aliquatūlū p̄manens: s; cum fla putrefactū fuerit dispersus p totū corp⁹ trāsit frigus et supuenit calor leuis nō multū acut⁹. diu turnus tñ. qd est qz mae eius est fla grossius et viscosius. tre mor aut minor est in hac feb. qz in tertiana. maius tñ est frigus. Durat aut ei⁹ accessio vsqz ad. xviij. horas. et vi. horas hz in gete vera in interpolata. In p̄ti⁹ vo. vi. hz horas in falsa gete ipse patiens: vel in declinatione. fla. n. grossius viscosius tarde dissoluitur: et iō durat tot horis ei⁹ accessio. In tertiana vo p̄ti⁹ vel interpolata ei⁹ qz cito icinera⁹ colera: patiens vo cū difficultate sudat in p̄n⁹ et in augmento pp mae grossitū et viscositatem: et si tūc sudet eius sudor ē grossius et viscosius mā digesta et crisi appropinquat: tūc incipit euacuari cū nimio sudore. **S**igna itē p̄tēnētib⁹ lia sunt in hac fe. dolor stōi et splenis et multa repletio circa stōm: qz in stō flegma maxie regnat: vñ accidit vomitus flatibus. facies est subtumida: et color in viridē vel liuidū colorez permuat. pauca vel nulla adest sitis. os ē et ispidū repitur cū quadāz mucillagine viscosa: vñna vo in p̄n⁹ est alba grossa. S; mā incipiente digeri efficit vñna ruffa vel subruffa cū suba mediocri et pingui. pulsus aut in hac fe. mollis est lar⁹ tardus diuersus debilis mollis ab būditate: latus pp distēsiōne et mae abūdantiā. tardus est pp caloris puitatē. diuersus aut in fortitudine et debilitate: qz mae diatur nā aliqñ: et tūc ille pulsus sit fortis aliqñ ei⁹: et tunc sit debilis. Quia aut mā isti febres grossa est et viscosa: necesse est in cura eius vti reb⁹ attenuatiuis dissolutiuis. Curatio tñ ei⁹ diuersificat s; diuersitatez flatis: et etiā s; diuersitates tepoz. fe. flata sūt diuersa: quoddā est grossius viscosius: qd nāl⁹ vocat acetosus et silt⁹ est vitreus: et itē qdā qd est calidius: qd ē salsum: et qdāz qd est dulce: et est fla nāle frigidū et humidū teperate. Lāe aut curatiue eligi debet s; flati cōpōnes speciez iā enumerataz. **M**edicie aut subtiliātes attenuātes sunt diuerse: qdā. n. attenuātia sunt cū nimio calore: sicut rasanū radix petrosilini calamentū origanuz. s; p̄ retrū. et siliā: et talia flati nō debet apponi nisi sit vitreus vel acetosus: et ceteris p̄ticularib⁹ pueniētib⁹ s; in frigiditatez et humiditate. sunt aut quedā itēz que attenuāt cūz frigiditate: et acūm caloris hñt rep̄mere: vt est oxizacc. p̄tisāuz acetosus succ⁹ maloz gra. et talia debet flati falso vel dulci administrari. Sunt aut q̄si mediocritia cū debili calore et leniter attenuātia: vt ē radix maratri apy endiua absinth. liqr. borago blea sicla et talia puenientia sunt flati nali. s; tñ attendendū est: qz cōtra fla qd putrescit vel patū est putrefieri min⁹ ca. sunt exhibēda qz s; fla qd nō paratū est putrefieri: vnde canēduz est. vt exhibeam⁹ adeo calefactina in flate digerēdo qd est causa fe. in via curatiōis: sicut exhibet in flate digerēdo iā nis in via p̄seruatiōis: qz si calozē patū est in se recipe cū sit frigidū quāto magis erit patū ad recipiēdū calozē si per medicināz calefiat. necesse est ergo qz digerētia sint mediocritia sine calozē: et cū modico calozē cū in fe. mā sit digesta. aliqñ mā fe. augmentat. signis qz digōnis apparentib⁹ festina māz s; qz oz euacuare: qz si neglexeris timēduz est ne mā igrosset per subtiliū partiu⁹ extractio nez. euacua ergo cū clysteri vel cū aliquo v̄tris dissolu

tino vel cū vomitu. vel cū sudore vñ s; mae positionē: qz si forte ifirmus medicinā non possit tolerare: studeas māz extenuare et liquefacere: aut euacuet euacuatiōe i sensibili suauiter: vel ser. sibili: sicut per vñnā sudorē. ali quādo demus oxizacc. cum semi. diu. decoct. h. n. cum decoctiōe taliū sumat. vel de oxizacc. cū mā fuerit calida cū oximelle: vel cū decoctione radiē. si mā fuerit frigida: vel exhibēdi sunt troisci de absinth. vel de berberis: et cōsilia: que dicta sunt in antiō. epis in. s; lib⁹. h. cōter itelligant de curis febriu flaticaz. **D**einceps p̄ticulariter dicam⁹. et p̄ de cura falsi flatis vel dulcis. be eni due fe. in multis hñt cōicare. his q̄ detur oxizacc. cūz aq ca. aqua enim ca. magnā hz virtutē in falso flegmate. fla enim falsus attenuat et dissoluit et sitim extinguit. In p̄ncipio accessionis pedes patiens ponant in aqua ca. in qua decocta sint camomil. absinth. anetū. Item fiat fricatio circa pedes: et man⁹ et circa stōm. fricatio. n. de meliorib⁹ rebus est in hac febre. et q̄tū flegma fuerit grossius et viscosius tāto fricatio erit magis p̄ferēs. Item dicit Auic. qz fricatio cū tela aranea et oleo est valde iuuatiua. Item fiat masticatiōes ex mēta mastic et aniso: vt salina sic fluat: et p̄sumat hoc mō mā flatica. Item vomitus in hac febre vtilis est: qui si supuenerit bon⁹ est. signat. n. mae leuitatez: et si nō supuenerit nequaquā puocet p̄ violentiā nisi apparet signo digōnis manifeste. h. n. signat māz grossas que per violentiā nō est educenda. **S**i vo sint p̄ticipati detur decoctio de liqr. p̄nū. viol. absinth. in qua sint resoluta cassia. māna et apponatur de oxizacc. Si vo sic non moueant de maluis fiat clyster mercurialis viol. p̄vnis bianca vñna colatura surfuris oleo viol. et melle et pauco sale. Item puoca vomitū et studeas mām euacuare per p̄tē ad quā videt vel sentit declinare: qm si sentitur rugitus v̄tris per itestina. **S**i nauica habeat per vomitū. si grauitas sit in epate: vel in renib⁹ vel circa v̄tē cam cū vñna: si de toto corpore egrediat sum⁹ mā sp̄git per totū querēs exire per sudores. Si v̄tus sit fortis fiat decoctio mirabol. kebul. idoz absinth. et eupator. vñnū pas. iuiub. p̄nū. cassia. mēne coquēda coquant. et resoluēda resoluant. puluerizāda puluerizent. **S**eb. autē de falso flegmate distinguit ab alijs fe. flaticis per sitis vehemētē: et siccitatē oris et itensione caloris. In horis autē accessionis nihil comedat nisi forte per abstinentiam nimiam fuerit: vel per errorem in regimine nimis inanitus terminata accessione vtatur gruello ordeui vel anene cū amigdaleo p̄tisana oxizacc. cūz succo maloz gra. **I**n flegmate acetoso vel vitreo optimū est dare oximel cūz aqua ca. vel cūz decoctione radiē. mar. tri endiue et apy. Item pot dari ydromel ex duabus partibus aque et tertia mellis. Item eadēda est aqua frigida: qz māz ingrossat. optimū aut est p̄tisānū in quo decoctū sit anetū cūz mor dico pipere. In p̄ncipio accessionis ponatur pedes pa. in aq ca. in qua decoctū sit abrotanū camomilla anetū basilicū et sambuc⁹ forte meli⁹ sanfue et elleborus. **I**tem typus et imoderata frigiditatez totum dozum et femora sunt inungenda cum aliquo oleo calido in quo decoctus sit p̄tetrū staphisagria melanopiper. i. niger. piper etiaz qd p̄fert in quartanavera si elleborus niger sit admixtus. Ad typos aut auferēdos in febrib⁹ frigidis puluis p̄tetrū piperis staphisagrie euforb. misceantur cum melle vel cū arogon marciaton: et cū p̄ toto calefacto totum dozum iungatur. Item ad auferēdum typum in quartana sp̄ale est: si tres gutte succi sauiue in nare distillantur. vel etiam si per os accipiantur iste tres gutte. Item ad auferēdum typum quotidiane p̄batum est si istillas tres guttas succi mercurialis in narem dextraz calidas.

Item in fe. frigida de flegmate vomitus puocet cū
oximelle diu. et decoctio de faſcoli et pauco ſale. Si ſtipa
ti fuerint fiat decoctio de polipod. anifo. et ſe. cē. ortenſis
et bibbeat. q. ſi nō valeat fiat clyſtere cū centaurea ble
ta polipod. ſe. cē. cologn. aq. ſalfa. Si v. ſit forti deſ. de
coctio de mirabo. kebul. polipod. agarico. mā iā digeſta
ſpica celtica: nardi maratri apy radices ponant in deco
ctione. Itē talib. electuarius vti pnt: ſicut dyatos dyaca
lamentū pliris dyaciminum. ¶ Si calor nō ſit fortis et
gr. nō pueniāt i frigidityte et humiditate. tales frequē
ter patiuntur grauitatē et congelationē. ſuſumigetur ergo
frontes et tempora cum aqua cala in qua decocta ſint ca
momilla mellilotiz maiorana abrotanū ſalua betoni
catauedula. nulla penitus fiat inunctio circa caput. La
ueant a multa repletionē. vtiatur iure cicorum blete de
poreris de boragine petroſil. blet. cuz amigdaleo. groſ
ſori vtiatur dicta ne ppter longitudinem morbi virtus
deficiat. Iſtius ſe. ſigna vebemēs corporis congelatio cū
plurima rigiditate extremitatū ac ſi eſſent ſpasmatica
plurima frigiditate: poſtea ſequatur calor debilis valde et
lencus. nulla adeſt ſitis: ſed magis oris humiditas cum
multa ſalua. ppter plurimū flegma liquefactū pulſus
in principio acceſſionis eſt valde debilis et occultus eſt
ppter fortem conſtrictionē arteriarū. In ſtatu vero ac
ceſſionis debilis eſt et paruus et gracilis. ppter caloris p
uitatem. Urina vero in principio eſt alba aquoſa medio
ris tenuis ppter mae cōpactionem. ¶ Feb. que quo
tidiana vocatur ¶ ſe. dicitur amphimeria ab amphi q
eſt circū et meror q. e. dicitur q. i. cū dūdo ſingulis die
bus remaneat et ſuos reiteret inſultus: habet autem ſie
ri de quadam ſtatis ſpē: ſicut iam dictum eſt. accidit aut
maxime patiētibus nauſeatiuas ſatietatem et plenarias
ſitis et motus et exercitia negligentibus et balneatibus
ſe ſuper repletionem: et etia vebemētē ſe repletibus. et
etia habetibus ſtomacū frigidū et ructus acetosus
emittentibus. quēcūq. antea ſe. breuiores habent paro
xiſmos et plurimū ſudoris illa magis ſalua eſt et breuio
quia mae ſubtilitas: et eius paucitas ſignat. ¶ Sciēduz
autē q. augmētus in hac febre longius eſt quolibet alio
rum teporū: qd eſt. ppter mae cruditatez: q. quāto fleg
ma eſt frigidius tāto facit pulſum minore et debiliore
et rariorē in principio acceſſionis poſt augmētum ſit fre
quens. Item vrina magis eſt aquoſa ppter opilationē
vel ppter mae groſſitiez. Sed ppter calorem putredina
lem ſit rubea et ſpiſſa. Itē quāto fridius eſt flegma tāto
in p. acceſſionis frigus eſt iſtius: vnde ſla vitreuz ma
ximus facit frigus. ſla vero acetosus ſedo valde magnū
frigus facit: min. autē q. vitreū. flegma vero naturale
minus facit frigus: q. nō eſt adeo frigidū: vt pdicta fleg
mata. In his aut non incipit frigus ſubito: ſed paulatim
in extremitatibus: poſtea ſequitur calefactio gradatim.
frigus autem illud aliquando eſt ſine frigore et tremore
quia nō tanta eſt virtus: vt mēbra poſſint moueri: q. mā
eſt obtuſa et nō acuta: vnde mēbra pungant et rigor gene
retur: incipit etiā quādoq. acceſſio cū ſincopi: q. nō adeſt
vebemēs ſtomaci oris debilitas. In ſalio autē flegmate
adeſt rigor et tremor pluſq. in ceteris: et non eſt frigus ve
bemēs: ſit nec in dulci pueris vero accidentaliter. Iſti
ppter iordinatas dietas et diſcrete acceptam et ppter fre
quentes motus ſuper repletionem iaurūt magis ſtatis
ſe. q. rōne et atis: cum ſint ca. et hu. temperate. vnde ſeq
tur rigor ¶ ſi intellige: ſicut ſuperius poſitus eſt. Sed in
diuturna loco huius boni q. eſt lenta ſequit malum q.
eſt diuturna. Infirmus ſubtiliatur. i. in manibus et pe
dibus: et etia in corpore: ſicut in aſchle vel tympanite

ppter defectū digeſtiōis (facies tumet) ppter aſcenſus
groſſi vaporis (hūidū os) ¶ ſi eſt in flegmate ſalio: ibi enī
magis eſt ſitis et ſiccitas (quoddā enim flegma vocatur
frigidus) ¶ ſi intellige de flegmate naturali. de colame
to ſan. ¶ i. eſt ſanguinee maſſe. ¶ ſi appellat colamētū ſan
guinis partē que eſt liquidior et humidior groſſa ſua liq
uiditate diſtincta. humoꝝ pars dico ad differētiā vrine
que nō eſt pars humoꝝ: ſed ſuperfluitas: qdā fleg
ma frigidius et groſſius ¶ ſi eſt flegma acetosum et vitreū
¶ Sciēduz autē q. de iſtis flegmatibus adeo frigidis
generantur feb. alie q. primo dicte: ſicut epiala lipparia:
quādo exteriora frigefcunt et calor iterius occultatur q.
eſt ex flegmate vitreo liquefacto exteriori et nō putrefa
ctone etia calefacto: vnde fluens ſupra mēbra ſenſibi
lia ea vebemētē in frigidat et cōuertitur plurimū in q.
tanā. paroxiſmus autē durare pōt fere per. xxiij. horas
quādo materia eſt nimis groſſa et virt. debilis: vnde vi
detur eſſe cōti. licet ſit interpolata ppter longitudinez
paroxiſmi vel cōtingit ppter h. qd iam dixi: et ppter hoc
q. eſt magis groſſa et cōpacta mā. lipparia vero eſt econ
uerſo: q. frigus occultatur intus et extrema calēt quan
do colera ſparſa eſt in exterioribus: et ibide putrefcit: et
interius eſt flegma vitreum: qd liqueſcit et effluit in in
terioribus. Eſt et alia ſe. in qua ſentitur calor et frigus inſit
in vtroq. locorū. ſ. interius et exterius: que dicitur opulus:
i. eſt gelu a cōſtātino i ptegni: qd eſt quādo vtraq. mā
eſt frigida multa quoniam vna mā putrefcit reliqua lique
ſcit ſolu: et iſte ſe. ſimplices ſūt: ſicut pdicte preter iſtas ſe.
iam enumeratas valde multe ſunt alie ſpēs feb. ſimpli
cium: q. cōſtātino cōmemorat et Auic. in ſuis libris. ſūt
etia ſpēs multaz: ſicut emittitē. et alie ſpēs: verūtū
tot diuerſitates febrium enumerate et eaz cās et ſigna et
curas exemplificare. ¶ Strariū eſt iſtioni cōſtātini q. item
dit pauca ad modū breuiary cōmemorādo recapitula
re. ¶ In colamento ſanguis. i. ſtate: ſi vomit leuis de
mediano cortice ſambuci et aneto: et ſe. attriplicis. his ſil
coctis in aq. cū. ix. vel. xi. granis catapucia: et pauco oxi
melle appoſito: ſ. h. n. fiat niſi ſtate digeri incipiente et ore
ſtōi exiſte: et ceteris pditionib. obſeruati. ſ. ſuētudine vo
medi: pectore largo: et alia cetera ſunt plana. (¶ Si ſit ma
ſalium ſla.) ¶ Scias q. ſla ſalutis abūdans in corpore pōt eē
multaz paſſionū cā: ſicut alie ſe. quā cauſat: vt h. de et ve
hemētis paurit et ſcabiei lepre moꝝ phee et alioꝝ iſectio
nuz (trociſci de ſpod.) ¶ oēs iſti trociſci poſiti ſunt ſuperi
in. 9. lib. (¶ Si ſla ſit acetosum) nōndū q. circa h. ſla licet
ſit valde frigidū iubet dari trociſci de ſpod. et berberis et
in q. b. ſa. factis. i. decoct. herbaz mediocriter calidarū
vt eſt maratrū apii: qd iſnuat q. nūq. in febre danda
ſunt vebemētē calida: ne mā ſe. augmētēt. q. ſi p. ſe. ca
leſit multo forti. caleſit per aliud calm. et itē eſt alia rō
qd docet in ſe. debere ichoari a debilioꝝ: et poſtea gra
datim aſcēdere ſz q. viſum erit ppetere. vel aſi ſi feb. ta
lis ſit in pricularib. ¶ Dux denī cala: ſz ſi in ſilib. denī ca
lidiora. h. n. pōt eſſe canō in oibus curationib. oīuz mor
boꝝ (mellierate) nomē eſt in declinabile. i. mellieratus
aromaticū. ¶ h. aut ſic ſit decoquant in aq. 33. pip. lon. cala
mus aromatic. caſſialig. xilobal. et ſi diues eſt xilaloes.
in hac aut aq. miſceat pax. de melle: ſic vt ſint octo ptes
aq. et nona mellis. Iſtud exhibeat ad digōnē. Auic. aut
in his materijs frigidiffimis iubet poni pip. in aq. orde
et in emittitē nutritia cū ptiſano multū diſſoluitē: et
iordinate ponit auc. regimē et dietas. ¶ Nōndū aut q. regi
men eſt ſubtiliādū vſq. ad. viij. dies. regimē iſgroſſet ne
nimū v. debilitet: vt dictū eſt in quarta poſt. (xx.)
vel. xl. die de dieta ſatis ſuperi. denī eſt. ſumigem. ſto.

De sudore

maciz. talia si qdem exterius mām digerunt ⁊ calorem
pfortant nālem: sicut sunt fricationes: functiones: empla-
tiones: fumigationes ⁊ exercitia: ⁊ mor: sicut dicit bali.
De nimio sudore. Lap. VII.

Sudor alius naturalis alius inatura-
lis. Naturalis in crisi venit laudabili
⁊ i moderatis exercitijs in tempore
estatis: in quo sudore emittuntur no-
cua ⁊ nō valētia. Innaturalis est de consum-
ptione carnis: quia nulla alia emittit nisi iuva-
tia. Sudor autem h naturam suam erit in
qualitate vel in quantitate. In qualitate s3 na-
tura emanantis. al. emittende materie: vnde
⁊ mutatur in colore: sicut videmus cum sit
ruffus vel citrinus viridis ⁊ albus. iudicatur
iuuamentum siue nocumentum ex materie
suorum humorum: vnde mutatur in odore si-
cut fetentissimo vel econuerso. Item in sapo-
re dulci salso vel amaro siue acetoso. In quā-
titate multa siue pauca. multa asit ex multitu-
dine hūiditatis vel eius liquiditate vel de por-
torum largitate siue de expulsiue virtutis forti-
tudine: paruitas siue de humiditatis pau-
citate vel de sua grossitudine: vel de pororum
opilatione siue cōtētiue virtutis fortitudine
vel debilitate. Cum sudor autem adeo aug-
mentatur: vt virtus inde deficiat: tunc oportet
vt restringatur: ⁊ ifirmi corpus vngatur oleo
myrtino salicino citonino. ro. epibima valet
in stringēdo sudore. qd. R. ro. 3. r. balauit.
sandal. añ. 3. r. frons. myrte. 3. j. omnia coquā-
tur in duabus libris aque quousq; ad tertiam
partem redigantur: deinde colentur ⁊ media
lib. de oleo ro. admisceatur: ⁊ coquatur dōec
aqua deficiat ⁊ solus oleum remaneat. post i-
de vngatur: ante ponantur in firmo vasa frigi-
da aqua plena: ⁊ in domo sint frondes myrte
ro. ⁊ salicis: sirupus ro. cum aqua frigida de-
tur exercitium nimius prohibeatur. Si in-
citandus sit sudor ex necessitate vngatur in fir-
mus cum camomileo ⁊ nitro ⁊ pipere: simi-
liter facit dānileon musceleon anatileon yre-
leon: si vngatur dorsum ⁊ totum corpus su-
dor erit. Idem facit cynamomili alib. calam⁹
aromaticus piretrum calamentū cassialigna
cost. reubarb. carpobal. sansucus: qualescūq;
horum inuenias simplex siue compositum in
oleo coctus: ⁊ inde toto corpore vncto sudor
prouocetur: fumigationes ēt adiunant de ca-
stor. calamito carpobal. vrica. se. carui omni-
bus pistatis: ⁊ corpe fumigato: efficit sudor: s3
tamen non temere agenda sunt huiusmodi ni-
si quis febres habuerit diuturnas: ⁊ maxime

sudoris puocatio idigeat ⁊ tute ifirmi salua.

Post tractatū febriu p̄tinuat auct. doctrinā de sudore:
vt sciam⁹ discernere qd sit sudor: vtilis ⁊ qd inutilis: qd fe-
quēter terminant ad bonū per sudorē. vel ad malū.
Sciēdū aut qd sudor signat semp egressus a tēpamē-
to: aut ex pte agētis vlt ex pte mās: vlt ex pte vtriusq;. Si
n. calor inat⁹ foris sit: ⁊ p̄plete dñat hūorib⁹ nō dissoluit
eos in vaporē grossus siue in sudorē qui in aqua subas
cōdēant: s3 magis dissoluent in vapores valde subtiles
vñ nō fiet sudor: s3 magis occulta cūone expirabūt. hōi-
co si calor inatus sit valde fortis. ⁊ mā inālis nullus hūi-
pctū in quātitate: vel qualitate fm qd mā sit grossa ⁊ vi-
scosa: qd g sudor genere: signat dñitas caloris nālis ex
pte agētis nō potētis subtiliare in quātitate vel q̄litate:
⁊ signat mās peccare in quantitate vel q̄litate: vt mā sit
grossa vlt viscosa qd nō p̄tingit in ceteris supfluitatibus:
vt est vrina secessus spurū: ista. n. egrediunt p̄ter nām p
qd signatur aliqis egressus a tēpamēto: imo aliqñ magis
signant nāle intēpamētū: vt si egrediant cū debita q̄ti-
tate ⁊ q̄litate. Sudor aut aliqñ fit vi nāe. aliqñ vi sin-
thomatis: vi nāe: vt qñ vrus remouet mās supfluas: vt
sinthomatis: vt quādo est ex abūdātia humorū: p̄p̄er-
tium ad exteriora. vtrū aut vi nāe sit vlt vi morbi discer-
nitur ex cōfortatione nature vel ex eius debilitatione.
Diuerificat autē sudor fm. iij. differētijs. f. quātita-
tiue qualitatiue: fm locū ⁊ tēpus: quantitatiue: qd sudor
aliquādo est multus: aliquādo pauc⁹ ⁊ qdaz mediocri-
multus aut sudor aliqñ fit ex cā exteriori: aliqñ a cā ier-
riori. a cā exteriori: vt a nimio motu: aut repletōe nimia
cibor⁹ ⁊ potuius: aut a multo exercitio balneo ⁊ tpe calo-
⁊ aere meridionali: vel a supflua coopertione pannor⁹: ⁊
ois talis sudor inutilis est ad p̄nosicādū: fit enī p violē-
tiam: ⁊ a cā extranea. A cā vero intrinseca fit mult⁹ sudor
vel ppter multitudinē humorū. vel ppter corz liquiditē
⁊ aquositatē vel ppter nimia poroz largitatē: vel ppter
bilitatē retētiue ⁊ fortitudiez expulsiue. pauc⁹ aut sudor
fit pp cās dñas. Vt etiā fit mult⁹ sudor: quia alie cōnes
sunt ipeditē: vlt vrina vlt egō: sicut dicit ysa. tria sunt que se
admicē augmētāt ⁊ diminuunt. f. vrina sudor ⁊ egō: vlt
fit vrina plima pauc⁹ erit sudor ⁊ egō: ⁊ cō. Mediocris
aut sudor fit a moderato exercitio vlt ab alijs causis mo-
deratis mouētib⁹ humorē grossum ⁊ viscosum medio-
criter: si. n. oio esset grossus ⁊ viscosus nullo modo moue-
retur ⁊ si porū nimis eēt coartati non fieret sudor nec
exiret: vt est in frigidis vel nimis quiescētib⁹. Quā-
litas sudoris diuerificatur fm colorem odorem sapore
grossitiē ⁊ viscositatē caliditatē ⁊ frigiditatē. fm colorem
qd si sit citrinus colere attestat: si liuidus melic. si rube⁹
sanguini: si alb⁹ flegmati. h3 colores p̄nt sic haberi: si in-
tingatur pānus in sudore: ⁊ postea permittat sicari ipo-
pāno deficcato aliqñ representat colores pānus: s3 il-
lum colorem quē h3 pānus indicet de humore: qd si pān-
sit citrinus colera: si liuidus melia: si rube⁹ sanguis: si al-
bus flegma signat. Scdm tps p̄siderat sudor: qd nul-
lus sudor in pñ: morbi est laudabilis: sicut nec alia cūo:
vñ. S. nulla h3 nāz cūo fit in pñ: ipsius morbi: qd mā tūc
est idigesta: ⁊ a nā tūc nō h3 expelli: sed magis digerit: vt
cadē digesta in statu expellat. In statu vero signis digō-
nis p̄cedētib⁹: ⁊ in die cretica laudabilis est solus cūo.
In declinatiōe aut qñq; p̄git nō supuenire sudorē p̄z
sequēte maiori grauitate: ⁊ vtrius debilitate: ⁊ B est sig-
mortale. signat. n. nāe dissolōnē ⁊ nō morbi: quod fit qñ
sinthomata remittunt nō p̄cedētibus signis digestio-
nis: qñ mā morbi magis est idigesta. Scdm locū autē
p̄siderat sudor: qd dicit ppo. ybi i corpe sudor ibi narrat

egritudinem: unde si ad totum corpus spargatur. m. a. necesse
fit ut totum corpus purgetur: cuius sudor nihil aliud sit quam pur-
gatio n. a. ex nimis superfluitatibus: sudor dicitur lauda-
bilis. Si autem in solo capite sit sudor: et debilis sit in fe-
acuta malum significat. n. q. n. deficit m. d. i. c. a. d. o. corp.
per sudorem: peior autem est si sit frigidus sudor: q. significat calo-
ris inani extinctionem in locis illis per que transit sudor: q.
nequa fe. nequa a calore n. a. i. calefieri potest: licet sudor resolu-
atur a m. a. ca. in vasis ebulliente: talis n. sudor in fe. acuta
proxima morbis narrat. vel promittit. S. in cronica fe.
prolixitate morbi: si sit sudor circa caput collum: pectus: in
fe. cronica et longa debilitate significat n. a. et multitudines ma-
terie: vii. si sit pluitas morbi declarat. S. i. morbo acuto
signat mortem. (Sciendum autem quod illa loca in quibus minus
colligitur de m. a. s. m. cursum n. a. debet minus sudare: si sit
illa loca que coarctantur in decubitu: sicut est latus i. que dormit
patiens. In dorso autem plus solet esse sudoris grossi viscosi
et in inferioribus membris plus quam in superioribus: et i. somno plus
quam in vigiliis. In somno quidem sudor superuenit duobus mo-
dis: vel per superfluum cibum nunc acceptum: vel per superfluum hu-
morem a longo tempore adunatum i. corpore. Si per superfluum cibum
ad curam sufficit abstinencia: ut dicitur subitum exercitium. Si
per humores superfluos necessaria est purgatio: ut dicitur as-
per. ille. sudor multus sine manifesta causa. Qualitas
m. a. signatur ex ipsa purgatione generaliter qualitates sudoris
frigidus ab assensu: quibus ergo consideretur utrum ille sudor sit
gravis: vel fetidus: si sic sit. humores venenosi significant: vii.
ut ait yperassus. p. m. a. et tyriaca. p. opiata: et dicta lauda-
bilissima. Eodem modo si sit instructus s. m. alias qualitates su-
doris: et generaliter ois sudor frigidus et multus malus signat:
habentibus. n. istos sudores non veniunt s. m. a. nec veteris
soli propter sui debilitatem: nisi pus materia digesta: et vir-
tute confortata. Clisteria tamen possunt fieri ab ipso p. n.
(Ite malus est sudor interfectus et interitus: q. ma-
terias diuersas declarat. Ite ois sudor in p. n. morbi ma-
lus est. Ite omnis sudor non sequitur alleviationem patien-
tis est malus. Ite omnis sudor sequitur horripilationem: vel
rigorem malus est. Ite debilitas pulsus et paruitas et sub-
litas imminet sudore: vel in ipso sudore pessimum est: cum
pulsus debeat esse magnus grossus et viscosus: si sudor
sit ex parte n. a. Per predicta patet capitulum de sudore. (Sudor
alio n. a. n. a. r. o. i. s. sudor n. a. l. i. s. a. c. a. fit intrinseca. S. i.
imnatis potest esse a causa extrinseca: ut expositum est supra. auc.
tamen large sumit sudores n. a. l. e. m. i. s. i. l. l. u. m. in quo sol super-
flua expelluntur: et s. m. h. v. l. r. o. m. n. i. s. sudor a causa est intrinseca
vel extrinseca (non n. a. l. i. s. est de assumptione carnis). i. in
quo immita expelluntur (carnis). i. m. a. e. carnis que est
humor laudabilis: impossibile. n. est carne liquefieri per su-
dorem (naturam suam exit). i. exire cognoscitur: (gritudine r. e.) h.
omittit vnu membrum diuisionis. s. paucitatem sudoris per
alias euacuaciones: vel per debilitatem expulsiue (cum su-
dore tunc r. e.) Sciendum quod nunquam sudor debet restringi subito.
Sed paulatim: cur ergo doceat restringere sudorem super-
fluum: dicimus autem quod siue sit fluxus ceticus: siue sint bo-
maticus: dummodo virtus patientis sufficiat: non presumat
medicus restringere sudores ante tertium diem. Sed tunc re-
stringat: multotiens. n. c. o. r. i. n. g. i. t. q. euacuatio sinthoma-
tica terminatur in ceticam et e. s. cum. n. a. natura excitata se
colligitur et confortatur cum sinthomatica: tunc sinthoma-
tica terminatur in ceticam: preterea piculus est humores ma-
los egredientes statim restringere: ne forte ad membra no-
bilia rapiatur. Cardiacas ergo dysotheticas patientes in
dormibus fridus debent morari: et aqua dulci et frigida la-
uari et loca: unde sudor egreditur cum aqua rosae et aceto
vnguentum dicitur. Ras. Preterea alemana cum aceto et pauco

sale miscetur cum quibus loca emplastrantur: et post. ij.
horas epithima tollatur: et cum aceto lauentur: et postea
pulueres rosae sandali superaspargantur: fiant autem que dicitur
Uiatricis que sunt bona. (Si incitatus sit sudor: h. do-
cet sudores puocare: q. non solus est faciendum in hominibus
poros angustos hincibus et carnes: ad quod multum valz mu-
cillago semini diu. cocto: in aqua febricit: in vino ro-
sanis: sanis ois fieri stupha et balneum: fiant etiam que di-
cit Uiatricis que sunt satis plana.

De variolis.

Cap.

VIII.

ariolae de sanguinis putridi nascun-
tur corruptione: et sunt de accidenti-
bus synochis comitantibus. Quae-
runt signa sunt febris fortitudo: cepha-
lea: rubor oculorum: et faciei plenitudo: cor-
granitas: dolor in gula: et in pectore tussis: pu-
rigo in naribus: sternutatio et puctura in su-
ficie corporis: q. materia querens exitum pun-
git carnes et cute separans iuncturas carum
ad cretendum. Quod cum videris certa signa sunt h.
passionis veture. Adedicandus est ergo in
initio cum calidis et humidis. que intrinseca natura
dissoluit et extrinsecus expellunt. Caueat fri-
gida medicina que humores claudit et conge-
lat. Adedicina vero variolas cito eiciens: et si-
ne molestatione est succus maratri: apij. cum
origacca. Accipiant de hac confectioe a no-
bis probata. R. v. ficus siccas: lentis munda-
te. 3. f. lacce. 3. v. dragaga. totidem. maratri. 3.
iiij. onimia coquantur in. i. lib. aque t. f. vsq. ad
3. iij. deinde cola et mitte. 3. i. c. e. et da bibere an-
cibum ieiuno: et hora dormitionis donec rore
appareant: et deinde cesset. Aliud. R. rose.
lentis mundate. an. 3. iij. lacce. 3. ij. maratri. se.
citron. dragagan. an. 3. i. t. f. mastic. 3. i. omnia
coquantur et colentur et bibere dentur. 3. iij. cu
origacca. Benius prisa. bliti. crisolocana.
cucurbi. Epithimata vitentur omnimode
ne forte vulnera reuertantur intra et cadentes in
cardiacas moriantur. Studendum est in ini-
tione ne in oculis pustule nascantur: et lauentur cu
lotura olivae oculos mundificare: bis mundi-
ficatis imponenda est aqua rosae cum succo ma-
li gra. vel aqua rosae et sumach. Si os circi-
dando erierint lauentur cum visco psili et zuc-
cara. Post. vij. dies opz custodiri de medi-
cina vel dicta dissolutina: q. h. passio propria e
solutioni ventris superuenienti: q. si adueniat
oportet eas constringi cum medicina in dy-
ria dicta vel in alijs locis libri nostri. Pus-
tulis effluentibus et desiccari incipientibus im-
pleatur culcitra vbi infirmus iacet de rizi fari-
na: superponatur vulneribus farina rizi vel
mili cum croco.

De variolis

Variolae duabus de causis generantur vñ de corruptione sanguinis quā cōtrahit fetus generat in imūda matrice: vel de corruptione sanguinis que est cā synochi putridi: n. semē cadit in matrice sanguine mēstruo repleta anteq̃ mēstrua euacuetur: fetus ibi generatus malaz inde trahit cōplexiones: qz nutrit corrupto: vñ de si corruptio sit multa et virtus debilis lepra nō effugiet. Sed si virtus sit fortis et corruptio sit pauca claudis illa corruptio sanguinis in locis remotis a mēbris pncipalib: que corruptus sanguines mala dieta et inordinata mouet: et inde pessimi humores mouētur et perturbātur: vñ variolae generantur. Idē facit malus aer corruptus: ex quo etiā se. synochus et alij morbi pestilētiales generantur.

Pueri autē et adolēscētes frequētius habēt: vel icurrunt hūc morbus: raro vero iuuenes. Senes autē nūq̃: si enī sanguis corruptus nō ebullit et mouet ad gnatio: nes variolarum ppter teporis tātas diuersitates et diete pcedētis: nūq̃ autē amplius in senectute hī fieri: qz postea natura iam assuefacta tali sanguine eo nutritur: cū iam sit puerus in natura: pueri autē et adolēscētes ppter sanguinis multitudinē: et ppter ppinquitatez corruptionis: et ppter inordinatioz diete frequēter icurrūt variolas: ita qz pauci vel nulli euadūt ab hī morbo: qm in imūda matrice fuerāt generati. **S**ynochus putridus per variolas frequēter terminat cū in his debilis sit natura: nec possit optinaz perficere crīsim facit qz potest corruptissimū sanguinem exterius expellendo per variolas. **S**igna variolarū que ponit auc. bona sunt et cū in his adest dolor in capite cū granitate: et in voce rauedo et grossities et asperitas et sinitille et lampades apparētes oculis. qd est ppter vapores sanguīcos et colericos caput ascēdentes. **V**ariolae. iij. sunt genera que ponūtur ab Yla. ppter mae diuersitates: quedā. n. sunt de sanguine: et sunt late inferius grosse rubee et molles supius papae: acutiores sunt laudabiles salutē promittētes et cito digestiones recipientes: qz sunt de sanguine calido et humido nā multus amīco. Quedā sunt de colera: et tales spāliter dicūtur morbilli: et sunt cū quadaz citrinitate valde acuta parui calidi sicci valde dolorosi pūgitiui. Isti valde sunt suspecti et dubij cū sint de colera fumosa tarde recipientes digestionē: ad iudicandū ergo de talibus ad signa digōnis vel idigestiōis est recurrēdū. Quedā autē variolae sunt de flegmate: et sunt ille late nigre parui nisi forte fuerit de flegmate falso: et tūc ē plurimus puritūs cū dolore: si autē tales emittāt saniez eruginosaz: desperāduz est: sūt. n. mortales. Quedā sūt de melia et similit sūt sicce dure sūt veruce q̃ sūt lapidee. obsecuri coloris vñ limidi: et si cōuertant ad nigredinē sunt mortales et generalr oēs pustule ad nigredinē cōuertentes vel declinantes: vel fusce vñ virides sunt mortales: qz signant caloris naturalis extinctionem et plurime mae venenositate et nimiaz adustiones sanguinis: vñ de variolae de sanguine si a colore rubeo permūtātur ad fuscū aut viridē aut nigrū sunt mortales: auctores autē per pustulam nigrā sub bito apparēte i frōte vel in ligua: vel i manu: vel in pede maxie solēt pnotificare mortē. **L**ura g talū passionū gnālī sciēdū qz nullo mō opz fieri repulsio: nec i illis q̃ sūt i pueris ex sanguine mēstruali mīcis: nec i illis q̃ synochū pcomitant nisi circa oculos cū mae fuerit furiosa. Lum. n. mae sit venenosa et furiosa si repant faciet distinteriā: vñ aliq̃d pessimum sintoma circa oculos cū fiat repulsio: qz cor subā ē valde tenera: et p furiositate mae cito corrupta. In alijs at mēbris ē gnālē: vt fiat extractio mae ad exteriora. Ad extrahēdū at mām accipe succū feniculi. apy. et i ipso tepēfacto intinge pānū lineū:

et in hoc corpus totū illū trahit mām ad exteriora: et in parte sumit. **U**lti pōt i variolis puerorū: decoquāt in aq̃ lēticule: et eis postea. picetis illināt illa aq̃: lenticula quīs sit frida: cortex tñ ei? fit calidus: et aq̃ decoctiōis ei attractiua et psumptiua: circa oculos at leuis fiat percussio cū bōbace vñ pāno lineo in aq̃ ro. itincto. ab interiori aut alteratiua ad ministrē ad frigidādū: sic opizacca. h enī alterat ebullitionē sanguis: et ipz ad exteriora expellit. **N**ecessariū autē ē in pueris curare ipsaz passionē nele prius icurrāt i maiori etate: et i se. acuta laudabile ē cū digestiō: qz signat pfectā corpis mūdificatioz. Si autē figat excoziatio et putrefactio cutis: fiat puluis de rosas: et de fabis siccis et supaspergat: cauēdū at ne fiat iniection aliq̃ ne mae nocēs interi? retineat. Item puluis litargiri et plūbi vñ cū carie lignoz multū valz ad variolarū explicationē: et ad mae venenose cōsumptiōz: puluis autē thuris: mastiē. sarcocolle carnē regnat et cicatrizat. i. cōsolidat et loca mūdificat: vestigia aut variolarū lēgo tpe post solēt remanere: ad qd multū valet corpis ipigatio et balneū: sic dicit Ras. et vnguētū citrinū: et ea q̃ faciunt ad mūdificationē faciei. Item pcepit Ysaac. zucca. ro. et crocū cū succo apy. i. decoctio apy vel maratri: gargari zare: h. n. valde mūdificat facies. Si sit. n. tps fridū fiat focus in domo patētis vbi iacet: ne pp frigus aeris extus mae impediāt. Si etiāz solēt fieri in ceteris acutis crisi iustate cū tps ē hyemale. Si autē ad sit solo vētris exhibeat zucca. ro. et trociz. de spodio vel rasura eboris: san dal. ro. cū aq̃ ca. distēperatio. his vñ cetera sunt planat (variolae de sanguī) capm illud cōiter ē de variolis et morbillis et pūtiūat febrib: sic d sudore p vētrāz habēt terminari: et in viroqz est prouidētia necessaria: iustitiam earum. i. carnis et cutis (que cum videris). i. accidētia: signa autem critica huius passiōis ventura. i. mae vel variolarū futuraz medicādū: cōtra variolas dicitur valere purpura: vel scarleta ticta de grano cōbusta et puluerizata cum succo feniculi ppinata (succus maratri h subtiliant sanguines et aperiant poros incidendo et penetrando: vt materia exterius expellatur. R. ficus sic. h decoctio nequāq̃ exhibeat in augmento: vel in statu fe. vel in sudore. S. i declinatōe appetitū? variolis. R. cepit. n. plurima calida ad materias subtiliādam ad aperendum vias: vt sunt ficus (lacca) gūmi cuiusdam herbe cali. et sic aperitiue (maratrius crocus) lentes autē frigide sunt et dragagan. qz. R. ro. lētis mūdare h sūt oēt in declinationē lauimus cum lotura oliue. i. cum decoctione foliorū oliue que sunt amara et pōtea et repercutiunt id qd est influendum: et ppter siccitatem consilium. Si autē coquātur in vino subtili albo: et inde lauuetur multum: mūdificat dentes et gingiuas (his mūdificatis). i. consumpto qd fluxerat instillet in aqua rosae que confortat (cum succo mali gra.) que subtiliat et clarificat (vel aqua ro. cū sumach. h fortius repercutiūt. et in frigidant. Si os circūdando h datur ne labia excozientur: cum sint tenera multū vt ardoz materie reprimatur (post. vi. dies.) quasi dicat. mūq̃ apponatur psily mucillago anteq̃ materia sit penitus expulsa: opz custodiri: qz timēdum est de fluxu ventris.

De medicina contra venenum. Lap.

Medicina autē vniuersaliter omnibus iuuatiua venenatis hec erit: oz suspitiosos decipiendi cauere omnes bonos: vñ de suspitiosis timēt: vt neq̃ famelici: vel sitibūdi ab eis aliquid accipiant:

quod cōpertuz sit optime qualitatis: sicut dulcis in dulcibus: acetosi in acetosis: salsi in salis: vitent abhominosa vel fetētia: dicit *Byas*. Si quis aquaz frigidam sufficienter ante cibū biberit bñ has qualitates discernere poterit.

Cum autem contigerit in cibo vel potu arsura: vnde cūq; venerit vñ iectigatio siue spasmus: seu tumor in digito seu in vngue mortale et venenosus est. Si r si ori aduenerit et salina fluere ceperit: et labiuz fornicauerit: et in lingua ardor fuerit et durities in dētibus venenosus esse intelligitur. Quod si ad stomachi venerit et angustiaz genuerit: atq; sudauerit. pcor dia stringerit: obtenebrauerit oculos: vomuerit inflabitur: colores mutauerit: riguerit: arsura affuerit: o3 festinari vt medice: alioquin moritur. C Sal. et Byas cor. preceperit qño preuideat: si res venenosa timeatur. Accipiat ergo ficus siccas cū nucibus quib⁹ venenosa ante comesta cōfundatur. post comestione nō nimis subuenient: similr castane cum ficibus siccis: et parū rute idem faciunt: auellane cum pauco vino comeste: nuces quoq; virides cū ruta faciunt idē: calamētuz cum vino idē facit. Byas cor. terraz sigillatā multū dixit valere in venenosa prohibitiōe: quam si antea vel postea quis biberit: tñc nil obsunt venenosa: qz euoment. C Sal. cōfectionem dicit que a mortalibus custodit cibis. quā nicomedem regem dicit accipere solituz cū suspitionē haberet. B. baccas lauri: terre sigillate. añ. 3. iij. fac pul. temperas cūz oleo et da. 3. iij. cūz. iij. 3. mellicrati in spē auellane: hanc enī ante venenum si dederis permanēs in stomacho venenosa venena expellit cum vomitu: quā si qñe gligat et periculuz b incidat: op3 in venenosis expellendis laborare anteq; dominētur in corpore: expellitur autem cum vomitu: vel egestionibus. Neq; soluz vomitus in his expellendis adiunat: sed etiam cuius qualitatis fuerit denotat: liquore enī siue odore siue sapore in vomitu quale venenosum fuerit ostenditur: si enī vinctuosus fuerit et saporis abhominabilis et odoris: intelligitur qz rana marina fuerit: siue lupus marinus: si coagulatus et petiat⁹ fuerit intelligitur esse sanguis bouinus. De odore intelligitur si opius fuerit. De colore si ceruisea fuerit vel gipsus: egestio maxime inuat et expellēda a corpore nocitiua materia: vomitus autem incitetur cum oleo in aqua ca. vel cum melle et oleo: aqua de aneto idem facit: si arsurā in ventre fuerit demus oleuz ro. cum aqua

frigida. C Certificato qz stōs sit mundificat⁹. et arsura atq; dolor cessauerit: demus digestibilia cum clisteri vt mundificentur intestina et rebus illis venenosis: deē deinde lac post mundificationes certas vel seru3. Nutriatur cum calidis rebus et vinctuosis: sicut ficub⁹ sic. nucib⁹: auellanis. fisti. vuis passis. sisamo. Nutriatur iuribus gall. annalis agni. eduli. piscibus crassis. Si inferiora ventris ardeant vel pungatur clisterizentur: gallina crassa coquantur quousq; in decoctione deficiat: ius autem illud bibat: balsamuz cum lacte mulieris multuz val3 arsura vel dolori ventris et rebus venenosis. Betur tyriaca maior: qz causam conficiendi tyria. ma. Andromacus dicit non fuisse nisi causaz destruedi res venenosas: qd tribus modis sit: vel desiccatiōe veneni: vel mundificatione veneni expulsiua de principalibus mēbris. i. a corde: epate. pulmone: cerebro: vñ qz b tyriaca membra principalia in venenosis expellendis confortat. Rursus Androm. et Sal. cōcorditer dicūt qz hec tyriaca magna et carnibus tyri facta non cōtra morsus tyri sol. et serpentuz iam factos adiunat vel contra venena ebibita: sed etiam prius accepta hab his et ab alijs accipiendis defensat.

C Dic incipit docere quomodo est operaduz contra portiones mortiferas et venena: nec tamen docet qd sit venenum: vel a qua virtute in corpus operetur: et immet illud. Sed more practici docet quō talia sunt vitada: et ponit accidentia que sunt signa veneni prius sumpti: deinde ponit diuersas curas contra illud paulatim. C Nos vero egredientes altius dicimus qz venenuz est substantia corporis humani a tota specie corruptiua. Omnia. n. p os ingredientia necesse est qz aliquo modoz triuz operetur: vel a sua suba: vel a sua materia: vel a sua virtute: nec est inuenire plures modos operandi naturaliter: si cut ponit Auic. a sua quidez materia non est venenum operans: qz omne tale fm vltimuz assimiliatiōis magis patitur: et a sua natura cōuertitur: et membris assimilatur: veneni vñ nō est pati neq; a sua nā pueri: sic dicit Auic. Sed magis ipsius est agere et corpus ad se puertere. qre venenuz a sua materia non agit: et a virtute vñ complexiōnata nō agit: qz omne tale per viā rōnis cognoscitur. venenuz vero solū per viā experientie non agit virtute cōplexiōnata. Itē si ageret a virtute cōplexiōnata: siue a primis qualitibus: qz magis elongatur a natura corporis humani fortius ageret in corpus humanum. Sed elemēta magis elongantur: qre fortius agerent. Item si agerent fm virtutem cōplexiōnatā. Sed talis actio est fm cōtrarieratem: qz calida agunt in frigidis et e3. et sicca in humidis et e3. ergo fm h venena calida cōtra frigida conferrent: et sicca cōtra humida: et e3. S3 sicut tyriaca que est ca. iuuat contra venena frigida sic cōtra calidā: qre relingitur qz tyriaca non agit de cōplexione: relingitur ergo qz venena ab alia virtute agūt qz sit virtus pplexionalis vel pñ materia: et nullum aliud pncipiū erit agendi nisi formale: quare venena et me^{re} laxatiue in B

De venenis

venenient q̄ agūt a p̄ncipio formali: siue a specie formali q̄d appellatur tota substantia: siue forma p̄fectiua: a qua res est id q̄d ipsa est: p̄ncipium materiale vel sp̄s m̄lis magis est p̄ncipium patiendi: ab illo cibis cibatur quādo paritur: vel supra se recipit formā mēbrī: sp̄s vero formalis p̄ncipium est agendi actione p̄uenienti corpori humano: q̄nq̄ sicut pyonia quādo destruit epilepsia: q̄nq̄ in actione incōuenienti: sicut in veneno corporis nostri destructio p̄ter id q̄ ipm corrūpatur a sua sp̄e: mutat. n. ita q̄ nō imutatur: sicut dicit Auic. per h̄ p̄z qd sit venenum z a qua virtute agat. Sicut. n. duo sūt p̄ncipia cuiuslibz rei intrinseca. s. materiale z formale: sic ipsa res agit intra corpus dupl̄r. Sed alterū sc̄ bz ad patiendū sol. vt mā. reliquūz ad agēdū vt forma. Illa autē res: siue sp̄s m̄lis nihil aliud est q̄ necessitas recipiēdis fm̄ magis z minus: fm̄ sp̄m formales nāliter p̄cedens. ¶ Quomodo autē medicus obuiet actioni: siue destruat actionē p̄ncipij formalis q̄d ē in veneno docet auc. dicens q̄ vinctuosa z stōm cōfortātia h̄ faciunt: vinctuosa: q̄z meatus opilant z p̄hibent cursum veneni per venas z arterias: per cōfortantia autē stōm cōfortatur ad expellēdū venenū. Sunt autēz alia venena cōsummentia: sicut ca. z sic. in. iij. vel. iij. gra. Sunt z alia que a tota suba veneno cōtradiant: aut virute cōplexionali: vt sint quedaz simplicitia: vt gentiana. aristol. lon. ruta saluia. castor. quedam sunt cōposita vt est tyriaca metridati. ¶ Signa autem veneni assumpti sufficienter auc. enumerat: vt mutilatio. morbo. punctio. z ventris corrosio. z feruor. sudor faciei. mibor: tumor: z estuatio. sitis. z fetor oris: oculorūz citrinitas z rigiditas membrorūz: z tādē dissolutio z incoptio: q̄d est mal. que omnia cōtingunt ex humorūz corruptione: z subita corporis alteratione: z mala cōplexione: z ex fuga v̄tūz z debilitate. ¶ Interius ḡ veneno sumptio statim puocetur vomitus z statim fiat clistere vētre cōstipato: deinde detur tyriaca: vel dyateseron cū vino decoctionis rute. gēti. ane. baccarūz lauri: maneant in dicta tenui. Si sit repletus bonū est ipsūz purgare: deinde balneari: postea opiata sumptiua exhibeatur. sicut metridati: dyateseron. deinde fiat stōmia z balneus z stupha. ¶ Medicina v̄lia ¶ In p̄ncipio docet cautelas cauendi veneni: optimū est ḡ ne aliqs famelicus auide sumat cibaria: q̄z auide sumpta cibaria nocent valde si ibi sit venenus: q̄z cito penetrant ad vasa (omnibz venenosia). i. cōtra oia venenosa (opz suspitiosos decipiēdi cauere). i. opz q̄ illi qui suspitionē habēt ne decipiāt (cauere) supple illos (vnde). i. a q̄b (suspitiosos). i. illi q̄ h̄nt suspitionēz z timores (caueant ne ipsi suspitiosi famelici suspitiosos ex parte suppositi itellige (decipiēdi). i. passiuē (aliq̄d q̄ opz). ¶ Nōn q̄ in his que sūme dulcia sunt: ocultatur venena: sūt in sūme amaris vel acetosis: q̄z p̄ excellētiā suā non p̄pendit venenū eē admixtū. (Abominātia vel fetētia) a sapore vel odore p̄iectatur (veneni admixto) omne enīz venenūz mali saporis z fetidi odoris: z fetidi coloris ē: vñ soler talibz admisceri q̄ optimi sunt saporis: vt melius occultet vel in alijs q̄ sunt excellentis saporis sūm̄l̄r pōt occultari (Si q̄s aquā fridā) aqua frigida in multa q̄titate bibita ista gustus lauat: vñ gustus qualitates z saporēz bñ discernit i assumptis. Itē frigiditas aq̄ adinuat pres lingue z cōfortat neruos vt fortius cōprehēdat z apphēdat. Itēz p̄ insipiditatē z humiditatem optime discernit sapor. ¶ Cum autē p̄tingit h̄ incipit signa veneni assumpti (iectigatio). i. saltus membrūz: vt qui sit in membro p̄pter vapores resolutos (spasmus). i. neruorum rigiditas p̄pter fugam z absentiam spiritus motiui (tremor ex defectōe virtutis mor-

tiue (in digito). ¶ Nōndūz q̄ arterie directe extendūtur a corde ad digitos: vnde yngues fiunt: yngues enīz sūt vaporē cordis: vnde cū venenūz cor petit statim digitum mutatur: z yngues inficiūtur: z h̄ est signum mortale: p̄sumitur enīz cum peruenit infectio ad exteriora q̄ iam infecta sunt interiora: durities in dentibus. i. rigiditas siue stupor vel insensibilitas in lacertis dentibz: sicut cū nucibus ista sunt opilatiua transitum veneni prohibētia (parum rure) ruta potenter destruit venenum: foliū enīz rure cadens supra bufones ipsūz interficit: vnde forlet dici q̄ saluie z ceterē herbe ruta circūdantur: vt ad illas reptilia non ingreditur (auellane nucez) h̄ ingrosfare habent venenum (terram sigillatam). i. bolum: h̄ venenum ingrosfat: z vias fortiter opilat: vnde venena euomūtur cūz nequeat penetrare (mellificato). i. ydro melle: vel dicatur q̄ mellificatum appellat conditum ex vino z sp̄bus aromaticis p̄fectis (digestiōibus). i. egestionibz (rana marina) piscis est venenosus: similiter lepus marinus: z non debz intelligi ille piscis: qui comeditur qui vocatur gallice leurepepa (coagulatus vel petiatus) a petia q̄d est frustum z vltimum: scz per petia z frusta exeat vomit (sanguis bufonis) venenū buffonis fridissimū: vnde h̄iores infrigidat z coagulat sua frigiditate (vel sanguis hominis) z iste penitus est venenosus ante q̄ sit digestus: sicut patet d̄ saluia hominis teiuni q̄ si de ea intingatur sagitta vulneratur interficit (vel sanguis bouis) vt quidam libri habēt: q̄z sua frigiditate z siccitate dicitur humores coagulare: sicut venenūz: q̄d credo esse falsūz: vnde illa littera nulla est: de odore intelligitur: vt opius q̄d odorez habet grauiem ex impuritate sua: de colore: sicut cerusa que trahit ad albedinem (detur lac). h̄ quidez sua caseitate opilat: z sua se rofitate lauat z vinctuositate confortat. Sed non debet dari nisi stomacho mundificato (fisticis) fructus sunt nucleos habentes sub testis ea. z sic. (stisimo) h̄ est grossus z valde humidus z valde vinctuosus (balsamus). h̄ cōsumit z confortat (tyriaca) h̄ ante cibū venenosus sumptus: post etiam cibum sumptus confert. Sed de ratione potius ante cibum confert q̄ post. Item valet cōtra antracem. Similiter contra omnes species lepre valet. ¶ De morfu tyri serpentis. Lap. X.

Tem tyrus momozderit in initio in albedinem mutatur color z tumescit locus morfure nimum apparens q̄ incensio ignis: patiens deficit: stupescit: sudor frigescit: stranguria. totura vētris: vomitus colicus subsequitur: z nisi succurratur veneno cor incenditur z periclitat. ¶ Incipiendum est a medicina vt loca morfure stricte ligentur statim ne venenum vias perforat ad membra principalia: post ore sugatur: z cum sugens sit satur os eius cum oleo z vino lanetur: locus tactus cum spōgia calida sumigetur: nimisq̄ scarificetur vt venenūz egrediatur: vtilis autēz est incisio illius loci si in loco sit qui incidi possit: sicut in digitis: z in similibus locis. Detur etiam tyriaca maior vt sanguinem dissoluat: z coagulari prohibeat: q̄z venenum sanguinem cordi coagulat: sicut lac coagulatur. Sed calore tyriace dissoluitur.

et cor inde expellendo confortatur: sicut flama ignis in expulsiōe fumi. ¶ Et si tyriacaz melle inuenieris demus b qd sumus dicturi: succus de frondibus mali gra. cum vino cocto mixt⁹ vel cum aqua vbi stercus agninus sit coctum. vel. 3. i. 7. f. detur de turbith cum lacte pecu- dis 7 succi de frondibus mirre: 7 succi sansuci. añ. 3. f. gētiāne. 3. v. costi. 3. f. omnia coquā- tur ad mediū 7 dentur bibenda: vel de cerebuz galline cum vino. 7 se. caulūz. māducēt cepas. porros. allia. 7 similia. Itēz iuuat pul- lus galline scissus per mediū: 7 loco inde sub- fumigato: similī squilla in aceto cocta 7 frō- des mali gra. pistate 7 superposite. Itēz ficus 7 allia pistate iuuant: cōfectionem hanc iuua- re Sal. pfirmat. B. serapini. piperis. asse. op- popanac. añ. 3. ij. galbani. sulphuris. añ. 3. i. tē- pera cum vino. 7 superpone vulnēri.

¶ Egit superius de veneno per os assumpto: h agit de ve- neno reptili infixo: vel p. morsurā: vel p. quācūqz aliā ap- tionez. Lūz aut diuersa reptilia sint aliqua apud nos: sūt a nobis ignorata: sicut ponit Auiē. h. rati agit de paucis: sicut de morfu tyrie pūctura scorpionis: vel apum. vel vesparūz. ¶ Est autē tyria serpens ca. 7 sic. similia faci- ens sint homata vipe: ueniunt. n. in h. tyria 7 vīpa. qm i morfu est dolor. Deinde paulatim ad totū corpus exten- ditur 7 color totius corporis mutat: locus morfus calet 7 in toto residuo sudor est frigidus: differit vero i alijs: qm vipera mordens parua facit foramina in corpore: vñ currit sanguis vel humiditas venenosa vel viscosa. 7 se- quit excoziatio cū quadā viriditate: 7 prurit: tyria vō mordēs locū morfus magis mutat in albedine: qz calor innatus 7 spūs fugiunt a loco morsure: vñ sequit albedo 7 liuiditas: 7 alia signa q ponit auc. ¶ Cogita ergo cā per sua signa deē de pulpa colocynthid. 3. i. 7. f. cū aqua ca. 7 liget locus morsure fortiter ne venenū possit pene- trare: vnde ēt si mēbz sit paruus bonū est abscondi: si ē in morfu vipe exhibeat tyriaca: vel meridatus: vel deē asia fetida cū vino ad modūz. ij. 3. butirum ēt 7 mel sit cōmixta multum psumt: 7 allia 7 nucez: 7 oia vinctuosa: pdest etiā vinū subtile vetustū fortissimū. Itēz in loco morfo fiat scarificatio. 7 statim superponat vctosa: pona- tur supra locū emplastrū attractiuū: qz si illd emplastrū tale nō habeat: apostolicū vel galbanū: circa locūz mor- sure ponat: fiat illinitio cū bolo. 7 lentib⁹ excozicatis: 7 cūz forti aceto distēperent pdicta. s. bolus 7 lentes: 7 fiat flōmia ab eadez parte: sicut dicit Raf. vt materia i loco morfo retineat. Scias aut q si accidat sincopis 7 casus aut pulsus: diuersitas 7 cum sudore frigiditas vñ 7 ex- coziatio cūz pustulis per totū corpus apparentib⁹ suspi- ctus est 7 valde timēdus: comestio vō alioz 7 potus vi- ni puri 7 vctusti: medicina est fortis valde in morsura ty- rie 7 vipe: vt dicit Serapion. Itēz pdest comedere ce- pas 7 porros. Itē myrrba 7 castor. 7 aristol. lon. 7 ro. pip- ranetuz valde pūnt 7 fiāt cetera que dicit Viaticus q sunt valde bona. ¶ Quez tyria tyria serpens ē breuis q grossus: 7 rotundus in yrico: sicut dicit gda3 reptus 7 ē ca. 7 sic. qui in tyriaca recipit capite 7 canda delectis: (ex albedine) qd est ppter rōnē predictā: vel qz a calore ve- neni locus adustus dealbatur 7 tumescit propter dolo-

rem 7 ppter vapores locū distēdentes: patiens deficit p- pter grossas fumositates subam cordis cōstringētes: vñ ppter spūs resolutionē: vñ cessat motus cordis (stūpe- scit). i. cadit in stuporē: qz spūs aiales inficiuntur: ab in- strumētis sensuū ad locū doloris cōfluunt (sudor frige- scit) frigiditas adest. ppter spūs 7 calozē inatum fugien- tes: 7 sudat pp humores interius resolutos in fumū vtur- te venenū q cōdensant in sudorez (strāgurias) qd est pp grossos fumos collū vesice cōprimētes: vel pp defectio- nez virtutis expulsiue (toritura vētris) ppter violētiāz venenū humorē dissolūētis: vomitus colericus pp būo- ruz adustione 7 eoz infectionē (fugens sit satur) vt mē- bra nihil attrahāt: sed magis repudiēt venenū: meli⁹ at- esset vt ventosa sup locūz morfus scarificatū apponere- tur. Deinde inungant cū tyriaca 7 ceteris ptra venenūz valētibz: 7 si nō habes tyriacaz allūz cūz sale tritū idē facit: vel ēt menta cūz sale: granū etiā tritici masticatuz multuz valz: (cūz vino ad mūdificanduz (cūz oleo) vt sua grossitie vie opilent ne penetret venenū ad cor. (ta- ctus). i. morfus: vel ifectus (cū spōgia) h trahit 7 confu- mit (vtilis est rē). intellige si pessima fuerint accidētia (coagula) coagulum liez sit ca. 7 sic. lac tñ coagulat se- gregādo partē terrestre ab aquosa: 7 aerea separat vt tā- dez aeruz 7 aquosus psumat (sicut flama ignis flama ignis pfortat quādo fumus grossus tenebrosus psumit. Sicut cōsumpro venenoso vapore calore tyriace cor cō- fortat: (dulcis mali gra. b non reperit (vel aquam) qd est dictu: decoque stercus agninus in aq 7 cōmisce suc- cūz mali gra. dulcis (stercus agninus) laxatiuū ēē pbi- betur (vel de succo de frondibus mirre) omnia hec in si- mul coquātur: sicut dicit auctor. 7 si nō habes succos co- que herbas omnes vsqz ad psumptionēz medicatiōis: vñ amplius (cerebūz galline) miruz est qualr b valeat: 7 di- cimus qm viscositate opilat: vel dicamus q gallina di- gestionez adeo habz fortē q reptilia 7 bufones digerit: imo forte sua siccitate humiditatez venenū cōsumit: pōt ergo ex cerebro eius qdam occultū prouenire: vñ cau- sas respicere hz venenosas (pullus gallie) scias q anis gallie vine supposit⁹ morsure pferit: qz sugat venenū 7 at- trahit: 7 ita confert multum: 7 si gallina ex defectiōe mo- riatur: altera queratur 7 superponatur: h. n. est fortis at- tractionis 7 cōsumptionis: sicut patet in freneticis quo- rum capitibus gallus fissus per mediū superponat: vt frenesis extrahat (subfumigatio). i. suppositio 7 calefa- ctio. cetera patēt. ¶ De morfu scorpionis. Cap. XI.

Quem scorpio momordit doloze m- maximuz patit quasi puncturā acis. aliquando caler: aliquando frigescit: aliquādo doloze angimētatur: aliquā- do non. Rigorez patitur ex frigiditate in cor- poris extremitatibus: tument in illis locis: ali- quando frigide sudant. ¶ Adedicandū est cū tyriaca maiore vel socrugene quibus vngen- dus erit ille locus: detur aristol. ro. 3. i. 7. f. cū vino decoctionis baccarūz lauri. Similī bo- uinūz butirū 7 mel bibat: cācros pistatos de- uinus bibendos cūz lacte asinino: mirtaz cū vi- no. idē facit agaricus: radix croci ortol. vñ frō- des eius bibere cūz vino denf. Quidaz medi- ci dixerunt dum infirmus hanc radicez in ma- nibz tenuerit nullum dolozez sentit. ¶ Cō-

De venenis

fectio quā dyapātus fecit valz ad moriuz scor
pionis ⁊ arance. *R.* aristologi. long. 3. vi. pi
peris nigri. 3. iij. opij. 3. i. ⁊. f. piretri. 3. v. tem
pera cum vino: ⁊ fac in moduz fabe. da pillul.
ij. *C* Aliud. *R.* calamēti agrestis ⁊ domestici.
piperis: myrrhe: rute. pōdus equale tēpera cū
melle. ⁊ da. 3. i. bibere. *C* Aliud. *R.* rute. se.
eruce. piretri. stor. sulphuris. añ. 3. ix. castorei.
3. iij. fac puluerem ⁊ tēpera cum sanguine te
studinuz ⁊ da bibere. *C* Aliud mitigans dolo
rē de moriuz reptiliuz: quā dyapātus dicit se. p
basse. *R.* mādrago. castorei. piperis albi. myr
rhe. opij. pōdus equale: tēpera sicut diximus.
C Porret vt dentur allia pistata cū vino co
medenda: bibat vinuz forte. In balneo assue
scant sudare: auellane iuuant comeste. vel fa
cto inde cathaplasmate. *R.* yascoz. dixit basili
con similr valere. *S*al. dixit frondes lauri co
ctas in vino ⁊ pistatas valere: facto ide catha
plasmate. sulphur. ruta pistata ⁊ super impo
sita valet: ⁊ malne. se. ⁊ lini. valet similr. *A*ba
iorana pistata cūz aceto ⁊ sale idē facit. *Q*ui
dā medicorū dicit. Si accipias castoreū ⁊ al
lium ⁊ pistes ⁊ cūz oleo ro. tēperes: ⁊ catha
plasma facias iunat.

C Scorpionum vt dicit Serap. duo sunt genera: qz duo
sunt scorpiones: caudas habētes recuruas: qui in hyspa
nia ⁊ Italia repiunt: ⁊ isti sunt maiores ⁊ venenosi: sed
non valde. Sūt ⁊ alij scorpiones parui post se caudas tra
hentes qui sunt in oriēte. iuxta locū vbi Alexā. inclusit
gog. ⁊ magog. ⁊ sunt valde venenosi. Scorpiones autē
oēs sūt animalia similia scarabeis: excepta tamē cauda.
R. n. aial ore mordet ⁊ cauda pungit: ⁊ vtroqz interficit.

C Signa autē puncture scorpionis sunt festina loci idu
ratio: ⁊ pustula cū rubore ⁊ dolore: ⁊ sentiunt per vices i
flāmationē: aliquādo in frigidationē: ⁊ adest sudor ⁊
horripilatio ⁊ tremor: ⁊ frigus extremitatum ⁊ tumor in
virga: ⁊ inguine: ⁊ dolor adest per vices: ⁊ sedat p. vices:
velociter ergo medicādus est cū. 3. i. ⁊. f. colognitiō. cocte
in vino vel detur asia fetida cū vino distēperata: ⁊ exte
rius supra locū moriuz emplastre: pdest etiam tyriaca
maior. ⁊ tyriaca dyateseron cūz pauca scamonea. vñ fiat
confectio talis. *R.* castor. cortic. radi. cappar. piretri. ari
stol. lon. añ. 3. i. gētiane. 3. y. cōficiant cū melle ⁊ exhibea
tur. 3. y. cūz vino antiquo: castor. aut ⁊ euforb. supra locū
moriuz ponant: ⁊ fiat alia que dicit auc. *C* Quem scor
pio tē. pmo ponit signa satis bona. Deinde subiūgit eu
raz (socrugene) nō est in vñ: opiata est ca. ⁊ sic. ⁊ interp
tatur cōsumptiua saluatrix nāc: loco huius ponat metri
datum (vngēdus). i. cathaplasimādus (cū vino baccarū
lauri) in quo decocte sunt bacce lauri: bacce. n. sua visco
sitate opilat (butirū) sua viscositate opilat (mel) consu
mit (cācros carniū) sua grossitie multum opilant (lacte
asfīnino) sua terestritate vias opilat ⁊ venenū ingrossat
(radix. tē. rōnez huius ignoro. S; si sit empiciū (opij)
cōfectio in qua recipit opius est formidāda: qz illud i se
satis est venenosuz: licz sua pprietas sit opilare (Aliud.
R. calamēti) h cōfectio est valde bona ⁊ alia que sequi
tur (auellane) vinctuose sunt ⁊ grosse ⁊ opilatiue (i bal

neo). i. stupba (rathinū). i. thus minutus: qd est vinctuo
sum aerem ⁊ confortatiuz: cetera sunt plana.
C De moriuz vesparum ⁊ apum. Cap. XII.

*D*uos apes pupugerint vel vespe ve
nenuz habent: acutaz. n. patiunt incē
sionem ⁊ dolorē nimium: suntqz
ibi vesice nigre: vnde opz superponi
alcānaz cum farina ordei ⁊ aceto temperatā:
lac ficunz valet: vel nuces pistate cūz aceto ⁊
frondes basilicō. ⁊ bleter pistate atqz superpo
sita. *Q*uidam medici dicūt malne frondes pi
statas ⁊ suppositas valere. Itēz si cum succo
malne qz yngat non mordeat a vespis vel apv
bus. Itēz musca manibus fricata ⁊ moriure
superposita valet.

C Apes ⁊ vespe sunt multuz ca. ⁊ sic. complexionis: dum
ergo pungūt aculeus infigit: ⁊ infixū relinquit: q idu
cit caliduz ⁊ siccuz vaporēz qui venenosus est ⁊ inimic
nature: illū ergo segtur dolor vehemēs in loco pūcto cū
ardore ⁊ rubore cum apate ⁊ elevatione partū. pprieta
ruz. In pūctura autēz apis suū relinqt aculeū: sed in pū
ctura vespe dicit aculeus nō relinquit: accitua tamen se
quūtur vehemētiora in pūctura vespe: qz vespa est ma
gis venenosa ⁊ magis calida. *C* In principio g bonū est
vt extrahat aculeus apis: ⁊ statim supponatur loco calū
duz emplastruz cōfectū de stercore vaccino ⁊ aceto: in h
emē est virtus maturatiua ⁊ cōsumptiua. Itēz valz ad idē
illimitio cū succo maluap. Itēz semē sisami: emplastrū
etiā cum aceto multū valz. Itēz pferūt ea que dicta sunt
cōtra venena (alcāna) pul. est cuiusdā herbe cāne filis.
fri. ⁊ sic. sua siccitate cōsumit vaporēz venenosum: tēpe
rat ardorez (lac ficunz) attractiū est: ⁊ cōsumptiū: vñ
verucas destruit: loco cuius melius ē pterere apes: ⁊ cō
tritas ē supponere moriure: cetera satis patent.

C De moriuz canis rabidi. Cap. XIII.

C Anis naturalr frigidus est ⁊ siccus
cui nigra dominatur colera: vnde ex
sui habundantia immutata ⁊ putrefa
cta: ⁊ toti corpori dominans ita cor
rupta necesse est rabidos canes faciat: marie
in autūno ⁊ vere. *C* Signa cognoscendi rabi
duz canes sunt: qz alij canes cūz fugiūt: ⁊ sem
per pfugus est ⁊ solinagus ⁊ mutat qñ ebat:
ore aperto: lingua dependente: salua nimia d
ore currit semper: sunt oculi inuerfi ⁊ rubicif
di: aures retracte: canda inter coxas: oculi ap
ti: ⁊ tamen de lapide siue de quolibz alio obie
cto offendit: ⁊ cuilibz rei vñse repugnat: ⁊ et
ymbre sue latrat. *Q*uez cum canes vident su
giunt cūz timentes latrantes super ipsū: certū
autem h signum est vt bucella panis tingatur
in moriura: sanguine exunte ⁊ proiciatur ca
nibus: quā si refutauerint itelligimus canē ra
bidū esse. Si non est ecōtra. Accidētia patiunt
inde sūt terribilia somnia. In somni experge
factōe sūt timorosi sine cā. Itēz cū stupidi ⁊

continue circumspectantes inspicieb alio non
patientes. Qui cum incidant in passionem ti-
mendi aquam quasi canes latrant et raucescit
timentes cum aqua inspicunt: ut tremetes ca-
dant. Quibus nisi medicamentum succurrat mo-
runtur. Incipiamus ergo medicari an ho-
rum acciderium appitionem: apianē vulnera
vel cum ferro: vel cum igne fortiter: ut euz sangui-
ne venenūz effluat: apponant etia3 sanguisu-
ge que venenum eiciant. Betur et acuta me-
dicina que vulnera apiat: sicut allium synap-
sal acetuz. cepe. calamētuz. simplicia vel cōpo-
sita euz aceto vel melle tēperata sunt supponē-
da. Quod faciendū est in pōcupādo mala signa.
Si autēz appeant dari op3 medicinam colere
nigre purgantē. Nutriant euz dicta subtili: et
ad digerendum facili: demus tyriacaz et medi-
cinā: in aq cancri ponant fluuiales. Balsor.
dit. cineris eoz accipiātur. 3. iij. gētiāne. 3. ij.
et bibātur euz vino. Sal. bis adiūrit terrā sigil-
latāz olibanū: et hoc modo cōposuit. R. can-
cri incēsi. 3. v. gētiāne. 3. iij. olibanī. terre sigilla-
te. añ. 3. vi. fac pul. da bibere cū aqua vbi cācri
incēsi sint cocti. 3. ij. Aliud qd eratibz se-
cit val3 similr. R. cancri incēsi. 3. xv. et f. mir-
te. 3. iij. cē. 3. ij. gētiāne. 3. i. et f. piperis al. gra-
p. vini. quod sufficit. da. 3. i. et f. cum vino.
Aliud. Sal. R. basilicon. aristol. lon. añ. 3.
vi. gētiāna. 3. iij. piperis. oppopanaē. añ. 3. i.
mell. quod sufficit. da. 3. i. et f. cum aqua ca.
Betur nuces ad mādneand. nuces etiam
pistate cū sale et vulnēri superposite valent. si
aquaz timeant op3 machinari quomō deē ne-
scienci: fiat g canalis: quo gule appposito aqua
occulte infundat. Quidāz medici dicūt qd ie-
cur canis assatuz inuat: detur comedere cōtra
timorez aque. Itēz inuat aqua vbi ferrarij ex-
tinguit suuz ferruz et incēsi oblata. C. Medi-
cina morsus canis rabidi siue aliorum inuati-
ua erit ista: litici. oppopanaē. cepe. sal. ruta. nu-
ces. frumētuz. frondes fici. mētra. orobuz. siue
simplicia: siue cōposita euz aceto: vel cū melle
temperata et superposita valent. C. Adorsib3
etiam humanis valent ossa vituli incēsa et cū
melle temperata: et superposita.
C. Itud capin est de ydroforbia siue de ydroformia qd ē
passio valde piculosa. Denominat autēz ydroforbia ab
ydros qd est aqua et forbos qd est timor: vlt ydroformia
additui aque quā ydroforbici audiūt itra se. vel sonitus
aque currētis. C. Sit autēz hec passio ex morzu feraz plu-
rimaz. Sed pēpue ex morzu canis rabidi: et etiā ex eius
spuma in aq proiecta: de qua qdlib3 aial bibēs statiz de-
mētia repletur: et in rabiez uertit. S3 hō magis qm mul-
ta alioz aialiu3: furoz ergo et insania ex h eoz euenit qd

bustā post annū: qbusdā statiz: qbusdāz post. xv. mēsem;
vel citius vel tardius fin tenorez virtutis. s. fm q ipsa de-
bilis est vel fortis: et fm diuersitate veneni assumpti fm
q est debile vel forte. C. Qui autē incurrūt hāc passiōez
desideriū hnt bibendi: tamē cū mōr rōnabili aque. Itē
videt his q a canib3 mordeatur: vñ timent et turbant et
insomniatē et vigilias patiūtur. Itēz accepto cibo gra-
uedinē stomachi sentiūt et tensionē et tremorez: et obcura-
tiones: vox raucescit: asina icurrūt. ppter fluxus inferi3:
visus turbat. ppter fluxus supius: os aperit: lingua egre-
dit. labia spumant: caput iclinat: virtus dissoluit: fasti-
diū incurrūt: et ad tps sudant: deambulātes de facili ca-
dunt. Si autē cū tremore ad sit stridor moriunt. C. Gesti-
nēt ergo medicina dando cibos et potus leues: et digesti-
biles: sed cibos et potus quos accipiūt nūq videāt: si for-
tes fuerint et sine se. post tertiū diez flōmentā: ab eadē p-
te ppe inquatuz. ppinquius pōt: ventosa fortis euz igne
et scarificatiōe supra locū morsum ponat. bibant succum
gētiāne: aut tyriacā statiz ieiuni vel pransi cū vino et em-
plastrā attrahētia supponant. Itē vomit3 prouocet: vel
venter cū clisteri. puocet vel laxet. Coaguluz leporis vt
catuloz cū mellicrate multū. pdest: castor. vel absinth.
ab interiori et exteriori multū prodest: laurato autē ventre
et mūdificato corpore fiat stupor: et in exitu itēz def ty-
riacā vel mercuriatū. nisi enī eis velociter succurrat fuit
demoniaci: et postea moriunt. C. Canis nāliter est frigi-
dus et sic. Cuz ergo sit melicans pōt queri qre tāte sit ve-
locitatis et audacie: et pōt dici qd est ex mēbz: et habilita-
te: puritate leuitate: et ex imoderata spūz siccitate qui
accidentāl ad caloris incēsiōez operant. Itē similr po-
test queri de leporis velocitate qre nō sit audax: et dōm
q thalami cordis in lepore lati sunt et spatiosi. vnde spi-
ritus nō sufficit illud replere: et contrario est in cane: qz
sicut asserit Aristo. in lib3 de aialibus. Animalia angustū
cordis et parui: quo ad apprehēsiōē spūz sunt formidu-
losa: et cōtrariuz in cōtrario in autūno et in vere his tē-
poribus mouetur melia. In autūno motu nālī. In vere
motu locali accitāliter. ppter motū et ebullitionez: qd si
declinat ad cerebrū complōnem eius corrumpit: vnde
fit rabies. Itēz ppter frigiditatem et siccitatē plurima ag-
gregatur aquositas venenosa que modis oib3 aquosita-
tez representat: vel aque motū: qd melius est: et insup ca-
loze innatū submergit: ac si fieret ex frigiditate humidi-
tas et ex humiditate frigiditas. Signa cognoscēdi his
signis que ponit auc. rabiosus canis cognoscit: qd bñ p-
tinet ad medicū (nutat) qz de debilitate nō pōt machi-
nam sui corporis sustinere (soliuagus) pte timore (qua-
si ebrius) ex pūrbatiōe spūz visibilis et virtutis aialis:
et oculoz tenebrositate (aures retracte) ex spasmō (cani-
da intra coxas) qz timer illaz amittere: vel qz si eēt ere-
cta videt se esse baculus ad se pcuriendū (oculi aper-
ti) qz lacerti palpebrāz ex spasmō sunt retracti (et tamē
de lapide) qz eius visus turbatus est et obscur (cūlibz
ref). i. quālz rē vīstaz timer (ymbze siue latrat) credēs eē
aliuz canez (patiunt accideria inde). s. illi qui sūt morzi:
h ponit accitā et signa p q cognoscimus hoies sic mor-
zos. Incipiamus h incipit curā suaz (aperiant vulne-
ra). s. cū ferro calido: vt venenū attrahat: et attractuz cō-
sumat (vel ferro). i. rasorio (vt effluens venenūz egre-
diat) In morzu autē frenetici eadē pōt eē cura q ponit d
morzu canis rabidi: (allium) h pcepit poni diaforeti-
ca attractiua et consumptiua (simplicia vel composita)
quia si multa talium inueniantur misceantur: alioquin
vnum solum vel duo apponantur: (euz aceto vel melle
tēperata sunt superponenda) qz dō q ista virtutem ad-

De labore

inuuant sumptuaz (canceri flumine) hi valēt cōtra ve-
nēnū sua viscositate opilādo (terre sigillate). i. boli (cū
vino al.) h̄ sfortat mēbra nobilia ad resistēdū (iecur ca-
nis) empicus est (aqua vbi ferrary) h̄ est valde abster-
sua (litius) enumerat illa q̄ sūt vebemēter attractina z
sumptina (frumētus). i. masticatū ab hoīe ieiuno: sali-
na. n. hoīs ieiunū venenosa est: z iō dicitur valere contra
venenū (ozobū) genus est legumīs ca. z sic. (morib⁹ hu-
manis) h̄o. n. ieiunus aliūz mordēs illū inficit z inuene-
nat: z maxime si freneticus sit vel melācolicus h̄o mor-
dens.

De labore z dolore. Cap. XIII.

Laborē z dolores patiūtur corpora
ex nimio motu: vel ex humorib⁹ itri-
secus se mouētibus. C̄ Fit autē. iij.
modis: primus dī grauis: alter cale-
factiūz: tertius tethinosus. i. distēsiūz: q̄rt⁹
dolorosus. C̄ Grauis est cuius cor⁹ redūdat
humoribus grossis prinētib⁹ frigiditati z hu-
miditati: q̄ ex nimio soluitur motu: z digest⁹
z subtilis effici⁹ sanguis vel aquosus: deinde
vasa implent⁹ z grauānt⁹: q̄d fit cū virtus natu-
ralis defecta sit: neq; pati eū possit. C̄ Terbi-
nosus est q̄si primus: sed tñ virtus naturalis ē
fortis quā humores illi ad mouēdūz insequi-
tur: vnde tethinositas tāde z segtur. C̄ Quorūz
duorūz medicina cū ex inanitiōe fiat: sicut far-
macia flōmia. epithimaleon. anetileon. z h̄ fiāt
sicut yreleon. sansuceleon. anetileon. z h̄ fiāt
in balneis tēperatis cū fricaciōib⁹. C̄ Alie due
spēs. s. dolorosus z calefactiūz ex hūioribus
sunt acutis z igneis in corpe adunatis ex quo-
rūz nimio motu efficiūtur fluidi z calor cum
doloze inde gnātur: z aliquādo se. effimera ef-
ficiūt. Si. n. m̄ae putrescāt calefactiūz labor
cōcreat⁹: z inde febris orit⁹: si autē ebulliat nec
putrescāt dolorosus gignit⁹: vnde dolor in to-
ta superficie corporis quasi dolor vulneris ē: z
pūctura quasi acu facta: vñ mederi opz cū epi-
thimate z oleo ro. in balneo aq̄ dulcis tēpera-
te. Infundat⁹ aqua tepida: que duo facit profi-
cua: vel. n. acutas fumositates z pūgentes cū
sudore expellit: vel corpi humectationē tribu-
it: qz q̄d a naturali calore dissoluit cor⁹ re-
staurat. C̄ Doloris autē cā est mutatio sub-
ita ex cōplexione. ca. vel frida. vel ex iūctura se-
parata: vnde sua cā est inuestigāda: si sit exteri-
or vel interior. Itē pergrat⁹ si plēnū sit corpus
ex quiete vel ex ciboz multitudinē: vel purga-
tionis negligētia iā p̄suta: quibus certificatis
purgabit⁹ cū flōmia vel farmacia post redeun-
dūz est ad medicinā repugnatiūz cū securita-
te z sine timore. Si autē nullum eorū ap-
pareat calefactio z sumigatio sunt faciēda tē-
peratiua z repugnatiua z dolorem vitigātia

cūz rebus ca. z hu. tēperatis: sicut anetileo. ca.
momileo. yreleo. z similib⁹: aliquando dolor
fit ex extrinsecis: neq; tamē sentit infirmus: sicut
si male posita tenuerit mēbra dormiens: dōle-
tia: vel subito roscrit ea. vel fuerint infirigidā-
ta: z sic calefactio p̄fuerit teneat⁹: finalit⁹ ad pur-
gationē redeat⁹ cū farmacia aut flōmia: ne for-
te plenitudo sit cā nōa vulgo intellecta: sicut si
cibus in q̄ritate vel qualitate extra tēperamē-
tūz accipiat⁹: neq; tñ paulatiz adunata a quib⁹
intelligat⁹: vel ne p̄clo porozum sit cā ab cūctis
vel quedā mēbra sint incisa: quoz cibus nutri-
tiūz rediēs ad corpus nō sentit. Cui subito i
sanitate sua dolor subitus supuenerit z foris-
simus ei ylico ad tacēdū cogat⁹: opz vt ipso die
primo festinet⁹ ad flōbotomiā: ne vit⁹ defici-
at: z nō possit auferri sanguis quantū sufficiat.

Cum labor z dolor quādoq; sint cā morbi: sicut aposte-
matis vel sincopis: post febres reliquis lōgo tpe: z quan-
doq; accis morbi: vt quādo dolor capitis statim sequit⁹
se. h̄ p̄t queri pro quo dolor istoz teneat⁹: vel p. cā: vel
pro morbo: vel p. accite: z dicimus qz p. morbo teneat⁹:
rōne cuius cā recipit medicationē: vt. n. dolor curat⁹ do-
cet autē. cām primitiua z antecedētes remouere: sicut in
ceteris generib⁹ morboz: māliūz fin nālem ordines cu-
rationis: licet a dolore qui est accis q̄q; sit in colica vel
yliaca: q̄q; apellimur ordinē curatiōis puertere: vnde
mus q̄d sit dolor: z q̄ sint cāe doloris z ei⁹ cura. C̄ Do-
lor autē est vna ex disponib⁹ nō nālib⁹ q̄ corpi accit⁹
aialis: sic autē describit⁹. Dolor est sensibilitas rei d̄ictē
dolor. n. nō est nisi d̄ictē rei d̄ictatē sentire. C̄ Cā autē do-
lor est velox z magna pmutatio p̄lonis: vel solo p̄t
magna z cito facta. Si. n. talia sint valde parua vel ma-
gna paulatiz vñ sensibily scā n̄ erit cā doloris: mala. n. cō-
plexio p̄māsiua: vel solo p̄t nō sentiant⁹: vñ nullū facit
unt dolorē: nō est. n. dolor sine sensu: iuxta illud affos-
qui aliqd corporis sunt dolētes: z dolor nō sentit⁹: h̄is
mens egrotat⁹: mens. i. vñs apphēsiua deficit. i. tales nū-
bil vel p̄t sentit⁹: qz fugit a cā doloris: z cū nō sit cōcur-
sus iter agēs z patiēs: iō nō est actio neq; passio: q̄ neq;
dolor. Ideoq; et h̄cā patiēs nō tānū sentit dolorē vel in-
flāmationē: q̄tūz h̄is effimera z vel q̄cūq; putridam
z sciēdū qz nō ois mala cōplexio subito mutata vñsou
miter facit dolorē: s. cala p̄plo pmutata essentia: frida
vero z sic. accit⁹: qz p̄stringēdo faciūt solone p̄t nō
in loco: s. i mēbro remoto humida vñ p̄plo nūq; ē cā do-
loris: vt dicit Auiē. Sed Hal. vñ velle qz cā p̄p̄ia doloris
est solo p̄t cēntia: z si. n. caln facit dolorē: h̄ nō ē nisi
qz dissolūdo soluit p̄t fm ips. Auiē. tñ dicit. C̄ Do-
lor autē diuerse sunt spēs: cuilib⁹ enī mēbro aliq̄ spēs
ex parte mēbz agētis q̄ ex pte mēbz patiētis appropia-
tur: z sūt cuilib⁹ humorū: vel v̄tostati. Diuerfi ficant⁹
spēs doloris: tā ex pte mēbz patiētis q̄ ex pte cāe agen-
tis: ex pte autē mēbz patiētis. xvi. mōis vel ampli⁹: qm ē
dolor puritiūz: asp̄atiūz pūgitiūz: cōp̄fusiūz: fran-
gitiūz p̄sumptiūz: p̄foratiūz: acual: stupefactiūz: stimu-
fatiūz: grauatiūz: fatigatiūz: mordicatiūz: stimula-
tiūz: aposte mofus. Antiqui tñ ponebant tātum. v. i. p̄-
cies doloris: vt habetur in hoc versu.
Infigit z pungit: extendit: z aggrauat: errat.

Ex pte eae agentis: infigit vt sanguis: pugit vt cola: ex-
cedit vt flegma: aggrauat vt melia errat vt ventositas.
Sed alios tñ cā doloris: puritini ē humor salis r acu-
tus: adust: vt acetosus. Cā doloris aspatini est hūor asp-
i. siccus: cā pugitini doloris ē humor pāniculū extēdēs.
Cā doloris extēsiui est vērōsitatis: hūor ligd. Cā p̄ressi-
ui doloris ē mā coartata i loco angusto: vel ē vērōsitatis
coangustās locū. Cā doloris p̄cussiuī ē mā itra musculus
p̄tēta. Cā doloris frāgitui ē mā grossa r frida. Cā lapati-
ui doloris ē mā hūida i carne musculi p̄tēta. Cā p̄forati-
ui doloris ē vērōsitatis a gīsa mā r viscosa in intestinis que
disrūpit r distillar: q̄si terebello perforēntur. Cā doloris
acutis ē ex eisde i paucō loco p̄tētis vt coartat. Cā do-
loris stupefactiuī ē frida p̄pō aut spūs sensibīl inq̄stāt
r sic? valde gravis r p̄derosus. Cā doloris pulsatiui ē
apā calin: fridū. n. apā n̄ fac̄ dolorē nisi p̄ntredinē i cali-
dū p̄uertat: r maxie dolor pulsatiuus fit i loco i q̄ abun-
dāt arterie q̄ sp̄ hūit pulsare. Cā at pulsus nō sentitur nisi
dūz loc? eḡtat r factus ē dolorosus. Cā gnātiū doloris ē
apā i mēbro isensibīl: vt i pulmone. rene. splene: mēbrū
enī granitate apatis trahit ad isferiora: sicut i mēbro sen-
sibīl: cui? sensū egritudo iā dīstrūxit: sic cancer i ore stōi:
a q̄ p̄derositas sentit r nō dolor. Cā frāgitui doloris ē
mor? voluntari? siue violē? laboriosus. r vocat̄ fatiga-
tio laboriosa: aut hūor gravis extēsiuus: aut vērōsitatis i
flacina: aut? corosius: vlceratiuus. Cā doloris mov-
dicatiui ē humor acut? ca. r sic? Cā dolorū at oīum cu-
ratio fit vno istoz triuz modoz. aut p̄ remotionē eae do-
loris sensibīlem r occultam: aut per ea que molliciant
locū r extendunt: sicut sunt puocātia: aut p̄ inebriantia
aut p̄ narcotica q̄ locū ifridat r stupidiū reddūt: vt ē ius-
quiam. opiu. p̄m? at modus certus est r melior alioz: qz
debet nālī curationi. Alij vidēt ordinē curationis puer-
tere. Cā laborē r dolorē h̄ labor appellat̄ fatigatiuus:
q̄ sic dōz ē fit. iij. modis. dolor vō p̄ q̄s alio dolore sumi-
tur. h̄ duo veniūt i genere: dolor at̄ h̄iat dīcīz: r vtra-
qz cadit supra sensū: sic. n. dolor fit p̄mktā r subitā altera-
tione vlc̄ extractionē a nālī dīspōne: sic delitit p̄ multā r
subitā reductionē ad nāz: nulla. n. res q̄ n̄ subito venit fē-
tit: nec dolor nec delitit ex ea dant̄ siue hūit: vñ p̄ q̄
diuītes delīcīz vītētē eas n̄ sentiūt: nec i eis multū dle-
ctāt vt panges: r pp̄ h̄ dīc̄ Arī. in lib. de alialib? qz multū
cōptu vītētē n̄ delectāt i cōptu (ex nimio motu). i. volū-
tario (fatigatio) h̄ dīc̄ q̄tū ad laborē (ex hūorib?) h̄ re-
fert ad dolorē a cā itriseca (fit at̄ trib? mōis) h̄ itelligē d̄
dolorē itriseco (terbinosus). i. malleatiū? (dolorosus)
i. pugitiniū stimulariū: mordicatiū? aspatiniū: fran-
gitiū: p̄cussiuū? calefactoriū? h̄. n. ex oī mala p̄pone ca-
lida calitate putrediali (vñ mēd rē). Incipit curā pone-
re p̄ ordinē nālē: vñ p̄ q̄ itēdit de his q̄ sunt morbi. Si
enī tractaret h̄s q̄ sūt accidētia magī icipet a molli-
cātib? r calefaciētib? r stupefaciētib? q̄ dolores sētiri nō
faciēt. Sūt. n. tria q̄ dolorē sētiri n̄ faciūt. i. puitas do-
loris: r nimia ei? magnitudo: vt i frenesi: vt dīc̄ afforū. qz
cūqz dolētes aliqd corpīs: qz nā fugit a morbo: vñ i etibīs.
Cursus r p̄lic? agētis r patiētis: r p̄tēdo: vt i etibīs.
(In balneo) si sit sine reumate: alr enī male diceret: ad-
sciēdū q̄ vtrū humores sint in fluxu fiat emplz de semi-
bus diuī. Si p̄ illū mitiga? dolor cessat fluxus r reuma.
Si manet vel augeat̄ dolor: manet reuma r fluxus: (ex
ciboz multitudine). i. pp̄ multos cibos (reperantia r re-
pugnātia). i. doloris (dolor mitiga?us) ponit medicīnā
mitigatiuoz: repugnatiuoz doloris (exreficus) h̄ dī-
cit q̄tū ad laborē r p̄cussione (r p̄cussione) cū baculis:
cōtra h̄ solet decoqui absinth. cōtritu cū vino albo sub

tili r ca. supponi: vel alr r melius si dolor sit ex p̄cussioe:
vel vulnere siue ex casu r p̄dere: inunge locū cum dial-
tea r melle simul mixtis pari p̄dere: r ca. superpone. vt
accipe vini r arūgias nō salitam r fac bullire sūt. r vnge
r suppone stupas canabinas in vino bullitas: vel accipe
testas alioz r icide minutiz: r fac bullire cūz vino: r po-
stea fortiter tere: r itez cū arūgia r cūz vino fortiter fac
bullire r calm suppone. illd sup oīa p̄dest. Itē ab ipso p̄n-
cipio per oppositū facies flōmā. si p̄icularia tamē con-
ueniant. In statu vero r declinatione ab eadez parte fi-
at flobotomia. Cā de apatibus. Cap. XV.

Abntia apostemata nascuntur de hu-
moribus ad mēbra in quib? sunt ef-
fluentibus. Que de cā sunt exteriori
vel interiori: exteriori sicut p̄cussione
vel vulnere cōtritione fractura saltu submer-
sione qualescūqz hoz acciderit mouent̄ humo-
res illius mēbrū: qd cū defectū r debile inene-
rit adunant̄ ibi. Cā iterior est de abūdātia hu-
morū r corruptionib? eoz r preparatiōe mē-
brorū recipiētiū. Cā autem apata faciēs
de alicut? iij. humorū essentia est: vel de vērō-
sitate aliqua nascēs ex sanguine flegmon voca-
tur: cui? significatio est rubor calor tumor hu-
mectatio. Qd de cola ru. nascit̄ appellat̄ heri-
sipilla r color eius citrin? est r rufus medius:
est in tactu durus pulsus nimius r pugitiniū:
de flate nascens apā est zimia molle alb. sine
dolorē. De cola nigra scilros dī qd apā ē du-
rus nō sensibile colore limū. vel viride sine do-
lore r pulsatione: sed cū magis mozet̄ cancer
efficitur. Cā dolentes aut̄ medicari apā: vnde
fit apā videam? si de sanguine nascit̄: tūc tādē
flobotomemur: r de sanguine tollamus quā-
tum virtus ifirmi patit̄. post dem? vnde calor
sanguinis extinguit̄: sicut orifenitia mānā cal-
siat. pruna inuīb. viol. r similia: purgato toto
corpore ad ifirmūz mēbrum redeamus cum
rebus morbo repugnātibz sicut sandal. ru.
bolo viol. memithē: opio r similibus. In sta-
tu apostematis causa dissolutina admisceatur
his: sicut litium. cē. endinia r similia. Byasco.
vitellū ouī: cum pauco. cē. r myrra positum
super apostema de grosso sanguine ipsūz dis-
soluit: r similiter vitell. ouī cum oleo viol. su-
per calidum apostema positum mitiga? r
ad digerendum accelerat dissoluens nodum
collecta sanie. In apate de cola rub. icipiēdūz
est ad purgādū ipsaz colaz r ad mēbrū ifirmū
cū repugnatiūz redcūdū: postea sic p̄silotro:
coziadro: spuina portul. p̄silio insgamo lactu-
ca endinia: r similibus. Nutriamus cum cu-
cubit. lentibus bliti portulaca: r similibus.
Cā in apostēate flegmatico dāda sunt flegma

De apatibus

purgantia: et post membrum defectum medi-
candus ponamus spongiam aqua tepida infu-
sas et aceto: si spongia nequeat iueniri lana est
superponenda. aliquando cum aqua ca. nitrū
oportet superponere. **C** Apotematū de co-
lera nigra nodum cancro effecto medicia est
apponenda: sed cancer incurabile est malum.
medicina dico colere nigre erit purgativa.
C Et si aqua quolibet sanie colligat cum catha-
plasmate aperiat. s. scariola pistata cum oleo ro-
coctas: que super aqua erit ponenda: et sili canis. cum
butyro bono. **C** Angui dyaltee et populeū
valet hiectioni duri apatis aperiens et sine
molestia. **R.** se. lini fenug. malue. an. lib. p. olci
lib. iij. litargif. 3. vi. fac coque leto foco. **C** Ali-
ud valēs apati sine capite. **R.** se. lini fenugre.
stercoris palubi. an. 3. ix. sisami combust. 3. xxx.
fac sisamū pistari quasi medullā: deinde cum ipso
alias spēs tēpera: si plus mūdificare volueris
pone de oleo sisami. **C** Aliud in apatiōe apatis
R. sic: siccas in aqua coctas et parū niri et olei.
C Dyaltea Jo. dami. valz mūdificādo calido
apati. **R.** pilij. 3. xx. iulquiami. 3. xv. myrre. 3.
lxx. fenugre. se. lini. an. 3. xxx. malue. se. 3. x. oia
coquant in aqua ca. Deinde accipe spumas corū
et tēpera cum oleo et litargif. vt sufficiat. **C** Ali-
ud valēs apati vbiqz in corpore sit et marie
in splenis grossitudine vel epatis. **R.** armōia-
ci. 3. iij. aceti. lib. j. dimitte fil vno die: et post
pista in mortario: vt efficiatur: sicut medulla:
deinde accipe. cē. 3. iij. olei ro. 3. iij. cere. 3. i. co-
que ad focum suauēz quoad omnia dissoluā-
tur: et in mortario tempera.

C Circa apata vidēdū est qd sit apā: et quot sūt ei? cāe et q
spēs. **C** Apā gōt tumor et inflatio mēbri preter nām: et est
apā morbo? possit ex tribus gñib? morboz. s. ex morbo psi-
mili officiali: et cōi. nullū nāqz apā ē i q nō sit mala ppo
et vitiū in for? et figura et solo et i. oē aut apā est vt ex bu-
more vt ex nutrimento mēbri supfluo: vñ oē mēbri qd
nutrit apat ex supfluitate hūoris vt nutrimentū. In oīe
aut accidit apā de q min? vt in alio qz loco. **C** Apatū
aut qdā sūt cāe efficiētes: qdā ināles. Lā efficiēs est deri-
uatio vt pētutis nutritiue defectū: qñ nutrimentū mēbro
nō fit ppētutis nutritiue defectū: qñ nutrimentū mēbro
nō pūnuat: s. paulatī aggregatū facit apā: et h gñat pau-
latiz et augmētā. apā aut p deriuationēz sit ex hūore de
vno loco ad aliū locūz trāslato. cā ē fortitudo mēbri i-
pellētis: aut debilitas recipiētis: aut mltitudo mēe aut
largitas viāz et dispō mēbri ad recipiēdū. Lāc āt apatis
māles sūt. vi. vt dicit Auic. s. iij. hūores et aqfitas et vto-
sitas. ex his. vi. gñā apatū simplicius gñānt: ex qz tñ di-
uerfa p mixtiōe mltie alie spēs pūnt. puenire: qz oīus noia
nō hñr. De simplicib? gñā videat. **C** De sanguie solo ge-
nerat flegmō. d colā herispilla. de flate zimia. de melia
nō putrefacta scilicet siue durities et glādule et scrophu-
le et nodi. d putrefcā vō cācer. de aqfitate aut gn āf ydro-
pisis: siue rānex i testicul. de vto sitate acatbe c bīa: vñ

a vto sitate inflat qñqz aliqō mēbri vñ totū corp? sic pa-
sta ex vapore intercluso eleuat: et sit fermetū. **C** Apotematū
vō apatū pauca sūt noia q hñr: vt flonides d sanguie et d
colera dñante sanguie. herispilades ex cūde colā dñan-
te. exitura ex hūoz pari pcurfu vt ipi. ex colā aut adusta
et sanguie et melia adusta ātrax. ex sanguie et flate figelat:
et de flate et melia glādule molles. Apata aut mltas recti-
piūt diuīsiōes et subdiuīsiōes. **E**oz. n. qdā sūt a cāis pmi-
tiuis: qdā a cāis anitib? **I**te qdā sūt calā qdā frida. **I**tes
eoz qdā sūt dura: qdā mollia fluxa. **I**te qdā sūt cū cor-
replone qdā sine cor? replone. **I**te qdā sūt iū mēbra noia
qdā rēota a mēbri nob? **E**z h oia diuērsificāt cure p parte:
qz apā si sit de cā pmi? sine cor? replone nō ē necia cor-
poris eūo. S. sufficit hūoz repulsio et mēbri pfortatio.
si aut sit cū replone p cūandū erit. Apā aut a cā ante nō
est absqz replone vñ vt piculari: et pp h vñ et piculari
eūo d pcedere: et postea cū repugnātibz repulsiōib? et
mēbri pfortatiōib? est iūstēdū. In apatib? ca. ponēda sūt
repulsio pure frida. In apatib? fridis ponant repulsi-
ua in qb? exstāt calā: vt est iūsgamus absinth. et folia
caul. Appellat āt apā calin qd sit de sanguie et colā vt de
qz alio hūore calore putrediali putrefcā: vt de flate: vt
de melia putrefcā. **C** Nālis āt ordo i curādo apā ē. vt i
pn? apponāt repulsiua frida: et in augmēto āt admiscē-
tur dissolutiua cū repulsiuis. In statu āt eqilia sūt rep-
ulsiua cū dissolutiuis. In declinatiōe vtēdū ē dissoluti-
uis absterisuis et mūdificatiuis. est āt pn? apatis qñ mē-
icipit locū extēdere. Augmētū vō cū capacitas et cōcū-
tas māfeste augēt. stat? aut cū grossitudo cessat augmē-
tari. Declinatio vō qñ icipit minui ac maturari et sanies
icipit egredi. **C** Nālis āt iste ordo alñ pmutat qñ adit
ipediētia repulsiua q multa sūt. pñ est venenositas mēe
vbi magis attrahēdū ē ad exteriora qz repulsiōib? **E**z
est mltitudo: quā si repellas timēdū est ne mēbri nobile
corrūpāt. 3. ē nimia mēe grossities et friditas: quā si rep-
ulsiuas idurabit vt lapis: vt loc? mortificabit ex dupli-
ci friditate. s. mēe et repulsiōe hūoz. 4. ē vt qñ sit apā
p viā pgnis: et nō deriuatiōis siue paulatina nutrimentū
supflui adunatio: qz magis ē dissolūēdū qz repulsiōib?
5. ē apā cretici vñ nāc scñ expellētis a mēbris nobili-
bus ad ignobilia. 6. mēbri nobilis opōnis: vt si fiat apā in
aure vt in collo: vt in assell vt in ignie nō est apponēdūz
qd repulsiua: imo fluidū dē vt augmētē apā et mās
trabam? ad loca pdcā. S. nō est curādū: qz malitia illis
mēbris aduēit. dū mō a mēbro nobili et pn? dīstrabam?
Si gñ. n. forte repelleret ab ignie testicul vt ep corrūpēt
qz ep p ignia supfluitates emittit. Si vō repellat ab ali-
fcl. timēdū ē cordi vt pulmōi. Si repellat a collo timēdū ē
dū est gutturi. Si repellat a tipore vt ab aure timēdū ē
cerebro. His aut casib? exceptis: et remota corpis repul-
sione in ipso pn? repellēdū ē p frida et sicca: et ad opp? trābē-
dū: vt p exercitiū in opp? factū: vt p declinationē rei po-
derose in pte oppositā: vt pp vto sitas attrahētē vt p em-
plā ca. attrahētia. **C** Si aut apā iā venerit ad plenitū-
maturatiuis vtēdū ē. s. talib? q sūt calā opilatiua calozis
retētina. Qdā aut gñāle maturatiū ē tale emplm. **R.**
alteā se. lini ligr. rad. lily iuiub. sic? siccas. h in aq p deco-
quant. Deinde ligr. et iuiub. remoueant et cetera terant
foriter. Deinde appōat fāria ozdei. se. lini fenugr. et bene
oia incorpent et fiat pus iunctio cū dyaltee vel cū butyro
receti vt vtroqz: et apati supponat. B. n. maturat apā ite-
ri? et exteri? et pīs valz i apate duro sicco in q a pn? ē necia
ipsa remollitio ne forte magis iduret: et fiat sicut lapis.
C Ite apote matū qdā sunt iteri? et in oculis locū: qdā
in locis exteri? et manifestis. Apatū occultosū mēe

diminued sunt cum remolliuitis: aut flōmia aut vētris solo
ne: vt i pleuresi: et pipleumōia: et in apate epīs vltōi tra-
biōz mā ad exteri ne remanēs iteri mēbz nobile cor-
rupat. o3 igit tales abstinerē a balneo vīo: et a morib cor-
poris: vltōie imoderatis ne būozes moti apā augmētent
In pñ: sue gnōnis vīle ē vti repcussiuus: ne ibi aliqd co-
adunet et mēbra nobilia coarctent: sic fit an aduentū fre-
nes de succo morelle iouis barbe et aceto supra frōtē: et
sūt circa ep et stōz ab ipō pñ collectiōis. deide ad pñcia
res curas ēueniēdū. p g attēdēdū vtz mā sit simplex an
cōposita: quonias simplici simplex debetur cura: et com-
posita pposita. ¶ A pñ ergo videndū est vtz apā sit san-
guineū vltōicū: qd distiguit p b q sanguineū magis p
fundat: et maiorē bz pulsationē: et magi rubēū ē et latū in
supficie. colicū vō magis ē in sūmo et acutū et itēst et in co-
lore citrinū. In sanguineo vō ab initio fiat flōmia i pre op-
posita. In colico vō de colagogū. his ppletis supponat
repcussiuā et ifridatiā. dōcc color loci icipiat mutari i al-
bedinē. In ifridatiā sūt iusgam lactū. portul. vga pasto-
ris pñliū solatr. lētigo aq boz succi p se. vltōi fāria ordei
sūt apponēdi. Si at loc i viriditate obscurā vltōi nigre-
dine fuerit puerus. o3 locū aq ca. fōmētari suauiter: dōc
de locū scarrificari: q si mā fuerit coaglatā aq ca. cū pau-
co sale ifudat: q sic icipit. S. ppleta g repcussione. pdest
appōi epz de cera et oleo et fāria ordei. In apate colico fi-
at epz de succo apy et fāria frumētī et oleo et melle: vt re-
soluat illd qd ē in fluxu: ne quertat i herisipillā aut ātra-
cey vltōi carbūculū: vltōi fiat epz de fāria ordei et coriādro:
¶ Si at loca sint vlcērata: vt ē berisipilla vltōi antrax ab
ipō pñ: ifridatiā ponat et circuitu circa vuln vltōi: et
mibi būidū vltōi mollificatiū appōat: mibi. n. magis ē ini-
mici vlcēri q būectatiū. Apponāt g exiccatiā leniter:
vt ē cerotū de cerusa qd fit de cera al. et oleo ro. cū pauca
cāphora s3 q dīc Raf. et Aluic. fiat epz de scorziā plūbi et
succo rute et oleo ro. et cera. vltōi. R. floriz erl. 3. y. cere et re-
sine. an. 5. vij. terat flos eris: et alia liqfiat cū pauco oleo:
et pstea supponat flos eris. ex illis illiniat vltōi. vltōi vltōi
cerat vltōi berisipillat: vltōi ex scorziā plūbi. i. de squamis: si
ue de ipsa cadimīa q id ē et folys sicle coctis in vīo pō-
tico. h. n. exiccāt et resoluūt fortiter qd idigēt talia vlcē-
rata. ¶ Eadē cura i formica mīlari vltōi accipiat fel hyr-
cū cū sale: et cū pōtico vīo et aceto et ista sit bulliāt: et ex
illis illiniat vltōi: vltōi accipe capita pisciū cū vīo pōtico al-
bo. ¶ Formica at ābulatiua siue herpes siue ipetigo de
subtili sūt cola: spigo tū ē de gñiori: et adhuc magis gñā
formica māducatiua: siue corrosiua: herpes mīliū vō de
gñissima suba gñosa: qd id ē. In h. n. mīscēt flā et melia
adulta: et appellat ignis pñic vltōi carbūculus s3 sui pñ: si
ne pñia s3. S. In oib aut bis a pñ: nēcia est cūo p cola
gogū vltōi p flōmiā: et deide vtēdū ē repcussiuus et ifridati-
uis pstea qū loc vlcērat resoluētib et dissoluētibus su-
pra locū vlcēratū bis in die sēl in nocte vtrā. In colicis
aut fortior ifridatiō est adhibēda q in sanguineis. Exitu-
ra vō ē alia spēs apatis calis: qū mā magi aggregat in ite-
riorib: et terminat magi p maturatōez et sanie: supra quā
exiturā appōi sūt ca. vltōi: vt retineat et coadunet ca-
lor iteri: qū deā sūt supi et dicēda sunt adhuc iferi. h3
aut mā magis ē pposita ex flate et cola et fāguie. ¶ Apa-
ta q sūt māducatiua sūt de melia adulta. Lacer. n. ē apā
corrosiua d melia adulta gnātū et differt a scilrosi: q scil-
ros est sine sensu: et sine dolore et durissimū ē nō vlcērosū
vbi melia icipit putrefieri et aduri. Lacer vō si p fundat
nō curat d facili: sic dīc ppo. i affoz. cāros absconditos et.
In cura at cācri phibeant cibi melici: et fiat vltōi purga-
tioz aniq loc vlcēret ponant ifridatiā: sic aq ordei cūz

vitell. ouoz vltōi cucurb. vltōi lactū. cū blitis: sic phibeat
ne cācer vlcēret. Itēz cācri flūuiales erudi positi sup lo-
cū dñr valere. Itē postq loc vlcēratū si in mēbro car-
noso fiat vlcēratio icidat cū ferro et cū spatūmie: vel cū
me mēbroz corrosiuus: sic ē attrah m flos eris: vltōi yng vltōi viride: si
attigāt in bra radiū si curat. curati. n. citi pñ: curat. n.
citi p se. ¶ Deiceps d apatib fridid ē vidē. Cura talia
diuersificat s3 diuersitatē mēbroz et loco: sic dñi ē d
apatib ca. In h aut oēs pueniūt qre si sint a cā pñitiua:
et cū mltā corpis replone fiat vltōi purgatio: si non sit cor-
poris replo nullā o3 fieri corpis eūone: s3 circa apā et la-
borādū. si aut sint a cā ante nēcia ē corpis eūo p solonez
vētris: et aliquid p flōmiā. In apatib vō flaticis a cā ante:
scis. scā eūone fiat abstinentia ab his q gnāt flā. Deinde
fiat repcussio cū desiccatiuis et dissoluētib: sic cū spōgia
nova ifusa in aceto et aq aut cum lana succida ifusa in aq
salsa fortis fiat fricatio cū pāno aspo. In statu vō ifudat
spōgia cū olo resolutiuo: vt ē nardileō camōileō: vltōi lixi-
uia q fit de cinere vitis vltōi veteris qre. Itē valz oleuz et
acetiū cū sale: et sulphure. Itē valz ebocatio cū vīo calo-
re oleo. ¶ Itē nodi et glandule molles sunt de gñe apatū
flaticoz in q cura solet fieri icissio cutis exterioris: vel
superioris: et excarnare: et pstea glādulas exhere: vltōi supra
nodū aliqd corrosiuū appōere: vt ē de auripigmeto et cal-
ce vīna. medicamē aut acutū ad pñptionē nodi et glādu-
le: et scrophule ē tale. calxyina: lapo. gal. et cinis et feces vi-
ni aduste. i. tartaz. nitrū. h in forti lixiuio bulliāt siue ca-
pitello et cū capsula cerea loco supponat. ¶ Scrophu-
la aut nō differt a glādula vltōi nodo nisi: q ē maioris du-
ritiei et plus bz de melia. In vtraq tñ satis difficilis ē cu-
ra. ¶ Scilrosi vō ē apā dur lapidū multū. ad cū curā
nēcia sūt remolliuina et leniter resoluētia: sic adeps galli
anseris vituloz cernoz hyrcoz asinoz vulpiū et aniu et
fricatio fortis et exercitiū. Itē resoluāt armōiacū. bde-
liū galbanū storaz mastix simplicia vel pposita cū oleo
cōi et vīno et supponat. Itē valz oleū de lilio cū laudano
cōi et vīno et supponat. Itē valz sterc asini et radix altee
vltōi oleū de alcāna et sic. Itē valz sterc asini et radice altee
coctas: si ex eis fiat illinitio. Itē valz nitx cū radice altee
et stercore bouio. h oia valēt cōiter in nodulis glādulis et
scrophul: et scilrosi. Itē resoluāt i forti aceto opoponac.
scrophul: et scilrosi. Itē resoluāt i forti aceto opoponac.
vltōi fe. cū aliq alia de gñis pdcis: et fiat illinitio. S3
vltōi fe. cū aliq alia de gñis pdcis: et fiat illinitio. S3
sciēdū q acetū pñ o3 apponit qū h sūt in mēbris nervo-
sis et i oib mēbris fridid: qū illd oib mēbr fridid et sic
cis maxie imutat. in mēbris at carnosus largi apponāt
Itē enaporatio cū aceto et cū lapidib molēdini calis val-
de pdest. mā. n. gñas dissoluit et psumit. ¶ In vga at et
māmill sūt apata diuersa. In mamill. vō qñqz gnāt
apata tā ex būore calo q frō. Si at albū ē et liuidū ex la-
cre ē coaglatū. ad qd valēt lēres et fāria siligis cū olo rof.
cōfecta et fāria se. lini. Itē valz ciminū cū melle tepatuz
Itē radices caul. et mēta cū fāria fabaz et alb. oui. Si at
apet ex būore frido supponat mica panis cū succo apy te-
pido: vltōi sterc bouinū cū fenug. vltōi mellilotū et croc cū la-
cte mliez. Si durissimū sit apā apponāt feces aceti cū bar-
titura molēdini. ¶ Dia apata et. ¶ In vga at et
tib exteriorib: sic p3 p sig q sequit (ad mēbra i gb si)
h ē ad mēbra i gb sūt: vltōi mēbris i gb sūt: sic expōit: qz
vt ē mor i q: s3 ad quē vltōi q vltōi de cā h diuidit apata
s3 cās extrifecas et lram itellige: qz a cā itriseca fit p pgo.
nē vltōi deriuatiōne: vt pdcū ē. (vltōi de ppatiōe) h ē qū mē-
bra rara sūt vltōi laxa vltōi debilitata vltōi mādāribus
supposita. fit et apā p mutilatiōne ex nutritiō supfluo:
et qñqz ydropis: vltōi arthe vltōi dolor capiel: vltōi mor a mē-
bris mutilat. (mā at faciēs) pōit. v. modos apatus sim-
pliciu: qz o mō. s. aq sūtate sub būozib pphēdit. (vlen
AA z

De apatibus

tes g) vlt in cura apatū ā rucūq purgato corpe ad infir-
mū redeat mēbz cū reb' apati repugnātib' sic p dicitū ē
Si āpa sit gnātūz cū maturātib' dīsoluētib' z apietib'
ēst iustēdū. Radix vō iugami z tota herba leuiter dēst-
sata: z in stupis mādēfactis inuoluta: z sub prunis posita
decoq̃t h trita cū arūgia valde maturat āpata ca. z mīti-
gat. Idē fac frumētū masticatū cū salua apie z maturat
Idē facit radix porri cocta cū melle z oleo. maturat. n. z
rūpit cutē: vlt mel cū sale. Ad idē valz cepe xcanū cū sale
z oleo z i supplenū idē fac affatū (apa de co. ru.) h fortio-
ra pōit. i. repausiua: in pñ: z magi i fridantia. In āpate
flatico oia ista patēt p p dca (apa de co. nig.) h scilicet
appellat de melia nōdū putrefacta. h medicamē optie
pcessit. Sz si scilicet i cācrū puertat in pñ: i fridēt: sz qñ
inueteratū fuerit calā leuiter mūdificatiua z resoluētia
supponat: me^{co. ni.} purgatiua corpi. i. ē eūandū: (sed si
apa) i. qñ venit ad statū (maturet.) Ad maturādū āpa
flaticū z melicū ēbāt succ^{de sabcu} ebulo lapatio le-
uistico maratro h bñ dcoquāt cū dyaltea melle oleo bu-
tyro. z est optimū maturatiuū: vlt alr. decoquāt folia por-
roz radix altee: z senationū z abstinē. oia ista cocta terā-
tur cū arūgia recētī. h ē sūme laudabile. z i nvgavili z in
mamill. vtrobizq maturato āpate apponant p dca rūpē-
tia. Itē in oī āpate valz ad rūpēdū cineris vitis: vlt cine-
ris gallaz eplatio. Itē in āpate vge valz aspsio aq cieris
veteris vitis vlt gallaz ad rūpēdū āpa: vlt apli^(apiam)
ide scariola h nibil valz (z sūr canles) h bo^{est}: vng^m
dyaltee h est maturatiuū: z apitū leuiter (sine capite)
i. de mā dura grossa i pfundo submersa: qz nullo mō ad
maturatiōē disponit. Stere^{colubini}. f. colūbe nemoza
les. h est ca. z sic. cetera que sequunt plana sunt z valde
laudabilia in āpatib' de mā frigida.

De porris z verucis.

Lap.

XVI.

Eruce sunt caro egressa spissa z du-
ra p totū corpi nata: sz tñ maxie i ma-
nib' z pedib' qz expellit nā in corpis
exteriora. C Sūt aut de flate z colā
nigra. Que g mollis ē z sine dolore itelligit ēē
de flate: dura z spissa ppēdit ēē de colā nigra
C Opz g cū medicari voluerim^{prio} ad pur-
gādū illos chimos: vñ fuerit icipiam^p: postea
exeri^p ponam^p medicinā illoz desiccatiua: q
si nō valz apponēda sūt calā: vñ icidant z cor-
rūpan^t: desiccatiua sūt oleū ro. myrtinū ramo-
rū vitis cinis cū aceto tēpat^t: acatia cū oleo ro.
z aceto facit filr: z nigella: sterc^{ouini} vel ca-
prini cū vino tēpata valēt: Byasc. lac sicuū cū
piguedie porci tēpatū suppone. Incēsina vō
sūt h. R. crugis eris. 3. viij. colloqn. 3. x. nitri. 3.
ij. fell. taurini. 3. x. salis armo. 3. vi. aluis auri-
pigmēti spume marine. añ. 3. ij. calcis vine. 3.
xv. tēpa cū lexiua z de suppone. C Aliud. R.
sandarace auriipigmēti spume maris. añ. tēpa
cū succo lupini: si nō sufficiāt incide cūz ferro
Byas. diē. cicer sanat verucas: si h vñ aquāq
Rucā granū accipias z adunes i frustū pāni li-
gās: z h in kl. mēsis i firm^{retro} pijciat.

Lupia z acrocordo vñ curas hñt pñtes: licz res mā-
les sūt diuerse. Acrocordines magis gnāt de sanguie

flatico: z sūt qdā depēdētie depēdētes z nascētes in ma-
xill: vlt in gutture exteri^p siles additamētis mamillarib'
z sepe iueniunt in porcis mltū lōge: lupia at gnāt de san-
guie grossiore flatico: z repit i palpebz a frequēti^p: z qñq
in alia pte corz. vñce magi gnāt de melia. qd p p itēla
duritiē z aspi^{es}. C Differt at h tria gnā excrecētiaz vlt
nascētiaz a scrophul: z glādul i h qz scriphule z glādle
sūt excrecētie i poris cutis pphēle cū carne: aut cū pāni-
culis pnuate. p dca vō gnā excrecētiaz pnuata sūt
cū carne z cute: z nō i poris cutis. vlt nō p pñs cū lib^{ino}
lute. C In pfecta at cura hāz excrecētiaz nece ē p san-
guinē cēhere: z postea solnere vētrē cū eis q cāz hñt dy-
cere mālē z ppe si ad sūt cū corpis replone: deide sequat
abstinētia ab eis q cāz pñtes hñt gnāre: z pñ regimū sub-
tiliē in qñtare z qñti^p. C In cura g lupie z acrocordis
solēt pñeri alia cū aceto z sale z loc^{fōtiter} fricari. Deit
lamia plūbea supponat: vlt alr curant. tērat pñago cūz
sale: z sup locū pōat: z h fiat bis i die vñqz ad. ix. dies. de-
de fiat eplz d masticē myrra olibāo pice z cera z cū mē-
le i corpat. sup locū ponat pñlos. ix. dies. deide lamia
plūbea pñmant. C Cura at vñcaz. p pā ē gnāre sangui-
nē flaticū z hñectare corpi: z i pñguare z vñ balneis aqz
dulciū: z ociohtas z vite stauitas: z cauere oia q hñt gnā-
re melias: z pñna fricatio d fieri cū cappare recētī: vel
cū pilocaractis: q si nō iueniant fiat illinitio cū vngūēto
anacardino vlt sapone saraceno vel sapone gallico: aut
cū aliq medicamē corosino: vlt ligen^t radices ipaz: ex-
crecētiaz cū egna seray^l cū capillis. h fac eas cadere. qz
dā tñ dñrūt eas cū ferro vel cū iñro aureo vel argēto.
si h nō sufficiāt findant vñce i cruce z supponat puluis
auripigmēti: vlt lac titimali. vñ. si iñtilet litargi. vlt auri-
pig^m dñstēpatūz cū forti aceto z supponat. Idē fac agrimo-
nia trita cū sale z aceto dñstēpata. h. n. curat oēs pñctas
excrecētias. Itē sterc^{capni} pñritū coct. cū vñ al. subti-
li curat oia pñctas: si loc^{fōtiter} idē fricet. C Veruce sūt
caro zē. vñce sūt excrecētie ex multis supfluitatib' a
nā extrisee^p expulsi. sūt aut i extremitatib' in qñ mē-
bra melica plus abñdāt h z vñte: sūt at sic porri fortiter
earni iñxi in supficie: grossi granosi z asperi (p totū cor-
pus maxie i pedib' z māib' rōne p dca sūt at de flate)
i. sūguie flico/ caro grossa h diē qñ ad porros q i sup-
ficie sūt lenes plani/ dura z spissa h ad porros i supficie
aspos: q spāl vñce dñr. porz. n. nomē cōē ē ad illa duo. f.
ad porz planūz z ad porz aspez. cetera sūt plana. C In
cēsina at sūt h illō vō icēsiniūz valde ē violētū: z sic
ruptoriū. Inungat g loc^p cū popileo z olo ro. z postea
cū capsula cerea vng^m supponat ne caro vicia excozietur
tēpa cū lexiua z fortiter: si cū capitello dñstēpē. ap-
pellat at capitellū p lexiua cadēs de cinere clauellaro:
z est cinis clauellaris cinis biscoctus qui valde bz desic-
care quodlibz genus scabiei si inde fiat ablutio frequen-
ter.

De lepra.

Lap.

XVII.

Lepra est nascēs passio de colā nigra
incēsa z putrefacta apparēs i corpo-
ris supficie z nascēs de. iij. hñozib'
sz tñ icēsīs z corruptis: z in colāz ni-
mutatis. C Est aut qdrifaria: vlt. n. est de cor-
ruptōe sanguis z vocat allopitia: altera de co-
lera ru. z dñ leonina: alia de colā nigra. z dñ ele-
fantia: qñra de flate: z dñ tyria de corruptione
sanguis ruber cutis z putrida est nimis. nuncet
sanguis: z sanies ide fluit: de colā rub. ē pect^p

ficcū fissure manū et pedū ptractio et macilē-
tia: b^o calor si augmētet magis q̄ siccitas arti-
culi sepanē et cadent: si de cola nī. sit color erit
niger et putrescit et grossescit grauescit sensus
fundunt man^o et pedes hūnt digiti: si de slate
būscit corp^o glādes nascunt color ē alb^o: oculo-
rum flux^o. ¶ P^o p^o aut cū medicari disposueri-
mus incipiam^o a purgādis hūorib^o ill^o corruptis
S. diuturnū morbū medicaturi incipiat a me-
dicāda sua mā et a corpe expellēda. Quod si cor-
ruptio sit sanguis flōmem^o de vena mediana
Q^o faciendū erit cū mā itra vasa sit: si. n. sit et
vasa flōmia erit cauēda: cū multū hūc noceat.
Intelligit et venas eē de corruptioe figure in-
firmi: et pustulis in facie et putredie toto cor-
porē: vñ dimittēda ē flōmia: et accipiēda far-
macia. Nutriam^o cū diēta subtili nō pueribili
neq^o corruptibili. S. in q̄daz sui p̄cula vbi de
melia loq^o. De melia igit. p^o q^o exp^o suz: si q^o
voluerit purgare hāc māz et mūdificare corp^o
idea fortissima medicia incipiat: et ita forsan ne
augmētet mā phibet: et si fuerit cācer idē op^o
nos facē: si medicia nra corpi pficiat: et color
melior et morbusq^o declinet: et infirm^o p̄fortet
medicinā h^o faciēt affuefaciam^o: et cū magnis
medicamib^o adinuēum^o: sic yerat. et apoziate d^o
epithio. theos. magnū. yera hermetis siru. dēpi-
thio. sero cū epithi. vñ. In itimissioe: et cū n^o sit
ips dare catartici: dem^o tyriacā ma. scāz cūz
pignēdie et carne tyri. S. hūq^o igit vidi in vita
mea boies hac infirmitate plenarie libatū nisi q^o
bibet vinū i quo tyr^o ceciderit: et ibi cōputrue-
rit: hūc. n. vidi excoziari: et cute expoliari cū vi-
nū ill^o ebibit: vñ certificam^o cū testimonio vsua-
li q^o dixerit atq^o: de carne tyri: vñ de pignēdie
et sui iuuamenti magnitudie: in hac et oī dura
passioe. ¶ Purgato at corpe sup̄dco medica-
mie dem^o selithe tyriacā et filia corp^o custodiē-
tia: putredinē mūdificātia: p̄cipiat vt balneet:
hūc tñ ags dulcib^o. Iterū iuuat icēso et diēte
obp̄uatio. et cibi puitas: iterrogat^o aut. S. que
medicina summa beāt ingt abstinetia.

¶ Inter apata et ceteras ifectiones extrinsecas agit de le-
pra q^o sic describit ab Auic. Lepra ē infirmitas mala pue-
nēs ex dispoisio male p̄lonis i toto corpe: q̄re corrupit
p̄lo et for^o et figura ipsū: et forsitā soluit i fine p̄tinuitas:
ita vt findat mēbra et vlcereat: et cadat pili: et q̄si cācer
colis toti corpi: aliq̄si tñ vlcereat mēbra: sic in illa q^o sit d^o
flāte: siue de melia flatica: et q̄dā lepra q^o tarde augmen-
tat: vt est flatica vñ melica. Alia vñ que cito augmentat
et affirmat: sic colica et sāguiea. Infirmitas mala d^o meri-
to q^o in ea currūt tria gnā morboz. i. mala p̄lo frida et
siccā: vñ i for^o et figura: et solo p̄tinuitat ab vlcereatione.
Iterū infirmitas mala ē ex gnōne: et p̄leuerātia ex recessu

et ex radicatione. ex gnōne: qm̄ gnāt ex oib^o alijs causis ex
q̄b^o oēs aly morbi: sic ex p̄etela et ē morb^o hereditari^o.
Itē gnāt i m̄rice i n̄struis imūdia repleta: l3 scia sint mū-
da. Itē gnāt ex corrupto regie m̄ris. Itē p̄t gnāri ex cor-
tu leprosi cū p̄gnāte: q̄ ificit fer^o. l3 nō ificiat m̄r: et iterū
q̄ m̄r siue mat̄rix pap̄ delectat in tali corpu: et vñ m̄lier
ificit: q̄ semē imūdu cū i n̄struis mixtū stati expellit: q̄
dēstas m̄ricis. phibz ascēsus vaporū venenosoz: et iterū
q̄ m̄r pap̄ delectat i tali corpu: vñ pap̄ attrahit m̄r: et
vñ si mulier sit eiūsdē p̄lonis cū leproso: et p̄pata sit
ad ifectionē et multū delectat i corpu: et semē leprosi dū
in m̄rice remāeat: nece ē ipaz fieri leprosoz: p̄ q̄b^o p̄z q̄vñ
corp^o cū ipsa post leprosoz stati ificit: q̄s fil collectos
sis ifectis igredit^o. q̄ oēs spūs stati ificit: q̄s fil collectos
in illa hora repiūt in mēboz gnātuios: q̄ q̄to maior dele-
ctatio tāto p̄les ibi p̄currūt spūs: vñ si sp̄ma leprosi a
m̄rice ceciderit non fiet ille leprosoz: qui immediate coit.
¶ Ad redeam^o ad cās lepre. post p̄tū igit efficit aliq̄s
leprosoz p̄p malū regimē diēte: vt p̄p vsū carnis vaccie
afinine bubaline cameline: et p̄p vsū lētiū et oīz legumi-
nū in p̄manētia. ¶ Itē p̄ infirmitas mala: q̄ solū adue-
niēs p̄ p̄māet: nec vñq^o curat nisi bñficio me^o: cū ad ali-
os morbos curādos nā q̄q^o sufficiat. Itē in recessu et in
eradicatione mala ē infirmitas: q̄ ad ipaz curādā et oradi-
cādā neceia sūt ea q̄ medicat a p̄te eltop^o et a tota sp̄e: vt ē
tyria et aly sp̄etes. ¶ Est aut lepra de mā melica iculea-
ta i tota carne et i cute exteri^o q̄ est putrefacta. i. a nālī ca-
lore destituta: vñ ē frida et siccā. Durissima nō p̄fec inbrl
p̄tinata: vñ findūt inbra: sic terra arefecā a solis adustio-
ne vt p̄uic: nō ē at h^o putrefactio vt i febrib^o: q̄ in fe. pu-
trefactio ē a calore etneo sup̄accēso et hūido vñctioso i
vapore flāmeū et adustiuū resolutos: sic adurunt siue pu-
trefiūt ab igne ligna p̄ violētia: vñ tale putrefēct actua^o
est calz et siccū. In lepra vñ paulatī et sensibilt ē calz et hu-
midū nālī scā resolo: et sic i terrea nāz p̄uerio: sic in pu-
trefac^o nālī ē vñctus et senect^o: et h^o ē q̄d dīc Auic. q̄ cā ef-
ficiēs lepre atq̄re ē mala p̄lo ep̄is valde dēliuīs ad ca-
lūditatē et sic^o. vñ ca. et sic. p̄lo toti cor^o. vñ vñq^o sit: vñ
adurūt sāguis et spūs. Silt et i ipo sāguie adusto p̄ tales
cās acq̄rit frig^o: q̄d nō sit nisi p̄ resolonē calī p̄dcās. māl^o
aut incipit morb^o ille a vasis foral: max^o i extrēb^o. vt. n.
iterioz mēboz tales mās a calore nālī distitutas: sic cū
necres q̄stos tercos expellit ad exteriōza: vñ p̄z q̄re ibi
p̄ pateat sig^o: sic i mēbris faciei et i habitudine exteriōz.
¶ Sig^o q̄ lepre sūt color faciei rubicūdus ad nigredinē
p̄m dēliuīs: et rotūditas oculo: et i alb. octoz liuiditas:
et i vnguib^o mutatio coloris cū sāguis clari dīnuitiōe:
si p̄māet vnguis in digitis manū et pedū. Itēz nares i-
cipiūt agustari: vñ dī log cū narib^o: q̄d Auic. appellat gar-
uē patiūt casseni. i. difficilē statū p̄ nares. Itē ad sūt som-
nia terribilia freq̄nti q̄ in alia ifr^o: et nascūt facili^o soli-
to: et ad sūt mali mores et dolosi: et q̄elz hz suspectū ne fu-
bi noceat. fetid^o et adest ābelit^o: et mal^o sudor et corrupt^o.
facies iflat^o: et i sup̄cilijs et palpebris subtiliāt pili et vires-
cent et cadūt et nodi sentiūt i cute: et turpis corpe aspect^o.
vñ si q̄dē alterat ad ḡstū tēdēs vñ ad subtilitates: vñ
rancescit: et ad vlti^o penit^o defic^o: exteri^o p̄ totū cadūt pili:
et p̄pē i facie: et sentiūt dure eminētie lapidee p̄p meliaz
frida et siccā exteri^o oisplā: vñ si p̄gāt i talo nesciētes vñ
igrates: vñ retro i tybia pap̄ sentiūt. pulpe aurii dēcūrtā:
tū. sāguis talii ē asp^o et arenosus p̄p adustioz. Inter oia
sig^o certi sig^o ē fusc^o color vñ liuiditas albedo oculo: et
rotūditas corū dē. ¶ Dis at appētib^o festinet flōmia de

De apatibus

basilica dextri brachij. Si sanguis fuerit i ca: vt ei si mul-
tuz vt abundare: postea p. vii. dies gescat vel apli: et sit in
ocio et gete et delituz. si aut sanguis no sit i ca neq supabū
dat fiat sirup⁹ de thimo epithio sene cuscante fumo terre
lapatio acuto getiana vtrazq aristol. cassiast. et manaz: et
sirupo q̄ndie vtaf et fiat cu succo boragis: postea mā eua
cuet. i. cu mirab. citri. sanguica vt colica cu indis. in meli-
ca cu3 kebuk. In flatica def yerat. yeraruf. sine oi acnie.
me⁹. n. fortiter acuata māz idurat colicā et māe cōpacte
mltū nocz. oēs leprosi ocio delituz vtaf: et sp teneat ven-
tre laxū vt sel i die vt bis assellēt: vñ a coitu abstineant
oio. vtaf nutrimentis mltū hūectātib⁹: sic et bici et sūpti:
vt sūt eduli pulli aues capellres pās recēs: vitella ouo-
rū: optum pīccas: vinū subtile et claz arōaticū. an pādū
exercitēf saliat et carēt. post pādū vō gescat. labores fu-
giat: et oia gnān⁹ meliaz. In balneis dīcī aq ponāt sepiū
me cu faria fabaz vt ciceris. fortiter fricēt: regāt penit⁹
sic illi q desiderat cor⁹ hūectātib⁹. vtaf gargarib⁹ caput
purgis et iunctioib⁹ et cauterijs i occipino et pmissura ca-
pitis et sub vtrazq aure: et sub mēto: et i coris: et in tybys
et h localia nō fiat nisi cor⁹ mūdificato mltoties vt ml-
tis vicib⁹: vñ dīcī Raf. q. i. v. mētib⁹ q̄dragiesies cuidā le-
prolo oedit me⁹. Ad vltū⁹ vō si fortiter lepra adheserit
succurrať cu carnib⁹ tyrie et cu trociscis euasidē. qz copia
dei cu sirupis spētinis: et cu carnib⁹ et ipo: et spētuz. Loe-
di et debet carnes spētū et vīgaz mōtana p capite et cau-
da abscessis et abieci: et postea bñ ablute: et cu cepis et por-
ris cocte: vel cu ceteris specieib⁹. paties vero illud ius bi-
bat et coedat carnes tādiū odec scotomiā patiat et cadat:
tūc. n. suffic: vt dīcī Raf. vt odec corp⁹ suū iapiat inflama-
re: i. n. mltū sūt curati. Lapita at et caude adurant cu cal-
ce lota et butyro: fiat iunctio i tota facie: vel epz. h ē vñ
cura leproso. et Lepa ē passio et. Lepa interpretat le-
des putredo. oia mēbra delicādo d colā ni. icēsa. i. d qz
būore p icēsiōne gnāta: qz sic expo⁹ cala et sic. pfo hūi-
du nāle adurit paulatī et i sensibilib⁹: et remāet cinis frid⁹
et sic. aggregat et accumlat⁹ q idurat et i mēbra idurat et ex-
siccat mēlos oēs psumēdo: et max⁹ musculū q ē iter idi-
cē et policcē et putrefcā nō expōas i vaporē putridū reso-
luta venenosiū: vt ē in febrib⁹ (et putrefcā). i. a calo nāli
et būido nāli p resōlōne delituta: et in terrā nāz frida et
sicca redacta: i. sic fit i q̄rai putrida (appēs i superficie) nō
iō q ibi p gñet: et vt ē expo⁹ de. iij. hūorib⁹. Cōstātū in
pātegni dīcī. spēs lepre sūt due vñ ē de colā ni. q est fex
sanguis. alia de colā ru. icēsa: et sic i pātegni. due ponunt
tūc. Jte An. nō pōit nisi tres. vñ de sanguie icēso. alia de
colā ru. icēsa q ē leonina efficiēs boies furiosos et furibū
dos. et ē tyria q fit d melia q ē fex sanguis. Solo. i. pātegni
intellexit pōstātū q fta et sanguis p adustione i melicā nāz
puertūt: et sic pphēdit sū z spēs tres alias spēs. i. d sanguie
et colā: et d sic. fta. n. p dcoctū et p dcoct⁹ trāsīt i sanguie:
et postea idurat (et tū icēsis et corupci). i. i cierē terrestre
a calōe et neo auersis lēte et paulatī p ipis diuturnitatē:
vñ p totū scū est fri. et sic. (est at q̄drifaria) pōit. iij. cās
antes reoras. cā. n. pūcta ē cinis frid⁹ et sic. qre vñ vñs
fz spēs d quā paz pdest me⁹ laxatina. Sz ea solū q d ve-
nenū a tota spē opāt (allopitia) qz tales opilant: vt allo-
pides. i. vulpes (leonina): quia terribiles sūt et rapaces
(elephātia). i. ab elephāte: qz tales rigidas hñt iūcturas
et graues a melia mltā (tyria). i. a tyro spente pp pellis
depōnē. tyrys. n. ē spēs q pelle sepe solet depōnē. Deide
pōit sig⁹ iter spēs lepre dūsticina. si. n. sit ex vñs flōmia
est canēda. nō tñ vñs flōmā et scalpellationes vt caute-
ria ad ablonē cāe pūcte. pēc⁹ tñ vñ purgatiōe vt eūa a
fortissima purgatiōe. i. a forti me⁹ i pauca q̄nti: et sine

acnie data: vt ē yerat. yeraruf. nūqz i dura mā et gsta mul-
ta eūo d3 fieri. frequenter tñ et sepe: vñ illd expōas: fz qd3
expōi auctas. Sz i regni. imoderata replo imode⁹ euone
idiget: sup. nō vñ vice: fz plib⁹ vicib⁹ fca. vñ fz baly. in
alia trāslatiōe: sic habetur. imoderata replo. imoderata
et cōli idiget euone. sup. nō tñ vñ vice faciēda. Imposse
enī ē gsta māz subito moneri: vñ nece ē fortē me⁹ se cō-
uerrere ad būores laudabiles (et si fuerit cancer vñs). i.
cācer si fuerit pfirmata. vt aliter: et si fuerit cācer: ac si oī
cat: sic i cācro vñ q ē lepra et pūclari fortissima est vñdū
me⁹: ita tñ vt expo⁹ ē. De morphea. La. XVIII.

Morphea est corruptio sanguis: vñ nu-
trit corpus cutis sine macula itercuta-
nea carnis: et cā vñs defectio pūctis
digestiue: q cū defectū sanguine coru-
pit et ad cutē veniēs cā nutrit: si at ei q̄ltas sit
flatica alba sit morphea: si de colā nig. nig erit
morphea. Est aut morphea triplex: vñ. ē
liuidi coloris nascēs de colā et sanguine vñ ni-
gra nascēs d sanguie melico: vñ alba: et ē defla-
te salso: in qb⁹ trib⁹ gnib⁹ sanguis nō ē minuen-
dus: fz oz vt forti purgent medicamine: sicut
theo. yerapig. yerat. et silia. vomit⁹ dēf sel in
mēse. Abstineat a cib malos chimos gnātib⁹
et dure digestibilib⁹ sepe balneent. Et mor-
phea medicari pcepit post mūdificatiōe cor-
poris: vñgat aut corp⁹ cū calce et anacardo et
rapfia aloē litargiro acatia sulphure ellō alb.
simplicibus sen ppositis: et cu3 aceto repātis.
Jte. S. apū siluatici succus valz cū lacte ficūū
mirrus: sulphur et dragis. idē faciūt. sanguis le-
porinus valz. capparīs radix valz sūt cū aceto
Bibant at de h antiō. R. mirab. citri. chebuli
bellirici eblici. añ. 3. xv. pul. yerepi. 3. xviij. si-
seleos. 3. xv. sūterre. 3. xxx. sene. 3. xx. agar. tur-
bith. añ. 3. xxx. rapfie acozi. ana. 3. viij. fac pul.
adde meli qd sufficit. dās. 3. ij. vñ. iij. Aliz iun-
gūt huic. 3. xv. ellī nigri. C Alid. R. chebuli. 3.
xxx. bellirici eblici epithi. añ. 3. x. mast. 3. xi. ame-
os. 3. x. calamē. 3. x. yerepi. 3. xx. colloq. 3. x. ni-
gelle sinap. añ. 3. v. rapfie. 3. vij. fac pulue. adde
mellis: qd suffic. dā. 3. iij. tribus dieb⁹ pūctis
et tribus itermis. Anguētū morphee va-
lēs oīs coloris. R. rapfie cōdifi rubec sinapis
nigelle se. rad. pīref. añ. 3. iij. colloq. ellī nigri
capparīs rad. rute aluis staphisagrie nitri. añ.
3. i. et. f. euforb. scamo. sal armōia. sandaracc:
ameos. añ. 3. ij. fac pul. repa cū aceto. vñge.
Morphea mutatio interpretat qñ color nālis cutis mu-
tat i colorē nāle: i q tñ pūct cū yecritia. Differt tñ qz
yecritia ē vñs cutis defedatio siue feda mutatio. Mor-
phea vō ē mutatio maculosa. i. in maculis disticta nō cor-
tinua. Jte in morphea ē corruptio nutrimenti pp obilita-
tē vñtis auersue: vñ in se vñ in pōne ad būores. yecri-
tia vō fit absq nutrimenti corruptiōe vñ sine vñtis dige-
stione dfectu: est tñ cū defectu vñtis expulsiue: qd est pp

opilonē: vñ pp malā ptonē. morphea vñ f3 Anī. ē ex f3ti
liori melia ad fupficie cutis expulsa: f3 ē lepra ex g3ffiozi
melia i to carne difpfa. vñ idē ē morphea i cute qd lepra
in carne: vt dīc Anī. Si melia adufta pauca fit z f3til' ex
pellat ad fupficie cutis: fit ipetigo idev' morphea: fi aut
f3ffa fit: z fit i toto cor: fit ide lepra: vñ fi illud aduftū fit
f3til' fit morphea alba. Si d alio hūore fit nig: vñ alteri
modi. ¶ Serapio at dīc q baras. i. morphea al. fit ex f3
guie f3lico vifcofo. quē vñ muta^{na} ad colore cor: pueret
nālē n p: vñ curis p loca alba appetv' mactofa: z b p r eē
vex: qz cū fla adurit fit vifcofo. ppo colore retēto. mor
phea at ni. dīc eē de gñe ipetigis: qz i eo fortior ē aduftio
z mai' acunē: vñ rāqz fit ex d3b' i mutatiue vñt. Nō aut
f3 cū ois morphea ē icurabil' f3. n. loc' morpheat' pūgat':
ita tñ q nō p rāscat cutē: z f3guis exeat de facili curat'.
fi at exeat hū' f3til' nō ē polis curatio. Itē fi aliq mor
phea locū accipiat aplū: z ē atiq n sanat: q paucas h3 ma
culas z eē recēs sanat. ¶ In cura at b' paffiois p o3 recti
ficari regimē i dicta: vñ dēf cibaria d3iū hūore gñantia
paffio. Deīn digerāt cā aīs digefta enīc. f3lica vñ cā aīz
vera. h. vera archig. theod. eupitō z f3f3b'. melica vñ cū
yeral. yeraluf. theod. anacar. vñ cū flagogis z melagol
de epit. mirab. pafful. i. vñis paff. polipo. ello al. vñ nig z
f3f3b'. ¶ Mūdicato cor' vñam' ad localia: fiat ig' illi
nitio i morphea al. ex plūere ellī al. z gallaz. diftēpatari
cū f3z' aceto: vñ vng'. aliō. p. finap. cortic. anabule f3a
mo. ru. i. alio febefte. an. p. f3ciāt cū f3guie f3copiois: vñ cū
fan. p rūdis: i. loc' illiniāt. vñ aliō. p. f3f3b'. p. bultū cūfoz.
ellī nig. an. z. y. anacardi. z. y. p. p. capis. an. z. y. tere et
pice cū forti aceto. Aliō. p. finap. z. f3. caul. z. naltur. aq.
f3cū eāqz terāt z cū forti aceto p f3ciāt. albaras vñ. i. mor
phea nig. curet f3cū ipetigo. ¶ Mōphea ē cor' zē. mor
phea: vt dēz ē ē cor' rōp' cuti z n carnīs. lepra vñ ē f3l' coru
prio cuti z carnīs. morfea ē f3g' p' ad leprā (f3ne macta)
i. f3ne cor' rōp' (itercutaneē carnīs). i. carnīs iter cutes
zēte (cor' rōp' i. i. dēfat z polluit' cor' rōp' i. i. ad vlti
m' vicerat' (ēst at morphea triplex) alū at auctores nō difti
gūt nifi duas: f3 liuidā morphea p bēdūt f3b nig' (i. qb'
trib' gñib') nō q vbi ē f3guis mlt' z malus z pauc' bon'
flōmia nocz: z vbi dīc dīgēf3tiū: z b ē q dīc Anī. qz vbi
ēst mlt' malus f3guis z pauc' bon' flō' rapit bo' z malū
dimittit' forti medica. ¶ Itelligit' f3cū expo' ē i lepra (vñ
nū f3te vñt' i lepra z morphea mltū ē neci' (balneē)
i. f3f3b' z poftea i aq dulci ad vlti' lauef z fricēf z ab
f3ergāf. (vngat' cor' p) b dīcēdit ad localia q pōit valde
bōa (caz' lota) i aq mltōtiēs cū f3po h3rcio mltū. Itēz
f3cū f3ne iunc' cū vng' citrio. Itē f3guis leporin' f3p mor
phea z ipetiginē illiniāt i mltū p dēf. Itē idē fan. valz ēt z
ifectioē fan' ex mēftruis retētis. puenientē. pofit' f3p
locū morpheat': f3 tñ loc' morpheat' p f3carificet: poftea
fiat illiniāt cū fan' lepori calo. deinde f3pafp gāt p hūis
anacardi (f3guis leporin') lep' viu' nutria. z f3ngulis
dieb' cū op' fuerit fan' ēche ab aurib' vñ pedib' anrio
rib' qb' fan' ē calior: z morfea cū f3cūqz color' fit iunge:
vt dēz ē (bibat d b atio). b ē valde fōte: n dēf f3ne digo
ne māt z obfua' diete (vng' valz) b ē valde violētū re
pma cū buty. zolo ro. vñvio. ¶ De ipetigie. XIX.

Impetigo duob' modis fit: vñ. n. est
eq' i fupficie corporis: z fit de cola nig.
z fece f3guis: aliqñ cū prurigie vñ fu
perficietē. p. bulta c' color ē citrin'.
vñ rubozi p. tūnu' al. p. tūgu'. z ē furfurea f3ffa z
prurigiofa. Māscēs de māt melica vñ colica ni

mis icenfa. ¶ Prā spēs medicabīf cū flōmia
z farmacia hūores icēfos medicātib'. Scda
cū medicia cole ni. purgatina balnef aq dīcis
affuefcat lauef cū furfure faria fabevngat' olo
frumēti aceto pōni citri. carui: piftata furfu
re cū aceto cinere cū feminino lacte gñmi p r
noz faria ciceris cū lacte feminino ellī nig. cū
aceto z acatie. z. vij. gñmi ara. z. vi. cū aceto vn
ge. p' lauef cū aq dīci: z vngat' cū olo ro. z la
pariū acutū mīxtū cū aceto oia extirpat.

¶ Impetigo z f3pigo d gñe f3t scabiez z f3t d māt ca. z f3c.
mltū ignita z f3picefa. Impetigo tñ magi fit d māt magi
ignita z ipetuofa magi qz f3pigo: vñ pābulat locū i circū
tu f3rū z deozū occupās. f3pigo vñ fit de māt magi gñfa z
min' icēfa: vñ nec ita mouet f3rū: f3cū p. f3 magis dōzūz
in gñū occupat locū. Differūt at a p dīcis paffioib' vel ife
ctioib': qz lepra z morphea f3t de māt f3rida z f3c. icinera
ta. f3ta vñ de cala: vñ loc' calz vñ cū pruritu z afpi' cu
tis. dīc tñ qd q ipetigo z f3pigo gñant' qñ hūores f3bū
lea calī admīfēt gñis terreftrib': vñ fi f3būiles abūdēt
dī ipetigo. Si gñi f3pigo: f3cū qz p rācāt gñāt ad mō' mī
ly: vñ p rāpelliāt f3pigo mīliar': vñ f3pigo gñofa p p dñi
u3 f3būil' māt: f3 morb' f3būilior z acutior z mobilior z ve
locis terminat'. z hūo: f3 māt gñfa dīcēf: f3 mō' mō medio
cris ē i motu z i curatōe. cū g māt f3t ppo' z modus cura
tiois d3 eē pofit': māt. n. f3būil' idiget f3p min' f3būil' iāt
z cū acunē repmētib' gñe māt magi idiget dīfolutiūis
z fortib' extenuatiūis z eūatiūis. Si vñ dū p māt mor
b' talis loc' vlceraf ex nimio pruritu z ardore. ¶ Ab ini
tio g morb' ifte ē curādus cū mē' laxa' z vñt' folone:
fi tñ mltā adfit replo pcedere d3 f3d' vñt' folonez: z f3a
flōmia dēf colagogū d p rūnis anūb. viol. f3b' f3ridis cal
f3f. māna mirab. citri. idis. h. n. fan. mūdicāt z aduftos
hūores eūant. Deīn fiāt p' ifta balnea cū aq dīci: qz cal
tas balnei aq dīci porros apit māt f3būil' iāt: pōit cā fa
cil' refolōnis. hūiditas vñ extinguit z tēpat acunē māt: re
gūñ tēpatū admīfret. Deīn fiāt illi' māt. dīuerfe tñ f3 vñ
uer' ipetigis. f3. n. ipetigo mltū ē ipetuofa efluofa acuta
mobīl' fiat illiniāt ex amigō. amaf. p rīl' z f3ria lupioz
an. z. y. f3. raphanī. arīf3l. lo. ellī. n. an. z. y. terant' z dīfē
perēt cū aceto: z fiat illiniāt. fi at ipetigo hūiditātē bēat
venenofā addat attrān' z ellū al. Itē fiat iunctio cū b
vng'. p. anacar. z colli' p bultoz: z vñt' f3cū ellī z arīf3l.
lo. an. z. y. vñ. terāt z cū aceto tēpent' z coquāt f3c'
ruffū z rad. vitis. b terāt z cū aceto tēpent' z coquāt f3c'
vñdes cū olo oline dōec oleū p f3uat: poftea itēz pōat de
olo z cera. qb' liq f3cū fiat illiniāt: deīn plūerizēt loca cū
f3lpbure p bultū i balneo vñ i f3le: z b fiat affidue. ipetigi
nofa ēt loca plūerizari pñt cū plūere nigelle q dēocta fit
an plūeriza' i forti aceto: poftea dīficcata cū pulueri ap
poni potēf parū de f3lpbure cūz elleboro z parum de li
targiro. ¶ Impetigo. Quafi scabies ipetuofa que f3bū
to loca occupat z ad totūz f3cū extēdit. (vñ. n. eq'lis ē). i. in
p f3do fedēs: qz ē de māt gñffioze (z de co. nig. fit z de fece
fan' māt). i. de melia (z icēfa). i. p icēfiozes calefca' aliqñ ē
cū prurigie h. n. ē de cola nō adufta i q māt f3būil' dīat
(vñ f3picietē). i. i f3mo cuti (rubozi p tūgu') p p calo
rē doloze ardore (z f3furea) qre ptes f3t f3cē: vñ dīf
foluūt f3ffa a f3ccitate (p' f3pēs) b dōcz: qz f3guis ē igroffa
z p flōmia eūet. vñ rāqz tñ idiget flōmia. Si adfit cor'
replō (z. n. mē' māt) i hac abūdat cola ni. i. melia p aduftio
nē de cola gñātā (olo frumēti) b oleū dīfillaat a frumēn

De infectionibus cutis

to iter duas laminas ferreas cādētes p̄presso. (aceto). i. succo acetoso pomi citri (scariola p̄stata) cū sulphure z cūz aceto sup. permixtis: z bene distēperatis.

De scabie z pruritu.

Cap.

xx.

Sepe nā malos hūiores expellit ad superficiez corp̄is vt mūdificet interiora q̄ si sint tenues z nimis ligidi dissoluiunt de cute cū sudore z fumo. Si grossi sint permanēt sub cute. Si mediocres pruriginē gignūt grossi scabiem faciūt: scabies sicca z nō saniosa cū pruriginē z p̄stura z fissura de colericis chymis esse videtur vulnerosa z grossa in superficie corp̄is: neq̄ pruriginē forti z cūz scalpitur cutis excoiatur: si cut̄ alba squāma significat saluz z incensum flegma: z plurimū h̄ inascitur senioribus propter collectionez salis flegmatis: z defectionē cutis. Scabies humida z saniosa z cū delectatione pruriginosa incensum sanguinē cūz colera rubea esse demonstrat. Si sanies sit grossa maiorēz abundantiam significat sanguinis. Si subtilis aquosa z citrina colera abundantē significat. Cūz vero scabies de sanguine z co. rub. cōpiatur esse flobotomādum est de mediana vena: si aliqd̄ obuiet nobis in minutione purgemus cūz catarrico de cassia fistu. z succo fumiterre z mirabol. citri. z similibus: frequentē balnea in quibus sudent: nō tangantur corpora epithimatis: quia viscositate sua dissolutionem prohibent humoruz: z porros claudunt: sed tamen paruz olei ros. est adhibendū. Si scabies sit ex chymis flegmaticis purgemus flegma cum catarrico de epithimo siue de agarico: z similibus: affuescat balneum in quo sudet: deinde vngatur cū apij succo vel calamenti. purgatis autem corporib⁹ ad exteriora vngueta redeamus: vnde Sal. litargif. cūz oleo valer: cinis canliū cum petroselo similis: Balsor. carui cū aceto valere dicit. sulphur cūz lentisci oleo multuz valet scabiei z imperigini vnguiū z inguinū masculis: sulphur cūz aceto similis valz. Similiter nitrū cūz melle z sulphure iuuat. sal quoq̄ cū oleo z aceto si accedant foco: vt sudent mirigat dolores z scabiem iuuat z imperiginem: Sal. aqua sulphurea vel marina cum sale cocta: vel cūz frondibus oliuaruz iuuat veteres pustulas scabiem z pruriginem z similia: frōdes quoq̄ oliue cocte cum aqua z aceto: sili z frondes canne. Anguentum valet scabiei z pruriginē de calore. Bals. litargif. 3. x. ceruse: cadinie argenteae. añ. 3. iij. celidonie sygie argē

ti vini. añ. 3. ij. olei ro. z aceti qd̄ suffic. Aliud deficcās pustulas z vulnera de calore. Bals. acatie gūmi ara. añ. 3. ij. litargif. cadinie argenteae. añ. 3. i. z. f. tempera cum aqua ros.

Dic agit de scabie z pruritu q̄ sūt vtr̄ de supfluit̄ expulsi a nā ad exteriora inter cutē z mēbranā q̄ remanēt ibi putrefiūt z corripūt cutē cū nō possint penit̄ pp̄ suā gilitiē penetrare z resoluerē. remanēt q̄ sub cute p̄st̄ pp̄ debilitatē exp̄sive: p̄ti pp̄ suā gilitiē vt dēm ē. Si aut̄ at̄ d̄ mā p̄sili cāis añtib⁹ se. putridaz retinētes secū q̄n dā hūi⁹ venenosa resolubile in vaporē acutū pūgim p̄ qd̄ differūt ab ipetigie: q̄ ipetigo ē i porris cutis vtr̄ sup̄ficie tota d̄ mā sicca p̄nata hūi⁹ putrida z venenosa. Ita vō sūt sub cute de hūi⁹ corrip̄ putrida z venenosa. Ita vō frequē accūt̄ senib⁹ z decrepitis. Sz tūc nllā corp̄ ē curatio. sedari tū p̄t̄ z allenari p̄ hūi⁹ regis i oiera. In aliis vō etatib⁹ fiunt ex hūiore malo mordica z salso retēto sub cute i p̄fudo circa carnē z mēbranā. Curat̄ at̄ cū sanis exctioē p̄ z p̄ cūione cū me⁹ laxa p̄uic⁹: sic sūt fūmus ter. chin. epith. ell. ni. z al. mirab. keb. z ind. vel peraruf. catar. i. p̄iali. Deinde vēiam ad localia: sic ad balneū vtr̄ ad me⁹ absterfiusas z dissolutiūas z mundificatiūas z ad iunctiones resolutiūas: ad qd̄ mltū valz succo blete cū aceto z succo maluarz cū faria fabaz z aceto. Itē in scabie mltū hūida p̄dest succo cucu. agrest̄ apy cū farina fenug. z melle. Itē ad oē gen⁹ scabiei valz Bals. yng. Bals. lapatiū acutū: z iuoluar stupis canabinis madesacti in aceto z coquāt̄ sub cinere calido diu: z radix ista bñ decocta terat̄ cū argēgia porcia vetustissima stupis z cōticib⁹ exteriorib⁹ reot̄: postea appōat̄ 3. p̄s sulphur z fuligis q̄ adberet camio vtr̄ tegulz: p̄p̄ argēti vini z cineris. Deinde māib⁹ cū salina hōis ieiuni madesca oia bñ p̄miceat̄ tur z i cōporē. Bals. gnāl. pbatissim⁹ ē i oī gne scabiei. Alio. Bals. litargif. 3. ij. z terat̄ fortiter cūz aceto for. z po stea pōat̄. lib. i. olei z paz d̄ sulphure: z fiat iunctio ad solē. Itē ablones in aq̄ salia vtr̄ lexiua mltū p̄fert. Itē iunctio de cerusa staphisagria sulphure plūbo aduilo vtr̄leperatis cū aceto z pauco oleo mltū p̄dest. vtr̄ tollat̄ oleū qm̄ opilat̄: z pōat̄ paz d̄ albu. ouī. z fiat iunctio cū talib⁹ ad solē vtr̄ ad ignē: vtr̄ fiat stupba ex herbis valētib⁹ hūiorē: vtr̄ lapatiū acutū scabiola fum. ter. folia lauri p̄assius aristol. saluā z p̄silia. Sepe nā hū. Itē dicit gnāl. de scabie oīuz hūiorz carnē z cutē corripētū q̄ si sint subiles cūant̄ elione occulta z insensibili nullaz faciedo iunctiones (si grossi) pmanēt sub cute z gnāt̄ apata vel febres. (Si mediocres) exteri⁹ penetrant ad supficiem: z exēit p̄ pruritū (grossi) isti at̄ putrefiūt aliq̄n z pūgunt cūz: qm̄ mordicat̄ exulcerat̄ z scalpe faciūt: vtr̄ scabies fit grossa (scabies sicca) h. n. ē qm̄ nō exīt vtr̄ exteri⁹ vtr̄ sanies vtr̄ squāme gnāt̄ (cū q̄ scabies) iicipit curā a flōia in scabie de cā ca. vtr̄ mā: qz tal̄ ē cū replone vasoz. Sz si flōie p̄ticularia nō pueniāt fiat emagogū cū mās subiūgit (nō tāgat̄ epithimib⁹) qz sp̄ mā oz trahi ad exteriora: z sp̄ cauedū ē ne fluat ad interiora: vtr̄ añ purgationē n̄ sūt faciēde iunctiones neq̄ epithiata. epithiata. n. est qm̄ i succo berbe vtr̄ aliq̄ liq̄re pān⁹ vel stupa itigit̄ z supponit̄ ali⁹ sp̄ opilatū ē porroz: vtr̄ nec añ nec post purgatiōem pōit̄ mās qd̄ p̄dest. Sz poti⁹ nocet (cū catar. d̄ epithio) pōit̄ mās flagogi (balneū) i. stupbā (vngat̄) i. illinat̄ (lentisci) arbor ca. z sic in scdo gradu. (vnguiū vtr̄ igniū masculi) i. scabiei (accedant foco). Battrabit̄ resoluīt z cōsumit̄ (leuistici) berba est ca. z sic in scdo gradu. (frondes palme vel calme vel cāne) berba est 3. quosdā in q̄ cretice carui semē z est dissolutiua. Sz credo q̄ talis sit littera.

(frödes calme vl fläme) q̄ mūdificatiōe sūt zabsterfue:
(cadinie argēti) tria sūt gnā cadinie: sic dicit Lōstā. in li.
graduū. Cadinia argētea dī qdā lapis alb⁹ filis argēto i
colore: sup̄pūia hz vntē siue nāz: qd idem est (figie). i.
stozacis ligde.

De carbunculis. Cap. XXI.

Carbunculi dī sāguie g̃sso nascūt z cor-
rupto. vñ dī foris ē ponēda res disso-
lutiva: cū tñ corp⁹ iteri⁹ mūdificet. de
sup̄ ponēdū ē frumētū masticati vt ma-
turet siue dissoluāt. S. granū i aq̄ ifusū n̄ vale-
re dicit. masticatū āt pdesse pp̄ ifusione saline:
valēt ēt sic n̄ mature pistate cū cera. B. yal. na-
sturtiū cū olo z sale pistatū valz. vne passe cuz
sale pistate valēt filr: frumētū cū olo z sale filr:
maturat. n. z apit. R. Kānū cū olo valz filr. faria
fbit tēpata cū olo z melle z paz cūmini. filr fa-
cit. Si āt sanie būcrit faria ordeī cū butiro z sa-
le z canib⁹ oib⁹ pistatis sanie elicit. nitrū cum
terbērina carbūculū apit z sanicm trahit.

Carbunculus ē āpa dī g̃sso sāguie z co. adusta. denoiat āt
a carbōe: qz rubz candet: z dolet: z loc⁹ mltū iflat pp̄ san-
guie se late distēdet: vl diffūdet: āpa h̄ frequēter puer-
tū i antracē: qñ ā pñ: mā n̄ rēpm̄: vl n̄ medicat putoz:
cū. n. ā pñ: appz rubeū postea fiat vide dū dñgrat: z ad
vlr⁹ cor: odit loc⁹ z vlcera: z sic fit ātrax: qz fit antrū p
corz: vñ i to⁹ sūbro fit iflatio vebēns z colō tot⁹ mē-
bz puerit i nigre obscurā vl rube⁹: z p⁹ i vidi: vl
nigre: qd fit: qz q̄to sāguis iste dñt dñtē coartat: tā-
to mag⁹ fit venē: z calefact⁹ trāsfit i adustōz: vñ locus
vlerat z corz odit: i m̄bz dissipat ex veneno: māe: fre-
quēter accit vomit: z p̄fusus cōdis z sincopis ex venenof
vapo: tāle āt āpa accit i tpe pestilētiāli z tpe autūnali.
Dñ g̃ adhuc ē carbūculus nec loc⁹ ē vlcera: ab eadē
p̄tē plima fiat flōmia: z frequēter mūdificet sāguis cū
emagogis. In circuitu dō apat ponat istāria. sup̄ āpa āt
ponat talia q̄ g̃sso sāguie dissoluāt: sic emplz qz fit dī suc-
co apy z melle z faria frū. Si vñ loc⁹ fit iā vlcera: z cō-
uersū sit āpa i ātracē: n̄ fiat flōmia. S. loc⁹ i circuitu scar-
pelle: z fiat ablutio cū aq̄ calā modico sale appo: ne sā-
guis coaglet. i. vt si curat fiat exsuccatio leniter cū vērō
tis vt facili⁹ egrediat: h̄ pulsi cōdis z sincopis: s̄bueniat
cū talib⁹ q̄ p̄ozat: z ifridat: vt si mala g̃. acetosa. z aq̄ ro.
z odore sādalo: z i rōfay: diēta tota dēclinet ad friditatē
z būdāt: z i ātracē: z i carbūculo: fugiat repēssiva: z oia
q̄ faciūt mās redit ad iteriora: nec ēt d̄bes ponere valde
dissolu: ca. ne mā mag⁹ adurat. S. q̄lia dca s̄t z q̄lia po-
nit auc. vitellū oui crudi cū sale ā pñ: suppo: mltū dī va-
ler. Itē rasa fissa p me: pdesse suppo: (C Carbūculi ex
g̃sso). i. adustoz: qz g̃sso ē dī foris res disso: supponat: z
qz ca. adust⁹ sit leuis z suavis: vñ fugiat allū: z oia ca. in
tū. qz talia s̄t iflāma (mūdificet) p flōmiā ab eadē p̄tē
z emagogo (masticatū) salua qdā hz veneno: vñ rōe
fit: trahit ad se sāguie venenosū (sic n̄ mature) h̄ acu-
mē b̄nt a sicē (nasturtiū) h̄ ē mltū ca. s̄t cū olo repinaf
ratū h̄ ē thūs minutū puū: qz alio noie mānis appel-
lat (Si sanie būcrit) qñ tal mā maturat laudat: ētē ap-
ponat rūpēria āpa z mūdificat zabstergeria sanie. S. qñ
non maturat. s. magis adurit trāsfit in antracem.

De vulnerib⁹ in corpe. Cap. XXII.

Vulnera i corpe ex sāguis nascūt cor-
ruptōe maxie rubicūda z molestā fe-
bre gnāntia. qz color ē rubicūdus z

citrinus: si sanguis colere rub. sit admixtus:
vulnera sicca z pustulosa gnānt: si cū colā nī.
fuerit. vulnera erūt varicosa. si cū fle erūt: bū-
da alba z spūosa. C Si g̃ vulnera dī sāguie sine
flōmēi⁹ z vsq̄ ad d̄fectiōz minuat sāguis nisi
aliqud obuiant mūdificet ēt cōp⁹ cū catarrico.
diētes fridiz z bu. deīn ad vngēda exteriora re-
deat. C Angm valz vulnerib⁹ calis. R. ceruse
litarg. cathimie argē. añ. 3. vñ. cere al. olei ro.
añ. lib. iij. fiat vngm. C Alio. R. celidōie. litar-
gi. ceruse. serici. cathimie argē. añ. 3. v. acariā al
bu. oui. 3. ix. visci. p̄sili. 3. xv. fac vngm. C Alio
valz būdis vulnerib⁹. R. litarg. 3. x. argē. viui
lap. fusci. añ. 3. iij. celidōie. 3. i. z. f. olei z aceti
qd suffic. C Alio d̄siccas vulnera z pustulas.
R. boli. 3. i. terre sigil. 3. i. cāpho. zucca. añ. 3. f.
tēpa cū aceto z aq̄ ro. C Alio valz būdis vul-
nerib⁹ cruriū. R. nigel. coctā i aq̄ z p⁹ d̄siccatā.
fiat pluis quā cū olo ro. tēpa z crura cū aceto la-
ua z vngē. Item valet litargi. cum oleo ros.
z aceto. z se. eruce temperaturum cuz melle idē
facit: similr succus apij z cera z oleum ro. cū
aceto z aqua fiat vnguentum.

Chic agit auc. dī solōne p̄tinui q̄ n̄ fit a cā p̄ini. s. a cā
ante. sic ab būo aligb⁹ putridis g̃ cā vl mā apatū sca-
bie: tales. n. bu. cali. putredil: alā acumē d̄cipiūt: vñ vl
cerat z corzodūt solōnez p̄ti i sup̄ficie cuti faciūt fm qz
dicit Lōmē. sup̄ affoz. istū. Spōtanei dolores narrāt egri-
tu. siue morbos. i. excoiatōes z fissuras scās ex malis
būo z acutis: z h̄ nūq̄ sit nisi a mā valde mltā: z mltuz
malitiosa: z valde diu i cor: tēta: vñ loca putrefiūt z vl-
cerat magis qz vulnerat: h̄ āt p̄nt fieri a diuersis mate-
rys: qz p̄ diuersis auc. docz cofiget p̄ sua sig. Deide sup̄-
ponit curas. In ca. g̃ cā fiat flōmia q̄ si n̄ sufficiat seq̄t far-
macia h̄z exigitā būoiz cali. In frida āt cā ichoet a far-
macia p̄pē: h̄z āt p̄plet fiat localia q̄ p̄oit auc. C Vul-
nera i cor: i. vlcera: tal. n. solo p̄ti nūq̄ ē sine d̄p̄ditōe
s̄be: qd p̄pē dī vlcē: sic vult. h̄ i regi. z i tali cāu necē ē lo-
corzodi z vlcē: z molestas se. p̄ h̄ signat mltū māe. z ei⁹
venē: vñ sumi putridi flūit ad cor. z faciūt se. z m̄ h̄
ē corzodūt z vlcera: qz dolo: p̄oit sig. h̄ ē d̄cū: vel h̄
docz qz si inā sit sāguiea vl colica: vl ex bis z p̄o: mo-
lestas fac se. z vulnera sicca. si colā abūdiz (z pustul⁹)
i. saniosa. si sāguis dñet (varicosa). i. rugosa z d̄cta a ni-
mia sicca (Deide ad vngēda). i. illiniēda (exteriora vl-
cera) Si caro mala ibi excreuit vngm viride apponat qd
i cyrurgia repit: qd ē cōzofuū male carnis zabsterfuiū
z mūdificat sanici. Ad sanie ēt mūdificat⁹ z ad carnes re-
gnāda z ad cicatrizādū mltū valz vngm fuscū qd i ātib.
Nicolai repit. auc. ēt p̄oit valde bōa (litargi. sirici. gen.
metalli ē qd i siria repit: siue vēa terre: illo āt carem: lo-
co cui litargi. n̄m po⁹ visci p̄sili. i. m. uicillag. p̄sili. h̄
repm̄it acumē (celidōie) q̄ nimis ē acuta z dissolu: (ar-
gē. viui) h̄ nūq̄ d̄z apponi nisi p̄ extiguat cuz salua boīs
ieiuni fortiter agitādo cū baclo cornū (lapis fusci). i. la-
pidis d̄mōis: lapis ē valde nig. ca. z sic. In lacu gomorre
z sodome repit (vulnē cruriū). i. ragadyo z fusturis: ex
materia sicca adusta descendente (nigella). ca. z sic. i. iij.
sic preparata: vt dicit multuz dissoluit z consolidat disso-
luta sup̄fluit (se. eruce) eruca ē radix que filio pastinace

De scrophulis et pustulis

rodē nōle semē et radix appellat. s. semē aliq̄tūlū calz ē et aliquātūlū siccū. **Cap. XXIII.**

Scrofula sūt dura apata i molli carne nascētia q̄ sunt medicāda vnguentis emolliētib⁹: sic illd qd. xij. cāis efficit et emolliētia sūt supponēda putride carnis corrosiua. Deide alia medicāmia dīscatūa et claudētia. Byal. yreos cocta et catha. plata valz: qz bñectat. Silr sic⁹ n̄ mature et cocte. yreos cū aristol. et dyaltea mixta. ad mūdificādas scrofulas valz: faria lupini cū aq̄ tēpa. Idē fac elactery radix pistata cū rāno valz. capparis radix cocta et pistata valz. Hic et fru mētū emolliūt. **Cōfectio valēs apati i collo et scroful.** R. aristol. 3. i. cē. 3. i. et f. tēpa cū aq̄ et suppone. **Alio.** R. erugis eris. 3. v. amoniā. 3. iij. sarcocol. 3. i. et f. fae pul. tēpans cūz melle. et cū licinio ipone. **Itē cineris vitis. pi cis vsual. aq̄. 3. x. oli. qd. sufficit. fac vnguentū.**

Scrofula et glādula morbi sūt. s. i. tū differūt i mā: qz glādula sūt d mā i q̄ flā dñat. Scrofula vō magi sūt a dñio mētic. sūt at bñ apata sine pal. frequēt i collo et sū assell et i guine. Itē scrofula sp ples repiūt: glādula qñqz vna sola appz. Itē glādula sūt molles: scrofula vō dure et solide i mō lapis. Curatio vō glādularū et scrofularū i h ē cōis: qz vōtrobiz māz eūare p farmā: i glādulā flicā: in scrofulā mēticā: et postea redire ad apata: hñ. n. morbi i ppe dñr apata: qz i apate mā ē i poris cuti et carnis ppsa In glādul et scroful i pps cistis pñet mēte nullā hñtes pñitū: cū cute vñ cū carne. **Cū g eap gnō papiūt: fac egrū pati famē: et fac eū canē a cena et a nimia repletōe: et vomere pñuecat: et fiat emplz circa locū d litarg. bñ pī stato et bñ trito: postea i patella cū olo veteri: et faria fenu gre. et se. lini bñ cocta i corporē: deide calz supponat. Ut alr radix bistine cocta cū fenugr. et se. lini. et caulū: et ster core vaccino et paucō forti aceto: h oia sūt i sfecta cala supponat. Itē ster⁹ capnū cū melle et aceto distēpatū. et suppositū mltū valz. Itē terat amigō. amare. et se. raphai cū modico aceto: et totū calz supponat. h oia valēt i cura glādularū et scrofularū: vñ ad huc sūt recētes: imo resoluūt oia dura apata flica et mēlica. Itē so mētic⁹ vaccinū siccū dcoctū cū fortissimo aceto h oia opat: vel liq̄ fiat pīx na. ual: et i ipa liq̄ fca pluis radice caulū pñustaz admisceat: et calz supponat: verūtū si iueteret et iñgñent necia ē ay ra p iñfione. Scidat ḡ cuti in lōgū sup scrofulā et glā. Deide et hñ cūz sua tota cisti si fieri pñ. Deñ supponat embroca. i. vellus lane i olo tepido isula. 2. die lauet cū vino tepido ad purgādoz vulneris. Deñ vng⁹ fuscū supponat vsqz ad plenariā curatōez. vñ alr. ruptoriū de cā tarib⁹ et sepo hñcio et paucō aceto isul et trit et distēpatis: et ro m sup locū ponat ad coroz: p at corpe bñ mūdifi. qdā vō allū terūt simp⁹ cū sale et supponat: fca tñ pus ap tide cutis cū sagitella. Quidā at faciūt ruptoriū cū realgar repso. Repmūt at sic. et hñ succ⁹ d lactucis et plāta. gi. et caule et paucō aceto: et tritū cū istis liq̄ rib⁹ decoquat ad ipoz pñptioez: et solus pluis remanēs itēz teratur et vsui fuet: an tñ qz ruptoriū apponat dz fieri inūctio. iij. dieb⁹: vñ. iij. cū populede: et itēz seq̄ emplz d folys cau liū cū assūgia porcina veteri cōtritis ad maturādū bo erit: Seq̄ns. n. ruptoriū min⁹ ledet. Itē pluis hermoda cil fca aptioe mltū valz ad pñmāda scrofulā et cistis: qz pñptis fiat embroca pñcā: vñ fiat tal. q̄ melior erit terat:**

cepa et ciminū cū sale: et to m dcoq̄ i olo. tep. supponatur: ster⁹ asininū emplātū: vñ ebriatū dolorē mitigat: et lo mūdificat. **Scrofula** sūt dura apata i molli carne nascētia q̄ sunt medicāda vnguentis emolliētib⁹: sic illd qd. xij. cāis efficit et emolliētia sūt supponēda putride carnis corrosiua. Deide alia medicāmia dīscatūa et claudētia. Byal. yreos cocta et catha. plata valz: qz bñectat. Silr sic⁹ n̄ mature et cocte. yreos cū aristol. et dyaltea mixta. ad mūdificādas scrofulas valz: faria lupini cū aq̄ tēpa. Idē fac elactery radix pistata cū rāno valz. capparis radix cocta et pistata valz. Hic et fru mētū emolliūt. **Cōfectio valēs apati i collo et scroful.** R. aristol. 3. i. cē. 3. i. et f. tēpa cū aq̄ et suppone. **Alio.** R. erugis eris. 3. v. amoniā. 3. iij. sarcocol. 3. i. et f. fae pul. tēpans cūz melle. et cū licinio ipone. **Itē cineris vitis. pi cis vsual. aq̄. 3. x. oli. qd. sufficit. fac vnguentū.**

De pustulis ex defudatione. **Cap. XXIII.**

Pustule nascētes ex defudatiōe sūt. iij. mōis: sūt. n. qdā calissime qz aq̄ frida adiunat: cū d cola ru. ignea nascunt. Quedā sūt d cola: hñ tñ gñā: qz balne uz iunat i aq̄ ca. alie iter has duas mediocres. Quarta spēs d cola nascit nigra. q̄ pessima ē et ad sanāda dura. **In curādis trib⁹ gñib⁹ cola** rubea purget: et i q̄to nigra. balneū affuecat paties. vngat cū succo solatri cū coriandro mixto. vñ sandal. et cē. et frōde iusq̄ami cūz melle. medulla melon. cū succo apij. In balneo post sudore valz: frōdes oliue pistare i aq̄ cocte va lēt. **De defudationis plz nascit i estate et na scūt cū calor sit nimis. Lā corz supfluitas ex** ens cū sudore sp adunās se sup curē et coagu lās: qd sit ex negligētia balnei et mūdificatōe cu tis. Si at augmētēt et iueterascāt i scabie bue niūt: vñ festinādū ē ad purgatiōez cole rubee d corpe: vngat d foris medull et corticib⁹ me lon. cū succo solatri et assiduis balneis: silr ro sa et mirra cocta in balneo posita valet.

Pustule sūt ex vapore gñso viscoso a calore cñco ab buozib⁹ nālib⁹ resolutio q exiēs ad pres cuti vesicas ge nerat et pustulas i supficie cuti. **Sūt g a calore cñco** iterioz: vñ exteriori: ab exteriori vt a cā pñitua sūt ve sice vñ iñfatiōes ex appositōe alicui⁹ violēti medicamī nis. vñ ab aliq̄ venenoso: vt a taptia vñ ruta. Talia vō de facili curāt p ablutiōe succi fenici. et p aceti. Ut terat lappaciū acutū rotidū cū assūgia veteri fortiter pñmixta et cū tali vng⁹ pustulas inūge vñ cū populede: vñ cū vngue to al. vñ cūz vngue to d litargi. i pñcedētib⁹ oco. **Si at** sint ex iterioz necē ē mās pñderare. Si. n. sit colica vel valde cala: vñle ē regimē ifridare et colaz cū pñerēti me dicamie purgare. Et postea ablutiōes fridas apponi: sic est succus morelle. aceti: albumē oni fortiter agitatū cū cāphora. Si at sit d alyz hūozib⁹ fiat cōpētēs purgatio. Deide fiat inūctio cū vng⁹ albo. vel cū vngue to fco de li targi. vñ d lappacio acuto cū assūgia porci veteris et pau co argē. viuo. Pustule tñ d cola nig⁹ pessime sūt ad curā dū: velociter. n. i malū moriūz quertūt: vñ i cāerū: et pñp h mā bñ digerēda ē et paulatiz eūanda: et victa i pñmāda

da ē. **De** ei⁹ p[er]p[er]a ē yerarufini. v[er]o coctio cū ellō n[on] poli
pod. agarico. fumo ter. r[adice] celsi. cappari. ficados. cē
taurea. r[adice] b[er]b[er]i. t[er]bimo. epithimo. sene. gētiana. baccis lauri.
r[adice] mirab. kebu. emb[er]l. indo. r[adice] b[er]b[er]i. postea se q[ui]t[ur] stupbe i q[ui]b[us]
fiat fricatio cū plūre sulphuris. falgēme. baccap. lauri.
Itē fiat vng[ui]n[is] sp[irit]ale ad b[er]b[er]i succo lappacy rotūdi. r[adice] oleo
laurio. an. lib. i. plūbi v[er]si. litargi. an. 3. iij. tartari. 3. y. ar.
gē. viii. 3. f. vngat[ur] quotidie ad solē v[er]l ad ignē. postea b[er]n
coopiat loc[us] v[er]t sudet. Sigulis dieb[us] abluat loc[us] cū vria
m[er]i p[er]p[er]a. v[er]l alteri⁹ boisi q[ui] ellebo. plūis r[adice] parū cineris ap
ponat. Deide p[er]ano canabio iuoluat. nihil. n. efficac[us] ē. s[ed]
malū mortuū. **S**ilr pustule d[icitur] f[er]re putrido frēq[ue]nter
i fistula p[er]uertit. q[ui]d ē vlc[us]. p[er]fūdū orificiū h[uius] stricū si
ne dolore. q[ui]d ē currit q[ui]q[ue] h[uius]ditas ligda venenosa. ali
q[ui] v[er]o n[on]. aliq[ui] os ei⁹ claud[us] r[adice] aliq[ui] ap[er]it. aliq[ui] i venas.
aliq[ui] i neruū. p[er]mutat putrescēdo. d[icitur] q[ui] memorat. **H**yp. i
p[ro]f. d[icitur] c[on]s. Quibus cūq[ue] p[er]pleuon[is]. apa. p[er]tigit circa au
rē r[adice] putredinē fecerit. cū crepuerit fistula p[er]it. b[er] g[er]cedat
v[er]is purgatio. deū v[er]l ad. p[er]fūdū vlc[us] r[adice] t[er]ta ponat
cū vng[ui]n[is] viridi. Si at p[er]fūdū n[on] possit attingi. porio ad
plagas. sine vulnera q[ui]die exhibeat. Que. **R**. se. plāta.
v[er]l herbā ei⁹. se. canabini. rubcā maiorē. ap[er]is. caule. r[adice] ru
bei n[on] trāsp[er]atū c[on]t[ra] h[uius] succū r[adice] admisce cū disp[er]ato
melle i q[ui]tate p[er]dicto r[adice] succo. **A**ly admisce p[er]cis ta
nacerit. solida maiorē. herbā roberti. arthemisiā. lāceo
latā. ista oia b[er]n p[er]fūdū. r[adice] cū vino albo forti distēperent. r[adice]
p[er] q[ui]t[ur] vulneris q[ui]tate poriois exhibeat. r[adice] foliū caul
rubei vulneri v[er]l fistule supponat. Itē alij itēz bis oib[us]
addūt semē brusci. sanamudā. germād[us] reā. ligū anis fe
niculū. millefoliū. fanicu. nasturtiū. ortense. cap[er]foliū. of
fā mudā. b[er] oia bulliāt i vino. r[adice] postea addūt. ix. p[er]t mel.
desp[er]ati. **I**tes a⁹ potio ad vulneratos. sumat solida
maior ligua anis. r[adice] buglosa. decoquāt i aq[ua] r[adice] vino c[on]t[ra] ad
p[er]fūdū t[er]tie p[er]t. de[er] singul dieb[us]. valde bonū ē i ma
ne. v[er]l sumat succ[us] illaz. r[adice] optie ofert. Itē ad vulneratos.
h[uius] potio ē valde efficac[us] vbiq[ue] fuerit vulnerati. **R**. ga
rātina. caulē ru. se. canab. buglosa. garosilata. ta nacerit
sumitates lētiū rubeoz. feniculū. betonicā. tremor[is]iā. i.
iaccā al. b[er] oia decoquāt s[ed] i c[on]t[ra] mēsurā vini r[adice] aq[ua] ad p[er]sum
p[er]ioez. r[adice] p[er]t. r[adice] de[er] singul dieb[us] in mane. r[adice] vulneri super
ponat caulis rub. b[er] g[er] poriois d[icitur] valere i vulnerē r[adice] in
fistul valde b[er]n. Itē sp[irit]ale ad fistulā. **R**. 33. puluerizatiū r[adice]
cū forti aceto tēpatū. r[adice] coctū i olla v[er]l patella donec to
erisceat. Deinde itēz pulueriza. r[adice] postea coq[ue] mel donec
nigrescat. r[adice] eo puluerē ipone cū r[adice] tūdē viridis eris r[adice]
aloes. postea p[er]yce sup[er] marmor. r[adice] fac inde q[ui]t[ur] cādelas. r[adice]
mitte i foraminib[us] fistule. r[adice] occide fistula r[adice] curabitur.
Uatic⁹ at breuiter talia p[er]trāsiens ponit curas circa
pustulas n[on] faciēs mētionē d[icitur] infectiōib[us] p[er]itib[us]. d[icitur] g[er] q[ui]t[ur]. (p[er]
stule nascētes ex sudatōe). i. ex vapore g[er]so acuto i sudo
rē p[er]uerso p[er] d[icitur] fatōez. q[ui]d aliq[ui] fit a cāis exteriorib[us] cal.
r[adice] b[er] n[on] necia cūo. v[er]l a cāis interiorib[us] r[adice] signat tē sup[er]flua
p[er]lo. v[er]l necia ē etiā (calissime). i. d[icitur] mā ca. s[ed] quā valz aq[ua]
frida v[er]l acetū cū succo morelle. vel iouis barbe. q[ui]s bal
nei). i. resoluēdo (hūiores mediocres). i. d[icitur] cola medio
cri. (4^a sp[irit]s) b[er] frēq[ue]nter i malū mōtū p[er]uertit. v[er]l d[icitur] ē
d[icitur] illas p[er]dest iunctio cū assūgia v[er]l lādo veteri falso (pur
gē). i. si fuerit a cā interiori (v[er]l i cola). i. nig. (vngat[ur] b[er]
referēdū ē ad pustulas d[icitur] cā ca. (frōdes oliue) b[er] p[er]valer i
v[er]trac[us] cā oliue. n. pp amari⁹ rep[er]mūt r[adice] d[icitur] ficeat hūidita
tes sup[er]fluas. r[adice] pp p[er]tici⁹ p[er]fortat in b[er]z. v[er]l si coq[ue]t i vio
al. folia oliue valz ablutio d[icitur] cācrū ozis r[adice] fetozē. r[adice] dentiu
mobi⁹. (In estate) b[er] tāgit pustulas a cā p[er]m[er]iā (iuctere
sunt) tunc. n. materia adurit. (vnde fetidum est con
tra colas). i. adustā (medull). i. ad remolliendā mās.
De separatione iuncture. **Cap.** **XXV.**

Saliq[ue] mēbra separationē iuncture patiū
tur i ossib[us]. op[er]z medicū festiare v[er]t se
paratio solide[re] r[adice] sanoz iunctura i soli
dādis p[er]sideret. r[adice] ne itēz scisgāt p[er]ui
deat. **O**z fit cūz ligamib[us] ossa circūdatib[us]. q[ui] t[er]n
sic b[er]n s[er]it p[er]siderāda q[ui] fortia. v[er]t constrigāt ne
excat ossa custodiūt. **S**z t[er]n tumore generant.
mollia neurri hoz faciūt. h[uius] nec b[er]n iuncturā cu
stodiūt. maxie i sōnis r[adice] iuncture r[adice] mēbroz mo
tu. ligamina g[er] s[er]it faciēda mediocria. v[er]t ifirm⁹
v[er]trūq[ue] vitū sup[er]dictum euadat. Soluant at
post diē tertiū. v[er]l an v[er]t loc[us] ille q[ui] scar. postq[ue]
liget ne forte diu ligata cū nō mēbz illud assue
nerit. aut dissoluēda p[er]poros exire p[er]hibeant.
v[er]l p[er]nirigo ozia. r[adice] ifirmū scalpe seu mouere
mēbrū illd cogat. soluti mēbz aq[ua] ca. ē balneā
dū v[er]t poros ap[er]at r[adice] sup[er]flua emittat. Cū at dis
solueris i die. viij. r[adice] i mēbroz. neq[ue] tumore vide
ris. neq[ue] pustulas. **S**z min⁹ q[ui] i sanitate fuerit.
ponenda sunt solidantia r[adice] carnem reducentia.
Csal. in megat. p[er]ius inquit incipendūz est
ad medicā d[icitur] fracturā r[adice] separatōez iuncture i os
sib[us] minūēdo sup[er]fluitates corpis cū flōmia r[adice]
farmacia. **D**ietem⁹ at ifirmū cū s[er]ilib[us] r[adice] pau
cis cibarijs dū certificemur tumore sine pustu
las. vel quelib[us] alia deturpātia non supernen
tura propter loci debilitatem r[adice] materiam ba
bundantem. postea redeamus ad r[adice] solidari
uā. r[adice] mēbra augmētatinā. i. m[er]lā q[ui]tatez cibi
grossi. cibo at s[er]ilib[us] n[on] solēt ossa solidari. **C**se
paratio at cōcathenatiōis lauet cū aq[ua] ca. r[adice] re
ponat s[er]e fuerat. ligeturq[ue] s[er]e fractura. deide
supponedū d[icitur] hac p[er]fectiōe valēti fracture r[adice] se
paratiōi iuncture. **R**. sumach. se. mirte. an. 3. f.
myrrhe. aloē. an. 3. vi. enule. 3. vij. camomil. 3. viij.
vngē. **C**aliō. **R**. mirte. 3. vij. sigilla. an. 3. f. enule. 3.
sandal. 3. xv. boli. terre sigilla. an. 3. f. enule. 3.
rij. yreos. 3. xv. thuris. 3. f. **C**yal. farina oz
dei cū faria malue cū olo tēpata valz. **C**aliō.
R. laudani. 3. xv. aloē. 3. vij. cē. 3. v. boli. 3. xv.
galle. 3. iij. rose. nucis cypressi. an. 3. v. tēpa cū
olo r[adice] vngē. **C**aliō. **R**. aloē. myrrhe. betoni
ce. acatie. malue. thuris. an. 3. iij. mastic. 3. i. r[adice]
p[er] pul. molēdini q[ui]t[ur] alie sp[irit]s fuerint. tēpa cūz
ouo r[adice] vngē nernos r[adice] venas circūdatēs fractu
ras cū vngētis emolliētib[us] d[icitur] cera. medull[is] bo
uis. pinguedine vuluris. pinguedine renum
pecudis. r[adice] oleo ro. r[adice] similibus.
CPost morbos p[er]files r[adice] officiales agit aut. d[icitur] morbis cōi
b[us]. i. d[icitur] solone p[er]tinui b[er]uē d[icitur] cōdo cyrurgā docēs. q[ui]d faci
endū cū acciderit solo p[er]tinui i carne. v[er]l i osse v[er]l nimi⁹ flu
rus s[er]guis. v[er]l p[er]cussio. v[er]l casus. v[er]l dislocatio v[er]l fractura.
v[er]l p[er]cussio. v[er]l q[ui]q[ue] cōritio. Sciēdū g[er] q[ui] si i musculo v[er]l
i q[ui]q[ue] mēbro carnofo vulnera acciderit q[ui] s[er]it magne

De fluxu sanguinis ex vulnere

sciatat vlt pfunditat suffic ad curā: vt labia distātia de-
ceter pūgāt z ligēt: vt i debitu redeāt situz z caueat ne
oleū vlt pilus: vlt aliqd aliū ibi cadat: z vt loc⁹ mēbz fūet
z ppo z ppo. Si at valde pfūdū fuerit vulnus: vlt anti-
quū: tē nēciū erit vt i ipo iponāt yng⁹ carnis regnātia:
vt ē yng⁹ fūcū z plures mūdificatiū. f. es vltū: vitreo
lū. litargir. z pñles: z ab ipo i pñ regimē patiēt sbriliē:
z si forti fuerit vter ei⁹ soluat: z postea si op⁹ fuerit flō.
mei: h. n. phibēt ne ad locū vulneris mte mae fluat: q
for des putridas z fortes pustulas: z magnū āpa valcant
gnāre: cū at flux⁹ cessauerit: z securitas fuerit q flegmō
nec putrefactio vulnēri n sup accidat: tē pēpiēdū ē egro
vt ad regimē puertat pfuerit: h. n. doctria gnālis est i oi
magno vulnere z dislocatōe vlt fractiōe: imo in oi cyrur-
gia quā timor vlt suspitio pcomitat. ¶ In fractura at of-
fis z dislocatōe locis pa. iij. vlt. iij. falcys circūligēt: li⁹
aut initiū beat ab ipa pre patiēte: a medietate. si pī⁹ fiat
fortior sup ips locū ifirmū strictio a q cū separi icipiat
suauiter relaxet: z qto magl elōgat a loco ifirmo: tanto
magl laxa fiat ligatio: z sic magna ptes occupādo: postea
itep a fascia supponat ifirmo loco i ptes oppo^{tes} declinā
do: cui⁹ strictio vlt relaxatio sit silis p: postea vlt astelle
d sup locade sunt cū pluma: p q s mēbz recte z firmiter
teneat: q cū tertia fascia sūt inoluēde: z oēs eqtr pto^{tes} se
ligāde: solidi vlt z idiseret medici i prius faciūt: pñ^{tes} li-
gature icipiētes a pib⁹ sanis: q s ligādo fōtiter strigūt:
deide paulatiz relaxādo ad locū veniūt ifirmū: q mod⁹
ligatiōis pessim⁹ ē: sanguis. n. a pib⁹ extreimis p pessus
ad loca trāsmittit ifirma vbi āpata z vulnera gnāt z be-
risipillā z fistulas: z ceteras ifectiōes. Adod⁹ at ligatio-
nis talis dē ē. vt ifirmo nullū inferat dolorē nisi valde
parū. z adeo sit laxus z dūil. vt eger nullo mō ligaturaz
sentiāt. Si at ex ligatura āpa acciderit vlt vesicula liga-
tio dissoluat: z strictio minuat. Si sit ibi purit⁹. nec se-
des: cū aq ca. fōmēt loc⁹ donec dolor z puritus sedēt: z
postea cū olo ro. z aceto loc⁹ ifudat. Si aut dolor z fleg-
mō i loco fuerit: singul dieb⁹ dissoluat ligatio: que si n af-
fuerit n soluat ligatio: nisi. y. vlt. iij. dieb⁹ itermittis. Si l-
si ibi n fuerit ardor: vlt purit⁹: si vlt vlcus affuerit z sanis
es ide effluerit os vulneris siue vlcis aptū teneat vlt
discooptū: z tē ligatura beat initiū ab ozificio supiori: ne
sup ips vuln⁹: vt si q fuerit sanis ad iferi⁹ ozificiū ipel-
lat. In supiori vlt ozificio tēta ponat: z yng⁹ fūco illinia-
tur: h at gnāt ē faciēdū in oi vulnere z vlcere. ¶ In oi
spē dolorosa cyrurgie: sic deū ē ab ipso pñ sbriliē regū-
mē: z fiat vltis ei⁹. Si ad sit pueniētia piculariū: cessate
aut dolore z reumate: regimē igrosset: z def cib⁹ pueni-
ens pri regnāde depdite: vt ad carnē regnāda: vt pul-
li gallinaz. eduli. ānualis agni caro. Ad os vlt ad cartilla-
ginē: vlt ad neruū valz frumitū coctū: pultes: panis azim⁹
capita z pedes aialii: sic vitelloz vaccaz. arietū. oua ou-
ra. rizi. z cetera i qb⁹ ē gilitie z viscositas deni: z vna bi-
bat gila: ex his. n. fractura vlt pūssio carnis citi⁹ solidā-
tur. ¶ Si at in fractura ossis ps ossis carni sit ifixa. R.
pul. quā vmes faciūt i lignis vetēb⁹: z pfice ips cū melle
z suppone: vlt fac icifione sup locū vbi senserit pūcturaz:
z post suppone radicē arūdis bñ trita: vlt diptamū bñ tri-
tū cū cera. Ad fortē vlt tumorē itige stupas canabinas in
sucro cassi barbassī: z suppone. Ad fortē vlt dolorē. R. vn-
gulā caballinā: aqrica senatōes: ista tere z appone fursur-
eritici vinū z acetū z paz assugie porci: h sit pūctura tep.
suppone z tollet dolor. ¶ Si aliq mēbra tē. B cap. gnā-
le ē d solone pti⁹ i dls mēbro scā. In pñ: at plz pfert flō.
mia scā p pte oppo^{tes}: q flux⁹ hūoz ad pte lesā phibet: z
sit fiat statiz ca q dicit anc. (vt strigat) i. vt eqtr ossa z
mēbra dislocata pūgāt (oia at dissoluenda) i. oēs sup-

fluitates pūcte dissolui z sumi (sepatio) cōcatenatio
nū) i. dislocatio lauef (cuz aq ca. h. n. sup fluitates po-
ris aptis resoluūt i vaporē: deide p solidatū emplz super-
ponat: qd ponit auc. vlt id qd forti⁹ ē: liq fiat piz ligda cuz
cera z olo: z tē ab igne dponat: postea apponat piz nigra
tbuz: mastix. mūmia. p solida ma. se. plātāgis: h oia pluz
rizata misceat z cōmixta ad ignē malaxet: cū at erit op⁹
sup allutā extēdāt z supponat: h at max⁹ p solidat. De se-
ctiōes at q s ponit auc. mltō magl sūt mitigatē dolorio z
repūssive tumoris q s p solidatiue: sic ps p vitute spēz q i
eis recipiūt (doronicē) radiz qdā ē q de idia affert: silis
radici rubee maioris. ca. z sic. sbrilia^{tes} z euapora^{tes} (pul-
uis molendini) h at ē illō qd euadit a battitura mola:
Sciēdū q i oi vulnere magno vtile ē q vulnērat⁹ absti-
neat a vino penit⁹ z a venere: z a nimia repletioe. Itē su-
pra vuln⁹ ponēde sūt stupe canabine intice i aceto z olo
ro. z ceteris epithima^{tes} fridis loc⁹ ifridat. Loca vlt dis-
locata suauiter sē extēdēda i aq ca. deide pfectiōes q s po-
nit auc. sūt supponēde. In fractura at cranei z pforatio-
ne vētris vltz ad exitū itestinoz: i vulnērib⁹ pūndis-
simis maior doctria nēcia ē q in cyrurgia reperitur.

¶ De fluxu sanguinis ab icifione gladij. Cap. XXVIII.

In fluxu sanguis d icifione gladij: siue
cultelli sagitte vlt silib⁹. primū i strigē
do sanguinē erit studēdū supponēdo
digitū: z tenēdo pāniculū donec san-
guis pgelet i vena: vñ exierat. Deide suppo-
nēda ē medicina sanguis restrictiua: q duobus
mōis fit: vlt. n. pstrigit z carnē nō reducē: sic fa-
rina frumētī: terbetina: gipsuz: z silia: vlt pstri-
git z carnē facit: sic thuz: aloē: albu. oui: pilule
poris. ¶ Sal. i megaf. hāc pfectiōes dicē bbe-
re cē trib⁹ mōis: vlt. n. vt eqle sit pōd⁹ aloē: z
thuris: z coztic. z pul. z ē pulcres electi sūt
ponēdi: q duris cōpib⁹ viles sūt: stiptica. n. his
sūt nēcia. vlt vt thuz q s aloē duplum ponat: z
thuz vinctuosū z gūmosū eligat: q pfectio vlt
est mollib⁹ corpi^{bus} q reb⁹ mollib⁹ idigēt z cō-
fortatiuis. Teri⁹ mod⁹ ē vt d thure plus po-
nat q s aloē: nō tñ duplū: h puenit corpi^{bus} me-
diocrib⁹: albugo oui apponat: vt i sititudinez
mell iniscet: z mittat d pilis leporis q tñ oz: h
medicia eēntie vena supponat: vñ sanguis ef-
fluit: z postea mltā qritas medicie totivulnē-
ri supponat: atqz ligādo cū pānis lincis ter vlt
qter inolutis: z fiat strictura circa vene initia.
ligamēta oia die tertio soluant. Si at medicina
sup vuln⁹ nimis fuerit viscosa: z iō vulnēris
cōstrictiua: nō tñ auferas: qz fōrtitā vi ablara
locū iā fere solidatū apiet. Appone q mltā qz
titatē d eadē vt emolliat illā dīccata: z molli-
taz paulatiz subtrahas. Sz vñ subtraheris vi-
gitū vene effluētī suppone: ne exeat sanguis.
Qz sinec h porneris ligāda erit vena. Sic n. p.
cepit. S. i megaf. ¶ Pluis. Jo. Ba. strigēs
dīccās sāguinē vulnēris. R. aloē. thuris. cor-
tic. an. 3. ij. sang. draco. sarcocoll. an. 3. ij. ra-

moz cruce. 3. viij. tépa cū albumie ouoz 7 po-
ne pilos leporis. **C** Alio strigēs 7 solidās vul-
nera d' gladio v' cultello scā. **R.** sarcocol. 3. ij.
san. dra. balans. coriē. olibani. añ. 3. f. **C** Alio
R. sarcocol. aloē. myrrhe. amōiaci. añ. 3. i. cru-
ce. zucca. añ. 3. iij. fac pul. i ple vulnera ide: de-
inde pānos desuper ponēdos infunde salina.
C Alio. **R.** sarcocol. olibā. dragagā. san. dra.
gūmi. pōd' cāle. fac pul. 7 ide i ple vulnera.
C Si at vulnera crepuerit 7 sāguis ide fluxe-
rit. **R.** albumē oui: oleū ro. rosas 7 malua 7 lē-
tes: que omnia pista. 7 tempera 7 infundens
bombicinum superpone.

C Hoc capl' ē d' icidē 7 d' fluxu sāguis imode^o ab aliq
mēbro viciūq. sit. Si gēx vulnē: v' a narib^o: v' ab alyo
locis tāta sāguis effluxerit mltitudo: q' vtut' obilitas tū
meat. mēb^oz surū ē erigēdū: 7 cauedū ne dēliue teneat.
deide pili leporis cū cultello sbrilissime pterat: 7 cū pul-
uere thuris aloes. san. dra. bol. arme. 7 misceat: 7 to^m cuz
albumie distēpet: 7 supponat: **B.** n. ē optimū i arteria 7 i
vena icidē: 7 ē fortissimū. In alyo v' vulnerib^o sufficē car-
pia. i. lanugo expāno lineo v' canabio abraza cū ctello:
v' ēt vuln^o cū tela arance repleat. **C** Lognosci at vena
pulsat' siue arteria icidē qñ sāguis egredit cū saltu 7 di-
uisi 7 ramos ps illuc 7 ps istuc: 7 ē rube^o 7 sbril. Si vero
exeat gñsus 7 ordiate ex vena n' pñsat' i egredit: 7 d' facili
strigit: 7 cū exit d' arteria p pilos leporis 7 p a^o n' strigē:
nūc necesse v' capita arterie pburat: ita tñ q' nerui n' at-
rigat: pburstio at fiat cū auro 7 argēto calefact: q' si ignē
timeat loc^o calce viua repleat: v' attrahito: v' fiat mē^o
fortiter pñsat'. **R.** calcis n' exicite: attrahito: gñs: aloes:
san. dra. ppoqst. añ. istozum oīuz. 3. iij. 7 terant: deide pili
leporis: v' carpia: v' fila lini minutis icidē 7 misceat: 7 cū
al. oui distēpet: 7 ex his vuln^o repleat. 7 to^m i circuiat:
uoluat 7 circūliget. **C** In vulnē^o at puis 7 mediocrib^o
7 q' supra deñ ē sufficē pñctio labioz: 7 cautela ne oleū
v' pluis: v' aliqd aliō intercidat: 7 deide astelle i circuiat
collocet: ne gibbositas v' scauitas ibi inascat: 7 totū fa-
cia iuoluat. **C** Uln^o v' cū magnū 7 pfūdū sit n' statiz
est supligādū. **S.** medicie carnis regnā^o sūt itromitten-
der loc^o ab apate ē custodiēd^o: i regēdo ifirmū cū subri-
li dieta: 7 i qñtate paucae: ne supflūū generet nutrimentū
7 corp^o sit enandū cū flōmia i oppo^o scā: v' cū mē^o laxa
tūa put videbit expēdire: loc^o at vulnerat^o cū pāno in
aceto 7 aq' ifuso iuoluat: 7 epithima scñ mltoties suppo-
nat' ifridādo pēcipue si calor 7 dolor ibi fuerit: aut si san-
guis pñm^o ide exierit: medicie at carnis regnā^o sūt: oli-
banū: aloes: sarcocola: san. dra. talia vulneri solēt pulue-
rizari: 7 supponi: v' accipe litargiū. 7 paz' oli admisceat.
deide pluis thuris: sarcocol. galbanū: colophonie: v' cuz
cera: **B.** vulneri imittat: 7 pñuatio at vulneris differatur
donec **B.** ordīne caro ibi generet: at n. vuln^o pessimū 7
corrosiū gñat. Itē potio supradicta i cap^o d' pulul ad
plagas exhibeat quoridie: vel da vulnerato succū pipi-
nelle 7 plātaz. cū aq'. Si plaga mltuz dōlz succ^o v' bene i-
fidat: dolorē n. mitigat 7 mūdificat vuln^o: ēt vmes si sē
occidit. Si plūm^o addit tumor tere testudies cū suis te-
staz: coq' i vino 7 aq' p optime: deide cola 7 adde postea
agrippā: 7 locū tūozosum iunge. **C** Si v' brachiū p flō-
miā tumorē ite: caue ne iponas aliqd actu frñ: s' micā pa-
nāritici recēter a fumo exēri dēcoq' i vino stiptico v' si
at sic pasta: deide cepe supponat. In circuiat tñ vndiq

fridissima actu pñt ponē: v' trāsīt sāguis ad locū pñbea-
tur. Si tumor sit vetus 7 plm^o: hūozis illic pñnerit: tunc
gnāntia sanē sūt ponēda: sic empl^o d' se. lini. fenug. sene-
tiōe: fāria frūitū bñ cocta i aq': assūgia porcina admixta:
v' butiro: v' dyaltea: vel malua: v' altea: qd idē ē qd bñ
malua: qdā tñ i pñ: tūozis iubent poni filaf. crudū calū
dū i cinerib^o coctū: v' adhuc pñgit fieri sp 7 poni desup:
qd tñ dixi mēl^o ē d' fluxu sāguis p emozoydas: aut p na-
res v' p mēstrua: satis deñ ē sup^o i locis suis. **C** In fluxu
san. 7ē. supponēdo digitū: h valz i fluxu san. ab arteri-
a donec mē^o sit pata: digit^o. n. d' supponi (fāria frū)
h ē gñsa i suba 7 viscosa (terbērina) liqr ē ca. 7 sic. 7 pñst
datur (gñsū) mē^o ē i ter lapidē 7 terrā: mltū ē pñsticū
(v' equale sit) qñto corpus durius tāto magis stipticū 7
exsiccatiū ē neciū: i ccirco pñpit ibi poni de aloē: aloē
enī ē exsiccatiū qdā bñs stipticū (v' thūs i duplū qñ
aloes) h diminiūt exsiccatiū: q' min^o exsicca^o necia ē
pri molli dissolubili: stricture circa venā: v' sāguis cur-
sus prohibeat (mltā qñtatem) suple d' recenti medica-
mine v' totuz remolliatur: cetera sunt satis plana.

C De grossitie vnguium.

L iqn i vnguib^o gñsa albedo v' gros-
sities inascat: 7 ide caro digitoz qñ
vulnerosa efficit. **C** Adedicādi sunt
sic. semē lini. cera 7 mel in modū vn-
guētū vngul^o supponat. Alio. sandaraca cū ace-
to idē fac. **S.** yaf. alumē d' pluma tēpatū cū aq'
valz albedini 7 gñstidini 7 vnguib^o vulnera-
tis. Itē feces acceti icēse cū rāno idē facit. me-
dulle ossiū oliue cū piguedie 7 fāria mixte va-
lēt sñr. **C** Supflue carni i vnguib^o 7 tumorē
sine apati circūdatib^o galla pistata 7 cū melle
tēpata valz: lētes cū aq' idē facit: 7 sterc^o colū-
binū coctū cū farina ordeī 7 cathaplasmate in
fcō valz sñr. Aliud. alumē cū piguedie anatis
inuat: assa cuz lacte titimalli sñr. **C** Iritinari
vnguū sēni cruce tēpatū cū taurino felle valz:
feces vini icēse facit malos vngues cadere.

C Circa vngues plūne accidit d' formi^o. i. albedo nimia
grossities: fissura: puitas: 7 aspitas: vel nimia curuitas: 7
apa calin ardens: qd panariciū vocat. **C** In medi^o bas
pas. si corp^o sit plecto^o hō^o ē vlez pmittere purgōnē. s'z
si n' adsit nimia replo solū vngues sūt medicādi. Sūt. n.
vngues gnātī d' vapo^o fumosis cordis 7 oīum arteriaz:
v' supfluitat^o. vñ si sint grossi 7 scabiosi: v' scabrosi plūit
q' oia pdcā male se hñt. Sciēdū at q' si iste ifecrōes sint
antiq' vix aut nūq' curat. **S.** si sint supueni^o supfluita-
tib^o mūdificat: tūc i nimia grossitie: 7 scabrosi^o vngues
studeas remollire cuz emplo ex adipe gallie fcō 7 cera 7
melle: addita fāria. se. lini 7 fenugr. postea radat vnguis
ipe cū vitro v' cū cultello paulatiz v' ad sanguiez se-
re: deide supponat empla pñortatiz i repantiēdo 7 pñor-
tādo 7 dissoluēdo qñia ponit Uiatie. **C** Si v' vngues
nimis fuerit icuruiat sñr sūt remolliēdi: 7 postea rectifi-
cēt 7 erigat: v' sint stātes recte: bñ colligēt 7 aliqd soli-
dū: sic lignū ad ipos sustētādos supponat: q' si fuerit in-
eis nimia gibbositas terat sal cū fece vini acerosi. i. ace-
ti admisceat. 7 supliget: v' fiat empl^o d' galla: 7 olo camo-
milleo. h oia dissoluit 7 pñsumit illū supflūū a q' gibbos-
tas ē cāra. **C** Si v' fissura adsit p colerā adustaz p cola-
gogū ē educēda: 7 regimē i diēta dēclinās ad bñditates ē

De cōbustione

admirādiū: et sic corp⁹ ē hūectādū. sup vngues vō epithi
ma ex cera oleo et adipe gallie siue aliq affugia est suppo
nēdū ad mollificādū. ¶ Si mactosi repiāt emplz d pi
te ligda supponat. ¶ Ad vlti^m si h nō pficiūt: et vngues
deturpati pmaneat: fac vt vngues penit^r extirpēt: suppo
nēdū ē gēmplz d serapino et puluere auripignti. et tūc p
culdubio cadent: vlt d calce viua cū aliq gūma ca. postea
studeas mās vnguiū siliare ab iteriori p olerā siliē: et
ab exteriori p inuēctōes siliatēs et lenificatēs: sic ē oleū
nardi. et muscele. et hō. ¶ In pānaritio vō q ē āpa i cir
cuiū vnguis diligēs cautela ē necia: qz ex ea aliqū seqē
fe. et dolor vsq ad inferiora: fiat g minutio a pte oppo^o. si
ad sit tenor vntū: et a pte claria pueniāt: loc⁹ vō epithime
tur cū aceto et pfilio et modico opio. et epithima frequē
ter renouet: vlt fiat inuēctio cū olo viol. Si dolor cessat et
pulsatio fiat emplz saniei gnātū: q gnāta fiat puū fora
mē ad eiciēdū: deinde carnis regnātūa supponat vt pul
uis sarcocolle: thuris: masti. Si vō ad sit purit^r signat q
vnguis cadere dz. q si cadit caueas ne distor^r vel asper
egrediat i epithimatis dissolutiū. ¶ Aliqū i vngui
b^o rē. albedo in vnguib^o sit ex siliē vitreo et gūlo et visco
fo: vlt aceto ex friditate suphabūdātē: qd necē ē mūda
re p farmacia: h. n. appellat albe^o. siue albu^m i vngui
b^o quēl colorē pallidū: vlt obscur^r ad albedinē declinā
tē obscurā: q color i vnguib^o min^o debet: color nālis vū
guiū dz eē clar^r siliētrū (grossities). i. scabiositas: q est
ex gūlis vapo^o. et ab hūore melico resolut^r q si habūdāt
sili^r cū farmacia euenē qst vulnerosa: qz gūsties carni i fi
giū ei^r sepgans punitatē (se. lini) h ē remollitiū: disso
lutiū: et sūptiū: cera mitigatia ē (sandarachū). i. lauri
pigmētū: illd ē dissolutiū et sūptiū (supflue carni): i
telligit excrecētia qcuqz gnāta circa carnē (galla pista
ta cū melle) h repenit et sūmit (citrinitatē vnguiū) h
puenit ex sanguie colerico circūfuso (feces vini). i. tar
tarum. ¶ De incendio ignis. Cap. XXXVIII.

Quocūqz mō focus corpi iciderit dz
reb^o fridus refrigerari ne ad vesicas
pueniat: cū frōde mirte icēse: cū ce
ra et olo ro. vlt gūmi ara. cū albumi
ne oui: vlt cinamomo. al. tumabro cū aceto. si
ue bolo cū aceto: vlt aq ro. vlt succo scariole: fa
rina orde: olo ro. et albumie oui: vlt olo ro. cū
acatia: stercore agnino cū olo ro. et cera. h. n.
valēt: malua pistata cū olo ro. sili^r fac. q si ibi
vesice erūt succ^r portul. vel frōdes mirte: seu
carbones ferrarioz: chimoleā: oia pposita si
ue simplicia cū olo ro. et cera mixta valēt. Ali
mē cū olo ro. idē fac. loca oliue salsa idē facit.
¶ Hoc caplin ē d adustioe ignis vlt aq feruētis: vlt olei: in
pn^o tal adustiois pānū i aq frida itictū: vlt aq ro. niue ifri
data q postqz exsiccat fuerit remoueat: et ali^r pparat^r su
pponat. Si magna fuerit adustio i pn^o statū ex drio late
re miutio faciēda ē et regimie siliē d ifridatib^o ē vtrēdū.
Si ad sit fort^r dolor: tē vitella ouoz cū olo ro. agitata stu
pis canabinis i his itictis supponat: deinde lētes excorti
cate et cerusa cū aceto et aq ro. misceat et pān^o ifusus ibi
dē supponat. ¶ Si at āpulle ibi fuerit tale emplz sup
ponat. h. o. li. ro. lib. f. cere al. et ceruse. añ. qrtā pte. lib. i.
et duoz ouoz albumia: h totū agite et fortiter cōmiscea
tur: postea paz caphore addat: deñ fiat illinitio. ¶ Si
aut vln^o ibi fuerit: tale supponat epithima: calx viua et
mūda: sepi^r abluat cū aq frida: deinde oleū ro. cū ea forti

De vulnere pp ocreas

ter agite^r: et cū tali fiat illinitio: vlt fiat flōmia: sic denū est
ex oppo^o laterē: cū vngueto albo illiniat vsq ad pfectā
curā: qdā cū albumie oui et sanguie porci fortiter p agita
tiōez icorparis illiniūt: dicta vō sit siliē dclinas ad fridi
tatē et hūi^o. ¶ Quociqz mō rē. tractat d icēdio ignis
corpi: vlt cuiusqz mēbū cū frōdib^o mirte icēse: istd est
mūdicatiū supfluita^r et pfortatiū (cū cera et olo ro.)
liq fac cerā cū olo et paz admisceas d aq frida: cera. n. liq
facta appo^o cū aq et olo multū ifridat: sic dīc. h. in pn^o de
simplici me^o: vlt tumabzū i aceto ifridat. cinabzū cū ace
to p solidat: et pfortat: tumabzū ē terra q apponat d pila
ciuitate lōbardie: cui^r loco pōt poni bolus: vel san. drag.
vlt aq ro. rē. hō liqres admisceat cū farina orde: vlt cū
bolo. et supponat (stercore agnino) sterc^r agnini calm ē
calidi^r putrediali: grīf g qre po^o h. solo. dīc. h. i lēd sim
plici medi. q me^o q moderate sūt calefaciētes p accis
infridat resoluēdo miorē calozē: sic g sterc^r agnini simo.
derate cū sit calin pōt ifridare^r carbonēs rē. h. i cū aliq
liqre frido resoluat^r d vlt ēperēt (alumē) h itēp ē calz i
frigidat que humoz est calidus.

¶ De vulnere propter ocreas. Cap. XXXIX.

Aliqū pede vlt i currenasit vulne
ra d angustia ocreaz: q si sint cūz tu
more pulmonē et necis suppone: vel
agni ānnal siue vulpis. Si at vulne
ra sint siue tumore galla icēsa: balais. corticē
mali gra. sumach. acatia. quelibet horum pul
uerizata superponantur.

¶ Hoc capi. ē d ragadys: vlt fissuris manū et pedū q sūt
a cāis punitiū et exteriorib^o occurrētib^o: ad que curāda
valēt ea q sūt viscosa et p solidatiua: sic ē pul. dragagā. gū
mi arabi. cū aq ca. pus remollit: vlt ifundat pān^o i oleo et
supponat: vlt liq fiat sepū birciniū: et paz d pul. gallaz. ba
lais. sumach. pfidie admisceat: et postea ragadys suppo
nat: vlt pul. litargiū. cū olo ro. i pn^o m cure cū aq ca. laue
assidue ragadie: et post fōmari debet: postea vō abstergā
tur et exsicce^r: et postea pulueres supradicti d sup ponat.
¶ Si at ex stricture calcis veniāt vesicule pus sūt rūpe
de vt illa aq sitas egrediat: postea cū aq ro. rozē: deinde
acatia cū olo ro. resoluta supponat. ¶ Si at a casu vlt p
cussioe pueniāt excoziatiōes i capite: vlt aliq pte corpo
ris: statz ex pte dria minuat: abstineat a vino et a carne:
repussina vō sup locū ponat: vt ē oleū rosaceū cū aceto
et panca faria orde: vlt pluis mirtilloz. balaisie: pfidie i
aqua coquantur: et superponantur.

¶ De fissura manuum et pedum. Cap. XXXX.

Aliqū sanguis nutries corpi cūz cola
grossa vlt rubea acuta misce^r. Sz m
nigra ex gravitate sua et grossitudine
d scēdit ad inferiora et findit pedes. Lo
lera vō ru. ex subtilitate et lenitate findit ma
n^o. ¶ An purgādi sūt bñores corpi bus dñan
tes: et postea redēdū ē ad loca vngēda cū olo
viol. vlt cera: et medulla bouia cū olo si famio:
vel oleo fenugre. cū cera mixto: valz. n. fissure
pedū d friditate aeris. ¶ Fissure et manū et
pedū pfectio valēs. h. medul. bouie. pignedi
nis galline. añ. 3. f. dragagā. cere. myrrbe. añ.
3. f. olei syriani. 3. f. vnguētuz fiat. ¶ Alio. h.
bacce lauri. gristof. lo. medulle bouine pōdus

De ragadijs manuu 7 pedum

equale. **C** Alio valētissimū fissure. **R.** picule:
7 sylameleos pōdus eqle. **C** Cancri fluminei
cū sylameleo icēsi idē faciūt. **C**epe cocte 7 cuz
olō ro. mirtre: 7 pistate ad idē faciūt: 7 cule ma
rine icēse cuz oleo rosaceo multuz valent.

C hic agit d ragadijs manuu 7 pedū: siue de fissuris: vt a
ciante puenitib: vt ē humor i corpe pter nām aggre
gat: hūiores g ragadias faciētes: nece ē sp q sint sicci: si
ue calidi: siue frigidi: būidi. n. nūq faciūt ptis a pre diui
sionē nisi p modū putrefactiōis. **C** Curatio at taliū ra
gadiar: sp dz ichoari ab vli purgatiōe: vt si adsit sāguis
colic: fiat sōmia: 7 postea deī farmacia: deide sequatur
vngueta frida. Si abūdat colā nigra pcedat farmacia: 7
deide sequat vngueta frida d assūgys: sic ē vng^m qd fit d
assūgia anserina. anatis. gallina. porcina. oleo ro. d altea.
butiro. h oia liqfiāt i cera al. 7 apponāt plūis dragagan.
gūmi arab. vel gūmi pūno: 7 vli succi ligri. Itēz i vtraz
cū valer sepū byrcinū liqfactū i cera al. apposito puluer.
dragagā. gūmi arab. ex quo frequēs inūctio fiat: h ēt va
ler p malū mortuū: pus tū vt deī ē nece ē hūiores pur
gare cū colagogo 7 melagogo: ad qd multuz valz ferū ca
pinū cū puluere mirab. cū thimo. epithimo. sene cuseu

te: postea fiant localia remedia q ponit auc. valde bona
(pfectio valz) h vngiū valz in oi cā exteriori vli teriori
(olei syricini) dō q syricū qdā genus ē metalli qd d sy
ria auferi: 7 dō q ē frū 7 sic. 7 isto olo caremus. Sz loco
eius ponim⁹ oleū mirtinū: sic oleū a mirtill vel rosis: qz
sic oleū a mirtill dsumit vtutē solidatiuā: sic 7 siricum
deī a sirico. i. a lapide vel metallo de siria allato. (Alio
R.) h magl valz in cā melica (sitr cepe) 7 h sitr i cā me
lācolica magis valz (scule marine) sculas appellat te
stas qdā i qdā pices latitāt: qlia sē illa q pegrini fe
rūt: talia. n. pulueri⁹ cū olo solidare hnt 7 mudificare.

C Explicit textus Viatici: 7 glosule Sirardi expositiois
supra ipsum.

C Exactus Venetus mandato 7 expēsis heredū quōdas
nobilis viri dñi Octauiani Scoti ciuis Modociensis.
Per Bonetuz Locarellū Bergomesem psbyteruz. An
no a saluberrimo partu virgineo. gnto 7 quingentesimo
supra millesimus. Quinto Idus Octobres.

Hic liber 7 qui scripsit sit benedictus. Amen.

Sancta dei genitrix illi sit auxiliatrix.

A vicio munder: 7 sibi consilium det. Amen.

Det sibi subsidium: tollat ei vitium. Amen.

Registrum.

A
In hoc volumine
Incipit
debliterationis
colere: vt est

B
Acetum.
quaruz cōpositiōes
omni vulnere
coqui in patella

C
frigidaz 7 eā
rupta sensus
fuerint neqz
ideo frigiditas

D
passionibus frigidis
Cō si
calium 7 caloris
glia vulpis: et

E
put fundenda est.
babuit q fere
accidit ras.
petit. Itēz

F
Cōstendit alia
lido: 7 misce oia
alia medicina 7 nō
C Nota qre est

G
hoc cōiter facio
7 dicit. 7 hoc
les: cōficiantur cū
7 dicit. cū ex

H
Cō si dolor
Octauo modo
C Eger preterea
quādo natura

I
cūqz tepere ceperit
C Ponit curā
competere quando
informetur ex eis

K
C Ponit curā qñ
vtor. R. assungie
C Ponit curā lapīs
lam qualitatē yzine.

L
ua. C Nota q
electuariū de quo
ti fecis olei
mīce rōne cui⁹

M
C Incipit breuiariuz
dicendo vel docēdo.
scamo. colagogo.
Deide localia

N
humores dissoluūt
la: mellilotū: anetū:
rof. super caput
cuz sale 7 oleo

O
uaporatiōes cū
De quātitate autē
in senioribus
C Doc. n. vtilissimū

P
subueniendū p
constringitur 7
in stomacho vel
tum iuuat. Succus

Q
humoribus colericis
absqz corrosione
ipsius loci 7 dolore:
extinguitur a calore:

R
sentit nimius.
nante: q ex
optimi odoris.
garizet aqua

S
luz curetur cū
fine buius capli.
simula tritici
sum intra illud

T
bilitat: maxie in
apostema sit in
excipiendis. Si
mus passiōes epatis

V
do vi nāe: aliquādo
seccatur cum vino
materia in renibus
lumbis (nutriam⁹)

X
C In B sexto
C De gomozrea.
apostematibus: valet
succus iacee nigre

Y
vero ppter
cant: 7 sicca sitr.
dit. idē. n. est
7 colli 7 similitium.

Z
putridi fumi. vnū
ducent lotā cicera
brem 7 calorem
C Item in fe. frigida

AA
C Ex pre cāe
diminūde sū cū
siccū fissure manū
opilonē: vli pp

Sinis.

